T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

LATÎFÎ – MAZHARU'L-ACÂYİB
(SON DÖNEM ÇAĞATAYCA TÛTÎNÂME ÇEVİRİSİ)

IRMAK KAÇAR
14707007

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. ZÜHAL ÖLMEZ

İSTANBUL
2021

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

LATÎFÎ – MAZHARU'L-ACÂYİB (SON DÖNEM ÇAĞATAYCA TÛTÎNÂME ÇEVİRİSİ)

IRMAK KAÇAR
14707007

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. ZÜHAL ÖLMEZ

İSTANBUL
2021

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

LATÎFÎ – MAZHARU'L-ACÂYİB (SON DÖNEM ÇAĞATAYCA TÛTÎNÂME ÇEVİRİSİ)

IRMAK KAÇAR
14707007

Tezin Savunulduğu Tarih: 13.03.2021
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	**: Prof. Dr. Zühal Ölmez**	
Jüri Üyeleri	**: Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalin**	
	Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin	
	Dr. Öğr. Üy. Fikret Yıldırım	
	Dr. Öğr. Üy. Zemire Gulcalı	

İSTANBUL
MART 2021

ÖZ

LATÎFÎ – MAZHARU'L-ACÂYİB
(SON DÖNEM ÇAĞATAYCA TÛTÎNÂME ÇEVİRİSİ)

Irmak Kaçar
Mart, 2021

Aslı Sanskritçe olan Śukasaptati (Papağanın Yetmiş Hikâyesi) adlı Hint hikâyeleri önce Farsçaya ardından da Farsçadan diğer dillere tercüme edilmiştir. Farsçaya Şeyh Ziyâeddîn Nahşebî tarafından "Tûtînâme" adıyla yapılan tercüme, Latîfî adlı biri tarafından *Mazharu'l-Acâyib* adıyla Çağatay Türkçesine aktarılmıştır. Çalışmamızda *Mazharu'l-Acâyib*'in metninin ortaya konup incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmanın *Giriş* bölümünde önce Çağatay Türkçesi hakkında genel bilgi verilmiş, ardından da *Tûtînâme* hikâyeleri ile Farsça ve Türkçeye tercümeleri ele alınmıştır. *Çağatayca Bir Tûtînâme Tercümesi: Latîfî'nin Mazharu'l-Acâyib*'i kısmında ise nüshalar, mütercimi, eserin genel yapısıyla ilgili bilgi verilmiş, eserde yer alan gecelerin ve hikâyelerin isimleri verilip dökümü yapılmıştır.

Dil İncelemesi bölümünde yazım özellikleri ile ses ve biçim bilgisi ele alınmıştır. Bu inceleme bölümünde Çağatay Türkçesi özellikleri metinden alınan örneklerle birlikte sunulmuş, kimi bölümlerde araştırmacıların görüşlerine de yer verilmiştir.

Metin bölümünde öncelikle *Metnin Oluşturulmasında Dikkat Edilen Hususlar*a yer verilmiş, ardından da eserin transkribe edilmiş metni sunulmuştur.

Dizin-Sözlük bölümünde de alfabetik olarak sıralanan sözcüklerin eklerini de gösteren analitik dizin hazırlanmıştır. Türkçe sözcüklerin yanına Eski Türkçe biçimleri eklenmiş, sözcüklerin türemiş biçimleri varsa sadece ek-kök ayrımı yapılarak sözcüklerin yapısı gösterilmiştir. Alıntı sözcüklerde ise sözcüğün alındığı dildeki biçimleri de gösterilmiştir.

Çalışmanın *Sonuç* bölümünde ise elde edilen sonuçlar ve değerlendirmeler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tûtînâme, Nahşebî, Çağatay Türkçesi, Lâtîfî, Mazharu'l-Acâyib

ABSTRACT

LATÎFÎ – MAZHARU'L-ACÂYİB
(A TUTİNAMA TRANSLATION OF THE LAST CHAGATAY PERIOD)

Irmak Kaçar
March, 2021

The Indian stories called Śhukasaptati (Seventy Stories of the Parrot), originally from Sanskrit, were first translated into Persian and then from Persian into other languages. Translation made by Sheikh Ziyaeddin Nahşebi in Persian under the name of Tûtînâme was translated into Chagatay Turkish under the name of Mazharu'l-Acayib by a person named Latifi. In our study, it is aimed to reveal and examine the text of Mazharu'l-Acayib.

In the *Introduction* part of the study, general information about Chagatay Turkish was given first, and then Tûtînâme stories and their translations into Persian and Turkish were explained in detail. In the part of *Translation of a Tutinama in Chagatay: Latifi's Mazharu'l-Acayib*, information about the copies, the translator, the general structure of the work was given, and the names of the nights and stories in the work were given.

In the *Language Analysis* section, spelling features, phonetic and morphological information were discussed. In this analysis section, characteristics of Chagatay Turkish were presented together with the examples taken from the text, and the opinions of the researchers were also included in some sections.

In the *Text* part, *The Considerations in the Formation of the Text* are included first and then the transcribed text of the work is presented.

In the *Index-Dictionary* section, an analytical index showing the suffixes of the words listed alphabetically has been prepared. Old Turkish forms were added next to Turkish words, if there are derivative forms of the words, only the suffix-root distinction was made and the structure of the words was shown. In the quoted words, the forms of the word in the language in which it was taken are also shown.

In the *Conclusion* part of the study, obtained results and evaluations are presented.

Key Words: Tutinama, Nahşebi, Chagatay Turkish, Latifi, Mazharu'l-Acayib

ÖN SÖZ

Hint edebiyatında 'Śukasaptati' (Papağanın Yetmiş Hikâyesi) olarak bilinen hikâyeler, ilk olarak Farsçaya *Tûtînâme* adıyla tercüme edilmiştir. Sanskritçe aslından 1330 yılında yapılan en meşhur çevirisi Şeyh Ziyâeddin Nahşebî'ye aittir. Farsçaya aktarılan diğer çevirileri de İmâd bin Muhammed'in Cevâhirü'l-Esmâr'ı, Çihil Tûtî-i Âmiyâne, Ebu'l-fazl Mübârek'in sadeleştirdiği *Tûtînâme* çevirisi, Muhammed Kâdirî'nin *Tûtînâme*'sidir.

Tûtînâme hikâyelerinin Türkçeye aktarımları da Farsça tercümeler üzerinden olmuştur. Eyyûbî'ye atfedilen ilk Türkçe *Tûtînâme* tercümesi, 1538 tarihinde İmâd bin Muhammed tarafından hazırlanan *Cevâhirü'l-Esmâr*'dan tercüme edilerek Kânûnî Sultan Süleyman'a sunulmuştur. XVII. yüzyılda Nev'i-zâde Atâyî tarafından II. Osman'ın emriyle yapıldığı öne sürülen ikinci tercüme ise, araştırmacılar tarafından günümüz Türkçesine birçok kez sadeleştirilerek aktarılmıştır.

*Tûtînâme'*nin Batı Türkçesiyle yapılan bu tercümelerinin yanı sıra Nahşebî'nin *Tûtînâme'*sinden Çağatay Türkçesine aktarılan bir tercümesi daha bulunmaktadır. "Latîfî" mahlaslı biri tarafından yazılan bu tercümenin ismi *Mazharu'l-Acâyib* olarak kaydedilmiştir. Doktora tezimizde daha önce üzerinde herhangi bir çalışma yapılmayan bu Çağatayca *Tûtînâme* Tercümesinin İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Kütüphanesi Katanov Koleksiyonu Nr. 2794'te kayıtlı bulunan nüshası üzerinde çalışılmıştır.

Bu çalışmanın esas amacı, Türkçe hikâye literatürüne birçok yeni hikâye ekleyecek olan bu eserin bilimsel neşrinin yapılması ve ilgili olduğu literatür içindeki yerinin tespiti ve dil özelliklerinin ortaya konulmasıdır. Çalışmada, metnin dil içi çevirisine yer verilmemiştir.

Çalışmamızın *Giriş* bölümünde Tûtîname geleneği ve Türkçe *Tûtînâme*ler hakkında bilgi verildikten sonra Çağatayca *Tûtînâme'nin* nüshasının bulunduğu yer ve nüsha özellikleri, yazarı olan Latîfî, eserin ismi, muhtevası, Hofman'ın çalışmasında ve Dmitriyeva kataloğunda bahsedilen farklı nüshaları, tercümenin kaynağı ve diğer Türkçe *Tûtînâme*'lerden ayrılan yönleri hakkında bilgi verilmiştir. Eserde yer alan hikâyeler muhteva ve yapı bakımından incelendikten sonra Çağatay Türkçesi dönemine ait bu eserin yazım ve imla özellikleri, ses özellikleri ve biçim özellikleri ele alınmıştır. *Metin* bölümünde ise eserin yazı çevrimi sunulmuş ve metnin *Dizin-Sözlük* bölümü hazırlanmıştır. Bu bölümde sözcüklerin metin bağlamındaki anlamları dikkate alınmış, farklı anlamlar madde içinde numaralandırılarak gösterilmiştir. Sözcüklerin hangi dilden geldiği belirtilerek kökenleri gösterilmiştir.

Bu çalışma, birçok kişinin destekleriyle nihayete ermiştir. İlk olarak, doktora eğitimimin ders döneminden bu satırları yazdığım ana kadar desteğini benden esirgemeyen, akademik çalışmanın usullerini sabırla öğreten, bana yol gösteren kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Zühal Ölmez'e minnet ve teşekkürlerimi sunarım. Doktora eğitimimde önemli yerleri olan hocalarım Prof. Dr. Mehmet Ölmez, Prof. Dr. A. Melek Özyetgin ve Doç. Dr. Aziz Merhan'a da bana öğrettikleri her şey

için minnettarım. Önerileriyle tezimi şekillendiren tez izleme jürisi üyesi hocalarım Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalin ve Dr. Öğr. Üyesi Fikret Yıldırım'a da katkıları için teşekkür ederim. Ayrıca, tez metnimin nüshasını tespit eden kıymetli hocam Prof. Dr. Sadık Yazar'a ve tez sürecim boyunca ilgi ve desteklerini hiç esirgemeyen Doç. Dr. Sibel Murad ile Arş. Gör. Mevlüt İlhan'a da çok teşekkür ederim.

Son olarak; daima yanımda olan ve desteklerini hiç esirgemeyen aileme; moral kaynağım, dayanağım ve yoldaşım olan eşim Mücahit Kaçar'a ve biricik ikizlerim Hayal ve Neva'ma sonsuz sabır ve anlayışları için teşekkür ederim.

Amasya; Mart, 2021 Irmak Kaçar

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖN SÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TRANKRİPSİYON ALFABESİ ..... **iix**
KISALTMALAR ..... **x**
İŞARETLER ..... **x**

1. GİRİŞ **1**
1.1. Çağatay Türkçesi 1
1.2. Tûtînâme Hikâyeleri ve Tercümeleri 2
1.2.1. Tûtînâme'nin Farsça Tercümeleri 4
1.2.2. Tûtînâmelerin Türkçe Tercümeleri 5

2. ÇAĞATAYCA BİR TÛTÎNÂME TERCÜMESİ: LATÎFÎ'NİN MAZHARU'L-ACÂYİB'İ **7**
2.1. Eserin İsmi ve Mütercimi 7
2.2. Eserin Nüshaları 8
2.2.1. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Nüshası 8
2.2.2. Hofman Çalışmasındaki Nüshalar 9
2.2.3. Dmitriyeva'nın Kataloğunda Yer Alan Nüshalar 10
2.3. Mazharu'l-Acâyib'in Genel Yapısı 11
2.4. Mazharu'l-Acâyib'de Yer Alan Geceler ve Hikâyeler 14
2.5. Mazharu'l-Acâyib'deki Şiirler 23
2.6. Mazharu'l-Acâyib'in Söz Varlığı 25

3. DİL İNCELEMESİ **27**
3.1. Yazım Özellikleri 27
3.1.1. Ünlülerin Yazımı 27
3.1.2. Ünsüzlerin Yazımı 31
3.1.3. Diğer Yazım Özellikleri 33
3.2. Ses Bilgisi 34
3.2.1. Ünlüler 34
3.2.1.1. Ünlü Değişmeleri 34
3.2.1.2. Ünlü Düşmesi 39
3.2.1.3. Ünlü Uyumu 40
3.2.2. Ünsüzler 47
3.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri 47
3.2.2.2. Ünsüz Düşmesi 53
3.2.2.3. Yer Değiştirme (Metatez) 55
3.3. Biçim Bilgisi 55
3.3.1. Ad Çekimi 55
3.3.1.1. Çokluk Eki +lar, +ler 55
3.3.1.2. İyelik Ekleri 55
3.3.1.3. Durum Ekleri 56

3.3.1.4. Aitlik Eki ... 59
3.3.1.5. Adlarda Soru ... 60
3.3.1.6. Ad Çekiminde Kullanılan Farsça Öğeler ... 60
3.3.1.7. Zamir n'sinin Kullanımı ... 61
3.3.2. Sıfatlar ... 61
3.3.2.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Üstünlük ... 61
3.3.2.2. Belgisiz Sıfatlar ... 62
3.3.2.3. İşaret Sıfatları ... 63
3.3.2.4. Sayı Sıfatları ... 64
3.3.3. Zamirler ... 65
3.3.3.1. Kişi Zamirleri ... 65
3.3.3.2. İşaret Zamirleri ... 65
3.3.3.3. Dönüşlülük Zamirleri ... 66
3.3.3.4. Soru Zamirleri ... 66
3.3.3.5. Belirsizlik Zamirleri ... 66
3.3.3.6. Birliktelik Zamirleri ... 66
3.3.4. Zarflar ... 67
3.3.4.1. Yer-Yön Zarfları ... 67
3.3.4.2. Zaman Zarfları: ... 67
3.3.4.3. Niteleme ve Hal Zarfları: ... 67
3.3.4.4. Soru Zarfları: ... 67
3.3.4.5. Ölçü-Miktar Zarfları: ... 68
3.3.4.6. Zarflarda Üstünlük ve Karşılaştırma ... 68
3.3.5. Edatlar ... 68
3.3.5.1. Çekim Edatları ... 68
3.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları ... 71
3.3.6. Bağlaçlar ... 71
3.3.7. Ünlemler ... 75
3.3.8. Eylem Çekimi ... 75
3.3.8.1. Emir Kipi ... 75
3.3.8.2. Şimdiki Zaman ... 77
3.3.8.3. Geniş Zaman ... 78
3.3.8.4. Görülen Geçmiş Zaman ... 79
3.3.8.5. Belirsiz Geçmiş Zaman ... 81
3.3.8.6. Gelecek Zaman-İstek ... 81
3.3.8.7. Kesin Gelecek Zaman ... 82
3.3.8.8. Şart ... 82
3.3.8.9. Gereklilik ... 84
3.3.8.10. Yeterlilik Eylemi ... 84
3.3.9. Birleşik Çekim ... 84
3.3.10. Ad-Eylemler ... 86
3.3.11. Sıfat-Eylemler ... 87
3.3.12. Ulaçlar ... 89

4. METİN ... 91
4.1. Metnin Oluşturulmasında Dikkat Edilen Hususlar ... 91
4.2. Metin ... 92
5. DİZİN-SÖZLÜK ... 310
6. SONUÇ ... 690
KAYNAKÇA ... 693

TRANKRİPSİYON ALFABESİ

Arap	Latin	Arap	Latin
ا	A, a; Ā, ā; E, e	ض	Ḍ, ḍ; Ż, ż
آ	A, a, Ā, ā	ط	Ṭ, ṭ
ب	B, b; P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	Ǿ
ث	S̲, s̲	غ	Ġ, ġ
ج	C, c; Ç, ç	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	K, k
خ	Ḫ, ḫ	ڭ	Ŋ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Ḏ, ḏ; Ẕ, ẕ	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v; o, ö, u, ü; ū
ژ	J, j	ھ	H, h; a, e
س	S, s	ى	Y, y; I, ı, İ, i, Ī, ī; Ė, ė
ش	Ṣ, ṣ	ء	ǿ
ص	Ṣ, ṣ		

KISALTMALAR

Abuşka Niyāzi: Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar, El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādātu'l-Caġātā'iyye, M. Kaçalin

age. adı geçen eser

agm. adı geçen makale

agt. adı geçen tez

Ar. Arapça

Ar.Eng.Dic. Arabic English Dictionary, Steingass

AT Ana Türkçe

bk. Bakınız

C. Cilt

Çağ. Çağatayca

Çev. çeviren

Çin. Çince

DİA Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

DTO Dictionnaire Türk Oriental, Pavet De Courteılle

EAT Eski Anadolu Türkçesi

EDPT An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Clauson

ET Eski Türkçe

Far. Farsça

Haz. Hazırlayan

Hz. Hazret

KB Kutadgu Bilig

Kırg. Kırgızca

Kırg.RS Kırgızca-Rusça Sözlük, Yudahin

krş. Karşılaştırınız

Kzk. Kazakça

Kzk.TS Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü, Koç, Bayniyazov, Başkapan

Lexicon A Turkish and English Lexicon, Redhouse

mec. mecaz/mecazen

MK Mahmud Kaşgarlı

Mo. Moğolca

Orh.T. Orhon Türkçesi

OTWF I, II Old Turkic Word Formation I-II, Erdal

ÖTİL Özbek Tilinin İzahlı Lugatı, Ma'rufov

Özb. Özbekçe

Özb.TS Özbekçe Türkçe Sözlük; Üşenmez, Boltabayev, Tuğlacı

Rus. Rusça

s. sayfa

Seng. Muhammad Mahdį Xān, Sanglâh

Soğd. Soğdca

ŞSE Şeyh Süleyman Efendi, Lûgat-ı Çağatay ve Türkî-i Osmanî

Tar.S Yeni Tarama Sözlüğü, C. Dilçin

TDAD Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi

TDAY-B Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten

TDBUÜ Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, Tekin

TDED Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi

TDK Türk Dil Kurumu

TETTL Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati, Tietze

TKAE Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

TMEN Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen, Doerfer

TTK Türk Tarih Kurumu

Tü. Türkçe

UTİL Hazirki Zaman Uygur Tiliniŋ İzahlik Lugiti

UWb.1 Uigurisches Wörterbuch, Röhrborn 1981

Uyg. Uygurca

Uzb.RS Özbekçe-Rusça Sözlük; Brovkov, Akabirov, Magrufov, Hodjahanov

vd. ve diğerleri

VEWT Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen, Räsänen

Yay. Yayımlayan

YUyg. Yeni Uygurca

YUyg.TS Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü

İŞARETLER

( ) Metin bölümünde satır numarasını gösterir: (1), (2) vd.

(...) Metinde silinmiş ya da okunamayan sözcüğü gösterir.

/ / Fonem ve morfem işareti

[ ] Metne eklenen harf veya sözcüğü gösterir; Metin ve Çeviri bölümlerinde ise sayfa numarasını gösterir.

~ Her iki biçimi de kullanılan yapıyı gösterir.

< Bu şekilden gelir.

> Bu şekle gider.

+ Dilbilgisinde isim kökü ve isim köküne gelen ek

- Dilbilgisinde fiil kökü ve fiil köküne gelen ek

* Tespit edilememiş, tahmini şekli gösterir.

1. GİRİŞ

1.1. Çağatay Türkçesi

İslâmî Orta Asya yazı ve edebiyat dilinin üçüncü evresini oluşturan ve Harezm Türkçesinin devamı sayılan Çağatay Türkçesi, adını Cengiz Han'ın oğlu Çağatay'dan almaktadır. "Çağatay" adı ile belirtilmek istenen kavramın sınırları ve Çağatay Türkçesinin sınırları ve dönemlere ayrılması konusunda araştırmacılar arasında bir görüş birliği yoktur.

Köprülü Çağatayca için şu tanımı yapar: "Çağatayca kelimenin en geniş manası ile, Moğol istilasından sonra Cengiz çocukları tarafından kurulan Çağatay, İlhanlı ve Altın-Ordu imparatorluklarının medenî merkezlerinde XIII.-XIV. asırlarda inkişaf eden ve Timurlular devrinde bilhassa XV. asırda klasik bir mahiyet alarak, zengin bir edebiyat yaratan edebî Orta Asya lehçesidir."[1]

XVII. yüzyılda Ebülgazi Bahadır Han Şecere-yi Türk adlı eserinde Çağatay Türkçesi ifadesi ile Temürlüler devrindeki Arapça ve Farsça öğelerle karışık olarak bulunan yazı dilini kastetmektedir. Mirza Mehdi Han ise Çağatayca-Farsça Senglah adlı sözlüğünde Çağatayca için "luġat-ı çaġatāy" ifadesini kullanmaktadır.[2]

E. Berezine Çağataycayı en eski Türk lehçesi olarak kabul ederken, Vambery Çağatay adı altında XII. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar devam eden Orta Asya İslam-Türk yazı dilinin yanında Batı ve Doğu Türkistan'ın yaşayan lehçelerini ve özellikle de Özbekçeyi toplamıştır. Onu takip eden J. Thury ve M. Hartmann Çağatay sözünü geniş anlamıyla kullanmışlardır. Şeyh Süleyman Efendi Sözlüğüne Özbekçe sözcükler almaktan geri durmamıştır. M. Quatremere, Pavet De Courteille ve T. Zenker "Doğu Türkçesi" ifadesini kullanmışlardır. Radloff ve F. E. Korş, Çağatayca ile Uygurcadan sonraki Orta Asya Türkçesini, A. Krimskiy ise XII-XVIII. yüzyıl Orta Asya edebî

[1] Fuad Köprülü, "Çağatay Edebiyatı", **İslâm Ansiklopedisi**, c.3, (İstanbul: MEB, 1945): 270.
[2] János Eckmann, "Çağatay Dili Hakkında Notlar", **TDAY-Belleten**, c. 6, (1958): 118.

Türkçesini işaret etmektedir. Samoyloviç lehçe farklarını dikkate alarak Çağatay adını XV-XX. yüzyıllar arası Orta Asya edebî Türkçesi olarak kullanır. Köprülü ise Çağataycayı XIII-XIV yüzyıllarda ortaya çıkan ve XV. yüzyılda zengin bir edebiyat ortaya koyan Orta Asya lehçesi olarak görmektedir.[3]

Çağatay Türkçesinin dönemlere ayrılmasında farklı görüşler bulunmaktadır. Fuad Köprülü Çağatay edebiyatını beş döneme ayırır:

1. İlk Çağatay Devri (XIII.-XIV. yüzyıllar)

2. Klâsik Devrin Başlangıcı (XV. yüzyılın ilk yarısı)

3. Klâsik Çağatay Devri (XV. yüzyılın son yarısı)

4. Klâsik Devrin Devamı (XVI. yüzyıl)

5. Gerileme ve Çökme Devri (XVII.-XIX. yüzyıllar)[4]

Nevâyî ve onun eserleri sayesinde klasik şeklini alan ve zirve dönemini yaşayan Çağatayca, Nevâyî dili adıyla da anılmaktadır. Nitekim J. Eckmann, Çağataycayı dönemlere ayırırken Nevâyî'ye göre bir dönem ayırımı yapar: Klâsik Öncesi Dönem (XV. yüzyılın başından, Nevâyî'nin ilk eserini verdiği 1465 yılına kadar), Klâsik Dönem (1465-1600) (Nevâyi dönemi), Klâsik Sonrası Dönem (1600-1921) (Bir yandan Nevâyî'nin dilinin iyi bir taklidinin görüldüğü diğer yandan da Özbek unsurların eklenmesiyle oluşan bir dönem).[5]

1.2. Tûtînâme Hikâyeleri ve Tercümeleri

Hikâye ve masallar edebiyatta önemli bir yere sahip türlerdendir. Kökenleri çok eskiye dayanan hikâye ve masallar hem doğu hem de batı edebiyatlarında farklı şekillerde karşımıza çıkar. Bunlar farklı formlarda kimi zaman alıntı kimi zaman da tercüme yoluyla farklı coğrafyalarda ve kültürlerde kendine yer bulur.

Hint edebiyatı, geçmişten günümüze kadar masal ve hikâye açısından oldukça zengin bir edebiyat oluşturmuştur. Sanskritçe yazılan bu hikâye ve masallar değişip

[3] Eckmann, **Çağatay Dili Hakkında Notlar,** 118-120.
[4] Köprülü, **Çağatay Edebiyatı**, s. 276.
[5] János Eckmann, **Chagatay Manual**, (Bloomington, 1966), 9-10.

gelişerek çeşitli dünya dillerine çevrilmiştir. Sanskritçeden tercüme edilen birçok hikâye ve masal örneği bulunmakta olup bunlar arasında *Rigveda* (Hint edebiyatında en eski ve en önemli masallardan biridir.), *Mahabharata* (İçinde fabl ve peri masalı şeklinde hikâyeler bulunmaktadır), *Pançatantra* ("Beş kitap" anlamına gelen masal serisidir ve Sanskrit aslı kaybolmuş olup Pehlevî çevirisiyle günümüze ulaşmıştır), *Kathasaritsagara* ("Masal ırmaklarının okyanusu" anlamına gelir ve iç içe geçmiş 350 hikâye bulunur), *Simhasanadvatrimşika* (*Vikramarkaçaritra* adıyla da bilinen ve "tahtın otuz iki hikâyesi" anlamına gelen bir masal koleksiyonudur), *Ramayana*, *Vetalapançavimşati* (Hortlağın yirmi beş öyküsü" anlamına gelen kökeni oldukça eski hikâyelerdir) ve Śukasaptati en tanınanlarıdır[6].

Hint edebiyatında 'Śukasaptati' [7] (Papağanın Yetmiş Hikâyesi) olarak bilinen hikâyeler de önemli bir yere sahiptir. Bilge ve akıllı bir papağanın ağzından anlatılan bu hikâyelerin Hintçe aslının 70 hikâyeden oluştuğu söylenmektedir. Aziz Narada tarafından Tanrı İndra'ya anlatıldığına dair mitolojik bir kökeni olan Śukasaptati hikâyelerinin *Çintamani Bhatta, Şvetambara mezhebinden bir Cayna* ve *Purushottama oğlu Devadatta* şeklinde üç versiyonu bulunmaktadır. Konusu ise kısaca şöyledir:

> "Devadasa, görevli olarak başka bir kente giderken papağanına, karısına göz kulak olmasını söyler. Papağan da karısı ile âşığının buluşmasını engellemek için her gece bir öykü anlatır. Öykülerin büyüsüne kapılan kadın, kocasına ihanet tasarısını gerçekleştiremez. 70. Öykünün sonunda eve gelen koca da durumdan memnundur."[8]

Tarih boyunca başka hikâyelerin eklenmesiyle değişen ve gelişen Śukasaptati masallarının çok sayıda el yazması ve birçok Hintçe çevirisi bulunmaktadır. İçerisinde şiirler, beyitler bulunan eserin süslü ve basit iki versiyonu vardır. Śukasaptati'nin kim tarafından ve ne zaman yazıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte 198 numaralı Cātaka masalından çıkma ihtimali olduğu düşünülür. Bu eserde de Hint edebiyatında önemli bir motif olan "konuşan kuş" motifi bulunmaktadır. Papağan yetmiş gece boyunca kadını aşığına gitmemesi için hikâyeler anlatarak oyalar. Kadınların iffetsizliği, erkek düşkünlüğü ve yaptıkları hilelerin anlatıldığı Śukasaptati'de bazı

[6] Korhan Kaya, **Hint Masalları**, 3.bs. (Ankara: İmge Kitabevi, 2016), 13-21.
[7] Śuka-saptati शुकसप्ततिः 'Name of 70 stories related by a parrot (of which there are 2 recsions extant (Monier Monier-Williams, 1899: 1079.; Śukasaptati f. 'die siebenzig (erzählungen) eines papageien'. (Böhtlingk VII, 1872-75), 237.
[8] Korhan Kaya, **Hint Masalları**, 21-22.

hikâyelerde erotik sahneler de anlatılır. Eğlenceli ve öğretici olan bu hikâyeler, günümüze kadar beğenilerek okunmuştur.[9]

Hint edebiyatının önemli hikâyelerinden biri olan Śukasaptati, Ulrich Marzolph tarafından batıda en çok bilinen Farsça ve Türkçe anlatılar olarak değerlendirilmiş ve Sanskritçe yazılmış orijinal çalışmanın muhtemelen 10. yüzyıla kadar uzandığı belirtilmiştir.[10]

1.2.1. Tûtînâme'nin Farsça Tercümeleri

Śukasaptati olarak bilinen bu eser ilk olarak *Tûtînâme* adıyla Farsçaya, Farsçadan da başta Türkçe olmak üzere çeşitli dillere tercüme edilmiştir.

*Tûtînâme'*nin ilk Farsça çevirisi M. 1314 yılında İmad b. Muhammed es-Sagarî tarafından *Cevâhirü'l-Esmâr* ismiyle Alâaddîn Muhammed Şâha sunulmuştur. Şemseddin Âl-i Ahmed[11] tarafından yayına hazırlanan *Cevâhirü'l-Esmâr'*da Arapça ayet, hadis ve ibarelerle, Farsça beyit ve mısralar geniş yer tutmaktadır. "Dâsitân" bölümleriyle hikâyelere başlangıç yapılmakta ve "Dâsitân" başlığı altında 49 geceye yer verilmektedir. İmâd bin Muhammed, bu tercümesinde Emir Muizzî (ö.1124-7), Hâkânî (ö.1199), Nizâmî (ö.1214), Rûmî (ö.1273), Sa'dî (ö.1292) gibi şâirlerin şiirlerinden parçalar almıştır.[12]

Farsçaya yapılan en meşhur ve ilk düzenli çeviri 1330 yılında "Şeyh Ziyâeddin Nahşebî" tarafından yapılmış olup Nahşebî, eseri "gece" adını verdiği 52 bölüme ayırmış, tercüme ederken de kaynak aldığı metindeki bazı hikâyelere yer vermemiş ya da yeniden düzenlemiştir. Yapılan diğer tercümelerden farklı olarak baş karakterlerin isimlerini değiştirmiş, eserdeki manzum parçaları kendi yazmış ve başka şâirlerin şiirlerinden örnek vermemiştir.[13]

---

[9] Korhan Kaya, çev. Hindî ve İngilizce çevirileriyle karşılaştırarak Sanskrit aslından, **Papağanın Yetmiş Hikayesi**, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020), ix-xx.

[10] Ulrich Marzolph, 'Śukasaptati', *Enzyklopädie des Märchens: Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung*. Berlin, New York, 2010.

[11] İmâd bin Muhammed, **Tûtî-nâme Cevâhirü'l-Esmâr** (haz. Şemseddin Âl-i Ahmed), (Tahran: Bünyâd-ı Ferheng-i İran, 1973).

[12] İbrahim Sona, "Türk Edebiyatında Tûti-nâme Hikâyeleri (İnceleme-Tenkitli Metin)", (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012a), 2-3.

[13] E. Berthels, "Nahşebi", **İslam Ansiklopedisi**, c. 9, (İstanbul: MEB, 1964), 40-41.; Rıza Kurtuluş (2006), "Nahşebî, Ziyâeddin", **Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. 32, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2006), 309-310.

Zamanla Nahşebî'nin tercümesi de dili ağır ve anlaşılması güç hale gelince, Türk-Hint hükümdarı Ekber'in (ö. 1014/1605) emriyle Ebü'l-fazl b. Mübârek (ö. 1011/1602) tarafından eser yeniden düzenlenmiş ve sadeleştirilmiştir. XVII. yüzyılda ise sadeleştirilmiş olan eser Muhammed Kâdirî tarafından 35 bölüme indirilerek yeniden düzenlenmiştir. Kadirî'nin düzenlelediği bu *Tûtînâme* çok beğenilmiş ve bazı Doğu ve Batı dillerine (Hindî, Bengalî, Tatarca, Almanca) de tercüme edilmiştir.[14] Avrupa dillerine çevrileriyle ilgili Rıza Kurtuluş şu bilgileri vermektedir: "1792'de M. Gerrans'ın Kâdirî'nin metnini esas alarak on iki bölümü İngilizceye, Carl Jakob Ludwig Iken (Stuttgart 1822) ve Georg Rosen (Leipzig 1858) Almancaya, Evgenii E. Berthels Rusçaya çevirmiştir (Moscow 1979). H. Brockhaus da sekiz "gece"yi Almanca tercümesiyle birlikte neşretmiştir (Leipzig 1843)[15]".

1.2.2. Tûtînâmelerin Türkçe Tercümeleri

Tûtînâme hikâyelerinin Türkçeye tercümeleri Farsça tercümeler üzerinden olmuştur. Hikâyelerin Türkçeye kaç çevirisinin olduğu, mütercimlerin kimler olduğu ve kaynak metin konusunda farklı görüşler mevcut olup, araştırmacılar arasında ortak bir görüş bulunmamaktadır.

Tûtînâme hikâyelerinin Türkçeye ilk tercümesi, 1314 tarihinde İmâd bin Muhammed es-Sagarî tarafından hazırlanan *Cevâhirü'l-Esmâr*'dan tercüme edilerek 1538 yılında Kânûnî Sultan Süleyman'a sunulmuştur. 43 geceden oluşan tercümenin mütercimi konusunda net bir bilgi verilmese de "Eyyûbî" olma ihtimali yüksektir.[16] Bu tercümenin Bodlein, British Museum, Rodos ve Süleymaniye'de bilinen dört nüshası bulunmaktadır. [17] Bu tercüme üzerine bir doktora tezi ve bir kitap çalışması yapılmıştır.[18]

İkinci tercümenin mütercimi, kime sunulduğu ve hangi Farsça tercümeye dayandığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Cahit Öztelli, bu çevirinin XVII. yüzyılda Nev'i-

[14] Bu bölümdeki bilgiler aşağıdaki çalışmalardan derlenmiştir: Berthels, **agm**, 40-41; Kurtuluş **agm**, 309-310.; Sona, **agt**, 1-7.
[15] Kurtuluş, **agm**, 310.
[16] Sona, **agt**, 22.
[17] İbrahim Sona, "1538 Tarihli İlk Tükçe Tuti-name Tercümesi", **Turkish Studies**, c. 7, s. 3 (2012b): 2302.
[18] Sona, 2012a.; Bekir Direkci, **Tûtînâme (Giriş-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım),** (Konya: Palet Yayınları, 2019).

zâde Atâyî tarafından II. Osman'ın emriyle yapıldığını öne sürmüştür[19]. E. Berthels, "Nahşebî" maddesinde bu tercümenin mütercimi olarak "Sarı Abdullah" ismini vermektedir.[20] Günay Kut, çalışmasında "Sarı Abdullah" ismini vermiş olsa da buna şüpheyle yaklaşır ve eserde bu isme hiç rastlanılmadığını belirtir. [21] Kaynağı konusunda da belirsizlik mevcut olup bu konudaki çalışmalarda, Kâdirî tarafından 35 geceye indirilerek sadeleştirilmiş olan metinden XVII. yüzyılda Osmanlı Türkçesine tercüme edildiği belirtilir.[22] 27 geceden oluşan bu Türkçe *Tûtînâme'nin* içerisinde yer alan hikâyeler, konuları bakımından ilk Türkçe *Tûtînâme'den* pek farklılık göstermezler. Ancak bu tercüme, birincisinden üslup bakımından büyük farklılıklar göstermekte, içerisinde Arapça ve Farsça şiir ve metinlerin azlığı dikkat çekmekte, birebir tercümeden çok telif özelliği göstermektedir.[23] Bu tercümenin kütüphanelerde tespit edilebilen 17 yazma nüshası, Mısır ve İstanbul'da 13 matbu baskısı bulunmaktadır. Bu yazma nüshalar ve matbu baskılar Şemsettin Kutlu, Behçet Necatigil ve Nagihan Gür tarafından günümüz Türkçesine sadeleştirilerek aktarılmış[24] üzerinde üç yüksek lisans çalışması yapılmıştır.[25]

[19]Cahit Öztelli, "Tûtînâme Üzerine Bilgiler", **Sivas Folkloru**, s. 46 (1976): 3-6.
[20] Berthels, **agm**, 40.
[21] Günay Kut, **"Hint Edebiyatından Türk Hikâyelerine",** Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi, s. 8 (1997): 361.
[22] Günay Kut, **agm,** 361; Hasan Kavruk, (1998). **Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler**, (İstanbul: MEB Yayınları, 1998), 42.
[23] Sona, **agt**, 28-29.
[24] Şemsettin Kutlu, **Tuti-name Papağanın Hikayeleri**, (İstanbul: Tercüman Yayınları, Tarihsiz).
Behçet Necatigil, **Tutiname Behçet Necatigil'in Kaleminden,** 4. bs. (İstanbul: Can Yayınları, 2017).
Nagiha Gür, **Tûtînâme,** (İstanbul: Kapı Yayınları, 2014).
[25] Adem Ağaoğlu, "Tutiname Metin ve İnceleme" (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012).; Burcu Atalas, "Tutiname Metin ve İnceleme (88a-177b)" (Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010).; Hülya Kesler, "Tutiname Metin ve İnceleme (1b-88a)"(Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010).

2. ÇAĞATAYCA BİR TÛTÎNÂME TERCÜMESİ: LATÎFÎ'NİN MAZHARU'L-ACÂYİB'İ

2.1. Eserin İsmi ve Mütercimi

Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış bu *Tûtînâme'*nin kim tarafından tercüme edildiği ve eserin ismi hakkındaki bilgileri eserin sebeb-i telif bölümünden hareketle tespit edebilmekteyiz.

Mütercim, eserin sebeb-i telif bölümünde mahlasını, tercümeyi sunduğu kişiyi ve eserine verdiği ismi belirterek "Latîfî" mahlasıyla yazılmış bir şiire yer verdikten sonra hikâyeleri tercüme etmeye başlar. Eserin mütercimi olan Latîfî, giriş bölümünün sonuna "Ŧūţį Birle Ħucesteniŋ Dāstānı ve Ŧūţiniŋ Sözige Kirgeni" başlıklı on beyitlik bir mesnevi yazmış ve son beyitte mahlasını zikretmiştir:

[fāǾilātün fāǾilātün fāǾilün]

Ŧūţį kirdi sözge ol şįrįn-zebān
Źevķ birle başladı bir dāstān

Başladı bir dāstān-ı bü'l-Ǿacįb
Ol kėçe ķıldı ĥikāyetni ġarįb

Ķıśśa-yi ārām-ı cān bü'l-Ǿaceb
Burnaķılardın rivāyātı Ǿaceb

Meclis içre tamdı şeker sözdin
Nėçe buldı sırr-ı maǾnį özdin

Žāhiride ħažir yaŋlıġ sebz-pūş
Bātınıda źevķ-i maǾnį ursa cūş

Sözde bir dāniş-ver-i ĥaķķāne
Mülhem olġan Ǿālem-i rabbāne

Muşt bir uǾcūbe-yi esrārdur
Bātınıda maǾnį bisyārdur

Taptı gūyā Ĥaķ TeǾālādın nažar
Vāķıf-ı esrār oldı muşt-ı per

Ķudretini žāhir ėtti ĥüsn-i pāk
Maĥrem-i esrār oldı muşt-ı ħāk

Ey Laṭîfî tapmadıŋ Ĥaḳdın nažar
Pîr-i maǾnîdin ėrür sen bî-ħaber (3a)

Dili ve gramer yapısı bakımından Çağatay Türkçesi özellikleri gösteren eserin mütercimi olan Latîfî'nin kim olduğu hakkında yaptığımız araştırmalarda Ali Şîr Nevâyî'nin *Mecâlisü'n-Nefâyîs*'de bahsettiği Latîfî'den başka bir şâire rastlamadık. Nevâyî de bu şâirden kısaca "iyi bir şâir olduğu ve genç yaşta öldüğü" şeklinde bahsetmektedir.[26]

Bu bölümden öğrenildiğine göre Latîfî bu tercümeyi şâirlerin en iyisi ve fesahat ehli olanların en yücesi olarak belittiği Hızmet Mevlânâ Radî'ye sunmuştur:

Erbāb-ı dāniş u bînişge maǾlūm ve ehl-i taĥḳîḳ u teftîşge mefhūm bolsun kim efśahu'l-fuśaĥā ve emlaĥu'ş-şuǾarā Ħızmet Mevlānā ḳuddise sırruhu…

Ve yine maǾlūm bolsun kim Süleymān-ı zamān ve süĥandān-ı cihān ve dānişver şāhlar śoĥbetleride ve dānā şehin-şāhlar meclisinde yol tapġan Ħızmet Mevlānā RaǾdî zāde fażîletehu…(2b-3a)

Latîfî, eserine verdiği ismi de bu bölümde belirtir. Okuyucuların bu kitapta şaşırtıcı ve garip hikâyeler okuyacaklarını belirten Latîfî, eserine "şaşırtıcı şeylerin göründüğü yer" anlamına gelen *Mazharu'l-Acâyib* ismini verdiğini söyler:

Ve bu kitābnı oḳuġuçı ve èşitgüçi kim Ǿaceb efsāneler ve Ǿaceb dāstān žāhir bolur ėrdi ol sebebdin bu kitābġa Mažharu'l-ǾAcāyib at ḳoyuldı (3a).

Dolayısıyla şimdilik eserin mütercîminin Latîfî olduğunu, eserine *Mazharu'l-Acâyib* ismini verdiğini ve zamanın önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Hızmet Mevlânâ Radî'ye sunduğunu bilmekteyiz.

2.2. Eserin Nüshaları

Çalışmamızda Çağatay Türkçesiyle kaleme alınan bu Tûtînâme tercümesinin elde edilen tek nüshası kullanılmıştır. Ayrıca bazı kataloglarda ve çalışmalarda *Mazharu'l-Acâyib* ismi ile kaydedilmiş Tûtînâme tercümelerine de raslanmaktadır. Aşağıda hem çalışmamızı esas aldığımız nüshaya hem de katalog ve çalışmalarda rastladığımız bilgilere değinilmiştir.

2.2.1. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Nüshası

Çalışmamızda kullandığımız İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Katanov Koleksiyonu Nr. 2794'te kayıtlı bulunan bu nüsha talik hatla

[26] Kemal Eraslan (Hazırlayan), **Alî-Şîr Nevâyî Mecâlisü'n-Nefâyis I, (Giriş ve Metin)**, (Ankara: TDK Yayınları, 2001), 69.

kaleme alınmıştır. [27] 172 yapraktan oluşan nüshanın her sayfasında on beş satır bulunmaktadır. Hikâyelerin gece isimleri ve kıt'a, beyit vb. sözcüklerin kırmızı mürekkeple yazılması dışında tamamı siyah mürekkeple yazılan bu nüshanın müstensihi ve tercüme tarihi bilinmemektedir. Ancak eserin 172a sayfasında H. 1299/M. 1881-82 yılında istinsah edildiği kaydedilmiştir:

> Erbāb-ı dāniş ü bịnişge maỎlūm ve ehl-i taĥḳịḳ u teftịşge mefhūm bolsun kim bu kitāb-ı Mažharu'l-ỎAcāyib sene 1299 yek-hezār du śad u nū vü nühġa bitildi. (172a)

2.2.2. Hofman Çalışmasındaki[28] Nüshalar

Mazharu'l-Acâyib ile ilgili olarak Hofman'ın Çağataycayla ilgili biyografik çalışmasında da bilgi bulunmakta ve muhtemel nüshalarına değinilmektedir. Bu çalışmada "Ziyaeddin Nahşebî" maddesi altında *Tûtînâme* hakkında bilgi verilirken eserin Türkçeye çevirilerinden bahsedilmektedir. Nahşebî tercümesinin Osmanlıca, Tatarca ve Türkmence olan tercümelerine değinilen bu bölümde Doğu Türkçesi alt başlığında *Tûtînâme'*nin üç çevirisinden söz edilmektedir.[29] Bunlardan biri Smirnov Kataloğu'na dayanarak yer verdiği Kaşgar Türkçesine çevrildiğini söylediği iki nüshalı bir tercümedir. Leningrad'da bulunduğu belirtilen bu nüshalar, Hofman'ın verdiği bilgiye göre 1865 ve 1785-1786 [?] yıllarında istinsah edilmişlerdir. Hofman bu nüshaların 52 geceden oluştuğunu ve Mevlânâ Radî'ye sunulduğunu belirterek bu tercümenin ismini de *Mazharu'l-Acâyib* olarak kaydetmektedir. Hofman, Nahşebî'den mi yoksa Kâdirî'den mi tercüme edildiğine karar veremediği diğer tercümenin ise istinsah tarihini soru işareti koyarak 1785/1786 olduğunu belirtmiştir. [30]

Hofman'ın kayda aldığı Doğu Türkçesine tercüme edilen son *Tûtînâme* tercümesi ise 1718/1719 istinsah tarihli olup *Kırk Tûtî* adıyla geçmektedir. Bu katologda *Tûtînâme*'nin Molla Kurban Hurremî tarafından 19. yüzyılda Çağatay Türkçesine yapılan bir çevirisinden de söz edilmektedir.[31]

---

[27] Bu nüsha, Sadık Yazar tarafından İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'ndeki el yazmalarının kataloğunun hazırlanması esnesında tespit edilmiştir. Sadık Yazar, "İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'ndeki El Yazmalarının Katalogu", **Türkiyat Mecmuası**, c. 26, s. 1, (2016): 346.

[28] Hofman, H.F., **Turkish Literature A Bio-Bibliographical Survey,** Section III. Part I. vol. 4. (Utrecht, 1969), 236-244.

[29] Hofman, H.F., **age**, 242.

[30] Hofman, H.F, **age**, 243.

[31] Hofman, H.F, **age**, 243-244.

2.2.3. Dmitriyeva'nın Kataloğunda[32] Yer Alan Nüshalar

Hofman'ın Smirnov kataloğuna dayanarak Leningrad'da bulunduğunu söylediği nüshaları elde etmeye çalıştığımızda şu bilgilere ulaştık: Leningrad şehrinin adı daha sonra St. Petersburg olarak değişmiş, Leningrad kütüphanesindeki bu yazmalar da Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü kütüphanesine nakledilmiştir. Söz konusu kütüphanenin kataloğunu 2002'de hazırlayan Dmitriyeva'nın kataloğunda da Smirnov'un bahsettiği bu nüshalar hakkında bilgi bulunmaktadır.

L. V. Dimitriyeva tarafından hazırlanan kataloğu incelediğimizde katalogda bu isimde üç yazma olduğu görülmektedir. Yazmaların katalogda ele alındıkları maddeler 1856, 1857 ve 1858 numaralıdır. 1856 numaralı maddede ele alınan yazma, St. Petersburg'da bulunan Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nde C1947 numara ile kayıtlı olup 228 varaktan oluşan nüsha kataloğa göre 15 x 23 cm. ölçülerindedir. Katalogta 1858 numaralı maddede ele alınan diğer bir yazma da aynı kütüphanede 1096 numara ile kayıtlı olup 155 varaktan oluşmaktadır. Katalogtaki bilgilere göre 13 x 20 cm. ölçülerinde olan sayfalarda 13 satır bulunmaktadır[33].

Katalogtaki bahsi geçen iki maddede haklarında bilgi verilen eserlerin çalışmamıza konu ettiğimiz tercüme ile bir ilgisi olmadığı görülmektedir. Ancak 1857 numaralı maddede hakkında bilgi verilen nüshanın çalışmamızda incelediğimiz *Mazharu'l-Acâyib*'in bir nüshası olduğu anlaşılmaktadır. St. Petersburg'da bulunan Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nde C.181 numarada kayıtlı bulunan bu yazma, 181 varaktan oluşmaktadır. Kataloğa göre 18 x 30 cm. ölçülerinde olan sayfalarda 19 satır bulunmaktadır.[34] Bu nüshanın kütüphane yetkilileri ile iletişime geçmemiz sonucunda eserin yalnızca ilk sayfasını görme imkanımız olmuşur. Buna göre, söz konusu nüshanın *Mazharu'l-Acâyib*'in diğer bir nüshası olduğu görülmektedir. Ne yazık ki tez çalışması sürecinde bu nüshanın görüntülerini elde etme taleplerimiz kütüphane yetkilileri tarafından karşılanmamıştır. Bu yüzden çalışmamız İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan nüsha esas alınarak hazırlanmıştır.

---

[32] Dmitriyeva, L. V, **Katalog Tyurkskih Rukopisey, İnstituta Vostokovedeniya Rossiyskoy Akademiy Nauk** (Moskova: İzdatel'skaya Firma Vostoçnoy Literaturı RAN, 2002), 429-430.
[33] Dmitriyeva, L. V, **age,** 429-430.
[34] Dmitriyeva, L. V, **age,** 429.

2.3. Mazharu'l-Acâyib'in Genel Yapısı

Mazharu'l-Acâyib, Nahşebî'nin yukarıda hakkında bilgi verdiğimiz Farsça tercümesine dayanmakta ve 52 geceden oluşmaktadır. Latîfî'nin *Mazharu'l-Acâyib*'indeki karakterlerin adları ve hikâyedeki rolleri Nahşebî tercümesindekilerle aynıdır.

*Tûtînâme*lerin ana karakterlerinin en önemlisi olan "Tûtî", sahibinin karısını her gece hikâyeler anlatarak zinadan koruyan bilgili ve zeki bir papağandır. Eserin ana karakterlerden birisi de Tûtînin sahibi olan tacirdir. Eserin ilk ve son bölümlerinde karşımıza çıkan bu karakterin ismi, Osmanlı sahasında yapılan iki tercümede "Sâ'id" iken *Mazharu'l-Acâyib*'de "Hace Meymûne"dir. Eserde Hace Meymûne'nin karısı olup kocası ticaret için sefere çıktığında onu aldatmaya niyetlenen kadın karakter de hikâyede önemli bir yer tutmaktadır. Tûtînin her gece kendisine hikâye anlattığı kadın karakter, Osmanlı sahasında yapılan iki tercümede "Mahşeker", bu tercümede ise "Huceste" adıyla karşımıza çıkmaktadır.

Eserdeki hikâyeler konu bakımından büyük bir çeşitlilik göstermektedir. Çünkü eser kadın-erkek ilişkisi ve sadakat gibi konulara dikkat çekmesinin yanında sıradan ve günlük olayları da kapsayan, hayvanların hikâye kahramanı olarak seçildikleri fabl örneklerine de yer verir. Eserin genel olarak konusu şöyledir: Bir tacirin Hoca Meymûne adında bir oğlu vardır. Oğlunu Huceste isimli güzel bir kızla evlendirir. Hoca Meymûne'nin evinde bir dişi bir erkek iki tûtîsi vardır. Bir gün Meymûne ticaret için sefere gitmeye karar verir ve gitmeden önce hanımına yokluğunda her işini bu iki tûtîye sormasını ve onlara danışmadan yapmamasını öğütler. Huceste kocası sefere gittikten sonra bir gence aşık olur. Bu durumu tûtîlere sormaya karar vererek ilk olarak dişi tûtînin karşısına gelir ve bu gönül işi için ondan ruhsat ister. Ancak dişi tûtî Huceste'ye kızıp onu kınayarak nasihatler etmeye başlar. Tûtînin bu söyledikleri Huceste'nin hiç hoşuna gitmez ve aşk hevesi galip gelerek büyük bir gazapla dişi tûtîyi yere vurarak öldürür. Ardından hiddetle erkek tûtînin karşısına gelip halini anlatır ve bu kez de ondan izin ister. Erkek tûtî eğer nasihat ederse diğer tûtî gibi ceza görüp öleceğini, ancak izin verirse de yanlışa düşerek sahibine ihanet edeceğini düşünür. Bu durumda hem kendini korumak hem de Huceste'nin aşığına gitmesini engelleyerek Meymûne'ye sadık kalmak için hikâyeler anlatmaya karar veren tûtî, Huceste'yi oyalamak için Meymûne seferden dönene kadar tam 52 gece boyunca hikâye anlatır.

52 gece boyunca Huceste izin istemek için tûtînin karşısına gelir, ancak tûtînin anlattığı hikâyelerin büyüsüne kapılır ve bir türlü aşığına gidemez. Meymûne seferden dönünce yokluğunda olanları tûtîye sorduğunda tûtî her şeyi bir bir anlatır. Meymûne bu zeki tûtîyi takdir edip karısı Huceste'yi öldürür.

Bu *Tûtîname* de diğerleri gibi iç içe geçmiş çerçeve hikâye anlatımı geleneğinin bir örneğidir. Tûtî, hikâyelerin ilk ve esas anlatıcısıdır. Bazı gecelerde tûtînin anlattığı hikâyelerdeki kahramanlar onun anlatısı içerisinde başka hikâyeler anlatmaya koyulurlar. Anlatıcının anlattığı hikâyeyle ilişkisine göre, anlatıcı konumunda olan Tûtî, hikâye dışı anlatıcıdır ve anlattığı hikâyede yer almaz. Tûtî, anlattığı iç hikâyenin ana kahramanı değildir, sadece olayı aktarır. Tûtî'nin dolaylı yoldan dahil olup anlatması, hikâyelerin zincirleme olarak birbirini takip etmesine olanak sağlar. Bu hikâyelerde tûtînin o gece anlattığı ilk hikâye, bu yeni anlatılara çerçeve teşkil eder.[35]

Anlatıcının kimi zaman değiştiği iç içe geçmiş çerçeve türü hikâyeye eserdeki şu örneği verebiliriz: 25. gecede *"Cāmās köçi bilen meclis tutup olturġanıda ṫūṭį bilen şārek birbirige daǾvāger bolup her ḳaysı daǾvāsını öz müddeǾāsıġa yėtkürüp iŝbāt ḳılġanları"* başlığı altındaki hikâyede, aralarında tartışan tûtîler hikâyeler anlatır. Dişi tûtî yani şārek, "Meymûne ve Muhtâr" hikâyesini anlatır:

> Ŧūṭį mažlūmlarnı mekr ü Ĥįlesidin ṫaǾne ḳıladur. Şārek dėdi kim men Meymūne bilen Muĥtārnı Ĥikāyesiġa Ĥayrān ḳaldım ve Muĥtārnı veġā-bāzlıḳıdın bį-çāre Meymūne nė meşaḳḳatlarnı kördi, Ǿāḳıbetü'l-emr Muĥtārnı ḳolıda oldı. Ŧūṭį ayttı kim Muĥtār Meymūnege nėme ḳılıp ėken? Şārek ayttı kim bir şehrde sūdā-gerį bar ėrdi kim ve anı māl [u] menāliniŋ nihāyeti yoḳ ėrdi. Muĥtār nām oġlı bar ėrdi. (87b)

Erkek tûtî ise bunun üzerine "Vefâsız Mehnâz"ın hikâyesini anlatır:

> Şārek kim erkeklerni veġā-bāzlıġnı bu yėrge yėtkürdi. Ŧūṭį ayttı kim bir yaman pįrni meniŋ yaĥşını bį-iǾtibār ḳılur ammā mažlūmlarnı kārı žāhir ü hüveydā turur dėdi. Şārek ḳandaġ dėp soradı. Ŧūṭį rivāyet ḳıldı kim Serendib vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi Behzād nām. İttifāḳḳa ol arada sefer ḳıldı ve anı Mehnāz nām köçi bar ėrdi. Ėrini ġaybetide civānıġa Ǿāşıḳ boldı. (88b)

Böylece Tûtî'nin Huceste'ye nasihat etmek amacıyla anlattığı "Padişah Câmâs ve Tûtîsi"nin hikâyesinde karı-koca papağanların her biri kadın-erkek ilişkisi hakkındaki görüşünü desteklemek amacıyla bir hikâye anlatır. Sonuç olarak çerçeve hikâye olarak adlandırılan esas hikâye içerisinde anlatılan iki hikâye ile birlikte 25. gecede üç hikâye anlatılmıştır.

---

[35] Tûtînâme hikayelerindeki bu anlatım tarzının ayrıntıları için bk. Kadriye Orak Külcü, "Tûtînâmedeki Hikâyelerin Anlatı Düzeylerinin Niveaux Narratifs Şematik Sunumu," **Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, (2007): 303-312.

Mazharu'l-Acâyib'de gece isimleri yazılmış, hikâyelerin isimleri genellikle başlık şeklinde belirtilmiştir. Ancak bazı hikâyelerde sadece gece isimleri yazılarak doğrudan hikâyeye geçilmiştir. Bunların sayısı fazla değildir. Aşağıda bazı geceler ve hikâye başlıklarından örnekler verilmiştir:

> Zāyil pādişāhını uluġ oġlı taẖt-ı salṭanatge olturgenide kiçik oġlı misāfirçilikni iẖtiyār ḳılıp sefer ḳılġanıda yolda baḳa bilen hem-rāh bolup yėtti iḳlįmġa pādişāh bolġanı: On Sėkkizinçi Kėçesi (69a)
>
> Yėgirmi Üçünçi Kėçesi: Dāstān Kāmcū balığı külgeni ve kūdekni zįreklikini ŝābit bolġanı ve seksen kişini ḳatl-i Ǿāmm bolġanı. (81b)

Tûtî, sevgilisine gitmek için ondan izin almaya gelen Huceste'ye sevgilisinin yanına gidince nasıl davranması gerektiğine dair nasihatlerde bulunur. Ancak her defasında "filanca kişinin düştüğü duruma düşme" veya "şu hikâyedeki kişi gibi davran" şeklinde sözler söyleyerek Huceste'de hikâyeyi dinleme merakı uyandırır ve her defasında Huceste'nin isteği üzerine hikâyeye giriş yapar. Aşağıda eserin bu karakteristik özelliğini gösteren bir örnek verilmiştir:

> Ey ṯūṯį men hem ḳorḳadur-men. Çirā ki eger dostumnı rıżālığnı tilesem iĥtimāli bar küyevim intiḳām saḳlaġay ve eger küyevimni rıżālığını istesem maĥbūbım ḳolumdın kėter. Munı Ǿilācı ḳaysı dėdi. Ṯūṯį ayttı kim maĥbūbnı rıżālıġnı fikride bolġıl. Eger küyeviŋ ħaber-dār bolsa anı ĥįle bilen defǾį ḳılur-men. Çünānçi sūdā-gerni köçi ĥįle birle ħalāś taptı ve mekr bilen ḳutuldı dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ḳutuldı dėdi. Ṯūṯį ĥikāye ḳılıp dėdi kim Nişābūr vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi, māl ü emvāli bį-şümār ėrdi. (121b)

Eserde, gecelerin başlangıç bölümlerinde güneşin batışıyla ayın ortaya çıkışının yani gündüzden geceye ulaşmanın ve Huceste'nin sevgilisine kavuşamamasının anlatıldığı kısımlarda *Hüsn-i ibtidâ* ya da *berâat-i istihlâl*[36] adı verilen, muhtevaya işaret eden sözcük ya da olayların yardımıyla konuya güzel bir üslûpla başlama sanatından yararlanılmıştır. Hikâyelere geçiş yapılmadan önce gecenin oluşunun anlatıldığı bölümlerde doğrudan gece olduğu söylenmez, bu durum anlatılacak hikâyelerdeki kahraman veya olaylara göndermede bulunularak ya da aralarında benzetilerek anlatılır.

Aşağıda örnek olarak verilen hikâyede, bir çakalın yanlışlıkla boya havuzuna düşmesi sonucu nįlį (mavi) renge boyanması üzerine yaşanan olaylar anlatılmaktadır. Hikâyede geçen nįl sözcüğünden hareketle Hz. Musa hikâyesindeki Firavun, denizi yarma, Tur Dağı gibi öğeler zikredilerek hikâyeye giriş yapılmaktadır:

---

[36] Bahsi geçen anlatım özelliği hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Nasrullah Hacımüftüoğlu, "Berâat-i İstihlâl". **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, c. 5, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1992): 470.

> Otuz Birinçi Kėçesi: Şeġāl boyaḳçını niḷiliġa çomup çıḳtı, cemiḲ derendelerġa pādişāh bolġanı. Gūyā ki FirḲavn āfitāb deryā-yı niḷlġa ġavta urġanda Mūśā śalavāt[ü'r]-raĥmān dėk māh maşrıḳ taġıdın nümāyān boldı. Ħuceste müştāḳ bolup ruĥśat tilegeni ṯūṯįni ḳaşıġa kėldi. Körer kim ṯūṯį Ḳāf-ı tefekkür dėk deryā-yı fikrġa çomup olturupdur… (100b-101a).

Diğer Türkçe *Tûtînâme* tercümelerinin sonunda sefere giden koca döndüğünde olan biteni tûtîden dinler ve karısını affeder, mutlu mesut yaşamaya devam ederler. Ancak Mazharu'l-Acāyib, diğer tercümelerden tamamen farklı bir şekilde son bulur. Seferden dönen Hoca Meymune, tûtîden olan biteni öğrenince Huceste'yi affetmez ve öldürür:

> Be-nāgāh Ħᵛāce Meymūne deryā seferidin yėtip kėldi. Kündüz ġavġāsı nümāyān boldı. Ḳul u çörüler kördiler kim Ħᵛāce deryā seferidin kėldi. Fi'l-ĥāl Ħucestege ħaber yėtkürdiler. Ħuceste żarūret ĥükmi birle ilgeri barıp ħoş nā-ħoş Ħᵛāceniŋ ayaġıġa özni taşlap iżhār-ı muĥabbet ḳıldı. Ħᵛāce bir zamān istirāĥat ḳılġan soŋ ṯūṯįniŋ ḳaşıġa bardı. Dėdi kim ey ṯūṯį-yi śāĥib-i tedbįr Ħucesteni ĥāli meniŋ yoḳluġumda nėçük ėrdi? Her tüzi ki saŋa bėripdür men anıŋ ĥurmetidedür rāstlıḳ birlen cevāb bėrgil ve ger nė sendin rāżį ėmesdür-men dėdi. Ṯūṯį Ħᵛācedin munça taĥḳįḳ [u] teftįş kördi. Lā-Ḱilāc bolup rāstını aytmaslıḳḳa yol tapmas her vāḳıḰātı ki Ħucestedin Ħᵛāceniŋ ġaybetide ötüp ėrdi anı beyān ḳıldı. Ħᵛāce Meymūne tūṯįniŋ zįrek ü dānālıġıġa aĥsen ü āferįn oḳudı. Fi'l-ĥāl Ħucesteni başını teniden cüdā ḳılıp Ħudā TeḰālāga bendelik ḳılmaḳġa meşġūl boldı" (171b-172a).

2.4. Mazharu'l-Acâyib'de Yer Alan Geceler ve Hikâyeler

Nahşebî'nin tercümesine dayanan *Mazharu'l-Acâyib* 52 geceden oluşmakta ve yukarıda değindiğimiz gibi bazı gecelerde anlatılan hikâyelerin içinde de başka hikâyeler anlatıldığı için eserdeki hikâye sayısı 87'e ulaşmaktadır. Eserde gecelerde genellikle hangi hikayelerin anlatılacağını belirten başlıklar bulunmaktadır. Bu hikaye başlıkları gecelerin ana hikayelerinin başklıkları olup iç hikayelerin başlıkları bulunmamaktadır. Ancak 1., 2., 3., 4., 14., 15., 16., 29. gecelerde hikâye başlıkları yer almamakta ve doğrudan gece ismi belirtilip hikayeye geçiş yapılmaktadır. Aşağıda *Mazharu'l-Acâyib*'in bu yapısının gösterilmesi amacıyla her bir gecede anlatılan temel hikâye ile o hikâyede yer alan küçük hikâyelere işaret edilmiştir. Tarafımızca hikayelerin isimleri günümüz Türkçesine kısaltılarak yazılmış ya da başlığı olmayan kimi hikayelere ve iç hikâyelere hikayenin konusuna uygun başlıklar verilmiştir.

1. Birinçi Kėçesi

1.1. Hintli Tüccar ile Karısı ve Akıllı Tûtî Hikâyesi

2. Ėkkinçi Kėçesi

2.1. Hocend Pādişāhının Yasavulı İle Taberistān Pādişāhının Hikâyesi

3. Üçünçi Kėçesi

3.1. Kuyumcu ve Marangoz Hikâyesi

4. Törtünçi Kėçe

4.1. Emįrzāde, Sipāhi (Leşker) ve Köçisi Hikâyesi (Şehzade, Sipahi ve Karısı Hikâyesi)

4.2. Fil Adam ve Sandığa Sakladığı Karısının Hikâyesi

5. Bėşinçi Kėçesi: Dāstān-ı reóy-i Kāmrū ve Óilāc-kerden ŧūŧį ve nįm-kāre mānden zaĥmet-i reóy

5.1. İlaç Yapan Tûtî ve Kāmrū Padişahının Hikâyesi

5.2 Maymun ile Kötavulnun Oğlunun Arkadaşlığı ve Satranç Oynaması

6. Altınçı Kėçesi: Dāstān-ı zerger ü ħarrād u cāme-dūz u zāhid

6.1. Ağaçtan Yapılan Kız İle Aşıklarının (Kuyumcu, Marangoz, Terzi Ve Zāhid) Hikâyesi

7. Yėttinçi Kėçesi: Dāstān-ı reóy-i reyyān tiriglikdin ümįd üzüp (…) mürdini murādıġa yėtkürgeni ve dervįş pādişāhnı ķızġa Óāşıķ bolup maķśūdıġa yėtgeni ve berehmen köçini ķımār-bāzlardın acıratıp alġanı

7.1. Behlistan Padişahı ve Derviş Hikâyesi

7.2. Reyyān Adlı Padişah ve Peri Kızı Hikâyesi

8. Sėkkizinçi Kėçesi: Şeh-zādeġa anasını sebebdin nė çend külfetler yėtgeni ve yėtti vezįr zįrek [u] dānā ol āfeti kim yėtip ėrdi Ĥikāyeler rengin birle atasını ġażabnı sebeb ķılıp ve yėtti kün nėçü[k] sebebdin śıĤĤat u selāmet çıķarġanınıŋ dāstānı

8.1. Hindistan Şehirlerinden Birinin Padişahı ve Oğlu Hikâyesi

8.2. Yedi gün yedi vezir hikâyeler anlattı.

9. Toķķuzunçı Kėçesi: Şām pādişāhı ŧūŧįsini āzād ķılġanı anıŋ berāberide ŧūŧį Ĥayāt mįvesini žulümāt çeşmesidin kėltürgeni

9.1. Şam Padişahı ve Tûtîsi Hikâyesi

9.2. Hz. Süleyman ve Kirpi Hikâyesi

10. Onunçı Kėçesideki Dāstān: Vezįrni oġlı sūdā-gerni köçiġa Óāşıķ bolġanı, sūdā-ger seferdin yıġaç ŧūŧį alıp kėlip naķdįnesini bay bėrgeni ve rāhib vezįrni kėlinige āşinā bolġanı ve sūdā-gerni ġamdın ķutķarġanı.

10.1. Tacir İle Vezirin Oğlunun Hikâyesi

11. On Birinçi Kėçesi: Reóyni Kārħayr nām oġlı vezįrni maślaĥatı bilen deryānı mihmān ķılġanı ve berehmen bu ħıźmetge mutaśaddį bolup ħıźmetni be-cā kėltürgeni.

11.1. Padişahın Oğlu Karhayr Ve Denizi Davet Eden Berehmen Hikâyesi

12. On Ėkkinçi Kėçe: Nā-murād-ı ħāk pür-ķıymet bahā tapķanları ve aŋa tört kişi hem-rāh bolup dürrni oġurlap alġanı bu nā-murād-ı bį-çāre pādişāhġa Óarż bolup pādişāhnı ķızı ferāset bilen tapıp bėrgeni

12.1. Behvec Padişahının Akıllı Kızı Ve Çiftçi Hikâyesi

12.2. Tacirin Kızının Düğün Gecesi Hikâyesi

13. On Üçünçi Kėçesi: Pādişāhnı şįr-ħ^{v}āre oġlını cibilletini ferāset bilen Óāķil ü aĥmaķlıġını bilip pādişāh kötergenleri ve anı itāóatni özlerige lāzım ķılġaylar

13.1. Beşikteki Çocuk Hikâyesi

13.2 Ħ^{v}āce Cüneyd-i Baġdādį'nin Hikâyesi

14. On Törtünçi Kėçesi: Óilm-i mūsįķįni beyānı ve Mirzā emįrni keyfiyyeti ve raķśnı iħtirāóı

14.1. Musikinin ve Müzik Aletlerinin Ortaya Çıkışı Hikâyesi

15. On Bėşinçi Kėçesi

15.1. Kedinin Aslan Padişahını Farelerden Kurtarması Hikâyesi

15.2. İmām-ı Şāfió Hikâyesi

15.3. Kedinin Yaratılış Hikâyesi (Hz. Nūh)

16. On Altınçı Kėçesi

16.1. Çirkin Padişah Oğlu ve Güzel Karısı İle Çakal Hikâyesi

17. **On Yėttinçi Kėçesi:** Ħᵛāce Manśūr sūdāġa barġanda bir kişi özini Ħᵛāce Manśūrnı śūretide ķılıp kėlgeni Ħᵛāce Manśūrnı köçi ferāset bilen Ħᵛāce-yi aślį ėmes ėkenini müşāhede ķılıp Ħᵛāce Manśūr ferǿį şermende bolġanı

17.1. Hoca Mansur'un Kılığına Giren Hoca Fer'i Hikâyesi

18. **On Sėkkizinçi Kėçesi:** Zāyil pādişāhını uluġ oġlı taẖt-ı saltanatge olturgenide kiçik oġlı misāfirçilikni iẖtiyār ķılıp sefer ķılġanıda yolda baķa bilen hem-rāh bolup yėtti iķlįmġa pādişāh bolġanı

18.1. Zayil Padişahının Küçük Oğlunun Hikâyesi

18.2. Hz. Mūsā ve Güvercin-Kartal hikâyesi

19. On Toķķuzunçı Kėçesi: Berehmenni köçi ferzend tilep pādişāhnı tāvusnı oġurlap öltürgeni ve ẖᵛāher-zādesi ġammāzlıķ ķılıp pādişāhġa maǿlūm ķılġanı ve berehmenni köçi Ĥįle bilen pādişāhnı ġażabıdın ķutulġanı

19.1. Çocuğu Olmayan Kadının Padişahın Tavusunu Çalması ve Hain Kardeş Hikâyesi

20. Yėgirminçi Kėçesi: Zāhid bir ķızını bir küyevge bėrgeni zāhidni köçi yana bir küyevġa bėrgeni zāhidni oġlı yana bir küyevġa bėrgeni zāhidni ķızı terk-i dünyā ķılġanını dāstānı

20. 1. Zahidin Kızı Ve Üç Damat Hikâyesi

21. Yėgirmi Birinçi Kėçesi: Dāstān-ı berehmen devlet ve saǿādetdin felek-i ġaddār-ı nā-pāydārnıŋ bį-vefālıġıdın şeş-der nā-murādlıķķa bende bolġanıda āhū köz-i müdevve[r]i bilen iflāslıķdın çıķarıp devletge yėtkürgeni ve ŧaleb-i gedālıķ bu benddin özige bende kerek şeġāl (...) silsilesini Ĥareketge kėlip şįrni ġażabıdın ķutulġanı

21.1. Aç Gözlü Berehmen ve Aslan Hikâyesi

22. Yėgirmi Ėkkinçi Kėçesi: Dāstān-ı emįr ve nedįm gül-i nergis birle ve murġ-ı büryānnı külgeni

22. 1. Gülünce Güller Dökülen Nedim Ve Padişah Hatunu Hikâyesi

23. **Yėgirmi Üçünçi Kėçesi:** Dāstān Kāmcū balığı külgeni ve kūdekni zįreklikini ŝābit bolġanı ve seksen kişini ḳatl-i Ǿāmm bolġanı

23.1. Kurukafadan Olan İbnü'l-Gays Ve Kāmcū Hikâyesi

24. Yėgirmi Törtünçi Kėçesi: Beşįr atlıġ cündege Ǿāşıḳ bolġānıda bir AǾrābį Beşįrge hem-rāh bolup cündeni hemşįresi (...) kām-ı dil Ĥāśıl ḳılġanı

24.1. Huceste Behram-ı Gur hikâyesini anlatır.

24.2. Zamanın Kızı Ve Ona Gelen Üç Elçi

24.3. Beşir, Arabi ve Çende Banu'nun hikâyesi

25. **Yėgirmi Bėşinçi Kėçesi:** Cāmās köçi bilen meclis tutup olturġanıda ŧūŧį bilen şārek birbirige daǿvā-ger bolup her ḳaysı daǿvāsını öz müddeǿāsıġa yėtkürüp iŝbāt ḳılġanları

25.1. Padişah Cāmās ve Tûtîsinin Hikāyesi

25.2 Meymūne ve Muhtār hikāyesi

25.3 Vefāsız Mehnāz'ın Hikāyesi

26. **Yėgirmi Altınçı Kėçesi:** Şāpūr nām ġūklarnı pādişāhıġa raǿiyyetler hücūm ḳılıp Ǿazl ḳılġanı ve Şāpūr şāhmārānġa dād-ĥᵛāhlıḳḳa kėlip düşmenlerdin intiḳām yandurġanı ve ĥᵛįş [u] aḳrabāsıdın acırap Ĥasret nedāmet birle dünyādın ötkeni.

26.1. Şapur Adlı Kurbağaların Padişahı ve Şahmaran Hikâyesi

27. Yėgirmi Yėttinçi Kėçesi: Zerįr-i şaǿr-bāfnıŋ Ĥikāyesi Zerįr-i şaǿr-bāf taĤśįl-i māl üçün Şām vilāyetige barıp şermende bolup yanġanı

27.1. Zerįr İsmindeki Kumaş Dokuyucusunun Hikâyesi

27.2 İbrahim Edhem Kıssası

27.3 Çakal İle Zayıf At Hikâyesi

28. Yėgirmi Sėkkizinçi Kėçesi: Külāl ĥaseb u nesebni pādişāhnı aldıda maǿlūm boldı pādişāh ol mertebede mertebesini bülend ķılıp āħir mertebede bėrgen inǿāmını alġanı

28.1. Huceste halife ve Arabi hikâyesini anlatır.

28.2. Külal ve Padişah Hikâyesi

28.3. Aslan Yavruları ve Çakal Yavrularının Hikâyesi

29. Yėgirmi Toķķuzunçu Kėçesi

29.1 Karakulak ve Aslan Hikâyesi

29.2 Kurt ve Çakal Hikâyesi

30. Otuzunçı Kėçesi: Zįnet ėkki balası bilen pelengġa mülāķat bolġanı ve Zįnet mekr ü ĥįle bilen pelengdin selāmet ķutulġanı

30.1. İki Çocuklu Kadın ve Kaplan Hikâyesi

30.2. Halife Ömer Bin Abdulazįz Hikâyesi

31. Otuz Birinçi Kėçesi: Şeġāl boyaķçını nįliġa çomup çıķtı cemį́ǿ derendelerġa pādişāh bolġanı

31.1. Boyacı Havuzuna Düşen Çakalın Hikâyesi

31.2. Aslan Postu Altındaki Eşeğin Hikâyesi

32. Otuz Ėkkinçi Kėçesi: ǾUtārid nām sūdā-gerni köçi Ħūrşįdniŋ ĥüsn-i cemāli özigа belā-yı cān bolup Keyvān nām bir ādemį helāketġa salġanı Ǿāķıbet Ħūrşįdni Ǿiffet Ǿiśmeti sebeb bolup varŧa helāketidin ķutulġanı

32.1. Hurşid ve Hatunu Hikâyesi

33. Otuz Üçünçi Kėçesi: Üç vezįrni vāķıǿasıda kim uluġ vezįrni oġlı bilen ortançı vezįrni ķızı bu ėkkisini muĥabbetleri birbirleriġa enįs [u] celįs bolup kemāliġa yėtkeni üçünçi vezįr arada muĥabbetleriġa vāsıŧ bolup ŧālib maŧlūbġa vāśıl bolġanı

33.1. Mahmūde ve Ayaz; Selime ve Sālim Hikâyesi

34. Otuz Törtünçü Kėçesi: Kābil şehrideki sūdā-gerni ḳızıġa üç kişidin ėlçi kėlip ḳızını biri alıp ḳaçḳanı ve bu üç dāmād bolġuçı hünerleri bilen perį̇din ḳızını acıratıp alġanı

34.1. Tacir Kızı Zühre ve Üç Genç Hikâyesi

34.2. Padişah Oğlu İle Berehmenin Kafasının Değişmesi Hikâyesi

35. Otuz Bėşinçi Kėçesi: Berehmen pādişāhnı ḳızıġa Óāşıḳ bolġanı ve cādūçını cādūsı bilen murādıġa yėtgeni.

35.1. Babil Padişahının Kızı ve Berehmen Hikâyesi

36. Otuz Altınçı Kėçesi: Maĥrūseniŋ ĥüsn-i cemāliġa pādişāh-ı Zābil ġāyib-āne Óāşıḳ-ı bį̇-ḳarār bolġanı ve Maĥrūse kötavulġa tüşüp pādişāh Óışḳ verziş ḳılıp Óömri tamām bolġanı andın kėyin Maĥrūse bilen kötavul cānlarını pādişāhġa niŝār ḳılġanları.

36.1. Zābil Padişahı ve Mahrūse'nin Hikâyesi

36.2. Padişaha Hediye Getirilen Ağaçtan Çanak Hikâyesi

37. Otuz Yėttinçi Kėçesi: Sebistān pādişāhını oġlı yurtnı inisini taḳrį̇bdin taşlap çıḳıp kėtip boldı şāh-mārāngа mülāḳāt bolġannı şāhmārān taḳrį̇bi bilen şeh-zāde murādıġa yėtkeni

37.1. Sebistan Padişahının Oğlu ve Şahmaran Hikâyesi

38. Otuz Sėkkizinçi Kėçesi: ŚaÓve (...) soḳuçaḳ ve zenbūr ittifāḳ bilen zūr-āverni Óaḳlnı tedbį̇ri bilen ḳoyun dėk bendġa tartḳanları ve ol ḳayd u bendde turġuzup postge (...) ħāne-yi seyridin tartḳanları

38.1. Kuş, Sivrisinek Arı ve Kurbağanın Yardımlaşarak Filden İntikam Alması Hikâyesi

39. Otuz Toḳḳuzunçı Kėçesi: Bāzar-gān ĥamāḳatıdın yaÓnį̇ aĥmaḳlıġıdın köçi Şehr-ārāyı merd-i bį̇gāne bilen meclis ḳılġanı ve bāzar-gān āzmāyį̇ş ḳılıp közi bilen körgendin soŋra ĥamāḳatıdın bį̇gāneni hem-ħāne ḳılġandın

39.1. Şehr-Ārā ve Ahmak Kocası Hikâyesi

40. Ḳırḳınçı Kėçesi: Faġfūr-ı Çįn tüş körüp vezįriġa ġażab ḳılġanı vezįr ĥikmet bilen faġfūrnı murādıġa yėtkürgeni.

40.1. Çin Padişahı Ve Rum Melikesinin Hikâyesi

41. Ḳırḳ Birinçi Kėçesi: Derāz-gūş yaǿnį ėşek bilen ḳotas bir bįşede hem refįḳ bolġanları ve toḳḳuz ḳaraḳçını temŝįli bilen heyzüm-keşni vāḳıǿası dėk bolup ḳotas derāz-gūşnıŋ giriftār bolġanı

41.1. Eşek İle Yaban Öküzü Hikâyesi

41.2. Vakitsiz Oynayan Oduncu ve Testi Hikâyesi

42. Ḳırḳ Ėkkinçi Kėçesi: ǾUbeyd atlıġ sūdā-gerniŋ oġlı köçge Ǿāşıḳ bolup ata anasını ħıźmetidin maĥrūm ḳalġanını ŧūŧį ve şārekni maślaĥatları birlen murādıġa yėtkeni

42.1. Tacirin Oğlu Ubeyd ile Tûtî ve Şarek Hikâyesi

42.2 Kör Adam ve Üç Memeli Kadın Hikâyesi

42.3 Salih ve Anne Baba Hakkı Hikâyesi

43. Ḳırḳ Üçünçi Kėçesi: Sulŧān Maĥmūd Ġaznevį raĥmetullahi Ǿaleyh şāhmārānnıŋ köçini nįm-kāre zaħm-dār ḳılġanı ve şāhmārāndın ĥayvānātnıŋ tilini örgenip köçini anı olturġanı alıp barġanda ḳoydın Ǿibret alıp ölümdin ḳutulġanı

43.1. Tûtî kısa bir hikâye anlatır: Müslüman ile Yahudi Hikâyesi

43.2. Sultan Mahmud Gaznevi ve Koyun Nasihati Hikâyesi

44. Ḳırḳ Törtünçi Kėçesi: Hindū pādişāhını ḳızı oġlı atasını öltürgeni ḳaśd ḳılġanları ve mutribni naġme-yi dil-küşāsıdın maǿnā alıp bu işlerdin mānių bolup atasını memleketlerini taśarruf ḳılġanları

44.1. Yaşlı Hint Padişahı ve Çocukları Hikâyesi

45. Ḳırḳ Bėşinçi Kėçesi: Emįr-i Kābil yılanġa cāy bėrip śad-hezār mekr [ü] ĥįleler birle ḳutulġanı ve Ǿabdü'l-melik rāhibni başıġa ŧabaḳ urgenini körüp ĥaccām hem rāhibni kėltürüp bāşıġa ŧabaḳ urġanı belāġa giriftār bolġanı.

45.1. Tacir Abdülmelik ve Onu Taklit Eden Berber Hikâyesi

46. Ḳırḳ Altınçı Kėçesi: Çin pādişāhı şikārġa çıḳḳanıda semurdın mülāyimraḳ cānverlerni şikār ḳılġanda vezįrni oġlı Medįnetü'l-ḳaǿriyeniŋ ḳızını şekl ü şemālini ėşitip Ǿāşıḳ bolup siĥr bilen Medįnetü'l-ḳaǿriyege barġanı ve pādişāhnı köçi öz ĥüsnige özi maġrūr bolġanıda ŧūŧįdin bu ḳızını śıfatnı ėşitip pādişāh-ı Ǿilm-i sįmyā bilen Medįnetü'l-ḳaǿriyege barıp matlūbını ḳolġa alġanı ve Ǿilm-i naḳl-i rūĥ bilen özini memleketiġa barġanı.

46.1. Çin Padişahı ve Medinetü'l-Ka'r Padişahının Kızı Hikâyesi

47. Ḳırḳ Yėttinçi Kėçesi: Tört birāder Ǿaḳd-i uħuvvet baġlap müttefiḳ bolup cihāngerdlik arasıda misāfir bolġanları ve ĥakįm feylesofġa uçrap tört mühre-yi tılsım bilen her ḳaysısı özinin ŧāliǾıġa yaraşa genc-i ġayb tapḳanları.

47.1. Dört Yakın Arkadaş ve Dört Tılsımlı Mühür Hikâyesi

47.2. Sihirbazın Ejderhayı Diriltmesi Hikâyesi

48. Ḳırḳ Sėkkizinçi Kėçesi: Ħᵛāce Baġdādį bir kenįzek muŧribege Ǿāşıḳ bolup bar pūlça satıp alıp ve fısḳ [u] fücūrınıŋ ħāśiyyetidin iflāslıḳḳa ḳalıp iflāsraḳ bolġanı Ǿāḳıbetü'l-emr teveccühi birlen murādıġa yėtkeni

48.1. Bağdatlı Genç ve Cariyesi Hikâyesi

49. Ḳırḳ Toḳḳuzunçı Kėçesi : Dihḳānnı zirāǾatgāhıdın genc-i ġayb tapḳanı bu genc-i ġaybnı hēç ḳaysı almaḳıġa ḳabūl ḳılmay pādişāhġa Ǿarż ḳılġanları pādişāh Ǿadālet bilen bāyiǾ ü müşterįniŋ oġlı ve ḳızını cabduġıġa ḳılıŋlar dėp buyurġanı

49.1. Buğday ve Çiftçi Hikâyesi

49.2. Satıcı, Alıcı ve Testi Hikâyesi

50. Ėlliginçi Kėçesi: Ḳayśer-i Rūmįni ḳızıġa ol oġlı sebebdin āfet yėtkeni ve pįre-zālnı taǾvįź bėrgeni dāstānı

50.1. Rum Kayserinin Kızı ve Padişah Hikâyesi

51. Ėllig Birinçi Kėçesi: Ħaśśe atlıġ vezįrni ķızıġa Ħülāśe atlıġ vezįrniŋ sebebdin envāØ ü ecnās-ı beliyye hücūm ķılġanı ve ol ķız (…) pāk-dāmenlıġıġa rāst turup pāklıġını ĥareketdin ve bu belālardın amān tapķanı.

51.1. Behram Adlı Padişah ve Vezirleri Hikâyesi

52. Ėllig Ėkkinçi Kėçesi: Bir zāhid murġ-ı heft-reng satķun alġanını dāstānı

52.1. Yedi Renkli Kuş Hikâyesi

Mazharu'l-Acâyib diğer Türkçe *Tûtînâme*lerden gerek hikâye sayısı gerekse hikâye çeşitliliği bakımından ayrılmaktadır. Yukarıda dökümü yapılan gecelerde anlatılan hikâyeler ve bulundukları geceler bakımından da diğerlerinden ayrılmaktadır: 8, 24, 26, 32, 37, 38, 50 ve 51. gecelerde anlatılan hikâyeler diğer tercümelerde yer almaz. Ayrıca metinde yer alan 4. gecedeki "Fil Adam ve Sandığa Sakladığı Karısı" hikâyesi; 28. gecedeki "Külal ve Padişah Hikâyesi" ile "Aslan Yavruları ve Çakal Yavrularının Hikâyesi"; 43. gecedeki "Müslüman ile Yahudi Hikâyesi" diğer Türkçe *Tûtînâme* tercümelerinde bulunmamaktadır. Diğer Türkçe *Tûtînâme* tercümelerinde yer alan "Hz. İbrahim", "Nişabur Güzeli", "Bezirgân ile Genç Hatun", "Merhûme" hikâyeleri de *Mazharu'l-Acâyib*'de bulunmamaktadır.

2.5. Mazharu'l-Acâyib'deki Şiirler

Nahşebî *Tûtînâme*'sindeki hikâyelerde verilmek istenen ahlaki mesajları özetleyen şiirlere de yer vermiş, tamamen kendisine ait bu şiirlerde Nahşebî mahlasını kullanmıştır. Latîfî de bu şiirlerin bir kısmını tercüme etmemekle birlikte büyük çoğunluğunu Nahşebî'nin mahlasını koruyarak tercüme etmiştir. *Mazharu'l-Acâyib*'de beyt, nazm ve kıt'a olarak adlandırılan 199 tane şiir parçası bulunmaktadır. Bilindiği üzere matla beyiti olmayan ve mahlas içermeyen nazım şekillerine kıt'a dendiği halde *Mazharu'l-Acâyib*'deki kıt'alarda bu nazım şeklinin bir istisnası olarak Nahşebî mahlası zikredilmiştir.

Bu şiir tercümelerinde daha çok Nahşebî'nin tercih ettiği "feilâtün mefâilün feilün" kalıbı tercih edilmiş olup bu vezin 181 şiir parçasında kullanılmıştır. Ancak Latîfî iki yerde kendisine ait şiire yer vererek bunların birinde diğerlerinden farklı olarak "fâilâtün fâilâtün fâilün" kalıbını tercih etmiştir. Bunların yanı sıra bir kez "mefâØîlün mefâØîlün feØûlün"; bir kez "mefØûlü mefâØilün feØûlün"; iki kez "fâilâtün fâilâtün

fâilâtün fâilün”; on bir kez “fâilâtün fâilâtün fâilün”; üç kez de “mefÓûlü fāÓilâtü mefâÓîlü fâÓilün” kalıpları kullanılmıştır.

Metinde “feilâtün mefâilün feilün” kalıbının kullanıldığı şiirlerde çoğu zaman kalıbın ilk bölümünün “fâilâtün”e, sonunun da “fa’lün”e dönüştüğü görülmektedir. Latîfî, şiirleri çoğu zaman aruza uydurabilmek için kapalı hecenin açık hece okunmasına dayanan bir aruz kusuru olan zihafa başvurmak zorunda kalmıştır. Ayrıca şiirlerdeki bazı mısralarda hece eksikliği ya da fazlalığı da görülmekte olup bu durumun çoğu zaman müstensih kaynaklı olduğu düşünülebilir. Örneğin aşağıdaki beyitte birinci mısrada hece fazlalığından dolayı aruzun sağlanamadığı görülmektedir:

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ger faẓįlet tapıp eger kişi bolsa

Aśl-ı bedni ħaŧāsıda ħaŧā yoḳ

Aşağıdaki iki beyitte de birinci mısralarda hece eksikliğinden dolayı aruzun sağlanamadığı görülmektedir:

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Hecr kėçesidür uzun

ÓIşḳnı bilmegen munı bilmes (17a)

Sen Ħudānı buyruġın tutsaŋ

Her nė Ĥaḳdın tileseŋ anı bėrür (27a)

Eserdeki 52 geceden 10 tanesi (1, 2, 22, 28, 29, 34, 37, 43, 49 ve 52. geceler) anlatılan hikâyenin bitmesiyle son bulurken, 42’si ise Nahşebî’nin aşağıda işaret edeceğimiz şiirleri ile bitmektedir. Metindeki hikâyelerin 37 tanesi aşağıdaki iki beyitlik kıt’a ile sonlanır:

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluġ cānıġa urdı kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Bu dörtlükle biten gecelerin numaraları şunlardır: 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48 numaralı gecelerdir. Metindeki 7, 8, 9, 50 ve 51. geceler ise aşağıdaki üç beyitlik kıt'a ile bitmektedir:

[fāʕilātün fāʕilātün fāʕilün]

Bir mehį kim daʕvā-yı ħūbį ḳılıp
Ħūblar ħaylide her-dem urdı kös

Bu kėçe barġay-men dėdi ḳaşıġa
Kim Ħuceste atlıġ ol zįbā ʕarūs

Śubĥ māniʕ boldı barmaḳdın aŋa
Düşmen-i ʕuṣṣāḳ ėrür śubĥ ħuros

2.6. Mazharu'l-Acâyib'in Söz Varlığı

Eser Çağatay Türkçesiyle yazılmış olup *İnceleme* ve *Dizin-Sözlük* bölümlerinde de görüleceği üzere dil özellikleri ve söz varlığı bakımından bu dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Ancak metinde Çağataycada tespit edemediğimiz günümüz Türk dillerinden Çağataycanın devamı olan Yeni Uygurca ve Özbekçede tespit ettiğimiz sözcükler de mevcuttur.

Metinde 32 tane Yeni Uygurca sözcük (**açḳu** anahtar; **buluŋ** köşe; **cabduġ** demirbaş, alet, mutfak takımı, çeyiz; **cırt-** yırtmak, parçalamak, çizmek (yüz) krş. YUyg. *yirt-* (UTİL, 2388b); **cırtuḳ** yırtık, çizik (yüz) krş. YUyg. *yirtuḳ* (UTİL, 2388b); **çaç-** saçmak, serpmek; **çaçra-** sıçramak; **çırmaş-** dolaşmak**,** sarılmak; **ėkkizek** ikiz; **ėrgeş-** peşinden gitmek, takılmak; **erzimes** önemsiz, değersiz; **ḳandaġ** nasıl, ne kadar; **ḳızıḳ-** ilgilenmek, meşgul olmak; **ḳuçḳaç** serçe; **neri beri** öteye beriye, oraya buraya; **osma** kaşı karartmak için kaşa sürülen bir tür bitki; **oyun külki** eğlence; **ögze** çatı; **payla-** gözetlemek, izlemek; **paylaġçı** nöbetçi; **put** ayak; **soḳuçaḳ** ağaçkakan (kuş); **söyünçi** müjde; **taşlaḳ** taşlı yer; **tatıla-** kaşımak; **telfek** kadın börkü, kadın başlığı; **toġrısıda** hakkında, üzerinde; **uruġ aymaġ** nesil, soy, kabile; **uruġ tuḳḳan** akraba; **uzayt-** uzatmak; **yasançaḳ** süs düşkünü, şıklık düşkünü; **yėş-** açmak, çözmek) bulunmaktadır.

Metinde 5 tane ise Özbekçe sözcük (**bay bėr-** sermayesiz kalmak, yutulmak; **ögür-** döndürmek, çevirmek; **örgül-** dolaşmak, dönmek, devran etmek; **uşla-** tutmak, hıfz etmek; **yutķur**- Özb. *yutmoķ* "kazanmak, yenmek") bulunurken 3 tane sözcük ise hem Yeni Uygurcada hem de Özbekçede yer almaktadır (**çörü** hademe kız, hizmetçi; **körkemlik** güzel, gösterişli; **tüşluķ** öğlen, öğle zamanına ait). Ayrıca 1 Kırgızca sözcük (**ķuçmaç** bir eyer çeşidi, at eyeri); 1 tane de hem Kazakça hem de Özbekçede yaşadığını tespit ettiğimiz sözcük (**kevle-** kazmak, eşmek, oymak) bulunmaktadır.

Bunun yanı sıra metinde 27 tane de Moğolca sözcük (**acıra-** ayrılmak, ayrı düşmek, dağılmak, elden çıkarmak, kaybetmek, yitirmek; boşanmak; **aġa** büyük erkek kardeş, ağabey; **asra-** saklamak, korumak; **boran** kasırga, rüzgar, fırtına; **bordaķ** semiz, şişman; **bosaħa** otağ kapısının alt ökçesi, eşik, kapı; **bökevül** çeşnigir, hükümdara çıkan yemeği kontrol etme görevini yapana verilen rütbe; **carla-** çağırmak, davet etmek; **cebin** sinek**; çaġ** çağ, zaman; **çiray** yüz, çehre**; dalu** omuz; **daruġa** bekçibaşı, sübaşı; **ėgeçi** büyük kız kardeş, abla; **ķara-** bakmak; **ķuduġ/ķuduķ** kuyu; **maŋlay** alın, baş, başın üst kısmı; **nöker** hizmetçi, köle, dost, arkadaş, uşak; **orda** hanların ve devlet büyüklerinin karargahları; **savġat** hediye; **serun** serin, sıcak değil, gölgelik; **soraġ** haber, istihbarat, malumat, sorup soruşturma; **toħta-** yerleşmek, karar vermek, sakin ve kararlı olmak; **uçra-** rastlamak, karşılaşmak, buluşmak; **ulus** ulus, millet, halk; **yasa-** yapmak, düzmek, süslemek; **yasavul** çavuş, zabıta memuru; **yosun** şekil, tarz, kanun) bulunmaktadır.

.

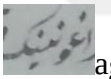
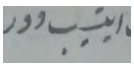
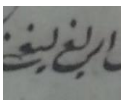
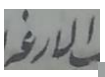
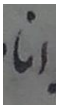
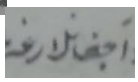
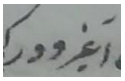
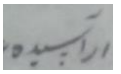
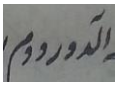
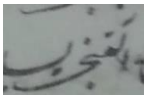
3. DİL İNCELEMESİ

3.1. Yazım Özellikleri

Eser tâlik yazı ile kaleme alınmıştır ve harekesiz bir metindir. Beyt, kıt'a, nazm gibi bölüm başları ve hikâyelerin gece isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Uygur yazı geleneğini sürdüren Çağatayca metinlerin yazım özellikleri metnimizde de bulunmaktadır. Türkçe sözcüklerde ünlülerin hareke ile değil de harflerle gösterilmesi, *damaksıl ŋ*'nin ڭ ile yazılması, art ünlülü Türkçe sözcüklerdeki *t* ve *s*' nin ت ve س ile, *p* ve *ç* ünsüzlerinin ise ب ve ج ile yazılması ve eklerin sözcüklerden ayrı yazılması[37] özellikleri metnimizde de mevcuttur.

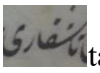
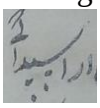
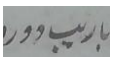
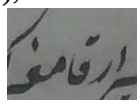
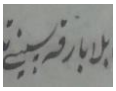
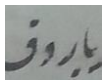
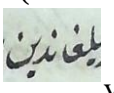
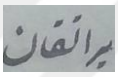
3.1.1. Ünlülerin Yazımı

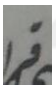
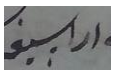
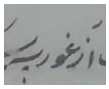
a Ünlüsünün Yazımı

Söz başındaki *a* ünlüsü bazen *elif* (ا) ile yazılırken ağunıŋ (55a/2), atıp (73a/6), anda (73a/11), aytıpdur (52b/2), arığlığnı (68b/12), alarġa (73a/9), arḳanġa (99b/9), ana (58a/15); bazen de *medli elif* (آ) ile açġanlarġa (32b/3), ağırdur (34b/5), arasıda (45b/2), aldıda (38b/5), açtı (166b/14), aştı (117a/9), alıp (38b/8), (68a/13), altınçı (61b/10), ança (54a/7) yazılmıştır.

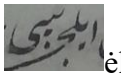
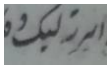
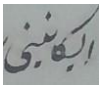
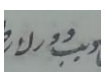
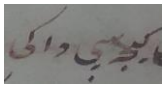
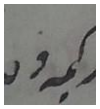
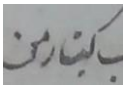

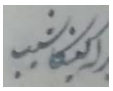
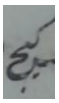
[37] Zühal Ölmez, **"Ebulgazi Bahadır Han Şecere-yi Terâkime"** (Ankara: TDK Yayınları, 2020), 39.

Söz içindeki *a* ünlüsü Uygur yazı geleneğindeki gibi *elifle* (ا) yazılmıştır: taşḳarı (101a/12), yalbarsam (21b/12), arasıdaki (78b/10), ayaġıġa (8b/10), barıpdur (38a/2), arḳamġa (78a/15), bıçaḳ (107b/3), bala barḳasını (105a/10), yaruḳ (120b/4), ḳarġa (7b/6), ocaġnı (130b/13), başıġa (130b/13), saçrap (167b/5). Ancak bazı sözcüklerde ilk hecedeki *a* ünlüsünün yazılmadığı görülür: yalġandın (8b/10), ḳaçan (120a/2), yaratḳan (97b/1), yaḳın (37b/9), ḳaranġu (120b/4)..vd.

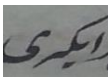
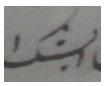
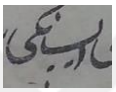
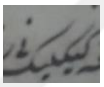
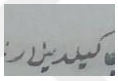
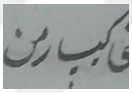
Söz sonundaki *a* ünlüsü ise kimi zaman *elif* (ا) kimi zaman da *güzel he* (ه) ile yazılmıştır: ḳara (102b/12), özge (2b/14), ḳolıda (15b/15), ḳazanġa (32a/7), aŋa (89a/12), barça (165a/1), arada (50b/1), arasıġa (30b/15), azġursa (13b/1)..vd.

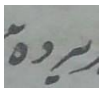
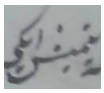
***e/ė* Ünlüsünün Yazımı**

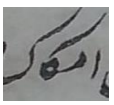
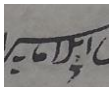
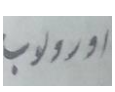
Metinde Eski Türkçeden beri *kapalı ė* ile olduğunu bildiğimiz sözcükler, genellikle söz başında ve sözcüğün ilk hecesinde *elif-ye* (ای) ile yazılır: ėlçisi (91b/9), ėşitildi (132a/12), ėrtelikde (30a/14), ėşik (5b/6), ėkki (120b/10), ėletti (165a/5), ėkenini (71b/3), dėpdürler (4a/8), kėçesideki (47a/11), kėmide (150b/13), kėter-men

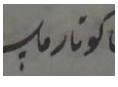
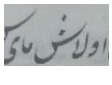
(24b/1), kėmide (151b/6), kėŋeşip (50b/13), kėç (20b/10)..vd.

Eski Türkçede *kapalı ė* ile olmayıp metinde söz başında *elif-ye* (ای) ile yazılan sözcükler de vardır. Metnimizde de bu sözcüklerden örnekler bulunmakta olup *kapalı ė* ile gösterilmiştir.

Söz başında ve söz içinde aslî biçimi *kapalı ė* olmayan sözcükler *elif-ye* (ای) ile yazılmıştır: ėgri (60a/15), ėşek (102b/10), ėtegini (115b/6),
 ėllig (1b/15), ėmdi (100b/11), ėmçeklik (130a/14),
ėrkekimni (33a/4), ėsengi (11b/10), kėklikni (67a/12), kėliŋe
(47a/13), tėgürdi (51b/11), kėlse, kėldiler (71b/1),
kėlinim (112a/4), kėser-men (134b/5), kėydi (53b/2).

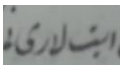
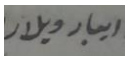
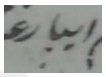
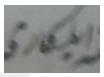
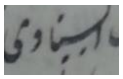
Eski Türkçede *kapalı ė* ile olan metnimizde *ye* (ی) ile gösterilmeyen sözcükler de vardır. Bu sözcüklerin de yazı çevirimi yine aslına uygun şekilde *kapalı ė* ile yapıldı:
 bėralmadı (110b/7), yėrde (108b/3), yėtti (42b/3), kėrü (< ET
kėrü) 48b-3, yėtmiş ėkki (61b/3).

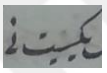
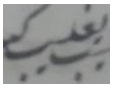
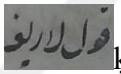
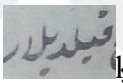
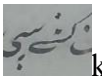
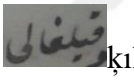
Sözcüğün ilk hecesindeki *e* sesi de *elif* (ا) ile yazılmıştır: emgek (26a/12),
 eylemese (169a/12), evrülüp (128b/2).

Sözcüğün ikinci hecesindeki *e* ünlüsü genellikle *elif* (ا) ile yazılmıştır:
kėŋeşip (50b/13), yiberdi (81a/10), kötermese (92b/12),
üleşmey (96a/3).

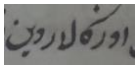
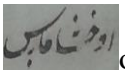
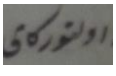
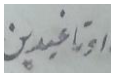
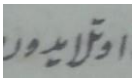
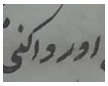
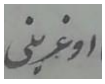
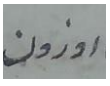
Söz sonundaki *e* ünlüsü ise bazen *elif* (ا) ile bazen de *güzel he* (ه) ile yazılmıştır: könlige (8a/2), künde (30a/13), érse (71a/10), élge (110b/14), néçe (129b/11)

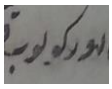
***ı/i* Ünlüsünün Yazımı**

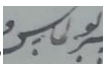
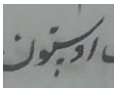
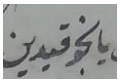
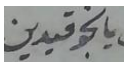
Söz başındaki *ı/i* ünlüleri *elif-ye* (ای) ile yazılmıştır: itlerini (45b/8), iberdiler (45a/9), içer-men (104a/2), inimni (105b/2), ıparġa (5a/6), ısıġ (41a/7), ilgeri (48a/5), istedi (23b/12)..vd.

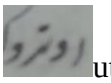
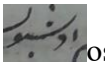
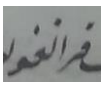
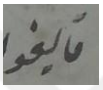
Söz içindeki *ı/i* ünlüleri genellikle *ye* (ی) ile yazılırken bazı yerde de yazılmamıştır. Bunda tam bir tutarlılık bulunmamaktadır: yigitni (39b/8), yıġılıp (97a/8), ḳollarıġa (70b/13), ḳıldılar (145b/6), kişisi (49a/6), ḳılġalı (131b/10). Söz sonundaki *ı/i* ünlüleri ise *ye* (ی) ile yazılmıştır: öldi (7b/11), köçi (18a/14), dėdi (56b/9), anı (103b/9), oġlı (145a/6), işni (28a/3), izi (96b/8)..vd.

***o/ö, u/ü* Ünlüsünün Yazımı**

Söz başındaki *o/ö, u/ü* ünlüleri *elif-vav* (او) ile yazılmıştır: üç (4a/15), oġlıġa (37a/8), özgelerdin (45a/11), oḥşamas (155b/7), öltürgey (159a/14), otaġıdın (117b/1), otlaydur (169b/4), ördekni (60b/8), uçsun (42b/15), oġrını (57a/8), uzun

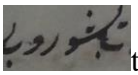
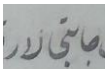
(11b/10), ürkülüp (36b/13)..vd.

Söz içindeki *o/ö, u/ü* ünlüleri genellikle *vav* (و) ile yazılmıştır: uluġ (12b/1), kündüz (47a/7), ḳutulsam (99a/3), bolmas (137a/5), köp (165b/8), bolur (11b/10), üstün (80a/7), yançuḳıdın (19a/4), yanġusıdur (8a/14)..vd.

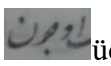
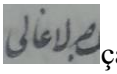
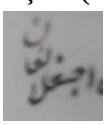
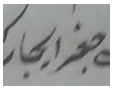
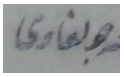
Söz sonundaki *u/ü* ünlüsü *vav* (و) ile yazılmıştır: utru (2a/8), oşbu (36b/11), uyḳu (55b/5), bėrgü (16b/11), ḳaraġu (67b/13), ḳarangu (80b/8), ḳayġu (150a/8)..vd.

3.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

p Ünsüzünün Yazımı

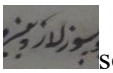
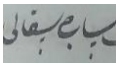
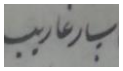
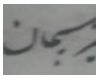
Çağatayca bir özellik olan *p* (پ)'nin *b* (ب) ile yazılması metnimizde de görülmektedir: taptı (2b/4), ḳopġıl (64b/13), tapşurup (92b/13), yapsam (75a/2), çaptılar (133b/2)..vd.

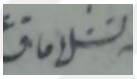
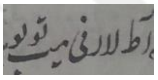
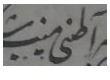
ç Ünsüzünün Yazımı

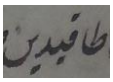
Söz başında, söz içinde ve söz sonundaki *ç* sesi *cim* (ج) ile yazılmıştır: barçage (13b/14), üçün (25b/12), ança (40b/9), çarlaġalı (45a/12), yıġaç (47a/12), açıġlanġan (40b/9), çaġır içer (127a/6), çulġadı (59a/11)..vd.

s ve *t* Ünsüzlerinin Yazımı

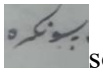
Türkçe sözcüklerde *s* sesi için *sin* (س) ve *sat* (ص), *t* (ت) sesi için de *te* (ت) ve *tı* (ط) harfleri kullanılmaktadır. Art ünlülü sözcüklerde *sin* (س) ve *te* (ت), ön ünlülü sözcüklerde ise *sat* (ص) ve *tı* (ط) harflerinin kullanılması Doğu Türkçesi yazım geleneğinin bir göstergesidir. Metnimizde ise *sin* (س) ve *sat* (ص), *te* (ت) ve *tı* (ط) ayırımı yapılmadığı ya da karışık kullanıldığı görülmektedir.

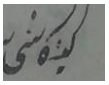
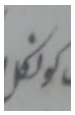
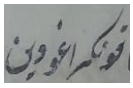
Söz başında, söz içinde ve söz sonunda *s* ünsüzü *sin* (س) ile yazılmıştır. Süs unsuru olarak *sin* (س)'in altına üç nokta konmuştur: sözlerdin (96a/15), kişisi (49a/6), bėrmes (5a/3), kirmese (22b/10), saç saḳalı (155b/5), saçrap (167b/15), sarġarıp (102b/7), saman (102b/7)..vd.

Art ve ön ünlülü Türkçe sözcüklerde *t* ünsüzü için *te* (ت) utru (2a/8), tarttı (12b/11), aytġıl (155b/5), taşlamaḳ (5a/12), ötken (163b/6) kullanılmıştır. Ancak kimi sözcük hem *te* (ت) hem de *tı* (ط) ile yazılmıştır. Bu durum metinde ikilik göstermektedir: *at* (hem ad hem de hayvan anlamındaki) sözcüğün bir çok yerde *tı* (ط) ile aṭ ḳoyuldı (3a/12), aṭlarnı yėp (170a/9), aṭnı minip (170a/12) yazıldığı görülür.

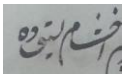
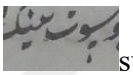
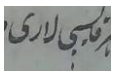
 tapadur (85a/1)/ ṭapar (91a/13); taġ dėk (120b/10)/ ṭaḳıdın (149a/15).

Damaksıl Geniz ŋ 'sinin Yazımı

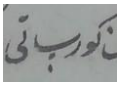
Art damaksıl *n* ünsüzü metinde *nun-kef* (ڭ) ile yazılmıştır: soŋra (158b/8), miŋ (167b/9), ḳılıŋ (70a/13), muŋa (76b/12), taŋlage (2b/4),

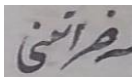
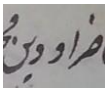
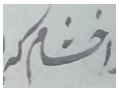
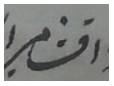
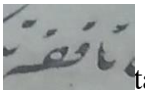
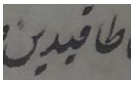
 teŋ (101a/6), yeŋi (72a/4), kėŋeşi (65a/12), köŋül (5b/3), ḳoŋraġudın (152a/10)..vd.

3.1.3. Diğer Yazım Özellikleri

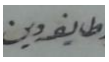
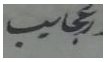
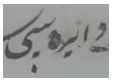
a. Uygur imla geleneği olan ve Çağataycada devam eden yapım ve çekim eklerinin sözcük köklerinden ayrı yazılması geleneği metnimizde de görülmektedir: aḥşamlıḳda (105a/5), kėŋeşlik (120a/8), sütniŋ (86a/5), ḳaysıları (28a/7), yigitni (38b/5)..vd.

b. Söz içinde görülen ya da sözcüğe bir ek gelmesiyle ortaya çıkan ikizleşme durumundaki ünsüzlerin yazıda tek ünsüzle gösterilmesi Çağatay Türkçesinde görülen bir yazım özelliğidir. Metnizmizde eklerin ayrı yazıldığında da bitişik yazıldığında da tek ünsüzle yazıldığı görülmektedir.

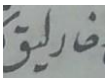
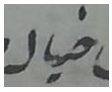
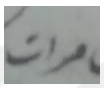
 sekkiz (32a/15), ėkkinçi (54a/8), kėttiler (73a/11), ėşitti (97a/8), öttiler (105a/2), körsetti (2b/2), yėtti “7” (28a/8)..vd.

c. Metinde bir sözcüğün, aynı sayfada bile faklı yazılışlarına rastlanmaktadır: ḥarrātnı (15b/7), ḥarrāddın (15b/8); aḥşamge (145b/6), aḳşam (64b/11); taġıġa (73b/5), taġḳa (116a/3), taḳıdın (149a/15).

d. Arapça ve Farsça sözcükler genellikle asıllarına uygun yazılmıştır. Çağatayca’da görülen ortak bir özellik olan Arapça sözcüklerde *ā* ünlüsünden sonra gelen *hemzenin (ǿ) ye)ى)* ile yazılması durumu metnimizde de kimi sözcüklerde görülmektedir:

fevāyid (10a/4), ṭāyifedin (20b/11), Ǿacāyib (47b/14), fāyidesini (61b/7), zāyil (69a/14), dāyiresi 33a/2, ĥāyil (136b/8)..vd.

e. Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımı genellikle metinde doğru olmakla beraber, gerek harflerin unutulması, gerekse yanlış harf seçiminden dolayı yazım hataları görülmektedir. Bu hatalardan bazıları şunlardır:

 ħurs (ħırs "ayı") 15b/11, ħārlıḳ (ħᵛārlıḳ "hakirlik") 171b/4, ħayyāle (ĥayyāle "hileci") 41b/10, mürāǾat (mürā[Ǿ]at "saygı, riayet") 45b/4.

3.2. Ses Bilgisi

3.2.1. Ünlüler

3.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

3.2.1.1.1. Kapalı ė

Çağatayca metinlerde kök hecedeki *kapalı ė* sesinin gösteriminde birlik söz konusu değildir. Çalışmaların birçoğunda yazım esas alınarak *ye* (ى)'nin yazıldığı sözcüklerin /i/ ile yazılmayanların ise /e/ ile okunması tercih edilmiştir. Son yıllarda bu durumun *kapalı ė*'nin gösterilmesi eğiliminde olduğu görülmektedir. İlk olarak V. Thomsen tarafından, 1896'da *e/i* arasında dokuzuncu bir ünlünün varlığına dikkat çekilmiştir.[38] Clauson 1972'de yayımladığı sözlüğünde sözcüklerde *kapalı ė*'leri göstererek Eski Türkçede *kapalı ė* ile olan sözcükleri ortaya koymuştur.[39] Marcel Erdal da Eski Türkçe dil bilgisini incelediği çalışmasında *kapalı ė*'nin tartışmasız dokuzuncu bir ünlü olarak

[38] Vilhelm Thomsen, **Inscriptions de l'orkhon Déchiffrées (**V, Helsingfors: Memoires de la Societe Finno-Ougrienne, 1896), 15.
[39] G. Clauson, **An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish** (London: Oxford, 1972).

var olduğunu belirtir.[40] *Kapalı ė* ile ilgili bu çalışmalardan önce ya da sonra da konu farklı açılardan incelenmiş, birçok çalışma yapılmıştır.[41]

İlk hecede ya da sözcüğün kök hecesinde kapalı ė'nin gösterimi metinlerde farklılık göstermektedir. Eckmann'a göre ilk hecede *e* yerine *ye* (ى) bulunmaktadır. Ona göre *e*'den farklı bir ses, yani *i* veya *kapalı e (ė)* gösterilmek istenmiştir. Ancak tam olarak ne ifade ettiği net olarak söylenemez. Özellikle 15. asırdan itibaren *ye* (ى) ile yazılış genelleşmiştir. Bu durum bölge ve devirlere göre değişmektedir.[42]

Eski Uygur Türkçesinin devamı olan Karahanlı, -özellikle- Harezm ve Çağatay Türkçesi dönemi eserlerinde *kapalı ė* sesinin olduğu sözcüklerdeki ikili yazımlar karışıklığa yol açmıştır. Argunşah, çalışmasında *Nehcü'l-Feradis*'teki yazımları farklı şekillerde değerlendirilmiş, tablolar halinde de karşılaştırmalarını yapmış ve *kapalı ė* sesinin varlığını tartışmıştır.[43]

Ölmez, çalışmasında kapalı ė'nin oldukça tutarsız bir durum sergilediğini, bunda da istinsah edenin tercihi ya da istinsah edildiği bölgedeki ağız özelliklerinin etkili olabileceğini vurgular. Bu sebeple kapalı ė'nin gösteriminde imladan ziyade sözcüklerin Eski Türkçedeki biçimlerini dikatte almaktadır. Kapalı ė ile gösterilen veya Eski Türkçeye göre kapalı ė olması gereken sözcükler metinde verilirken kapalı ė ile olmayan sözcüklerin yazım biçimleri ayrıntılı şekilde bir tabloda gösterilmektedir. Böyle bir yolun izlenmesinde Çağataycanın devamı kabul edilen Özbekçe ve Yeni Uygurca biçimlerin biribiriyle uyuşmaması da etkili olmuştur.[44]

Çağatayca metinlerde ilk hecede sözcük *kapalı ė* ile olsa da olmasa da "ى"nin yazıldığını görüyoruz. Bu nedenle gerek metin çalışmalarında gerekse Çağatayca

---

[40]Marcel Erdal, **A Grammar Of Old Turkic** (Leiden-Boston: Brill, 2004), 52.

[41] Ahmet Cevat Emre, "Türkçede Bulanık e (e) Fonemi", **Türk Dili-Belleten**, Seri, III, s. 6-7 (1946): 487-497; Reşit Rahmeti Arat, "Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair", **Rocznik Orjentalistyczny**, s. VII (1953): 306-313.; Gyula Németh, "Zu Den E-Lauten Türkischen, **Studia Orientalia**, c. XXVIII, s. 14 (1964):1-19.; Emine Yılmaz Ceylan, "Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü", **Türk Dilleri Araştırmaları 1991** (1991): s. 151-165.; Timur Kocaoğlu, "Ali Şir Nevayi'nin Türkçe Ünlü Sesler Üzerindeki Açıklamaları (Kapalı e/i Meselesi), **Ali Şir Nevâyi'nin 560. Doğum, 500. Ölüm Yıl Dönümlerini Anma Toplantısı Bildirileri, 24-25 Eylül 2001** (Ankara: TDK Yayınları, 2004): 57-66.; Mehmet Ölmez, "Eski Türk Yazıtlarının Yeni Bir Yayımı Nasıl Olmalıdır?", **I. Uluslararası Uzak Asya'dan Ön Asya'ya Eski Türkçe Bilgi Şöleni Bildirileri, 18-20 Kasım 2009** (Afyonkarahisar, 2010): 211-219.

[42] Eckmann, **Çağatay Dili Hakkında Notlar**, 121.

[43] Mustafa Argunşah, "Harezm Dönemi Metinlerinde e/i Sorunu", **Dil Araştırmaları,** s. 6 (2010): 47-60.

[44] Zühal Ölmez, **age,** 49-50.

sözcük çalışmalarında "ى" ile yazılan her sözcük *kapalı ė* ile gösterilmiştir. Bu yazım özelliğini metnimizde de görmekteyiz. Metnimiz *kapalı ė* yazımında oldukça tutarsız bir durum sergilemektedir.

Eski Türkçeden beri *kapalı ė* ile olduğunu bildiğimiz sözcükler, genellikle söz başında ve sözcüğün ilk hecesinde *elif-ye* (ای) ile yazılmıştır: ėlçi (< ET *ėlçi*) 125b-8, ėşit- (< ET *ėşid*-) 130a-3, ėrtelik (< ET *ėrte*) 30a-14, ėge (< ET *ėdi*) 93b-2, ėkki (< ET *ėki*) 120b-10, ėlet- (< ET *ėlet*-) 165a-5, ėşik (< ET *ėşik*) 5b-6, ėt- (< ET *ėt*-) 150b-4; dė- (< ET *tė*-) 105a-14, kėçe (< ET *kėçe*) 116b-5, kėmi (< ET *kėmi*) 151b-6, kėt- (< ET *kėt*-) 11a-8, kėç (< ET *kėç*) 20b-10, kėyik (< ET *kėyik*) 93b-11, kėyin (< ET *kėdin*) 22b-1, kėŋeş- (< ET *kėŋeş*-) 50b-13, yė- (< ET *yė*-) 99b-8, yėgirmi (< ET *yėgirmi*) 95b-15, yėt- (< ET *yėt*-) 97b-4, yėtmiş (< ET *yėtmiş*) 61b-3.

Eski Türkçede *kapalı ė* ile olmayıp metinde söz başında ve söz içinde *elif-ye* (ای) ile yazılan sözcükler de metnimizde *kapalı ė* ile gösterilmiştir: ėgil- (< ET *egil*-) 154b-1, ėgri (< ET *egri*) 16b-11, ėk- (< ET *ek*-) 103a-3, ėllig (< ET *ellig*) 162a-7, ėmçeklik (< ET *em*-) 130a-14, ėmdi (<< ET *amtı*) 100b-11, ėrkek (< ET *erkek*) 33a-4, ėrt- (< ET *ert*-) 123a-5, ėşek (< ET *eşgek*) 122a-8, ėtek (< ET *etek*) 36b-4; dėk (< ET *teg*) 124a-6, kėklik (< ET *keklik*) 67a-12, kėç- (< ET *keç*-) 150a-4, kėl- (< ET *kel*-) 97b-5, kėlin (< ET *kelin*) 47a-13, kės- (< ET *kes*-) 169a-11, kėy- (< ET *ked*-) 53b-2, nėçe (< ET *neçe*) 140a-9, sekkiz (< ET *sekiz*) 52b-3, tėg- (< ET *teg*-) 27b-7, tėgür- (< ET *tegür*-) 51b-11, tėmür (< ET *temir*) 148a-12, tėve (< ET *tebi*) 77b-7.

Eski Türkçede *kapalı ė* ile olmasına rağmen metnimizde gösterilmeyen bazı sözcükler ise aslına uygun şekilde *kapalı ė* ile gösterilmiştir: (ber-) bėr- (< ET *bėr*-) 16b-7, (yer) yėr (< ET *yėr*) 46b-6, (yetti) yėtti (< ET *yėti*) 42b-4, (yetmiş) yėtmiş (< ET *yėtmiş*) 83a-9, kėrü (< ET *kėrü*) 48b-3.

3.2.1.1.2. Düzleşme

o > a

savuġ (< ET soġuķ) 19b-15, 58a-6.

ķavla- (< ET ķov-) 36b-15, 38b-10.

oşal (< ET oş+ol) 11a-3, 73a-1, 151b-5.

toḳsan (< MK toḳson) 19a-9, 19a-14.

u > a

orta (< MK ortu) 27a-15, 49b-5.

tola (< ET tolu) 22a-3, 64b-13, 137b-13.

tutaş- (< ET tutuş-) 124b-3, 124b-5, 125a-2.

ü > i

beri (< ET berü) 15b-2, 18b-6, 99a-5.

söyünçi (< *sevinçü < seb-) 74b-4, 74b-8, 80a-12.

ilgeri (< ET ilgerü) 54b-5, 78a-15, 97a-12, 107b-9, 170b-2.

bit- (< ET büt-) 66b-8.

ö ~ ü > e

töpe (< ET töpö/töpü) 40a-12, 133b-13, 60a-8.

köter- (< ET kötür-) 70a-15, 140a-13, 134a-6.

süŋek (< ET süŋük) 123b-6.

türe- (< ET törü-) 74b-12.

3.2.1.1.3. Yuvarlaklaşma

Gerileyici benzeşme sonucu, ikinci hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle ilk hecedeki ünlünün yuvarlaklaştığı görülmektedir.

e > ö

töşük (< ET teşük) 22b-7, 60b-9, 100a-4.

ötük (< ET etük) 5a-1, 18a-13, 64b-14.

i > ü

tülki (< ET tilkü) 23b-11, 24a-4, 99b-13, 100a-5.

İlerleyici benzeşme sonucunda ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle, ikinci hecedeki düz ünlünün yuvarlaklaştığı görülmektedir:

ı > u

oḳu- (< ET oḳı-) 69b-8, 58b-14, 172a-8, 119a-6.

unut- (< ET unıt-) 2b-2, 72b-15, 85b-14, 127b-14, 124a-10.

oġurluḳ (< ET oġrı+lıḳ) 126b-12, 127a-1.

bulut (< ET bulıt) 55a-1, 59a-6, 116b-9, 130a-12.

toḳu- (< ET toḳı-) 92a-8, 92a-11, 92a-12.

ḳuru- (< ET ḳurı-) 7b-8, 105a-7.

ḳorḳunç (< ET ḳorḳınç) 34b-5, 69a-9, 169b-5, 101a-5.

oġul (< ET oġıl) 47a-11, 129a-14, 170b-7..vd.

Dudak ünsüzünün etkisiyle kök hecedeki *e* ünlüsünün yuvarlaklaştığı görülmektedir:

öy (< ET eb) 2a-1, 23b-12, 76a-6, 41b-1, 154b-15, 159b-13..vd.

v ünsüzünün etkisiyle sözcüğün gövdesinde yuvarlaklaşma görülmektedir:

savuġ/sovuḳ (< ET (Uyg.) soġıḳ*;* MK soġuḳ) 19b-15, 58a-6, 117a-11.

3.2.1.1.4. Öndamaksıllaşma

Art ünlülerin ön ünlülere dönüşmesi durumu *ç, ş, t, y* gibi ünsüzlerin ya da ünlülerin etkisiyle gerçekleşmektedir. Metnimizde de daha çok *ı* sesinin *i*'ye dönüştüğü görülmekle birlikte bir örnekte *o* sesinin *ö*'ye dönüştüğü de görülmektedir:

biş- (< ET bış-) 46a-11, 46a-13, 46a-14.

bişir- (< ET bışur-) 131b-4, 168b-14.

miŋ (< ET bıŋ~biŋ) 71b-11, 150a-12, 99b-3, 137b-4.

til (< ET tıl) 60a-1, 3a-5, 105a-8, 164a-8.

yiber-/iber- (< ET, MK ıd-u ber-) 46a-5, 49a-4, 86b-2, 158b-1, 100a-10.

it (< ET, MK ıt) 29a-9, 60a-1, 112a-7, 45b-10.

tiş (< ET tış) 63a-1, 63a-2, 63a-3, 52b-4, 95b-6.

ip (< ET yıp) 30a-15, 30b-3.

ėmdi (<< ET amtı) 103a-7, 127a-12, 150a-2.

3.2.1.1.5. Artdamaksıllaşma

Metnimizde ön ünlülerin art ünlülere dönüştüğü art damaksıllaşma iki örnekte görülmektedir:

ısıġ (< ET isig) 41a-7, 55b-1, 117a-11, 149a-7.

bıçaķ (< ET biçek) 36b-2, 107b-3, 123b-6.

3.2.1.1.6. Genişleme

ı > a

aġaç (< ET ıġaç) aġaçımdın 49b-15; aġaçımġa 50a-1.

3.2.1.2. Ünlü Düşmesi

3.2.1.2.1. Söz İçinde Ünlü Düşmesi

İlk hecesi açık ikinci hecesi kapalı olan sözcüklere iyelik eki veya dar ünlü ile başlayan bir ek geldiği zaman sözcüğün vurgusuz ikinci hece ünlüsü düşer:

aġız (< ET aġız): aġzıda 89a-1, 111b-11; aġzıdın 39b-15, 113b-9; aġzıġa 46a-15, 112b-8; aġzımġa 35b-8; aġzını 72b-7, 82a-14; aġzıŋa 35b-10; aġzıŋnı 34b-6.

ėlig (< ET elig (ėlig ?)): ėlgide 15b-3, 163a-1, 86b-15; ėlgidin 1a-9, 1b-10, 110a-4; ėlgige 166a-2; ėlgilerim 52b-9; ėlgindedür 36b-10.

ḳarın (< ET ḳarın): ḳarnıdın 28b-3.

ḳoyun (< ET ḳoyun): ḳoynıda 104a-14; ḳoynıdın 49b-5; ḳoynıġa 89a-1; ḳoyıŋdın 150b-9; ḳoynumdın 160a-9; ḳoynuŋġa 138b-15.

kögüs (< ET kögüz): kögside 160b-9, 161b-11.

boġuz (< ET boġuz): boġzıġa 12a-1.

ḳaysı (< ḳayu+sı) 55b-7, 13a-5, 84b-4, 110a-3.

köŋül (< ET köŋül): köŋli 76b-3, 82b-5, 94b-3; köŋlide 10b-1, 82b-5; köŋlidin 57b-15; köŋlideki 160b-10; köŋlidin 163a-2; köŋlige 142a-11; köŋligi 49a-15; köŋliġa, köŋliġa, köŋlini, köŋliŋdin, köŋlüge 24b-8; köŋlüm 100b-4, 146a-9,; köŋlümdağı 146a-14; köŋlümde 152b-9; köŋlümdin 32a-3.

oġul (< ET oġıl): oġlı 104a-12, 11b-2; oġlum 111b-14, 155a-10, 161a-15.

orun (< ET orun): ornıda 12a-7, 39a-4, 101b-3; ornıdın 109b-2, 92b-12, 169a-1; ornıġa 89a-7, 97b-15; ornını 96a-9.

Birleşme ya da ekleme sonucunda üç heceli bazı sözcüklerdeki orta hecedeki dar ünlü düşmüştür.

ḳayda (< ḳayu+da) 109b-14, 142b-2, 169b-10; yalġuz (< ET yalıŋuz): 71b-11, 74b-6, 146a-5..vd.

3.2.1.3. Ünlü Uyumu

3.2.1.3.1. Önlük-Artlık Uyumu (Damak Uyumu)

Eski Türkçeden beri kimi durumlar dışında işleyen önlük-artlık uyumu kuralı Türkçenin en belirgin özelliklerinden biri olup Çağatayca sözcüklerde de korunmaktadır. Eckmann'a göre Çağataycanın aslî sözcüklerinde önlük-artlık uyumu tamammen muhafaza edilir. Ancak alınma sözcüklerde eklerin art ünlülü şeklinde gelmesi uyumu bozar. Bu durum kimi zaman Türkçe sözcüklerde de görülmektedir ve müstensih hatası olarak düşünülmelidir.[45]

[45] Eckmann, **Chagatay Manual**, 29.

Kemal Eraslan, bahsi geçen konu hakkındaki bir yazısında Batı Türkçesi sahası dışında kalan metinlerdeki bazı eklerin sözcüklere geldiğinde ortaya çıkan uyumsuzluğun istinsah hatasından daha öte özellikle belirli bir imla kuralı bulunmamasından kaynaklandığını belirtir. Arapça ve Farsça sözcüklere art ünlülü ek getirme eğilimi bu sözcüklerin kalın telaffuz edilmesiyle izah edilebilir. Ancak aynı sözcüğe hem art hem de ön ünlülü ek getirmenin imla istikrarsızlığı ve şüpheli telaffuz ile ilgili olabileceğini söyler. Ona göre bu durum zamanla Türkçe sözcüklere de etki etmiş olmalıdır ve imla telaffuzdan daha çok bir keyfiyete dönüşmüştür.[46]

Arapça, Farsça sözcüklerde görülen uyumsuzluk örnekleri metnimizde bulunmaktadır: ādemġa 65b-6, bendġa 119a-4, berehmenġa 113b-5, dervişşġa 30a-3, devletġa 63a-11, dįvāneġa 58a-5, emįrġa 80a-3, fikrġa 101a-4, günehġa 137b-15, ĥaremġa 159a-9, Óibādetġa 42b-13, iķlįmġa 78b-6, kārġa 93a-10, rāyişķa 112b-3, şeyĥķa 105b-3, Baśrage 152a-4, dıraĥtge 124b-5, ferāġatge 20a-13, furśatge 22a-2, ġamge 101a-4..vd.

aĥmaķlik 77b-10, aķşamlik 85a-8, amānlik 11b-5, āvārelıķ 86a-14, cārūb-keşlıķ 152b-11, ĥįle-gerlıķ 24a-2, merdümlıķ 44a-15, pādişāhlik 32a-12, śūretlıķ 93a-2, żāyiÓlıķ 139b-10, žālimlıķ 132a-1..vd.

Metnimizde önlük-artlık uyumunun görülmediği Türkçe sözcük örnekleri de bulunmaktadır:

keyġaça 62b-2, künġaça 33b-14, kündüzġaça 47a-5, bağışlagülikdür 166b-11, aĥşamge 145b-6, alarge 155a-12, birbiriġa 169b-2, işġa 18b-6, kişiġa 130a-8, körġa 152b-11, küyevġa 75a-14, ķaysıge 110a-1, ķızge 130b-4, otke 40a-5, ölümġa 134b-3, öyġa 162b-8, tėmürġa 63b-10, tülkiġa 99b-13, avge 169a-15, barçage 13b-14, ķarılıġge 62b-12, ķızge 130b-4, otlaġge 18b-13, taŋlage 2b-4, yıġaçge 60a-15, yaĥşılik 14a-5, yigitlıķ 153b-13, analik 35a-2, barlik 8b-6, ķolaylik 78b-4, yalġuzlik 91b-7, kėlmaķ 143a-9, kirmaķda 98a-1, körmaķ 56b-15, öltürmaķ 74b-5, sözlemaķlıķ 127b-6, tilemaķ 153a-11, üzmaķġa 56a-13, yėtmaķġa 106a-5, yibermaķ 34b-13, aytgey 162a-11, bėrġuçı 46b-5, ėtķan 13b-12, olgey 13a-8, oynagey 35b-3, öltürġay 170a-13, salgende 81a-9, urgey 24b-5, yöri-maķķa 52b/8, yöriġunça 90a/10..vd.

[46] Kemal Eraslan, "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", **TDED,** c. XVIII, (1970): 113-124.

Üçüncü kişi iyelik eki almış olan Arapça, Farsça sözcüklere yaklaşma durumu ekinin genellikle art ünlülü şekillerinin geldiği görülür.

āħiriġa 137a-10, aĥvāliġa 8b-8, birāderiġa 103b-11, cemāliġa 111b-1, cinsiġa 101b-14, çāderiġa 41b-14, defǾiġa 63b-2, derdiġa 25b-4, ehliġa 157b-10, ferāsetiġa 119a-5, ĥācetiġa 141b-15, kiyāsetiġa 58b-12, menziliġa 47b-9, pesendiġa 94b-3, seħāvetiġa 67a-12, şehriġa 152a-13..vd.

Üçüncü kişi iyelik eki almış olan bazı Türkçe sözcüklerde de yaklaşma durumu ekinin art ünlülü şekillerinin geldiği görülmektedir:

tüziġa 141a-4, yüziġa 81a-1, işiġa 21b-11, köçiġa 9a-2, köŋliġa 20a-14, küyeviġa 130b-2, ölümiġa 82a-6, öyiġa 129b-7, öziġa 49b-10, söziġa 39a-6.

3.2.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu (Dudak Uyumu)

1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Giren Bağlama Ünlüleri ve Ekler

a. İyelik Eklerinin Bağlama Ünlüleri

+ım/+im; +um/+üm: aġzım 52b-6, atımġa 99a-10, başımnı 110a-13, ķanım 156b-13, ķaśdımda 99a-12; menzilimge 35a-3, tilim 28b-8, tiriglikim 123a-1, yanımda 52b-6; boynumġa 30a-12, butumdın 100a-6, dostum 155b-4, yoķluġumda 171b-13, yurtumnı 90b-4; köçüm 107a-7, köŋlümde 152b-9, Ǿömrüm 103b-8, özümge 129b-5, sözümni 132a-9…vd.

+ıŋ /+iŋ; +uŋ /+üŋ: ayaġıŋ 51a-5, baħtıŋ 141a-12, başıŋnı 51a-13, ġāmıŋ 77b-14; defteriŋde 40a-4, ėligiŋdin 111a-1, sebebiŋdin 16a-6; ķoluŋ 136a-15, ķoynuŋġa 138b-15, maĥbūbuŋnı 6b-8, oġluŋnı 161a-10, yoluŋ 136a-4; yüzüŋni 75b-10, zülfüŋge 35a-6, közüŋ 102a-5, öyüŋdin 8b-7..vd.

+ımız/+imiz; +umız/+ümiz: başımızda 147b-13, saltanatımız 157b-9, baħtımızdın 27b-2, cānımızġa 64b-8; memleketimiz 157b-8, tilekimizni 27b-1..vd.

+ıŋız /+iŋiz;+uŋız /+üŋiz: ħıźmetiŋizde 129b-15, renciŋiz 12b-6; oġluŋız 34b-3, ornuŋızġa 137b-8, köŋlüŋizge 121b-2.

Çağtayca'nın belirgin özelliklerinden olan 1. çoğul iyelik eklerinde bağlama ünlülerinin uyuma girmesine aykırılık gösteren örnekler de metnimizde bulunmaktadır. Bu dört örnekte karşımıza çıkar.

özimiz 143a-1, özimizge 78b-5, sözimizge 148b-13, yolımız 127a-8.

b. Emir Kipi 2. Çoğul Kişi Eklerinin Bağlama Ünlüleri

-ıŋ /-iŋ /-uŋ /-üŋ/-ıŋız/-iŋiz/-ŋlar/-ıŋlar/-iŋler/-uŋlar/-üŋler/-iŋizler: alınŋlar 144b-1, aytınŋ 139a-4, baḳınŋ 45b-5, barınŋlar 147b-8, bėriŋ 70b-9, çıḳınŋlar 72a-2, ėletiŋler 40a-8, içiŋ 86a-5, ḳılınŋlar 153a-3, ḳoyuŋlar 155a-12, turuŋlar 18a-15, uruŋlar 84a-13, ötüŋ 86a-5, kėltürüŋler 171a-8, üzüŋ 86a-6.

c. Görülen Geçmiş Zaman 1. Kişi ve 2. Tekil Kişi ile 2. Çoğul Kişi Ekleri

-dIm/-dUm; -tIm/-tUm: aldım 151b-15, bağışladım 48b-6, bildim 123a-8, çarladım 40a-1, dėdim 35b-5, soradım 122b-3, üzdim 15b-6, yiberdim 45a-13; ayttım 161b-10, çıḳtım 52b-12, ėşittim 139a-14, taptım 42b-8, yėttim 73a-8; boldum 19a-4, ḳoydum 77b-7, ḳutuldum 128b-1, tutundum 122b-11, öldüm 11b-2, kėydürdüm 77a-15, kördüm 141a-9, tüşürdüm 12a-6; tuttum 161a-3, ḳorḳtum 53a-10, tüştüm 32a-2.

-dıŋ/-diŋ; -duŋ/-düŋ; -tıŋ /-tiŋ: aldıŋ 31a-14, aydıŋ 139a-14, bardıŋ 50a-1, bėrdiŋ 139b-9, ėdiŋ 41a-15, kėldiŋ 11a-14, ḳıldıŋ 133a-7, saḳladıŋ 115a-11, uçradıŋ 99b-6; çırmaştıŋ 138b-9, ėşittiŋ 16b-12, taptıŋ 148a-4, tarttıŋ 122b-3, yėttiŋ 73a-3, bolduŋ 151a/10, ḳoyduŋ 49b/13, olturduŋ 42a/8, kėltürdüŋ 12a/4, kördüŋ 8a/12, küldüŋ 60b/5, öltürdüŋ 161a/12..vd.

-dıŋız/-diŋiz; -dıŋızlar, -diŋizler; -duŋuz/-düŋüz; -duŋuzlar: aldıŋız 104b-7, dėdiŋiz 134a-7, ėrdiŋizler 168b-1, kėldiniz 123a-5, ḳıldıŋız 68a-12; bolduŋuzlar 168b-1, ėrdiŋizler 27b-4, aldıŋızlar 40a-12..vd.

d. *-ıl-/-il-/-ul-/-ül* Edilgen Çatı Eki: asıl- 29a-1, kėsil- 133b-3, saçıl- 42a-5, tapıl- 14b-14, tayıl- 42a-5, yarıl- 28a-7, yayıl- 60b-15, ėşitil- 71b-5; ḳoyul- 61a-1, tutul- 105a-8, tökül- 22b-11.

çevrül- 128b-2, kėsül- 169a-8 örneklerindeki yardımcı ünlüler düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmez.

e. ***-ım/-im/-um/-üm*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** yarım 22a-15, ölüm 99b-5.

f. ***-ın/-in/-un/-ün*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** tütün 78a-9.

g. ***-ın-/-in-/-un-/-ün-*** **Dönüşlülük-Edilgen Eki:** sağın- 64a-10, sığın- 139a-6, tapın- 15a-3, soyun- 80a-11, tutun- 122b-11, urun- 60a-9, körün- 139a-11.

h. ***-ınç/-inç/-unç/-ünç*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** Metnimizde tek örnekte görülmektedir: ḳorḳunç 34b-5.

ı. ***-ıġ, -ig, -uġ, -uḳ, -ük*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** bozuḳ 119b-12, köpük 39b-14, bölük 15a-2, tapuġ 158b-8, ḳatıġ 149a-6, tirig 134a-13, kesiglik 110b-1..vd.

j. ***-uz-*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** aḳuz- 50b-6.

k. ***+ınçı/+inçi/+unçu/+ünçü*** **Sıra Sayı Eki (Bağlama Ünlüsü):** ḳırḳınçı 123a-15, toḳḳuzunçı 95b-15, ėlliginçi 156b-9, sekkizinçi 32b-14, on birinçi 50b-3, ėkkinçi 73b-14, ḳırḳ üçünçi 132a-14..vd.

l. ***-ıp/-ip/-up/-üp*** **Ulaç Eki:** baḳıp 132b-10, basıp 97a-14, bėrip 144b-3, çalıp 57b-3, ėrtip 123a-5, iberip 3b-14, işenip 17b-3, kėçip 110b-11, ḳaçurup 85b-6, ḳıldurup 50a-3, ḳonup 144b-7, ölüp 109a-3, sürtüp 66b-6, töküp 42a-1, üzüp 28b-1, yükünüp 52b-8..vd.

m. ***-ış/-iş/-uş/-üş*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** barış 23b-7, ḳılış 128b-11, tėgiş 130b-14, ḳopuş 138a-8, körünüş 145a-5, körüş 115b-15, ötüş 4a-7.

n. ***-ış-/-iş-/-uş-/-üş-*** **Eylemden Ad Türeten Ek:** alış- 54b-15, tapış- 153a-10, ḳuçuş- 152b-14, körüş- 53a-7, külüş- 18b-1.

o. ***+lıḳ/+lik/+lıġ/+luḳ/+lük*** **Addan Ad Türeten Ek:** ėrtelik 30a-14, ėmçeklik 130a-14, ėrenlik 70b-4, kėŋeşlik 120a-8, kėsiglik 110b-1, kiçiglikige 51a-10, küyevlik 30a-8, açıġlıġ 65a-15, aralıġ 52a-1, atlıġ 161b-15, başlıġ 32b-1, oġurluḳ 127a-1, sarıġlıḳ 25a-12, susızlıḳ 164b-4, taŋlalıḳ 78b-4, yigitlik 1a-10, ḳuruḳluḳ 52a-13, toḳluḳ 117a-12, uluġluḳ 80a-6, künlük 169b-3..vd.

2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bulunmadığı Ekler ve Yardımcı Ünlüler

a. Yalnızca Düz Şekilleri Olan Ekler ve Yardımcı Ünlüler

***-dı,-di* Görülen Geçmiş Zaman 3. Tekil Kişi Eki:** açturdı 157b-10, boldı 102a-4, buldı 3b-1, çomdı 94a-6, ḳoldı 78b-13, ḳoşuldı 136b-5, ḳoyuldı 61a-1, ḳutuldı 100b-9, oḳudı, 159b-15, oldı 22a-6, olturdı 145b-10, sordı 43b-15, soyundı 151a3, sundı 157b-6, toġdı 130b-14, toldı 120b-9, turdı 77a-1, urdı 47a-9, yaşundı 102a-14..vd.

***+dın, +din* Ayrılma Durumu Eki:** bulutdın 59a-6, dostdın 151a-7, güldin 20a-15, közdin 30b-12, kümüşdin 14a-1, ḳaraġudın 67b-13, ḳoldın 150a-2, ḳoydın 135b-4, ḳuduḳdın 88a-4, ḳumdın 55a-7, köŋüldin 57b-15, köpdin 67b-5, közdin 30b-12, kündin 14a-12, ḳuyruġdın 133b-2, mundın 100b-8, otdın 124b-6, ölümdin 104b-7, sözdin 163a-13, töşükdin 118-2..vd.

***+ġı, +ḳı, +ki* Aitlik Eki:** burnaḳı 93b-2, burunġı 63a-6, burunḳı 26a-14

***-ġıl, -gil* 2. Tekil Kişi Emir Eki:** bolġıl 28b-10, ḳopġıl 84a-3, olġıl 162a-10, turġıl 47a-3, tutġıl 160a-14, unutġıl 85b-14, urġıl 34b-7, körgil 25b-12, olturgil 152b-1, turgil 21a-8, tüşgil 44b-7, üzgil 5b-3, yėtkürgil 51a-9.

***+unçı, +ünçi* Sıra Sayıları Eki (ikinci ünlü):** ḳırk törtünçi 135b-11, ḳırk üçünçi 132a-14, toḳḳuzunçı 95b-15, on törtünçi 59b-4, otuz törtünçi 108b-10.

***+nı, +ni* Belirtme Durumu Eki:** sunı 120b-6, suynı 74a-7, şunı 104a-11, toŋuznı 100a-13, toynı 29b-9, uçnı 100a-6, uluġnı 64b-9, uyḳunı 126a-7, yolnı 80b-12, yulduznı 60b-13, yurtnı 98a-13, altunnı 30a-14, bunı 128a-3, dürrni 54a-9, gülni 56a-10, kölni 91b-4, köŋülni 169a-9, körni 130b-12..vd.

***+(s)ı, +(s)i* 3. Tekil Kişi İyelik Eki:** ḳolı 50a-8, ḳulı 158a-5, oġlı 129a-14, öti 74a-12, öyi 34b-8, töşüki 60b-8, tumşuḳı 120b-3, tüşi 139b-14, uçı 60a-10, uluġı 25a-5, uzunluḳı 12a-3, yolı 67b-9, yüki 57b-5..vd.

Metnimizde tekil üçüncü kişi iyelik eki *+(s)ı/+(s)i*'nin *+u* ve *+ü* şeklinde kurala uymayan örnekleri de mevcuttur: ḳulunı 151b-8, Ĥüsnüge 79b-13, köŋlüge 24b-8, köŋlüni 61b-8, kününi 149b-13, yüzüge 17b-6, yüzüni 40b-10.

***+sız, +siz* Addan Ad Türeten Ek:** oġulsız 55b-4, susızlıḳ 164b-4, tütünsiz 13a-4, uyḳusız 137a-10.

***+çı, +çi* Addan Ad Türeten Ek:** ḳoyçısız “çobansız” 58b-3, boyaḳçı “boyacı” (< ET (Uyg., MK) *boḏuġ+çı*) 101a-11, boyaḳçını 100b-14, 101a-9.

***+nıŋ, +niŋ* İlgi Durumu Eki:** aġunıŋ 55a-2, altunnıŋ 16b-13, ḳoynıŋ 133a-1, ḳuduḳnıŋ 164b-7, munıŋ 125a-6, oġulnıŋ 107a-2, öyniŋ 32b-8, özniŋ 103b-4, sözniŋ 137a-14, sunıŋ 66a-2, sütniŋ 86a-5, uyḳunıŋ 150b-10..vd.

b. Yalnızca Yuvarlak Şekilleri Olan Ekler Ve Yardımcı Ünlüler

-duḳ, -dük* Görülen Geçmiş Zaman 1. Çoğul Kişi Eki*: alduḳ 127a-5, āzmūde ḳılduḳ 71a-1, ħalāś ḳılduḳ 79a-12, boldük 129b-13, boldük 14b-6, ėrdük 87a-14, kėldük 129b-15, kördük 14b-4 .

***-dur-, -dür-* Ettirgenlik Eki:** aldur- 68-13, ḳondur- 17b-6, sındur- 115a-2, toldur- 31a-5, bėrdür- 157b-10, kėydür- 77a-5, köydür- 59a-4, öltür- 169b-7.

***-ġunça, -günçe* Ulaç Eki:** alġunça 68b-2, Ǿarż ḳılġunça 55b-8, barġunça 62b-13, bolġunça 65b-15, toy ḳılġunça 107a-5, yorġunça 90a-10, dėgünçe 5a-3, kėlgünçe 103b-12, kirgünçe 21a-2, olturgünçe 26b-9, yörigünçe 108a-15.

***-ur-/-ür-* Eylemden Eylem Yapma Eki:** ḳaçur- 99b-5, içür- 66a-13, kėçür- 67-1, kėtür- 141b-7, tėgür- 51b-11, tüşür- 90a-6.

***-ur, -ür* Geniş Zaman Eki:** açılur 11a-1, açıratur 10a-9, alur-men 136b-11, iş ḳılur-men 88b-1, ḳıl-ur 168a-12, oḳunur 122b-12, salurlar 145b-13, tanur mu “inkar eder mi” 122a-15, tapılur 49a-12, bėrür 10a-7, ėrür 100b-13, ėşitür 150a-6, iberür mü 100a-1, körsetür 80b-1, ötkerür 91b-7..vd.

***-sun, -sün; -sunlar, -sünler* Emir Kipi 3. Tekil ve 3. Çoğul Kişi Eki:** alsun 78b-12, cemǾ ḳılsunlar 16a-12, evḳāt ḳılsun 93b-3, saḳlasun 13b-13, sorasunlar 166a-4, bėrsün 80a-6, eylesün 163a-12, ibersün 48a-7, kėlsün 109b-10, tüzetsün 80a-6, yėsün 130-10, yibersünler 48a-9..vd.

***-uḳ* Eylemden Ad Türeten Ek:** cırtuḳ “yırtık” 153b-10, sınuḳ 127a-7, artuḳ 144a-15, aruḳ 10a-9.

***-ur-/-ür-* Ettirgenlik/Oldurganlık Eki:** ayt-ur- 10a-13, biş-ür- 32a-9, köç-ür- 159a-15, tap(ı)ş-ur- 14a-13.

-ur/-ür **Ortaç Eki:** bėrürge 27a-6, bolurıġa 25a-6, bolurġa 93a-14, bolurını 81a-6, kėlüride 169a-15, kėlürini 105b-6, ḳılurġa 64a-7, öltürürge 46b-7, tökülürige 23b-4, ayturġa 6a-7, yaşururġa 6a-7.

-ġur-/-gür-,-ḳur-/-kür-**Ettirgenlik Eki:** azġur- 13b-1, yėtkür- 12b-4.

mu **soru edatı:** aldı mu 48b-8, aytmadı mu 97b-14, bolġay mu 39b-7, iş ḳıldı mu 49b-14, ḳılmas mu sen 91a-2, taptıŋ mu 165a-13, tapılġay mu 65a-7, tapılmas mu 88b-1, toħtar mu 102b-3..vd.

-ġuz-/-güz- **Ettirgenlik Eki*:*** olturġuz- 122b-5, turġuz- 11a-8, 11b-2, 119a-14, tirgüz- 8b-9, 131b-7, 148b-9, 145a-12.

3.2.2. Ünsüzler

3.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

-d-/-d >-d̲-/-d̲ > -y- /-y:

Söz içindeki ve söz sonundaki *d* sesinin Karahanlı ve Harezm Türkçelerinde *d̲,* Çağataycada ise *y*'ye dönüşmektedir.

ayaḳ~ayaġ (< aḍaḳ) 40a-12, 76a-7; ayrıl- (< aḍrıl-) 23b-15, 66a-15; boya- (< boḍu-) 23a-9; boyaḳçı (< boḍuġ+çı) 101a-11, 100b-14; boyluġ (< boḍ+luġ) 52a-5; eyle- (< eḍle-) 103a-5, 166b-5; küyev (< küḍegü) 123b-12, 171a-2; ḳayġu (< ḳaḍġu) 150a-8; ḳayın (< ḳaḍın) 41a-3; ḳayt- (< ḳaḍıt-) 101a-11, 165b-3, 98a-11; kėyin (< kėḍin) 101b-8, 137a-5; ḳoy- (< ḳoḍ-) 25a-8, 100b-7; ḳuyruġ (< ḳuḍruġ) 133b-2, 154a-4; oyġan- "uyanmak" (< oḍ(u)ġan-) 63a-4, 122b-8; toy- (< toḍ-) 133b-4, 78b-2, 117b-7, 170a-9, toyġar- (< toḍġar-) 98a-9; uy- (< uḍ-) 115b-10; uyat- (< uyaḍ-) 131b-10; oyġan- (< oḍun-) 93a-9, 141a-11; uyḳı~uyḳu (< uḍıḳ) 123b-4, 46a-14; yay- (< yaḍ-) 28b-10; yayıl- (< yaḍıl-) 60b-15..vd.

ḳuduġ~ḳuduḳ "kuyu" (< ḳuḍuġ) 21a-1, 120b-14; yadaḳ (< yaḍaġ) 162b-8 örneklerinde *d* sesinin korunduğu ve *y*'ye dönüşmediği görülür.

Ölmez, *ḳuduġ~ḳuduḳ* "kuyu" sözcüğünü ödünç eskicil biçim olarak kabul eder. *Kuduġ* sözcüğündeki *d*'nin yaşıyor olması arkaik bir biçim değil, Moğolcadan geri ödünçleme yoluyla Çağtaycaya girmiş bir sözcük olmalıdır.[47]

Eckmann, Eski Türkçe *d*'nin *ıd* (< ET yıd, yıt; MK yıḏ) sözcüğünde korunduğunu söylemektedir.[48] Metnimizde bir örnekte karşımıza çıkmaktadır: yıdla- (< *yıḏla-*) 17b-15.

Metnimizde ayrıca *d*'den gelen *y* sesinin *g*'ye dönüştüğü bir örnek de mevcuttur: ėge (< *ėḏi*) 147b-11, 93b-2, 103a-1..vd.

-ġ-/-ḳ- > -v-:

Eski Türkçede iki ünlü arasındaki *-ġ-/-ḳ-* sesi Harezm Türkçesinde *-w-/-v-*'ye, Çağataycada ise *-v-*'ye değişir. Metnimizde şu örneklerde görülmektedir:

savu- (< ET (Uyg.) soġı-) 24b-11; savuġ~sovuḳ (< ET (Uyg.) soġıḳ < soġı-ḳ; MK soġuḳ) 58a-6, 19b-15, 117a-11; tavıḳ~tavuḳ (<< ET (Uyg.) taḳıġu) 146b-15, 57a-13; yavuḳ (< ET yaġuḳ) 28b-10.

b- > m-:

Orhon Türkçesi döneminde başlayıp Uygurcada tamamlanan Eski Türkçedeki *b-* sesinin söz içi ve söz sonunda bulunan *n* veya *ŋ* seslerinin etkisiyle *m-*'ye dönüşmesi örnekleri Çağataycada görülmektedir.[49] Metnimizde b->m- değişiminin görüldüğü örnekler şunlardır:

"men" zamiri ve çekimli halleri: men (< ET *ben~men*) 28b-8, 35b-11, 42a-11, 46b-10, 120b-5, 159b-10; maŋa (< ET *baŋa~maŋa*) 36a-2, 38a-4, 105b-12, 132b-10; mende 53b-1, 103b-4, 115b-12; mendin 50b-11, 97a-14, 166a-4; meni 29a-1, 35a-14, 146a-11, 150a-9; meniŋ 108a-10, 120a-7, 152a-3..vd.

min- (< MK *mün-*< ET *bin-*) 77b-9, 135b14, 170a-12; miŋ (< Uyg. *miŋ* < ET *biŋ*) 4a-6, 29a-11, 34b-4, 143a-5..vd.

---

[47] Mehmet Ölmez, (2003), "Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine", **Mustafa Canpolat Armağanı,** ed. Aysu Ata, Mehmet Ölmez (Ankara: 2003): 140.
[48] Eckmann, **Chagatay Manual**, 45-46.
[49] Ölmez, **age,** 60.

"bu" işaret zamirinin çekime girdiği durumlarda: munça (< ET *bunça*) 18a-11, 24a-14, 128a-13, 156b-13; munda 48a-7, 69b-2, 85b-11, 146b-5; mundaġ~mundaḳ ~mundek 5b-1, 64b-9, 124a-8, 142a-3; mundın 2b-13, 37a-5, 45a-14, 51b-3; munı 19a-6, 27b-11, 32a-3, 51a-15, 56b-14; munıŋ~munuŋ 32a-9, 47b-11, 125a-6, 134b-9; muŋa 2a-15, 76b-12, 89a-11, 100a-9..vd.

Ötümsüzleşme ve Ötümlüleşme *(-g/-ġ ~ -k/-ḳ)*:

Çağataycada sözcük sonunda *ġ, ḳ, g, k* damak ünsüzleri kuralsız bir şekilde nöbetleşmektedir. Sözcüğün aslî biçiminden farklı şekilde söz sonundaki ötümlü ünsüzün ötümsüzleştiği, ötümsüz ünsüzün ötümlüleştiği görülmektedir. [50] Çağataycada görülen ünsüzlerin karışması ya da biribirinin yerine kullanılması özelliği metnimizde de görülmektedir.

Ötümsüzleşme

Sözcük Sonunda Ötümsüzleşme (-ġ >-ḳ): mundaḳ (< ET *muntaġ* < *munı teg*) 26b-7, taḳ (< ET (Orh. T.) *taġ*) 116a-3, tuḳ- (< ET (Uyg.) *tuġ*-) 147b-2, tayaḳ (< ET (MK) *tayaġ*) 86a-12, ṭarıḳçı (< ET (Uyg.) *tarıġçı <tarıġ*) 154a-1, yadaḳ (<ET *yaḏaġ*) 162b-8, aġrıḳ (< ET *aġrıġ*) 151a-3, boyaḳçı (< ET (Uyg., MK) *boḏuġ+çı*) 101a-11, ḳuruḳ (< ET (Uyg.) *ḳuruġ*) 99a-11.

Yukarıda verilen örneklerin bazılarının aslî şekilleri de metnimizde yer almaktadır: mundaġ (< ET *muntaġ < munı teg*) 100a-1, taġ (< ET (Orh. T.) *taġ* < AT **tāġ*) 120b/10, tuġ- (< ET (Uyg.) *tuġ*-) 41b-4.

Ek Sonunda Ötümsüzleşme (-lıġ/-luġ >-lıḳ/-luḳ): Addan sıfat yapma ekinin ötümlü ünsüzünün ötümsüzleştiği örnekler metnimizde bulunmaktadır: at+lıḳ (adlı, adında) 51a-4, derd+lıḳ (dertli) 22a-8, ḥᵛāst-gār+lıḳ (istekli) 114a-14, lāzım+lıḳ (gerekli) 21a-8, merĥamet+lıḳ (merhametli) 58b-1, pāk-dāmen+lıḳ (namuslu) 8b-9, śūret+lıḳ (şekilli, biçimli) 52b-4, üstüḫᵛān+lıḳ (kemikli) 52a-4, yaş+lıḳ (yaşında) 46b-12,

[50] Eckmann, **Chagatay Manual**, 49.

ārzū+luḳ (arzulu) 74a-11, maġmūm+luḳ (gamlı, kederli) 152a-13, şūr+luḳ (gürültülü) 143b-10.

Söz konusu ekin ön ünlülü şeklinin de ötümsüzleştiği kabul edilmiştir: cerāĥat+lik (yaralı) 94b-10, endişe+lik (endişeli) 57b-12, ġam+lik (gamlı) 121a-11, ġayret+lik (gayretli) 17b-5, heybet+lik (heybetli) 78a-13, himmet+lik (gayretli) 95b-5, ĥürmet+lik (gürmetli) 69a-15, ħatar+lik (tehlikeli) 26b-7, ḳadr+lik (kıymetli) 94b-7, mertebe+lik (mertebeli) 69a-15, sınġan+lik (kırılacak) 162b-2, şiddet+lik (şiddetli) 60a-11, tedbi̯r+lik (tedbirli) 120a-8, vaḳt+lik (vakitli) 96b-1.

Ötümlüleşme

Sözcük Sonunda Ötümlüleşme *(-ḳ > -ġ):* balıġ (< ET (Uyg.) *balıḳ*) 130b-12, ḳaraġçı (< ET *ḳaraḳçı*) 68a-13, ḳuçaġla- (< ET (MK) *ḳuçaḳla-*) 116a-13, ḳulaġ (< ET (Uyg.) *ḳulġaḳ*) 17a-2, ocaġ (< ET (Uyg.) *oçuḳ/oçaḳ*) 130b-13, oraġ (< ET *orġaḳ*) 7a-12, savuġ (< ET (Uyg.) *soġıḳ*) 58a-6, tofraġ (< ET (Uyg.) *topraḳ*) 116a-15, yafraġ (< ET *yapurġaḳ*) 19b-14.

Yukarıda verilen örneklerin bazılarının aslî şekilleri de metnimizde yer almaktadır: ayaḳ (<ET *adaḳ*) 76a-7, ḳaraḳçı (< ET *ḳaraḳçı*) 56b-6, ḳulaḳ (< ET (Uyg.) *ḳulġaḳ*) 40a-11, sovuḳ (< ET (Uyg.) *soġıḳ*) 117a-11, tofraḳ (< ET (Uyg.) *topraḳ*) 55a-9.

Ek Sonunda Ötümlüleşme *(-lıḳ/-luḳ > -lıġ/-luġ):* Addan ad türetme eki *+lıḳ* metnimizde hem aslî şekline uygun hem de ötümlüleşmiş şekliyle yer almaktadır.

Aslî şekli *+lıḳ* olarak kullanılan örnekleri şunlardır: aç+lıḳ (açlık) 145a-7, aġır+lıḳ (ağırlık) 68b-3, aĥmaḳ+lıḳ (ahmaklık) 126b-7, aħşam+lıḳ (akşamlık) 105a-5, analıḳ~ analik (analık) 159b-14, 35a-2, ara+lıḳ (aralık) 18b-9, arıġ+lıḳ (temizlik) 68b-12, aruḳ+lıḳ (yorgunluk) 63a-2, atasız+lıḳ (babasızlık) 82b-13, bahādır+lıḳ (kahramanlık) 94b-10, bar+lıḳ (varlık) 59a-14, gedā+lıḳ (yoksulluk) 78b-13, kötavul+lıḳ (muhafızlık) 64a-3, ḳarı+lıḳ (yaşlılık) 154b-8, oġur+luḳ (hırsızlık) 127a-1, pādişāh+lıḳ (padişahlık) 32b-2, saltanat+lik (hükümdarlık) 62b-9, selāmet+lik (esenlik) 101a-13, śoĥbet+lik (arkadaşlık) 72b-4, şermende+lik (utangaçlık) 167a-11, tirig+lik (dirilik) 46a-7, tarıḳçı+lik (çiftçilik) 154a-6, yaħşı+lik (iyilik) 12b-7..vd.

Ötümlüleşmiş şekli *+lıġ* olarak kullanıldığı örnekleri şunlardır: ābād+lıġ (bayındır ve mamur olma) 78b-3, açıġ+lıġ (acılık) 65a-15, aç+lıġ (açlık) 70b-9, aĥmaḳ+lıġ (ahmaklık) 57b-1, ara+lıġ (uzaklık) 52a-1, arıġ+lıġ (temizlik) 68b-12, civān+lıġ (gençlik) 136a-12, fesād+lıġ (fesatlık) 28a-1, ĥayret+lıġ (şaşkınlık) 153b-5, ĥāżır+lıġ (hazırlık) 103b-14, ıżtırāb+lıġ (acı, keder) 110b-4, ḳaraġu+lıġ (körlük) 130b-11, ḳarı+lıġ (yaşlılık) 62b-12, maǾśūm+lıġ (masumluk) 21b-9, pādişāh+lıġ (padişahlık) 136b-3, pāk+lıġ (temizlik) 104a-2, sarıġ+lıġ (sarılık) 136a-2, tāze+lıġ (tazelik) 20a-11, var+lıġ (varlık) 81a-9, yumşaḳ+lıġ (yumuşaklık) 141b-3..vd.

Ad-eylem eki *-maḳ/-mek* eki ünlü ile başlayan veya sadalı ünsüzle başlayan eklerden önce *ḳ/k* seslerini *ġ/g*'ye değiştirebilir.[51] Metnimizde ad-eylem eki *-maḳ/-mek* eki kimi örnekte ötümlüleşmiştir: bolmaġım 65a9, bolmaġımız 26b-7, bolmaġlıġ 110b-14, bulmaġlıḳ 22b-8, ḳoymaġım 70a-1, müyesser bolmaġı 67b-15, salmaġdın 24b-6, tanumaġlıḳnı 57b-13, acıramaġlıḳġa 52a-12, yıġlamaġıŋge 135a-5.

ḳ- > ġ-:

Aitlik eki *+ḳı*'daki *ḳ* sesi ötümlüleşerek *ġ* olduğu ve ikili şekilde kullanıldığı örnekler metnimizde mevcuttur:

avvalḳı 14b-6, 56a-15, 128b-5, 133a-9~avvalġı 13a-10, 148b-11, 42b-3, 8b-15; burunḳı 161a-2, 26a-14, 47b-7, 76a-1 ~ burunġı 63a-6, 77a-2; evvalḳı 148a-2, 148a-4 ~ evvelġı 101b-9, 102b-3, 104b-9, 157b-15, 34b-12, 77a-3.

Metnimizde bir örnekte söz başındaki aslî ḳ sesi ötümsüzleşerek ġ olmuştur: ġulaḳ (< ET (Uyg.) *ḳulḳaḳ*) 106b-9.

-ḳ- > -ħ-:

oḳşa- (< ET (Uyg.) oḳşa- ~ oħşa-) 35b-4, 68a-11, 111a-11, 140a-9..vd ; yaħşı (< ET (Uyg.) yaḳşı) 100a-11, 117b-5, 122a-3, 168a-9; aħtar- (< ET (Uyg.) aḳtar- ~ aġtar-) 127a-2; toħmaḳ (< ET (Uyg.) toḳımaḳ~toḳmaḳ) 155b-13; *aḳşam* sözcüğü ve *uḳla-* "uyumak" metnimizde ikili şekilde kullanılmıştır: aħşam~aḳşam 6b-2, 154b-6, 64b-11, 85a-9; uħla- ~ uḳla- (krş. YUyg. uḳla-) 170a-9, 126a-6, 160b-10, 131a-2.

[51] Eckmann, **Chagatay Manual**, 50.

t->d-:

Eski Türkçede söz başındaki *t* sesi Çağacayda korunmakla birlikte bazı sözcüklerde *d*'ye dönüşmektedir. Bu sözcükler *dėk, dağı, dur/durur, degin, degince/degünçe* gibi sözcüklerdir. [52]

Metnimizde t->d- değişimi şu sözcüklerde görülmektedir: dė- (< tė-) 12b-10, 100a-5, 107a-12; dėk (< teg) 103b-10, 131b-6, 125b-5.

Metnimizde *t*'nin *d*'ye dönüştüğü örneklerin yanısıra ikili özellik gösteren örnekler de vardır: tağ 120b-10, 60a-2..~ dağ 25a-11, 94b-6, 130a-9…(< ET tağ); tatlığdur 117a-2 ~ datlı 10a-1 (< ET (Uyg.) tat-ığ+lığ); dur- 24b-14, 18b-11, 70a-8 ~ tur- (< tur-) 11a-8, 83b-3, 115b-2..vd.

-p- > -f-:

Çağatayca'ya ait bir özellik olup ilk defa Nevâyî'de görülen Türkçe sözcüklerde söz içindeki *p'*nin *f'*ye dönüşmesi metnimizde şu örneklerde görülmektedir:

tofrağ~tofraḳ (< ET (Uyg.) *topraḳ*) 116a-15, 150b-6, 42a-6, 55a-9.

yafrağ (< ET *yapurġaḳ*) 21b-13.

töfe (< ET *töpö/töpü*) 29b-13.

telfek (krş. YUyg. *telpek*) 18a-13.

p>f değişimi metnimizde *yafrağ, tofrağ* gibi Türkçe sözcüklerin dışında bazı alınma sözcüklerde de söz içinde hatta bir örnekte söz başında görülmektedir:

ŧofaz (< Far. *topaze*) 53b-2; çofān (< Far. *çūbān*) 97a-5,6,7; fiyāz (< Far. *piyāz*) 114a-5.

-ağu/-egü > -av/-ev:

[52] Eckmann, **Chagatay Manual**, 44-45.

Eski Türkçedeki *-aġu/-egü* ses grubu Çağataycada *-av/-ev* ses grubuna dönüşmüştür.[53] Metnimizde bu dönüşüm iki örnekte görülmektedir: birev (< ET *biregü*) birevge 5a/5; küyev (< ET *küḏegü*) küyev 123b-12, 162b-11, 171a-2, 76a-12, 76b-6.

Aynı zamanda Çağatayca'nın metinlerinde ve sözlüklerinde *-av/-ev* ses grubu ile benzer şekilde kullanılan *+ele(si)* ve *+la(sı)/+le(si)* ve iyelik eki ile birlikte kullanılan şekilleri[54] de metnimizde yer almaktadır: törtele (< *tört+ele* < AT **tō̆rtegüle*) törtelesi 27a-10, 27a-15; ėkkelesi 155a-4, 164a-10, 169b-2, 13b-14, 15a-14, 5b-11, ėkkelesidin 156a-7, ėkkelesini 155a-12; üçelesi 76b-8, 77a-3, 105b-14, 73a-10.

3.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

b- > ø:

Söz başındaki *b-* sesi özellikle de *bar, bar-, bėr-, bol-* sözcüklerinde Çağataycada da korunurken kimi zaman Çağatayca metinlerde Oğuzcanın etkisiyle *bol-* fiili *ol-* biçiminde de görülmektedir. *Bol-* fiili daha çok mensur metinlerde kullanılırken *ol-* fiili aruza uydurmak amacıyla manzum parçalarda kullanılabilmektedir. Metnimizde de fiilin iki faklı kullanımı hem manzum hem de mensur parçalarda karışık olarak bulunmaktadır:

bol- (< ET bol-) fevt boladur 1b-7, ĥāśıl bolur ėrdi 1b-9, ŧālib bolsaŋ 4b-1, şermende bolġan dėk bolmaġay-sen 17b-3,4, bį-kār bolsam 26b-8,9..vd.

ol- (< bol-) olup 146b-4, olur 65a-7, Düşmen-i Ǿāşıḳ oldı śubĥ ħuros 28a-15, Maĥrem-i esrār oldı muşt-ı ħāk 3b-3, Ḳaśd-ı heveste intiḳām olġay 45b-3, Ol ŧalebdin aŋa muĥāl olġay 137a-3..vd.

-g-/-ġ- > ø:

Çağataycada kimi sözcüklerde ikince hecenin başında korunan *g/ġ (>k/ḳ)* ünsüzlerinin Çağataycadan önceki dönemde ya da Eski Türkçede bazı söcüklerde düştüğü görülmektedir. Düşmenin gerçekleştiği örneklere metnimizde de rastlanmaktadır:

[53] Eckmann, **Chagatay Manual**, 48.
[54] Eckmann, **Chagatay Manual**, 110.

ėşek (< ET *eşgek*) 102b-12, 126a-1.., kerek (< ET *kergek*) 161b-8, 166a-3.., ḳulaḳ (< ET (Uyg.) *ḳulġak* ~ (Orh.) *ḳulḳaḳ*) 40a-11, 58b-8, 97b-7.., ḳursaḳ (< ET (MK) *ḳurugsaḳ*) 52b-4.

Metnimizde ikinci hecenin başındaki *ġ* sesini koruyan bir sözcük bulunmaktadır: yalġan (< ET (Uyg.) *yalġan*) 104a-7, 114a-2, 135a-7..

-ġ/-g > ø

Metnimizde Oğuzca'nın etkisiyle iki örnekte sözcük sonundaki sıfat türetme *+lıġ/+lig* ekinin sonundaki *ġ/g*'nin düştüğü görülmektedir: hünerli 166b-14, datlı (< *tat-ıġ+lıġ* < ET *tat-* < AT **tāt-*) 10a-1.

-r- > ø:

ḳutul- (< ET ḳurtul-) ḳutulalmadım 77a-6, 77a-7, ḳutulalmay 136a-5, ḳutulaman 96b-4, ḳutuldı 100b-9, 113b-4, 121b-7, 121b-8, 124b-5, 12a-5, 64a-5, 79b-1, 77a-8; ḳutḳar- (< ET ḳurtġar-) ḳutḳardı 137b-10, 75a-9, ḳutḳarġanı 47a-13, ḳutḳarġay-sen 100b-10, ḳutḳarıp 104b-7, 108a-2.

"ėr-" yardımcı fiili hem *ė-* hem de *ėr-* şekliyle metnimizde bulunmaktadır:

ėr- (< ET *er-*) ėrdi 103a-3, 103b-10, 104a-10, 104a-8, 104b-2, 106a-14..vd., ėrse 112b-1, 113b-10, 109b-6, 64a-14 ~ ėmes 128a-4, 53b-11, 20a-6, 31b-8, ėdim 124a-2, 123a-7, 119b-15, 123b-3..vd.

bile/birle/bilen/birlen edatının hem r'li hem de r'siz şekilleri metnimizde bulunmaktadır:

bile (< ET birle) 5a-9, 10a-12, 14a-5, 43b-6, 45b-10,158b-4 ~ birle (< ET birle) 100a-3, 100a-6, 101a-6, 102a-5, 104a-5; bilen (< ET birlen) 29b-6, 30a-15, 30b-1, 32a-6, 36b-12, 36b-4, 36b-7, 37a-10 ~ birlen (< ET birlen) 6a-15, 6b-8, 72b-13, 74a-3, 77a-11, 77b-11, 79a-12..vd.

y- > ø:

ıpar (< ET yıpar) ıparġa 5a-6; ip (< ET (Uyg.) ıp~yıp) 30a-15, 30b-3.

3.2.2.3. Yer Değiştirme (Metatez)

yamġur (< ET yaġmur) 51a-6; örgen- (< ET ög(ü)ren-) 34b-11, 132a-15, 145a-3, 68a-6, 83b-4, 101a-9; örget- (< ET ög(ü)ret-) 134b-8; çulġa- (< ET çuġ-la-) 59a-11, 85b-13; ķoşnı (< ET ķonşı) 23b-14; örgül- (< ögür-(ü)l-; krş. Özb. o'girilmok (Özb.TS, 522a)) 43a-15.

3.3. Biçim Bilgisi

3.3.1. Ad Çekimi

3.3.1.1. Çokluk Eki +lar, +ler:

Metnimizde Türkçe adlara ve Türkçe eklerle türetilmiş sözcüklere çokluk eki *+lar*, *+ler* getirilmiştir. Bunun yanında Arapça ve Farsça sözcükler de Türkçe çokluk ekini almaktadır: altun+larnı 15a-12, ana+larıġa 35b-4, baķa+lar 90b-10, bala+larıŋ 97b-8, çaġır+larını 127a-5, ġam+larım 128b-1, ķan+lar 140a-11, ķarındaş+ları 45b-14, ķaysı+ları 77a-5, ķuş+lar 129b-14, sıçķan+lar 63a-3, sulŧān+larnıŋ 44b-12, taġ+lar 63a-8, uluġ+lar 95a-1, vaķt+lardın 158b-8, yaħşı+lar 135b-6, yaķa+larını 14b-12, yasavul+lar 10b-10, yulduz+large 51a-5..vd.

Metnimizde *oġul* (< ET *oġıl*) sözcüğü hem tekil hem de Eski Türkçe çokluk eki *+an* ile birlikte *oġlan* (< ET *oġıl+an*) şeklinde ikili olarak kullanılmıştır. İki sözcük de tekil anlamı "çocuk, oğul" olarak kullanılmış ve *oġlan* sözcüğü çoğul yapılmak istendiğinde *oġlanlar* olarak çoğul şekli yapılmıştır: oġlan+ları 16b-3, oġlan+larım 53b-13, oġlan+larıŋ 16b-4..vd.

3.3.1.2. İyelik Ekleri

1. Tekil Kişi +m, +ım/+im, +um/+üm: aġa+m 104a-7, ana+m 161a-15, arķa+mġa 78a-15, bala+m 74a-5, ini+mni 105b-2, aġaç+ımġa 50a-1, aŧ+ımnı 170b-1, baħt+ım 117b-4, baş+ımnı 92a-3, ķan+ımge 42a-12, ķız+ım 32a-11, ķuyruġ+ım, yan+ımda 52b-6, bėl+imge 118a-7, ķolum 19b-1, ķorķunç+um 106b-12, ķul+um 158b-6, yoķluġ+umda 171b-13, öy+ümde 122b-10, öz+ümdin 64a-11, söz+ümge 133a-9, tüş+ümdin 167a-11, ün+ümni 96b-11, yüz+üm 124a-4..vd.

2. Tekil Kişi +ŋ, +ıŋ/+iŋ, +uŋ/+üŋ: ata+ŋ 41a-11, bala+ŋnı 97b-5, ėgeç+iŋ 86b-1, ayaġ+ıŋda 90b-1, baş+ıŋnı 51a-13, ķaş+ıŋda 25b-11, ķız+ıŋġa163a-11, ķulaġ+ıŋ 160b-11, iş+iŋde 142a-15, köç+iŋ81a-14, köz+iŋni 58a-1, küyev+iŋ 121b-6, söz+iŋni 16a-10, til+iŋde 103a-4, tiriglik+iŋ 11b-9, yüz+iŋ 128b-13, ķol+uŋdadur 107b-4, ķul+uŋ 46b-9, ton+uŋnı 33a-15, yol+uŋ 136a-14, köz+üŋ 102a-5, küç+üŋ 166b-5, öy+üŋdin 8b-7 vd.

3. Tekil Kişi +sı/+si, +ı/+i: açķu+sını 14a-13, ana+sı 158b-11, oba+sı 22b-4, orda+sını 11a-4, ėge+si 93b-2, ėlçi+si 98b-2, özge+si 58b-13, tėve+sini 165a-12, uç+ı 60a-10, ulu+sını 9b-15, yan+ıda 68b-4, ėşik+ide 169a-14, ėteg+ini 25b-15, iç+ige 158b-15, iş+iġa 21b-11, kėŋeş+idin 125b-8, köç+ini 28b-2, öt+ini 74a-15, öy+ide 127a-6, til+ini 166a-10..vd.

1. Çoğul Kişi +mız/+miz, +ımız/+imiz, +ümiz: ara+mızda 45a-15, arķa+mızdın 100b-5, öge+miz 95b-2, baş+ımızda 147b-13, cān+ımızġa 64b-8, maķśūd+ımız 121a-3, yol+ımız 127a-8, birāder+imiz 156a-10, memleket+imiz 157b-8, öz+imiz 143a-1, söz+imizge 148b-13, tilek+imizni 27b-1, köŋ(ü)lü+mizdeki 137b-9..vd.

2. Çoğul Kişi +ıŋız/+iŋiz, +uŋız/+üŋiz: yan+ıŋızlar 40a-2, ħizmet+iŋizde 129b-15, menāl+iŋizlerġa 144b-9, renc+iŋiz 12b-6, oġ(u)l+uŋız 34b-13, or(u)n+uŋızġa 137b-8, köŋ(ü)l+üŋizge 121b-2..vd.

3. Çoğul Kişi +ları/+leri: ana+larıġa 35b-4, at+ları 169b-4, ayaġ+larını 134a-4, bala+ları 22b-5, boyun+larıġa 10a-1, çaġır+larını 127a-5, ķarındaş+larını 64a-14, ķol+ları 52b-4, ķulaġ+larıġa 39a-10, yaķa+larını 14b-12, beççe+leri 95a-4, beden+leri 141b-8, ėşik+leri 60b-15, iş+leriġa 155b-6, köz+leridin 33a-8, nöker+leriġa 20a-4, öy+lerige 15a-9, söz+lerini 37a-9, tiş+leri 63a-1, tüş+lerini 14b-4..vd.

3.3.1.3. Durum Ekleri

İlgi Durumu: Metnimizde ilgi durumu eki *+nıŋ/+niŋ* ve *+nı/+ni* şeklinde iki şekilde görülmektedir:

ėşitgüçi+niŋ maķśūdı 1b-6, köçi+niŋ ķaşıġa 17b-6, taġlar+nıŋ aralıķıda 18b-9, ay+nıŋ dāyiresi 33a-2, ķuduķ+nıŋ başıġa 88a-2, ħātūn+nıŋ lebi 89a-9, baķa+nıŋ arķasıġa 91a-15, keyvān+nıŋ ėkki közi 105a-6, oġul+nıŋ atı 107a-2, ķoy+nıŋ sözini 133a-11,

kėçe+niŋ āħiriġa 137a-10, biri+niŋ başıdın 148a2, közi+niŋ yaşıda 150b-6, uyķu+nıŋ arķasıdın 150b-10.vd.

Metnimizde bir örnekte ilgi durumu ekinin ünlüsü yuvarlak olarak kullanılmış ve *+nuŋ* şeklinde sözcüğe eklenmiştir: dost+nuŋ cānıġa 32b-10.

dost+uŋ ķaşıŋġa 111a-10, maĥbūb+uŋ ķoluŋġa 141a-13, Óazįzler+iŋ ķaşıġa 44a-12, tācir+iŋ vāķıÓası 47b-6, ayaġ+ıŋ astıġa 51a-5, Óışķ+ıŋ deryāsı 77b-5 örneklerinde ise ilgi durumu eki *+ıŋ/+iŋ/+uŋ* biçimlerinde sözcüğe eklenmiştir.

Çağataycada kimi zaman ilgi eki *+nıŋ/+niŋ* yerine, bugün bazı Özbek şivelerinde kullanıldığı gibi *+nı/+ni* şeklinde de kullanılmaktadır.[55] Eckmann, klasik sonrası dönemde yazarların artık konuşulmayan klasik Çağatay dilini taklit ettiklerini ve konuşma dilinin yazı diline etki ederek *+nıŋ/+niŋ* ilgi durumu eki yerine *+nı/+ni* ekinin serbestçe kullanıldığını belirtir.[56]

Metnimizde de ilgi durumu ekinin *+nı/+ni* biçiminde kullanıldığı çok sayıda örnek mevcuttur: ėkki dünyā+nı sermāyesi 5a-2, mažlūm kişi+ni ėşikini 5b-5, ŧūŧį+ni ķaşıġa 6a-2, yüzüm+ni ŧarāvetini 13a-3, zerger u ħarrād+nı vāķıÓası 13b-3, leşker+ni köçi 21b-1, Ħudā TeÓālā+nı yolıda 21b-10, anası+nı sözige 22b-9, pādişāh+nı köçi 142a-5, dünyā+nı mālıġa 144a-15, dost+nı naśįĥatni 149a-1, pādişāh+nı tapuġıġa 157a-14, kündüz+ni sırrı 161b-11, vezįr+ni ķızıġa 161b-15, oġlum+nı ėnegesi 171a-11..vd.

Yaklaşma Durumu: Metnimizde yaklaşma durumu ekleri *+ġa/+ge, +ķa/+ke*, *+a/+e*, *+ŋa/+ŋe* şekillerinde bulunmaktadır. Çağataycada ünlülerden sonra *+ġa/+ge*, ötümlü ünsüzlerden sonra genellikle *+ġa/+ge*, *b* ve *d*'den sonra genellikle *+ķa/+ke* bazen de *+ġa/+ge* biçimlerinde kullanılmaktadır[57]: açlıġ+ġa 70b-9, baş+ġa 110b-13, ıpar+ġa 5a-6, iş+ġa 18b-6, kör+ġa 105a-4, köz+ge 7b-15, kün+ge 82b-1, ķız+ge 130b-4, saġlıķ+ķa 135a-13, savuķ+ķa 117a-11, uluġ+ķa 64b-9, ėşik+ke 5b-7, köç+ke 129b-1, ot+ke 119b-5, töşük+ke 133b-3..vd.

[55] Eckmann, **Chagatay Manual**, 83.
[56] János Eckmann, "Çağatay Edebiyatının Son Devri (1800-1920)", **TDAY-Belleten 1963**, c. 11 (1964): 123.
[57] Eckmann, **Chagatay Manual**, 86.

Çağataycada iyelik eklerinden sonra *+ġa/+ge*, şiirde *+ġa/+ge*'nin yanında *+a/+e*, 3. kişide ise *+na/+ne* şekillerinde görülmektedir[58]: arḳam+ġa 78a-15, atam+ġa 165b-11, külbem+ġa 53a-13, sịnem+ge 163b-8, sözi+ġa 39a-6, içi+ge 158b-15, özi+ne 112b-8.

3. kişi iyelik eki ile yaklaşma durumu eki arasına *zamir n*'sinin girdiği sözcüklerde iki ses birleşerek *+ŋa/+ŋe* biçiminde ortaya çıkmaktadır: aślı+ŋa 25b-13, atı+ŋa 79a-15, başı+ŋa 22b-15, ĥesābı+ŋa 171a-1, vaḳtı+ŋa 34a-15, ėşiki+ŋe 117b-10, işi+ŋe 22a-2.

Belirtme Durumu: Metnimizde belirtme durumu ekleri *+n/+nı/+ni biçimlerinde bulunmaktadır.* Çağataycada belirtme durumu ekleri *+nı/+ni*, 3. kişi iyelik ekinden sonra ise genellikle *+n* biçimlerindedir.[59] Metnimizde belirtme durumu eki *+nı/+ni* ve iyelik eki aldıktan sonra da *+n* şekilleriyle bulunmaktadır: söz+ni 1b-14, saç+nı 21b-5, ḳolum+nı 25b-8, inim+ni 27b-6, öy+ni 35b-14, yaḳası+nı 107a-14, sözi+ni 166b-7, kişi+ni 168b-8, öyüm+ni 169a-6, köŋül+ni 169a-9, ejder+ni 169b-10, mertebesi+ni 9b-13, özgesi+ni 15a-9, tenesi+ni 52a-7, başı+n 170b-4, buyruġı+n 27a-9, ġamı+n 168a-10, sözi+n 70b-2, ĥaddi+n 117a-9, mekri+n 40a-6, renci+n 32a-4.

Bulunma Durumu: Metnimizde bulunma durumu eki *+da/+de* olarak bulunmakla birlikte tek örnekte ötümsüz ünsüzden sonra gelen *+te* biçimine de rastlanmıştır: ḳaśd-ı heves+te 45b-4.

aħşamlıḳ+da 105a-5, anıŋ+da 158b-9, ara+da 35a-13, av+da 161a-4, baş+da 110b-15, çaġ+da 45a-7, orta+da 27a-15, ot+da 31b-11, su+da 52a-13, til+de 3a-5, yėr+de 100a-11, yigitlik+de 166b-10, ėrtelik+de 30a-14, iş+de 40b-6, kėçe+de 26a-15, kėmi+de 151a-8, öy+de 41b-1 vd.

3. kişi iyelik ekinden sonra zamir n'si alarak *+nda/+nde* şeklinde gelen bulunma durumu ekine metnimizde şu örneklerde rastlanmaktadır: aġzı+nda 89a-10, ĥaḳḳı+nda 123a-6, içi+nde 109b-13, 24b-7, içi+ndedür 76a-7, içi+ndeki 4b-2, meclisi+nde 3a-8.

Ayrılma Durumu: Metnimizde ayrılma durumu eki tüm örneklerde *+dın/+din* biçiminde bulunmaktadır: altun+dın 26b-13, bulut+dın 59a-6, ḳarangu+dın 67b-13, ḳol+dın 150a-2, ḳuduḳ+dın 88a-4, satḳunçı+dın 155a-9, uluġ+dın 142a-9,

[58] Eckmann, **Chagatay Manual**, 86.
[59] Eckmann, **Chagatay Manual**, 90.

berehmen+din 11b-7, böşük+din 58b-5, söz+din 163a-13, til+din 103a-6, tiriglik+din 28b-1, töşek+din 118a-2, tün+din 93a-11, ŧūŧį+din 25a-2, yėr+din 55a-8 vd.

3. kişi iyelik ekinden sonra zamir n'si olarak *+ndın/+ndin* şeklinde gelen ayrılma ekine metnimizde iki örnekte rastlanmaktadır: bāġı+ndın 6b-1, içi+ndin 18b-13.

Eşitlik Durumu: Eşitlik durumu eki *+ça/+çe* metnimizde çok sık bulunmamakta olup eklendiği sözcüklere "kadar, gibi, küçültme" anlamları katmaktadır: āħirlıġ+ça 159b-15, ança (< *an+ça) 16b-10, 145a-14, barça (< ET bar+ça) 47a-2, 79b-2, munça (< ET bu(n)+ça) 59b-8, 66a-1, noħūd+ça 82a-15, pūl+ça 149a-12, mažlūm+çe 105a-2, mūr+çe 18b-14, müşük+çe 62b-14, nėçe (< ET (Uyg.) neçe < nē+çe) 15a-1, 102b, zevraķ+çe 77b-5, źerre+çe 10b-1.

Yaklaşma durumu ekiyle kalıplaşarak eklendiği sözcüklere "-e kadar" anlamı katan örneklere de metnimizde rastlanmaktadır: aħşam+ġaça 105a-15, aķşam+ġaça 148b-1, dem+ġaça 20a-11, 27b-7, key+ġaça 92a-2, kün+ġaça 33b-14, kündüz+ġaça 47a-5, ķaçan+ġaça 108a-15, 13a-12, ķıyāmet+ġaça 44b-14, 45a-4, neşr+ġaça 44b-14, vaķt+ġaça 124a-10, 136a-10, zamān+ġaça 129b-14, ėrte+geçe 109b-1.

Yön Gösterme Durumu: Metnimizde yön gösterme durumu örneklerde *+geri, +ķarı/+keri, +ra/+re* biçimleriyle bulunmaktadır: iç+keri 131b-4, 135a-11, il+geri 48a-5, 54b-5, ilgeri+raķ 131b-10, 145a-6, taş+ķarı 101a-12, 114a-13, yoķ+ķarı 40b-4, 133a-1, iç+re 3a-15, 25b-10, üz+re 31b-4, 39a-9, soŋ+ra (< *soŋ+ra*) 66b-7, 68b-3 vd.

Araç-Vasıta Durumu: Çağataycada araç-vasıta durum eki kalıplaşmış yapılarda *+n/+ın/+in/+un/+ün* ve *+la/+le (kalıplaşmış)* şeklinde kullanılır.[60] Metnimizde *+n* araç-vasıta durumu eki *ėkkevlen* örneğinde ve *bile~birle* edatı ile kalıplaşarak *bilen~birlen* sözcüğünde kullanılmıştır: ėkkevlen 53a-2, 76a-11, bilen 7b-5, 14a-15, birlen 12a-11, 62b-10.

3.3.1.4. Aitlik Eki

Metnimizde adlardan sıfat yapma görevindeki aitlik eki *+ġı/+gi, +ķı/+ki* biçimlerinde kullanılmakla birlikte ekin ünlülere ve ötümlü ünsüzlere getirilişinde ek ünsüzünde ikili biçimler görülmektedir: avval+ġı 13a-10, 148b-11 ~ avval+ķı 128b-5, 133a-9;

[60] Eckmann, **Chagatay Manual**, 102.

burun+ġı 63a-6, 77a-2 ~ burun+ḳı 161a-2, 26a-14; başıŋda+ġı 8a-8, köŋlümda+ġı 146a-14, ḳaşıda+ġı 112a-6, ėrte+gi 159a-10, aldıda+ki 16a-4, içideki 90b-10, içindeki 4b-2, içiŋdeki 133a-9, kėçeside+ki 47a-11, künde+ki 106b-8, öyide+ki 127a-7, yėryüzide+ki 79a-14, yüzide+ki 142b-10..vd.

3.3.1.5. Adlarda Soru

Adlara soru anlamı vermek için metnimizde soru sıfatları, soru edatları ve soru zamirleri kullanılmıştır:

Soru Sıfatıyla: ḳaysı (ḳāǾide 17a-15, bāġdın 20a-2, tilim 28b-8, Ǿālemġa 51b-2, işni 56b-14, elem 101a-3..vd.), nė (kişi 105a-12, işler 106a-9, vāḳıǾa 107b-1, yėrde 108a-7, ĥįleler 123a-1, ĥālġa 133b-9, miḳdār 136b-11..vd.)

Soru Edatıyla: Metnimizde adlara soru anlamı vermek için *mu, mü* soru eki kullanılmıştır: ħūb mu 21b-11, aĥmaḳ mu 49a-13, rāst mu yā ġalaṫ mu 102a-15, ḳara mu 123a-1, bar mu yā yoḳ mu 149b-3..vd.

Soru Zamiriyle: reǿy ayttı kim ḳanı? 53a-6, dėdi kim ḳaydın kėledür-sen ve ḳayda baradur-sen? 142b-2, ḳız soradı kim ḳayda barur-sen? 169b-10, bį-hüner ḳayda barsa ħār turur 109b-14..vd.

3.3.1.6. Ad Çekiminde Kullanılan Farsça Öğeler

Yâ-yı Vahdet: Yâ-yı vahdet ve yâ-yı işaret, Farsça ad çekim unsurlarından biri olup metnimizde hem Arapça hem de Farsça sözcüklere eklenerek sıkça kullanılmıştır: Ǿavretį "bir kadın, bir avrat" 40b-11, dervįşį "bir derviş" 28b-15, dıraħtį "bir ağaç" 44b-7, dihḳānį "bir çiftçi, bir köylü" 40a-15, ferzendį "bir çocuk" 94a-8, gūrį "bir mezar" 154a-2, ġamį "bir gam" 160b-4, kebūterį "bir güvercin" 70b-6, merdį "bir mert" 71a-11, pādişāhį "bir padişah" 106b-15..vd.

Eklendiği sözcüklere "bir, tek, yalnız" anlamı veren yâ-yı vahdet çekimi, metnimizde kimi sözcüklerde *bir* sözcüğü ile birlikte kullanılmış ve pekiştirme yapılmıştır: *bir Ǿazįzį* ve *bir büzürgį* bu bendege aydılar 1b-1, ħātūnnı ėriniŋ ġaybetide *bir civānįge* köŋül bėrip 2a-5, Hindistān şehride *bir sūdā-gerį* bar ėrdi 6b-11, bir vaḳtda *bir dihḳānį* bar ėrdi 40a-15, burunḳı zamānda *bir tācirį* bar ėrdi 47b-7, İsfehān vilāyetide *bir pādişāhį* bar ėrdi 58a-10..vd.

Terkîb-i İzâfet: Farsça izāfet terkibi metnimizde genellikle Arapça ve Farsça sözcüklerle kurulmuştur: āb-ı ĥayāt 142b-1, āġūş-ı cān 9b-10, Óanāśır-ı erbaÓa 24b-11, beyān-ı meliĥ 59b-9, būm-ı şūm 96a-10, faśl-ı bahār 9a-15, gerd-i beyābān 108a-14, gül-i śad-berg 17a-7, ĥüsn-i cemāl 115b-12, Óilm-i cevāhir 158a-5, lisān-ı ĥāl 5b-9, maĥbūb-ı yegāne 66b-15, namāz-ı şām 131b-2, Óöźr-i bisyār 144b-8, pādişāh-ı muÓażżam 83a-15, seng-i bārān 105a-15, tāc-ı devlet 48b-14,

Farsça izāfet terkibinin metnimizde Türkçe sözcüklerle de kurulmuş örnekleri mevcuttur: daġ-ı laÓnet 88b-2, ħavāśś-ı ordage 27b-10, keyfiyyet-i bilerzükni 31a-15, eyyām-ı yigitliki 33b-5, sultān-ı kündüz 43a-14, ṭabl-ı tiriglik 44b-14, müstaĥaḳḳ-ı yaħşılıḳ 46b-10, reh-i sıçḳannı 62b-4, hengām-ı tutḳanıġa 67a-12, kös-i ĥayāt 44b-14, pāre-yi tofraḳ 42a-1.

3.3.1.7. Zamir n'sinin Kullanımı

Zamir n'sinin kullanılmaması Çağatayca'nın en belirgin özelliklerinden biri olup metnimizde de bu özellik öne çıkar. Ancak az sayıdaki örnekte bu durumun aksine zamir n'si kullanılmıştır: bāġı+n+dın 6b-1, ėlgi+n+dedür 36b-10, ĥaḳḳı+n+da 123a-6, içi+n+de 109b-13, 24b-7, içi+n+dedür 76a-7, içi+n+deki 4b-2, içi+n+din 18b-13, meclisi+n+de 3a-8.

3.3.2. Sıfatlar

3.3.2.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Üstünlük

Sıfatlarda karşılaştırma ve üstünlük bildirerek derecelendirme sağlayan *+raḳ, +rek* eki metnimizde hem Türkçe hem de yabancı kökenli sözcüklerde kullanılmaktadır:

Óaceb+raḳ 62b-6, az+raḳ 133b-2, 85b-4, bih+raḳ 168a-7, 36a-1, burun+raḳ 35a-14, bülend+raḳ 153b-11, düşvār+raḳ 74b-2, ėrte+raḳ 41a-3, ilgeri+raḳ 131b-10, 145a-6, köp+raḳ 163a-10, obdān+raḳ 153b-11, rūşen+raḳ 54a-11, tįz+raḳ 17a-3, 22a-2, uluġ+raḳ 132a-7, yaħşı+raḳ 110b-2, 114a-9, yalġuz+raḳ 80a-8, yaman+raḳ 65b-1, 114a-2 vd.

3.3.2.2. Belgisiz Sıfatlar

andaġ: andaġ (muĥabbet) 3b-15, andaġ (rivāyet) 6b-10, andaġ (firįfte) 15b-13, andaġ (kişi) 41b-13, andaġ (savġatnı) 47b-10,11, andaġ (pādişāhdur) 51a-4, andaġ (ĥikāye) 55a-7, andaġ (āfitāb) 157b-1..vd.

az: az (Ǿömri) 137b-1.

barça: barça (işlerde) 1b-15, barça (bendelerinŋni) 27a-4, barça (tenini) 32a-6, barça (Ǿālemġa) 32b-5, barça (mācerāsını) 42b-2, barça (ġamlarım) 128b-1, barça (ħızmet) 134b-7, barça (köŋlideki) 160b-10, barça (Müsülmānlarda) 162a-7..vd.

baǾżı: baǾżı (rencūrġa) ve baǾżı (dįvāneġa) 58a-5, baǾżı (tāyife) 58a-6, 60b-6, baǾżı (ĥükemā) 60b-10, baǾżı (közleri) 70a-11, baǾżı (ĥükemālar) 60b-14.

bir: bir (kün) 9b-5, bir (kimse) 10b-4, bir (kėçe) 11a-1, bir (kişi) 11a-2, bir (mažlūm) 12a-11, bir (zerger) 13b-5, bir (ħarrāt) 13b-5, bir (zamān) 13b-6, bir (şehrge) 14b-6, bir (dıraħtnı tėgide) 14b-9, bir (sarāyge) 20b-5..vd.

cümle: cümle (Ǿālemġa) 11b-8, cümle (ħalķ) 32b-6.

fülān: fülān (maĥalle) 13b-15, fülān (şehrde) 18a-9, fülān (yėrge) 37a-3, fülān (vaķtda) 50b-13, fülān (cāhġa) 90b-3, fülān (müddetde) 113a-5, fülān (ķuduķķa) 120b-6, fülān (Ǿādet) 137b-4,5..vd.

her: her (derdni) 63b-3, her (vaķt) 68a-5, her (küni) 71b-9, her (kėçe) 73b-7, her (ŧarafge) 77b-9, her (zamān) 89a-11, her (işiŋge) 91b-7, her (gūşede) ve her (bįşede) 93b-3, her (müşkilāt) 103a-6, her (memleketdin) 109a-7..vd.

hezār: be-hezār (iştiyāķ) 7b-5, be-śad-hezār (cān u dil) 47b-14,15, hezār (dāstānį) 67a-13, be-hezār (ĥįle) 74a14, be-hezār (miĥnet ü meşaķķat) 88a-5, śad-hezār (mekr ü ĥįleler) 138a-11..vd.

hēç: hēç (iş) 8a-15, hēç (endįşe) 9a-1, hēç (merhem) 17a-10, hēç (cān-ver) 19a-13, hēç (Ǿilm) 34a-7, hēç (ħātūnlar) 39a-15, hēç (fāyide) 55b-7,8, hēç (vaķtda) 70a-3..vd.

köp: köp (ħalķnı) 49b-4, köp (sözler) 70b-3, köp (kişi) 102a-5, köp (yılanlarnıŋ) 133a-15, köp (menfaǾatler) 146b-8, köp (perįşānlıķ) 157a-10,11..vd.

munça: munça (mihr ü muĥabbetdin) 13a-15, munça (muĥabbet) 16b-13, munça (ġayret ü şecāӪat) 18a-11, munça (cefālarım) 24a-14, munça (taӪrįf) 48a-11, munça (ħıźmetler) 68a-4, munça (kün) 72b-14..vd.

mundaġ: mundaġ (iş) 2a-7, mundaġ (pādişāhnı) 11b-14, mundaġ (ħıźmetler) 32b-7,8, mundaġ (kişini) 36b-7, mundaġ (tehlikege) 40a-3, mundaġ (sözige) 100a-1, mundaġ (gülni) 160a-3..vd.

nėçe: nėçe (müşkilātlar) 12b-8, bir nėçe (zamān) 14a-4, nėçe (kün) 14b-3, bir nėçe (sözlerdin) 44a-8, bir nėçe (kişiler) 45a-5, bir nėçe (ķızlar) 56a-7, bir nėçe (yıllar) 62b-10, nėçe (müddetlerdin) 88b-8, bir nėçe (vaķt) 103b13..vd.

özge: özge (efsānelerni) 2b-14, özge (Ӫilāc) 21a-6, özge (ħalķnı ķızı) 30a-7, özge (ħayāl) 33b-1, özge (kişini ayaġı) 52b-14, özge (ħātūnlar) 83b-5, özge (şehrge) 94b-8, özge (kişide) 115b-13, özge (leźźetni) 163a-7..vd.

ziyāde: ziyāde (intižār) 89a-13, mundın ziyāde (matlūbnı) 98b-1, mundın ziyāde (intižār) 89a-13, mundın ziyāde (ĥiyel) 116b-3.

3.3.2.3. İşaret Sıfatları

bu: bu (sözlerni) 35a-8,9, bu (mažlūmnı) 36a-2, bu (yigit) 40b-3, bu (kėçe) 43b-7, bu (yarlıġnı) 51a-14, bu (şeh-zāde) 58b-12, bu (derd) 65a-8, bu (yėrge) 66a-12, bu (ķızımnı) 72b-1, bu (işlerni) 80b-12..vd.

ol: ol (kişi) 67b-15, ol (kėçe) 70a-12, ol (küni) 79a-5, ol (meclisde) 81a-12, ol (pehlevānġa) 84a-11, ol ėkki (fermān) 84b-4, ol (kişi) 89b-8, ol (mertebede) 94a-4, ol (maĥbūbnı) 94a-13, ol (ķızını) 110a-6..vd.

şu: şu (küyevi) 12a-11, şu (devlet) 62b-10, şu (nerįmān kėçeni) 113b-9, şu (naķķār) 119b-1.

oşal: oşal (sāӪat) 41b-1, oşal (sözügni) 73a-1, oşal (civān) 151b-9, oşal (ėnegeni) 171a-11,12..vd.

oşbu: oşbu (bıçaķ) 36b-10, oşbu (Ӫālemde) 1a-9, oşbu (işler) 1b-11, oşbu (devletni) 12a-1, oşbu (altundın) 15b-6..vd.

şol: şol (zamān) 4a-13, şol (dıraħt) 28a-5, şol (ṭarịḳada) 30b-3, şol (defterdin) 39b-7, şol (ṭūṭịni) 48a-10, şol (vaḳtda) 71a-10, şol (yılan) 73a-6, şol (yigit) 83b-4, şol (cānver) 131b-6, şol (kėçe) 139b-6,7, şol (yėrdin) 142b-12, şol (memleketde) 147b-6..vd.

3.3.2.4. Sayı Sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları:

bėş on (kün) 108b-3, bir (sāǾat) 11b-6, ėkki (ħırs beççelerni) 16a-3, üç tört (mertebe) 11a-8, bėş (vaḳt namāzġa) 170b-15, yėtti (ḳırāǿat) 4a-9, on sekkiz (başlıġ) 32a-15, sekkiz (ayaġı) 52b-3, toḳḳuz (ħazịne) 130b-6, on ėkki (Ǿulemā) 33b-9, on miŋ (teŋeni) 99b-3-4, ḳırḳ (köçi) 82b-15, ėllig ėkki (kėçe) 2b-6, yėtmiş (reng) 60b-9, yėtmiş ėkki (tilni) 61b-3, yüz ėllig (yıl) 136a-10, yüz miŋ (ħazịne) 143a-5..vd.

Sıra Sayı Sıfatları +nç, +ınçı/+inçi, +unçı/+ünçi:

ėkki+nçi 76b-7, 90a-12, 98b-10, ḳırḳ ėkki+nçi 129a-4, ḳırḳ yėtti+nçi 147a-3, on altı+nçı 65a-1, otuz altı+nçı 113b-11, otuz bėş+inçi 111a-2, otuz yėtti+nçi 116b-6, otuz+unçı 98b-3, yėgirmi altı+nçı 89b-1, yėgirmi+nçi 75a-15, yėtti+nçi 22a-7, 28b-3, 42a-9, 61b-11, ėllig bir+inçi 161b-15, ėllig ėkki+nçi 167a-2, ėllig+inçi 156b-9, ḳırḳ bėş+inçi 138a-10, ḳırḳ bir+inçi 125b-15, ḳırḳ sekkiz+inçi 149a-11, ḳırḳ toḳḳuz+unçı 153a-15, ḳırḳ tört+ünçi 135b-11, ḳırḳ üç+ünçi 132a-14, ḳırḳ+ınçı 123a-15,

Üleştirme Sayı Sıfatları:

birer (nėme) 14a-5, birer (piyāledin) 127a-9, birer (çuḳurġa) 127b-3.

Kesir Sayı Sıfatları:

yarım: yarım (kün) 22a-15, yarım (kėçede) 41a-14.

nịm: nịm-(baħt) 130b-3, nịm-(bismil) 167b-13, nịm-(kāre) 132a-15, 22a-7, 26a-1, nịm-(rūz) 61a-4, nịm-(şeb) 61a-7.

3.3.3. Zamirler

3.3.3.1. Kişi Zamirleri

1. tekil kişi: men 18b-4, 19b-6; mendin 35a-12, 45b-1, 50b-11; meni 17b-1, 18b-12, 19a-11; meniŋ 38a-2, 43b-10, 45a-11; maŋa 114b-5, 117a-15, 118b-14 vd.

2. tekil kişi: sen 29b-2, 30a-5, 47a-6; sendin 30b-6, 35a-2, 35b-2; seni 48b-2, 49a-10, 50a-3; seniŋ 32b-9, 35b-7, 42b-7; saŋa 13a-10, 134b-8, 135a-12 vd.

3. tekil kişi: ol 11b-9, 33b-4, 34b-6; anıŋ 2b-4, 31a-3, 32a-1; aŋa 4b-5, 40b-9, 43a-9; anı 104b-5, 107a-15, 109a-6; anda 4b-5, 34b-8, 41a-9; andın 102a-13, 105b-15, 113a-6 vd.

1. çoğul kişi: biz 14a-9, 26b-6, 125b-6; bizdin 136a-10, 155a-6, bize 45a-5; bizge 14b-5, 87a-1; bizni 14b-6, 96b-1, 96b-3; bizler 129b-11, 14a-3, 14a-4; bizlerdin 130a-3; bizlerge 102a-11, 129b-13, 143a-2; bizlerni 126b-15, 14a-3 vd.

2. çoğul kişi: siz 19a-10, 45b-15, 45b-4; sizge 144b-14, 145a-13; sizni 104b-3, 104b-7; siziŋ 121b-2; sizdin 145a-6; sizler 106a-5, 127a-10, 155a-13; sizlerde 171a-8; sizlerdin 148a-5; sizlerge 14b-14, 21b-2; sizlerġa 97b-12, 157a-13; sizlerni 144b-9, 21b-3 vd.

3. çoğul kişi: alar 23a-2, 27a-5; alarnıŋ 21a-12, 26b-10; alarnı 112b-6, 128a-1, 138a-2; alarġa 144b-8, 157a-8; alarge 155a-2; alardın 164a-9, 171a-3, 82b-7.

3.3.3.2. İşaret Zamirleri

Tekil: bu 73b-12, 73b-14, 76b-13; bunı 128a-3, 36b-12; munıŋ 10b-3, 122b-4; munuŋ 9b-12; muŋa 100a-9, 101b-5; munı 101b-1, 105b-5, 109a-2; mundın 100b-8, 104b-6, 106a-7; munça 104b-6, 106b-12, 108a-15; munçadın 26a-11; munda 104b-2, 112b-11; şol 81a-9, 83a-10, 92b-9 vd.

Çoğul: bular 119b-9, 127a-11, 137a-6; bulardın 109b-15, 85a-12; bularge 109b-2, 14a-13; bularġa 141b-6, 148a-1; bularnı 107a-14, 108b-4; bularnıŋ 114b-8, 1b-7, 4b-10 vd.

3.3.3.3. Dönüşlülük Zamirleri

öz 38a-7, 41a-9; özdin 3b-1, özide 120b-10; özidin 101b-14, 16b-2; özige 67a-2, 71b-13; öziġa 103a-13, 112a-9; özimiz 143a-1; özimizge 78b-5; özin 139a-13; özine 112b-8; özini 101a-10, 115b-13; özinin̡ 147a-6, 21b-7; özleri 14a-3, 170b-9; özleridin 21b-6; özlerige 15a-9, 57b-1; özleriġa 29a-11; özlerini 106a-2, 114b-13; özlerin̡ 105b-12; özlerin̡e 29a-9; özlerin̡ni 24b-1; özni 169a-13, 171b-11; öznin̡ 103b-4, 171b-2; özüm 15a-11, 170b-5; özümdin 64a-11; özümge 116a-4, 119b-3; özümni 107b-2, 113a-13; özümnin̡ 32a-2; özümüzni 13b-15, 14a-3; özün̡ 100a-3, 103a-5; özün̡de 84a-1; özün̡ge 102b-2, 12b-7; özün̡ni 26a-9, 51a-13; özün̡nin̡ 13a-14, 150b-9 vd.

3.3.3.4. Soru Zamirleri

ḳança 119a-7, 143a-7; ḳandın 10a-9, 58a-9; ḳayda 109b-14; ḳaydadur 37a-3; ḳaydası 92a-12; ḳaydın 67a-15, 129b-10; ḳaysı 101a-3, 102a-9; ḳaysıdın 55b-10; ḳaysıdur 139a-14; ḳaysıge 110a-1; ḳaysıġa 110a-3, 148a-6; ḳaysıları 28a-7, 76a-13; ḳaysımızge 27b-2; ḳaysımızını 147b-13, 87a-15; ḳaysını 84b-10, 109a-15; ḳaysın̡lar 56a-2, 143b-3; ḳaysın̡larını 105b-12; ḳaysısı 140a-12; kim 134a-2, 162a-10; nė 70b-8, 94b-11; nėsi 58a-6, 95a-8 vd.

3.3.3.5. Belirsizlik Zamirleri

barçadın 4a-12; barçanı 13b-13, 28b-10; barçage 13b-14; barçadın 37b-1, 87b-5; barçası 39a-14, 45b-3; baØżısı 7b-10; baØżılar 60a-6; baØżını 112b-7; baØżıdın 112b-7; baØżılarġa 120b-8; biri 2a-1, 36a-4; her biri 143b-4; her ḳaysı 6a-1, 53b-14; her ḳaysıları 28a-7, 76a-13; hēç kim 1a-9, 67b-14; her kim 8a-12, 68b-8 vd.

3.3.3.6. Birliktelik Zamirleri

birbiride 125b-6, 88a-15; birbiridin 93a-2; birbirige 147a-14, 27a-10; birbiriġa 169a-2; birbirini 36a-14, 42a-5; birbirleri 105a-13, 23a-5; birbirleridin 13b-6, 6b-15; birbirlerige 128a-10, 16b-13; birbirleriġa 102a-9, 106a-15; birbirlerini 49a-3, 87b-9 vd.

3.3.4. Zarflar

3.3.4.1. Yer-Yön Zarfları:

aldıġa 16a-8, 58b-11, 95a-9; aldıda 38b-5, 49b-4; aldıdaki 16a-4; aldıdın 154b-4; aldılarıda 26b-10; aldımda 25a-8; aldımdın 138b-11; aldımġa 165b-5; aldını 102a-5; aldıŋda 13a-5; aldıŋge 86a-2; astın 80a-7; ilgeri 48a-5, 54b-5; kėrü 31a-1, 48b-3; utru 2a-3, 161b-7; üstün 80a-7; üstide 14a-2, 108a-6; üze 5a-14; üzeside 31a-4, 124b-14; üzesige 18b-12; üzesiġa 23a-10, 42a-5; taşķarı 101a-12, 114a-13; taşķarıda 53a-7, 65b-9; taşķarıdın 36b-15, 112b-9; taşķarını 156a-11; yaķın 101b-15, 170a-13; yaķında 118a-13; yıraķ 16b-2, 32a-2; yoķķarı 40b-4, 133a-1; yoķķarıdın 40b-4 vd.

3.3.4.2. Zaman Zarfları:

āhir 6a-10; aḥşam 6b-2; aḥşamlıķda 105a-5; aḥşamge 145b-6; aḥşamġaça 105a-5; Óāķıbet 16b-13; bat 25b-13; burunķı 26a-14; burun 35a-15; çaġda 45a-7; dāimā 44b-2; evvel 4b-15; evvelgān 18a-5; evvelki 26b-7; evvelġı 34b-12; hemişe 77b-14; hergiz 48b-9; ėmdi 41a-5; ėrte 105a-5; kėçe 100b-13; kündüz 126a-6; kündüzġaça 47a-5; nāgāh 124b-3; soŋra 44a-13; tün 113a-7; taŋla 50b-2; vaķtį 133b-14; yine 130b-5 vd.

3.3.4.3. Niteleme ve Hal Zarfları:

āheste (*kėlseŋ* 53a-8, *yıġlap* 62a-11); andaġ (*rivāyet ķılıpdurlar* 59a-9, *bolsaŋ* 168a-9..vd.); āsān (*ķılur ėrdi* 48b-12, *dėp* 134b-10); bį-tebdįl (*bilmek kerek* 1a-5); bį-nihāyet (*ĥāśıl bolur ėrdi* 1b-9); bį-günāh (*ėrdim* 8a-14); bį-kār (*ķaldı* 19a-5); bį- ḥaber (*ėrdi* 23b-10); bį-kār (*olturgünçe* 26b-9); bį-iḥtiyār (*olturup ėrdim* 36b-14); bį-pāyān (*köredür-men* 54a-13); bį-vefālıķ (*maÓlūm boladur* 85a-3); bį-tāķat (*bolup yandı* 97b-13); bį-maĥal (*urmaġıl* 102b-13); bį-teşvįş (*bolalı* 112b-4); bį-vaķt (*ķıçķırsa* 126b-13); mundaġ, (*ħıźmetler ķılıpdurlar* 32b-7); yaķın (*kėldiler* 15a-8,); yalġuz (*ķoyup* 17b-13, *olturupdur* 146a-5) vd.

3.3.4.4. Soru Zarfları:

ķaçan 9a-14, 65a-6, 120a-2; ķaçanġaça 15b-3, 57b-6; nėçe 2a-15, 32a-7; nėçük 25b-9, 40a-1, 142b-9; nėge 42a-8; nė üçün 21a-3, 83a-4, 159a-11 vd.

3.3.4.5. Ölçü-Miktar Zarfları:

ança 9b-5, 66a-4, 68a-12, 93a-9; artuḳ 11a-11, 41b-9, 65b-6; az 24a-14, 90b-13; barça 79b-2, 103b-15, 128a-5; besį 13b-13, 46a-3, 76a-7; çendān 21a-2, 48b-8, 81b-2; key 62b-2, 88a-3; köp 1b-3, 52b-8, 63b-12; munça 24b-6, 48a-11, 171b-14 vd.

3.3.4.6. Zarflarda Üstünlük ve Karşılaştırma:

Sıfatlarda karşılaştırma yoluyla derecelendirme sağlayan ve üstünlük bildiren *+raḳ/+rek* eki metnimizde eylemleri niteleyen sözcüklere de getirilerek zarflar yapılmıştır:

yaħşıraḳ (*tapılmas* 5a-8, *olsun* 135a-5); tįzraḳ (*barıp kėlgil* 17a-3, *bargıl* 22a-2); ziyāderaḳ (*Óāşıḳ boldı* 19a-3, *ḳılıp ėrdi* 60b-2, *bilip* 108a-12); ėrteraḳ (*ḳaśd ḳıldı* 41a-3); ilgeriraḳ (*alıp kėldim* 53a-6, *barıp* 131b-10); düşvārraḳ (*bolmas* 74b-2); azraḳ (*istirāĥat ḳılıp* 85b-4, *kėsilip ḳaldı* 133b-3); zer-vārraḳ (*bolsam* 92a-13); nā-murādraḳ (*bolġay ėrdi* 92a-13, *bolupdur* 93a-13); bülendraḳ (*bolmasdur* 153b-11) vd.

3.3.5. Edatlar

3.3.5.1. Çekim Edatları

a. Adın Yalın Durumuyla Kullanılan Edatlar:

bile: kişini ḳadrini pūl *bile* 5a-9; sebeb-i śoħbet *bile* 10a-12; ḳalġan Óömrümüzni ferаĥ yaħşılik *bile* 14a-5; bol ħātūn mekr ü ĥįle *bile* 41b-2; yoḳ turur Óāşıḳ *bile* 43b-6; bir nėçe nėme vefā *bile* 45b-10; anı ħūbiyyet vaÓdeler *bile* 158b-1; bu niyyet ve emniyetler *bile* 158b-4; bu ħātūn mekr-i ġaddar *bile* 159a-7.

birle: barça işlerde cān u ten *birle* 1b-15; bu efsāne *birle* 2b-5; māde ŧūŧį *birle* 4b-13; ḳulḳule vü ħarāb *birle* 6a-1; Óizzet ü ikrām *birle* 9b-7; bir bahāne *birle* 14a-10; bir maymūn *birle* 22b-12; yaman köz *birle* 33b-3; yaħşı sözler *birle* 36a-6; ŧūŧį tebessüm *birle* 87a-8; ḳaysı ŧarįḳa *birle* 125a-6.

bilen: bir derāz-gūş bir ḳotas *bilen* 126a-15; bu zamāngaça ḳuşlar *bilen* 129b-14; kişi nefs *bilen* 131b-7; Óömrini yaħşılar *bilen* 135b-6; bir kimerse ıżŧırāb *bilen* 138b-11; dünyādın mücerredlik *bilen* 144a-1; bu vaśiyyetler *bilen* 147b-9.

birlen: bu kėçe ḳaysı tilim *birlen* 28b-; māh cilve *birlen* maşrıḳdın 50b-6; bu bahāne *birlen* 51b-2; Ĥażret-i Ħᵛāce ġażab *birlen* 59a-11; bir nėçe yıllar şu devlet *birlen* 62b-10; bir nėçe ḥıźmetkārlar *birlen* 151a-5; Ħᵛāce Baġdādį ḥoş-Ĥāllıḳ *birlen* 152b-2.

dėk: berehmen *dėk* bolur 50b-12; aḳ kümüş *dėk* ay dünyānı 57b-2; şeġāl *dėk* dest-gįrlik ḳılur-men 66b-9; Ħāliś ü Muḥliś *dėk* ḥıźmetkārlıḳ şartını 69a-13; ṯāvus-ı cilve-ger *dėk* 73b-5; gūyā eşḳıyā *dėk* ḳarangu ḳıldı 76b-6; Ħuceste sudın acıraġan balıġ *dėk* 81b-10; āfitāb peleng *dėk* 98b-4; Ħuceste gül *dėk* açılıp 103a-9; seĤere-yi FirÓavun *dėk* māh-ı maşrıḳdın ṯulūÓ ḳıldı 111a-4.

içre: ḳafes *içre* maĤbūsdur-men 25b-10; ḳazan *içre* kirdi 32a-15; meclis *içre* tamdı şeker sözdin 3a-15; KaÓbe *içre* her işin ḳılsa ḳılur 168a-12.

ile: ŞerÓ-i İslām *ile* Ĥarām ėrmiş 10a-12; baÓžını taḫt u tāc *ile* memnūn 112b-7; Žulm *ile* kim ḳolını ḳılsa derāz 134a-2; şevḳ źevḳ *ile* cān bėrür ṯālib 158b-13.

üçün: bir kün küyevini imtiĤān *üçün* 18a-12; ḥalḳ teferrüc *üçün* yıġıldı 27b-14; sūdā-gerlik *üçün* barıpdur 38a-2; tācir ticāret *üçün* sūdāge bardı 47b-8; sūdā-ger ticāret *üçün* sūdāġa kėtti 82a-12; bį-vefā dünyālıġ *üçün* 88b-2; āzmāyiş *üçün* külbe-ḥānemge 96b-10; teóḳįd-i istiĤkām *üçün* atımnı anda ḳoyup 170b-1.

b. Ayrılma Durumuyla Kullanılan Edatlar:

artuḳ: ve hēç fırḳa-yı bį-śafārāḳ Óavretlerdin *artuḳ* ėrmes 41b-9; bolmaġay mundın *artuḳ* bu ādemġa 65b-6; devlet hemedin *artuḳ* 84b-14.

beri: tört yıldın *beri* her kėçe 11a-4; nėçe vaḳtlardın *beri* 15b-2; şol zamāndın *beri* şu bu śūretni tartıp 124b-13; ve nėçe ḳuvvetdın *beri* 145b-8; nėçe künlerdin *beri* dām ḳoyup 167b-3.

burun: ol fāş ḳılmasdın *burun* 35a-15; giriftār bolmasdın *burun* 91a-12; pāy-bend bolmasıdın *burun* 138a-7.

ilgeri: üç kündin *ilgeriraḳ* alıp kėldim 53a-6; mundın *ilgeri* körüp ėrdim 54b-5; mundın *ilgeri* hemşįre merdler ėrenlik ḳılıp 70b-4; sendin *ilgeri* ötkenlerge nė işler ḳılmadı 106a-9; ey pādişāhım sizdin *ilgeriraḳ* kėlip ėrdim 145a-6; vezįr hem mundın *ilgeri* pādişāhġa 170b-1; ey Ħuceste śubĤdın *ilgeriraḳ* henüz 171b-7.

kėyin: ey Ħᵛāce üç kündin *kėyin* 4a-15; andın *kėyin* Ħᵛāce köçini 8a-2; mülāḳāt bolġandın *kėyin* mihr ü muĥabbet ziyāde bolur 9b-11; ādem-zād ölgendin *kėyin* şerįÓat sāḳıt bolur 10b-2; nė çend furśatdın *kėyin* yine yėtti 58b-11; musaĥĥar ḳılġandın *kėyin* 84b-3; bir sāÓatdın *kėyin* üzülüp ḳalur 93b-6; maḳśūdımdın *kėyin* sala-sen dėdi 94a-12.

özge: bāverçi rāstnı ėtmaḳdın *özge* Óilāc tapmadı 21a-6; ölümdin *özge* nėmersege yėtmes 29b-15; seniŋ közüŋdin *özge* köz maŋa nā-maĥrem 83a-5; yoḳ dü niÓmet anıŋdın *özge* nėme 146b-11; andın *özge* heme ėrür bāṭıl 150a-7; mundın *özge* bilür mü sen devlet 153a-8; mendin *özge* kişi muṭṭaliÓ bolsa 156b-15.

soŋ: sizlerni ḳolġa algendin *soŋ* 24a-15; müddetdin *soŋ* sūdā-ger sūdādın kėldi 37b-8; fāriġ bolġandın *soŋ* ĥātūn feryād ḳıldı 39b-9; bir nėçe vaḳtdın *soŋ* 62b-12; nėçe müddetlerdin *soŋ* 88b-8; devletge müşerref bolġandın *soŋ* 102b-3; yine sāÓati ötkendin *soŋ* 122b-3; bir kėçe ėl yatḳandın *soŋ* 164a-6.

soŋra: bu ĥikāyelerni oḳuġandın *soŋra* 2b-11; Türkį ḳılġandın *soŋra* 3a-10; kėter sāÓatidin *soŋra* 18b-13; ėkki sāÓatdın *soŋra* 19b-12; eyyām-ı yigitliki ötkendin *soŋra* 33b-5; mundın *soŋra* kėlip kėtip 37a-5; üç kündin *soŋra* 64a-15; bir nėçe zamāndın *soŋra* 94b-11; bir vaḳtdın *soŋra* şeġāl otaġıġa kėldi 96b-8.

c. İlgi Durumuyla Kullanılan Edatlar:

dėk: nā-būd bolmasa seniŋ *dėk* ġam-güsār nė yėrde kār-ger bolur 13a-5; dünyā yüzide munıŋ *dėk* metāÓ bolmaġay ėrdi 47b-11; meniŋ *dėk* mažlūmnı dādı nė yėrge yėter 51b-7; yā meniŋ *dėk* cevherį ĥar-mühre alışıp ḳalsa 54b-15; şunıŋ *dėk* gūşe-nişįn bolaydur-sen mü? 76a-1; tamāmı Óālemni isteseŋ anıŋ *dėk* ḳız tapmas 87a-3.

bilen: ey ŧūŧį seniŋ *bilen* ferĥunde ve luṭf muĥabbetiŋde şermendedür-men 28b-5; şunıŋ *bilen* başını alıp kėter 29b-4; ey ĥār-püşt seniŋ *bilen* meşveretlik işim bardur 45a-10; ey peyġāmber-i Ħudā meniŋ *bilen* nėçük meşveretlik işleri bar? 45b-11; tācir ayttı kim men seniŋ *bilen* ḳavl baġlaydur-men 48a-12; bir munça kün meniŋ *bilen* hem meclis bolup 72b-14; bu iş seniŋ *bilen* güşād tapmas 95a-4; anıŋ *bilen* ant şarṭ ḳılıp ėrdim 98a-7; ādemlerni naġme vü sürūdnıŋ *bilen* mihmān ḳılsaŋ 151a-13.

birle: Rūm şehridin kėltürüp ve anıŋ *birle* hem-bister bolduŋ 159a-12; bu sözlerni kim ayttım anıŋ *birle* Óamel ḳılġıl 161b-10; anıŋ *birle* hem-bister bulalı dėdi 20b-7; her

kişini kim ħᵛāhlasaŋ anıŋ *birle* yėgey-sen dėdi 46a-11; barıp bu kėçe yārnıŋ *birle* meclis tüzüp 50a-15.

3.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları

oḳ/ök: Kuvvetlendirme edatı göreviyle "de/da/dahi" anlamlarında kullanılan *oḳ/ök* edatı örneklerine yalın halde metnimizde rastlanmamaktadır. Ancak ekleşmiş biçimi olan ve "niçin, ne zaman, nasıl" anlamlarına gelen *nėçük (< nė+çe ök*) biçimi metnimizde kullanılmıştır: eger bu reng ḳafesni içide bolsam mizācıŋ tamurını *nėçük* bilür-men 25b-9; özi daǾvā-ger bolsa iş fesādlıġġa tartar bu işni *nėçük* acıratmaḳ kerek 28a-1; anıŋ arada ḳoydum Ĥālım meni *nėçük* bolġay 35a-14; seni maḳśūduŋġa *nėçük* yėtkürür-men 43b-12; müsāheret vāḳıǾa bolsa *nėçük* bolur dėdi 125b-6.

dağı/taḳı: da/de, dahi anlamlarında kullanılan *taḳı* edatı, metnimizde hem t'li şekli ile hem de *dağı* biçimiyle metnimizde yer almaktadır: mādesi dėdi kim bu ḳısm-ı cān tüşḳan kişige cānnı fedā ḳılsa *taḳı* azdur 71a-13; bu üç kişi *taḳı* ilgeriraḳ bardılar 147b-14; bu bāġ-ı dil-cüy ve merġ-zār-ı ħoş-būy ve lāleni *dağı* Ǿanberin bolupdur 126b-4; cānnıŋ cevherini śarf ḳılmaḳ Ǿayn-ı cefādur, bį-vefālıḳnı *dağı* pįşāneside žāhirdür 130a-9.

hem: bu ħıźmetni cānımdın *hem* artuḳ körer-men 11a-11; ey ked-bānū sen *hem* öz işiŋe rāst bolġıl 22a-2; maymūn *hem* der-ġażab bolup kütavulnı oġlını yüzige kāc urdı 23a-9; men *hem* aŋa baḳıp bir hüner körsetey 26b-15; ħᵛįş u aḳrabāsı *hem* anı közdin saldılar 30b-12; belki özge nėmelerni *hem* körmegey ey Ħuceste sen *hem* közüŋni özüŋ birle tutsaŋ ėrdi 33a-10.

Onaylama ve Doğrulama Edatları:

ārį (evet, çok iyi, gerçekten): çende ayttı kim *ārį* AǾrābį bir iş ḳılsa key 85b-12; zerįr-i şaǾr-bāf ayttı kim *ārį* rāst ayta-sen 92b-11; *ārį* āfitābnı çirāġı şimāldin uçmasmış 104a-6; *ārį* kim barçanı Ǿavnidin maĤrūm boldı 164b-11; *ārį* kim ḳıldı kim batmadı 166b-1; vezįr cevāb bėrdi kim *ārį* bes 170b-3.

3.3.6. Bağlaçlar

ammā: bir fįl miŋ pūlca körünür *ammā* Ħudā bėrgen devlet-mendlerge miŋ teŋe dėgen 4a-6; deryā seferi müşkil ve ve-lįkin sūd-mend *ammā* ħatar-nāḳ ħuşkį seferi 5a-4;

maślaĥatnı ḳılġıl *ammā* bu vaśiyyetlerni unutmaġıl dėdi 12b-10; miskįn Ǿāşıḳıŋnı tā ki intižārlıḳġa salasın *ammā* ḳorḳa-men 17b-2; Ǿaybınnı hem yüzüge ḳondurmaḳ ėrdi *ammā* bilmedi kim 17b-7; bu per meniŋ hevā [vü] hevesini bişürdi *ammā* şerbet-i viśāl seniŋ rūzıŋ ėken 32a-9.

anıŋ üçün kim: melike dėdi kim bėrmes *anıŋ üçün kim* anı ferzend ornıda ferzend oḳupdur 158a-14.

bā-vücūd (özellikle, yine de, rağmen, -den başka): cūgįni köçi *bā-vücūd* şunça muĥāfažat ḳılġan bilen 18a-8; bahādur *bā-vücūd* munça ġayret ü şecāǾat bilen köçini künilemes ėrdi 18a-11; sulṭānlarnıŋ niǾmetige nė mükāfāt körsetgey *bā-vücūd* ĥāli ħıźmeti ḳılıpdur-men 44b-12; Civān-ı Baġdādį *bā-vücūd* andaġ bolsa hem maĥbūbnıŋ ġamıda şikeste vü ġam-gįn yörür ėrdi 152b-3.

belkim: bizlerge inǾām kücā iĥsān kücā *belkim* cānımızġa ḳaśd ḳılur dėdi 64b-8.

bes: vaḳt eger ötse *bes* yanıp kėlmes 1a-8, bir ħātūnį ki *bes* yaman bolsa 2b-9; ħūn-rįzlıḳda tevaḳḳuf ḳılsaŋ *bes* pādişāh ḳaşıġa baray 36a-5; pādişāhnıŋ köçi ĥırśıġa *bes* kėlelmey fįldin yėrge tüşti 80b-11; ħıźmetim żāyįǾ bolur dėp *bes* pādişāh anıŋ şehāmetġa aĥsen ü āferįn dėp oḳudı 170b-6.

çü/çün: bėşinçi küni ħāver-i gülrįz *çü* Ferḳadāndın aldı 40a-7; āfitāb zerrįn libāsını kėyip *çün* ruĥsāre-yi Ǿāşıḳān zaǾferānġa mübeddel bolup 12b-13, Ħuceste libās-ı zerrįn *çün* ṭāvus-ı mest dėk özini ārāste ḳılıp 13a-1, fiól-ĥāl ḳız *çün* nev-resįde śoĥbet tapıp ĥālet-i aślıge kėldi 72b-8, ey Ħuceste *çün* dostnı hünerlıġġa yėtseŋ elbette yalġan sözni aytmaġay-sen 83b-15; Sālim hem on tört yaşda *çün* rūyınça āfitāb ėrdi kėlip bister üstide olturdı 108a-6.

ger/gerçi/eger/egerçi: aydı ki ħoş kėlse munda turġıl ve *ger* nė Ǿazįzleriŋ ḳaşıġa barġıl dėdi 44a-12; fi'l-mesel *gerçi* kūh-ı Ḳāf olsa 119b-11; *eger* vāḳıǾa vuḳūǾ tapsa elbette kėŋeş birle ḳılġay-sen dėdi 121a-4; çirā ki *eger* dostumnı rıżālıġnı tilesem iĥtimāli bar küyevim intiḳām saḳlaġay ve *eger* küyevimni rıżālıġını istesem maĥbūbım ḳolumdın kėter 121b-3-4; *egerçi* Ǿışḳ bir nėmedür ammā Ǿuşşāḳ mütenevviǾdür 67a-2; gürg ayttı kim şeġāl rāst aytadur *egerçi* āvāz ḳılmasam hem nişāne bėlgürey dėp turdı 97a-1.

gūyā/gūyā ki: ādemį-zādnı vücūdı *gūyā ki* uluġ taġdur 59a-4; Ħuceste *gūyā ki* ṭāvus-ı mest dėk dāmen köterip ruĥśat tilegeni ṭūṭįni ḳaşıġa kėldi 59b-5; pādişāh-ı zengiyān

kėçe resm-i Óādetini ḳılıp Óālemni *gūyā* eşḳıyā dėk ḳarangu ḳıldı 76b-5; yılan cāhġa *gūyā ki* urḳan salġan dėk asılıp tüşti 90b-9..vd.

Ĥattā ki: çaġırnıŋ kesāfetdın öyideki bar yoḳını alduḳ. *Ĥattā ki* sınuḳ kūze hem ḳalmadı 127a-7; Ata anam rıżā bėrmeseler *ĥattā ki* ḳażā-yı ĥācetge barmadım 132a-5; ança ħazįne vü defįnedaḳı naḳdįnelerni fį-sebįlillāh śadaḳa ḳıldı. *Ĥattā ki* iħtār ḳılġu dėk nėmersesi hem ḳalmadı 139b-6.

hem…hem: tüş körüptür-men ve anı taÓbįriġa baḳıp *hem* küyeviŋ kėlür *hem* maĥbūbıŋge mülāḳāt bolur-sen 146b-13-14; kim ki bed-rūy mihri *hem* kemdür, yaman ėlni çiray *hem* cırtuḳ 153b-10; anı ėkki endūhı bardur *hem* öyni endūhı ve *hem* taşḳarını endūhı 156a-11; anıŋ günehsini *hem* ol kūdekdin almaḳ kerek ve anı ġuśśasını *hem* aŋa almaḳ kerek 159b-1.

ki/kim: emįr-zāde nökerleriġa buyurdı *ki* leşkerni munda kėltürgil 20a-4; ŧūŧį dėdi *kim* ey Ħuceste her belā *ki* Óāşıḳ muÓāyene ḳılurlar közleridin 33a-8; sözini bu yėrge yėtkürdiler dėdi *kim* ey ked-bānū ḳıyāmet meniŋ başımġa kėldi 28a-10; bu mühimmdin ħaber-dār bolmay-sen bilmeydür-men *kim* bu kėçe ḳaysı tilim birlen Óöźr ḳılay 28b-7.

lįkin/ve-lįkin: özüŋniŋ iħtiyārıŋca bolġıl. *Lįkin* bol heme zer u zįver bilen ve laÓl ü cevāhir bilen barur-sen 13a-14; ey ĥākim Ĥażret-i ÓĮsā peyġāmberni ḳavmi mesįĥ boldılar *ve-lįkin* Óaḳılları bar ėrdi hemeni bir yėrge cemÓ ḳılsunlar 16a-11; şįr dėdi kim yaĥşı bolur *ve-lįkin* tįz kėlgil dėp ruĥśat bėrdi 64a-13; nėçe vaḳtdın beri Ħūrşįdġa Óāşıḳ nigerān ėrdim *ve-lįkin* aġamnı ĥāżırlıġı māniÓ ėdi 103b-14.

meger/meger kim: şārekge bolġan cezānı körer-men *meger* ruĥśat bėrsem ol baŧŧāl đalāletke tüşküsidür 2a-14; yüzlendi yüz hezār miŋ belā saŋa, rūzį belā ḳıldı *meger kim* Ħudā saŋa 34b-5; anı sende körmeydür-men *meger* andın köŋlüŋ savupdur mu 54b-6; ey ŧūŧį *meger kim* meni Óışḳıŋ deryāsı telāŧum-ı emvāc bilen ġarḳ ḳılġandın bį-ħaber-sen 77b-4.

şāyed/şāyed ki/şāyed kim: men barıp kėlkünçe ħıźmetleride bolsa *şāyed* bu der-gāhnı gerd ü ġubārıdın fażilet tapıp 64a-12; ey pādişāh-ı Óālem-penāh *şāyed* munı ĥaḳįḳatnı şol bilür bolsa 81a-8; ĥikāye birle ötkerey *şāyed ki* taŋla aĥşam Ħᵛāce kėlse bu

mühlikdin ḳutulġay-men 6b-2; ayttı kim atam bu tört kişini maŋa bėrsünler ferāset bilen *şāyed ki* güherni tapsam dėp Behvecġa Ǿarż ḳıldı 55b-14.

tā/tā ki/tā kim: ey ŧūŧį sen *tā ki* meniŋ ḳanım birle taǾrįż yėtküŋdür 156b-12; eger anı öltürseler bir tėvege mażbūŧ baġlamaḳ kerek *tā ki* aç ve susızlıḳ birle ölgey dėdi 164b-4; ĥikāyetimġa ḳulaḳ tutasın ve aŋa meşġūl bolasın ve miskįn Ǿāşıḳıŋnı *tā ki* intižārlıḳġa salasın 17b-2; bāḳį ḳalġanını alarge mįrâs ḳoyuŋlar dėdi *tā kim* ŝevāb tapḳay-sizler 155a-13..vd.

ve, u/ü, vu/vü: andın ḳalġanını bu kenįzekge ħarc ḳıldı *ve* anı kār *u* bārı faḳr *u* fāḳaġa ḳaldı 149b-10; bu ėkki Ǿāşıḳ *u* maǾşūḳnı iħlāś *u* iǾtiḳādlarıġa iĥsān *u* āferįn oḳudı 153a-1-2; eyyām-ı ħoş *ve* hengām-ı dil-keş *ve* vaḳt-ı ħurremį *ve* Ǿahd-i bį-ġamį devr-i muǾażżam *ü* muġtenem *ü* niǾmetį devr-i mükerrem *ü* muĥterem-i eyyām eger kişige muvāfaḳat körsetse 1a-3-4.

velį: ŧavįlü'l-kėlām maḳāl muḳteżāsı birle uzun sözni ḳısḳa ḳılsalar *velį* bend ü sözni aślā ḳısḳartmay 1b-14; hicrānnı otı tennūr dėk ḳızıpdur ve bį-ārāmlıḳ cefā *velį* köŋlüm raħtnı metāǾlarnı talan u tārāc ḳıldı 9a-11; atası dėdi kim ey ferzend maǾḳūl aytur-sen *velį* sen hem cevābını ėşitgil dėdi 64b-4.

veyā: Ħuceste rūy-ı zerd *veyā* dil pür-derd ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi 66b-15; külgüniŋ sebebi aytmasaŋ özümni öltürür-men dėdi *veyā* otġa taşlaġay-men 135a-4; ėmdi seni yėmey *veyā* zehr salmay çıḳmas-men 139a-1.

yā/yā….yā: bir zamān *yā* bir sāǾat birbirleridin açıramas ėrdi 13b-6; bu śūretni ḳolıda *yā* ėtegide *yā* yanıda yėr ėrdiler 15b-15; bir sāǾat *yā* ėkki sāǾatdın soŋra pejmürde bolur ėrdi 19b-12, *yā* saŋa bir yaman iş ḳıldı mu *yā* ḳadrıŋnı bilmedi mü? 49b-13-14; özüŋni cāŋġa bedel şįrni *yā* fįlni *yā* ḳulan *yā* toŋuznı alıp kėlseŋ ġarażıŋge yibersen 100a-13.

yaǾnį: meşveret ŧarįḳasıda şārek *yaǾnį* māde ŧūŧįni ḳaşıġa kėlip aydı 2a-7; nė köŋlümdin ruĥśatı tapadur-men kim munı terk ḳılġay-men *yaǾnį* nā-çįz ḳılġay-men 32a-3; ėkkevlen pādişāhnıŋ *yaǾnį* reǿyniŋ ḳaşıġa kėldiler 53a-3; evvelā iĥtiyāŧ bilen iş buyursa *yaǾnį* iş ḳılsa āĥiri żarar tartmas 89b-12; büt-ĥāneni cārūb-keşį *yaǾnį* ĥıźmetkārı ėrdim 111b-13.

3.3.7. Ünlemler

dirį̇ġ (eyvah, yazık): bāz özi feryād fiġān nāleler ḳılıp dėdi kim hey *dirį̇ġ* śad *dirį̇ġ* ŧūŧį̇ni müşük alıp ḳaçıpdur 7a-15; yaḳasını çāk ḳılıp feryād ḳıldı kim hey *dirį̇ġ* ey şehzāde seni yüz çile birle bir miĥnetdin ħalāś ḳılsam 34b-3; ve *dirį̇ġ* hezār *dirį̇ġ* ki bu yėrde bį-günāh ḳanı tökülgey 78b-3.

ey/āy: Ħuceste ayttı kim *ey* ŧūŧį̇ ĥaḳį̇ḳat şu bu maǾlūm źerre āfitāb bilen 54b-13; ayttı kim *ey* bülbül-i süħān-serāy ve *ey* śalāśıl-ı ħoş-nevāy 57b-4; *ey* dermāndelerni destgįri ve *ey* müştāḳlarge dermān-peźįr 62a-4-5; *ey* maĥbūb-ı yegāne ve *ey* maĥrem zamāne 66b-15.

vā-veylā (ne yazık ki, vah): Cādūçı bühtān ve ǾArabda āġāz ḳılıp *vā-veylā* ve muśibetā vā-ĥasretā vā-nedāmetā bu nė vāḳıǾadur? 113b-1; Civān-ı Baġdādį yaḳasını yırtıp başıġa tofraġlar saçıp *vā-veylā* bilen közinin yaşıda ġarḳ bolup turup ėrdi 150b-6.

yā: ehl-i meclis dėdiler kim *yā* emįr-zāde bizler hem ĥayrān ėrdük 20a-3; leşker dėdi kim *yā* pādişāhım kemįne bu gülni śalāĥįyet bostānıdın 20a-7; tinnįn ayttı kim *yā* deryā men uluġdur-men 52a-3; aydılar kim *yā* Resūlullāh bizlerge pend ü naśįĥat ḳılın 70a-13.

zihį (ne güzel, ne hoş): uluġ vezįr bu sözni ėşitip köŋliġa aġır aldı Ǿilāc tapmay dėdi kim *zihį* saǾādet bende-zādelerini her türlük kişige bėrseler 107a-12; dāǾiye đalāletdın yanıp ḳıladurġan yaman işni ḳılmasa *zihį* saǾādetdür kim tevfįḳ hidāyet ḳılıp 137b-13.

3.3.8. Eylem Çekimi

3.3.8.1. Emir Kipi

1. tekil kişi *-ay (ın)/-ey, -y:* al-ay 21a-12, bar-ay 80a-13, bol-ay 47a-5, çıḳ-ay 131b-4, ḳıçḳır-ay 96b-11, oltur-ay 165b-14, sal-ay 50b-11, tap-ay 7a-3, ur-ay 41a-7, iber-ey 158b-1, kėltür-ey 79b-3, kėt-ey 97a-2, kir-ey 43a-12, öltür-ey 133b-14, ötker-ey 6b-2, yėt-ey 93b-5, yiber-ey 40b-7, iste-y 94b-8, saḳla-y 160a-3, yıġla-y 168b-14.

1. tekil kişi olumsuz *-mayın/-meyin:* (imtiĥān) ḳıl-mayın 48b-10, (tecrübe) ḳıl-mayın 48b-10.

2. tekil kişi *-ġıl/-gil:* aç-ġıl 156b-4, ayt-ġıl 155b-15, baġla-ġıl 30a-15, bol-ġıl 71a-13, çıḳ-ġıl 72a-6, ḳaç-ġıl 24a-8, saḳla-ġıl 46b-8, tile-gil 128a-3, tur-gil 21a-8, tüş-gil 44b-7, üz-gil 5b-3, yė-gil 99a-12, yėt-gil 70b-7, yiber-gil 129b-7, yöri-gil 111b-12.

Eksiz emir: (ḥıźmet) ḳıl! 119a-8, (işni) ḳıl! 112a-7, körset! 130a-15, ḳaç! 44a-6, (ḳurbān) bol! 11b-8, saḳla! 12a-2, (temāşā) ḳıl! 63b-14.

Olumsuz şekil *-ma/-me* ile yapılır: aç-maġıl 34b-6, baḳ-maġıl 33b-3, buyur-maġıl 106b-9, çıḳar-maġıl 9a-2, ḳorḳ-maġıl 25a-13, ḳoy-maġıl 6a-10, sor-maġıl 26a-9, taḳ-maġıl 15b-7, unut-maġıl 12b-10, yan-maġıl 99a-12.

3. tekil kişi *-sun/-sün:* al-sun 78b-12, (cemØ) bol-sun 19a-6, (ḳabūl) ḳıl-sun 16a-10, olsun 135a-5, saḳla-sun 86a-10, tur-sun 85b-14, uç-sun 42b-15, ur-sun 120b-3, bėr-sün 80a-6, eyle-sün 163a-12, iber-sün 49a-4, iç-sün 43a-12, kėl-sün 109b-10, kėsül-sün 169a-8, öl-sün 130b-10, tüzet-sün 80a-6, üz-sün 20b-11, yė-sün 130b-10..vd.

3. tekil kişi olumsuz *-masun/-mesün:* aç-masun 166a-10, bol-masun 13b-1, (ḥaber-dār) bol-masun 20b-10, ḳal-masun 99a-13, tur-masun 118b-14, tüş-mesün 19a-8.

1. çoğul kişi *–alı(ŋ)/-eli(ŋ):* al-alı 108a-15, bar-alı 27b-1, bul-alı 20b-7, ḳaç-alı 100b-6, meşġūl bol-alı 86b-7, sal-alı 14b-14, tapın-alı 15a-3, tut-alı 58b-2, unut-alı 72b-15, iç-eli 127a-11, kėltür-eli 103b-15, kėt-eli 127a-12, kör-eli 27b-2, köter-eli 136b-2, öltür-eli 116a-9, ötker-eli 41a-8..vd.

Metnimizde iki örnekte 1. çoğul kişi eki *-elik* şeklinde sözcüğe eklenmiştir. Bu ek *-alı/-eli*, *-alıḳ/-elik* değişik biçimleriyle Yeni Uygurca ve Özbekçede kullanılmaktadır.[61] iç-elik 127a-9, kėt-elik 127a-8.

2. çoğul kişi *-(I)ŋ, (I)ŋlAr:* ayt-ıŋ 139a-4, baḳ-ıŋ 45b-5, bėr-iŋ 70b-9, iç-iŋ 86a-5, kėl-iŋ 20b-7, kir-iŋ 36b-6, körset-iŋ 167a-8, al-ıŋlar 147b-12, bar-ıŋlar 147b-8, çıḳ-ıŋlar 72a-2, bėr-iŋler 109a-1, ėlet-iŋler 39a-2, kėl-iŋler 114b-11, kės-iŋler 166a-9, yėt-iŋler 38a-1.

3. çoğul kişi *-sunlar/-sünler:* bar-sunlar 41b-6, (cemØ) bol-sunlar 12b-4, ḳoy-sunlar 53a-13, sora-sunlar 166a-4, (śabr) ḳıl-sunlar 113a-2.

---

[61] Rıdvan Öztürk, **Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil**, (Ankara: TDK Yayınları, 1997), 189-190.; M. Volkan Coşkun, **Özbek Türkçesi Grameri**, (Ankara: TDK Yayınları, 2014), 135.

3. çoğul kişi olumsuz *-masunlar:* (māniǾ)ḳıl-masunlar 123a-9.

3.3.8.2. Şimdiki Zaman

1. tekil kişi *-a/-e, -y+dur/dür+men:* bar-adur-men 11a-13, çap-adur-men 43b-12, ḳorḳ-adur-men 49a-12, tap-adur-men 32a-3, bil-edür-men 64b-12, iç-edür-men 162a-7, kėl-edür-men 54a-14, kör-edür-men 148b-9, öl-edür-men 135a-7, tėg-edür-men 28b-6, yėtkür-edür-men 96a-5, sözle-ydür-men 117a-1.

1. tekil kişi olumsuz *-may/-mey (dur)+men:* (bāver) ḳıl-maydur-men 48a-12, sal-maydur-men 109a-1, (söz) ḳıl-maydur 121b-3, tap-maydur 147a-13, bil-meydür-men 11a-10, kör-meydür-men 54b-5..vd.

2. tekil kişi *-a/-e, -y+dur/dür+sen:* al-adur-sen 49a-10, bar-adur-sen 80a-9, (raḳḳaslıḳ) ḳıl-adur-sen 80a-10, tur-adur-sen 11b-4, kėl-edür-sen 142b-2, oḥşa-ydur-sen 134b-2.

Şimdiki zaman 1. ve 2. tekil ve çoğul kişi yapıları kimi zaman *-dur/-dür* eki olmadan kullanılmıştır.[62] Metnimizde de bu özellikte örnekler mevcuttur: ḳorḳ-a-men 17b-2; ayt-a-sen 11a-7, ḳoy-a-sen 129a-8, sal-a-sen 94a-12, yėtkür-e-sen 114a-8, ḳara-y-sen 131b-6, taşla-y-sen 106b-5, tile-y-sen 94a-8.

2. tekil kişi olumsuz *-may/-mey (dur)+sen:* al-may-sen 17a-10, bėr-mey-sen 86a-14, bil-mey-sen 57b-8, bol-may-sen 86a-8, körset-mey-sen 96a-4, ḳıl-may-sen 111a-8, tut-may-sen 57b-9, üleş-mey-sen 96a-3.

3. tekil kişi *-a/-e, -y+dur/dür:* ayt-adur 97a-1, bar-adur 24a-13, buyur-adur 110a-3, ḳaç-adur 19a-13, ḳorḳ-adur 51a-6, tam-adur 142b-1, tap-adur 85a-1, yaraş-adur 67a-2, bil-edür 5a-10, kėl-edür 37a-1, kör-edür 19a-12, körset-edür 133b5, kül-edür 142a-6, tėg-edür 69b-6, tökül-edür 142b-2, yėt-edür 97b-4, yėtkür-edür 83a-15, oḥşa-ydur 93b-1, otla-ydur 169b-4, saḳla-ydur 50b-9, yığla-ydur 97b-8.

3. tekil kişi olumsuz *-may/-mey (dur):* al-may 127a-11, baḳ-may 148a-6, ḳorḳ-may 97a-14, ḳoy-may 124a-3, sor-may 115b-2, al-maydur 129b-6, bol-maydur 129b-5, ḳal-maydur 128b-5, oḥşa-maydur 68b-1, tan-maydur 74b-11, kėl-meydür 119b-7, körün-meydür 72a-3, tüş-meydür 148a-8, üz-meydür 135b-2, yė-meydür 102b-13.

---

[62] Eckmann, **Chagatay Manual**, 174.

1. çoğul kişi *-a/-e, -y+dur/dür+biz:* (meşgūl) bol-adur-miz 80b-2, kör-edür-miz 170b-15.

1. çoğul kişi olumsuz *-may/-mey (dur)+biz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2. çoğul kişi *-a/-e, -y+dur/dür+siz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2. çoğul kişi olumsuz *-may/-mey (dur)+siz:* al-may-siz 81a-1, (hem-rāh) ḳıl-may-sizler 29a-9, ḳarala-may-siz 81a-2.

3. çoğul kişi *-a/-e, -y+durlar/dürler:* (ĥikāye) ḳıl-adurlar 4b-15, ḳıl-adurlar 63b-10, (peyvend) ḳıl-adurlar 63b-10, (teşbįh) ḳıl-adurlar 141b-6, tur-adurlar 78a-14, bil-edürler 25a-10, kėtür-edürler 141b-7, ötker-edürler 83b-6.

3. çoğul kişi olumsuz *-may/-mey+durlar/+dürler:* al-maydurlar 117a-13, ḳorḳ-maydurlar 52b-10, tapın-maydurlar 14b-6, bil-meydürler 14b-15.

3.3.8.3. Geniş Zaman

1. tekil kişi *-Ar/-Ur men:* aç-ar-men 76b-7, tap-ar-men 5a-3, tart-ar-men 75b-2, uç-ar-men 109a-13, ur-ar-men 54b-10, yan-ar-men 114a-4, iç-er-men 104a-2, kės-er-men 134b-5, kėt-er-men 24b-1, kör-er-men 11a-11, kül-er-men 60b-5, tök-er-men 19a-11, yėt-er-men 79b-10, ayt-ur-men 81a-12, bar-ur-men 52a-4, oltur-ur-men 104a-3, sal-ur-men 133b-15, kirgüz-ür-men 145a-12, köydür-ür-men 42a-11, örget-ür-men 134b-8, tirgüz-ür-men 145a-12, yiber-ür-men 49a-5.

1. tekil kişi olumsuz *-mas men/-mes men:* çıḳ-mas-men 139a-1, ḳal-mas-men 11a-12, ḳoy-mas-men 91a-8, tap-mas-men 99b-4, yan-mas-men 138b-15, bėr-mes-men 157b-7, bil-mes-men 8b-1, kör-mes-men 75b-10, üz-mes-men 115b-9.

2. tekil kişi *-Ar/-Ur sen:* ḳoy-ar-sen 13a-12, sor-ar-sen 62b-3, tap-ar-sen 45b-13, ur-ar-sen 116b-12, kör-er-sen 33b-3, öl-er-sen 21a-5, yėt-er-sen 30a-2, acırat-ur-sen 48b-4, ayt-ur-sen 71b-5, yandur-ur-sen 116b-15, bėr-ür-sen 2a-9, bil-ür-sen 61b-7, ėr-ür-sen 29b-2, kėl-ür-sen 20a-7, körset-ür-sen 170a-7, öltür-ür-sen 118a-10, ötker-ür-sen 132a-10, yör-ür-sen 77b-9.

2. tekil kişi olumsuz *-mas sen/-mes sen:* (taĥammül) ḳıl-mas-sen 95a-11, bil-mes-sen 96b-2, kör-mes-sen 86a-15, yėt-mes-sen 8a-7.

3. tekil kişi *-Ar/-Ur:* ayt-ar 99b-8, buz-ar 157b-13, sat-ar 76b-4, sıġ-ar 51b-1, tap-ar 12b-6, tart-ar 28a-1, tın-ar 33a-7, tuġ-ar 116b-4, ėt-er 51a-7, iç-er 78a-7, kėç-er 150a-4, kės-er 169a-11, köy-er 33a-12, öt-er 37b-10, bul-ur 20b-7, dur-ur 70a-8, ḳal-ur 106b-12, oltur-ur 137a-8, tapıl-ur 49a-12, kėçür-ür 67b-1, öltür-ür 6b-2, tökül-ür 23a-13.

3. tekil kişi olumsuz *-mas/-mes:* al-mas 118b-4, ayrıl-mas 150b-5, bol-mas 109a-2, çıḳ-mas 127a-14, oḫṣa-mas 155b-7, tanu-mas 45b-6, tapıl-mas 5a-8, bėr-mes 55b-8, dė-mes 4a-12, ėşit-mes 7a-3, iç-mes 46a-4, kėl-mes 102b-11, kör-mes 7a-2, sözle-mes 49b-1, üzül-mes 93b-12, yė-mes 99b-8..vd.

1. çoğul kişi *-Ar/-Ur miz:* bol-ur-miz 31b-12, (Śilāc) ḳıl-ur-miz 100b-5, ḳıl-ur-miz 79a-13, bėr-ür-miz 150b-15.

1. çoğul kişi olumsuz *-mas sen/-mes miz:* bol-mas-miz 148b-14.

2. çoğul kişi *-Ar/-Ur siz:* baḳ-ar-siz 45b-5, bolur-siz 94b-13, ḳalur-siz 46a-1, bilür-sizler 9b-6, kėlür-sizler 129b-10.

2. çoğul kişi olumsuz *-mas sen/-mes siz:* bil-mes-sizler 70a-12.

3. çoğul kişi *-Ar/-Ur lar:* ḳoy-arlar 15a-5, tap-arlar 126b-6, iç-erler 45b-14, kör-erler 15a-15, al-urlar 126b-6, ayt-urlar 60a-4, bol-urlar 58b-13, öl-ürler 46a-1.

3. çoğul kişi olumsuz *-maslar/-mesler:* ḳoy-maslar 99b-5, bil-mesler 58b-14, kör-mesler 118b-1, yė-mesler 133a-6.

3.3.8.4. Görülen Geçmiş Zaman

1. tekil kişi *[-DIm]:* al-dım 18b-12, bağışla-dım 48b-6, bil-dim 77a-4, oyġan-dım 75a-2, üz-dim 15b-6, yiber-dim 45a-13, ḳutul-dum 128b-1, tapşur-dum 103b-10, tutun-dum 122b-11, kėydür-düm 77a-5, kül-düm 83b-7, öl-düm 11b-12, çıḳ-tım 52b-12, ėşit-tim 170a-3, kės-tim 170b-4, ḳaç-tım 133b-8, sözleş-tim 19a-3, ḳorḳ-tum 53a-10.

1. tekil kişi olumsuz *-madım/-medim:* al-madım 152a-1, bağışla-madım 49b-3, bar-madım 132a-5, tap-madım 68a-4, ėşit-medim 99a-14, kėl-medim 94a-11, kör-medim 92b-2, sözle-medim 81a-12, sözleş-medim 52a-15.

2. tekil kişi *[-DIŋ]:* al-dıŋ 42a-8, ay-dıŋ 139a-14, bar-dıŋ 50a-1, bėr-diŋ 27a-4, kėl-diŋ 131b-13, sözle-diŋ 91a-7, taşla-dıŋ 17b-9, uçra-dıŋ 99b-6, yaşur-dıŋ 83a-4, ḳoy-duŋ 49b-13, oltur-duŋ 42a-8, kėltür-düŋ 12a-4, kör-düŋ 159a-5, kül-düŋ 60b-5, öltür-düŋ mü 161a-12.

2. tekil kişi olumsuz *-madıŋ/-mediŋ:* al-madıŋ 21b-5, saḳla-madıŋ 15b-3, tap-madıŋ 3b-4, bil-mediŋ 4a-8, dė-mediŋ 18b-3, kėl-mediŋ 45a-13, kör-mediŋ 63b-9, ėşit-medüŋ mü 18a-4.

3. tekil kişi *-dı/-di, -tı/-ti:* açıl-dı 34a-9, açtur-dı 157b-10, al-dı 107a-12, boya-dı 23a-9, carla-dı 42b-5, çıḳar-dı 94a-6, içür-di 66a-13, kėl-di 101a-1, kėy-di 53b-2, köm-di 170a-11, aç-tı 166b-14, baḳ-tı 163b-5, çök-ti 72a-2, ėşit-ti 35a-9, kėç-ti 35a-12, körset-ti 115b-15, ḳaç-tı 99b-11, ḳop-tı 41a-6, öt-ti 136a-14, sarġart-tı 13a-3.

3. tekil kişi olumsuz *-madı/-medi:* al-madı 124a-5, bat-madı 166b-2, çıḳ-madı 78a-9, ḳoy-madı 80b-4, saḳla-madı 43a-4, tap-madı 91a-10, bėr-medi 23b-5, iste-medi 23a-1, kėl-medi 21a-9, sözle-medi 121a-15, tepre-medi 124b-8, üz-medi 15b-9, yėt-medi 83b-14.

1. çoğul kişi *-duḳ/-dük:* al-duḳ 127a-7, bul-dük 14b-6, ėr-dük 20a-3, kėl-dük 129b-15, kör-dük 14b-4.

1. çoğul kişi olumsuz *-medük:* bėr-medük 143a-1.

2. çoğul kişi *[-DIŋIz]:* al-dıŋız 104b-7, (fermān) ḳıl-dıŋız 161a-14, kėl-diŋiz 123a-5.

3. çoğul kişi *-dılar/-diler, -tılar/-tiler:* al-dılar 70b-7, başla-dılar 77a-6, buyur-dılar 51a-15, ḳaçur-dılar 95b-7, ḳutul-dılar 70a-8, oḳı-dılar 58b-12, saḳla-dılar 82b-3, bil-diler 149a-5, iber-diler 45a-9, iste-diler 109b-6, kėy-diler 151a-11, köm-diler 20a-1, aç-tılar 70a-10, baḳ-tılar 148a-3, çap-tılar 133b-2, çıḳ-tılar 145a-8, iç-tiler 151a-11, kėt-tiler 73a-11, öt-tiler 105a-2, sözleş-tiler 60a-1.

3. çoğul kişi olumsuz *-madılar/-mediler:* (iltifāt) ḳıl-madılar 148a-2, tap-madılar 4b-4, bėr-mediler 131a-11, ėşit-mediler 23b-11, iç-mediler 46a-9.

3.3.8.5. Belirsiz Geçmiş Zaman

1. tekil kişi *-p (tur/turur) men:* bağla-pdur-men 120a-10, ėşit-ip men, kėl-ip men, aldur-up men, sözle-pdür-men 48b-7, kör-üptür-men 146b-13, öltür-üptür-men 170a-15.

2. tekil kişi *-p (tur/tür/turur) sen:* aç-ıp sen 31a-12, al-ıp sen 29b-12, bol-up sen 133a-4, çıḳ-ıp sen 132a-6, kör-üp sen 38b-11, ḳoy-up sen 31b-5, oltur-up sen 68b-6, kör-üptür-sen 19b-5.

3. tekil kişi *-p (dur/dür/tur/tür/turur):* aç-ıpdur 75b-3, bağışla-pdur 171a-6, bar-ıpdur 38a-2, çıḳ-ıpdur 79a-15, ḳaç-ıpdur 7b-1, oḳu-pdur 158a-15, oltur-updur 31a-5, bėr-ipdür 142a-3, iber-ipdür 45b-12, kėç-ipdür 38a-2, yėt-ipdür 161a-6, yiber-ipdür 80b-1, çom-uptur 149b-11, kör-üptür 125a-3, öl-üptür 171a-11, öt-üptür 129b-12, yėtkür-üptür 169a-10.

1. çoğul kişi *-p (tur/turur) biz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2. çoğul kişi *-p (tur/turur) siz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

3. çoğul kişi *-p durlar/dürler/turlar/türler/:* bağla-pdurlar 120a-14, oḳu-pdurlar 79a-15, al-ıpdurlar 61a-2, çıḳ-ıpdurlar 22b-7, oḫşat-ıpdurlar 93b-8, tart-ıpdurlar 165b-9, ḳoy-updurlar 14a-2, oḳut-updurlar 4a-1, oltur-updurlar 76a-12, körgüz-üptürler 27a-5, körset-ipdürler 27a-5, tök-üptürler 42a-3, yėtkür-üptürler 1b-4..vd.

3.3.8.6. Gelecek Zaman-İstek

1. tekil kişi *-ġa(y)/-ge(y), -ḳa(y)/-ke(y) men:* al-ġay-men 108a-5, bağla-ġay-men 57b-10, bar-ġay-men 161b-13, bol-ġay-men 137b-1, ḳal-ġay-men 137b-2, ḳıl-ġay-men 98b-1, oltur-ġay-men 42a-6, taşla-ġay-men 135a-4, tut-ġay-men 57b-11, bėr-gey-men 12b-2, kör-gey-men 92b-2, yėt-gey-men 26a-8, tap-ḳay-men 74a-11..vd.

1. tekil kişi olumsuz *-maġay/-megey men:* bol-maġay-men 159a-12.

2. tekil kişi *-ġa(y)/-ge(y), -ḳa(y)/-ke(y) sen:* al-ġay-sen 4b-1, bağla-ġay-sen 69a-14, bar-ġay-sen 72b-4, ḳıl-ġay-sen 121a-4, oltur-ġay-sen 96a-13, bėr-gey-sen 90b-4, bil-gey-sen 43b-11, kėy-gey-sen 33a-15, ötker-gey-sen 133a-10, sal-gey-sen 51a-14, yė-gey-sen 46a-11, yėt-gey-sen 67a-9, ayt-ḳay-sen 138b-3, tut-ḳay-sen 77b-10.

2. tekil kişi olumsuz *-maġay/-megey sen:* ayt-maġay-sen 84a-1, (bį-ħaber) bol-maġay-sen 69a-12, ķoy-maġay-sen 5b-7, oħşa-maġay-sen 114a-10, tur-maġay-sen 99b-7.

3. tekil kişi *-ġa(y)/-ge(y), -ķa(y)/-ke(y):* açıl-ġay 136a-3, al-ġay 56b-7, bar-ġay 28a-13, çıķar-ġay 31b-14, ķal-ġay 78b-4, ol-ġay 45b-3, öltür-ġay 170a-13, saķla-ġay 76b-4, ayt-gey 162a-11, bėr-gey 167a-11, bil-gey 83a-10, kėl-gey 44b-15, kėt-gey 51a-13, oyna-gey 35b-3, tap-ķay 155a-13.

3. tekil kişi olumsuz *-maġay/-megey:* al-maġay 61a-12, bol-maġay 48b-7, (endįşe-mend) ķıl-maġay 33b-1, sal-maġay 33b-2, tap-maġay 163a-6, uzat-maġay 61b-3, kėl-megey 33a-10, körün-megey 61b-1, yöri-megey 16b-15.

1. çoğul kişi *-ġa(y)/-ge(y), -ķa(y)/-ke(y) biz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2. çoğul kişi *-ġa(y)/-ge(y), -ķa(y)/-ke(y) siz:* Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

3. çoğul kişi *-ġa(y)lar/-ge(y)ler, -ķa(y)lar/-ke(y)ler:* al-ġaylar 35b-15, bar-ġaylar 34b-14, bol-ġaylar 8b-11, iç-ġaylar 46a-8, ķal-ġaylar 126a-9, ķıl-ġaylar 67b-10, bėr-geyler 14a-4, ėk-geyler 46a-12, ėlet-geyler 42a-13, kėl-geyler 155b-7, tapıl-geyler 14b-14.

3. çoğul kişi olumsuz *-maġaylar/-megeyler:* ķılal-maġaylar 1b-11, unut-maġaylar 2b-12.

3.3.8.7. Kesin Gelecek Zaman

1. tekil kişi *-ġum/-güm+dur:* (ĥįle) ķıl-ġumdur 160a-14, ķıl-ġumdur 157a-13, ķutul-ġumdur 163b-14, tur-ġumdur 37b-10.

3. tekil kişi *-ġusı/-güsi+dur/dür:* bol-ġusıdur 149b-11, bul-ġusıdur 91a-11, ol-ġusıdur 149b-12, bėr-güsidür 163b-13, kėl-güsidür 140a-6, kėltür-güsidür 162a-6, kör-güsidür 75a-7.

3.3.8.8. Şart

1. tekil kişi *-sam/-sem:* al-sam 56b-12, bağışla-sam 118a-14, baķ-sam 69b-6, çıķar-sam 136b-14, ķorķ-sam 97b-4, ķoy-sam 82a-9, ķutul-sam 99a-3, oyġan-sam 122b-8, tart-sam 33a-5, bėr-sem 2a-15, öltür-sem 160b-6, öt-sem 66a-3, sürt-sem 33a-4, tile-sem 94a-12, yė-sem 46b-2, yėtkür-sem 82a-10..vd.

1. tekil kişi olumsuz *-masam/-mesem:* (āvāz) ḳıl-masam 97a-1, ayt-masam 159a-3, bar-masam 45b-2, çıḳ-masam 35b-12, tap-masam 43a-13, ur-masam 100a-9, bėr-mesem 31a-2, körset-mesem 115b-13, tepret-mesem 100a-9.

2. tekil kişi *-saŋ/-seŋ:* ayt-saŋ 34b-7, bağışla-saŋ 11b-5, bar-saŋ 17a-2, çıḳ-saŋ 126a-13, ḳop-saŋ 160a-1, oḳu-saŋ 68a-5, sat-saŋ 44a-4, tapla-saŋ 158a-13, bitü-seŋ 95a-1, ėşit-seŋ 132a-9, iç-seŋ 45b-13, iste-seŋ 87a-13, kėl-seŋ 29b-6, öltür-seŋ 161b-1, tile-seŋ 30a-2, tüket-seŋ 5a-2, yė-seŋ 74a-12, yėtkür-seŋ 85b-8.

2. tekil kişi olumsuz *-masaŋ/-meseŋ:* ayt-masaŋ 135a-3, (bāver) ḳıl-masaŋ 100a-6, bėr-meseŋ 49a-11, ėşit-meseŋ 73b-13, kir-meseŋ 148b-13, kör-meseŋ 50b-10, körgüz-meseŋ 6a-8, körset-meseŋ 9a-13, sözle-meseŋ 48b-3, yėtkür-meseŋ 9a-14.

3. tekil kişi *-sa/-se:* aç-sa 64b-11, bağla-sa 120a-3, baḳ-sa 148a-10, buyur-sa 30b-2, çıḳs-a 31b-12, oltur-sa 87b-1, saḳla-sa 9b-11, bėr-se 30b-1, kėl-se 123a-10, kör-se 111b-11, öl-se 46b-9, tile-se 55a-8, tirgüz-se 131b-7, tüş-se 147b-9, yėse.

3. tekil kişi olumsuz *-masa/-mese:* baḳ-masa 91b-7, (ĥāśıl) bol-masa 58a-7, ḳoy-masa 105b-10, saḳla-masa 102b-4, yıġla-masa 43b-10, bėr-mese 93b-14, ėşit-mese 149a-1, kėl-mese 98a-8, kir-mese 22b-10, köter-mese 92b-12, öl-mese 46b-10, sözle-mese 49a-10, yėt-mese 22b-9.

1. çoğul kişi *-saḳ/-sek:* al-saḳ 15a-13, fermānla-saḳ 29b-4, (ĥįle) ḳıl-saḳ 13b-15, tap-saḳ 147b-12, yaşur-saḳ 13b-15, çıḳar-sek 90a-5, kėt-sek 127a-5, kėydür-sek 102a-12, kir-sek 85b-5, köter-sek 90a-4, ötker-sek 14a-5.

2. çoğul kişi *-saŋız/-seŋiz:* ĥᵛāhla-saŋız 129b-15, tur-saŋız 104b-2, iç-seŋiz 46a-1.

3. çoğul kişi eki *-salar/-seler:* baḳ-salar 89a-9, buyur-salar 72a-9, (ħaber-dār) bol-salar 59a-13, ḳoy-salar 77b-7, oḳu-salar 172a-8, bėr-seler 10b-11, bil-seler 154a-8, ėlet-seler 34b-15, ėşit-seler 172a-8, izle-seler 127b-1, kėl-seler 127b-2, kör-seler 81b-3, öltür-seler 164b-4.

3. çoğul kişi olumsuz *-masalar/-meseler:* carla-masalar 114b-7, (meyl) ḳıl-masalar 55b-4, tanu-masalar 16a-13.

3.3.8.9. Gereklilik

Gereklilik çekimi *kerek* sözcüğü ile sağlanır.

-maḳ/-mek kerek: almaḳ kerek 53b-9, bağlamaḳ kerek 164b-4, bėrmaḳ kerek 99a-4, bilmaḳ kerek 5a-13, ḳutulmaḳ kerek 91a-12, salmaḳ kerek 40a-12, soḳmaḳ kerek 76b-13, tapşurmaḳ kerek 33b-15, tilemaḳ kerek 153a-11, yibermaḳ kerek 34b-13, bilmek kerek 65b-1, ėşitmek kerek 147a-15, kėltürmek kerek 42a-14.

-sa/-se kerek: bol-sa kerek 100b-6, (muǾteriż) bol-sa kerek 2a-3, bol-sam kerek 92a-13.

3.3.8.10. Yeterlilik Eylemi

Çağataycada yeterlilik çatısı *al-* yardımcı eylemiyle kurulmaktadır. Yeterlilik çatısının olumsuz şekli ise *al-* eyleminin yanı sıra *bil-* yardımcı eylemi de kullanılarak oluşturulmaktadır.[63] Metnimizde yeterlilik çatısı ve olumsuz şekline ait bütün örnekler *al-* yardımcı eylemi ile kurulmuştur: tap-a almaydur-men 111b-15, al-almas 63a-10, bar-almaydurlar 169b-6, bėr-almadı 110b-7, 83a-8, bil-almaslar 55a-12, çıḳ-almasam 53a-10, kėl-almadım 53b-1, köter-almaslar 70a-15, ḳutul-almay 136a-5, oltur-almas 96a-10, tan-almaġay 41a-5, tur-almas-miz 15a-3, yandur-almas-men 81b-12, yėtkür-almaydur-men 28b-9, 32b-9.

3.3.9. Birleşik Çekim

Geniş Zamanın Hikâyesi: *-r (olumsuz: -mas) ė(r)di+şahıs eki*

aç-ar ėrdi 55b-12, tut-ar ėrdi 63a-11, kėt-er ėrdi 168a-3, kül-er ėrdi 86a-12, öt-er ėrdi 169b-1, söy-er ėrdi 124a-4, sürt-er ėrdi 9b-7, tüş-er ėrdi 42b-9, bar-ur ėrdim 18b-9, tapşur-ur ėrdi 28a-6, yıḳıl-ur ėrdi 118b-9, bėr-ür ėrdiŋ 96b-15, bil-ür ėrdiŋ 146a-12, ėşit-ür ėrdim 164a-10, kėl-ür ėrdiŋ 146a-13, öltür-ür ėrdiler 88b-13, tökül-ür ėrdi 80a-3, ḳoy-mas ėrdi 67b-3, oltur-mas ėrdi 92a-7, tanu-mas ėrdi 80a-11, bėr-mes ėrdi 72a-13, bil-mes ėrdi 7a-11, sözle-mes ėrdiler 121a-14, yė-mes ėrdiŋ 133a-5, yiber-mes ėrdi 57a-4.

Geçmiş Zamanın Hikâyesi: *-p ė(r)di+şahıs eki*

[63] Eckmann, **Chagatay Manual**, 143.

bağla-p ėrdi 85a-15, bit-ip ėrdi 39a-10, saḳla-p ėrdim 161b-2, sora-p ėrdiler 121a-15, tėpre-p ėrdi 121a-5, yörü-p ėrdi 131b-1, bėr-ip ėrdi 155b-4, çıḳar-ıp ėrdi 25b-15, ėşit-ip ėrdi 158b-12, kėt-ip ėrdi 55b-13, yat-ıp ėrdi 65b-9, yıġıl-ıp ėrdi 121b-10, bėr-ip ėrdim 13a-10, kėl-ip ėrdiŋ 66a-12, sat-ıp ėrdiŋ 154b-15, kėltür-üp ėrdi 43b-13, kör-üp ėrdim 54b-5, öltür-üp ėrdi 51b-8, yör-üp ėrdiler 66a-2.

Gelecek Zamanın Hikâyesi: *-ġay/-gey ė(r)di+şahıs eki*

bağla-maġay ėrdim 48b-7, bar-ġay ėrdi 89a-14, (fedā) ḳıl-ġay ėrdi 158b-12, revān bol-ġay ėrdi 12b-10, yiber-gey ėrdiŋ 36b-5.

Şart Kipinin Hikâyesi: *-sa ė(r)di+şahıs eki*

bol-masa ėrdi 153a-11.

Geniş Zamanın Rivayeti: *-r ė(r)miş+şahıs eki*

dė-r ėrmişler 142b-7.

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı: *-dı ė(r)se*

al-dı ėrse 113b-10, dė-di ėrse 112a-15, iste-di ėrse 109b-6, kėl-di ėrse 91a-1, yöri-di ėrse 93b-7, baḳ-tı ėrse 101a-13, dė-diler ėrse 134a-13, kėt-ti ėrse 64a-14.

Dolaylı/Belirsiz Geçmiş Zaman: *-ġan ė(r)miş+şahıs zamirleri*

Metnimizde yalnızca 3. tekil kişi çekimine ait örnek bulunmaktadır: al-ġan ėrmiş 170a-3, (müzāĥim) bol-ġan ėrmiş 170a/3, (vaǾdeler) ḳılġan ėrmiş.

Eylemlerde Soru

Metnimizde eylemlere soru anlamı vermek için soru edatı ve soru zarflarından yararlanılmıştır:

Soru Edatı*:* aldı mu 48b-8, alur mu sen 167b-8, aytmadı mu 97b-14, bolġay mu 67b-9, tanur mu 122a-15, taptıŋ mu 165a-13, tapılmas mu 88b-1, toĥtar mu 102b-3, turar mu 20b-4..vd.

Soru Zarfları: nėge (olturduŋ) 42a-8, nėçük (bilür-men) 25b-9, nėçük (aydı) 40a-14, nėçük (yėtkürür-men) 43b-12, nėçük (bolsa) 52b-11, nėçük (ḳılur-miz) 70a-13, nėçük

(içer-men) 104a-2, ḳaçan (baradur-men) 9a-14, ḳaçan (bolsa) 122a-8, ḳaçan (kėldiŋiz) 123a-5, nėçe (buldı) 3b-1.

3.3.10. Ad-Eylemler

-maḳ/-mek: Metnimizde *-maḳ/-mek* ad-eyleminin çeşitli kullanımları belirlenmiştir:

Eylem adı şeklinde kullanılmıştır: kişi özini uluġ belāġa *taşlamaḳ* Ǿaḳldın yıraḳ 5a-12; pūlnı ġamıda ġamge *ḳalmaḳ* iş ėmes 5a-13; nėme rencdin *ḳutulmaḳ* 10a-11; kenįzek pādişāh tapuġıġa *kirmek* maĥall-i dād-ĥᵛāhge kėldi 37a-13; ey civān köŋülni mažlūm kişiġa *bėrmek* ĥatādur 130a-8; murādımġa *yėtkürmek* saŋa āsān dėdi 142b-5; maŋa mürġ-i heft-rengni *yėmek* müyesserdür 168b-10; ey raǾnā yılan *öltürmek* nė miḳdār işdür 169b-9.

Ad-eylem eki, iyelik ve çekim ekleri alabilmekte ve ada gelen yapım ekleri ile genişletilebilmektedir: anıŋ *barmaḳı* taŋlage tevaḳḳuf taptı 2b-4; özini ĥᵛārlıḳġa *yėtkürmaḳdın* yamanraḳ yoḳ 5a-12; ādem ĥırs *bolmaḳıġa* köŋlüm ḳabūl ḳılmaydur 16a-9; özümni tenhā *içmaḳġa* emr bolupdur 45b-15, çirā ki yükünüp *yormaḳḳa* ve *olturmaḳḳa* ḳādirdür-men 52b-8; oġlını *öltürmekge* rāżį boldı 169a-9.

Metnimizde *-maḳ/-mek* ad-eylemleri edat grubu da kurmuştur: emįr-zāde leşkerni köçini imtiĥān *ḳılmaḳ* üçün 20b-1; leşkerni köçi özi śalāĥįyetini *saḳlamaḳ* üçün 20b-15; ol mažlūm sendin *ḳutulmaḳ* üçün mekr ḳılıpdur 99b-15; tülki külbe-ĥānesidin balalarıġa ŧuǾme *kėltürmek* üçün kėtip ėrdi 23b-11; meni *öltürmek* üçün ḳılıpdurlar 51b-2.

Metnimizde *-maḳ/-mek* eki almış sözcükler kerek sözcüğü ile birleşerek *-maḳ/-mek kėrek* kalıbı olarak gereklilik çekiminde kullanılmıştır: aĥvālni andaġ *bilmaḳ kerek* 5a-15; günāhlarını özleridin *sormaḳ kerek* dėdi 21b-7; şeh-zādeni ĥıźmetleriġa barça ĥużūrıda *kėltürmek kerek* ve barça muśāfaĥatlardın tefaĥĥuś *ḳılmaḳ kerek* dėdi 42a-14, 15.

-ş: Metnimizde -ş ad-eyleminin kullanımı belirlenmiştir: *yörüş* (sefer, yürüyüş) 60b-10; *kėŋeş* (danışma, görüşme) 112a-8; 150a-6; *ḳopuş* (kopuş) 138a-8; *körüş* (görüş, düşünce) 115b-15; *körünüş* (görünüş) 145a-5; *ötüş* (geçme, geçiş) 4a-7; *barış* (varış, gidiş) 23b-7; *uruş ḳıl-* (savaş yapmak) 109b-11.

3.3.11. Sıfat-Eylemler

-ġan/-gen, -ḳan/-ken: açılġan 126b-2, alġan 143a-5, bağlaġan 69a-13, barġan 85b-2, carlaġan 120b-13, ḳaynaġan 47a-13, aytgen 104a-12, bitilgen 39b-6, buyurgen 30b-1, dėgen 25a-5, eylegen 32b-2, ėşitgen 99b-13, çapḳan 5b-15, satḳan 105a-7, ötken 103b-2, tüşken 72a-7.

Bu eklerle yapılan sıfat-eylemler edat grubu kurmuştur: aç arslan āhūġa *nažar ḳılġan dėk* kenįzekge ḳarap 35a-9; Ĥikāyeti *yėtmegen dėk* pādişāh sordı 40a-14; vezįrni oġlı kördi kim *aytḳan dėk* ŧūŧį ėken 48a-10; eger men *aytḳan dėk* bolmasa 48a-14; müşük öltürgeniġa peşįmān *bolġan dėk* 62b-4; nigār-ı āfitābnı ġılāfıġa *salġan dėk* 66b-14; kişi cānıdın *toyġan dėk* yā įn ki Ǿömridin bįzār *bolġan dėk* 78b-2.

-ġan/-gen, -ḳan/-ken sıfat-eylemleri iyelik ve durum ekleri alabilirler: açġanlarġa 32b-3, alġanı 106b-3, aldurġanını 112a-14, aytġanıġa 81b-3, barġanıŋ 53a-4, bolġanımġa 96a-2, çıḳarġanınıŋ 33a-1, ėşitgenimiz 124a-9, ibergenimge 100a-10, kėlgeniŋni 98a-1, kirgeni 3a-13, körgeniniz 124a-12, ḳaçḳanı 108b-11, aytḳanım 48a-13, ötkenlerge 106a-9, yėtkeniġa 128a-14.

-(a/e/u/ü) r: Metnimizde bu sıfat-eylemin farklı kullanımları şunlardır:

Yardımcı eylemlerle birlikte birleşik eylemler kurmuştur: tapar bolma- 23b-2, yanar bol- 47b-9, çıḳar bol- 76a-4, ŧapar ḳıl- 5a-11, bėrür bol- 15b-12, bilür bol- 81a-9, alur bol- 4b-5.

Ad durum eklerini de alarak çekimlenmişlerdir: barurnı 12b-9, ḳılurnı 29b-8, bolurnı 30a-8, ḳutulurnı 139a-5, ayturġa 6a-7, bolurġa 58b-3, ḳılurġa 64a-7, ayturġa 117a-13, (defǾ) ḳılurġa 120b-1, (āşinā) boluru 8a-4, tilerġa 157b-14.

-mas/-mes: Metnimizde *-mas/-mes* sıfat-eylemi *bol-* yardımcı eylemiyle birleşik eylem kurmuştur: körmes ve bilmes bol- 7a-2, bilmes bol- 7a-3, içmes bol- 46a-4.

Birkaç örnekte ise iyelik ve durum eki almıştır: tuġması 83a-9, ḳılmasdın 35a-15, bolmasdın 91a-12.

Metnimizde *+lıḳ/+lik* ekiyle genişletilmiş ve üzerine ad durum eki almış beş örnek mevcuttur:

saŋa *aytmaslıḳḳa* çārem yoḳ 85b-1; men seniŋ bilen *acıramaslıḳḳa* Ǿahd ü peymān ḳılıp ėrdim 91a-8; kėçeġa *çıḳmaslıḳnı* Ǿilācı yoḳ dėdi 138b1; maĥbūb ṯarafıġa *barmaslıḳnı* Ǿilācı yoḳ dėdi 138b-1; rāstını *aytmaslıḳḳa* yol tapmas 171b-15; *sözlemeslikimni* bāǿiŝ bu ki rāst aytḳu dėk bolsam 121b-1.

-ġuçı/-güçi, -ḳuçı/-küçi: *-ġu/-gü* sıfat-eylem ekinin addan ad yapan *+çı/+çi* eki ile genişlemiş şekli olan *-ġuçı/-güçi* eki metnimizde sıfat ve özne adı yapmıştır: (kitābnı) oḳuġuçı ve ėşitgüçi 3a-11, (söz) taşuġuçı 8b-2, (nažar) ḳılġuçı 33a-1, (mekr) ḳılġuçı ve (firįb) bėrġuçı 46b-5, (dāmād) bolġuçı 108b-11, (satḳun) alġuçı 154b-13, örkülgüçi 43a-15, (ḳan) içgüçi 43b-4, köydürgüçi 43b-5, kėlgüçi 124b-14, (iǾtimād) ėtgüçi 149a-3, (ħaber) bėrgüçiler 157a-15, satḳuçı 48b-7, kėsküçi 43b-6, ötküçi ve kėtküçi 74a-8..vd.

Bu ekin iyelik ve durum ekleri aldığı örnekler de metnimizde mevcuttur: ėşitgüçiniŋ 1b-7, ėşitgüçiġa 1b-9, (perveriş) ḳılġuçıġa 46a-12, (satḳun) alġuçınıŋ 155a-11, (bednām) ḳılġuçını 165b-11, bilgüçiġa 11b-8, öltürgüçini 157a-8, (ĥavlı) satḳuçıġa 154b-14.

-ġu/gü, -ḳu/-kü: Metnimizde bu sıfat-eylemin kullanımları şu şekilde görülmektedir:

Ad yapmış, ad çekim ve iyelik eklerini almıştır. külgü 81b-6, açḳu 62a-6, açḳusını 14a-13, külgüni 87a-8, külgüniŋ 135a2, külgüsidin 142a-4, külgüsini 81a-4..vd.

"dėk" edatıyla birlikte kullanılarak edat grubu oluşturmuştur: ġubār *bolġu dėk* sözlerni ayta başladı 20a-14; eger faḳįrni nöker *alġu dėk* bolsalar 71a-4; bölek kişige *bėrgü dėk* bolsa 143b-15; ḳolumnı tamurları *tutgü dėk* imkānı ḳalmadı 25b-8; eger pādişāh meni *öltürgü dėk* bolsa 51b-6; bu ṯāyifege yol *bėrgü dėk* bolsalar 79a-8; her zirāǾatge *kirgü dėk* bolsaŋ 102b-10, bāǿiŝ bu ki rāst *aytḳu dėk* bolsam 121b-2; reǿyniŋ şu bu ḳıznı ḳolumġa *tüşkü dėk* bolsa 110a-7.

Eylem çekimlerinde *eylem+-GU+iyelik ekleri + (-dUr ~ turur)* kalıbıyla kullanılmıştır: bėrgüsidür 16b-11, körgüsidür 75a-7, kėlgüsidür 140a-6, kėltürgüsidür 162a-6, tüşküsidür 2a-15, yėtküsidür 14a-12, yanġusıdur 8a-14, bolġusıdur 53a-2, olġusıdur 149b-12..vd.

-ġuluḳ/-gülük: Metnimizde *-ġu/-gü, -ḳu/-kü* sıfat-eyleminin addan ad yapan *+luḳ/+lük* genişlemiş biçimi olan sıfat-eylem mevcuttur ve ad yapma şekliyle

görülmektedir: tavışḳannı ḳoyup bularnı *alġuluḳ* dėp anı arḳasıdın üzülmes 93b-12; muvāfıḳ dostlar bilen turş-rūy bolup *olturġuluḳ* ėmes 153b-8.

3.3.12. Ulaçlar

-p/-ıp/-ip/-up/-üp: baġlap 147a-4, istep 121a-4, taşlap 55b-8, oyġanıp 63a-4, ötkerip 66a-3, sarġarıp 62a-13, sözleşip 72b-15, yanıp 103b-11, yėtip 2b-6, soyup 161a-5, tapşurup 92b-13, tuġup 63a-9, uçup 129b-14, yėtkürüp 87a-5, yükünüp 52b-8, bişürüp 168b-15, çevrülüp 128b-2, kėltürüp 55b-10, kėydürüp 86b-11, köçüp 85a-14, kömüp 15a-12, körüşüp 105a-13, ölüp 77a-7, sürtüp 73a-7..vd.

Metnimizde üç örnekte *-p* ulaç eki sözcüğün kökü ünlü ile bitmesine rağmen *-ıp/-ip* şeklinde eklenmiş ve iki ünlü arasına ünsüz girmiştir: yėyip 141a-8, yėyipdür 169a-1, yıġlayıp 23a-1.

-ġunça/-günçe: *-ġu/-gü* sıfat-eylemin ad durum eki *+ça/-çe* ile kalıplaşarak oluşan ulaç eki metnimizde bulunmaktadır ve eylemin zamanını ve amacını belirtmektedir:

śayyād ŧūŧįni ser-encām *ḳılmaġunça* 24a-8; pādişāhġa *Ǿarż ḳılġunça* yaşursam 55b-8; pādişāh bir balıġnı sançıp *alġunça* 72a-1; bu kün taŋla toy *ḳılġunça* 107a-5; bu seferdin *kėlgünçe* 6b-14; bāverçi çendān soyunup *kirgünçe* ḳuduḳnı içge yıḳıldı 21a-2; ey birāder men hēçdin yanıp *kėlgünçe* 103b-12; ġam ġuśśa birle *yörigünçe* 108a-15.

Ötümsüz ünsüzlerden sonra *-ḳunça/-künçe* biçimi de bulunmaktadır: bu şarŧ birle kim āfitāb *çıḳḳunça* māllarıŋnı bėrmesem 31a-2; vaḳt *tapḳunça* dost bulġusıdur 91a-11; maŋa hem *yėtkünçe* ḳalur dėdi 147b-13.

-ġalı/-geli: Eylemin yapılma amacını belirten ulaçlar metnimizde bulunmaktadır: evvel sūdnı körmey ötük *salġalı* turdı. Fi'l-ĥāl deryā ŧarafıġa sefer *ḳılġalı* turdı. Ve sermāye ḳolġa *alġalı* turdı 5a-1,2; ey yasavul sen āvāznı ħaber *alġalı* bardıŋ 12a-14; şeh-zādeniŋ hem-rāhları yurtlarıġa *yanġalı* ruħśat tilediler 72b-12; vezįrni oġlını *körgeli* kėldi 48a-1; saŋa *bėrgeli* münāsib hēç nėme tapmadım 68a-4.

Ötümsüz ünsüzlerden sonra *-ḳalı/-keli* biçimi de bulunmaktadır: *açḳalı* hēç açḳu tapılur mu? 62a-6; Şāpūr her çend *ḳaçḳalı* arada ḳıldı furśat tapmadı 90a-14; anıŋ birle *yatḳalı* buyurdı 108b-12; bį-çāre *ḳaçḳalı* cāy tapmadı 167b-12.

-ġanda/-gende: *-ġan/-gen* sıfat-eylemin bulunma durumu eki *+da/+de* ile kalıplaşarak oluşan ulaç eki metnimizde mevcuttur ve zaman bildirmektedir: özüŋ kėç *bolġanda* kėlgil 20b-11; ol nāzenįnni dıraħt āġūş-ı cānıġa *alġanda* 28a-12; maĥbbnıŋ ķaşıġa *barġanda* 61b-1; kim şįr balasını tuġup anasıdın *acıraġanda* 63a-9; lutf u keremi birlen memleket taħtıġa *olturġanda* 72b-14; maĥbūbġa mülāķāt *bolġanda* 96a-5; maġrib deryāsıġa ġavt *urġanda* 98b-5; āfitāb cāriye-yi Rūmį dėk maġribge *bargende* 149a-14; ħandesini varlıġ ķılıp zindāŋġa *salgende* 81a-9; nessāc-ı felek zerrįn maġrib vilāyetiġa *kirgende* 91b-13.

Ötümsüz ünsüzlerden sonra *-ķanda/-kende* biçimi de bulunmaktadır: bu sırrnı ol *aytķanda* nė ħatā ķılıp 74b-15; ŧūŧįni āşiyānesiġa *yėtkende* żaǾįf butuŋnın tüzüp 24a-8; olar ĥālıŋa *yėtkende* mühresi başıdın tüşti 148a-9.

-ġandın/-gendin: *-ġan/-gen* sıfat-eylemin ayrılma durumu eki *+dın/+din* ile kalıplaşarak oluşan ulaç eki metnimizde altı örnekte soŋ, soŋra ve kėyin sözcükleriyle birlikte kullanılmış ve zaman bildirmiştir: vaķtlardın bir vaķtda bu ĥikāyelerni *oķuġandın* soŋra 2b-11; bu dāstānlarnı Türkį *ķılġandın* soŋra 3a-10; edeb saķlasa mülāķāt *bolġandın* kėyin 9b-11; Ǿışķ köŋül memleketni musaħħar *ķılġandın* kėyin 84b-3; devletge müşerref *bolġandın* soŋ 102b-3.

Ötümsüz ünsüzlerden sonra *-ķandın/-kendin* biçimi de bulunmaktadır: bir kėçe ėl *yatķandın* soŋ 164a-6; eyyām-ı yigitliki *ötkendin* soŋra 33b-5; bir nėçe vaķt *ötkendin* kėyin 103b-13; yine sāǾati *ötkendin* soŋ hūşımġa kėldim 122b-3.

-masdın/-mesdin: *-mas/-mes* sıfat-eylemin ayrılma durumu eki *+dın/+din* ile kalıplaşarak oluşan ulaç eki metnimizde iki örnekte bulunmaktadır ve eylemin gerçekleşme zamanını *burun* sözcüğü ile beraber göstermiştir: sırrımnı ol fāş *ķılmasdın* burun öz tedbįrimni özüm ķılay 35a-15; yılannı zehrige giriftār *bolmasdın* burun 91a-12.

-may/-mey: bu kėçe *barmay* taŋlaġa mevķūf ķaldı 17a-4; ayaġıŋdın yıraķ *barmay* dėp 48b-15, şükr *ķılmay* kişini köçiġa köz açtı 50a-7; seni istep *tapmay* yörür ėrdim 90a-15; uluġ vezįrni ķızıġa bāverçi *ķoymay* temennā ķılıp 107a-6; ėmdi seni *yėmey* veyā zehr *salmay* çıķmas-men 139a-1; vezįrlerdin *soramay* ġayrıge sözlemes ėrdiler 121a-14, ŧāvusnı neri cüftige *baķmay* perdāz ķılıp otdın ķutuldı 124b-5; köçi ĥırśıġa bes *kėlelmey* fįldin yėrge tüşti 80b-11.

4. METİN

4.1. Metnin Oluşturulmasında Dikkat Edilen Hususlar

1. Metindeki Arapça alıntılar (ayet, hadis, kelâm-ı kibarlar) metin oluşturulurken Arap harfleri ile yazılmış, dipnotta ise okunuşları ve anlamları verilmiştir. Yanlış alıntıların doğrusu metinde yazılmış, dipnotta bu durum izah edilmiştir.

2. Arpça ve Farsça birleşik sözcükler ile ön ve son eklerin yazımında sözcükler ile ekler arasına "-" konulmuştur. Örneğin **süẖan-dān, şehin-şāh, bį-tebdįl, ẖoş-ẖırām..**

3. Metindeki şiirlerin aruz vezinleri tarafımızca tespit edilerek bold [] ile şiirlerin baş tarafına eklenmiştir. **[fāǾilātün fāǾilātün fāǾilün]..**

4. Metinde silik, yazımı bozuk ya da okunamayan sözcükler (…) ile gösterilmiştir. Metinde bağlamı kuvvetlendirmek için eklenen sözcükler ya da sözcüklerin eksik harfleri [] ile gösterilmiştir.

5. Metinde sayfa numaraları köşeli parantez içinde bold olarak gösterilmiştir. **[18a], [140b], [155a]**..vd.

6. Metinde satır numaraları ise parantez içinde gösterilmiştir. (8), (13), (14)..vd.

7. Yazma metinde kırmızı mürekkeple gösterilen sözcük, ibare ve başlıklar metinde siyah olarak gösterilmiştir. **Ḳıśśa, Üçünci Kėçesi , Zerger ü ẖarrātįniŋ vāḳıǾasını taḳrįr ḳılur., ḲıtǾa..**

8. Metinde yanlış yazıldığı için anlamı bozan sözcüklerin ya da ifadelerin doğrusu metne alınmış, dipnotlarda sözcüğün yazmadaki yanlış şekline işaret edilmiştir.

9. Metinde gereksiz sözcük veya ek tekrarlarında bu öğeler "< >" işaretleri arasına konularak belirtilmiştir. pįrlıġ<lıġ>ını, bend ḳılıp <ḳılıp>, Ferhād<ın>ıŋdur-men, ŧūŧįdin<din>, pend urġan <urġan> kişi…

10. Metinde bazı Türkçe sözcükler yazmadaki imlasını yansıtacak biçimde verilmiş, Eski Türkçe ya da diğer Türk dillerindeki kullanımlarına dipnotta işaret edilmiş ayrıca *Dizin-Sözlük* bölümünde her iki şekil de gösterilmiştir: **çörü** hademe kız, hizmetçi kız krş. YUyg. *çöri*, Özb. *cho'ri*; **öge** (<ET (MK) *ögey*) üvey krş. Çağ. *ögey*; **üçek** bağırsak krş. YUyg. *içek*; Özb. *içak*; **börke (**<ET (Uyg.) *börk*) başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler krş. YUyg. *börk*; **ḳabuz** (<ET (Uyg.) *ḳopuz*) eski bir Türk sazı.

4.2. Metin

[1a]

بسم الله الرحمن الرحيم, الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين[64]

Rāviyān-ı aħbār ve nāḳılān-ı āŝār andaġ (3) aytıpdurlar kim eyyām-ı ħoş ve hengām-ı dil-keş ve vaḳt-ı ħurremį ve Óahd-i bį-ġamį devr-i muÓażżam ü muġtenem ü niÓmetį (4) devr-i mükerrem ü muĥterem-i eyyām eger kişige muvāfaḳat körsetse ve evḳāt muvāfaḳat ḳılsa anı belki bį-(5)-tebdįl bilmek kerek ve saltanatnı Óivaż-ı ħayāl ḳılmaḳ kerek. Vaḳtį ki yādıdın çıḳsa źevḳį kim ėlgidin (6) barsa anı ḳābiliyyet-i Óavdi ve śalāĥiyyet-i reddi yoḳtur. Ḳāle'n-nebį Óaleyhi's-selām اغتنموا الفرص فانّ فوقها غصص[65] (7) śadaḳa Resūlullāh. Ḳāle'n-nebį Óaleyhi's-selām اشدّ الغصص فوت الفرص[66]

ḲıtÓa;

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(8) Muġtenem bil cihānda furśatnı

Vaḳt eger ötse bes yanıp kėlmes

Gevher-i vaḳtını mekānını

(9) Oşbu Óālemde hēç kim bilmes

Vaḳt-ı ħoş kim ėlgidin barsa

Yanmaḳı hēç anıŋ mümkįn ėmes

---

[64] Bismillâhirrahmânirrahîm, elhamdulillâhi rabbi'l-âlemîn ve'l-âkıbetü lil-müttakîn ve's-salavâtu ve's-selâmu alâ resûlihi Muhammedin ve âlihi ve ashâbihi ecmaîn. Gaferallâhu veli vâlideyhimâ ve ahsene ileyhimâ ve ileyhi: Esirgeyen ve bağışlayan Allâh'ın adıyla; hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a aittir ve hayırlı son da O'ndan korkanlaradır. Salât ve selam da O'nun peygamberi olan Hz. Muhammed'e ve peygamberin ailesi ve dostlarına olsun. Allâh (bu kitabın yazarını) ve anne babasını bağışlasın, ona ve onlara güzellikle muamele etsin.

[65] Bu hadis metinde "اعتها القرب فان فوقها خصص" şeklinde yanlış yazılmış olup, tarafımızca doğrusu yazılmıştır. İğtenemu'l-furas fe-innehâ gasasun: Fırsatı ganimet bilin, fırsat elden kaçtığında sıkıntı verir.

[66] Bu hadis metinde "اشد القصص فوت العرض" şeklinde yanlış yazılmış olup, tarafımızca doğrusu yazılmıştır. Eşeddu'l-gusasi fevte'l-furasi: Sıkıntıların en şiddetlisi, fırsatın elden kaçmasıdır.

(10) Faḳat vaḳtlardın bir vaḳtda kim ol yigitlik zamānı ėrdi ĥikāyet ḳıldı ve eyyām-ı ħoş **[1b]** (1) ve hengām-ı Óahd-i şebāb ėrdi, rivāyet ḳıldı. Bir Óazįzį ve bir büzürgį bu bendege aydılar kim bir kitābı bitiŋ kim (2) ėkki müştemil bir Óazįzi bir Óibāretdin yana bir Óibāretke taÓbįr ḳılıpdurlar ve elfāž-ı Hindūnı Fārsį tili birle terceme (3) ḳılıpdurlar. Şibhet-i maḳālni taḳrįrātıda sözni köp uzaytıpdurlar sözni uzay-(4)-tsa hem maÓādıġa yėtkürüptürler ve ḳāÓide tertįb źevḳi ve terkįb şevḳini aślā riÓāyet ḳılġan (5) ėmesdür. Ve ĥüsn-i ibtidā ve berāÓat-i istiĥlāl Óibāret-i vāżıĥ ve işāre[t]-i lāyiĥ ve (…) (6) vażÓ-ı müreşşahġa (…) kitābını Türkį eylepdürler. Andaġ kim oḳuġuçı ve ėşit-(7)-güçiniŋ maḳśūdı rāĥatdur ĥāśıl bolmaydur ve bularnıŋ matlūbı fevt boladur. Ve eger sen (8) bu aśl Hindūy lāyıḳ (…) kitāblarınıŋ uśūllarıdın muĥtaśar Óibāretler ve müselsel istiÓāretler (9) tertįb-i lāyıḳ ve terkįb-i fāyiḳ (…) tapsaŋ oḳuġuçı ve ėşitgüçiġa minnet-i bį-nihāyet ĥāśıl bolur ėrdi. (10) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

ÓĀlemi Óilmini kötermeklik

ÓİIm tuĥmını yaĥşı ėkmeklik

Özgelerni ėligidin kėlmes

(11) Bir kişi oşbu Óilmni bilmes

Oşbu işler seniŋ işiŋdür ḳıl

Özgeler hem ḳılalmaġaylar bil

Ol (12) büzürg-vār ĥakįm kim köŋül anı hicrānıdadur ve bende-yi fermānıdadur ve anı buyruġı kim cān anıŋ (13) meÓmūr-ı mezūmıdur imtiŝāl körüp tiledi egerçi belāġat sözde oldur kim ŧavįlü'l-kėlām maḳāl (14) muḳteżāsı birle uzun sözni ḳısḳa ḳılsalar velį bend ü sözni aślā ḳısḳartmay bil kim (15) امر امير خير االمورdur[67]. Siyemmā. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Barça işlerde cān u ten birle

Cān birle mutābaÓat ḳılġıl

[67] Emr-i emįr ħayru'l-umūr: Yöneticinin istediği iş en hayırlı iştir.

Ėllig **[2a]** (1) ėkki dāstān-ı efsāneniŋ biri oldur kim bir sūdā-gerniŋ oġlını öyde bir ŧūŧįsi bar ėrdi kim (2) anı şārek dėr ėrdiler. Ḳażārā ol sūdā-ger beççege sefer vāḳiӪ boldı. Kėter vaḳtıda ked-bānūsıġa (3) dėdi kim ey maĥbūbem elbette meniŋ yoḳluġumda her işi ki saŋa utru kėlse ve her mühimmį kim muӪteriż bolsa (4) kerek kim bu ėkki cān-verge meşveret ḳılġay-sen, bį-meşveret bular hēç iş ḳılmaġay-sen (5) dėp yolġa revān boldı. Be-nā-gāh ol sūdā-ger beççeniŋ ĥātūnı ėrniŋ ġaybetide bir civānįge (6) köŋül bėrip anıŋ Ӫışḳıda mübtelā boldı ve cānı ol civānį iştiyāḳıda ḳayd boldı. Meşveret (7) ŧarįḳasıda şārek yaӪnį māde ŧūŧįni ḳaşıġa kėlip aydı kim ey ŧūŧį maŋa mundaġ iş (8) utru kėlipdür teşne bolġan nefsimni anıŋ zülāli birle sįrāb ḳılsam. Bu işde maŋa (9) nė maślaĥat körsetür-sen ve bu mühimde nė ruĥśat bėrür-sen dėdi. Ŧūŧį kim Ħucestedin bu sözni (10) ėşitti naśįĥat ve mevӪiżeler ėşikni açtı ve aŋa devlet-ĥᵛāhlar ŧarįḳasıda naśįĥatler (11) ḳıla başladı. Ve ĥātūn kim Ӫışḳı ġālib bolup hevesi ĥaddin aşıp ėrdi ŧūŧįni (12) naśįĥat aŋa nā-ĥoş köründi. Fi'l-ĥāl ŧūŧįni ḳafesdin alıp andaġ urdı kim rįze rįze (13) boldı. Andaġ ġażab-ālūd ner ŧūŧį ḳaşıġa bardı ve ĥālını aytıp beyān ḳıldı. Ŧūŧį (14) özige endįşe ḳılıp dėdi kim eger naśįĥat ḳılsam şārekge bolġan cezānı körer-men, meger (15) ruĥśat bėrsem ol baŧŧāl đalāletke tüşküsidür. Muŋa baḳıp bir nėçe ḳılay kerek kim men hem **[2b]** (1) bir mühlikdin ḳutulġay-men ve anıŋ nefsini fısḳ u fücūrıdın muĥāfažat eylesem dėp fi'l-ĥāl özini (2) devlet-ĥᵛāhlardın körsetti ve ĥikāyetleri kim anıŋ ŧabӪıġa lāyıḳ ve sözleri kim anı mizācıġa (3) muvāfıḳ ėrdi anı bünyād ḳıldı. Ve bu ĥikāyelerni ėşitgeni meşġūl ḳılıp barġalı ḳoymadı (4) ve anıŋ barmaḳı taŋlage tevaḳḳuf taptı. Ėllig ėkki kėçe Ħuceste kim ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ḳaşıġa (5) bardı. Ŧūŧį her kėçe bir efsāne-yi rengįn bünyād ḳılıp ve bu efsāne birle meşġūl ḳılıp anı barmaḳı taŋlaġa (6) tevaḳḳuf taptı. Ėllig ėkki kėçe bu reng birle ötti. Andın soŋra sūdā-ger beççe deryā seferdin yėtip kėldi (7) ve śūret-i ĥālni ŧūŧįdin soradı. Ŧūŧį her nė kim Ħᵛāce Meymūneni ġaybıda bolġan vāḳıӪalarnı (8) bir bir taḳrįr ḳıldı. Ħᵛāce Meymūne ŧūŧį zįrek ü dānālıḳıġa aĥsen ü āferįn oḳudı. Ve ol ĥātūn-(9)-nı öltürdi. **ĶıtӪa;**

[feӪilātün mefāӪilün feӪilün]

Bir ĥātūnį ki bes yaman bolsa

Yaĥşı bolġay cihānda (…) olsa

Aśĥāb-ı (10) şevḳidin iltimās ve erbāb-ı źevḳidin teferrüc oldur kim vaḳtlardın bir (11) vaḳtda bu ĥikāyelerni oḳuġandın soŋra vaḳt-ı ĥoş müyesser bolsa bu bendeni duӪā

birle (12) yād ḳılsalar ve unutmaġaylar ve [68]ولال رض من كأس الكرام نصيب yaÓnį yėr tofraḳnı kerįmler cāmıdın (13) ve yemm hem cūş u ħurūşke kėlür. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Sözler aytma andın mundın

Her nė maḳśūddur anı alġıl

(14) Özge efsānelerni terk eylep

Dāstān-ı Ħucesteni alġıl

Erbāb-ı dāniş ü bįnişge maÓlūm ve ehl-i (15) taĥḳįḳ u teftįşge mefhūm bolsun kim efśahu'l-fuśaĥā ve emlaĥu'ş-şuÓarā Ħıźmet Mevlānā ḳuddise sırruhu **[3a]** (1) kemāl-i belāġat ü feśāĥatdın Óibāretlerni ve müstecmiÓ u muraśśaÓ ĥikāyetlerni müseccaÓ (...) rivāyet-(2)-lerni müzevvaḳ u maÓḳıl kėltürüp hėç̄ daḳįḳā vü daḳāyıḳ-ı Óilm-i meÓānįdin ve nükte-senc-i ĥaḳāyıḳ-(3)-dın fenn-i beyān u bedįÓdin kėltürmey firū-güźāşt ḳılmaġandur. Ve bu faḳįr [u] ĥaḳįr-i (4) bį-biżāÓat ve bu duÓā-gū-yı bį-istitāÓat [69]ما ال يدرك كلله ال يترك كلله muḳteżāsı birle öz (5) işige yaraşur Türkį tilde taśnįf ḳıldı. Ve elfāž-ı ÓArabiyye ve kėlimāt-ı müşkiliyye ve ebyāt-ı ÓArab kim (6) semāÓġa mevḳūf ėrdi bir kāmil [ü] mükemmel dāniş-menddin sorap ve bilip andın soŋra beyān ḳılındı. (7) Ve yana maÓlūm bolsun kim Süleymān-ı zamān ve süĥan-dān-ı cihān ve dāniş-ver şāhlar śoĥbetleride (8) ve dānā şehin-şāhlar meclisinde yol tapġan Ħıźmet Mevlānā RaÓdį *zāde fażįletehu* kim tertįb (9) ü şerįf ü teóliįf yegāne-yi dehr ü manžūr-ı Óaśr ėrdi, anıŋ ĥużūrıda bu dāstānlarnı Türkį (10) ḳılġandın soŋra bir bir oḳup anıŋ işāreti ve beşāreti birle beyānge kėltürüldi. Ve bu (11) kitābnı oḳuġuçı ve ėşitgüçi kim Óaceb efsāneler ve Óaceb dāstān žāhir bolur ėrdi ol (12) sebebdin bu kitābġa *Mažharu'l-ÓAcāyib* aŧ ḳoyuldı.

Ŧūtį Birle Ħucesteniŋ Dāstānı ve Ŧūtį-(13)-niŋ Sözige Kirgeni

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Ŧūtį kirdi sözge ol şįrįn-zebān

Źevḳ birle başladı (14) bir dāstān

[68] Arap şâiri Emîr Dübeys'in bir beytine ait olan bu mısranın baş tarafı metinde "والل عرض" şeklinde yanlış yazılmış olup tarafımızca doğrusu yazılmıştır. Ve li'l-arżi min keósi'l-kirāmi naśįbun: Büyüklerin kadehinden toprağın da nasibi vardır.

[69] Metinde "اليدرك والل يترك كله" şeklinde yanlış yazılmış olup tarafımızca doğrusu yazılmıştır. Mā lā yudreku kulluhu ve lā yutreku kulluhu: Bir şey tamamen elde edilmese de tamamen terk edilmez.

Başladı bir dāstān-ı bü’l-Ǿacįb

Ol kėçe ķıldı Ĥikāyetni ġarįb

(15) Ķıśśa-yi ārām-ı cān bü’l-Ǿaceb

Burnaķılardın rivāyātı Ǿaceb

Meclis içre tamdı şeker sözdin

[3b] (1) Nėçe buldı sırr-ı maǾnį özdin

Žāhiride ħażir yanlıġ sebz-pūş

Bātınıda źevķ-i maǾnį ursa (2) cūş

Sözde bir dāniş-ver-i Ĥaķķāne

Mülhem olġan Ǿālem-i rabbāne

Muşt bir uǾcūbe-yi esrār-(3)-dur

Bātınıda maǾnį bisyārdur

Taptı gūyā Ĥaķ TeǾālādın nažar

Vāķıf-ı esrār oldı muşt-ı per

(4) Ķudretini žāhir ėtti Ĥüsn-i pāk

MaĤrem-i esrār oldı muşt-ı ħāk

Ey Latįfį tapmadıŋ Ĥaķdın (5) nažar

Pįr-i maǾnįdin ėrür sen bį-ħaber

Ḳıśśa

Burnaḳı ėlde bu dāstānı andaġ ĥikāyet (6) ḳılıpdurlar: Ötken zamānda Hind şehrleridin bir şehrde sūdā-gerį bar ėrdi; Mübārek (7) atlıġ, śāĥib-i māl u niǾmet-i bį-şümār ve ħudāvend-i cāh u ĥaşmet. Anıŋ ferzendi yoḳ ėrdi. (8) Kėçe kündüz ferzend tilemekni tilige tesbįĥ ḳılıp ėrdi. Nā-gāh saǾādet-i śubĥdın Ħudā (9) TeǾālā bir ferzend bėrdi kim ĥüsni āfitābge berāberlik ḳılur ėrdi. ǾĀlemdeki müneccimlerni yıġıp (10) ol beççeni tāliǾini körüp atını Meymūne ḳoydılar. **ḲıtǾa;**

[mefǾūlü mefāǾilün feǾūlün]

Gūyā ki sitāre yėrge tüşti

(11) Yūsuf güźer-i şehirge tüşti

ǾAceb zįrek ü dānā śabābet menzilidin belāġat meydānıda (12) çābük-süvārlıḳ temāşāge meyl ḳıldı. Atası Meymūneni közüm açuḳlıġıda ked-ħudā ḳılġay-men (13) ve cihānnı leźźeti ve ġāyetdin közümni nūrı ve köŋlümni sürürını ħoş-vaḳt ḳılġay-men (14) dėp her tarafge ve her şehrge kişiler iberip bir Ħuceste nām māh-peyker-i vālā güherni Meymūnege Ǿaḳd-i nikāĥ (15) ḳılıp bėrdiler. Meymūne Ħuceste birbirlerige andaġ muĥabbet peydā ḳıldılar kim Ǿāşıḳlıḳ **[4a]** (1) ve maǾşūḳlıḳ ĥikāyeside Leylį vü Mecnūn, ǾAźrā [vü] Vāmıḳ gūyā Ǿışḳ dersini oḳutupdurlar. (2) Ḳażārā bir küni Meymūne bāzārnı temāşā eylep her nevǾ śanǾatlarnı teferrüc ḳılıp yörüp (3) ėrdi. Kördi kim bir kişi bir ŧūŧįni ḳafeske salıp alıp kėlipdür ve güftārını gūyālıḳını körüp (4) ħarįdārlıḳ ḳıldı. Ŧūŧįniŋ śāĥibi bahāsını miŋ tenge dėdi. Meymūne dėdi kim bir muşt-ı per cān-verni (5) ḳandaġ aĥmaḳdur ki miŋ tengege alur dėdi. Śāĥib-i ŧūŧį dėdi kim ey ħᵛāce-yi merd dünyānı (6) ĥāśılını bilmegen ėken-sen, nā-merdniŋ nažarıda bir fįl miŋ pūlca körünür ammā Ħudā bėrgen (7) devlet-mendlerge miŋ tenge dėgen bir (…) ėmes bir sāǾat Ǿömrini ħoşlıḳ bilen ötüşini (8) ĥayāt-ı cāvidānį dėpdürler. Ŧūŧį dėdi kim ey ħᵛāce-yi merd sen meniŋ ḳadr ü ḳıymetimni bilmediŋ (9) eger çendį ki bir muşt-ı per men Ħudā TeǾālānı Ǿināyeti bilen Ḳuróānnı yėtti ḳırāǿat bilen oḳur-men (10) Ǿilm-i nücūmda Ǿālimdür-men on vaḳt yėgirmi tört sāǾatni bilür-men Ǿālemde vāḳiǾ(11) bolmaġan Ǿilm-i ġaybı bilür-men dėdi. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį Ǿilm [ü] dāniş ėrdi Ǿazįz

Hēç nėme Ǿilmdin Ǿazįz (12) ėmes

Ādemį barçadın ĥaķįr olsa

Ǿİlmi bolsa anı faķįr dėmes

Nėçe ķısm Ǿilmler bilür-men kim (13) hēç ferzend-i ādem bilmes dėdi. Şol zamān Ħᵛāce-yi sūdā-ger miŋ tenge bahā bėrip aldı. Ħoş-vaķt u ħurrem (14) ve ħandān ü şādān bolup öyge alıp kėldi. Ħuceste bilen temāşā ķılıp olturup ėrdiler. (15) Ŧūŧį aydı kim ey Ħᵛāce üç kündin kėyin deryā ŧarafıdın sū[dā]gerler kėledür sünbüldin bölek nėmerse **[4b]** (1) eylepdürler, eger fāyidege ŧālib bolsaŋ her ķança ķudretiŋ yėtse sünbüldin alġay-sen dėdi. (2) Ħᵛāce Meymūne der-ĥāl şehr içindeki sünbüllerni ve śaĥrādaki sünbüllerni yıġıp aldı. Ve hēç kimde sünbül ķalmadı. (3) Ve hemesini cemǾ ķılıp turup ėrdi. Taŋlası deryā ŧarafıdın bir nėçe kārvān kėlip (4) şehrge tüştiler ve bāzārlardın ve śaĥrālardın sünbülni soradılar, tapmadılar ve ĥayrān (5) boldılar. Bir bahānı on bahāġa alur boldılar. Aŋa hem müyesser bolmadı. Anda bir kişi dėdi kim Ħᵛāce (6) Meymūneni sünbül bar dėp bu türkān kārvān başlap Ħᵛāce Meymūneni öyige başlap bardı. (7) Ħᵛāce Meymūne bir bahānı on bahāġa sūdā ķıldılar. Dünyā bį-ĥadd u bį-ĥisāb tola boldı. Bu sūdnı (8) körüp ħoş-ĥāl u ħurrem boldılar. Yana bir kün bāzārġa çıķıp temāşā ķılıp yörüp ėrdi. (9) Bir kişini kördi kim bir māde ŧūŧįni alıp bėrüptür. Fi'l-ĥāl bahā bėrip anı hem aldı. Bol hem gūyā (10) vü dānā ėrdi. Ħᵛāce Meymūne köŋlide dėdi kim eger bu ėkki ŧūŧį bir yėrde bolsa bularnıŋ naġme nevāları (11) kündin künge ziyāde bolup vaĥşeti zāyil bolur dėp ħūb perveriş ķıldı. **ĶıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį (12) her nė bar Ǿālemde

Ħᵛāh yaħşı ħᵛāh yaman bolsun

Her kişi ŧabǾġa muvāfiķ ėmes

Barça nā-cinsdin (13) yıraķ olsun

Ner ŧūŧįni māde ŧūŧį birle hem-ķafes ķıldılar. Ŧūŧį şārek birle cüft boldı. (14) Ħᵛāce kördi kim bularnı Ǿilm u ferāseti ŧabǾ u leŧāfeti kemāliġa kėldi. Kündin künge bular

(15) bir nevÓ ĥikāyeler ḳıladurlar. Ħᵛāce Meymūnege mundaġ iştiyāḳ tüşti kim evvel sū[d]nı **[5a]** (1) körmey ötük salġalı turdı. Fi'l-ĥāl deryā ṭarafıġa sefer ḳılġalı turdı. Ve sermāye ḳolġa (2) alġalı turdı. Ayttı kim ey Ħuceste ėkki dünyānı sermāyesi pūldur, ḳolumdaki sermāyeni tüket-(3)-seŋ ve ħarc ḳılsaŋ yana pūl tapar-men dėgünçe Óömr yārį bėrmes. Ėşitipdür-men kim deryā (4) seferi müşkil ve-lįkin sūd-mend ammā ħaṭarnāḳ ħuşkį seferi bį-dām u āsāndur. Kişi (5) oldur kim müşkil iş fikride bolġay, bir nėme ḳolıġa kėltürgey ve yana birevge hem nefÓ yėtkürgey (6) ve özi hem yėgey. Ol kişi kim ḳolıda pūlı yoḳ öyide nānı yoḳ ve hem ıparġa oĥşar (7) ammā (...) yoḳ. Eger miŋ miŋ hüner ḳılsa ve śanÓatlar körgüzse iÓtibārı yoḳ. Eger çendį ki (8) kör [ü] ker bolsa ve anı ḳolıda pūlı bolsa bu kişidin ħoş-gūy ve yaĥşıraḳ tapılmas. **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(9) Naĥşebį pūl kişini şāh ḳılur
Nėçe müflis pūlı bile kişidür

Kişini ḳadrini pūl bile bil
(10) Ger pūlı bolmas kim biledür

El-ḳıśśa ticāret-i deryā sūd-mend bolupdur dėp zād-ı (11) rāĥileni ṭapar ḳıldı. Ħuceste aydı kim ey Ħᵛāce pūl tapar-men dėp kişi özini uluġ (12) belāġa taşlamaḳ Óaḳldın yıraḳ ve özini ĥ[Ó]ārlıḳġa yėtkürmaḳdın yamanraḳ yoḳ. (13) Pūlnı ġamıda ġamge ḳalmaḳ iş ėmes. Yana çıḳıp aĥvālni andaġ bilmaḳ kerek kim (14) dünyā kişige vefā ḳılmas. Baĥįllerniŋ üze ḳabāĥat ḳılġan dėk bilmek kerek. (15) Ferzend-i ādemni helāketge salġan ve dost yārdın acıratgen kerek. Yārānlarnı **[5b]** (1) dįdārını ġanįmet bilmeklikdür. Bes ĥarįś u cāris u Daḳyanusdur vü Şeddāddur. Mundaġ ĥırśnı (2) ber-ṭaraf ḳılġıl dėdi. **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį dünyānı ġamın yėmegil
Dünyā bir gürg şāh aŋa fülān

Pire hergiz (3) böcek bilen teŋ ėmes
Ĥırśnı āĥiriġa yoḳ pāyān

Bu ĥırś [u] ŧamaǾdın köŋül üzgil. Bularnı (4) hem-rāh alıp barġıl çirā ki mažlūm kişini pāy-ı cāmeġa oħşa timŝāl ķılıpdurlar, kişi pāy-ı câme-(5)-siz Ǿilācı yoķ dėdi. Meymūne dėdi kim mažlūm kişini ėşikini bosaħasıġa timŝāl ķılıpdur-(6)-lar. Ėşik bosaħası heme vaķt her yėrde ber-ķarār bolur. Men seferdin kėlünçe her türlük iş (7) vāķiǾ bolsa bu ėkki ŧūŧįdin bį-meşveret iş ķılmaġay-sen bį-izn ėşikge ķadem ķoymaġay-(8)-sen. Bularnı sözi Ǿayn-ı ŝevābdur dėp seferge çıķtı ve tįz kėlür-men dėp ėrdi kėç (9) kėtti. Bir küni Ħuceste dil-gįr bolup ve bir lisān-ı ĥāl Ħᵛāce Meymūneni yādlanıp bālā-yı bāmġa çıķıp ėrdi. (10) İttifāķen nažarı bir sūdā-ger beççege tüşti. Bu sūdā-ger beççeni nažarı Ħucestege tüşti. Fi'l-ĥāl tįr-i (11) Ǿışķ kėlip Ħucesteni śandūķ-ı sįnesige cā boldı. Bu sūdā-ger hem Ǿāşıķ-ı bį-ķarār boldı. Ėkkelesi (12) hem yıķılıp bį-ħod boldı. Sūdā-ger beççeni ķulları öyge alıp kėtti. Ħucesteni hem bervār bervār ķılıp (13) Ǿizzet ikrām birle öyge alıp kirdiler. Ammā bu vāķıǾadın hēç kim ħaber-dār bolġānı yoķ ėrdi. (14) Hemānā ki öyge alıp kėldiler hūşıġa kėldi. Der-ĥāl Ħucesteni sulŧān-ı Ǿışķını leşkeri śabr u ķarārını laçın (15) cān-verġa çapķan dėk bir yėrge yıġdı. Ħucesteni Ǿaķlı vü tedbįrini be-menzile-yi cāsūs her ŧarafge girįzān ķıldı. **[6a]** (1) Ĥavāss-ı pencgāne her ķaysı bir buluŋge yaşundılar. Bį-çāre Ħuceste dil büryān ve çeşm giryān ķulķule vü ħarāb birle (2) ŧūŧįni ķaşıġa kėldi. [70]الجنس مع الجنس dėp ĥālini şārek ŧūŧįġa ižhār ķıldı. Vaķt-ı (3) namāz turup ėrdi. Āfitāb maşrıķ vilāyetidin žulümāt menzilige sefer raħtını baġladı. (4) Māh ĥarem-i sarāydın peyk seyri bilen maşrıķ taħtıge ber-ķarār boldı. Ħuceste-i çār-deh-i māh-(5)-ruħsārdın ĥayā çeşm-bendini taşladı ve pencere-nişįn közlerdin ŧabaķ ŧabaķ dürr (6) cevāhirler niŝār ķılıp Ǿarż-ı ĥālini bir bir beyān ķıldı. Ve ayttı kim ey nādire-yi devrān ve ey (7) yegāne-yi zamān maŋa bir vāķıǾa pįş kėlipdür ayturġa ŧāķatim yoķ ve yaşururġa imkānım. (8) Eger bu düşvārlıġımda dest-gįrlıķ ķılmasaŋ ve maślaĥatį körgüzmeseŋ işim düşvārlıķġa ķaldı (9) dėp śūret-i ĥālini bir bir beyān ķıldı. Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste Ħᵛāceni ĥaķķı niǾmeti saķlaġıl ve rāh-ı (10) fısķ [u] fücūrġa ķadem ķoymaġıl. Bolmasa dünyā vü āħiretde şermende vü şerm-sār bolur-sen ve āħir peşįmānįġa (11) ķalur-sen dėdi. Ħuceste dėdi kim nė iş ķılsa bolur ki peşįmānį bolmaġay. Ŧūŧį dėdi kim śabr ŧāķat (12) ķılmaķ ve özni bu endįşe-yi nā-muvāfıķ yıraķ ķılmaķ dėdi. Ħuceste der-ġażab bolup āteş-i (13) Ǿışķını dāmıġa aylanġanlarġa naśįĥat kār ķılmas dėp ŧūŧįni ķafesdin alıp ġalebe-yi (14) Ǿışķını şevķ ĥarāreti ĥareketge kėlişi hemān yėrge urdı ki murġ-ı rūĥı ten ķafesid[in] uçup (15) kėtti. Ħuceste der-ĥāl ķahr u ġażabı birlen ner ŧūŧį ķaşıġa kėldi. Ve ķıśśa-yi pür-

[70] El-cinsu maǾa'l-cins: Her cins kendi cinsiyle beraberdir.

ġuśśadın eyvānını **[6b]** (1) bāġındın ayaġ bir bir Ĥikāye ḳıldı. Ŧūŧį zįrek ü dānā ėrdi teǿemmül ḳılıp köŋlide dėdi kim eger şārek dėk (2) naśįĤatler ḳılsam meni hem öltürür. Ĥikāye birle ötkerey şāyed ki taŋla aĥşam Ħᵛāce (3) kėlse bu mühlikdin ḳutulġay-men dėdi. **ĶıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį iş ḳılıp zamānge baḳ
Ėl ḳayan baḳsa sen (4) hem şu yan baḳ

Yaĥşılarnı ḳılış işi şubudur
Bolmasa öz cānıġa ḳaśd ḳılġıl

Ŧūŧį Ħucesteġa (5) aydı kim [ne]den bu endįşeni ḳılıp-sen ve bu fikrni köŋlüŋge tėgürüp-sen elbette mažlūm (6) ŧāyifesi nāḳıśu'l-Ǿaḳl bolur iǾtimādġa yaramas. Dil-cemǾ bolġıl ve hēç endįşeni ĥātırıŋge yol (7) bėrmegil. Her ança ḳolumdın kėlse nėçe murādıŋġa tėgürür-men. Ammā bu işni kişige ižhār ḳılmaġıl (8) ve iĤtiyāŧ birlen ĥayāl ḳılmay barıp maĤbūbuŋnı viśāliġa müşerref bolup yanġıl. Eger Ĥiyel (9) ḳılsaŋ Hindūstān vilāyetdeki sūdā-gerni köçiġa bolġan vāḳıǾa saŋa hem bolmasun (10) dėdi. Ħuceste aydı aŋa nėme vāḳıǾa bolupdur dėdi. Ŧūŧį andaġ rivāyet ḳıldı kim Hindistān (11) şehride bir sūdā-gerį bar ėrdi. Māl u menāldin müstaġnį ėrdi. Bir ĥoş-güftār ŧūŧįsi (12) bar ėrdi. Nėçe tėmey Ĥimāyetini ŧūŧįġa tapşurgen ėrdi. Öyde her nėme Ĥādiŝe bolur bolsa (13) muǾāyene ḳılıp köŋliġa berāber alur ėrdi. Bir küni sūdā-ger sūdāge kėtti, sūdnı ümįdide (14) misāfirçilik iĥtiyār ḳıldı. Bu seferdin kėlgünçe köçi bir kāsib beççege āşinā boldı. Ve bir kėçe (15) bu kāsib beççeni alıp kėlip hem-bister boldılar. Ve birbirleridin kām-ı dil Ĥāśıl ḳılur ėrdiler. Bir nėçe **[7a]** (1) vaḳt Ǿömrlerini bu ŧarįḳada ötkerür ėrdiler. Ammā ŧūŧį her vāḳıǾa ki kördi ve bildi (2) körmes ve bilmes boldı. Şu tedbįr birlen ölümdin ḳurtuldı. **ĶıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį bilgeniŋni (3) bilmes bol
Çünki rāĤat tapay dėseŋ yeksān

Közni körmes ḳulaḳ ėşitmes (4) ḳıl
Miŋ ferāġat bu işdedür āsān

Nèçe kündin kèyin Ħᵛāce seferdin kèldi. (5) sūd-mend bolup ŧūŧį ança vāķıÓaları ki Ħᵛāceni ġaybetide bolup èrdi Ħᵛācege (6) bir bir beyān ķıldı. Ammā Ħucesteni vāķıÓātını gūyā bedenideki cān dèk saķladı. Mebādā (7) Ħᵛāce ķadįmü'l-ħıźmet rūzgārıdın müfāraķat ķılġay. ÓĀlem-i civānįde bolġan işge (8) tevbe ķılsa ümįd bar ki Ħudā TeÓālā Kerįm u Raĥįmdur şāyed tevbesi ķabūl bolsa. Ammā piyāznı (9) her çend yaşursa ve Óışķnı yaşursa āħirį āşkārā bolur. ÓĀķıbetü'l-emr Ħᵛāce bu vāķıÓanı (10) bölek kişidin èşitti köŋlide saķladı. Ħuceste Ħᵛāceni èşitgenini bildi. Kö-(11)-ŋlide dèdi kim bu sırrlarnı ŧūŧįdin bölek kişi bilmes èrdi. Bu işler ŧūŧį āşkārā (12) bolġandur dèp köŋlini zirāÓat-gāhıda ve ot oraġını çaçıp ve intiķām (13) suyı birle suġarġay furśat yārlik ķılmas èrdi. Nā-gāh vaķtnı ħālį (14) tapıp ŧūŧįni ķafesdin alıp ķanat ķuyruġını yulup taşladı. Bir pārçe (15) gūşt ķıldı. Ve bāz özi feryād fiġān nāleler ķılıp dèdi kim hey dirįġ śad dirįġ **[7b]** (1) ŧūŧįni müşük alıp ķaçıpdur. Heme ħalķġa maÓlūm boldı ki ŧūŧįni müşük alıpdur. Şol (2) zamān cemįÓ cān-verler perende ve çerendeler vuĥūş [u] ŧuyūr heme muśįbet u taÓziyet tūŧįler bülbül (3) ķara libās kèyip turdı. Kebūter naġme nevāsını ber-taraf ķıldı. Fāħtek gu gūyān bendelik tavķını (4) gerdeniġa saldı. Ħuros feryād u fiġān u nāleler bünyād ķıldı. Hüdhüd tācını başıdın (5) alıp yèrge urdı. Ķumrı derd-i be-hezār iştiyāķ hay hay bilen nevĥa-ger boldı. (6) Ķarġa ħalķ arasıdın çıķıp bā-deşt [ü] beyābānlarnı iħtiyār ķıldı. Sįmurġ kūh-ı Ķāfda (7) mütevaŧtın boldı. Bu ħaber gülistānlarġa yètti èrse hemān sākinān-ı gülzār ve mütevaŧtınān-ı (8) şāħsār ĥayrān boldılar. Peyrev-i āzādnıŋ ayaġı gülde ķaldı, şāħ-ı enār ķurudı, gül (9) perįşān boldı, ġonçe ķabāsını çāk ķıldı, çemen libāsını taşladı, yāsemen çirayı zaÓferān (10) boldı, nesrįnniŋ çirayı baÓżısı pįrlıġ ve baÓżısı sebz boldı. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį yıġla (11) yaħşı ölgenige

Lįk öz ĥāliŋge ħaber-dār ol

Egerçi ŧūŧįni öldi dèp taśavvur ķıldı. (12) Ammā ramaķ-ı cānı bar èrdi. Ol sultān-ı ezelniŋ emr-i fermānı bolmay peşşege āzār her gāhį (13) Óādildür ki der-gāhıda ĥaķ nā-ĥaķ bolmaġay. Ħᵛāceniŋ yaķın püşte-yi şühedā bar èrdi (14) ve heme ħalķ cānını ervāĥ-ı şühedādın tiler èrdiler. Ŧūŧį be-hezār meşaķķat özini püşte-yi (15) şühedāġa yètkürdi. BaÓżı ĥavādiŝāt-ı Óālemdin ve eyyāmdın bir şemÓ közge yètkürdi. Kèçelerde **[8a]** (1) çıķıp kemter loķmalar tapıp yèp ķanāÓat ķıldı. Ve nèçe dānege rıżā boldı andın (2) kèyin Ħᵛāce köçini ķılġan işlerini köŋlige alıp ŧūŧįni müşük yègenini bahāne (3)

ḳılıp urup çıḳardı. Ve dost yārı vāsıta bolġan bilen bolmaydur. Kördiler (4) kim Ħᵛāceni hergiz āşinā bolurı yoḳ. Meóyūs bolup püşte-yi şühedāġa barıp èşitti bolurnı (5) niyyetide cārūb-keş bolup yöridi. Ŧūtį gürdın āvāz ḳıldı ki ey Óavret bir maĥbūbnıŋ (6) ser-kūydın ümįz üzmey, köŋül matlūbıġa yètip bolmas. Eger meni vaśiyyetimni ḳabūl (7) ḳılmasaŋ murādıŋġa yètmes-sen dèdi. Ħuceste o yan bu yanġa ḳaradı hēç nème (8) žāhir bolmadı. Yana āvāz ḳıldı kim ey Ħuceste başıŋdaġı saçıŋnı bir telden mūyını (9) yulup taşlaġıl dèdi. Ve yana ḳırḳ kün śıdḳ [u] iħlāś bilen püşte-yi şühedāġa mücāvir bolġıl, (10) ol vaḳtda saŋa dest-gįrlıḳ ḳılġay-men ve seni murād [u] maḳśūdıŋġa yètkürgey-men dèp āvāz kèldi. (11) Fi'l-ĥāl Ħuceste bedenideki her tāre mūyını bölüp taşladı. Andın kèyin ŧūtį özini gürdın (12) žāhir ḳıldı. Aydı ey Ħuceste kördüŋ mü her kim ḳılġanını körer yaħşılıḳḳa yaħşılıḳ yamanlıḳḳa (13) yamanlıḳ cezāsını tapar. Maŋa her türlük Óaźābıŋ maŋa ḳıldıŋ, özüŋge yandı. Men (14) bį-günāh èrdim. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį sen kişige yaman bolma

Her nè ḳılsaŋ özüŋge yanġusıdur

(15) Yoḳdur hēç iş cihānda bį-taḳrįb

Ḳılmış işni velį revā bilme

Ey Ħuceste men ġammāzlıḳnı ve töhmetni **[8b]** (1) süĥan-çinlıḳnı bilmes-men. Ve seni tuz ŧaÓāmını ĥaḳnı saḳladım, sırrıŋnı Ħᵛāceġa ḳılmadım. Ve yana aydı körgil ki (2) seni Ħᵛāceġa nè ŧarįḳa birle āşinā ḳılur-men. Söz taşuġuçı behiştge kirmes dèpdürler. ÓAle'ś-śabāĥ (3) ŧūtį Ħᵛācesini öyige bardı. Zebān be-duÓā-yı Ħᵛāce açıp sitāyişler ḳıldı. Ħᵛāce aydı kim sen nè türlük (4) ŧūtį sen nè yèrdin kèldiŋ nè yèrge barur-sen. Ŧūtį aydı ey Ħᵛāce müşük alġan ŧūtį men. (5) Ħᵛāce ĥayrān boldı. Aydı kim henüz ölüg tirilgen èmes, vaḳt-ı ḳıyāmet bolgeni yoḳ, yoḳluḳ (6) memleketidin barlik vilāyetiġa du-bāre zinde-gānlıḳnı ḳandın ĥāśıl ḳıldıŋ dèdi. Ŧūtį aydı ki (7) Ħucesteni bį-günāh ġaraż-gūlarnı sözi bilen öyüŋdin çıḳarıp-sen. Ħuceste nè çend vaḳt boldı kim (8) ervāĥ-ı şühedāġa taşlap Óarż-ı ĥāl ḳıldı. Ervāĥ-ı şühedālar Óāciz aĥvāliġa dest-gįrlıḳ ḳılıp (9) meni duÓāları birle tirgüzdiler. Saŋa yiberdiler kim Ħucesteni pāk-dāmenlıḳıġa güvāhlıḳ bèrgil. Her türlük (10) fısḳḳa isnād bèrgenler yalġandın aytur. Fi'l-ĥāl ḳofup Ħucesteni ayaġıġa baş ḳoygıl ki ervāĥ-ı (11) şühedālar sendin rāžį

bolġaylar. Merd endįşe ķıldı kim men nė yaman iş ķılıp-men dėp püşte-yi (12) şühedāġa bardı. Ħucesteni ayaġıġa yıķıldı ve her nė ķılġanıġa Óöźrler ķılıp śad-hezār (13) iÓzāzlar birlen öyge alıp kėldi. Murād [u] maķśūdlıġġa yėtti. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį vaśl-ı yār müşkil-(14)-dür

Ķalmasun bį-ħaber otıda her kişi

Bilgey-sen vaśl-ı dost-ı mülk-i ebed

Yėtse maķsū-(15)-dıġa bu demde kişi

Avvalġı ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ħucesteġa dėdi kim ey ked-bānū **[9a]** (1) eger köŋlüŋ maĥbūbnı śoĥbetni ŧaleb ķılsa hēç endįşe ķılmaġıl. Maŧlūbıŋ birle Óıyş [u] Óişret ķıla sen (2) ķılġıl ammā bu sūdā-gerni köçiġa ve ŧūŧįġa bolġan vāķıÓalarnı ħāŧırıŋdın çıķarmaġıl. Bu sāÓat-(3)-dür barġıl maĥbūbıŋnı cemālınġa müşerref bolġıl dėdi. Ħuceste barġalı irāde ķılıp ėrdi. Śubĥ (4) yüzidin niķābını köterdi ġavġā-yı rūz boldı. ÓĀlemge źerre-yi āfitāb münteşir boldı. (5) Ħucesteni barmaķı māniÓ boldı.

Ėkkinçi Kėçesi

Āfitāb gūyā pādişāh İskender dėk (6) ķara libās kėyip kündüzni leşkerini alıp cihāngerdlik bilen žulmet şehrige (7) ber-ķarār boldı. Şāh-ı seyyārāt māh maşrıķ vilāyetidin çıķıp özini āşkāre ķıldı. (8) Ħuceste Óiffet libāsnı salıp ve Óiśmet otıdın çıķıp ŧūŧįniŋ ķaşıġa kėldi ve aydı kim (9) ey perendelerni pādişāhı ve ey āzādelerni āgāhı, gülistān gülzārını nev-şükūfte (10) güliniŋ būyı meni dimāġımnı perįşān ķılıpdur. Ve āteş-i Óışķ köŋlüm öyide ber-ķarār bolupdur (11) ve hicrānnı otı tennūr dėk ķızıpdur ve bį-ārāmlıķ cefā velį köŋlüm raħtnı metāÓ-(12)-larnı talan u tārāc ķıldı. Śabr [u] iħtiyārımnı perįşān ėtdi ve her ŧarafge perākende ķıldı. (13) Eger bu ķısm düşvārlıķdur māndeligimde destgįrlik ķılmasaŋ ve tedbįr körsetmeseŋ (14) ve maķśudumnıŋ viśāliġa yėtkürmeseŋ bu uzun kėçeni ķaçan baradur-men dėdi. (15) **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį yār-ı vasl müşkildür

Aldı köŋlümni ŧurfe mekkārı

ǾIyd-ı nevrūz bolsa faśl-ı bahār

Her kim öz barınça **[9b]** (1) ṭaleb-kārı

Ŧūṭį aydı kim ey māye-yi ĥamiyyet ve ey dilber-i niǾmet seniŋ ġamıŋda köŋlüm ħafaħāndur. Bu endįşeni (2) fikride ġam-güsārdur-men. Eger sen maĥbūbıŋnı viśālige yėtmeseŋ tiriglik maŋa ĥarāmdur. Eger maĥbūbnıŋ viśāliġa (3) yėtmeseŋ meniŋ kār [u] bārım nā-tamāmdur. Ammā Ǿāşıķ maķśūdıġa ve ṭaleb matlūbıġa yėtmekni şartı toladur, (4) edebni uśūli bį-şümārdur ve bu yolnı gerd [ü] ġubārı közni rūşen ķılur ammā maĥbūbnıŋ ānını ķadr [u] ķıymeti (5) ança bardur ki Ǿizzet ü ĥürmet ķılġan kişi murādıġa bir kün yėter bir küni leylini ayttı öyidin (6) çıķıp śaĥrā ṭarafıġa barur ėrdi. İltiķāķa bį-çāre Mecnūnnıŋ nažarı ol itke tüşti. Āh-ı serd (7) ez-dil-i pür-derd tarttı it ayaġını her yėrge ķoysa Ǿizzet [ü] ikrām birle yüz közini sürter ėrdi. Anı (8) körgen ħalķ dėdiler kim ey Mecnūn bu nė ķılġanıŋ dėdiler. Mecnūn cevāb bėrdi kim bį-ħaberler sizler (9) nė bilürsizler. Bu it Leylįni maĥallesidin kėlgen it. Leylįni dįdārıġa müşerref bolġandur dėdi. (10) Ŧūṭį dėdi kim ey Ħuceste bu kėçe barġıl eger matlūbıŋ müyesser bolsa ve āġūş-ı cānġa alsa ķāǾide-yi iħlāśnı kemā ĥaķķihi (11) saķlaġıl dėdi Çirā ki ġāyib-āne edeb saķlasa mülāķāt bolġandın kėyin mihr [ü] muĥabbet ziyāde bolur (12) dėdi. Ħuceste soradı kim munıŋ vāķıǾası ķandaġ? Ŧūṭį dėdi kim çünānçi pādişāhlar śāĥib-i edebni (13) mertebesini bülend ķılırlar. Meŝelā Ħocend pādişāhınıŋ yasavulı ġāyib-āne edeb saķladı beglerbegi (14) boldı. Ħuceste sordı kim anı vāķıǾası ķandaġ ėken? Ŧūṭį andaġ dėdi kim bir küni Ŧaberistān (15) pādişāhı cemįǾ ulusını yıġıp ekābir [ü] eşrāfını cemǾ ķılıp dįvān-ı Ǿālį ārāste ķılıp olturdı. **[10a]** (1) Ve heme datlı güyālar hūl-ger yulduz dėk birbirige cemǾ bolup ĥalķa-i bendelikni boyunlarıġa salıp (2) ėliglerini lām elif ķılıp sįneleride ķavuşturup turdılar. Pādişāh şarāb-dārġa (3) buyurdı kim ve kāse-dārġa ĥavāle ķıldı kim piyāle kėltür nūş ėteli dėdi. Ammā şarāb şerįǾat (4) ĥükmi bilen ĥarāmdur ve-lįkin ĥükemā aytıpdurlar kim şarābda fevāyid bisyār ve menāfiǾ bį-şümār-(5)-dur. Beşereni pįrlıġ<lıġ>ını laǾl-i Bedaħşān dėk pür-cilā ķılur maǾcūnįdür kim zaǾferān-(6)-nıŋ reng erġuvānįġa kėltürür. Köŋülniŋ āyįnesidin ġamnı śayķal ķılur ve künk tilni (7) güyā ķılur, fesād bolġan miǾdege iştihā bėrür. Āteş-i ṭabįǾatni cilālıķ ķılur, mizāc-ı (8) muħālifni muǾtedil ķılur. Tįre bolġan beşereni muśaffā ķılur reng-i ruħsārını pür-nūr ķılur. Reg (9) (...) Ǿilletlerini kėser. Śafranı ķandın balġamnı sevdādın acıratur. Aruķ kişini (10) ferbih ķılur, ölgen köŋlini

ĥareketge kėltürür. Şehvetni ziyāde ķılur, cūÓu'l-baķarnı ber-(11)-ŧaraf ķılur, ķūluncnı güşāde ķılur. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį bāde bü'l-Óaceb nėmedür
Heme rencdin ķutu-(12)-lmaķlik

ŞerÓ-i İslām ile ĥarām ėrmiş
Sebeb-i śoĥbet bile mestlik

Ammā ehl-i tasavvuf (13) ayturlar kim şarāb dėgen keyfiyyet-i ilāhįdür. Şarāb-dār bir kāmildür ki kāse-dār (14) Ħudāġa yėtgen ħalķdurlar. Ve her kimi ki keyf-i ilāhį ĥāśıl bolsa bu devlet kişige müyesser bolsa ança (15) derd ü renc ü şiddet kim nefsniŋ cehāletidür. Heme derddin kişi ķutulur. Dünyā vü mā fį'd-dünyā-**[10b]** (1)-dın köŋül köterür. Dünyānı mihr ü muĥabbeti kişiniŋ köŋlide źerreçe ķalmas. Ādem-zād ölgen-(2)-din kėyin şerįÓat sāķıt bolur ammā ĥaķįķatdeki kişini ĥaķįķati ber-ŧaraf bolmas. Belki (3) kemāliġa yėter. Ŧūtį andaġ rivāyet ķıldı kim ظهرت الحقايق بطلت الشرايع[71] munıŋ (4) şerĤidür. El-ķıśśa bu meclisge bir kimse kirip kėldi Óaceb śalābetlik. Pādişāh-ı Ŧaberistān (5) sordı kim nė kişidür-sen nė yėrdin kėlür-sen? Nėme kesb [ü] kār bilür-sen? Ol kişi ādāb (6) u üslūb bilen taÓžįm be-cā kėltürüp aydı kim Ħocend pādişāhını yasavulı ėrdim. Ammā pādi-(7)-şāh meni ķadr [u] ķıymetimni bilmedi ve ġam-ħārlikimni ķılmadı ve hünerimni iÓtibārlamadı. Ve men (8) sipāhįdür-men kim şįr-i şerze śalābetimdin ķorķar ėrdi. Nįze-verlikimni Mirrįħ kör-(9)-se tįġ-i zehr-ālūd ķolıdın tüşer ėrdi. Tįr-endāzlıġımdın āfitāb başını pest (10) ķılur ėrdi. Eger pādişāh-ı Ŧaberistān ķadr [ü] ķıymetimni saķlap iltifāt ķılsalar ve yasavul-(11)-lar arasıda cāy bėrseler körsünler kim yasavullıķ ŧarįķini nė yėrge yėtkürür-men (12) ve yasavul ŧāyifesini zirāÓatını nė yosunda (...) men dėdi. Pādişāh Óarżını (13) ķabūl ķılıp çūb-dār arasıda orun bėrdi. Ammā bu yasavul Óaceb bülend-āvāz (14) ėrdi, pādişāhge ħoş kėlmedi, iltifātını dirįġ tuttı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį şükr ķılġay-(15)-sen heme vaķt
Şükr ķılsaŋ girih işiŋ açılur

[71] Žaharete'l-ĥakāyıķ batalete'ş-şerāyiÓ: Hakikatler ortaya çıktı, şeriatin hükümleri batıl oldu.

Saŋa ger iltifāt ḳılmasa şāh

[11a] (1) Śıdḳ [u] iħlāśdın işiŋ açılur

BaǾde ez-müddet-i medįd u Ǿahd-i baǾįd bir kėçe pādişāh ṫamıġa çıḳıp (2) her ṫarafge nežžāre ḳılıp olturup ėrdi. Kördi kim revāḳnı tüpide bir kişi yek-pāy turadur. (3) Feryād ḳılıp dėdi kim ḳandaġ kişi sen? Yasavul dėdi kim men oşal yasavuldur-men kim tört (4) yıldın beri her kėçe şubu ṫarįḳada pādişāhnı ordasını saḳlar-men. Tā ki oġrı ve firāḳçı ve (5) yamanlarnı nažarı tüşmesün dėp dėdi. Şükr Ħudāġa kim bol kėçe manžūr-ı nažar-ı pādişāh boldum, (6) dostdın arasıda pādişāhım bilen mülāḳāt boldum dėp şükr-güźārlıḳ ḳılıp (7) turup ėrdi. Śaĥrā ṫarafıdın Ǿaceb śalābetlik āvāz peydā boldı. Aytadur kim baradur-men (8) hēç kim bolġay mu meni turġuzsa turadur-men. Yoḳ ėrse kėtedür dėp üç tört mertebe āvāz (9) kėldi. Pādişāh soradı kim bu nė āvāzdur? Yasavul dėdi kim o ḳıble-yi cihān şu bu āvāz her kėçe (10) peydā boladur. Bilmeydür-men kim nė yėrdin kėledür barıp ħaber alay dėsem bu ħıźmetni (11) cānımdın hem artuḳ körer-men. Eger ruħśat bėrseler barıp ħaber alıp kėlür-men ve bu ħıźmetni (12) yümn [ü] bereketidin maĥrūm ḳalmas-men dėdi. Pādişāh ruħśat bėrdi. Arḳasıdın pādişāhnı (13) özi hem bardı. Körer kim bir mažlūm-ı raǾnāy aytadur kim baradur-men kimerse bolġay mu kim meni tanuġay. (14) Yasavul soradı kim sen nė kişi sen nė yėrdin kėldiŋ ve nė yėrge barur-sen dėdi ve bu sözni (15) nėmege aytur-sen. Şol sāǾat ol mažlūm bir ħoş śūret yigit boldı. Ayttı kim <pādişāh> **[11b]** (1) pādişāh-ı Ṫaberistān śūret[i]dür-men. Pādişāhnı Ǿömri āħirlıġġa yėtti. Rūĥı be[de]ndin müfāraḳat ḳılur. Vaḳtį (2) boldı her kim meni turġuzsa turar-men ve pādişāhge sebeb-i ĥayāt bolur ve yurt ħalḳıġa bāǾiŝ (3) bolur. Yasavul dėdi kim ey śūret aytur-sen kim baradur-men aytsa turadur men ḳandaġ ḳılsa (4) turadur-sen. Nė iş ḳılsa barmaḳdın mānіǾ boladur-sen dėdi. Śūret ayttı kim eger (5) sen oġluŋnı pādişāhnı ĥaḳḳıda ḳurbānlıḳ ḳılsaŋ ve pādişāhnıŋ amānliki üçün bağışlasaŋ (6) turadur-men dėdi. Yasavul dėdi kim bir sāǾat tevaḳḳuf ḳılġıl barıp oġlumnı alıp kėley (7) ve pādişāhnı bāḳį Ǿömriġa fedā ḳılay dėp der-ĥāl öyge barıp der-ĥāl oġlını alıp kėldi. (8) **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį şāhge ḳurbān bol

Şāhsız bolmasun heme Ǿālem

Bilgüçiġa bu iş mühim yėtse

Cümle Óālemġa (9) ol bolur ħātem

Yasavul oġlıġa dėdi kim ey ferzend seni tiriglikiŋ pādişāhge fedā bolsun. (10) Çirā ki pādişāhnı Óömri uzun bolur dünyānı bih-būdlıġı pādişāhnı ėsengi bilendür. Eger (11) rıżā bėrseŋ seni pādişāhım üçün ķurbānlıķ ķılsam ve sen hem İsmāÓįl peyġāmberni ŝevābını tapar-sen (12) dėdi. Oġlı ayttı kim ey peder-i büzürg-vārım bu devlet kişige müyesser bolsa öldüm dėmes. Bat (13) bolġıl ĥiyel ķılmaġıl, meni ölgenim pādişāh ĥayātıġa sebeb bolsa teóĥįr ķılmaġıl. Ĥālā bir cān ėken (14) eger miŋ cān bolsa rāżįdurmen. Mundaġ pādişāhnı taĥtı ħālį bolġandın meni ölgenim (15) ħūbdur dėp tįġni üstide ķol bağlap turdı. **ĶıtÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Her kişi kim yārıġa öz cānını ķurbān ķılur

[12a] (1) Şūm raķįbler oşbu devletni körüp ārmān ķılur

Yasavul oğlını boğuzıġa bıçaķnı ķoyup ėrdi. (2) Ol śūret āvāz ķıldı kim ey şįr-merd ķuluŋnı saķla bu iş ez-berāy-ı āzmāyįş ėrdi. Oğluŋnı (3) ķurbānlıķ ķılmaġlıķ üçün ėmes ėrdi. Sebeb-i pādişāhnıŋ Óömrini uzunluķı üçün ėrdi. (4) ÓAzįž ferzendiŋni cānını fedā ķıldıŋ, bu iĥlāśnı be-cā kėltürdüŋ. Ėmdi pādişāhnı Óömri uzun (5) bolup ölümdin ķutuldı. Ve nāme-yi Óömri yaŋı başdın tāze vü ħurrem boldı ve men bu işge (6) muntažır turup ėrdim. Ėmdi seferni raĥt [u] bārını pādişāhnı menzilige tüşürdüm dėp (7) ġayb boldı. Yasavul şükr secde kėltürdi ve oğlını öyge yiberip özi bayaķı ornıda (8) kėlip olturdı. Pādişāh evveldin āĥir bolġan vāķıÓalardın ħaber-dār ėrdi. Körer kim (9) bayaķı yasavul kėlip ornıda turupdur. Pādişāh soradı kim nėçük āvāz ėken dėp yasavul (10) fikr [ü] endįşe ķıldı kim eger rāst aytsam pādişāh bāver ķılmas. Eger bāver ķılsa hem minnet bolur dėp (11) aydı kim ey pādişāhım bir mažlūm küyevisi birlen ġavġā ķılıp ėken şu küyevi bilen muvāfaķat (12) ķılıp yandurup kėldim dėdi. Pādişāh yasavulnı iĥsānını körüp şermende vü şerm-sār boldı (13) ve yasavulnı ėrenlikige aĥsen ü āferįn ķıldı ve Óaķl u kifāyetiġā taÓaccübler ķıldı. Ve aydı kim ey (14) yasavul sen āvāznı ħaber alġalı bardıŋ ve men hem ol sırrlarnı (…) ħaber-dār bolup turup (15) ėrdim dėp her nė körgenini bir bir taķrįr ķıldı. Ve yana dėdi kim ey yasavul eger ölgen vaķtda **[12b]** (1) ġam-ħᵛārlıķ ķılmaġan bolsam ėmdi anı Óöźrini ķılay ve seni uluġ mertebege yėtkürey dėdi. Yana (2) ve yana aydı kim seniŋ ķābillıġıŋġa tāc u taĥt bėrgey-men dėp Óöźrler aydı. ÓAle’ś-śabāĥ āfitāb (3) aĥter vilāyetidin ħāver zemįn-i

mülkiġa seferge çıḳıp ėrdi. Pādişāh hem özini nümāyān ḳıldı, (4) vezįrġa fermān ḳıldı kim şehrge çıḳıp fermān yėtkür kim aÓyān-ı memleket ve erkān-ı devlet cemÓ (5) bolsunlar. VażÓ-ı şerįfni cemÓide yasavulnı vezįr-i cümletü'l-mülk ḳıldı ve taẖt [u] tācge sezā-vār (6) ḳıldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naẖşebį renciŋiz ėmes żāyiÓ
İÓtiḳād istegen murād tapar

Bį-Óaḳįde murādıġa yėtmes
(7) Yaẖşılik ḳılġanıŋ özüŋge yanar

Ey H̱uceste hēç genc bį-meşaḳḳat u bį-renc müyesser bolmas. (8) Bu ḳısm iẖlāśdın nėçe müşkilātlar ĥall bolur. Ol yasavul iẖlāśıdın velāyet taptı. (9) Ėmdi teóẖįr ḳılmaġıl. Muntažır bolġan maÓşūḳıŋ bilen neşāt meclisige barurnı maślaĥatını ḳılġıl (10) ammā bu vaśiyyetlerni unutmaġıl dėdi. H̱uceste be-śad-hezār tereddüd bilen ḳoyup revān bo-(11)-lġay ėrdi. Ġavġā-yı rūz žāhir boldı, śubĥ çehresidin niḳābını tarttı. H̱ucesteni barmaḳı (12) taŋlage tevaḳḳuf taptı.

Üçünçi Kėçesi

Zerger [ü] ẖarrātįniŋ vāḳıÓasını taḳrįr ḳılur.

Āfitāb (13) zerrįn libāsını kėyip çün ruẖsāre-yi Óāşıḳān zaÓferāniġa mübeddel bolup ĥücre-(14)-nişįn bolġanı pūte-yi maġribde güźār boldı. Şebį şeb-gerd-vār tįre-gūn Ehremen dįdār-ı (15) zengį-veş çehresini (…) ḳıldı. Nuḳre-yi māh ez-kār-gāh-ı maşrıḳ ŧulūÓ ḳıldı. **[13a]** (1) H̱uceste libās-ı zerrįn çün ŧāvus-ı mest dėk özini ārāste ḳılıp envāÓ-ı cevāhirāt bilen serv-i (2) āzād dėk ḳaddıġa zįnetler bėrip ŧūtįni ḳaşıġa kėldi ve ruẖśat tiledi kim ey ŧabįb-i (3) ĥāźıḳ ve ey yār-ı muvāfıḳ Óışḳnıŋ yereḳānı yüzümni ŧarāvetini vaḳt-ı ẖazān dėk sarġarttı (4) ve şuÓlesi ḳara tütünsiz derdge taşladı. Eger bu düşvārlıḳda bu müşkil işler sendin (5) ĥall bolmasa ve seniŋ aldıŋda nā-būd bolmasa seniŋ dėk ġam-güsār nė yėrde kār-ger bolur ve bu (6) cerāĥat sendin merhem-peźįr bolmasa kimdin müyesser bolur ve dest-i yārnı fāyidesi ḳaysı (7) bolur dėdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naẖşebį dost dėme ol kişini
ÓIyş [u] Óişretde hem-nişįn bolġay

Vaḳt-ı (8) dermāndelikde ol kişige

Ġam ulaşıp aŋa refīḳ olgey

Ey ŧūŧį bu kèçe maŋa bir destūrį (9) bèrgil ki şeb-i hicrānım kündüzge mübeddel bolġay ve tedbįri körsetgil kim maĥbūbnı viśāli (10) bilen bu neşvelikge ārām bèrey dèdi. Ŧūŧį ayttı kim men saŋa avvalġı kèçesi ruĥśat bèrip èrdim (11) ve sen özüŋge özüŋ ḳıldıŋ ve nè vechdin Óışḳnı bātınıŋda saḳlar-sen ve maÓşūḳıŋnı nè (12) bāÓiŝdin intižār ḳoyar-sen ve men heme ĥıźmetkārlarıŋdın yaḳındur-men ḳaçanġaça ĥikāyemge (13) maġrūr bolur-sen inşāóa'llāh bu kèçe anı viśāliġa yèter-sen şām-ı hicrān tamām bolur. Ammā her nè ki ĥāhlar-(14)-sen özüŋniŋ iĥtiyārıŋca bolġıl. Lįkin bol heme zer u zįver bilen ve laÓl ü cevāhir bilen (15) barur-sen mebādā maŧlūbıŋ seni zer u zįveriŋdin ŧamaÓ ḳılsa munça mihr [ü] muĥabbetdin lāf **[13b]** (1) urġanı beyhūde bolup şeyŧān yoldın çıḳarıp azġursa saŋa ziyān zaĥmet bolmasun (2) çünānçi ĥıyānetni ferzend-i Ādemdin yıraḳ körüp bolmas. Çirā ki zerger ü ĥarrād (…) ŧamaÓ ḳılġan (3) sebebdin nèçe yılġı mihr [ü] muĥabbetleri ferāmūş boldı dèdi. Ĥuceste soradı zerger ü ĥarrādnı (4) vāḳıÓası ḳandaġ bolup èrdi dèdi. Ŧūŧį dèdi ki andaġ rivāyet ḳıldı kim ḳadįm zamānda (5) bir zerger bilen bir ĥarrāt dost boldılar. Kündin künge bularnı muĥabbeti ziyāde boldı. (6) Bir zamān yā bir sāÓat birbirleridin acıramas èrdi. Gūyā ki āsumāndaġı Ülker dèk (7) kèçe ve kündüz bir yèrde boldılar. Ve bir orunda yattılar. Bir kişi kim bularnı körse bir tuḳḳan (8) dèr èrdiler. Belki èkkizek mü kèyin dèr èrdiler. Bir kün zerger sefer iĥtiyār ḳıldı. Ĥarrād zergerdin (9) acırap turalmadı hem-rāh boldılar. Seferni renc [ü] meşaḳḳatlarıdın tenglikge ḳaldılar. Nā-çār bir şehrde (10) muḳįm boldılar. Bularnı kesb [ü] kārlarıġa hēç kim ĥarįdārlıḳ ḳılmadı ve śanÓatlarıge iltifāt eylemedi (11) kim ĥarclıḳdın be-ġāyet teng boldılar ve nā-murādlıḳdın bį-iÓtibār boldılar. İlāhį Kerįm-i kār-sāz (12) ve Raĥįm-i bende-nüvāz barça įmān èṫḳan bendesini misāfirlikni ve kem-destlikni düşvārlıḳıdın penāh (13) bèrgey-sen. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį nā-murādlik èrür müşkil

Bį-nevālıḳ besį èrür düşvār

Saḳlasun barçanı (14) Ħudā andın

Bolġay-sen barçage özüŋ ġam-ħᵛār

Ammā her ėkkelesi dāniş-mend ėrdiler. İttifāḳ ḳıldılar (15) kim bir Ĥįle ḳılsaḳ ve özümüzni keşįşdin yaşursaḳ sebeb-i evḳāt bolur. ÓİlācI bu ki fülān maĤalle-**[14a]** (1)-de bir büt-ħāne bar. Ol büt-ħānede nė çend bütler bar hemeleri altun kümüşdin. Ve aŋa laÓl [ü] cevāhirāt (2) birle zįb u zįnet bėripdürler. Ḳızıl yāḳūtdın köz ḳoyupdurlar ve altun kürsį üstide (3) olturuġluḳ. Ve bizler özümüzni ruhbānį śūretide ḳılsaḳ şāyed ki bizlerni hem özleri (4) dėk körüp orun bėrgeyler ve bizler bir nėçe zamān ötken soŋ vaḳtni ħālį tapıp (5) şundın birer nėme alıp ħarc ḳılsaḳ ve ḳalġan Óömrümüzni feraĤ yaħşılik bile ötkersek (6) dėp maślaĤatnı bir yėrge ḳoydılar. Özlerini şol maÓnįde büt-ħānege aldılar, özlerini (7) cenān-ı muÓteḳid ḳıldılar kim bütge secde ḳılmaḳ gūyā ki şular bilen tamām boldı. CemįÓ büt-(8)-perestler aytur ėrdiler ki ŧarįḳa-yı büt-perestlik bu nevÓ ėken bizler hergiz büt-perest-(9)-likni üslūbını ḳılmaġan ėken biz dėp büt-perestlikdin ḳaldı ve özlerini (10) bir bahāne birle büt-ħānedin çıḳardılar ve gūşe-nişįnlıḳnı iħtiyār ḳıldılar. Büt-ħānede zerger (11) ve ħarrātdın bölek kişi ḳalmadı. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ŧāÓatıŋda śādıḳ bol

Beyhūde ḳılġanıŋ (12) bolur żāyiÓ

Bį-Óaḳįde nė yėrge yėtküsidür

Heme işge riyā turur māniÓ

Nėçe kündin (13) kėyin büt-ħāneni açḳusını zerger ü ħarrātıġa bėrdiler ve tamām bütlerni tapşurdılar. Bularge (14) heme büt-perestler bį-nihāyet muħliś boldılar. ĤaḳSübĤānehu ve TeÓālā kişini fużūlį birlen bütġa (15) secde ḳılıp cārūb-keş ḳılġan bilen bu mertebege yėtkürdi. Ĥaḳ SübĤānehu ve TeÓālā-**[14b]** (1)-ġa śıdḳ dili bilen ve cüdā niyyetiġa iḳrār ḳılġan kişilerge dünyā vü mā fi'd-dünyāyiçün ve hēç güne??? (2) dįdār bėrse nė Óaceb. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ŧāÓati riyā ḳılma

Śıdḳ [u] iħlāś birle bolġay-sen

Her kişini işi (3) ėrür śāliĥ

Ḳılġanınŋnı ḳoluŋġa alġay-sen

Büt-ħāne nėçe kün ħālį boldı. Bir küni zerger ü ħarrāt (4) tüş kördük dėp barıp büt-ħānedeki büt-perestlerge tüşlerini ayttılar (5) dėdiler kim bizge tü[şü]mizde heme bütler ħaber bėrdiler kim avvalḳı bizge baş uradurgen ħalḳ (6) avvalḳı dėk ėmes dürüst tapınmaydurlar. Yana bir şehrge barur boldük bizni munda ḳadr-(7)-imiz yoḳ boldı. Heme ħalāyıḳġa ħaber saldılar. Heme büt-perestler bir yėrge yıġılıp ayttılar kim bular (8) dėk bütge secde ḳılmadük. Ol sebebdin bütler bu söz aytḳandur dėdiler. Bir nėçe (9) kündin kėyin zerger ü ħarrād heme bütlerni alıp barıp bir dıraħtnı tėgide nişāne ḳılıp (10) kömdiler. ǾAle'ś-śabāĥ kėlip ħalāyıḳġa ħaber bėrdiler ki bütler çıḳıp kėtipdürler ve büt-ħāne (11) ħālį ḳalıpdur dėdiler. Büt-perestler yıġılıp kėlip kördiler kim uluġ bütler çıḳıp (12) kėtipdürler. Yaḳalarını yırtıp yüz közlerini tatılap aydılar kim bir nėçe kün āb [u] aş (13) yėmey yaħşı ḳulluḳ ḳılıp tile[k]li bolġay kim kėlgeyler ve her tarafdın ħaber alalı şāyed ki (14) tapılgeyler ol zamān sizlerge ħaber salalı dėp büt-perestlerge ruħśat bėrdiler. (15) Bu aĥmaḳ kāfirler bilmeydürler özlerini ḳılġan śūretleri ħudālıḳġa bolur mu **[15a]** (1) ve bir yėrge çıḳıp kėter mü. **El-ḳıśśa** zerger ü ħarrād nėçe kündin kėyin aǾyān-ı büt-perestler bilen (2) maślaĥat ḳıldılar ve aydılar kim ħudālarımız kėlmedi. Bizler yana bir bölük yėrge barıp büt-ħāne tapıp (3) şunda tapınalı. Munda maǾbūdsız turalmas-miz dėdi. Heme büt-perestlerge bularnı sözi (4) maǾḳūl bolup icāzet bėrdiler. Kör bāṭıl kāfirler bir śūretni öz ḳavli birle ya[sap] (5) aŋa baş ḳoyarlar. Subĥānallāh Ħudā TeǾālā bendesige rāh-ı rāstnı körsetgey (6) Ħudā Tebāreke ve TeǾālānı kişi Ǿilm bilen tanur. Bį-Ǿilm kişini şeyṭān yoldın çıḳarıp rüsvā (7) ḳılmaġı āsāndur. Āħirü'l-emr zerger ü ħarrād ança ki altun ve kümüş bütlerdin alıp (8) barıp kömüp ėrdi. Alıp özlerini şehrlerige yaḳın kėldiler. Ħarcı ḳılġuça lįḳ (9) altundın alıp özlerige hem-rāh ḳılıp özgesini yėrge yaşurup ḳoydılar. Öylerige (10) kėldiler. Ança lāzımlıḳnı ħarc ḳılur ėrdiler. Bir küni zerger ħayāl ḳılıp dėdi kim ḳalġan (11) altunlarnı alıp kėlsem ve özüm śarf ḳılsam ança mālnı ħarrādge bėrgeni maǾnįsi nėme (12) dėp kömüp ḳoyġan altunlarnı alıp kėldi. Ėrtesi ħarrād ḳaşıġa bardı (13) dėdi kim ey birāder barıp ḳalġan altunlarnı alıp kėlip ḳadr [u] ĥiśśe ḳılıp alsaḳ (14) dėdi. Harrād hem yaħşı bolur dėdi. Her ėkkelesi ittifāḳ bolup altunnı yaşurġan yėrge (15) kėldiler. Körerler kim altun ornıda yoḳ. Fi'l-ĥāl zerger ħarrātıge töhmet ḳıldı **[15b]** (1) ve aydı ey ħarrād-ı bį-diyānet altunnı sen alup-sen meni ḳadr [u] ĥiśśemni bėrgil nėçe

vaḳtlar-(2)-dın beri dost yārlıḳ ve cihet-mendlik ḳılıp yörür ėrdük ve bu dost (3) yārlikni iØtibārını saḳlamadıŋ ve meniŋ ĥaḳḳımnı ḳaçanġaça yėr-sen dėdi. Ħarrāt (4) bildi kim bu altunlarnı zerger alıpdur yana töhmet ḳıladur. **ḲıtØa;**

[feØilātün mefāØilün feØilün]

Naĥşebį kişige (5) ḳılma töhmet

Ḳılıp özüŋ yana berüge dėme

Özini Øaybnı körer Øāḳil

Yoksa (6) her kişini ḳıldı dėme

Ħarrād aydı kim ey zerger men sendin oşbu altundın ümįd üzdim, (7) bu töhmetni maŋa ḳılmaġıl ve bu isnādnı maŋa taḳmaġıl dėdi. Zerger kördi kim ħarrātnı (8) altun taḳrįbidin cedel ḳılur ĥāli yoḳ āşināliki üzer ħayāli yoḳ. Ħarrāddın muĥabbetni (9) üzmedi ammā ħarrād muĥabbetni üzmegen dėk bolup intiḳāmnı fikride boldı. Bir nėçe fikr-(10)-ler ḳılıp maślaĥatnı tapmadı ammā özini bilgeni kār-ger boldı. Bir küni zergerni śūreti dėk (11) bir śūret yıġaçdın yasadı, zergerni libāsı dėk ser-pāy kėydürdi. Ėkki ħırs (12) beççeni tapıp kėldi. Her vaḳtā ki ħırs beççelerge taØām bėrür bolsa zergerni śūretini (13) ėlgide yā ėtekide yā yanıda bėrür ėrdi. Bu ħırs beççeler aŋa andaġ firįfte (14) vü āġāşte boldılar kim bu śūret bolmasa her çend taØāmları zengārıŋ bėrseler yėmes (15) boldılar. Bu śūretni ḳolıda yā ėtekide yā yanıda yėr ėrdiler. Bu śūretge be-cān [u] dil **[16a]** (1) Øāşıḳ boldılar. Bir küni ħarrād zergerni ehl [ü] Øıyāli birlen mihmān ḳılġalı teklįf ḳıldı, öyige alıp (2) kėldi. Mihr [ü] muĥabbetni cūşġa kėltürüp mihmān-dārlıḳ ḳıldı. Şol eŝnāda zergerni ėkki (3) nāzenįn oġlı bar ėrdi, ħarrād ol oġlanlarnı bir maĥfį yėrge yaşurdı. Ėkki ħırs beççelerni (4) ḳoya bėrdi, bu ħırs beççeler kėlip zergerni yanıda turdılar, zergerni aldıdaki taØāmdın (5) yėr ėrdiler. Zerger ħarrāddın soradı kim bu nė vāḳıØadur? Ħarrād aydı kim sen ħıyānet ḳılġan-sen (6) sebebiŋdin oġlanlarıŋnı Ħudā TeØālā mesįħ-śūret ḳılġandur dėdi. Zerger der-ĥāl ħarrādnı (7) yaḳasıdın muĥkem tuttı aydı ki bol nė sözdür ki sen aytur-sen, maØlūm boldı ki nā-būd ḳılıp-sen? (8) Ferzend-i ādem neçükdür ki ħırs bolsa dėp ġavġālaşıp ĥākimni aldıġa bardılar. Ĥākim sordı (9) ey ħarrād bu sözni vāḳıØası ḳandaġdur, ādem ħırs bolmaḳıġa köŋlüm ḳabūl ḳılmaydur, (10) maØḳūl söz aytġıl tā įn ki köŋlüm ḳabūl ḳılsun ve sözinŋi rāst dėgey-men dėdi. (11) Ħarrād aydı kim ey ĥākim Ĥażret-i ØĮsā peyġāmberni ḳavmi mesįħ boldılar ve-lįkin Øaḳlları bar ėrdi, (12) hemeni bir yėrge

cemÓ ḳılsunlar. Şunça ħalḳnı arasıda ħırs beççeler atasını tanusalar (13) meniŋ sözüm rāst ve eger tanumasalar zergerni sözi rāst dėdi. Ĥākimġa bu söz (14) maÓḳūl boldı. Buyurdı kim münādį ḳılıŋlar tā ki heme ħalḳ bir yėrge cemÓ bolsun. Münādį (15) ḳıldılar, heme ehl-i vilāyet śıġar u kiber bir yėrge cemÓ boldılar ve ol mecmaÓda ħırs beççelerni **[16b]** (1) [yıġa] bėrdiler. Ħırs beççeler ħalḳ arasıdın zergerni taptılar ve anı yanıdın cüdā bolmadılar. Zerger her ḳança (2) özidin yıraḳ ḳılsa hem ħırs beççeler yıraḳ bolmaydur. Ĥākimge maÓlūm boldı kim zergerni yaman fiÓl (3) [ü] ħūy[ı]dın oġlanları mesįħ bolupdur. Ĥākim dėdi kim ey zerger yaman iş ḳılġan bolsaŋ (4) tevbe vü istiġfār ḳıl şāyed ki oġlanlarıŋ ĥāli aślıġa kėlgey dėdi. Zerger maĥkemedin nā-ümįd (5) bolup nė çend şerm-sārlıḳ birle yandı ve ħarrādnı öyige kėlip başını ħarrādnıŋ ayaġıġa ḳoyup (6) aydı kim ey yār-ı muvāfıḳ ve ey güftār-ı śādıḳ eger altun taḳrįbdin mundaġ işler ḳılġan (7) bolsaŋ ėkki ĥiśśeni sen al bir ĥiśśeni maŋa bėr dėdi ve oġlanlarımnı śıĥĥat [u] selāmet maŋa (8) tapşurġıl dėdi. Ħarrād aydı kim ey zerger ħıyānet ḳılmaḳ uluġ günāhdur, günāhıŋge peşįmān (9) Ĥaḳ dārıġa tapşursaŋ şāyed ki Ħudām günāhlarıŋnı Óafv ėtse dėdi. Zerger şol zamān öyige (10) barıp ança bār-ı ġanįmetlerni ħarrādge kėltürüp bėrdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Dūn işi mekr ü ġurūr [bolur]

(11) Ėgri tįġni ġılāfı hem ėgri

Yaħşılıḳġa kişi <eger> yamanlıḳ ḳılsa

Bėrgüsidür cezāsını Teŋri

(12) Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi dėdi kim ey Ħuceste zerger bilen ħarrādnı ĥikāyesini ėşittiŋ. (13) Birbirlerige munça muĥabbet bar ėrdi, Óāḳıbet altunnıŋ ümįdide birbirleridin dost-(14)-lıḳnı ber-taraf ḳıldılar. Ve sen bir merātib körgen bilen nā-āzmūde barsaŋ bu zer ü zįverüŋ (15) nažarı tüşse muĥabbet üslūbı munda ḳalıp ħıyānet bāzārı yörimegey ve seni Ħᵛācege **[17a]** (1) şermende ḳılmaġay ve bu ħaber Óālemge fāş bolmaġay. Bu işiŋ Óaklıdın yıraḳdur, meniŋ vaśiyyetimge (2) ḳulaġ salġıl ve bu naśįĥatlerimni ḳulaġıŋġa alġıl. Eger maĥbūbıŋnı aldıġa barsaŋ tola ĥiyel (3) ḳılmaġıl, tįzraḳ barıp kėlgil dėp ruħśat bėrdi. Ħuceste zer ü zįveriniŋ ziyādetini ḳoyup barġalı (4) ėrdi. Ħūrşįd-i cihān-tāb Óatebe urdı, śubĥnıŋ çehresidin niḳābı yėrge tüşti, bu kėçe barmay (5) taŋlaġa mevḳūf ḳaldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ĥūbluķ cānıġa urġay kös

(6) Barmaķıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıķ oldı śubĥ ĥuros

Törtünçi Kėçe

Āfitāb zerrįn (7) libāsını kėyip çün gülābį ser-pāyını kėyip maġrib vilāyetidin bostānġa kirdi. Gül-i śad-berg (8) māh-ı gülistān sāyesidin śaĥnıġa meyl ķılıp ĥurūc ķılıp çıķtı. Ĥuceste hem-çün (9) gül-i nev-şükūfte ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ķaşıġa kėldi, aydı kim ey bülbül-i yegāne ve ey śulśul-ı (10) zamāne, meni aĥvālimdin ĥaber almay-sen, mendin hēç ĥaberiŋ bar mu ve bu cerāĥatimge hēç merhem (11) tapılur mu? ÓIşķnı leşkeri śabrımnı talan u tārāc ķıldı, menzil ü mekānımnı baĥr-i seyelānnı ĥarāb ķıldı, (12) firāķnıŋ kėçesige nihāyet yoķ ve iştiyāķnıŋ kenāresige bidāyet yoķ. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Hecr (13) kėçesidür uzun

ÓIşķnı bilmegen munı bilmes

Bu kėçeni çirāġı hergiz yoķ

Bü'l-heves-(14)-ler ĥayāl eyleyemes

Bu kėçe maŋa bir destūrį bėrgil şāyed ki matlūbımnı tapġay-sen dėdi. Ŧūŧį aydı kim (15) ey Ĥuceste seni menÓ ķılmaķdın maŋa fāyide yoķ, bu tarįķa āteş-i hecrde ķaysı ķāÓide? **[17b]** (1) Çünki meni sözümġa farįża bulasın ve ĥikāyetimġa ķulaķ tutasın ve aŋa meşġūl bolasın ve miskįn (2) Óāşıķıŋnı tā ki intižārlıķġa salasın ammā ķorķa-men kim yaķın furśatda Ĥᵛāce kėlġay ol Óāşıķ-ı (3) bį-çāre münāžır turup ķalġay. Bu aŋa oĥşaydur ki emįr-zāde leşkerini köçige işenip şermende (4) bolġan dėk bolmaġay-sen dėdi. Ĥuceste sordı kim nė ķısm bolġan ėken? Ŧūŧį dėdi kim bir şehrde (5) bir sipāh kişi bar ėrdi. Köçi śāĥib-cemāl vü śāĥib-kemāl küyevi cihān ġayretlik ėrdi. (6) Şimāl

köçiniŋ ḳaşıġa nā-maĥremlik toġrısıdın kėlemes, Óaybını hem yüzüge ḳondurmaḳ (7) ėrdi, ammā bilmedi kim mažlūm tāyifesini Ħudā TeÓālānı Óiśmetdin bölük saḳlaġuçı bolmas, (8) Ħudā inśāf bėrgen mažlūme tapılmas. Zamāneni tenglıġdın kim ħarc boldı ve nökerçilik (9) taşladı. Köçi dėdi kim sen nėme üçün nökerçilikni taşladıŋ ve ber-ṫaraf ḳıldıŋ? Kesb [ü] kārıŋ (10) sipāh-gerlik ėrdi, anı terk eylediŋ. Ĥükemālar aytıpdurlar kim eger kişi kesbini kāmil-(11)-lıġdın taşlasa nā-çār gedālıḳḳa ḳalur. Eger hüner-kārlıḳ üçün taşlasa nā-çār kişidin ṫamaÓ (12) ḳılur. Eger kesbini Óār üçün taşlasa nā-çār oġurluḳ ḳılur. Sipāhį dėdi kim ey mažlūme (13) men nihāyet ġayretlikdür-men seni yalġuz ḳoyup sipāh-gerlikġa meşġūl bolsam, mebādā seni öydin (14) taşḳarı ḳadem ḳoysaŋ nā-maĥremni közi saŋa tüşse, ner-i deyyūŝ dėyeler. Deyyūŝ (15) behiştge kirmes ve behiştni būyını yıdlayalmas dėdi. **ḲıṫÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ġayret ėr kişide bolur

Uluġ **[18a]** (1) işdür ĥimāyet ėr kişige

Köçni eyyāmıdur ol deyyūŝ

Yaman işdür bu nevÓ ėr kişige

(2) Köçi aydı kim ey şevher bu nė ħayāldur kim sen ḳılıp-sen, bu nė işdür kim köŋlüŋge yėtkürüp-(3)-sen? Fāsıḳḳa mažlūmnı zįr-dest rūzgār saḳlamayasın, her tür ĥimāyet ėr kişide bolur, (4) fısḳ u fücūrnı fikri mažlūmlar tola bolur. Meger ol cūgįni vāḳıÓasını ėşitmedüŋ mü dėdi. (5) Leşker soradı nėçük vāḳıÓa bolup ėrdi? Köçi ayttı kim evvelgān zamānda bir cūgį özini (6) fįl śūretide ḳılıp köçini śandūḳnı içge salıp ve ol śandūḳnı arḳasıġa köterip (7) ferzend-i ādemni ayaġı yėtmes yėrlerde ve deşt [ü] beyābān bįşelerde boldı. Ammā cūgįni (8) köçi bā-vücūd şunça muĥāfažat ḳılġan bilen yüz kişi bilen fesād ḳıldı, dėdi. (9) Leşker sordı kim nė tarįḳa ḳılıp fesād ḳılıp ėken? Köçi dėdi kim fülān şehrde bir kişi (10) bar ėken, şecāÓat ü dil-āverlikde nihāyeti yoḳ ėken, bir köçi bar ėken śāĥib-(11)-cemāl zįbā-rūy. Ammā bahādur bā-vücūd munça ġayret ü şecāÓat bilen köçini künilemes (12) ėrdi ve reşkin bolmas ėrdi. Köçi bir kün küyevini imtiĥān üçün bir ḳız ħāle-(13)-zādesini merdāne libāslar bilen ārāste ḳılıp ayaġıġa ötük başıġa telfek kėydürüp (14) bir orunda yattılar. Vaḳt-ı śubĥ ėrdi ki merd-i şecāÓat kėldi kördi kim köçi bir bįgāne (15) kişi bilen yatadur. Munı körüp açıġı kėlmedi, aydı kim turuŋlar taŋ atıpdur **[18b]** (1) dėdi. Fi'l-ĥāl her ėkkisi külüşüp turdılar, bu vāḳıÓadın

ħaber-dār bolġan kişiler dil-āverge (2) ĥayrān ḳaldılar. Aydılar kim ey birāder bu nė fiӾlį ki sendin vücūdge kėldi, bizler seni şecāӾat (3) ve ġayret bilen bol maӾnāda hēç nėme dėmediŋ. Bahādır dėdi kim ey birāderler bir küni pādi-(4)-şāhım ħıźmetge buyurup ėrdiler ve men śahrā vü beyābānlarda kėtip barur ėrdim. (5) Ḳażārā ol beyābānda bir vāḳıӾa-yı Ӿacįbįge közüm tüşti. Şundın beri reşk ġayretni ber-taraf (6) ḳılġan ve köŋlümni beyhūde işġa baġlapdur. Andın beri köŋlümni Ħudā TeӾālānı (7) ĥāfıžlıġıġa iӾtimād ḳılıp-men dėdi. Sordılar ey birāder-i dil-āver, ol ḳandaġ vā-(8)-ḳıӾadur ki saŋa māniӾ-i ġayret boldı, bizlerni hem bu işdin āgāh ḳılġıl, dėdiler. Merd-i dil-āver (9) dėdi kim bir küni beyābānda kėtip barur ėrdim, kördüm kim beyābānda taġlarnıŋ aralıḳıda (10) fįl kėledür. Yaħşı mülāĥaža ḳıldım ėrse uçasıġa bir śandūḳnı muĥkem baġlap ḳoyup ėken (11) durur. Men fįldin ḳorḳup fi'l-ĥāl özümni bir dıraħt-ı Ӿažįm bar ėrdi, ol dıraħtnıŋ (12) üzesige aldım. Fįl yėtip kėldi ve meni körmedi, arḳasıdın śandūḳnı yėrge alıp ḳoydı (13) ve özi bişege otlaġge kirip kėter sāӾatidin soŋra śandūḳnı açıp içindin (14) bir ārām-ı cānį ve serv-i revānį, lebhā-yı çü-ḳandį, mürçe-miyānį, Ӿaḳįḳ-lebį, jāle-dendānį, püste-dehenį, (15) mestāne-çeşmį, zįbā-tenį ėrdi. Hemān çıḳıp kėldi ki hergiz ferzend-i ādemni közi mundaġ **[19a]** (1) nāzeniŋnni körmegen bolġay. Be-śad-hezār nāz [u] kirişme bilen kėlip olturdı. Anı körüp be-śad-(2)-hezār cānım bilen Ӿāşıḳ-ı nigerān boldum. Nā-çār mutāyebe ḳıldım, maŋa ḳaradı mendin ol ziyāde-(3)-raḳ Ӿāşıḳ boldı. Her türlük sözleştim, be-cān [u] dil ḳabūl ḳıldı. Der-ĥāl kām-ı dil (4) ĥāśıl ḳıldım, nefs-i ĥayvānįġa ārām bėrip fāriġ boldum. Melike der-ĥāl yançuḳıdın ėkki (5) yip alıp der-ĥāl tügünç tügdi, ançası bį-kār ḳaldı. Soradım kim ey māh-liḳā (6) bu ḳaydaġ tügünçidür, munı vāḳıӾası nėdür maŋa aytġıl, tā ki ħātırım cemӾ bolsun. Melike (7) aydı, küyevim Ferābaġįdur kimyā vü sįmyānı biledür, tılsımāt bābıda bį-nažįrdur. Meni ėl (8) ħalḳdın künilep hēç ādem ferzendini nažarı tüşmesün dėp kentdin çıḳıp (9) śaĥrā vü beyābānlarda alıp yörüpdür. Şunça iĥtiyāt ḳılġan bilen toḳsan (10) toḳḳuz kişi bilen bu kār u bārnı ḳıldım, siz birlen yüz kişi boldı. Yana amān bolsam (11) ḳança kişi bilen oynap töker-men dėdi. Küyevim meni arḳasıġa köterip özini (12) fįl śūretide ḳılıp tılsım bilen alıp yörüpdürler, her kişi kim fįlni köredür heybetidin (13) ḳaçadur ve hēç cān-ver fįlni körgen yėrde turmaydur. Meni şu bu reng bilen muĥāfažat (14) ḳıladur. Men hem toḳsan toḳḳuz kişi bilen şehvet nerdini oynadım, yana ḳança (15) kişini giriftār ḳılur ėken men dėdi. Ve bu vāḳıӾanı müşāhede ḳıldım ve közüm bilen kördüm **[19b]** (1) ve ḳolum bilen tuttum. Andın beri mažlūm toġrısıdaki reşk [ü] ġayretni ber-taraf ḳıldım, (2) tevbe vü istiġfār bilen boldum ve köçimni Ħudānı ĥıfžlıġıġa tapşurdum, dėdi. **ḲıtӾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

(3) Naħşebį barçanı Ħudā saķlar

Her nė kėlse Ħudādın bilgil

Ādemįni ĥimāyeti nė bolur

Barçanı ĥāfižı (4) Ħudā bilgil

Sipāhįni köçi sözini bu yėrge yėtkürdi. Sipāhį dėdi kim ey yaħşı rūz-(5)-gārım nė maślaĥat körüp-tur-sen ve nė ţarįķa iş ķılsam buyur ėken, dėdi. Köçi dėdi kim (6) mendin dil-cemǾ bolġıl ve sen barıp bir uluġ kişige nöker bolġıl ve men saŋa bir gül-i nev-şükūfte (7) bėrey kim meni tāzelıġımge güvāh bolsun. Her küni bu gülni alıp körgil, eger ter ü tāze bolsa (8) dil-cemǾ bolġıl ve men śıĥĥat selāmet ve pākįzedür-men ve eger pejmürde bolsa bilgil kim çirkįn (9) ü nā-pāk bolupdur-men dėp bir deste gülni küyevge bėrdi. Küyevi bu gülni alıp (10) yana bir şehrige barıp emįr-zādege nöker boldı. Her küni bu gülni alıp körer kim ter ü tāze (11) turadur ammā her kim emįr-zādeni aldıġa kėlse resm andaġ ėrdi ki bir deste gül alıp (12) kėlür ėrdi. Bir sāǾat yā ėkki sāǾatdın soŋra pejmürde bolur ėrdi ammā leşkeri (13) nökerniŋ güli hergiz pejmürde bolmas ėrdi. Bir nėçe vaķt ötti, zemistān yėtti, hengām-ı zemherįr (14) gülistān bāġlarını ħāristān ķıldı, dıraħtlarnı yafraġı tököldi, hevānıŋ (15) savuġı düşmene yaman sözi kėlip kişini ķulaġıġa tüşken dėk (...) başladı ve cihān şiddeti **[20a]** (1) ve bürūdetidin gülni ġonçelerini yėrge kömdiler. Bir küni emįr-zāde ehl-i meclisge dėdi kim bu zemherįrde (2) hēç bāġda gül ķalmadı, bu ġarįb nöker her küni gül-i tāze alıp kėledür, ķaysı bāġdın alıp (3) kėlür ėken? Ehl-i meclis dėdiler kim yā emįr-zāde bizler hem ĥayrān ėrdük bu gülni sırrıdın, (4) āgāh bolġay ėrdük dėdiler. Der-ĥāl emįr-zāde nökerleriġa buyurdı ki leşkerni munda (5) kėltürgil, bu vāķıǾadın āgāh bolalı dėdi. Maĥremler leşkerni emįr-zādeni ħıźmetkārlıġġa (6) ĥāžır ķıldı, emįr-zāde soradı kim bu vaķtda hēç bāġda gül ķalġan ėmes ve sen (7) bu gülni ķaysı bāġdın alıp kėlür-sen? Leşker dėdi kim yā pādişāhım kemįne bu gülni śalāĥiyyet bostānıdın (8) ve Ǿiffet gülistānıdın alıp kėlip-men. Bu gülni köçüm bu şart birle maŋa bėrip ėrdi kim (9) bu gül her vaķt ter ü tāze bolsa mendin dil-cemǾ bolġıl, eger pejmürde bolsa bilgil kim pāk ėtekim (10) nā-pāk bolupdur, saŋa işāret şu budur dėp bėrip ėrdi. Ol vaķtdın tā bu (11) demġaça ter ü tāzelıġı şundın dėdi. Emįr-zāde dėdi kim eger şart bilen bu gülni saŋa (12) bėrgen bolsa ol mažlūme sāĥir ėken siĥriniŋ zūrı bilen saŋa bu tedbįrni (13)

ḳılıp özi Ǿıyş u Ǿişretge ve ferāġatge meşġūl bolġandur dėdi. Bolmasa gülni nihāyeti (14) Ǿömri bir kün yā ėkki kündür dėp leşkerni köŋliġa ġubār bolġu dėk sözlerni ayta başladı. (15) Ammā leşker köçidin bir źerre Ǿaḳįdesini fāsid ḳılmadı. Emįr-zāde her küni bu güldin güft [u] **[20b]** (1) gū ḳılur ėrdi, leşkerni barġança muĥabbeti ziyāde bolur ėrdi. Emįr-zāde leşkerni köçini imtiĥān ḳılmaḳ (2) üçün ve bir śāĥib-cemāl bāverçisi bar ėrdi zįrek ü dānā. Aŋa māl-ı bisyār bėrip (3) dėdi kim leşkerni şehrige bargil ve anı köçini tapıp şunça pūl mālnı aŋa pįş-keş ḳılıp (4) bir orunda yatıp kėlgil, körey kim bu gül ter ü tāze turar mu yoḳ mu dėdi. Bāverçi pūl (5) mālını śandūḳġa salıp leşkerni şehrige kėldi ve bir sarāyge tüşti. Bir kem-pįr de[llā]le taptı, pūl māl-(6)-lar bėrip leşkerni köçiġa iberdi. Kem-pįr de[llā]le kėlip leşkerni köçiġa dėdi kim[72]. Ey vālide (7) ĥūb bulur, ėrte kėçesi munda alıp kėliŋ anıŋ birle hem-bister bolalı dėdi. Kem-pįr de[llā]le kėlip (8) bu ĥaberlerni bāverçige dėdi, bāverçi köp vaǾdeler birle uzattı. Fi'l-ĥāl leşkerni köçi (9) bāverçini kėltürüp dėdi kim ey bay beççe ārzū-yı viśālimni ḳılsaŋ, maŋa mülāḳāt (10) bolġanıŋnı kem-pįrġa bildürme, özüŋ kėç bolġanda kėlgil dėdi. Kem-pįr mundın ĥaber-dār bolma-(11)-sun ve ümįdini üzsün, bu ŧāyifedin pinhān işler āşkār bolur. Meniŋ (12) şiddetim ālūde bolmaġay, andın soŋ sen meniŋ ve men seniŋ dėdi. Bāverçi fi-(13)-'l-ĥāl kem-pįr dellāleġa dėdi kim ey vālide bu mažlūme meni münāsebetimde ėmes ėken (14) mundın bihraḳını tapġıl dėp dellāleni uzattı. Özi kėçe bolġanda ança alıp kėlgen (15) pįş-keşlerni özi alıp kėldi. Leşkerni köçi özi śalāĥiyyetini saḳlamaḳ **[21a]** (1) üçün ĥavlıda bir ḳuduġ ḳazıp ėrdi. Fi'l-ĥāl ḳuduġnı ser-pūş ḳılıp bāverçini (2) içkeri teklįf ḳıldı. Bāverçi çendān soyunup kirgünçe ḳuduḳnı içge yıḳıldı, (3) feryād u ġulġule çıḳardı. Mažlūme dėdi kim ey aĥmaḳ [u] nā-dān nė üçün ġavġā ḳılur-sen, bol (4) cāy cezaǾ u fezaǾını cāyı ėmes. Bu andaġ cāydur kim rāstlıḳ bilen ĥalās tapar-sen, (5) yoḳ ėrse öler sen ve eger amānlıḳ tapay dėseŋ rāstnı ayġıl. Nė kişi sen (6) nė yėrdin kėldiŋ dėdi. Bį-çāre bāverçi rāstnı ėtmaḳdın özge Ǿilāc tapmadı, (7) nā-Ǿilāc bolup ötken vāḳıǾalarnı bir bir beyān ḳıldı. Mažlūme kim bu ĥikāyedin muŧtaliǾ(8) bolup sen maŋa güvāhlıḳġa lāzımlıḳ ėken sen munda yata turgil dėp cāda (9) saḳladı. Emįr-zāde bāverçini kėlür vaḳti boldı kėlmedi dėp yolġa nigerān ėrdi. (10) Yana bir bāverçini pūl [u] māl bisyār bėrip iberdi, bu bāverçi hem giriftār-ı zindān boldı. Vaḳt-ı (11) meǾādįdin ötti, emįr-zāde dil-teng boldı. Köŋlide dėdi kim bularge nė vāḳıǾa bu (12) vāḳıǾa boldı ėken özüm barıp alarnıŋ aĥvālıdın ĥaber alay dėp şikārnı (13) bahāne ḳılıp leşkerni şehrige kėldi. Leşker hem

[72] Metinde bundan sonra gelmesi gereken birkaç satırlık ifade eksiktir. Zira yaşlı dellalenin leşkerin karısına ne söylediği yazılmamış, hikaye leşkerin karısının cevabından devam etmiştir.

özini öyge kėlip tüşti kördi kim öyde (14) yana bir tāze gül açılıp turupdur, öyni içi pūl [u] mālġa tolupdur. Leşker köçidin gülni (15) pūl [u] mālnı vāķıÓasını soradı, köçi ötken vāķıÓalarnı bir bir beyān ķıldı. Taŋlası **[21b]** (1) emįr-zādeni öyge carlap mihmān ķıldı. Leşkerni köçi dėdi kim ey misāfir bį-çāreler, bu kün (2) sizlerge Óavret-āne libāslar bėrey kėyip mihmānlarge aş [u] nān taşıp ħıźmet ķılıŋlar. (3) Bu kün sizlerni āzād ķılur-men dėdi. Şol zamān bularge ser-pāy kėydürüp aş (4) muĥāžır çıķardı, bularnı saçı saķalı aķarıpdur zindān teóŝįr ķılıp. Emįr-zāde soradı (5) bu bendelerni saçnı nėme üçün almadıŋ (…) ėmes mü dėdi. Leşkerni köçi perde (6) içide turup dėdi kim bular uluġ günāh ķılġandurlar, günāhlarını özleridin (7) sormaķ kerek dėdi. Emįr-zāde yaħşı muttaliÓ boldı ėrse özinin özini (8) ibergen bāverçisi ėkendür, reng-i ruħsāreleri cāhnıŋ Óuķūbetdin müteġayyir bolup-(9)-dur. Şol zamān emįr-zādeniŋ ayaġıġa yıķıldılar, leşkerni köçini maÓśūmlıġıġa güvāhlıķ (10) bėrdiler. Mažlūme dėdi kim ey emįr-zāde men şol mažlūmedür kim Ħudā TeÓālānı yolıda rā-(11)-stdur-men, beyhūde Müsülmānnıŋ yaman işiġa nisbet bėrgen ħūb mu ve pūşįş-i (12) ħalķnı bed-nām ķılmaķnı Ħudā TeÓālā revā körer mü? Ħudāmġa yıġlasam ve yalbarsam saŋa (13) ħaber ėrmes mü dėp ėrdi. Emįr-zādeni cemįÓ aÓżāsı ħazān yafraġı dėk lerze (14) ķıla başladı ve ķılġanıdın şermende vü şerm-sār boldı ve pāy-gāhge tüşüp Óöźrler (15) aytķalı turdı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį yaħşı vü yaman dėme sen

İÓtibār ol kişidür Ĥaķ ķaşıda

[22a] (1) Rāstlıķķa zevāllıķ yoķdur

Her kişi rāst bolsa Ĥaķ yolıda

Ŧūŧį dėdi kim ey ked-bānū (2) sen hem öz işiŋe rāst bolġıl, tįzraķ barġıl, furśatge maĥall bėrmeġıl. Matlūbıŋnı (3) mundın tola intižār ķılmaġıl, mebādā küyevniŋ kėlse emįr-zāde dėk şermende bolur-sen. (4) Ħuceste Óāşıķnı ķaşıġa barġalı tepredi ėrse śubĥnıŋ ėlçisi žāhir boldı, barmaķı taŋlaġa (5) tevaķķuf taptı **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānibide urgey kös

Barmaķıġa (6) sebeb bolup māniǾ

Düşmen-i Ǿāşıķ oldı śubĥ ħuros

Dāstān-ı reǿy-i Kāmrū ve Ǿilāc-(7)-kerden ŧūŧį ve nį̇m-kāre mānden zaĥmet-i reǿy

Bėşinçi[73] Kėçesi

Āfitāb ķanatlarını yıġıp (8) maġrib ķafesiġa kirdi ve ay be-śad ŧumŧurāķ maşrıķ zindānıdın çıķtı. Ħuceste derdlıķ köŋli bilen (9) közlerini ĥoķķasıdın dürr-i cevāhirlerni ŧūŧį̇ġa niŝār ķılıp Ǿarż-ı ĥālini ayttı. Ŧūŧį başını (10) töben salıp ħayāl bilen olturupdur. Ħuceste dėdi kim ey ħoş-ĥāllıķnı sermāyesi ve ey (11) perendelerni Ǿallāmesi, teǿemmül ü teǿvį̇lni bāǾiŝi nėmedür ve endįşege ķalgeniŋni mūcibi nėme? Her türlük (12) ħayāl ķılġan bolsaŋ yaşurma, dėdi. Ŧūŧį ayttı kim seniŋ ġamıŋda endįşege ķaldım ve bu fikr-(13)-de özümni elemge saldım. Bilgil kim ħoş-rūylarnı vefāsıda iǾtibār bolma-sen, her kim kim (14) saŋa muĥabbetim bar dėse bilmeydür-men kim heme vaķt mü kėyin yā ėmes mü kėyin. Nā-resįde balalarnı (15) dostlıķı dėk bir kün yā yarım kün mü kėyin bu muĥabbetler kemāliġa yėter mü kėyin yėtmes mü kėyin. **[22b]** (1) (...) nücūm şu budur kim reǿy-i Kāmrūnıŋ kār u bārı dėk (...) ķalur mu kėyin dėdi. Ħuceste (2) soradı kim nė vāķıǾa bolup ėken, dėdi. Ŧūŧį dėdi kim andaġ rivāyet ķılupdur kim Kām-(3)-rū vilāyetide bir ŧūŧį bar ėrdi Ǿaceb zįrek ü dānā, Ǿāķil ü ħūş-tedbįr. Bir dıraĥtda (4) āşiyāne yasadı ve tuĥm ķoydı ve bala çıķardı. Bu dıraĥtnıŋ tüpide tülkini obası bar (5) ėrdi. Bir küni ŧūŧį taǾām[74] üçün barıp aydı, ŧuǾme alıp kėlse balaları tülkini balaları (6) birle oynap yörüpdür, Ǿaceb dost u cihet-mend bolupdurlar, tülkini balaları (7) töşükdin çıķıpdurlar, Ǿaceb hengāmeleri barur. Ŧūŧį balalarınġa dėdi kim ey (8) ferzendlerim dost bulmaġlıķ vechi her kim öz cinsi bilen dost bolsa ħūb bolur, (9) Ǿāķıbet bu işdin bir żararı yėtmese yaĥşı ėrdi, dėdi. Balası ata ve anasını sözige kirmedi ve ķulaġ (10) hem salmadı. Her kim ata ve ananı sözige kirmese maymūn dėk ķanı tökülür, dėdi. Ŧūŧįni balaları (11) sordı kim nė vāķıǾa bolup ķanı töküldi, dėdi. Ŧūŧį aydı kim bir bįşede nėçe maymūnlar bar (12) ėrdi. Bir kün bir maymūn yana bir maymūn birle (…) başıġa çıķıp satranç oynap olturup (13) ėrdiler.

[73] Metinde "yėttinçi" yazmaktadır. Ancak metinde gecelerin sırasına göre burası "bėşinçi" olmalıdır. Nitekim metin "altınçı" ve "yėttinçi" gece olarak devam etmektedir.
[74] Metinde "ŧamaǾ" şeklinde yazılan bu sözcük metnin bağlamına göre "taǾām" olmalıdır.

Kötavulnıŋ oġlı bu ėkki bį-ħaberni ḳaşıġa kėldi, kördi kim bu ėkkisi satrançge ḳızıḳıp-(14)-durlar, bol hem olturup temāşā ḳıldı ve bir bisāt birle oynadı ve birbirlerige Ǿaceb (15) muĥabbet peydā ḳıldılar. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį ġayr-ı cinsdin ĥaźer ḳılġıl

Bir küni ol bolġusı başıŋa belā

[23a] (1) Yaħşılar pendini istemedi ol

Ol belānı başıge yėtti bala

Maymūnla[r] yıġlayıp naśį̄ĥat ḳıldılar bu kim (2) ādemį-zād bilen hem śoĥbet bolmaḳnı mizācı yoḳ ve alar bilen dostluḳ ḳılmaḳnı münāsebeti (3) yoḳ. Bu işdin kėlgen āfetni müşāhede ḳılur-sen ve bu āşināлıḳdın külfet-mend (4) bolur-sen, dėdiler. Bu maymūnlarge bāver bolmadı. Bir küni kötavulnı oġlı dost [u] yārlarını (5) carlap (...) ārāste ḳılıp olturdılar ve birbirleri birlen oyun külki ve mutāyebege (6) meşġūl boldılar. Kötavulnı oġlı bilen maymūn satranç-bāzlıḳ bisātını yaydılar. Nā-gāh (7) kötavulnıŋ oġlıġa maymūn yaman hezl ḳıldı, kötavulnı oġlı yār [u] dostlarını ḳaşıda (8) barıp satrançnıŋ mühresi bilen maymūnnıŋ başıġa urup ė[r]di. Maymūnnı başı (9) yarılıp ḳanı satranç taħtasını boyadı. Maymūn hem der-ġażab bolup kötavulnı oġlını yüzige kāc (10) urdı ve özi fi'l-ĥāl (…) üzesiġa ḳaçıp çıḳtı. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį bį-vefā durur bedrek

(11) Bį-vefādın vefānı körgeni yoḳ

Ger fażįlet tapıp eger kişi bolsa

Aśl-ı bedni ħatāsıda (12) ħatā yoḳ

Kişige pend ü naśį̄ĥatni ḳulaġıġa almasa ve yaħşılarnı sözige ḳulaḳ salmasa Ǿāḳıbet (13) başı yarılur ve ḳanı tökülür. Kötavulnıŋ oġlını renci kündin küne ziyāde boldı, hēç̄ (14) dārū kārġa kėlmedi ve hēç̄ merhem devā bolmadı. Ve bir tabįb-i ĥāźıḳnı alıp kėlip cerāĥatını (15) körsettiler. Ŧabįbni tecrübesini ança bar ėrdi kim teb-lerzeni su bilen ve ħafaħānnı **[23b]** (1) (...) bilen defǾ ḳılur ėrdi. Dėdi kim bu derdni devāsı ve bu

rencni şifāsı şol kāc urgan (2) maymūnnı alıp kėlip (…) şifā tapar, bolmasa mundın bölük Ǿilācı yoḳ, dėdi. Çirā ki (3) şarābnı ħumārını şarāb defǾ ḳılur, yılan çaḳan kişige yılannı öltürüp baġlasa (4) dārū bolur, [75]الجنس مع الجنس dėdi. Kötavulnı oġlı maymūnnı ḳanı tökülürige hergiz rıżā (5) bėrmedi ve heme ħalḳnı bu maślaĥatdın menǾ ḳıldı. Ammā [Ǿ] inde'ż-żarūret cān-ı ādem (...) Ǿāḳıbetü'l-(6) emr rıżā bėrdi. Maymūnnı kėltürüp tįmār ḳıldılar, kötavulnı oġlı bu mühlikdin ħalāś (7) taptı. Ŧūtį dėdi kim ey ferzendlerim ol maymūn eger ādem-zād bilen barış kėliş ḳılmasa, bu (8) belālar aŋa yėtmes ėrdi. Sizler hem tülkini balaları bilen āşinālıḳnı ber-taraf ḳılıŋlar, (9) bolmasa sizlerge hem elbette bir belā vāḳiǾ boladur, dėdi. Ammā ŧūtįni balaları zamānını ĥavādiŝāt-(10)-dın bį- ħaber ėrdi, tülkini balaları bilen oyun külkiġa meşġūl boldılar, ŧūtįni naśįĥatini (11) ėşitmediler. Bir kün tülki külbe-ħānesidin balalarıġa ŧuǾme kėltürmek üçün kėtip ėrdi. ŦuǾme (12) alıp kėlse öyde bala[la]rı yoḳ, o yan bu yan istedi tapmadı. Ħaber-dār bolsa kişi kėlip alıp (13) kėtipdür. Ħayāl ḳıldı kim hem-sāyeni otaġıġa kėlgen kişi alıp kėtipdür, bu yaman ġayr-ı cins hem-sāyege (14) ḳoşnı bolmasam ėrdim, balalarımnı kişi almas ėrdi. Nā-cinsge hem-sāye bolġan sebebidin balalarım-(15)-dın ayrıldım ve bu külfetge ḳaldım dėp intiḳām almaḳnı ümįdide ḳara ḳulaḳnıŋ ḳaşıġa **[24a]** (1) kėldi. Ötken vāḳıǾalarnı bir bir ĥikāye ḳıldı ve ayttı kim ey derendelerniŋ pādişāhı ve ey derd-(2)-mendlerniŋ āgāhı, ħalḳ meni mekkār u ĥįle-ger dėpdür ammā ferz[end]lerim firāḳıda mekkārlıḳ u ĥįleger-(3)-lıḳnı ferāmūş ḳıldım. Maŋa bir tedbįr ü ĥįle körsetgil tā ki anı ħaśiyyeti bilen ol nā-cinsdin (4) ḳutulup ve öz vatanımda ārām alsam, dėdi. Ḳara ḳulaḳ dėdi ey tülki butuŋnı żaǾįf (5) ḳılıp śayyādnı ħıźmetiġa barġıl ve ĥālıŋnı Ǿarż ḳılġıl ve ŧūtįni āşiyānesidin ve ŧūtįni (6) balalarıdın ĥikāye ḳılġıl. Śayyād kim bu ħaberni sendin istimāǾ ḳılur, başlap barġıl ve anı āşiyāne-(7)-sini maŋa körsetgil dėr ve sen anı arḳanġa salıp barıp ŧūtįni āşiyānesiġa (8) yėtkende żaǾįf butuŋnın tüzüp śayyādnı salıp ḳaçġıl. Śayyād ŧūtįni ser-encām ḳılma-(9)-ġunça seni fikriŋge kirmes, yaman hem-sāyedin ḳutulur-sen, dėdi. Tülki ḳara ḳulaḳnı aytgençe (10) barıp śayyādġa aĥvālini Ǿarż ḳıldı, śayyādnı alıp kėldi. Śayyād ŧūtįni āşiyānesiġa (11) yėtip ėrdi, tülki żaǾįf ayaġını dürüst ḳılıp yöre bėrdi. Śayyād kördi kim dıraħtnı (12) başıġa ŧūtį āşiyāne salıpdur ve balalarını (...) ḳılıpdur. Fi'l-ĥāl dıraħtnı başıġa (13) dām taşladı, heme ŧūtįler dāmġa bend boldı. Ŧūtį kördi kim bayaḳı tülki ḳaçıp baradur, (14) balalarıġa dėdi kim atasını sözige ḳulaḳ salmaġanġa munça cefālarım az, ėmdi fāyide-(15)-si yoḳ. Ey balalarım ėmdi maślaĥat budur kim śayyād

[75] El-cinsu maǾa'l-cins: Her cins kendi cinsiyle beraberdir.

sizlerni ḳolġa algendin soŋ **[24b]** (1) özleriŋni ölüg ḳılıŋlar, śayyād ölüptür dėp taşlap kėter. Men öz fikrimni özüm ḳılur-(2)-men <ḳılur-men> dėdi. Yana sizlerge ḳoşular-men dėdi. Śayyād dıraħtdın tüşüp ŧūtįlerni (3) ħaltadın aldı. Körer kim ŧūtį beççeler ölüptür, śayyād bu ĥālnı kördi, der-ġażab bolup (4) aytıp taşladı. Ŧūtį beççeler der-ĥāl pervāz urup dıraħt başıġa çıḳtılar. Śayyād (5) bularnı ĥįlelerini der-ġażab boldı. Ħāhladı kim bu ŧūtįni hem yėrge urgey üstüħᵛānları (6) gerd gerd bolġay. Ŧūtį dėdi kim ey śayyād munça telāffuž ḳılmaġıl, eger maḳśūdnıŋ perler tutup salmaġdın (7) ġaraż pūl [u] mālda bolsa saŋa pūl [u] māl yėtkürey ki Ǿömrüŋ içinde hēç nėmerseġa muĥtāc bolmaġıl. (8) Dil-cemǾ bolġıl, köŋlüge ħayāl-i fāsidni yol bėrmegil. Men cān-verįdür-men ki Yūnān memleketni (9) ĥikmeti maŋa ḳalġan ādem-zādnıŋ śıĥĥat selāmetlikni yaħşı bilür-men ve her ḳısm durur naĥsını (10) bir nažar ḳaraġanım birle bilür-men. Kişini mizācı şiddetidin ötken bolsa iǾtidālıġa kėltürür-men, (11) savuġan miǾdeni ḳız[ı]tur-men, Ǿanāśır-ı erbaǾanı vü ĥavāss-ı pencegāneni mizācını on altı ḳısm (12) bolġanını bir nažarda körüp defǾ ḳılur-men ve ādem cesedideki nefs-i ĥayvānįni ve (...) (13) müfredeni ve cevāhir (…) ve ŧabįǾat-i Ǿaşereni ol mertebede bilgendür-men ve ādem-zādnı (14) śūretideki her aǾžānıŋ teprep durġan tamurını ve nihāyetini muǾāyene sökür-men ve ança (15) maǾrifet-i ḳuvvet-i ġāźiye vü cāźibe vü nāmiye vü mevlūd maḳśūre ĥāžıme vü dāfiǾa bu eşyānı **[25a]** (1) ūlā vü āħirini tört śūret bilen bilür-men kim ĥarāret bürūdet rutūbet ve ĥavāss-ı pencegāne (2) kim āħiźe sāmiǾa źāyiḳa (…) şāmme gūyā meni şeónümdedür, dėdi. Śayyād bu sözni ŧūtį-(3)-din ėşitti, ħoş-vaḳt bolup dėdi kim bol ŧūtį ėmes ėken belki ĥakįm Buḳrat ėken durur ki (4) Ħudā TeǾālānı lutf [u] keremi birlen meni ḳolumge tüşken ėkendur dėp ŧūtįge (5) dėdi kim ey ŧūtį reóy-i Kāmrū dėgen bu memleketni ulugı bar ėrdi, pįs bolupdur (6) ve cüźām rencige giriftār bolupdur, Ǿilāc ḳılur mu sen ve śıĥĥat bolurıġa sebeb bolur-mu-sen, (7) dėdi. Ŧūtį dėdi kim pįs bolgen kişini ve cüźām bolgen kişini maŋa aytur-sen, meniŋ (8) aldımda endek rencdür ve Ǿilācı sehldür. Bu ḳança düşvār ėken bu işini maŋa ḳoya (9) bėrgil, nė ḳısm dārūlar bilen kemāliġa yėtkürür ėken men. Meniŋ be-tamām ħalḳ Ǿilm [ü] (10) dāniş bilen ārāste ve Ǿilm-i ferāset bilen pįrāste biledürler. Kişini yüzige (11) daġ tüşken bolsa bir ḳaraġan bilen ber-taraf bolur ve Ǿilm-i meĥārim ü ferāsetim āfitāb (12) yüzidin yereḳān sarıġlıḳını defǾ ḳılur-men. Meni reóy-i Kāmrūġa alıp barġıl, (13) bahā ḳılurdın ḳorḳmaġıl. Bir nažar ḳaraġanım bilen çendān kişini aġrıḳını śıĥĥat ü maḳbūl (14) boladur, dėdi. Śayyād bu ħaberni ŧūtįdin ėşitti, der-ĥāl ħorsend bolup ŧūtįni ḳafesġa (15) salıp reóy-i Kāmrūnıŋ ḳaşıġa alıp kėldi. Aydı kim ey ĥākim, bu ŧūtįdur kim Ǿilm-i **[25b]** (1) ŧabābetde Buḳrat Soḳrat Eflāŧūndın Ǿālimrak ü

bihraḳdur, dėdi. Reóy ayttı kim bu maŋa (2) lāzım ėken bahāsını ḳılġıl dėdi. Śayyād miŋ tenge bahā ḳoydı, reóy-i Kāmrū der-Ĥāl miŋ (3) tengeni śayyādġa bėrip aldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį kesb [ü] kār lāzımdur

Bį-hünerni revācıdur maÓlūm

ÓİIm-i dā-(4)-nişde bolġay-sen māhir

Hüneri bolsa bolmas ol mažlūm

Ŧūtį reóyniŋ derdiġa (5) devā ḳılġalı muḳayyed boldı ve pesendįde ħıźmetler ḳıldı. Reóy-i Kāmrū ŧūtįġa iÓtiḳād baġladı, (6) munça dārū-yı şerbet ḳılıp bėrgeni bilen reóyniŋ derdi endek śıĤĤatge bedel boldı. (7) Bir kün ŧūtį dėdi kim ey reóy-i Kāmrū özüŋ śıĤĤat taptıŋ ve meni ḳafes rencige giriftār (8) ḳıldıŋ, ḳafes içide ḳanat ḳuyruġım sındı ve ḳolumnı tamurları tutgü dėk imkānı ḳa-(9)-lmadı. Eger bu reng ḳafesni içide bolsam mizācıŋ tamurını nėçük bilür-men, ḳolum bilen tutup bėrgen (10) dārū kār-ger bolur. Nė Óilāc ḳılay ki ḳafes içre maĤbūsdur-men. Ve ötken Ĥükemālar aytıpdurlar kim (11) ŧabįblerni ḳolıdın dārū kārġa kėlür dėpdürler ve meni ḳafes zindānıdın çıḳarıp ve öz ḳaşıŋda (12) saḳlaġıl, andın kėyin körgil ki men ŧarįḳada seniŋ üçün dārūġa muḳayyed boladur-men, (13) dėdi. İnşāóa'llāh bat furśatda aślıŋa kėlgey-sen ve bu mübtelālıḳdın ḳutulġay-sen, (14) dėdi. Kāmrū ŧūtįni sözige maġrūr bolup aytmadı kim ŧūtįni maḳśadı ḳafesdin ḳutulmaġ-(15)-lıḳdur, ḳafesdin çıḳarıp ėrdi, soyunup raḳś urup ėtekini ḳaḳıp uçup kėtti. Reóyni **[26a]** (1) kār u bārı nįm-kāre ḳaldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluġ cānıġa urdı kös

(2) Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĤ ħuros

Dāstān-ı zergerü ħarrād (3) u cāme-dūzu zāhid

Altınçı Kėçesi

Āfitāb-ı Óālem-tāb rubÓ-ı meskūnnı seyāĥat ķılġalı (4) ķalender dėk maġribni zāviyeside mutavaŧŧın boldı ve māh misāfir bolġan sūdā-ger (5) dėk raĥt metāÓnı maşrıķnı sarāydın çıķardı. Ħuceste ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ķaşıġa (6) kėldi. Dėdi kim ey mihr-bān-ı şef[į]k ve ey hem-zebān-ı refįķ, meniŋ bu şiddetimdin ħaber-dār bolmadıŋ (7) ve bu firāķ otıda köygenimdin ġam-güsār bolmadıŋ. Bu kün ruĥśat bėrgil fariġü'l-bāl barıp (8) maÓşūķımnıŋ viśāliġa yėtgey-men ve murādımnı ĥāśıl ķılġay-men dėdi. Ŧūŧį ayttı kim (9) işni mendin sormaġıl ve özüŋni ħᵛāhişiŋce bolġıl. Ey Ħuceste sen maĥbūbdur-sen (10) saŋa anı derd-i muĥabbeti maÓlūm ėmes be-nā-gāh küyeviŋ seferdin kėlse ol dıraĥt yarılıp (11) yėtti Óāşıķnı tartķan renc [ü] meşaķķatları żāyiÓ bolġan dėk bolur-men. Kėyin seniŋ munça-(12)-dın beri ķılġan ķılmaġanıŋ hēç bolur mu kėyin ammā bir iş ķılġıl emgek żāyiÓ(13) bolmaġay dėdi. Ħuceste sordı kim ol dıraĥtnı ve yėtti Óāşıķnı vāķıÓası ķandaġ ve alarnı işi (14) nė yėrge yėtti dėdi. Ŧūŧį dėdi kim burunķı zamānda bir ħarrād yaÓnį bir (…), bir zerger, bir cāme-(15)-dūz, bir zāhid dostlıķ ŧarįķıda iħtiyār-ı sefer ķıldılar. Şimāl yaŋlıġ her kėçede bir menzilde **[26b]** (1) ve her kündüz bir iķlįmde boldılar. Bular birbirlerige çendān iħlāś u iÓtiķād-mend ėrdiler kim şimāl (2) şunça şiddetliki bilen bularġa hem-rāh bolalmas ėrdi, menzil ü merāĥilni ŧayy ķılalmas ėrdi, (3) śaĥrā vü beyābānlarda yörür ėrdiler. Bir kün mülāĥaża ķılsalar bir śaĥrāyda bolurlar kim ġūl-i beyābān-(4)-nıŋ ayaġı ol yėrge yėtken ėmes. Hemelerini vehmi ġālib boldı, birbirlerige dėdiler kim (5) hememiz mundaġ ħaŧarlik yėrde yek-pāre uyķuġa meyl ķılıp Óālem-i ĥādiŝ bu kėçe nėme boladur? (6) Maślaĥat budur kim biz tört kişidür-miz tünni hem tört ĥiśśe ķılalı, her ĥiśśede birimiz bįdār bolalı. (7) Yoķ ėrse mundaķ ħaŧarlik yėrde selāmet bolmaġımız müşkildür dėp ittifāķ ķıldılar. Evvelki (8) ĥiśśeni ħarrādnı Óu[h]de aldı, üçi uyķuġa meyl ķıldılar. Ħarrādġa uyķu ġalebe ķıldı, dėdi kim bį-kār (9) bolsam uyķudın ħalāś tapmas-men. Bį-kār olturgünçe yıġaçdın bir śanÓatı yasay, tā ki hem-rāhlarımġa (10) ižhār-ı faźl bolġay ve alarnıŋ aldılarıda mükerrem ü muĥterem bolġay-men dėp bir pārçe yıġaçdın (11) bir nāzenįn büt yasadı. Andın kėyin nevbet zergerge kėldi. Zerger o yan bu yan nažar salıp (12) kördi kim ħarrād bir pārçe yıġaçdın büt yasapdur, ižhār-ı hüner ķılıpdur kim iÓtibārım maÓlūm bolsun (13) dėp dükkān u dest-gāhını ķolġa alıp fi'l-ĥāl altundın bir tāc ve bir gülū-bend ve ısırġa ve bir ħalĦāl (14) yasadı, ol bütge zįb [u] zįnet bėrdi. Andın kėyin cāme-dūznıŋ nevbetini körer kim (15) bir śūret-i nāzenįn-i bürehne

turupdur. Ħātırıġa dėdi kim bu ėkki hem-rāhım maŋa hüner körsetipdür. Men hem aŋa **[27a]** (1) baḳıp bir hüner körsetey, münāsib bu hüner bolġay dėp fi'l-Ĥāl ol śūretge ser-pāylar kėydü-(2)-rüp ḳoydı. Andın kėyin nevbet zāhidġa kėldi. Körer ħarrād, zerger, cāme-dūz hünerlerini kör-(3)-setipdür ve Óaceb śūret-i ẓibā yasapdurlar. Bu śūretni cānı yoḳ, dest be-münācāt be-der-(4)-gāh-ı ḳāđiyyü'l-Ĥācāt açıp dėdi kim ey Bārį Ĥudāyā barça bendeleriŋni murādını bėrdiŋ ve meni hem (5) murādımnı bėrgil. Alar hüner körsetipdürler ve hünerleridin śanÓatlar körgüzüptür-(6)-ler. Bu bütge cān bėrürge ḳādirdur-sen ve meni hem der-gāhıŋdın nā-ümįd yandurma, bu śūretge (7) cān Óatā ḳılġay-sen. Münācātdın fāriġ bolup körer kim ol nāzeniņ be-śad Óacz [ü] nāz (8) olturupdur, Ħudāġa şükr-i bisyār ḳıldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį nā-ümįd bolma sen Ĥaḳdın

Ĥaḳ kerāmet (9) ḳılıp murād bėrür

Sen Ħudānı buyruġın tutsaŋ

Her nė Ĥaḳdın tileseŋ anı bėrür

Tün (10) kėçe āħiriġa yėtti, āfitāb ŧulūÓ ḳılıp žulmet rūşenāyıġa mübeddel boldı. Törtelesi birbirige (11) daÓvā-ger boldılar. Ħarrād dėdi kim men bāÓiŝ boldum öz ḳolum birle yasaġan bu ḳız maŋa bolur (12) dėdi. Zerger ayttı kim bu śūretni zer ü zįveri bolmasa aŋa kim ħarįdārlıḳ ḳılur, maŋa bolur dėdi. (13) Cāme-dūz dėdi kim śūret bilen zer ü zįver bilen yalanġaç bolsa anı iÓtibārı bolmas (14) çirā ki ferzend-i ādem toġrısıda [76]الناس مع اللباس dėpdürler, bu mażmūnda maŋa bolur (15) dėdi. Ĥāśıl-ı kėlām her törtlesi birbirige münāḳaşa boldı, ortada nizāÓ tola boldı. **[27b]** (1) Āħir dėdiler kim bu mažlūmede tört tile[k]imizni ĥaḳḳımız bar, bį-kār kişige baralı bu vāḳıÓanı beyān ḳılalı, (2) ḳaysımızge Ĥükm ḳılsa baħtımızdın köreli dėp ittifāḳ ḳıldılar. Uluġ yol yaḳasıġa bardılar. Bir kişi (3) yėtip kėldi, bu vāḳıÓanı ol başdın Ĥikāye ḳıldılar. Der-Ĥāl dėdi kim bu meniŋ köçüm ėdi, süler (4) mendin alıp ḳaçıp ėrdiŋizler. ElĤamdülillah Ĥaḳ cāyġa ḳarār taptı dėp münāḳaşa ḳılıp dar[u]ġanı (5) aldıġa bardılar. Dar[u]ġa körer kim Óaceb śāĤib-cemāl ėken fi'l-Ĥāl dėdi kim bu mažlūme inimni köçi (6) ėrdi, kentdin yana bir kentge barur ėrdiler, yolda inimni ḳaraḳçı öltürüp pūl mālını

[76] En-nāsu maÓa'l-libās: İnsanlar elbiseleriyledir.

alıp (7) kėtken ėrdi ve men bu demġaça istep yörür ėrdim. Bu kün istegenimni taptım, ĥaḳ dar[u]ġa tėgdi (8) ėmdi inimni ve pūl mālını ve ħūnını bėrgey-sizler, köçi maŋa bolur dėdi. El-ġaraż münāḳaşa ḳılıp ĥākimni (9) ḳaşıġa bardı. Ĥākim erkān-ı devleti birlen olturup ėrdi, kėlip daÓvā ḳıldılar, beyān-ı vāḳıÓanı (10) ayttılar. Ĥākim körer kim ħavāśś-ı ordage lāyıḳ ėken mundaġ śāĥib-cemāl ādem ferzendini körgeni (11) yoḳ ėrdi. Ĥayrān bolup nėme dėrin bilmey dėdi. Kim bu ümm-i veledim ėrdi, baġį munı belāsı ėrdi, (12) mendin bir oġul hem bolup ėrdi (...) ħātūnum künilep ėken bir śandūḳ cevāhirni alıp çıḳıp (13) kėtken ėrdi. Bi-ĥamdillāh ħātūnumnı bu kün taptım, ėmdi bir śandūḳ cevāhirātımnı tapıp bėriŋler (14) dėp tuttı ve bu ħuśūmetdin şehr ġavġā boldı. Ĥākimniŋ ėşikige ħalḳ teferrüc üçün yıġıldı ve ĥayrān (15) boldılar. El-ġaraż Óālem mundaġ güft u gūnı körgen ėmes ve ėşitgen ėmes. Her kimni müddeÓāsı bolsa **[28a]** (1) ĥākim tüzetir ėrdi, ėmdi ĥākim özi daÓvā-ger bolsa iş fesādlıġġa tartar. Bu işni nėçük acıratmak kerek (2) dėp ĥayrān bolup turup ėrdiler. Bu cemāÓanıŋ içinde bir śāĥib-i tecrübe ādem bar ėrdi, aydı kim bu (3) işni āsān ḳılmaḳ ādem ferzendini işi ėmes. Çirā ki ol nāzenįnni her kim körer özige cān (4) cān tartar, şehrdin bir mįl yıraḳ yėrde bir dıraħt bar, anı şeceretü'l-ĥakįm dėrler, her mühimmį kim dar[u]ġada (5) ve ĥākimde bolmasa şol dıraħt ĥaḳnı bātıldın ġalatnı rāstdın acıratur ėrdi ve ĥaḳnı (6) ĥaḳ dar[u]ġa tapşurur ėrdi dėdi. Şol zamān bu yėtti kişi ittifāḳ bolup şeceretü'l-ĥakįm ḳaşıġa (7) ve her ḳaysıları müddeÓālarını Óarż ḳıldılar. Be-nā-gāh dıraħtnı tenesi yarıldı ve ol nāzenįn (8) dıraħt arasıge kirip ėrdi. Der-ĥāl şikāf berkidi[77] كل شئ يرجع الى اصلہ bu yėtti Óāşıḳ hemesi (9) ziyān-zede bolup dil büryān ve çeşm giryān ĥasret ü nedāmet birle bāḳį Óömrlerini ötker-(10)-diler. Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdiler, dėdi kim ey ked-bānū ḳıyāmet meniŋ başımġa kėldi, be-nā-gāh küye-(11)-viŋ seferdin kėlse ve seniŋ matlūbıŋdın ėrse gūyā ki ol nāzenįnni dıraħt āġūş-ı cānıġa (12) alġanda bu yėtti kişi peşįmānlıḳda ḳaldılar, fi'l-ĥāl ḳopġıl ve ĥiyel ḳılmaġıl dėdi. Ħuceste şu bu naśįĥat (13) bilen barġay ėdi, nā-gāh māh (…) der-tene-yi dıraħt maġribde cā boldı, kündüzniŋ (14) nūrı Óālemġa pertev saldı. Ħucesteniŋ barmaḳı taŋlaġa māniÓ boldı. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı (15) barıp bu kėçe

Ħūbluḳ manžarıda urġay kös

[77] Küllü şeyǿin yerciÓu ilā aślihi Her şey aslına döner. Metinde ifade "*küllü şey'ü illā aślį"* şeklinde eksik yazılmıştır.

Barmaḳıġa sebeb bolup mānīƠ

Düşmen-i Ơāşıḳ oldı śubĥ ħuros

[28b] (1) Dāstān-ı reơy-i reyyān tiriglikdin ümįd üzüp (…) mürdini murādıġa yètkürgeni ve derviş (2) pādişāhnı ḳızıġa Ơāşıḳ bolup maḳśūdıġa yètgeni ve berehmen köçini ḳımār-bāzlardın acıratıp alġanı

(3) Yèttinçi Kèçesi

Āfitāb-ı Yūsuf-reng maġrib cāhıġa tüşti, māh Yūnıs dèk balıġ ḳarnıdın çıḳtı (4) ve beśad Ơacz [ü] nāz maşrıḳ taĥtıge olturdı. Ħuceste Zeliĥā dèk Ơışḳ-pişe ve mihr-endişe ḳılıp tūtįdin (5) ruĥśat tilegeni ve aydı kim ey tūtį seniŋ bilen ferĥunde ve lutf muĥabbetiŋde şermendedür-men ve her (6) zamān derd nįş tègedür-men. Nè Ơilāc ḳılay kim iş ḳoldın kètti, derd-māndelik Ơaḳl u hūşnı (7) nā-bud ètti. Bu kār u bārımġa Ơamel ḳılmay-sen ve bu mühimdin ĥaber-dār bolmay-sen. Bilmeydür-men kim bu kèçe (8) ḳaysı tilim birlen Ơöźr ḳılay dèdi. Ŧūtį dèdi kim men bu der-gāhnı bendesi ve bu ĥayr-gāhnı şermende-(9)-sidür-men ammā ḳolumdın kèlgü dèk ĥıźmet ḳılalmaydur, seniŋ ve maḳśūdıŋġa yètküralmaydur-(10)-men. **ḲıtƠa;**

[feƠilātün mefāƠilün feƠilün]

Yaĥşılıḳ ḳılur işdür

Barçanı köŋliġa yavuḳ bolġıl

Hemeni ĥıźmetini ḳıl ammā

Öz ĥᵛāceŋge (11) velį du çendān ḳıl

Ve ol vāḳıƠanı èşitken bolġay-sen kim reơyni reơy beççege Ơāşıḳ bolgen-(12)-de reơy-i Ơāşıḳnı nè miḳdār civān-merdlik bilen murādıġa yètkürdi ve nè tarįḳa bilen özi (13) selāmet ḳaldı. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup èken? Ŧūtį andaġ rivāyet ḳıldı kim (14) Hindistān vilāyetide Behlistān şehride reơy atlıġ bir pādişāh bar èrdi. Anıŋ ḳızı (15) bar èrdi Ĥüsn-i cemāl bābıda bį-nažįr èrdi, hemedin ĥoş-rūy tabƠ-ı letāfetde tāḳ. Nā-gāh dervişį **[29a]** (1) kördi ve Ơaḳl [u] hūşnı bay bèrdi, zülfini her tāre mūyġa bu āşüfteni fehm [u] ĥıredi asıldı. Pāre nānnı (2) ġamıda èrdi, andın ĥalāś bolup cānnıŋ

ġamıge giriftār boldı. Her çend śāĥib-i Óaḳllar naśiĥat (3) ḳıldılar, kārġa kėlmedi. Aydılar kim ey derviş-i miskįn, bu nė sevdādur ki sen ḳılur-sen ve nė tamaÓ-ı (4) beyhūdedür kim sen aytur-sen? Pādişāh bilen hem-nişįnlıḳnı pişe vü mücālesetni endişe ḳılmaḳ (5) Óaḳldın yıraḳ ve bu işde ħayāl-i fāsid ḳılmaġanıŋ bihraḳdur dėdi. Derviş alarġa dėdi kim ey (6) yārānlar nė üçün bu beyhūde sözni aytur-sizler? ÓIşḳnı bābıda anı sermāyesini bilmep-sizler, (7) Óışḳnı meźhebide hem-cins bolmaḳ şart ėmes, cinsiyyetni Óāşıḳlıḳġa isnād bėrip bolmas. (8)[78] رابعهم كلبهم mažmūnı bilen aśĥāb-ı Kehfni itleri ayttı kim meni nėme sebebdin menÓ ḳılur-siz-(9)-ler ve özleriŋe hem-rāh ḳılmay-sizler? Alar dėdiler kim sen bizlerge cins ėmes-sen. İt (10) ayttı kim ey yaħşılar Óışḳnıŋ bābıda hem-cins bolmaḳlıḳ şart ėmes ve maḳśūd birdür dėdi. (11) Alar ĥayrān boldılar ve özleriġa hem-rāh ḳıldılar **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį Óışḳ barçadındur ħūb

Miŋ (12) letāfet ānıŋdadur pinhān

Ĥaddi yoḳdur nihāyetide anıŋ

Azuḳıdur gedā vü şeh yeksān

(13) Der-ĥāl derviş pādişāhge ėlçi iberdi kim dāmād bolġay-men ve meni oġulluḳıġa ḳabūl ḳılġāy-(14)-lar ve meni gedālıġımnı özlerini pādişāhlıġlarıġā manžūr ḳılġaylar. ÓIşḳ meźhebide berāber (15) bolmaḳ şart ėmes ve ehl-i Óaḳl u fehm anı yıraḳ taşlamas dėpdürler. Pādişāh reóy **[29b]** (1) bu ėlçini sözidin müteĥayyir boldı, ħᵛāhladı kim aŋa pādişāh nė siyāsetler ḳılġay? Vezįr (2) ayttı kim ey pādişāhım ol derviş ėrür ve sen pādişāh ėrür-sen. Pādişāh (3) ħancerni derviş ḳanı bilen ālūde ḳılmaḳ revā ėmes. Dervişge bir düşvār işni (4) fermānlasaḳ, şunıŋ bilen başını alıp kėter. Dervişni tapḳanı nė yėrge yėter dėp (5) dervişge dėdi kim ey derviş bu işni şartı bar. Şartı budur kim pādişāhnıŋ ḳızını (6) toyġa bir fįl bilen fįlniŋ üstide altun kerek. Eger bir fįlde altun alıp kėlseŋ (7) pādişāh ḳız[ı]nı saŋa bėredür, bolmasa mundaġ beyhūde sözdin yanġıl dėdi. Dervişni (8) bir pārçe nān tapḳuça ḳudreti yoḳ ėrdi ammā derviş bu ħaberni ėşitti, toy ḳılurnı cabdu-(9)-ġıġa muḳayyed boldı. Toynı vü rekbni ėşitip börke[79] dėk (...)

[78] RābiÓuhum kėlbuhum: Dördüncüleri köpekleriydi. (Kehf-22)
[79] Yazmada "börke" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcüğün aslı "börk" tir. Bk. **börk** (dizin-sözlük).

tüşti. Pįşe, surnāyçı, (…) (10) naḳḳāreci, (…) nāycı cümeli rübāb çaldı. Pārçe nānnı be-hezār meşaḳḳat tapıp (11) yėdürġan dervįş-i bį-çāre fįlni ġamıge ḳaldı. Her kişi kim bu dervįşni kördi dėdi kim ey (12) dervįş bu tamaǾ-ı ħāmnı köŋlüŋge alıp-sen, anı nuħūd-ı siyāh dėrler bu ḳısm ḳalın bir Bermek (13) tağınıŋ töfesidin yumalanġan uluġ taşnı tutup alur-men dėgen bolur. (14) Eger kişide źerre Ǿaḳl u hūş bolsa bu daǾvānı ḳılmas ve eger bu işdin özini yıġmasa ölüm-(15)-din özge nėmersege yėtmes. Eger maḳśūdumnı tapay dėse ve murādımġa yėtey dėse Hindistān **[30a]** (1) pādişāhını reóy dėrler, uluġ pādişāhnı reyyān dėrler. Reóy tilegen śandūḳ ḳalınnı (2) reyyāndın tileseŋ murādıŋġa yėter-sen ve matlūbnıŋnı Ĥāśıl ḳılur-sen dėdiler. Ħalḳnı (3) sözi dervįşġa maǾḳūl boldı, fi'l-Ĥāl ḳoyup reyyānnı bār-gāhıġa bardı, tilekini (4) Ǿarż ḳıldı. Reyyān-ı ber-ħurdār altunnı fįlġa yüklep bėrdi. Dervįş reóyniŋ (5) ḳaşıġa alıp bardı. Reóy Ĥayrān bolup vezįrni carlap dėdi kim ey vezįr sen tapḳan (6) pūl [u] mālnı alıp kėlipdür, ėmdi Ǿilācı nėme boladur dėdi. Vezįr dėdi kim ey dervįş (7) pādişāhlarnıŋ ḳızı özge ħalḳnı ḳızı dėk bir muşt zer birlen müyesser bolmas. (8) Eger sen pādişāhġa dāmād bolurnı iħtiyār ḳılsaŋ küyevlik tācını başımġa ḳoyar-men dėseŋ (9) reyyānnı başını kėsip kėlgil, andın kėyin bu devletge müyesser bolur-sen dėdi. Bį-çāre der-(10)-vįş-i dil-rįş reyyānnı ḳaşıġa bardı, özini Ĥāl [u] aĤvālini ve bularnı araġa salġan (11) şartlarını Ǿarż ḳıldı. Reyyān dėdi kim ey dervįş dil-cemǾ bolġıl, bu sehl işdür. Nėçe yıldın (12) beri bu başımnı boynumġa köterip yörür ėrdim, hēç kim bu başnı maŋa bėrgil dėmep ėrdi. (13) ElĤamdülillāh bu yaman başım bu kün şundaġ künde saŋa der-kār bolsa bu başnı saŋa kėsip bėrsem, (14) yana ėrtelikde saŋa bir iş buyursa, Ĥāliŋ teng bolup murādnıŋġa yėtalmaġay-sen ve maḳsū-(15)-dıŋ fevt boladur. Ey dervįş-i dil-rįş bir ip bilen başımnı bağlağıl tilep reóy ḳaşıġa **[30b]** (1) alıp barġıl. Aytgil ki kim sen buyurgen başnı teni bilen alıp kėldim dėgil, eger rıżā bėrse başımnı (2) kėsip bėrgil dėdi ve eger ḳabūl ḳılmay her nė işge buyursa anı hem Ǿilācını ḳılur-men dėp boynıdın (3) [i]pge bağlap bėrdi. Dervįş reyyānnı reóyniŋ ḳaşıġa şol tarįḳada alıp bardı. Bu (4) vāḳıǾanı reyyāndın müşāhede ḳıldı, fi'l-Ĥāl özini reyyānnıŋ ayağıġa taşladı, dėdi kim (5) bu ėrenlikni sen ḳılıp-sen, bu dervįşni ħātırını saḳlap bu murādneligni ḳıldıŋ, bu kenįzekni (6) sendin dirįġ tutmas-men ve her kimge bėrseŋ bu ḳuluŋnı Ĥaddi bolmas dėdi. Ŧūtį (7) sözini bu yėrge yėtkürdi berehmenni köçini pāy-ı müzdini ħalāś ḳılġanını ifāde ḳıldı. (8) Ħuceste sordı kim maǾlūm bolġay bularnı vāḳıǾası ḳandaġ bolup reóy ėken dėdi. Ŧūtį aydı kim (9) ḳadįm vaḳtda reóy-i reóyyānlıġı pādişāhlarnıŋ pādişāhį bar ėrdi atını reyyān (10) dėr ėrdiler berehmen dėp büt-ħāneside bir cārūb-keş bar ėrdi, bir bįşede ḳımār oynar (11) ėrdi. Her-āyįne yutḳursa ḳarżlarını reyyāndın alıp bėrür

ėrdi. Bi'l-āħire bu kār [ü] (12) bārdın iflāslıḳġa ḳaldı. Ħᵛįş u aḳrabāsı hem anı közdin saldılar ve melāmet (13) ḳıla başladılar ve berehmen-i bį-çāre nā-çār ħᵛįş u aḳrabāsını melāmetdin köŋli pür-ġam ve sįnesi (14) pür-elem bolup yana bir şehrge sefer ḳıldı. Nėçe zamān kim bu şehrdin bardı, ṯāyife kördi kim (15) ḳımār birle meşġūldürler ve ol ṯāyifeni arasıġa kirdi ve ḳımār oynadı. Birlik direm **[31a]** (1) ḳarż-dār boldı, Ĥarįfler ötken mālnı ṯaleb ḳıldı. Nā-çār berehmen ħātūnını kėrü bėrdi, bu şarṯ (2) birle kim āfitāb çıḳḳunça māllarıŋnı bėrmesem ħātūnum sizlerge dėp özi yandı, tā reyyān (3) ḳaşıġa barġay ve iltimās anıŋ keremidin ḳılġay. Yolda bir ḳuduḳ bar ėrdi aŋa yėtti (4) ve ol ḳuduḳġa nažar saldı, bir ħātūnı kördi kim kemāl-i cemālde ārāste ve bir taħtnıŋ üze-(5)-side olturupdur. Bir (…) ḳazanġa yaġnı toldurupdur, fertūṯį ḳazan başıda olturup-(6)-dur, uluġ ot ol ḳazan tüpige ḳoyupdur. Berehmen duƠā ḳıldı, ol perį-zād der-(7)-Ĥāl bilerzükini ḳolıdın çıḳarıp berehmenge bėrdi. Hė̄ç kim rūzgār eylegide mundaġ (8) bilerzükni körgen ėmes ve hė̄ç şunda mundaġ bilerzükni ėşitgen ėmes. (9) Berehmen anı almaḳġa teǿemmül ḳıldı, ol perį-zād ħayāl ḳıldı kim anıŋ teǿemmül endek ġayb sebebdin-(10)dür dėp fi'l-Ĥāl ėkkinçi bilerzükini bėrdi. Andın soŋ ol menzildin revān (11) boldı ve bilerzükni bir cevāhir-şinās ḳaşıġa alıp bardı. Cevāhir-şinās kördi kim berehmen (12) yaḳasıdın tuttı, aydı kim saŋa mundaġ güher ḳaydın tüşti ve kimni śandūḳnı açıp sen (13) ve kimni ħazįnesini tapıp-sen. Ve bu berehmenni tutup pādişāh ḳaşıġa alıp bardı, pādişāh (14) bu güherni kördi ḳandın aldıŋ dėdi. Berehmen dėdi kim maŋa birlik direm bėrgil men, ħātūnum-(15)-nı ḳımār Ĥarįfleridin acıratıp kėltürey, andın soŋ keyfiyyet-i bilerzükni beyān **[31b]** (1) ḳılay dėdi. Reǿy birlik direm Ơināyet ḳıldı, berehmen birlik diremni alıp ḳımār-bāzlarġa bėrip (2) acıratıp aldı. BaƠde ez-ān ḳuduḳnı ḳıśśasını reyyānġa beyān ḳıldı, reyyān bu vāḳıƠadın (3) vāḳıf bolup ḳuduḳnı başıġa bardı. Her nėme ki ėşitip ėrdi, muƠāyene kördi ve ol ḳuduḳġa (4) tüşti. Bir ḳızını kördi taħt üzre olturupdur, ayttı kim-sen ve bu ḳuduḳnı tėgide (5) taħtnı nė bāƠiŝdin ḳoyup-sen ve bu ḳazan ve bu āteş-gede nėmedür ve bol pür-pertevet (6) saŋa nėme boladur? Ol ḳız cevāb bėrdi kim men perįler pādişāhını ḳızıdur-men, seksen yıl (7) bolupdur bu ādem köŋlini maŋa bay bėrgen ve yigitlikini meni işimde śarf ḳılġandur. (8) Bu müddetde bir laĤža viśālimni körgen ėmes ve laĤžen ittiśālim tapkan ėmes. Anıŋ (9) üçündür kim keŝįf žulmānįdür ve meniŋ Ơanāśırım latįf nūrānįdür. Keŝįf birle nėçük (10) ittiĤād u iz[d]ivāc ḳılur? Ve ehl-i cinniŋ meźhebleride oldur kim Ơaḳd-i muvālāt (11) u ezvāc ki baġladı, yana bir köyer otḳa kirgey ve eger ol otda köymese ve selāmet (12) çıḳsa bizler aŋa muṯįƠ u fermān ber-dār ü münḳād bolur-miz. Egerçi Ơışḳ otıġa bātınıda köyer (13) ammā kerek kim

žāhir otġa kirgey ve hestlik metāÓnı köydürgey ve iħlāś-i ĥayvānįdin (14) çıḳarġay ve bizlerge oħşar, cānį bolup nā-çār müstaĥaḳḳ-ı viśālimiz ve ittiśālimiz bolġay. (15) Müddetįdür kim bu yaġ ḳaynaydur nė miskįnge tāḳat oldur kim bu işni terk ḳılġay **[32a]** (1) ve sevdā-yı beyhūdeni ḳılma لِمَ هٰؤُلَاءِ[80] men hem نَ يِبَذْهَمْ كَ هَ لِمَ ىلِإ وأ ءل لِفَنَيْبَ ىلِإ anıŋ (2) ḳuduġıda ḳalġan Yūsufıdur-men, özümniŋ meśālih ü mühimmātından yıraḳ tüştüm, (3) nė köŋlümdin ruħśatı tapadur-men kim munı terk ḳılġay-men yaÓnį nā-çįz ḳılġay-men. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(4) Naħşebį ḳılma ehlni rencni żāyįÓ

İş köŋül defÓiġa sitem bolġay

Żāyį̄Ó ėtse kişi kişi rencin

(5) Hė̄ç furśatda renc kim bolma-sen

Reyyān bu ḳıśśa-yi pür-ġuśśanı èşitti èrse ĥayāt suydın (…) (6) özi birle hem-rāh alıp barıp èrdi. Fi'l-ĥāl ol suy bilen barça tenini ter ḳıldı (7) ve ol ḳaynaḳ ḳazanġa kirip bir nèçe çomdı, andın śıĤĤat selāmet çıḳtı. Cin ki anı kördi (8) taħtıdın tüşti, reyyānnı ayaġıġa başını ḳoyup dèdi kim ey civān yıllardur kim bu pįr meniŋ (9) hevā [vü] hevesini bişürdi ammā şerbet-i viśāl seniŋ rūzıŋ èken ve bir ḳatre munıŋ (10) ĥalḳıġa tamuzġıl dèdi. Èmdi her nèmerse ki dèseŋ muṭįÓ [u] fermān ber-dārdur-men dèdi. (11) Reyyān dèdi kim ey ḳız mundaġ endįşeni ḳılmaġıl meniŋ ḳızım-sen ve seniŋ küyeviŋ şudur (12) ve men bol pįrni rāĤatı üçün özümni bu tehlikege saldım ve anı istirāĤatı üçün pādişāh-(13)-likni terk ètipdür-men. Eger aytsaŋ kim bu pįrdür pįr birle nerd (...) mühre-yi muśāhebet o-(14)-ynap bolmas ve bu endįşeni hem köŋlüŋdin çıḳaray dèp ĥayāt suydın pįrniŋ (15) başıdın ayaġıġa sürtti ve ḳazan içre kirdi ve bir nèçe yaġḳa çomdı ve çıḳtı. On sekkiz **[32b]** (1) yaşlıġ civān boldı. Reyyān ol Óāşıḳ [u] maÓşūḳnıŋ arasıda Óaḳd-i izdivāc baġladı ve olarnı (2) vedāÓ ḳılıp yandı. Ārį pādişāhlıḳ şu budur kim ħalḳnı yükni kötergey ve raÓiyyetlerni ġamnı yègey. Eylegen (3) barġanlarġa dest-gįrlıḳ ḳılġay ve açġanlarġa pāy-ı müzdlıḳ ḳılġan Fużayl [bin] ÓIyāź ḳuddise śırruhu aytıpdurlar kim (4) ve meniŋ duÓām Ĥaḳ TeÓālā der-gāhıda müstecāb bolsa, ol duÓānı

[80] Muźebźebįne beyne źālike, lā ilā hāóulāói ve lā ilā hāóulāói: Onlar küfür ile iman arasında bocalayıp

dururlar. Ne bunlara (mü'minlere) ne de şunlara (kâfirlere) bağlanırlar. (Nisa-143)

pādişāhnı Ĥaḳḳıda śarf ḳılsam, çirā ki o-(5)-larnı menfaÓatleri barça Óālemġa vāśıl u mütevāśıldur. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naĥşebį şāhlarnı duÓāsıda bolġıl
(6) Barça işlerdin ol ėrür pįrlıḳ

Zinde-gānį-i şāh-ı Óādil-i vaḳt
Sebeb-i zindegį-i cümle ĥalḳ

Ŧūŧį (7) sözini bu yėrge yėtkürdi. Ĥucestege dėdi kim ey ked-bānū erbāb-ı Óışḳ ve aśĥāb-ı der-gāh-ı pādişāhlar mundaġ (8) ĥızmetler ḳılıpdurlar. Men bu öyniŋ bendesidür-men ve bu āsitāneniŋ çākeridür-men. Saŋa (9) şāyeste ĥızmet ḳılalmaydur-men ve seniŋ maḳśūdınġa yėtküralmaydur-men. Henüz kündüz ġavġāsı yıraḳdur, meniŋ (10) teselli-i ĥātırım ve teskįn-i bāŧınım üçün ḳopġıl ve dostnuŋ cānıġa barġay-sen dėdi. Ĥuceste ḳaśd ḳıldı kim andaġ (11) ḳılġay, kündüz ġavġāsı çıḳtı ve śubĥ̂ çehre-yi muśaffāsını açtı. Ĥucesteni barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıtÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]
(12) Bir mehį kim daÓvā-yı ĥūbį ḳılıp
Ĥūblar ĥaylide her dem urdı kös

Bu kėçe barġay-men dėdi ḳaşıġa
(13) Ol Ĥuceste atlıġ ol zįbā Óarūs

Śubĥ̂ māniÓboldı barmaḳdın aŋa
Düşmen-i Óuşşāk ėrür (14) śubĥ̂ ĥuros

Sekkizinçi Kėçesi

Şeh-zādeġa anasını sebebidin nė çend külfetler yėtgeni ve yėtti vezįr-i zįrek (15) [u] dānā ol āfeti kim yėtip ėrdi ĥikāyeler rengin birle atasını ġażabnı sebeb ḳılıp ve yėtti kün [33a] (1) nėçü[k] sebebdin śıĥĥ̂at u selāmet çıḳarġanınıŋ dāstānı

Āfitābį kim nażar ḳılġuçı (...) (2) maġrib zemįni arḳasıġa tüşti. Aynıŋ dāyiresi seyride sürÓat ḳılıp maşrıḳ öydin (3) çıḳtı. Ĥuceste be-ten-i żaÓįf [ü] nā-tüvān dįde-yi zār ĥayrān birle ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Aydı kim ey (4) ebrār-ı nigū-kār ve ey manžūr-ı nažar-

ı aħyār ḳaśd ḳılur-men kim ėrkekimni ḳademini közümge sürtsem (5) ve dįdemni cān-verni rūdesi yaŋlıġ tartsam ve men andaġ belānı kördüm közüm-(6)-din köredür-men, ḳaysı kevkeb-i ĥūynı nažarı maŋa tüşüptür, belāsını körüptür-men kim nė kö-(7)-ŋül Óışḳ otıda bir dem köyerdin (…) ve nė köz yıġlanmaḳ ve yaş tökmaḳdın turar. Ŧūtį (8) dėdi kim ey Ħuceste her belā ki Óāşıḳ muÓāyene ḳılurlar, közleridin (9) ve köz salmaḳdın ḳalurlar. Ĥakįmler aytıpdurlar kim her kişi közini yıġsa yėtti dūzaħnı (10) körmes, belki özge nėmelerni hem körmegey. Ey Ħuceste sen hem közüŋni özüŋ birle (11) tutsaŋ ėrdi, bu miĥnet [ü] meşaḳḳatlarnı körmes ėrdiŋ. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Her kişi kim saŋa ėmes maĥrem

(12) Mücrimāne aŋa nažar ḳılma

Āteşįn Óārıżıġa köz salıp

Köyer ot dėme cevr hem ḳılma

(13) Ħuceste aydı kim Soḳrat-ı vaḳt ve ey Buḳrat-ı zamāne men dostumnı vaślıġa ulaşsam (14) ve anıŋ birle hem-meclis bolsam nažarımnı ḳaysı cānibġa ḳılay dėdi. Ŧūtį dėdi kim (15) nažarıŋnı öz libāsıŋge salġıl kim tā tarrārį tonuŋnı kėygey-sen hem dostnıŋ **[33b]** (1) ĥużūrıda nažarıŋ ġayr-ı dostge ḳılsaŋ tārını özge ħayāl endįşe-mend ḳılmaġay. Özini (2) özge fikr [ü] vehmge salmaġay ve anıŋ ħūb oġlı bolsa ve merġūb inisi bolsa alarġa yaman köz (3) birle baḳmaġıl. Eger alarġa yaman köz birle baḳsaŋ ve körseŋ oşal nėmeni muÓāyene körer-sen kim (4) pādişāhnıŋ kenįzeki kördi dėdi. Ħuceste sordı kim ol nėçük ėrdi? Ŧūtį ĥikāye ḳıldı kim Hindistān (5) şehrleridin bir şehrde pādişāhį bar ėrdi, eyyām-ı yigitliki ötkendin soŋra Ħudā TeÓālā (6) bir ferzend Óatā ḳıldı. Müneccimler ol oġulnı tāliÓni kördiler ėrse on yaşda ħatar-ı Óažįm iĥāta (7) ḳılur ve vāḳıÓa elem aŋa mülĥaḳ bolur ammā bat furśatda necāt tapar. Atası ḳaśd ḳıldı kim ol oġul (8) envāÓ-ı Óulūm ve ecnās-ı fünūn birle ārāste bolġay ammā ol güźer bį-fehm ü bį-idrāk ü künd-ŧabÓ(9) ėrdi. Müddeti on yıl on ėkki Óulemā cidd [ü] cehd ḳıldılar, hēç Óilmdin irşād ü küşāyiş ĥāśıl (10) bolmadı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

ÓİlmegeryārbolsaÓālimġa

Bolġay Óālemde ħoş-dil [ü] ħandān

Tapġay ėkki cihānda (11) Óizz [ü] şeref

Körgey iḳbāl [ü] baẖt-ı cāvidān

Bir kün pādişāh cemį́Ó Óulemā vü ĥükemālarnı carladı ve (12) oġlını aĥvālıdın suóāl ḳıldı. ÓUlemālar pādişāh-zādeni bį-fehm ü bį-idrāk ü bį-rüşdlıġını (13) źikr ḳıldılar. Ĥakįmlerdin bir ĥakįm dėdi kim toḳḳuz felek terbiyet atalarıdur ve tört Óunśur anaları- (14)-dur muóaẖẖardur. Bu şeh-zādeni kim kevkeb-i felek saltanatıdur tā bu künġaça nāžır ėrdi, muḳteżįsi ẖayr (15) u şerr ėrdi. Bu on kevākib tāliÓidin çıḳar tā altı ay nėçe bu şeh-zādeni maŋa tapşurmaḳ kerek **[34a]** (1) tā her nėme ki bu on yılda aŋa ĥāśıl bolmaġanı bu altı ayda ĥāśıl bolġay ve fünūn [u] Óilmide źū-fünūn (2) bolġay. Pādişāh andaġ ḳıldı kim ĥakįm alıp bardı, fi'l-ĥāl mekteb-ẖāne ḳıldı. Saḳf u eyvān u (...) (3) bām tört tamını rūşen ü dil-keş ḳıldı ve her tarafıda bir Óilmni taśvįr ḳıldı. Andaġ kim bir tarafıda (4) toḳḳuz felek śūreti on ėkki burc sebÓa-yi seyyāre ve cemį́Ó ŝevābitni muśavver ḳıldı ve bir tarafıda (5) aĥkām-ı şerÓ ve niyyet-i śalāt ü vużūó ve mesāyil-i żarūriyyeni bitidi ve bir tarafıda ecnās-ı derd ü Óilletni (6) ve aŋa lāzımlıḳ vāridini ve delįl-i śıĤĥat u fesādını bitidi ve bir tarafıda Óilm-i riyāżnı ve müşkil-i müselselni (7) ve murabbaÓnı ve muḳavvesni ve müstaḳįmni taĥrįr ḳıldı ve hēç Óilm ḳalmadı kim anıŋ śūreti vü maÓnįsi bitilmegen. (8) Andaġ kim şeh-zādeni ḳulaḳı şināver közi bįnā boldı ve maÓnį kim beyān ḳılındı muvāfıḳ ol (9) maÓnį śūretini kördi ve Óayān eyledi. Rüşd ėşikleri açıldı ve ĥikmet esrārı keşf (10) boldı, Óilm-i ĥāl ü Óilm-i ḳāldın behre-mend boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ferd boldı ol şeh-i cāmiÓ-i Óulūm

(11) Źū-fünūn u (…) nücūm

Müddeti altı ay kim ötti ĥakįm ayttı kim ey şeh-zāde bu kün yā ėrte (12) seni ĥażret-i ẖān ḳaşıġa ėletseler ĥāśıl-ı taĥśįliŋdin imtiĥān maḳāmıda bolsalar ve her Óilmidin (13) suóāl ḳılsalar cevābnı muşaẖẖaś u rūşen bėrgey-sen ve her nėmedin imtiĥān ḳılsalar ol imtiĥān (14) Óuhdesidin yaẖşılıḳ ve ẖūbluḳ birle çıḳsaŋ-sen, hem müstaĥaḳḳ-ı naĥs bolmaġay-sen ve men hem (15) müstevcib-i sitāyiş ü āferįn bolġay-men dėdi. Ammā kėlgil tāliÓ-i vaḳtıŋa nažar ḳılay kim tā seni **[34b]** (1) sāÓat-i saÓdde pādişāh tapuġıġa alıp baray ve bir sāÓat-i furśatda meclis-i şehen-şāhġa müşerref ḳılay kim (2) saŋa ẖalel vāḳiÓ bolmaġay dėp ĥakįm anıŋ tāliÓni kördi. Der-ĥāl ėligni başıġa urup ve yaḳasını

(3) çāk ḳılıp feryād ḳıldı kim hey dirį̇ġ ey şeh-zāde seni yüz çile birle bir miĥnetdin ħalāś ḳılsam yana yüz (4) miĥnet saŋa yüzlenipdür. **Nažm;**

[mefÓūlü fāÓilātü mefāÓį̇lü fāÓilün]

Yüzlendi yüz hezār miŋ belā saŋa

Rūzį belānı ḳıldı (5) meger kim Ħudā saŋa

Yėtti kün saŋa andaġ aġırdur kim vehm-i cān ve ḳorḳunç revān ammā ħalāś tapmaġıŋ (6) seni bir nėmedindür ve ol kim bu yėtti kün hergiz aġzıŋnı açmaġıl ve mühr-i ħāmūşluḳ aġzıŋġa (7) urġıl, eger söz aytsaŋ cānıŋġa ziyāndur ve tiliŋni nā-tüvān ḳılġay-sen dėdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(8) Dehrdür ġam öyi saŋa tamaÓ

Ħādim anda ġamum kėltürgey

Ger kişi defÓḳılsa bir ġamnı

Yüz ġam anda (9) hücūm kėltürgey

Ėkkinçi kün şāh ki süvār-ı çarĥ-ı Óālemni taĥtını (...) keltürgey şeh-zādeni (10) pādişāh tapuġıġa alıp bardılar, her çend ḳaśd ḳıldılar sözlegey şeh-zāde hergiz sözlemedi. (11) Pādişāh dėdi kim meni maḳśūdum Óilm-i edeb örgengey ve śāĥib-i nuṭḳ bolġay ėrdi. (12) Evvelġı aytadurġan sözini hem unutupdur dėdi. Vezįrler dėdiler kim ey (13) pādişāh-ı Óālem-penāh oġluŋız bu cemÓiyyetdin şerm tutup ĥarem-i sarāyıġa yibermaḳ (14) kerek özige kėlgey dėdi. Pādişāh fermānladı kim anı ĥarem-i sarāyıġa alıp barġaylar (15) ve ĥarem-i sarāyıġa şeh-zādeni ėletseler ėrse pādişāhnı ĥaremide bir kenįzeki bar ėrdi **[35a]** (1) kim şeh-zādeni şįftesi ėrdi. Ol kenįzek vaḳtnı ġanįmet tapıp Óarż ḳılıp dėdi kim (2) ey pādişāhım men aŋa analik bisyār ḳılıp ėrdim ve anıŋ hem ülfeti bar ėrdi. Eger sendin (3) fermān bolsa anı öz menzilimge alıp baray şāyed ki şunda sözge kėlgey dėdi. (4) Pādişāh yaĥşı bolur dėdi. Kenįzek şeh-zādeni öz menzilige alıp bardı ve ḳıśśa-i Óışḳnı (5) bünyād ḳıla başladı ve aydı kim ey şeh-zāde müddetįdür köŋlüm közüŋe şįfte vü ħastedür, (6) cānım zülfüŋge firįfte [vü] vā-bestedür. Vaḳt furśat bėrmeydür kim ḳıśśa-yi Óışḳımnı beyān (7) ḳılsam Óināyet ḳılıp aĥvālimġa baḳġıl ve raĥm ḳılġıl ve murādımġa yėtkürgil ve teşne bolġan (8) nefsimni

zülāl-i viśāliŋ birle sịrāb ḳılġıl dėdi. Şeh-zāde kim ol kenịzekdin bu (9) sözlerni ėşitti aç arslan āhūġa nažar ḳılġan dėk kenịzekge ḳarap ġažab-ālūd (10) nažar ḳıldı. Andaġ kim ġažab-ālūd anıŋ menzilidin çıḳıp kėtti, kenịzek bu Ĥālnı körüp (11) Óaceb mużtarib-Ĥāl bolup özige dėdi kim bu nė ġalaṭị ėdi kim men ḳıldım ve bu nė ħaṭā (12) ėdi kim mendin kėçti. Evvelen anı mizācıġa muṯtaliÓ bolmay özümni esrārımġa (13) muṯtaliÓ ḳıldım ve sırrị kim anıŋdın būy-ı ħūn-rịzlıḳ kėlür. Anıŋ arada ḳoydum (14) Ĥālım meni nėçük bolġay ve meniŋ işim nė yėrge ser-encām tapġay? Maślaĥat eger andın burun-(15)-raḳ men sözge kėley ve sırrımnı ol fāş ḳılmasdın burun öz tedbịrimni özüm **[35b]** (1) ḳılay dėp ve öz günāhını aŋa yükledi. Fi'l-Ĥāl tonını yırttı, feryād ḳıla ḳıla pādişāh tapuġıġa (2) bardı. Dėdi kim ey pādişāhım yaĥşı oġuldur ki sendin vücūdġa kėlipdür ve ħoş (3) netịcedür kim seniŋdin bolupdur. Ḳaśdị kim anası birle Óışḳ-bāzlıḳ ḳılġay ve oynagey (4) ve hem-bister bolġay ve men kim pādişāhnı işāreti birle ö[z] menzilimġa alıp barıp analarıġa oĥşa (5) ayttım kim ey gevher-i kān-ı māhị ve ey dürr-i śadef-i şehen-şāhị sebeb-i sükūt nėmedür dėdim ve mūcib-i (6) ħāmūşlıḳ nėdür. Ol bünyād ḳıldı kim men seni Mecnūnıŋdur-men, sen meni Leylimdür-sen, (7) men seniŋ Ferhād<ın>ıŋdur-men, sen maŋa Şịrịndür-sen. ÓIşḳ u iştiyāḳ Ĥālıŋ (8) ve sükūt ḳuflını aġzımġa salıpdur ve mihr-i rūz-efzūnıŋdın mühr-i ħāmūşlıḳ aġzımġa (9) salıpdur-men. **ḲıṯÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Urdı mihriŋ mühr-i ħāmūşıŋ meniŋ

Aġzıma sözler sözüm boldı (10) (...)

Āh saldı Óışḳ hēç yoḳdur Óilāc

Açma aġzıŋa dėgen ḳuflı sükūt

Mundaġ (11) sözlerni ayttı ve maŋa ḳaśd ḳıldı kim meniŋ birle hem-bister bolġıl ve eger men mažlūm-ı bị-çāre cezaÓ(12) ü fezaÓḳılıp (…) ol cāydın ḳaçıp çıḳmasam hēç ḳalġanı yoḳ ėrdi ki meniŋ dāmen-i (13) Óiśmetimni nā-pāklik çirki birle mülevveŝ ḳılġay ėrdi ve āstịn-i Óiffetimni maÓśiyyet-i bị-pāk-(14)-lik birle ālūde ḳılur ėrdi. Ĥażret-i pādişāh śāĥib-i inśāfdurlar, men mažlūmnı ve öyni (15) bėrgeyler ve meniŋ inśāfımnı ol şịftedin alġaylar. Pādişāh kim ol kenịzekdin bu sözlerni **[36a]** (1) ėşitti, müterеddid ve mütefekkir bolup aydı kim eger çendị ki ferzendimdür ammā selāṯin netịce-yi ħulḳ-ı Óadlidin bihraḳ (2) ėrmes. Bu kün maŋa lāzımdur kim Óadl-i ÓÖmerị

ḳılsam, bu mažlūmnı ve öyni ol Ebū Ṣaĥmedin alıp (3) barsam. Fermānladı kim siyāseti ḳılġaylar ve yėrniŋ (…) anıŋ ḳanı birle rengin eylegeyler (4) dėdi. Ve bu pādişāhnı yėtti vezịri bar ėrdi ve ol vezịrlerdin biri cellādge dėdi kim (5) ey cellād nā-mümkindür men kėlünçe ħūn-rịzlıḳda tevaḳḳuf ḳılsaŋ bes pādişāh ḳaşıġa (6) baray ve pend [ü] naśịĤat ḳılay, köŋülni yaħşı sözler birle yumşatay, şāyed ki şeh-zāde bu varta-yı (7) helāketdin ḳalsa. Vezịr-i śāĤib-reóy ü pür-tedbịr pādişāh-ı Óarş-sāye vü kürsị-pāye ḳaşıġa (8) bardı ve edeb ü tevāžuÓlar birle dėdi kim ey pādişāhım reóy-i aÓlāġa rūşen ü žāhir (9) ėrdi Óāḳıbet ü şitāb ü ıżtırāb peşịmānlıḳ u perịşānlıḳdur. Bir nāḳıśu'l-Óaḳl (10) ħātūnnıŋ sözi birle ḳahr u ġažabda bolmaḳ yaħşı ėmes ve bir Óayyār Ĥịleside ve bir mekkār (11) işāretide iblịs ḳızı bolmaġay meger pādişāhnıŋ semÓiġa ol reng-rịz ħātūnnı (12) Ĥikāyeti yėtmegen bolġay. Pādişāh dėdi kim nė vāḳıÓa bolup ėrdi? Vezịr aydı kim bir vaḳtda (13) bir ħātūn birle reng-rịzniŋ arasıda muĥabbet dostluḳ bar ėrdi, gāh gāh (14) birbirini öyige barur ėrdiler. Ve bu reng-rịzni bir şākirdi bar ėrdi ġāyet Ĥüsn-i cemāl (15) ve nihāyet-i kemāl birle mevśūf. Bir kün reng-rịz şākirdini ol ħātūn carlaġalı **[36b]** (1) yiberdi. Ħātūnị ki şākirdni kördi anıŋ birle hem-bister ve hem-ħᵛāb boldı. Reng-rịz kördi kim (2) şākirdi kėlmedi, ḳolıġa bıçaḳ alıp ol ħātūnnı öyige bardı. Ħātūn ayaġ tavuşıdın bildi (3) reng-rịz kėledür, der-Ĥāl şākirdni pinhān ḳıldı, özi ėşikge çıḳtı. Reng-rịz dėdi kim (4) şākirdimni ėrte bilen carlaġanı yiberip ėrdim, sen henüz ėtek kėygeniŋ yoḳ ėken (5) meger barmas ėken sen. Ħātūn dėdi kim meni carlaġanı ħātūn kişi yibergey ėrdiŋ, bir kişi (6) ėşikge kėlip ve seni selāmıŋnı aydı, yana yanıp kėtti. Her çend içkeri kiriŋ dėdim unamadı. (7) Mundaġ kişini sözi bilen nėçük barmaḳ kerek dėdi. Reng-rịz birle bol güft-gū ėrdi, (8) öy ėgesi ħᵛāce kėldi. Reng-rịzni beşeresi müteġayyir boldı, ėkki ḳolını başıġa urdı, (9) közidin yaş töküp yā Allāh meniŋ Ĥālim nėçük bolur ėken dėp turup ėrdi. Ħātūn (10) aydı kim ey reng-rịz oşbu bıçaḳ kim ėlgindedür, anı bir bürehne ḳıl, bu öydin ḳahr-ı (11) ġažab birle çıḳıp revān bolġıl dėdi. Reng-rịz kim oşbu söz birle selāmet-(12)-lik bilen öyge bardı. Ol ħātūnnıŋ ėri söz birle bunı dėdi kim bu kişi kim ėrdi? Ħātūn (13) dėdi kim maŋa vācibdür ki özümni (...) ürkülüp ḳurbānıŋ (14) bolsam sen mundaġ (...) ey ħᵛāce men bị-iħtiyār olturup ėrdim, bir kūdek (15) taşḳar[ı]dın yıġlap kirdi ve aydı ki meni pinhān ḳılıŋlar bir içkerlük kişi meni ḳavlap **[37a]** (1) kėledür dėdi. Kūdekni öyde pinhān ḳılıp ḳoydum dėdi, ol kişi bıçaḳ alıp kirdi, (2) ol kūdekni soradı, ol anı körmedi men münkir boldum ve ḳahr [u] ġažab birle çıḳtı. Ħᵛāce aydı kim (3) ol kūdek ḳaydadur, ħātūn aydı kim fülān yėrge kirdi. Ħᵛāce ol cāyge kirdi ve ol kūdekni (4) kördi. Der-Ĥāl yüz közidin būse ḳıldı, aydı ey oġlum belādın ħalāś bolduŋ sen, (5) meni ferzendimdür-sen,

mundın soŋra kėlip kėtip yörigey-sen dėdi. Ol beççe bir kün (6) kėlip ħᵛāceni żaǾįf birle nerd satranç oynar ėrdi. Kūdek bu işde üstād ėrdi (7) ve Ǿışķ sebaķnı tekrār ķılġan ėrdi, ol hem selāmet öyge bardı. Vezįr aydı ki bu ĥikāyeni (8) ol sebebdin dėpdürler ki tā reǿy oġlıġa maǾlūm u mefhūm bolġay kim ħātūnlarnı (9) her Ǿibāretide ve her işāretide firįbį bardur ve olarnı sözlerini ėşitmegen ħūbdur (10) ve olarnı sözi bilen iş ķılmaġan bihdür. Ve bu ĥikāyetni pādişāh ėşitti, ġażabnı pest (11) boldı, şeh-zādeni zindānġa fermānladı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Dehr dįrįnedür ĥavādiŝdin

Ne Ǿaceblerni kör-(12)-megen bolġay

(…) pür-köhne (...)

Ne kişilerni yėmegen bolġay

(…) āfitāb (13) (...) ħāverni (...) germ ķıldı. Kenįzek pādişāh tapuġıġa kirmek maĥall-i dād-ħᵛāhge kėldi ve iltimās-ı (14) inśāf ķıldı. Pādişāh fermānladı kim şeh-zādeni siyāset cāyge ėletsünler. Ėkkinçi vezįr (15) pādişāh tapuġıġa barıp Ferķadān-pāye taħtnı ķaşıda turup nėçe inşā ķılıp dėdi kim **[37b]** (1) reǿy (...) muķarrer bolġay kim (...) barçadın zişt ü nā-ħoşdur ve ol işi kim Ǿāķıbet (2) ħarāblikdür, anı ķılmaġan bihdür. Ve reǿy kim āħiri tįrelik ü ġam-gįnlikdür, terk ķılmaķ (3) evlādur. Ħātūn ħulķnı her işide ve her maķśūdıda nėçe mekr ü ĥįle bolġay, olarnı mütā-(4)-baǾatlarını ķılmaġan bihdür. Meger semǾ-i aǾlāġa ol sūdā-ger ķıśśası yėtken ėmesdür. (5) Pādişāh aydı kim ol nėçük ėrdi? Vezįr dėdi kim vaķtlardın bir vaķtda sūdā-gerį bar (6) ėrdi māl [u] menāl birle ārāste ve anıŋ ħātūnı bisyār fāsıķ u fācir ėrdi. Sūdā-ger bir şehrge (7) sūdālıķ üçün bardı. Ħātūn ėrini ġaybını ġanįmet bilip cemāǾatlarge yol (8) başladı (...) mecālis ve reste-gül muĥāllıķ bildi. Müddetdin soŋ sūdā-ger sūdā-(9)-dın kėldi ve şehrge yaķın bir cāyge kėlip tüşti ve bir kem-pįr dellālnı carladı, pāre naķdįne (10) bėrdi. Aydı kim men öter kişidin bolur-men, bir nėçe kün munda turġumdur. Maŋa (11) bir ħātūn ĥāśıl ķılġıl tā nėçe kün meniŋ birle hem-ħᵛābe bolġay. Ve ol kem-pįr naķdįnesini (12) aldı ve ol sūdā-gerni ħātūnıġa ėletti. Dėdi kim śayd-ı ferbih ėlig kėldi ve sūdā-ger māl [u] menāl bilen (13) yėtti. Ķaśd ķıladur kim nėçe kün munda turġay ve yaħşı ĥarįf tileydür, ķopġıl ve anıŋ birle (14) Ǿıyş [u] Ǿişret ķılġıl dėdi. Ħātūn kim ol meclisge bardı, ėrini kördi śāĥib-i meclisdür. (15) Fi'l-ĥāl çāderini başıdın saldı,

ėligni ėrini saḳalıġa urdı ve feryād ḳıldı kim **[38a]** (1) ey Müsülmānlar bu nā-inśāfnı ėligidin meniŋ dādımġa yėtiŋler, müddeti altı aydur kim (2) sūdā-gerlik üçün barıpdur ve meniŋ ittiśālim ve viśālimdin kėçipdür ve bu kün seferdin (3) kėlipdür ve şehriniŋ ḳaşıġa tüşüptür ve ehl-i beytni ferāmūş eylepdür. Aŋa eger (4) men kerek bolmasam maŋa hem ol kerek ėmes ve men ḳāđįni ḳaşıġa baradur-men ve anı (5) izdivāc u ittiĥādını terk ḳılur-men dėp cedel ḳıldı. CemÓ turġan Müsülmānlar anı (6) maślaĥatge tarttılar ve bir kün furśat tilediler ve ol ħātūn tilini ḳuvveti birle ol yėrdin (7) selāmet öz menzilige bardı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ħātūn işi tamām fitne ėrür

Ḳılmaġıl sözleriġa (8) sen bāver

Ėl ħātūnnı mekr ü ĥįlesidin

Kördiler köp belā vü renc ü żarar

Vezįr kim (9) sözini bu yėrge yėtkürdi, pādişāhnı ḳahr u ġażabı pest boldı. Şeh-zādeni zindāngа fermān-(10)-ladı. Üçünçi küni közgü-yi zerrįn-i āfitāb kim köz güźārıdın çıḳtı, kenįzek pādişāh tapuġıġa bardı (11) ve közgü yaŋlıġı yüzüni körsetip dād vaḳtide kėldi ve iltimās-ı inśāf ḳıldı. (12) Pādişāh fermānladı kim şeh-zādeni siyāset cāyge ėletiŋler. Üçünçi vezįri kim pādişāhġa (13) aydı ki ey pādişāh-ı Óālem-penāh reóy-i aÓlāġa maÓlūm bolġay ki teóemmül ü teóennį barça işlerde (14) merdūddur ve anı köpreki pest ü bülend tįz u tünd ḳadem ḳoymaḳ kerek. Ħātūnlarnı nūşı bį-nįş (15) ėmes meger semÓ-i aÓlāġa ol cüft revānnı ħātūnını ĥikāyeti yėtmegen oĥşaydur **[38b]** (1) dėdi. Pādişāh sordı kim anıŋ ĥikāyesi nėçük ėrdi? Vezįr dėdi kim vaḳtlardın bir vaḳtda (2) bir cüft (...) bir cüftį bar ėrdi. Mekkāre bir kün unı ħamįr ḳılıp ve kömeç ėtip (3) ve bir sebedge salıp ėrini ḳaşıġa alıp barur ėrdi. Yolda bir yigit uçradı (4) ve anıŋ ėligige naḳdįne bėrdi ve bir gūşege alıp bardı, tā ol ḳıladurġan işni (5) ḳılġunça ol yigitni hem-rāhını aldıda sebed ḳalıp ėrdi. Der-ĥāl ol sebedni (6) açtı kördi kim ħamįrdin kömeç ḳılıpdur. Anı aldı ve fįl śūretide ḳılıp yana sebedge salıp (7) urup ḳoydı. Ħātūnį ki maślaĥatdın fāriġ boldı, ol sebedni ėrini ḳaşıġa (8) alıp bardı. Ėri kim ħamįrdin fįl śūretni kördi, ĥayrān boldı ve aydı ey ħātūn (9) bu nė sırrdur maŋa ḳılıp-sen ve nė işdür ki aŋa meşġūl bolup-sen. Ħātūnį ki bu ĥālni müşāhede (10) ḳıldı fi'l-ĥāl āġāz ḳıldı kim tün kün tüş körüp ėrdim, bir fįl-i mest sizni ḳavlar ėrdi. (11) Bu kün ol tüşni bir Óazįzįġa

Óarż ḳıldım, olar dėdiler kim ḳabāĥat tüş körüp-sen fi'-(12)-l-ĥāl ħamįrdin bir śūret ḳılġıl ki fįlġa oħşa bolsun ve ėriŋge bėrgil yėsün tā aġırlıḳıġa (13) bedel bolur ve ėriŋ belādın ħalāś bolur dėdi. Bu fįlni ol sebebdin ḳılıp ėrdim yėgil (14) tā ki Ħudā TeÓālā defÓ ḳılġay. Dihḳān der-ĥāl ħātūnını yüz közidin būse ḳılıp dėdi kim (15) ey ħātūn ėmdi saŋa iÓtiḳādım ziyāde boldı dėp Óizzet [ü] ikrāmlar birle öyiġa yandurdı. **[39a]** (1) **Nažm;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ħātūn işi tamām mekr [ü] ġurūr

Bolma ġāfil anıŋ ki mekridin

Vezįr kim sözini bu yėrge yėtkürdi (2) pādişāhnıŋ köŋli yumşadı, fermānladı kim şeh-zādeni zindāŋġa ėletiŋler. Törtünçi küni (3) āfitāb-ı cihān-tāb yüzidin niḳābını aldı ve maşrıḳ derįçesidin baş çıḳardı (4) ve kenįzek pādişāhnı tapuġıġa bardı, dād-ĥᵛāhlik ornıda ve iltimās-ı inśāf ḳıldı. Pādişāh (5) fermānladı kim şeh-zādeni siyāset-gāhġa ėletsünler. Törtünçi vezįr der-gāh-ı şehen-şāhġa (6) bardı ve aydı kim reóy-i aÓlāġa muḳarrer bolsun kim ħātūnlar söziġa ḳulaḳ salmaḳ Óayn-ı (7) ħatādur ve olarnı sözlerini ėşitmaḳ Óayn-ı cefādur. Eger yüz kitāb ħātūnlarnı mekridin (8) bitiseler gūyā ki bir ĥurūfını bitimegen bolġay ve eger miŋ defter olarnı firįbleride śıfat (9) ḳılsalar henüz kāġad üzre ḳalem ḳoymaġan bolġaylar. Meger ol yigiti ki ħātūnnı mekrini ve ol (10) żaÓįf mekkārlarnı ḳıśśasını bitip ėrdi. Mübārek ḳulaḳlarıġa yėtmegen oħşaydur. (11) Pādişāh sordı kim ol nėçük ėrdi? Vezįr aydı kim andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim (12) vaḳtlardın bir vaḳtda bir yigitni başıġa andaġ hevesį tüşti kim ħātūnlarnı (13) mekrini bitigey ve olar mekr [ü] firįblerini cemÓ ḳılġay ve mekr u ĥįleleri kim ħātūnlar ḳılıp-(14)-durlar ve barçası maÓlūm bolġay ve firįbleri ki olar ḳılıpdurlar barçası mefhūm (15) bolġay. İstifsār sebebidin hēç ħātūnlar aŋa mekr ḳılalmaġay müddeti ol yigit bol **[39b]** (1) bü'l-heves zaĥmetide renc [ü] meşaḳḳatlar tarttı ve ħātūnlar mekridin defter açtı ve cemÓ ḳıldı ve bir vaḳt-(2)-da bir şehrige yėtti. Ol yigitni bir kişi öyge teklįf ḳıldı ve mihmān ḳılmaḳ üçün. Ve ħātū-(3)-nıġa dėdi kim bol misāfir śāliĥ ü fāżıl kişi ėken anı yaħşı mihmān-dārlıḳlar ḳılġıl dėp özi (4) bir maślaĥatı üçün çıḳıp kėtti. Ol ħātūnį ki öyni ħālį taptı, sordı kim ey civān-ı bernā bu śandūḳ-(5)-larda nėme bar? Civān dėdi kim bu śandūḳlarda defterler bardur. Ħātūn dėdi kim bol defterlerġa (6) nėme bitilgen? Civān-ı mihmān cevāb bėrdi kim ħātūn tāyifesini mekri bitilgen dėdi. Ħātūn (7) dėdi kim her mekrį ki ħātūnlarda bardur, şol defterdin tapsa bolġay

mu? Civān dėdi kim tapsa bolġay (8) dėdi. Andın soŋra ħātūn ol yigitni bir gūşege ėletip ve mülāÓabe vü mülāmese maķāmıda boldı. (9) Leźźet-i cismānį ve Ĥıfž-ı nefsānįdin fāriġ bolġandın soŋ ħātūn feryād ķıldı kim ey hem-sāye-(10)-ler ve ey maĥalle ħalķı dėp fi'l-Ĥāl merdüm-i maĥalle cemÓ boldılar. Ol civān-ı mihmān bu Ĥālni körüp (11) bį-hūş ü medhūş boldı ve maĥalle ħalķı dėdiler kim ey hem-sāye ġavġānı vechi nėdür? Ħātūn dėdi kim (12) meni ėrimni resmįdür kim her kün bir dervįşni mihmān ķıladur ve her ħıźmetige münāsib mihmān (13) bolsa men ķılur ėrdim. Öyde ėrim yoķ ėrdi ve men anı ķaşıġa ŧaÓām kėltürdüm ve bol mihmān (14) ŧaÓāmdın aġzıġa saldı ve ŧaÓām Ĥalķıda ķaldı ve közlerini alay tėp ve köpük (15) aġzıdın kėldi ve men bu Ĥālni körüp ķorķtum. Be-nā-gāh ölgey ve men şermende bolġay-men **[40a]** (1) dėp sizlerni carladım. Anı Ĥalķıġa suķulġay-sizler dėp men nėçük ėr kişini gerdeniġa ķolumnı (2) yėtkürey? Ėmdi yanıŋızlar ŝevābnı aldıŋızlar dėdi. CemāÓat kim yandı ol civān dėdi kim ey (3) Óavret bu nė Ĥareketdür kim sen ķıldıŋ ve meni mundaġ tehlikege saldıŋ dėdi. Ħātūn ayd-(4)-ı kim ey yigit bu mekrni men ķıldım, defteriŋde bar mu yā yoķ? Ol yigit bu Ĥālni müşāhede ķıldı, (5) fi'l-Ĥāl defterni otke salıp köydürdi. **Beyt;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Bes bitisedür ħātūnlarnı mekri

Sehl bilme (6) ħātūnlarnı Óöźrin

Yüz śafĤa bolur ger bitise kişi

SiĤr-i cādū Ĥįle vü mekrin

Bėşinçi küni ħāver-i gülrįz (7) çü Ferķadāndın aldı. Kenįzek bį-cā der-i dād muĤāsebesige kėldi. Pādişāh fermān ķıldı kim şeh-zāde-(8)-ni siyāset cāyge ėletiŋler dėdi. Bėşinçi vezįr der-gāh-ı şehin-şāhge bardı, aydı kim reóy-i (9) aÓlāġa muķarrer bolsun kim her laĤža mažlūmlardın bir nėme muÓāyene bolur kim hergiz ol nėme bölek-(10)-din muÓāyene bolmas ve bir lemĤada Óavretlerdin bir nėme müşāhede bolur kim iblįsdin tamāmį Óömride (11) anı müşāhede ķılıp bolmas. Ħātūnlarnı sözige ķulaķ salıp bolmas ve özini (12) bölek ħār-gūşge salmaķ kerek. Ħātūnlar başdın ayaġ Ĥįle vü mekrdürler, töpeleridin (13) ķademleriġaça firįb [ü] ġadrdurlar. Meger mübārek semÓ-i aÓlālarıġa Ĥasūd sįneniŋ Ĥikāyeti (14) yėtmegen dėk. Pādişāh sordı kim ol nėçük ėdi? Vezįr aydı kim andaġ aytıpdurlar kim (15) bir vaķtda bir dihķānį bar ėrdi śāliĤ ve anıŋ bir oġlı bar ėrdi ve ol oġulnı ħātūnı **[40b]** (1) bar ėrdi kim mekr [ü] Ĥįle birle maÓrūf

ėrdi. Bir küni tam üstide olturup ėrdi, bir yigitke (2) nažarı tüşti, fi'l-ĥāl śabrı farḳ-ı aĥvālidin uçtı ve şāhbāz-ı sükūtı bāzū-yı vaḳtidin rem (3) ḳıldı. Ħātūn ferāset birle bildi kim bu yigit hem yüz közige şįfte vü ħatŧ [ü] ħālige ālüfte vü āvįħte (4) boldı. Ħātūn yoḳḳarıdın tüşti ėligi birle ḳulaḳ ve gerdenini siledi ve yana yoḳḳarı çıḳtı. (5) Yigit henüz Óışḳ-bāzlıḳ bābıda nā-dān ėrdi ve aŋa maÓlūm bolmadı ki ħātūnı bu misāsidin (6) ġarażı nème ėken ve bu müşkilni bir pįre-zāldın soradı. Zāl kim bu işde zįrek ü dānā ėrdi, (7) aydı kim ḳulaḳ ve gerdenini silese maḳśūd oldur ki dellāle yiberġıl kim anıŋdın maŋa peyġām yiberey (8) dėgeni bolur dėdi. Andın soŋ ol yigit Óavret-i dellāleni ol ħātūnġa yiberdi, bu Óavret-i (9) dellāle kėlip ança keyfiyyet ĥālni aŋa iÓlām ḳıldı. Ol ħātūn Óavret-i dellāleni sözige açıġlanġan (10) bolup leźźet-i cevāb maḳāmıda boldı ve ėkki yüzüni ḳara ḳıldı ve ān yüzidin çıḳardı. Ol (11) Óavretį kim kėldi, ve aĥvālini beyān ḳıldı ol yigit müteÓaccib boldı. Eger ġaraż misāside miyāncı (12) bolsa ėrdi mundaġ ḳılmas ėrdi bu ġażab ḳılmaḳ nė sebebdin boldı dėp bu Óavretge (13) bolġan vāḳıÓalarnı yana bir pįre-zālġa beyān ḳıldı. Ve bol pįre-zāl dėdi kim ey civān yüzini (14) ḳara ḳılmaḳda işāretdür ki kėçege yaÓnį kėçe bolsa cihān çehresi ḳara bolur ve ān yüzdin (15) çıḳarmaḳda işāret şu budur ki ḳaranġu kėçede şol enbūrdın kirgil kim ol Óavretni **[41a]** (1) çıḳardım dėgeni bolur dėdi. Kėçe boldı yigit enbūrdın bāġḳa kirdi. Ol ħātūn (2) hem yigitni enbūrdın kirgenini bildi. Fi'l-ĥāl aldıġa kėldi, çehār bāġnı gūşeside (3) hem-bister boldılar. Ħātūnnı ḳayın atası ol kėçe ėrteraḳ ḳaśd ḳıldı kim zirāÓat-gāhġa (4) barġay kėlinini kördi kim bir bįgāne birle yatadur. Der-ĥāl bilezükni ayaġıdın tartıp (5) aldı. Ėmdi hēç̄ vech birle tanalmaġay dėp zirāÓat-gāh cānibiġa revān boldı. Ħātūnį ki bu (6) sırrlardın vāḳıf ėrdi, der-ĥāl ḳoptı ve maÓşūḳını maÓźeret ḳıldı ve ėrniŋ ḳaşıġa (7) bardı ve aydı kim ey yār-ı ḳābilim bu ısıġ yėrde nė ġalaŧ uray ḳopġıl bir śaĥn-ı cāyge baralı (8) ve serun cāyda istirāĥat ḳılalı ve Óıyş u ferāġat Óömr ötkereli dėp ol yėrde kim (9) maÓşūḳı birle ġalaŧ urup ėrdi. Anda barıp öz ėri birle ġalaŧ urdı, ėriŋ (10) közi uyḳuġa bardı, ėrini bįdār ḳıldı ve aydı kim bu ḳandaġ şerįÓatdur kim seni (11) ataŋ bir ŧarafdın kėldi ve bilerzükimni ayaġımdın tartıp aldı, vebālimizden ḳorḳma-(12)-dı dėdi. Oġlını atasını ḳılġan işige ḳahrı kėldi ve bilerzükni alıp bėrgeni-(13)-ni (...) nėmege ĥaml ḳıldı. Ėrte atası kėldi kėçeki ḳıśśanı ve bir bįgāne kişi bilen yatgenini (14) ve bilerzükini alġanını ayta başladı. Oġlı āşüfte boldı, aydı kim ey ata sen kim yarım kėçede (15) kėldiŋ ve men bir gūşede ħātūnum birle yatıp ėrdim. Sen kėldiŋ anı bilerzükni alıp ėdiŋ **[41b]** (1) miskįn ħātūnum oşal sāÓat maŋa ayttı ammā sen öyde yoḳ ėrdiŋ. Men kimge aytġay (2) dėdi. Atası bilerzükni

alġanıdın şermende vü şerm-sār boldı ve bol ħātūn mekr [ü] Ĥįle bile (3) ħalāś taptı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Mekr tuġdı yaman ħātūnlardın

Kim ħātūnlar ėrür nihāl-i mekr

Mekrdin boldılar (4) meger maħlūķ

Olardın tuġar yana yüz mekr

Altınçı küni āfitāb ħāver meşÓalesi birle öydin çıķtı. (5) Pādişāhnı kenįzeki meşÓaleśıfat köŋül birle dād tilegeni pādişāhnı der-gāhıġa kėldi ve iltimās-ı (6) inśāf [u] Óadl ķıldı. Pādişāh fermānladı kim şeh-zādeni siyāset-gāhġa alıp barsunlar. (7) Altınçı vezįr taħt-ı Süleymānį ve serįr-i cihān-bānį ķaşıġa bardı ve aydı kim reóy-i aÓlāġa maÓlūm bolsun (8) kim hėç tabaķa-yı bį-vefāraķ ħātūnlardın ziyāde bolmas ve hėç fırķa-yı bįśafāraķ Óavretlerdin (9) artuķ ėrmes. Bu fırķanıŋ sözleri lāyıķ-ı is[ti]māÓ ėrmes ve bu tabaķanı ķavlini (10) ķabūl ķılıp bolmas. Ħātūnlarnı köpraķı Ĥayyāledür tolaraķı muĥtāledürler. Meger semÓ-i (11) aÓlāġa ol şeker-fürūş birle ħātūnını Ĥikāyesi yėtmegen oħşa dėdi. Pādişāh sordı kim (12) ol nėçük ėrdi? Vezįr aydı kim bir vaķtda bir kişi ħātūnıġa nėçe direm bėrdi kim şeker alıp kėlgil (13) dėp ħātūnį baķķālnı dükkānıġa bardı. Baķķāl andaġ kişi ėrdi kim hevesnāk (...) şekerni (14) ħātūnnıŋ çāderiġa mażbūt ķıldı ve ol ħātūnnı dükkānıġa alıp kirdi. Baķķālnı şākir-(15)-di bu işlerdin vāķıf ėrdi. Der-Ĥāl ol şekerni ħātūnnı çāderidin yėşip aldı ve anı ornıġa **[42a]** (1) pāre-yi tofraķnı töküp ķoydı. Ħātūnį kim Ĥıfž-ı nefsānį ve heves-i cismānįdin fāriġ bolup tįz u tįz (2) çāderini başıġa tarttı ve öyge bardı. Ėri çāderini gūşesini yėşip kördi kim pāre tofraķnıŋ (3) çāder gūşesige töküptürler. Ħātūnıġa dėdi kim bu nė Ĥāldür ki sendin kördüm? Ħātūn anıŋ (4) cevābıġa Ĥāżır ėrdi, fi'l-Ĥāl dėdi kim men öydin çıķıp barur ėrdim bir (...) (5) kėldi ħalķ birbirini üzesiġa yıķıldılar. Ol iz[di]Ĥāmda meni ayaġım tayıldı ve diremlerim saçıldı (6) ve men şerm tuttum ki kūçede olturġay-men nā-Óilāc tofraķ birle naķdįne lāzımnı hem-rāh barġay dėp (7) ol yıķılġan yėrimdin bu miķdār tofraķnı alıp çāderimġa töküp ķoydum dėdi. Ėri aydı (8) sen ėl arasıda nėge olturduŋ ve kūçeni tofraķını nė üçün aldıŋ dėdi. Ħātūn şįrįn-(9)-lıķ bilen aġzını açtı ve özini bu mekr ü Ĥįle bilen ħalāś ķıldı. Yėttinçi küni āfitābį kim (…) (10) şehridin çıķtı. Pādişāhnıŋ kenįzeki neft yaġıdın bir şįşe özi birle kėltürdi ve (11) dād tiler yėrde turdı.

Aydı kim bu kün dādımge yėmesiŋler ve men özümni bu otda köydürür-men (12) dėdi. Ḳanımge żāmin bolur-sizler dėdi. Pādişāh ḥᵛāhladı kim anı inśāfını bėrgey, şeh-zādeni (13) siyāset cāyge ėletgeyler. Yėttinçi vezįr pādişāhnı Ferḳadān (...) taḥtı ḳaşıġa bardı. ÓArż (14) ḳıldı kim ey pādişāhım bu kün şeh-zādeni ḥıźmetleriġa barça ĥużūrıda kėltürmek kerek ve barça muśāfaĥat-(15)-lardın tefaĥĥuś ḳılmaḳ kerek dėdi. Pādişāh fermānladı kim şeh-zādeni ĥāżır ḳılsunlar. Fi'l-ĥāl şeh-zādeni **[42b]** (1) <şeh-zādeni> pādişāh ḥıźmetiġa ĥāżır ḳıldılar kim eyyām-ı naĥs ve hengām-ı nuĥūset ber-ṫaraf bolup ėrdi. Şeh-zāde (2) der-ĥāl tilini duÓā vü ŝenāġa gūyā ḳıldı ve kenįzekni barça mācerāsını Óarż ḳıldı. Pādişāh aydı kim (3) avvalġı küni bu vāḳıÓalarnı nė vechdin sözlemediŋ kim bu yėtti kün zaĥmet-i zindānnı (4) kördüŋ? Şeh-zāde dėdi kim ĥakįm menÓ ḳılıp ėrdi bu yėtti kün söz aytmaġay-sen dėp. Pādişāh (5) ĥakįmni carladı ve anıŋ sükūtını ve ḥāmūşlıḳını istifsār ḳıldı. Ĥakįm aydı kim müddeti altı ay kim ötti (6) bu oġul envāÓ-ı Óulūm birle ārāste boldı. Men aydım bu kün yā ėrte pādişāh tapuġıġa alıp barmaḳ kerek (7) ve seniŋ ança taĥśįliŋdin Óarż ḳılmaḳ kerek. Seniŋ ṫāliÓŋe baḳay kim pādişāh meclisige bir sāÓat-i saÓāde (8) alıp baray dėp ṫāliÓ cānibıġa nażar ḳıldım. Yėtti kün andaġ aġır taptım kim bu yėtti kün içinde söz (9) aytsa helāket vartasıġa tüşer ėrdi. Meger ḥāmūşlıḳ birle bā-vücūd-ı ĥāl kevkeb-i naĥs eŝer ḳıldı anı bir hefte (10) tehlike-yi maÓrifetge saldım ammā vaḳt-ı şükrdür kim nuĥūseti saÓādetġa bedel boldı ve bat furśatda (11) āḥirlıġġa yėtti dėdi. Pādişāh oġlını andaġ kördi kim envāÓ-ı Óulūm birle ārāste ve ecnās-ı fünūn birle (12) pįrāste tāc-ı salṫanatnı oġlını başıġa ḳoydı ve devāc-ı memleketni yaÓnį ḥilÓat-i pādişāhāne (13) kėydürdi ve özi peşmįne ton kėydi. Bir śavmaÓada Óibādetġa meşġūl boldı ve ol kenįzek kim (14) şeh-zādege iḳtidār ü töhmet ḳılıp ėrdi, anı Óaźāb [u] Óuḳūbet birle öltürdi. **ḲıtÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Ger ḥātūn (15) ėkse yamanlıḳ tuḥmını
Tuḥm uçsun bolmasun Óālemde hēç̄

Baḳsa nā-maĥrem sırrıġa tįz tįz
Kör tilepdür cāyge yėtgey **[43a]** (1) ḳılıç

Ṫūṫį kim sözini bu yėrge yėtkürdi. Ḥucestege dėdi kim ey ked-bānū dostnıŋ meclisige ki kem barsaŋ (2) teveccüh ḥātırnıŋnı aŋa salġıl. Pādişāhnı kenįzeki şedāyid-i mekr ü mekāyid-i bisyār muÓāyene ḳıldı ve özini helā-(3)-ket vartasıge saldı. Ol sebebdin kim

köŋlini özi birle tutmadı, özini özi bile (4) saḳlamadı. Nā-çār kördi kim ol nėmeni kördi. Ėmdi bol vaḳtį devr-i meymūn sāÓat-i devr-i hümāyūn, (5) ḳopġıl dostnı cānıġa barġıl. Vaśiyyetleri ki ḳıldım anı mürāÓat ḳılġıl dėdi. Ħuceste baray dėp (6) ḳaśd ḳılıp ėrdi kim kündüz ġavġāsı her ṫarafdın žāhir ü hüveydā boldı ve śubĥ çehre-yi cihān-ārāsını (7) niḳāb-ı müşgįndin açtı ve anıŋ barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıtÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]
Bir mehį kim daÓvā-yı ħūbį ḳılıp
(8) Ħūblar ħaylıda her dem urdı kös

Bu kėçe baray men dėdi ḳaşıġa
Kim Ħuceste atlıġ ol zįbā Óarūs

(9) Śubĥ māniÓ boldı barmaḳdın aŋa
Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

Toḳḳuzunçı Kėçesi

Şām pādişāhı (10) ṫūṫişini āzād ḳılġanı, anıŋ berāberide ṫūṫį ĥayāt mįvesini žulümāt çeşmesidin kėltürgeni

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]
(11) Bu saÓįd ol şāh-ı saÓd-aħter üçün
Şehryār-ı mülk-i İskender üçün

Terk ėtip Óālemni žulmetge (12) kirey
Cehd eylep āb-ı ĥayvān kėltürey

Ħıżr yaŋlıġ içsün ol āb-ı ĥayāt
ÓÖmri bolsun (13) ber-devām birle ŝebāt

Žulmet içre āb-ı ĥayvān tapmasam
Keltürey men söz āb-ı ĥayvāndın

…….. (14) laṭįf
Tuĥfe eyley ḳıśśa-i cānge şeŗįf

Sulṭān-ı kündüz cihānnı seyr ḳılġuçı āfitāb-ı Óālem-(15)-gįr kim maġrib seyriġa bardı ve nevāl gerdūn ĥiśārını örgülgüçi ay kim maşrıḳ küngüresidin **[43b]** (1) çıḳtı. Ħuceste žāhir bātın cūş u ĥurūş birle icāzet tiledi. Ve aydı kim ey ṭabįb-i Óuşşāḳ ġalebāt-ı Óışḳ (2) bātınımnı ĥarāb ḳılıp [c]ūş [u] ĥurūşġa kėltürdi ve ceźebāt-ı şevḳ ĥātırımnı ceźb ḳılıp esįr-i bį-śabr u bį-(3)-ḳarār ḳıldı ve hümā-yı śabrım farḳ-ı aĥvālimdin uçtı. Ve bār-ı sükūn sāÓid-i vaḳtimdin rem ḳıldı. (4) Ve rūzgārımnı ḳan içgüçi firāḳ ġamıda mübtelā ḳıldı kim firḳat-i aĥbāb otıdur kim köydür-(5)-güçi ve cüdā-yı dostlar ḳılıçdur kėsküçi. Hem-demlerdin cüdālıḳ u yıraġlıḳ mevṭįdür bį-(6)-fevt ve maĥremlerdin ayrılmaḳlıḳ mergįdür bį-melekü'l-mevt. **Nažm;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Yoḳ turur Óāşıḳ bile Óālem-(7)-de ÓAzrāǿil işi

Kim firāḳ dostlarġa žulm-ı ÓAzrāǿil ėrür

Ey ṭūṭį bu kėçe ruĥśat bėrgil tā mużṭarib (8) köŋlümni maĥbūb viśālidin sükūn bėrey. Ṭūṭį dėdi kim ey ked-bānū bu źevḳ <u> ĥarāb bolsun (9) ol köŋül kim yār-ı muṭābıḳ ġamıda ĥarāb bolmasa ve ĥarāb [u] serāb bolsun ol közi kim yār-ı muvāfıḳġa (10) yıġlamasa. Meniŋ himmetim hem oldur kim sen öz maḳśūduŋġa ulaşsaŋ ammā iĥlāśımnı ḳadrini (11) nė bilgey-sen? Seni kim yār-ı dermānde birle imtizāc ve (...) bolsa ol zamānda bilgey-sen kim (12) iştihād atını Óāşıḳlar meydānıda nė reng çapadur-men ve seni maḳśūduŋġa nėçük yėtkürür-men. (13) Andaġ kim Şām pādişāhı ĥulūś [u] iÓtiḳād-ı ṭūṭįni bilmedi ve mįve kim kėltürüp ėrdi anıŋ-(14)-dın bed-gümān boldı ve anıŋda taĥammül ü mülāĥaža kim ḳıldı ve maÓlūm boldı kim vefāsı rūzgār (15) cefāsıge oĥşar bį-ĥadd, ve śafāsı kündüzniŋ beḳāsıġa bį-Óad. Ve Ħuceste sordı kim ol nėçük ėrdi? Ṭūṭį **[44a]** (1) dėdi kim andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim Şām sevādıda bir śayyād dām ḳoyup ėrdi kim ol dāmda (2) ṭūṭįni nişāneleri bar ėrdi. Anı taḳıp alġalı bir munça muntažırlıḳ birle olturup ėrdi. (3) Nā-gāh ṭūṭį anı torıġa tüşti. Der-ĥāl ṭūṭį śayyādge ḳarap sözge kėldi ve aydı kim ey śayyād men (4) cān-verįdür-men ve dānā [vü] ṭāyirįdür-men zįrek. Eger meni satsaŋ kerįmge sat ve nė leǿįmge (5) śoĥbet-i şerįfge müşerref ḳıl ve nė śoĥbet-i ĥasįsge. **ḲıṭÓa**;

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Sen yıraḳ bol yamandın ey hem-dem

Yaĥşı ehl-i śoĥbetini (6) devlet bil

Kim ki zişt olsa sen anıŋdın ḳaç

Ziştni körmekni miĥnet bil

Śayyād ol ŧūŧįni (7) Şām pādişāhnı ḳaşıġa alıp bardı ve her nė kim śayyād bahā ayttı, pādişāh bėrip aldı ve anı gedālıḳ (8) tınābını üzdi. Ėkkinçi küni ḳaśd ḳıldı kim ŧūŧįni imtiĥān ḳılġay, bir nėçe sözlerdin suǿāl ḳıldı (9) ėrse ŧūŧį pādişāhġa cevābları bėrdi kim pādişāh aĥsen [ü] āferįnler oḳudı. Pādişāh dėdi kim (10) bol ŧūŧį ėmes ėken belki Buḳraŧ-ı ŝānį ve Buḳraŧ-ı Óālem-i rabbānį ėkendür dėdi. Şerm tuttı kim (11) ḳafes [ü] ĥabs ḳılġay ve andaġ cān-ver-i zįrekni maĥbūs saḳlaġay ve ŧūŧįni ḳafesdin çıḳarıp āzād (12) ḳıldı. Aydı ki ħoş kėlse munda turġıl ve ger nė Óazįzleriŋ ḳaşıġa barġıl dėdi. Ŧūŧį nėçe kün (13) pādişāhġa ħıźmet ḳıldı. Andın soŋra Óazįzlerini ḳaşıġa bardı. Her lutf-ı Óināyet kim şāh-ı (14) Şām anıŋ ĥaḳḳıda ḳılıp ėrdi ŧūŧįlerge taḳrįr ḳıldı. Pādişāh-ı ŧūŧįler aydı kim mende (15) bu gümān yoḳ ėrdi kim ādemįniŋ cinside ādem-gerlik ve merdümlik bolġay. Anı merdümlıḳ birle **[44b]** (1) yād ḳıldılar. Fe-emmā insānda şefḳatį bolġay kim aŋa insāniyet at ḳoyġaylar. Ādemįni nė işi bar (2) vefā birle ve insānį nė mühimmi bar śafā birle? **ĶıŧÓa;** [81] لَرَبِّهِۦ لَكَنُودٌ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ādemį dāimā cefā-cūdur

Yoḳdur (3) anı işi vefā birle

Ekŝerį baĥldın ħālį ėmes

Kim kişi bolġay ol seħā birle

Ey ŧūŧį ol kişi kim seni ĥaḳḳıŋda (4) yaħşılıḳ ve lutf u seħā ḳıldı sen hem anıŋ pāreside aŋa baḳıp şāyeste ħıźmet ḳılġıl (5) tā ānį ki tūŧįler ħulḳıġa vefā-dārlıḳ vü nįgū-nāmlıḳ bolġay dėdi. Ŧūŧį pādişāhıġa dėdi kim ey (6) pādişāhım nė iş ḳılay kim anı mükāfātı bolġay dėdi. Pādişāh-ı ŧūŧįler dėdi kim žulümāt ḳaÓrıge (7) tüşgil ve her dırаĥtį kim anda bardur ħāśiyyeti, bar ol dırаĥtlardın mįve kėltürgil. Ve ol şāh-ı Şām (8) kim seniŋ inÓām u iĥsān ve lutf u keremler ḳılıpdur aŋa tuĥfe eylegil. Bu reng birle Ĥaḳ keremini be-cā kėltür-(9)-gil dėdi. Ŧūŧį andaġ ḳıldı kim miĥnet ü meşaḳḳatlar birle žulümāt

[81] İnne'l-insāne li-rabbihį le-kenūd Adiyat/6: İnsan gerçekten Rabb'ine karşı pek nankördür.

ḳaǾrıge kirip bir nėçe mį̇ve-yi (10) ĥayātdın kėltürdi ve ṣāh-ı Ṣāmge tuĥfe eyledi, ve aydı kim mecnūn-ı kerem-i ṣāhį̇ ve mersūm-ı niǾam-ı (11) ṣehin-ṣāhį̇ murġ-ı żaǾį̇f pādişāhlarnıŋ (...) muǾāraża ḳıla alġay ve cān-ver-i naĥį̇f (12) sulṭānlarnıŋ niǾmetige nė mükāfāt körsetgey bā-vücūd ĥāli ħıźmeti ḳılıpdur-men (13) ve mį̇ve ki kėltürüptür-men, anıŋ ŝemeresi ĥayāt-ı ebedį̇ ve ħāśiyyeti beḳā-yı sermedį̇dür. Ve bu mį̇veni (14) yėgil tā ḳıyāmetġaça kös-i ĥayāt urġıl ve ĥaşr [ü] neşrġaça ṭabl-ı tiriglik ḳaḳġıl. **ĶıṭǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Barçadın yaħşıraḳ (15) tiriglikdür

Ṣūm ėlge ġam-ı ölüm kėlgey

Tapsa her kim ĥayāt mį̇vesini

Cān ten birle şükrini ḳılġay

[45a] (1) Pādişāh mį̇veni ṭūṭį̇din<din> aldı ve anı yėmekde teǿemmül ḳıldı. Ŧūṭį̇ dėdi kim vech-i taĥammül nėmedür (2) ve mūcib-i teǿennį̇ nėdür? Kişi ĥayāt-ı ebedį̇din iĥtirāz ḳılur mu dėdi? Pādişāh aydı kim ėşitgeniŋ (3) yoḳ mudur kim bir vaḳtda Ĥażret-i Süleymān Ǿaleyhi's-selāmġa leb-ā-leb ĥayāt suyı iberdi ve aydı (4) kim sen bu ḳadeĥni nūş ḳılġıl tā ḳıyāmetġaça Ǿömr [ü] ĥayāt tapar-sen ve eger nūş ḳılmasaŋ (5) vebāl bize bolġay-sen dėdi. Süleymān Ǿaleyhi's-selām bir nėçe kişiler birle meşveret ḳılıp ėrdiler. (6) Alar içmekge maślaĥat körsettiler, fi'l-ĥāl içmek lāzım dėdiler. Ĥażret-i Süleymān Ǿaleyhi's-selām (7) ança vezį̇r vüzerāları bilen olturup ḳılġan çaġda ħār-püşt yoḳ ėrdi. Anı hem yoḳlap (8) carlaġanı atnı iberdi. Ħār-püşt kėlmedi. Süleymān Ǿaleyhi's-selām aydılar kim andın soŋ (9) itni iberdiler. Anıŋ carlaġanıġa kėldi. Süleymān Ǿaleyhi's-selām dėdiler kim ey ħār-püşt (10) seniŋ bilen meşveretlik işim bardur, çirā ki meşveretni dānā vü Ǿāḳiller birle ḳılmaḳ lāzım-(11)-dur dėdiler. Ve hem sen özgelerdin zį̇rek [u] dānā sen. Anda ħār-püşt dėdi kim yā peyġāmber-i Ħudā meniŋ (12) dānālıġım ḳandın maǾlūm boldı? Ĥażret-i Süleymān Ǿaleyhi's-selām aydılar kim seniŋ carlaġalı (13) atnı yiberdim kėlmediŋ. Andın kėyin itni iberdim kėldiŋ, barçadın naĥs u pelį̇ddür (14) anı aytḳanı birle kėldiŋ. Ve mundın bildi kim sen dānādur-sen. Ħār-püşt dėdi kim yā peyġāmber-i Ħudā (15) at aytḳanıġa kėlmedim. Bu vechdindür ki anıŋ birle meni aramızda Ǿadāvetį̇ yoḳdur. Eger men **[45b]** (1) anı aytḳanını ḳılmasam ol mendin renciş ḳılmas ve maḳām-ı düşmenlikde hem bolmas.

Ammā it (2) arasıda Óadāvetį bardur kim anı aytķanıġa barmasam ol güft-gū tapar ve meni düşmen tutar (3) ve meni bįmġa ķoşar. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ķılmurāóat-ıdüşmeneyÓāķil

Tā işiŋ barçası nižām olġay

(4) Ķılmasaŋ ħaśmnı mürā[Ó]at eger

Ķaśd-ı heveste intiķām olġay

Ey Süleymān nebiyyullāh siz atnı (5) žāhirlıġġa baķar-siz ve itni bātınıġa baķıŋ. Anıŋdın vefā-dār[r]aķ maħlūķ Ĥayvān-ı çār-pālar (6) içinde yoķdur. Ammā at öz maħdūmını tanumas ķatıġ yėrge ve tofraķġa bį-ibāó taşlap ķaçar. (7) Ammā it kişidin bir barça nān yėse künde miŋ merātib körse boylanıp başını ayaġıġa (8) ķoyar. MaÓlūmdur kim aśĤāb-ı Kehfni itlerini źikri kėlām-ı rabbāniįde meźkūrdur. Ķavluhu (9) TeÓālā ۡمۡ ۡمۡ ۡهۡ ۡعۡ ۡيِۡ ۡرا[82] ārį itni žāhiri ke[n]įf ammā bātını latįfdür. **ĶıtÓa;**
ۡهۡ ۡبۡ ۡلۡ ۡكۡ

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Bir nėçe nėme vefā (10) bile Naħşebį

Kim vefā yaħşıdur beridin bil

Bir nėçe at kim cefā ķılġay

Lįk itdür vefālıķ (11) ey Óāķil

Ey peyġāmber-i Ħudā meniŋ bilen nėçük meşveretlik işleri bar? Süleymān Óaleyhi's-selām (12) aydılar kim ey ħār-püşt Ħudāvend-i kerįm maŋa bir ķadeĥde leb-ā-leb āb-ı Ĥayāt suyını iberip-(13)-dür ve aytupdur kim içseŋ ķıyāmetġaça tapar-sen dėpdür. Ħār-püşt dėdi kim yā nebiy-(14)-yallāh özleri içerler mü yā ķavm [u] ķarındaşları bilen içerler mü? Ĥażret-i Süleymān Óaleyhi'-(15)-s-selām aydılar kim özümni tenhā içmaķġa emr bolupdur. Ħār-püşt dėdi kim eger siz tenhā **[46a]** (1) içseŋiz tā ķıyāmetġaça tenhā ķalur-siz ve barça Óazįzleriŋiz ölürler. Kitāblarda şundaġ aytıp-(2)-durlar kim eger erkān-ı devletleri hemesi bir hemm yėse bularnı firāķıda tāķat ķılmaķ

[82] RābiÓuhūm kėlbuhum Kehf/22: Dördüncüleri köpekleridir.

(3) besį muĥāldür. Eger tenhālıḳnı iħtiyār ḳılsalar içmeklik ħūbdur dėdi. Mihter Süleymān (4) Óaleyhi's-selām aśĥāb [u] aĥbāblarını ġamıdın ve firāḳını vehmidin içmes boldılar ve bu (5) dünyā-yı fānįdin bį-beḳālıḳnı ḳarār bėrdiler. Ḳadeĥni ḳaytarıp yiberdiler dėdi. (6) Ey ŧūŧį men hem bu mįve yėmekdin endįşe ḳıladur-men. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Dost vaślını tile bu Óālemde

(7) Śoĥbet-i dost bil ki dil-keşdür

Yaħşı nėme ėrür tiriglik kim

Bolmas yār vaśl-ı dil ħū-(8)-şdur

Ŧūŧį aydı kim Süleymān Óaleyhi's-selāmġa mümkįn ėrdi kim ol ḳadeĥni içġaylar (9) yalġuz içmekge emr bolġan üçün içmediler ammā saŋa mümkįndür kim bu mįveni ėkgey-sen (10) ve perveriş ḳılġay-sen. Bolġay kim avvalḳı küni yėrdin ötgey, ėkkinçi küni be-tamām mįveleri (11) kemāliġa yėtgey, üçünçi küni bişgey. Her kişini kim ħᵛāhlasaŋ anıŋ birle yėgey-sen dėdi. (12) Pādişāh fermānladı kim ol mįveni ėkgeyler ve perveriş ḳılġuçıġa tapşurdılar ve aydılar (13) kim her mįveleri kim bu dıraħtlardın bişip yėrge tüşse anı maŋa kėltürgey-sen (14) dėp fermānladı. Ammā ol mįve kim bişip tüşti, ḳarangu kėçe ėrdi. Paylaġçı[83] uyḳuda (15) ėrdi. Bir ḳara yılan ol mįveni aġzıġa alıp sordı. Andaġ kim ol mįveni tamāmısı **[46b]** (1) zehr boldı. Śabāĥ pāsbān mįveni pādişāh ḳaşıġa alıp bardı. Pādişāh ḳaśd ḳıldı kim (2) anı yėgey yana endįşe ḳıldı kim nā-āzmūde nėmerseni yėsem ħūb bolmas. Ol birige bėrey andın (3) soŋra özüm tenāvül ḳılay dėp bir ḳarı kişige bėrdi. Be-mücerred yėgen zamān cān (4) be-Ĥaḳ teslįm ḳıldı. Pādişāh müteġayyirü'l-aĥvāl boldı ve ayttı kim ŧūŧį maŋa düşmen ėken. Fermānladı kim (5) ŧūŧįni pāre pāre ḳılıŋlar kim mekr ḳılġuçı ve firįb bėrġuçı ėken. Ġaddār u mekkār Óāḳıbetü'l-(6)-emr öz başını yėr dėpdürler. Ŧūŧį miskįn müteÓaccib ü mütefekkir boldı ve Óarż ḳıldı kim ey (7) şehr-i yār-ı Óālem meni ĥabs ḳılmaḳġa fermānlaġıl ve meni öltürürge taÓcįl ḳılmaġıl ve meni bir nėçe imtiĥān ü āz-(8)-māyįş ḳılmaḳ üçün saḳlaġıl. İmtiĥān oldur kim Óale's-śabāĥ ḳopġıl ve ol dıraħtnı tü-(9)-pige bargil ve öz ḳuluŋ birle bir mįveni alġıl ve bir kişige bėrgil. Eger ol hem ölse eger her Óuḳūbeti ki (10) ħᵛāhlasaŋ ḳılġıl ve eger ölmese men müstevcib-i sitāyiş ve müstaĥaḳḳ-

[83] Yazma nüshada "paylaġuçı" olarak yanlış yazılmıştır.

ı yaħşılıķ bolġay-men dėdi. (11) Śabāĥ kim pādişāh ol dıraħt tüpige bardı ve öz ķolı birle bir mįve aldı ve bir pįr-i zālġa (12) bėrdi. Ol mįveni yėdi, der-ĥāl ter ü tāze boldı, ķıyās bilen on sekkiz yaşlıķ civān boldı. (13) Ŧūtį kim bu bühtāndın tāze boldı, ārāy kişini yaħşılıķı nā-çįz ü żāyiÓ bolmas. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Hēç̄ (14) müóminge kim ziyān ķılma

Yaħşılıķnı cezāsı yaħşı ėrür

Tā küçüŋ yėtse yaħşılıķ ķılġıl

Yaħşı-(15)-lıķ ķılġıl yamanlıķ ķılma

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ħucesteġa dėdi kim ey ked-bānū ol ĥālde **[47a]** (1) şāh-ı Şām ŧūtįsiġa yaman iÓtiķād ķıldı ve ķaśd ķıldı kim śubĥ-ı ĥayātnı şām-ı mergįge mübeddel ķılġay. (2) Kördi kim ŧūtįni iħlāśı žāhir boldı, ol yamanlıķ yaħşılıķġa (...) boldı ve barça Óadāvet muĥabbetge (3) bedel boldı. Ey Ħuceste turġıl men hem saŋa Ĥaķ ħıźmetini ŝābit ķılay ve iħlāśımnı žāhir eyley. (4) Andın soŋra bilgey-sen kim men kimdür men ve meniŋ ķolumdın nė işler kėlür ve ķandaġ (5) keş-ā-keşler bolur. Ve iħlāśımnı biri oldur kim men bu kėçe öyüŋni pāsbānı bolay tā kündüz-(6)-ġaça barça māl [u] esbāb u emvāliŋni saķlay. Sen fāriġü'l-bāl dostuŋnı tarafıġa barġıl ve Óāşıķ-ı (7) muntažırıŋnı deryāb ķılġıl dėdi. Ħuceste ķaśd ķıldı kim andaġ ķılġay kündüz ġavġāsı her tarafdın hüveydā (8) boldı. Śubĥ çehresi rūşen bolup müşkįndin açtı. Anıŋ bar[ma]ķı taŋlaġa tevaķķuf taptı. **ĶıtÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

(9) Bir mehį kim daÓvā-yı ħūbį ķılıp
Ħūblar ħaylide her-dem urdı <urdı> kös

Bu kėçe barġay-men dėdi (10) ķaşıġa
Kim Ħuceste atlıġ ol zįbā Óarūs

Śubĥ māniÓ boldı barmaķdın aŋa
Düşmen-i Óuşşāķ (11) ėrür śubĥ ħuros

Onunçı Kėçesideki Dāstān

Vezịrni oġlı sūdā-gerni köçiġa Ǿāşıḳ (12) bolġanı, sūdā-ger seferdin yıġaç ŧūŧị alıp kėlip naḳdịnesini bay bėrgeni ve rāhib vezịrni (13) kėlinige āşinā bolġanı ve sūdā-gerni ġamdın ḳutḳarġanı.

Āfitāb ḳaynaġan şarāb yanġan (14) yaġ dėk ħum-ħānesige olturdı. Cām-ı ciĤān-nümā dėk māh maşrıḳ meclisidin çıḳıp žāhir boldı. (15) Ħuceste sermest ü ser-ħoş ḳulḳule-yi şarāb bilen ruħśat tilegeni ŧūŧịni ḳaşıġa kėldi. Ayttı kim **[47b]** (1) ey vezịr-i muǾtemedị ve ey müşịr-i sermedị Ǿışḳnı śarśar[ı] śabrımnı uşattı ve ġalebe-yi şevḳị cemịǾ hevesim Ĥareketge (2) kėltürdi. Maŋa ruħśat bėrgil beytü'l-viśāliġa baray ve dostumnı viśāliġa müşerref bolay, (3) közümni rūşen ü pür-nūr ḳılay dėdi. Ŧūŧị ayttı kim ey ġaddār-ı Ǿahd ve ey Zeliĥā-yı vaḳt (4) eger bu vaḳtda (...) çıḳarmasam ve ruħśat bėrmesem şarŧ-ı ħıźmetni edā ḳılmaġan (5) ve bị-vefālıḳ resmini edā ḳılmaġan bolġaymen. Ḳopġıl beytü'l-viśāliġa memnūn bolġıl. Ammā zịnhār sırrıŋnı (6) kişige ižhār ḳılmaġıl. Mebādā tācirịŋ ve emịr-zādeniŋ vāḳıǾası dėk helāketge yėter-sen dėdi. (7) Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėken? Ŧūŧị ayttı kim burunḳı zamānda bir tācirị bar ėrdi. (8) Vezịrni oġlıġa dost u cihet-mend bolup yörür ėrdi. Tācir ticāret üçün sūdāge bar-(9)-dı. Sūdāsı ħūb yarar ḳıldı. Öz menziliġa yanar boldı. Vezịrni oġlıġa münāsib savġatnı (10) tapaalmadı. Her ḳısm ḳıymet bahā metāǾlarnı körsettiler manžūr bolmadı ve aytur ėrdi kim andaġ (11) savġatnı alıp barıp bolmas ėrdi. Dünyā yüzide munıŋ dėk metāǾ bolmaġay ėrdi (12) dėp hėç nėmerseni lāyıḳ-ı birāderị körmes ėrdi ve Ĥayrānlıḳda turup ėrdi. (13) Bir kimerse dėdi kim fülān Ĥükemā Ĥikmet bilen yıġaçdın bir ŧūŧị ḳılıpdur. Ŧūŧịlerdin ħūb-(14)-raḳ ü bihraḳ sözleydür Ǿacāyib u ġarāyịblerdin ħaber aytadur dėdi. Tācir be-śad-hezār (15) cān [u] dil birle müştāḳ bolup ol ŧūŧịni satıp aldı ve öz vilāyetge kėldi ve ö-**[48a]** (1)-yge tüşti ve bala barḳasıġa hem ḳaramadı. Vezịrni oġlını körgeli kėldi. Dostı meclis-i Ǿālị ārāste (2) ḳılıp mübārek bādlıġ ḳıldı. Mest müstaġraḳ boldılar. Vezịrni oġlı soradı kim ey dostum (3) maŋa nėme savġat alıp kėldiŋ dėdi. Tācir ayttı kim ey birāder saŋa yıġaçdın bir ŧūŧị alıp (4) kėldim. Ĥükemālar Ĥikmet bilen rāst ḳılıpdurlar ve Ǿālemde her türlük vāḳıǾa bolur bolsa (5) bir (...) ilgeri ħaber aytadur dėdi. Vezịrni oġlı ayttı kim kişi ibergil alıp kėlsün (6) dėdi. Tācirni köçi bilen vezịrniŋ oġlını reft-āmedị bar ėrdi. Kişi iberdi kim (7) tācir alıp kėlgen yıġaç ŧūŧịni munda ibersün. Tācir munda lehv [ü] ŧarabge meşġūldür. (8) Fi'l-Ĥāl ŧūŧịni körüp (...) ħıźmetleriġa yandurur-men dėdi. Ol kişi bu ħaberni tācirni (9) köçiġa yėtkürdi. Tācirni köçi ŧūŧịni körüp tịz [ü] tünd yibersünler dėp kėlgen kişige

bėrdi. (10) Vezịrni oġlı kördi kim aytḳan dėk ŧūtį ėken fi'l-ĥāl ħarrād alıp kėlip şol ŧūtįni (11) tācirni öyige yiberdi. Ayttı kim ey tācir alıp kėlgen ŧūtįni munça taӦrịf ḳıldıŋ ġayr vāḳiӦdur-(12)-men bu sözüŋge bāver ḳılmaydur-men dėdi. Tācir ayttı kim men seniŋ bilen ḳavl baġlaydur-men. (13) Eger alıp kėlgen ŧūtịm aytḳanım dil ħoş-güftār bolsa ħūb bolmasa ança seni pūl mālıŋ bala bar-(14)-ḳḳa maŋa bolsun. Eger men aytḳan dėk bolmasa meni bala barḳam ve pūl mālım saŋa bolsun dėdi. (15) Ḳasemlerni ber-ḳarār ḳıldı meclisdin fāriġ bolup tācir öyge kėlip ŧūtįni aldıġa alıp **[48b]** (1) sözge saldı. Hergiz sözlemedi her çend melāmetlik bilen söz ḳıldı tūtį sözlemedi. (2) Dėdi kim ey tūtį seni nė miḳdār pūlge aldım ve iӦzāz [ü] ikrāmlar bilen alıp kėldim seni sözleydür (3) dėp bala barḳḳa ve pūl mālımdın gerü baġladım. Eger sözlemeseŋ maŋa cefā ḳılur-sen ve yarım-(4)-dın ve pūl mālımdın acıratur-sen dėp her çend teveccüh ḳıldı sözlemedi. Tācir vehm ḳılıp ıżtırābġa (5) ḳaldı. Yaḳasını yırtıp saḳalını yulup başıġa tofraḳlar saçıp vā-ħasretā vā-nedāmetā dėp (6) nāle vü zārį ḳılıp yıġlay başladı. Ve aytur ėrdi kim nė ħatā ḳılıpdur-men ḳavl bağışladım ve nā-maӦḳūl (7) sözlepdür-men keşke tilim bolmaġay ėrdi ve kėrü baġlamaġay ėrdim. Yā anı satḳuçı sāĥir (8) ėrür mü bir pārçe yıġaçnı ŧūtį dėp Ӧaḳlımnı aldı mu dėp çendān zārịler ḳılıp cūş ħurūş-(9)-lar ḳıldı. Ŧūtį hergiz sözlemedi tācirni ümịdini münḳaŧıӦ ḳıldı. **ḲıŧӦa;**

[feӦilātün mefāӦilün feӦilün]

Naħşebį tecrübe Ӧazịz turur

(10) Tecrübe ḳılmayın hēç iş ḳılma

İӦtiḳād ħulāśa her işde

İmtiĥān ḳılmayın anı ḳılma

Tācir ŧūtịdin (11) me'yūs boldı. Bu şehrde rāhib dėgen bir kişi bar ėrdi. Be-tamām bed-meźhebler bu dịv-sịretge (12) mürịd ü muӦteḳid ėrdi. Heme ħalḳnı müşkilātını āsān ḳılur ėrdi. Ŧūtịni ḳaşıġa alıp bardı. (13) Ança žuhūru'l-vāḳiӦni beyān ḳıldı. Ayttı kim ey rāhib duӦā ḳılsaŋ şāyed ki ŧūtį sözge (14) kėlgey ve meniŋ murādım ĥāśıl bolġay saŋa tāc-ı devletni kėltürey ve ol (...) ayaġıŋ-(15)-dın yıraḳ barmay dėp aĥvālini beyān ḳıldı. Ammā bu rāhib ŧūtịni vezịrni oġlı mekr **[49a]** (1) bilen alġandın ħaber-dār ėrdi. Aydı kim ey tācir ŧūtịni bu kėçe munda ḳoyġıl Ӧale'ś-śabāĥ meni (2) ḳaşımġa kėlgil. Şāyed seĥerde duӦā ḳılsam köŋliŋdin ħalāś bolup gūyā bolġay dėp (3) ŧūtịni alıp ḳaldı. Ve bu dịv-sịret vezịrniŋ oġlını köçiġa Ӧāşıḳ ėrdi ve birbirlerini (4) ĥürmetlerini saḳlar

ėrdi ve bu rāhib aŋa kişi yiberdi. Maŋa ŧūŧį̈ni ibersün (5) küyevi pādişāhnı selāmıdın yanġuça körüp yiberür-men dėdi. Vezį̈rni oġlını köçi (6) bile tācir Ĥiyel ķılmay ŧūŧį̈ni çıķarıp bėrdi. Rāhibni yibergen kişisi ŧūŧį̈ni alıp (7) rāhibni ķaşıġa kėldi. Rāhib kördi kim aytķança bar ėken. Şol zamān tācirġa (8) kişi iberip kėltürdi. Aydı kim ey tācir ŧūŧį sözlegü dėk boldı ammā bir ilĤāķı bar. (9) Tācir dėdi kim nėme ilĤāķı bar dėdi? Rāhib dėdi kim eger ŧūŧį sözlegü dėk bolsa vezį̈rni o-(10)-ġlını pūl [u] mālı saŋa köçi bilen aladur-sen ammā sözlemese seni pūl [u] māl köçiŋni ol aladur. (11) Ve eger vezį̈rni oġlını köçini maŋa bėrseŋ sözleydür ve eger bėrmeseŋ sözlemeydür dėdi. (12) Tācir ayttı kim yār ġamıdın köçümni ġamı zebūn boldı. Pūl [u] māl tapılur ammā bed-nāmlıķdın ķorķadur-(13)-men. Kişini ħātūnını ayaġalı aĥmaķ mu men dėdi. Her nė dėseŋ şundaġ ķılay dėp ķasem (14) yād ķıldı. Ol rāhib içkeri kirip çendį̈n Ĥį̈le bilen ŧūŧį̈ni alıp çıķtı. (15) Tācir kördi kim ŧūŧį̈ni köŋligi ber-taraf bolupdur. Ħoş-vaķt bolup öyge alıp kėldi. **[49b]** (1) Ol sözlemes ŧūŧį̈ni rāhib vezį̈rni oġlını köçiġa yiberdi. Her kim ķılsa özige ķılur pend urġan (2) <urġan> kişi sūd körmes. Vezį̈rni oġlı tācirdin ŧūŧį̈ni soradı ve ķul baġışlaġanını (3) ayta başladı. Tācir ayttı kim men hėc̄ kişi bilen ķavl baġışlamadım ve kėrü ķalġanım yoķ dėp tandı. (4) Ammā vezį̈rni oġlı dil-cemÓ paylatmay dį̈ger pāre köp ħalķnı aldıda kėrü baġladılar ve yaŋı (5) başdın ķasem ķılıştılar. Tācir ŧūŧį̈ni ķoynıdın çıķarıp ėlni ortasıġa ķoya bėrdi. Heme (6) ħalķ kördiler kim yıġaç ŧūŧį Óaceb sözleydür. Vezį̈rni oġlı ħayāl ķılıp köŋlide dėdi kim barça ħāśiyyet (7) tācirni öyde bar dėk men yibergen ŧūŧį sözlepdür dėdi. Ĥayrān bolup öyge kirdi. Ŧūŧį̈ni (8) aldıġa alıp söz soradı. Ŧūŧį hergiz sözlemedi. Hūş başıdın kėtti ve acabā nė iş ķıldım (9) nedāmet ü peşį̈mānlar ķıldı sūd ķılmadı. Be-tamāmį̈ aĥālį̈ni vü mevālį̈ni aldıda bolġan işķa (10) çāre tapmadı. Nā-Óilāc pūl [u] mālnı ve köçini tācirġa tapşurdı. Tācir ol pūl [u] mālnı alıp özigа bėrmey (11) rāhibni ķaşıġa bardı. Ançа ötüp alġan māllarnı vezį̈rni oġlını köçini rāhibġa (12) bėrdi. Tācir ħoş-Ĥāl öyġa kėldi. Ŧūŧį̈sidin soradı kim ey ŧūŧį nė bāÓiŝdin ħāmū-(13)-ş bolduŋ nėme üçün sözlemediŋ meni munça ġamge ķoyduŋ dėdi. Yā saŋa bir yaman (14) iş ķıldı mu yā ķadrıŋnı bilmedi mü? Ŧūŧį dėdi kim ey ħᵛāce sen vezį̈rni oġlı bilen meclis (15) ķıldıŋ. Vezį̈rniŋ oġlı aġaçımdın meni tilep alıp bardı. Fi'l-Ĥāl ħarrātını kėltürüp maŋa **[50a]** (1) oħşa ŧūŧį (...) aġaçımġa iberdi. Sen ol ŧūŧį̈ni rāhib ķaşıġa alıp bardıŋ. (2) Rāhib birle vezį̈rni oġlını köçi Óāşıķ maÓşūķ ėkenler vaķtige vezį̈rni oġlı meni (3) alıp kėldi. Yıġaçdın ŧūŧį ķıldurup seni köçiŋġa yiberdi ve meni öyge pinhān ķılıp (4) özi se[ni]ŋ birle meclis ķılġalı çıķıp kėtti. Şol zamān rāhibdin kişi kėlip meni (5) alıp kėtti ve yıġaç ŧūŧį̈ni vezį̈rni köçiġa yiberip meni saŋa tapşurdı. Seferdin alıp (6) kėlgen ŧūŧį mendür-men dėdi. Meni saŋa

körsetmedi dėdi. Tācir bu ġayr-ı mükerrer vāḳıƠanı (7) körüp taƠaccübge ḳaldı. Vezįrni oġlı özige köçiġa şükr ḳılmay kişini köçiġa köz açtı. Öz (8) ḳolı bilen bir ādemge basturup bėrdi. Bu vāḳıƠanı vezįr ėşitip pādişāhġa Ơarż (9) ḳıldı. Pādişāh müteĥayyir bolup tācirġa kişi yiberdi ve anı kėltürüp bolġan vāḳıƠalarnı (10) soradı. Tācir der-ĥāl ŧūŧįni arada ḳoydı. Ŧūŧį her ĥādiŝe körüp ėrdi anı bir bir pādi-(11)-şāhġa ĥikāye ḳıldı. Pādişāh kim bu esrārġa muŧtaliƠ boldı. Şol zamān bu ėkki bed-girdār-(12)-nı ve rāhibni çār-sū vü bāzārda seng-sār ḳıldı. ĤaḳSübĥānehu ve TeƠālā barçanı nefs şeridin (13) penāh bėrgey. Ŧūŧį ayttı kim ey ked-bānū tācir vezįrni oġlı bilen nė miḳdār muĥabbetleri bar (14) ėrdi köŋüldeki sırrını āşkārā ḳılġan üçün ġam ġuśśa cāhıge tüştiler. Bu sırrrnı āşkārā (15) ḳılma. Barıp bu kėçe yārnıŋ birle meclis tüzüp ve bu endįşedin ḳutulup ārām alġay-**[50b]** (1)-sen dėdi. Ħuceste barġalı arada ḳılıp ėrdi Ơuşşāḳnı ġammāzı. Śubĥ yüzdin niḳābını köterüp (2) barmaḳ taŋla kėçeġa ḳaldı. **ĶıŧƠa;**

[feƠilātün mefāƠilün feƠilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

(3) Śubĥ māniƠ boldı barmaḳdın aŋa

Düşmen-i Ơuşşāḳ ėrür śubĥ ĥuros

On Birinçi Kėçesi

Reơyni (4) Kārĥayr nām oġlı vezįrni maślaĥatı bilen deryānı mihmān ḳılġanı ve berehmen bu ĥızmetge mutaśaddį (5) bolup ĥızmetni be-cā kėltürgeni.

Gūyā ki deryā-yı āfitāb maġribni ĥānesige bardı ve maƠşūḳ-ı (6) encüm yaƠnį māh cilve birlen maşrıḳdın ĥurūc ḳıldı. Ħuceste deryā-śıfat közleridin yaş aḳuzup (7) ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi ve ruĥśat tiledi. Ayttı kim ey maĥrem-i rāz ve ey māye-yi niyāz bu kün Ơışḳnı (8) iştiġāli meni hemedin māniƠ ḳıldı ve Ơışḳnı emri ayaġımnı bend-i bendiġa zincįr saldı. Sen riƠāye[t] (9) <riƠāye[t]> ḳılġanıŋ māniƠ boladur ve Ơitāb ḳılġanıŋ bį-hūş bolurumdın saḳlaydur. (10) Eger maślaĥat körgüzseŋ ruĥśat bėrgil baray, eger ittifāḳ körmeseŋ ayaġımġa śabrnı zincįrini (11) salay dėdi. Ŧūŧį ayttı kim mendin kėŋeş tilegeniŋ ziyān ḳılmas ve her kim maślaĥat bilen (12) iş ḳılsa berehmen dėk bolur dėdi. Ħuceste sordı kim berehmenge nė vāḳıƠa bolupdur dėdi. Ŧūŧį (13) dėdi kim fülān

vaḳtda reóy dėp bir pādişāh bar ėrdi. Be-tamām mühimmātını oġlı birle kėŋeşip (14) ḳılur ėrdi. Oġulnı atı Kārħayr ėrdi. Bir kün ħᵛāhladı kim bir ħūn-ħᵛārnı ħalḳını mihmān ḳılġay. (15) Erkān-ı devletni yıġdı ve oġlanlarını cemÓ ḳıldı. Alarnı ĥużūrıda dėdi kim oġlumnı **[51a]** (1) mihmān-dārlıḳını bat furśatda andaġ ser-encām bėrey ki hēç kişi mundaġ mihmān-dārlıḳ (2) ḳılmaġan bolġay. Çirā ki pādişāhġa oħşar Ħudā TeÓālānı bėrgen niÓmeti. Eger kişi tüşide (3) deryā körse pādişāhġa taÓbįr ḳılurlar, cemįÓ erkān-ı devleti yaħşı bolur dėdiler. Bu vaḳtda (4) sen andaġ pādişāhdur-sen kim seniŋ heybetiŋdin zühre atlıḳ yulduz solupdur (5) ve cemįÓ yulduzlarge lerze tüşüptür ve cemįÓ deryālarġa ḳorḳunçı tüşüptür. Çirā ki ayaġıŋ (6) astıġa ġaltān urup yamġur bolup kėledür. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį pādişāh saltanatı

Ḳorḳadur şįr-i ner (7) ḳılıçıdın

Heybetidin felek sücūd ėter

Belki deryā ḳuruḳ ḳalur sudın

Pādişāhnı bir rāhibi (8) bar ėrdi Óaceb zįrek ü dānā. Umūr-ı memleketni aŋa tefvįż ḳılıp ėrdi. Ayttı kim ey berehmen (9) deryāġa barıp aytġıl ve meni selāmımnı yėtkürgil. Kārħayrnı ittifāḳını maślaĥat kördüm. (10) Eger bu külbemġa mübārek ḳademini ḳoysa ve meni uluġluġumġa özini kiçiklikige inḳıyād ḳılsa aÓyān-ı (11) devleti ve erkān-ı memleketni serā-perdeleri ve nüvvāb-ı asākirlerini ser-i tınāb ve selāĥif (…) (12) (…) hemeleri bilen Kārħayr neşātını müşāhede ḳılġay. Ammā ey berehmen (13) üç kündin kėç ḳalsaŋ deryā bilen başıŋnı alıp kėtgey-sen özüŋni cānıŋnı (14) helāketge salgey-sen dėdi. Berehmen bu yarlıġnı ėşitti hūş başıdın kėtti. Ayttı kim meni (15) deryānı carlaġanı buyurdılar, munı ħayāl-ı bāṭıl dėrler belki sevdā-yı fāsid dėrler. Bu uluġ **[51b]** (1) deryānı kim mihmān ḳılıpdur ve deryāġa kim mihmān bolupdur dünyānı ġarḳ ḳılġan deryā nė yėrge sıġar (2) ve ḳaysı Óālemġa yatar? Bu taÓbįrni meni öltürmek üçün ḳılıpdurlar ve bu bahāne birlen meni yoḳ bolsun (3) dėpdürler. Bolmasa mundın deryāġa bir aylik yol u mesāfetdür munça yėrge üç künde (4) barıp alıp kėlmek mümkįnāt-ı Óaḳl ėmes ve mundaġ uluġ deryānı alıp kėlmek vech (5) birlen müyesser bolmas. Meniŋ <ve> żaÓįf ü naĥįflıġım bilen uluġ deryāġa nėçük mülāḳāt (6) bolurmen ve bu emānetni nė tarįḳa birle tapşurur-men? Eger pādişāh meni öltürgü dėk bolsa

(7) bir bį-günāhnı öltürgeŋe oħşar ve meniŋ dėk <ve meniŋ dėk> mažlūmnı dādı nė yėrge yėter dėp (8) yıġladı. Özini ölüglerni ķatarıda kördi ve endįşege ġarķ bolup öltürüp ėrdi. (9) Nā-gāh cenūb tarafıdın kėlgen şimālni <ve> buyurdılar der-ĥāl berehmen boranġa Ǿarż-ı ĥālni (10) beyān ķıldı. Ve boran deryā tarafıġa barıp balıġķa aydı. Balıġ berehmenni ĥālıġa raĥm ķılıp (11) deryānı ķulaġıġa tėgürdi. Deryā berehmenni bu ĥālġa ķalġanıġa raĥm ķılıp yėtti yüz Ǿažįm (12) iķāmetlik kişi peydā boldı. Tinnįn nām ĥayvāndur ki ġayr-ez-deryā tamām-ı ehl-i deryā aŋa (13) muŧįǾ u fermān ber-dārdurlar ve aŋa deryā dėdi kim ey tinnįn, pādişāh berehmenge yarlıġ ķılıp- (14)-dur, üç künde barıp deryānı carlap alıp kėlgil yoķ ėrse özüŋ hem deryā birle (15) yoķ bolġıl dėpdür. Berehmen bį-çāre Ǿāciz bolup boranġa Ǿarż-ı ĥālini aytıp yiberipdür. **[52a]** (1) Pādişāh bilen meniŋ aralıġım bir aylik yoldur. Mebādā kim kėç ķalsam ve meniŋ üçün pādişāh (2) berehmenge ġażab ķılsa ve men anı vebāliġa ķalur-men ve men anı mihmān-dārlıķıġa barmaķnı saǾādet (3) bildim. Ey boran sen barıp berehmenge maǾlūm ķılıp yanġıl dėdi. Tinnįn ayttı kim yā deryā (4) men uluġdur-men, barur-men ammā ĥayvānįdur-men, uluġ üstüĥᵛānlıķ, Ǿacāyib śūret-(5)-lıġ, uzun boyluġ, yoġan körkemlik. Her kim meni körse Ǿaķlıdın kėter belki bį-hūş bo-(6)-lur. Deryādaġı cemįǾ cān-verlerdin nėçe miŋ ĥayvānnıŋ (…) ve nėçe miŋni tüşluķġa (7) ve nėçe miŋ aķşamlıķġa ħurāk ķılur. Her yıl zemistānda başını āsumāŋġa çıķarıp tenesini āfitābġa (8) ķılur bolsa āfitābdın endek ķızıp yana deryāġa çomar. Bu ĥāletde be-tamām deryānı suyı (9) kün tuġuşdın kün batuşıġça ĥareketge kėlür. Eger ölgü dėk bolsa cemįǾ deryā ħalķıġa bir nėçe ay-(10)-lıķ ħurāk bolur ėrdi. Deryā ayttı kim bu ħıźmet ħūtġa münāsiblıķ ħıźmetdur. Çirā ki (11) ħūt hem uluġ üstüĥᵛānlıķ cesed ĥareketlıġ dėdi. Ħūtayttı kim ey pādişāh ve-lįkin (12) yaħşı aytur-siz barġalı putum yoķ, sözlerge tilim yoķ ve sudın bir sāǾat acıramaġlıķġa (13) hem imkānım yoķ. Ammā selāĥif bu ħıźmetge münāsib, çirā ki selāĥif hem suda ve hem ķuruķluķda zinde-(14)-gānlıķ ķıladur dėdi. Selāĥif ayttı kim pādişāh rāst aytıpdurlar ve-lįkin bu ķısm (15) uluġ ħıźmetge śalāĥatim yoķ. Tilimge cāsūs söz yolını körmedim, kişi bilen sözleşmedim, **[52b]** (1) münāžara ķılmadım. Bu mühimġa seretān barur, çirā ki yörigeli ayaġı tola ve özi ħoş ĥasenāt. (2) Seretān ayttı kim ey pādişāhım selāĥif ħūb aytıpdur ve-lįkin men ķorķunçaķdur-men, (3) başım yoķ közlerim üstümdedür. Bu ħıźmetge sezā-vār balıġdur. Çirā ki sekkiz ayaġı bar Ǿaceb (4) śūretlıġ tįz pāy-zed ve şümār ķursaķı çoŋ ķolları uzun tişleri tola dėdi. (5) Nehe[n]g ayttı kim ey şāh-ı cihān ħūb aytıpdurlar ve-lįkin bu emr-i şerįfge hēç vech birle (6) münāsebetim yoķ. Çirā ki közlerim yanımda aġzım başımda bu ħıźmetge kişi bolġay kim ĥalįm u Ǿāķil bu śıfat-

(7)-lar mende yoḳ bu ħıźmetge (...) lāyıḳ dėdi. Baḳa ayttı kim ey pādişāh yaħşı aytıpdurlar (8) çirā ki yükünüp yörimaḳḳa ve olturmaḳḳa ḳādirdür-men, sözni köp bilür-men ve süħan-ver-(9)-dür-men ve hem ħuşkįde maǾįşet ḳılur-men. Başım müdevver, közlerim münevver, ėliglerim rāst, (10) ayaġlarım dürüst, ferzend-i ādemġa hem-ħāne vü hem-nişįn. Olar mendin ḳorḳmaydurlar ve men olar-(11)-dın ibāǿ ḳılmaydur-men. Her nėçük bolsa hem deryānı ħıźmetini saǾādet bilür-men, bėlimni baġladım (12) ān-heme Ǿažametler turup meni ādem ornıda kördiler. Hemedin bülend-mertebege çıḳtım dėdi. Deryā (13) ayttı kim rāst aytadur ve-lįkin baḳanı Ĥaḳįr körüp meni ibergenimni aŋlamay. Berehmenge bir noḳśānį (14) yėtse şermende bolur-men. Kişini tili birlen sözlep bolmas ve özge kişini ayaġı bilen yörüp (15) bolmas dėp fi'l-Ĥāl ādem śūretide bolup deryā berehmenni öyige kėldi ve ayttı kim ey berehmen **[53a]** (1) seni carlap kėlgil dėgen deryā mendür men dėdi. Berehmen der-Ĥāl deryānıŋ ayaġıġa (2) yıḳıldı. Bu mürüvvetni źerreni āfitābıġa ḳılġan ħıźmetni nė bolġusıdur dėdi. Ėkkevlen pād-(3)-işāhnıŋ yaǾnį reǿyniŋ ḳaşıġa kėldiler. Pādişāh reǿy soradı kim ey berehmen men (4) seni üç kün mühlet bilen ħıźmetge yiberip ėrdim sen henüz barġanıŋ yoḳ ėken (5) dėdi. Berehmen dėdi kim pādişāh egerçi üç kün mühlet bilen buyurdılar ammā faḳįr kemįne ḳul-(6)-ları üç kündin ilgeriraḳ alıp kėldim dėdi. Reǿy ayttı kim ḳanı? Berehmen cevāb (7) bėrdi kim taşḳarıda dėdi. Reǿy çıḳıp körüşti ve dėdi kim meni şermende ḳıldıŋ (8) bat furśatda kėldiŋ dėdi ve āheste kėlseŋ hem bolur ėrdi dėp Ǿöźrler (9) ḳoydı. Deryā dėdi kim sen berehmenge üç kün mühlet bėrip ėken sen bu ħaberni maŋa (10) (...) alıp bardı ve men ḳorḳtum ki mebādā berehmenni Ǿuhdesidin çıḳalmasam sen (11) aŋa ġażab ḳılsaŋ anı günāhı maŋa bolur dėdi. Reǿy dėdi kim men berehmenge mundaġ (12) ḳatıġ mühletni bėrdim tā ki ġamı tola bolġay ve sen aŋa bāǾiŝ bolup ġamdın ħalāś ḳılmaḳ üçün (13) meni külbemġa ḳadem ḳoysunlar dėp ėrdim. Bi-Ĥamdillāh ki murādımġa yėttim ve bu işni ki sen ḳıldıŋ hēç (14) maħlūḳdın ferzend-i ādemge mundaġ mürüvvet ve mihr-bānlıḳlar bolġan ėmesdür dėdi. (15) Deryā dėdi kim Ĥālā ıśtırāb birlen der-gāhıŋge ħūşkį Ĥāli kėldim ve saŋa lāyıḳ tuĤfe vü pįş-keşlerni **[53b]** (1) alıp kėlalmadım. Rūy-ı dünyāda her nė metāǾ senüŋdür ve mende bar. MetāǾ budur ki ḳızıl kükürd (2) vü zümürrüd vü sebz ŧofaz vü cevāhir-i büset[84] vü güşāde mercān çendį vü Ǿaḳįḳ ü ŧabǾ ve (…) ve yāḳūt-ı (3) Rummānį vü erġıvānį zümürrüd-i śābūnį vü reyĤānį vü (…) lüǿlüǿ vü mervārįd (...) vü ebher (4) müşk ü (…) ŧūtį vü śandal-ı ħoş-būy. Bu ḳısm cevāhirātdın bisyār Ǿarż ḳıldı.

[84] Sözcük yazmada "büste" şeklinde yanlış yazılmıştır.

Nė çend Ǿā-(5)-ḳiller ĥayrān ḳaldı. Reǿy hemeni yandurdı ve aydı kim maŋa hēç tuĥfe seniŋ bilen mülāḳāt bolġaydın (6) obdān tuĥfe bolmas. Deryā bu sözlerdin külfet-mend boldı, nā-çār deryā meniŋ ħātırımdın tört (7) nėmerseni alġıl dėdi. Pādişāh berehmenge inǾām ḳıldı. Berehmen ayttı kim tört oġlum bar. Alar bilen kėŋeş-(8)-leşip andın kėyin kėlip alay dėdi. Berehmen öyge kėlip oġlanlarıġa maślaĥat ḳıldı. Uluġ (9) oġlı dėdi kim altunnı almaḳ kerek çirā ki altun bolsa her nėmerse tapılur dėdi. Yana biri cevāhirni (10) alġıl eger cevāhir bolsa altun be-hem yėter dėdi. Yana biri cāmeni alġıl dėdi. Çirā ki [85] الناس مع اللباس dėpdürler çirā ki yalanġaç kişi kişi ėmes dėdi. Yana (11) biri dėdi kim atnı alġıl çirā ki at dėgen (12) ādem źātnı ḳanatı bolur. Eger ḳanat bolsa her yėrge barsa bolur her yėrge ḳadem ḳoysa bolur dėdi. Berehmen kim bu söz-(13)-lerni oġlanlarıdın ėşitti ėrse reǿyġa kėlip Ǿarż ḳıldı kim ey pādişāhım men bu kėçe oġlanlarım (14) bilen maślaĥat ḳıldım. Her ḳaysı birni aytadur dėdi. Ėmdi pādişāh siz özüŋ bilür-sen (15) dėdi ve her ḳaysını Ǿināyet ḳılsaŋ ħūb bolur dėdi. Pādişāh küldi ve aydı kim ey berehmen **[54a]** (1) bu ħıźmetni pesendide ḳıldıŋ, kėŋeş bilen aytḳanıŋ üçün ol tört (2) eşyānı saŋa bėrdim dėdi. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi dėdi kim ey Ħuceste berehmen (3) munça devletni kėŋeş bilen ḳılġandıŋ taptı ve sen hem meşveret bilen iş ḳılsaŋ (4) elbette fāyide körer-sen. Yaḳın furśatda maĥbūbnı viśāliġa müşerref bolur-sen. Ḳopġıl münferihü'-(5)-l-ĥāl ve fāriġü'l-bāl beytü'l-viśāliġa vāśıl bolġıl dėdi. Ħuceste barġalı irāde ḳılıp (6) ėrdi. Körer kim taŋ atıpdur, barmaḳı taŋlaġa ḳaldı.

ḲıtǾa;

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp (7) bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Śubĥ barmaḳġa bolup māniǾ

Düşmen-i Ǿāşıḳ oldı (8) śubĥ ħuros

[85] En-nāsu maǾa'l-libās: İnsan elbisesiyle (belli olur).

On Ėkkinçi Kėçe

Nā-murād-ı ħāk pür-ḳıymet bahā tapḳanları ve aŋa tört kişi (9) hem-rāh bolup dürrni oġurlap alġanı bu nā-murād-ı bį-çāre pādişāhġa Óarż bolup pādişāh-(10)-nı ḳızı ferāset bilen tapıp bėrgeni

Gūyā ki āfitāb dürrü'l-meÓānį dėk maġrib derįçesidin (11) nihān boldı ve güher-i şeb-çirāġ dėk māh maşrıḳ kānıdın çıḳtı. Ħuceste āfitābdın rūşen-(12)-raḳ köŋli açılıp ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi ve ruħśat tiledi. Ve ayttı kim ey bülbül-i çemen-i (13) śafā ve ey śalāśıl-ı encümen-i zekā seni maślaĥat-ı Óışḳ bābıda bį-pāyān köredür-men ve her küni (14) ḳaşınġa tedbįr tilegeni kėledür-men, nė bolġay kim bu şeb-i hicrān kündüzige bedel bolġay (15) maĥbūbnı viśāli bilen kündüz dėk rūşen ü münevver bolġay. Nėçe vaḳtdur kim anı yolıġa **[54b]** (1) közüm yulduz dėk nigerāndur ammā seniŋ ruħśatıŋ birle bu kėçe barġay-men ve ārām alġay-men dėdi. (2) Ŧūŧį dėdi kim ey ZeljĥĀ-yı Yūsuf-ı vefā ve ey Vāmıḳ-ı ÓAźrā-yı śafā ħūb-rüylar Óāşıḳını (3) ŧarafıġa barmaḳ ĥüsnni zekevātıdur ve ħoş-büylar müştāḳını ġam-ħᵛārlıḳını ḳılmaḳ maÓşūḳnı śadaḳātı-(4)-dur. ÓĀşıḳ nėme vaḳt maÓşūḳnı ġamıdadur maÓşūḳ ki hem Óāşıḳnı ġamını yėmek lāzımdur. Ammā seniŋ (5) ıśŧırābıŋnı mundın ilgeri körüp ėrdim. Anı körmeydür-men ve ol şįftelikni (6) ilgeri müşāhede ḳılıp ėrdim. Anı sende körmeydür-men meger andın köŋlüŋ savup-(7)-dur mu yā įn ki anı ĥaseb [ü] nesebi saŋa maÓlūm bolupdur mu dėdi. Ħuceste dėdi kim men seni śāĥib-i (8) kifāyet ėmesdür dėp ėrdim. Belki śāĥib-i kerāmet ėken sen meniŋ aĥvālim bu nevÓ (9) ėkendür ve köŋlümni endįşesi seniŋ köŋlüŋ endįşe-mend ḳılıpdur. Anı nāmūsnı yādlanıp-(10)-dur-men ve men özümge naśįĥat bėre-dur-men kim (…) dem-i muĥabbet urar-men. Özüm dėk uluġ (11) neseblik ve uluġ ĥaseblik mü kėyin yā įn ki ez-cümle bį-ĥaseb ü bį-neseb mü kėyin dėdi. (12) Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste Óāşıḳ ve śādıḳḳa neng [ü] nāmūs lāzım ėmes ve ŧālibge mülġa tekellüf (13) ü taśÓįb münāsib ėmes. ÓIşḳ saltanatı sūzdur. Ħuceste ayttı kim ey ŧūŧį ĥaḳįḳat şu bu maÓlūm źerre (14) āfitāb bilen ve ḳatre seĥāb bilen mücādele ḳılmaḳ Óayn-ı ħatā vü fāĥişdür. Ḳorḳunçum bu ki (15) meniŋ güherim müflisniŋ ḳulıġa ḳalsa yā meniŋ dėk cevherį ħar-mühre alışıp ḳalsa ferişte dįv bilen **[55a]** (1) ādemį-zād Óifrįt bilen cüft bolġanıġa oħşar. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ḳadrdın kişi kemdür

Az bulut ay (2) <ay> kün yüzini tutar

Saġır aġunıŋ ḳulaġıġa naġme

Bāng-i ħar yaħşı dėp ḳulaḳ tutar

Ey ŧūŧį (3) ĥįle ḳılmaḳ lāzım, ĥįle bu ki sen ve men anı ĥaseb [ü] nesebdin vāḳıf ü āgāh bolalı dėk fenni (4) aŋlaylı dėdi. Ŧūŧį Ħucestege dėdi kim ādem-zādnı ĥaseb [ü] nesebni aŋlamaḳlıḳ āsāndur. (5) Barġıl dostuŋnı viśāliġa hem-viŝāḳ bolġıl envāÓ-ı tecrübeler birlen āzmūde ḳılġıl. Çünānçi (6) reøyniŋ ḳızı şol tört kişini birini sırrını āzmūde ḳıldı. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup (7) aŋladı? Ŧūŧį andaġ ĥikāye ḳıldı kim fülān şehrde ħāk-bįz bar ėrdi kim ḳumdın yaġ (8) ve tofraḳdın altun alur ėrdi. Ħalḳ rızḳını āsumāndın tilese ve bu yėrdin tiler ėrdi. Tilegen (9) tapar ve tirigen urar dėp her küni ġıl yėrde tofraḳ tapḳar ėrdi. Bir küni tofraḳdın (10) bir güher-i girān-bahā ḳolıġa tüşti. Dürrü'l-meÓānį ėrdi. Āfitābġa berāberlıḳ ḳılur ėrdi. Bu güherni (11) cevāhir-şināsge alıp bardı. Cevāhir-şināslar bahā ḳoymaḳġa ĥayrān boldılar. Dėdiler kim (12) her çend śāĥib baśāret bolsa bu güherni ĥaḳįḳatni bilalmaslar ve bahāsını nihāyetiġa yana-(13)-lmaslar. Bu güherni Behvecġa alıp barġıl nihāyetiġa yėtip bahāsını bėrür dėdiler. YaÓnį Raca (14) dėgen Hind tāyifesini pādişāhıdur anı Behvec hem dėrler. Saŋa ançа miḳdār altun (15) bėrür kim gedālıḳ tınābı üzülür dėdiler. Ħāk-bįz der-ĥāl güherni alıp kėlkünçe tört kişi **[55b]** (1) aŋa hem-rāh boldılar. Hevā ısıġ boldı. Bir dıraħtnı sāyede istirāĥāt ḳıldılar. Yolını (2) şiddetidin ħāk-bįzni közi uyḳuġa bardı. Bu hem-rāhları güherni oġurlap aldılar. (3) Ħāk-bįz bįdār bolup baḳsa güher yoḳ. Her-āyįne nā-āzmūde kişi bilen bolsa cezāsını körer. Ĥażret-i (4) İsmā'il Óaleyhi's-selām atalarıġa ayttılar ey peder-i büzürg-vār uyḳuġa meyl ḳılmasalar ėrdi oġul-(5)-sız bolmas ėrdiler dėdiler. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ḳança uyḳu ḳılġay-sen

Közini yumma ḳaraḳçı vehmi-(6)-din

Uħlasa ḳoruḳ ḳalur kėyse

Düzd-i ħāóin ḳaçıp oyġaḳdın

Ħāk-bįzge maÓlūm (7) bolmadı kim ḳaysı alıpdur ve ḳaysı bed-güher alıpdur? Endįşe ḳıldı kim eger āşkār ḳılsam hėç̄ (8) fāyide bėrmes ve pādişāhġa Óarż ḳılġunça yaşursam

bolur hem ḳaysı meni taşlap kėte almas dėp (9) aĥvālini hėc̄ ḳaysıġa maÓlūm ḳılmadı. Behvecni şehrige kėldiler. Ħāk-bį̇z pādişāhġa Óarż ḳıldı. (10) Pādişāh tört hem-rāhını kėltürüp güherni soradı ėrse hėc̄ ḳaysıdın maÓlūm bolmadı. (11) Pādişāh müteĥayyir boldı nė tarį̇ḳa bilen güherni tapıp bėrür-men dėp. Ammā pādişāhnı bir ḳızı (12) bar ėrdi Óāḳile-yi rūzgār heme ħalḳnı eşkālini açar ėrdi ve bu ḳızını ĥüsn-i cemālidin ve fehm [ü] ferā-(13)-setdin şöhreti Ḳāf-tā-Ḳāf kėtip ėrdi. Aytdı kim atam bu tört kişini maŋa bėrsünler (14) ferāset bilen şāyed ki güherni tapsam dėp Behvecġa Óarż ḳıldı. Behvecge maÓḳūl boldı. (15) Āĥir bu tört kişini ḳızıġa tapşurdı. Pādişāh-zāde alarġa iltifāt-ı pādişāhāne ḳılıp **[56a]** (1) ve maĥrem-ĥānesige kirgüzdi. Bular pādişāhnıŋ ġażabıdın dil-cemÓ boldılar ve ḳorḳunçıdın ārām taptı-(2)-lar. Pādişāhnı ḳızı bu tört kişidin suǿāl ḳıldı kim her ḳaysıŋlar Buḳrat-ı zamāne ve Soḳrat-ı (3) yegāne ėken sizler beşereleriŋdin dāniş-mendlik žāhir boladur ve zį̇reklik maÓlūm (4) boladur ve meni bir müşkil mesǿelem bar ėrdi. Anı hėc̄ kişige ižhār ḳılmap ėrdim ve āşkāre (5) eylemep ėrdim. Anı sizlerge ħᵛāhlaydur-men kim ižhār ḳılsam. Alar soradılar kim ḳaydaġ (6) mesǿele bolġay? Pādişāhnı ḳızı dėdi kim burnaḳı zamānda bir sūdā-gerni ḳızı bar ėrdi. (7) Ĥüsn-i cemālde yegāne-yi devrān ėrdi. Bir küni bir nėçe ḳızlar bilen seyr-i bāġ ḳılıp yörür (8) ėrdi. Nažarı bir gülge tüşti. Körer kim özi dėk gül-i bį̇-ĥār u şarāb-ı bį̇-şümār [ü] bį̇-ĥumār. Bāġ-bānġa (9) aytdı kim bu gül üzüp bėrgil. Bāġ-bān aytdı kim bu gülni bahāsız üzüp bolmas dėdi (10) ve bu ġonçedür kim ḳıymetsiz ĥāśıl ḳılıp bolmas dėdi. Ḳızıl gülni bahāsını sordı. Bāġ-bān (11) dėdi kim saŋa bu gülni ḳıymeti seniŋ būyıŋ bolġan kėçe ol munda kėlgil ve özüŋni viśāliŋ (12) birlen meni mecnūn ḳılıp murād ġonçesidin üzgil. Andın soŋra bu ġonçedin üzüp (13) bėrsem hergiz pejmürde vü füsürde bolmas dėp ol kėçe kėlmek ve andın kėyin gülni üz-(14)-maḳḳa Óahd [ü] peymān ḳıldılar. (...) Óahd [u] peymānlıġġa turup ėrdi. Bu ḳızını Óarūs Óahd baġla-(15)-dılar. Avvalḳı kėçe ėrdi ki ḳız bu Óahd [u] peymānligge bāġ-bānġa ḳılıp ėrdi. ÓArūsıġa ižhār ḳıldı. **[56b]** (1) ÓArūsı hem şu bu maÓnāġa rıżā bėrdi. Ḳız küyevsini rıżālıḳı birle ruĥśat alıp öydin çıḳıp bāġ-bānnı (2) aldıġa kėlkünçe yolda bir böri uçradı. Ḳaśd ḳıldı kim yėgey. Ḳız aytdı kim ey derendelerni pādişāhı (3) ve dil-āverlerni āgāhı bu kėçe bāġ-bān birle Óahd [ü] peymān ḳılıp ėrdim. Bu kėçe vaÓdege vefā ḳılur vaḳtim ėdi. (4) Eger sen meni yėseŋ ol bį̇-çāre muntažır turar. Her nė bolsa maŋa yol bėrgil. Bāġ-bān birle Óahd [ü] peymān (5) şartını be-cā kėltürüp murādımızġa yėtelük. Şāyed ki Ħudā TeÓālā saŋa hem rızḳ bėrip murādıŋge (6) yėtkürgey dėdi. Böri raĥm ḳılıp yol bėrdi. Mundın ħalāś bolup kėlkünçe bir nėçe ḳaraḳçı (7) uçradı. Ħᵛāhladı kim olturup ser-pāynı alġay. Ḳız küyevini bahādırluḳını ve börini şį̇r-(8)-merdlikini araġa saldı.

Ḳarakçı hem yol bėrdi. Selāmet [birlen] bāġ-bānnı ħıźmetiġa kėldi ve Óahd [ü] peymānı (9) yād bėrdi ve aydı kim vaÓdege vefā ḳılmasam Óāḳıbet şermende bolurmen dėdi. Bāġ-bān aydı kim (10) ey ġonçe-yi nev-resįde men avvalḳı küni nefs-i serkeşni melāmet ḳılıp pįrān-ı ṭarįḳatnı emri bilen (11) tevbeni özümge hem-rāh ḳıldım ve eger vaÓdege ḳılmasam ve āħiretdin ümįd tutmasam ve kişini dıraħtıdın (12) bir şāħ alsam her-āyįne kişi meni bāġımnı vįrān ḳılur. Maḳśūdum vaÓde ėrdi dėp gülni (13) üzüp bėrdi. Her kėçeni arḳasıdın kündüzi her düşvārnı arḳasıdın āsānı bardur. Behvecni (14) ḳızı bu tört kişidin soradı kim ḳaysı işni taĥsįn ḳılıp bolur ve men munı tefriḳa ḳılalmadım. (15) Avvalḳısı ayttı kim küyevi deryā-dil ėken ammā (...) ħūb ėmes. Kişi maĥbūbını ġayrige revā kör-**[57a]** (1)-maḳ Óaḳldın yıraḳ. Kişini işi Ħudā bilen bolsa Óāḳıbet selāmetlikdür dėdi. Yana biri (2) dėdi kim bu böri derendelerni pādişāhıdur. Pādişāhlarnı şānıda inÓām ü iĥsān bar (3) dėdi. Yana biri dėdi kim düz[d] aĥmaḳ ėken ve Óaḳldın yıraḳ ėken. Eger bu kişini Óaḳl [ü] hūşı (4) bolsa ėdi anı rāygān yibermes ėrdi dėdi. Yana biri aydı kim bāġ-bān zāhid-i ħuşk ėken (5) bolmasa teşne bolġan nefsni āb-ı ĥayāt suy birle sįrāb ḳılur ėrdi dėdi. Fi'l-ĥāl Behvec-(6)-ni ḳaşıġa barıp ḳızı bu tört kişini sözini beyān ḳıldı. Behvec ayttı kim avvalḳı kişi (7) bār-gāhda bolġu dėk ėken dėp bār-gāhda orun bėrdi. Börinin yol bėrgenin (8) pādişāhġa nisbet ḳılġanıġa inÓām [ü] iĥsān bėrdi. Oġrını zebūn iş ḳılıpdur dėgeni (9) ħāk-bizġa tapşurdı gevherni şundın alġıl dėdi. Bāġ-bānnı śalb ḳılġan kişini ḳabūl (10) ḳılmadı. Behvecni ḳızı bir tedbįr bilen gevherni tapıp bėrdi. Bu işni yaħşı endįşe (11) ḳılıp her kişini ĥaseb [ü] nasebni āzmūde ḳılıp āşinā bolmaḳ kerek dėp ruħśa[t] bėrdi (12) ve [ṭūṭį] ayttı kim maṭlūbnı aṭālet ü leṭāfetini āzmūde ḳılmay. Peşįmān ḳılmaġıl. Ħuceste barur (13) bolup ėdi tavıḳ çarladı barmaḳı taŋla kėçege ḳaldı. **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp (14) bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı (15) śubĥ ħuros

On Üçünçi Kėçesi

Pādişāhnı şįr-ħᵛāre oġlını cibilletini ferāset bilen [57b] (1) Óāķil ü aĥmaķlığını bilip pādişāh kötergenleri ve anı itāÓatini özlerige lāzım ķılġaylar

(2) Gūyā ki rübāb-ı zerrįn-veş āfitābnı maġribni ġılāfıġa saldılar. Aķ kümüş dėk ay dünyānı (3) maşrıķdın çalıp çıķtı. Ħuceste Nāhid dėk Óışķnı rübābını mıżrāb ķılıp ruħśa[t] alġanı ŧūŧįni ķaşıġa (4) kėldi. Ayttı kim ey bülbül-i süĥān-serāy ve ey śalāśıl-ı ħoş-nevāy, kün kėtip baradur, Óömr ötüp baradur. (5) Çeşm-i intižār ber-reh-güźer-i yār tutupdur-men. ÓIşķnı yüki ķaddımnı gūyā ki çeng dėk ħam ķıldı. Ve rübābnı (6) ķulaġı dėk gūş-māl bėrdi, ķaçanġaça teǿemmül ķıla-sen dėdi. Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste Óışķnı ġamı cānı (7) örtepdür ammā Óışķdın kėlse ķılıp bolmas ve rübāb dėk heme aÓżānı sözge kėltürür. Gūyā öz (8) vücūdını gevherini müft tapıp ėken sen kim ķıymetni bilmey-sen. Özüŋni ķadriŋni özüŋ (9) āb-ı rūy birle tutmay-sen dėdi. Ħuceste dėdi kim ey ŧūŧį sözni ayta-sen, rāst ayta-sen. Ammā (10) meni ħᵛāhişim bu ki Óayn-ı Óışķ dėk baş kötergey-men ve Óışķnı (...) ķılay dėk selįmni muĥkem baġla-(11)-ġay-men ve Ķāf dėk Óışķnı ayaġını mażbūŧ tutġay-men. Ammā köŋlüm anı ĥaseb ü nesebdin (12) endįşelik Óālem-i cehilidin tereddüd ķıladur-men. Eger maŋa ruħśat bėrseŋ bu rābıta bilen ĥaseb (13) ü nesebni ħaberini alsam dėdi. Ŧūŧį dėdi kim ādemį-zādnı tanumaġlıķnı üslūbı bisyār ve ŧarįķı (14) bį-şümārdur. Ol cümledin birisi Óilm-i mūsiķįdür ve naġme-yi erġanūndur. Dil-keş ve laĥn-ı rūĥ-efzāy (15) köŋüldin bölük aÓżāđe ķarār tapmas. Ve ŧabÓ-ı selįm ve źihn-i müstaķįmdin bölük kişi bu Óilmni idrāk **[58a]** (1) ķılalmas. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį źevķ naġme-yi ķuvvetdür

Leźźetidin köziŋni ķıl deryā

Kim ķılur bar ayaġıġa pā-bend

(2) Mūsiķįdin bolup turur peydā

Ādem-zād bilgey kim aśl-ı perde nėçe turur ve ferÓ nėçe turur her tārıdın (3) nėçe perde ve nėçe şuÓbede vücūd tapar. Müźekker ķaysı ve müǿenneŝ ķaysı turur? Vaķt-ı naġme Óilm-i mūsiķįdin (4) her ķaysı perde aślıdın cüdā bolmasa muġanniġa ve ėşitgüçiġa hēç źevķ ĥāśıl bolmas ve rūĥ (5) ķuvvet tapmas. Ve bu perdedin baÓżı rencūrġa ve

baǾżı dį̇vāneġa bāǾîŝ-i şifā bolur ve munı arasıdın (6) nėçe raṫb nėçesi ısıġ nėçesi savuġ ve baǾżı ṫāyife bu Ǿilmdin bį̇-ħaber ve bu źevķdın bį̇-źevķ ve bį̇-(7)-eŝer. Bu ṫāyife naġmedin bį̇-behre-mend tururlar. Eger naġme āvāzıdın köŋülge riķķat ĥāśıl bolmasa, bu (8) ṫāyifedin ĥaźer ķılmaķ lāzım ve perhįz ķılmaķ kerek. Ey Ħuceste bu kėçe barġıl. Eger naġmedin behre-ver (9) bolsa yaķın bilgil kim gevher-şināsdur çünānçi İsfehān pādişāhını oġlıġa oħşar dėdi. (10) Ħuceste soradı kim ķaydaġ bolup ėken? Ṫūṫį̇ dėdi kim İsfehān vilāyetide bir pādişāhį̇ bar (11) ėrdi Ǿādil ü Ǿāķil. Ķażārā Ǿālem-i žāhirdin lāhūt memleketiġa raħt baġladı. Taħtdın (12) tābūtġa süvār boldı. Anı bir şįr-ħᵛāre oġlı bar ėrdi. Ĥācāt-ı der-gāh ve eyvān-ı bār-gāh (13) ve zemzeme-yi ĥaşem ve fırķa-yı ħüddām ve saltanat cāy-gāh cemǾ boldılar. Ayttılar kim cihān bį̇-cihān-dār nižām (14) tapmas. Yana bölük yėrdin pādişāh alıp kėlip bolmas ve bu şeh-zādeni cibilleti atanı (15) cānibidin şerįf-mekįn yā ana ṫarafıdın ħasįs-mekįn. Eger ħasįs bolsa raǾiyyetniŋ ġamın yėmes. **[58b]** (1) Eger şerįf bolsa ħalķdın merĥameti dirįġ tutmas. Nė ṫarįķa birle munı imtiyāz ķılalı ve bu işge (...) maślaĥat (2) ķılalı dėdiler, andın soŋra fermānını tutalı dėdiler. **ĶıṫǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį̇ yurt şāhsız bolmas

(3) Bolġu dėk bolsa ṫįz bolur vįrān

Pādişāhlar miŝl-i çobāndur

Ķoyçısız ķoy bolurġa nė imkān

(4) Şol zamān yėtmiş ĥükemā-yı ĥikmet-endįşe ve istiķāmet-pįşe cemǾ boldılar. AǾyān-ı memleket (5) ve erkān-ı devletni yıġdılar. Heme ĥükemā müttefiķu'l-lafž ve'l-maǾnā bolup pādişāh-zādeni böşükdin (6) alıp kėldiler. Ve bu Ǿıyāl bilen hem mā-bi hi balalarnı alıp kėldiler. Her nevǾ naġme ve naġamātdın rübāb u (7) ķānūn bisyār ve Ǿaceb źevķ ü dil bilen muġannįler sürūdġa muķayyed boldılar. Ĥükemālar ayttılar kim (8) eger naġmeni āvāzıġa ķulaķ salsa muşaħħaśdur kim cibilleti bülend ve eger naġme āvāzı bilen ĥareketge kėlmese kerek (9) kim pest-ṫabǾ ü küteh-ħātır ü ĥayvān-śıfatdur. Heme müttefiķ boldılar. Şol zamān heme naġamātnı nevā-(10)-zįşġa kirgüzdiler, sürūdlar āġāz ķıldılar. Ol şeh-zāde def dėk yumlanıp muġannįlerni (11) aldıġa kėldi ve cūşġa kirdi. Nė çend furśatdın kėyin yana yėtti bala ĥareketge kėldiler. Ĥükemālar (12) bu şįr-ħᵛāre-yi nā-resįdeniŋ ṫabǾı kiyāsetiġa aĥsen ü āferįn oķudılar.

Ayttılar kim bu şeh-zāde (13) cihān-gįr bolur. Andın kėyin bu yėtti bala aŋa vezįr bolurlar. Özgesi ĥayvān-śıfat yėmek içmek-(14)-din bölük nėmerseni bilmesler dėp şol zamān ħuṫbe vü sikke şeh-zādeni atıġa oḳudılar. Heme (15) aÓyān-ı devlet şeh-zādeni perveriş ḳılmaḳġa muḳayyed boldılar. Nižām-ı memleket ḳarār taptı, şeh-zāde **[59a]** (1) endek furśatda ĥükemālar aytḳan ĥükmi dėk cihān-gįr boldı ve ol balalar aŋa vezįr boldı-(2)-lar. Ŧūṫį sözini bu yėrge yėtkürdi. Andın Ħuceste dėdi kim ey sebz-pūşnı oġlı ḳāÓidedin taşḳarı (3) çıḳḳuluḳ ėmes. El-ĥāl vaḳt-ı semāÓ ėrür ĥareketni raḳś dėrler. Ādemį-zādnı vücūdı (4) güyā ki uluġ taġdur ammā naġmeni sūzişi cānge teóŝįr ḳılsa nā-çār ĥareketge kėlür. Ŧūṫį ayttı kim ey Ħuceste (5) özüŋni münāsebetiŋde suóāl ḳılmadıŋ ve özüŋni idrākiŋġa münāsib sözlemediŋ. (6) Ħırḳa-pūşān-ı felek bulutdın bį-ħaber ehl-i maÓnįni ħurākı ħūn-ı ciger rūĥını ġāzesi zemzeme (7) turur. Vaḳtį ki zemzemedin naśįbesini alsa ħum-ħāne şevḳ bolur ve nefs-i emmāredin ḳutulur. (8) Rūĥnı ḳafes-i beden turur, anı uşatur. Nefs-i mutmaóinne ĥareketge kėlip bātınnı bį-ḳarār ḳılur. (9) Ĥareket mutmaóinndin kėlse bu kişide ħaber bolmas ve müştāḳnı ĥāli vü ĥāleti vü ıżṫırārı bolmas. Andaġ (10) rivāyet ḳılıpdurlar kim bir küni Ħᵛāce Cüneyd-i Baġdādį ḳuddise sırrıhunıŋ meclisleride semāÓ ḳıldılar. (11) Bir dervįşi naÓre tarttı. Ĥażret-i Ħᵛāce ġażab birlen ḳaradılar. Dervįş başını ħırḳaġa çulġadı (12) ve āteş-i Óışḳnı özige aldı. Heme ħalḳ semāÓdın fāriġ bolup ħırḳanı köterdiler ėrse hēç nėmerse (13) žāhir bolmadı. Ħaber-dār bolsalar bir muşt-ı ħākisterdin bölük hēç nėmerse yoḳ. **ḲıṫÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį Óışḳ otı (14) yaman otdur
Raħt [u] bārımnı köydürdi

Ança bardur heme bu Óālemde
Barlıḳ ħırmenini köydür-(15)-di

Ŧūṫį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ħuceste raḳś-künān ve pāy-kūbān maĥbūbnıŋ meclisige bar-**[59b]** (1)-ġay ėrdi. Kündüzni ġavġāsı kös ṫablnı nevāzişiġa kėltürüp çıḳtı. Barmaḳı taŋla kėçeġa (2) ḳaldı. **ḲıṫÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Śubĥ māniÓ boldı (3) barmaḳdın aŋa

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

ÓİIm-i mūsiḳįni beyānı ve Mirzā emįrni keyfiyyeti (4) ve raḳśnı iħtirāÓı

On Törtünçi Kėçesi

Gūyā hümā-yı hümāyūn āfitāb maġribniŋ şāmyānesiġa (5) olturdı ve ŧāyir-i meymūn [māh] maşrıḳ ŧarafıdın nümāyān boldı. Ħuceste gūyā ki ŧāvus-ı mest dėk (6) dāmen köterip ruħśat tilegeni ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Aydı kim ey muÓteḳid-i cumhūr ve ey (7) sulŧān-ı ŧuyūr, Ĥükemālar aytıpdurlar kim ėkki nėmerse bāÓiŝ-i Óışḳdur. Biri şarāb ėkkinçi (8) sürūd-ı ħoş. Ħuceste dėdi kim ey ŧūŧį sürūd raḳśnı munça taÓrįf ḳıldıŋ, ėşitip bį-hūş ve içmey (9) medhūş boldum. Beyān ḳılġıl kim zebān-ı faśįĥ ve beyān-ı meliĥ bilen Óilm-i mūsiḳį nė kişi istiħrāc (10) ḳılıpdur ve nihāyeti nė yėrge yėtipdür dėdi. Ŧūŧį ayttı kim Óilm-i mūsiḳį deryāydur kim anı (11) nihāyetiġa yėtip bolmas. Ança üstādān-ı mā-teḳaddemlerdin ėşitipdür-men. İnşāllāh (12) saŋa Óarż ḳılur-men dėdi. Ħuceste ayttı kim ey ŧūŧį sendin ve şāreklerdin bölük kişi hem (13) bilür mü dėdi? Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste seni hem cān-verleriŋ zemzemesige muŧtaliÓ bolsaŋ (14) hemesi Allāh u TeÓālānı źikri birlen meşġūldürler ve dįger heme cān-verler ve cān-dārlarnı ġulġulesi (15) Ħudā TeÓālānı yādıdın taşḳarı ėmesdür dėdi. Ėşitmediŋ mü Ĥażret-i Süleymān Óaleyhi's-selām cümeli bilen **[60a]** (1) sözleştiler. Aśĥāb-ı ke[h]fni itleri źākir üçün til bilip sözleştiler. (...) Mıśrıġa (2) yılan ḳoşulup tesbįĥ ėtti. Taġ<a>lar Ĥażret-i Dāvud Óaleyhi'[s-selām] ḳoşulup nāle ḳıldılar. Hēç ĥayvānį yoḳtur ki (3) anıŋ (...) nėmerse bolmaġay. Evvelā heme ĥayvānāt-ı perende vü çerende Ħudā TeÓālānı yek ü yegāneligige (4) iḳrār ḳılıp źikr u ŝenā ayturlar. Ėkkinçi özini tanur, üçünçi birbirige ŧaÓne ḳılur, törtünçi ħᵛāb-(5)-gāhını bilür, bėşinçi düşmeni bilür. Kėlgil kim Óilm-i mūsiḳį nihāyetide<de>dür. Her kimni ŧabÓ anı iĥāta (6) ḳılıp alalmas eger ŧabÓ-ı selįm ve źihn-i müstaḳįm bolsa, naġamātnı leźźetidin bā-ħaber bolur. BaÓżılar (7) andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim Ĥükemā-yı Hind Óilm-i mūsiḳįni istiħrāc ḳılıpdurlar. Ḳażārā (8) bir küni hevānı ĥarāretidin bįşede bir dıraħtnı sāyesige kėldi. Körer kim bir maymūn töpeside (9) ėken Ĥükemānı körüp dıraħtdın tüşküçe şāĥdın şāĥḳa urunup

üçeki[86] töküldi. (10) Anı bir uçı bir şāḥıdın yana bir şāḥḳa bend boldı. Ĥükemā endek istirāĥat ḳılıp ħaber-dār bolsa (11) āvāzį kėledür. Her ŧarafge muŧŧaliÓ boldı ėrse hēç ŧarafdın žāhir bolmadı. Şimāl endek şiddet-(12)-lik bolup ėrdi, muŧŧaliÓ bolsa bu śadā dıraĥtdın žāhir boldı. Ħaber-dār bolsa maymūnnı i-(13)-çeki turupdur, bu śadā şundın kėledür. Fi'l-ĥāl ĥükemā dıraĥtġa çıḳıp ol üçeki dıraĥt (14) başıdın alıp tüşti ve aŋa endek keşiş bėrip ėrdi. (...) boldı ve anı tırnaḳı bilen ĥareketge (15) kėltürüp aydı, obdān boldı, śadā çıḳtı. Ħayāl bilen bir ėgri yıġaçge bend ḳılıp **[60b]** (1) < ḳılıp> ĥareket bėrip ėrdi. Ŧaḳı obdānraḳ śadā bėrdi, andın kėyin ėkki üç tārnı (2) ziyāderaḳ ḳılıp ėrdi. Her reng āvāz peydā boldı. Her ḳısm ḳıldılar, Óāḳıbetü'l-emr rübāb (3) boldı. Ammā naġamātnı tolası şeyŧāndın bolur. Şeyŧān bir küni ḳabuz[87] nām sāz ḳıldı (4) ve anı tırnaḳ birle urup ėrdi. ÓAceb heybetlik āvāz ḳıldı ve anı śadāsını èşitip özidin (5) özi küldi. Ve andın soradılar kim nėmege ḳüldüŋ? Şeyŧān ayttı kim bu sebebdin küler men ki (6) baÓżı ŧāyife şu bu āvāznı èşitip ħoş-ĥāl bolurlar dėdi. Ve baÓżılar istiħrāc-ı mūsiḳiŋni (7) ḳaḳnusdın alġan dėpdürler. Ĥükemā-yı Hind aytıpdurlar kim ḳaḳnus nām cān-veri bardu, (8) tumşuḳı ördekni tumşuḳıġa oħşar ve anı tumşıḳıda yėtmiş töşüki bar. Eger āvāz ḳılġu dėk (9) bolsa, her töşükdin yėtmiş reng āvāz peydā bolur. Tola ĥükemā Óilm-i mūsiḳiŋni andın alġan dėpdürler. (10) Ve baÓżı ĥükemā Óilm-i mūsiḳiŋni felekni girdābıdın ve yulduzlarnı yörüşidin istiħrāc ḳılıpdur-(11)-lar. Çirā ki ĥareket-i eflāk (...) kevākibdin heme naġamāt-ı ŧayyibe ĥāśıl bolur. Andaġ aytıpdurlar (12) kim Nişāġūrūt cemiÓ ĥükemānı üstādı ėrdi. Śafā-yı bātın ve ŧabÓ-ı pāk ve dānişde aŋa (13) berāber yoḳ ėrdi. Felekni ĥareketidin ve yulduznı tört faśldaki intiḳālātıdın Óilm-i (14) mūsiḳiŋni istiħrāc ḳıldı. Ve baÓżı ĥükemālar Óilm-i mūsiḳiŋni behiştniŋ èşikidin köter-(15)-diler. Her vaḳtā ki behiştniŋ èşikleri açılsa ve yayılsa heme naġamāt turur. Ol sebebdin **[61a]** (1) rübāb dėp aŧ ḳoyuldı. Ve heme ĥükemā ittifāḳı bu ki on ėkki vaḳt yėgirmi tört sāÓat (2) bir kėçe kündüzde tertįb ḳılıpdurlar. YaÓnį her vaḳt ve her sāÓatdın bir naġmeni alıpdur-(3)-lar yaÓnį istiħrāc ḳıldılar. Ėkkinçi sāÓat ŧulūÓ-ı āfitābda ĥüseynįni bünyād ḳıldılar. Nįm-çā-(4)-şt vaḳtda rāstnıŋ āġāz ḳıldılar. Nįm-rūzda būselikni ibtidā ḳıldılar. (5) Vaḳt-ı nişįnde Óuşşāḳnı ibtidā ḳıldılar. Ėkki namāznı arasıda ĥicāznı ibtidā ḳıldılar. (6) Namāz-ı dįgerde Óırāḳnı encām bėrdiler. Namāz-ı şāmda nevāġa nevā bėrdiler. Ol şebde beyādnı (7) beyān ḳıldılar. Nįm-şebde zįr-efken[d]ni naġme ḳıldılar. Āħir-i şebde nihāvendni kėltürdiler. (8) Bu on ėkki yėrde

[86] Yazmada "üçek" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcüğün aslı "içek"tir. Bk. **içek** (dizin-sözlük).
[87] Yazmada "ḳabuz" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcüğün aslı "ḳopuz"dur. Bk. **ḳopuz** (dizin-sözlük).

aślıdur, on ėkkisi şu bu on ėkki perdedin ĥāśıl bolur muħātıb ibrişim-(9)-dür. Ey Ħuceste suǿāl ķıldıŋ cevābları bā-śavāb ayttım. Ėmdi ķopġıl dostuŋġa vāśıl bolġıl ve Ǿilm-i (10) mūsịķị bilen ĥaseb ü nesebni saŋa maǾlūm bolur dėdi. Ŧūtį ayttı kim eger ol kişide on ħaślet bolsa bu on (11) ħaśletlik kişini kāmil dėse bolur dėdi. Ħuceste sordı kim bu on ħaślet ķaysı turur? Ŧūtį ayttı kim evvelki (12) bu ki ħoş-ħūy bolġay tā įn-ki maǾşūķ köŋliġa āħir almaġay. Ėkkinçi ħaśleti bu ki ħoş ħatt ve ħoş süvāre bolġay, (13) tā įn-ki arada vāķıǾa pịş kėlse ġayrıge iĥtiyāc bolmaġay. Üçünçi ķolı cüst ħamlik bolġay, tā įn-ki maĥbūb (14) ķaşıġa kėlgende dest elif-lām ķılıp turġay. Törtünçi bu ki şināver bolġay, tā įn-ki mebādā (15) maĥbūbnı arasıda deryā vāķiǾ bolsa kėmige muĥtāc bolmaġay. Bėşinçi pestlik bolġay tā įn-ki heme vaķt **[61b]** (1) düşmeni közige ĥaķịr körünmegey. Altınçı inśāflik bolġay, mebādā maĥbūbnıŋ ķaşıġa barġanda (2) yaman işni ķılmaġay ve eger taǾarruż ķılsa fi'l-ĥāl sözini ķısķa ķılġay, ħorsendlik bilen sözni (3) uzatmaġay. Yėttinçi her tāyifeni sözinçe sözleşgey belki yėtmiş ėkki tilni bilgey belki heme tilni bilmek (4) hemege sünnetdür. Sekkizinçi şarāb meclisni üslūbıdın bā-ħaber bolġay, mebādā mestlik bį-pervā-(5)-lik bu kişidin śādır bolmaġay. Toķķuzunçı Ǿilm-i mūsịķịdin ħaber-dār bolġay, tā įn-ki maĥbūbnıŋ nażarıda (6) mertebesi bülend bolġay. Onunçı Ǿālim bolġay. Ėmdi ey Ħuceste ol hem sendin suǿāl ķılsa ki (7) yėtti nėmerse ĥālā bolġay dėse sen aŋa nėme dėr-sen dėdi. Ħuceste dėdi kim munı hem fāyidesini sen bilür-sen (8) dėdi. Ŧūtį ayttı kim ey Ħuceste mažlūm kişi heme vaķt külgüni heme vaķt özige lāzım ķılmaġay. (9) Ėkkinçi heme vaķt çiray cırtuķ bolmaġay. Üçünçi heme vaķt (...) bolmaġay. Törtünçi baħịl (10) bolmaġay. Bėşinçi tola yasançaķ bolmaġay. Altınçı (...) hem ber-taraf ķılmaġay kim sünnet-(11)-dür. Yėttinçi heme vaķt özini pāk tutġay ve pākịze bolġay dėdi. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį pāk bolġay sen ki (12) pākịze

Pāklikde fesād hem bolmas

Dünyānı niǾmeti ziyāde turur

Pāklik niǾmetide kem bolmas

(13) Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkü yėtkürdi. Ħuceste ħoş-ĥāl ü ħurrem ü beşāretlıġ bolup fi'l-ĥāl ķopup (14) barġay ve maĥbū[b]nı viśāliġa yėtip aĥvālini Ǿarż ķılıp Ǿāşıķını imtiĥān ķılġay ammā ezelde (15) munı Ǿışķ leźźeti tamām bolmap ėrdi. Kündüzni

ġavġāsı çıḳtı, śubḥ yüzidin niḳābını köterdi. **[62a]** (1) Bu kėçe barmaḳı taŋlaġa ḳaldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay (2) kös

Śubḥ barmaḳıġa bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubḥ ħuros

On Bėşinçi Kėçesi

Gūyā āhū-yı (3) zerrįn dėk āfitāb taġḳa olturdı ve ġazālı sarıġ esįr-i māh maşrıḳ deştidin ħurūc ḳıldı. (4) Ħuceste tābān cemālini Óālemġa žāhir ḳılıp ruħśat alġanı ŧūtį ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey dermānde-(5)-lerni dest-gįri ve ey müştāḳlarge dermān-peźįr iştiyāḳnı şiddeti nihāyetiġa yėtti, ḳol ve putım-(6)-nı ḳuvveti kėtti ve bu şeb-i hicrānnı śubḥ bolurıġa hēç nişāne bar mu ve bu ḳuflnı açḳalı hēç açḳu tapılur (7) mu? Büzürgler aytıpdurlar kim ħalḳ ėkki ḳısm bolurlar bir ḳısmı Ħudā TeÓālānı źikriġa meşġūl (8) bolup kār u bārıdın ḳalurlar yana bir ḳısmı kesb [ü] kārıġa meşġūl bolup Ħudā TeÓālānı ḳullu-(9)-ġıdın ḳalurlar dėdi. Ŧūtį özümni bilmeydür-men dėp özini renc Óārż bolġan dėk (10) müteḥayyir bolup başını tekyege ḳoydı mütefekkir-vār. Teóħįr bilen başını tezvįr tekyesidin köterdi ve şurūŧ-ı (11) ħıźmet ve ħużūÓını be-cā kėltürdi ve aġırlıḳ žāhir bolup rencige āvāzı bilen āheste āheste yıġlap (12) yumşaḳlıḳ bilen sözge kirdi. Ħuceste dėdi kim ey ŧūtį bu rencüŋ nėmedin bister-i marįże yatıp (13) aḥvāliŋni ŧabįbġa Óarż ḳılmay sarġarıp yatmaġıŋ nėme üçün dėdi. Ŧūtį dėdi kim ey (14) Ħuceste meni bu derdim ħalḳnı derdiŋ ėmes ve meni rencim ħalḳnı renci dėk ėmes ve bu rencni devāsını (15) ŧabįbler hem bilmes ammā meni bu ḥālġa ḳalġanım seniŋ ġamıŋdındur. Sen her küni meni ḥikāyetimġa ḳulaḳ **[62b]** (1) sala-sen ve aŋa meşġūl bola-sen ve efsāneleri ki men dėr-men, sen aŋa maġrūr bola-sen (2) vaḳt kėtip baradur, Óömr ötüp baradur. Bį-çāre Óāşıḳıŋnı tā keyġaça intižār ḳıla-sen ve meni bu (3) ḥālġa ḳalġanımnı sorar-sen nėme boldı dėp sorar-sen śabr ḳılġıl. Saŋa hem şundaġ künler (4) kėlür āħir çünān peşįmān bolġay-sen kim reh-i sıçḳannı müşük öltürgeniġa peşįmān bolġan dėk (5) dėdi. Ħuceste ḥayrān bolup dėdi kim ey ŧūtį seni bu sözüŋ ḳızıl kükürddin hem

ġarịbraḳ (6) ve tiryāḳ yār (…) Óacebraḳ kim sıçḳan her-āyịne müşükni ṯuÓme bolurlar sıçḳanı müşük (7) öltürgeniġa hēç peşịmān ḳılur mu dėdi. Ṯūṯị ayttı kim Çịn vilāyetide bịşe bar ėrdi. Bu bịşe (8) behişt-i Óanber siriştdin bād barur ėrdi. Bu bịşede bir şịrị bar ėrdi Óaceb hestlik (9) ve saltanatlik. Bu şịrni şāh-ı derendegān dėr ėrdiler. Bu bịşeni özini taẖt-gāhı ḳılıp (10) ėrdi, hēç derende bu bịşege yaḳın kėlalmas ėrdi. Bir nėçe yıllar şu devlet birlen Óömr (11) ötkerdi, bu bịşedeki heme cān-verler çerende ve perendeler bu şịrge inḳıyād ḳılıp ẖıźmetide bold-(12)-ılar. El-ḳıśśa bir nėçe vaḳtdın soŋ şịrni devletige felāket çırmaştı, yaşlıġı ḳarılıġge (13) nev-bahārı ẖazānlıġge bedel boldı. Barġunça köçi ve ḳuvvetidin acıradı. Ve bu bịşedeki cān-ver-(14)-lerge şịr müşükçe hem žāhir bolmadı ārị pịrlıġ egerçi Ĥürmetlıġdür ammā leźźeti yoḳtur yaşlıġ (15) egerçi ẖārlıġdur ammā niÓmetdür. **ḲıṯÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naẖşebị pịrlıġ kiçik belādur

ŻaÓịflıḳdın ḳolı titrer

[63a] (1) Şịr-i ner pịr boldı żaÓịf

Masẖara tuttı anı masẖaralar

Bi’l-āẖire şịrġa pịrlıḳ eŝer ḳıldı. Tişleri (2) aruḳlıḳıdın raẖneleri açuḳ ḳaldı yėgen ṯuÓmeleridin tolası tişlerini arasıġa (3) kirip ḳalur ėrdi. Bu bịşedeki sıçḳanlar şịr uġlaġanıda aġzıġa kirip tişini arasıda (4) ḳalġan gūştlarnı yėr ėrdiler. Vaḳtị ki şịr oyġanıp baḳsa sıçḳanlar ḳaçıp bir buluŋ-(5)-ge kirip şịrni masẖara tutup bu reng Óažịmetlik ve uluġluḳ salan şịr sıçḳannı (6) ḳolıda Óāciz boldı, burunġı küç ḳuvveti kārġa kėlmedi. Nė düşvārlıḳdur ki zeber-dest zịr-(7)-destni ḳolıda esịr bolġay, Ħudā TeÓālā barça bendesige penāh bėrgey, bị-raĥmnı ḳolıġa giriftār ḳılma-(8)-ġay. Ve bar şunça Óažametlik bilen (...) ḳolıda esịrdür uluġ taġlar pelengni ayaġı (9) astıdadur. Andaġ aytıpdurlar kim şịr balasını tuġup anasıdın acıraġanda (10) cümeli helāk ḳılur. Şịrni cümelige zūrı yėtmes, cümelini ḳolıdın acıratıp alalmas bolmasa (11) Óālemni şịr tutar ėrdi. Bu aŋa işāretdür kim küçi ḳuvvet devletġa maġrūr bolġu yoḳ ėmes (12) āẖir-i kār Óācizlıḳdur özini tutmaḳ kerek. Bir küni Ĥażret-i İmām ŞāfiÓ raĥmetullāhi Óaleyhe pād-(13)-işāh mecliside olturup ėrdiler. Bir cin pādişāhġa teşvịş bėrdi, Ĥażret-i İmāmdın sora-(14)-dı kim yā İmām Ħudā TeÓālā cinni ẖalḳ ḳılmaḳdın Ĥikmet nė ėken dėdi. Ĥażret-i İmām ayttılar kim (15) Ĥaḳ Sübĥānehu [ve] TeÓālā cebbārlıḳ śıfatnı

cebbārlarġa körsetgeni dėdiler. El-ḳıśśa şāh-ı sibāÓ sıçġannı **[63b]** (1) ḳolıġa giriftār boldı. Hēç nevÓi bilen ħalāś tapmadı. Nā-Óilāc ehl-i bįşedaġı cān-verlerini yaġdurup (2) alarġa dėdi kim sıçḳannı defÓiġa maślaĥat ḳılıŋlar dėdi. Alar dėdiler kim ey şāh-ı sibāÓ (3) her derdni devāsı ve her zehrni Óilācı bar ol işige ĥįle birle bolmas ve her vaḳt saltanat tedbįr ḳılsa (4) bolur şükr bilen defÓ ḳılıp bolmas. Müşük ḳadįmdin bu der-gāhnı ħıźmetkārlarıdındur andaġ (5) bolsa bu der-gāhġa müşükni kötavul ḳılmaḳ kerek. Bu mühimni müşük ser-encām bėrür dėdiler. Şįrge bu kėŋeş (6) maÓḳūl boldı, kişi buyurup müşükni aldurup kėldiler ve bu mühimlerni aŋa tapşurdılar. (7) Müşük bu şart-ı ħıźmetkārlikni be-cā kėltürüp sıçḳanlarnı mācerāsını ser-tā-ser pest (8) ḳıldı. BaÓde ez-ān Óarż ḳıldı kim ey sulṭān-ı sibāÓ sen meni ḳadįmü'l-ħıźmet ornıda kör-(9)-mey ħıźmetge buyurġalı Óar ḳıldıŋ ve ħıźmetkārlar ornıda körmediŋ. Anıŋ bu yüzide (10) bolġanġa yaÓnį kişige ḳavį tįresini peyvend ḳıladurlar fūlādnı tėmürġa rū-pest ḳıladurlar (11) ve ĥāl [u] ḳāl bolġan bilen münāsib-i der-gāh ėmes. SemÓ-i aÓlāġa maÓlūm bolsun kim Ĥażret-i Nūĥ (12) Óaleyhi's-selāmġa kėmide sıçḳan köp cefā ḳıldılar. Ĥażret-i Nūĥ Óaleyhi's-selām alarnı cefālarıġa (13) baḳıp duÓā ḳıldılar ėrse Ĥażret-i Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeÓālādın nidā kėldi kim yā Nūĥ sen duÓā ḳıl ḳudre-(14)-timni temāşā ḳıl. Ĥażret-i Nūĥ Óaleyhi's-selām duÓā ḳıldılar, der-ĥāl müşük şįrni burnıdın tüşti, (15) sıçḳanlarnı ser-tā-ser encām ḳıldı. Ĥażret-i Nūĥ Óaleyhi's-selām sıçḳanlarnı zaĥmetidin **[64a]** (1) ḳutuldılar. Eger şāh-ı sibāÓ bu der-gāhnı kötavullıḳnı bendege bėrseler ata babamız bu ħıźmetni (2) ḳılıp kėlgendürler, inşāźa'llāh bu ħıźmetler bendeni ḳolıdın güşād tapar dėdiler. Şįr (3) şubu söz bilen kötavullıḳnı müşükge inÓām ḳıldı. Müşük be-ferāġ-ı dil sıçḳanlarnı mühimmātıġa (4) meşġūl boldı. Sıçḳanlar kündüz śaydġa çıḳmaḳnı menÓ ḳılıp kėçelerde tuÓme tapıp yėp (5) ḳanāÓat ḳıldılar. Şįr sıçḳanlarnı zaĥmetidin ḳutuldı, müşükge ança inÓām [u] iĥsānlar ḳıldı, mü-(6)-şük bu ħıźmetni sebebidin memnūn boldı ve anı ħāś ħāneside orun bėrdi. (7) Ammā müşük hem āħirini mülāĥaża ḳılıp sıçḳanlarnı nā-būd ḳılurġa çendān ihtimām ḳılmadı ammā (8) köŋlidin ġamnı ber-taraf ḳılıp be-ferāġ-ı dil bir nėçe kün şįrni ḳaşıda boldı. Bir küni (9) müşük balasını şįrni ḳaşıġa alıp kirip dėdi kim ey şāh-ı derende-gān nėçe kündür ki (10) bala barḳamnı saġındım, ħᵛāhlaydur-men kim barıp ḳavm [u] ḳarındaşlarımnı ve uruġ aymaġımnı (11) körüp kėlsem. Aŋa çi bu ferzendim özümdin ḳābil ü ħūbraḳ bolġandur. ŞecāÓatide hergiz mendin (12) kemlıḳı yoḳtur men barıp kėlkünçe ħıźmetleride bolsa şāyed bu der-gāhnı gerd ü ġubārıdın (13) faźilet tapıp ez-cümle aÓyān bolġay dėdi. Şįr dėdi kim yaħşı bolur ve-lįkin tįz kėlgil dėp (14) ruħśat bėrdi. Müşük ḳavm [u] ḳarındaşlarını körgeni kėtti ėrse müşükni balasını tamām sıçḳa-

(15)-nları ki bu bįşede vaṫan tutup ėrdiler, hemesini şikār ḳıldı. Üç kündin soŋra müşük ḳavm [u] ḳarındaş uruġ tuḳḳanlarını **[64b]** (1) körüp kėldi ėrse oġlı be-tamām sıçḳan uruġını ḳurutupdur. Ammā müşük oġlıġa aytmap ėrdi kim sıçḳanlarnı (2) be-tamām yoḳ ḳılmaġıl dėp bu işdin bisyār peşįmān boldı. Ayttı ki ey oġlum hergiz Ǿaḳlı bar kişi mundek beyhūde (3) iş ḳılur mu, sen ḳılıp-sen dėdi. Oġlı dėdi kim ey ata müşükni śaydı sıçḳan ėrür munça cezaǾ (4) u fezaǾ ḳılġanıŋ nėme üçündür dėdi. Atası dėdi kim ey ferzend maǾḳūl aytur-sen velį sen (5) hem cevābını ėşitgil dėdi. Oġlı ayttı aytġıl. Atası dėdi kim ey oġlum şįr ḳadįmü'l-eyyāmdın bizlerge (6) ammā ez-berāy-ı maślaĥat rūzgār bizlerge yol bėrdi ve ān-heme inǾām [u] iĥsānge ḳıldı, sıçḳannıŋ (7) külfetidin boldı. Eger şįr sıçḳannı yoḳ bolġanını bilse andın kėyin bizlerge inǾām kücā (8) iĥsān kücā belkim cānımızġa ḳaśd ḳılur dėdi. Ħudā TeǾālā Ǿilm-i ḳadįmįside bilip mevcūdātnı arasıda (9) birini yana birige düşmen ḳılıpdur. Mundaġ uluġnı kiçikke iltifāṫı ve kiçikni uluġḳa ħıźmet ḳılmaġıl bu sebebdindür. Bolmasa (10) uluġlarġa kiçikler iǾtiḳādı bilen ħıźmet ḳılmaḳnı bāǾiŝ tamaǾ ve ḳorḳunçıdındur dėdi. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį çarĥ işdür (11) zehr-ālūd

Gāhį ḳand u gāhį ĥumār bėrür

Aḳşam açsa ger kişi şarāb

Ėrtesi zehr birle ĥār bėrür

Ŧūṫį sözini (12) bu yėrge yėtkürdi. Ayttı kim ey Ħuceste seni bu işde kāhil körer-men maĥbūbını ṫaleb viśālini sende süst biledür-(13)-men. Fi'l-ĥāl ḳopġıl süstlıġnı ber-ṫaraf ḳılġıl ki yaḳın furśatda küyeviŋ kėlür tola ĥiyel ḳılsaŋ (14) peşįmān bolur-sen dėdi. Ħuceste ḳopup tepregey dostı körmey ötükni salġay śubĥ demide ḳıldı, (15) barmaḳ taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Bar-**[65a]** (1)-maḳıġa sebeb bolup mānіǾ

Düşmen-i Ǿāşıḳ oldı śubĥ ĥuros

On Altınçı Kėçesi

Gūyā ki pādişāh-(2)-zāde-i zerrįn-libās dėk āfitāb maġribini kūçeside zāviye-nişįn boldı. Ay gūyā ki pādişāh (3) ħazįne-ħānesideki meşÓal dėk nūrānį bolup maşrıķ öydin nümāyān boldı. Ħuceste pādişāh-(4)-zāde dėk bolup ruħśat tilegeni ķaşıġa kėldi. Dėdi kim ey maĥrem-i śafā ve (5) ey muĥterem-i bā-vefā tarįķni leşkerini köŋlüm mülkini vįrān ķıldı ve iştiyāķını hem-dem-(6)-leri esįr ķıldı. Eger sen bu düşvārlıķnı āsānlıķķa yėtkürmeseŋ ķaçan kārġa kėlür-(7)-sen dėdi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį bār-ı ġam tapılġay mu

Ġam küni kėtkenide žāhir olur

Meclis-i Óıyş ėterde (8) her kişi dost

Lįk muĥabbet çaġıda kem tapılur

Ŧūtį ayttı kim ey Ħuceste bu derd seni cānıŋġa yėtip-(9)-dür ve meniŋ köŋlümge saçılıpdur, bu ġamdın bį-ġam bolmaġım muĥāldur. Ammā meniŋ iĥtiyātım bu ki (10) mebādā bu maĥfį iş āşkārā bolsa, ol vaķt defÓini ķılmaķ düşvārdur. Ŧūtį ayttı kim ey (11) Ħuceste sen meni naśįĥatim bilen iş ķılsaŋ be-nā-gāh vāķıÓa pįş kėlse reóyni ķızı şeġālni (12) kėŋeşi bilen ħalāś bolġan dėk ħalāś tapġay-sen dėdi. Ħuceste sordı kim nė tarįķa (13) vāķıÓa bolup ħalāś taptı dėdi. Ŧūtį rivāyet ķıldı kim fülān vaķtda Benares (14) pādişāhnı bir oġlı bar ėrdi Óaceb ķubĥ śūret, pelįd-tabÓ, köŋli ķara. Pāye-yi cehālet ve māye-yi đalālet-(15)-dın Óaķlı şunça bar ėrdi kim Óaselni şerbetini ve ĥanžal açıġlıġını bir ķısm ħayāl ķılur ėrdi, ĥamāķat nihāyetide naġamāt naġmesini **[65b]** (1) sendānnı āvāzını farķ ķılmas ėrdi. Bilmek kerek kim aĥmaķlıķdın yamanraķ iş bolmas, (2) aŋa hēç ħabįb-i śādıķ ve tabįb-i ĥāźıķ dārū ķılalmas. Ĥażret-i ÓĮsā Óaleyhi's-selām oladurġan aġırlıķnı (3) tabįbį ėrdiler. Ayttılar kim Ħudā TeÓālānı irādeti bilen yüz yılġı ölüglerġa duÓā ķıldım, tirildi. (4) Ħudā TeÓālānı ħᵛāhişi bilen nā-bįnā közlerni bįnā ķıldım ammā şunça fažįlet ü ħᵛāstlar bilen (5) bir nā-dānnı dānā bir aĥmaķnı ÓāķiI ķılalmadım dėdiler. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį tabÓ-ı cehl nā-dānlıķ

Uluġ (6) āfet turur bu ādemġa

Heme rencdin bu müşkildür

Bolmaġay mundın artuḳ bu ādemġa

El-ḳıśśa (7) pādişāh oġlını ked-ħudā ḳıldı, Óarūsnı alıp kėldiler. Gūyā ki dįvni ferişтege Óifrįtni (...) (8) hem-ħāne ḳıldılar. Pādişāhnı oġlı bu nāzenįnni tabÓ-ı letāfeti nihāyetide yoḳ nādire-yi zamān ėrdi (9) ve Óilm-i mūsįḳįde yegāne-yi devrān ėrdi. Bir kėçe eyvānda yatıp ėrdi. Bir kimerse taşḳarıda on (10) ėkki maḳām yėgirmi tört şuÓbede <nė> tayy ḳılıp naġamāt ḳıldı. Her kim ki bu naġamātnı ėşitti medhūş (11) boldı ve bu zemzemeni istimāÓ ḳıldı mest boldı. Bu nāzenįn bu naġamātnı ėş [itti] (12) yėtti aÓżāsı bilen Óāşıḳ boldı. Bir bahāne birle anı ḳaşıġa kėldi. Körer kim bir civān-ı [śāĥib]-maḳām-ı fenn ve çirkįn (13) ten, ammā aĥmaḳnı śoĥbetide bolġandın icrāÓātını ġanįmet körüp dėdi kim ey civān-ı muġannį saŋa (14) men münāsib ve maŋa sen münāsib. Nā-dānnı ḳaydıda giriftārdur-men. Meni bu nā-dānnı ḳolıdın acıratıp alıp kėter (15) mü sen? Nā-dānġa hem-śoĥbet bolġunça itke hem-śoĥbet bolġan yaħşı dėpdürler dėdi. Muġannį bu sözni cān [u] **[66a]** (1) ten birle ḳabūl ḳıldı. Bir nėçe lāzımlıḳnı özleri birle hem-rāh alıp şehrdin çıḳtılar. Bir munça (2) yol yörüp ėrdiler, bir uluġ deryā pįş kėldi. Muġannį dėdi kim ey nāzenįn sunıŋ ol (3) yaġıġa evvel ol naḳdįnelerni ötkerip andın soŋra sizni alıp ötsem dėdi. (4) Nāzenįn yaħşı bolur dėdi. Muġannį ança alıp barġan naḳdįnelerni yıġıp bėrdi. Muġannį bu naḳdįne-(5)-lerni sudın alıp ötkençe ħayāl ḳılıp dėdi kim Óālem-i cihān pūlnı ve mālnı ḳolumdın rāygān (6) yibergenim ħūb mu? Bu nāzenįn küyevge vefā ḳılmay yana berüge nėme vefā ḳılur dėp ança pūl mālnı (7) alıp yöre bėrdi. Nāzenįn ĥayrān bolup leb-i deryāda olturup ėrdi. Bir şeġāl (8) bir pārçe murdārnı tişlep kėldi. Körer kim deryāda bir uluġ balıġ yörüpdür. Der-ĥāl murdārnı (9) taşlap balıġnı fikriġa kirdi. Balıġ şeġālni körüp deryānı tėgige çomdı. Şeġāl balıġd-(10)-ın nā-ümįd bolup murdārġa baḳsa ol hem deryāġa tüşüp aḳıp kėtipdür. Nāzenįn bu ĥālni körüp (11) şeġālġa melāmet ḳıldı. Dėdi kim ey şeġāl naḳdįneni ḳolıdın bėrip naśįbge ümįd ḳılıp ḳoruḳ (12) ḳaldıŋ dėdi. Şeġāl ayttı kim ey nāzenįn nė kişi sen ve bu yėrge nėme üçün kėlip ėrdiŋ dėdi. (13) Nāzenįn dėdi kim zamāne-yi ġaddār [u] mekkār-ı nā-pāydār ḳolumdın Óaselni töküp şarāb-ı zehr içürdi ve taħtdın (14) pāye-yi đalāletke kėltürdi. Bir nā-dān küyevim bar ėrdi şunı ḳaydını ħalāś bolup bir dānāġa ḳoşulur mu men (15) dėp andın hem ayrıldım ve bu

ṭarįḳ-i ĥayrānlıḳda ḳaldım dėp yıġladı. Şeġāl ayttı kim ey nāzenįn seniŋ vāḳıÓanıŋ **[66b]** (1) ve meniŋ ĥikāyetim birbirige oħşaydur dėdi ve sen küyeviŋni ġanįmet bilseŋ ve men murdārġa ḳanāÓat (2) ḳılsam bu ĥayrānlıḳḳa ḳalmas ėrdük dėdi. Özüŋge bu vāḳıÓa kėlip turup maŋa nėme ṭaÓn ḳıla-sen (3) dėdi. Nāzenįn ayttı kim ey şeġāl men seni Óaceb zįrek ü dānā kördüm, maŋa bir tedbįr körsetseŋ ve bu ġamdın (4) ħalāś ḳılsaŋ dost ve düşmenni arasıda ħacįl ü şerm-sār bolmasam dėdi. Şeġāl ayttı kim ey nāzenįn Óilācı (5) bu ki özüŋni dįvāne ḳılġıl bį-hūşlıḳ bilen yalanġaç feryād [u] fiġān köterip be-tamāmį aÓżālarıŋge lāynı (6) sürtüp mecnūn-vār kirip barġıl. Ħalḳ seni dįvāne bolupdur dėrler. Andın kėyin āheste āheste ḳadįmġı ĥāliŋġa (7) kėlgil. Andın soŋra rüsvālıḳdın ħalāś bolur-sen dėdi. Ṫūṭį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ayttı kim ey sermest-i (8) Óışḳ [u] şevḳį ve ey bülbül-i ver[d]-i źevḳ, vaḳt bu vaḳṭįdür ħoş ve sāÓatįdür dil-keş. Bir ħaber bitip viśāl-i maĥbūbġa vāśıl bolġıl, mebādā (9) vāḳıÓa pįş kėlse yā ki dermāndelik bilen helāk bolsaŋ şeġāl dėk dest-gįrlik ḳılur-men dėdi. Ħuceste ḳopup barġay (10) maÓṣūḳıġa mülāḳāt bolġay eŝer-i śubĥ žāhir boldı, barmaḳı taŋla kėçege ḳaldı. **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

(11) Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Ħᵛāce Manśūr sūdāġa (12) barġanda bir kişi özini Ħᵛāce Manśūrnı śūretide ḳılıp kėlgeni Ħᵛāce Manśūrnı köçi ferāset bilen Ħᵛāce-yi (13) aślį ėmes ėkenini müşāhede ḳılıp Ħᵛāce Manśūr ferÓį şermende bolġanı

On Yėttinçi Kėçesi

Gūyā tįġ-i zer (14) nigār-ı āfitābnı ġılāfıġa salġan dėk maġribde nihān boldı ve aynıŋ āyįnesi maşrıḳdın nümāyān boldı. Ħuceste rūy-ı zerd (15) veyā dil pür-derd ṫūṭįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey maĥbūb-ı yegāne ve ey maĥrem-i zamāne yaḳındur ki maĥbūbnı firāḳı vücūdumnı **[67a]** (1) köydürgey ve iştiyāḳ śūretimni nā-būd ėtgey. Meni Óışḳım kişini Óışḳı dėk ėmes ve yana kişini (2) Óışḳıġa ḳıyās ḳılmaġıl. Egerçi Óışḳ

bir nėmedür ammā Óuşşāḳ mütenevviÓdür. Her kimni Óışḳı özige yaraşadur (3) ve źevḳı özini münāsebetdedür çünānçi āfitāb deryāġa vü źerre āfitābġa Óāşıḳdur ve heme Óāşıḳlar (4) özi üçün devām ser-gerdāndur ol sebebdin āfitāb bar ve źerre bar āfitāb yoḳ źerre (5) yoḳ. Çünānçi balıġ suġa Óāşıḳdur pervāne otġa ammā tefāvüt bisyārdur. Çirā ki su balıġḳa (6) sebeb-i ĥayātdur ot sebeb-i memātdur dėdi. Ŧūtį ayttı kim ey Ħuceste egerçi sende (…) (7) ve ıżŧırāb köredür-men Óaceb ėmes Ĥükemālar aytıpdurlar kim mažlūm kişi Óışḳı ėr kişi (8) Óışḳıdın ziyāde turur. Çirā ki mažlūm dėgen nāḳıśu'l-Óaḳldur Óışḳnı ekŝerį hevā vü heves-(9)-din vücūd tapar. Menin maḳśūdum budur ki sen murādınġa yėtgey-sen maŧlūbġa nişin bolġay-(10)-sen dėdi. Ħuceste ayttı kim ey ŧūtį meni iÓtiḳād [u] iħlāśım saŋa rūşendür, eger çendį bu maÓnā nė ḳısm bilen (...) (11) bilen muĥkem ḳılur-men dėseŋ ħūb bolur dėdi. Ŧūtį dėdi kim nėçe nėmersege maġrūr bolmaḳ beyhūde-kārlıḳ (12) dėdi. Çünānçi kebūterni hengām-ı tutḳanıġa, kėklikni reftārıġa, ḳarçıġaynı şecāÓatliklıġıġa, ħurosnı seħāvetiġa, (13) ŧāvusnı raḳḳāślıġıġa ve hezār dāstānį nevāsıġa, būmnı şeb-gerdlıġıġa, ħuffāşnı gūşe-nişinlıġıġa bir nėçe ḳısm cān-verlerini (14) efÓālıġa ve mažlūmlarnı aĥvāliġa maġrūr bolmaḳlıḳ Ĥᵛāce FerÓini aĥvāliġa oħşaydur dėdi. Ħuceste soradı kim (15) Ħᵛāce FerÓįni vāḳıÓasını ḳaydın bolup ėken dėdi. Ŧūtį dėdi kim Hindistān vilāyetide sūdā-gerį **[67b]** (1) bar ėrdi. Baħtı yār boldı, bāverçi ħānesidin cemįÓ miskįnler ve faḳįrler be-ferāġ-ı dil evḳāt kėçürür (2) ėrdi. Ḳażārā Ħᵛāce sūdāġa barmaḳ hevesi boldı, māl-ı bisyār bilen Ħᵛāce sūdāġa kėtti. Köçi bar ėrdi, (3) besį śāĥib-cemāl ü ħoş-rūy ammā aślā bį-ŧahāret ḳadem ḳoymas ėrdi ve hėç̄ farż [u] sünnet terk (4) ḳılmas ėrdi. Munı śalāĥiyyeti Ḳāf-tā-Ḳāf barġan ėrdi. Yana bir sūdā-gerį bar ėrdi munı śıfatını (5) ėşitip ārzū ḳıldı, bir kem-pįr dellāleni köpdin köp vaÓdeler ḳılıp ŧaleb-kārlıḳḳa iberdi. Dėdi kim (6) ey yegāne-yi zamān ve nādire-yi devrān seniŋ Óışḳıŋ vücūdumnı ħafaḳān ve ruħsārımnı yereḳān rencige (7) salıpdur. Śabr-ı ārāmımnı mancınıḳdın taş tėgip pārçe pārçe ḳılıpdur. Her çend debdebe vü hundūse bilen (8) ḳalÓa-dārlıḳ ḳılıp śabrımge zūr ḳılsam hicrānnı kötavulı sulŧān-ı muĥabbetni belālıḳ bilen eŧrāfımda (9) müjgān-ı tįrkeşleri bilen (...). Hėç̄ bolġay mu kim Óiśmet dįvārıġa raħne salıp hevā vü heves yolı bilen (10) kėlip buzuḳ köŋlümni maġrūr ve manžar-ı közümni pür-nūr ḳılġaylar dėdi. Ħᵛāce Manśūrnı köçi dellāle-yi muĥtālege (11) dėdi kim ey vālide bu nė sözdür ki sen ayta-sen ve nė ĥikāyedür ki sen ḳıla-sen? Ol köŋülde ki Ħudā (12) TeÓālānı źikri ḳarār tapġan bolsa ol kişide hevā vü hevesni nė işi bar ve Óibādet neberdānnı bilen ħūy (13) ḳılġan vesvese-yi (...) ġubār hėç̄ dānā mesciddin meyħāneġa barġan ėmes ve hėç̄ bįnā ḳaraġudın yol (14) sorġalı yoḳ ve hėç̄ kim özini bilendin taşlaġanı yoḳ dėp dellāle-yi

muĥtāleni uzattı. (15) Ol kişi dellāledin bu ħaberni èşitti bildi ki müyesser bolmaġı mümkįn èmes. Me'yūs boldı bu mühimge **[68a]** (1) zer kerek yā śabr yā sefer. Nā-çār hicrān leşker haydap gül-berg ħānesidin misāfir ķıldı. Ve ķataÓ taÓalluķat ķılıp (2) menzil ü merāĥil tayy ķılıp müddet-i medįd ve Óahd-i baÓįd nāħun-ı selāmet seng-i melāmet urup bir rāhibni ķaşıġa bardı (3) ve aŋa çünān ħıźmet-i şāyesteler ķıldı kim nihāyeti ķalmadı. Rāhib munı ķılġan ħıźmetiġa şermende bolup (4) bir küni ayttı kim ey civān munça ħıźmetler ķıldıŋ. Saŋa bèrgeli münāsib hēç nème tapmadım ammā İsm-i AÓžamnı (5) taÓlįm bèrey, her vaķt ĥācet-mend bolsaŋ İsm-i AÓžamnı oķusaŋ murādıŋġa yèter-sen ve şefÓ kèltürseŋ (6) mühimmātıŋ güşāde bolur dèp İsm-i AÓžamnı yād bèrdi. Bol Ħᵛāce İsm-i AÓžamnı örgenip ħoş-vaķt (7) bolup öz şehrige kèldi. Ħᵛāce Manśūr sūdāġa barıpdur-men bu İsm-i AÓžamnı oķup şefÓ kèltürsem (8) Ħᵛāce Manśūrnı śūretide bolsam ve anı öyge bį-įbā kirip barsam, köçini śalāĥiyyetini vįrān (9) ķılsam, bį-minnet ħātūn ķılsam dèp İsm-i AÓžamnı oķup şefÓ kèltürdi èrse Ħᵛāce Manśūrnı (10) beşereside boldı. Der-ĥāl Ħᵛāce Manśūrnı öyige kèldi. Heme ħıźmetkārları bala barķası yügürüp (11) pįş-bāz çıķtı. Ħᵛāceni köçi körüp müterèddid boldı èrse közleri Ħᵛāceni közige oħşamaydur (12) hēç kimge žāhir ķılmadı. Soradı kim ança alıp barġan māllarnı nème ķıldıŋız dèdi. Ħᵛāce FerÓį dèdi kim (13) fülān yèrde ķaraġçıġa aldurdım özümni be-meşaķķat tamām bir yaķaġa alıp śıĥĥat [u] selāmet (14) ķaldım dèdi. El-ġaraż kün kèç boldı bister ü bālįnni tapar ķıldılar. Fi'l-ĥāl bį-tereddüd Ħᵛāce FerÓį (15) bu śāliĥni dāmenini fısķ [u] çirk bilen mülevveŝ ķılġay śāliĥ mažlūmlarnı Óöźrini araġa saldı **[68b]** (1) ve amān tiledi. Ħᵛāce FerÓį hem amān bèrdi, mažlūm her çend fikr ķıldı. Ħᵛāce aślıge oħşamaydur, (2) Ħᵛāce èmes dèsem beşeresi oħşaydur. Köŋlide dèdi kim bu sırrnı (...)din ħaber alġunça özümni (3) aġırlıķ ķılsam şāyed ki ĥaķįķat-i ĥāl maÓlūm bolsa dèp bister-i marįżde bį-tāb bolup yattı. Bir nèçe kündin soŋra (4) Ħᵛāce-yi aślį sūdādın kèldi. Körer kim rūzgārı bister-i marįżde yatıpdur, kèlip yanıda olturdı. (5) Ħᵛāce FerÓį bāzārdın kèlip körse ħᵛāce-yi aślį ħātūnını başıda olturupdur. Dèdi kim nè kişi (6) sen, meni köçümni aldıda olturup-sen dèdi. Ħᵛāce-yi aślį ĥayrān bolup köŋlide aytur èrdi kim (7) tüşüm mü kèyin yā (...) mu kèyin estaġfirullāhi'l-Óažįm dèp köŋlide fikr ķılıp olturdı. (8) El-ĥāl güft-gū uzadı ve ĥākimġa bardılar. Her kim ki körer ħᵛāce-yi aślį bilen ħᵛāce-i FerÓįni farķ ķıla-(9)-lmas èrdiler. Ĥākim ayttı kim mažlūme keyfiyyet-i ĥālni ħūb bilür şunı sözige baķıp ĥükm ķılmaķ kerek (10) dèdi. ÓĀķıbetü'l-emr ħātūnnı sözi bilen ħᵛāce-yi aślįġa ĥükm boldı ħᵛāce-i FerÓįni şehrdin (11) ķollap çıķardılar. Ħᵛāce Manśūr bāķį Óömrlerini köçi bilen ötkerdi pāklıķ (...) elbette fāyide turur. (12) **ĶıtÓa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį pįşe ķıl arıġlıġnı

Kim ki çirkįndür körgüsi düşvār

Dünyānı ĥoşluķı arıġlıķdın

Pāklik (13) niǾmeti turur bisyār

Sözni bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey ked-bānū eger meni maślaĥatımca iş ķılmasaŋ Ǿāķıbet (14) peşįmān bolur-sen ve men hem naśįĤatge ķalur-men dėp įmānıdın ķısm yād ķılıp ayttı kim fi'l-Ĥāl Ĥiyel ķılmaġıl, (15) barıp beytü'l-viśālge müşerref bolġıl dėdi. Ĥuceste ķopup beytü'l-viśāl meclisige barġay, śubĤ yüzidin liķāsını **[69a]** (1) taşladı, barmaķı taŋla kėçege ķaldı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥ^{v}āhladı barıp bu kėçe

Ĥūbluķ cānıġa urġay kös (2)

Barmaķıġa sebeb bolup māniǾ

Düşmen-i Ǿāşıķ oldı śubĤ ĥuros

Zāyil pādişāhını uluġ oġlı taĥt-ı saltanat-(3)-ge olturgenide kiçik oġlı misāfirçilikni iĥtiyār ķılıp sefer ķılġanıda yolda baķa bilen hem-rāh bolup (4) yėtti iķlįmġa pādişāh bolġanı

On Sekkizinçi Kėçesi

Ĥüsrev-i (...) külāh āfitāb maġribni şāmyānesige (5) olturdı ve şāh-ı semā bį-libās māh maşrıķ taĥtıge olturdı. Ĥuceste ruĥśat tilegeni tūtįni ķaşıġa kėldi (6) ve ayttı kim ey Buķrat-ı baĥt ve ey Soķrāt-ı vaķt Ĥükemālar aytıpdurlar kim Ǿışķ be-menzile-yi şimāldür, Ǿaķl be-menzile-yi çirāġ-(7)-dur, bilmek kerek kim çirāġ şimāl ķaşıda bį-imkāndur. Mažlūm tāyifesini Ǿaķlnı nā-tamāmdur. Anı Ǿışķı meni (8) köŋlümni öyni ġāret ķıldı ve pür-ġažabları hūş [u] fikrimni tārāc ķıldı. Bilmeydür-men kim (9) bu nihāyet ġamnı pāyānnı yoķ. Egerçi dünyānı heme işleri ķorķunçdur ve āĥiretni heme

işleri rāĥat-(10)-dur, avvalġı dėk bį-ġam bolur-men mü yā įn ki başım şubu işde kėter mü dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste yaķın (11) furśatda maĥbūbnı ferāġatıġa vāśıl bolup ve bu ġamlarıŋ ħoş-ĥāllıķķa bedel bolup maĥbūbnı viśāliġa yėter-(12)-sen ve Óışķ-bāzlıķ resmni be-cā kėltürür-sen ve hēç vaķtda bį-ħaber bolmaġay-sen ve bu mühimde müstaÓid bo-(13)-lġay-sen kim Fāl ve Ħāliś ü Muħliś dėk ħıźmetkārlıķ şartını pādişāh-zādeġa baġlaġan dėk (14) baġlaġay-sen dėdi. Ħuceste soradı kim ķaydaġ bolup ėken? Ŧūŧį rivāyet ķıldı kim fülān vaķtda Zāyil vilāyetide (15) pādişāhį bar ėrdi züĥal-mertebelik, Müşterį-ĥürmetlik, Mirrįħ-heybetlik. Anı ėkki oġlı bar ėrdi. Vaķtā ki **[69b]** (1) Óömri tamām boldı, taħt-ı saltanatdın taħt-ı tābūtġa süvār boldı. Taħt-ı pādişāhį serįr-i şehen-şāhį (2) uluġ oġlıġa ber-ķarār boldı. Kiçik oġlı ķaśd ķıldı kim uzun sefer ķılġay ve munda turarnı (3) maślaĥatı yoķ dėp be-tarįķ ķalender bolup bu memleketdin çıķtı, revān boldı. Bir küni beyābānįde (4) kėtip barur ėrdi. Bir dervįşni kördi kim orġuş urup baradur. Aydı kim ey dervįş Óaceb ki (5) ŧabl u naķķāresiz orġuş urup barur-sen. Dervįş dėdi kim el-ĥāl bir fāl kördüm maÓnā-(6)-sıġa baķsam bir ķıymet [ü] bahā güher ķolumġa tėgedür. Şunġaça sevünüp[88] ħoş-ĥāllıķ ķıladur-men dėdi. (7) Şeh-zāde, Ĥātem dėk der-ĥāl ħātem dervįşġa Óināyet ķıldı. Dėdi kim bu fālnı yaħşılıķ taÓbįrini (8) maŋa satġıl dėdi. Dervįş be-cān u dil ķabūl ķıldı, fātiĥa oķudı. Andın ötüp barıp ėrdi. (9) Bir nāzenįn-talÓat ve Müşterį-saÓādetġa uçradı. Özini şeh-zādeġa Óarż ķıldı, dėdi kim yā şeh-zāde (10) meni atım Fāl turur Óömrim büzürglerni ħıźmetide bu yėrge yėtipdür. Eger ruħśa[t] bėrseŋ hem-rāh bolsam (11) ve sen nė yėrge barsaŋ hem-rāh bolup barsam dėdi. Şeh-zāde ħūb bolur dėp hem-rāh bolup (12) yöridiler ve bir aralıġnı yaķasıda ārām aldılar ėrse körerler kim yılan bir baķanı alıpdur. Baķa (13) ĥāl tili birlen dād ķıldı. Şeh-zāde yılanġa ġażab ķıldı, baķanı yılan ķoya bėrdi. Baķa fi'l-ĥāl (14) kėlip şeh-zādeni aldıda turdı. Şeh-zāde dėdi kim ança ħūb iş ķılmadım. Dād dėgen yılan (15) ĥimāyet bolup baķanı ħalāś ķıldım. Ammā Ħudā TeÓālā yılanġa baķanı (…) buyurġan ėrdi. **[70a]** (1) Ĥażret-i Nūĥ peyġāmber Óaleyhi's-selām yılanġa baķanı yėgil dėp ĥükm ķılıp ėrdiler. Cān-verlerni aç ķoymaġım (2) mürüvvetdin ėrmes dėp aÓżāsıdın bir pārçe gūştnı kėsip taşladı. Yılan bu gūştnı (3) cüfti ķaşıġa alıp bardı, cüfti bilen yėdiler. Yılannı cüfti dėdi kim hēç vaķtda mundaġ leźįź (4) gūşt şikār ķılmap ėrdiŋ dėdi. Yılan ayttı kim ey cüftim cihānnı ĥāli körüp bolmas (5) dėp yılan cüftiġa bolġan vāķıÓalarnı beyān ķıldı. Yılannı cüfti hemānā ki bu vāķıÓanı ėşitti (6) ve müteĥayyir ü mütefekkir boldı ve ayttı kim ādem-zādeni Óaceb resmi ve mürüvveti bar

[88] Yazım yanlışı sebebiyle sözcük "sebünüp" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcük "sevünüp" şeklinde düzeltilmiştir.

ėken dėdi. Yılan ayttı kim (7) cihānnı ħālį körüp bolmas ve heme ħalķ bir ṭabÓ ve bir mizācda ėmes dėdi. **ĶıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħalķ (8) ėmes durur bir ķısm

Bolmadı ėkkidin cihān ħalķı

Yaħşılıķdın ķutuldılar köp ħalķ

Ħūblar (9) rütbesi ėrür Óālį

Yılan cüftiġa dėdi kim Ħudā TeÓālā Ĥażret-i Ādem Óaleyhi's-selāmnı dünyāġa ħalįfe ķılıp (10) āvāze saldı, ferişteler Ĥażret-i Ādem Óaleyhi's-selāmge zebān-ı melāmet açtılar. Ħitāb kėldi kim ey (11) melāyikeler ārį ādem-ferzendi ħūn-rįz bolurlar ammā ferişteler hem baÓżı közleri bilen ħūn-rįz-(12)-lıķlarını körerler. Anı sizler bilmes-sizler dėdi. Ol kėçe ki rūz-ı bāzār Ĥażret-i Muĥammed Muśṭafā (13) boldı, śallallahu Óaleyhi's-selāmġa ferişteler kėlip Óarż ķıldılar ve aydılar kim yā Resūlullāh bizlerge pend ü naśįĥat ķılıŋ. (14) Ĥażret-i Resūl-i Ħudā śallallāhu Óaleyhi's-selām dėdiler kim bį-edebāne söz ķılmaŋlar dėdiler. Ferişteler cehālet-(15)-din başlarını töben saldılar, belki ķıyāmetġaça başlarını köteralmaslar dėpdürler. Anıŋ **[70b]** (1) üçün Ĥażret-i sultān-ı enbiyā bu ħalķ arasıda zebān-ı melāmet açmaķnı ħatā dėpdürler. **ĶıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(2) Naħşebį dünyānı zebūnlıķda

Kim ki ħūbdur sözin bilip sözler

Yüz tümen miŋ taÓab başıġa kėlür

(3) Sözni bilmey kişige köp sözler

Yılan cüftiġa dėdi kim bu kişi civān-merdlik ķılıp özini gūştıdın (4) meni mihmān ķıldı. Mundın ilgeri hemşįre merdler ėrenlik ķılıp ėkenler. ÓUķāb birle kebūterni (5) vāķıÓasını ėşitmediŋ mü kim Ĥażret-i Mūśā śalavātü'r-raĥmān bir küni aśĥābları bilen olturup (6) ėrdiler. Kebūterį kėlip penāh tiledi. Dėdi kim yā Resūlullāh žālimį cānımġa ķaśd ķılıp kėldi ve meni (7) feryādımġa yėtgil dėdi. Ĥażret-i Mūśā Óaleyhi's-selām ķoyunlarıġa aldılar. Şol ĥāletide Óuķābį peydā boldı, (8) kėlip ayttı kim ey Mūśā

peyġāmber Óaleyhi’s-selām men bir nėçe kündür ki bį-ŧuÓme ėrdim, be-ġāyet gürisnedür-men. Bir śaydnı (9) tapıp ķoġlap kelip ėrdim, sizge penāh tartıp kėldi. Maŋa bėriŋ ve meni açlıġġa żāyiÓ ķılmaŋ dėdi. (10) Ĥażret-i Mūśā śalavātü’r-raĥmān ayttılar kim yā Óuķāb maķśūdıŋ kebūterde mü yā ŧuÓmede mü dėdiler. (11) ÓUķāb dėdi kim maķśūdum ŧuÓmede dėdi. Ĥażret-i Mūśā Óaleyhi’s-selām der-ĥāl kebūterni kėltürüp (12) vezn ķılıp kebūterni veznide aÓżālarıdın bir munça gūşt acıratıp bėrey dėp bıçaķnı (13) ķollarıġa alıp ėrdiler ėrse şol vaķtda Óuķāb Ĥażret-i Mūśā Óaleyhi’s-selāmnı ķollarnı (14) tuttılar. Yā Resūlullāh maķśūd kebūter yā ŧuÓmede ėrmes ėrdi, men Mikāóįldür-men, kebūter (15) CebrāÓįl turur. Maķśūd seniŋ mürüvvetiŋdür ve fütüvvetiŋni bilmekde ėrdi. Ĥālā civān-merdlıġıŋnı **[71a]** (1) āzmūde ķılduķ dėp ġayb boldılar. El-ķıśśa yılannı mādesi dėdi kim saŋa munça (2) mürüvvet ķılġan kişige ĥaķnı edā ķılmaķ vācib dėdi ve iÓtiķād u iħlāśnı (3) [i]žhār ķılmaķ lāzım dėdi. Fi’l-ĥāl yılan ādem śūretide bolup şeh-zādeni ħıźmetiġa kėldi (4) ve Óarż ķıldı kim yā şeh-zāde közümni nūrı ve köŋlümni sürūrıdur-sen, atım Ħāliś-(5)-dur. Ārzūm şoldur ki bir nėçe kün ħıźmetiŋde bolsam ve ħıźmetkārlar ķatarıda yöri-(6)-sem dėp kėldim dėdi. Şeh-zāde yaĥşı bolur dėp dil-āsālıķ ķıldı. El-ķıśśa (7) baķa öyge bardı, cüfti körer kim ėrini reng-i ruĥsāresi zaÓferān dėk lebleri nįl (8) dėk bolupdur. Soradı kim nėme vāķıÓa boldı? Baķa dėdi kim ey ħātūn leb-i cūyda olturup (9) ėrdim. Be-nā-gāh bir yılan kėlip meni aldı. Dād ķılay dėsem başım lāyġa battı be-āvāz-ı ħazįn (10) dādġa muķayyed boldum. Yılan başımnı balçıķķa basıp turdı ėrse şol vaķtda āzāde (11) merdį yėtip kėldi ve meni dādımġa yėtip yılandın acıratıp aldı ve ķoya bėrdi. (12) Ve meni ħūn-ālūde bolmaġım şol sebebdin dėdi. Mādesi dėdi kim bu ķısm cān tüşķan (13) kişige cānı fedā ķılsa taķı azdur. Ĥālā hem bolsa barıp ħıźmetide bolġıl dėdi. Şol (14) zamān baķa ādem-zād śūretide bolup şeh-zādeni ħıźmetiġa kėldi. Dėdi kim yā şeh-zāde (15) atım Muĥliśdur, ārzūm şoldur ki nėçe kün ħıźmetleride bolsam. Şeh-zāde ħūb bolur **[71b]** (1) dėdi. El-ķıśśa Fāl ve Ħāliś [u] Muĥliś hem-rāh bolup bir şehrige kėldiler. Ėrte bilen pādişāh-ı memleket (2) şikārġa çıķıp barur ėrdi. Güźārı şeh-zādeġa tüşti, körüşi hemān الجنس مع الجنس[89] (3) pādişāh bu civānnı şeh-zāde ėkenini bildi. Dėdi kim ey yigit maŋa nöker bolur mu sen? (4) Şeh-zāde dėdi kim ey pādişāhım eger faķįrni nöker alġu dėk bolsalar nöker bolur-men dėdi. Pādi-(5)-şāhġa munı cevābı Óaceb ėşitildi. Dėdi kim ey yigit nė sebebdin bu sözlerni aytur-(6)-sen? Pādişāhlarġa sözlerġan kişi reÓāyā bilen sözlemes mü dėdi. Şeh-zāde dėdi kim (7) pādişāh-ı Óālem

[89] El-cinsu maÓa’l-cins: Her cins kendi cinsiyle beraberdir.

eger çendį ki bį-edebāne sözni dėdim, murādım ol ėrdi kim pādişāhım luṭf (8) birle hem keff bolmasa hem şāyed ki ḳahr birle hem keff bolsalar, men hem bu eŝnāda hünerimni iżhār ḳılsam (9) dėp ėrdim dėdi. Pādişāh soradı kim nėme hünerin bar dėdi. Şeh-zāde dėdi kim eger her küni (10) miŋ tenge bėrseler hünerim maÓlūm bolur dėdi. Pādişāh ḳabūl ḳıldı, şeh-zāde dėdi kim maśāff küni (11) yalġuz özüm miŋ ėkki miŋ düşmenge rū-be-rū bolup feth̑ ḳılur-men dėdi ve her ḳança müşkil iş (12) bolsa güşād ḳılur-men. Pādişāh aydı kim mundaġ kişi elbette pādişāhlıġḳa lāzımdur dėp (13) her küni miŋ tenge vażįfe buyurdı. Şeh-zāde her küni miŋ tenge vażįfe alıp yüz tengeni özige (14) ħarc ḳılıp üç yüz tengedin olarġa bėrip yöridi. Bir küni pādişāh erkān-ı devleti bilen (15) şikārġa çıḳıp leb-i deryāġa kėldiler, Óacāyib balıġlarnı kördiler. Pādişāh erkān-ı devleti bilen **[72a]** (1) heme piyāde bolup balıġ avıġa muḳayyed boldılar. Pādişāh bir balıġnı sançıp alġunça engüşteri deryāġa tü-(2)-şüp çökti. Pādişāh erkān-ı devletiġa ĥükm ḳıldı kim engüşterni alıp çıḳıŋlar. Erkān-ı devleti heme (3) Óāciz boldılar. Uluġ vezįr ayttı kim ey pādişāhım deryānı tehį körünmeydür, deryā suynı taşlap (4) bolmas. Ol yaŋı nökerni miŋ tenge alur, şāyed bu ħıźmet anı ḳolıdın kėlse. Pādişāhġa (5) bu söz maÓḳūl boldı, der-ĥāl pādişāh [şeh]zādeni carlap buyurdı kim ey nöker meni engüşterimni deryādın (6) alıp çıḳġıl dėdi. Şeh-zāde pādişāhdın mühlet alıp öyge kėldi. Hem-rāhlarıġa dėdi kim (7) ey birāderler pādişāh deryāġa tüşken engüşterini alıp çıḳın dėp emr ḳıldı. Munı fikri (8) ve Óilācı ḳaydaġ bolur ėken dėdi. Muĥliś der-ĥāl pāy-gāhġa tüşüp Óarż ḳıldı kim bu ħıźmetni (9) maŋa buyursalar men be-cā kėltürsem dėdi. Şeh-zāde yaĥşı bolur dėp icāzet bėrdi. (10) Muĥliś bir ġalaṭ urup öz aślıġa kėlip baḳa bolup deryāġa çomup engüşterni tişlep alıp çıḳtı. (11) Şeh-zāde engüşterni pādişāhġa alıp bardı, şeh-zādeġa inÓām [u] iĥsānlar ḳılıp mertebesini bülend ḳıldı. (12) Bir nėçe kün ötüp ėrdi ki pādişāhnı bir ḳadd-resįde ḳızı bar ėrdi. Yėtti iḳlįmni pādişāhlarıdın (13) ėlçi kėlip ėrdi, hemelerige bėrmes ėrdi. Ḳażārā bu ḳızını yılan çaḳtı. Ān-heme ĥükemālar ve ṭabįbler (14) cemÓ bolup dārū ḳıldılar bolmadı, hemeleri Óāciz bolup turdılar. Ammā pādişāhnı vehm ü ḳorḳu-(15)-nçısı ziyāde boldı. ÓĀḳıbetüół-emr şeh-zādeġa Óilāc ḳılġıl dėp fermānladı ve dįger vaÓde **[72b]** (1) ḳıldı kim eger baĥtnıŋ yārį bėrip tüzelse bu ḳızımnı saŋa bėrey dėdi. Şeh-zāde pādişāhdın (2) mühlet alıp öyge kėldi. Ħāliś [u] Muĥliś ü Fālnı carlap bu mühimni araġa saldı. Ħāliś ayttı kim (3) ey şeh-zāde bir vaḳtį pādişāh sizni ṭabįblik ḳıldurġanı alıp barsa meni özüŋ birle (4) alıp barġay-sen, sebeb-kārlıḳ ḳılay şāyed ki ḳızġa śoĥbetlik bolup seniŋ sebeb-i refāhiyet (5) ü devlet bolġay dėdi. Şeh-zāde ħoş-vaḳt bolup Ħāliśni özi birle hem-rāh alıp bardı. (6) Ħāliś ayttı kim öyni ħalḳdın ħālį

ḳılsunlar dėdi. Fi'l-Ĥāl öyni ħālį ḳıldılar. Ħāliś (7) aġzını yılan çaġan yėrge ḳoyup dem tarttı ėrse be-tamām aÓżāsıġa yügürüp kār ḳılġan (8) zehrni bir demde tartıp aldı. Fi'l-Ĥāl ḳız çün nev-resįde śoĥbet tapıp Ĥālet-i aślıge kėldi. (9) Şeh-zāde ḳızını pādişāh ḳaşıġa alıp kėldi. Pādişāh ḳızını śoĥbet tapıp ħoş-Ĥāl ħurrem boldı. (10) Şeh-zādege nikāĤ ḳılıp bėrdi. Bir nėçe kün ötüp ėrdi, pādişāhlıġnı hem şeh-zādeġa (11) bėrdi. Āĥirüół-emr şeh-zāde yėtti iḳlįmġa pādişāh boldı. Rūz-be-rūz şeh-zādeni tāliÓ bülend (12) boldı. Şeh-zādeniŋ hem-rāhları yurtlarıġa yanġalı ruĥśat tilediler. Şeh-zāde dėdi kim (13) ey birāderler meni nā-murādlıġımda hem-rāh bolduŋlar, ėmdi Ĥaḳ TeÓālānı lutf [u] keremi birlen (14) memleket taĥtıġa olturġanda ruĥśat tilegenleriŋ yaĥşı ėmes. Bir munça kün meniŋ bilen (15) hem-meclis bolup misāfirlıḳnı gerd [u] ġubārıdın sözleşip belki ħūblaşıp rūzgā[r]nı ġamını unutalı **[73a]** (1) dėdi. Fāl ayttı kim ey şeh-zāde oşal sözügni bėrip dervįşdin yėtip alġan (2) yaĥşı fāl men ėrdim. Seniŋ tāliÓiŋġa refįḳ bolup mürüvve[t]kārlıḳ ḳıldım ve sen murādıŋge (3) yėttiŋ ve maŋa hēç nėme lāzım ėmes dėdi. Ħāliś dėdi kim yā şeh-zāde baḳanı acıratıp ḳoya bėrip (4) bir barça gūşt bedenigdin kėsip bėrgen yılan men ėrdim dėdi. Ve meni murādım seniŋ (5) murādıŋġa yėtmaḳ ėrdi. Hēç nėmerse maŋa der-kār ėmes dėdi. Ve Muĥliś dėdi kim yā şeh-zāde (6) şol yılan alġan baḳa men ėrdim, meni žālimni ḳolıdın acıratıp alıp ḳoyup yibergen-(7)-leri üçün pāy-ı ḳademiŋni közümge sürtüp ĥıźmet çaġlap yörüp ėrdim. (8) ElĤamdülillah ki sen devletge yėttiŋ ve men murādge yėttim dėdi. Şeh-zāde bu esrārdın vāḳıf (9) bolup Ħudā TeÓālāġa şükr ü ŝenā aytıp alarġa inÓām [u] iĤsānlar ḳılıp taĥtdın pāy-gāhġa (10) tüşüp Óöźrler bilen cevāb bėrdi. Fāl ve Ħāliś ü Muĥliś her üçelesi hem-rāh bolup yolġa (11) tüştiler ve anda şeh-zādeni nažarıdın ġayb bolup kėttiler. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. (12) Ħucestege dėdi kim ey Ħuceste bu Ĥikāyeni inşā ve bu rivāyetni imlā ḳılmaḳda ġaraż bu ėrdi kim (13) fāriġü'l-bāl ve Óirfetüół-Ĥāl barıp neşāt bostānıda Fāl ve Ħāliś [ü] Muĥliś dėk maĤbūb bilen (14) ḳāÓide-yi iĥlāśnı be-cā kėltürgey-sen dėdi. Ėmdi teóĥįr ḳılmaġıl dėp ruĥśat bėrdi. Ħuceste (15) barġalı irāde ḳılıp ėrdi. Ol tarafdın ġavġā-yı rūz žāhir boldı, barmaḳı taŋla kėçeġa **[73b]** (1) tevaḳḳuf taptı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı bėrip bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb (2) bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Berehmenni köçi ferzend tilep pādişāhnı ŧāvusnı (3) oġurlap öltürgeni ve ħᵛāher-zādesi ġammāzlıḳ ḳılıp pādişāhġa maÓlūm ḳılġanı ve berehmenni (4) köçi Ĥįle bilen pādişāhnı ġażabıdın ḳutulġanı

On Toḳḳuzunçı Kėçesi

Gūyā ŧāvus-ı (5) cilve-ger dėk āfitāb maġribni taġıġa bardı ve boŧa-yı ħoş-ħırām dėk māh maşrıḳ gerdānıdın (6) çıḳtı. Ħuceste letāfet bostānını tāvusı ėrdi, ruħśat tilegeni ŧūŧį ḳaşıġa kėldi. (7) Dėdi kim ey hem-nişįn, hem-rāz ve ey celįs-i dem-sāz, her kėçe ḳaşınġa kėlip derd-i ser yėtküredür-men, (8) ħᵛāb-ı ferāġatdın bįdār ḳıladur-men ve saŋa köplerdin taśaddį baradur-men ve ehl-(9)-i kėŋeşni dünyādın ötken ve köŋülni dünyā cānıdın köterge[n] bilen ḳılmaḳ kerek dėp-(10)-dürler dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste eger seni ġam-ı Óışḳ giriftār ḳılġan bolsa miĥnet şevḳını (11) köŋlüŋġa taşlaġan bolsa bilmek kerek kim ferzend-i ādemni Óışḳıda miĥnet tartḳan beyhūde-(12)-dür. Saŋa ėkki vaśiyyetim bar ḳılay evvel bu ki bu işde sırrıŋnı hēç kimge ižhār ḳılmaġıl ve āzmūde (13) ḳılmaġan dostuŋġa kėŋeş ḳılmaġıl ve eger vaśiyyetimni ėşitmeseŋ Óāḳıbet cezāsını körer-(14)-sen. Ėkkinçi bu ki eger maĥbūbıŋ bilen mülāḳāt bolsaŋ düşmenni mekridin ħaber-dār bolġıl. Be-nā-gāh (15) düşmen düşmenlikni žāhir ḳılsa berehmenni köçi dėk özüŋni ħalāś ḳılġay-sen dėdi. Ħuceste dėdi kim **[74a]** (1) berehmenni köçiġa nėme bolup ėken dėp soradı. Ŧūŧį Ĥikāye ḳıldı kim Hind vilāyetide bir berehmen bar (2) ėrdi, ferzendi yoḳ ėrdi. Bir cidd [ü] Ĥįle ḳıldı ferzend tapmadı. Ĥükemālar aytıpdurlar kim (3) ferzend Ħudā TeÓālānı saÓādetidür maħlūḳ Ĥįle birlen saÓādetġa yėtmes dėpdürler. (4) Bir küni bir rāhibni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim her ŧarafda miŋ miŋ balalarnı körer-men, oynap (5) yörürler. Şol balalarnı birisi meniŋ balam bolġay ėrdi dėdi. Rāhib ayttı kim ėşitmediŋ mü (6) bir küni bir dervįş beyābānįde kėtip barur ėrdi. ÓAceb teşne boldı dėdi kim Ħudā Ħudāvendā (7) deryālarnı Óaceb serāb ḳılıp-sen anda ança suynı der-kārlıġı yoḳ, şu bu beyābānda hem bir (…) (8) arıġ bolsa ėrdi ötküçi ve kėtküçi munçalik teşnelikge ḳalmas ėrdi dėdi. Ĥātif-(9)-dın āvāz kėldi kim ey dervįş Ħudā TeÓālānı Ĥükmi bölek ve seni nėme işiŋ bölek dėdi. (10) El-ḳıśśa nėçe kündin kėyin ol żaÓįfe bir ŧabįbni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey Ĥakįm-i Ĥāźıḳ ferzendge (11) ārzūluḳdur-men, bir sebeb ḳılsaŋ şāyed ki ferzend tapḳay-men dėdi.

Ŧabįb ayttı kim fülān (12) fülān dārūnı tāvusnı öti bilen maǾcūn ķılıp yėseŋ elbette ferzendiŋ bolur dėdi. Berehmen-(13)-ni köçi tāvus ħaberini sorap şehr-be-şehr yöridi. Lįkin pādişāhnıŋ tāvusıdın bölek (14) yana yėrde yoķ ėrdi. Berehmenni köçi pādişāhnı tāvusnı fikriġa tüşti. Bir küni be-hezār ĥįle (15) bilen pādişāhnı tāvusnı oġurlap alıp kėldi ve bir pinhān yėrde öltürüp ötini maǾcūn **[74b]** (1) ķılıp yėdi. Ammā bu sırrnı hēç vech bilen saķlayalmadı, nā-çār bu sırrnı ħᵛāher-zādesiġa ayttı. Ārį (2) ferzend-i ādemġa hēç nėmerse sırrnı saķlamaķdın düşvārraķ bolmas. Pādişāhġa tāvusnı (3) oġrı alıpdur dėp ħaber yėtkürdiler. Pādişāh tamām-ı etrāf-ı Ǿālemġa soraġ salıp (4) <ħaber-dār> ħaber-dār söyünçi vaǾde ķıldı. Berehmenni köçini ħᵛāher-zādesi söyünçi tamaǾıda pādişāhġa (5) ħaber bėrdi. Ammā pādişāh inśāflıķ ėrdi dėdi kim bu mažlūmeni sözi bilen bį-iŝbāt kişini ö-(6)-ltürmaķ Ǿadāletdin ėmes dėp ayttı kim yalġuz kişini güvāhlıġ mesmaǾ ėmes yana mundın. (7) Ėkki kişini alıp barıp berehmenni köçini sözini iŝbātġa dürüst ķılıp kėlġıl dėdi. Andın soŋra (8) saŋa söyünçi bėrey dėdi. Berehmenni köçiġa ħᵛāher-zādesi endįşe ķılıp dėdi kim bu sırrnı (9) neçük Ǿālem-i ħāricge kėltürür-men dėp fi'l-ĥāl köŋlige şol tedbįr kėldi kim ėkki kişini bir śandūķķa (10) salıp berehmenni köçini ķaşıġa alıp bardı. Dėdi kim ey ėgeçi fülān yėrge barur ėrdim, bu mālımnı (11) öyümge ķoyup barsam köŋlüm tanmaydur ve dil-cemǾ bolmaydur-men. Men kėlkünçe emānet şunda (12) tursun dėdi. Berehmenni köçi ayttı kim bu ħᵛāher-zādem fesād uruġını töredi dėp emānet (13) bolsa tursun dėdi. Ħᵛāher-zādesi dėdi kim ey ħāle pādişāhnı tāvusnı ķandaġ (14) ķılıp aldıŋ dėp söz araġa saldı. Berehmenni köçi śandūķda bir ĥįle ķılıp meni kevlep (15) söz soraydur dėp sırr ĥesāb barıp dėdi kim bu sırrnı ol aytķanda nė ħaŧā ķılıp özümni **[75a]** (1) sırrımdın āgāh ķılġan ėken men. Ėmdi peşįmānlıķ sūd ķılmas ĥālā hem bolsa öz işimni tedārikġa meşġūl (2) bolay dėp dėdi kim tüş körsem tāvusnı öltürüp ötide maǾcūn yasap oyġandım (3) dėdi. Pādişāhdın barġan ėkki maĥrem kim śandūķ içinde turup mažlūmdın bu sözni (4) ėşitti. Dėdiler kim berehmenni köçi ħᵛāher-zādesiġa tüşni aytķan ėken bu pādişāhġa (5) ġayr vāķıǾa yėtkürgen ėken dėp kėlip pādişāhġa bu vāķıǾanı beyān ķıldı. Berehmenni köçi (6) maǾraż-ı helāketdin amān taptı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį her işiŋge bardur cezā

Bolmaġay-sen velį yamanġa (7) delįl

Kim yaman ḳılsa körgüsidü[r] yaman

Ėkki dünyāda bolġusıdu[r] źelīl

Ŧūtį sözini bu yėrge (8) yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste berehmenni köçi özini varta-yı helāketdin nė tarīḳa bilen (9) ḳutḳardı. Ħᵛāher-zādesi sırrıġa vāḳıf bolup rüsvā ḳıldı dėdi. Bu sāÓat (10) sāÓat-i ħūb vaḳtidür ki bargıl. Ammā sırrnıŋnı kişige ižhār ḳılmaġıl ve eger vāḳıÓa pįş kėlse ħalāś (11) bolurnı fikride bolġıl dėdi. Ħuceste ḳopup barġay śubĥ çehresidin niḳābnı tarttı. Barmaḳı taŋlaġa (12) tevaḳḳuf taptı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa (13) sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Zāhid bir ḳızını bir küyevge bėrgeni, (14) zāhidni köçi yana bir küye[v]ġa bėrgeni, zāhidni oġlı yana bir küyevġa bėrgeni, zāhidni ḳızı terk-i (15) dünyā ḳılġanını dāstānı

Yėgirminçi Kėçesi

Zāhid-i rūşen-żamįr dėk āfitāb maġrib <dėk> **[75b]** (1) ħānesige kirdi. Māh rāhib-i şikeste-dil dėk maşrıḳ büt-ħānesidin çıḳtı. Ħuceste ruĥśat tilegeni tūtįni (2) ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey endūh-ı Óışḳdın (...) ve firāḳ [u] iştiyāḳdın bį-ħaber, ėşitip-men kim (3) Hind vilāyetide bir kişini kördüm. Bir közini yumup yana bir közini açıpdur. Soradım kim ey birā-(4)-der nėme üçün bir közini açıp yana bir közini yumup-sen dėdim. Aydı kim bu ħaberni nişānesidür, (5) yana aydım kim ħaberni bāÓiŝ nėmedür? Dėdi kim bir küni seferde bir kişi bilen muĥabbetim bar ėrdi. Maĥbūbım bir memleketge (6) sefer ḳılur boldı. VedāÓ ḳılur vaḳtda bir közümdin yaş revān boldı, yana bir közüm-(7)-din yaş revān bolmadı. Şol sebebdin altmış yıldur ki yaş revān ḳılıp muvāfaḳat-(8)-çılıḳ ḳılmaġanıġa men hem bağlap Ħudā TeÓālānı śanÓatıdın maĥrūm ḳılıpdur-men. Sen hem (9) bu dermāndelikimde dest-gįrlik ḳılmasaŋ ve aĥvālimge yėtmeseŋ sendin hem hem-śoĥbet bolurnı (10) ḳatÓ ḳılur-men ve mundın

kėyin yüzüŋni körmes-men dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste bu sözni (11) sen vaķtide dėgey-sen kim men seni aĥvāliŋdin bį-ħaber bolsam egerçi yoķ, yoķ ıżtırābıge tartar-(12)-sen, yüz ĥiśśe ġuśśanı men tartar-men. İn-heme daÓvā-yı Óışķ ķılġanıŋ ġalaŧ u yalġan nėme üçün kim (13) men seni her kėçe barġıl ve hicrān teşnelikni viśāl suyı bilen sįrāb ķılġıl dėydür-men (14) ve barmaķ kėlmaķnı taÓallümni ķıladur-men. Ammā bilmeydür-men kim teǿemmül ķılmaķnı bāÓiŝi nėmedür. Meger ol zāhidni (15) ķızı üç küyevsidin külfet-mend bolup gūşe-nişįnlıķnı iħtiyār ķıldı. Şunıŋ dėk **[76a]** (1) gūşe-nişįn bolaydur-sen mü? Ħuceste zāhid-i ħuşknı vāķıÓasını soradı. Ŧūŧį ayttı kim burunķı (2) zamānda bir zāhidį bar ėrdi. Şiblį-şiÓār Cüneyd-aŝār zühd ü riyāżet ü Óibādetde bolup tāc-ı (3) devletni bir gūşede ķoydı. Bir oġlı bir ķızı bar ėrdi. Aŋa ārzū-yı hēç ķılmaķ hevesi bolup (4) köçi bilen ve oġlı bilen vedāÓ ķılıp hēçge çıķar boldı. Köçi oġlıġa dėdi kim yol yıraķ, (5) Óömrni vefāsı az, mebādā yanıp kėlkünçe Óālem-i ĥādiŝ ķızım ķaddıġa yėtipdür. Kimerse çıķsa bį-tevaķķuf (6) aŋa nikāĥlap bėriŋler ve öyde giriftār ķılmaŋlar dėdi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ķız Óıyāl başıdın (7) ayaķ

Ġuśśa ġam ėrür besį meşhūr

Bu meŝel ħalķ içindedür şāyiÓ

Ornu bolġunçadur köŋül rencūr

(8) El-ķıśśa zāhidni köçi oġlıdın bį-ħaber ķızını birüge bėrdi. Bir nėçe müddetlerdin soŋra oġlı atasını (9) emrini fāş tutup hemşįresini küyevge bėrdi. Ve-lįkin toynı atası kėlkende ķılmaķ boldılar. (10) Bir nėçe zamān ötti zāhid hēç ķılıp yandı. Ķażārā yolda bir civān-ı śāĥib-cemāl ü śāĥib-kemāl hem-rāh (11) bolup kėlür ėrdi. Zāhid ķızını aŋa nām-zed ķıldı. Ėkkevlen öyge kėldiler, kördiler kim ėkki (12) küyev birle oġlı münāzaÓat ķılıp olturupdurlar. Bu üç küyev müteĥayyir bolup münāzaÓatge tüşti. (13) Münāķaşa uzadı ve mükāleme ŧūlā boldı. Her ķaysıları özini nikāĥıġa güvāh bilen iŝbāt ķıldılar. (14) Āĥir bu güft-gū uzadı ve heme ħalķķa meşhūr boldı. Zāhidni ķızı ħalķnı şermendelikidin rencūr boldı. (15) Şikeste aġırlıķdın mühr-i sükūt aÓżāsıġa yıķıldı. Ħᵛāher olturġan heme ħalķ tiriglikidin ümįd üzdiler. **[76b]** (1) ÓĀķıbet murġ-ı rūĥ beden ķafesdin pervāz ķıldı. Tekfįn techįzni ŧapar ķıldılar. İsķāt-ı (2) śalātnı edā ķılıp

püşte-yi gūristānda defn ḳıldılar. Zāhid cezaǾ ü fezaǾ bünyād ḳıldı. (3) Ammā köŋlide ħoş-Ĥāl boldı kim ḳatǾ-ı nizāǾ boldı dėp. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ġāfil olma düşmendin

(4) Bolġusıdur nişānesi bisyār

Ḳolıdın kėlgenini sehl dėdim

Tilidin saḳlaġay satar cebbār

(5) Heme ħalḳ gūristāndın fāriġ boldılar. Pādişāh-ı zengiyān kėçe resm-i Ǿādetini ḳılıp Ǿālemni gūyā (6) eşḳıyā dėk ḳaranġu ḳıldı. Her üçele küyev gūr başıġa kėldiler, cezaǾ ü fezaǾ başladılar. Evvel (7) nikāĥ ḳılġan kişi ayttı kim gūrnı men açar-men. Ėkkinçi ayttı kim men açar-men. Üçünçi men açar-(8)-men dėdi. Āĥirü'l-emr üçelesi telāş bilen gūrdın alıp çıḳtılar. Ėkkinçisi ŧabįb-pįşe ėrdi. (9) Ol ayttı kim tiriglikni Ǿalāmeti žāhir boladur. Rūĥ ḳafesdin cüdā bolġanı yoḳ, belki şikeste aġırlıḳı (10) ġazā-yı nā-muvāfıḳ bilen be-tamām aǾżāsını ve bend-i (…) heme cevāriĥ yolını baġlapdur ve mizāc śādıḳ (11) bolup miǾdeni fesād ḳılıp Ǿurūḳ u (…) ĥareketdin māniǾ ḳılıpdur ve ĥavāss-ı pencegāneni mizāc-ı (12) Ǿazįzi meslūb ḳılıpdur. Eger muŋa Ǿilāc ḳılsa śıĥĥat tapıp nev-nihāl bedeni ser-be-ser bolup rekāket (13) ü saḳāmet ber-taraf bolur. Ǿİlācı bu ki (...) bilen çendān soḳmaḳ kerek kim ĥarāret-i bāŧın (14) peydā bolup bend ü peyvend yolı açılıp tirigliki žāhir boladur. Üçünçisi ayttı kim men tüşüm-(15)-de kördüm ki bir kişi maŋa dārū ḳılıp bėrdi. Şol dārūdın bėrsem şāyed ki tirilgey dėdi. **[77a]** (1) Āĥir şundaġ ḳıldılar bir sāǾatdın soŋra ĥareket žāhir boldı ve lerze žāhir ḳılıp turdı (2) ve ħūş u bįgāne yıġıldılar ve ötken ādemni tirilgenige ĥayrān ḳaldılar. Burunġı köhne bolġan ġavġā (3) yaŋı başdın tāze boldı. Her üçelesi daǾvā ḳılıp istiĥḳāḳ kėltürdiler. Evvelġı dėdi kim gūr-(4)-dın men açıp aldım maŋa bolur. Ėkkinçisi dėdi kim tiriglikni nişānesini men bildim maŋa bolur dėdi. (5) Üçünçi ayttı kim sebeb bolup ĥayāt libāsını men kėydürdüm maŋa bolur dėdi. Ĥāśıl her ḳaysıları (6) daǾvā-ger bolup nizāǾa başladılar. Zāhidni ḳızı dėdi kim sübĥānallah men bu ħalḳdın tirig ḳutu-(7)-lalmadım. Ėmdi ölüp hem ḳutulalmadım dėp terk-i dünyā bolup dünyānı ŧalāḳ ḳılıp saçnı (8) tüşürüp gūşe-nişįnlıḳnı iħtiyār ḳılıp ve bu ħalḳnı telāşıdın ḳutuldı. Ŧūtį sözini (9) bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey ked-bānū seniŋ hem şu bu zāhidni ḳızı dėk leźźet-i ħumār-ı dünyānı terk (10) eylep gūşe-nişįnlıḳnı iħtiyār ḳılġan dėk bolmasaŋ. Her kėçe

naśịĥatler ve yaħşı söz-(11)-ler birlen reóy tedbịr körsetür-men. Ĥālā hem bolsa ĥiyel ḳılmaġıl, barıp maĥbūbıŋ bilen mihr ü muĥabbetni (12) ḳatar ḳılıp oynap leźźet-i nefsni körüp yanġıl dėdi. Ħuceste teóħịr ḳılmay barġalı tepredi ėrse her taraf-(13)-dın ġavġā-yı rūz nümāyān boldı. Barmaḳı taŋla kėçege māniÓ boldı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebị ħᵛāhladı barıp (14) bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Śubĥ māniÓ bolup barmaḳıġa

Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

(15) Dāstān-ı berehmen devlet ve saÓādetdin felek-i ġaddār-ı nā-pāydārnıŋ bị-vefālıġıdın şeş-der [77b] (1) nā-murādlıḳḳa bende bolġanıda āhū köz-i müdevve[r]i bilen iflāslıḳdın çıḳarıp devletge yėtkürgeni (2) ve ṫaleb-i gedālıḳ bu benddin özige bende kerek şeġāl (...) silsilesini ĥareketge kėlip şịrni ġażabı-(3)-dın ḳutulġanı

Yėgirmi Birinçi Kėçesi

Şịr-i āfitāb maġribniŋ deştide ġayb bolġanda (4) āhū-yı müşgịn māh maşrıḳnı śubĥıge çıḳḳanda Ħuceste ṫūtịni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey ṫūtị meger kim meni (5) Óışḳıŋ deryāsı telāṫum-ı emvāc bilen ġarḳ ḳılġandın bị-ħaber-sen. Bu deryā-yı bị-kerānda zevraḳçe (6) ĥayrān bolġanımda dest-gịrlıḳ ḳılġay-sen. Maŋa kėlgen firāḳdın bị-ħaber-sen kim tāc-ı devletni (7) başıŋge ḳoydum ėşitmediŋ mü kim kerkes tėvege dėdi kim ey tėve uçaŋġa yük ḳoysalar tutup (8) bėrür-sen ve ĥükm [ü] fermānıġa boyun suna-sen ve kiçik balalar haydasa yörür-sen, nā-resịde balalar (9) boynugge minip ṫınāb ötkerse rıżā bėrür-sen ve her ṫarafge sürseler yörür-sen. Bu nė bị-ĥimāyet-(10)-likde aĥmaḳlikdür dėdi. Tėve ayttı kim ey kerkes maÓźūr tutḳay-sen. Çirā ki seniŋ işiŋ (11) murdārlar bilen vāḳiÓ bolupdur ve meni kār u bārım tirigler birlen tüşüptür. Ėgemni emr-i (12) fermānını tutmasam bolmas ve bendelik<lik>ge boyun sunmamaslikge çārem yoḳ. Seniŋ (13) işiŋ selāmetlik ve meni ser-nüviştim helāklikdür dėdi. Ṫūtị ayttı kim ey Ħuceste bu nė şemşịr-(14)-dür kim başımġa ĥavāle ḳıla-sen ve melāmet ħadengige nişāne ayta-sen. Hemişe seniŋ ġamıŋ bilen (15) mübtelādur-men. Eger maṫlūb cānıġa irāde ḳılsaŋ ĥiyel ḳılmaġıl ve mülāḳāt bolġanda ĥırśġa yol **[78a]** (1)

bėrmegil. Ĥırś heme meźemmetde şenaÓdur eger özüŋni saḳlayalmay ĥırśġa yol bėrseŋ berehmenġa (2) kėlgen ĥįleni müşāhede ḳılur-sen dėdi. Ħuceste soradı kim berehmen nėme vāḳıÓa bolup ėken dėdi. (3) Ŧūtį ayttı kim Gücerāt śaĥrāsıda bir berehmen bar ėrdi, māl u menāli taşḳarı ėrdi. (4) Ḳażāġa felek-i ġaddār-ı nā-pāydārnıŋ bį-vefālıḳıdın pūlı tükedi. Her çend teveccüh ḳıldı, felekni bir taĥtasıdın (5) behre-ver bolmadı ve ġamnı şeş-deridin çıḳalmadı, barġança baĥtı ber-geştelikge ḳadem ḳoydı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(6) Naĥşebį māl mülk bāḳį ėmes

Kim kişige vefā ḳılıp eyyām

Her nė bėrse zamāne-yi ġaddār

Bėrgenini alur bu nā-(7) fercām

Berehmen rūzgārıdın şekve ḳılıp ayttı kim lāynı ol kişi içer kim śāfnı körmegen (8) bolġay köhneni ol kişi kėyer kim yėŋini kimge bolġay hēç gül bį-ĥār ėmes ve hēç şarāb (9) bį-ĥumār ėmes. Bir munça müddet otı bāverçi ĥānesidin tütün çıḳmadı ve ĥamįr-i penddin (10) tennūrı ĥāmile bolmadı. Fikr ḳıldı kim bereketni ĥareketde dėpdürler. Bir ŧarafge sefer ḳılsam (11) şāyed ki uzagen helāket küteh bolġay dėp sefer iĥtiyār ḳıldı. Müddetį kūh u deştni (12) āşiyāne ḳılıp yörür ėrdi. Ḳażārā güźeri bir bįşege tüşti Óaceb murġ-zārį yėtip kėlse bir şįri (13) kördi Óaceb śalābetlik ve heybetlik, çeşmeniŋ başıda aġnap yumlap yatadur. Bir (14) āhū ve bir gevzen ĥıźmetide turadurlar. Berehmen endįşege ḳaldı ve aydı kim eger yanġu dėk bolsam (15) şįr arḳamġa kirer ve eger ilgeri barsam tirig kişi gūrge kirgen dėk ve yā nehengni aġzıġa **[78b]** (1) yörigen dėk bolur dėp ĥayretde tutup ėrdi. Āhū bilen <gevzen> gevzenni berehmenge közi tüşti. (2) Bular ayttılar kim bu kişi cānıdın toyġan dėk yā įn ki Óömridin bįzār bolġan dėk kim bu yėrge kėlipdür. (3) Ve dirįġ hezār dirįġ ki bu yėrde bį-günāh ḳanı tökülgey ve ābādlıġ vįrānlıḳḳa ḳalġay, bu bed-nām-(4)-lıġ bala barḳamızġa ḳalġay, taŋlalıḳ künde şermende bolġay-miz. Bu kün bir tedbįr ḳolaylik (5) özimizge ve hem ol kişige menfaÓat bolġay dėp şįrge duÓā ve ŝenā āġāz ḳıldı. Dėdi kim ey (6) pādişāh-ı sibāÓ seniŋ inÓām iĥsānnıŋ èşitip ḳılıpdur. Ġaraż ol kim yėtti iḳlįmġa pādişāh-ı (7) sibāÓnı Óadl [ü] iĥsānını keremini yėtkürey dėp zemįn Óubūdiyyet bolsa ḳılıp kefş maĥall-(8)-ide olturupdur. Bu bār-gāhnı heybet ve Óažametlıġıdın yaḳın kėlelmeydür, eger ruĥśat bolsa (9) kėlip der-gāhġa dāĥil bolup iĥlāś [u] iÓtiḳādını kö[r]güzüp āstān-būslıḳḳa

maşrıḳ bolsa dėdi-(10)-ler. Ve şįr ħūb bolur dėp ruħśat bėrdi, berehmen kėlip olturdı. Şįr ayttı kim ħalḳ arasıdaki (11) metāÓ u ḳumāşlardın zümürrüd yāḳūt u laÓl u fįrūzedin nįm ḳadar köteredür. Küçi yėtkeyinçe (12) alsun hēç kim menÓ ḳılmasun dėp yarlıġ ḳıldı. Berehmen ança bāyed alıp yėtmiş bir cevāhirni (...)-(13)-sidin be-zūr çıḳtı. Özi hem gedālıḳ ve ħ[Ó]ārlıḳdın ḳu[tu]ldı. Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeÓālā gedāġa ança (14) miḳdār niÓmet bėrdi ammā pādişāhlarge hēç yaħşı nėmerse vezįrdin obdānraḳ bolmas. Ĥażret-i (15) Mūśā peyġāmberge Hārūnnı vezįr ḳıldı. Ĥażret-i Süleymān Óaleyhi's-selāmġa Āśafnı vezįr ḳıldı. Ĥażret-i sulṭān-ı **[79a]** (1) enbiyā śallallāhu Óaleyhis-selāmġa Ĥażret-i Cebrāóil Óaleyhis-selām ve Mikāóįl Óaleyhi's-selām ve Ebūbekr Śıddįḳ ve ÓÖmer radıy-(2)-allāhu Óanhunı vezįr ḳıldı. **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį mülk įmānıġa bāÓiŝ

Bolġusıdur vezįr yėtkürey

Rūz-ı şemşįr munda (3) lāzım ėmes

ÓAḳl tedbįr fikr Óuḳde-küşāy

El-ḳıśśa berehmen māl-ı bisyār ü niÓmet-i bį-şümārnı körüp (4) dendān-ı ṭamaÓnı tįz ḳılıp kėldi. Ança bāḳį ḳalġanını yek-pāre alıp barġay şįrni bįşesige (5) kėldi. Ol küni nevbet vezįrlik gürg [u] şeġālġa yėtip ėrdi. Bular şįrni ḳaşıġa kėlip (6) silsile-yi ħıyānetni teprettiler ve ayttılar kim bu nė bį-ĥürmetlikdür kim ferzend-i ādem bu dergāhge (7) kėlip şāh-ı sibāÓdın ĥicāb ḳılmay, bį-edeblik bilen yörüptürler ve eger bu ṭāyifege (8) yol bėrgü dėk bolsalar Óāḳıbet fesād ḳılurlar, reng-be-reng ĥįle ḳılurlar dėp şįrni ĥareketge (9) kėltürdiler. Berehmen kim şįrni ġażab birlen kördi ammā āhū bilen gevzen yoḳ ėrdi. Nā-çār ḳor-(10)-ḳup özini dıraħtnı başıġa aldı. Her-āyįne yaman vezįrni kėŋeşi bilen iş ḳılsa mülk-i vįrān (11) bolur. Şol ĥālde āhū bilen gevzen yėtip kėldi. Berehmenni kördiler, ayttılar kim sübĥānallah (12) bu nėçük ĥırśdur kim ādemzādġa bėripdür avvalḳı mertebede ĥįle birlen şįrniŋ pencesidin bį-meşaḳḳat tamām ħalāś (13) ḳılduḳ, bu vāḳıÓada nėçük ḳılur-miz dėp şįrniŋ ḳaşıġa kėldiler ve ayttılar kim ey pādişāh-ı sibāÓ seniŋ bu himmet (14) (…) yėryüzideki çerendelerge yėtkürüptürler. Ėmdi bu iĥsānıŋnı āsumāndaki perendelerge yėtkürey (15) dėp dıraħtnı şāhıġa çıḳıpdur, ħuṭbe vü sikke seniŋ atıŋa oḳupdurlar dėdi. Şįrni ġażabı endek sebeb boldı, **[79b]** (1) berehmen be-hezār ĥįle ḳutuldı. Ṫūṭį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ayttı

kim ey ked-bānū eger maĥbūbıġa mülāḳāt bolsaŋ (2) ĥırśġa yol bėrmegil gencine viśāliġa ḳādir bolsaŋ azġa ḳanāÓat ḳılġıl dėdi. Ħuceste bu vaśiyyetni barça (3) kėltürey dėp barġalı irāde ḳılışı hemān ġavġā-yı rūz nümāyān boldı. Barmaḳı taŋlaġa māniÓ (4) boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

(5) Düşmen-i Óāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Dāstān-ı emįr ve nedįm gül-i nergis birle ve murġ-ı büryānnı külgeni

(6) **) Yėgirmi Ėkkinçi Kėçesi**

Sultān-ı cihāngįr dėk āfitāb maġribniŋ kişverige kirdi ve pādişāh-ı seyyārāt (7) māh maşrıḳnıŋ derecesidin ħurūc ḳıldı. Ħuceste gūyā ki gül-i sürħ dėk ħandān u şükūfte bolup ruĥśat (8) tilegeni ŧūtį ḳaşıġa kėlip dėdi kim ey enįs-i māh śafā ve ey celįs-i bā-vefā bir dervįşdin soradılar kim (9) ey dervįş ħalḳḳa nė sebebdin ḳoşulmaydur-sen. Dervįş cevāb bėrdi kim evvel yoḳ ėdim āĥirim yoḳ (10) bolur-men. Bir nėçe kün tirig bolsam Ħudā TeÓālānı yādıda bolsam ĥayāt-ı ebedį mertebesige yėter-men. (11) Kişi dostı bilen bolsa Óāḳıbet murādıġa yėter eger düşmen bilen bolsa nė iÓtibār dėdi. Ŧūtį ayttı kim maÓḳūl (12) ayta-sen. Ol tiriglik kim yārsız bolsa ölümdür Óažįm ve Óaźābįdür elįm. Egerçi meźheb-i Óışḳda teklįf bolmasa (13) ammā edeb üslūbını nihāyeti bolmas. Maĥbūbnı viśāliġa müşerref bolsaŋ ĥüsnüge maġrūr bolmaġıl ve silsile-yi muĥabbetni (14) ilgeri ifāde ḳılmaġıl kim çün zen-i emįr-i Kirmān müstaĥaḳḳ-ı ĥacālet ü peşįmān bolmaġay-sen dėdi. Ħuceste (15) soradı kim neçük vāḳıÓa bolġan ėken dėdi. Ŧūtį ayttı kim rāviyān-ı aĥbār ve nāḳılān-ı āŝār rivā-**[80a]** (1)-yet ḳılıpdurlar kim Kirmān vilāyetide emįrį bar ėrdi kim felek-cāh ve melek sipāh bir köçi bar ėrdi (2) ġāyet ĥüsn-i cemālde bį-nažįr. Bu emįrni bir muḳarreb nedįmi bar ėrdi. Heme vaḳt ħoş-ĥāl u ħandān her-bārį ki külgü (3) dėk bolsa aġzıdın ŧabaḳ ŧabaḳ gül açılur ėrdi ve tökülür ėrdi. Bir küni Rūm pādişāhıdın bu emįrġa (4) ėlçi kėldi. Pādişāh kördi kim bu ėlçi envāÓ-ı Óulūm birle ārāste ėrdi. Aŋa şān [u] şevket kör-(5)-küzmek üçün nedįmġa kişi

iberdim ki kėlsün bu kėçe ėlçiler birle ĥarf [ü] ĥikāye ķılıp meniŋ saltanatımge (6) ārāyiş bėrsün ve uluġluķ ĥaşmetimni tüzetsün dėdi. Çūb-dār barıp nedįmni alıp kėlkünçe nedįmġa (7) yolda bir zeng[į]-i siyāh (...) dįv-sįret üstün lebi maŋlayıġa tėgip turadur ve astın lebi töşekige (8) yatıp turadur. Yalġuzdın yalġuzraķ ve rübābsız naķķāre ve (…) orġuş baradur kim (9) Óaceb ħoş-ĥāllıġı bar. Nedįm soradı kim ey zengį nė bāÓiŝdin orġuş baradur-sen ve nė sebebdin (10) raķķāślıķ ķıladur-sen dėdi. Nedįmġa sebeb-i orġuş mūcib-i raķķāślıķnı soradı. Zengį nedįmni (11) tanumas ėrdi. Dėdi kim ey birāder Óaceb ħaber-i ħoş ėşitip-men şol ħaberge soyunup orġuş (12) urup baradur-men dėdi. Söyünçig raķķāślıķ ķıladur-men dėdi. Nedįmġa ħoş ėşitilip dėdi kim (13) maŋa vāķıÓanı aytġıl. Men hem saŋa muvāfaķatçılıķ ķılıp-men hem orġuş baray dėdi. Zengį dėdi kim (14) bir nėçe yıllardın beri nedįmni köçiġa Óāşıķ ėrdim ve nedįmni köçi maŋa Óāşıķ ėrdi. Hėc̄ vaķt (15) ħālį tapmas ėrdük. El-ĥāl maĥbūbımdın ħaberçi kėlip ħaberini yėtkürdi kim nedįmni pādişāh carlaġalı **[80b]** (1) ādem yiberipdür. Bu kėçe Rūmdın kėlgen ėlçi bilen meclis-i Óālį ķıladur Óacāyib ve ġarįbni körsedür. (2) Bu kėçe maĥbūbımnı der-gāhı ħālį ėrmiş barıp ferāġatge meşġūl boladur-miz dėdi. Nedįm bu sözni (3) zengįdin ėşitip hūş başıdın uçtı. ÓAķlıġa kėlip öyġa yanġalı irāde ķılıp ėrdi. Pādişāh-(4)-dın kėlgen yasavul ķoymadı. Nedįm bį-çāre nā-çār pādişāhnı ħıźmetiġa kėldi. Pādişāhnı nažarı (5) nedįmġa tüşti beşeresi gūyā ki otġa tüşken pire dėk (...). Ammā nedįm pādişāhnı (6) meclisiġa barġanını bilmep ėrdi, ġamge ġarķ bolup ėrdi. Pādişāh her nėçe iltifātlar ķıldı. (7) Ħoş-ĥāl bolsun dėp aslā dem urmadı ve sözge kirmedi. Pādişāh ġażab ķılıp nedįmni zindānġa fermā-(8)-nladı. Nedįmġa bu cihān zengį dėk ķarangu boldı. Ammā pādişāhnı köçi fįl-bānġa Óāşıķ ėrdi. (9) Vaķtnı ġanįmet bilip fįl-bān fįl-süvār bolup ordanı arķa yanıda turup ėrdi. Pādişāhnı (10) köçi ħaber tapıp ķorġannı tamı bilen fįlni uçasıġa kėlip tüşti. Zindān şubu yėrde ėrdi. Pādişāh-(11)-nıŋ köçi ĥırśıġa bes kėlelmey fįldin yėrge tüşti. Özini toħtanalmay ŧabaķ-bāzlıķ ķılıp işini (12) bütkezip yana kėlgen yolnı bilip ordaġa çıķıp kėtti. Nedįm hemānā ki bu işlerni kördi. Bį-iħtiyār (13) küldi. Ŧabaķ ŧabaķ gül ħandesidin töküldi. Fi'l-ĥāl zindān-bānlar gülni pādişāhġa alıp bardılar. (14) Körer kim pādişāh meclisdin fārigˇ bolup ħalvet-ħānesige kiripdür. Zindān-bān gülni bökevülġa (15) bėrdi, bökevül bir murġnı büryān ķılıp pādişāhnı nažarıge alıp kėldi. Pādişāh bu gül-i nergisdin bir gülni **[81a]** (1) köçiġa tutup bėrdi. Köçi rūy-mālnı yüziġa ĥāyil ķılıp yüzini yaşurdı. Pādişāh ayttı kim nėme üçün gülni alma-(2)-y-siz ve ķaralamay-siz? Köçi dėdi kim gül-i nergisni közi bar. Ādem-zādeni közige oħşar. Pādişāhnı (3) közidin bölek köz maŋa nā-maĥremdür dėdi. Der-ĥāl sözge murġ-ı

büryān küldi. Pādişāhnı köçini (4) beşeresi müteġayyir boldı. Pādişāhnı tuttı kim murġ-ı büryānnı külgüsini bāǾiŝ nėme ve munı vāķıǾası ķaydaġ, (5) maŋa beyān ķılġıl bolmasa özümni helāk ķılur-men dėp şiddet ķıldı. Pādişāh ĥayrān boldı, (6) hēç cevāb tapmadı. Ammā bu şiddetdin ħātūn özini rüsvā bolurını bilmedi. Pādişāh ta-(7)-şķarı çıķıp Ǿulemā vü ĥükemā vü fużalānı yıġdı ve bu sırrnı araġa saldı. Hemesi anı Ǿāciz ü ķā-(8)-śır kėldiler. Bu arada vezįr pādişāhġa Ǿarż ķıldı kim ey pādişāh-ı Ǿālem-penāh şāyed munı ĥaķįķatnı (9) şol bilür bolsa kim meclisde ħandesini dirįġ ķılıp zindāngа salgende külgenini sebebini aytur (10) dėdi. Pādişāh kişi yiberdi. Nedįmni zindāndın kėltürdiler. Pādişāh özini ħandesini (11) murġ-ı büryānnı vāķıǾasını soradı. Nedįm ayttı kim ey pādişāh-ı Ǿālem-penāh eger yarlıġ bolsa körkenimni (12) aytur-men bilgenimni rūy-ı kārġa kėltürür-men. Ol meclisde kim sözlemedim, bāǾiŝ bu ki (13) yolda kėlkünçe bir vāķıǾa pįş kėldi. Hergiz sözlekünçe imkānım ķalmadı dėp vāķıǾanı ĥikāye ķıldı. (14) Ammā murġ-ı büryānnı vāķıǾası bu ki köçiŋ fįl-bāngа Ǿāşıķ ėken tün kėçede vaķtnı ġanįmet bilip (15) şunça ħalķ ħalāyıķnı arasıdın çıķıp zindānnı arķasıda ķılur işini ķılıp yandı. Meniŋ köçüm yalġuzluķ **[81b]** (1) ve ħalvetde fāĥiş işni ķılmaķ revā ėrmes mü? Pādişāhnı cürmi bolġay bir Ǿilā[c] mundaġ işini (2) ķıladur dėp küldüm. Çendān fısķ fücūrnı ķılıp özini nihāyet Ǿiffet ü śalāĥiyyetge üstād bėrip yalġan (3) aytġanıġa murġ-ı büryān külgendür dėdi. Taĥķįķ ķılıp körseler rāst ėken şol zamān nedįmni (4) köçini zengį bilen pādişāhnı köçini fįl-bān bilen fįlni ayaġıġa taşladılar ve fısķ [u] fücūrnı tuħmını ķu-(5)-ruttılar. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ayttı kim ey Ħuceste bir işni ķılmaķ kerek kim kişini taǾnesiġa (6) maĥall bolmaġay. Elbette maĥbūbıġa mülāķāt bolsaŋ külgü vü ħande nişān bolmaġay-sen, ĥiyel ķılmaġıl kār u bārıŋġa (7) muķayyed bolġıl dėdi. Ħuceste barġalı irāde ķılıp ėrdi. Śubĥnıŋ ħandesi žāhir boldı. Barmaķı taŋla (8) kėçege māniǾ boldı.

Dāstān Kāmcū balıġı külgeni ve kūdekni zįreklikini ŝābit bolġanı ve seksen (9) kişini ķatl-i Ǿāmm bolġanı

Yėgirmi Üçünçi Kėçesi

Neheng-i dürd-Ǿāşām āfitāb çeşmesige bardı ve māh [u] (10) seyyārāt maşrıķ girdābıdın çıķtı. Ħuceste sudın acıraġan balıġ dėk ıżtırāb tamām bilen (11) ruħśa[t] alġanı tūtįni ķaşıġa bardı. Dėdi kim ey sermāye-yi saǾādet seniŋ kār u bārıŋ Ǿibādet-(12)-dür küll-i mühimmātımnı saŋa tapşurupdur-men. Eger aĥvālimġa raĥm ķılsaŋ

mükāfātını yanduralmas-men. Her (13) maślaĥatı ki ayta-sen ḳabūl ḳıladur-men. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį her kişige ḳıl ħıźmet

Merd bolġay ki merd merdāne

(14) Kėlmege[y] būy-ı ħoş velį ħasdın

Ėrge ėr bolġusıdur pervāne

Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste seniŋ hikā-(15)-yetiŋdin vāḳıÓātım birge oħşaydur. Elbette sırrıŋnı kişige ižhār ḳılmaġıl. Ħᵛāhį Ĥayvān-ı nātıḳ ve ħᵛāhį **[82a]** (1) ġayr-ı nātıḳdın yaşurup saḳlaġıl, dost düşmen rūynıŋ niyāzıġa maġrūr bolmaġıl kemge (...) (2) murġ māhıġa ħacįl boldı dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėken? Ŧūŧį dėdi kim Tebrįz vilāyetide (3) bir sūdā-gerį bar ėrdi. Māl [u] menāl bisyār ve ol sūdā-gerni perde-yi Óiśmetde bir ḳızı bar ėrdi (4) Óaceb śāĥib-cemāl ve śāĥib-kemāl. Bir kün sūdā-ger sūdādın kėlür ėrdi. Yolda bir ādemni kellesige (5) mülāḳāt boldı. MuŧtaliÓ bolsa pįşāneside (…) oḳup körse dėpdür kim tirig ėkenim-(6)-de seksen kişini öltürdüm ve ḳorup ḳalġan başım hem seksen kişini ölümiġa bāÓiŝ bolur (7) dėpdür. Sūdā-ger dėdi kim bu kişi tirig ėkenide bahādırlıḳ sebebdin yaġmazlıḳdın seksen (8) kişini öltürgen bolsa iĥtimāli bar ėrdi. Kāse-yi sırrı seksen kişini ölümiġa bolsa Óaceb-(9)-dür dėdi. Her nė bolsa bu kelleni alıp barıp bir (...) salıp ḳoysam. Şāyed ki seksen kişige nefÓ (10) yėtkürsem dėp kelleni alıp barıp bir (...) salıp ḳoydı. Ammā bilmedi kim Ħudā TeÓālā ḳalem-i (11) ḳudretde tįr-i ḳaddıŋ dil-dūza taḳdįrini teǿħįr ḳılıp ve hēç ĥįle bilen maĥv ḳılıp bolmas. BaÓde ez-(12)-müddet-i medįd u Óahd-i baÓįd sūdā-ger ticāret üçün sūdāġa kėtti ve anı bir ḳadd-resįde ḳızı bar (13) ėrdi. Bir küni vaḳtnı ġanįmet tapıp emtiÓa vü (...) temāşā ḳılıp olturup ėrdi. Nažarıge (14) bir ḳūtı žāhir boldı. Alıp aġzını açtı körer kim bir maÓcūn reng nėmerse žāhir boldı. Nėme ėkenini (15) bilmedi. Noħūdça alıp aġzıġa saldı, leźźetini kördi kim Ĥažret-i Meryem dėk bį-vāsıta şevhersiz **[82b]** (1) ĥāmile ḳaldı ve bį-rābıta-yı merd bār-dār boldı. Kündin künge ĥāmilesi ziyāde boldı. Toḳḳuz ay (2) toḳḳuz künde tolu ḳıldı, körerler kim oġul tuġupdur. Atını İbnü'l-Ġayŝ atadılar. Ammā (3) ḳullarnı ferzendi dėk saḳladılar ve hēç kişige maÓlūm ḳılmadılar. Bir nėçe kündin kėyin sūdā-ger (4) sūdādın kėldi. Körer kim bir nā-resįde Óıyāl olturupdur. ÓAceb tevāžuÓluḳ ve ādāblik (5) ü dānā. Bu kimni ferzendi dėp soradı.

Köçi vāḳıÓa-yı Ĥālni Ĥikāye ḳıldı. Sūdā-ger köŋlide dėdi (6) kim taḳdįrge teóĥįr ü tebeddül yoḳ ėken dėp perveriş ḳıldı. Bir nėçe kündin kėyin bu şehrge deryā (7) tarafıdın kārvān kėldi, cevāhirāt bisyār alıp kėldi. Sūdā-ger alardın bir nėçe cevāhir (8) aldı. Bu eŝnāda İbnü'l-Ġayŝnı nažarı cevāhirlarġa tüşti. Bu cümledin ėkki cevāhirni ḳılıp kördi. (9) Aydı ey Ħᵛāce bu ėkki cevāhir bir yılannı başıġa erzimes dėdi. Cevāhir-fürūşlar İbnü'l-Ġayŝ-(10)-nı Óaḳl [u] ḳıyāsıġa taĤsįn ü āferįnler ḳıldı. Dėdiler kim ey birāder bu oġulnı satġıl dėdi-(11)-ler. Sūdā-ger satġalı nāmūs ḳabūl ḳılmadı. İbnü'l-Ġayŝ ayttı kim ey Ħᵛāce meni bu ħalḳıġa (12) satġıl, dünyānı Óacāyib ve ġarāyįblerini temāşā ḳılıp hüner alur-men, Óaḳl ziyāde bolur ve hem (13) balalarnı arasıda atasızlıḳ taÓnesidin ḳutulur-men. Cevāhir-şināslıḳḳa bir kemāl bolur-(14)-men dėdi. Āĥirü'l-emr İbnü'l-Ġayŝnı sūdā-gerlerġa sattılar. Cevāhir-fürūşlar İbnü'l-Ġayŝnı (15) alıp özlerini yurtlarıġa yandılar. Bu şehrde muÓaẑẑam nām pādişāhį bar ėrdi ve anı ḳırḳ **[83a]** (1) köçi bar ėrdi. Bu cümleniŋ arasıda uluġ köçi Kāmcū dėr ėrdiler. Bir küni śayyādı bir munça (2) tirig balıġ pādişāhnı nažarıge alıp kėldi. Pādişāh Óaceb balıġ ėken dėp Ĥarem-i sarāyıġa (3) alıp kirip Kāmcūġa körsetti. Kāmcū balıġḳa baḳıp rūy-mālnı yüzige Ĥāyil ḳılıp yüzini yaşurdı. (4) Pādişāh soradı kim nė üçün balıġdın yüziŋni yaşurdıŋ dėdi. Köçi dėdi kim balıġnı (5) közi bardur, seniŋ közüŋdin özge köz maŋa nā-maĤrem üçün yaşundım dėdi. Bu sözni (6) ėşitip balıġlar küldiler, Kāmcū balıġlarnı külgenidin müteġayyir boldı. Pādişāh hem müteĥayyir (7) boldı. Taşḳarı çıḳıp cemįÓ Óulemā vü fużalānı yıġıp balıġnı külgenini suóāl ḳıldı. Hēç (8) ḳaysı cevāb bėralmadı. Bir kimerse pādişāhġa dėdi kim ey pādişāh-ı Óālem-penāh devletiŋ devām (9) bolsun. Fülān sūdā-gerni bir tuġması bar. Yėtmiş ėkki tilni biledür şāyed ki balıġlarnı külgüsini (10) bāÓiŝni şol bilgey dėdi. Pādişāh İbnü'l-Ġayŝge kişi iberdi ve İbnü'l-Ġayŝnı (11) pādişāhnı meclisge Ĥāżır ḳıldılar. Pādişāh balıġlarnı külgenini soradı. İbnü'l-Ġayŝ (12) dėdi kim ey pādişāhım balıġlarnı munda Ĥāżır ḳılsunlar dėdi. Pādişāh fermānladı, balıġ-(13)-larnı Ĥāżır ḳıldılar. İbnü'l-Ġayŝ balıġlardın külgenini soradı. Balıġlar ayttılar kim Bād-(14)-bur dėgen bar cemįÓ deryālarnı ħaberçisidür. Ol Bādbur Óālemde bir nėçede nėme ki vāḳıÓa (15) boladur. Ol Bād[bur] ehl-i deryāge ħaber yėtküredür. Bādbur aytadur ki pādişāh-ı muÓaẑẑamnı ḳırḳ köçi bar. **[83b]** (1) Uluġını atını Kāmcū dėrler. Pādişāh bir iş ḳılsa Kāmcūdın bį-meşveret ḳılmas. Kāmcūnı aldıda bir nev-res (2) nev-nihāl yigit Óavret-āne ser-pāy kėyip özini mažlūmlar dėk ārāste ḳılıp osma ve ġāze bilen (3) yasanıp ħıźmetde turadur. Ol nev-res yigitni ėr ėkenini hēç kim bilmeydür. Kāmcū her (4) vaḳtā ki pādişāhdın fāriġ bolġanda mihmānını şol yigit bilen ḳıladur. Kāmcūdın örge-(5)-nip özge ħātūnlar hem

şubu nā-şāyeste efÓāl bilen pādişāhġa pend ü firįb urup rūzgār-(6)-larını şubu tarįķada ötkeredürler. Balıġnı közi ferzend-i ādemge nā-maĥrem dėmeklikni nėme (7) münāsebeti bar dėp küldüm dėdi. İbnü'l-Ġayŝ balıġlardın bu sözni ėşitti pādişāhġa (8) balıġlardın her sözi ki ėşitip ėrdi pādişāh Óarż ķıldı. El-ĥāl pādişāh köçini (9) ħıźmetkārları birle ĥāżır ķılıp taĥķįķ ķıldı. Müteĥaķķıķ İbnü'l-Ġayŝnı sözi (10) rāst ėken ķırķ zevce ve yigitni ķatl-i Óāmm ķıldı. Ŧaleb-i ĥayātını ecel miķrāżı bilen üzdiler (11) ve maħlūķnı tedbįri hēç kārġa kėlmedi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį Óaybnı hüner bilme
Ėmes ol fiÓl lāyıķ-ı bende

(12) Her kim öz Óaybnı hüner bilse
Murġ [ü] māhį aŋa ķılur ħande

Ķoruķ kelle seksen kişige bāÓiŝ-i memāt bolup (13) ĥayātını ecel miķrāżı bilen üzdi ve maħlūķnı tedbįri hēç kārġa kėlmedi her nė ķıldı hēç yėrge (14) yėtmedi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį ķılmaġıl ķażāġa cedel
Kim ķażā tįġni ķılur māniÓ

O ķażā işde ķażā yoķtur
(15) Ķılġuçı bolsa her nėçe cāmiÓ

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste çün dostnı hünerlıġġa **[84a]** (1) yėtseŋ elbette yalġan sözni aytmaġay-sen ve her nėmerse ki özüŋde bolmasa özüŋge isnād (2) bėrmeġay-sen ve eger yalġan sözge maġrūr bolsaŋ Kāmcū dėk şermende vü şerm-sār bolur-sen. (3) Ķopġıl tevaķķuf barġıl, ĥiyel ķılmaġıl dėdi. Ħuceste barġalı arada ķalıp ėrdi, tün kėçeni Óatebesidin (4) śubĥ nümāyān boldı. Ħucesteni barmaķı taŋlaġa tevaķķuf taptı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį ħᵛāhladı barıp (5) bu kėçe
Ħūbluķ cānıġa urġay kös

Barmaķıġa sebeb bolup māniÓ
[Düşmen-i] Óāşıķ ėrür śubĥ ħuros

(6) Beşir atlıġ cündege Óāşıḳ bolġānıda bir AÓrābį Beşįrge hem-rāh bolup cündeni hemşįresi (...) (7) kām-ı dil Ĥāśıl ḳılġanı

Yėgirmi Törtünçi Kėçesi

(...) nāzenįn āfitāb maġribni ġılāfıġa kirdi, (8) āyįne-yi sįmįn māh maşrıḳnı āyįne ĥānesidin çıḳtı. Ĥuceste rūy-ı zerd ü bā-dil pür-derd bilen ŧūŧįni (9) ḳaşıġa kėldi. ÓArż ḳılıp dėdi kim ey yār-ı mihr-bān-ı Óazįz ve ey ġam-güsār-ı (...) andaġ aytıpdurlar kim (10) Behrām-ı Gūrnı ĥıźmetide bir vezįrni leşkeridin bir pehlevān nām-dār bar ėrdi ve heme vakŧ Behrām-ı (11) Gūr ol pehlevāngа Ĥürmet nažarı bilen baḳıp iltifāt ḳılur ėrdi. Bir kün śāĤib-i dįvān (12) Behrām-ı Gürġa dėdi kim ol pehlevān-ı nām-dārdın ĥıyānet žāhir boldı dėdi. Behrām-ı Gūr yėgirmi (13) ḳamçı uruŋlar dėdi. Ammā köŋlige aġır aldı. Buyurdı kim ėkki şemşįr kėltürüŋler maĤrem-(14)-ler ėkki şemşįr kėltürdiler śāĤib-i dįvānıġa. Dėdi kim ėkki şemşįr bir ġılāfıġa rāst ḳılġıl śāĤib-i (15) dįvān dėdi kim ey pādişāhım ėkki tįġ bir ġılāfge rāst kėlür mü dėdi. Behrām ayttı kim memleketde **[84b]** (1) ėkki yarlıġ dürüst bolur mu dė[di]. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį bir ulusḳa ėkki emįr
Bolsa ol mülk bolġusı vįrān

(2) Bir kişiniŋ ki Ĥükmi birle dürüst
Boldı ābād bāġ ile bostān

Ŧūŧį ayttı kim sulŧān-ı Óışḳ (3) körsetmegen bolsa vaḳtį ki sulŧān-ı Óışḳ köŋül memleketni musaĥĥar ḳılġandın kėyin her-āyįne Óaḳlnı (4) fermānı fāsid bolur. Ey Ĥuceste ol ėkki fermān ḳaysı turur? Ĥuceste dėdi kim biri fermān-ı Óaḳl biri fermān-ı (5) Óışḳ. Ŧūŧį ayttı kim ey Ĥuceste Óaḳlnıŋ fermānı şol vaḳtda fermān ber-dār bolur. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(6) Naĥşebį Óışḳ Óaḳl aldıda
ÓIşḳ sįmurġ Óaḳldur cümeli

ʾAḳlnı zūrıdur velį ġālib

ʾIşḳnı (7) ḳaşıda nėdür hüneri

Ey Ħuceste ʾaḳlnı sözige kirmegil. Çirā ki ʾaḳl aytadur kim maĥbūbnıŋ dįdārını (8) hergiz körmes-sen dėydür. Ammā ümįd birle bolġıl kim ümįd ʾāḳıbet murādġa yėtkürür. Ehl-i ticāret (9) aytıpdurlar kim zamāneni bir ḳızı bar ėrdi. Aŋa söz salġalı ʾaḳldın devletdin ümįddin (10) ėlçi kėldi. Rūzgār atası ėrdi. Ḳızıdın soradı kim bu üç kişini ḳaysını iħtiyār ḳılur-sen dėdi. (11) Ḳız ayttı kim ʾaḳl hemedin ħūbraḳdur ādemni şerāfeti ʾaḳl birle turur ve ʾilm [ü] dāniş ʾaḳlġa taʾalluḳ turur. (12) Ammā ʾaḳlnı bir ʾayb bar. ʾAybı bu ki ġam ve endūh bilen bir tuḳḳan ʾaḳl ve ġamdın acıramaydur. **Beyt;**

[mefʾūlü fāʾilātü mefāʾįlü fāʾilün]

Dįvār (13) bāş tā ki gamet dįgerān horend

Her çend ʾaḳl pįş ġam rūzgār pįş

Atası yana soradı kim ey ḳızım (14) devletni iħtiyār ḳılur mu sen? Ḳızı dėdi kim devlet hemedin artuḳ ve bihraḳ çirā ki dünyānı (15) maślaĥatı devletge münāsebetdür. Eger kişige devlet yār bolsa heme murādġa tapar ve maḳśūdnı ota ḳılur **[85a]** (1) ve maṭlūb maḳśūdġa devletni sebebdin tapadur. Ammā devletni hem uluġ ʾaybı bar. Anı ʾaybı bu ki (2) her yėrdin her yėrge barmaḳdın įbā ḳılmaydur. Kes nā-kesge hem ziyān boladur. Bir yėrde ber-ḳarār (3) bolmaydur. Pįşānesidin veġā-bāzlıḳ žāhir boladur. Mundaġ kişidin bį-vefālıḳ maʾlūm boladur (4) dėdi. Ve bāhir atası kördi kim hėç ḳaysını ḳabūl ḳılmaydur. ʾAḳlġa heves ve devletge raġbet eylemey-(5)-dür. Dėdi kim ümįdni ḳabūl ḳılur mu sen dėdi. Ḳız ayttı kim arı ümįdni ħᵛāhlaydur-men dėdi. (6) Zįrā ki ümįd hem-vaḳt ʾālimler birle hem-śoĥbet ü ġam-dįdelerge rehber. Kim ümįdni tınābını ḳolġa (7) alsa ʾāḳıbet murādġa tapar. Ŧūtį ayttı kim ħātırıŋnı cemʾ tutġıl nā-ümįdlikge yol bėrmegil. Rūzgārnı (8) ʾādeti budur ki ėrtelikde zehr bėrse aḳşamlikde şehd bėrür. Bu aŋa oħşaydur kim Aʾrābį (9) ėrte bilen zaĥmet kördi aḳşamı rāĥat kördi. Ħuceste soradı kim Aʾrābįġa nė vāḳıʾa bolup ėken? (10) Ŧūtį dėdi kim Baṭĥā ḳabįleside Beşįr atlıġ civānį śāĥib-cemāl bar ėrdi. Leṭāfetde bį-nažįr ėrdi. (11) Yana şol ḳabįlede bir ḳız raʾnā bar ėrdi. Ol ḳızını atını Çende Bānū dėr ėrdiler. Beşįr bile Çende (12) Bānū muĥabbet peydā ḳıldılar. SaʾįḍSaʾįde Vāmıḳ [ü] ʾAźrā üslūb-ı ʾışḳnı bulardın örgenür ėrdi. (13) Bularnı ʾāşıḳ ve maʾşūḳ bolġanları ħalḳḳa şāyiʾ boldı ve ħāś [u] ʾāmnı aġzıġa tüşti. (14) Nā-çār ėlni taʾnesidin turalmay. Yana bir

şehrġa köçüp bardılar. Beşįr-i miskįn dost yārnı dįdā-(15)-rıdın maĥrem boldı. Beşįr kim AǾrābį bilen Ǿaķd-i uħuvvet baġlap ėrdi. Ayttı kim ey birāder bir müşkil işim bar. **[85b]** (1) Saŋa aytmaslıķķa çārem yoķ dėp Çende Bānūnı vāķıǾasını taķrįr ķıldı. Dėdi kim ey AǾrābį (2) men ėmdi Çende Bānūnıŋ ümįdide anı barġan yėrige baradur-men. Maķśūdım bu ki sen hem (3) meniŋ bilen hem-rāh bolup barsaŋ. Şāyed seniŋ şerāfetiŋdin matlūbımnı śūretini muǾāyene ķılġay-(4)-men dėdi. AǾrābį yaĥşı bolur dėp hem-dem boldı. Yolda bir dıraĥtnı sāyeside azraķ istirāĥat (5) ķılıp andın kėyin şehrge kirsek yaĥşı bolur dėdiler. Yattılar Beşįr AǾrābįġaDėdi kim ey yār-ı muvāfiķ (6) bu himmetni ķılıp maŋa refāķat ķıldıŋ, Çendeni men istep barsam küyevi mendin ķaçurup (7) bu yėrge kėledür. Küyevi meni körse Ǿālem-i ĥādiŝ nėme bolur ėken her nėme bolsa sen barıp Çendeni (8) śıĤĥat selāmetlik ħaberini alıp duǾā ve selām yėtkürseŋ nėçük bolur ėken dėdi. AǾrābį be-cān [u] (9) dil ķabūl ķılıp Çendeni istep şehrge kėldi. Çendeni tapıp Beşįrni duǾā-yı selāmını yėtkürdi. (10) Çende hem bu ġam ġuśśa bilen ĥayrānlıķda ėrdi. AǾrābį bilen Beşįrni ķaşıġa kėldiler. Çende Bānū (11) Beşįrġa Ǿarż-ı ĥālni aytıp yanġalı irāde ķıldı. Beşįr dėdi kim bu kėçe munda turup şeb-i hicrānımnı (12) şemǾ-i viśāliŋ birlen rūşen ķıladur-men dėdi. Çende ayttı kim ārį AǾrābį bir iş (13) ķılsa key. Beşįr dėdi kim ķaysı işdür? Çende Bānū ayttı kim meni ser-pāyımnı kėysün yüzini çulġap ėşikimni (14) yanıda tursun. Küyevim kėlür ve aytur kim süst bolġıl ve Beşįrni unutġıl ve bu sütni içgil (15) özüŋni beyhūde teşne ve gürisne ķılmaġıl. Seni üçün köŋlüm ġamlikdür dėp aytur, sen hergiz **[86a]** (1) yüzüŋni körsetmeġıl ve sütni almaġıl. ǾĀdet-i ķadįm bilen saŋa vaĥşet ķılur andın kėyin (2) sütni aldıŋge ķoyup kėter dėdi. AǾrābį ķabūl ķılıp Çendeni ser-pāyını kėyip Çende Bānū-(3)-nıŋ aytķan sözi bilen şol taǾayyün ķılġan yėrge kėlip olturup ėrdi. Çendeni (4) küyevi bir (...) süt alıp kėldi. Çende dėp ān-heme mülāyemetçılıķ ķıldı ve aydı kim (5) sizni bilmey bį-edeblik ķıldım, her nė bolsa günāhımdın ötüŋ ve bu sütniŋ içiŋ, Beşįrdin (6) ümįdni üzüŋ, teşne ve gürisne bolmaŋ dėp bisyār muĥabbetler ķıldı. AǾrābį hergiz sözlemedi (7) yana açıġlanıp bir nėçe ķamçı urdı, sütni aldıda ķoyup yandı. Ayttı kim müddetidür kim seni (8) bu ķabįlege alıp kėldim. Ammā sen bir bįgāneni Ǿışķıda mendin terk-i mihr eylep maŋa sāz-vār bolmay-(9)-sen dėp Çendeni andaġ lete köp ķıldı kim AǾrābį bį-hūş boldı tamām aǾżāsı nįl dėk kögerdi. (10) **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį rūzgār fitnesidin

Saķlasun barçanı Ħudā andın

Ḳahr aytıp zehr bėrse ger kişige

(11) Mihrdin nūş bėrgey arḳasıdın

Miskįn AǾrābį bį-günāh tayaḳ sövḳanıdın yıġlar ėrdi (12) ve gāhį felekni kār u bārıġa küler ėrdi. Şol ĥāletide Çendeni anası tayaḳ sövḳan ħaberini (13) ėşitti kėldi. Ayttı kim ey közümni nūrı ve köŋlümni serveri saŋa tā ki munça naśįĥat ḳılur-(14)-men. Bu nė rüsvālıḳdur ki siz āvārelıḳḳa rıżā bėrmey-sen. Beşįr üçün munça (...) bolġa-(15)-nıŋ bį-fāyidedür mundın kėyin Beşįrni körmes-sen dėp naśįĥatler ḳıldı. AǾrābį dem urmadı. **[86b]** (1) Çendeni anası öyge kėlip ser-pūşide ḳızı bar ėrdi. Ayttı kim ey ḳızım ėgeçiŋ bisyār külfet-(2)-mend bolupdur. Bu kėçe barıp anda bolġıl dėp yiberdi. Çendeni hemşįresi kėlip körer kim (3) ėgeçisi bisyār perįşān bolupdur. AǾrābį (...) içidin ḳarap munı kördi. Be-śad-hezār cān [u] (4) dil birle Ǿāşıḳ-ı nigerān boldı. Ḳamçını derdini rencini unuttı ve ayttı kim men Çende üçün (5) įn-heme renc meşaḳḳatlar kördüm. Çende bu kėçe Beşįr bilen Ǿışḳ Ǿişretge muḳayyed boldılar. Çendeni (6) ser-pāyını kėyip kėlip ornıda olturupdur-men. Bu vāḳıǾanı müşāhede ḳıldım dėp aydı kim ey (7) raǾnā-yı zįbā bu kėçe ėkelemiz Ǿıyş u ferāġatge meşġūl bolalı. Eger ḳabūl ḳılmay cezaǾ u fezaǾ ḳılsaŋ (8) rüsvā bolur-sen, seni ḳoya bėrmes-men. Hem Çendeni sırrı fāş bolur dėdi. Çendeni hemşįresi (9) nā-çār rıżā bėrdi ve bį-iħtiyār küldi. Dėdi kim estaġfirullāh sen kim sen ve bu ḳandaġ vāḳıǾadur (10) dėp soradı. AǾrābį başdın ayaġ ötken vāḳıǾalarnı bir bir beyān ḳıldı. Çendeni maślaĥat (11) körsetgenini ve ser-pāyını kėydürüp ibergenini AǾrābį aytıp ėrdi. Ḳız ĥayrān ḳaldı. Bu kėçe (12) AǾrābįni bilen śoĥbet ḳıldılar. AǾrābįnı hem murādı ĥāśıl boldı. Śubĥ-ı saǾādet yaḳın kėldi. Çende (13) kėlip ornıda olturdı. AǾrābį hem öz menzilıġa yandı. Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim (14) ey Ħuceste kördüŋ mü AǾrābį bir dostı üçün ān-heme cidd [u] cehd ḳılıp ve miĥnet [u] meşaḳḳatlar kördi. Ammā (15) arḳasıdın rencige merhem taptı. Eger bāŧınıŋ firāḳ ėlgide mecrūĥ bolsa barġıl maĥbūbnı viśāli bilen **[87a]** (1) renciŋġa merhem ḳoygıl dėdi. Ħuceste barġalı irāde ḳılıp ėrdi. Śubĥ nümāyān boldı. Bu kėçe barmaḳı (2) taŋlaġa māniǾ boldı. **ḲıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe
Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa (3) sebeb bolup māniǾ
Düşmen-i Ǿāşıḳ oldı śubĥ ħuros

Yėgirmi Bėşinçi Kėçesi

Cāmās köçi bilen (4) meclis tutup olturġanıda ŧūŧį bilen şārek birbirige daÓvā-ger bolup her ķaysı daÓvāsını öz (5) müddeÓāsıġa yėtkürüp iŝbāt ķılġanları

ÓArūs-ı ĥücre-nişįn dėk āfitāb maġribni ħᵛāb-gāhıġa (6) nüzūl ķılġanda pādişāh-ı kişver-i reóy dėk māh maşrıķnı taħtıda žāhir boldı. Ħuceste sįne-yi pür-ġam ve dįde-yi (7) pür-nem bilen ŧūŧįni ķaşıġa kėldi. Körer kim ŧūŧį ħoş-ĥāl u ħurrem olturupdur gāhį tebessüm žāhir (8) boladur ve gāhį külgü maÓlūm boladur. Ħuceste soradı kim ey ŧūŧį tebessüm birle külgüni bāÓiŝ nėme dėdi. (9) Ŧūŧį dėdi kim Çįn vilāyetide Cāmās nām pādişāhį bar ėrdi. Memleketni nihāyeti yoķ ėrdi (10) ve anı ėkki ŧūŧįsi bar ėrdi gūyā vü ÓāķįI u zįrek. Pādişāh bir kün soradı kim ey ŧūŧį sen bir baĥrnı (11) bisyār ŧayerān ķılġan ve pādişāh ve selāŧinlerni ķaśr u eyvānıda bolġan-sen ve meniŋ münā-(12)-sebetimde hēç yėrde ķız körgen mü sen dėdi ve ėşitgen mü sen dėdi. Ŧūŧį ayttı kim Şām vilāyetide (13) bir pādişāhį bar ve anı bir ķızı bar. Tamāmı Óālemni istesең anıŋ dėk ķız tapmas ve ol sizge (14) münāsebetdür dėdi. Ve yana bir ŧūŧįsi bar şārek yaÓnį māde ėkelemiz bir kāşānede ėrdük (15) ve bir āşiyānedin perdāz ķılıp ėdük ammā felek-i ġaddār-ı nā-pāydār her ķaysımızını bir ŧarafge taşladı, **[87b]** (1) rızķ-ı rūzımızını bu memleketge saldı. Eger seniŋ taħtıŋ<ı>ge şol ķız kėlip oltursa şārek ŧūŧį hem (2) kėlür, ben de ķadįm'ül-ħıźmet hem seniŋ devletiŋdin murādıġa yėter dėdi. Pādişāh bir nėçe dāniş-mendlerni (3) ķızını ħᵛāst-gārlıķıġa yiberdi. Alar barıp ķızını alıp kėlip şu bu yėrde Óaķd-i nikāĥ ķıldılar. Cā-(4)-mās bu ķızdın bisyār ħorsendlikler körüp ŧūŧįni mertebesini bülend ķıldı. İltifāt-ı şāhāne-(5)-ler ve merĥamet-i ħusrevāneler bilen barçadın mümtāz ķıldı. Bir küni ŧūŧį Óarż ķıldı kim ey vāsıŧa-i (6) Óaķl-ı şehriyārį ve nişāne-yi baħtiyārį müşevveş köŋlüŋ ber-ķarār ve şįfte ħātırıŋ ber-ķarār ve maķśūdıġa (7) yėtip iħtiśār taptı. Eger bu kemįne devletiŋdin murādıġa yėtse ve maŧlūb dįrįnesiniŋ viśāliġa mecnūn bolsa (8) ve öz maĥbūbı bilen hem-ķafes bolsa neçük bolur dėdi. Pādişāh fermānladı şārekni ŧūŧįġa cüft ķıldı. (9) Bu ėkki ġam-dįde birbirlerini viśāliġa vaķt bolup yöridiler. Ķażārā bir küni muŧāyebe ķılıp olturdı (10) ėrdiler, alarnı muŧāyebeleri Cāmāsnı ķulaġıġa yėtti. Tefaĥĥuś ķılsa şārek ėrenlerni bį-vefā-(11)-lıġ u ķabāĥatini ĥikāye ķıladur, ŧūŧį mažlūmlarnı mekr ü ĥįlesidin ŧaÓne ķıladur. Şārek dėdi kim men (12) Meymūne bilen Muĥtārnı ĥikāyesiġa ĥayrān ķaldım ve Muĥtārnı veġā-bāzlıķıdın bį-çāre Meymūne nė meşaķķat-(13)-larnı kördi, Óāķıbetü'l-emr Muĥtārnı ķolıda oldı. Ŧūŧį ayttı kim Muĥtār Meymūnege nėme ķılıp

ėken? Şārek (14) ayttı kim bir şehrde sūdā-gerį bar ėrdi kim ve anı māl [u] menāliniŋ nihāyeti yoķ ėrdi. Muħtār nām oġlı bar (15) ėrdi meķābir-pįşe vü ibliş-endįşe. Bu oġulnı yana bir şehrdin bir sūdā-gerni ķızıġa dāmād ķıldı. Meymūneniŋ atası **[88a]** (1) ķızını Muħtārġa nikāĥ ķılġan soŋra ança bāyed şāyed esbāb-ı ħāneni tapar ķılıp Muħtārġa ķızını şunça (2) māl [u] menāl birle ķoşup bėrdi. Muħtār kėlkünçe yolda bir ķuduķnıŋ başıġa kėlip tüşti. Ħayāl ķıldı kim (3) ādemlerġa pūl [u] mālı köçümnigi dėgünçe özümni key bolsa ħūb ėmes mü dėp māl [u] menālni alıp Meymūneni (4) ķuduķķa taşladı. Ammā taķdįr-i ilāhį Meymūneġa yārį bėrip ķuduķdın selāmet çıķardı. Meymūne müddet-i (5) medįd be-hezār miĥnet [ü] meşaķķat bilen atasını öyige kėldi. Atasıġa dėdi kim ol faķįr [u] miskįn Muħtār (6) öyġa barġunça yolda ķaraķçı uçradı māl [u] menālimizni aldı ve Muħtār-ı bį-çāreni alıp kėtti. Āyā ki Ĥāli (7) nėçük boldı ėken dėp atasıġa taķrįr ķıldı. Sübĥānallāh ėr kişi cefā-kārlıķ ķılur ėken. (8) Bu tarįķa Muħtār bed-Ĥareket her nėmerse ki alıp ėrdi. Bir nėçe kün yėp içip ķımārġa bay bėrdi. Özini (9) şehrige barmay yana bir şehrge barıp bir mezārge cārūb-keşlik ķıldı. Bir küni Meymūne pāy-ı (10) mezārġa ziyāret ķılġalı kėldi. Körer kim Muħtār be-aĥvāl-i ħarāb ħāś [u] Óāmġa ħıźmetkār bolup (11) ve anı körüp raĥmet kėldi. Muħtār hem Meymūneni tanudı kėlip ayaġıġa yıķıldı. Muħtār-ı ġaddār (12) mekkārlıķ birlen Óöźr ķoydı. Meymūne kemāl-i Müsülmānlıķda vü pārsālıķda bį-nažįr ėrdi. Muħtār-ı (13) mekkārnıŋ Óöźrini atasıġa dėdi. Atası düyüm pāre toy cabduġnı tapar ķılıp Muħtārġa (14) ķızını ķoşup revāne ķıldı. Yana şol cāhnı başıġa kėldiler, Muħtārnı Ĥarām-zāde (15) tamurını tarttı. Fikr ķıldı kim birbiride ķılıp cāhġa taşlasam nė ķadar meblaġ özüm nįkį **[88b]** (1) bolup ħᵛāhişimce iş ķılur-men, pūl [u] māl bolsa ħātūn tapılmas mu dėp Meymūneni (2) başını kėsip cāhġa taşladı. Bį-vefā dünyālıġ üçün daġ-ı laÓnetni pişānesiġa ķoydı. (3) MaÓlūm boldı kim Ĥarām-zāde iÓtimādġa yaramas. Şārek kim erkeklerni veġā-bāzlıġnı bu yėrge (4) yėtkürdi, ŧūtį ayttı kim bir yaman pįrni meniŋ yaħşını bį-iÓtibār ķılur ammā mažlūmlarnı kārı (5) žāhir ü hüveydā turur dėdi. Şārek ķandaġ dėp soradı. Ŧūtį rivāyet ķıldı kim (6) Serendib vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi Behzād nām. İttifāķķa ol arada sefer ķıldı (7) ve anı Mehnāz nām köçi bar ėrdi. Ėrini ġaybetide civānıġa Óāşıķ boldı. Bir kėçe maÓşūķnı sarāyıġa (8) barıp Óıyş [u] Óişretge meşġūl bolur ėrdi. Nėçe müddetlerdin soŋ sūdā-ger sūdādın kėldi. (9) Ammā Behzādnı kėlgenini Mehnāz aġır kördi. Āfitāb seferdin fārigˇ bolup ħalvet-ħānesige (10) kirip ėrdi. Behzādġa orun saldılar. Mehnāz maÓcūn-ı bį-hūş bėrip Behzādnı (…) (11) taşlap özi dostı bilen hem-ħᵛāb bolup her kėçe ķıladurġan işni ķıldı. Ķażārā (12) bir Óayyār-pişe bu işdin vāķıf bolup Óasesġa barıp ħaber bėrdi. ÓAses kim bu vāķıÓanı ėşitti (13)

kėlip bu ėkki fāsıḳnı tuttı, mažlūmnı ḳoya bėrdi. Ėr kişini öltürür ėrdiler. Bu nā-be-kārnı (14) boynıġa urḳan salıp (…) ėrdiler. Ol nā-be-kār aytur ėrdi kim Mehnāz bilen bir (…) ḳuçaġla-(15)-şıp so[ru]şalı andın kėyin ḳażāġa rıżā bėrür-men dėr ėrdi. Āḥir Mehnāznı alıp kėldiler, söygüçi **[89a]** (1) lebi taşlap aldı. Mehnāznı lebi ol nā-be-kārnı aġzıda ḳaldı. Mehnāz fi'l-Ĥāl Behzādnı ḳoynıġa kirip (2) ve anı töşekini ġarḳ-ı ḳan ḳılıp feryād fiġān ḳılıp dėr ėrdi kim ey nā-inśāf men nėme günāh ḳıldım, (3) lebimni taşlap żaÓįf ḳıldıŋ. Mehnāznı ḥᵛįş u aḳrabāsı yıġılıp kėlip Behzādnı tutup pādişāhġa (4) alıp bardılar. Behzād-ı nā-murād bu işdin Ĥayrān ḳaldı ve hėç nėme dėrin bilmedi. Pādişāh her çend (5) söz soradı, Behzādnı cevāb bėrgü dėk imkānı ḳalmadı. Bu Ĥāletde heme Ĥayrān ḳaldılar. (6) Hėç ḳaysıġa Ĥükm ḳılalmadı, müteĤayyir-vār turup ėrdiler. ÓAyyārį kirip kėldi bu vāḳıÓadın (7) ħaber-dār ėrdi. Dėdi kim ey pādişāh-ı Óālem mažlūmnı kėçeki ornıġa barmaḳ kerek eger mažlūmnı (8) sözi rāst bolġu dėk bolsa lebi yatḳan ornıdadur ve eger asḳan oġrını (9) aġzıda bolsa ėrni sözi rāst dėdi. Pādişāh fermānladı istep baḳsalar ħātūn-(10)-nıŋ lebi asḳan oġrını aġzında turupdur. Mehnāznı ḥᵛįş [u] aḳrabāsı şermende boldı. (11) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį dįv yaħşı mažlūmdın
Bolmaġay hėç kişige hem-nişįn bed-ħūy

Her zamān muŋa yėtküsi laÓnet
(12) Āferįnler aŋa kim ħoş-ħūy

Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi, dėdi kim insān bir ŧabÓda ve bir rengde (13) ėmes, ŧarįḳa-yı mürüvvetni riÓāyet ḳılmaḳ kerek. Ey Ħuceste maĤbūbnı mundın ziyāde intižār (14) ḳılmaġıl dėdi. Ħuceste ḳoyup barġay ėrdi, maşrıḳ vilāyetidin śubĤ žāhir boldı. Barmaḳı (15) taŋla kėçege māniÓ boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]
Naħşebį ḥᵛāhladı barıp bu kėçe
Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

[89b] (1) Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ
Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĤ ħuros

Yėgirmi Altınçı Kėçesi

Şāpūr nām (2) ġūklarnı pādişāhıġa raÓiyyetler hücūm ḳılıp Óazl ḳılġanı ve Şāpūr şāhmārānġa dād-(3)-ḥᵛāhlıḳḳa kėlip düşmenlerdin intiḳām yandurġanı ve ḥᵛįş [u] aḳrabāsıdın acırap ĥasret (4) nedāmet birle dünyādın ötkeni.

Çün (...) āfītāb maġrib-gāhıġa kirdi ve māh (5) maşrıḳ arasıdın çıḳtı. Ħuceste andaġ ser-pāy bilen pįrāste bolup ŧūŧį ḳaşıġa kėldi. (6) Dėdi kim ey muĥib peyġāmber Óaleyhi's-selām bir KenÓān ŧarįḳatde ėrdiler. Dėdiler kim her kim pür-ħūrdur, (7) heme vaḳt gürisnedür, her kişi ĥırś bilen zer-dārdur, ĥırś heme vaḳt nā-murāddur. Her kişi (8) maħlūḳḳa iĥtiyāc kėltürse ol kişi Óalā hāźe'l-ḳıyās maĥrūmdur. Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste (9) ĥükemālar aytıpdurlar kim heme vaḳt kişige ħıźmet ḳılay dėse elbette aślıge ħıźmet ḳılmaḳ (10) kerek ve eger ħıźmet buyurmaḳ lāzım bolsa Óāḳlġa buyurmaḳ lāzım. İĥtiyācı (...) vāśıl (11) bolur ve źātı yamanġa yüz kėltürse Óāḳıbet Şāpūr dėk bolup peşįmān kārġa kėlmes. Evvelā (12) iĥtiyāŧ bilen iş buyursa yaÓnį iş ḳılsa āħiri żarar tartmas. ÓĀḳil kişi peşįmān boladur-(13)-ġan işni ḳılmas dėdi. Ħuceste Şāpūrnı vāḳıÓasını soradı. Ŧūŧį ayttı kim ġarāyįbler aħbārda (14) andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim ÓArab vilāyetide bir cāh bar ėrdi ve bu cāhnı ħūbluḳı maĥbūb çāh-ı zeneħdānı (15) dėk merġūb çeşmesini suyı āb-ı ĥayātdın ħaber bėrür ėrdi ve bu cāhnıŋ cāh-ı ġūkān dėr ėrdiler. Bu ġūklar-**[90a]** (1)-nıŋ Şāpūr nām pādişāhı bar ėrdi. Şāpūr evvel vaḳt raÓiyyet-perver ėrdi. Āħir çaġıda (2) devletige maġrūr bolup raÓiyyetlerge žulm ḳıla başladı. Munı žulmı nihāyetige yėtti ve Óömri (3) uzun boldı. Ançа munı taħt-ı fermānıdaġı ħalḳ tenglikge ḳaldılar ve hēç Óilācı tapmadı-(4)-lar. Nā-çār velį-niÓmetleri dėdiler kim لذيذ جديد كٌ[90] yana birüni pādişāh kötersek (5) dėdiler. Munı yurtdın çıḳarsek dėdiler, Óāḳıbetüʼl-emr ittifāḳ ḳıldılar. Şāpūrnı (6) taħtdın tüşürdiler. Žulmnı āħiri felāketge encām taptı. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį žulm ḳılmaġıl hergiz
(7) Žulmdın sįneler kebāb bolur

Kişi ger žulmġa delįllıġ ėtse
ÓĀḳıbet ol kişi ħarāb bolur

[90] küllü cedįdun leźįźun: Her yeni şey lezzetlidir.

(8) Şāpūr taẖtdın acıradı. Bala barḳasıdın cüdā bolup bir yolı zebūnçılıḳḳa ḳaldı. (9) Mużtar bį-çāre bolup intiḳāmnı fikriġa kirdi. Ħayāl ḳıldı kim özümni yurtumda ħār bolup (10) yöriġunça düşmenniŋ ayaġıda olġanım yaẖşıdur dėp bir Ĥükemānı ḳaşıġa barıp Óarż-ı (11) aĥvālini beyān ḳıldı. Ĥükemā dėdi kim ħūb ħayāl ḳılıp-sen bu işni ėkki tarafı bar, biri bu ki (12) her kişi düşmenge tarĥ-ı āşinālıḳ salsa Óadāvet ber-taraf bolur. Ėkkinçi bu ki düşmen ceng ḳılsa bu kişini (13) düşmeni nā-būd bolur dėdi. Şāpūr bu maślaĥat birlen kėtip barur ėrdi. Yolda bir yılan uçradı. (14) Der-ĥāl Şāpūrnı ser-rāhını tüşti. Şāpūr her çend ḳaçḳalı arada ḳıldı furśat tapmadı. (15) Fi'l-ĥāl köŋliġa kėldi kim yā şāh-ı mārān žulm-resįdedür-men. Seni istep tapmay yörür ėrdim. **[90b]** (1) Elĥamdülillāh ki taptım ölkünçe başım ayaġıŋda bolsun ve meni dādımnı alıp bėrseŋ dėdi. Yılan (2) dėdi kim nėme Óarżıŋ bar aytġıl ve mendin vaĥşet almaġıl ve men murādıŋġa yėtkürey dėdi. Şāpūr (3) dėdi kim fülān cāhġa pādişāh ėdim. Sipāh-ı fuḳarālar maŋa hücūm ḳılıp çıḳardılar, yana birüni pādi-(4)-şāh ḳıldılar. Sendin ümįdim bu ki yurtumnı alıp bėrgey-sen dėdi. Yılan ayttı kim (5) ey ġūk her-āyįne žulm ḳılsa kişi Óāḳıbet mülkidin acırar. Her kim ħıźmetkārını ḳadrini bilmes (6) āĥirį yalġuz ḳalur. Lįkin ĥācet-mendni çıḳarmaḳlik uluġ işdür dėp Óaḳd-i uħūvved baġla-(7)-dılar. Yılan dėdi kim ey birāder ėmdi cāhnı maŋa körsetgil kim nėler ḳılur-men düşmenni (8) tuħmını nė tarįḳa nįst nā-būd ḳılur-men ve seni cāhġa pādişāh ḳılur-men dėdi. Şāpūr kim (9) bu sözni yılandın ėşitti endįşege ḳaldı. Nā-çār cāhnı başıġa kėldiler. Yılan cāhġa gūyā ki (10) urḳan salġan dėk asılıp tüşti. Cāhnıŋ içideki baḳalar ġırįv saldılar. Şāpūrnı (11) öltürmegeniġa peşįmān boldılar, efsūs [d]ėdiler, fāyide bėrmedi. Bir nėçe kündin soŋra (12) Şāpūrnı evlāddın bölük bu cāda baḳa ḳalmadı. Şāpūr hem bu işḳa peşįmānlar ḳıldı, fāyide (13) ėrmedi. Şāpūrnı evlādıdın az ḳaldı ol hem tükedi Şāpūr tenhā ḳaldı. Körer kim (14) cān ĥancere-yi ĥalḳıġa yėtipdür. Belki ÓAzraóįlni lāzımı ḳalmapdur, hūş başıdın uçtı. (15) Serāsime-vār turup ėrdi ol tarafdın yılan ḳıçḳırdı. Şāpūr cānını vehmide (…) dėp **[91a]** (1) yılannı ḳaşıġa kėldi ėrse yılan ayttı kim ey Şāpūr mihmānnı carlap kėldiŋ mihmānnı (2) nehārįsini fikrini ḳılmas mu sen? Cāh düşmendin ħālį boldı. Ėmdi cāhġa yalġuz pādişāh (3) bolduŋ. Ey yār (...) maŋa nėme tuÓme bėrür-sen? Vaḳtlıġ kėltür ki gürisnelikni çirāġı şuÓle u-(4)-radur cüst bolġıl, bāverçilerni tabaħ-ħānege cemÓ ḳılġıl, reng-ā-reng taÓāmlarġa (5) muḳayyed bolsunlar dėdi. Şāpūr müşaħħaś bildi kim maŋa günāh ḳoymaḳḳa ḳaśd ḳılıpdur dėdi kim (6) ey yılan maḳśūdumġa yėttim, düşmendin ħalāś ḳıldıŋ, ŝevāb bisyār ĥāśıl boldı, ėmdi (7) öz yurtunġa yanġıl dėdi. Yılan ayttı kim hey nā-dān zebūn sözlediŋ, müfāraḳat sözini (8) dėmegil, men seniŋ bilen acıramaslıḳḳa Óahd ü peymān ḳılıp

ėrdim. Ėmdi seni ķoymas-men (9) kim tenhā munda ķalsaŋ bāķį Ǿömrümni seniŋ bilen ötkerür-men dėdi. Şāpūr ĥayrān (10) bolup ķaçķalı cāy tapmadı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ilticā ķılma düşmendin

Bolma maġrūr anı muĥabbetige

Vaķt (11) tapķunça dost bulġusıdur

ǾĀķıbet ķılmaġay ĥata işige

Şāpūr dėdi kim yılannı (12) zehrige giriftār bolmasdın burun ĥįle ķılıp ķutulmaķ kerek dėp dėdi kim ey yār-ı muvāfıķ-ı (13) şecāǾat-pįşe el-ĥāl bu cāhda saŋa lāyıķ ŧapar ŧaǾām yoķ. Bu cāhġa yaķın bir köl bar anda (14) balıġ (...) köp eger ķadem rencįde ķılsalar ŧabaĥ-hāneniŋ çirāġı rūşen bolur dėdi. (15) Yılan yaĥşı bolur yol başlaġıl dėdi, baķanıŋ arķasıġa kirdi. Baķa köl yaķasıġa kėldi. **[91b]** (1) Yılan kördi kim kölde balıġ bilen baķanı nihāyeti yoķ. Der-ĥāl yılan şikārġa muķayyed boldı. (2) Şāpūr vaķtnı ġanįmet tapıp özini kenārġa aldı. Andın kėyin yār [u] birāder ve ĥᵛįş [u] aķrabālar-(3)-ıdın acıraġanıġa peşįmānlar yėdi fāyide bėrmedi. Bir nefs ĥoş-ĥāllıķ körmedi bāķį (4) Ǿömrini yıraķ birle ötkerdi. Yılan ol kölni baķa balıġnı hem ota ķıldı, yanıp (5) Şāpūrnı öyiġa kėldi ėrse Şāpūrnı tapmadı, efsūs ķılıp yandı. Ŧūtį sözini (6) bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste bu ĥikāyedin ġaraż bu ki her kim ķıladurġan işini (7) āĥiriġa baķmasa Ǿāķıbet Şāpūr dėk Ǿömrini yalġuzlik bilen ötkerür. Her işiŋge (8) ķıla sen yıraķnı endįşe ķılġıl. Ėmdi vaķt boldı maĥbūbġa vāśıl bolġıl dėdi. Ħuceste (9) ķopup barġalı arada ķılıp ėrdi. Śubĥnı ėlçisi nümāyān boldı. Barmaķı taŋla kėçeġa (10) māniǾ boldı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa urġay kös

Barmaķıġa (11) sebeb bolup māniǾ

Düşmen-i Ǿuşşāķ ėrür śubĥ ħuros

Yėgirmi Yėttinçi Kėçesi

Zerịr-i şaǾr-bāfnıŋ (12) Ĥikāyesi, Zerịr-i şaǾr-bāf taĤśịl-i māl üçün Şām vilāyetige barıp şermende bolup yanġanı

(13) Gūyā ki nessāc-ı felek zerrịn maġrib vilāyetiġa kirgende māh kār-gāh-ı maşrıḳdın ŧulūǾ ḳıldı. Ĥuceste (14) Ĥüsn belāsını özige tertịb bėrip raǾnālıḳ raĥşıġa süvār bolup ŧūŧịni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim (15) ey yār-ı cānị ve muĤabbet-i dü-cihānị dest-gịrlıḳ ḳılġanıŋ maǾlūm boldı. (...) saŋa meni maślaĤatımnı **[92a]** (1) ḳılmaḳ ve kār u bārımı bir kenāreġa çıḳarmaḳ lāzım u lā-büdd turur. Ammā seniŋ maślaĤatıŋnı ĥılāf (2) körermen dėdi. Anda ŧūŧị dėdi kim ey Ĥuceste tā keyġaça Ǿitāb şemşịrini maŋa Ĥavāle ḳılasen. Eger bu şemşịr (3) bilen başımnı alsaŋ rıżā bėrür-men. Ve-lịkin ādemị-zādnı cidd u cehdi hēç yėrge yėtmes bị-taḳāżā (4) Ĥudāvendi kūşiş bilen müyesser bolmas. Seni mundaġ taḳāżā ḳılġanıŋ Zerịr-i şaǾr-bāfge (5) oĥşaydur dėdi. Ĥuceste soradı kim Zerịr-i şaǾr-bāfnı vāḳıǾası ḳaydaġ dėp ŧūŧị Ĥikāyet (6) ḳıldı kim ǾIrāḳ zemịnde Zerịr nām şaǾr-bāf bar ėrdi. ŞaǾr-bāflıḳda yed-i beyżā körsetür (7) ėrdi. Bir laĤża bị-kesb [ü] kār olturmas ėrdi ve bir sāǾat ārām almas ėrdi. Ve anı bir (8) dostı bar ėrdi ve ol dost toḳur ėrdi, yana mundın bölek hüneri yoḳ ėrdi. Bir küni (9) dostnı körgeni bardı. Körer kim dostnı öyni bala barḳasını ve mülk [u] emvālini temāşā ḳılsa kāse-(10)-hā-yı zerrịn ve (...) Kirmānị bilen ārāste dostı ŧaǾāmhā-yı günāgün ve niǾmethā-yı reng-ā-(11)-reng kėltürdi. Zerịr köŋlide dėdi kim men pādişāh u emürlerġa ser-pāynı men toḳur-men. (12) Dostum fuḳarānı sebedni toḳur, bu ėkki hünerni ḳaydası ber-Ǿakis vāḳıǾa bolupdur. Hüner bābıda bolsa (13) men zer-dārraḳ bolsam kerek ėrdi, dostum nāmurādraḳ bolġay ėrdi dėdi. TaǾaccüb (14) ḳılıp Ĥarf-ı Ĥikāyege tüştiler, dostı dünyāsını bisyār ḳılıp ve ġayr mükerrer nėmerselerni teferrüc ḳılıp (15) taḳrịr ḳıldı. Zerịr ĥayāl ḳıldı kim ān-heme zer-dārlıḳ seferni ĥāśiyyetidür dėp öyge kėldi. Köçige **[92b]** (1) dėdi kim ey rūzgār-ı muvāfıḳ ve ey ġam-güsār-ı lāyıḳ men bir nėçe vaḳt sefer iĥtiyār ḳılur-men. Bu şehrde kesb [ü] kārımnı (2) sūdını körmedim. Şāyed ki sefer ḳılsam hünerni fāyidesini körgey-men. Çirā ki ḳaşıdaki kesbni (3) ḳadri yoḳ, śedefdin acıramaġan dürrni iǾtibārı yoḳ bereketni Ĥareketde dėpdür-(4)-ler dėdi. Köçi ayttı kim ey Zerịr bu ĥayāl-i fāsidni taşla. Ĥudā TeǾālā bėrgen rızḳ-ı rūz-(5)-sıġa ḳanāǾat ḳılmaġan đalāletdür. Ezelde Ĥudā TeǾālā rūzị ḳılġan bolsa elbette (6) naśịb bolur. Eger Ĥudā TeǾālā naśịb ḳılmaġan bolsa cidd [ü] cehd bị-fāyide turur. Beyhūde seferni (7) iĥtiyār ḳılma kim bir kün Sulŧān İbrāhịm Edhem ŧaǾām yėp olturup ėrdiler. Bir zenbūr kėlip (8) bir munça ŧaǾāmdın köterip kėtti. Sulŧān zenbūrnı arḳasıġa kirip bardılar.

Körerler kim (9) bir ḳuçḳaçı gūr yėrge (...) yatıpdur. Zenbūr şol alıp barġan ŧaÓāmnı ḳuçḳaçını (10) aġzıġa salıp yandı. YaÓnį Ħudā TeÓālā hēç bendesini bį-rūzį yaratḳan ėmesdür dėdi. (11) Zerįr-i şaÓr-bāf ayttı kim ārį rāst ayta-sen ammā bir gūştnı ĥareketde dėpdürler. Çirā ki (12) loḳmanı ornıdın kötermese aġzıġa özi kirmes, taşır özidin turmasa şikārġa (13) yėtmes dėp zen ferzendini Ħudā TeÓālāġa tapşurup Nişābūr vilāyetiġa bardı. Nėçe müddet (14) Nişābūr vilāyetde kesb [ü] kār ḳılıp bir munça pūl taptı. Dėdi kim bu pūlumnı öz şehrimde yār-i (15) (...) bilen ferāġatge śarf ḳılsam yaħşı bolur dėp ÓIrāḳ zemįnġa yandı. Bir ėkki menzil yörüp **[93a]** (1) bir köhne ribāŧge yėtti. Tündin bir Ĥiśśe ötüp ėrdi közi uyḳuġa bardı. Körer kim hevādın (2) ėkki ḳuş śūretlıḳ nėmerse žāhir boldı. Birbiridin soradı kim sen nė kişi sen? Śūret (3) cevāb bėrdi kim men bu kişini kesb [ü] kārıdur-men, yana biri dėdi kim men bu kişini baħtıdur-men (4) dėdi. Baħtnı śūreti kesbni śūretige dėdi kim Zerįr-i şaÓr-bāf yaÓnį Ĥāli bāfnı hēç ħazįne ve defįne-(5)-si yoḳ, sen munça mālnı ḳandın aldıŋ dėdi. Kesbni śūret dėdi kim meni resmim bu ki (6) eger kimerse bir nėçe vaḳt maŋa iş buyurġu dėk bolsa ol kişi żāyiÓ ḳılmas-men. Elbette ol (7) kişige bir nėmerse baradur-men. Eger seniŋ Óināyetiŋ bolsa sūd ḳılur ve eger seniŋ Óināyetiŋ bolmasa (8) ve meniŋ mürüvve[t] ḳılġanım sūd ḳılmas ve riÓāyet ḳılġanım nefÓ ḳılmas dėdi. Zerįr bu tüşni (9) körüp uyḳudın oyġandı. Baḳsa ança tapḳan naḳdįnesini oġrı alıp kėtipdür baḳıp (10) Ĥayrān boldı. Zerįr-i bį-çāre yana Nişābūrġa yandı. Bir nėçe müddetler yana kesb [ü] kārġa meşġūl boldı. (11) Bir munça naḳdįne ḳolıġa kėltürüp yana öz şehrige Óāzim boldı. Yana şol menzilige tüşti, tün-(12)-din bir Ĥiśśe ötüp ėrdi. Bāz közi uyḳuġa meyl ḳıldı. Hemānā ki yana şol tüşni (13) ḳorḳup oyġan naḳdįnelerini oġrı alıpdur. Ħaber-dār bolsa uyḳıdın hem nā-murād-(14)-raḳ bolupdur ḳażāġa rıżā bolup dost [u] düşmenġa külgü bolurġa boyun sunup öyge (15) kėldi. Peşįmān u nedāmet hēç fāyide bėrmedi. Köçi bu aĥvālni körüp ayttı kim seniŋ bu ḳılġanıŋ şeġālġa **[93b]** (1) oħşaydur dėdi. Zerįr şeġālni vāḳıÓasını soradı. Köçi şeġālni vāḳıÓasını ḳıldı dėdi kim (2) burnaḳı zamānda bir kişini atı ḳotur bolup ėrdi. Yāl [ü] ḳuyruġıdın acıradı. Ėgesi (3) bu atnı evḳāt ḳılsun dėp ḳoyup iberdi. Bu at her gūşede ve her bįşede yörür ėrdi. (4) Nā-gāh bir şeġāl bir sıçḳannı paylap olturup ėrdi. Közi bu atnı bordaḳıġa tüşti, kör-(5)-di kim kemāl-i uluġlıġıdın öz alıp yėrge yėtey dėp turupdur. Şeġāl ħayāl ḳıldı kim (6) bir sāÓatdın kėyin üzülüp ḳalur dėp sıçḳannı taşlap arḳasıdın yöridi. Nė çend zamān (7) ėrgeşip yöridi ėrse üzülüp ḳalmadı. Ħaber-dār bolsa üzülmes ėken anıŋ üçün (8) ŧamaÓ-gįr-i ħalḳnı ħayālni aŋa oħşatıpdurlar. Şeġālniŋ mādesi Óitāb ḳıldı kim ey aĥmaḳ (9) tolanı ŧamaÓıda bolup azdın ḳoruḳ ḳaldıŋ dėdi. Şeġāl ayttı kim azġa ḳanāÓat ḳılmaḳ

(10) kim himmetlikdin ėrür āsān işḳa ḳol ḳoymaḳ bes ṭabįÓatlikdin turur. Eger kişi şikār (11) ḳıladurġan vaḳtda ḳotas yā ḳulan yā kėyik uçrasa elbette tavışḳannı ḳoyup bularnı (12) alġuluḳ dėp anı arḳasıdın üzülmes. Anıŋ ṭamaÓıda taşaḳsız ḳalur köçiġa (13) şermende bolur dėp ṭūṭį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste ādem-zād cidd [ü] (14) cehddin murādıġa yėtmes yaħşı yārį bėrmese maḳśūd ĥāśıl bolmas. Ėmdi vaḳtdür kim (15) barıp maĥbūbnı viśāliġa yėtgey-sen ve her işige ḳıla-sen āħiriġa baḳġay-sen dėdi. Ħuceste **[94a]** (1) maĥbūb viśāliġa yėtip barġay ve murādını ĥāśıl ḳılġay. Kėçeni siyāh-pūş leşkerini aḳ Óalemi nümāyān (2) boldı. Barmaḳı taŋla kėçeġa tevaḳḳuf taptı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa (3) urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

Yėgirmi Sekkiz-(4)-inçi Kėçesi

Külāl ĥaseb u nesebni pādişāhnı aldıda maÓlūm boldı, pādişāh ol mertebede mertebesini (5) bülend ḳılıp āħir mertebede bėrgen inÓāmını alġanı

Gūyā ki külālni kūze-yi zerrįni dėk āfitāb maġrib-(6)-niŋ deryāsıġa çomdı. Ābdār-ı sįmįn māh maşrıḳ yaḳasıdın baş çıḳardı. Ħuceste taŝvįr (7) u teşvįş bilen ruĥśat alġanı ṭūṭįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey menbaÓ-ı maÓānet bir kün müómin (8) ħalįfeni ḳaşıġa bir kişi kėlip dėdi kim yā ħalįfe men ÓArab ferzendį bolur-men, nėme tiley-sen dėdi-(9)-ler. AÓrābį ayttı kim ĥacge barur-men dėdi, ħalįfe ayttılar yol bolsun. ÓArab yana dėdi kim yā ħalįfe (10) zād-ı rāĥilim yoḳ dėdi. Ħalįfe ayttılar kim andaġ bolsa saŋa ĥac vācib ėmes dėdiler. (11) AÓrābį yana dėdi kim yā ħalįfe sendin bir nėme tilep alġanı kėldim ammā ḳunūtġa kėlmedim dėdi. Ey ṭūṭį (12) her nė sendin tilesem kėlām-ı şįrįn ve ĥikāyet-i rengįn bilen maḳśūdımdın kėyin sala-sen (13) dėdi. Ṭūṭį ayttı kim ey Ħuceste ol maĥbūbnı ĥaseb ü nesebni bilmaḳ tā ki ḳāÓide-yi muĥabbetge muvāfiḳ (14) ėken mü nā-muvāfiḳ ėmes mü, çünān çi pādişāh külālni ĥaseb [ü] nesebni maÓlūm ḳıldı ammā ḳāÓidege (15) lāzım ėrdi anı buzmadı dėdi. Ħuceste soradı kim külālni

vāḳıÓası ḳandaġ dėdi. Ŧūtį ayttı kim **[94b]** (1) fülān vaḳtda bir külālį bar ėrdi kim heme külāllerdin üstād ėrdi. Çarĥ-ı felekni gerdişidin (2) nā-ĥoş bolup bir (...) urdı. Dükkānıġa kirdi kārıġa meşġūl boldı ve mestlik (3) bilen yasaġan kūzeleri pesendiġa kėlmedi ve bu ḳılġan kūzeleridin köŋli (4) ĥorsend bolmay, ġażab birlen yėrge urup ėrdi. Sınuḳları birbirige tėgip kūzeni (5) sınuḳı kėlip külālni yüz közige tėgip cerāĥat ḳıldı. Bir nėçe künler merhemler ḳoyup cerāĥatı (6) śıĥĥat taptı. Bu cerāĥatlarnı eŝeri gūyā ki nįze ve şemşįrniŋ cerāĥatı dėk daġ bolup ḳaldı. (7) El-ḳıśśa bir nėçe müddetdin kėyin bu şehrde ḳaĥŧçilik boldı. Bir pārçe nānnı her nėmedin ḳadrlik (8) taptılar, nā-çār istey külāl hünerini taşlap sipāhāne ser-pālar kėyip yana özge şehrge barıp (9) ol şehrni pādişāhıġa barıp nöker boldı. Pādişāh külālni yüzide bu nişā[ne]lerni körüp ĥayāl (10) ḳıldı kim elbette bu kişi bahādırlıḳ cihetidin cerāĥatlik bolġandur, çirā ki yüz közide şemşįrni (11) nişāneleri bar dėp bahādırlar ḳatarıda orun bėrdi. Bir nėçe zamāndın soŋra pādişāhnı (12) memleketiġa bir ŧarafdın uluġ yaġı kėldi. Pādişāh külālni leşkeriġa menśūbını iżāfe ḳıldı. Bir küni (13) pādişāh soradı kim ḳaysı bahādırnı evlādıdın bolur-siz? Külāl rāstnı aytmaslıḳĸa çāre (14) tapmadı, aĥvālni maÓlūm ḳıldı. Pādişāhnıŋ ġarażı fevt bolgaç küldi yana kişini leşker başı (15) ḳılıp ser-efrāz ḳılıp ėrdi. Külāl Óarż ḳıldı, ey pādişāh-ı Óālem ol mertebede ĥadem ü ĥaşemni ḳatarıda **[95a]** (1) orun bėrdiler. Uluġlar birle hem-nişįn ve hem-ŧabaḳ ḳıldıŋ. Eger bu ĥıźmetni bendeni atıġa bitü-(2)-seŋ Óayn-ı ŝevāb ve maĥż-ı kemāl bolur dėdi. Pādişāh dėdi kim ey külāl seniŋ aśl nesebiŋ (3) maÓlūm boldı, her işni münāsebetide lāyıḳ kişi kerek, kişi bolġan bilen ādem-zād berāber ėrmes. (4) Bu iş seniŋ bilen güşād tapmas, çünānçi şeġālni beççelerdin şįrni beççeleri mümtāz boldı (5) dėdi. Külāl ḳandaġ bolup mümtāz bolgen ėken dėdi. Pādişāh dėdi kim fülān vaḳtda (6) bir bįşe bar ėrdi lāle-zār-ı dil-keş ve merġūb-ı bį-ġış. Bir küni şįr şikārġa çıḳtı, çendān yöridi (7) hēç śaydı uçramadı, ĥuşk ĥālį kėlip bįşeni yaḳasıda ĥayrān-vār turup ėrdi. (8) Şeġālni balalardın ėkki nėçesi uçradı. Gūyā ki bir pārçe gūşt dėk der-ĥāl şįr müşk dėk (9) taşlap öyge alıp kėldi. Mādesini aldıġa ḳoydı kim ey cüftüm oşbu mużġanı taptım. (10) Yėmege meni köŋlüm ḳabūl ḳılmadı, raĥm ḳılıp saŋa alıp kėldim. Men bu kün açlıġḳa ŧāḳat (11) ḳılur-men ėmes taĥammül ḳılmas-sen. Bu ŧaÓāmnı tenāvül ḳılġıl dėdi. Mādesi dėdi kim sen (12) bilgil bį-raĥmlik seniŋ śıfatuŋdur ve meni ėkki kiçik Óıyālım bar. Mażlūmlar Óıyāllarıġa merĥūm (13) bolurlar. Eger ĥᵛāhlasaŋ bu yetįmlerni anası dėk perveriş ḳılsam dėdi, şįr yaĥşı bolur dėdi. (14) **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį raĥm ķıl kiçiklerġa

ÓĀķil ėrseŋ bu sözni yād alġıl

Raĥm ķılġannı kim körüp şįrdin

(15) Şįr dėk raĥm özüŋge lāzım ķıl

Şįrniŋ mādesi şeġālni balalarını özini balası dėk **[95b]** (1) perveriş ķıldı. Şįrni balaları bularnı uluġ aġalarımız dėp gümān ķılıp yörür (2) ėrdiler. Şeġālni balaları şįrni balalarını kiçik ögemiz[91] dėp yörür ėrdiler. Şu bu tarįķa bilen (3) birbirleri birlen hem-ĥāl ve hem-maķāl bolup çoŋ boldılar, muĥabbetleri ber-kemāl boldı. (4) Bir küni şįrni bala[la]rı bilen şeġālni balaları şikārġa çıķtılar. Yolda bir fįl-i mest uçradı, (5) bularġa ķaśd ķıldı. ŞecāÓat himmetlik ve dil-āverlikde şįrni balaları öz źātıdın (6) ėrdi. Ķahr u ġażab bilen fįlġa rū-be-rū boldılar. Tiş çengelleri bilen fįlġa raĥm saldılar (7) ve fįlni ķaçurdılar. Vaķtį ħaber-dār bolsalar şeġālni balaları bir pinhān yėrde yaşunup yatıpdur-(8)-lar. Çirā ki şeġāl źātıda himmet ve şecāÓat yoķ aślı nā-cinś ėrdi. Ammā şįr beççeler bilen (9) perveriş tapġan üçün özini şįr beççelerge oħşatıp yörür ėrdi. Ey külāl sendin bu (10) mühim kifāyet tapmas. Seni ol vaķtda uluġ ķılıp āĥir mertebede Óazl ķılmaķ ķāÓidedin (11) taşķarıdur dėp çūb-dārlar ornıda cāy bėrdi dėp tūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. (12) Dėdi kim ey Ħuceste maĥbūbġa evvel vefā körsetip āĥir vaķt acıraşķuluķ ėmes dėp naśįĥatler (13) ķıldı ve yana dėdi kim ey Ħuceste bu sāÓat yaĥşı sāÓatdur, barġıl matlūbnı ķolıdın bėrmegil (14) dėdi. Ħuceste ķopup şundaġ ķılġay bir tarafdın şįr-i ġurrān dėk āfitābnıŋ eŝeri žāhir boldı. (15) Barmaķı taŋlaġa tevaķķuf taptı.

Yėgirmi Toķķuzunçı Kėçesi

Şįr-i siyah-gūş māh maşrıķ vilāyetidin **[96a]** (1) ħurūc ķıldı. Ħuceste çehresini āfitāb cebhesini māh dėk ķılıp ruĥśat alġanı tūtįni (2) ķaşıġa kėldi. Dėdi kim ey sermāye-yi sürūr ve ey gūyā-yı Ŧūr, meger sen meni dil-gįr bolġanımġa ħoş (3) bolur ėken sen ve ħorsend bolġanımġa dil-gįr bolur ėken sen. Çirā ki ġamımnı üleşmey-sen (4) ve hēç

[91] Yazmada "öge" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcüğün aslı "ögey" dir. Bk. **ögey** (dizin-sözlük).

maślaĥat körsetmey-sen dėdi. Ŧūṯį-yi murġ-ı mekkārį ķasem bünyād ķılıp dėdi ki (5) Óan-ķarįb murādıŋġa yėtküredür-men. Vaśiyyetim bu kim maĥbūbġa mülāķāt bolġanda ĥādiŝe rūy bėrse (6) tedbįr birlen özüŋge siyah-gūş dėk ħalāślik bėrgey-sen dėdi. Ħuceste ķandaġ ħalāś (7) taptı [dėdi]. Ŧūṯį Ĥikāye ķıldı kim fülān vaķtda bir merġ-zār-ı ħoş ve lāle-zār-ı dil-keş bar ėrdi. (8) [Bir şįr] bu bįşede maķām tutup ėrdi. Bir vaķt bu şįrġa sefer ķılmaķ lāzım boldı ve anı ħıźmetide bir (9) śāĤib-i Óaķl maymūn bar ėrdi. Ornını maymūnġa emānet bėrip özi seferge kėtti. Ammā şįr bilmedi ki (10) būm-ı şūm ornıġa olturalmas, tülki şįrni ornıġa bolmas. Bir küni siyah-gūş temāşā ķılıp (11) yörise bu bįşe Óaceb nezāketlıġ vāķıÓa bolupdur ve bu bįşede ber-ķarār bolup vatan tuttı. Maymūn (12) dėdi kim nė Óaceb dil-gįr kişi ėken sen, bu bįşe şįrni menzil-gāhıdur Ĥaddiŋ bolur mu şįrniŋ (13) ornıda kėlip olturġay-sen dėdi. Siyāh-gūş ayttı kim ķadįmü'l-eyyāmdın bu yurt memleketni meni ata (14) babam sorap kėlgen maŋa mįrāŝdur, maŋa tėger dėdi ve eger bāver ķılmasaŋ veŝįķa nişānım hem bar ėrdi. (15) Maymūn bu sözlerdin mülzem bolup şįrni taħtnı siyāh-gūşge salıp çıķtı. Siyāh-gūşnı mādesi dėdi kim **[96b]** (1) ey cüftüm bu işni zebūn ķıldıŋ, mebādā şįr kėlse bizni bį-ser-encām ķılur, vaķtlik bu yėrdin (2) bir cāyge baralı dėdi. Siyāh-gūş ayttı kim ey ħātūn sen bilmes-sen Óaķlnı aldıda rūz-(3)-nı ķıymeti bolmas, şįrni zūrı bolsa Óaķl toġrısıda yurt bizni bolur dėp dil-cemÓlik (4) birle olturdı. Köçi hergiz ķabūl ķılmadı ve ayttı kim mekr [ü] Ĥįle bilen ķutulaman dėgeniŋ ħayāl-i (5) fāsid turur, mekr [ü] Ĥįleni Óāķıbeti bį-Óilāclik turur, mekr [ü] Ĥįle bilen zinde-gānlıķ ķılġan āħiri (6) gürg ü şeġālġa oħşaydur dėdi. Siyāh-gūş gürg ü şeġālni vāķıÓasını soradı. Mādesi (7) ayttı kim fülān vaķtda gürg, şeġālni bir külbe-ħānesige yaşunup kirip olturdı kim şeġāl (8) kėlse tutġay, bir vaķtdın soŋra şeġāl otaġıġa kėldi. Körer kim ġayr kişini izi bardur, (9) kirip yanıp çıķķanı maÓlūm ėmes. Köŋlide dėdi kim bilip bolmaydur mebādā düşmen-i ķavį-heykelį (10) kemįn ķılıp cānımnı ķaśdıda bolsa bį-endişe kirgenim zebūndur āzmāyįş üçün külbe-ħānemge üç (11) mertebe ķıçķıray. Eger kişi ķara bolsa ünümni ėşitip çıķar, dil-cemÓ bolġanım yaħşıdur dėdi. Ķıçķırdı kim (12) ey külbe-ħānem śıĤĤat selāmet bar mu sen dėdi. Gürg bu āvāznı ėşitip Ĥayrān boldı. Dėdi kim (13) hēç kişini külbe-ħānesidin śāĤib-i ħānesiġa āvāz kėlgeni yoķ. ÓAceb iĤtimāli bar ki şeġālni külbe-ħāne-(14)-sidin āvāz çıķar ėken dėdi. Şeġāl yana ķıçķırdı kim ey külbe-ħāne her bar ki kėlsem āvāz (15) āvāz ķılsam nişān bėrür ėrdiŋ, Ĥālā hēç nişāne žāhir bolmaydur dėdi. Gürg ayttı kim şeġāl **[97a]** (1) rāst aytadur egerçi āvāz ķılmasam hem nişāne bėlgürey dėp turdı. Yana şeġāl āvāz (2) ķıldı kim ey külbe-ħānem eger sen āvāz bėrseŋ kirey bolmasa kėlgen yolumge kėtey dėdi. (3) Gürg endįşe ķılıp dėdi kim eger bu defÓa

āvāz bėrmesem şeġāl yanıp kėter ve meni ġażabım fevt (4) bolur dėp āvāz bildürdi. Şeġālġa maØlūm boldı kim külbe-ħānesiġa gürg kiripdür. (5) Yaķın yėrde bir çofān ķoy otlatıp yörür ėrdi. Şeġāl barıp çofānnı ķıçķırdı. (6) Çofān şeġālni ġarażı nėme ėken bilen dėp kėldi. Soradı kim ey şeġāl nė vechdin (7) meni ķıçķırdın sen dėdi. Şeġāl çofānġa külbe-ħānesige kirgen gürgni beyān ķıldı. Çofān bu (8) ħaberni ėşitti, vaķtnı ġanįmet tapıp cemāØasıġa ħaber salıp yıġılıp kėlip gürgni tutup terisige saman (9) tıķtılar. Şeġāllar bu belādın ķutuldılar dėdi. Siyāh-gūş ayttı kim ey cüftüm gürgni Ĥikāyesi (10) ādem-zādnı Øaķlı elbette mekr [ü] Ĥįledin yıraķdur, şu bu mükālemede turup ėrdiler. Şįrni şerefesi (11) žāhir boldı. Fi'l-ħāl maymūn şįrni aldıġa bardı, siyāh-gūş yurtnı alġanını beyān (12) ķıldı. Bu vāķıØanı ėşitip şįrni ġażabı kėldi. Siyāh-gūşġa başlaġıl dėdi ve ķademini ilgeri (13) ķoydı. Yana endįşe ķıldı kim ey būzine siyāh-gūş dėgen heme derendelerni pādişāhı oħşar, (14) şecāØatde ve himmetde mendin ziyāde oħşar, ķorķmay yurtumnı basıp olturupdur dėdi. (15) Maymūn dėdi kim ey şįr sendin hem ġālib kişi bar mu dėdi. Şįr dėdi kim ey būzine Ħudā Tebāreke ve TeØālā **[97b]** (1) zūrdın zūr dādluġdın uluġ yaratķan ėmes mü? Eger çendį ki peşşe Ĥaķįrdür Ħudā TeØālā (2) taķdįri aŋa yār bolsa her-āyįne fįl dėk zeber-destġa ġālib kėlür dėp (...) bolup (3) öy tarafıġa yöridi ve her tarafdın ħaber-dār boldı. Siyāh-gūşnı mādesi dėdi kim her nėmersedin (4) ķorķsam başımġa yėtedür dėdi. Siyāh-gūş körer kim şįr kėlipdür, Ħudā TeØālāġa tevekkül ķılıp (5) mādesiġa ayttı kim ey ħātūn vaķtā ki şįr yaķın kėlse sen balaŋnı yıġlat kėl. Men balalarıŋ (6) nėme üçün yıġlaydur dėsem şįrniŋ gūştıdın bölek gūştnı yėmeydür-men ve yėdür dėgil (7) dėdi. (…) şįr külbe-ħānesini ėşikige kėldi. Şįr ķulaķ tutup baķtı ėrse siyāh-gūş-(8)-nı balaları yıġlaydur. Siyāh-gūş mādesidin soradı balalarıŋ nėmge yıġlaydur. Mādesi (9) cevāb bėrdi kim şįrni gūştıdın bölek gūştnı yėmey-men (…) dėdi. Siyāh-gūş mādesiġa (10) dėdi kim ey balalarım si[z]lerni şįrni gūştı bilen mihmān ķıladur-men dėp şol niyetde (11) şįrni külbe-ħānesige kėlgendür-men. Bir nėçe kün bolupdur şįr sefer ķılıpdur bu kün yā taŋla (12) kėlür kėlgen zamān sizlerġa tutup bėrür-men. Şu bu şįrni gūştı bilen sizlerni mihmān (13) ķılur-men dėdi. Bu sözni şįr ėşitip bį-tāķat bolup yandı. Dėdi kim ey būzine men (14) aytmadı mu Ĥarįf-i ķavį-heykelįdür kim meni közige eylemey kişi ornıda körmey kėlgendür. (15) Eger ħaśm-ı žaØįf bolsa ėrdi hergiz şįrni ornıġa kėlmes ėrdi dėdi. Maymūn ayttı kim ey **[98a]** (1) şįr sen anı aldıġa kirmaķda ķorķsaŋ sen barıp ėşikde turġıl. Men seni kėlgeniŋni (2) siyāh-gūşge aytay dėdi. Yurtuŋnı salıp kėter siyāh-gūş civānįdür žaØįf munça-(3)-lik bilen ķorķup yanmaķ lāzım ėmes, bu ķılġan işiŋ zebūn dėdi. Maślaĥat-(4)-dın şįr endek ķuvvet aldı, ėşikge kėldiler. Siyāh-gūş mādesiġa dėdi kim yana

balaŋnı (5) yıġlatġıl dėdi. Mādesi yana balasını yıġlattı, siyāh-gūş dėdi kim ey şāh-ı sibāӾnı (6) balaları bir sāӾat śabr ḳılıŋlar. Şįr seferdin kėlgen ėmiş, būzine nām dostum bar ėrdi, (7) anıŋ bilen ant şart ḳılıp ėrdim. Şįrni alıp kėlmek bolup kėtip eger yalġan (8) aytıp alıp kėlmese būzinelerni zürriyātını ḳurutur-men, hemįn sāӾat alıp kėlür (9) şįrni sizlerge tirig tutup toyġarur-men, pādişāhlarnı balası ŧāḳatlik bolurlar (10) dėdi. Şįr bu sözni ėşitip köŋlide ayttı kim her-āyįne maymūn ĥįle ḳılıp meni ölümge başlap (11) alıp kėlgen ėken men munı bilip ėrdim bolmasa ḳaytıp kėlgen kişini munça mülāyemet-(12)-lik ḳılıp alıp kėlür mü dėdi. Meni ölümge alıp kėlgen ėken sen dėp maymūnnı (13) pārçe pārçe ḳılıp yırtıp saldı, özi yanıp kėtti. Mundın kėyin bu yurtnı atını atamadı. (14) Siyāh-gūşge bāḳį pāyende ḳaldı. Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi, dėdi kim ey Ħuceste eger maĥbūbge (15) mülāḳāt bolsaŋ şecāӾat bilen vāḳıӾadın ħalāś bolurnı fikride bolġay-sen dėdi. **[98b]** (1) Mundın ziyāde matlūbnı muntažır ḳılmaġıl dėdi. Ħuceste şundaġ ḳılġay-men dėp irāde (2) ḳıldı. Ol ŧarafdın kündüzni ėlçisi nümāyān bolup barmaḳı taŋlaġa māniӾ boldı.

(3) Otuzunçı Kėçesi

Zįnet ėkki balası bilen pelengġa mülāḳāt bolġanı ve Zįnet mekr ü ĥįle bilen (4) pelengdin selāmet ḳutulġanı

Āfitāb peleng dėk germ mizāc bolup sipihr-i devvārdın (5) maġrib deryāsıġa ġavŧ urġanda ay muӾtedil-mizāc bolup bedrlik derecesidin ötüp (6) maşrıḳ taĥtıġa çıḳtı. Ħuceste bātın cūşān ve žāhir ħurūşān ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Aydı kim ey (7) eşref-i eşrāf ü fużalā müşaĥĥaśdur kim tört nėmerse hergiz yanmas. Atken oḳ, aytken söz, (8) ḳażā, ötken Ӧömr. Bu tört cevher mendin zāyil boldı, aĥvālimġa raĥm ḳılġıl, çünān selāsil kim (9) Ӧilācnı ḳılġıl dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey ked-bānū her kim tört nėmersedin perhįz ḳılsa hergiz yamanlıḳnı (10) körmes. Biri ġaflet, ėkkinçi mizāc, üçünçi ıżtırāb hem ħūb ėrmes. Eger bu bābdın vāḳiӾ (11) bolsa özüŋniŋ Zįnet dėk tedbįr bilen ħalāś ḳılġay-sen dėdi. Ħuceste soradı kim Zįnet (12) nėçük ħalāś boldı. Ŧūŧį ayttı kim fülān vaḳtda Hindū vilāyetide bir kişi bar ėrdi. Ammā (13) köçi nihāyet bed-ħūy, ceng-cūy, yāve-gū, ḳabįĥ-śūret. Bir küni küyevsi ġālib kėlip (14) edeb-kārlıḳ ḳıldı. Köçi ėkki balası alıp śaĥrānı āheng ḳıldı. Bu dįv-çehreniŋ şekli şemāӧilidin (15) ġūl-i beyābān bāng ḳılmadı ve hēç perende žāhir bolmadı. Be-nā-gāh bu dįv-çehreniŋ ser-i rāhını **[99a]** (1) şįr tuttı. Ḳaśdı bu ėrdi kim bu dįv-çehreni ėkki balası bilen ŧuӾme ḳılsa. Mažlūm

müteĥayyir boldı (2) ve özni ḳılġanıdın peşimān bolup tevbe ve istiġfārġa meşġūl boldı. ÓAhd ḳıldı kim eger (3) bu varṫa-yı helāketdin ḳutulsam küyevimni emr-i fermānıdın tecāvüz ḳılmaġay dėdi ve yana (4) fikr ḳıldı kim şįrġa mekr [ü] ĥįle ḳılmaḳ kerek ve eger mekr [ü] ĥįle kār ḳılmasa ḳażāġa rıżā bėrmaḳ kerek dėp (5) pelengge bāng bā-heybet urdı. Dėdi kim ey peleng beri kėlgil, mendin bir söz ėşitgil dėdi. (6) Peleng bu sözni ėşitip müteĥayyir boldı. Ayttı kim ey Zįnet ne sözdür kim bį-endįşe vü bį-įbā aytur-sen (7) dėdi. Mažlūme dėdi kim bu memleketde bir şįr-i şerze bar, Óālemni çengeliġa alıp ħarāb ḳıldı ve (8) küni çendān ħalāyıḳnı şikār ḳıladur. Şol sebebdin heme ħalāyıḳ bu şįrġa her küni üç kişini (9) važįfe ḳılıpdurlar. Bu kün şįrni ṫuÓmesiġa ḳurÓa salıp ėkenler, ḳurÓa ėkki balam birle menin̆ (10) atımġa çıḳıpdur. Çāvūş kėlip şįrni yarlıġını maŋa yėtkür[d]i. El-ĥāl şįrni ṫuÓmesige baradur-men, (11) yaĥşı ħalḳnı evlādıdın bolur-men. Hēç kim meni ėşikimdin ḳoruḳ yanġan ėmes. Eger sen hem menin̆ (12) ḳaśdımda kėlgen bolsaŋ maĥrūm yanmaġıl. Bir balam bilen meni nıśfımnı yėgil ve yana bir balam bilen (13) nıśfımnı şįrġa ḳoyġıl, şįr hem aç ḳalmasun dėdi. Peleng ayttı kim ey Óavret bu ḳısm seĥāvet-(14)-ni hēç kimdin ėşitmedim. Kişi düşmenge mundaġ lutf [u] kerem ḳılur mu dėdi. Zįnet ayttı kim (15) bu ḳısm seĥāvetler ehl-i keremdin Óaceb ėrmes. ÓÖmer ÓAbdü'l-Óazįzni vāḳıÓasını ėşitmedin̆ mü **[99b]** (1) dėdi. Bir kün satḳun alġan ḳulları ÓÖmer ÓAbdü'l-Óazįzġa zehr bėrdi. Şol zamān carlap dėdi kim (2) ey ġulām maŋa nėme üçün zehr bėrdin̆ dėdi. Ḳul ayttı kim vezįr maŋa Óālem-i cihān altun vaÓde ḳıldı, (3) andın vücūdġa kėlgendür dėdi, tevbe ḳıldım dėdi. ÓÖmer ÓAbdü'l-Óazįz dėdiler kim ey ġulām bu on min̆ (4) tengeni alıp ħarcį ḳılġıl, men bu zehrdin amān tapmas-men. Ve-lįkin munda turmaġıl kim seni bu (5) işdin selāmet ḳoymaslar dėp yıraḳ ḳaçurdı. Ey şįr bu kün meni başımġa ölüm kėlipdür, (6) meni yėgü dėk sen el-ĥāl şįrdin sen ilgeri uçradın̆, saŋa lāzım boldum, bir balam birle nıśfımnı (7) sen yėgil, bir balam birle nıśfımnı şįrge ḳoyġıl. Ammā zįnhār bu memleketde turmaġay-sen, nėme üçün (8) kim şįr murdārnı hergiz yėmes. Munı nıśfnı kim yėdi dėp sorasa balam nā-çār aytar. Ol ĥālde şįrni (9) arḳanġa kirip her yėrge barsaŋ barıp öltürmey yanmas, bala barḳaŋnı esįr ḳılur dėdi. (10) Peleng kim bu sözni Zįnetdin ėşitti vehmge ḳaldı, ħayāl ḳıldı. Mebādā şįr şu bu ĥālde kėlse meni (11) bį-ĥużūr ḳılur, bir her ṫarįḳa munda turmaḳnı maślaĥat yoḳ dėp çünān ḳaçtı kim ėkki ferseng yėrge (12) barıp toĥtadı, şu bu ıżṫırāb bilen kėtip barur ėrdi. Yolda bir tülki uçradı, şįrdin (13) ıżṫırābnı sebebni soradı. Peleng mažlūmedin ėşitgen sözni tülkiġa ĥikāye ḳıldı. (14) Şol zamān tülki pelengni masĥara tutup dėdi kim ey aĥmaḳ seni şecāÓat dėpdürler, (15) ol mažlūm sendin ḳutulmaḳ üçün mekr ḳılıpdur. Elbette

mažlūm kişi başdın ayaġ **[100a]** (1) mekr ü ĥįledür. Mažlūm kişini mundaġ sözige girifte bolup şundaġ loķmanı (...) iberür mü? (2) Ĥālā hem bolsa ķoluŋdın kėlse anı müft ibermegil ve eger ħātırıŋġa ħalel vāķiӪ bolup ķor-(3)-ķsaŋ meni özüŋ birle hem-rāh alıp barġıl, devletiŋdin kebābġa iştihā-menddür-men (4) dėdi. Peleng ayttı kim ey rūbāh mažlūmeni aytķanı rāst bolsa sen bir töşükge ķaçıp (5) kirseŋ meni şįrġa ėletip bėrseŋ nė Ӫilāc ķılur-men dėdi. Tülki ayttı kim dil-cemӪ bolġıl, (6) Zįnetni her nė aytķanı ġalaŧ bilgil. Eger bāver ķılmasaŋ bir ŧınāb birle butumdın baġlaġıl, bir uçnı (7) özüŋni butuŋġa baġlaġıl, hem-rāh bolup bar ölüg ve meni ķaçķalı ķoymaġıl dėdi. Şįr ve tülki (8) şundaġ ķılıp Zįnetni ķaşıġa kėldiler Zįnet kim yıraķdın tülki ve pelengni kördi. Dėdi (9) kim yana bir Ӫilletį peydā boldı, muŋa bir bāng bā-heybet urmasam ve mekr [ü] ĥįleni tepretmesem her-āyįne meni (10) helāk ķılur dėp feryād ķıldı kim ey peleng seni ķoyup ibergenimge peşįmānda ėrdim-men, mažlūm (11) ėmesdür-men. Belki beyābānįdür-men her yėrde bolsaŋ yanıp yaĥşı kėlip-sen ve dįger bu ki (12) meni ħayālimni bilip peşkeşge tülkini alıp kėlip-sen ve men tülkini gūştı bilen rāžį bolmas-men (13) özüŋni cānġa bedel şįrni yā fįlni yā ķulan yā toŋuznı alıp kėlseŋ ġarażıŋge yiber-sen (14) dėp iĤtimālim bar ėrdi, ġalaŧ ķılıp ėken sen dėp iżhār-ı ġażab ķıldı. Tülki bu sözni (15) ėşitip ayttı kim ey peleng bu mažlūm ėmes ėken belā-yı bed ėken eger ķudretiŋ bolsa ĥiyel **[100b]** (1) ķılma ķaçalı dėdi. Der-ĥāl peleng bilen tülki kėlgen yolıġa ķırāb revān boldılar. (2) Tülkini baġlaġan ŧınābları derd-i ser boldı. Peleng hem teng boldı şu bu ĥāletide tülki (3) küldi. Peleng tülkige ġażab ķıldı kim ey ĥarām-zāde şundaġ vaķtda meni masĥara tutar-(4)-sen mü dėdi. Tülki ayttı kim ey peleng seni aĥmaķlıġıŋge köŋlüm küledür dėdi. Çirā ki (5) hemįn sāӪat arķamızdın yėtip kėlse nė Ӫilāc ķılur-miz. Fi'l-ĥāl ayaġımnı yazıp ķoya bėr-(6)-gil ki sen bir ŧarafge ve men bir ŧarafge ķaçalı bizni tutalmas bolsa kerek, bolmasa helāk buyur-miz (7) dėdi. Bu sözge peleng rāžį bolup tülkini ayaġını yazıp ķoya bėrdi, tülki ķaçıp bir töşükge (8) kirdi, peleng mundın kėyin hergiz bu memleketni atını tutmadı. Zįnet bu ŧarįķa mekr ü ĥįle bilen (9) pelengni çengelidin ķutuldı. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi, dėdi kim ey Ħuceste zamāne tülkisini (10) öyüŋġa salsalar peleng-i ĥādiŝe ve nā-dān ŧuӪmeni yėter ķılsa özüŋni şu bu ŧarįķada ķutķarġay-sen. (11) Ėmdi hēç māniӪ yoķ yol bolsun dėp ruĥśa[t] bėrdi. Ħuceste ķopup barġay bir ŧarafdın (12) kündüzni ġavġāsı žāhir bolup barmaķı taŋlaġa māniӪ boldı. **ĶıŧӪa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı (13) barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa urġay kös

Barmaķıġa sebeb bolup māniǾ

Düşmen-i Ǿuşşāķ ėrür (14) śubĥ ħuros

Otuz Birinçi Kėçesi

Şeġāl boyaķçını nįliġa çomup çıķtı, cemįǾ derendelerġa (15) pādişāh bolġanı

Gūyā ki FirǾavn āfitāb deryā-yı nįlġa ġavta urġanda Mūśā śalavāt[ü'r]-raĥmān dėk **[101a]** (1) māh maşrıķ taġıdın nümāyān boldı. Ħuceste müştāķ bolup ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ķaşıġa kėldi. (2) Körer kim ŧūŧį Ķāf-ı tefekkür dėk deryā-yı fikrġa çomup olturupdur, dėdi kim ey vāsıŧ-ı Ǿaķl u dāniş (3) ve ey ġurre-yi teǿemmül [ü] bįniş, seni ķaysı tefekkür bu ġamge saldı ve ķaysı elem endįşege giriftār ķıldı dėdi. (4) Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste meni seni maślaĥatıŋ bu ġamge ķoydı ve Ǿilācıŋ bu fikrġa saldı dėdi. (5) Eger seniŋ maĥbūbıŋ ĥaseb-i Ǿālį bolsa فهوالمراد[92] neseb-i Ǿālį bolmasa edna'l-ĥaseb ve'l-neseb bolsa ķorķu-(6)-nçum şundındur ki güher-i şeb-çirāġ eşk-i munçaķ birle teŋ bolġanıġa oĥşaydur. Eger źātı (7) nesebi zebūn bolsa şeġāl-i nįl dėk rüsvā bolur dėdi. Ħuceste şeġāl-i nįlįniŋ vāķıǾasını soradı. (8) Ŧūŧį ayttı kim burnaķı zamānda şįr ve pelengni bādiyeside bir şeġāl bar ėrdi. Bu şeġāl heme vaķt (9) şehrge kirip ŧabaķ ve ķaşuķnı yalap örgenip ėrdi. Ķażārā bir küni boyaķçını öyige (10) kiripdür, fi'l-ĥāl arķasıdın kirip kėldi, şeġāl bildi kim ķāfiye teng kėldi. Özini (11) ħumge urdı, istey boyaķçı o yan bu yan ķaradı tapmay ķaytıp çıķtı. Boyaķçı endek (12) (...) ķılıp çıķķunça şeġāl ħumdeki nįlde turup ħūb reng aldı. Taşķarı çıķıp özige (13) ķaradı, Ǿaceb zįbā renglik bolupdur. Śaĥrāġa çıķıp baķtı ėrse özini heybetlik ve selāmet-(14)-lik kördi ve yana böleklerġa hem özini uluġ körsetti, çirā ki felek nįl-gūn ĥareketdin (15) hēç cān-verni bu rengde körgüzgeni yoķ ėrdi. Hēç cān-verni ĥayvān ŧāyifesidin kebūd-**[101b]** (1)-pūş bolġanını hēç ferzend-i ādem hem ėşitgeni yoķ ėrdi. Heme cān-verler ve derendeler munı (2) kördiler, libās-ı saltanatıdın ķorķup hemeleri

[92] Fe-huve'l-murād: Murad budur.

iṯāÓat ḳılıp fermān ber-dār boldılar. Şįr ve (3) peleng ornıda bįÓat ḳıldılar. Gürg ve fįl bįÓat ḳılıp muṯįÓ u fermān ber-dār boldılar. ÓAceb (4) ĥāleti ki cāme-yi nįlį sebeb-i mātem ėrdi, şeġālġa mūcįb-i şādį boldı. Kök ser-pāy Óalāmet-i (5) ġam [u] endūh ėrdi ve muŋa vāsıṯ-ı ĥoş-Ĥāllıḳ boldı. **ḲıṯÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį çarĥ işidür şaÓbeźe-bāz

(6) Mekridin bolmaġay-sen emįn

Evlā bėrgüsi saŋa tırnaḳ

ÓĀḳıbet yėrge bolġusı ġam kėyin

(7) Şeġāl teveccüh ḳıldı kim sırrıdın kişi muṯṯaliÓ bolmaġay ve aĥvālidin vuḳūf tapmaġay. Heme va-(8)-ḳt żaÓįf cān-verlerni ḳaşıda saḳladı. Uluġ ve pür-dil Ĥayvānlarnı ḳaşıġa (9) kėlgeni ḳoymadı. Evvelġı śafda tülkiler ve şeġāllarġa orun bėrdi. Ėkkinçi śafda (10) gevzenlerġa orun bėrdi. Üçünçi śafda gürg ve būzinelerġa orun bėrdi. Tör-(11)-tünçi śafda bebr ve pelengge cāy bėrdi. Bėşinçi śafda şįr ve fįlġa orun bėrdi. El-ḳıśśa (12) şeġālni devleti kündin künge ziyāde boldı. Hēç kem Ĥālıdın ĥaber tapmadı ammā şeġāl-i bed-(13)-aśl felekni Ĥareketdin bu devletġa maġrūr boldı. Melik-i memleket yalġuz pādişāh boldı. (14) Tülki ve şeġāldin nāmūs ḳıldı ve özini cinsiġa nefer ve bünyād ḳıldı ve özidin (15) yıraḳ ḳıldı ve derendelerni özige yaḳın ḳıldı. Ammā bu işni arḳasıġa ḳaramadı **[102a]** (1) ve āĥir-i kārnı endįşe ḳılmadı ve yaĥşılarnı ḳılur işni ḳılmadı. ÓĀḳil ol kişidür kim (2) āĥir-i kārġa endįşe-mend bolġay taŋla nėme vāḳiÓ boladur bolmaydur teǿemmül bilen bolġay. (3) El-ḳıśśa şeġāllar ve tülkiler āvāz ḳılsalar, naġme nevāġa meşġūl bolsalar bu şeġāl hem şular (4) bilen hem āvāz bolur ėrdi ve āvāzı özige belā boldı. **ḲıṯÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį yaĥşı iş yıraḳ (5) ḳaramaḳ

Bu közüŋ birle körgeniŋ iş ėmes

Köp kişi aldını körüp ziyān tarttı

(6) ÓAḳl közni rūşen eyler pes

Bir kėçe şeġāl naġmesiġa meşġūl bolup ėrdi. Tülkiler hem (7) şeġālġa ķoşulup naġme ķıldılar. Heme sibāӾlar şeġāl bilen tülkini naġmesini ėşitip (8) Ĥayrān boldılar ve endįşege ķaldılar. Bildiler kim bu aśl-ı neseb ėmes ėken ez-cümle-yi evlād-ı (9) şeġāl ėken. Birbirleriġa dėdiler kim ķaysı pādişāh ve pādişāh-zāde kemterįn ħıźmetkār-(10)-ları bilen ķoşulup naġme vü nevā ķılıpdur ve āvāzıġa maġrūr bolupdur ve bu nė ihānetdür ki (11) şeġālni Ĥükm fermānını tutup inķıyād ķılġanımız mekr bilen bizlerge pādişāh bolupdur. (12) Maślaĥat şoldur ki nįl-gūn libāsını alıp özini ķanı bilen ķızıl ser-pāy kėydürsek (13) nėçük bolur dėp maślaĥat ķıldılar. Andın soŋra yek-pāre şeġālġa ħurūc ķıldılar. Şeġāl ķaçıp (14) özini cemāӾasıġa ķoşulup yaşundı. Şeġāller dėdiler kim seniŋ uluġ bolġanıŋnı (15) ve cemįӾ derendelerge pādişāh bolġanıŋnı ėşitip aydük rāst mu yā ġalaṭ mu dėdiler. **[102b]** (1) Şeġāllarġa be-tamām Ĥālnı evvel ü āĥir beyān ķıldı. Heme şeġāl aŋa taӾne ķıldılar. Dėdiler kim (2) ey nā-inśāf tamām ħoş sibāӾ saŋa bįӾat ķılsalar özüŋge lāyıķ ėmes. Devletge (3) müşerref bolġandın soŋ evvelġı ħūyuŋnı ķılsaŋ her-āyįne devlet sende toĥtar mu? Her kim devletni (4) ķadrini ve salṭanat Ĥürmetini saķlamasa sūdā-gerni ėşekige oĥşar dėdi. Şeġāl sora-(5)-dı kim sūdā-gerni ėşekige nėme vāķıӾa bolup ėken dėdi. NeӾam aŋa Ĥikāye ķıldı kim fülān vaķtda (6) sūdā-gerį bar ėrdi. Devleti nihāyetiġa yėtip yandı, saӾādeti nuĤūsetge bedel boldı. Bu ėşekni (7) āĥir hergiz saman yüzini körmey, sarġarıp yörür ėrdi. Evķātı yoķluķıdın ķıyāmet (8) bāzārıġa ayaġ ķoyġalı çaġlap ėrdi. Ħᵛāce kördi kim ėşekni reng-i ruĥsārı zebūn (9) bolupdur, ĥᵛāceni öyde şįrni terisi bar ėrdi. Fi'l-Ĥāl ĥᵛāce ėşekge kėydürüp (10) dėdi kim ey ėşek ėmdi her zirāӾatge kirgü dėk bolsaŋ seni şįr ħayāl ķılıp ķaşınġa (11) hēç āferįde kėlmes ve ādem ferzendi be-ṭarįķ-i evlā kėlelmesler dėp ķoya bėrdi. Ve yana (12) naśįĤat ķıldı kim ey ėşek zįnhār bed-Ĥareketlik ķılıp kişi ķara nažar ķılġan çaġda ot (13) yėmegil. Çirā ki şįr ot yėmeydür ve hem bāng bį-maĤal urmaġıl dėp ħalķnı zirāӾatge (14) ķoyup iberdi. Her kim ėşekni körse şįr dėp ķaçur ėrdi. Şu bu ṭarįķa bilen bir nėçe (15) kündin kėyin ėşekni bed-Ĥareketlik tamurı tarttı, naġmeġa meşġūl bolmaķnı ħoş ķıldı. **[103a]** (1) Bir küni bir gülni zirāӾatge kirip ėrdi. ZirāӾatnı ėgesi şįrni körüp ķorķup dıraĥtnı (2) başıġa çıķıp yaşunup turup ėrdi. Ėşek dihķānnı dıraĥt ėgenini bilmey bį-ħaber (3) (...) ėrdi. ZirāӾat ėgesi ėşek ėkenini bilip tutup şol dıraĥtge (4) bağlap an-miķdār urdı hēç cānı ķalmadı. **ĶıtӾa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį bir hüner tiliŋde bolur

Her belā kėlse hem (5) tiliŋdin bil

Bį-maĥal sözni iĤtiyāŧ eyle

Her yaman yaħşını özüŋ bil

Ŧūŧį sözini (6) bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste her müşkilāt tildin açılur ve her belā kėlse hem her (…) öz tilidin (7) ve fiÓl [ü] ħūy[ı]dın bolur. Ėmdi vaķt boldı, barıp maĥbūbnıŋ viśāliġa müşerref (8) bolġıl, tola söz ķılmaġıl ve aĥmaķlıġıŋnı žāhir ėtmeġıl ve naśįĤatimni ķulaġıŋge alıp unut-(9)-maġıl dėp cevāb bėrdi. Ħuceste gül dėk açılıp barġalı ķoptı. Bu ŧarafdın śubĥnıŋ ġavġāsı (10) çıķtı, barmaķı taŋlaġa māniÓ boldı. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ (11) cānıġa urġay kös

Barmaķıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāķ ėrür śubĥ (12) ħuros

Otuz Ėkkinçi Kėçesi

ÓUtārid nām sūdā-gerni köçi Ħūrşįdniŋ Ĥüsn-i (13) cemāli özigа belā-yı cān bolup Keyvān nām bir ādemį helāketġa salġanı (14) Óāķıbet Ħūrşįdni Óiffet Óiśmeti sebeb bolup varŧa helāketidin ķutulġanı

Gūyā ki (15) āfitāb Óarūs-ı Rūmį dėk Zengbār vilāyetiġa bardı, māh ħaŧŧnı maşrıķ diyārıdın **[103b]** (1) ŧulūÓ ķıldı. Ħuceste ŧūŧįni ķaşıġa ruħśat tilegeni kėldi. Dėdi kim ey sulŧān-ı ħūbān-ı Ħoten soramay-(2)-sen kim nėçük Ĥālde-sen, ötken vaķtni ķolumdın yibergenimge peşįmānda turur-men (3) ve kėledürġan vaķtnı istiÓdādını nėçük ķılur-men dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey Ħuceste her aĥvālį ki (4) sende bardur, yüz ança mende bardur. Ŧāvusdın bį-żarar cān-ver bolmas ammā özinіŋ (5) bāl [ü] peri

özige düşmen üçün heme vaḳt özige baḳıp yıġlar. Ān-heme ġam ü endįşe saŋa özüŋ (6) vāḳiÓ boldı. Saŋa bolgen vāḳıÓa Ħūrşįdni vāḳıÓasıġa oħşaydur dėdi. Ħuceste soradı kim Ħūrşįdni (7) vāḳıÓası ḳandaġ bolup ėken dėdi. Ŧūtį ayttı kim bir vaḳtda ÓUtārid nām sūdā-gerį bar ėrdi (8) ve anı Óömri āħırıġa yėtti. Bir küni endįşe ḳılıp dėdi kim Óömrüm āħir bolġanda hēç ḳılmaḳ lāzım dėp hēçge barur (9) boldı ve anı Ħūrşįd nām köçi bar ėrdi. Óİffetⁱⁱ [ü] śalāĥiyyetde yegāne-yi zamān gūyā ki Ĥażret-i RābiÓa (10) dėk ėrdi. Aŋa dėdi kim ey rūzgār-ı muvāfıḳ ve ey ġam-güsār-ı śādıḳ seni Ħudā TeÓālāġa tapşurdum emānete (11) dėp vedāÓ ḳıldı ve anı inisi bar ėrdi Keyvān nām. Birāderiġa dėdi kim ey birāder men hēçdin yanıp (12) kėlgünçe köçümni aĥvālidin bā-ħaber bolġıl ve anı ħızmetkārlıġıdın bį-ħaber bolmaġıl dėp revān boldı. Birāderi (13) bir nėçe vaḳt ötkendin kėyin vaḳtnı ġanįmet tapıp Ħūrşįdġa kişi iberdi kim nėçe vaḳtdın beri Ħūr-(14)-şįdġa Óāşıḳ-ı nigerān ėrdim ve-lįkin aġamnı ĥāżırlıġı māniÓ ėdi. Bu kün perde-yi muĥabbetni tüzetti ve silsile-yi (15) Óāşıḳlıġnı barça kėltüreli dėdi. Ħūrşįd bu sözlerni ėşitip dėdi kim Keyvānġa aytıŋlar kim bu nė bį-diyānet-**[104a]** (1)-likdür kim hēç vaḳtda śalāĥiyyet şarābını śāfįni taşlamadım. Bu kün fısḳnı ħumār lāynı (2) nėçük içer-men? Ol kişi kim pāklıġ cā-yı namāzlıġa ḳadem ḳoyġan bolsa pāksiz çirkįn (3) besātda olturur-men. Sen bu ħayālni ol kişidin iltimās ḳılġay-sen kim nefsni (4) ḳolıda esįr bolġan bolsa. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ḳıl śalāĥiyyet pįşe

Fāsıḳ ėl tapmadı murādıġa

Źevḳ (5) birle Ħudāġa ḳıl ħızmet

Barça iş yėtküsi kemāliġa

Keyvān bu cevābnı ėşitip tamaÓ rişтesini (6) üzdi. Ħūrşįdniŋ viśālidin nā-ümįd boldı. Ārį āfitābnı çirāġı şimāldin uçmasmış. (7) Keyvān dėdi kim aġam kėlse bu sırrım fāş bolur, şermende bolur-men dėp ėkki nā-be-kārnı yalġan güvāh (8) ḳılıp Ħūrşįdġa töhmet ḳıldı. Pādişāhġa maÓlūm ḳıldı. Pādişāh žālim-pįşe ėrdi. Bį-iŝbāt (9) Ħūrşįdniŋ seng-i bārāŋa buyurdı. Tündin bir Ĥiśśe ötüp ėrdi. Ħūrşįdni ramaḳ-ı cānı bar (10) ėrdi seng kulūħ arasıdın be-hezār meşaḳḳat turup. Ata tutḳan bir dostı bar ėrdi, (11) şunı ḳaşıġa bardı. Bu kişi hem tā-be-cidd ħızmetkārlıḳ ḳıldı kim kemi ḳalmadı. Bu kişini Latįf nām (12) bį-diyānet bir oġlı bar ėrdi. Bol hem Keyvān dėk söz iberdi Ħūrşįd

Keyvānġa aytgen (13) dėk cevābnı ayttı. Laṭįf ħacįl u münfaƠil bolup Ħūrşįdġa töhmet ķılurnı fikride boldı. Laṭįfni (14) bir kiçik inisi bar ėrdi, Ħūrşįdni ķoynıda yatıp ħūy ķılıp ėrdi. Şunı bir kėçede (15) öltürüp bıçaķnı Ħūrşįdni tekyesini astıda yaşurup ķoydı ve özini yaķaġa aldı. **[104b]** (1) Ėrtesi ħaber-dār bolsalar Ħūrşįd ħūn-ı nā-ĥaķ ķılıpdur dėp Ħūrşįd-i bį-çārege isnād bėrdiler. (2) Ammā bu iş ħᵛāceġa maƠlūm ėrdi. Ħūrşįdge dėdi kim ey ferzend-i dil-bend ėmdi munda tursaŋız (3) sizni ĥayf ķılurlar dėp ėkki yüz tenge bėrip yolġa saldı. Ħūrşįd yana bir memleket barġalı (4) çıķtı. Ħalķ-ı mā-ħaleķallāh yıġılıpdurlar. Şerįf nām bir kişini pādişāhnıŋ ħarācnı tapıp bėrmegen (5) üçün baġlap Ƣaźāb ķılur ėrdiler. Ħūrşįdni aŋa raĥm kėlip ėkki yüz tengeni bėrip anı ħalāś ķıldı. (6) Ħūrşįd mundın ötüp kėtti bir munça yol barıp ėrdi. Şerįf arķasıdın yėtip kėldi. (7) Dėdi kim men sizni oġluŋız boldum meni ölümdin ķutķarıp aldıŋız dėp ħıźmetkār-(8)-lıķ iħtiyār ķıldı. Bir küni şeyṭān vesvese ķılıp Şerįf ħayāl-i fāsid bilen müddeƠį boldı. (9) Ħūrşįd muŋa hem evvelġı cevābnı bėrdi. Şerįf-i nā-inśāfnı tamaƠı boldı, bu bį-diyānet (10) ħıyānetni fikride boldı. Ķażārā bu eŝnāda kār-dāŋġa yėttiler. Şerįf Ħūrşįdni kār-dān başıġa (11) çörüm[93] dėp sattı. Bį-çāre Ħūrşįd diyānet ve śalāĥiyyet sebebdin bendelikni iħtiyār ķıldı. Ammā (12) fısķķa hergiz rıżā bėrmedi. Sūd[ā]-ger Ħūrşįdni viŝāķıġa tarttı ėrse Ħūrşįd āh-ı serd tarttı. (13) Dėdi kim men cevrü'l-aśl turur-men dėp şol güft [u] gūda turup ėrdiler. ƠAceb śāƠiķa-i Ƣazįm peydā (14) boldı ve kėmi ġarķ bolġanı turdı. Sūd[ā]-ger mülāĥaža ķılıp dėdi kim bu śāƠiķa şu bu śāliĥni (15) āhıdın boldı dėp dėdi kim ey mažlūme duƠā ķılġıl, eger bu śāƠiķa seniŋ duƠāŋ birle nįst **[105a]** (1) bolsa seni aŋa oķup ħıźmetiŋni ķılay dėdi. Ħūrşįd duƠā ķıldı, śāƠiķa nįst sebeb boldı, bu ħalāyıķ (2) hemeleri kėmidin śıĥĥat selāmet öttiler. Ħūrşįd dėdi kim eger mažlūmçe libās birle bolsam aślā (3) bu belādın ķutulur Ƣilācım yoķ ėken dėp saçını tüşürüp merdāne libās kėyip śavmaƠa-nişįn (4) boldı. Körġa pįsġa şellġa nažar ķılsa śıĥĥat tapar ėrdi. Ħūrşįdni kesb-i kemālātı rūy-ı Ƣālemġa (5) fāş boldı. Ārį her kim ėrte bilen yaħşılıķ ķılsa aħşamġaça yaħşılıķ taptı ve her kim aħşamlıķda (6) yaman iş ķılsa ėrte bilen cezāsını kördi. Keyvānnıŋ ėkki közi kör boldı. Laṭįf (7) ħūn-ı nā-ĥaķ ķılıp töhmet ķılġaç ėkki ķolı ķurudı. Şerįf bendem dėp satķan üçün (8) tili tutulup güng boldı, ėkki yüzi ķara boldı. El-ķıśśa bu üç kişi bu ķısm belālarġa mübtelā (9) boldı. Şeyĥnıŋ kerāmetini ėşitip duƠāġa barurnı iħtiyār ķıldılar. ƠUtārid ĥaccdın yanıp (10) kėldi öyi bala barķasını tapmadı, nām [u] nişānı yoķ. Her çend soraġ salsalar hēç kim bilmeydür. (11) ƠUtārid perįşān-ĥāl bolup bir vįrāneġa

[93] Yazmada "çörü" şeklinde yazılmıştır. Ancak sözcüğün aslı "çöri" dir. Bk. **çöri** (dizin-sözlük).

kėlse bir kişi yėtmiş ėkki Ǿilletge giriftār bolup yatadur. (12) Yaķın kėlgeni nefret ķılıp yıraķdın nė kişi sen dėp soradı. Keyvān ĥasb-ı ĥālnı ĥikāye ķıldı. (13) ǾUtārid bildi kim Keyvān şu budur, birbirleri bilen körüşüp yıġlaştılar. Köçi Ħūrşįd (14) Bānūnı soradı. Keyvān dėdi kim Ħūrşįd bir yaman iş ķılıp ėken pādişāh seng-i bārānġa (15) fermānladı, ėletip çār-sūda seng-i bārān ķıldılar dėdi. ǾUtārid bį-çāre perįşān-ĥāl **[105b]** (1) bolup inisini tirig tapķanıġa şükrler ķılıp dėdi kim fülān yėrde bir şeyħ bar ėmiş, müstecābü'd-daǾvet (2) ėrmiş, inimni şol şeyħķa alıp barsam şāyed śıĥĥat tapsa dėp inisini alıp yolġa tüşti. (3) Ħūrşįdni ata tutķan maĥallesidin ötüp barur ėrdi. Latįfni hem şu bu şeyħķa alıp barur (4) boldı, alar hem hem-rāh boldılar. Ħūrşįdni çörüm dėp satķan Şerįf pįs bolup (5) ėrdi. Munı hem vālidesi ėşekge (…) ķılıp bu hem yolġa tüşti, hemeleri tapışıp hem-rāh (6) bolup şeyħnı ħān-ķāhlarıġa kėldiler. Ħūrşįd bu ħalķnı kėlürini bilip ħaymeni töşekidin (7) körüp ǾUtāridni tanudı. Ħudā TeǾālāġa şükr-i bisyār ķıldı, der-ĥāl yüzige burkaǾ tarttı. (8) Bu ĥācet-mendler kirip niyāz-mendliklerini ižhār ķıldılar. Ħūrşįd dėdi kim duǾānı müsteĥāb (9) bolurını şartı bar. Şartı bu ki her kim ķılġan yaman işleriġa iķrār bolup tevbe ķılsa men (10) duǾā ķılsam inşāǿa'llāh müsteĥāb bolur ve eger bu şartġa boyun ķoymasa śıĥĥat tapmas dėdi. Ol (11) Keyvāndın söz soradılar yüz töhmetni özige isnād ķılıp olturdı. Ħūrşįd ķabūl (12) ķılmadı. Ayttı kim her ķaysınŋlarnı ķılġan işleriŋ maŋa maǾlūmdur ammā özleriŋ (13) ižhār ķılsaŋlar, duǾā bilen śıĥĥat tapar-sizler bolmasa beyhūde renc tartmaŋlar (14) dėdi. Nā-çār hemesi rāstdın bölekni aytalmadı, Ħūrşįd duǾā ķıldı. Her üçelesi (15) anadın yaŋı tuķķan dėk selįmü'l-aǾżā boldı. Andın kėyin Ħūrşįd yüzidin niķābnı **[106a]** (1) köterdi. Dėdi kim Ħudā TeǾālānı ķaşıda rāstdur, men seniŋ mübārek ħātırıŋġa gümān bolma-(2)-sun dėp rāstlıġımızġa Ħudā TeǾālā güvāhġa özlerini ķoşup iberipdür. Ħūrşįd (3) atlıġ köçiŋ mendür-men dėp āvāz ķıldı. ǾUtāridni hergiz Ǿaķlıġa kėlmep ėrdi kim (4) bu köçiġa oĥşaġalı elbette rāstġa zevāl yoķdur. Bu üç kişi fiǾlleridin rencūr boldılar. (5) Ħūrşįd dėdi kim men rāżįdur-men bu mertebege yėtmaķġa bāǾiŝ sizler bolduŋ dėp tesellį ħātır (6) bėrdi. Tört kişige efǾāl-i nā-şāyestedin yanıŋlar dėp tevbe bėrdi ve Ǿafvnı leźźeti intiķāmda (7) yoķ dėp naśįĥat ķıldı. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį bolmaġıl yaman kişige

Kim tapıpdur devāsını mundın

(8) Her nė ḳılsaŋ yanıp kėlür saŋa ol

Dėmegil kėtti ḳılġanım mendin

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. (9) Dėdi kim ey Ħuceste rūzgār sendin ilgeri ötkenlerge nė işler ḳılmadı kim saŋa (10) vāḳiӪ bolmaġay. Ħūrşid dėk aĥvālni mülāĥaža ḳılġıl ve an<ıŋ>dın Ӫibret alġıl, ėmdi bar (11) vaḳt boldı dėdi. Ħuceste ħoş-ĥāllıġ birlen barġalı irāde ḳıldı. Bu tarafdın kündüzni (12) ġavġāsı nümāyān boldı. Barmaḳı taŋla kėçeġa māniӪ boldı. **ḲıtӪa;**

[feӪilātün mefāӪilün feӪilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı bar-(13)-ıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniӪ

Düşmen-i Ӫuşşāḳ (14) ėrdi śubĥ ħuros

Otuz Üçünçi Kėçesi

Üç vezįrni vāḳıӪasıda kim uluġ vezįrni (15) oġlı bilen ortançı vezįrni ḳızı bu ėkkisini muĥabbetleri birbirleriġa enįs [u] celįs bolup [106b] (1) kemāliġa yėtkeni üçünçi vezįr arada muĥabbetleriġa vāsıt bolup ŧālib matlūbġa vāśıl bolġanı

(2) Gūyā ki İbrāhįm Ħalįl dėk āfitāb maġribniŋ āteş-gedesige revān bolġanda Nemrūd çarĥıġa çıḳḳan dėk (3) māh maşrıḳ mināresidin nümāyān boldı. Ħuceste ruĥśat alġanı ŧūtįni ḳaşıġa kėldi. Köŋli (4) ot dėk ḳızıp dėdi kim ey münāfıḳ-ı mekkār ve ey muĥādiӪ-i tarrār nėçe vaḳtdur kim sendin ruĥśat (5) tileydür-men, mekr ü ĥįle bilen żāyiӪ ḳıladur-sen. Maḳśūdumnı yıraḳ taşlay-sen, mekr-i şā-(6)-rekni vāḳıӪasını ferāmūş ḳılġan oĥşar-sen. Bu kün andaġ müşaĥĥaś bilgey-sen kim (7) şįrni şikār ḳılġay-men ve perendelerni mest ḳolumġa kėltürür-men dėdi. Ŧūtį kördi kim (8) Ħuceste kündeki aĥvālidin ıżŧırāblıḳ Ӫitāb ėşikini açıp ġażab şemşįrini ḳolıġa yalaŋlap alıp-(9)-dur. Dėdi kim ey Ħuceste dehşet śamśāmını ġulaḳıġa salġıl ve ḳamḳām ġażab iş buyurmaġıl kim Ӫāḳıbet (10) tört nėmerse tört nėmerse kėltürür beyhūde söz kişini rüsvā ḳılur ve eger kibr ḳılsa düşmen peydā bolur (11) ve eger ıżŧırāb ḳılsa ĥ[Ӫ]ārlıḳ kėltürür ve eger kişi

ġażab birlen bolsa peşįmānlıḳ ve ĥayrānlıḳġa (12) ḳalur. Ey Ħuceste munça siyāsetni vaḳtıda ḳılġay-sen kim sendin ḳorḳunçum bolsa ammā meniŋ ḳor-(13)-ḳunçum ḳalem-i ḳudretdin yā meniŋ bu vechim bu ki seniŋ batraḳ murādıŋġa yėtkürsem gūyā ki Maĥmūde (14) Ayazġa yėtti, Sālim Selįmeni taptı dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup murādlarıġa yėtti dėdi. (15) Ŧūŧį ayttı kim andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim bir pādişāhį bar ėrdi, atını MuÓažžam Şāh dėr **[107a]** (1) ėrdiler. Anıŋ üç vezįri bar ėrdi. Uluġ vezįrni oġlı, ortançı vezįrni ḳızı bar ėrdi. (2) Atı Maĥmūde Bānū oġulnıŋ atı Ayaz ėrdi. Bu ėkkisini bir mektebġa tapşurdılar. Maĥmūde Bānū (3) birle Ayaz birbirleriġa cenān muĥabbet peydā ḳıldılar kim Leylā [vü] Mecnūn, Şįrįn [ü] Ferhād dėk bir taĥtada (4) Óışḳını sebḳını tekrār ḳılur ėrdiler. Ayaz Maĥmūde Bānū ĥadd-i belāġatge yėttiler. Ata anaları toy (5) cabduġını rāst ḳıldılar. Bu kün taŋla toy ḳılġunça kiçik vezįrni hem-ħānesi āħiretge (6) sefer ḳıldı. Kiçik vezįr uluġ vezįrni ḳızıġa bāverçi ḳoymay temennā ḳılıp dāmād bolurnı (7) iħtiyār ḳıldı. Ammā bilmedi kim baħt-ı yār bolur bolmasını pādişāhġa Óarż ḳıldı kim köçüm öldi (8) öyüm bį-ser-encāmlıḳḳa ḳaldı. Pādişāhımdın Óināyet bolsa uluġ vezįrni ḳızını maŋa (9) bėrseler öyüm ser-encām tapıp yetįm püserim tefriḳa bolmasalar dėp Óarż ḳıldı. Şol (10) zamān pādişāh bir yasavulnı buyurdı kim uluġ vezįr kiçik vezįrġa ḳızını bėrse bolur mu kėyin (11) dėp maślaĥat kördüm, münāsebeti bar mu dėdi. Uluġ vezįr bu sözni ėşitip köŋliġa (12) aġır aldı, Óilāc tapmay dėdi kim zihį saÓādet bende-zādelerini her türlük kişige bėrse-(13)-ler kemāl-i devlet fermān ber-dārdur-men dėdi. Ayazdın māniÓ ḳılıp vezįrġa ber-ḳarār (14) boldı. Bu vāḳıÓadın Ayaz rencūr boldı. Bularnı sözleridin maĥcūb bolup yaḳasını (15) çāk ḳılıp nāle vü zārį āġāz ḳıldı ve anı Sālim nām bir dostı bar ėrdi. Bu kiçik vezįrni **[107b]** (1) ḳızı Sālimge Óāşıḳ ėrdi. Dėdi kim ey Sālim bu nė vāḳıÓa boldı kim aġızġa kėlgen naġme nā-būd (2) boldı, sāl-i Maĥmūde Bānū birle Óömr bu yėrge yėtip ėrdi. Özümni dıraħtnı (3) başıdın taşlar-men yā bıçaḳ birle urar-men dėdi. Sālim ayttı kim ey muĥib-i cānį (4) ve dost-ı du-cihānį her nė ki ayta-sen ve her nė ki iş ḳıla-sen iħtiyār ḳoluŋdadur ammā (5) śabr ḳılġıl, ıżtırābġa yol bėrmegil, kėçeni ĥāmile dėpdürler ėrtelikge nėme vāḳıÓa bolur ėken. (6) El-ḳıśśa vezįrġa toy ḳıldılar. Maĥmūd[e] Bānūnı alıp kėldiler. Sālim Ayazġa dėdi kim bu şehrni resmį (7) bu ki toynı ḳılıp ḳızını alıp kėlgen kėçe püşte-yi şühedāġa alıp barıp münācāt be-der-gāh-ı (8) ḳāđiyyü'l-ĥācāt kėltürüp kėlür ėrdiler. Sālim Ayazġa ayttı kim ey Ayaz püşte-yi şühedāġa (9) barıp yıraḳdın ħaber alalı Maĥmūde Bānūnını saŋa muĥabbeti bar mu yā yoḳ mu dėp ilgeri (10) kėlip püşte-yi şühedānı bir gūşeside pinhān bolup olturdı. Bir sāÓatdın (11) kėyin Maĥmūde Bānū peydā boldı. Münācāt cāyge kėlip münācātġa

meşġū[l] boldı. Dėdi kim ilāhį (12) şühedānı ĥürmetidin meni mažlūm ġarįbni aġyārını ķolıdın selāmet saķlap Ayaznı (13) dįdārıġa müşerref ķılġay-sen dėp refǾ ėlidin ķılıp be-der-gāh-ı ķāđiyyü'l-ĥācāt (14) ķılıp turdı. Bildiler kim Maĥmūde Bānū muĥabbet-i ķadįmi buzġanı yoķ. Ayaz soyunup (15) Ĥaķ TeǾālāġa ĥamd u ŝenā aytıp özini Maĥmūdeġa maǾlūm ķıldı. Maĥmūde kėlip Ayaznı **[108a]** (1) ayaġıġa yıķıldı. Dėdi kim bu Ǿahd ü peymānım bilen dünyādın öter-men, nė Ǿilāc ķıla kim mažlūm-ı nā-tüvāndur-(2)-men. Sen ėr kişi sen Ǿilācı ķılıp meni ķutķarıp alsaŋ bolmasa ölümge rıżā bėrdim dėdi. (3) Sālim ayttı kim meni köŋlümge bir ħayāl kėledür, bu ţarįķa ķılıp bolur mu kėyin sen ey Maĥmūde Bānū (4) ser-pāyıŋnı maŋa salıp bėrgil ve sen şu bu yėrde tevaķķuf ķılġıl. Şāyed mekr birle seni acıratıp (5) alġay-men dėp Maĥmūde Bānū ser-pāynı kėyip vezįrni öyige bardı. Sālim hem on tört (6) yaşda çün rūyınça āfitāb ėrdi, kėlip bister üstide olturdı. Bir vaķt bolup (7) ėrdi kim vezįr mülāyemetlik āġāz ķıldı. Bilmedi kim Maĥmūde Bānū nė yėrde ķaldı ve bu nė kişidür (8) her türlük bolsa bisyār cedel ķıldı. Sālim ayttı kim bu kėçe amān bėrgil, Ǿāķıbet men seniŋ (9) ėmes mü dėp ėrdi. Vezįrni vaĥşeti endek pest boldı. Dėdi kim ey Maĥmūde Bānū bu kėçe (10) meniŋ birle hem ħᵛāb bolġıl ve hem sendin ber-ţaraf bolur ve yana āheste maŋa rām bolur-sen (11) dėdi. Sālim bu sözge ķabūl ķılmadı. Vezįr nā-Ǿilāc Selįme Bānū nām ķızı bar ėrdi. Anıŋ birle (12) yatķalı buyurdı. Sālim bu kėçeni şeb-i ķadrdin hem ziyāderaķ bilip şükr güźārlıķ ķıldı. (13) Vezįrni közi uyķıġa meyl ķıldı. Sālim Selįme Bānū gūyā ki Leylā vü Mecnūn mülāķāt bolġan (14) dėk vaķtni ġanįmet bilip gerd-i beyābānġa oynap kėterni irādesini iħtiyār ķılıp (15) dėdiler kim ķaçanġaça nā-be-kārnı ķolıda ġam ġuśśa birle yörigünçe bir munça pūl yol ħarcı alalı, bu **[108b]** (1) şehrdin yana bir şehrge baralı kim kim bilip turadur dėp ança bāyed şāyed yol ħarcı alıp (2) tünni bir ĥiśśesini ötkerip kėleler. Meşhedde Ayaz Maĥmūde Bānū muntažır olturupdur. Alar (3) hem hem-rāh bolup Meşheddin çıķıp bir yėrde bėş on kün yaşunup soraġdın dil-cemǾ (4) bolup yana bir şehrge be-ţarįķa-yı ticāret çıķıp revān boldılar. Hēç kim bularnı sırrıdın (5) ħaber-dār bolmadı. Ķalġan Ǿömrlerini be-ferāġ-ı dil ötkerdiler dėdi. Ŧūţį sözini bu yėrge (6) yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste nā-ümįd bolmaġıl. Maķśūdġa tėgmekliķ āsān ėmesdür, sen (7) hem şu bu ţarįķa birle barıp maĥbūbġa mülāķāt bolġıl dėp ruħśa[t] bėrdi. Ħuceste barġalı arada ķalıp (8) ėrdi. Bu ţarafdın ġavġā-yı rūz nümāyān boldı. Barmaķı taŋlaġa tevaķķuf taptı. **ĶıtǾa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(9) Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ĥūbluķ cānıġa urġay kös

Barmaķıġa sebeb bolup (10) māniÓ

Düşmen-i Óuşşāķ ėrür śubĥ ĥuros

Otuz Törtünçü Kėçesi

Kābil şehrideki sūdā-gerni (11) ķızıġa üç kişidin ėlçi kėlip ķızını biri alıp ķaçķanı ve bu üç dāmād bolġuçı (12) hünerleri bilen perįdin ķızını acıratıp alġanı

Gūyā ki ĥüsrev-i zerrįn-ķabā āfitāb maġrib (13) vilāyetiġa ķaśd ķılġanda şāh-ı Óālem-ārā(y) māh maşrıķ şehridin nümāyān boldı. Ĥuceste (14) tefekkür ķılķı dėk teóemmül bilen ŧūŧį ķaşıġa kėldi ėrse ŧūŧį Ĥucestege ķarap dėdi kim ey (15) ked-bānū heme cihān ĥalķı seniŋ ġamıŋge mübtelādurlar, sen kimni ġamıge āġaştedür-sen dėdi. **[109a]** (1) Ĥuceste ayttı kim ey feylesof-ı zamāne civānıġa köŋülni aldurup-men salmaydur-men kim nā-dān mu kim (2) yā Óālim mü kėyin? Ŧūŧį dėdi kim munı bilmaķ besį āsāndur, köŋüldeki żamįrni bilse bolmas mekr bilse bolur (3) imtiĥān birle. Her vaķtā ki maĥbūbıŋge mülāķāt bolsaŋ bu üç kişini vāķıÓasını soraġıl ölüp (4) tirilgen ķızını ķaysıġa buyurdı. Ĥuceste soradı ķandaġ bolup ėken? Ŧūŧį ölüp tirilgen (5) ķızını andaġ rivāyet ķıldı kim Kābil vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi, māl ü menālni nihāyeti yoķ (6) ėrdi ve anı bir ķızı bar ėrdi Zühre nām. Ĥüsn-i cemālde meşhūr ŧabÓ-ı laŧįf ve źihn-i müstaķįm bilen (7) yegāne-yi devrān ėrdi. Şöhreti Ķāf-tā-Ķāf münteşir boldı. Her memleketdin aŋa söz kėldi, cemįÓ (8) ekābir ü eşrāflardın ėlçiler cemÓ boldılar. ÓĀķıbetü'l-emr söz bu yėrge ber-ķarār boldı kim dānişde (9) mümtāz bolsa hünerde müsteŝnā bolsa ķabūl ķılur-men dėdi. Heme ĥalķ hünerlerini Óarż ķıldılar, hēç kimni (10) ķabūl ķılmadı. Yana bir şehrde üç civān bar ėrdi. Her ķaysı öz hüneride māhir ve muĥtār ėrdi. (11) İttifāķ bilen bu ķızını şehrige kėlip kişi iberdiler. Biri ayttı kim men Óilm-i ledünni ĥūb bilür-men (12) ve eger Óālemde her türlük ĥayr u şerr bolsa Óilm-i ledün birle tapar-men dėdi. Yana biri dėdi kim men yıġaç-(13)-dın aŧ ķılıp ŧılsım bilen āsumāngа uçar-men dėdi. Belki Ĥażret-i Süleymān ĥikmetide olturġan dėk (14) hevāda yörür-men dėdi. Yana biri dėdi kim tįr-endāzlıķda bį-nažįrdür-men ve atķan

oḳum hergiz ħatā (15) yanmas dėdi. Sūdā-ger bu üç kişini ḳızını ḳaşıġa alıp kirdi ve her ḳaysını hünerini nümāyān ḳıldı. **[109b]** (1) Ḳızġa maƠlūm boldı kim her ḳaysı bį-naž̧ir ėken dėdi kim ėrte cevāb aytay, maŋa ėrtegeçe mühlet bėriŋler (2) dėp bularge ruħśat bėrdi. Ḳażārā bu kėçe ḳızını biri alıp ḳaçtı, ornıdın ġayb boldı. (3) Her çend istediler tapmadılar. Bu ġavġā şehrge meşhūr boldı ve hēç cānıdın ħaber tapa almadılar. (4) Sūdā-ger Ơilm-i ledünni biledurġan civānnı ḳaşıġa bardı. VāḳıƠanı beyān ḳıldı, dėdi kim ey (5) civān-ı Ơālim Ơilm-i ledün birle ḳızımnı tapıp bėrgil dėdi. Civān bir sāƠatde Ơilm-i ledün birlen (6) rū-yı Ơālemni istedi ėrse maƠlūm boldı kim perį̇ler ḳızını alıp ḳaçıpdur, ḳalƠa-yı taġda vatan (7) tutupdur. Ol yėrge ferzend-i ādemni barur Ơilācı dėdi. Sūdā-ger civān-ı remmāldin bu ħaberni (8) ėşitip yana birini ḳaşıġa kėldi ve aŋa iltimās ḳıldı kim maŋa yıġaçdın bir at ėtip tılsım bilen (9) reftārġa kėltürüp bėrgil. Civān-ı tį̇r-endāz minip barıp perį̇ni ħadeng-i direng birle alıp öltürüp (10) ḳızımnı alıp kėlsün dėdi. Bu ėkki civān-ı ḳābil fi'l-Ĥāl bu işḳa muḳayyed bolup taġḳa bardılar. (11) Bāng-i bā-heybet urdılar, der-Ĥāl taġınıŋ başıdın biri nümāyān boldı, kėlip alar birle u-(12)-ruş ḳıldı. Civān-ı tį̇r-endāz perį̇ni öltürüp ḳızını selāmet alıp kėldi. Bu üç (13) civān-ı āzāde merdni Ơizzeti ħalḳ içinde şāyiƠ boldı. **ḲıtƠa;**

[feƠilātün mefāƠilün feƠilün]

Naħşebį̇ pūl hüner kerāmet

Hüner ehlisi (14) Ơaz̧iz turur

Bį̇-hünerni kişi dėmes Ơāḳil

Bį̇-hüner ḳayda barsa ħār turur

El-ḳıśśa civānān-ı hüner-mendler (15) cedelge tüştiler. Zühre Ĥayrān bolup müteĥayyir-vār dėdi kim bulardın ḳaysını alıp ḳalsam bolur **[110a]** (1) ve ḳaysıge ruħśa[t] bėrsem bolur? Hemesi perį̇din ḳutarıp alur ve berāberdür dėdi. Ŧūtį̇ sözini (2) bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste dostnı ḳābillıġnı maƠlūm ḳılay dėseŋ bu Ĥikāyeni araġa (3) salġıl. Ḳaysıġa Ĥükm ḳıladur, Zühreni ḳaysıġa buyuradur ve eger munı bilen saŋa maƠḳūl bolġu dėk (4) cevāb ėtmese bu Ĥikāyedin cevāb alġıl. Bu Ĥikāye nėme dėydür? Ḳadį̇m zamānda reóyniŋ oġlı (5) büt-ħāneġa kirip ėrdi. Yana bir reóyni ḳızı hem büt-ħāneni temāşā ḳılġalı kėlip ėrdi. Reóyniŋ (6) oġlı ol ḳızını körüp Ơāşıḳ-ı nigerān boldı. Bir laĤža ve bir sāƠat ārām tapmadı. Niyyet (7) ḳıldı kim eger reóyniŋ şu bu ḳızını ḳolumġa tüşkü dėk bolsa şu bu büt-ħānege başımnı öz ḳolum (8)

kėsip fedā ķılay dėp Óahd ü peymān baġladı. Atasıġa aĥvālini maÓlūm ķılıp ėrdi. Reóyġa (9) ėlçi iberdi kim oġlumnı āsitān-būsluķķa ķabūl ķılur mu kėyinler dėp reóy kim ķızını (10) atası ėrdi, be-cān u dil ķabūl ķıldı. Vaķt [ü] sāÓatni ķarār ķıldılar. Ėkki tarafdın toy esbābını (11) müheyyā ķıldılar ve aÓyān-ı memleketni yıġıp iş tarttılar. Fi'l-ĥāl ħoş-ĥāllıķ şād-mānlıķ (12) bilen ķızını tüşürüp alıp kėldiler. Reóyniŋ oġlı büt-ħāneġa kirip dėdi kim eger bu ķız (13) maŋa müyesser bolsa başımnı öz ķolum birle kėsip fedā ķılsam dėp ėrdim, bį-vefālik nā-merdlikdür (14) dėp ħᵛāhladı kim öz başını özi kėsgen berehmen der-ĥāl ėlgidin tutķay ėrdi. Reóy nėçe (15) ez-rūy-ı ġażab şemşįr birle başını tenidin cüdā ķılıp öz başını hem kėsip taşladı. Reóyni ķızı **[110b]** (1) büt-ħāneġa kirip kėlse bu ėkki kişini başı kėsiglik turadur. Ĥayrān bolup dėdi kim bu büt-ħāneġa ot (2) ķoyġanım yaħşıraķ bu nė vāķıÓa dėp müteĥayyir-vār turup ėrdi. Bir āvāzį ķulaġıġa yėtti kim (3) ey melike başlarnı tenleriġa ķoyġıl nėme vāķıÓa körer-sen dėdi. Reóyni ķızı (4) bu ħoş ħaberni ėşitip ıżtırāblıġ bilen baş bilen teni farķ ķılalmay küyevini başını (5) berehmenni oġlını teniġa ķoydı. Bu ėkki ölgen fi'l-ĥāl tirilip ķoyup ķol baġlap (6) turdılar. Bu ėkkisini nizāÓ ķılmaķġa tüştiler baş aytadur maŋa lāyıķ, ten aytadur (7) maŋa münāsebetdedür, hēç kim bu mesóelege cevāb bėralmadı. Ey Ħuceste sen ķaysıġa ĥükm ķıla-sen (8) ve eger maĥbū[b]ġa mülāķāt bolsaŋ mundaġ müşkil mesóelelerdin sorap anı imtiĥān ķılġıl, (9) dānā vü nā-dānlıġnı maÓlūm ķılur-sen dėdi. Ħuceste dėdi kim ey ŧūŧį bu mesóelelerni cevābını hem (10) sen aytġıl dėdi. Ŧūŧį ayttı kim Óilm birlen Óilm-i ġaybnı tapmaķ ve cādū bilen yıġaç aŧ (11) aytıp hevāġa çıķmaķ sehl turur. Ammā cānıdın kėçip dėyü pįrni menzil ü mekānıġa barıp u-(12)-ruş ķılıp maĥbūbnı ķutarıp almaķ merd merdānnı işdür. Ėkkinçi mesóele budur ki (13) teni başı bolmasa iÓtibārı bolmas, baş iÓtibār turur, reóy ķızı başġa lāyıķ turur. (14) Çirā ki baş rakįb ten merkebdür dėdi. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ėlge baş bolmaġlıġ

Farķ bardur ara-(15)-sıda bisyār

Baş ayaġ zįnetini pūl munça

Kefş ayaġdadur ve başda destār

Ŧūŧį **[111a]** (1) Ħucestege bu telķįnni ķılıp turup ėrdi. Kėçeni başını kėsip kündüzni rūşenlıġı nü-māyān boldı. (2) Barmaķı taŋla kėçege māniÓ boldı.

Otuz Bėşinçi Kėçesi

Berehmen pādişāhnı ķızıġa Óāşıķ (3) bolġanı ve cādūçını cādūsı bilen murādıġa yėtgeni.

Gūyā ki āfitāb Hārūt Mārūt Bābil (4) çāhıġa tüşgen dėk maġrib çāhıġa tüşti ve seĥere-yi FirÓavun dėk māh maşrıķdın ŧulūÓ (5) ķıldı. Ħuceste ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ķaşıġa kėldi. Dėdi kim ey śāĥib-i devlet-i bā-śafā ve ey yār-ı (6) du-cihān-ı bā-vefā tört nėmerse āzāde merdlikni nişānesidür cūd-ı bį-medĥ Óaŧā-yı bį-sūāl (7) şefķati bį-ĥicāb vefā-yı bį-ħılāf bar. Yā ayta-sen kim vaÓdege vefā ķılur-men ve seni murādıŋġa yėtkürür-men (8) dėrsen ķılmay-sen dėdi. Ŧūŧį dėdi kim tört nėmerse tört nėmersege yėtkürür, zühddārlıġ-(9)-lıġķa ķanāÓat zer-dārlıķķa śabr maĥbūbıġa cedel matlūbġa. Ey Ħuceste sen ammā cidd [ü] cehd ķılġay-sen. (10) Ammā andaġ ķılġay-sen kim hem dostuŋġa yėtgey-sen ve hem dostuŋ ķaşıŋġa kėlgey ve hem (11) küyeviŋ ėligiŋdin kėtmegey. Aŋa oħşar kim Bābil pādişāhını ķızıġa pūl dėmey ķolıġa kėldi ve hem (12) maÓşūķnı ķolġa aldı. Ħuceste soradı kim nė tarįķa bolup ėrdi. Ŧūŧį ayttı kim rāvįler andaġ aytıpdurlar kim (13) Keşmir vilāyetide śāĥib-cemāl ve śāĥib-kemālni güźeri ķażārā Bābil vilāyetiġa tüşti. Eyyām-ı bahār ve hengām-ı merġ-zār (14) vaķt-i gül ü lāle-zār seyr ķılıp yörür ėrdi. Körer kim zühd taķvā ķılmaķ üçün reóyni ķızı çār-bāġı (15) ŧapar ķılıp çār-bāġnı temāşā ķılmaķ üçün yörür ėrdi. Berehmen nažarı reóyni ķızıġa tüşti. Der-ĥāl **[111b]** (1) Óāşıķ-ı nigerān bolup ķızını cemāliġa Óaķl [u] hūşnı bay bėrdi. Ķız hem berehmenni körüp şįfte şeydā (2) boldı. Reng-i rūy zaÓferāŋġa mübeddel boldı. Ħıźmetkārları bį-ħaber aġırlıķ tėgdi dėp çār-bāġdın (3) öyge alıp kėldiler. Berehmen hūşıġa kėldi ėrse reóyni ķızıdın fārig bolupdur. ÓAceb vāķıÓa kim (4) bu sırrnı kişige aytur nėmerse ėmes. Berehmen (...) mehcūr ķızıl gül bāġıda rencūr berehmen dėdi kim bu işni Óilācı (5) śabr bilen müyesser bolur dėp sāĥirni ķaşıġa barıp aĥvālini beyān ķıldı. Bir nėçe künler ol cādū-gerge (6) bāyed şāyed ħıźmetkārlıġlar tiledim. Cādū-ger şermende-yi ħıźmet bolup ĥayrānlıķda ķaldı. (7) Bir küni cādū-ger ħalvet-ħānesige kirip berehmendin soradı kim ey bernā nėme maķśūdıŋ bar, bilgil (8) ve nėme ŧalebiŋ bar tilegil dėdi. Berehmen dėdi kim maķśūdumnı Óarż ķılsam ve Óarżımnı edā eylesem şol (9) reóyniŋ ķızıġa vāśıl bolsam dėdi. Eger mendin mürüvvet tileseŋ müyesser bolur ėrdi. Ve-lįkin (10) ādem-zādnı ādem-zādġa mülāķāt ķılmaķ Óaceb müşkil işdür dėp bir nėmerse mühre ŧarĥ salıp (11) ėr kişi aġzıda yaşurup tursa mažlūm kişige oħşar, her kim anı körse mažlūm dėdür dėp bėrdi. (12) Ėrtesi kėlip ayttı kim meniŋ bilen reóyniŋ ķaşıġa yörigil, seni murādıŋġa yėtkürey dėp reóy ni (13)

ḳaşıġa alıp bardı. Dėdi kim men berehmen ėrdim. Büt-ħāneni cārūb-keşį yaӾnį ħıźmetkārı ėrdim. Śāĥib-(14)-cemāl ve śāĥib-kemāl oġlum bar ėrdi. ӾAḳl-ı mestūl bolup yaӾnį dįvāne bolup ėrdi. Bir nėçe kün (15) bolġandur ki bį-derkdür. Men anı tapa almaydur-men bilmeydür-men ki ḳaysı śaĥrāġa tüşüp kėtkendür **[112a]** (1) ve bu (...) bu mažlūm oġlumnı köçi ėrdi ve men oġlumnı istep (2) baray dėsem bu maŋa māniӾ bolup ayaġımġa bend bolupdur ve her ḳandaġ cāyġa ḳoyup barmaḳġa (3) ħātırım cemӾ bolmaydur. Cenāblarıdın ümįd tutar men ki tā men barıp oġlumnı tapıp kėlgünçe (4) kėlinim şunda tursa ve men fāriġü'l-bāl bolup tapıp kėlsem. Reóy ħūb yaħşı bolur dėp (5) bir munça pūl zād-ı rāĥile bėrip anı uzattı ve bu mažlūmnı ḳızġa tapşurdı. Gūyā ki rencūr dārū-ħāneġa (6) maħmūr şarāb-ħāneġa tüşti. Ammā bilmedi kim aytıpdurlar kim müşükni ḳaşıdaġı gūştdın ve (7) itni yanıdaki üstüħᵛāndın dil-cemӾ bolup bolmas. **ḲıtӾa;**

[feӾilātün mefāӾilün feӾilün]

Naħşebį işni ḳıl teóemmül eyle

(8) Dost düşmenġa bolma şermende

Her nė ḳılsaŋ kėŋeş eyle ḳılġıl

Ḳalmaġay sen besį özüŋ ġamda

(9) Reóyni ḳızı atasını emri bilen yaħşı pįş kėldi ve özigа muśāhib ḳıldı. Bir nėçe künler (10) otı ħūb sırr-dāşt boldılar. Bir küni dėdi kim ey şeh-zāde mundaġ žaӾįflıġnı sebeb nėme (11) dėdi. Reóyni ḳızı her çend ḳaśd ḳıldı kim sırrını yaşurġay bolmadı. Çirā ki ḳandaġ sırrını ya-(12)-şursa bolur ammā Ӿışḳ sırrını yaşurup bolmas. Nā-çār dėdi kim bu mažlūm Ӿışḳ tarafıdın (13) söz ḳıladur ve dermāndeler murādıġa yėtgendin ĥikāye ḳıladur dėp çār-bāġda berehmenni (14) körüp köŋül aldurġanını ve hicrānnı deştide ĥayrān bolġanını bir bir beyān ḳıldı. Berehmen (15) dėdi kim men ĥālā berehmenni ĥāžır ḳılsam tanur mu sen dėdi ėrse reóyni ḳızı tanur-men **[112b]** (1) dėdi. Berehmen aġzıdın mühre tılsımnı aldı ėrse kördi kim köŋli söygen maӾşūḳı ĥayrān ḳaldı. (2) Dėdi kim bu ḳandaġ vāḳıӾadur? Berehmen evvelidin ötken vāḳıӾalarnı beyān ḳıldı. Reóyni (3) ḳızı bu ġayr mekr rāyişḳa ĥayrān u āferįn ḳıldı. Dėdi kim hēç ĥükemā bu ĥikmetni bilmes ve hēç feylesof (4) bu mekrni bilmes. Ėmdi dil-cemӾ bolġıl be-ferāġ-ı dil raḳįbni teşvįşidin bį-teşvįş bolalı (5) ve bir nėçe kün aġyārnı zaĥmetidin ārām alalı

bāġ-bānsız sırr bāġ ġanįmetdür dėp (6) bir yėrde boldılar. Hēç kim alarnı ĥāllarıdın ħaber-dār bolmadılar. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį rūzgār çarĥ-ı felek

(7) Her küni reng reng ŧarĥ salıp

BaÓżını taĥt [u] tāc ile memnūn

BaÓżını baÓżıdın esįr ķılıp

(8) Berehmen mühre ŧılsımnı aġzıġa salıp özinę Sįne aŧ ķoyup mažlūm kişini śūretide bolup (9) saçnı yuyup tarap olturup ėrdi. Reóyni oġlı taşķarıdın kirip kėldi. (10) Körer kim bir nāzenįn olturupdur. Der-ĥāl Óāşıķ-ı nigerān boldı. ĤÜcresige çıķıp (...) (11) kişi iberdi kim munda kėlsün dėp Sįne bu sözge ķabūl ķılmadı. Mundın ziyāderaķ Óāşıķ (12) boldı, rencūrlıķ ziyāde boldı ve öz öyde śāĥib-fırāş boldı. Bu ħaberni reóyġa (13) yėtkürdiler. Reóy ayttı kim bu Óaceb müşkil işdür, eger Sįneni oġlumġa terġįb ķılsam bį-(14)-diyānetlik śābit bolur. Eger teġāfül ķılsam oġlum helāketge yatar iĥtimāli bar śabr ķılsam (15) dėp ėrdi. Oġlı kündin künge rencūrį ziyāde boldı. Nā-çār mihr-i ferzend ġālib kėlip **[113a]** (1) Sįnege kişi iberdi kim vāķıÓa şu budur munı Óilācı ķaysı dėp Sįne dėdi kim revā bolġay bir nėçe (2) kün śabr ķılsunlar, küyevimni āb [u] aşnı ķılıp ötkerip vaÓdege vefā ķılay dėdi. Reóy (3) hem sözge ķabūl ķıldı. Bir kėçe Sįne birle reóyni ķızı vaķtnı tapıp cādūçını ķaşıġa (4) bardılar vāķıÓanı dėdiler. Cādūçı yana bir mühreni reóy ķızıġa bėrdi dėdi kim bu mühreni (5) aġzınġa salġıl, rūz-ı rūşende çıķıp barġıl ve fülān müddetde bir aÓlā çıķıp kėlgil. (6) Bir nėçe kün saŋa furśat bėrey andın kėyin özüŋni murādınça bolġıl dėdi. Reóyni (7) ķızı tün kėçede öz menziliġa kėlip ança lāzımlıġnı özige hem-rāh ķılıp atam meni muŋa bėr-(8)-mese aŋa çi özümni ħᵛāhişim çi bolsam ħūb bolur dėp öydin çıķıp kėlip (9) cādūçını öyde Óıyş [u] Óişretge meşġūl boldı. Aķşamı ħaber-dār bolsalar emānet mažlūm birlen (10) reóyni ķızı yoķ. Pādişāhġa ħaber yėtkürdiler. Etrāf [u] eknāfġa ħaber saldılar. Hēç yėrdin (11) nām [u] nişānesi yoķ. Reóy endįşe ķılıp dėdi kim her kim bį-diyānetni özige maĥrem ķılsa her (12) āyįne andaġ ādemni sezāsı şu budur oġlumnı sebebdin emānetge ħıyānet sözni (13) dėdim āĥir özümni başımġa kėldi dėp ķażāġa rıżā bėrip śabr ķıldı. Bir nėçe müddet-(14)-din kėyin cādūçı be-ŧarįķ daÓvā-ger bolup kėldi kim oġlumnı ħaberini taptım, kėlinimni bėrgil (15) dėp cedel ķıldı. Reóy ķızı bilen ġayb bolġanını taķrįr ķıldı.

Cādūçı bühtān **[113b]** (1) ve ǾArabda āġāz ḳılıp vā-veylā ve muśibetā vā-ĥasretā vā-nedāmetā bu nė vāḳıǾadur? Meniŋ emānetimni (2) bėr dėsem ħıyānetlik ḳıladur. Ħancer bėriŋler özümni öltürür-men dėp yaḳasını (3) çāk ėtip ekābir eşrāflarġa teşvįşler yėtkürdi. Nā-çār reóy müstmend boldı (4) ėrse cādūçıġa yüz miŋ tenge bėrip çendān ĥįleler birle be-zūr ḳutuldı. Alġan pūlnı (5) reóyni ḳızı bilen berehmenġa bėrdi. Dėdi kim ey berehmen munça ħızmetni maŋa ḳıldıŋ. (6) Bu pūlnı alıp be-ferāġ-ı dil ħarcį ḳılıŋlar. Her vaḳt kim ħarcı bolsaŋlar meniŋ ḳaşıġa kėliŋ-(7)-ler. Pūldın ġam yėmeŋler dėp vaǾde bėrdi. Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste (8) reóyni ḳızı hem pūlnı ḳolġa aldı ve hem maĥbūbnı taptı. Ėmdi barġıl maĥbūbnı unutmaġıl (9) ve küyeviŋni hem unutmaġıl dėdi. Ħuceste ḳopup barġıl turdı şu nerįmān kėçeni aġzıdın mühreni (10) aldı ėrse śubĥ nümāyān boldı. **ḲıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe
Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

(11) Barmaḳıġa sebeb bolup māniǾ
Düşmen-i Ǿuşşāḳ oldı śubĥ ħuros

Otuz Altınçı Kėçesi

Maĥrūseniŋ (12) ĥüsn-i cemāliġa pādişāh-ı Zābil ġāyib-āne Ǿāşıḳ-ı bį-ḳarār bolġanı ve Maĥrūse kötavulġa tüşüp (13) pādişāh Ǿışḳ verziş ḳılıp Ǿömri tamām bolġanı, andın kėyin Maĥrūse bilen kötavul cānlarını (14) pādişāhġa niŝār ḳılġanları.

Gūyā ki āfitāb bāzar-gān dėk metāǾını maġribge alıp bardı. (15) Kötavul-ı sįmįn māh maşrıḳ zirāǾat-gāhıdın ŧulūǾ ḳıldı. Ħuceste şermende-veş ve peşįmān-dār **[114a]** (1) ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey maĥrem-i rāz ĥükemā aytıpdurlar tört nėmerse yaman nėmersedür (2) tört kişidin. Yamanraḳ pādişāhlar ve ĥükemālardın yalġan söz aytmaḳ, Ǿulemā vü fużalā-(3)-dın ıżtırāb ḳılmaḳ, mažlūmlardın bį-şerm bolmaḳ. Ėmdi ħᵛāhişim bu ki āstįn Ǿiffetni (4) başımġa ḳoyup bį-şermlikni terk ḳılur-men ve endįşe fāsiddin yanar-men dėdi. **ḲıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį (5) ķılmaġıl yaman işni

Ėkki dünyāda pādişāhdur ol

Būy-ı Ǿanber nė yėrde būy-ı fiyāz

Töpesi (6) piş-keş (...)

Ŧūtį-yi ŧarrār ŧantana-yı mekkārlıķ bünyād ķılıp kemer-tārını (...) ķılıp (7) ĥįle rübābnı tüzüp naġme-yi Dāvudįni ķāǾide [vü] ķānūn bilen sürürġa kėltürüp dėdi kim veh veh (8) bu nė sözdür ki aytur-sen, hey hey bu nė ħaberdür ki yėtküre-sen. Ǿİffetüśalāĥ her kişidin ħūb-(9)-dur ammā yaħşılardın yaħşıraķ. Ammā Zābįl pādişāhı Ǿiśmet [ü] Ǿiffet verziş ķıldı, Ǿāķıbet (10) helāk boldı. Sen hem şuŋa oħşamaġay-sen dėdi. Ħuceste ŧūtįdin Zābįl pādişāhnı (11) vāķıǾasını soradı kim ķandaġ bolup ėken. Ŧūtį ĥikāye ķıldı kim Zābįl vilāyetide (12) bāzar-gānį bar ėrdi, māl u menāli nihāyetdin ziyāde, Maĥrūse nām ķızı bar ėrdi perde-yi (13) Ǿiśmetdin taşķarı ķadem ķoymaġan, cemāl bābıda yegāne-yi devrān, nev-bāde-yi zamān ėrdi. (14) Vaķt yaķın kėldi, Maĥrūseniŋ ħᵛāste-gārlıķġa aśĥāb-ı destār dünbālesini şıķķa ķıldılar (15) ve erbāb-ı külāh tāc-ı ħusrevānį başıġa ķoydılar. Ammā bāzar-gānį hēç kimni ķabūl ķılmadı. Dėdi kim **[114b]** (1) bu ķızımnı āfitābġa peyvend ķılur-men dėdi, endįşede ėrdi. Pādişāh-ı vaķt diyānetni ėşitti, (2) dėdi kim mundaġ māh pāreni āfitāb-ı nūrānįġa tapşurmaķlik kemāl-i saǾādetdür dėp (3) şol zamān bir muśavvirni kėltürüp ķızını śūretini bir pārçe kāġıdġa tartıp pādişāhġa (4) Ǿarż ķıldı kim eger pādişāh bu kemįneni ķızını be-şeref-i nikāĥ müşerref ķılsalar, hem ķızımnı cemāli (5) ziyāde bolup ve hem maŋa kemāl-i mertebe ĥāśıl bolur dėdi. Pādişāh kim bu śūretni kördi (6) ruķǾanı alıp mütālaǾa ķıldı. Dėdi kim aśĥāb-ı devlet egerçi tilemeseler hem özi kėlür (7) ve bendeler dėk āsitāneside yatadur ve erbāb-ı saǾādet anı carlamasalar hem öz ayaġı (8) bilen kėlip kişini ayta (...) asılurlar dėdi. Ve anı tört vezįri bar ėrdi. Bularnıŋ (9) her ķaysı Eflāŧūn-ı zamān ėrdi Ǿāķil ü zįrek. Alar bāzar-gānnı öyige bardı. Dėdi kim fülānį (10) maŋa vekįl fülānį maŋa güvāh bolsun. Eger bāzar-gānnı ķızını cemāli ber-kemāl bolsa ve lāyıķ-ı bār-gāh (11) bolsa nikāĥ ķılıp alıp kėliŋler dėp yiberdi. Bu tört vezįr pādişāhnı ĥükmi birlen (12) bāzar-gānnı öyige kėldiler. Maĥrūseni körüp ĥüsn-i cemāliġa ĥayrān boldılar, belki bu tört (13) vezįr özlerini nikāĥıġa iħtiyār ķıldılar. Bu tört vezįr ittifāķ ķılıp dėdiler kim (14) eger bu Şįrįn şemāǿilini pādişāh ħıźmetiġa alıp barġu dėk bolsa pādişāh Ferhād

dėk şįfte (15) bolur ve memleketni saltanatnı ferāmūş ķılur, ħalķnı maślaĥatnı unutur. Nā-çār memleketge ħalel **[115a]** (1) vāķiӪ bolur dėp tört vezįr müttefiķ bolup pādişāhnı ħıźmetiġa kėlip Maĥrūseni ĥüsn-(2)-i cemālni sehl dėp lāyıķ-ı bār-gāh ėmes dėp sındurdılar. Belki bu der-gāhnı kemįne ħıźmetkārları (3) çendān pür-ĥüsndür, her-āyįne çirāġnı tüpi ķarangu dėpdürler dėdiler. Bu söz pādi-(4)-şāhġa maӪķūl boldı. Dėdi kim eger çendį ki śāĥib-i ĥüsn hem bolsa pādişāhġa lāyıķ ėmes, (5) Ħudā bėrgen devletni nā-dānlıķķa śarf ķılsa bolmas dėdi. Bir küni bir cūgį pādişāhnı (6) ķaşıġa kėlip dėdi kim ey pādişāh-ı ħoş-liķā seni dėp bir metāӪ alıp kėldim, bahāsı birlik (7) tenge dėdi. Pādişāh soradı kim metāӪıŋ ķaysı dėp cūgį ayttı kim Ӫaśā-yı āhenįn kāse-yi (8) (...) alıp kėldim dėdi. Der-ĥāl anı alıp pādişāhnı nažarıge ķoydı. Pādişāh (9) bahāsını tamām aytıp birlik tenge cūgįge bėrdi. Kėçe boldı ėrse pādişāh tüş kördi kim (10) bir ħoş-rūy mažlūm kėlip aldıda turdı. Pādişāh nė kişi sen dėp soradı. Mažlūm (11) ayttı kim men seniŋ mālıŋ ėdim. Bu demġaça meniŋ Ӫizzetimni saķla dėben turup ėdim. (12) Bu kün meni zebūn ķılıp yaman nėmersege śarf ķıldıŋ. Şunıŋ üçün seniŋ bilen (13) ħūblaşķanı kėldim dėdi, pādişāh barsaŋ bar dėdi. Pādişāh uħlap yana tü-(14)-ş kördi. Tüşidin bir ħoş śūret nėmerse kėldi dėdi kim men seniŋ rızķ-ı rūzıŋ ėrdim. (15) Meni bu kün be-cā yėrge ħarc ķıldıŋ. Ėmdi saŋa ħūblaşķalı kėldim dėdi. Pādişāh munı hem **[115b]** (1) barġıl dėdi. Pādişāh yana uķulap ėrdi. Tüşide bir aķsaķal kişini kördi kim yanıda (2) turadur, aydı kim sen? Aķsaķal dėdi kim men seni Ӫaķlıŋ ėrdim. Mendin sormay nā-şāyeste (3) iş ķıldıŋ. Ėmdi seniŋ bilen ħūblaşķalı kėldim dėdi. Pādişāh munı hem barġıl (4) dėdi. Yana kėçe tüşide bir ferişteni kördi. Soradı kim sen nė kişi sen? Ferişte cevāb (5) bėrdi kim men seniŋ himmetiŋ ėrdim, ħūblaşķalı kėldim dėdi. Pādişāh der-ĥāl ķopup (6) ėtekini muĥkem tuttı ve aydı kim men seniŋ devletiŋdin hemeni püşt-i pā urdım. Eger mendin kėtseŋ (7) ve-lįkin men sendin acıramas-men dėdi ve eger sen mendin yüz ögürseŋ men kimni (8) der-gāhıġa barur-men dėdi. Himmet bu sözni pādişāhdın èşitip küldi dėdi kim (9) eger sen mendin ümįd üzmeseŋ ve men hergiz sendin ümįd üzmes-men ve acıramas-men (10) dėdi. Pādişāh oyġansa heme esbāb-ı saltanatı turupdur. El-ķıśśa bāzar-gān pādişāhdın (11) nā-ümįd bolup ķızını kötavulġa bėrdi. Kötavulnı öyi pādişāhnı revāķını tėgide ėrdi. Bir küni (12) Maĥrūseni ħātırıġa yėtti kim āyā pādişāh nėme üçün meni ķabūl ķılmadı, ān-heme ĥüsn-i cemāl mende bar (13) yana özge kişide yoķ, özümni ġalat urup körsetmesem bolmas dėp özini çün (14) ŧāvus-ı mest dėk ārāste ķılıp Ӫaynı pādişāhnı revāķıdın nežžāre ķılıp turġan vaķti (15) ėrdi, nažar-ı pādişāhġa rū-be-rū bolup özini körsetti. Pādişāh be-mücerred Maĥrūseni körüşi hemān özini **[116a]** (1) Maĥrūseni kemįne

ħıźmetkārı dėk Óaķl [u] hūşını aldurup şįfte vü şeydā boldı. Heme cevāriĥ (2) ü pencegānını Maĥrūsege pįş-keş ķıldı. Pādişāh-ı nā-murādnı hēç nėmersesi ķalmadı. Çirā ki Óışķnı (3) leşkerini evvelā her çend uluġ taķķa tėgse taġnı vücūdıdın żerre ķalmas. Nā-çār bende-vār (4) taħt-ı saltanatnı köŋlidin çıķardı. Dėdi kim vezįrlerni özümge maĥrem körüp (5) bu işge müteśaddį ķılıp buyursam mundaġ bį-diyānetlikni ķılıpdur dėdi ve yana yaħşı (6) teǿemmül ķılıp dėdi kim iĥtimālį bar ki pādişāhnı bu işge terġįb ķılsaŋ memleketge ħalel vāķıÓ (7) bolġay dėp sebebdin mānıÓ ķılġan bolġay dėp özige tesellį ħātır bėrip śabr ķıldı. (8) Ammā Óışķnı zūrı pādişāhnıŋ yėr birle yeksān ķıldı. Kündin küŋe renci ziyāde boldı. (9) Sırrı heme ħalķķa maÓlūm boldı. Vezįr hem ħacįl bolup dėdiler kim kötavulnı öltüreli dėp (10) maślaĥat ķıldılar. Pādişāh bu ħaberni ėşitip vezįrlerġa ġażab ķıldı ve aydı kim ķaysı şerįÓat-(11)-de ve ķaysı Müsülmānlıķda bu yol bar dėp śalāĥiyyet bilen boldı. ÓĀķıbetü'l-emr pādişāh (12) şehįd-i Óışķ boldı. Bu vāķıÓadın Maĥrūse ħaber tapıp pādişāhnı firķatıġa barıp gürını ķuçaġlap (13) cān bėrdi. Kötavul Maĥrūseni istep bardı. Kördi kim Óāşıķnı gürını ķuçaġlap (14) cān bėripdür. Bol hem Óışķ sırrıdın ħaber alġaç emānetni emānet-dārġa tapşurdı. (15) Bu üç şehįdni bir yėrde defn ķıldılar. Bularnı tofraġı ħalķnı ķıble-gāh-ı duÓāsı boldı. **[116b]** (1) Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste Óiffet ü Óiśmet ħūbdur ve-lįkin bu tarįķa belāları bar-(2)-dur. Eger kişi śabr ķılġu dėk bolsa bu nevÓi ħāśiyyetleri bar, sen hem Óışķnı tarįķıda bolsaŋ (3) ekŝer bu ķıśśanı yādlanġıl, mundın ziyāde ĥiyel ķılmaġıl, maĥbūbıŋnı muntažır ķılmaġıl dėdi. Ħuceste ħᵛāhladı kim (4) ķopup barġay kötavul Maĥrūseni yanıdın žāhir bolġan dėk śubĥnı kötavulı nümāyān boldı. (5) Barmaķı taŋla kėçege mānıÓ boldı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa ur-(6)-ġay kös

Barmaķıġa sebeb bolup mānıÓ

Düşmen-i Óuşşāķ ėrür śubĥ ħuros

Otuz Yėttinçi Kėçesi

(7) Sebistān pādişāhını oġlı yurtnı inisini taḳrįbdin taşlap çıḳıp kėtip boldı şāh-(8)-mārānġa mülāḳāt bolġannı şāhmārān taḳrįbi bilen şeh-zāde murādıġa yėtkeni

Gūyā ki ej-(9)-derhā-yı zerrįn kefçe-yi āfitāb maġribniŋ ġārıġa kirdi ve fįl-i Maĥmūd dėk aḳ bulut maşrıḳ tarafıdın (10) çıḳtı. Ħuceste derdlıḳ köŋli bilen derd-i Óışḳḳa giriftār bolup yılan çaġan kişi dėk tolġanıp (11) yā įn ki fįlni ayaġıda ḳalġan kişi dėk derdimge devā bėrgil dėp ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim (12) ey ŧūŧį heme vaḳt muĥabbet debdebesini urar-sen hēç eŝer žāhir bolmaydur. Ĥükemālar aytıpdur-(13)-lar tört nėmerse tört nėmersedin peydā bolur, Óadāvet ĥaseddin peydā bolur, ħ[Ó]ārlıḳ beyhūde-(14)-gūylıḳdın peydā bolur, ħuśūmet hünerlidin tuġar, müfāraḳat kişini ħār körgendin bolur. (15) Nėçe vaḳtdın beri ümįd birle ḳaşıŋge kėledür-men. Nā-ümįdlik birle yandurur-sen, bāÓiŝ nėme **[117a]** (1) dėdi. Ŧūŧį dėdi kim her sözni sözleydür-men seniŋ üçün sözleydür-men. Her endįşe ḳılsam (2) seniŋ üçün ḳıladur-men. Ĥükemālar aytıpdurlar kim naśįĥatni dıraħtı açıġdur ammā mįvesi ta-(3)-tlıġdur. Her nėmerse boldı ötüp kėtti ammā maĥbūb her tür nėmerse buyursa taḳśįr ḳılmaġıl çünānçi Sebistān (4) pādişāhını oġlı yılanġa ħıźmet ḳıldı, ħıźmetni žāyiÓ ḳılmadı dėdi. Ħuceste soradı kim (5) ḳandaġ bolup ėken dėdi. Ŧūŧį ĥikāyege muḳayyed boldı andaġ rivāyet ḳılıp-(6)-durlar kim Sebistān vilāyetide pādişāhį bar ėrdi kim āħir Óömride Ħudā TeÓālādın ferzend (7) tiledi. Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeÓālādın Óināyet bolup üç oġul taptı. Uluġ oğlını özini (8) ornıġa dėp vaśiyyet ḳıldı. Munı zamānıda yurt ābād boldı, birāderleri reşkin (9) boldılar, nizāÓ peydā boldı. Naḳḳārı ĥaddin aştı dėdi kim bu nā-be-kārlar bilen yurt tile-(10)-şip memleketge ziyān yėtkürgenimdin yoḳ bolgenim yaħşıdur dėp bį-nevālıḳnı iħtiyār (11) taħt [u] baħtnı taşlap eŧrāf-ı Óālemni seyr ḳılıp menzil ü merāĥilni ŧayy ḳılıp ısıġ ve savuḳḳa (12) ħūy ḳılıp açlıḳ ve toḳluḳḳa ḳanāÓat ḳılıp bir şehrige bardı. Ħaber-dār bolsa hēç kimni (13) hēç kim bilen işi yoḳ ve āşinā hem yoḳ ve aĥvālidin ħaber almaydurlar, derdini ayturġa (14) maĥremi yoḳ. Nā-çār bu şehrde muḳįm boldı, bį-nevālıḳdın işi teng boldı, žaÓįf naĥįflıḳḳa (15) ḳaldı. Dėdi kim ėrte bilen bu öydin çıḳay ve her türlük maħlūḳdın maŋa rū-be-rū kėlse **[117b]** (1) maślaĥat yüzdin anı ħıźmetni ḳılay dėdi. ÓAle'ś-śabāĥ otaġıdın ħurūc ḳıldı, (2) teveccüh bilen kėlür ėrdi. Ḳażārā töşükdin bir yılan çıḳıp kėledür, öz köŋlide (3) dėdi kim vaÓde ḳılıp aydım ol nažarda her kim uçrasa aŋa ħıźmet ḳılay dėp (4) aydım, ĥālā yılan uçradı. Meni baħtım mundaġ yārį bėrdi. Ħudā TeÓālānı ħᵛāhişim (5) şol ėken birni yaħşı birni yaman dėmeklik şeytān işidür. Her yėrde bėrgüçi (6) Ħudā dėp yılanı

töşekige kėlip ḳıçḳırdı. Yılan ħacāletge ḳaldı dėdi kim meger düşmen-i ḳadįm (7) bu ėşikge kėlipdür yā įn ki cānıdın toyġandur ve ölümni ārzū ḳılġandur dėp (8) ġażab-ālūd çıḳıp kėldi. Şeh-zāde evvel selām ḳıldı baÓde ez-ān dėdi kim ey śāĥib-i (9) (…) ve ey sultān-ı ĥaşerāt andaġ aytıpdurlar kim bir küni bir evliyā yılan-(10)-dın soradı kim ey yılan efsūn-ger seni ėşikiŋe kėledür āheste āheste seni carlaydur (11) sen nėme dėp özüŋni özüŋ tutup bėrür-sen. Yılan ayttı kim ey velį ber-ĥaḳ (12) men ol kişini maĥrūm yandurmaḳı Óār körüp himmetim bilen özümni ölümge tutup (13) baradur-men, ĥācet-mend tāyifesini ĥāceti revā ḳılmaḳ nā-ümįd yandurmaḳnı Óaceb (...) dėpdürler. (14) Çirā ki genc-i ġayb meni ḳolumdur kişini maĥrūm yandurġanım ölümni mübāĥ biledür-men (15) dėdi. Şeh-zāde ayttı kim ey yılan men efsūn-ger ėmes men ve-lįkin ĥācet men ėrdim. **[118a]** (1) Ĥācetim bar üçün der-gāhıŋge kėlip-men dėdi. Yılan ayttı kim rāst aytur-sen eger ferzend-i ādem (2) efsūn ḳılsa yėrde bar yılanlarnı ve āsumāndaḳı yulduzlarnı ḳolġa alur dėp töşek-(3)-din çıḳıp kėldi. Şu nerįmān pādişāh-zāde ħıźmetkār dėk ḳulını ḳoşturup turdı. (4) Yılan soradı kim sen nė yėrdin kėldiŋ, nėme ĥācetiŋ bar dėp soradı. Şeh-zāde ayttı kim (5) men Sebistān vilāyetidin kėldim. Sebistān pādişāhını oġlı bolur-men zamāneniŋ bį-vefālıḳı (6) kāse-yi zehr (...) keltürdi. Ĥumārıdın seyr-i beyābān urup bu yėrge kėldim. İnhā-yı (7) cinsimġa ħıźmet ḳılurġa Óār ḳılıp seniŋ ħıźmetiŋġa kėldim. Kemer-i inḳıyādnı bėlimge baġladım. Çirā ki (8) nėçe nėmerse sende bar yana kişide yoḳ cemįÓ ħazįnelerni pāsbānı sendür sen ve dįger heme (9) ħalḳdın kenāre alıp ve dįger seniŋ evlādıŋ kişige āzār yėtse defÓ ḳıla-sen ve eger ḳabūl ḳılmasa (10) öltürür-sen dėdi. Yılan pādişāh-zādeni Óarżnı ėşitip hem śoĥbet ḳılurġa rāżį (11) boldı. Bir küni yılan ayttı kim ey şeh-zāde nėçe vaḳtdur kim bu der-gāhge kėlip sen (12) ve men bu tofraḳġa ḳanāÓat ḳılıp terk-i ħazįne-bānlıḳ ḳılıp Óuzlet iħtiyār ḳılıp ėrdim. (13) El-ĥāl meni besātım naḳdįne yoḳ ki saŋa inÓām ḳılsam ve ħazįnelerim yaḳında yoḳ-(14)-dur ki saŋa bağışlasam seniŋ munça ḳılġan ħıźmetleriŋge şermendedür men (15) ve seniŋ tevāżuÓ ḳılġanıŋdın Óaceb ħacįl boldum. Bį-kār yandursam zād-ı rāĥile bėrmey **[118b]** (1) uzatsam hēç kim meni ėrenlerni ḳatarıda körmesler. Fülān şehrġa (2) barġıl ve men hem seniŋ arḳaŋdın barur-men ve ol şehrni pādişāhı (3) zinçįrler bilen bağlaġan miŋ bir fįl-i Maĥmūdı bar biri hemesidin maĥcūbraḳ. Pādişāh bir sāÓat (4) ol fįlni yanıdın cüdā bolmas ve ol ārām almas. Heme fįllerni fįl-bānlar suġa (5) alıp barur. Şol aḳ fįlni ħortūmıġa kirer-men sen kėlmegünçe çıḳmas-men ol ĥįnde sen bisyār (6) inÓāmlar alur-sen. Andın kėyin yılan şeh-zāde şol maÓnįni muḳarrer ḳılıp yolġa revān boldılar. (7) Furśatda yėtip kėldiler ėrse fįl-bānlar suġa (...) tuttılar. Şol vaḳtda yılan özini (8) aḳ fįlni ħortūmıġa

aldı. Her zamān nįş ura başladı fįl ıżtırābġa tüşti o yandın bu yanġa (9) yıķılur ėrdi. Nā-çār fįl-bānlar pādişāhġa Óarż ķıldılar. Be-tamām efsūn-gerlerni yıġıp kėldiler. Her çend (10) devāġa muķayyed boldılar fįlni renci ziyāde boldı. Fįl żaÓįf bolġança pādişāh bį-tāķat boldı. (11) Buyurdı kim münādį ķılıŋlar her kim fįlni śıĥĥatıge devā ķılsa ħazįne bėrey ve murādıġa yėtkürey dėp (12) aŋa çi yėtti. Kün ötti fįlni ramaķ-ı cānı ķaldı. Pādişāh-zāde sebeb ķılurnı pādişāhġa (13) Óarż ķıldı pādişāh ħoş-vaķt bolup yaħşı bolur dėdi. Şeh-zāde dėdi kim ey pādişāhım (14) ķaşımda kişi turmasun Ħudā TeÓālādın ŧaleb ķılıp körey şāyed ki maŋa murād ve fįlġa ĥayāt (15) bolġay dėdi. Pādişāhġa bu söz obdānraķ köründi, kėçedin bir ĥiśśe ötüp ėrdi. **[119a]** (1) Pādişāh-zāde kėlip dest-i fįl ķoyup dėdi kim ey yār bir kezide vaÓdege vefā ķılġıl (2) dėp ėrdi. Der-ĥāl yılan fįlni ħorŧūmıdın yėrge tüşti fįl ārām alıp közi uyķuġa (3) barıp endek ārām aldı, ança tartķan Óaźābları ber-ŧaraf boldı. ÓAle'ś-śabāĥ (4) fįlni pādişāhnı nažarıge alıp bardılar. Pādişāh körer kim fįl ĥālet-i aślıġa kėlipdür. (5) Pādişāh munı Óaķl u ferāsetiġa aĥsen ü āferįnler oķup Óizzet ü ĥürmetni çendān bülend ķılıp (6) ve birāderi Óaynı oķup umūr memleketni şeh-zādeġa taÓvįż ķılıp şeh-zādeni nė çend yıldın (7) beri tartķan ġam ġuśśası-ĥāllıķķa bedel boldı ve her ķança ķılġan ħıźmeti żāyiÓ bo-(8)-lmadı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħıźmet ķıl uluġlarġa

Ķılġanıŋ żāyiÓ olmaġan hergiz

(9) Büzürg ėlni ķaşıda bolġanlar

Her işidedür cāmiÓ māniÓ

Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. (10) Dėdi kim ey Ħuceste yılanġa ħıźmet ķılġan kişi munça mertebege yėtti. Elbette ħıźmetdın bolmaġay-sen, (11) ėmdi vaķtdur hümāyūn barġıl dėdi. Ħuceste ķopup barġay ėrdi. Yılan töşükdin (12) çıķķan dėk āfitābnı eŝeri žāhir bolup barmaķı taŋlaġa māniÓ boldı.

Otuz Sekkizinçi (13) Kėçesi

ŚaÓve (...) soḳuçaḳ ve zenbūr ittifāḳ bilen zūr-āverni Óaḳlnı tedbįri (14) bilen ḳoyun dėk bendġa tartḳanları ve ol ḳayd [u] bendde turġuzup post-(15)-ge (...) ħāne-yi seyridin tartḳanları

Gūyā ki murġ-ı zerrįn dėk āfitāb maġribni külbe-ħānesiġa **[119b]** (1) bardı ve şu naḳḳār māh maşrıḳnı tamıdın perdāz ḳıldı. Ħuceste śad-hezār (…) u ıżtırāb bilen (2) ŧūŧįni ḳaşıġa bardı. Dėdi kim ey şāh-ı sebz-pūş ve ey sultān-ı śāf-nūş küngüre vü (3) dünyānı özümge teng tutupdur-men. Bu dünyā ḳafes dėk bolupdur maŋa şefÓ bolsaŋ (4) perįşān bolġan köŋlüm cemÓ bolur ve teferruḳdın ħalāś bolġay-men dėdi. Ŧūŧį dėdi kim (5) hėc̄ kişi yoḳ ki meni bismil ḳılġay yā ki ḳafes bilen otke salgey yā ki bu cāme-yi sebzim bilen (6) ġarḳ-ı ħūn ḳılġay. Nėçe vaḳtlardın beri seniŋ bilen bir ten ve bir beden ėdim, hėc̄ işim (7) ilgeri kėlmeydür. Meger ittifāḳımızda ħılāf bar mu kėyin ve eger ħılāf bolmasa her-āyįne murādımız ĥāśıl (8) bolur ėrdi dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėken? Ŧūŧį Ĥikāye ḳıldı kim soḳuçaḳ ve śaÓve (9) ve zenbūr ve ġūk bular żaÓįf cān-verlerdür yek-dil ve yek-cihet bolup ittifāḳ ḳılıp fįl-i Maĥmūdıŋ zūr-(10)-āverni bendge tarttılar. Nėme üçün kim sen ve men hėc̄ işni ḳılalmaydur-men dėdi. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(11) Yaħşı ittifāḳ uluġ işdür
ÓAḳlnı zūrı barçadındur uluġ

Fi'l-meŝel gerçi kūh-ı Ḳāf (12) olsa
Ĥįle Óaḳldın bolġusıdur ve buzuḳ

Rāviyān-ı rāyiḳ ve nāḳılān-ı fāyiḳ andaġ rivāyet (13) ḳılurlar kim bir bįşede bir dıraħt bar ėrdi kim çün ħargāh-ı şāhān etrāf-ı Óālemġa sāye bėrür (14) ėrdi. Bir śaÓve ol dıraħtda āşiyāne tüzüp bir cüft tuħm ḳoyup ėrdi. Bir fįl-i kūh-manzar (15) kėlip dıraħtnı tenesige söykenip ėdi. ŚaÓveni tuħmı āşiyānesidin tüşüp sındı ve nā-kār **[120a]** [boldı]. (1) ŚaÓve bį-çāre ıżtırāb bilen bir tarafdın yana bir tarafge uçup perįşānlıḳḳa ḳaldı, (2) bį-Óilāc bolup dėdi kim bįşe ħalḳıġa ḳaçan muḳāvemet ḳılıp bolur. Köŋlide (3) dėdi kim ġālib düşmenni ĥįleni ŧınābı birle bağlasa bolur dėdi kim peşşe nām dostı bar. Anı ḳaşıġa bardı ve bu ḳıśśa-yi pür-ġuśśayı taḳrįr ḳıldı (4) ve fįlni taÓaddįsıġa bir

ĥįle bilen intiķām alıp bėrgil dėp Óöźrler ķoyup baġladı ve aŋa dėdi (5) kim kişi dostnı anıŋ üçün ārzū ķılurlar kim mundaġ yaman künde dost-gįrlıķ ķılur dėp (6) aydı. Peşşe ayttı kim bu uluġ işdür, bu mühimni āsān tutup bolmas, yalġuz kişini ķolıdın (7) hem kėlmes, bir ėligidin (…) hem çıķmas. Meniŋ hem bir dostum bar zenbūr nām, özi kiçik (8) kėŋeşlik ve tedbįrlik, anıŋ bilen kėŋeş ķılalı ol nėme dėydür dėdi. Zenbūr bu ĥikāyeni (9) ėşitti, mużŧarib bolup efsūnlar ķıldı. Dėdi kim men nėçe yıldın beri dost yārnı (10) ħıźmetiġa yılımnı muĤkem baġlapdur-men, bu ħıźmetni dirįġ tutmas-men. Ammā meni hem bir dostum (11) bar ġūk nām, Óinān-ı ħarçeng ve hem riķāb-ı neheng dėdi. Peşşe, zenbūr, śaÓve ittifāķ (12) ķılıp maślaĤat üçün ġūknı ħıźmetiġa kėldiler. Ançа vāķıÓanı Óayān beyān ķıldılar, (13) nėçük kim śaÓveni tuħmını sınġanıġa efsūnlar ķılıp dėdi kim dil-cemÓ bolġıl, kūh-ı Hāmūnnı (14) derd-mendler tedbįr bilen köteripdürler, uluġ deryālarnı ĥįle bilen baġlapdurlar. (15) **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį bolsa iş kėŋeş birle

Merdüm-i hūş-mend-i şūr-engįz

Mekr [u] ĥįle birle felekge aġıp

Taħt **[120b]** (1) fermānıda boldı kūh temįz

Ġūk ayttı kim fįlni defÓ ķılurġa köŋlümge bir ĥįle kėledür. Ĥįle budur kim zenbūr (2) fįlni ķulaġıġa yaķın barıp naġme vü nevāġa terennüm ve zemzemġa meşġūl bolsun, naġmeni leźźetidin (3) fįl mest bolur. Şol ĥāletide peşşe tumşuķı bilen fįlni ėkki közige nįş ursun közini <gü> (4) güheri tökülür. Yaruķ cihān anı nażarıge ķarangu bolur. Bir nėçe kündin kėyin teşneliki ġālib (5) bolur. Andın soŋra men fįlġa yaķın barıp naġme ķılay şol yėrde su bar dėp fįl kėlür. Ol (6) ĥālde fülān ķuduķķa başlap barur-men sunı būynı alıp özini ķuduķķa taşlar, andın (7) kėyin ol yėrdin ħalāślik tapmay, tiriglik tınābını ecel miķrāżı bilen münķaŧıÓ ķılsa bolur dėdi. (8) **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį naġme cānıġa āfetdür

BaÓżılarġa belā-yı cān oldı

Naġme oldur ki ḳılsa cānġa eŝer

ŞuÓle-(9)-sidin anı cihān toldı

Çün fįl zenbūr naġmesidin mest bolup özidin bį-çāre turup (10) ėrdi. Peşşe kėlip közini ėkki güheriġa nįş urdı. Fįl gūyā ki taġ dėk turġan özide (11) turup ḳaldı. Her çend fikr ḳıldı, barġança közidür ḳıldı ve menfaÓatdın hem ḳaldı, ḳażārā (12) teşnelik ġalebe ḳılıp ĥayrānlıḳda turup ėrdi. Bir cānibde baḳa carlaydur. Fįl köŋlide dėdi kim (13) baḳa carlaġan cāyda elbette su bardur dėp āheste āheste revān boldı. Baḳanı āvāzı bilen (14) ḳuduḳġa yattı. Ḳażā vü ḳadrni işi andaġ ėken fįl ḳuduḳ içke yıḳılıp helāk boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(15) Naĥşebį dost yār himmetidin

Yėtküsidür kişi murādıġa

Ol kişini ki yoḳ turur yārı

Yıġlaġay seni (...) ĥālıġa

[121a] (1) Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ey Ħuceste bu üç żaÓįf bį-çāre cān-verler yek-dil ve yek-cihet (2) bolup ittifāḳlarını rāst ḳılıp fįl dėk kūh-peyker nįst ḳıldılar. Müddetidür (3) ėkkimiz cān-dān cidd [ü] cehd bilen maḳśūdımız ĥāśıl bolmadı. Eyyām-ı nā-fercāmdın sitįze ḳılmaġıl, (4) ḳopġıl maĥbūbnı viśālini istep barġıl. Eger vāḳıÓa vuḳūÓ tapsa elbette kėŋeş birle ḳılġay-(5)-sen dėdi. Ħuceste şundaġ ḳılġay-men dėp teprep ėrdi. Yana bir ŧarafdın ġavġā-yı rūz (6) žāhir boldı. Barmaḳı taŋlaġa mevḳūf ḳaldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

(7) Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

(8) **Otuz Toḳḳuzunçı Kėçesi**

Bāzar-gān ĥamāḳatıdın yaǾnį aĥmaḳlıġıdın köçi Şehr-ārāyı (9) merd-i bįgāne bilen meclis ḳılġanı ve bāzar-gān āzmāyįş ḳılıp közi bilen körgen-(10)-din soŋra ĥamāḳatıdın bįgāneni hem-hāne ḳılġandın

Gūyā ki āfitāb muĥib-i rūşen-żamįr (11) dėk maġrib zindānıġa kirdi ve ħatįb-i raǾnāşiǾār māh maşrıḳ minberige çıḳtı. Ħuceste ġam-(12)-lik köŋli bilen ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Ŧūŧį dėdi kim ey ked-bānū bu kün seni (13) kündekidin maġmūm köredür-men bāǾiŝ nėme dėdi. Ħuceste ayttı kim ey Ǿālim-i vaḳt Ĥażret-i (14) MuǾāviyye her kimge sözler bolsalar vezįrlerdin soramay ġayrıge sözlemes ėrdiler. (15) Bir küni vezįrleridin söz sorap ėrdiler vezįrleri hergiz sözlemedi. Ĥażret-i **[121b]** (1) MuǾāviyye raḍıyallāhu Ǿanhu dėdiler kim nėme üçün söz ḳılmay-sen? Vezįr ayttı kim sözlemes-(2)-likimni bāǾiŝ bu ki rāst aytḳu dėk bolsam siznің köŋlüŋizge aġır kėlür mü kėyin (3) dėp söz ḳılmaydur-men dėdi. Ey ŧūŧį men hem ḳorḳadur-men. Çirā ki eger dostumnı (4) rıżālıġnı tilesem iĥtimāli bar küyevim intiḳām saḳlaġay ve eger küyevimni rıżālıġını (5) istesem maĥbūbım ḳolumdın kėter. Munı Ǿilācı ḳaysı dėdi. Ŧūŧį ayttı kim maĥbūbnı rıżālıġnı (6) fikride bolġıl. Eger küyeviŋ ħaber-dār bolsa anı ĥįle bilen defǾį ḳılur-men. Çünānçi sūdā-gerni (7) köçi ĥįle birle ħalāś taptı ve mekr bilen ḳutuldı dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup (8) ḳutuldı dėdi. Ŧūŧį ĥikāye ḳılıp dėdi kim Nişābūr vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi māl (9) emvālı bį-şümār ėrdi. Ammā bį-nihāyet aĥmaḳ ve nā-dān ėrdi. Çirā ki tamām köŋlini dünyāġa (10) bėrip ėrdi. Bu sebebdin dünyā ol kişige yıġılıp ėrdi. Bir ĥükemādın soradılar kim (11) dünyā Ǿāḳilġa meyl ḳılur mu yā aĥmaḳḳa ĥükemā ayttı kim aĥmaḳḳa meyl ḳılur dėdi. Nėme üçün aĥmaḳḳa (12) meyl ḳılur dėdiler. Ĥükemā dėdi kim her kim aĥmaḳ ve nā-dāndur āħiret işidin bį-ħaberdür āħiret (13) işni ḳoyup dünyāġa meyl ḳılur. Ol sebebdin الجنس مع الجنس[94] dünyālıḳ ol kişige cemǾ boladur. (14) El-ḳıśśa sūdā-gerni Şehr-ārāy nām köçi bar ėrdi. ǾAceb cemįle cihān-ārā cemāl ü melāĥatde (15) bį-nażįr, melāĥati küyevsiniŋ aĥmaḳlıġı dėk bį-nihāyet. Küye[v]si her çend Şehr-ārāyġa muĥabbet peydā **[122a]** (1) ḳılsa bu Ǿaksini ḳıladur. Hergiz ittifāḳ ḳılmadı. Bu taḳrįbdin sūdā-ger bed-gümān boldı. (2) Ħaber-dār bolsa bir civān-ı śāĥib-cemālıġa ve śāĥib-kemālıġa āşinā bolup her kėçe nerd ü muǾāşaḳa (3) oynar ėrdiler. Fısḳ [u] fücūrda muḳarrer boldılar. Bu aĥvālni yaħşı taĥḳįḳ ḳılay dėp sefer (4) iħtiyār ḳıldı. Zād-ı rāĥile alıp seferge kėtti. Kėçesi maħfį yol bilen kėlip taħtnı astıġa (5) kėlip olturdı. Bir vaḳt bolup ėrdi şol civān-ı śāĥib-cemāl kėldi

[94] El-cinsu maǾa'l-cins: Her cins kendi cinsiyle beraberdir.

meşÓale kėltür-(6)-diler, taħt üzesiġa çıḳıp olturdılar. ÓAynı hengām tabaḳ-bāzlıḳ ėrdi kim Şehr-ārāy (7) ħaber-dār boldı ėrse taħtnıŋ astıdın sūdā-gerni ser-pāy žāhir boladur. Ammā (8) aĥmaḳ her ḳaçan bolsa aĥmaḳdur. Tėve yek zeng āvāzıdın ėşek sencni đarbıdın reh-rev (9) bolur kim sūdā-ger kėlip taħtnı astıda olturupdur. Her çend aĥmaḳ bolsa hem ėr kişidür (10) her vech bilen meniŋ küyevimdür. Ĥįle ḳılsam meni rüsvā ḳılmas mu dėp endįşege (11) ḳaldı. Yana dėdi kim her nėme hem bolsa hem selįmü'l-ḳalbdür her nėme dėsem ḳabūl ḳılur dėp maÓşūḳıġa (12) küyevini yārını Óişret ḳıldı ve yana be-āvāz-ı bülend feryād āġāz ḳılıp dėdi kim ey taħt olturġan (13) aġam ve ey ḳarıntaşım maŋa be-nažar-ı şehvet ḳaramaġıl ve bį-diyānetlik köz bilen baḳmaġıl. (14) Seni taħtge çıḳarıp küyevimni ornıda olturġunmaḳımnı sebebi bu ki bu kün tüş vaḳtıda (15) uħlap ėrdim. Tüşümde körsem şeyħ Nūrānį kėldiler kim ey żaÓįf meni tanur mu sen **[122b]** (1) men dėdi kim tanurmaydur-men. Aydılar kim bilgil ve āgāh bolġıl kim küyeviŋini Óömri āħirlıġġa yėtti. (2) Şunı maÓlūm ḳılġanı kėldim dėdiler ve men bu ħaberni ėşitip bį-hūş bolup men (3) yana sāÓati ötkendin soŋ hūşımġa kėldim. Bā-ḳısm turadurlar, men soradım kim yā şeyħ (4) kibār munıŋ defÓ ü Óilācı ḳaysı ve tedbįri nė tarįḳa dėp şeyħ dėdiler kim eger Óilācı ḳılġu (5) dėk bolsaŋ bir bįgāne kişini kėltürüp küyeviŋni taħtıda olturġuzup özüŋ be-tarįḳa kenįzek (6) edeb saḳlap turġıl. Ammā taḳvā žāhir ḳılġay-sen, bu perhįzni ḳılsaŋ bu taḳviyetni ber-cā kėltürseŋ (7) nažar-ı ħıyānetni ber-taraf ḳılsaŋ Ħudā TeÓālā bu taḳviyetni bereketidin küyeviŋge du-bāre ĥayāt-(8)-lik bėrür ve bu perhįzni berketidin yaŋı başdın tiriglik tapar dėdiler. Oyġansam (9) tüşüm ėken ve men tüşümni teóŝįrlıġa seni munda kėltürdüm bu işimge sen (10) güvāh bolġıl seniŋdin ve diyānetiŋge küyevim kėlgende taḳrįr ḳılıp öyümde orun (11) berāy. Seni ata ve ḳarıntaşım tutundum bolmasa ḳaysı diyānetde ėkki nā-maĥrem bir bisātda (12) olturmaḳlıḳ revā mudur? Küyevim hem seni ata ve aġa oḳunur birāder ḳadem renc ḳıldıŋ, (13) bisyār zaĥmetler tarttıŋ köplerdin köp ŝevāb aldıŋ. Ėmdi öyüŋge yanġıl (14) dėdi. Ol kişi çıḳıp kėtti. Şehr-ārāy taħtıda meyl ḳıldı. Sūdā-ger taħt astıdın bu vāḳıÓanı (15) ėşitip olturup ėrdi. Köçini pārsālıḳıġa şād-mān boldı. Köŋlide dėdi kim **[123a]** (1) miskįn Şehr-ārāy meniŋ tiriglikim üçün nė ĥįleler ḳıladur meni köŋli ḳara mu (2) mundaġ Śāliĥniŋ barasıda nė tarįḳa bühtānlar ḳıldım. Mundın kėyin ħıźmetni (3) ziyāde ḳılıp Óizzet ü ĥürmetni be-cā kėltürey dėdi. Bir vaḳtdın kėyin sūdā-ger taħtnı (4) astıdın çıḳıp nümāyān boldı. Şehr-ārāy el-ĥāl ħᵛāceni yüz közini gerd [u] (5) ġubārını ėrtip ḳaçan kėldiŋiz, bat furśatda kėldiŋiz vāḳıÓa nėme dėdi. Ħᵛāce (6) dėdi kim seni ĥaḳḳında bed-gümān ėrdim. Ėmdi maÓlūm boldı kim saŋa bühtān ḳılġan (7) ėken men meni munda kėlip olturup ėdim. ÓİffeT ü śalāĥatıŋnı

āzmūde ḳıldım. (8) Taḥtda olturġan ḥᵛāce-i merdni birāderi ḳaśdım bildim. Ėmdi bu öyüm şunıŋ (9) bolsun her ḳaçan kėlse ve barsa anı māniÓ ḳılmasunlar dėp maĥrem-ḥāne ḳıldı. Çünki (10) ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim taŋla ḥᵛāce kėlse sen hem şermende bolmaġay-sen (11) ve hem maĥbūb ḳolıdın kėtmegey. Ėmdi vaḳt boldı yaḥşı sāÓatdur barġıl maĥbūbnı (12) viśāli bilen memnūn bolġıl dėdi. Ħuceste der-ĥāl ḳopup barġay tün kėçe çehresidin (13) niḳābını köterdi. Śubĥ nümāyān boldı. Barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naḥşebį ḥᵛāhladı (14) barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrdi śubĥ ħuros

(15) Ḳırḳınçı Kėçesi

Faġfūr-ı Çįn tüş körüp vezįriġa ġażab ḳılġanı vezįr Ĥikmet bilen faġfūrnı [123b] (1) murādıġa yėtkürgeni.

Gūyā ki melike-yi Rūmį zįveriġa āfitābnıŋ eyvānıda ber-ḳarār bolġanda şāh-ı (2) Zengbār şeb māh maşrıḳ bostānıġa çıḳtı. Ħuceste yüz miŋ fikr teóemmül bilen ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. (3) Dėdi kim ey refįḳ-i ġam-ḥᵛār ve ey şefįḳ-i vefā-dārį ki ez bende-yi ŧarįḳatdın soradılar kim uyḳu (4) nėme ölüm nėme. Pįr-i ŧarįḳat cevāb bėrdiler kim uyḳu ölümdür sebük ve ölüm uyḳu-(5)-dur aġır. Yana soradılar kim Óışḳ nėmedür, cevāb bėrdiler kim rencįdür bį-dirįġ. Ħuceste dėdi kim (6) ey ŧūŧį bıçaḳ sünŋek yėtti ve bend-i bendimdin cüdā ḳıldı. Ĥᵛāhlaydur-men kim mundın (7) kėyin bu hevesni ber-ŧaraf ḳıldım nė küyevimni atını tilimġa kėltürür-men ve nė dostnı (8) nişānıdın ħaber tileydür-men. Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste Óışḳnıŋ śabr bilen dostluḳı yoḳ (9) ve şevḳnı ārām bilen āşinālıḳı yoḳ ve ot saman bilen hergiz cihet-mend bolġanı (10) yoḳ. Ŧālib bį-maŧlūb, Óāşıḳ bį-maÓşūḳ śūret tapḳanı yoḳ. Eger mažlūm kişi ėrseniz (11) zinde-gānlıḳ ḳılur bolsa melike-yi Rūmį sālhā-yı sāl ėr kişidin özini saḳladı, (12) Óāḳıbet küyev iħtiyār ḳıldı, faġfūr-ı Çįnġa cüft boldı dėdi. Ŧūŧį dėdi kim faġfūr-ı Çįn-(13)-niŋ bir vezįri bar ėrdi Óaceb zįrek u dānā. Pādişāh bir kün taĥt-ı devletde uyḳulap (14) ėdi.

Vezįr yurt maślaĥatdın kėlip bįdār ķıldı. Şol zamān pādişāh vezįrġa ġażab ķılıp (15) yaķasını yırtıp saķalını yulup ġavġā bünyād ķıldı. Be-tamām erkān-ı devlet anı aldıġa kėldiler ve anı ġavġāsıdın **[124a]** (1) soradılar. Pādişāh dėdi kim men şol vaķtda ħoş-ĥāllıķda ėdim bir nėmerseni tüşümde (2) kördüm. Ol nevØ śāĥib-cemāl ve śāĥib-kemālni körmep ėdim. Ferzend-i ādem bu nevØ ħoş lıķānı körken (3) ėmes ve atını hem ėşitmegendür, şundaġ yaħşı tüşdin murādımnı ĥāśıl ķılġuça ķoymay meni (...) ķıldı. (4) Mundaġ Øömrdin bįzārdur-men dėp taķrįr ķıldı ve yana dėdi kim men anı ayaġıda bolsam ol meni yüzüm söyer (5) ėrdi. ØAlā-hāza'l-ķıyās tüşide her nėme körüp aydı hemesi yādıdın çıķmadı ve bir zamān ārām almadı. (6) Vezįr Øilm-i śūretde bį-nažįr ėrdi, pādişāh taķrįr ķılġan dėk śūret rāst ķıldı. Şehrni aldıda (7) śavmaØa rāst ķılıp olturdı. Etrāf-ı Øālemdin kėlgen cihān dįdelerge bu śūretni (8) körsetti kim bu śūretlik mažlūm kişini körgenlerin bar mu dėp soradı. Hėç kim mundaġ (9) śūretlik kişini körgenimiz yoķ dėdi ve ėşitgenimiz hem yoķ dėp seyyāĥlar Øāciz kėldiler. Ol (10) vaķtġaça faġfūr-ı Çįn körgen tüşini unutup köŋli endek savup ėrdi ve ārām alıp ėrdi. (11) Bir küni ķalenderį yėtip kėldi. Vezįr śūretni körsetip soradı kim ey şāh-ı ķalenderān (12) bu śūretlıġ kişini körgeniniz bar mu dėdi. Ķalender dėdi ki bu śūretlıġ kişini men ħūb bilür-men (13) ve anı ĥaķįķat-i ĥālıdın ħaber-dārdur-men. Bu śūretlıġ kişi Rūm pādişāhnı ķızıdur, nėçe (14) yıllardın beri küyevsidin köŋli savup mücerredlikni iħtiyār ķılıp gūşe-nişįn bolġandur (15) dėdi. Vezįr soradı kim mücerredlikni iħtiyār ķılıp gūşe-nişįn bolmaķnı bāØiŝ nėmedür, munı **[124b]** (1) bilür mü sen dėdi. Ķalender dėdi kim ħūb bilür-men dėdi. Vezįr dėdi kim beyān ķılġıl. Ķalender (2) ĥikāye ķılıp dėdi kim bu mücerredlikni iħtiyār ķılġanını bāØiŝ budur ki bir küni çār-bāġıda (3) meclis tüzüp neşāt ķılıp olturup ėrdi. Nā-gāh çār-bāġķa ot tutaştı, bir (4) dıraħtda bir cüft tāvus āşiyāne ķılıp ėrdi, bala çıķardı, ot kėlip şu bu (5) dıraħtge tutaştı. Ŧāvusnı neri cüftige baķmay perdāz ķılıp otdın ķutuldı. Mādesi (6) balalarıġa mihr-bān bolup otdın ħalāś ķılur-men dėp ķanatlarını çün ħayme-i (7) pādişāhlar dėk balalarını üstige tutup olturdı. Ot her çend şuØle urup (8) kėlgen bilen tepremedi, himmet ü şefķatdin köyüp ķaldı. Şol sebebdin melike-yi Rūmį (9) ėr kişini bį-vefālıġdın mücerredlikni iħtiyār ķılıpdur dėdi. Vezįr şol zamān melike-yi Rūmįni (10) taħt bār-gāhını śūretini naķķāşlıķ ķıldı. Bu śūretlerniŋ faġfūrġa alıp bardı. (11) Faġfūr bu śūretlerni körüşi hemān Øaķl u hūşıdın kėtti. BaØde ez-zamānį Øaķlıġa kėlip (12) soradı kim bu nė śūretdür dėdi, beyān ķılġıl dėdi. Vezįr der-ĥāl zemįn-i Øubūdiyyet (13) bolsa ķılıp dėdi kim ey ķıble-yi Øālemįn ve ey penāh-ı cihān-bān, şol zamāndın beri şu bu śūretni (14) tartıp yol üzeside kėlgüçi ve ötküçilerdin sorap

muntažır olturup aydım. (15) Müddet-i medįd ve Óahd-i baÓįddin soŋra bir ķalenderį kėldi. Soradım kim ey şāh-ı ķalender bu śūretge **[125a]** (1) mānend kişini yaħşı bilürmen dėp ĥikāye ķıldı. Melike-yi Rūmį ėken bir küni çār-bāġķa (2) ot tutaşıp ėken anda bir cüft ŧāvus āşiyāne ķılıp balalarını çoŋ ķılġan (3) çaġda ot köydürüptür, neri bį-şefķatlik ķılıp uçup kėtti, devrānnı māde-(4)-si şefķat yüzidin bala[la]rını ķanatını astıġa alıp köyüp ķalıpdur. Melike ŧāvus (5) nerini bį-şefķatlikni körüp mücerredlikni iħtiyār ķılıpdur dėdi. Faġfūr-ı Çįn (6) dėdi kim ey vezįr-i Óāķil munıŋ maślaĥatı ķandaġ bolur ve ķaysı ŧarįķa birle melikeni ķolumġa (7) alur-men dėdi. Vezįr dėdi kim bendege fermān bolsa melikeniŋ şehriġa barıp seniŋ (8) śūretiŋni körsetip ve yaħşı sıfatlarıŋŋı ķılsam, inşāóa'llāh saŋa Óāşıķ bolur, (9) melike özini saŋa Óarż ķılur dėdi. Faġfūr şol zamān vezįrġa ruħśa[t] bėrdi. (10) Vezįr nėçe künler yol yörüp Rūm vilāyetiġa bardı. Özini naķķāşlik bilen (11) meşhūr ķıldı. Vezįrni naķķāşligi Rūm şehride meşhūr boldı. Bu ħaberni melikeġa (12) yėtkürdiler. Melike ol vaķt Óimāret-i Óālį ķıldurup ėrdi. Vezįrni ķıçķırup (13) dėdi kim ey naķķāş nė ŧavr-ı śūret-gerlikni bilür bolsaŋ bu Óimāretlerġa ħarc (14) ķılġıl ve Óacāyib u ġarāyįblerni naķş ķılġıl. Vezįr melikeni eyvānıġa uluġ (15) (…) ķıldı ve bol (…) faġfūr-ı Çįnni śūretini tarttı. Anıŋ aldıda bir cüft **[125b]** (1) kėyikni ve balalarını śūretini rāst ķıldı. Ŧılsım birlen bu kėyiklerni seyl kėlip mādesi (2) ķaçıp kėlgenini śūretni ķıldı. Ŧılsım birlen ķılġanını hēç kim bilmedi. Gūyā ki (3) hemįn sāÓat ġarķ bolupdur, faġfūr kėyikni mādesini bį-şefķatlikni körüp (4) dünyādın mücerred öterni iħtiyār ķılġanını ve mažlūmlarnı bį-vefālıġıdın kitāblar (5) tažyįķ ķılġanını śūretini tarttı. Melike bu śūretni gūyā özini vāķıÓası dėk kördi. (6) Ey naķķāş biz ėkki derd-mend bir yerde bolsaķ münākehet ü müsāheret vāķıÓa bolsa nėçük (7) bolur dėdi. Vezįr ħūb bolur, be-şartį ki faġfūr-ı Çįn ķabūl ķılsa dėdi. Der-ĥāl melike faġfūr-ı (8) Çįnġa Óarż ķılıp ėlçi iberdi. Yaħşı Óāķil ü zįrek vezįrni kėŋeşidin pādişāh (9) āsānlıķ birlen güher-i maķśūdnı ķolġa aldı. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim (10) ey Ħuceste men küyevni terk ķılıp śabr-ı sükūt öyge kirer-men dėr-sen bį-taķrįb ayta-sen (11) melike-yi Rūmį hem terk ķılıp Óāķıbet-i faġfūr-ı Çįnġa özini özi Óarż ķılıp nikāĥıġa kirdi. (12) Ķopġıl vaķt ġanįmetdür, maĥbūbnı ķolıdın ibermegil dėdi. Ħuceste ķopup barġay der-ĥāl (13) melike-yi Rūmį dėk ħūrşįd maşrıķ ŧarafıdın (…) urup śubĥ žāhir boldı. Barmaķı taŋla-(14)-ġa māniÓ boldı. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa urġay kös

Bar-(15)-[ma]ķıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāķ ėrür śubĥ ĥuros

Ķırķ Birinçi Kėçesi

Derāz-gūş [126a] (1) yaÓnį ėşek bilen ķotas bir bįşede hem-refįķ bolġanları ve toķķuz ķaraķçını temŝįli bilen (2) heyzüm-keşni vāķıÓası dėk bolup ķotas derāz-gūşnıŋ giriftār bolġanı

Gūyā ki (3) bende-yi śavmaÓa āfitāb āsumān-ı çehārumnı ĥalvet-ĥānesige bardı ve śūfį-yi śufūf-pūş ĥān-ķāh-(4)-nişįn māh maşrıķnıŋ genc-ĥānesidin çıķtı. Ħuceste ruĥśat tilegeni ŧūŧįni ķaşıġa kėldi. (5) Dėdi kim ey maĥrem-i rāz ve ey māye-yi niyāz andaġ rivāyet ķılıpdurlar kim ÓÖmer ÓAbdü'l-Óazįz rađıyallahu (6) Óanhu taĥt-ı pādişāhlıķķa olturdılar ve nė kėçe uķladılar ve nė kündüz istirāĥat ķıldılar. (7) Aśĥābları soradılar kim yā ĥalįfe nėme üçün uyķunı ber-ŧaraf ķıldılar dėdiler. (8) Ħalįfe dėdiler kim eger kėçe men uĥlasam özümni żāyiÓ ķılġan bolġay-men ve eger kündüz (9) uķlasam fuķarā vü raÓiyyet żāyiÓlıķķa ķalġaylar dėdiler. Ey ŧūŧį eger men hem kündüz (10) uķlasam küyevimdin maĥrūm ķalur-men ve eger kėçe uķlasam dostum ķolumdın kėter. Ħᵛāhişim (11) bu ki ėmdi ėkkelesini ber-ŧaraf ķılur-men ve Óiśmetni yaķasını ve Óiffetni ėtekini tutar-men dėdi. (12) Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste Óiffet ü Óiśmet ĥūb nėmersedür ammā her nėmerseniŋ vaķti ve hengāmı bardur, hemįn (13) sāÓat saŋa hēç ķaysı lāzım ėmes. Eger özüŋni Óiffet ü Óiśmet yaķasıġa alıp çıķsaŋ derāz-(14)-gūş ve ķotasnıŋ vāķıÓasıge oĥşar dėdi. Ħuceste ķandaġ bolupdur dėp soradı. Ŧūŧį (15) andaġ rivāyet ķıldı kim fülān vaķtda bir derāz-gūş bir ķotas bilen cihet-mend boldılar. Kėçe **[126b]** (1) kündüz acıramadılar ve bir bįşe otlap ve sulap yöridiler ve bir küni ėrte yaz maĥalli ve nev-bahār (2) hengām-ı gül gül-destelerni açılġan maĥalde oynap yörür ėrdi. Derāz-gūş ĥareket-i (3) bį-cā ķıldı ve himmeti der-cūş kėlip dėdi kim ey yār-ı muvāfıķ ve ey ġam-güsār-ı śādıķ, bu bāġ-ı dil-(4)-cūy ve merġ-zār-ı ĥoş-būy ve lāleni daġı Óanberin bolupdur. Nėme üçün naġme-yi dil-(5)-

küşā semāӾ-ı rūĥ-efzāy ḳılmas-men ve naġme-yi Dāvudį ḳılsam (6) heme perendeler bu naġmedin behre alurlar ve cemįӾ çerendeler leźźet taparlar. Mundaġ (7) gülistān-ı cennet-fezāda bį-naġme vü bį-sürūd Ӧömrni ötkergen Ӧayn-ı aĥmaḳlıḳ ve (8) mundaġ tiriglik Ӧayn-ı beyhūdelikdür dėdi. Gevzen dėdi kim ey ħar sen fülān (9) (...) ĥikāye ḳılġıl ve (...) çuvāl-dūzdın rivāyet ḳılġıl sen kücā, naġme kücā. Hēç āvāz (10) seniŋ āvāzıŋdın yamanraḳ ėmes seniŋ (...) bedraḳ āvāz (11) tapılmas, seni āvāzıŋdın maħlūḳāt mekrde āvāznı bilmesler dėp aydı. Bu ħayāl-i (12) ĥasedni ḳılmaġıl, bu bāġḳa oġurluḳḳa kėlip turb ŧurresini yėydür-miz bu bārid<e>din. (13) Dāniş-mendler aytıpdurlar, eger ħuros bį-vaḳt ḳıçḳırsa başını kėsmek lāzım (14) dėpdürler. Eger bu vaḳt bāng-i bį-maĥal urġu dėk bolsaŋ, śāĥib-i bāġ ħaber-dār (15) bolup cemāӾasını yıġıp kėlip bizlerni Ӧaźāb [u] Ӧuḳūbetge giriftār ḳılur. Bu aŋa **[127a]** (1) oħşar. Bir nėçe oġrı bir kişini öyige oġurluḳġa kirdiler ve mālını yaḳaġa alıp çıḳıp (2) ḳoydılar. Yana hem ḳalġan nėmerse bolsa be-tamāmı alalı dėp öyni aḳtarıp yörür (3) ėrdiler. Körseler ħumçede çaġır ḳaynap turupdur. Bir ėkki piyāle nūş ḳılalı (4) dėp aydı. Birisi aydı kim bu nė bį-diyānetlikdür ve bį-inśāflikdür? (5) Her nė bar nėmerselerni alduḳ yana hem çaġırlarını içip kėtsek eger oġrı bolsaŋ (6) inśāf birle bolġıl dėdi. Bu kişi çaġır içer kişi ėken öyide saḳlapdur. (7) Çaġırnıŋ kesāfetdin öyideki bar yoḳını alduḳ. Ĥattā ki sınuḳ kūze hem ḳalmadı. (8) Ėmdi şükr ḳılıp her mezārġa cüft çirāġ dėp kėlgen yolımız birle kėtelik dėdi. (9) Yana biri ayttı kim birer piyāledin içelik andın yolġa revān bolalı dėdi. Ulu-(10)-ġı aydı kim eger sizler mundaġ işni ḳılur bolsaŋlar ve men bu işige rıżā bėrmes-men (11) dėdi. Hēç nėmerse almay çıḳıp kėtti. Bular piyāledin içeli dėp olturdılar. (12) Birdür ėkkidür ötüp ėrdi, ėmdi kėteli dėp ḳoptılar. Birisi aydı kim piyāle (13) berāberide köterip içeli dėdi, āĥir şundaġ ḳıldılar, aŋa çi ħūb keyf taptılar. (14) Pūlı mālnı köterip çıḳtılar. Ĥavlıdın çıḳar çıḳmas balala tilele cān terele dėp (15) naḳş-gūylıḳġa muḳayyed boldılar ėrse śāĥib-i ħāne ħaber-dār bolup körer kim **[127b]** (1) öyde hēç nėmerse ḳalġanı yoḳ oġrı alıpdur. Fi'l-ĥāl neri beri o yan bu yannı izlese-(2)-ler bir nėçe (...) mestni ġavġāsı kėledür, arḳasıdın kėlseler māllarını köterip kėtip (3) baradur. Bularnı körüp māllarnı arḳasıdın taşlap özlerini birer çuḳurġa kirip (4) yattılar. ӾAḳlıġa işāretdür kim fısḳnıŋ āĥiri naśįĥatdür dėdi. Derāz-gūş dėdi kim ey (5) ḳotas sen rūstāy turur-sen ve men ehlį turur-men ve sen beyābānį turur-sen ve men şehrį (6) turur-men ve beyābānį semāӾnı ḳadrini nė bilür ve sürūd nė turur imtiyāz ḳılıp sözlemaḳlıḳ (7) yaħşı turur ve sürūd ėşitmeklik cāngа rāĥatdur dėdi. Gevzen ayttı kim naġme egerçi ħoş (8) (…) ammā kişini aĥmaḳ ḳılur ve Ӧaḳlnı pūşįde ḳılıp ħ[Ӧ]ārlıḳ mertebesige yėtkürür. Eger (9) sen bu işidin māniӾ bolmasaŋ heyzüm-keş bolġan

vāḳıÓaġa giriftār bolur-sen dėdi. (10) Derāz-gūş soradı kim heyzüm-fürūşġa nė vāḳıÓa bolup ėken? Ḳotas ĥikāye ḳıldı kim bir heyzüm-fürū-(11)-ş bir küni śaĥrāġa barıp ėrdi. Ḳażārā güźeri perįlerni menzilige tüşti. Körer kim bir nėçe (12) perįler sāġarnı aldılarıġa ḳoyup olturupdurlar. Her nėmerse ĥācet bolsa ħᵛāh direm ħᵛāh (13) dįnār ħᵛāh taÓām ħᵛāh şarāb ħᵛāh kebāb şol sudın alıp ħarc ḳılur ėrdiler. Heyzüm-(14)-fürūş perįler bilen hem śıĤĥat bolup bala barḳasını unuttı. Āĥir bir küni balalarını yādlanıp (15) dėdi kim men merd-i nā-murād heyzüm-fürūş ėrdim, otun alıp barıp satıp edā-yı farż-ı nafaḳa <ḳılur> **[128a]** (1) ḳılur ėrdim. Bu demġaça barmadım bilmeydür-men ki alarnı aĥvāli nėçük boldı ėken. Eger ruĥśat (2) bėrseler barıp bala barḳamnı körüp ve fikr-i maÓāşnı ḳılsam dėdi. Perįler yaĥşı bolur dėdiler. (3) BaÓde ez-ān dėdiler kim eger ĥācetiŋ bolsa tilegil revā ḳılalı dėdiler. Heyzüm-fürūş bunı bėriŋ-(4)-ler dėdi. Perįler ayttılar kim sebūnı bėrür-miz ėmes, anı ḳadrini bilmes-sen. Heyzüm-fürūş (5) dėdi kim bar imkānım barça yaĥşı muĤāfażat ḳılıp saḳlar-men dėdi. Perįler sebūnı heyzüm-fürūşġa (6) bėrdiler. Bį-nevā heyzüm-fürūş devlet-i sebūġa ġurre ĥoş-Ĥāllıḳ bilen öyge kėldi. Bu sebūnı (7) devletidin be-tamām esbāb-ı ĥāne rāst ḳıldı. ÓIyş u tarabnı lāzımlıḳnı müheyyā ḳıldı. (8) Bu sebūnıŋ devletidin ança miḳdār dünyālıḳ cemÓ boldı kim pūl ḳoyġalı ĥālį yėr tapmadı (9) ve bu devletge maġrūr boldı. Bir küni cemįÓ ħᵛįş [u] aḳrabāsını ve dost yārlarını carladı. (10) Hemeleri heyzüm-fürūşnı devletini körüp Ĥayrān ḳaldılar ve birbirlerige dėdiler kim (11) bu sebū ėmes ėken belki genc-i ġayb deryā ėken şol zamān kebāb şarāb ve esbāb-ı (12) fısḳ u fesād ve rübāb ve (...) ḳıldılar. Birileri śāĤib-i keyf bolup (13) orġuşġa kirdiler ve bol bį-çāre heyzüm-fürūş ĥoş-Ĥāllıḳ birle bį-devletlıḳıdın munça (14) devletge yėtkeniġa soyunup raḳślıḳ ḳılıp keyfiyyetġa alıp orġuşġa kirdi. (15) Sürūd kėltürüp sebūġa ḳaḳıp naḳş kėltürüp aytur ėrdi kim ey sebū niÓmetimni māyesi **[128b]** (1) Ĥaşmetim sermāyesi seniŋ fażįletiŋ bilen gedālıḳdın ḳutuldum ve barça ġamlarım ber-taraf (2) bolup şād-mānlıḳḳa ḳadem ḳoydum dėp nevāġa kirip evrülüp çevrülüp (3) yörür ėrdi. Hemānā ki mestlikni kesāfetidin ayaġı savrulışı hemān sebū başıdın (4) tüşüp pārçe pārçe boldı. Ħaber-dār bolsa sebūnı devletidin tapḳan hėç̄ nėmerse (5) ḳalmaydur, avvalḳı dėk faḳįr müflis turadur ve nė meĤāżır bar ve nė şarāb bar ve nė (6) kebāb bar hėç̄ nėmerse yoḳ. Bį-çāre heyzüm-fürūşnı ĥoş-Ĥāllıḳı mātemġa mübeddel boldı. (7) Fısḳnı mertebege yėtkürgeni şu bu ėken dėp yaŋı başdın tevbe vü istiġfār aytıp (8) çeng urdı. Her kim dostını sözige kirmese rüsvā bolur dėp ėrdi. Derāz-gūş (9) başını köterdi. Ḳotas bildi kim derāz-gūş ḳabāĤat ḳılġalı irāde ḳıldı. Özige (10) dėdi kim ėmdi munda turarnı maślaĤatı ḳalmadı dėp özini dįvārdın taşlap (11) bāġnı derāz-gūşge tenhā bėrip çıḳıp

turup ėrdi kim derāz-gūş naġme āġāz ḳılışı hemān (12) bāġ-bān kėlip tutup terekge tanġıp ança edeb bėrdi kim hēç bütün cānı ḳalmadı. (13) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį dos[t]nı naśį̂hatini

Cān dil birle köŋlüŋge alġıl

Almasaŋ sarġarur yüziŋ (14) her dem

Kirme düşmen sözige ey Óāḳil

Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim mebādā naġme vü (15) sürūd raḳślıḳ vāḳiÓ bolsa bu hengāmelerni ferāmūş ḳılma. Bu vaḳtnı ġanįmet bilip **[129a]** (1) dostnıŋ viśāli bilen memnūn bolurnı fikride bolġıl dėdi. Ħuceste ḳopup barġay (2) ġavġā-yı rūz žāhir bolup barmaḳı taŋlaġa māniÓ boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp (3) bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óāşıḳ oldı (4) śubĥ ħuros

Ḳırḳ Ėkkinçi Kėçesi

ÓUbeyd atlıġ sūdā-gerniŋ oġlı köçge Óāşıḳ bolup (5) ata anasını ħıźmetidin maĥrūm ḳalġanını ŧūŧį ve şārekni maślaĥatları birlen (6) murādıġa yėtkeni

Gūyā ki tįġ-i zerrįn dėk āfitāb maġribni ġılāfıġa kirdi ve kemān-ı māh sefįd (7) maşrıḳ ḳurbānıdın çıḳtı. Ħuceste tilini tįġ dėk ve ḳaşını kemān dėk ḳurup ŧūŧįni (8) ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey ŧūŧį bāÓiŝ nėme ki meni munça meşaḳḳatge ḳoya-sen ve mundaġ (9) miĥnet-kārda körer-sen ve meni aĥvālimdin ħaber almay-sen dėdi. Ŧūŧį dėdi kim ey Ħuceste nėçe (10) vaḳtlardın beri saŋa lāzımlıḳ nėmerselerni taÓlįm bėre-dür-men. Eger meni sözümni (11) ėşitseŋ dünyā ve āħiretiŋ cemÓ bolur. Bāzar-gānı oġlı seferdin zer-dār bolup kėlgen (12) dėk zer-dār bolur-sen dėdi. Ħuceste ḳandaġ boldı dėdi. Ŧūŧį

andaġ rivāyet (13) ḳıldı kim Tirmiẓ vilāyetide sūdā-gerį bar ėrdi, dünyālıḳdın bį-ĥadd ġınā ve anıŋ bir (14) oġlı bar ėrdi ÓUbeyd nām. Bir küni oġlını sünnet-i peyġāmber śallallāhu Óaleyhi's-selāmnı ber-cā (15) kėltürdi. Kėyin gūyā āfitāb-rū āfitāb letāfetde bį-nažįr ėrdi. Zamān **[129b]** (1) sūdā-ger beççe rūzgārıġa cinān şįfte vü şeydā boldı kim bir zamān acırarġa Óilācı yoḳ köçge Óışḳ-(2)-bāzlıḳ ḳılıp ata anasını ħıźmetidin maĥrūm ḳaldı. Her çend ata ve anası ħıźmet bolursalar müyesser bolma-(3)-dı. Bu bāzar-gānnı bir dostı bar ėrdi Óaceb zįrek ü dānā. Bir küni dostıġa oġlını taḳrįbidin (4) köŋlini ḳalġanıdın araġa söz saldı. Dėdi kim ey birāder-i cānį ve dost her du-cihānį (5) oġlumnı ked-ħudā ḳıldım. Gūyā ki özümge cefā ḳılıp men. Hergiz ħıźmetimġa bolmaydur ve naśįĥatni (6) ḳulaġıġa almaydur dėdi. Dostı dėdi kim meniŋ bir cüft ŧūŧįm bar Óaceb zįrek ü dānā. Eger ħᵛāh-(7)-lasaŋ şol ŧūŧįlerni seni öyünje yiberey ve sen anı Śāliĥni öyiġa yibergil. Şāyed kim (8) ŧūŧįlerni sözi bilen bu işdin māniÓ bolġay dėdi. Sūdā-ger yaħşı bolur dėp ħoş-vaḳt (9) boldı. Dėdi kim ey birāder ŧūŧįler saŋa ḳaydın be-hem yėtti dėdi. Dostı ayttı kim bir küni mesøele-yi (10) mütālaÓa ḳılıp olturup ėrdim. Hevādın ėkki ŧūŧį peydā boldılar, ḳaydın kėlür-sizler dėdim. (11) Ŧūŧįler aydılar kim bizler Óilm-i mūsįḳįni yaħşı bilür ėrdim. Bir nėçe zamāndın beri rāhibiŋ ħıźmetide (12) ėrdük. Ḳażārā her kün ki vaḳtimizdin ötüptür nėme üçün derslerinje kėç kėldiŋler dėp (13) ġażab birlen bizlerge ḳaraladı. Şol zamān ādem śūretidin mesĥ bolup ŧūŧį boldük. (14) Şol zamān bu zamānġaça ḳuşlar bilen hevāda uçup turupdur-miz. Kitāb mütālaÓa ḳılġanıŋızını (15) körüp kėldük dėdi. Eger ħᵛāhlasaŋız ħıźmetiŋizde bolalı dėdiler. Ammā ŧūŧįlerdin çendān **[130a]** (1) kesbler fāyide ḳıldım dėp ŧūŧįni birāderini öyige yiberdi. Birāderi oġlı Śāliĥni (2) öyige yiberdi. Kėçedin bir ĥiśśe ötüp ėrdi. Ŧūŧį ḳıçḳırdı kim ey Śāliĥ kişi munça ġaflet (3) yėter mü ħᵛāb-ı ġafletdin bįdār bol ve bizlerdin söz ėşit ve bizni cevāhirāt ve letā-(4)-yįfimiz fāyide alġıl dėdi. Bu sözni ÓUbeyd ėşitip ĥayrān boldı. Der-ĥāl ŧūŧįni ḳaşıġa (5) kėldi. Ŧūŧį ayttı kim ey ÓUbeyd bu sāÓat çi kār-ger sen ve ḳaysı işge meşġūl-sen dėdi. (6) ÓUbeyd ayttı kim sūdā-ger beççe bolur-men. Kesb [ü] kārım sūdā-gerçilik ėrdi. Nėçe vaḳtdın beri köçüm-(7)-ni tįr-i müjgānı dil-dūz bolup ĥüsn ü cemāliġa şįfte ḳılıpdur, meni ata ve anamnı ħıźmetidin maĥrūm (8) ḳılıpdur dėdi. Ŧūŧį ayttı kim ey civān köŋülni mažlūm kişiġa bėrmek ħatādur, cānnıŋ (9) cevherini śarf ḳılmaḳ Óayn-ı cefādur, bį-vefālıḳnı dağı pįşāneside žāhirdür. Ĥażret-i ÓAlį (10) rađıyallāhu Óanhu aytıpdurlar kim bėş žaÓįfe kişidin bėş nėmerseni köz tutmaḳlıġ (11) muĥāldür, düşmendin dostluḳ ĥāsid-i ħordın naśįĥat faḳįrdın baħşiş fāsıḳdın emįn-(12)-lik mažlūmdın vefa. Ey ÓUbeyd bu nėme bulutdur ki belā dėk yıġadur mekr. Ol mekrni ĥikāyesini (13)

ėşitmediŋ mü dėdi. ÓUbeyd nė vāķıÓa bolup ėken dėdi. Ŧūţį andaġ rivāyet ķıldı kim (14) Hindū vilāyetide pādişāhį bar ėrdi kim köçi bir Óıyāl tuġdı üç ėmçeklik. Pādişāh (15) müneccimlerni yıġıp bu ķızını ŧāliÓini körset [dėp] müneccimler ferÓa taşlap dėdiler kim bu ķız ĥadd-i belāġatge **[130b]** (1) yėtkenide eger atasını öyde bolsa atasıġa belā-yı cān bolur. Eger öydin çıķıp küyevniŋ (2) ķolıda bolsa küyeviġa ziyān-ı küllį boladur dėdi. Bu ķıśśa şehrde şāyiÓ boldı ve eŧrāf (3) eknāf-ı Óālemġa şehrni kėtti. El-ķıśśa bu ķız ĥadd-i belāġatge yėtti. Müneccimler aytķanı dėk nişāneler (4) körgüzdi. Bu ķızge hēç ĥᵛāste-gārį žāhir bolmadı ve hēç kişidin söz kėlmedi. Bir küni <pād> (5) pādişāh münādį ķıldurdı her kim bu ķızını ķabūl ķılıp alsa bu şehrdin yana bir şehrge alıp (6) barsa bir toķķuz ĥazįne bėrey dėp vaÓde ķıldı. Ķażārā bu şehrde bir kör bar ėrdi ve anı bir Óaśā-(7)-keşį bar ėrdi. Ezelden bir uluġ künbedni köterip yörür ėrdi. Pādişāh bu ķızını aŋa bėrdi (8) ve māl (...) ķoşup bėrdi. Şehrdin iĥrāc ķıldılar. ÓAśā-keşni hem aŋa ķoşup (9) bėrdiler. Nėçe müddetdin kėyin bu ķız dėdi kim ĥayf cemālimni bilür mü? Munı tiriglikdin ölgenni (10) yaĥşı dėp bir ķara yılannı toġrap ķazanġa saldı. Ķara yılannı yėsün ölsün dėdiler. (11) Ķaraġulıġı körġa dėdiler kim ey kör nėçe müddetdin beri balıġ dėr ėrdiŋ. (...) balıġnı ķazanġa saldım, (12) bį-şurūb yėgil dėdi. Körni balıġ gūştıġa ārzūsı bar ėrdi. Balıġ gūştını ėşitmeklik bilen (13) ocaġnı başıġa kėlip olturdı. Nįm-baĥt ķılıp dėdi kim bir nėçük bolsa bir aġız yė dėp ķazannıŋ (14) ser-pūşını köterip gūşt tapıp alġunça yılan gūştını buĥārātı körniŋ közige tėgişi hemān (15) bįnā boldı. Ĥudā TeÓālāġa şükr ķılıp āsumānġa ķaradı, yulduzlarnı kördi. Bu yan ķarap ėrdi. **[131a]** (1) Köçi birle Óaśā-keşni kördi. Leb-be-leb sįne-be-sįne gūyā ki bıçaķnı hem ġılāfıġa salġan dėk (2) müstaĥkem ķılıp uĥlapdur. Bu ĥāletni körüp çaçrap kėlip Óaśā-keşni künbediġa tepti. (3) Köçini hem tüzetti düşmenni bėrgen zehri devā boldı. Bu ėkki Óayb-nāk hem Óaybıdın ĥalāś (4) boldılar. Kör her çend bed-aġrāžlıķnı süst ķılay dėdi bolmadı (...) araġa (5) salıp pādişāhġa barıp Óarż ķıldı. Yılannı balıġ dėp bėrgenini köçi bilen (6) Óaśā-keşni ķılġan ĥareketini bir bir beyān eyledi. Pādişāh bu ėkki fāsıķnı çār-sūda seng-sār (7) ķıldurdı. ÓUbeyd bu ĥikāyeni ŧūţįdin ėşitip köçidin köŋli savdı. Şārek ŧūţį (8) dėdi kim mendin hem bir ĥikāye ėşitgil dėdi. Andaġ rivāyet ķıldı kim Belĥ vilāyetide bir zāhid (9) bar ėrdi Śāliĥ nām. Heme vaķt tāÓatdın baş kötermes ėrdi. Bir küni dėdi kim Óilm-i (10) bį-Óamel fāyide bėrmes dėpdürler dėp yana bir şehrde misāfir bolup taĥśįl ķılay dėp (11) ata anasını aldıġa kėlip ruĥśat tiledi. Alar ruĥśat bėrmediler. Dėdi kim ata ve anadın (12) bį-ruĥśat hēç iş ķılıp bolmas ammā taĥśįl-i Óilm ķılıp bolur dėpdürler dėdi. Bir küni (13) şehrdin misāfiretçilik iĥtiyār ķıldı ve öz şehridin çıķıp hevānıŋ ĥarāretidin bir dıraĥt-(14)-nıŋ

sāyeside kėlip olturdı. Bir zūr cān-ver dıraħt başıdın bu bį-çāreni başıġa (15) (…). Ħaber-dār bolsa tamām ser-pāy ĥabŧ bolupdur. Bu vāķıÓadın Óaceb iźā tarttı. Bir oķ ġażab **[131b]** (1) birlen ol cān-verge baķıp attı yėrge yıķılıp öldi. Śāliĥ bir munça yol yörüp ėrdi (2) namāz-ı şām boldı. Bir (...) mažlūmnı öyige kėlip gedālıķ ķıldı. Mažlūm dėdi kim (3) ey Teŋrini mihmānı ŧapar muĥāžırım yoķ ėdi. SāÓati tevaķķuf ķılġıl, ķazanġa balıġ (4) salay bişirüp çıķay dėp içkeri kirdi. Mažlūm ħayl bilen muĥāžırnı (5) alıp çıķtı. Śāliĥ aŋa ġażab-ālūd ķaradı. Mažlūm ayttı kim ey Śāliĥ maŋa nėme üçün (6) ġażab-ālūd ķaray-sen? Men hem şol cān-ver dėk iħtiyār ķıldıŋ mevādım birlen (7) cā[n]verniŋ farķı yoķ mu? Kişi nefs bilen ölügni tirgüzse ķaçan tirigni öltürse (8) bolur dėdi. Śāliĥ der-taÓaccüb bolup dėdi kim ey mažlūm ħātūn kişi nāķıśu'l-Óaķl bo-(9)-lur-sen. Munça Óaķl kāmilni ķaydın peydā ķıldıŋ dėdi. Mažlūm dėdi kim ey Śāliĥ (10) men seniŋ bilen güft [u] gū ķılġalı uyatur-men. İlgeriraķ barıp birāderim bar (11) şunıŋdın soraġıl dėdi. Śāliĥ ilgeri kėlse bir śayyādıġa mülāķāt boldı. (12) Kördi kim miŋ cān-verni bismil ķılıp miŋ cān-verni yulup ķazanġa biledür. Śayyād (13) Śāliĥni körüp dėdi kim yā Śāliĥ merĥabā yaħşı kėldiŋ. Mübārek ķademiŋ bilen (14) külbemni pür-nūr ķıldıŋ. Bir sāÓat munda turġıl sendin rāĥat ve āsāyiş (15) körgenim dėdi. Śāliĥni ĥayreti ziyāde bolup dėdi kim ey śayyād her küni şunça cān-ver **[132a]** (1) bį-cān ķıla-sen. Munça žālimlıķ bilen saŋa mertebe-yi enbiyālıķnı ķaydın bėrdiler? Kör-(2)-megen kişi fiÓl [ü] efÓālini bilmeklik mertebe-yi evliyāullāhdur ķaysı işiŋni bėrgenid-(3)-in bu mertebege yėttiŋ dėdi. Śayyād dėdi kim yā Śāliĥ munça ħūn-rįzlıķ ve dil-āzārlıķ (4) bilen bu mertebeni ata anamnı rıżālıķdın taptım ata anamnı hēç vaķtda nā-rıżā ķılma-(5)-dım. Ata anam rıżā bėrmeseler ĥattā ki ķażā-yı ĥācetge barmadım. Ey Śāliĥ sen ki Śāliĥ (6) men dėp ŧaleb (...) ķılıp taĥśįl-i Óilm üçün çıķıp-sen. Ammā hēç ħayrāt ata ananı (7) rıżā ķılmaķdın uluġraķ ėmesdür. Ata ananı rıżālıķı heme mertebedin bülend-(8)-dür dėdi. Śāliĥ bu sözdin Óibret alıp ata anasını ħıźmetige yandı. Ŧūŧį sözini (9) bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste eger sen meni sözümni ėşitseŋ (10) bāķį Óömrüŋ ÓUbeyd dėk refāhiyyetde ötkerür-sen. Ķopġıl cemālıŋġa muntažır bolġan (11) maĥbūbnıŋ viśāliġa vāśıl bolġıl dėdi. Ħuceste ķopup barġay kündüzniŋ ġavġāsı (12) ėşitildi. Barmaķı taŋlaġa māniÓ boldı. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūb-(13)-lıķ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup māniʾ

Düşmen-i ʾāşıḳ ėrdi śubĥ ħuros

Ḳırḳ Üçünçi Kėçesi

Sulŧān Maĥmūd Ġaznevį raĥmetullahi ʾaleyh şāhmārānnıŋ köçini (15) nį̈m-kāre zaħm-dār ḳılġanı ve şāhmārāndın ĥayvānātnıŋ tilini örgenip köçini [132b] (1) anı olturġanı alıp barġanda ḳoydın ʾibret alıp ölümdin ḳutulġanı

Gūyā ki (2) ejderhā-yı zerrį̈n-çengel dėk āfitāb maġribniŋ ġārıġa kirdi. ʾAḳreb dėk (3) māh maşrıḳnıŋ sürāħį̈din çıḳtı. Ħuceste ŧūŧį̈niŋ ḳaşıġa kėldi. Žāhirini ġażab (4) birlen ve bāŧınını taʾab bilen tertį̈b bėrgen ėrdi. Dėdi kim ey yār-ı muvāfıḳ (5) ve ey muĥib-i nā-mutābıḳ bu nėdür bį-raĥmlikdür ki sendin köredür-men ve nė ŧavr-ı (6) bį-şefḳatlikdür ki sendin müşāhede ḳıladur-men. Seniŋ bu nā-dānlıġıŋ ḳaçan (7) kārġa kėlür? Āħir bir tedbį̈ri körsetgil kim bu derdimġa devā bolup ġamım ber-ŧaraf bolġay ve bu (8) şuʾle urġan ʾışḳ otı endek sükūn tapġay dėdi. Ŧūŧį-yi zį̈rek fehm ḳıldı kim her (9) söz kim aytadur śıdḳ-ı dil birle žāhir ḳıladur. Ayttı kim ey Ħuceste her kim ḳılġanıġa her iş (10) cezā körer esselāmu ʾaleykümġa baḳıp ve ʾaleyküm selām cevāb bolur, bu rencŋi maŋa ifāde (11) ḳıla sen aŋa baḳıp dārū ḳılmaḳım lāzımdur. Munı bilgil kim māh-ı Ramažānda bir Müsülmānnı (12) rūzesini yėgeni ḳaśd ḳıldı, bāzārdın satḳun alıp śaĥrāġa çıḳtı. Dėdi kim bir ħalvet-(13)-ge barıp iftār ḳılay sırrımdın hēç kişi ħaber-dār bolmaġay dėp bir zirāʾat-gāhnı (14) içide bir dıraħt köründi. Dėdi kim şol dıraħtnı tüpi ħālį̈dür dėp kėlip nān (15) gūştnı rį̈ze ḳılıp olturup ėrdi. Zirāʾatnı (…) bir Yahūdį dıraħtnıŋ **[133a]** (1) başıda olturup ėrdi. Kördi kim Müsülmānį rūzda taʾām yėydür. Müsülmān yoḳḳarı (2) baḳıp Yahūdį̈ni kördi ve anı taʾāmġa teklį̈f ḳıldı. Yahūdį dıraħtdın tüşüp (3) anıŋ birle taʾām yėdiler. Müsülmān dėdi kim ey Yahūdį zünnār boynuŋda śandal pį̈şānıŋ-(4)-da sürtüp-sen ve Yahūdį śūretide bolup-sen. Eger Yahūdį bolsaŋ Müsülmānnıŋ (5) taʾāmını yėmes ėrdiŋ dėdi. Yahūdį dėdi kim ey Müsülmān seni hem libāslarıŋ (6) ve śūretiŋ Müsülmānıġa oħşaydur. Ve-lį̈kin Müsülmānlar rūzda taʾām yėmesler. Sen meni (7) ḳılġanımnı ḳıldıŋ ve men hem seni ḳılġanıŋnı ḳıldım dėdi. Ey Ħuceste āfitābnı nūrını (8) ve ʾışḳnı ġavġāsını yaşurup bolmas. Sözį̈ni feĥvāsıdın andaġ fehm ḳıladur-(9)-men kim içį̈ndeki ḳulḳule avvalḳı dėk ėmes ve ıżŧırābıŋ hem andaġ. Eger meni sözümge (10) kirseŋ ve ḳulaġıŋge assaŋ

Óömrüŋni andaġ ħūbluḳ bilen ötkergey-sen kim (11) Sulṭān Maĥmūd Ġaznevį ḳoynıŋ sözini ḳulaġıġa aldı, Óömrini ħūbluḳ ve ħoşlu-(12)-ḳ birle ötkerdi dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėken dėdi. Ŧūṭį (13) dėdi kim fülān vaḳtda Sulṭān Maĥmūd atlıġ pādişāh bar ėrdi. Bir kün şikārġa (14) çıḳıp tülkini ornıda şįrniŋ, gürbeniŋ ornıda gürgni şikār ḳılıp yörür ėrdi. (15) Be-nā-gāh kördi kim bir māde yılan köp yılanlarnıŋ arasıda ħasįs u ħabįŝ u kem-aśl yılan-**[133b]** (1)-lar <yılanlar> bilen luÓb u bāzįġa meşġūlluḳ ḳıladur ammā māde yılannı ĥaseb (2) u nesebi uluġ žāhir boladur. Ġażab ḳılıp ḳılınç birlen çaptılar. Ḳuyruġıdın az-(3)-raḳ kėsilip ḳaldı ve azı ḳaçıp bir töşükge kirdi. Neri bu ĥālnı körüp (4) ḳaysı Óömridin toyġan bār-gāhımıġa bu taÓaddįni ḳıladur ve ḳaysı Óömridin bįzār bolġan (5) mundaġ derāz-destlikni maŋa körsetedür dėdi. Mādesi dėdi kim āfitābda (6) ferāġatge meşġūl bolup yatıp ėrdim. Sulṭān Maĥmūd yėtip kėldi, meni körüp (7) mizāc ayttı ve men ḳabūl ḳılmadım, maŋa ḳılınç ĥavāle ḳıldı. Eger meni ḳabūl ḳılmasaŋ (8) kām-ı dilġa boyun sunmasaŋ öltürür-men dėdi ve men ḳabūl ḳılmay ḳaçtım arḳam-(9)-dın ḳılınç saldı. Bilmeydür-men kim nė ĥālġa ḳaldım ėken dėdi. Şāhmārān köçni (10) bu ĥālġa ḳalġanını körüp intiḳām yandurur-men dėp kėldi. Dėdi kim bu kün (11) dendān sendān şikāfım bilen ḳanını nė ḳısm töker-men ve (...) intiḳāmım bilen nė tarįḳa (12) şeb-ħūn keltüredür-men, körgil kim dėp sulṭānnıŋ arḳasıdın kėldi. (13) Körer kim Sulṭān Maĥmūdnıŋ ħᵛāb-gāhı bostānda bir sebedge gül töpelerni sançıp (14) tertįb birle zįnet bėripdürler. Dėdi kim şu bu sebedge kirip öltürey, vaḳtį ki (15) gülge ḳoynı uzatsa zehr salur-men dėp zehrige ḳuvvet bėrip öltürdi kim sezā-yı derāz-**[134a]** (1)-dāstān ve cezā-yı nā-kāmān mundaġ tenebbüh bolsun dėp. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį vaḳt ḳoluŋ-(2)-nı sen ḳısḳa

Kėsmegey kim sipihr bāzūdın

Žulm ile kim ḳolını ḳılsa derāz

Tįġ-i devrān (3) kėser ḳolını bāzūdın

Bir vaḳt kėçedin ötüp ėrdi. Sulṭān Maĥmūdnıŋ (4) köçi kėlip sulṭānnı ayaġlarını ħādimįlik ḳılġanı olturdı. Sulṭān (5) dėdiler kim (…) barġıl, mundın kėyin mažlūm kişidin ümįdimni münḳatıÓ ḳıldım (6) ve köŋülni bu ṭāyifeni Óişret kūçesidin köterdim dėdi. Köçi ĥayrān bolup dėdi kim (7) ey sulṭān-ı Óālem ve ey pādişāh-ı bā-kerem, nėme

vāḳıÓa boldı kim mundaġ dėdiŋiz ve nė bį-edeb-(8)-lik biz ṯāyifedin ötti ėken dėp pāygāhġa tüşti? Sulṯān dėdiler kim fülān (9) yėrde şikār ḳıldım, māde yılan beşeresidin aśllik žāhir boladur. Bir nėçe bed-aśl (10) nā-cinsler birlen ħıyānet nerdini oynap yörüptür. Bildim kim bu iş yaħşı ėmes, (11) her nėçük hem bolsa nā-cins bilen fāĥişelik ḳılmaġay dėp ḳılınç birlen çapıp (12) ėrdim. Bir munça ḳuyruġını çapıp aldı ve özi bir töşükge kirip kėtti. Eger mažlūm kişi (13) mundaġ bolsa öltürmaḳ lāzım dėdiler. Ammā dirįġ ki ḳolumdın tirig kėtti dėdiler (14) ėrse bu sözni köçge nā-ħoş kėlip taşḳarı çıḳtı. Şāhmārān dėdi kim (15) laÓnet mažlūmge ḳılġan işi biri neriŋ maŋa aytḳanı bu reng ḳılġan işi **[134b]** (1) iş bu reng dėp sebeddin çıḳıp sulṯānnı nažarıda turdı. Sulṯāngа Óaceb vehmį (2) tüşti dėdiler kim ey şāhmārān meger meni ḳaśdımge kėlgen oħşaydur-sen (3) ĥiyel ḳılmaġıl, meni yėgil ölümġa rıżā bėrdim dėdiler. Yılan dėdi kim yā Sulṯān Maĥmūd (4) köçüm ḳaşımġa kėlip aĥvālini yana ṯarzıda maÓlūm ḳıldı. Seniŋ sözüŋni bāver ḳılıp (5) barıp köçümni başını kėser-men dėdi ve heme ħalḳḳa pendiyāt bolġay kim nā-şāyeste (6) işni ḳılmaġay dėdi. Sulṯāngа dėdi kim mendin bir nėme tilegil bilgenimçe saŋa taÓlįm (7) bėrey dėdi ve imkānım barça ħıźmet ḳılay dėdi. Sulṯān dėdiler kim ĥayvānātnı (8) tilini bilmegeni ārzū ḳılur-men dėdi. Şāhmārān dėdi kim saŋa örgetür-men ve sen (9) bu sırrnı kişige ižhār ḳılur-sen ol vaḳṯda saŋa ziyān ḳılur. Munıŋ bir ṯarįḳı (10) bar, eger şol ṯarįḳni köŋlüŋge alsaŋ āsān dėp ṯarįḳını beyān ḳıldı. Bu ṯarįḳ-(11)-dın sulṯān heme ĥayvānātnı tilini örgendiler. Ammā zįnhārladı kim sırrnı kişige (12) ižhār ḳılsaŋ öler-sen dėdi. Yılan be-śad tevāžuÓ öz cāyge yandı. Sulṯānnı (13) köçi bir tas śandal alıp kėlip sulṯānnı keff-i pāyġa sürtüp ħademįlıḳ ḳılıp olturup (14) ėrdi. Sarāynı tamıda bir cüft (...) bar ėken mādesi aytti kim men sulṯānnıŋ (15) ayaġıġa sürtgen śandaldın alıp seniŋ hem ayaġıŋġa sürtüp ħademį ḳılay dėdi. Bu sözni sulṯān **[135a]** (1) fehm ḳılıp küldi. Köçi ħayāl ḳıldı kim maŋa küldi dėdi. Soradı kim nėme üçün küldüŋ (2) ve bu külgüniŋ bāÓiŝ nėme dėdi ve maŋa aytġıl dėp teveccüh ḳıldı. Sulṯān ḳabūl ḳılmadılar, (3) Óāḳıbet iş bu yėrge yėtti kim külgüniŋ sebebi aytmasaŋ özümni öltürür-men dėdi (4) veyā otġa taşlaġay-men dėdi. **ĶıṯÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį tįz tįz sen külme
Ger ḳılalsaŋ işiŋ ḳavį (5) bolsun

Külmekiŋ kim ėmesdür ornıda
Yıġlamaġıŋge yaħşıraḳ olsun

Sulṭān (6) dėdi kim külgüniŋ bāÓiŝide bir sırrı bardur. Saŋa hēç fāyide vü żarịri yoḳ. Ammā bu sırrnı (7) men žāhir ḳılsam öledür-men ve ÓAzrāǿilni ḳolıġa giriftār boladur-men dėdi. Köçi ayttı yalġan (8) ayta-sen eger bu külgüni sırrını aytmasaŋ özümni öltürür-men dėp sulṭān bị-Ĥużūr ḳıldı. (9) Sulṭān ħātırıda dėdiler kim eger bu sırrnı aytmasam nė vaḳtdaḳı rūzgārım fāriġ boladur dėp (10) ayttılar kim ey żaÓịf bu sırrnı āşkārā ḳılġu dėk bolsam şol zamān öledür-men dėp taşḳarı çıḳıp (11) begler bilen ħūblaşıp içkeri kirdiler. Köçini hem-rāh alıp cāhnı başıġa bardılar kim ey (12) ħātūn saŋa sırrımnı aytḳan zamān öledür-men. Meni cesedimni bu ḳuduḳġa taşlaġıl dėdiler. Köçi hem (13) bu ittifāḳġa rıżā bėrip sırrnı aytur Ĥālde bāġnıŋ arḳasıda bir koçḳar bir saġlıḳḳa Óışḳ-bāzlıḳ (14) ḳıldı. Saġlıḳ dėdi kim ey ḳoçḳar fülān ḳuduḳnıŋ tüpide Óanber dėp bir ħoş-būy giyāh bar. Şol giyāh-(15)-dın maŋa kėltürüp bėrgil andın soŋra Óışḳ-bāzlıḳ ḳılġıl dėdi. Ḳoçḳar dėdi kim **[135b]** (1) dünyāda sendin bölek saġlıḳ yoḳ mu ve men Sulṭān Maĥmūd dėk kem-endịşe ėmes men kim (2) özini ölümge bėripdür ve saġlıḳdın köŋül üzmeydür ve köçini zāllıġını fehm ḳılma-(3)-dur. Cāndın Óazịzraḳ nėmerse bar mu seni dėp özümni ölümge tutup bėrür-men mü (4) dėp saġlıḳdın yüz ögürdi. Sulṭān kim bu sözlerni ḳoydın ėşitti hūşıġa (5) kėldi. Şükrānesiġa bisyār māl taśadduḳ ḳıldı. Andın soŋra dünyādın mücerred (6) bilen ötti ve Óömrini yaħşılar bilen ötkerdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebị Óibret al ħalāyıḳdın

(7) Saŋa oħşar kişige pend alsa

Özige ādemị kişidür ol körse

Ĥayvānnı behre-ver (8) bolsa

Ŧūtị sözini bu yėrge yėtkürse dėdi kim ey Ħuceste Sulṭān Maĥmūd [d]ėk pādişāh ḳoynı (9) naśịĥatini ḳulaġıġa alıp bāḳị Óömrini yaħşılar birle ötkerdiler. Ey Ħuceste vaḳt ġanịmetdür, (10) ḳopġıl maĥbūb ṭarafıġa revān bolġıl. Mundın ziyāde intižārlıḳḳa yol bėrmegil dėdi. (11) Ħuceste ḳopup barġay śubĥ çehresidin niḳābını taşlap barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı.

Ḳırḳ (12) Törtünçi Kėçesi

Hindū pādişāhını ḳızı oġlı atasını öltürgeni ḳaśd ḳılġan-(13)-ları ve mutribni naġme-yi dil-küşāsıdın maǾnā alıp bu işlerdin māniǾ bolup atasını (14) memleketlerini taśarruf ḳılġanları

Gūyā ki āfitāb ḳanat-ı zerrįn yıġıp Şedįd atıġa minip (15) maġrib žulmetiġa kirdi. Çün māh nįze-sitānını maşrıḳdın tartıp çıḳtı. Ħuceste yüzini tamaǾ **[136a]** (1) ve Ĥüsnini muraśśaǾ ḳılıp tūtįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey çirāġ-ı dil-sūz ve ey şemǾ-i bātın-efrūz (2) yüzümni sarıġlıġıġa ḳaraġıl ve çeşm-i ĥūn-bārım nā-būd bolġanıġa baḳġıl (...) baradur-men. Şāyed kim (3) köŋlüm açılġay ve her küni sendin ruĥśat tileydür-men. Bu ġamdın necāt ve bu giriftārlıġdın ĥalāś (4) ḳılur dėp. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį dünyānı ġamıdın öt sen

Nėçe dünyādın dem urġay-sen

Dil-şikeste-(5)-likiŋ ėrür ġamdın

Ḳutulalmay belāġa ḳalġay-sen

Eger ġamıŋ maǾşūḳnı ġamı bolsa endįşege ḳalġanıŋ (6) maĤbūbdındur. Bu intižārlıḳnı tolası kėtti azı ḳaldı ümįd tutadur-men maḳśūdıŋ (7) Ĥāśıl bolġay çünānçi pādişāh-ı İstanbul dėk dėdi. Ħuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėken dėdi. (8) Ŧūtį rivāyet ḳıldı kim İstanbul vilāyetide pādişāhį ėrdi, Ǿömri āĥiriġa yüz yėgirmige yėtip (9) ėrdi. Bir oġlı ve bir ḳızı bar ėrdi. Bir küni oġlı endįşe ḳıldı kim atamnı yaşı yüz yėgirmige (10) yėtip henüz ḳutı bizdin ziyādedür. İĤtimāli bar ki yüz ėllig yıl Ǿömr körgey. Ol vaḳtġaça (11) ḳarıdın ḳarıġandaġı pādişāhlıḳnı maĤż-ı nān-ı ĥorluḳ dėpdürler ve yaşlıḳda (12) pādişāhlıḳ ḳılmasa oynap külüp yörimese ḳarıġanda nėme körer nėme Ĥayf ki civānlıġım-(13)-da dünyānı temāşā ḳılalmadım. Ve yėtkürgen bāġım mįve körsetmedi ve ĥazān bolurġa yüz-(14)-lendi dėdi. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ki ḳırḳ (...) Ǿömr ötti

Andın ötse yörür yoluŋ birle

(15) ÓÖmrniŋ ħūbluķı ėrür ķırķ yaş

Ķıla kör ħayrnı ķoluŋ birle

Tedbįr kėŋeş bu ki atam-**[136b]** (1)-nı tiriglikdin ança ĥaķķı ķalmadı. Tekliį bilen özini tirigliklerni ķatarıda tutadur. (2) Bir tįġ-i bį-dirįġnı bilen dünyādın kötereli ve bir şemşįr bilen āħiret sarāyıda menzil kö[r]setey (3) dėdi. Men hem pādişāhlıġdın bėş altı kün naśįb alay dėdi. Atam hem fertūt bolupdurlar (4) fertūtluķdın ħalāś bolġaylar dėp oġlı bu endįşe-yi fāsidni ħayāl ķıldı. Ammā (5) bir ķızı hem bar ėrdi uluġ boldı ve mažlūmlarġa ķoşuldı ve ol dėdi kim ança hem teŋ-(6)-lerim rūzgār ķıldılar ferzend (...) kördiler. Atam meni hēç kişige revā körmeydür. Her kişi-(7)-din söz kėlse berāberim ėmes dėp ķabūl ķılmaydur nefsimge leźźet bėrür vaķtim ötti, bedenimni (8) nev-resligi žāyiÓ boldı. Ĥayf ki ķızıl gülniŋ ġonçesi kemāliġa kėlip ķabāsını ĥāyil (9) ėter. Vaķt-ı seĥer nesįmdin maĥrūm bolup ħazānġa mübeddel boldı ve bu gülniŋ nesįmidin dimāġını (10) tāze ķılmadı ve būydın hezār dāstān nālege kėlmedi. Mundın kėyin gülniŋ şāħını (11) tarāveti kėtip ķaddını ħam ķılur. Ol vaķtda men hem nė miķdār behre alur-men. Maślaĥat bu ki atam (12) yana miŋ yıl Öömr körer-men dėp nişān alġan dėk nişānı bar. Mādāmi ki atam tirigdür yalġuz-(13)-dur-men bihraķı bu ki atam mendin bölek kişini ķolıdın taÓām yėmeydür ve zehr-i helāhil bilen taÓām (14) tapar ķılay ve atamnı pįrlıķ mecliside şerbet-i şehādet bilen ħumārıdın çıķarsam ve (15) men hem beferāġ-ı dil kām-ı dil ĥāśıl ķılsam dėp fikrge tüşti vaķtige muntažır boldı. Oġul **[137a]** (1) şemşįrniŋ ġamıda bolsa ķız zehrniŋ maślaĥatıda bolsa sübĥānallāh ferzend ezberāy-ı leźźet nefsānį (2) dėp ķılġay. **Ķıta;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį sen kişidin vefā tileme

Kim ki ķallāşdın tiler güher

Ol talebdin (3) aŋa muĥāl olġay

Ümįdin kişi vefānı tiler

Ammā pādişāh bį-naġme ve bį-mutrib olturmas (4) ėrdi. Bu kėçe muġannįler nevālarını nihāyetiġa yėtkürdiler. Pādişāhnıŋ oġlı köŋlide (5) dėdi kim bu kėçe mühimmātımnı ķılsam bolur. Mundın kėyin müyesser bolmas dėp tapar bolup olturdı. (6) Ķaçan kim bular uyķuġa meyl ķılsalar işimni ķılur-men dėp ķızı hem bu endįşe-yi

fāsid bilen (7) müteraśśıd boldı. Mutrib ü raḳḳāś pāy-kūbluḳ ḳılıp barıp olturdılar ve bu meclisdaḳı (8) ħalḳḳa bularnı bį-kār olturġanı aġır kėldi. Muġannį fehm ḳıldı kim bį-kār olturur vaḳt (9) ėmes. Şol zamān yana naġme ibtidā ḳılıp dėdi kim ey şeh-zādeler bu kėçe raĥmetni (10) firāvān kördüŋ ve uyḳusız kėçeniŋ āhiriġa yėtkürdüŋler. Bu vaḳtda nėme (11) üçün kāhillik ḳılur-sizler ve nėme üçün inÓām iĥsān ḳılmay-sizler. Yaḳındur ki (12) kėçe kėtip kündüz kėlgey kėçeni çirāġı uçup kündüzni āfitābı yėtgey tolası kėtip azı (13) ḳaldı. Bu bezmni buzma uyḳuġa meyl ḳılma özüŋge ziyānnı ħᵛāhiş ḳılma dėdi. Pādişāh-(14)-zādeler bu sözlerni muġannįdin ėşitip rāst aytadur dėp bu sözniŋ (15) żımnıda meniŋ ħayālimdaḳı iş žāhir boladur. Tolası kėtip azı ḳaldı dėgeni atamnıŋ **[137b]** (1) aytadur az Óömri ḳalġanıda nėme üçün atamnı ḳanıġa żāmin bolġay-men ve yana nėme üçün yaman (2) şöhretni özümge revā körgey-men öterdin yā üçün yaman bed-nāmlıḳḳa ḳalġay-men (3) mutribni her nė dėgenini özige aldı. Ḳızı hem şu bu maÓnįni aldı tamām kėlgen ser-pāylarını (4) mutribge bėrdiler. Yana on miŋ tengedin inÓām ḳıldılar. Pādişāh dėdi kim ey ferzendlerim fülān (5) Óādet iş ḳıldıŋlar ḳatre ḳatre yaġadurġan bārānnı deryā-vār cūşḳa kėltürdiler. (6) Mundaġ kerem ḳılmaḳ ḳāÓidedin taşḳarı dėdi. Ḳızı dėdi kim yaħşı naśįĥat ḳıldı. Pādişāh (7) soradı kim bu nėme dėgeni bolur? Ḳızı dėdi kim sizni öltürüp ism-i ėr kişi bolsa tenimni yıġlasam. (8) Oġlı dėdi kim meni ḳaśdım ol ėrdi kim sizni öltürüp ornuŋızġa pādişāh bolup (9) taħt ber-ḳarār bolsam dėp ėrdim. Muġannį köŋlümizdeki fāsid ħayāllarnı işāret ḳıldı. (10) Şeytān meni yoldın çıḳarıp ėken uluġ günāhdın meni ḳutḳardı. Anıŋ şükrāne-(11)-siġa munça pūl mālnı taśadduḳ ḳıldım dėdi. Pādişāh dėdi kim kişi iġvā-yı nefsānį ve telḳįn-i (12) şeytānį bāÓiŝ-i cehālet ve dāÓiye đalāletdin yanıp ḳıladurġan yaman işni (13) ḳılmasa zihį saÓādetdür kim tevfįḳ hidāyet ḳılıp tevbe ve inābet ḳılġay fısḳḳa tola (14) rücūÓ ḳılmaġay yamandur. Ammā fücūrġa dāyim köŋülni bėrmek yamanraḳdur dėdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį (15) sen tola güneh ḳılma

Tola ḳılsa körer kişi tolar renc

Her kişi kim günehġa baħş ėter

Aŋa yoḳtur ki **[138a]** (1) maġfiretdin genc

Taŋlası pādişāh ŧūfānlardın bir ķābilġa aÓyān-ı devlet ve erkān-ı (2) memleketni cemÓį ķılıp alarnı ĥużūrıda ķızını nikāĥ ķılıp bėrdi ve oġlınıŋ memleketge (3) müteśaddį ķıldı ve özi saltanatnı taşlap Óuzlet iħtiyār ķıldı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį sen tola (4) güneh ķılma

Ger ėrür sen ki hūş-mendlerdin

Terk-i dünyā sırrı Óibādetdür

Din işidin kör ki (5) ercümendlerdin

Ŧūŧį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste eger seniŋ endįşeŋ maÓşūķdın (6) bolsa ķopġıl ve anı ķaşıġa barġıl ve eger endįşeŋ küyeviŋdin bolsa ġam yėme kėlür vaķti boldı. (7) Pāy-bend bolmasıdın burun özüŋni ŧālib körsetgil mundın ziyāde intižār ķılma (8) dėdi. Ħuceste şundaġ ķılay dėp ķopuşı hemān körer kim taŋ atıpdur. Barmaķı taŋlaġa (9) māniÓ boldı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa urġay kös

Barmaķıġa (10) sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāk ėrür śubĥ ħuros

Ķırķ Bėşinçi Kėçesi

Emįr-i Kābil (11) yılanġa cāy bėrip śad-hezār mekr [ü] ĥįleler birle ķutulġanı ve ÓAbdü'l-melik rāhibni başıġa (12) ŧabaķ urgenini körüp ĥaccām hem rāhibni kėltürüp bāşıġa ŧabaķ urġanı belāġa (13) giriftār bolġanı.

Gūyā ki ĥaccām dėk sipihr āyįne-yi zerrįn āfitābnı maġrib micmereside yaşurdı. (14) Māh neşter (…) ĥaccām ġılāfıdın çıķarġan dėk nümāyān ķıldı. Ħuceste ruħśat tilegeni ŧūŧįni (15) ķaşıġa kėldi. Dėdi kim ey tūtį cigerim kebāb boldı, ķatre ķatre ħūn-çekįde bolup **[138b]** (1) dāmenim toldı. Kėçeġa çıķmaslıķnı Óilācı yoķ dėdi. Be-her ĥįle hem

bolsa maĥbūb tarafiġa bar-(2)-maslıḳnı Óilācı yoḳ dėdi. Ŧūtį kördi kim bu kėçe ıżtırāb ġālibdür. Bu vāḳıÓanı (3) körüp ḳopup dėdi kim ey Ħuceste bu sözni vaḳtıda aytḳay sen kim seniŋ işiŋġa (4) meniŋ nizāÓım bolsa seniŋ işiŋni māniÓ ḳıladurġan bolsam ve (...) ḳılalmaydur-(5)-men. Ėmdi bu sāÓat yaĥşı sāÓatdur, barġıl ammā ėkki vaśiyyetim bar, ber-cā kėltür-(6)-gil. Evvelā bu ki kişini söziġa maġrūr bolma ve eger bu ėkki işni ḳılġu dėk bolsaŋ (7) Emįr-i Kābilġa oĥşar-sen dėdi. Ħuceste soradı kim Emįr-i Kābilġa nėme vāḳıÓa bolup ėken dėdi. (8) Ŧūtį dėdi kim bir küni Emįr-i Kābil şikārġa çıḳıp ėrdi, bir yılan emrni nįzesige çırmaştı. Emįr yılanġa (9) dėdi kim nėme üçün nįzege çırmaştıŋ dėdi. Yılan dėdi kim bir kişi cānımġa ḳaśd ḳılıp kėledür, (10) penāh bėrgil dėdi. Emįr dāmenini açıp işāret ḳıldı, yılan kėlip emįrni dāmenini içge kirdi. (11) BaÓde ez-sāÓatį bir kimerse ıżtırāb bilen kėlip soradı kim aldımdın bir ḳara yılan ḳaçtı, munda (12) kėldi mü dėdi. Emįr kėlmedi dėp cevāb bėrdi. Ol kişi ötüp kėtti. Ėmdi selāmet ḳopup (13) öz menziliŋġa barġıl dėdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ėl yaman tāyifedür

Birini ziyānını ĥᵛāhlar

Kimni (14) körseŋ ki yėrdin kökke

Kişiniŋ ki aÓyānını ĥᵛāhlar

Yılan ayttı kim ey emįr bu yėrdin rāygān (15) yanmas-men. Ėşitmediŋ mü kim düşmenniŋ sözige maġrūr bolma ve men nė ĥįleler birle ḳoynuŋġa kirip **[139a]** (1) men. Ėmdi seni yėmey veyā zehr salmay çıḳmas-men dėdi. Emįr ayttı kim ey yılan yaĥşılıḳnı (2) cezāsı şol mu? Bu söziŋ ĥūb ėmes, yaĥşılıḳnı cezāsı yamanlıḳ ėmes ve yaĥşılıḳ-(3)-nıŋ mükāfātı mundaġ bolmas. Men seniŋ barıŋda yaĥşılıḳ ḳıldım dėdi. Yılan ayttı kim (4) rāst aytıŋ ammā bį-maĥal yaĥşılıḳ ḳıldıŋ ammā munı bilmediŋ kim yılan ādem ferzendiġa ez-(5)-eldin düşmen turur dėdi. Emįr kördi kim yılandın mekr ü ĥįle birle ḳutulurnı Óilācı yoḳ. (6) Ħudā Tebārek ve TeÓālānı yekke vü yegānelıġıġa sıġınıp münācāt be-der-gāh-ı ḳażiyyü'l-ĥācāt kėltürüp (7) dėdi kim ey Ħālıḳ-ı mūr u mār ve ey zūrį-dihende-yi zūr u żaÓįf saŋa maÓlūm seni maĥlūḳātıŋġa (8) seni dėp yārį bėrdim, ḳādir sen ve düşmenni ḳolıġa giriftār ḳılmaġıl dėdi. Fi'l-ĥāl münā-(9)-cāt oḳı icābet nişānesige tėgdi, özini andaġ kördi kim rūy-ı dünyānı ser-pence-(10)-leri bilen

kötergey ve bu yılan hem demini rāst ḳılıp dıraḫt-ı sāl-ḥorde dėk (11) körüngen bilen anı yėrge andaġ urdı kim her pāresi miŋ pāre boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naḥşebį (12) düşmenige söz dėme

Bar düşmende yüz tümen ĥįle

Kişi düşmenge sözin aŋlattı

Cān cefāsıġa (13) özin eyledi vaśla

Ḥuceste dėdi kim ey ṫūṫį vaśiyyetlerige ḳılıp (14) aydıŋ ėşittim. Yana bir vaśiyyetiŋ ḳaysıdur dėdi. Ṫūṫį dėdi kim eger dostuŋġa iḥtilāṫ müyesser bolsa (15) özüŋge ĥāžır bolġıl, muḳallid bolmaġıl ve kişini ḳılġanı dėk işni ĥaḳįḳati bilmey ibtidā ḳılmaġıl. **[139b]** (1) Çirā ki ĥaccām dėk ḥaclet-zede bolmaġay-sen dėdi. Ḥuceste soradı kim ḳandaġ bolup ėrdi. (2) Ṫūṫį rivāyet ḳıldı kim Ḥᵛārezm vilāyetide bir sūdā-gerį bar ėrdi, be-tamām mülk ü memleket (3) ḥalḳıġa fāyide yėtkürür ėrdi. CemįÓ Óulemā vü fużalānı Óale'd-devām mihmān-ḥānesidin kem (4) ḳılmas ėrdi. Rūy-ı Óālemni be-ṫarįḳ-i ticāret seyr ḳılıp ėrdi. Bir küni dėdi kim her yėrge (5) barsam Rezzāḳu'l-Óibād bendesini rızḳ-ı rūzį kem ḳılmas dėp ança ḥazįne vü defįnedaḳı (6) naḳdįnelerni fį-sebįlillāh śadaḳa ḳıldı. ĤattāĤ ki iḥtār ḳılġu dėk nėmersesi hem ḳalmadı. Şol (7) kėçe tüş kördüm rāhib śūretide bir kişi kėlip ḥıźmetimde kördi. Soradım sen kim sen (8) ve nė śūret sen dėp. Śūret cevāb bėrdi kim men seniŋ baḥtıŋnı śūretidür-men. Ança bar māl (9) emvālıŋnı Ḥudā yolıda śadaḳa bėrdiŋ. Ḥudā TeÓālā seniŋ bu ḳalġan śadaḳanıŋdın seni (10) żāyiÓlıḳḳa ḳoymadı. ÓAle'ś-śabāĤ der-gāhıŋġa kėlür-men ve sen bir ṫabaḳ birle başımġa urġıl (11) yıḳılur-men. Heme aÓžām altun bolur nė miḳdār lāzım bolsa be-endāzį ĥācet alġıl. Yana (12) şol aÓżāmdın altun alup çıḳar yana selįmü'l-aÓżā bolur-men. Hergiz kem ḥarcį (13) ve żāyiÓlikni körmes-sen dėp ġayb boldı. ÓAbdü'l-melik sūdā-ger oyġanıp (14) tursa tüşi ėken der-Ĥāl ÓAbdü'l-melik sūdā-ger körgen tüşümni ḥoş-Ĥāllıḳı (15) dėp ser-tırāşını kėltürüp saçnı tüşürüp olturup ėrdi. Tüşide **[140a]** (1) körgen rāhib kirip kėldi. ÓAbdü'l-melik körgen tüşüm dėp ḳopup ruhbān-(2)-nı başıġa bir ėkki ṫabaḳ urup ėrdi, yıḳıldı, ĥaccām hūş bolup ĤayrānĤ-(3)-vār turup ėrdi. Ḳaralasa heme aÓžāsı altun bolupdur. Bir munça ĥaccāmġa u-(4)-şatıp bėrdi. Dėdi kim bu sırrnı kişige iżhār ḳılma ve eger kişige iżhār ḳılsaŋ (5) saŋa ziyān-ı küllį boladur dėp ĥaccāmnı çıḳarıp yiberdi. **ḲıtÓa;**

[feƟilātün mefāƟilün feƟilün]

Naħşebį her nė bar (6) andın ħūb

Yaħşı işdin yüzüŋni ķaytarma

Ĥaķ yolıda ŝevābnı biri on

Kėlgüsidür (7) yüziġa miŋ barma

Taŋlası şeb-gerd māh śavmaƟa-ı maġribde pinhān boldı ve zāhid āfītāb-ı (8) cihān-gerd maşrıķdın ŧulūƟ ķıldı. Ĥaccām taśavvur ķılıp dėdi kim her kim rāhibni ŧabaķ ursa (9) altun bolur oħşa dėp mihmānlıķ esbābını rāst ķılıp bir nėçe rāhibni (10) carlap kėlip mihmān-dārlıķ ķıldı. Ķopar ĥāletde rāhiblerni an-miķdār ur-(11)-dı kim hēç kimse ķalmadı. Bu rāhiblerni baş közleridin laƟl reng ķanlar revān (12) boldı. Hēç ķaysısı yıķılıp altun bolmadı. Rāhibler feryād ķıldılar ve fiġān (13) köterdiler. Bir nėçe ħalķ cemƟ bolup kėlip ĥaccāmnı tutup baġlap pādişāh ķaşıġa bar-(14)-dılar. Pādişāh ĥaķįķat-i ĥālni soradı. <Ĥaccām soradı kim> Ĥaccām dėdi kim ey pādişāhım (15) fülān küni ƟAbdü'l-melik sūdā-gerni saçını tüşürüp olturup ėrdim. Bir rāhib **[140b]** (1) taşķarıdın kirip kėldi. ƟAbdü'l-melik rāhibni başıġa ŧabaķ birle urup ėrdi, (2) yıķılıp altun boldı. Men hem urdum rāhibni ursa altun bolur ėken (3) dėp nėçe ŧabaķ urup ėrdim, altun bolmadı. Bį-taķrįb urgenim żāyiƟ boldı. (4) Yā pādişāhım sen urgil altun bolur mu kėyin? Fi'l-ĥāl pādişāh fermānladı, (5) ƟAbdü'l-melikni kėltürdiler ve andın bu vāķıƟanı soradılar. ƟAbdü'l-melik dėdi kim yā pādişāhım (6) bu bį-çāre ĥaccām bir nėçe vaķtdur kim pür-ziyān aytadur. Muŋa dįvniŋ (...) tėgipdür (7) Ɵazāǿim-hᵛān oķusa şāyed ki tüzelse, bu Ɵaceb mekkārlıķda hüner-mend ėrdi. Muŋa taƟaddį (8) yėtse (...) tartar belki bu ħacāletdin (…) dėp ėrdi. Pādişāhġa bu söz maƟķūl (9) boldı ve anı ķoya bėrdiler. Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ĥaccām dėk muķalled (10) bolma, emįr dėk düşmenge iƟtiķād ķılma. El-ĥāl ķopġıl maĥbūbġa vāśıl bolġıl dėdi. (11) Ħuceste ķopup barġay ġavġā-yı rūz nümayān boldı. Barmaķı taŋlaġa māniƟ (12) boldı.

ĶıŧƟa;

[feƟilātün mefāƟilün feƟilün]

Naħşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluķ cānıġa urġay kös

(13) Barmaḳıġa sebeb bolup māniʾ

Düşmen-i ʾuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

Ḳırḳ Altınçı Kėçesi

(14) Çin pādişāhı şikārġa çıḳḳanıda semurdın mülāyimraḳ cān-verlerni şikār (15) ḳılġanda vezįrni oġlı Medįnetü'l-ḲaʾOriyeniŋ ḳızını şekl ü şemālini èşitip [141a] (1) ʾOāşıḳ bolup siĥr bilen Medįnetü'l-ḲaʾOriyege barġanı ve pādişāhnı köçi öz ĥüsnige özi (2) maġrūr bolġanıda ŧūŧįdin bu ḳızını śıfatnı èşitip pādişāh-ı ʾOilm-i sįmyā bilen (3) Medįnetü'l-ḲaʾOriyege barıp maŧlūbını ḳolġa alġanı ve ʾOilm-i naḳl-i rūĥ bilen özini (4) memleketiġa barġanı

Gūyā ki nān-ı zaʾOferān dėk āfitāb maġribniŋ tüziġa kirdi. (5) Nān-ı kāfūr dėk māh maşrıḳdın çıḳtı. Ħuceste (...) ŧaʾOām bisyār alıp (6) yek-dest kūzege şerbet (…) ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi ve be-dü-dest-i (7) edeb aldıġa ḳoydı. Dėdi kim bu ŧaʾOāmdın yėgil andın kėyin sözimni èşitgil (8) dėdi. Ŧūŧį ŧaʾOāmdın yėyip fāriġ bolup dėdi kim sözin bolsa dėgil (9) dėdi. Ħuceste dėdi kim bir civān-ı ħūb-śūretni tüşümde kördüm. Bir ḳolıda (10) sįb-i Ħorāsānį yana bir ḳolıda ʾOineb-i Hindistānį. Ėkkelesini maŋa bėrdi ve özi (11) yana bir ŧarafge kėtti. Oyġanġu dėk bolsam hēç ḳaysı ḳolumda yoḳ dėdi. Ŧūŧį dėdi kim (12) ol civān seniŋ baĥtıŋ turur. Bu ėkki mįve biri küyeviŋ biri maĥbūbıŋ (13) turur, bat furśat küyeviŋ hem kėlür ve hem maĥbūbuŋ ḳoluŋġa tüşer. (14) Çünānçi Çįn pādişāhı hem köçini taptı ve hem maĥbūbıġa hem ḳarįn boldı dėdi. Ħuceste (15) ḳandaġ boldı dėp soradı. Ŧūŧį dėdi kim Çįn vilāyetide pādişāhį **[141b]** (1) bar ėrdi Serāyān dėr ėrdiler. Ol vaḳtda heme tāc-dārlar anıŋ taĥt-ı fermā-(2)-nıda ėrdiler anıŋ menāḳıbı meşhūrdur. Bir küni şikār ḳılıp yörür ėrdi. (3) Tįr-i dil-dūz-ı ciger-sūzı bir cān-verge tėgdi kim bu cān-verni bedenini yumşaḳlıġ ādem-(4)-zādnıŋ neslide hem yoḳ ėrdi. Vezįr dėdi kim bu cān-verniŋ bedenini mülāyımlıġ ādem-(5)-zād ferzendide hem bolsa ėrdi dėdi. Meclisdeki olturġanlar ʾOitābnı rāst ḳıld-(6)-ılar her nėçük ħūblarnı ħūbān-ı Ħotenge teşbįh ḳıladurlar ve töben Çįnni bularġa mānend (7) kėtüredürler. Munda bir cihān-dįde bar ėrdi. Dėdi kim ħūb-rūy ve ħoş-ħūylar āb-ı zemįn (8) hevāsıdın bedenleri iʾOtidālıda bolur. Eger sen aytḳan dėk kişini tapay d-(9)-ėseŋ Medįnetü'l-ḲaʾOriyeni ḳızı bardur ve anı Emįr-i Ŝānį dėrler dėp çendān taʾOrįf (10) ve tavśįfler ḳıldılar kim nihāyetiġa yėtmey nā-tamām ḳaldı ve ĥüsn-i cemālini merġūblıġını (11) taḳrįr ḳıldı kim bį-nihāyet. Ol meclisde vezįrni oġlı ĥāżır ėrdi. Bu

ĥikāyeni ėşitmes (12) birlen ġāyib-āne Ǿāşıḳ boldı. Ammā Ǿilm-i siĥrde Hārūt Mārūt dėk kāmil ėrdi. (13) Pādişāh şikārdın kėlünçe Ǿilm-i siĥr bilen Medįnetü'l-ĶaǾriyeniŋ vilāyetiġa barıp olturdı. (14) Pādişāh şikārdın yanıp kėldi. Bir küni pādişāhnıŋ köçi gülistānda gülzārnı (15) temāşā ḳılıp olturup ėrdi. Meşşāt (...) yaǾnį ĥācetiġa yaraydurġan ħıźmetkārıġa **[142a]** (1) buyurdı kim āyįneni kėltürgil, ħıźmetkārı āyįneni kėltürdi, Ķolıġa alıp āyįnede ĥüsnini (2) körüp ġurūr birle dėdi kim Ħudā TeǾālā mundaġ ĥüsn-i cemālni maŋa bėrip mundaġ (3) uluġ yurtlarnı küyevimġa bėripdür yana hēç kişige mundaġ ĥüsn-i cemāl bėrgeni (4) yoḳ dėdi. Bu sözdin ŧūtį ĥāžır bar ėrdi ḳahḳaha birle küldi. Ŧūtįni külgüsidin (5) pādişāhnı köçi mütehayyir boldı. Pādişāhġa dėdi kim ŧūtįdin soraġıl nėme üçün (6) küledür yā meni masħara tutup külüptür mü dėdi. Pādişāh ŧūtįdin külgüni bāǾiŝini (7) soradı. Ŧūtį dėdi kim ey pādişāhım melikni ħod-pesendlıġıġa küldüm. Ħudā (8) ħoş-rūydın ħoş-rūyraḳ uluġdın uluġ zūrdın zūr ħalḳ ḳılıpdur. (9) **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį barur her uluġdın uluġ

Ne körer-sen ki peşşe sįmurġ

Körünür (10) ḳuvveti anıŋ ki zūrıġa

Peşşedin fįl ve fįldin sįmurġ

Şol zamān pādişāhnı köŋli (11) ĶaǾriyeniŋ ḳızıġa yügürdi, heves-i viśāli anı köŋlige cā-gįr boldı. Umūr-ı memleketni (12) bir uluġ vezįriġa tefvįż ḳılıp özi be-śūret-i ḳalender cūgįler dėk (…) (13) kėyip leb-i deryāġa kėldi. Leb-i deryāda bir kėçe kündüz edeb saḳlap turdı. Şimālį kim (14) deryānı yasavulıdur deryāġa barıp ħaber bėrdi kim pādişāh-ı Çįn kėlipdür be-ĥużūr tamām tevā-(15)-żuǾ saḳlap işiŋde turadur dėdi. Der-ĥāl deryā ādem-zād śūretide bolup Çįn pādişāhıġa **[142b]** (1) pįş-bāz çıḳtı. Yüzini leŧāfetiniŋ nūrıdın āb-ı ĥayāt tamadur ve aġzını kėlāmıdın (2) laǾl [ü] cevāhir töküledür. Dėdi kim ḳaydın kėledür-sen ve ḳayda baradur-sen ve nė maḳśūdıŋ bar (3) ve ḳaysı maślaĥatdın bu yėrge ḳadem rencįde ḳıldıŋ? Eger ĥācetiŋ bolsa dėgil dėdi. Pādişāh-ı Çįn (4) dėdi kim meniŋ bir uluġ ĥācetim bar anıŋ üçün ħıźmetiŋge kėldim. Çirā ki sen (...) (5) pādişāhı sen murādımġa yėtkürmek saŋa āsān dėdi. Deryā soradı kim nėme ĥācetiŋ bar? (6) Pādişāh-ı Çįn dėdi kim maġrib-zemįnde bir şehrį bar ėrmiş ve anı pādişāhını atı (7) Medįnetü'l-ĶaǾriye dėr ėrmişler. Ḳızlarını śıfatnı ėşitip Ǿaḳl u

hūşım ġāyib-āne aldu-(8)-rup-men. Eger seni Óināyetiŋ bolsa murādımġa yėter-men dėdi. Deryā dėdi kim seni ol yėrge (9) nėçük yėtkürür-men dėdi. Pādişāh-ı Çįn dėdi kim sen maŋa anı yüzini serĥadini körset-(10)-gil anı ol yüzideki işni Ħudā Tebāreke ve TeÓālā özi āsān ķılur dėdi. Pādi-(11)-şāh-ı Çįnni ķolıdın tutup deryāġa çomup baş çıķardı ėrse deryānı ol yüziġa (12) çıķıpdur. Şol yėrdin deryā pādişāh-ı Çįn birle vedāÓ ķıldı. Pādişāh bir munça yörüp (13) ėrdi, bir bāġ nažarıge köründi. Ol bāġ ĥuld-ı berįndin baradur. Bāġķa kirip çeşme-(14)-niŋ başıda olturdı ėrse ėkki kişi bir ŧarafdın peydā boldılar. Alar pādişāhnı (15) körüp bisyār şād-mān boldılar dėdiler kim biz ėkkimiz bir tutķan bolur-miz. Atamızdın **[143a]** (1) tört nėmerse mįrâs ķalıp ėrdi. Özimiz ķısmet ķılġange rıżā bėrmedük yaĥşı kėleniŋ. (2) Şol mįrâslarımızını bizlerge taķsįm ķılıp bėrgil tā ki aramızdın nizāÓ ber-ŧaraf (3) bolġay dėdi. Pādişāh ol tört nėmerse ķaydaġ nėmersedür dėdi. Aydılar kim biri (4) dalaķdur ki anıŋ Ĥāceti budur ki eger kişige nė miķdār direm lāzım bolsa ol dalaķ-(5)-dın alġan bilen kem bolmas eger bu diremdin yüz miŋ ĥazįne ķılay dėse müyesser bolur. (6) Yana birisi bir (…) yaÓnį külber anıŋ Ĥāceti bu ki eger kişige nė miķdār ŧaÓām ve şarāb (7) lāzım bolsa ol külberdin her ķança alġan bilen kem bolmas. Yana üçünçisi naÓleyn-i (8) çūbįndür anıŋ Ĥāceti budur ki eger kişi ayaġıġa kėyip bir yėrge ve her ŧarafge niyyet (9) ķılıp bir ķadem ķoysa özini şol yėrde körer ol kişige barmaķ kėlmaķ yoķ. (10) Yana törtünçi tįġ-i üstüĥᵛān anıŋ Ĥāceti budur ki eger kişi namāz-ı şām ķatıda (11) ĥᵛāh şehrde ĥᵛāh śaĤrāda her yėrde bolsa ġılāfıdın çıķarġu dėk bolsa ol (12) yėr gūyā ki behişt Óanber-sirişt dėk bolur her nė miķdār ārzū ķılsa müyesser bolur yana (13) ġılāfıge salsa nėmerse körünmes her vaķt Ĥāceti şu budur dėdiler. Pādişāh (14) dėdi kim ėmdi murādım Ĥāśıl boldı dėdi, kėltürüŋler dėdi vārisler (15) mįrâslarını kėltürdiler. Pādişāh dalaķ birlen külberni bir ŧarafge ķoydı. **[143b]** (1) NaÓleyn-i çūbįn bilen şemşįrni bir ŧarafge ķoydı. BaÓde ez-ān dėdi kim biriŋ öŋ ŧarafımġa (2) fülān yėrge barġıl ve yana biriŋ ceb ŧarafımge fülān yėrge barġıl dėdi ve bu kūylar-(3)-dın her ķaysıŋlar ilgeri kėlseŋler ol ĥᵛāhlap şol alsun. Andın kėyin (4) yana biri dėp sözni şol maÓnįde ķarār bėrdiler. Şu bu Óaķįde birlen her biri (5) bir kūyġa bardılar. Alar kėlkünçe pādişāh dalaķ külberni şemşįrni naÓleynni alıp (6) ayaġıġa kėyip közini yumup açtı ėrse özini Medįnetü'l-ĶaÓriyede kördi ve bu (7) mįrâs-ĥorlar nizāÓnı şūmlıķıdın ĥūşk Ĥāli bį-kār ķaldılar. El-ķıśśa pādişāh (8) Medįnetü'l-ĶaÓriyege kėlse vezįrniŋ oġlı Medįnetü'l-ĶaÓriyeniŋ dervāzesiġa (9) yastanıp yatıpdur. **ĶıtÓa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį bu cedelni sen ķılma

Cedel ėrmes du yaħşı (10) ėlni işi

Ehl-i dāniş bilen cedel ķılmaķ

Şūrluķ bilen ėrür ķılışı

Pādi-(11)-şāh nė Ĥālıŋ bar dėp soradı. Vezįrniŋ oġlı ĶaǾriyeniŋ ķızını Ǿışķıġa (12) giriftār bolup kėlgenini ve aŋa hergiz iltifāt ķılmaġanını Ĥikāye ķıldı ve yana (13) dėdi kim ey pādişāhım meger iltifāt ķılsa saŋa ķılur. Çirā ki sen pādişāh ve (...) (14) sen dėdi. ĶaǾriye pādişāh-ı Çįn kėlipdür dėp ėşitti anasıġa dėdi kim (15) eger atam meni pādişāh-ı Çįndin bölek kişige bėrgü dėk bolsa dünyādın mücerredlik **[144a]** (1) bilen öter-men dėdi. Şol zamān Medįnetü'l-ĶaǾriyeye pādişāh-ı Çįnniŋ ħıźmetiġa (2) pįş-bāz çıķıp ordasıġa alıp kirdi ve taħtıġa çıķardı. Mübārek bādlıġ (3) ķıldı ser-pāy pādişāhāneler kėydürüp ve şerāyiŧ pādişāh ve resm-i Ǿarūsnı (4) be-cā kėltürüp özini resmi çi nikāĤlap bėrip taħtda orun bėrip (5) ĶaǾriyeni ķızı bilen cüft olturdı. Meşaķķat tartıp ŧālib matlūbıġa (6) fāsid maķśūdıġa yėtti. **ĶıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naħşebį renc tartsa genc tapar

Oşbu sözdür cihānda köp (7) meşhūr

Genc pür-renc bolsa hem ecri

Barur bisyār żāyiǾ ėrmesdür

Pādişāh Medįnetü'l-ĶaǾriye-(8)-niŋ yüziġa ķaraladı bu ķızını Ĥüsni köçidin yüz Ĥiśśe ziyāde ve raǾnā körüp (9) ŧūŧįni fehm [ü] idrākiġa taĤsįn [ü] āferįnler oķudı. Bir nėçe künler hem rūzgār boldı-(10)-lar. ĶaǾriyeni ėgeçisi bar ėrdi ve ol ŧaǾne ķıldı kim seni küyeviŋ pādişāh (11) ėmes ėken eger pādişāh bolġu dėk bolsa dalaķ köhne kėyip ve üstüĥᵛānı şemşįr dėp (12) yıġaçdın kefş kėyip ve külberni köterip kėlür mü bu gedālarnı libāsı ve esbābı-(13)-dur, pādişāhlar bu ķısm nėmerselerni ķaçan ķolıġa tutar dėdiler. ĶaǾriye bu sözlerni (14) pādişāhġa dėdi. Pādişāh ayttı kim ey ĶaǾriye bu nėmerselerdin zįnhār bed-iǾtiķād (15) bolmaġıl bu nėmerseler eger çendįge körer

közge ĥaḳįr kör nūr ammā her ḳısm tamām dünyānı mālıġa berāber ḳılsa artuḳ dėdi **[144b]** (1) ve her nėmerse şol mālnı cidd [ü] cehd birle tapsa bolur ammā bularnı tapıp bolmas dėdi. Bir küni (2) ḲaÓriye bilen Medįnetü'l-ḲaÓriyedin ruĥśat tilediler. Atası hem nė çend ḳıymet bahā māllarnı (3) ḳoşup bėrip cevāb bėrdi. Şol zamān pādişāh-ı Çįn ḲaÓriyeni kenārıġa alıp (4) kėlgen yolı birlen tebāÓlarını hem-rāh alıp naÓleyn-i çūbįnġa ayaġ ḳoydı. Bu (5) eşyālarnı tapıp alġan yėrge kėldi. Vezįrniŋ oġlı hem özini cebin śūretide (6) ḳılıp pādişāhnıŋ dalusıġa ḳonup kėldi. Ammā pādişāh vezįrniŋ oġlını tılsım (7) bilen dalusıġa ḳonup kėlgenini bilmedi. Ol hem özini žāhir ḳılmadı ėkki müddeÓį (8) hem peydā boldılar. Pādişāh emānetlerni emānet-dārġa tapşurdı ve alarġa Óöźr-i (9) bisyār aydı. Dėdi kim ey birāder men sizlerni māl menāliŋizlerġa ĥıyānet ḳılmaḳ (10) aślā ĥātırımda yoḳ ėrdi. Ammā ārzū-yı iĥtiyāc alıp barıp ėrdim. Elĥamdülillāh (11) ĥācetim revā boldı. Ėmdi emānetleriŋni selāmet alıp kėldim alıŋlar dėdi. (12) Ammā bu tāyifede bu cinslik metāÓlardın köp ėrdi. Alar aydılar ey birāder (13) bu metāÓnı siz alıp barġan bilen bį-dimāġ bolmadük belki aramızdın nizāÓ (14) ber-taraf boldı. Bu mühimler sizge bolsun dėp pādişāhġa bėrdiler. Yana dėdiler kim eger ĥᵛā-(15)-hişiŋ bolsa Óilm-i naḳl-i rūĥnı taÓlįm baralı dėdiler. Pādişāh yaĥşı bolur dėdi, alar her ḳısm Óilmlerdin **[145a]** (1) ve Óilm-i naḳl-i rūĥdın taÓlįm bėrdiler. Vezįrniŋ oġlı özini cebin śūretide ḳılıp (2) Óilm-i naḳl-i rūĥnı ol hem kesb ḳıldı. Mundın hēç kimni ĥaberi yoḳ ėrdi. Pādişāh bu müddeÓįlerdin (3) bu Óilmlerni örgenip alar bilen rıżālaşıp yandı. Pādişāh naÓleyn-i tılsım ayaġıġa kėyip (4) ėrdi. Şol zamān özini vilāyetni serĥadıda kördi. Vezįrni oġlı özini ĥālet-i (5) aślıġa kėltürüp pādişāhnı nažarıġa körünüş bėrdi selām ḳıldı. Pādişāh ḳaçan kėldiŋ dėp (6) soradı. Vezįrni oġlı ayttı kim ey pādişāhım sizdin ilgeriraḳ kėlip ėrdim dėdi. El-ḳıśśa (7) cūÓ yaÓnį açlıḳ ġalebe ḳıldı. Pādişāh dėdi kim şikārġa çıḳıp āhū şikār ḳılıp teskįn-i cūÓ ḳılsaḳ (8) dėp şikārġa çıḳtılar. Bir āhūnı şikār ḳıldılar. Pādişāh ĥᵛāhladı kim otaġıġa yanġay ve ḲaÓriyeni dįdārıġa (9) müşerref bolġay vezįrni oġlını ĥarām-zāde tamur tepredi. Dėdi kim ey pādişāhım men bir Óilmni örgenipdür-men. (10) Anı şekl (...) dėrler özümni cebin śūretide ḳılıp yana ādem śūretide boladur-men dėdi. Pādişāh (11) dėdi kim bu sehl Óilmdür. Men bir Óilmni örgenipdür-men kim anı Óilm-i naḳl-i rūĥ dėrler cānımnı ölügni tenige (12) kirgüzür-men ve ölügni tirgüzür-men andın çıḳıp yana öz tenimġa kiredür-men dėdi. Vezįrni (13) oġlı dėdi kim evvel men bilgenimni sizge körsetey andın soŋra siz bilgeniŋizni maŋa kör-(14)-setiŋ dėdi. Ol özi cebin śūretide bolup dėdi kim ança bilgenimni körsettim siz hem bilgeniŋizni (15) körsetiŋ dėdi. Pādişāh bilmedi kim bu bį-diyānetni ġaražı ėken. Fi'l-ĥāl Óilm-i naḳl-i rūĥ **[145b]** (1) bilen ölüg kėyikni

tenige kirdi. Özini teni bį-kār ḳaldı vezįrni oġlı der-ĥāl Ǿilm-i (2) naḳl-i rūĥ bilen pādişāhnıŋ tenige cā-gįr boldı. Özini teni bį-kār ḳaldı. Fi'-(3)-l-ĥāl pādişāh otaġıġa kėlip ḲaǾriyeni kenārıġa alıp naǾlįn-i ŧılsımnı ayaġıġa kėyip (4) şehrge kėldi. Ħalḳ pādişāh nė zemįndin kėlip ḲaǾriyeni ḳolġa alıp ve maḳśūdıġa (5) yėtip kėlipdür ve ümmü'ŝ-ŝānįni ḳızını ḳolıġa kėltürüptür dėp erkān-ı devlet (6) u aǾyān-ı saltanat cemǾ bolup kėldiler, mübārek bādlıġ ḳıldılar. Aĥşamge bolup (7) ėrdi. Vezįrni oġlını ḳaśdı bu ėrdi kim ḲaǾriye bilen hem-bister bolġay ve nėçe ḳuvvet-(8)-dın beri tartḳan Ǿaźāblarını ber-ŧaraf ḳılġay. ḲaǾriye Ǿaceb zįrek ü dānā (9) ėrdi. Vezįrni oġlını ĥareketdin maǾlūm ḳıldı kim bu pādişāh ėmes özini yaḳaġa (10) tarttı ve yıraḳ olturdı ve yana dėdi kim ey Rūmiyān, pādişāhnıŋ ĥareketini ħūb (11) bilür ėrdim. Ammā maŋa andaġ gümān bolupdur kim bir nėçe kün mühlet bėrgil men aytḳan (12) kişi sen ėmes sen. Eger ħᵛāhişimdaġı kişi kėlür dėk bolsa saŋa ruħśat bėrse men seniŋ-(13)-dür. Eger bu mühletge unamasaŋ ve bularge buyurur-men, seni kūh-ı Ḳāf[ġa] ėletip salur-(14)-lar dėp ġażab ḳıldı. Vezįrniŋ oġlı ḳorḳtı ve hūşıdın kėtti. Nā-çār mühletni (15) iħtiyār ḳıldı ammā her küni ḲaǾriyeniŋ ḳaşıġa kėlip özini ḳābiliyyetlıġnı taḳrįr ḳılur **[146a]** (1) ėrdi. Ammā ḲaǾriye anıŋ sözige bāver ḳılmas ėrdi. **ḲıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Naĥşebį ħalḳ bir mizāc ėrmes

Bolmas (2) cüft ħᵛāh ėrür tenhā

Merd bu ĥālıdın ėrür ħātūn

Śıdḳ baĥtını ol aytur zįbā

Bir küni (3) dėdi kim nė ħaŧā ḳılıp kėyik śūretide boldım. Ol bį-diyānet bu ħıyānetni ḳılıpdur. Ėmdi (4) kėyik śūretide bolup barıp bolmas ve bu vāḳıǾadın ħaber alġay-men dėp ŧūŧį śūretide (5) öyge kėldi. Kördi kim ḲaǾriye öyde yalġuz olturupdur. Pādişāh özini Ǿayān ḳılıp (6) ve ötken vāḳıǾalarnı ḲaǾriyege beyān ḳıldı. ḲaǾriye ħoş-ĥāl ve ħandān boldı, ħātırıda dėdi kim (7) elĥamdülillāh yitürgen metāǾımnı taptım. Ammā sen ŧūŧįdür-sen ve men ādemdür-men. Ėkkimizni (8) zevciyyetimiz berāber kėlmes, ĥįle ḳılmaḳ lāzım. Ĥįle bu ki ol ħabįŝ ḳaşımġa kėlgende Ǿöźrler (9) aytay ve ḳābillıġnı araġa salay ve aytay kim saŋa köŋlüm bar ėrdi, lįkin endek (10) gümān ḳılıp aydım. Gümānımnı ber-ŧaraf ḳıldım her nė kim bed-gümānlıḳ ḳılmaġanım ġalaŧ-ı ġayr-ı vāḳiǾ ėken (11) men ilgeri bilip ėrdim kim sen oşal pādişāhdur-sen. Ammā meni gümānım

saŋa andın bu ki (12) Óilm-i naḳl-i rūĥnı bilür ėrdiŋ (…) meniŋ bilen naḳl-i rūĥ ḳılıp tamām müteÓalliḳāt (13) aĥvālidin ħaber-dār bolup kėlür ėrdiŋ, bedenig ḳaşımda ḳalur ėrdi. Eger Óilm-i naḳl-i rūĥ (14) ḳılmasaŋ ĥālā hem köŋlümdaġı gümān ber-taraf bolmaydur dėsem ol vaḳtda murādımız (15) ĥāśıl bolur dėdi. Alar bu maślaĥatda turup ėrdiler kim vezįrniŋ oġlı taşḳarıdın **[146b]** (1) kirip kėldi. ḲaÓriye mülāyemetlikler bilen bu sözlerni araġa saldı. Vezįrni (2) dėdi kim (...) be-şartį ki kām-ı dilġa ḳabūl ḳılsaŋ Óilm-i naḳl-i rūĥnı ilgeri ḳılur (3) ėrdim, ĥālā hem taśdįḳ dilüŋ üçün be-cā kėltürür-men dėp ḲaÓriye bilen ḳılġan (4) Óahdide ber-pā turur aħte ħānede bir māde ėşek olup yatur ėrdi şuŋa (5) naḳl-i rūĥ ḳıldı bedeni munda ḳaldı. Fi'l-ĥāl ŧūŧį naḳl-i rūĥ ḳıldı öz (6) bedeniġa cānını cā ḳıldı. Vezįrniŋ oġlı māde ėşekni śūretide bolup (7) kėldi. Der-ĥāl anı tutup işkence ḳıldılar, Óaźāblar gün-ā-gün bilen öltür-(8)-diler. Ol tört nėmersedin köp menfaÓatler aldılar. Bāḳį Óömrlerini ḲaÓriye bilen (9) ve ḳadįmį köçi bilen ħoş u ħurrem ötkerdiler. ÓĀḳıbetü'l-emr ŧālib matlūbıġa Óāşıḳ (10) maÓşūḳḳa ḳāśıd maḳśūdġa yėtti. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ėr kişi öy ġamını yėgey

Ḳalmaġay kim Óadem-(11)-din aśl-ı vücūd

Yoḳ dü niÓmet anıŋdın özge nėme

Bardın özgeni ḳılur nā-būd

Ŧūŧį (12) dėdi kim ey Ħuceste çünānçi pādişāh-ı Çįn bu miḳdār miĥnet [ü] meşaḳḳatnı tartıp maḳśūdıġa (13) yėtti ve meni ümįdim bar ki tüş körüptür-men ve anı taÓbįriġa baḳıp hem küyeviŋ kėlür (14) hem maĥbūbıŋge mülāḳāt bolur-sen. Tündin vaḳt bāḳįdür, ḳopġıl muntažır bolġan (15) maÓşūḳıŋnı dest-gįrlik ḳılġıl dėdi. Ħuceste ħoş-ĥāl bolup barġay tavıḳ çarladı. **[147a]** (1) ḲaÓriye dėk āfitāb Medįnetü'l-[Ḳ]arįyeġa battı, māh maşrıḳdın nümāyān boldı. Barmaḳı taŋlaġa (2) tevaḳḳuf taptı. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

(3) Barmaḳıġa sebeb bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

Ḳırḳ Yėttinçi Kėçesi

(4) Tört birāder Óaḳd-i uħuvvet ba<la>ġlap müttefiḳ bolup cihān-gerdlik arasıda (5) misāfir bolġanları ve Ĥakįm feylesofġa uçrap tört mühre-yi ŧılsım bilen her ḳaysısı (6) özinin ŧāliÓıġa yaraşa genc-i ġayb tapḳanları

Gūyā ki mühre-yi çarĥ-ı zerrįn (7) mühre-yi āfitābnı maġribni śadaḳasıda yaşurdı ve cevher-i sipihr-i gevher-lemeÓānı māh maşrıḳ (8) derįçesidin baş çıḳardı. Ħuceste közleridin eşk-i mühresini töküp mühre tesbįĤni (9) boynıġa salıp ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey dest-gįr-i der[d]-māndeler seniŋ (10) ḳaşınġa niyyet bilen kėledür-men kim derdimge dermān ḳılġay-sen dėp dil-dūz (11) naśįĤatni cānımġa ura sen ve āteş-i cān-sūz naśįĤatni vaÓž bilen ayta-sen. Ḳaçan (12) mühimmātım kifāyet bolur, naśįĤatni Óāḳil kişi ḳulaġıġa alur, yarım Óaḳlım bar ėrdi, bol hem (13) kėtti, dįvāne bolup Ĥayrāndur-men kim hēç dermān tapmaydur-men dėdi. Ŧūŧį dėdi kim (14) ey Ħuceste naśįĤat ü Óışḳ egerçi birbirige düşmendür ammā naśįĤat [u] vaÓždın ḳaçḳu[n]luḳ ėmes. (15) Ėşitmek kerek kim eger ėşitmese tört mühre-yi ŧılsım tapḳan birāderler dėk peşįmān bolġanı **[147b]** (1) fāyide bėrmes dėdi. Ħuceste ḳandaġ boldı dėp soradı. Ŧūŧį Ĥikāye ḳıldı kim Belĥ vilāyetide (2) tört kişi bir tuḳḳan dėk birāder bolup Óaḳd-i uħuvvet baġlap dost-ı āĥiretį boldılar. (3) Kėçe kündüz bir yėrde boldılar, şiddet ü miĤnet Óıyş u ferāġatni berāber kördiler. Rūzgār (4) baĥtlarıge nuĤūset ḳıldı, māl ü menāllarıdın acıradılar. **ḲıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį çarĥ kişini (5) cevr (…)

Ġam [u] şādį aŋıŋdadur birle

RāĤatı anıŋ ki kem körgey

MuĤabbeti hem anıŋ bilen birle

(6) Şol memleketde bir Ĥakįm bar ėrdi dānā vü feylesof. Her törtleri anı ḳaşıġa bard-(7)-ılar ve aĤvāl ü tengliklerini Óarż ḳıldılar. Ĥakįm Ĥikmet bilen her törtlerige (8)

mühre-yi tılsım bėrdi. Dėdi kim bu mühreni başlarıŋge ḳoyup śaĥrāġa barıŋlar. Nė yėrde (9) başlarıŋdın tüşse ol yėrde genc bardur dėdi. Şu bu vaśiyyetler bilen yöri-(10)-diler, bir yėrge kėlip ėrdiler. Biriniŋ mühresi başıdın tüşti, mühre ġayb boldı, (11) kevlep baḳsa mis kānı çıḳtı. Mühre ėgesi Ħudā TeÓālāġa şükr-i bisyār ėtti. Dėdi kim (12) ey birāderler her nėme tapsaḳ arada nė miḳdār ki lāzımdur her ḳaysıŋlar alıŋlar (13) maŋa hem yėtkünçe ḳalur dėdi. Bular her ḳaysımızını mühremiz başımızda bardur, bizlerge (14) hem Ħudā bėrür dėdiler. Bu kişi tapḳan gencni ser-encām ḳıldı. Bu üç kişi taḳı (15) ilgeriraḳ bardılar. Yana birini başıdın mühresi yėrge tüşti, mühreni alġunça ġayb **[148a]** (1) boldı, yėrni kevlep baḳsalar kümüş kānı çıḳtı. Bularġa teklį̄f ḳıldı. Bular (2) evvalḳı cevābını bėrdiler, hėc̄̄ iltifāt ḳılmadılar ve yana ilgeriraḳ yöridiler. Yana biriniŋ (3) başıdın mühresi tüşti, kevlep baḳtılar altun kānı çıḳtı, birāderleriġa teklį̄f (4) ḳıldı. Birāderleri dėdi kim evvalḳı mis taptı, ėkkinçi kümüş taptı ve sen altun taptıŋ. (5) Sizlerdin men Óāḳil ü dāniş-mend turur-men, maŋa śad çendān mundın ziyāderaḳ (6) tapılur dėp hėc̄̄ ḳaysıġa baḳmay yöridi. Çendān yöridi kim helāk boldı, mühresi (7) başıdın tüşmeydür. Hem-rāhlarıdın yıraḳ tüşti. Ėkki kün üç kün yöri-(8)-di hėc̄̄ yoḳ ki mühresi başıdın tüşmeydür. Bį-dimāġ bolup ħᵛāhladı kim mühreni (9) başıdın taşlap olar Ĥālıŋa yėtkende mühresi başıdın tüşti. Fi'l-Ĥāl (10) yėrni kevlep baḳsa tėmür çıḳtı. Dost yārını naśį̄Ĥatini almaġanġa peşį̄mān bolup (11) dėdi kim altun tapḳan hem-rāhımnı ḳaşıġa barıp şerį̄k bolay dėp cān (12) Ĥālıda meşaḳḳat tartıp kėlse ol hem-rāhı yoḳ dėdi kim <dėdi kim> tėmür bolsa (13) altun tapılur ve kümüş hem tapılur dėp yanıp kėlse ol yėrde hėc̄̄ nėmerse-(14)-din nām [u] nişān yoḳ. Bį-Ĥadd peşį̄mānlıḳdın başını der [ü] dį̄vārġa urup (15) Ĥükemānı ḳaşıġa barsa Ĥükemā köçüp kėtipdür. Bu bį-çāre āh-ı serd <ez-dil> **[148b]** (1) ez-dil bėrür ve tartıp (...) ėrte bilen bir mekānge aḳşamġaça yoḳ ėken (2) dėp Óömrini peşį̄mānlıḳda ötkerdi. Bir küni bir dostı uçradı, aĥvāliġa (3) raĥm kėlip Ĥālini soradı. Her nė ötken vāḳıÓanı bir bir beyān ḳıldı. Dostı (4) ayttı kim seniŋ bu Ĥikāyeŋ ol tört kişini Ĥikāyesiġa oħşar dėdi. Bu kişi (5) soradı kim ḳandaġ bolup ėken? Dostı andaġ rivāyet ḳıldı kim bir küni bir yėrde (6) tört misāfir olturup ėrdiler. Bir tūde üstüĥᵛān körünedür yaḳın bar-(7)-ıp körseler Óaceb üstüĥᵛānlar. Birisi dėdi kim ol ejderhānı üstüĥᵛānı-(8)-dur dėdi. Yana biri dėdi kim men efsūn-ger yaÓnį̄ duÓā-ĥᵛāndur-men efsūn o-(9)-ḳup ejderhānı tirgüzüp köredür-men dėdi. Bu üç kişi dėdiler kim (10) hėc̄̄ kim bu işni ḳılur mu ejderhānı körgeni kimni tāḳati bar dėp menÓ ḳıldılar, (11) māniÓ bolmadı. Bu efsūn oḳup üstüĥᵛānġa dem saldılar. Avvalġı (12) demde gūşt ündi, munı körüp hemeleri yana māniÓ ḳıldılar. Hüner körsetür-(13)-men dėp ḳabūl ḳılmadı. Ayttılar kim eger

sözimizge kirmeseŋ bizler saŋa hem-rāh (14) bolmas-miz dėp ḳaçtılar. Bu nā-be-kār yana efsūn oḳup dem salıp ėrdi. (15) Bular taḳḳa ḳaçıp ḳaralap turdılar ėrse ejderhā tirilip ḳopup yėdi. **[149a]** (1) Her kim dostnı naśį̂hatini ėşitmese her-āyįne ol kişi ziyān körer, āhir helāk boldı. (2) **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį her nėme hemişe ėmes

Ėgesi düşmen özige bolġay

Pişe ḳılsa kişi ėşitmaḳ-(3)-nı

İÓtimād ėtgüçi yaman bolġay

Ejderhā bir zamānda Óālemni dem tarttı, bu bį-çāreler (4) be-hezār meşaḳḳat [ü] miĥnetler tartıp ḳaçıp ḳutuldılar ve Ĥudā TeÓālāġa şükr-i (5) bisyār ėttiler, yamandın (…) niÓmet bildiler. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį dėdi kim naśį̂hat (6) ėşit

Mūm dėk nermį bolmaya ḳatıġ

Öz ayaġıġa özi urġay

Ol köŋülge (7) ėmes durur ısıġ

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi, dėdi kim bu nė terānedür ve (8) efsāneni taşlama, maĥbūbnı ḳaşıġa barġıl dėdi. Ĥuceste ḳopup barġay bir taraf-(9)-dın rūznı ġavġāsı žāhir boldı, barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį (10) ĥᵛāhladı barıp bu kėçe

Ĥūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb (11) bolup māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ĥuros

Ḳırḳ Sekkizinçi Kėçesi

Ħᵛāce Baġdādį (12) bir kenįzek mutribege Óāşıḳ bolup bar pūlça satıp alıp ve fısḳ [u] fücūrınıŋ ħāśiyyetidin (13) iflāslıḳḳa ḳalıp iflāsraḳ bolġanı Óāḳıbetü'l-emr teveccühi birlen murādıġa (14) yėtkeni

Gūyā ki āfitāb cāriye-yi Rūmį dėk maġribge bargende ve ġulāmį ħıtānnı dėk māh (15) maşrıḳ taḳıdın tulūÓ ḳıldı. Ħucesteniŋ bedeni bį-tāb, közi serāb tūtįniŋ **[149b]** (1) ḳaşıġa kėldi. Dėdi kim ey maÓden-i Óaḳl ü dāniş ve ey menbaÓ-ı bįniş Óışḳ vücūdumnı (2) nā-būd ḳıldı. Mundın ziyāde ārām ḳarār-mānde ḳalmadı ve bilmeydür-men kim bu Óışḳ (3) maĥbūbda bar mu yā yoḳ mu kėyin fikr ḳılsaŋ yā maślaĥat körsetseŋ dėdi. Ŧūtį ayttı (4) kim ol şiddet ki sendedür maĥbūbıŋda yoḳ yalġuz nās bilen yėtkür-men yöri- (5)-mes yalġuz ėligdin ḳarż çıḳmas. Eger bu Óışḳ ėkki tarafdın bolsa ėrdi civān (6) Baġdāddaki kenįzek dėk maḳśūdı ĥāśıl bolur ėrdi dėdi. Ħuceste ḳandaġ (7) bolup ėken dėp soradı. Ŧūtį andaġ rivāyet ḳıldı kim Baġdād vilāyeti-(8)-de bir civānį bar ėrdi māl-gāh menāli bį-şümār ėrdi. Mutrib Óilm-i mūsiḳide bį-naẑir (9) ėrdi. Ħᵛāce Baġdādį bu kenįzek Óāşıḳ boldı. Tamāmı mālını bėrip ol kenįzekni satıp (10) aldı. Andın ḳalġanını bu kenįzekge ħarc ḳıldı ve anı kār u bārı faḳr u fāḳaġa ḳaldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

(11) Naĥşebį maĥż bolmaġıl şehvet
Şehd-i şįrįn zehr bolġusıdur

Her kişi kim çomuptur
(12) İşi anı felāket olġusıdur

Bir küni kenįzek dėdi kim ān-heme māl ü menālni (13) yoḳ ḳılıp bolduŋ ve faḳįrlıḳ kününi endįşe ḳılmadıŋ, Óāşıḳlar hem aş u āb (14) yėmesge çāresi bolmas. Bu kün bir fikri ḳılġıl kim vech-i maÓāş bolġay ve men hem (15) bu gürisnelıġdın ħalāś bolup nānnı dįdārıġa müşerref bolġay-men dėdi. Civān-ı **[150a]** (1) Baġdādįni bir dostı bar ėrdi aĥvālini aŋa maÓlūm ḳıldı. Dostı dėdi kim (2) ėmdi iş ḳoldın kėtipdür seniŋ münāsebetiŋ ol ki özüŋni (3) mutriblikde meşhūr ḳılġıl, kenįzek bilen uluġlarnı meclisge ĥāżır bolġıl, (4) evḳātlarıŋ kėçer ve hem merd ĥāśıl bolur dėdi. Civān-ı Baġdādį āşināsıdın (5) bu sözni èşitti. Köŋlide dėdi kim erį siz ey ol kişi budur ki nā-dān (6) bilen meşveret ḳılsa ve aĥmaḳdın kėŋeş tilese nā-sezānı èşitür dėdi. (7) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naḥşebį ārzū vü yaḥşı nème

Andın özge heme ėrür bātıl

Ölüm obdān ki (8) ḳaygu bu işdin

Suyı yoḳ nān zehr ėrür ḳātil

Bir nėçe kün düşvārlıḳ bilen (9) rūzgār ötker dėdiler. Kenįzek dėdi kim ey ḥᵛāce maślaĥat bu ki meni satġıl, (10) pūlumġa esbāb ĥācet alġıl ve kem ḥarcįlikdin ḥalāś bolġıl ve men hem nānnı d-(11)-įdārıġa müşerref bolay dėdi. ḤᵛāceBaġdādį nā-çār kenįzekni bāzārġa çıḳardı. (12) Baśradın Ḥāşim nām sūdā-ger yėtip kėldi. Miŋ bėş yüz tengege satıp altunnı (13) ḳabż ḳıldı. Şol zamān yana peşįmān bolup alġan altun ḤᵛāceḤāşįmġa yandu-(14)-rup bardı. Dėdi kim ey birāder beyÓni şerįÓat ĥükmi bilen dürüst ḳılıp alġan-(15)-dur-men dėp ḳabūl iḳāle ḳılmadı. Civān-ı Baġdādį dėdi kim eger öyümge barsam anda **[150b]** (1) hėc̄ kim yoḳ. Belki ġamım artar dėp yıġlap yıġlap mescidge kėldi. Bir faśl tefekkür ḳılıp (2) olturup ėrdi. Uyḳu ġalebe ḳıldı. Uyḳu felāketdür dėp bįdār bolsa (3) altunnı oġrı alıpdur. Hėc̄ nėmerseni ḳoyġanı yoḳ faḳr felāketi yaŋı başdın (4) tāze boldı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naḥşebį çarḥ işidin vehm ėt

Ḳatresidin ziyāde üstüŋ-(5)-din

Rişte-yi ġam felekdin ayrılmas

Derdi çıḳmas anıŋ ki seniŋdin

Civān-ı (6) Baġdādį yaḳasını yırtıp başıġa tofraġlar saçıp vā-veylā bilen közinįŋ (7) yaşıda ġarḳ bolup turup ėrdi. Ėşikdin bir merd-i śāĥib-ĥāl kirip (8) kėldi, ḥaber-dār bolsa civān yıġlap turadur. Dėdi kim ey civān māl ḳolıdın kėtti, (9) yār ḳoynıŋdın kėtti naḳdįneni ḳaraḳçı aldı. Özüŋniŋ öltürgeniŋ hėc̄ (10) sūd ḳılmas himmet bilen bolġıl kim bu kėçeni arḳasıdın kündüzi bolur uyḳu-(11)-nıŋ arḳasıdın bįdārį bolur teskįn-i ḥātır bėrdi. Bį-çāre mundın yana misāfir (12) bolup öz şehrdin çıḳıp leb-i deryāġa kėldi ėrse kėmiçiler ança kėmige nefs metāÓlar-(13)-nı salıpdur. Dėdi kim ey mellāĥlar

kėmide maŋa orun bėriŋler. Kėmiçiler dėdiler (14) kim ey civān ān-heme mālį ki kėmige salıpdur-miz, Ħᵛāce Ħāşim Baśranıŋ mālıdur, Ħᵛāce u-(15)-luġ kişidür mebādā bilip kėmige nėmege bįgāne kişige orun bėrdiŋ dėse nėçük cevāb bėrür-miz **[151a]** (1) dėdiler. Ħᵛāce Baġdādį köp yalbardı bardı. Kėmiçilerni aŋa raĥma kėlip dėdi kim ey (2) civān meni ser-pāyımnı kėlgil. Şāyed ki seni hem kėmiçi dėse dėp kėmide orun bėrd-(3)-iler Ħᵛāce Ħāşįmni atını Ħᵛāce Baġdādį ėşitip ança soyundı kim gūyā ki aġrıķ (4) şifā taptı yā įn ki ölüg tirildi. Bir sāÓatdın kėyin kenįzek bir nėçe ħızmetkār-(5)-lar birlen kėledür dėdi kim her nėçük hem bolsa özümni tanınmay dėp maÓşūķıġa (6) özini körsetmedi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį Óāşıķı (...)

ÓIşķ boldı bu kün (7) aŋa ķādį

Çünki boldı felek anı yārı

Dostdın boldı ķılıça ol rāżį

Bir sāÓat (8) ötüp ėrdi ki kėmide girye vü zārį āvāzı çıķtı kördi kim kenįzek yıġlaydur. Ħᵛāce (9) Ħāşįm Baśra dėdi kim ey kenįzek bu nāle-zārį vü ķulķul-i bį-ķarār ķaçanġaça ķılur-sen, dost (10) ķoluŋdın kėtti, yārıŋdın cüdā bolduŋ. Kişi bu ġuśśanı yutup arķasıdın (11) cām-ı ħumār içtiler ve libās-ı śabrnı kėydiler dėp naśįĥatler ķıldılar. Kenįzekni endek (12) ħātırı teskįn taptı. Ħᵛāce Ħāşįm dėdi kim ey kenįzek hėç̄ tāķatiŋ bar mu kim ħorsend-(13)-lik bilen bir naġme-yi dil-küşā ķılsaŋ mundağı ādemlerni naġme vü sürūdnıŋ bilen (14) mihmān ķılsaŋ girye vü nāle birle münfaś ķılmasaŋ dėp ėrdi. Şol ĥāletde (15) kenįzek rübābnı ķolıġa alıp naġmeleri ķıldı kim māhiyān-ı deryā nālesidin cūşķa kirip **[151b]** (1) ġarķ bolġanı turdı. Ħalķnı Óıyşı münfaś boldı ħoşları nā-ħoş boldılar. Āĥir (2) kenįzek naġmeni pest ķıldı, rübābnı ķolıdın ķoydı. Civān-ı Baġdādį ħātırıda (3) dėdi kim vaķt şol vaķtdur kim özümni maÓlūm ķılay dėp deryānı ol yüzide (4) turup rübābnı tilep ķolıġa aldı. Naġme ķıldı kim tamāmı ħalķnıŋ cān [u] cigeri (5) kebāb boldı. Kenįzek tanudı dėdi kim bu civān oşal civān-ı Baġdādįdür dėp (6) fiġān köterip sıçrap turdı. Mellāĥdın soradı kim ey mellāĥ bu kėmide ġayrı (7) ādem bar mu dėdi. Mellāĥlar ķorķup yoķ dėdi çün suóāl münķatıÓ bolup (8) ėrdi. Civān-ı Baġdādį özini nümāyān ķıldı. Ħᵛāce Ħāşįm bir ķulunı buyurdı (9) oşal civān alıp kėlgil dėp Ħᵛāce Ħāşįm kemāl-i menfaÓat ü merĥamet bilen (10) ĥāl [ü] aĥvāllerini

soradı. Bį-çāre civān-ı Baġdādį ança körgen ve ötken dev-(11)-letidin ve āħiri bu düşvārlıġnı Óarż ķıldı. Ħᵛāce Ħāşįm ve heme olturġanlar (12) munıŋ ĥāliġa raĥm ķılıp yıġlaştılar. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį derdni nihān tutġıl

Yaşurun (13) müşk ķalmaġay hēç vaķt

Ot ziyāde bolur şimāl bilen

ÓIşķ otı aldıda (14) nė tāc u taħt

Ħᵛāce Ħāşįm Baśra ķasem bilen civān-ı Baġdādįġa teskįn-i ħātır bėrdi kim (15) ey birāder ol kün ki bu kenįzekni sendin satıp aldım her küni nāle vü fiġāndın **[152a]** (1) ħālį bolmadı. Henüz taśarruf ķılmadım ve anıŋ sürūrıdın behre almadım. Ammā kenįzekni (2) saŋa muĥabbeti bar ėkenini bildim seni hem muĥabbetiŋ bar ėkenni maŋa maÓlūm boldı. Dil-cemÓ (3) bolġıl meniŋ niyetim dermāndelerġa dest-gįrlıķ ķılsam saŋa ķasem ķıldım ki eger Ħudā-(4)-y TeÓālā meni Baśrage śıĥĥat [u] selāmet yėtkürse bu kenįzekni āzād ķılay dėdi. Civān-ı Baġdādį (5) bu ħoş ħaberni ėşitti ölüg tirilgen dėk boldı. BaÓde ez-sāÓati şarāb kėltür-(6)-diler ve semāÓ ķıldılar. Bu tarįķa bilen nėçe kün bu yėrde boldılar. Bir küni bir (7) cezįrege yėttiler ve anda endek istirāĥat ķıldılar. Her kim bir mühim üçün her tarafge (8) barıp ėrdi men hem ķażā-yı ĥācetge meşġūl bolupdur-men ve heme ħalķ kimge (9) kirip kėtipdürler, maŋa ħaber bėrmepdürler. Yana firāķ başdın tāze boldı (10) dėdi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį vaķtnı ġanįmet bil

Rübāb özi ķoŋraġudın ėmes

(11) Ötken işni Óilācıdur müşkil

Baħt bir gūşt çün yanıp kėlmes

Bį-çāre (12) civān-ı Baġdādį müddet-i medįd ve Óahd-i baÓįd miĥnet [ü] meşaķķatlarnı tartıp yüz (13) miŋ düşvārlıķ birle Baśra şehriġa yėtti. Körer kim Óaceb maġmūnluķ bilen (14) bir dükkānını aldıda olturup ėrdi. Baķķāl kördi kim dükkānnıŋ (15) aldıda

olturupdur misāfir körünedür. Dėdi kim ey civān-ı misāfir bu dükkānda **[152b]** (1) māllarımnı ḳarap olturgil, anı müzdige saŋa künde bir direm bėrey dėdi. Ħᵛāce (2) Baġdādį ħoş-ĥāllıḳ birlen ḳabūl ḳıldı. Bir küni baḳḳāl Ħᵛāce Baġdādįni diyānetni (3) bilip ḳadd-resįde ḳızını bėrdi. Civān-ı Baġdādį bā-vücūd andaġ bolsa hem maĥbūb-(4)-nıŋ ġamıda şikeste vü ġam-gįn yörür ėrdi. Bir laĥža ve bir sāÓat ıżtırāblikdin (5) ħālį ėrmes ėrdi. Bir küni Ħᵛāce Ħāşįmni bir ḳulı Ħᵛāce Baġdādįni körüp (6) tanudı, ĥāl [ü] aĥvālini soradı. Ħᵛāce Ħāşįmḳa ħaber bėrdi. Ħᵛāce Ħāşįm körüp elĥamdülillāh (7) seni śıĥĥat selāmet kördüm ve men ol künige Baśrage dāħil boldum kenįzekni Ħᵛāce (8) Baġdādįġa bėrey dėp vaÓde ḳılıp ėrdim, vaÓdege vefā ḳılay dėp ėrdim. (9) Köŋlümde seni ölgen dėp kenįzekni āzād ḳıldım. Ėmdi öz ħᵛāhişiŋçe (10) bolur mu sen dėdim. Maŋa cevāb bėrgil bir yėrni Ħᵛāce Baġdādįni gürı farż ḳılıp (11) şol gürġa cārūb-keşlıḳ ḳılur-men dėp fülān maĥallede saŋa gür ḳılıp (12) cārūb-keşlıḳ ḳıladur dėdi. Ħᵛāce Baġdādį şol zamān nişānesini sorap (13) kėlip kenįzekni taptı. Kenįzek hem Ħᵛāce Baġdādįni tanudı. Bu ėkki müştāḳ birbir-(14)-lerini ḳuçuşup an-miḳdār yıġlaştılar kim bį-hūş boldılar. Bāz hūşlarıġa (15) kėldiler. Ħᵛāce Ħāşįm yana bu ėkkisini öyge alıp kėlip pādişāhāne sermāyeler bėrip **[153a]** (1) mihmān-dārlıḳlar ḳılıp bėş tenge aldılar ḳoydı. Bu ėkki Óāşıḳ u maÓşūḳnı iħlāś (2) u iÓtiḳādlarıġa iĥsān u āferįn oḳudı ve yana dėdi kim her ayda bes yüz tenge (3) važįfe ḳıldım alıp barıp ħarcı ḳılıŋlar tā ki rūzgārlarıŋ ħūbluḳ (4) birle ötgey dėp alarnı barasıda bį-nihāyet şefḳat ve merĥametler (5) körgüzdi. Ħᵛāce Baġdādį kim öz maĥbūbını ḳolıġa kėltürdi. ÓAle'ś-śabāĥ (6) baḳḳālnı öyiġa barıp ḳızını cevābını bėrdi ve ŧalāḳ ḳıldı ve bāḳį Óömrini (7) öz maÓşūḳı bilen ötkerdi. **ĶıŧÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį yėtküsi mü dostlarıġa

Źikr-i yārį (8) anıŋ ki fikride

Mundın özge bilür mü sen devlet

Ėkki müştāḳdur ĥużūrıda

(9) Ŧūtį sözini yėtkürdi dėdi kim ey Ħuceste ol ŧālib ü maŧlūb vefānı fikride (10) ėrdiler Óāḳıbet birbirlerini tapıştılar. Eger seniŋ hem maĥbūbıŋ vefā-dārlıḳ birle (11) bolsa ėrdi bu mühim güşādlıḳ tapar ėrdi dėdi. Vefānı maĥbūbdın tilemaḳ (12) kerek barġıl

yaŋı başdın vefā birle bolġıl dėdi. Ħuceste ḳopup barġay tün kėçeni (13) bį-vefālıġıdın śubĥ demide ḳıldı. Barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį (14) ħᵛāhladı barıp bu kėçe

Ħūbluḳ cānıġa urġay kös

Barmaḳıġa sebeb bolup (15) māniÓ

Düşmen-i Óuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

Ḳırḳ Toḳḳuzunçı Kėçesi

Dihḳānnı <zirāÓat> [153b] (1) zirāÓatgāhıdın genc-i ġayb tapḳanı bu genc-i ġaybnı hėē̄ḳaysı almaḳıġa ḳabūl ḳılmay pādi-(2)-şāhġa Óarż ḳılġanları pādişāh Óadālet bilen bāyiÓ ü müşterįniŋ (3) oġlı ve ḳızını cabduġıġa ḳılıŋlar dėp buyurġanı

Gūyā ki pįre-zāl dėk āfitāb (4) künbed-i maġribge kirdi ve civān-ı nev-bāde dėk māh maşrıḳ yolıdın çıḳtı. Ħucesteniŋ yüzi (5) Óabūs, köŋli meóyūs, žāhiri ĥasretlıġ, bātınıġ ĥayretlıġ ŧūŧįni ḳaşıġa kėldi. (6) Ŧūŧį dėdi kim ey ked-bānū mundaġ turş-rūy bolmaḳnı bāÓiŝ nėme dėdi. Bu kėçe (7) <bu kėçe> dostnı menziliġa barġıl ammā dost [u] yārnı aldıġa çiray cırtup barmaḳ-(8)-lik ħūb ėmes, muvāfıḳ dostlar bilen turş-rūy bolup olturġuluḳ ėmes. (9) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naħşebį turş-rūy ħūb ėrmes

Bolsa ħūb-rūy perdesi yırtuḳ

Kim ki bed-rūy (10) mihri hem kemdür

Yaman ėlni çiray hem cırtuḳ

Kişige hėē̄ç nėmersedin güşāde-rūy bolmaḳ (11) obdānraḳ nėmerse bolmasdur ve hėē̄ç pirāye-yi vālā turş-rūyluḳdın bülendraḳ bo-(12)-lmasdur ve ħātūn kişige hėē̄ç pirāye-yi yoḳḳarıraḳ güşāde-rū[y]luḳdın obdān tapılma-(13)-sdur. Ħātūnlarnıŋ bed-ħūyluḳıdın ėrdi kim ol ėkki birāder yigitlıḳıda bir bolup (14) ėrdiler. Ħātūnnı ħoş-ħūylıḳıdın uluġ

birāderi pįrlıḳ vaḳtide yigit (15) ėken dėk bolupdur dėdi. Ħuceste soradı kim ol nėçük vāḳıÓadur dėdi. Ŧūtį rivāyet **[154a]** (1) ḳıldı kim bir tarıḳçı cüft-revānlıḳ ḳıldı ve uluġ mezraÓada ėker ėrdi. Nā-gāh (2) ḳuçmaç tėmüriniŋ sebebdin gürį çuḳurı peydā boldı. Ol yėrni kim kevlediler (3) ėrse ḳuduġı peydā boldı anda buġdaynı ħūşesi birle (…) ammā her ħūşe-(4)-si atnı ḳuyruġıça ve her dānesi şeftālūniŋ dānesiçe. Anı pādişāhġa ėlettiler. (5) Pādişāh anı körüp müteÓaccib boldı. Dėdi kim ey vezįrler maŋa muśavver ve muḳarrer bolsa kim (6) mundaġ tarıḳçılik Óālemde ḳaysı vaḳt ve ḳaysı zamānda bolġan ėken (7) dėdi. Vezįrler dėdiler kim bizler munı ĥaḳįḳatni bilmeydür-miz. Fülān (8) şehrde müzāriÓį bardur köhne-sāl meger bilseler dėdiler. Pādişāh der-ĥāl (9) bir ħūşeni ol müzāriÓge yiberdi tā ol ĥāldın istifsār ḳılġay ĥācib kim (10) bu ħūşeni alıp barur ėrdi. Yolda bir dostı uçradı dėdi kim ey birāder (11) ḳayan barur-sen? Ĥācib dėdi kim pādişāhnı emr-i Óālįleri birlen müzāriÓni (12) ḳaşıġa bu müşkilni ĥall ḳılmaḳ üçün. Anda dostı dėdi kim ey birāder eger seni (13) küçüŋ ĥall bolġu dėk bolsa meniŋ hem bir müşkil mesóelem bar anı hem soraġıl dėdi. Dostı (14) dėdi kim nė müşkiliŋ bar? Dostı cevāb bėrdi kim ādem-zādnı ḳara saḳalı ve saçı nė (15) sebebdin aḳ boladur? Dostı ħūb dėp yolġa tüşti. Ĥācib kim ol müzāriÓ **[154b]** (1) ḳaşıġa bardı ve anı kördi kim bir pįr-i fertūt ḳāmeti yay dėk ėgilgen ve ġāyet pįr-(2)-lıġdın pįşānesi tįzlıġġa yėtken. Ĥācib anı kördi ol ħūşeni anıŋdın (3) istifsār ḳıldı. MüzāriÓ dėdi kim bu sırr maŋa maÓlūm ėmes ammā meniŋ birāderim (4) bardur mendin uluġ ġālib oldur kim ol bilgey. Ĥācib anı aldıdın (5) çıḳıp birāderni ḳaşıġa bardı ve bu sözlerni araġa saldı. Ol hem dėdi kim (6) bu sırr maŋa muḳarrer ėmes ammā meniŋ ögem bar mendin nėçe yaş uluġ ėken muḳarrer (7) ve maÓlūm bolġay dėdi. Ĥācib andın yörüp anı ḳaşıġa kėldi kördi kim (8) bir ḳara saḳal yigit kim pįrlıḳnıŋ Óalāmetidin müberrā ve ḳarılıḳ emāretidin muÓarrā (9) andın bu müşkilni istifsār ḳıldı. Ve ayttı kim bu sırr maŋa yaħşı maÓlūm bolġandur (10) ve bu ḳıśśa yaħşı mefhūm bolġandur. Fülān yılda her kişi kim zirāÓat ḳıldı, zirāÓatı (11) şundaġ boldı. Bu bereketni sebebi ol ėrdi kim ol pādişāh Óahdiniŋ zamānıda (12) bir kişi ĥavlısını sattı. Bir kişi anıŋ ĥavlısını aldı. Satḳun alġuçı ol (13) ĥavlıdın naḳdįne taptı, medfūn u genc taptı. Meşĥūn bolsa satḳun alġuçı ol ĥavlıdın (14) tapḳan naḳdįnelerni ĥavlı satḳuçıġa alıp bardı. Dėdi kim ey ħᵛāce sen maŋa (15) öy satıp ėrdiŋ. Ol öydin munça naḳdįne çıḳtı ve bu naḳdįne seniŋ bolur. **[155a]** (1) Ĥavlı satḳan kişi dėdi kim ey ħᵛāce eger bu naḳdįne meniŋ bolsa ėrdi ol küni ki (2) ĥavlı meni ḳabżımda ėrdi, žāhir bolur ėrdi. Bu kün ki ĥavlı saŋa ötti, ėmdi naḳdįne (3) çıḳıpdur seniŋdür dėdi. Alarnı arasıda güft-gū bisyār boldı. Bu aytur (4) ėrdi kim bu naḳdįne seniŋdür ol aytur seniŋdür her ėkkelesi ħuśūmet ḳıla ḳıla (5)

pādişāhnıŋ ḳaşıġa bardılar ve Óarż ḳıldı kim ey şehen-şāh-ı Óādil bu nizāÓnı (6) ėkkimizni aramızdın kötergil ve bu ħuśūmetni bizdin ḳatÓ ḳılġıl. Sübĥānallāh (7) bu nė eyyāmdur ve bu vaḳt bilen ol zamānnı arasıda nė miḳdār farḳ bardur. (8) **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Naĥşebį ötken eyyāmda ħalāyıḳ ārā

Yoḳ ėken munça köp hevā vü heves

Gūyiyā İslām (9) ėl arasıda

Burnaḳı Óužūbetde ėken (...)

Pādişāh satḳunçıdın soradı kim (10) nėçe ferzendiŋ bar? Biri ayttı kim meniŋ bir ḳızım bar, ol aydı kim meni bir oġlum bar. Pādişāh (11) dėdi kim andaġ bolsa ḳızını satḳun alġuçınıŋ oġlıġa bėrgil. Ol naḳdįnelerni (12) ėkkelesini toyġa śarf ḳılıŋlar ve bāḳį ḳalġanını alarge mįrâŝ ḳoyuŋlar dėdi. (13) Tā kim ŝevāb tapḳay-sizler dėdi ve bu olturġan ādemlerġa pādişāhnı sözi (14) ħoş kėldi. Heme anı ĥaḳḳıda eŝnā-yı dil duÓā ḳıldılar ve ol meclisdin ħoş-ĥāl (15) bilen çıḳtılar ve ol ĥükmni bereketdin barça yėryüzide mundaġ zirāÓatlar **[155b]** (1) boldı ve Óadlniŋ ĥācetidin barça etrāf bu bereketni taptı. Şāhlarnıŋ (2) Óadl ü inśāfı Ĥaḳ TeÓālānı uluġ raĥmetidür belki uluġ niÓmetidür, Óādil sultān (3) Ħudā raĥmetidür. Ĥācib dėdi kim ey ħᵛāce pādişāhnı ĥāceti ĥall boldı ammā maŋa bir (4) dostum peyġām bėrip ėrdi, müşkilini ĥallini iltimās ḳılıp ėrdi. MüzāriÓ dėdi kim (5) nė müşkildür aytġıl. Ĥācib dėdi kim ādem-zādnıŋ saç saḳalı nė vechdin aḳ (6) boladur dėdi. MüzāriÓ dėdi kim Ħālıḳ TeÓālānı işleri bu ħalḳnıŋ işleriġa (7) oħşamas. Bu rengdin tamāmı Óālemni reng-rįzleri Óāciz kėlgeyler, anıŋ (8) reng-rįzlıḳ mundaġ. Ĥācib dėdi kim yana hem bir müşkil suóālim bardur dėdi. (9) MüzāriÓi dėdi kim aytġıl. Ĥācib dėdi kim viḳāÓ ĥāletide ve mücāmaÓat vaḳtide (10) ėr birle ħātūnnı leźźeti berāberdür, mihrni ėr kişi źimmeside nė vechdin ḳoyup (11) edāsını vācib atadılar dėdi. MüzāriÓ cevāb ayttı kim egerçi leźźetde ėr ve ħātūn (12) berāberdürler ammā evlā kim bekāret zevāli körerler ve ĥāmilni miĥnetini ve süt (13) bėrmekni meşaḳḳatnı tartar ve tuħmaḳ derdige taĥammül ḳılur ve bu miĥnet ü meşaḳḳat-(14)-larnı berāberide mihrni ėrni źimmeside ḳoydılar ve Ĥaḳ zinçįr ėrenlerni gerdeniġa (15) saldılar. Ĥācib dėdi kim yana bir suóālim bardur dėdi. MüzāriÓ dėdi kim aytġıl **[156a]** (1) dėdi. Ĥācib aydı kim ėr kişi pįrlıḳda nė vechdin nūrānį körünedür? MüzāriÓ (2) dėdi kim ėr kişi kildin bįnā bolġandur. Kil mürūr-ı eyyāmda

bātıl bolmas müteġayyir tapmas. (3) Ammā ħātūn kişi gūştdın bịnā bolġan, mürūr-ı eyyāmda teġayyür tapar (4) كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ اِلَى اَصْلِهِ[95] **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Oşbu Óālemde bardur meyli

Her kişini ārzū aśl u neslige

Bu (...) (5) bu meŝelni ayturlar

Her nė kim bolsa yanġay aślıġa

Ĥācib dėdi kim ey ħᵛāce pādi-(6)-şāhnıŋ müşkil ĥāl boldı. Dostnıŋ şübheti cevāb ammā meni müşkilim (7) ėkkelesidin müşkilraķdur. Müşkil oldur ki sizler üç birāder ėken (8) sizler ol ki hemedin kiçikdür, meyāne ortançıdur, sen barçadın uluġ-(9)-dursen ve ten-dürüstdür-sen. Bu nė ĥikmetdür dėdi. MüzāriÓ ayttı kim ey (10) ħᵛāce bizler her üçülen birāderimiz ol ki barçadın kiçikdür anı ėkki endūh (11) bardur hem öyni endūhı ve hem taşķarını endūhı ve anı bir ħātūnį bardur uruş-(12)-ķaķ dėdi ve yėri taşlaķ zirāÓatı bolmaydur. Bu ėkki endūhnı sebebidin pịr bolupdur. (13) Ve (...) kim meyānedür, anı bir endūhı bardur ammā zirāÓatı yaħşı boladur ammā anı (14) ħātūnı bed-ħūydur. Ve-lịkin mende nė öyni ġamı bar nė taşķarını ve meni ħātūnum (15) (...) ber-dārdur ve zirāÓatım yaħşı boladur. Ol baÓiŝdin bu Óalāmetlerdin **[156b]** (1) müberrādur-men dėdi. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Mūcib-i żaÓf-ı pịrlıķdur ġam

Ġam ķılur tenġa köp teóŝịr

Ādemį (2) her nėçe yigit bolsa

Miĥnet-i rūzgār ķılġay pịr

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ĥucestege (3) dėdi kim ey ked-bānū ħātūnlarnı ħoşħūylıķı mundaġ hünerdür. Ėmdi ķopġıl, (4) dostnı tarafıġa ėrġıl, ķaşlarıŋnı girihini açġıl ve pịşiŋdin çịnni yıraķ (5) ķılġıl ve çiraynı cırtmaķnı ve turş-rūy bolmaķnı ber-

[95] Küllü şey'in yerciÓu ilā aslihi: Her şey kendi aslına geri döner.

ṭaraf ḳılġıl. Ėmdi tur-(6)-gil, barıp dost birle mülāḳāt bolġıl dėdi. Ħuceste ḳaśd ḳıldı kim barġay (7) körer kim śubĥ çehresini açıpdur. Barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıṭǾa;**

[fāǾilātün fāǾilātün fāǾilün]

Bir (8) mehį kim daǾvā-yı ħūbį ḳılıp

Ħūblar ħaylide her dem urdı kös

Bu kėçe barġay (9) dėdi ḳaşıġa

Kem Ħuceste atlıġ ol zįbā Ǿarūs

Ėlliginçi Kėçesi

Ḳayśer-i Rūmįni (10) ḳızıġa ol oġlı sebebdin āfet yėtkeni ve pįre-zālnı taǾvį́ź bėrgeni (11) dāstānı

Ĥamāǿil-i zerrįn āfitābnı kim ħātūn maġribni tenide ḳoydılar. Ħuceste (12) ĥamāǿil-i zerrįn birle ṭūṭįni ḳaşıġa bardı ve aydı kim ey ṭūṭį sen tā key meniŋ (13) ḳanım birle taǾrįż yėtküŋdür ve āħir tuz ĥaḳḳını saḳlaġıl munça tuznı meni cerāĥatimge seper-(14)-sen dėdi. Ŧūṭį dėdi kim ey ked-bānū ol kėçedür kim dostnı menzili seyri bar-(15)-ġıl ve anı zāviye vü (…) özüŋni nūruŋ birle münevver ḳılġıl. Mendin özge **[157a]** (1) kişi muṭṭaliǾ bolsa ve aĥvāliŋge vāḳıf kerek andaġ kūşiş ḳılsaŋ kim ḳayśer-i Rūm-(2)-nıŋ ḳızı tedbįr birle öz pāklıġıġa iŝbāt ḳıldı. Ĥįle birle öz enfāsını (3) žāhir eyledi. Ħuceste soradı kim ol nėçük vāḳıǾa ėrdi. Ŧūṭį andaġ rivāyet (4) ḳıldı kim bir vaḳtda pādişāhį bar ėrdi kim ḳahrı eṭrāf-ı dünyānı ḳahrı birle (5) öz taśarrufıda ḳılıp ėrdi. Eṭrāf [u] eknāfnı öz żabṭıġa alıp ėrdi. Bes anı (6) mühimmātı kifāyet bolup anı hēç işi ḳalmadı kim ḳıldı. Ehl-i ĥaşmet ve erkān-ı (7) devletge iltifāt eylemedi ve ħayl ħıźmetni yād ḳılmadı. Pādişāhį ki fuḳarānı (8) ġamını yėmese öltürgüçini ḳanını muǾāf ḳılmasa ve alarġa ĥaḳįḳat közi birle (9) baḳmasa mülkide perįşānlıḳ bolġay. Pādişāhlar köŋli cemǾ kerekmes ve alarnı (10) bātını perįşānlıḳdur. **Beyt;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Şāhnıŋ ħātırıge cemǾ olsa

Bolġay ėl içre köp (11) perįşānlıḳ

Her nė ħātırlarıġa yėtse kėlip

Ki ḳılur ehl-i žulm sulṭānlıḳ

Sipāh (12) ehli vezįr ḳaşıġa bardılar, bį-nevālıḳlarını Óarż ḳıldılar. Vezįr ayttı kim men śabāĥ (13) (...) ḳılġumdur kim sizlerġa sebeb-i maÓāş ve mūcib-i ferāġat bolġay (...) (14) śabāĥ ki ḳayśer-i Rūm āfitāb-ı Rūm maşrıḳıġa müstevlį boldı. Vezįr pādişāhnı (15) tapuġıġa bardı ve aydı kim ey pādişāh-ı Óālem ħaber bėrgüçiler ħaber bėrdiler kim ḳayśer-i Rūmnı **[157b]** (1) ḳızı bardur ki andaġ āfitāb şāhnıŋ eyvānıda bolmaḳ kerek, andaġ ay şāh-(2)-en-şāhnıŋ ḳaśrıda bolġay ėrdi. Eger bu melikni arasıda küyevlik muśāhereni (3) bolsa yaman bolġay ėrdi. Pādişāhįge reóy-i muvāfiḳ kėldi. Fi'l-ĥāl ėlçi bilen (4) tuĥfe ve pįş-keşler ḳayśer-i Rūmġa yiberdi ve ḳayśer-i Rūmdın ḳızı iltimās ḳıldı. Vaḳtā ki (5) ėlçi ḳayśer-i Rūmnı viśāliġa müşerref boldı ve bu pįş-keşlerni nažarıdın ötkerdi (6) ve pādişāhnı peyġāmını sundı. Ḳayśer mütālaÓa ḳılıp müteġayyir boldı ve aydı kim meni ḳızımnı bir (7) nev-ħᵛāsteġa bėrmes-men dėdi. Ėlçi ḳayśerni ħıźmetidin bį-ġaraż yandı ve her nė muÓāmelege (8) ḳayśer ėlçige ḳılıp ėrdi, pādişāhġa bir bir beyān ḳıldı ve ayttı kim sizni memleketimiz ḳayśerni (9) nažarıge kėlmepdür, salṭanatımız anı ḳaşıda muĥtaśar körünmepdür dėdi. Pādişāh der-ĥāl (10) ħazįnelerni ėşikni açturdı ve māl-ı bisyār çerig ehliġa bėrdürdi. (...) bisyār ve sipāh-ı (11) bį-şümār birle Rūmġa bardılar ve Rūmįlerni gerdini çıḳardılar ve külini kökke savurdı-(12)-lar.

Beyt;

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Pādişāhlarnıŋ ki ḳahrı zehrdür

Kim olar ḳahrı ħānmānnı buzar

Zehr-(13)-dür ḳahr-ı şāh bir demde

Olturup barçanı cihānnı buzar

Ḳayśer-i Rūmį ki Óāciz boldı (14) ḳużāt u vüzerānı günāhını tilerġa iberdi. Ḳızını şerįÓat ĥarfi ĥaḳįḳat ḳānūnı (15) birle aŋa bėrdi. Ol ḳızını evvelġı ėridin bir oġlı bar ėrdi. Ḳayśer ḳızıġa dėdi kim zįnhār **[158a]** (1) bu oġulnı źikrini ḳılmaġıl kim (...) anıŋ şekl ü şemāóili birle bolġusıdur ve meniŋ köŋlüm (2) anı cemāli birle bį-ġam bolġusıdur. Ḳız atası birle vedāÓ ḳıldı, oġlını ġamıda ħaste köŋli (3) birle revān boldı. Ammā peyveste anıŋ peyvendide boldı, oġlını źikrini pādişāhġa ḳılalmay (4) yörür

ėrdi. Bir küni pādişāh nėçe silk-i mervārį̇d-i Rūmį-dįde aŋa bėrdi ve nėçe dürr-i (5) cevāhir aŋa baġışladı. Ve ħātūn dėdi kim atamnı bir ķulı bardur kim Ǿilm-i cevāhirni maǾrifetini yaħşı (6) tanur ve mühreni cevdet ü vezāretini yaħşı bilür. Eger laĥž ol munda bolsa ėrdi aytur (7) ėrdi kim bu cevāhirātlarnı arasıda yāķūt-ı Rummānį ve erġuvānį zümürrüd-i śābūnį vü zübābį (8) vü reyĥānį ķaysıdur ve laǾlni ķurbı ve beyāżı ve gūşt reng nė vechdin ayturlar, (9) mervārį̇dni (…) ve her nė nesebdin oķurlar mercān-ı cenūbį ve mertebeni ķandın (10) çıķar ve Ǿaķįķi źimmį ve kėydi taşlarnıŋ arasıda nėmege (...) ve ĥarāretni aytur (11) ve rāstge kėçe bülbül ve ķara ve aķ körünür ķaysı (...) kim fį̇rūze vü (12) ķızıl ve kök baġışlar ve güher (...) ķaysı ķut ve şevket birle tirigge nė aytur, mıķnatį̇s ķaysı (13) ħāśiyyet birle tėmürni özige tartar. Pādişāh ayttı kim ataŋdın ol ķulını tileseŋ (14) yā men tilesem bėrür yā yoķ. Melike dėdi kim bėrmes anıŋ üçün kim anı ferzend or-(15)-nıda ferzend oķupdur ammā eger pādişāhge lāyıķ ħıźmet bolsa men bir kişi iberey **[158b]** (1) ve özümni nişānımnı aŋa iberey ve anı ħūbiyyet vaǾdeler bile bu tarafge kėltürey (2) dėdi. Pādişāh yaħşı bolur dėdi ança lāzımlıġnı aŋa bėrdi. Pādişāhnıŋ köçi (3) bir sūdā-gerį ǾArabį lafžını ve Rūm tilini biledürġanı ĥāžır ķıldurup aŋa nė çend (4) ticāret mālıdın bėrip bu niyyet ve emniyetler bile Rūmġa buyurdı. Ve yana (5) ķayśerni ķızı sūdā-gerni ayaġıġa yıķılıp dėdi kim ey aġam ol ķul ėrmes ferzendimdür, (6) maślaĥat üçün anı pādişāhġa ķulum dėdim. Kerek kim siz anı ķullarġa oħşa alıp kėlmeŋ (7) ve anı yolda asrap alıp kėliŋ dėp ħūb teǿkįdlep sūdā-gerni Rūmġa uzattı. (8) Sūdā-ger nė çend vaķtlardın soŋra ol ķulnı pādişāh tapuġıġa alıp kėldi. (9) Pādişāh kim anı Ĥüsn-i cemālini kördi uluġ hüner ve ādābnı anıŋda müşāhede (10) ķıldı. Anıŋ barasıda iǾzāz ikrāmnı erzān eyledi. Sūdā-gerge inǾām (11) iĥsānlar firāvān ķıldı. Anası kim oġlını cemālini körüp ve anı selām u peyāmnı yıra-(12)-ķdın èşitip ėrdi. Ħoş-Ĥāllıġı andaġ ėrdi kim cānını aŋa fedā ķılġay (13) ėrdi. **ĶıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Şevķ źevķ ile cān bėrür tālib

Yėtse matlūbnı peyāmı aŋa

Şükr (14) ķılġay ħabįb-i bį-çāre

Kelse maĥbūbnı selāmı aŋa

Bir kün pādişāh avda ėrdi (15) ve öyde yoḳ ve öy aġyārnı zaĥmetidin ħālį ėrdi. Anası ferzendini öy içige ėletti **[159a]** (1) ve anı yüz közidin būseler ḳıldı ve ötken ġamlarını araġa salıp olturup (2) ėrdiler. Nā-gāh alarġa der-bānnı közi tüşti ve ol özge gümān ḳıldı ve ayttı kim pādi-(3)-şāhnı ĥaremi maŋa emānetdür, nė maĥal ħıyānet eger pādişāh sorasa aytmasam ħıyānet-(4)-dür ve bį-diyānetlik mendin vāḳıÓa bolġay. Pādişāh kim avdın yandı ėrse ve der-bāndın (5) soradı kim nė kördüŋ? Her nė kim körüp ėrdi pādişāhġa bir bir beyān ḳıldı. Pādi-(6)-şāh kim bu sözni der-bāndın ėşitti müteġayyir boldı ve köŋliġa andaġ ħutūr kėlip (7) dėdi kim bu ħātūn mekr-i ġaddar bile meni yoldın urup belki maĥbūbnı munda kėltürgen (8) ėken ve bu söz rāst bolġusıdur, dįger nė mundaġ nė vechdin ḳıldı (9) ve bu sūdā-gerni nė vechdin iberdi. Pādişāh müteĥayyir-vār ĥaremiġa kirdi, ħātūn ki pādişāh (10) müteġayyir-ĥāl kördi, ferāset birle bildi kim ėrtegi mācerā aŋa maÓlūm bolupdur. Dėdi kim (11) ey pādişāhım sizni müteġayyir köredür-men dėdi. Pādişāh dėdi kim nė üçün müteġayyir (12) bolmaġay-men? Ĥįle tedbįr birle matlūbıŋnı Rūm şehridin kėltürüp ve anıŋ birle hem-(13)-bister bolduŋ. Bu nė şūħluḳdur ki sendin vücūdġa kėldi dėp ħᵛāhladı kim (14) anı öltürgey ammā mihr [ü] muĥabbeti fetvā bėrmedi kim anı öltürgey ve andaġ servni gülzār-(15)-dın köçürgey. Ayttı kim maÓşūḳġa lāyıḳ temāşā-yı çeşmdür nė münāsib imżā-yı ħışmdür **[159b]** (1) anıŋ günehsini hem ol kūdekdin almaḳ kerek ve anı ġuśśasını hem aŋa almaḳ kerek (2) dėp der-bāngа fermānladı, ol kūdekni başını tenidin cüdā ḳılġıl dėdi. Miskįn (3) anası kim bu ĥükmni ėşitti, ḳarįb ėrdi kim bį-ħod bolsa cānı tenidin çıḳsa ammā bildi kim ıżṭırāb (4) birle bolmas illā Óilāc-ı śabr bilen özini tuttı ve żarūretdin aŋa rāżį boldı. (5) **ḲıṭÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Baş ḳoyup sen rıżānı ėligide

Her nė kim ḳılsa sen rıżā bėrgil

Ger ḳażā ḳılsa (6) ḳaśd ḳan tökmek

Cān ten birle ħūn bahā bėrmek

Der-bānıge ol kūdekni ėletti. (7) Dėdi kim ey kūdek saŋa maÓlūm ėmes mü kim pādişāhlarnı ĥaremi ĥarįm-i emānetdür. (8) Nė maĥal ħıyānet ėrdi kim sen ḳıldıŋ ve bu nė ĥareket ėrdi kim sendin vücūdġa (9) <vücūdġa> kėldi dėdi. Kūdek dėdi kim men gülidür-men bostān-ı salṭanat-ı Rūm-(10)-dın ve ħār ėrmes-men şehristān-ı ħıyānet-ı

Rūm[dın]. Bu melike meniŋ anam bolur, men (11) ferzend ve bülend bolur-men ve ol Óavret tabÓdın pādişāh sırrım tutup aytmadı kim (12) bu meniŋ oġlumdur, burnaḳı ėrimdin ḳalġandur dėp ve meniŋ iştiyāḳım aŋa (13) ġālib kėldi ve meni Rūmdın munda kėltürdi. Pādişāh avda ėrdi, öy (14) ħālį ve analıḳ şefḳati der-cūş kėlip meni içkeri carladı. Meniŋ śaĥįfe-yi aĥvālimni evvel-(15)-din āħirlıġça oḳudı ve yüz közüm ālūde-yi ħāk-i ġurbet ėdi ḳaḳtı ve silkdi ve bu **[160a]** (1) meniŋ ĥālım ėrdi ki saŋa dėdim eger öltürseŋ فلك الحكم [96] ve eger ḳopsaŋ فلك الحمد [97] dėdi. (2) Der-bān kūdek<dek>din bu cevābnı ėşitti, köŋlide dėdi kim bu kūdekni bir nėçe künler (3) saḳlay, bu gülidür mundaġ gülni bį-teóemmül üzmey ve bu bį-günāhıdur, bį-günāhnı (4) öltürmey. Bir küni pādişāhġa anı ĥāli keşf bolġay ve berāóat-i ĥāli žāhir bolġay (5) nedāmet peşįmānlıḳ sūd ḳılmaġay dėp bį-nihān saḳladı. Yana bir kün pādişāh ḳaşıġa (6) bardı dėdi kim ey pādişāhım ol ħıźmetige fermānladılar be-cā kėltürdüm. Pādişāhnıŋ (7) köŋlide anı ġuśśasıdın bar ėrdi, endek zāyil boldı. Ammā iÓtiḳādı ḳayśer-i Rūmġa (8) ḳalmadı. Miskįn melike ĥayrān bolup dėdi kim bu nė vāḳıÓadur kim oġlum ėligimdin kėtti (9) ve emįr ḳoynumdın kėtti dėp bį-nihān yıġlar ėrdi. Ammā ĥarem-i sarāyda bir mažlūm bar ėrdi, (10) uzun Óömr körgen ėrdi. Ḳayśer-i Rūmnı ḳızıġa dėdi kim ey şāhzāde nėdür kim (11) ekŝer evḳāt seni mütefekkir köredür-men ve aġleb ĥāl müteredid ü müte'emmil biledür-men dėdi. (12) Melike kim ġamlik ėrdi bu dil-cūylıḳnı zāldın müşāhede ḳıldı. Tamāmį sırr-ı aĥvālini (13) bir bir beyān ḳıldı. Zālį kim kān-ı ĥįle vü mekr ėrdi, dėdi kim ey melike ħātırıŋnı cemÓ (14) tutġıl, ĥįle ḳılġumdur kim pādişāhnı köŋli ħoş bolġay. Ḳız dėdi kim ey ana sen (15) bu derdge dermān ḳılsaŋ ėteküŋni dürr cevāhir birle (…) ve seni tüvān-ger ḳılay dėdi. **[160b]** (1) Bir kün oşbu zāl pādişāh tenhā taptı. Aytı kim ey pādişāh-ı bā-kerem ekŝer evḳāt köredür-(2)-men ki melāmet teóemmül ve cebįn şāhid lāyiĥ ve emāre-yi tereddüd ve ŧavrı şehen-şāhį (3) vāżıÓdur. Pādişāh dėdi kim ey ana mende derdį bardur hėç kimge aytıp bolmas, (4) ġamįdür kim hėç teóemmül ḳılıp bolmas-men. Bir ḳulnı Rūm şehridin kėltürüp aydım, (5) bu ħātūn aŋa Óāşıḳ ėken ḳulnı öltürdüm. Ve-lįkin köŋlüm bolmaydur kim ħātū-(6)-numnı hem öltürsem ve ħātırımnı tereddüddin ħālį ḳılsam dėdi. Zāl kim pādişāh-(7)-dın bu sözni ėşitti dėdi kim ey pādişāhım mende taÓvįźį bardur kim mihter Süleymān (8) Óaleyhi's-selāmdın ḳalġan, alarnı ĥırzeleridin (…) ve ehl-i ĥüsn ħayli birle bitük-(9)-likdür. Ol taÓvįźni anı kögside ḳoyġıl ve sen özüŋni uyḳuġa salġıl. (10) Barça köŋlideki ḳıśśanı rāst birle cevāb bėrgüsidür ammā sen

[96] Fe-leke'l-ĥükm: Hüküm sana aittir.
[97] Fe-leke'l-ĥamd: Övgü sanadır.

ẕınhār uḳla-(11)-maġıl ve her nè kim ètse ve sen öz ḳulaġıŋ birle èşitgil nème dèdür dèdi. Pādi-(12)-şāh bu ṭılsımdın müteӪaccib boldı. Mażmūn bu vāḳıӪa maӪlūm ve mektūb bu Ĥādiŝe mefhūm (13) bolġay èrdi dèp zāl kim bu taӪvịźni pādişāhġa bèrdi. BaӪde ez-ān ħātūn (14) <ħātūn> ḳaşıġa barıp ança ötken vāḳıӪalarnı bir bir beyān ḳıldı ve yana (15) dèdi kim ey melike her nè bolġan ve ötken ḳıśśalarnı rāstlıġ birle aytġıl dèdi. **[161a]** (1) Kèçeni bir Ĥiśśesi ötüp èrdi. Pādişāh taӪvịźni melikeni sịnesige ḳoydı. (2) Melike dèdi kim burunḳı èrimdin bir oġlum bar èrdi. Atam meni bu pādişāhġa bèrdi. (3) Men şerm tuttum meniŋ oġlum bar dèp anıŋ iştiyāḳı maŋa ġālib boldı. Anı bir Ĥịle (4) birle Rūm şehridin munda kèltürdüm. Bir küni pādişāh avda èrdi kim anı içkeri (5) carladım. Andaġ kim analarnı resmị ḳāӪidesiçe pịşānesidin söyüp turup (6) èrdim. <èrdim> Bu Ĥikāye pādişāhnı ḳulaġıġa ġayrı vāḳıӪa bolup yètipdür. Bu vāḳıӪadın (7) bị-günāh oġlum öltürdiler dèdi ve mendin köŋülleri savdı dèdi. (8) Pādişāh munı èşitip melikeni oyġatıp yüz közidin būseler ḳılıp aydı kim (9) ey māye-yi Ĥayāt bu nè ħaṫāy ki sen ḳıldıŋ, bu nè ġalaṭịdür kim sendin vücūdġa (10) kèldi? Töhmetini meniŋ vücūdımda ḳoydıŋ ve andaġ oġluŋnı ber-bād bèrdiŋ ve meniŋ (11) ḳıyāmetde şermende ḳıldıŋ dèp fi'l-Ĥāl der-bānnı carladı. Dèdi kim ey der-bān (12) ol kūdekni öltürdüŋ mü yā bar mu dèdi. Der-bān zemịn-i Ӫubūdiyyet bolsa ḳılıp (13) dèdi kim ey pādişāhım henüz ol gül-i ħandāndur ve men anı öltürgenim yoḳ andaġ (14) kim tirigdür siz öltürgeni fermān ḳıldıŋız. Ol kūdek dèdi kim ol melike meni (15) anam bolur, bu pādişāhdın şerm tutup oġlum bolur dèp aytḳanı yoḳ. Eger **[161b]** (1) meni öltürseŋ bolġay kim bir kün meni bir berāӫat-i Ĥālim maӪlūm bolġay anda sūd ḳılmas ve (2) nedāmet nefӪ bèrmes dèdi. Anıŋ üçün saḳlap èrdim dèdi. Pādişāh (3) fermānladı, anı kèltürdiler ve anasını ayaġıġa saldılar. Anası kim ferzendini yüzini (4) körüp Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeӪālāġa şükr ḳılıp yaŋı başdın Müsülmān bolup tersālıḳ-(5)-dın bịzār bolup İslāmnı ḳabūl ḳıldı. **ḲıṫӪa;**

[feӪilātün mefāӪilün feӪilün]

Çarĥ eger yüz belānı körsetse

Bolma (6) ġam-gịn cihānda ey Ӫāḳil

Ger ki eyyām fitne köp ḳılsa

Bolmaġay hēç vaḳtda ey ġāfil

(7) Ŧūţį sözini bu yėrge yėtkürdi. Ħucestege dėdi kim ey ked-bānū eger saŋa müşkil iş utru (8) kėlse ve emr-i saÓb u düşvārlıķ muÓteriż bolsa kerek kim andaġ Ĥįle birle öz pāklıġıŋnı (9) iŝbāt ķılsaŋ ve tedbįr birle berāóat-i Ĥāliŋni iżhār eyleseŋ, ķopġıl dostnıŋ (10) menzili sarı barġıl. Bu sözlerni kim ayttım anıŋ birle Óamel ķılġıl. Ħuceste ķaśd ķıldı kim andaġ (11) ķılġay kėçeni kögside taÓvįźni ķoyup ve kündüzni sırrı anıŋdın žāhir boldı. (12) Śubĥ çehre-yi lemeÓānını žāhir ķıldı. Barmaķı taŋlaġa tevaķķuf taptı. **ĶıŧÓa;**

[fāÓilātün fāÓilātün fāÓilün]

Bir mehį kim daÓvā-yı ħūbį (13) ķılıp

Ħūblar ħaylide bir dem urdı kös

Bu kėçe barġay-men dėdi ķaşıġa

Kim (14) Ħuceste atlıġ ol zįbā Óarūs

Śubĥ māniÓ boldı barmaķdın aŋa

Düşmen-i Óuşşāk ėrür (15) śubĥ ħuros

Ėllig Birinçi Kėçesi

Ħaśśe atlıġ vezįrni ķızıġa Ħülāśe atlıġ vezįrniŋ [162a] (1) sebebdin envāÓ ü ecnās-ı beliyye hücūm ķılġanı ve ol ķız (…) pāk-dāmenlıġıġa (2) rāst turup pāklıġını ĥareketdin ve bu belālardın amān tapķanı.

Āfitāb-ı (3) pāk-dāmen ħātūn-ı pāk-dāmen dėk çāder-i maġribini başıġa tarttı ve tirig pāk-çeşm ay kim (4) maşrıķ dükkānıdın çıķtı. Ħuceste žāhir mütereddid ve bātınnı mütefekkirlıġ birle tūţįni ķaşıġa bardı. (5) Dėdi kim ey sebz-pūş-ı pāk-dāmen ve ey zāviye-nişįn-i nā-pāk andaġ bilür-men kim pāk nevniŋni (6) bereketi meniŋ hem pāk ķılur, meniŋ bātınımnı nā-pāklikge kėltürgüsidür. Bu śıfatı kim seniŋde-(7)-dür barça Müsülmānlarda bardur ammā ėllig bir kėçedür kim Óışķ cāmıdın ķan içedür-(8)-men, hēç maķśūdum Ĥāśıl bolmaydur, hēç ġarażım encām tapmaydur. Ve ķaśd ķıladur-men (9) kim inābet ėtekini tutsam ve bu sevdā-yı fāsidni terk ķılsam (...) pāklik barça (10) hengāmede muŧtariddur dėdi. **Beyt;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Ey Latịfį hemişe pāk olġıl

Bolma nā-pākge ḳarịn (11) bir dem

Kim ki pāk olsa (...) aytgey

Bėrgey iḳbāl [ü] baħtlıġım

Ŧūtį dėdi kim ey Ħuceste niyyet-i (12) nā-Ǿamel ḳılmaḳḳa iş bisyārdur aytmaḳdın tā ḳılmaḳ (...). Ārį pāklıġdın (13) kişi ziyān körgen ėmes, dirįġlıġdın kişi peşimān bolġan ėmesdür. (14) Netịce-yi ārlıġlıḳ ve ŝemere-yi pāklıġ kim ḳıldı kördi Ħaśśe atlıġ vezịrni ḳızı ḳıldı, (15) kördi andaġ şiddet ü meşaḳḳatlardın ħalāś taptı dėdi. Ħuceste soradı kim ol **[162b]** (1) nėçük ėrdi? Ŧūtį andaġ rivāyet ḳıldı kim bir vaḳtda pādişāhį bar ėrdi (2) Behrām atlıġ. Anıŋ ħancer-i ħūn-āşāmı ḳaşıda Mirrįħni tįġ-i peleng uçı sınġanlik (3) pįş ėmes ėrdi. Anıŋ ėkki vezịri bar ėrdi. Birinіŋ atı Ħaśśe biri-(4)-niŋ atı Ħülāśe. Ammā Ħaśśeniŋ bir ḳızı bar ėrdi, ġāyet Ĥüsn-i cemālde bį-naẑịr (5) ėrdi, mevśūf u Ǿiffet ve zühd-i taḳvāda maǾrūf ėrdi. Kündüz rūze (6) tutup kėçelerde Ǿibādet ḳılur ėrdi. Bir küni Ħaśśe vezịr Ħülāśeni mihmān (7) ḳıldı ve ol meclisde kim nėçe devr-i cām-ı tarabdın içgeç ser-ħoş bolup bāġį (8) kim Ħaśśeniŋ öyiġa yadaḳ ėrdi. Anda kirip gül-geşt ḳılıp yörür ėrdi. (9) Nā-gāh Ħaśśeni ḳızını kördi namāzda turadur. Andaġ śūret müşāhede ḳıldı kim (10) rūzgārnı közi andaġ śūretni körgen ėmes. Yüz cān birle aŋa (11) Ǿāşıḳ boldı. Bildi kim aŋa küyev bolmaḳnı arżḳa ḳılsa elbette atası (12) aŋa bėrmeydür. Lā-Ǿilāc bolup pādişāhġa dėdi kim Ħaśśeni (13) bir ḳızı bar ėken taǾrịfge śādıḳ kėlmes. Pādişāh körmey aŋa Ǿāşıḳ (14) boldı ve Ħülāśeni iberdi kim ḳızını maŋa bėrsün dėp. Ħülāśe bu ħaberni Ħaśśege (15) dėdi. Ħaśśe kim bu ħaberni ėşitti dėdi kim العبد بي يده و كان لو اله [98] yaǾnį bendeni **[163a]** (1) her nėme kim ėlgide bardur ħᵛācesiniŋdür. Ammā men bu Ĥikāyeni ḳızġa aytay eger rızā bėrse (2) endįşe pādişāhnıŋ köŋlidin zāyil bolġay dėp içkeri kirdi. (3) Bu ħaberni ḳızıġa yėtkürdi. Ḳızı dėdi kim ey ata, kişi ki Ħudā TeǾālānı tāǾatini leźźetini (4) tapsa anı leźźet-i nefsānį birle nė işi bar? Kişi kim Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeǾālānı Ǿibādetidin (5) źevḳ tapsa anıŋ obdānı birle nė mühimmi bardur dėdi. **Beyt;**

[98] Metinde "el-ābdu bį yedihi ve kāne lev-lāhu" şeklinde yazılan ifade "Kulun elinde ne varsa sahibine aittir." Olarak tercüme edilmiştir. kaynağını bulamadığımız bu ifadenin yazımında eksiklik olduğu görülmektedir.

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Ḳılġıl ŧāǾatni (6) cān [u] ten birle

Her kişi tapsa ẓevḳ-i ŧāǾatni

Tapsa her kim leẓẓet-i ŧāǾat

Tapmaġay (7) ẓevḳ özge leẓẓetni

Ey ata men żaǾįfġa raĥm ḳılġıl ve mundaġ sözni dėmegil (8) dėdi. Ħaśśe kim bu cevābnı ḳızıdın ėşitti, pādişāhnı tapuġıġa bardı ve ḳızını pāk-(9)-lıġnı ve tükelini tolasını bir bir Ǿarż ḳıldı. Pādişāhnı bir iǾtiḳādı ün boldı (10) ve bir meyl raġbeti ün boldı. Ādemni her nėmedin menǾ ḳılsalar anı köpraḳ (11) dost tutar. Pādişāh ayttı kim ḳızıŋġa aytġıl selāmetlik bilen rāżį bolsun (12) ve melāmetdin iĥtiyāŧ eylesün ve illā nā-çār torġa tüşer ve ėl arasıda (13) bed-nāmlıḳḳa ḳalur dėdi. Ħaśśe bu sözdin titredi ve bu iş tedbįri üçün (14) māl u mülkni taşladı ve bu memleketdin çıḳıp kėçelep bir ŧarafge revān boldı. (15) Pādişāh kim bu ħaberni ėşitti ėrse arḳasıdın revān boldı. Ėkkinçi küni alarnı **[163b]** (1) <alarnı> taptı. Ħaśśeni başıġa gürzi birle urdı ve anı maġz-ı serini perįşān ḳıldı. (2) Ḳızını ḳahrı birle alıp kėldi, anıŋdın rıżālıḳ tiledi ve özini nikāĥıġa (3) aldı ve nėçe vaḳt ötüp ėrdi. Pādişāhġa bir mühimmį Ǿārıż boldı ve memleketni (4) Ħülāśeġa tapşurup özi mühimmįġa bardı. Bir kėçe Ħülāśe ögze başıġa çıḳtı (5) ve andın barıp pādişāhnı ĥarem-i sarāyıġa baḳtı ėrse nażarı Ħaśśeniŋ ḳızıġa (6) tüşti. Anıŋ köhne Ǿışḳı yaŋı başdın tāze boldı ve ötken iştiyāḳı bölekdin (7) Ǿavd ḳıldı. Der-ĥāl dellāle peydā ḳıldı ve aŋa dėdi kim ey ana Ǿömrįdür kim meniŋ (8) köŋlüm Ħaśśeni ḳızıdadur ve anı muĥabbeti sįnemge cā-gįr bolġandur. Kārį ḳılsaŋ (9) anı maŋa dost ḳılsaŋ ve men saŋa bir siyeh zer bėrey dėdi. Kem-pįr dellāle kim zerni atını (10) ėşitti özini rāst ḳıldı. Pādişāhnıŋ ĥarem-i sarāyġa bardı. Ħaśśeni ḳızını (11) kördi yalġuz olturupdur, bį-ĥadd tevāżuǾlar birle melikeni aldıġa bardı ve selām (12) ḳıldı. Melike śāĥib-i ħulḳ u kerem birle mevśūf ėrdi. Cevāb-ı selām bėrip nevāziş (13) ḳıldı. Kem-pįr köŋlide dėdi kim bu mažlūm elbette meniŋ sözüm birle Ħülāśege boyun bėrgüsidür. (14) Ėli viŝāḳıġa vāśıl bolġusıdur ve men hem faḳr u fāḳadın ḳutulġumdur dėp dėdi kim (15) ey melike müddetįdür kim Ħülāśe seniŋ cemāliŋni hevesidedür ve anı başıda viśāliŋni **[164a]** (1) sevdāsıdur. Ėşitgil ve aŋa raĥm ḳılġıl. Melike aydı ey ana ĥarem-i sarāynı ĥikāyetini (2) ḳılıp bolmas ve bol fısḳ [u] fücūrnı sevdāsıda maŋa yol tapmas dėdi. Kem-pįr dellāle (3) bu ħaberni Ħülāśege yėtkürdi. Ħülāśe nā-ümįd

bolup şerm-sārlıḳ birle turup ėrdi. (4) Nā-gāh bu eŝnāda pādişāh kėldi. Ħülāśedin ser-güźeşte yurtdın istifsār ḳıldı. (5) Ħülāśe dėdi kim ey sulṭān-ı Óālem eger fermān bolsa her nė körkenimini rūy-ı kārġa kėltür-(6)-semdi. Pādişāh ayġıl dėdi. Anda Ħülāśe dėdi kim bir kėçe ėl yatḳandın soŋ (7) ĥaremni üzesige bardım tecessüs ve tefaĥĥuś ḳılay dėp. Anda melikeni kördüm (…) (8) birle olturupdur, (…) melikege Óitāb ḳılur ėrdi kim seniŋ dostluġıŋ til (9) uçıdadur ve meniŋ Óışḳım cān-ı dilniŋ içidedür. Mundaġ sözlerni alardın (10) ėşitür ėrdim, tā ol vaḳt ėkkilesi hem-bister ve hem-ħᵛāb boldılar dėdi. Pādişāh (11) barıp bu sözlerdin güft [u] gū tapıp ĥarem-i sarāyıġa bardı ve (…) (12) öltürdi. Ve melikege dėdi kim ey ėşiklerni ħāksārı meni taħt [u] tācımge ġayrını (13) iħtiyār ḳıldıŋ ve meni bālįnimġa miĥnet-keşįdege yol bėrdiŋ ve ol (...) daÓvāŋ (14) ḳayan bardı ve Óiffet ü Óiśmet śalāĥatiŋ ḳayan kėtti? Melike dėdi kim ey pādişāhım (15) ġaraż külerni sözige bāver ḳılmaŋ yaħşı tefaĥĥuś ḳılıŋ. Tā men öz pāk-dāmenlıġımnı maÓlūm **[164b]** (1) eyley vezįrni nā-pāklıġı müberhen eyley. Pādişāh dėdi kim bu pelįdni tutuŋlar (2) ve başını tenidin cüdā ḳılıŋlar kim ĥįle birle meni yoldın (…). Anda (3) der-bān Óarż ḳıldı kim ey pādişāhım büzürgler ħātūnı öltürgeni şūm tutar-(4)-lar. Eger anı öltürseler bir tėvege mażbūṭ baġlamaḳ kerek tā ki aç ve susızlıḳ (5) birle ölgey dėdi. Pādişāhġa bu söz maÓḳūl boldı. Fermānladı tėve kėltürü-(6)-ŋler dėp tėve kėltürdiler, tėvege mażbūṭ baġladılar, tėveni beyābānġa (7) haydadılar. Nėçe zamān tėve beyābānda yöridi. Nā-gāh tėve bir ḳuduḳnıŋ (8) başıġa yėtti. Ḳız münācāt be-der-gāh-ı ḳāđiyyü'l-ĥācāt ḳıldı, yıġlap duÓā ḳıldı. (9) Anı duÓāsı be-hedef-i icābet maḳrūn bolup bendleri açıldı ve ol (10) ḳuduḳnı başıda bir delv bar ėrdi. Anı ḳuduḳḳa salıp su alıp ṭahāret (11) ḳılıp ve namāzġa şürūÓ ḳıldı. Ārį kim barçanı Óavnidin maĥrūm boldı ve yār-(12)-nıŋ Óināyetidin maĥrūm ḳıldılar ėrse Ĥaḳ Sübĥānehu ve TeÓālānı keremi iÓānet (13) ḳılur ve pür-derd kārnı faẓlı Óināyet eyler. Bir küni sulṭān-ı selāṭįnni (14) sār-bānı tėve yitürüp ėrdi ve ol tėvesini istep ol ḳuduḳnı başıġa (15) yėtti. Körer kim bir māh-ı talÓat ḳuduḳ başıda namāzda turadur. Anıŋ cemālini **[165a]** (1) nūrı barça beyābānnı münevver ḳıldı. Namāzdın fāriġ boldı. Sār-bān selām ḳıldı (2) dėdi ki sen kim sen mundaġ beyābān-ı pür-dehşet cāylarda sākin bolup (3) sen? Melike dėdi kim men Óavretįdür-men kim meni ĥāsidler bį-çāre ḳıldılar, śāĥib (4) ġarażlar āvāre eylediler. Sār-bān dėdi kim ey RābiÓa-i vaḳt ve ey münāsib-i (5) tāc [u] taħt eger meni birāderlikge ḳabūl ḳılsaŋ men seni pādişāhġa ėletey. (6) Mebādā kim bu cāy-ı pür-miĥnetde yalġuzluḳda āfetį saŋa yėtgey ve bu tenhālıḳda (7)

külfetį muĥįt olġay. Ħātūn dėdi kim ey birāder kişi kim Ħudā TeÓālānı yādıda bolsa (8) anı yalġuzluķ birle pervāsı bolmas *ve* ٌ ٌ ٌ ٌ [99]. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Bolsa her kim źikiriġa (9) meşġūl

Źikr bolġay aŋa enįs u celįs

Bolmaġay hēç kim bį-kes ü tenhā

Źikr kim bolsa her kişige üns

(10) Sār-bān andın bu sözni ėşitti ėrse der-ĥāl anı ėtekini uşlap ķıldı (11) ve andın duÓā ve müddet tilep ilgeriraķ bardı. Vaķtdın biri yitürgen (12) tėvesini taptı. Ħoş-ĥāl bolup selātįnni ķaşıġa bardı ėrse Ħüsrev soradı kim (13) tėvelerni taptıŋ mu? Sār-bān dėdi kim ey pādişāhım taptım bir zāhidni duÓāsını bereket-(14)-din dėdi. Pādişāh soradı kim ol nėçük zāhid ėken dėdi. Sār-bān bir bir taķrįr (15) ķıldı. Pādişāh anı körmekni hevesi tüşti. Śabāĥ kim boldı Ħüsrev bir nėçe maĥremlerni **[165b]** (1) alıp avnı bahāne ķılıp beyābānġa bardı. Maĥremlerdin cüdā boldı ve ol ķuduķķa (2) yėtti. Kördi kim bir nāzenįn māh-peyker başını secdedin köterdi. Ħüsrev atdın tüşti (3) ve anı cā-yı namāzı birle (…) bolsa ķıldı ve andın ķaytıp öz cāyıġa kėldi. (4) Der-bānnı tuĥfeler birle anıŋ aldıġa yiberdi ve aydı kim ārzūm oldur kim (5) şerįÓat tarįķası birle meniŋ aldımġa kėlseŋ ve seniŋ muśāĥabetiŋdin meni (6) hem fellāĥ çehresini körey ve seniŋ mevķūf aĥvāliŋ bulay müóeśśirdür özümge (7) ulaşsam. **ĶıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Ħūblarnıŋ ki śoĥbeti ey dost

Yaħşılıķdın nėme aŋa bėrgey

(8) Kerįmā yaħşıġa yaķın bolsa

Ehl-i meclisge köp śafā bėrgey

Zāhid dėdi kim men Óavretįdür-(9)-men. Düşmenler maŋa töhmet raķamını tartıpdurlar. Men bį-günāhnı faśįĥat ve rüsvā (10) ķılıpdurlar ve men Behrām-ı felekni

[99] Hüve meÓakum eynemā kuntum: Nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. (Hadid, 4)

ħātūnı ėrdim ve Ħaśśe atlıġ vezįrni ķızı ėrdim. (11) Žulm ki Behrām menin atamġa ķıldı semØ-i aØlāġa yėtkendür. Ve ĥükm [ü] fermān birle men şehrge (12) kėley ammā bu şart birle kim Behrām-ı žālim Ħaśśeni ķızını bed-nām ķılġuçını ĥāžır ķılsunlar. (13) Tā men özümni pāklıġımnı žāhir ķılay ve olarnı nā-pāklıġını bāhir eyley. Andın (14) soŋra śavmaØada olturay ve seni duØā-yı devletiŋge meşġūl bolay dėdi. Ħüsrev (15) ayttı kim ħūb bolur tā zāhidni şehrge ėlettiler ve anı ħaśmlarını ĥāžır ķıldılar. Behrāmnı **[166a]** (1) Ħülāśeni ķızını ĥāžır eyledi. Pādişāh-ı Øālem taķdįsni maślaĥatlarını selāţinni (2) ėlgige bėripdür. Mažlūmlarnıŋ iØāneti ve merĥūmlarnı riØāyeti üçün bu kün (3) Ħaśśeniŋ ķızıġa žulm yėtipdür. Sizler kerek kim anı daØvāsıġa cevāb bėrsiŋler (4) dėdi. Melike perde içide turup dėdi kim ol Ħülāśedin sorasunlar kim mendin (5) ķaysı maØśiyyetni körüp bed-nām ķıldı ve nė sebebdin düşmenlik eyledi. Ħüsrev (6) dėdi kim ey Ħülāśe bu mažlūm nėme dėydür, aŋa rāstlıġ birle cevāb bėrgil dėdi. Anda (7) Ħülāśe dėdi kim ey sulŧān-ı cihān men andın hergiz fısķ [u] fücūr körkenim yoķ ve maØśiyyeti (8) muØāyene ķılġanım yoķ, her nė kim ayttım barçası taØlįm-i nefsānį ve telķįn-i şeytānį birle ėrdi. (9) Melike dėdi kim elĥamdülillāh ĥaķ nā-ĥaķdın cüdā boldı. Ħüsrev dėdi kim anı tilini kėsiŋler (10) mundın kėyin hėç ferzend-i ādemġa ziyān melāmet açmasun. Der-ĥāl Ħülāśeni tilini (11) arķasıdın tarttılar. Ve yana dėdi kim ey zāhid sözüŋ bolsa dėgil. Anda zāhid dėdi (12) kim Behrām-ı žālim atamnı bį-günāh başıġa gürzi birle urup öltürdi. Aŋa ķıśāś (13) vācib ve lāzımdur anı ķılġıl tā įn ki hem başnı gürzi birle urup öltürgen-(14)-ler. Ħüsrev buyurdı Behrām-ı žālimni andaġ ķıldılar. Ħüsrev dėdi kim yana nėme tiler-sen? Zāhid (15) ayttı kim ol sār-bān Müsülmānlıķdın meniŋ ħalāślıġımıġa kūşiş ķıldı. Kerek kim **[166b]** (1) aŋa ħilØat-ı pādişāhāne fermānlasaŋ. Ħüsrev fermānladı andaġ ķıldılar. Ārį kim (2) ķıldı kim tapmadı Øālemde barça fiØl bį-mücāzāt ėrmes. [100] كُنْتَ لِمَّعَ نَ وَلَمْ يَكُنْ لِفَاغِلٍ (3) eger

Behrām bį-dād [u] žulm kim ķıldı nā-çār anı cezāsını kördi *ķavluhu teØālā* وَارِيخ نَّ

رَّافِشر ش[101] Ħülāśe-yi bį-raĥm kim bir günāhnı müttehem ķıldı ve anıŋ şerbetini tattı ve ol der-bān kim (5) şefķatdin Müsülmānıġa raĥm eyledi, anıŋ ecrini kördi. **ĶıtØa;**

[feØilātün mefāØilün feØilün]

Tā küçüŋ yėtse (6) yaħşılıķ ķılġıl

Yaħşılıķdın kişi ziyān körmes

[100] Metinde "ve mā ente bį-ġāfilįn Øammā teØlemūn"şeklinde yazılan bu ayetin doğrusu ve mā rabbuke

bi-gāfilįn Óammâ teÓlemûn şeklindedir. “Senin Rabb’in, yaptıklarından habersiz değildir.” Neml-93.

[101] Bu ibarelerle şu ayete göndermede bulunulmaktadır: Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür. Zilzal/7-8

Her kişi kim yamanlıḳ ḳılsa

Bėrgey anı (7) cezāsını Allāh

Ŧūtį sözini bu yėrge yėtkürdi. Dėdi kim ey Ħuceste barça netįce nā-pāklıġda (8) ve ŝemere-yi ŧahāret ėrdi kim melike ol miḳdār şiddet ü beliyyetdin ħalāś taptı ve öz (9) düşmenleriġa kām-yāb boldı. Eger saŋa hem bu niyyet emniyet bolsa sen hem bu işdin (10) ziyān ḳılmaġay-sen. Ammā her nėmeni bir vaḳti bardur nefsge yigitlikde ħatā bėrgülik-(11)-dür yigitke naśįbi baġışlagülikdür fenādur. والى هللا قبل موتها ففيها ماتراه kėçe ḳopġıl dostnıŋ revāḳı ŧarafıġa barġıl ki vaḳtdur. Bu vaḳtnı (13) żāyiǾ Bu [102]فناه ḳılmaġıl. Ħuceste ḳaśd ḳıldı kim andaġ ḳılġay, RābiǾa-i śavmaǾa āfitāb hevāda muśallā (14) nūrını körsetti, śubĥ çehre-yi lemeǾānını açtı. Barmaḳı taŋlaġa tevaḳḳuf taptı. **ḲıŧǾa;**

[fāǾilātün fāǾilātün fāǾilün]
Bir mehį kim (15) daǾvā-yı ħūbį ḳılıp
Ħūblar ħaylıda her dem urdı kös

Bu kėçe barġay-men dėdi ḳaşıġa
Kim Ħuceste atlıġ **[167a]** (1) ol zįbā Ǿarūs

Śubĥ māniǾ boldı barmaḳdın aŋa
Düşmen-i Ǿuşşāḳ ėrür śubĥ ħuros

(2) Ėllig Ėkkinçi Kėçesi

Bir zāhid murġ-ı heft-reng satḳun alġanını dāstānı

(3) Murġ-ı āsumān-gerd āfitāb kim āşiyān-ı maġribge bardı ve bāz-ı sįmįn-nāĥun ay kim hevā-yı (4) maşrıḳda pervāz ḳıldı. Ħuceste icāzet tilegeni ŧūtįni aldıġa kėldi. Ŧūtįni (5) kördi kim başını teǿemmül ḳanatıġa ḳılıpdur ve mütefekkir-vār olturupdur. Dėdi kim ey (6) murġ-ı āzād sen meger efrāĥ şevḳıdın bį-Ǿalem/Ǿilm sen telāŧum-ı emvācdın bį-ħaber sen, (7) mütefekkir nė vechdin bolup sen? Ŧūtį dėdi kim ey Ħuceste sen

[102] Ve ilallāhi ḳable mevtihā fe-fihā mā terāhu fenāhu: bu ifade "ölümünden sonra her şey Allah'a döner, onda gördüğün her şey yok olur." anlamına gelmekte olup kaynağı bulunamamıştır.

dostnıŋ ḳaşıġa (8) barmaḳda süstluḳ (...) ḳıldıŋ ve āhestelikni bį-pāyān körsettiŋ. (9) Men bu kün tüş körüptür-men. Küyeviŋ seferdin yanıpdur. Öyniŋ (10) ħᵛācesi öyge kėlipdür, teǿemmül ü tefekkür anıŋ üçündür. Ėriŋ seferdin bu kün (11) kėlse bu tüşümdin şermendelik yārį bėrgey zāhidni köçi dėk dėdi. Ħuceste soradı kim (12) ol nėçük vāḳıǾa ėrdi? Ŧūtį dėdi kim aħbārda andaġ kėltürüptürler kim (13) Benį-İsrāil ḳabįleside zāhid bar ėrdi ve anıŋ bir oġlı ve bir ḳızı ve bir (14) ħātūnı bar ėrdi. Ve bu zāhid nafaḳanıŋ (…) üçün öydin çıḳtı. Bir kişige (15) ĥālını ayttı. Ol kişini bir direm ĥelāli bar ėrdi ve on direm ĥarāmı bar ėrdi. **[167b]** (1) Dėdi kim ey faḳįr bu ėligimde bir direm ĥelāl bar ve bu ėligimde on direm ĥarāmdın bar. Ḳaysını iħtiyār (2) ḳılsaŋ şunı alġıl dėdi. Zāhid bir direm ĥelālni ḳabż ḳılıpdur ėrdi. Yolda śayyādnı (3) kördi kim nėçe künlerdin beri dām ḳoyup be-meşaḳḳat-ı tamām murġ-ı heft-reng tutup ėrdi. (4) Ve anı kimge satar ėrdi, satḳun alġuçı öyġa alıp barıp ėligidin ḳoysa murġ (5) saçrap bu kişini közni tartar ėrdi. Satḳun alġuçı yandurup bėrür ėrdi ve yana yüz (6) ėkki yüz ĥaḳāretlerni ḳılur ėrdi. Śayyād kim ħalḳdın bu külfetlerni körgeç gāhį ħᵛāhlar (7) ėrdi kim bu murġnı ħalāś ḳılıp ḳoya bėrgey köŋli ėken yibergen bolmas ėrdi. Zāhidge dėdi kim (8) ey birāder bu murġnı alur mu sen? Zāhid dėdi kim bir direm ĥelālim bar. Eger şuŋa bėrseŋ alur-men (9) dėdi. Śayyād kim ol murġdın be-teng kėlip ėrdi, bir diremni gūyā ki miŋ direm ornıda körüp (10) aldı ve murġ-ı heft-rengni zāhidge bėrdi. Zāhid kim murġnı öyġa alıp kėldi ve anıŋ ħātūnı (11) bir zāġį ėrdi. Murġnı kim kördi aġıznı açtı ve şenįǾ sözler bünyād ḳıldı kim zāhid-i bį-çāre (12) ḳaçḳalı cāy tapmadı. Dėdi kim bü'l-Ǿaceb murġ kim sen kėltürüp sen öyde meniŋ üçün bir dāne (13) yoḳtur, men açlıġımdın nįm-bismil murġga oħşaydur-men ve āsumānda aynı körüp (...) (14) (...) Muŋa evḳātnı ḳaydın alur-sen? Zāhid dėdi kim ey ħātūn bizlerge rızḳ (15) sebebidin kim bolġusıdur. Bu murġ ḳanat ḳuyruġını silkdi, ėkki güher-i ḳıymet **[168a]** (1) bahā anıŋ ḳanatıdın tüşti. Zāhid ol cevāhirni bāzārġa alıp bardı yaħşı ḳıymetġa sattı. (2) Murġ uçtı śaĥrā ŧarafıġa bardı bir samurı minḳārıda alıp kėldi ve zāhidni aldıġa ḳoydı ve andın (3) soŋra her kün alıp kėldi ve zāhidni aldıġa ḳoydı ve andın kėter ėrdi. Andaġ kim zāhid samur-(4)-fürūşlıḳda meşhūr boldı ve aŋa bu vechi birle māl cemǾ boldı ve barça esbāb-ı ħāneni (5) müheyyā ḳıldı. **ḲıŧǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]

Rızḳnıŋ ki sebebleri köpdür

Dėme kim bį-sebeb maŋa yėtgey

Vaḳt-ı zūrį (6) rızḳ eger yėtse

Rızḳsız (...) yėtgey

Zāhid kördi kim öyni esbābı müheyyā boldı, zād-ı (7) rāĥile ėligige kėldi. Özige endįşe-mend bolup dėdi kim ėmdi hēç vaḳt ve hēç furśat mundın bihraḳ (8) ėmes kim ziyāret-i ħāne-yi KaӪbe ḳılsam ve taĥrįr-i saӪādet-i ebedį ĥac bolsam dėp ħātūnıġa vaśiyyet ḳıldı kim (9) ey ħātūn meniŋ ġaybetimde andaġ bolsaŋ kim yaħşı ħātūnlar dėk bį-maślaĥat öydin çıḳıp yörimegil (10) ve toyġa barmaġıl ve oġulnı ve murġnı ġamın yėgil ve olarnı żāyiӪ ḳoymaġıl dėp bu naśįĥatlerni ḳılıp seferge (11) çıḳtı. Bilmedi kim ādemį sirişt bolsa yaӪnį ħalḳnı nažarı yaman bolsa nāśiĥniŋ naśįĥati teөŝįr ḳılmas. **ḲıtӪa;**

[feӪilātün mefāӪilün feӪilün]

(12) Ḳılsa ħātūn fücūr [u] fısḳ-ı nihād

Ėr anıŋ ĥālini Ӫıyān nė bilür

Bolsa ħātūn yaman bed-girdār

KaӪbe içre her işin ḳılsa ḳılur

(13) Bir küni zāhidni ħātūnı bāzārda yörer ėrdi. Bir ħūb śūret śarrāf beççeni kördi. Anıŋ sikke vü śūretni (14) şįftesi boldı. Mihrez her ĥayādın köterdi ve śarrāfge kişi iberdi ve özini Ӫışḳnı ve şįfte-yi cemālini beyān (15) ḳıldı ve anı barmaḳ ve kėlmaḳḳa icāzet bėrdi. Ve śarrāf kim ḳalbni pįre ḳıldı her kün anı ḳaşıġa kėlür ėrdi. Anıŋ naḳdįdin **[168b]** (1) menfaӪat alur ėrdi. Bir kün śarrāf soradı kim sizler dervįş ve faḳįr ėrdiŋizler nėçük tüvān-ger bolduŋuzlar? Ħātūn (2) dėdi kim bizler bu barça devlet ü niӪmet ü ġanįmet ü Ӫıyş ü Ӫişret hemesi anıŋ üçündür kim murġ-ı heft-rengniŋ ħāśiyyeti-(3)-dür. Śarrāf kim bu sözni ħātūndın ėşitti anıŋ hem bir dostı bar ėrdi ĥakįm-pįşe vü dūr-endįşe. Bir kün bu śarrāf aŋa murġ-ı (4) heft-rengni źikrini ḳıldı ve zāhidni devleti ve niӪmetiniŋ ḳıśśasını ayttı. Ĥakįm dėdi kim murġ-ı heft-rengde letāfet ü ħitābet (5) bisyārdur. Ħāśiyyeti anıŋ oldur kim her kişi anıŋ başını yėse Ӫāḳıbet pādişāh bolur ve śāĥib-i tāc u taħt bolur ve śāĥib-i memleket (6) bolur. Śarrāf endįşe ḳıldı kim maŋa bu kün murġ-ı heft-rengni gūştını yėmek mümkįndür. Eger başını sebebdin serdārlik üçün yėsem (7) nė bolġay ve eger murġnıŋ vāsıtasıdın Ӫālį-ḳadr ü bülend-mertebe bolsam

nė ziyān ḳılġay? Nėçe kün özini ol ħātūndın (8) yıraḳ tuttı ve aldıġa barmadı ve ħātūn bį-ṯāḳat u bį-ārām boldı ve dünyā anıŋ közige heft-reng körüne başladı. Bir kişini (9) yana ol śarrāf beççege yiberdi sebeb-i iÓrāż nėmedür ve sebeb-i teġāfül ü tebāÓüd nėmedür? Śarrāf beççe dėdi kim maŋa murġ-ı heft-rengni (10) yėmek müyesserdür. Eger ol murġnı bismil ḳılıp ve anı ġūştıdın mihmān eyleseŋ barur-men. Ħātūn ayttı kim meniŋ öyümniŋ (11) rūşenligi Óizzet ü devlet bu cān-verni sebebdindür. Kişi öz rızḳnı nėçük öltürgey ve anıŋ gūştıdın seni nėçük (12) mihmān ḳılay ve yana men barça maĥrūmda bu işni ḳılmaydur-men ve bu işni irtiḳāb eylemes-men. Nėçe kün kim mundaġ ötti. Ħātūnnı (13) Óışḳı ġālib boldı. Nā-çār bį-iħtiyār aŋa rāżį boldı, śarrāf kėldi. Ħātūn murġnı bismil ḳıldı oġulnı ėnegesi (14) kim bişirüp olturup ėrdi. Oġlı yıġlay başladı kim bu murġnı güştıdın maŋa bir nėme alıp bėrgil dėp. Dāye murġnı (15) başını oġlanġa üzüp bėrdi. Vaḳtį ki murġnı bişürüp śarrāf beççeniŋ aldıġa alıp kėldi. Śarrāf beççe nažar ḳılıp murġnı başını körmedi. **[169a]** (1) Ėşitti kim murġnı başını zāhidni oġlı yėyipdür. Ot ol śarrāf beççeni cānıġa tüşti. Der-ĥāl ornıdın turup ḳahr u ġažab birle (2) ḳazan ve ṯabaḳnı birbiriġa urup uşatıp (...) birle ol yėrdin çıḳıp kėtti ve bu ĥālnı barıp ĥakįmġa Óarż ḳıldı. (3) Ĥakįm ayttı kim devletni ĥįle birle kėltürüp bolmas ve-lįkin yana bir Óilāc ḳılsa bolur. ÓİlāC budur kim ol kişi kim murġnı (4) başını yėyipdür eger yana kişi anı başını yėse ol hem pādişāh bolur ve Óāḳıbet şehen-şāh bolur. Yana ħātūn ħaber yiberdi kim ħışm-(5)-gįn bolmaḳnıŋ sebebi nėmedindür ġažabnıŋ mūcibi nė bāÓiŝdindür? Seniŋ rıżāŋ üçün mundaġ murġnı (6) öltürdüm ve öyümni ḳaranġu ḳıldım ve eger mendin <ve eger mendin> bį-vuḳūf anıŋ başını bir kişi yėse bu kişide nė günāh bolġay? (7) Śarrāf dėdi kim maŋa murġnı başı maṯlūb ėrdi. Kişi kim anı yėyipdür eger anı öltürüp başnı kėsip bişirüp bėrseŋ seni öyüŋge (8) barur-men ve eger nė başımnı alıp kėter-men dėdi. Ħātūnnı ilāhį başı kėsülsün ol müddeÓānı (...) üçün oġlını (9) öltürmekge rāżį boldı. Sübĥānallāh şehvet-i ebdānį Óālemge nė işler ḳılıpdur ve hevā-yı nefsānį köŋülni nė yėrge (10) yėtkürüptür.

ḲıṯÓa;

[mefÓūlü fāÓilātü mefāÓįlü fāÓilün]

Şehvet otı tutaşsa teni ḳılur ħarāb

Ol köydürüp teni cigerni ḳılur kebāb

Ol oġulnı (11) ėnegesi kördi kim oġlannı başını kėser boldı. Aydı kim murġ-ı heft-reng kim anıŋ ėmes ėrdi vaḳtį ki aŋa (12) şehvet ġālib kėlgeç murġ-ı heft-rengni

öltürürge efsūs eylemese ėnege oġlannı aldı. Her kim kėçe ėrdi kim (13) yolġa tüşti be-meşaḳḳat-ı tamām endek furśatda özni bir şehrge aldı. Ol şehrde bir şāh-ı Óādil ġālib bar ėrdi. (14) Anıŋ ėşikide ħıźmetkārlıḳ ḳıldı. Oġul endek furśatda zūr dil-āver boldı. Ėnegesi anıŋ üçün bir aṫ (15) satḳun aldı, her kün avge barur ėrdi ve śayd-ı bisyār kėltürür ėrdi. Bir kün avdın kėlüride **[169b]** (1) pādişāhnı köşkini astıdın öter ėrdi. Anda bir bāġ-ı laṭįf içre pādişāhnı ḳızıġa mülāḳāt (2) boldı, ėkkilesi birbiriġa Óāşıḳ boldılar. Bir kün ol ḳız yigitni ḳaşıġa carlap dėdi kim (3) civān-ı dil-āver bu mülkde nėçe künlük merġ-zārį ba[r]dur. Meniŋ atamnı tamām manžūr nažarları bolġay (4) aṫları anda otlaydur ve ol merġ-zārge bir ejde[r]-i sehm-nāk peydā bolupdur kim bir dem birle be-çend (5) ādemni tirig dem tartar. Ol merġ-zārda ḳarār tapıpdur. Anıŋ ḳorḳunçıdın hēç ferzend-i ādem (6) ol yėrge baralmaydurlar. Atam nė miḳdār zūr dil-āverlerni ol ejderni defÓiġa buyurdılar, barça-(7)-sını ol ejder yuttı ve öltürdi. Atam aŋa baḳıp vaÓde ḳılıpdurlar kim her kişi bu ejder öltürse (8) ḳızımnı aŋa bėrür-men. Eger atam bu şarṫ araġa salmasa bir (...) birle atamnı rāżį ḳılur ėrdim ve meni saŋa (9) bėrür ėrdiler dėdi. Zāhidni oġlı ayttı kim ey raÓnā yılan öltürmek nė miḳdār işdür dėp yörür (10) bėrdi. Ḳız soradı kim ḳayda barur-sen? Civān-ı zāhid-zāde inşāǿa'llāh u TeÓālā Óale'ś-śabāĥ barıp ejderni (11) öltürüp anıŋ başını ataŋ ḳaşıġa ĥāżır ḳılur-men dėdi. Ḳız ayttı kim ey civān zįnhār bu ziyān (12) işniŋ ḳılmaġıl ve bu iftiĥārnı körsetmegil kim ölümge barur-sen ve men hem seniŋ müşāhedeŋdin (13) maĥrūm ḳalur-men dėdi. Civān sözge ḳabūl ḳılmadı ėrtelikde ejder-i āfitāb maġribniŋ neĥārıdın (14) ejderhā dėk başı çıḳardı. Zāhidniŋ oġlı ol miḳdār merġ-zārıge ejderhā anda vaṫan (15) tutup ėrdi, anıŋ cānıġa revān boldı, yolnı yarımıda vezįr-i memleket anı kördi, dėdi kim ey **[170a]** (1) <ey> civān sen kim-sen ve ḳayan barur-sen ve bu yolnı ejderhā mesdūd ḳılġandur. Her kim bu yol (2) birle yörüptür ve anı ejderhā nā-būd ḳılġandur dėdi. Anda civān cevāb bėrdi kim men bu şehrde (3) merd-i ġarįbįdür-men ammā ėşittim pādişāhġa ejderhā müzāĥim bolġan ėrmiş ve anıŋ merġ-zārını alġan (4) ėrmiş. Pādişāh anı nā-būdġa nė çend vaÓdeler ḳılġan ėrmiş. Men kim baradur-men tā anı öltür-(5)-sem ve anıŋ başını pādişāhġa kėltürsem anı ḳılġan vaÓdesidin behre-ver bolsam dėdi. Vezįr dėdi kim meger (6) sen murġ-ı heft-rengni başını yėgen sen kim mundaġ dilįrlıḳ ḳılur-sen özüŋge bu reng ziyānkārlıġ (7) körsetür-sen, yanġıl kim bu belānı defÓ ḳılmaḳ seniŋ ḳoluŋdın kėlmes ve bu belānı defÓ ḳılmaḳ seniŋ (8) işiŋ ėrmes dėdi. Bu sözlerge civān ḳabūl ḳılmay yörüy bėrdi murġ-zārġa bardı. İttifāḳḳa (9) ejder ol sāÓat nėçe aṫlarnı yėp toyup ve uĥlap yatur ėrdi. Civān der-zamān kemānı şest (10) bėrip zehr-ālūd tįġ birle ejderni farḳ-ı seriġa andaġ urdı kim ejder dü ĥiśśe berāber

boldı. Civān (11) ilgeri bardı ve ejderni başını kėsti ve bir yėrge kömdi ve pinhān ḳıldı. Öz atını anda ḳoyup (12) ve andın bir atnı minip şehrge kėldi. Erį belānı defÓi yaḳın kėlse ve vaḳt (…) fįlni peşşe urar (13) ve ger nė andaġ mārnı mūrı nėçük öltürġay. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

Peşşege vaḳt ħoş yaḳın kėlse

Fįlni peşşe eyler istihlāk

(14) Ger ḳażā kim ḳılay dėse işni

Mūr ėligde mār bolġay helāk

Yine bir kün zāhidni oġlı pādişāhnıŋ ḳaşıġa bardı (15) ve ayttı kim ey pādişāhım men mundaġ ħıźmetni ḳılıpdur-men ve andaġ ejderni öltürüptür-men ve teóḳįd-i **[170b]** (1) <ve teóḳįd> istiĥkām üçün atımnı anda ḳoyup ve bir atnı andın kėltürüptür-men dėdi. Vezįr hem mundın (2) ilgeri pādişāhġa anıŋ barġanıdın ħaber bėrip ėrdi. Pādişāh vezįrġa dėdi kim bu yigit oşal (3) yigitdür mü? Vezįr cevāb bėrdi kim ārį. Pes pādişāh merġ-zārıġa bardı, ejderni kördi kim ölüp (4) yatadur ammā başı yoḳtur. Soradı kim ey civān munı başı nė boldı? Civān ayttı kim başını kėstim ve bir yėrde (5) pinhān ḳıldım dėdi. Mebādā bir kişi kėlip özüm öltürdüm dėp sizge alıp barsa men ḳılġan ħıźmetim żāyįÓ bolur dėp. (6) Pes pādişāh anıŋ şehāmetġa aĥsen ü āferįn dėp oḳudı. Ve ol merġ-zārdın pādişāh fārigü'l-bāl ü ħoş-ĥāl (7) ve ferħunde-aĥvāl yandı. Zāhidniŋ oġlı cenāb-ı pādişāhġa Óarż ḳıldı kim ey pādişāh-ı Óālem ħılāf-ı vaÓde her nėmerse-(8)-din yamandur, ħuśūśan pādişāhlardın śādır bolsa yamanraḳ dėdi. Pādişāh dėdi kim ey civān men saŋa nė vaÓde (9) ḳılıp aydım? Civān dėdi kim özleri dėp ėkenler kim her kim bu ejderni müzāĥametni defÓ ḳılsa ve anı öltürse (10) ḳızımnı aŋa bėrür-men dėp ėkenler men de ol ħıźmetini be-cā kėltürüptür-men. Pādişāh öz vaÓde-(11)-leriġa vefā ḳılmaḳ lāzım dėdi. **ḲıtÓa;**

[feÓilātün mefāÓilün feÓilün]

VaÓdeġa ḳıl vefā sözüŋ buzma

Yaħşılarnı tarįḳasıdur bil

(12) Lutf ėtip vaǾdege vefā ḳılmaḳ

Yaħşılardın kėlür sözüŋ üzme

Pādişāh kim ol civāndın (13) bu sözlerni ėşitti, öz ħıźmetideki bendeleriġa meşveret ḳıldı. Ārį mundaġ vaǾdelerni ḳılıp ėrdi. (14) Bu civān hem bu işlerni lāyıḳį ve münāsebetį (...). Barça aydılar kim ey pādişāhım ol nėçeni žāhiri (15) ārāstedür, nėçe vaḳtlardur kim anı köredür-miz nėçe vaḳtdur yaǾnį bėş vaḳt namāzġa Ĥāžırdur. Dāmeniŋdin **[171a]** (1) be-çend nįklik hem müşāhede bolġandur. Ėmes kim anıŋ ħasāsetige şāhid bolġay ve anıŋ diyānetige (2) güvāhdur. Ol aynı Müşterįge cüft ḳılmaḳ kerek ve anı küyev oġul ḳılmaḳ kerek dėdiler. Fi'l-Ĥāl pādişāh (3) kim alardın bu cevābnı ėşitti, şehrni āyįne-bendlik ḳılıp ḳızını aŋa bėrdi ve anı nāyib-i mutlaḳ ḳıldı. Bir nėçe (4) zamān kim ötti. Pādişāh Ǿālemdin ve ħāk-i pākni menzil tuttı. Pādişāhlıḳ hem ol civān-ı zāhidġa tėgdi. Murġ-ı heft-(5)-rengni Ĥayŝiyyeti žāhir ü hüveydā boldı. Ārį perverdigār-ı Ǿālem her nėmede bir ħāśiyyet ḳoyupdur ve barça nįmge ħavāśś u ħuśūśiyyet (6) bağışlapdur. **ḲıtǾa;**

[feǾilātün mefāǾilün feǾilün]
Ĥikmeti birle ol Ĥakįm [ü] Ǿalįm
Barça nįmge ħāśiyyet bėrdi

Ĥükemānı ḳılıp cihānda ħalḳ
Barça ilgeri māhiyyet bėrdi

(7) Andın soŋra nėçe kim müddet ötti. Ol civānnı ata anası bar ėrdiler alarnı carladı. Ve aydı kim men ėşitipdür-men (8) kim sizlerde murġ-ı heft-reng bar ėrmiş, munda kėltürüŋler tā anı men hem bir sāǾat temāşā ḳılay dėdi. Zāhid (9) ayttı kim ey pādişāhım bir vaḳt maŋa ittifāḳḳa ziyāret-i ħāne-yi KaǾbe ārzū bolup ėrdi ve meniŋ ġaybetimde ol murġ-ı heft-reng (10) çıḳıp kėtipdür. Yana bir oġlum bar ėrdi, aŋa ħūy ḳılıp ėrdi. Ol oġlum murġ-ı heft-rengni firḳatide ölüptür. (11) Oġlumnı ėnegesi bar ėrdi, ol oġlumnı iştiyāḳıda ölüptür dėdi. Pādişāh dėdi kim eger sizler oşal (12) ėnegeni körseŋizler tanur mu sizler? Alar dėdiler kim ġālib oldur kim tanur-miz dėdile[r]. Pādişāh kim fermānladı, (13) ėnegeni Ĥāžır ḳıldılar. Zāhid ħātūnıġa dėdi kim ey ħātūn sen (…) kim ölgen dėp yā ölüp tirildi mü? (14) Mundın maǾlūm boldı kim murġ-ı heft-reng birle oġlum hem bar ėken dėp şükr-güźārlıḳ ḳılıp yıġlar ėrdi. Pādişāh (15) özini taħtdın taşlap başnı ayaġnı ḳuçtı ve ayttı kim ey ata oşal ölgen oġluŋız men bolur-men, bol żaǾįfe **[171b]** (1) oşal ėnegedür dėp anasını yaman ḳıldı

ve yaman işlerni ḳılġanını murġ-ı heft-rengniŋ öltürgeniniŋ (2) ve öznin̆ başıġa ḳaśd ḳılġanınıŋ atasıġa bir bir beyān ḳıldı. Śarrāf beççeni atasını nažarıda kėltürüp (3) çār-suy [ü] bāzārıda seng-sār ḳıldurdı ve zāhidni ħātūnı zāhiddin andaġ şermende vü şerm-sār boldı kim (4) aŋa ġarįblıḳ ve ħᵛārlıḳ tüşti. Şu bu rüsvālıḳlar birle Ǿālem-i fānįdin ĥasret ü nedāmet birle kėtti. Ŧūtį-yi dānā vü zįrek (5) sözni bu yėrge yėtkürdi. Ħucestege dėdi kim ey ked-bānū ḳorḳadur-men kim be-nā-gāh Ħᵛāce seferdin yėtse sen dostdın (6) andaġ şermende bolġay-sen kim çünānçi zāhidniŋ ħātūnı ėridin şermende vü şerm-sār boldı. Ey Ħuceste śubĥ-(7)-dın ilgeriraḳ henüz çehre-yi āfitāb körüngeni yoḳ ve ėriŋ hem seferdin yėtkeni yoḳ. Ḳopġıl (8) dostnıŋ menzil sarı barġıl ve şikesteliklerinn̆i aŋa Ǿarż ḳılġıl dėdi. Ħuceste barmaḳnıŋ (9) istiǾdādıġa ėrdi. Be-nā-gāh Ħᵛāce Meymūne deryā seferidin yėtip kėldi. Kündüz ġavġāsı (10) nümāyān boldı. Ḳul ve çörüler kördiler kim Ħᵛāce deryā seferidin kėldi. Fi'l-ĥāl Ħucestege ħaber yėtkür-(11)-diler. Ħuceste żarūret ĥükmi birle ilgeri barıp ħoş nā-ħoş Ħᵛāceniŋ ayaġıġa özni taşlap ižhār-ı muĥabbet (12) ḳıldı. Ħᵛāce bir zamān istirāĥat ḳılġan soŋ ŧūtįni̇ŋ ḳaşıġa bardı. Dėdi kim ey ŧūtį-yi śāĥib-tedbįr (13) Ħucesteni ĥāli meniŋ yoḳluġumda nėçük ėrdi? Her tüzi ki saŋa bėripdür men anıŋ ĥürmetidedür. Rāstlıḳ (14) birlen cevāb bėrgil ve ger nė sendin rāżį ėmesdür-men dėdi. Ŧūtį Ħᵛācedin munça taĥḳįḳ [u] teftįş (15) kördi. Lā-Ǿilāc bolup rāstını aytmaslıḳḳa yol tapmas her vāḳıǾātı ki Ħucestedin Ħᵛāceniŋ **[172a]** (1) ġaybetide ötüp ėrdi, anı beyān ḳıldı. Ħᵛāce Meymūne ŧūtįniŋ zįrek ü dānālıġıġa aĥsen ü āferįn (2) oḳudı. Fi'l-ĥāl Ħucesteni başını teniden cüdā ḳılıp Ħudā TeǾālāga bendelik ḳılmaḳġa meşġūl boldı. Ve (3) barça müǿminlerni hem Allāh u TeǾālā inśāf bėrip öz Ǿibādetiġa āşinā ḳılġay. Āmįn ve rabbe'l-Ǿālemįn (4) āmįn ve rabbe'l-Ǿālemįn bi-raĥmetike yā erĥame'r-raĥimįn.

Temmeti'l-kitāb bi-Ǿavni Meliki'l-Vehhāb yā Vehhāb yā Vehhāb

[fāǾilātün fāǾilātün fāǾilün]

(5) Şüd be-tevfįḳi Ħudā-yı lā-yenām
Įn kitābet yevm-i yekşenbe temām

Her ki ħāned duǾā ŧama Ǿ-dārem
Z'ān ki men bende-yi günehkârem

[mefāǾįlün mefāǾįlün feǾūlün]

(6) Nedārem hēç kūteh tūşe lillâh

Be-cüz lā taḳnatū min raĥmetillāh

Erbāb-ı dāniş ü bįnişge maǾlūm ve ehl-i (7) taĥḳįḳ u teftįşge mefhūm bolsun kim bu kitāb-ı Mažharu'l-ǾAcāyib sene 1299 yek-hezār du śad u nū vü nühġa bitildi. Her bende-yi (8) müǾmin ki oḳusalar yā oḳutup èşitseler oḳuġuçı vü èşitgüçiġa źevḳį ĥāśıl bolsa kātibni duǾāda (9) yād ḳılġaylar. İlāhį Ĥažret-i Vāhibu'l-Ǿatāyā alarġa cennet-i Firdevsde orun bèrgey. Āmįn yā rabbe'l-Ǿālemįn āmįn bi-raĥmetike yā erĥame'r-raĥimįn. 1299.

5. DİZİN-SÖZLÜK

A /Ā /ÓA /ÓĀ

āb (< Far. *āb*) su

ā. 149b/13, 14b/12, 113a/2

āb-ı ĥayāt: hayat suyu, ebedilik suyu

ā.-ı ĥ. 142b/1, 43a/12, 45b/12, 57a/5

ā.-ı ĥ.+dın 89b/15

āb-ı ĥayvān: hayat suyu, canlılık suyu

ā.-ı ĥ. 43a/12, 43a/13

ā.-ı ĥ.+dın 43a/13

āb-ı zemįn: yeryüzü suyu

ā.-ı z. 141b/7

āb-ı rūy: yüz suyu, şeref

ā.-ı r. 57b/9

ābād (< Far. *ābād*) bayındır, mamur, âbâdan

ā. 117a/8, 84b/2

ābādlıġ (< Far. *ābād* +Tü.+*lıġ*) bayındır ve mamur olma hali

ā. 78b/3

āb-dār (< Far. *ābdār*) parlak, revnaklı, renkli (mücevher)

ābdār-ı sįmįn: gümüş renkli parlaklık

ā.-ı s. 94a/6

ÓAbdü'l-melik özel ad

ÓA. 138a/11, 139b/13, 139b/14, 140a/1, 140a/15

Óabūs (< Ar. *Óabūs*) çatık, asık (çehre)

Óa. 153b/5

Óacāyib (< Ar. *Óacāǿib*) acayip, tuhaf, anlaşılmaz

Óa. 125a/14, 47b/14, 52a/4, 71b/15, 80b/1, 82b/12

Óaceb (< Ar. *Óacab*) tuhaf, olağanüstü, şaşılası

Óa. 101a/13, 101b/3, 104b/13, 10b/13, 10b/4, 111b/10, 111b/3, 112b/13, 117b/13,118a/15, 11a/7, 121b/14, 123b/13, 129b/3, 129b/6, 131a/15, 134b/1, 145b/8, 148b/7, 14b/2, 152a/13, 22b/14, 22b/3, 22b/6, 22b/7, 27a/3, 27b/5, 35a/11, 3a/11, 3a/15, 3b/11, 49b/6, 51a/8, 52b/3, 58b/7, 60b/4, 62b/8, 65a/14, 66b/3, 67a/7, 69b/4, 70a/6, 71b/5, 74a/6, 74a/7, 78a/12, 78a/13, 80a/11, 80a/9, 82a/4, 82b/4, 83a/2, 96a/11, 96a/12, 96b/13, 99a/15

Óa.+dür 82a/8

Óa.+lerni 37a/11

Óa.+raḳ 62b/6

Óacebā (< Ar. *Óacabā*) merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı

Óa. 49b/8

acıra- (< Mo. *acira-* < Tü. *adıra-*) ayrılmak, ayrı düşmek, dağılmak, elden çıkarmak, kaybetmek, yitirmek; boşanmak krş. YUyg. *acri-* (YUyg.TS, 2a); (VEWT, 4b; Lessing 1960:7b)

a.-dı 62b/13, 90a/8, 93b/2

a.-dılar 147b/4

a.-maġlıḳġa 52a/12

a.-ġan 81b/10

a.-ġanda 63a/9

a.-ġanıġa 91b/3

a.-madılar 126b/1

a.-maġan 92b/3

a.-mas ėrdi 13b/6

a.-maslıḳḳa 91a/8

a.-mas-men 115b/7, 115b/9

a.-maydur 84b/12

a.-p 13b/9, 89b/3

a.-r 90b/5

a.-rġa 129b/1

acıraş- (<*acıra-ş-*) ayrılmak, ayrı düşmek

a.-ḳuluḳ 95b/12

acırat- (<*acıra-t-*) ayırmak, ayrı düşürmek

a.-gen kerek 5a/15

a.-ıp 108a/4, 108b/12, 31a/15, 31b/2, 65b/14, 28b/2, 63a/10, 70b/12, 71a/11, 73a/3, 73a/6

a.-maḳ kerek 28a/1

a.-ur 10a/9

a.-ur ėrdi 28a/5

a.-ur-sen 48b/4

Óāciz (< Ar. *Óāciz*) güçsüz, kudretsiz, zayıf (kimse)

Óā. 155b/7, 51b/15, 63a/6, 72a/14, 72a/3, 81a/7, 8b/8

Óāciz bol-: çaresiz kalmak, gücü yetmemek

Óāciz b.-dı 157b/13

Óācizlıḳ (< Ar. *Óāciz* +Tü.+*lıḳ*) aciz olma durumu, güçsüzlük, beceriksizlik, zavallılık

Óā.+dur 63a/12

Óacz (< Ar. *Óacz*) gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik

Óa. 27a/7, 28b/4

aç- (< ET *aç-*) açmak, çözmek

a.-ar ėrdi 55b/12

a.-ar-men 76b/7

a.-ġanlarġa 32b/3

a.-ġıl 156b/4

a.-ıp 106b/8, 138b/10, 18b/13, 27a/4, 75b/4, 77a/4, 8b/3

a.-ıp-sen 31a/12

a.-ıpdur 156b/7, 75b/3

a.-ḳalı 62a/6

a.-ma 35b/10

a.-maġıl 34b/6

a.-maḳnı 70b/1

a.-masun 166a/10

a.-sa 64b/11

a.-tı 143b/6, 166b/14, 167b/11, 2a/10, 32b/11, 38b/6, 39b/1, 42a/9, 43a/7, 47a/8, 50a/7, 82a/14

a.-tılar 70a/10

aç (< ET *aç* < *AT *āç*) aç, tok olmayan, yeme isteği ve ihtiyacı duyan

a. 164b/4, 35a/9, 70a/1, 99a/13

açıġ (< ET *açıġ*) acı, öfke, gazap, teessüf

a.+dur 117a/2

açıġı kėlme-: öfkelenmemek

a. k.-di 18a/15

açıġlan- (<ET *açıġ*+*lan-*) öfkelenmek, kızmak, üzülmek

a.-ġan 40b/9

a.-ıp 86a/7

açıġlıġ (< ET *açıġ*+*lıġ*) acılık

a.+ını 65a/15

açıl- (< ET *aç-(ı)l-*) **1.** açılmak, açık duruma gelmek

a.-dı 164b/9, 34a/9

a.-ġan 126b/2

a.-ıp 103a/9, 21a/14, 76b/14

a.-sa 60b/15

a.-ur 103a/6, 10b/15, 11a/1

a.-ur ėr-di 80a/3

2. ferahlamak

a.-ġay 136a/3

a.-ıp 54a/12

açḳu anahtar krş. YUyg. *açku, açki, açkuç* (YUyg.TS, 2b); EAT *açḳı < aç-kı/gı* (TETTL, I, s. 242); YUyg. *açḳuç* (UTİL, 12a)

a. 62a/6

a.+sını 14a/13

açlıġ (< ET *aç-lıḳ*) açlık, tok olmama hali krş. **açlıḳ**

a.+ġa 70b/9

a.+ımdın 167b/13

a.+ḳa 95a/10

açlıḳ (< ET *aç-lıḳ*) açlık, tok olmama hali krş. **açlıġ**

a. 117a/12, 145a/7

açtur- (<*aç-tur-*) açtırmak

a.-dı 157b/10

açuḳ (< ET *aç-uḳ*) açık

a. 63a/2

açuḳlıġ (< ET *açuḳ* +*lıġ*) açıklık

a.+ıda 3b/12

ādāb (< Ar. *ādāb*) edebler, âdetler, yerleşmiş usuller

ā. 10b/5

ā.+nı 158b/9

ādāblik (< Ar. *ādāb* +Tü.+*lik*) âdâb bilme, edepli olma hali

ā. 82b/4

Óadālet (< Ar. *Óadāla*^{t}) adalet

Óa. 153b/2

Óa.+din 74b/6

Óadāvet (< Ar. *Óadāva*^{t}) düşmanlık, hasımlık, husumet

Óa. 116b/13, 47a/2, 90a/12

Óadāveṭį (< Ar. *Óadāva*^{t} +Far. *į*) bir düşmanlık, bir husumet

Óa. 45a/15, 45b/2

Óadem (< Ar. *Óadam*) yokluk, bulunmama

Óa.+din 146b/10

ādem (< Ar. *ādam*) insan, insanoğlu

ā. 102b/11, 129b/13, 139a/4, 145a/10, 151b/7, 16a/9, 19a/8, 24b/12, 27b/10, 28a/2, 28a/3, 31b/7, 52b/12, 52b/15, 53b/12, 71a/3, 80b/1

ā.+dür-men 146a/7

ā.+ge 50a/8

ā.+ġa 155a/13, 65b/6

ā.+lerġa 88a/3, 155a/13

ā.+lerni 151a/13

ā.+ni 113a/12, 163a/10, 169b/5, 77a/2, 82a/4, 84b/11

ādem-ferzendi (< Ar. *ādam* +Far. *ferzend*) insanoğlu

ā. 70a/11

ādem-gerlik (< Ar. *ādam* +Far. *gar* +Tü.+*lik*) adamlık, yiğitlik

ā. 44a/15

ādemį (< Ar. *ādamį*) insan, insanoğlu

ā. 135b/7, 156b/1, 168a/11, 44b/2, 4a/12, 92a/3, 103a/13

ā.+ni 19b/3, 44b/1

ā.+niŋ 44a/15

ādemį-zād (< Ar. *ādamį* +Far. *zād*) insanoğlu, insandan doğma

ā. 23a/2, 55a/1

ā.+nı 57b/13, 59a/3, 92a/3

ādem-zād (< Ar. *ādam* + Far. *zād*) insanoğlu, insandan doğma

ā. 10b/1, 141b/4, 142a/15, 23b/7, 58a/2, 71a/14, 93b/13, 95a/3

ā.+ġa 111b/10, 79a/12

ā.+nı 111b/10, 154a/14, 24b/13, 55a/4, 97a/10

ā.+nıŋ 141b/3, 155b/5, 24b/9

ādem-zāde (< Ar. *ādam* + Far. *zāda*) insanoğlu, insandan doğma

ā.+ni 70a/6, 81a/2

Óādet (< Ar. *Óāda*^{t}) adet, alışkanlık

Óā. 137b/5

Óā.+i 85a/8

Óādet-i ḳadįm: çok eski âdet, gelenek

Óa.-i ḳ. 86a/1

Óādil (< Ar. *Óādil*) haktan, adaletten ayrılmayan, adaletli

Óā. 155b/2, 58a/11

Óā.+dür 7b/13

Óadl (< Ar. *Óadl*) doğruluk, adalet

Óa. 155b/2, 78b/7

Óa.+niŋ 155b/1

Óadl ḳıl-: adaletle hükmetmek, adaletli davranmak

Óa. ḳ.-dı 41b/6

Óadl-i ÓÖmerį: Hz. Ömer'in adaleti

Óa.-i ÓÖ. 36a/2

āferįde (< Far. *āfrįda*) yaratılmış, halkedilmiş

ā. 102b/11

āferįn (< Far. *āfirįn, āfrįn*) beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılır

ā. 34a/15

ā.+ler 89a/12

āferįn ḳıl-: teşekkür etmek, beğenmek

ā. ḳ.-dı 112b/3, 12a/13

ā.+ler ḳ.-dı 82b/10

āferįn oḳu-: beğenmek, takdir etmek

ā. o.-dı 2b/8, 153a/2, 172a/1

ā. o.-dılar 58b/12

ā.+ler o.-dı 44a/9, 144a/9

ā.+ler o.-p 119a/5

ā. dėp o.-dı 170b/6

āfet (< Ar. *āfa*^{t}) önlenmesi elde olmayan büyük felaket, belâ, musibet

ā. 156b/10, 65b/6

ā.+dür 120b/8

ā.+i 32b/15

ā.+ni 23a/3

āfetį (< Ar. *āfa*^{t} +Far. *į*) bir afet, bir bela

ā. 165a/6

āfitāb (< Far. *āftāb*) güneş

ā. 100b/15, 103a/15, 106b/2, 108a/6, 108b/12, 10b/9, 111a/3, 113b/14, 119a/15, 121a/10, 126a/3, 129a/15, 129a/6, 12b/12, 12b/2, 132b/2, 135b/14, 141a/4, 147a/1, 149a/14, 153b/3, 157b/1, 166b/13, 17a/6, 22a/7, 25a/11, 27a/10, 31a/2, 37a/12, 41b/4, 47a/13, 54a/10, 54b/14, 62a/3, 65a/2, 67a/3, 67a/4, 6a/3, 73b/5, 75a/15, 79b/6, 81b/9, 84a/7, 87a/5, 88b/9, 89b/4, 94a/5, 96a/1, 98b/4, 9a/5, 167a/3, 69a/4, 59b/4
ā.+da 133b/5
ā.+dın 52a/8, 54a/11
ā.+ge 3b/9
ā.+ġa 114b/1, 52a/7, 55a/10, 67a/3

ā.+ı 137a/12

ā.+ıġa 53a/2

ā.+nı 104a/6, 119a/12, 133a/7, 138a/13, 156b/11, 57b/2

ā.+nıŋ 123b/1, 95b/14

āfitāb-ı Óālem-gįr: âlemi tutan, kaplayan güneş

ā.-ı Óā. 43a/14

āfitāb-ı Óālem-tāb: âlemi aydınlatan güneş

ā.-ı Óā. 26a/3

āfitāb-ı cihān-gerd: cihânı tutan, kaplayan güneş

ā.-ı c. 140a/7

āfitāb-ı cihān-tāb: cihânı aydınlatan güneş

ā.-ı c. 39a/3

āfitāb-ı nūrānį: parlak, nurlu güneş

ā.-ı n.+ġa 114b/2

āfitāb-ı pāk-dāmen: tertemiz güneş

ā.-ı p. 162a/2

āfitāb-ı Rūm: Anadolu güneşi

ā.-ı R. 157a/14

āfitāb-ı Yūsuf-reng: Hz. Yūsūf gibi parlak güneş

ā.-ı Y. 28b/3

āfitābį (< Far. *āftāb* +Far. *į*) bir güneş

ā. 33a/1, 42a/9

āfitāb-rū (< Far. *āftāb-rū*) güneş yüzlü (güzel)

ā. 129a/15

Óafv (< Ar. *Óafv*) affetmek, bağışlamak

Óa. 16b/9

Óa.+nı 106a/6

aġ- (< ET (Uyg.) *aġ-*) yükselmek, yukarı çıkmak

a.-ıp 120a/15

aġa (< Mo. *āķa*) büyük erkek kardeş, ağabey (Lessing 1960: 59b)

a. 122b/12

a.+larımız 95b/1

a.+m 104a/7, 122a/13, 158b/5

a.+mnı 103b/14

aġaç (< ET *ıġaç*) ağaç krş. **yıgaç**

a.+ımdın 49b/15

a.+ımġa 50a/1

āgāh (< Far. *āgāh*) haberi olan, haberli, haberdar

ā. 122b/1, 20a/4, 20a/5, 55a/3, 75a/1

ā.+ı 24a/2, 56b/3, 9a/9

āgāh ķıl-: bilgilendirmek

ā. ķ.-ġıl 18b/8

āġaşte (< Far. *āġaşta*) bulaşmış, bulanmış

ā. 15b/14

ā.+dür-sen 108b/15

āġāz (< Far. *āġāz*) başlangıç, başlama, giriş, iptida

āġāz ķıl-: göstermek, yapmak, başlamak

ā. ķ.-dı 107a/15, 38b/10, 78b/5, 108a/7

ā. ķ.-dılar 58b/10, 61a/4

ā. ḳ.-ıp 113b/1, 122a/12

ā. ḳ.-ışı 128b/11

aġır (< ET *aġır*) ağır, çok

a. 107a/12, 121b/2, 123b/5, 137a/8, 42b/8, 84a/13, 88b/9

a.+dur 34b/5

aġırlıḳ (< *aġır*+*lıḳ*) ağırlık

a. 111b/2, 62a/11, 68b/3

a.+dın 76a/15

a.+ı 76b/9

a.+ıġa 38b/12

a.+nı 65b/2

aġ(ı)z (< ET *aġız*) ağız

a. 130b/13

a.+ġa 107b/1

a.+ıda 111b/11, 89a/1, 89a/9

a.+ıdın 112b/1, 113b/9, 80a/3, 39b/15

a.+ıġa 46a/15, 112b/8, 39b/14, 78a/15, 82a/15, 85a/13, 92b/10, 92b/12

a.+ım 52b/6

a.+ıma 35b/9

a.+ımġa 35b/8

a.+ında 89a/10

a.+ığa 63a/3

a.+ını 72b/7, 82a/14, 142b/1, 42a/9

a.+ıŋa 35b/10

a.+ıŋġa 113a/5, 34b/6

a.+ıŋnı 34b/6

a.+nı 167b/11

aġleb (< Ar. *aġlab*) çok (daha, en, pek) üstün, çok kuvvetli

a. 160a/11

aġna- (< ET (Uyg.) *aġna*-) ağnamak, toza toprağa yatıp yuvarlanmak, yerde debelenmek (EDPT, 87b-88a) krş. Çağ. *aġna*- (Seng. 43r.22); YUyg. *aġnimak* (YUyg.TS, 4b); Özb. *aġna*-/*aġana*- (ÖTİL I, 68b); YUyg. *ėgnimak* (UTİL, 1237a)

a.-p 78a/13

aġrıḳ (< ET *aġrıġ* < AT **hāġrıġ*) ağrı, hastalık

a. 151a/3

a.+ını 25a/13

aġu (< ET (Uyg., MK) *aġu*) ağı, zehir

a.+nıŋ 55a/2

āġūş (< Far. *āġoş*) kucak

āġūş-ı cān: can kucağı

ā.-ı c.+ġa 9b/10

ā.-ı c.+ığa 28a/11

aġyār (< Ar. *aġyār*) yabancılar

a.+ını 107b/12

a.+nı 112b/5, 158b/15

āh (< Ar., Far. *āh*) feryat, inilti

ā. 35b/10

ā.+ıdın 104b/15

āh-ı serd : şiddetli ah

ā.-ı s. 9b/6, 104b/12, 148a/15

aĥālį (< Ar. *aĥālį*) bir memleket, şehir veya semtte oturanların, yaşayanların hepsi

a.+ni 49b/9

aĥbāb (< Ar. *aĥbāb*) sevilen kimseler, dostlar

a.+larını 46a/4

aĥbār (< Ar. *aĥbār*) haberler

a.+da 167a/12, 89b/13

Óahd (< Ar. *Óahd*) **1.** yemin, söz verme, anlaşma

Óa. 56a/14, 56a/15, 56b/3, 56b/4, 56b/8, 91a/8, 108a/1, 110a/8

Óa.+ide 146b/4

Óahd ḳıl-: yemin etmek, söz vermek

Óa. ḳ.-dı 99a/2

2. zaman, çağ

Óahd-i baÓįd: uzun süre, zaman

Óa.-i b. 11a/1, 152a/12, 68a/2, 82a/12, 124b/15

Óahd-i bį-ġamį: gamsızlık çağı

Óa.-i b. 1a/3

3. bir hükümdarın saltanat devri

Óa.+iniŋ 154b/11

āheng (< Far. *āhang*) bir bütünü teşkil eden parçalar arasındaki uygunluk, uyum

āheng ḳıl-: yerinde ve zamanında davranmak

ā. ḳ.-dı 98b/14

āheste (< Far. *āhista*) yavaş, ağır, sakin

ā. 108a/10, 117b/10, 120b/13, 53a/8, 62a/11, 66b/6

āhestelik (< Far. *āhista* +Tü.+*lik*) yavaşlık, sakinlik

ā.+ni 167a/8

āhir (< Ar. *āḫir*) son, sonunda, nihayet

ā. 102b/1, 102b/7, 113a/13, 117a/6, 127a/13, 127b/14, 12a/8, 132b/7, 149a/1, 151b/1, 156b/13, 27b/1, 55b/15, 62b/4, 6a/10, 77a/1, 88b/15, 90a/1, 95b/10, 61a/12, 95b/12, 103b/8, 76a/14, 94a/5

ā.+ıġa 103b/8

ā.+i 127b/4, 151b/11, 37b/2, 90a/6, 96b/5, 89b/12

ā.+iġa 136a/8, 137a/10, 27a/10, 5b/3, 91b/7, 93b/15

ā.+im 79b/9

ā.+ini 25a/1, 64a/7

āhir-i kār: işin sonu

ā.-i k. 63a/12

ā.-i k.+ġa 102a/2

ā.-i k.+nı 102a/1

āhir-i şeb: gecenin sonu

ā.-i ş.+de 61a/7

āhiret (< Ar. *āḫirat*) ölümden sonra gidilecek olan alem, öbür dünya

ā. 121b/12, 136b/2

ā.+de 6a/10

ā.+din 56b/11

ā.+ge 107a/5

ā.+iŋ 129a/11

ā.+ni 69a/9

āhirį (< Ar. *aḫįrį*) sonunda, nihayetinde

ā. 7a/9, 90b/6

āhirlıġ (< Ar. *aḫįr* +Tü.+*lıġ*) en sonunda, nihayetinde olma hali

ā.+ça 159b/15

ā.+ġa 122b/1, 42b/11, 11b/1

āhirü'l-emr (< Ar. *āḫir*, harf-i tarif *el* +Ar. *amr*) işin sonu, en sonunda

ā. 15a/7, 72b/11, 76b/8, 82b/14

āhiźe (< Ar. *āḫiźat*) alan, kabul eden, alıcı

ā. 25a/2

aĥkām (< Ar. *aĥkām*) hükümler, emirler

aĥkām-ı şerÓ: şeriat hükümleri

a.-ı ş. 34a/5

aĥmaḳ (< Ar. *aĥmaḳ*) aklı kıt, anlayışsız, budala

a. 121b/12, 121b/9, 122a/8, 122a/9, 14b/15, 21a/3, 49a/13, 57a/3, 93b/8, 99b/14, 127b/8

a.+dın 150a/6

a.+dur 122a/8, 4a/5

a.+ḳa 121b/11

a.+nı 65b/13, 65b/5

aĥmaḳlıġ (< Ar. *aĥmaḳ* +Tü.+*lıġ*) kıt zekalı olma durumu, budalalık, akılsızlık krş. **aĥmaḳlıḳ, aĥmaḳlik**

a.+ı 121b/15

a.+ıdın 121a/8

a.+ını 57b/1

a.+ıŋge 100b/4

a.+ıŋnı 103a/8

aĥmaḳlıḳ (< Ar. *aĥmaḳ* +Tü.+*lıḳ*) kıt zekalı olma durumu, budalalık, akılsızlık krş. **aĥmaḳlıġ, aĥmaḳlik**

a.+dın 65b/1

aĥmaḳlik (< Ar. *aĥmaḳ* +Tü.+*lik*) kıt zekalı olma durumu, budalalık, akılsızlık krş. **aĥmaḳlıġ, aĥmaḳlıḳ**

a.+dür 77b/10

aĥsen (< Ar. *aĥsan*) en güzel

a. 119a/5, 12a/13, 170b/6, 172a/1, 2b/8, 44a/9, 58b/12

aĥşam (< Soğd. *'ġš'm* (*aĥşam*)) akşam krş. **aḳşam**

a. 6b/2

a.+ge 145b/6

a.+ġaça 105a/5

aĥşamlıḳ (< Soğd. *'ġš'm* (*aĥşam*)+Tü.+*lıḳ*) akşamlık, akşam vakti krş. **aḳşamlık, aḳşamlik**

a.+da 105a/5

aĥter (< Far. *aĥtar*) yıldız

a. 12b/3

aĥvāl (< Ar. *aĥvāl*) durum, durumlar

a. 147b/7

a.+i 128a/1

a.+idin 101b/7, 103b/12, 106b/8, 117a/13, 146a/13, 21a/12, 33b/12

a.+iġa 148b/2, 67a/14, 8b/8

a.+im 54b/8

a.+imdin 129a/9, 17a/10

a.+imġa 35a/7, 81b/12, 98b/8

a.+imge 75b/9

a.+iŋ 165b/6

a.+iŋdin 75b/11

a.+iŋge 157a/1

a.+ini 110a/8, 111b/5, 134b/4, 150a/1, 40b/11, 152b/6, 24a/10, 30a/10, 48b/15, 55b/9, 61b/14

a.+iŋni 62a/13

a.+lerini 151b/10

a.+ni 106a/10, 122a/3, 93a/15, 94b/14, 5a/13

aĥvālį (< Ar. *aĥvāl* +Far. *į*) bir durum, bir hal

a. 103b/3

aḳ (< ET *aḳ* < AT **āḳ*) beyaz, ak

a. 116b/9, 118b/5, 118b/8, 154a/15, 155b/5, 158a/11, 57b/2, 94a/1

aḳ- (< ET *aḳ*-) akmak

a.-ıp 66a/10

aḳar- (<*aḳ*+*ar*-) ağarmak, beyazlamak

a.-ıpdur 21b/4

Óaḳd (< Ar. *Óaḳd*) bağ, sözleşme

Óaḳd-i muvālāt: dostluk bağı, dostluk anlaşması

Óa.-i e. 31b/10

Óaḳd-i izdivāc: evlilik anlaşması, sözleşmesi

Óa.-i i. 32b/1

Óaḳd-i nikāĥ ḳıl-: evlilik sözleşmesi, anlaşması yapmak

Óa.-i n. ḳ.-dılar 87b/3

Óa.-i n. ḳ.-ıp 3b/14

Óaḳd-i uhuvvet: kardeşlik yemini

Óa.-i u. 90b/6, 147a/4, 85a/15, 147b/2

Óāḳıbet (< Ar. *Óāḳiba*^{t}) nihayet, son, sonunda

Óā. 101b/6, 103a/14, 106b/9, 108a/8, 114a/9, 123b/12, 135a/3, 153a/10, 168b/5, 169a/4, 16b/13, 22b/9, 23a/12, 36a/9, 37b/1, 56b/9, 57a/1, 68b/13, 73b/13, 76b/1, 79a/8, 79b/11, 84b/8, 85a/7, 89b/11, 90a/7, 90b/5, 91b/7

Óā.+i 96b/5

Óāḳıbet ḳıl-: son vermek, bitirmek

Óā. ḳ.-maġay 91a/11

Óāḳıbet-i Faġfūr-ı Çįn: Çin Fağfuru'nun sonu

Óā.-i F.-ı Ç.+ġa 125b/11

Óāḳıbetü'l-emr (< Ar. *Óāḳiba*^{t}, harf-i tarif *el* +Ar. *amr*) işin sonu, nihayeti

Óā. 109a/8, 116a/11, 146b/9, 149a/13, 23b/5, 46b/5, 60b/2, 68b/10, 72a/15, 7a/9, 87b/13, 90a/5

Óaḳįde (< Ar. *Óaḳįda*^{t}) kuvvetle benimsenen görüş tarzı, inanç

Óa. 143b/4

Óa.+sini 20a/15

Óaḳįḳ (< Ar. *Óaḳįḳ*) üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, çok sert, oldukça şeffaf, süs taşı

Óa. 53b/2

Óa.+i 158a/10

Óaḳįḳ-lebį (< Ar. *Óaḳįḳ* +Far. *lab*, nispet eki *į*) akik dudak

Óa. 18b/14

Óāḳil (< Ar. *Óāḳil*) akıllı, akıl eden kişi

Óā. 102a/1, 109b/14, 114b/9, 125b/8, 128b/14, 147a/12, 148a/5, 15b/5, 161b/6, 22b/3, 45b/11, 45b/3, 52b/6, 57b/1, 58a/11, 87a/10, 89b/12, 95a/14

Óā.+ġa 121b/11, 89b/10

Óā.+ler 45a/10, 53b/4

Óāḳil ḳıla alma-: akıllı hale getirememek

Óā. ḳ.-dım 65b/5

Óāḳile (< Ar. *Óāḳila*^{t}) saygıdeğer, akıllı

Óāḳile-yi rūzgār: yaşadığı zamanın akıllısı

Óā.-yi r. 55b/12

Óaḳl (< Ar. *Óaḳl*) akıl, us

Óa. 102a/6, 111b/1, 116a/1, 124b/11, 12a/13, 131b/9, 142b/7, 28b/6, 29a/1, 29b/14, 57a/3, 69a/6, 79a/3, 82b/10,

82b/12, 84b/11, 84b/12, 84b/6, 84b/7, 96b/3, 119a/5

Óa.+dın 119b/12, 29a/5, 57a/1, 57a/3, 5a/12, 84b/9

Óa.+dur 84b/6

Óa.+ġa 84b/11, 85a/4

Óa.+ı 5b/15, 64b/2, 65a/15, 97a/10, 111b/14

Óa.+ıdın 52a/5, 17a/1

Óa.+ıġa 106a/3, 124b/11, 127b/4, 80b/3

Óa.+ım 147a/12

Óa.+ımnı 48b/8

Óa.+ıŋ 115b/2

Óa.+ları 16a/11

Óa.+nı 119a/13, 119b/11, 127b/8, 69a/7, 84b/12, 84b/6, 84b/7, 96b/2, 84b/3

Óa.+nıŋ 84b/5

Óakreb (< Ar. *Óaḳrab*) akrep

Óa. 132b/2

Óaks (< Ar. *Óaḳs*) çarpıp geri dönme

Óa.+ini 122a/1

aḳsaḳal yaşından ve tecrübesinden dolayı muteber olan kimse

a. 115b/1, 115b/2

aḳşam ahşam (< Soğd. *'ġš'm* (*aħşam*)) akşam krş.

a. 64b/11

a.+ġaça 148b/1

a.+ı 113a/9, 85a/9

aḳşamlıḳ (< Soğd. *'ġš'm* (*aħşam*) +Tü. *lıḳ)* akşamlık, akşam vakti krş. **ahşamlıḳ, aḳşamlik**

a.+ġa 52a/7

aḳşamlik (< Soğd. *'ġš'm* (*aħşam*) +Tü. *lik)* akşamlık, akşam vakti krş. **ahşamlık, aḳşamlıḳ**

a.+de 85a/8

aḳtar- (< ET (Uyg.) *aħtar*-; Çağ. *aħtar*-) araştırmak, aramak (EDPT, 81b) krş. YUyg. *aħtar*- (YUyg.TS, 6a); (Seng. 32v.8)

a.-ıp 127a/2

aḳuz- (< *aḳ-uz*-) akıtmak

a.-up 50b/6

al- (< ET *al*-) almak

a. 135b/6, 16b/7

a.-ġaç 116a/14

a.-adur 49a/10

a.-adur-sen 49a/10

a.-alı 107b/9, 108a/15, 112b/5, 127a/2, 14b/13

a.-ay 11a/10, 136b/3, 21a/12, 39b/14, 53b/8

a.-dı 101a/12, 104a/15, 107a/12, 111a/12, 113b/8, 118b/8, 119a/3, 125b/9, 133a/11, 134a/12, 137b/3, 149b/10, 150b/9, 151b/4, 154b/12, 163b/3, 167b/10, 169a/12, 169a/13, 169a/15, 24b/3, 25b/3, 26b/8, 31b/2, 37b/12, 38b/6, 39a/3, 40a/7, 41a/11, 41a/5, 41b/15, 44a/7, 45a/1, 6b/11, 47b/15, 4a/13, 4b/2, 4b/9, 59a/12, 71a/11, 71a/9, 72b/8, 79a/10, 82b/8, 84a/13, 88a/6, 89a/1, 91b/2, 98a/4, 9a/15

a.-dı ėrse 112b/1, 113b/10

a.-dı mu 48b/8

a.-dılar 146b/8, 14a/6, 153a/1, 55b/2, 69b/12, 70b/7

a.-dım 151b/15, 18b/12, 48b/2, 77a/4

a.-dıŋ 122b/13, 31a/14, 42a/8, 74b/14, 93a/5

a.-dıŋız 104b/7

a.-dıŋızlar 40a/2

a.-duḳ 127a/5, 127a/7

a.-gendin 24a/15

a.-ġalı 12a/14, 44a/2

a.-ġalı tur-dı 5a/2

a.-ġan 113b/4, 136b/12, 143a/5, 143a/7, 144b/5, 150a/13, 49b/11, 60b/7, 60b/9, 73a/1, 73a/6, 8b/4, 99b/1

a.-ġan ėr-miş 170a/3

a.-ġanda 28a/12

a.-ġandın 49a/1

a.-ġandur-men 150a/14

a.-ġanı 106b/3, 108b/12, 141a/3, 28b/2, 54a/9, 57b/3, 62a/4, 81b/11, 94a/11, 94a/5, 94a/7, 96a/1

a.-ġanıdın 41b/2

a.-ġanını 167a/2, 41a/14, 97a/11

a.-ġay 56b/7

a.-ġay-men 108a/5, 146a/4, 54b/1

a.-ġay-sen 14b/3, 4b/1, 50a/15

a.-ġaylar 35b/15

a.-ġıl 106a/10, 110a/4, 128b/13, 130a/4, 139b/11, 150a/10, 167b/2, 17a/2, 2b/13, 2b/14, 46b/9, 53b/10, 53b/11, 53b/7, 57a/9, 95a/14

a.-ġu 71b/4

a.-ġuçı 154b/12, 154b/13, 167b/4, 167b/5

a.-ġuçınıŋ 155a/11

a.-ġuluḳ 93b/12

a.-ġunça 130b/14, 147b/15, 68b/2, 72a/1

a.-ıŋlar 144b/11, 147b/12

a.-ıp 100a/12, 100a/13, 100a/3, 102a/12, 103a/8, 105b/2, 105b/3, 107b/6, 107b/7, 108b/1, 108b/11, 109a/15, 109b/10, 109b/12, 109b/15, 109b/2, 109b/6, 109b/9, 110a/12, 111b/13, 111b/3, 113b/14, 113b/6, 114b/11, 114b/14, 114b/6, 115a/6, 115a/8, 118a/9, 118b/5, 119a/2, 119a/4, 11a/11, 11b/6, 11b/7, 120a/4, 120b/6, 122a/4, 124b/10, 125a/4, 126a/13, 127a/1, 127b/13, 127b/15, 128a/14, 130b/5, 131b/5, 132a/8, 132b/1, 132b/12, 134b/13, 134b/15, 135a/11, 135b/13, 135b/9, 141a/5, 142a/1, 143b/5, 144a/2, 144b/10, 144b/11, 144b/13, 144b/3, 144b/4, 145b/3, 145b/4, 149a/12, 14a/5, 14b/9, 151a/15, 151b/9, 152b/15, 153a/3, 154a/10, 154b/14, 158b/6, 158b/7, 158b/8, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15a/7, 15a/8, 15a/9, 163b/2, 164b/10, 165b/1, 167b/10, 167b/4, 168a/1, 168a/2, 168a/3, 168b/14, 168b/15, 169a/8, 16a/1, 170b/5, 18b/12, 19a/12, 19a/5, 19a/9, 19b/10, 19b/11, 19b/7, 19b/9, 20a/2, 20a/7, 20a/8, 20b/14, 20b/15, 20b/7, 22b/5, 23a/14, 23b/12, 23b/13, 23b/2, 24a/10, 25a/12, 25a/15, 26b/13, 27b/12, 27b/4, 27b/6, 29b/4, 29b/6, 2a/12, 30a/5, 30a/6, 30b/1, 30b/11, 30b/3, 31a/11, 31a/13, 31b/1, 32a/6, 34a/2, 34b/1, 34b/10, 34b/14, 35a/3, 35a/4, 35b/4, 36a/2, 36b/2, 37a/1, 38b/3, 38b/4, 38b/8, 41a/12, 41a/15, 41b/12, 41b/14, 41b/6, 42a/7, 42b/6, 42b/8, 44a/7, 46a/15, 46b/1, 47a/12, 47b/11, 48a/10, 48a/11, 48a/13, 48a/15, 48a/3, 48a/5, 48a/7, 48b/12, 48b/2, 49a/14, 49a/15, 49a/3, 49a/6, 49b/10, 49b/15, 49b/8, 4a/14, 4a/3, 4b/9, 50a/1, 50a/3, 50a/5, 51a/13, 51b/14, 51b/4, 53a/10, 53a/6, 53b/1, 55a/11, 55a/13, 55a/15, 56b/1, 58a/14, 58b/6, 5b/12, 5b/13, 5b/14, 5b/4, 60a/14, 64a/9, 65b/14, 65b/7, 66a/1, 66a/3, 66a/4, 66a/5, 66a/7, 68a/12, 68a/13, 6a/13, 6b/15, 70a/3, 71b/13, 72a/10, 72a/11, 72a/2, 72a/6, 72a/7, 72b/2, 72b/3, 72b/4, 72b/5, 72b/9, 73a/6, 74a/15, 74b/10, 74b/7, 76b/8, 78b/12, 79a/4, 7a/14, 7b/1, 7b/5, 80a/6, 80b/13, 80b/15, 82a/10, 82a/14, 82a/15, 82a/9, 82b/15, 82b/7, 83a/2, 83a/3, 85b/8, 86a/4, 86a/8, 87b/3, 88a/3, 88a/6, 88b/15, 89a/4, 8a/2, 8b/13, 90b/1, 90b/4, 92b/9, 93a/9, 93b/5, 95a/10, 95a/9, 98a/11, 98a/12, 98a/7, 98a/8, 98b/14, 99a/7, 99b/4, 9a/6

a.-ıp ėr-di 124a/10, 157a/5, 88a/8

a.-ıp ėr-diler 70b/13

a.-ıp-sen 29b/12

a.-ıpdur 127b/1, 150b/3, 15b/4, 55b/7, 69b/12, 74b/3, 7b/1, 93a/13, 106b/8

a.-ıpdurlar 61a/2

a.-madı 124a/5

a.-madım 152a/1

a.-madıŋ 21b/5

a.-maġanġa 148a/10

a.-maġay 61a/12

a.-maġıl 86a/1, 90b/2

a.-maḳ 110b/12

a.-maḳ kerek 159b/1, 53b/9

a.-maḳġa 31a/9

a.-maḳıġa 153b/1

a.-maḳnı 23b/15

a.-mas 118b/4

a.-mas ėr-di 23b/14, 92a/7

a.-masa 23a/12

a.-masaŋ 128b/13

a.-may 127a/11

a.-may-sen 129a/9, 17a/10

a.-may-siz 81a/1

a.-maydur 129b/6

a.-maydurlar 117a/13

a.-sa 130b/5, 135b/7, 59a/7, 85a/7, 9b/10

a.-saḳ 15a/13

a.-sam 24a/4, 56b/12, 57b/13

a.-saŋ 108a/2, 134b/10, 92a/3

a.-sun 143b/3, 78b/12

a.-up 139b/12

a.-up-sen 15b/1

a.-ur 110a/1, 118a/2, 147a/12, 4a/5, 4b/5, 72a/4, 78a/6

a.-ur ėr-di 168b/1, 55a/8, 6b/13

a.-ur-men 125a/7, 136b/11, 167b/8, 29b/13, 82b/12

a.-ur mu sen 167b/8

a.-ur-sen 118b/6, 167b/14

a.-urlar 126b/6

ala al- > alal-: alabilmek

a.-mas 63a/10

ɑÓlā (< Ar. *āÓlā*) yüksek, en yüce, pek, daha

a. 113a/5

a.+ġa 40a/9

Óalāmet (< Ar. *Óalāma*^{t}) iz, nişane, işaret

Óa.+i 76b/9

Óa.+idin 154b/8

Óa.-i ġam 101b/4

Óa.+lerdin 156a/15

alar (<< *ol*+*lar*) onlar

a. 105b/4, 108b/2, 109b/11, 114b/9, 131a/11, 142b/14, 143b/5, 144b/12, 144b/15, 145a/3, 146a/15, 171a/12, 23a/2, 27a/5, 29a/11, 29a/9, 45a/6, 53b/7, 56a/5, 63b/2, 87b/3

a.+dın 164a/9, 171a/3, 82b/7

a.+ge 155a/12

a.+ġa 144b/8, 157a/8, 159a/2, 172a/9, 29a/5, 33b/2, 33b/3, 55b/15, 63b/2, 73a/9

a.+nı 112b/6, 128a/1, 138a/2, 153a/4, 155a/3, 157a/9, 160b/8, 163a/15, 171a/7, 26a/13, 63b/12, 87b/10, 163b/1, 50b/15

a.+nıŋ 21a/12, 26b/10

aldıda (< *allıda* < AT **ālıda*) önünde

a. 115a/10, 151b/13, 152a/14, 152a/15, 38b/5, 49b/4, 49b/9, 68b/6, 69b/14, 83b/1, 84b/6, 86a/7, 96b/2, 124a/6, 125a/15, 94a/4

aldıdaki (< *allıdaki* < AT **ālıdaki*) önündeki

a. 16a/4

aldıdın (< *allıdın* < AT **ālıdın*) önünden

a. 154b/4

aldıġa (< *allıġa* < AT **ālıġa*) önüne

a. 141a/7, 153b/7, 163b/11, 165b/4, 167a/4, 168a/2, 168a/3, 168b/15, 168b/8, 16a/8, 17a/2, 19b/11, 27b/5, 41a/2, 48a/15, 49b/8, 56b/2, 58b/11, 95a/9, 97a/11, 98a/1, 123b/15, 131a/11

aldılarıda (< *allılarıda* <AT **ālılarıda*) önlerinde krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 26b/10

aldılarıġa (< *allılarıġa* <AT **ālılarıġa*) önlerine krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 127b/12

aldımda (< *allımda* <AT **ālımda*) önümde krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 25a/8

aldımdın (< *allımdın* <AT **ālımdın*) önümden krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 138b/11

aldımġa (< *allımġa* <AT **ālımġa*) önüme krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 165b/5

aldıŋda (< *allıŋda* <AT **ālıŋda*) (senin) önünde krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 13a/5

aldıŋge (< *allıŋge* <AT **ālıŋge*) (senin) önüne krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 86a/2

aldını (< *allını* <AT **ālını*) önünü krş. **hāl* (TDBUÜ, 172)

a. 102a/5

aldur- (< ET (Uyg.) *al-tur-*) aldırmak, kaptırmak, esir almak (UWb.1, 94)

a.-dım 68a/13

a.-ġanını 112a/14

a.-up 116a/1, 63b/6

a.-up-men 109a/1, 142b/7

Óalem (< Ar. *Óalam*) nişan, sancak, bayrak,

alamet

Ǿa.+i 94a/1

Ǿālem (< Ar. *Ǿālam*) cihan, dünya

Ǿā. 11b/8, 27b/15

Ǿā.+de 109a/12, 154a/6, 156a/4, 166b/2, 1a/9, 33b/10, 42b/15, 43b/6, 46a/6, 48a/4, 4a/10, 4b/12, 59a/14, 83a/14

Ǿā.+deki 3b/9

Ǿā.+din 124a/7, 171a/4

Ǿā.+ge 169a/9, 17a/1, 9a/4

Ǿā.+ġa 11b/8, 28a/14, 32b/5, 51b/2, 62a/4

Ǿā.+i 1b/10, 3b/2

Ǿā.+ni 149a/3, 155b/7, 43a/11, 63a/11, 76b/5, 87a/13

Ǿālem-i cehil: bilinmezlik âlemi, bilinmeyen hususlar

Ǿa.-i c.+idin 57b/12

Ǿālem-i cihān: cihan âlemi, dünya

Ǿā.-i c. 66a/5, 99b/2

Ǿālem-i civānį: gençlik çağı

Ǿā.-i c.+de 7a/7

Ǿālem-i fānį: fâni âlem, dünya

Ǿā.-i f.+din 171b/4

Ǿālem-i ĥādiŝ: sonradan yaratılan âlem, dünya

Ǿā.-i ĥ. 26b/5, 76a/5, 85b/7

Ǿālem-i ħāric: başkaları, dış dünya

Ǿā.-i ħ.+ge 74b/9

Ǿālem-i rabbāne: rabbani, ilahi âlem

Ǿa.-i r. 3b/2

Ǿālem-i žāhir: görünen, açık âlem

Ǿā.-i ž.+din 58a/11

Ǿale'ś-śabāĥ (< Ar. *Ǿalā* +Ar. *śabāĥ*) sabahleyin, sabah vakti

Ǿa. 119a/3, 12b/2, 139b/10, 14b/10, 153a/5, 169b/10, 46b/8, 49a/1, 8b/2, 117b/1

Ǿaleyhi's-selām (< Ar. *Ǿalā* +Ar. 3. Tekil erkek şahıs eki *hi* +Ar. *selām*) selam onun üzerine olsun

Ǿa. 1a/6, 1a/7, 45a/12, 45a/5, 45a/6, 45a/8, 45a/9, 45b/11, 45b/14, 46a/4, 55b/4, 59b/15, 60a/2, 63b/12, 63b/14, 63b/15, 65b/2, 70a/1, 70b/11, 70b/7, 70b/8, 79a/1, 89b/6

Ǿa.+dın 160b/8

Ǿa.+ge 70a/10

Ǿa.+ġa 45a/3, 46a/8, 63b/12, 78b/15

Ǿa.+nı 70a/9, 70b/13

alış- (< ET *alış-*) birbirinden almak

a.-ıp 54b/15

Ǿālį (< Ar. *Ǿālį*) yüksek olan, yüce, ulu

Ǿā. 70a/9

Ǿālį-ķadr (< Ar. *Ǿālį -ķadr*) değeri yüce olan kişi

Ǿā. 168b/7

Ǿālim (< Ar. *Ǿālim*) ilim sâhibi olan (kimse), bilici, bilen

Ǿā. 61b/6

Ǿā.+dür-men 4a/10

Ǿā.+ġa 33b/10

Ǿā.+ler 85a/6

Ǿā. mü 109a/2

Ǿā.+rak 25b/1

Ǿālim-i vaķt: zamanın âlimi

Ǿā.-i v. 121a/13

Ǿalįm (< Ar. *Ǿalįm*) her şeyi bilen

Ǿa. 171a/6

Allāh (< Ar. *Allāh*) her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda

A. 166b/7, 36b/9, 172a/3, 59b/14

Ǿallāme (< Ar. *Ǿallāma*^{t}) çok alim, çok bilgili, her şeyi bilen, her ilimde üstat olan kimse

Ǿa.+si 22a/11

altı (< ET *altı*) altı, sayı adı

a. 136b/3, 33b/15, 34a/1, 34a/11, 38a/1, 42b/5

altınçı (< ET *altınç+ı*) altıncı, sayı adı

a. 26a/3, 41b/4, 41b/7, 61b/1, 61b/10

altmış (< ET *altmış*) altmış

a. 75b/7

altun (< ET *altun*) altın

a. 139b/11, 139b/12, 140a/12, 140a/3, 140a/9, 148a/11, 148a/13, 148a/3, 148a/4, 14a/1, 14a/2, 150a/13, 15a/15,

15a/7, 15b/8, 16b/6, 29b/6, 53b/10, 53b/9, 55a/14, 55a/8, 99b/2

a.+dın 15a/9, 15b/6, 26b/13

a.+larnı 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15b/4

a.+nı 15a/14, 15b/1, 30a/4, 53b/9, 150a/12, 150b/3

a.+nıŋ 16b/13

ālūde (< Far. *ālūda*) bulaşmış, bulaşan

ā. 20b/12

ālūde ḳıl-: bulaştırmak

ā. ḳ.-maḳ 29b/3

ā. ḳ.-ur ėr-di 35b/14

ālūde-yi ḫāk-i ġurbet: gurbet toprağına bulaşmış

ā.-yi ḫ.-i ġ. 159b/15

ālüfte (< Far. *ālufta*) alışık, müptela, düşkün (kimse)

ā. 40b/3

Óām (< Ar. *Óāmm*) seçkin olmayan, umuma hitap edecek seviyede olan, sıradan

Óā.+ġa 88a/10

Óā.+nı 85a/13

amān (< Ar. *amān*) **1.** eminlik, korkusuzluk

amān bol-: emin olmak, korkusuz olmak

a. b.-sam 19a/10

amān tap-: güven bulmak

a. t.-tı 75a/6

a. t.-mas-men 99b/4

a. t.-ḳanı 162a/2

2. fırsat, müsaade

amān bėr-: müsaade etmek, fırsat vermek

a. b.-di 68b/1

a. b.-gil 108a/8

3. bağış, af

amān tile-: af dilemek

a. t.-di 68b/1

amānlıḳ (< Ar. *amān* +Tü.+*lıḳ*) korkusuzluk, emniyette olma krş. **amānlik**

amānlıḳ tap-: emniyette olmak, emniyet bulmak

a. t.-ay 21a/5

amānlik (< Ar. *amān* +Tü.+*lik*) korkusuzluk krş. **amānlıḳ**

a.+i 11b/5

Óamel (< Ar. *Óamal*) iş, niyet, eylem

Óamel ḳıl-: (gereğince) iş görmek, hareket etmek

Óa. ḳ.-ġıl 161b/10

Óa. ḳ.-may-sen 28b/7

ammā (< Ar. *ammā*) ama, fakat, öte yandan, lâkin

a. 101b/12, 101b/15, 103b/4, 104b/11, 104b/2, 105b/12, 106b/12, 107a/7, 107b/4, 10a/12, 10a/3, 10b/13, 10b/2, 10b/6, 110b/11, 111a/10, 111a/9, 112a/12, 112a/6, 114a/15, 114a/9, 116a/8, 117a/2, 117a/3, 120a/10, 121b/9, 122a/7, 122b/6, 126a/12, 127b/8, 129b/15, 12b/10, 131a/12, 132a/6, 133b/1, 134a/13, 134b/11, 135a/6, 136b/4, 137a/3, 137b/14, 138b/5, 139a/4, 13a/13, 13b/14, 141b/12, 144a/15, 144b/1, 144b/10, 144b/12, 144b/6, 145b/11, 145b/15, 146a/1, 146a/11, 146a/7, 147a/14, 152a/1, 153b/7, 154a/3, 154b/3, 154b/6, 155b/12, 155b/3, 156a/13, 156a/3, 156a/6, 158a/15, 158a/3, 159a/14, 159b/3, 15b/10, 15b/9, 160a/7, 160a/9, 160b/10, 162a/7, 162b/4, 163a/1, 165b/12, 166b/10, 170a/3, 170b/4, 17b/2, 17b/7, 18a/11, 18a/7, 19b/11, 19b/12, 20a/15, 23b/5, 23b/9, 24a/2, 26a/12, 28b/10, 28b/9, 29b/8, 31b/13, 32a/9, 33b/7, 33b/8, 34a/15, 34b/5, 36a/1, 41b/1, 42b/10, 43b/10, 45b/1, 45b/6, 45b/7, 45b/9, 46a/14, 46a/9, 47b/5, 48b/15, 49a/10, 49a/12, 49a/8, 49b/4, 4a/6, 51a/12, 52a/13, 52a/4, 53a/5, 54b/1, 54b/4, 55b/11, 56b/15, 57b/11, 57b/7, 57b/9, 59a/4, 5a/4, 5a/7, 5b/13, 60b/3, 61b/14, 62a/15, 62b/14, 62b/15, 64a/7, 64b/1, 64b/6, 65a/9, 65b/13, 65b/4, 67a/2, 67a/5, 67b/3, 68a/4, 69b/15, 6b/7, 70a/11, 72a/14, 74b/1, 74b/5, 75a/10, 75b/14, 76b/3, 78b/14, 79a/9, 79b/13, 7a/1, 7a/6, 7a/8, 7b/12, 80b/5, 80b/8, 81a/14, 81a/6, 82a/10, 82b/2, 84a/13, 84b/12, 84b/8, 85a/1, 86a/8, 86b/14, 87a/15, 88a/4, 88b/4, 88b/9, 92a/1, 92b/11, 94a/11, 94a/14, 95b/8, 96a/9, 98b/12, 99b/7, 9a/2, 9b/3, 9b/4

ān (< Far. *ān*) güzellik, alım, cazibe

ā. 40b/10, 40b/14

ā.+ını 9b/4

ā.+ıŋdadur 29a/12

ana (< ET *ana*) anne

a. 160a/14, 160b/3, 163b/7, 164a/1, 58a/15

a.+dın 105b/15, 131a/11

a.+ları 107a/4

a.+larıdur 33b/13

a.+larıġa 35b/4

a.+larnı 161a/5

a.+m 132a/5, 159b/10, 161a/15

a.+mnı 130a/7, 132a/4

a.+nı 132a/6, 132a/7, 22b/10

a.+sı 129b/2, 158b/11, 158b/15, 159b/3, 161b/3, 171a/7, 35b/3, 86a/12, 86b/1, 95a/13

a.+sıdın 63a/9

a.+sıġa 143b/14

a.+sını 129a/5, 129b/2, 131a/11, 132a/8, 161b/3, 171b/1, 22b/9, 32b/14

aŋa (<**an+ga*) ona

a. 102b/1, 102b/5, 103b/10, 104b/5, 105a/1, 109a/7, 109b/8, 111a/11, 113a/8, 117b/3, 118b/12, 120a/4, 126b/15, 127a/13, 130b/7, 130b/8, 131b/5, 132b/11, 137a/3, 137b/15, 13a/8, 143b/12, 14a/1, 150a/1, 151a/1, 151a/7, 157b/15, 158a/4, 158a/5, 158b/1, 158b/12, 158b/13, 158b/14, 158b/2, 158b/3, 159a/10, 159b/1, 159b/12, 159b/4, 15a/5, 15b/13, 160b/5, 161b/14, 162b/10, 162b/11, 162b/12, 162b/13, 163b/7, 164a/1, 165a/9, 165b/7, 166a/12, 166a/6, 166b/1, 167a/1, 168a/4, 168b/13, 168b/3, 169a/11, 169b/7, 169b/8, 170b/10, 171a/10, 171a/3, 171b/4, 171b/8, 17b/1, 17b/3, 20b/2, 20b/3, 23b/8, 26b/15, 27a/12, 29b/1, 2a/10, 2a/12, 31a/3, 31b/12, 32b/13, 33a/12, 33b/7, 34a/1, 34a/6, 35a/2, 35b/1, 38a/3, 38b/9, 39a/15, 40b/5, 40b/9, 43a/2, 43a/9, 44b/1, 44b/4, 44b/8, 47a/10, 49a/4, 4b/5, 50b/3, 51a/8, 51b/12, 51b/13, 53a/11, 53a/12, 54a/8, 55b/1, 58b/13, 59a/1, 59b/3, 5b/2, 60a/14, 60b/12, 61b/7, 62b/1, 63a/11, 63b/6, 64a/11, 65b/2, 68a/3, 6b/10, 76a/11, 76a/3, 76a/6, 80a/4, 83b/12, 84b/9, 85a/8, 89a/12, 93b/8, 97b/2

analıḳ (<*ana+lıḳ*) annelik krş. **analik**

a. 159b/14

analik (<*ana+lik*) annelik krş. **analıḳ**

a. 35a/2

Óanāśır (< Ar. *Óanāśir*) unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar

Óa.+ım 31b/9

Óanāśır-ı erbaÓa: madde âleminin özünü oluşturduğuna inanılan dört unsur (su, hava, ateş, toprak)

Óa.-ı e.+nı 24b/11

Óanber (< Ar. *Óanbar*) amber, güzel koku, balıktan elde edilen yumuşak, kokulu siyah bir madde

Óa. 135a/14

Óa.+in 126b/4

Óanber-sirişt (< Ar. *Óanbar* +Far. *sirişt*) anberle, güzel kokuyla yoğurulmuş

Óa. 143a/12

ança (<**an+ça*) o kadar, onca, öylece

a. 103b/4, 108b/1, 10a/14, 113a/7, 119a/3, 120a/12, 128a/8, 128b/12, 136b/1, 136b/5, 139b/5, 139b/8, 145a/14, 150b/12, 151a/3, 151b/10, 158b/2, 15a/10, 15a/11, 15a/7, 160b/14, 16b/10, 20b/14, 23a/15, 24b/14, 40b/9, 42b/7, 45a/7, 48a/13, 48b/13, 49b/11, 55a/14, 59a/14, 59b/11, 64a/5, 66a/4, 66a/6, 68a/12, 69b/14, 6b/7, 74a/7, 78b/12, 78b/13, 79a/4, 7a/5, 88a/1, 90a/3, 93a/9, 9b/5

a.+sı 19a/5

anda (<**an+da*) onda, orada

a. 125a/2, 150a/15, 152a/7, 154a/12, 154a/3, 161b/1, 162b/8, 164a/6, 164a/7,

164b/2, 166a/11, 166a/6, 169b/1, 169b/14, 169b/4, 170a/11, 170a/2, 170b/1, 34b/8, 41a/9, 44b/7, 45a/11, 4b/5, 73a/11, 74a/7, 86b/2, 91a/13, 92a/2

andaġ (< ET *anteg* < **an+ı teg*) o kadar, onca, öyle, bu tarzda

a. 106b/15, 106b/6, 109a/5, 10b/3, 111a/10, 111a/12, 113a/12, 117a/5, 117b/9, 119b/12, 120b/14, 126a/15, 126a/5, 129a/12, 130a/13, 131a/8, 133a/10, 133a/8, 133a/9, 139a/11, 139a/9, 13b/4, 145b/11, 148b/5, 149b/7, 152b/3, 155a/11, 157a/1,

157a/3, 157b/1, 158b/12, 159a/14, 159a/6, 15b/13, 161a/10, 161a/13, 161a/5, 161b/10, 161b/8, 162a/15, 162a/5, 162b/1, 162b/10, 162b/9, 166a/14, 166b/1, 166b/13, 167a/12, 168a/3, 168a/9, 170a/10, 170a/13, 170a/15, 171b/3, 171b/6, 19b/11, 1a/2, 1b/6, 21a/4, 22b/2, 28b/13, 2a/12, 2a/13, 32b/10, 33a/5, 34a/2, 34a/3, 34a/8, 34b/5, 86a/9, 35a/10, 39a/11, 39a/12, 3b/15, 3b/5, 40a/14, 41b/13, 42b/11, 42b/8, 43b/13, 44a/1, 44a/11, 44b/9, 46a/15, 47a/7, 47b/10, 51a/1, 51a/4, 55a/7, 59a/9, 5a/13, 60a/7, 60b/11, 63a/9, 63b/4, 6b/10, 84a/9, 89b/14, 89b/5, 94a/10, 9b/14

andın (<**an+dın*) ondan, oradan

a. 102a/13, 105b/15, 106a/10, 113a/6, 113b/13, 118b/6, 120b/5, 127a/9, 135a/15, 135b/5, 136a/14, 13b/14, 140a/6, 141a/7, 143b/3, 145a/12, 145a/13, 146a/11, 149b/10, 150a/7, 154b/7, 154b/9, 163b/5, 165a/10, 165a/11, 165b/13, 165b/3, 166a/7, 168a/2, 168a/3, 170a/12, 170b/1, 171a/7, 18b/6, 19b/1, 20b/12, 25b/12, 26b/11, 26b/14, 27a/2, 29a/2, 2b/13, 2b/6, 30a/9, 31a/10, 31a/15, 32a/7, 35a/14, 39b/8, 3a/6, 40b/8, 44a/13, 45a/13, 45a/8, 46b/2, 47a/4, 53b/8, 54b/6, 56a/12, 56a/13, 58b/13, 58b/2, 59a/2, 60b/1, 60b/5, 60b/9, 64b/7, 66a/3, 66b/6, 66b/7, 69b/8, 74b/7, 85b/5, 86a/1, 86a/10, 88b/15, 8a/1, 8a/11, 91b/2, 99b/3, 120b/6, 66a/15

ān-heme (< Ar. *ān* +Far. *hama*) cümlesinden, hepsinden

ā. 150b/14, 103b/5, 115b/12, 149b/12, 52b/12, 64b/6, 72a/13, 86a/4, 86b/14, 92a/15

anı (<**an+ı*) onu

a. 100a/2, 103b/11, 103b/12, 103b/8, 103b/9, 104b/5, 107a/15, 109a/6, 110b/8, 111b/11, 111b/15, 112a/5, 114b/7, 114b/8, 115a/8, 117b/1, 120a/3, 120b/4, 120b/9, 121b/6, 123a/9, 123b/15, 124a/13, 124a/4, 128a/4, 129b/7, 12b/1, 130b/6, 132b/1, 133a/2, 138a/6, 139a/11, 13a/13, 141b/9, 142a/11, 142b/10, 142b/6, 142b/9, 145a/10, 145a/11, 146b/13, 146b/7, 147b/6, 149b/10, 149b/12, 151a/7, 152b/1, 154a/13, 154a/4, 154a/5, 154b/1, 154b/2, 154b/4, 154b/7, 155a/14, 156a/10, 156a/11, 156a/13, 156b/15, 157a/5, 157a/6, 157b/9, 158a/14, 158a/2, 158b/1, 158b/11, 158b/6, 158b/7, 158b/9, 159a/1, 159a/14, 159b/1, 160a/4, 160a/7, 160b/9, 161a/13, 161a/3, 161a/4, 161b/3, 163a/10, 163a/4, 163b/1, 163b/15, 163b/8, 163b/9, 164b/10, 164b/4, 164b/9, 165a/10, 165a/15, 165a/8, 165b/15, 165b/3, 166a/13, 166a/3, 166a/9, 166b/3, 166b/6, 167b/4, 168a/15, 168b/10, 169a/4, 169a/7, 169b/15, 16b/1, 170a/2, 170a/4, 170a/5, 170b/15, 170b/9, 171a/2, 171a/3, 171a/8, 172a/1, 17b/10, 19a/1, 1a/4, 1a/6, 1b/12, 20b/3, 24a/3, 24a/6, 24a/7, 26a/10, 27a/13, 27a/9, 28a/4, 29a/15, 29a/6, 29b/12, 2a/2, 2b/13, 2b/2, 2b/3, 2b/5, 30b/12, 30b/2, 31a/9, 32a/12, 32a/7, 34b/14, 35a/12, 35a/3, 36b/10, 37a/2, 37b/2, 38a/14, 38a/4, 38a/5, 38b/6, 39b/13, 39b/3, 40a/1, 40a/11, 41a/15, 41b/15, 42a/12, 42b/14, 42b/9, 43a/5, 44a/15, 44a/2, 44a/3, 44a/7, 44b/3, 44b/6, 45a/1, 45a/14, 45a/7, 45b/1, 45b/2, 46a/13, 46b/2, 48b/10, 48b/7, 4a/12, 4b/9, 50a/10, 50a/9, 52a/2, 53a/11, 54a/15, 54b/5, 54b/6, 54b/7, 54b/9, 55a/14, 55a/3, 56a/4, 56a/5, 57a/4, 57b/1, 57b/11, 58a/12, 59a/8, 59b/10, 5a/8, 60a/10, 60a/14, 60a/5, 60b/4, 60b/8, 63a/1, 64a/6, 65b/12, 68a/8, 69a/15, 69a/7, 70a/12, 72a/4, 81a/7, 82a/12, 82b/15, 85a/1, 85b/2, 87a/10, 87a/13, 87b/14, 88a/11, 88b/7, 89a/2, 91a/10, 92a/7, 93b/12, 94a/15, 96a/8, 98a/1, 9b/14, 9b/7

anıŋ (<**an+ıŋ*) onun

a. 107a/1, 108a/11, 120a/5, 120a/8, 125a/15, 129a/13, 133a/3, 137b/10, 141b/1, 141b/2, 142a/10, 142b/4, 143a/10, 143a/4, 143a/6, 143a/8, 146a/1, 147b/5, 150b/5, 152a/1, 153a/8, 154b/12, 155b/7, 158a/1, 158a/14, 158a/3, 158b/10, 159a/12, 159b/1, 161a/3, 161b/10, 161b/2, 162b/2, 162b/3, 163a/5, 163b/6, 164b/15, 165b/4, 166b/4, 166b/5, 167a/10, 167a/13, 167b/10, 168a/1, 168a/12, 168a/13, 168a/15, 168b/11, 168b/2, 168b/3, 168b/5, 168b/8, 169a/11, 169a/14, 169a/6, 169b/11, 169b/15, 169b/5, 170a/3, 170a/5, 170b/2, 170b/6, 171a/1, 171b/13, 1a/9, 1b/12, 20b/7, 28b/14, 29a/12, 2a/6, 2a/8, 2b/1, 2b/2, 2b/4, 31a/3, 31a/9, 31b/8, 32a/1, 33a/14, 33b/2, 34a/7, 34b/2, 35a/10, 35a/13, 35a/2, 36a/3, 36b/1, 37b/13, 37b/6, 38b/1, 38b/4, 39a/1, 3a/10, 3a/9, 3b/7,

40a/15, 42a/3, 42b/5, 43a/10, 43a/7, 44a/14, 44b/13, 44b/4, 45a/15, 45a/9, 46a/11, 47a/8, 60a/3, 63b/9, 70a/15, 87a/13, 93b/12, 93b/7, 98a/7

a.+da 43b/14, 158b/9

a.+dadur 147b/5

a.+dın 146b/11, 161b/11, 163b/2, 43b/13, 44a/6, 45b/5, 154b/2, 35a/13, 40b/7, 170b/15

ānį (< Ar. *ān* +nispet eki *-į*) bir anda, hemen, o anda

ā. 44b/5

aŋla- (< ET *aŋla-*) anlamak, idrak etmek

a.-dı 55a/7

a.-maḳlıḳ 55a/4

a.-may 52b/13

a.-ylı 55a/4

aŋlat- (<*aŋla-t-*) anlatmak

a.-tı 139a/12

ant (< ET *ant*) ant, yemin

a. 98a/7

Óār (< Ar. *Óār*) utanma, haya, utanılacak şey, ayıp

Óā. 117b/12, 17b/12, 63b/9

Óār ḳıl-: utanmak, hicap duymak

Óā. ḳ.-ıp 118a/7

ara (< ET *ara*) ara, arasında

a.+da 106b/1, 108b/7, 147b/12, 35a/13, 50a/10, 50b/1, 61a/13, 81a/8, 84a/3, 88b/6, 90a/14, 91b/9

a.+ġa 110a/2, 129b/4, 131a/4, 146a/9, 146b/1, 154b/5, 159a/1, 169b/8, 30a/10, 56b/8, 68a/15, 72b/2, 74b/14, 81a/7

a.+mızda 45a/15

a.+mızdın 143a/2, 144b/13, 155a/6

a.+sıda 10b/11, 10b/13, 110b/14, 11a/6, 133a/15, 147a/4, 155a/3, 155a/7, 155a/9, 157b/2, 158a/10, 158a/7, 163a/12, 16a/12, 32b/1, 36a/13, 42a/8, 45b/2, 61a/15, 61a/5, 63a/3, 64b/8, 66b/4, 70b/1, 82b/13, 83a/1

a.+sıdaki 78b/10

a.+sıdın 104a/10, 16b/1, 58a/5, 7b/6, 81a/15, 89b/5

a.+sıge 28a/8

a.+sıġa 30b/15, 63a/2

ārā (< Far. *ārā*) süs **krş. ārāy**

ā. 155a/8

ÓArab (< Ar. *ÓArab*) Arap yarımadasında ortaya çıkan Sâmî bir kavmin adı

Óa. 89b/14, 94a/8, 94a/9

Óa.+da 113b/1

ÓArabį (< Ar. *ÓArab* +nispet eki *-į*) Araplara ait olan, Arapça

Óa. 158b/3

AÓrābį (< Ar. *aÓrābį*) çölde yaşayan göçebe Arap (Ar.Eng.Dic., 55a.)

A. 84a/6, 85a/15, 85a/8, 85b/1, 85b/10, 85b/12, 85b/4, 85b/8, 86a/11, 86a/6, 94a/11, 86a/15, 86a/2, 86a/9, 86b/10, 86b/11, 86b/12, 86b/13, 86b/14, 86b/3, 94a/9

A.+ġa 85a/9, 85b/5

A.+ni 86b/12

aralıġ (<*ara+lıġ*) **1.** uzaklık

a.+ım 52a/1

2. dar yol

a.+nı 69b/12

aralıḳ (<*ara+lıḳ*) aralık

a.+ıda 18b/9

ārām (< Far. *ārām*) durma, dinlenme, rahat, huzur

ā. 110a/6, 112b/5, 118b/4, 119a/2, 119a/3, 123b/9, 124a/10, 124a/5, 13a/10, 149b/2, 19a/4, 24a/4, 50a/15, 54b/1, 56a/1, 69b/12, 92a/7

ārām-ı cānį: gönül rahatlığı, can eğlencesi

ā.-ı c. 18b/14

ārāste (< Far. *ārasta*) süslü, süslenmiş, bezenmiş

ā. 25a/10, 31a/4, 33b/8, 37b/6, 42b/11, 42b/6, 80a/4, 92a/10

ā.+dür 170b/15

ārāste ḳıl-: süslemek, hazırlamak, düzenlemek

ā. ḳ.-ıp 115b/14, 13a/1, 18a/13, 23a/5, 48a/1, 83b/2, 9b/15

ārāy (< Far. *ārāy*) donatılmış, süs **krş. ārā**

ā. 46b/13

ārāyiş (< Far. *ārāyiş*) süs, zinet, bezek

ā. 80a/6

arıġ (< ET (Uyg.) *arıḳ*) temiz, saf

a. 74a/8

arıġlıġ arıġlıḳ (< *arıġ+lıġ*) temizlik, saflık krş.

a.+nı 68b/12

arıġlıḳ arıġlıġ (< *arıġ+lıḳ*) temizlik, saflık krş.

a.+dın 68b/12

Óārıż (< Ar. *Óāriđ*) sonradan ortaya çıkan

Óārıż bol-: sonradan ortaya çıkmak

Óā. b.-dı 163b/3

Óārıż (< Ar. *Óāriđ*) yanak

Óā.+ıġa 33a/12

ārį (< Ar. *ārį*) evet, çok iyi, gerçekten

ā. 32b/2, 45b/9, 74b/1, 85b/12, 92b/11, 104a/6, 105a/5, 162a/12, 164b/11, 166b/1, 170b/3, 170b/13, 171a/5, 62b/14, 70a/11

arḳa (< ET (Uyg.) *arḳa*) **1.** sırt

a.+mġa 78a/15

a.+nġa 24a/7

a.+sıdın 18b/12

a.+sıġa 18a/6, 19a/11

2. arka (yön)

a. 80b/9

a.+mdın 133b/8

a.+nġa 99b/9

a.+sıda 81a/15, 135a/13

a.+sıdın 11a/12, 33a/2, 166a/11

3. takip eden, peşi sıra gelen, peşinden

a.+mızdın 100b/5

a.+ŋdın 118b/2

a.+sıdın 56b/13, 86a/11, 86b/15, 93b/12, 101a/10, 104b/6, 127b/2, 127b/3, 133b/12, 150b/10, 150b/11, 151a/10, 163a/15

a.+sıġa 91a/15, 92b/8, 93b/6, 101b/15

ārmān (< Far. *ārmān*) talep etme, isteme

ārmān ḳıl-: talep etmek, istemek

ā. ḳ.-ur 12a/1

arslan (< ET *arslan*) aslan

a. 35a/9

art- (< ET (Uyg.) *art-*) artmak, çoğalmak

a.-ar 150b/1

artuḳ (< ET *artuḳ*) artık, fazla, ziyade

a. 11a/11, 144a/15, 41b/9, 65b/6, 84b/14

aruḳ (< ET (Uyg.) *aruḳ*) yorgun, zayıf düşmüş

a. 10a/9

aruḳlıḳ (< *aruḳ+lıḳ*) yorgunluk

a.+ıdın 63a/2

Óarūs (< Ar. *Óarūs*) gelin

Óa. 156b/9, 161b/14, 167a/1, 32b/13, 43a/8, 47a/10, 56a/14, 87a/5

Óa.+ı 56b/1

Óa.+ıġa 56a/15

Óa.+nı 144a/3, 65b/7

Óarus-ı Rūmį: Anadolulu gelin

Óa.-ı R. 103a/15

Óarūs-ı ĥücre-nişįn: odada oturan gelin

Óa-ı ĥ. 87a/5

Óarż (< Ar. *Óarđ*) bir büyüğe sunma, bildirme

Óa. 62a/9

Óa.+ımnı 111b/8

Óa.+ını 10b/12

Óa.+ıŋ 90b/2

Óa.+nı 118a/10

Óarż bol-: sunulmak

Óa. b.-up 54a/9

Óarż ḳıl-: arz kılmak, sunmak

Óa. ḳ.-dı 24a/10, 107a/7, 107a/9, 114b/4, 118b/13, 131a/5, 151b/11, 155a/5, 163a/9, 164b/3, 169a/2, 170b/7, 30a/11, 30a/4, 42a/13, 42b/2, 46b/6, 50a/8, 53b/13, 53b/4, 55b/14, 55b/9, 63b/8, 69b/9, 71a/4, 72a/8, 81a/8, 83b/8, 87b/5, 94b/15

Óa. ḳ.-dılar 109a/9, 118b/9, 147b/7, 157a/12, 28a/7, 70a/13

Óa. ḳ.-dım 38b/11

Óa. ḳ.-ġanları 153b/2

Óa. ḳ.-ġıl 171b/8, 24a/5

Ǿa. ḳ.-ġunça 55b/8

Ǿa. ḳ.-ıp 125b/11, 125b/8, 35a/1, 61b/14, 84a/9

Ǿa. ḳ.-maḳ kerek 42b/7

Ǿa. ḳ.-may 62a/13

Ǿa. ḳ.-sam 111b/8

Ǿa. ḳ.-ur 125a/9

Ǿa. ḳ.-ur-men 59b/12

Ǿarż-ı Ĥāl: halini anlatmak, ne durumda olduğunu izah etmek krş. **Ǿarż-ı aĥvāl**

Ǿa.-ı ĥ.+ni 51b/9, 85b/11

Ǿa.-ı ĥ.+ini 22a/9, 51b/15, 6a/6

Ǿarż-ı Ĥāl ḳıl-: halini anlatmak

Ǿa.-ı ĥ. ḳ.-dı 8b/8

Ǿarż-ı aĤvāl: halini anlatmak, ne durumda olduğunu izah etmek krş. **Ǿarż-ı Ĥāl**

Ǿa.-ı a.+ini 90a/10

arż (< Ar. *arż*) dünya, yeryüzü

a.+ḳa 162b/11

ārzū (< Far. *ārzū*) istek, dilek

ā. 150a/7, 156a/4, 171a/9

ā.+m 165b/4, 71a/15, 71a/5

ā.+sı 130b/12

ārzū ḳıl-: istemek, arzu etmek

ā. ḳ.-dı 67b/5

ā. ḳ.-ġandur 117b/7

ā. ḳ.-sa 143a/12

ā. ḳ.-ur-men 134b/8

ā. ḳ-urlar 120a/5

ārzū-yı hèç: hiçlik arzusu, hiç olma arzusu

ā.-yı h. 76a/3

ārzū-yı iĥtiyāc: ihtiyacını karşılama arzusu

ā.-yı i. 144b/10

ārzū-yı viśāl: kavuşma arzusu

ā.-yı v.+imni 20b/9

ārzūluḳ (< Far. *ārzū* +Tü.+*luḳ*) arzulu, istekli

ā.+dur-men 74a/11

as- (< ET *as*-) asmak, bağlamak

a.-ḳan 89a/10, 89a/8

a.-saŋ 133a/10

Ǿaśā (< Ar. *Ǿaśā*) uzun sopa, değnek, baston

Ǿaśā-yı āheṇın: demir çubuk, demir asâ

Ǿa.yı ā. 115a/7

Āśaf özel ad, Süleyman peygamber'in ünlü vezirinin (Asaf bin Berhiya) ismi

Ā.+nı 78b/15

Ǿaśā-keş (< Ar. *Ǿaśā* +Far. *kaş*) kör yedekçisi, körün yardımcısı

Ǿa.+ni 130b/8, 131a/1, 131a/2, 131a/6

Ǿaśā-keşį (< Ar. *Ǿaśā* +Far. *kaş,* Far. *į*) bir kör yardımcısı

Ǿa. 130b/6

āsān (< Far. *āsān*) kolay

ā. 108b/6, 120a/6, 134b/10, 142b/5, 7a/4, 93b/10

ā.+dur 109a/2, 15a/7, 55a/4, 5a/4

āsān ḳıl-: kolaylaştırmak

ā. ḳ.-maḳ 28a/3

ā. ḳ.-ur 142b/10

ā. ḳ.-ur ėr-di 48b/12

āsānį (< Far. *āsān* +nispet eki *-į*) kolayca, kolaylıkla

ā. 56b/13

āsānlıḳ (< Far. *āsān* +Tü.+*lıḳ*) kolaylık

ā. 125b/9

ā.+ḳa 65a/6

āsāyiş (< Far. *āsāyiş*) emniyet, güvenlik

ā. 131b/14

Ǿasel (< Ar. *Ǿasal*) bal

Ǿa.+ni 65a/15, 66a/13

Ǿases (< Ar. *Ǿasas*) asayişi korumak için kol gezen gece devriyesi

Ǿa. 88b/12

Ǿa.+ġa 88b/12

aśĤāb (< Ar. *aśĥāb*) sahipler, bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar

a. 46a/4

a.+ları 126a/7, 70b/5

aśĥāb-ı dergāh-ı pādişāh: padişah kapısında bulunanlar

a.-d.-ı p.+lar 32b/7

aśĥāb-ı destār: sarıklılar

a.-ı d. 14a/14

aśĥāb.-ı devlet: devlet adamları

a.-ı d. 114b/6

aśĥāb-ı Kehf: Yedi Uyurlar; Kıtmir adındaki köpekleriyle birlikte, Hıristiyanlara baskı yapan hükümdardan kaçarak sığındıkları mağarada üç yüz küsur sene uyuduktan sonra tekrar uyanan yedi kişi

a.-ı K.+ni 29a/8, 45b/8, 60a/1

aśĥāb-ı şevķ: şevkli insanlar

a.-ı ş.+idin 2b/9

asıl- (< *as-ıl-*) asılmak, asılı vaziyete getirilmek

a.-dı 29a/1

a.-ıp 90b/10

a.-urlar 114b/8

āsitān-būslıķ (< Far. *āstān* +Far. *būs* +Tü.+*lıķ*) eşik öpme krş. **āsitān-būsluķ**

ā.+ķa 78b/9

āsitān-būsluķ (< Far. *āstān* +Far. *būs* +Tü.+*luķ*) eşik öpme krş. **āsitān-būslıķ**

ā.+ķa 110a/9

āsitāne (< Far. *āstāna*) eşik

ā.+niŋ 32b/8

ā.+side 114b/7

aśl (< Ar. *aśl*) esas, asıl, öz, soy

a. 95a/2, 156a/4, 1b/8

a.+ı 95b/8

a.+ıdın 58a/4

a.+ıdur 61a/8

a.+ıge 68b/1, 89b/9

a.+ıġa 156a/5, 16b/4, 72a/10

a.+ıŋa 25b/13

aśl-ı bed: kötü yaratılış

a.-ı b.ni 23a/11

aśl-ı neseb: şerefli soy

a.-ı n. 102a/8

aśl-ı perde: perdenin iç yüzü, perdenin arkasındakilerin hakikati

a.-ı p. 58a/2

aśl-ı vücūd: varlığın aslı, varlık

a.-ı v. 146b/11

aślā (< Ar. *aślā*) hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat'iyen

a. 105a/2, 144b/10, 1b/14, 1b/4, 66b/13, 67b/3, 80b/7

aśllik (< Ar. *aśl* +Tü.+*lik*) bir şeyin aslı, özü

a. 134a/9

asra- (< Mo. *asara-*) saklamak, korumak (TMEN I, § 20, s.130; Lessing 1960: 56b)

a.-p 158b/7

ast (< ET *ast*) alt, aşağı

a.+ıda 104a/15, 122a/9

a.+ıdadur 63a/9

a.+ıdın 122a/7, 122b/14, 123a/4, 169b/1

a.+ıġa 122a/4, 125a/4, 51a/6

a.+ın 80a/7

āsumān (< Far. *āsmān*) gök, gökyüzü, sema, felek

ā.+da 167b/13

ā.+dağı 13b/6

ā.+daki 79a/14

ā.+dakı 118a/2

ā.+dın 55a/8

ā.+ġa 109a/13, 130b/15, 52a/7

āsumān-ı çehār: dördüncü felek, göğün dördüncü katı

ā.-ı ç.+umnı 126a/3

aş (< ET *aş* <AT **āş*) yenilmek üzere pişirilmiş yiyecek, yemek, taam

a. 14b/12, 21b/2, 21b/3, 149b/13

a.+nı 113a/2

aş- (< ET *aş-*) aşmak

a.-ıp ėr-di 2a/11

a.-tı 117a/9

Óāşıķ (< Ar. *Óāşıķ*) sevgi ve muhabbetle bağlı olan, âşık

Óā. 103b/14, 107b/1, 123b/10, 146b/9, 153a/1, 160b/5, 19a/2, 28a/8, 32b/1, 33a/8, 43b/6, 49a/3, 50a/2, 54b/12,

54b/4, 80a/14, 80b/8, 81a/14, 85a/13, 9b/3, 123b/10

Óā.+dur 67a/3, 67a/5

Óā.+ı 151a/6

Óā.+ını 54b/2, 61b/14

Óā.+ıŋnı 17b/2, 62b/2

Óā.+lar 149b/13, 43b/12, 67a/3

Óā.+nı 116a/13, 22a/4, 26a/11, 26a/13, 54b/4b/

Óāşıḳ bol-: âşık olmak

Óā. b.-dı 112b/11, 141b/12, 149b/9, 162b/11, 162b/13, 19a/3, 65b/12, 88b/7

Óā. b.-dılar 169b/2, 16a/1

Óā. b.-gende 28b/11

Óā. b.-ġanı 111a/2, 47a/11

Óā. b.-ġānıda 84a/6

Óā. b.-up 129a/4, 141a/1, 149a/12, 28b/2

Óā. b.-ur 125a/8

Óāşıḳ-ı bį-çāre: çaresiz âşık

Óā.-ı b. 17b/2

Óāşıḳ-ı bį-ḳarār: kararsız âşık

Óā.-ı b. 113b/12, 5b/11

Óāşıḳ-ı muntažır: intizâr eden, gözleyen âşık

Óā. m.+ıŋnı 47a/6

Óāşıḳ-ı nigerān: bakan, baka kalan âşık

Óā.-ı n 110a/6, 111b/1, 112b/10, 86b/4, 103b/14, 19a/2

Óāşıḳlıḳ (< Ar. *Óāşıḳ* +Tü.+*lıḳ*) aşıklık, sevgi ve muhabbetle bağlı olma durumu

Óā. 3b/15

Óā.+ġa 29a/7

āşinā (< Far. *āşnā*) bildik, tanıdık

ā. 117a/13, 172a/3

ā.+sıdın 150a/4

āşinā bol-: tanınmak, bilinmek

ā. b.-dı 6b/14

ā. b.-ġanı 47a/13

ā. b.-maḳ kerek 57a/11

ā. b.-up 122a/2

ā. b.-urı 8a/4

āşinā ḳıl-: tanıtmak, bildirmek

ā. ḳ.-ur-men 8b/2

āşinālıḳ (< Far. *āşnā* +Tü.+*lıḳ*) tanışıklık krş. **āşinālik**

ā.+dın 23a/3

ā.+ı 123b/9

ā.+nı 23b/8

āşinālik (< Far. *āşnā* +Tü.+*lik*) tanışıklık krş. **āşinālıḳ**

ā.+i 15b/8

āşiyān (< Far. *āşyān*) kuş yuvası, mesken krş. **āşiyāne**

āşiyān-ı maġrib: güneşin batma esnasındaki yuvası, battığı yer

ā.-ı m.+ge 167a/3

āşiyāne (< Far. *āşyāna*) kuş yuvası, mesken krş. **āşiyān**

ā. 119b/14, 22b/4, 24a/12, 78a/12

ā.+din 87a/15

ā.+sidin 119b/15, 24a/5

ā.+siġa 24a/10, 24a/7

ā.+sini 24a/6

āşiyāne ḳıl-: ev kurmak, yerleşmek

ā. ḳ.-ıp 125a/2

ā. ḳ.-ıp ėr-di 124b/4

āşkār (< Far. *āşkār*) açık, meydanda, gözle görülebilen, belli krş. **āşkārā, āşkāre**

āşkār ḳıl-: açığa vurmak, belirtmek

ā. ḳ.-sam 55b/7

āşkār bol-: belli olmak

ā. b.-ur 20b/11

āşkārā (< Far. *āşkārā*) açık, meydanda, gözle görülebilen, belli krş. **āşkār, āşkāre**

āşkārā bol-: belli olmak

ā. b.-ġandur 7a/11

ā. b.-sa 65a/10

ā. b.-ur 7a/9

āşkārā ḳıl-: açığa vurmak, belirtmek

ā. ḳ.-ġan 50a/14

ā. ḳ.-ġu 135a/10

āşkāre (< Far. *āşkāra*) açık, meydanda, gözle görülebilen, belli krş. **āşkār, āşkārā**

ā. 56a/4

āşkāre ḳıl-: açığa vurmak, belirtmek

ā. ḳ.-dı 9a/7

āşüfte (< Far. *āşufta*) iffetsiz kadın, aşifte

ā. 41a/14

ā.+ni 29a/1

at **1.** (< ET <AT **ā́t*) ad krş. **aṫ (1)**

a. 44b/1

a.+ı 50b/14, 107a/2, 142b/6, 162b/3, 162b/4

a.+ıġa 58b/14, 95a/1

a.+ım 71a/15, 71a/4, 69b/10

a.+ımġa 99a/10

a.+ını 100b/8, 106b/15, 123b/7, 124a/3, 151a/3, 30b/9, 3b/10, 82b/2, 85a/11, 98a/13, 163b/9

a.+ıŋa 79a/15

2. (< ET *at*) at, bir hayvan krş. **aṫ (2)**

a. 45a/15, 45b/6

a.+ıġa 135b/14

a.+nı 45a/8

aṫ **1.** (< ET *at* <AT **ā́t*) ad krş. **at (1)**

a. 3a/12, 61a/1

a.+ını 83b/1

a.+nı 45a/13, 45b/4

2. (< ET *at*) at, bir hayvan krş. **at (2)**

a. 45b/10, 53b/11, 93b/3, 109a/13, 109b/8, 110b/10, 112b/8, 169a/14

a.+dın 165b/2

a.+ı 93b/2

a.+ımnı 170b/1

a.+ını 43b/12, 170a/11

a.+ları 169b/4

a.+larnı 170a/9

a.+nı 53b/11, 93b/3, 93b/4, 154a/4, 170a/12, 170b/1

at- (< ET (Uyg.) *at-*) atmak, fırlatmak

a.-ḳan 109a/14

a.-ken 98b/7

a.-tı 131b/1

ata (< ET (Uyg.) *ata*) baba, ata, ced

a. 104a/10, 105b/3, 107a/4, 122b/11, 122b/12, 129a/5, 129b/2, 130a/7, 131a/11, 132a/4, 132a/5, 132a/6, 132a/7, 132a/8, 163a/3, 163a/7, 171a/15, 171a/7, 22b/10, 22b/9, 41a/14, 64a/1, 64b/3, 96a/13

a.+larıdur 33b/13

a.+larıġa 55b/4

a.+m 113a/7, 136b/11, 136b/12, 136b/13, 136b/3, 136b/6, 143b/15, 161a/2, 169b/6, 169b/7, 169b/8, 55b/13

a.+mġa 165b/11

a.+mızdın 142b/15

a.+mnı 136a/15, 136a/9, 136b/14, 137b/1, 158a/5, 166a/12, 169b/3, 169b/8

a.+mnıŋ 137a/15

a.+nı 58a/14

a.+ŋ 169b/11, 41a/11

a.+ŋdın 158a/13

a.+sı 110a/10, 144b/2, 158a/2, 162b/11, 33b/7, 3b/12, 41a/13, 41a/3, 41b/2, 64b/4, 64b/5, 76a/9, 84b/10, 84b/13, 85a/4, 87b/15, 88a/13

a.+sıġa 110a/8, 130b/1, 171b/2, 88a/13, 88a/5, 88a/7

a.+sını 112a/9, 130b/1, 135b/12, 135b/13, 16a/12, 171b/2, 24a/14, 32b/15, 41a/12, 76a/8, 88a/5

ata- (< ET *ata-* <AT **āta-*) **1.** adını anmak, zikretmek

a.-madı 98a/13

2. isim vermek

a.-dılar 155b/11, 82b/2

Óaṫā (< Ar. *Óatā*) cömertçe verme, ihsan, bağış

Óaṫā ḳıl-: iyilik yapmak, bağış yapmak

Óa. ḳ.-dı 33b/6

Óa. ḳ.-ġay-sen 27a/7

Óaṫā-yı bi-sūāl: sebepsiz, karşılıksız iyilik

Óa.-yı b. 111a/6

aṫālet (< Ar. *Óatālet*) hareketsizlik, boş durma, tembellik

a. 57a/12

atasızlıḳ (< *ata+sızlıḳ*) babasızlık

a. 82b/13

Óatebe (< Ar. *Óataba*^{t}) eşik

Óa. 17a/4

Óa.+sidin 84a/3

āteş (< Far. *ātiş*) ateş

āteş-i hecr: ayrılık ateşi

ā.-i h.+de 17a/15

āteş-i cān-sūz: can yakan ateş

ā.-i c.147a/11

āteş-i Óışḳ: aşk ateşi

ā.-i Óı. 9a/10

ā.-i Óı.+nı 59a/12, 6a/12

āteş-i ṭabįÓat: huy, yaratılış ateşi

ā-i ṭ.+ni 10a/7

āteş-gede (< Far. *ātiş-kada*) ateşe tapanların mabedi

ā. 31b/5

ā.+sige 106b/2

āteşįn (< Far. *ātiş +įn*) ateşten olan, ateş renkli

ā. 33a/12

atlıġ (< *at+lıġ*) adlı, isimli krş. **atlıḳ**

a. 106a/3, 129a/4, 133a/13, 156b/9, 162a/14, 162b/2, 165b/10, 166b/15, 28b/14, 32b/13, 3b/7, 43a/8, 47a/10, 161b/14, 161b/15, 84a/6, 85a/10

atlıḳ (< *at+lıḳ*) adlı, isimli krş. **atlıġ**

a. 51a/4

av (< ET (Uyg.) *av* <AT **āb*) av

a.+da 158b/14, 159b/13, 161a/4

a.+dın 159a/4, 169a/15

a.+ge 169a/15

a.+ıġa 72a/1

a.+nı 162a/1, 165b/1

āvāre (< Far. *āvāra*) kararsız, şaşkın, perişan

ā. 165a/4

āvārelıḳ (< Far. *āvāra* +Tü.+*lıḳ*) avare olma durumu, başıboşluk, kararsızlık

ā.+ḳa 86a/14

āvāz (< Far. *āvāz*) ses, seda krş. **āvāze**

ā. 102a/4, 11a/7, 11a/8, 11a/9, 126b/10, 126b/9, 12a/9, 60b/2, 60b/9, 74a/9, 8a/10, 96b/13, 96b/14, 97a/2, 97a/3, 97a/4

ā.+dur 11a/9

ā.+ı 102a/4, 120b/13, 151a/8, 58b/8, 62a/11

ā.+ıdın 122a/8, 58a/7

ā.+ıġa 102a/10, 58b/8

ā.+ını 65b/1

ā.+ıŋdın 126b/10, 126b/11

ā.+nı 126b/11, 12a/14, 60b/6, 96b/12

āvāz ḳıl-: bağırmak, haykırmak

ā. ḳ.-dı 106a/3, 12a/2, 60b/4, 8a/5, 8a/8, 97a/1

ā. ḳ.-ġu 60b/8

ā. ḳ.-masam 97a/1

ā. ḳ.-salar 102a/3

ā. ḳ.-sam 96b/15

āvāze (< Far. *āvāza*) ses, seda krş. **āvāz**

ā. 70a/10

āvāzį (< Far. *āvāz* +Far. *į*) bir ses

ā. 110b/2, 60a/11

Óavd (< Ar. *Óavd*) geri dönme, rücû

Óavd ḳıl-: geri dönmek

Óa. ḳ.-dı 163b/7

āvįhte (< Far. *āvéĥta*) asılmış, asılı, sarkıtılmış

ā. 40b/3

Óavn (< Ar. *Óavn*) yardım etme, yardım

Óa.+idin 164b/11

Óavret (< Ar. *Óavra*^{t}) kadın, avrat

Óa. 159b/11, 40a/3, 8a/5, 99a/13

Óa.+ge 40b/12

Óa.+lerdin 40a/10, 41b/8

Óa.+ni 40b/15

Óavret-i dellāle: muhabbet tellâlı kadın

Óa.-i d. 40b/8

Óa.-i d.+ni 40b/8, 40b/9

Óavret-āne (< Ar. *Óavra*^{t} +Far. *āne*) kadınlara yakışır şekilde

Óa. 21b/2, 83b/2

Óavretį (< Ar. *Óavra*^{t} + Far. *į*) bir kadın, bir avrat

Óa. 40b/11

Óa.+dür-men 165b/8, 165a/3

avvalġı (< Ar. *evvel* +*ġı*) evvelki, önceki krş. **avvalḳı**

a. 13a/10, 148b/11, 42b/3, 8b/15, 69a/10

avvalḳı (< Ar. *evvel* +*ḳı*) evvelki, önceki krş. **avvalġı**

a. 128b/5, 133a/9, 14b/5, 14b/6, 46a/10, 56a/15, 56b/10, 57a/6, 79a/12

a.+sı 56b/15

ay- (< ET *ay-*) söylemek, demek

a.-dı 10b/6, 115b/2, 115b/6, 116a/10, 120a/6, 124a/5, 126b/11, 127a/10, 127a/12, 127a/4, 12a/11, 12a/13, 12b/2, 144b/9, 155a/10, 156a/1, 156b/12, 157a/15, 157b/6, 15b/1, 15b/6, 161a/8, 164a/1, 165b/4, 169a/11, 16a/11, 16a/5, 16a/7, 16b/6, 16b/8, 171a/7, 17a/14, 17a/9, 18a/15, 18a/2, 19a/7, 22b/11, 22b/5, 25a/15, 28a/2, 28b/5, 2a/7, 30b/8, 31a/12, 33a/13, 33a/3, 35a/5, 36a/1, 36a/12, 36b/10, 36b/15, 36b/6, 37a/2, 37a/3, 37a/4, 37a/7, 37b/10, 37b/5, 38a/13, 38b/8, 39a/11, 39a/6, 40a/3, 40a/8, 40b/7, 41a/10, 41a/14, 41a/7, 41b/12, 41b/7, 42a/11, 42a/7, 42b/2, 42b/5, 43b/1, 44a/12, 44a/14, 44a/3, 44b/10, 45a/2, 45a/3, 46a/8, 49a/1, 49a/8, 4a/15, 51b/10, 53b/15, 53b/5, 56b/9, 57a/4, 59b/6, 5a/11, 60a/15, 69b/4, 6b/10, 6b/5, 71b/12, 75b/4, 78a/14, 82b/9, 86a/4, 86b/6, 8a/12, 8b/1, 8b/3, 8b/4, 8b/5, 8b/6, 98b/6, 9a/8, 9b/1

a.-dılar 122b/1, 129b/11, 143a/3, 144b/12, 14b/12, 15a/2, 170b/14, 18b/2, 1b/1, 29a/3, 45a/12, 45a/8, 45b/12, 45b/15, 46a/12, 70a/13

a.-dım 117b/3, 117b/4, 124b/14, 146a/10, 160b/4, 170b/9, 42b/6, 75b/5

a.-dıŋ 139a/14

a.-dük 102a/15

a.-ġıl 164a/6, 21a/5

ay (< ET *ay* <AT **hāy*) **1.** ay, kamer, gök cismi

a. 22a/8, 43a/15, 162a/3, 55a/1, 57b/2, 65a/2, 98b/5, 167a/3, 157b/1

a.+nıŋ 33a/2, 66b/14

a.+nı 167b/13, 171a/2

2. ay, yılın on iki bölümünden her biri

a. 33b/15, 34a/11, 42b/5, 82b/1, 55a/2

a.+da 34a/1, 153a/2

a.+dur 38a/1

aya- (< ET (Uyg.) *aya-* , Çağ. *aya-*) esirgemek, alıkoymak (EDPT, 267b-268a; Seng., 53v.13)

a.-ġalı 49a/13

āyā (< Far. *āyā*) şaşırma, sorma, ümit ve istek ifade eder, acaba

ā. 115b/12, 88a/6

ayaġ (< ET *adaḳ*) ayak, kadem krş. **ayaḳ**

a. 102b/8, 110b/15, 144b/4, 36b/2, 40a/12, 6b/1, 86b/10, 99b/15

a.+dadur 110b/15

a.+ı 114b/7, 128b/3, 18a/7, 26b/4, 52b/1, 52b/14, 52b/3, 63a/8, 7b/8

a.+ıda 116b/11, 124a/4, 90a/10

a.+ıdın 41a/4

a.+ıġa 108a/1, 134b/15, 143a/8, 143b/6, 145a/3, 145b/3, 149a/6, 158b/5, 161b/3, 16b/5, 171b/11, 18a/13, 21b/9, 30b/4, 32a/15, 32a/8, 45b/7, 53a/1, 58a/1, 81b/4, 88a/11, 8b/10, 8b/12

a.+ım 42a/5

a.+ımdın 41a/11

a.+ımġa 112a/2, 50b/10

a.+ımnı 100b/5, 50b/8

a.+ını 100b/7, 24a/11, 57b/11, 9b/7

a.+ıŋ 51a/5

a.+ıŋda 90b/1

a.+ıŋdın 48b/14

a.+ıŋġa 134b/15

a.+larım 52b/10

a.+larını 134a/4

a.+nı 171a/15

ayaḳ (< ET *adaḳ*) ayak krş. **ayaġ**

a. 76a/7

Óayān (< Ar. *Óiyān*) açık, aşikar, gözle görülür, belli

Óa. 120a/12, 34a/9

Óayān ḳıl-: açık etmek, ortaya çıkarmak

Óa. ḳ.-ıp 146a/5

aÓyān (< Ar. *aÓyān*) ileri gelenler, eşraf

a. 64a/13

a.+ını 138b/14

aÓyān-ı büt-perest: puta tapanların ileri gelenleri

a.-ı b.+ler 15a/1

aÓyān-ı devlet: devletin ileri gelenleri

a.-ı d. 138a/1, 58b/15

a.-ı d.+i 51a/10

aÓyān-ı memleket: memleketin ileri gelenleri

a.-ı m. 12b/4, 58b/4

a.-ı m.+ni 110a/11

aÓyān-ı saltanat: saltanatın ileri gelenleri

a.-ı s. 145b/6

Ayaz özel ad

A. 107a/14, 107a/2, 107a/3, 107a/4, 107b/14, 107b/8, 108b/2

A.+dın 107a/13

A.+ġa 106b/13, 107b/6, 107b/8

A.+nı 107b/12, 107b/15

Óayb (< Ar. *Óayb*) utanılacak hal ve davranış

Óa. 84b/12

Óa.+ı 84b/12, 85a/1

Óa.+ıdın 131a/3

Óa.+ınnı 17b/6

Óa.+nı 15b/5, 83b/11, 83b/12

Óayb-nāk (< Ar. *Óayb* +Far. *nāk*) ayıplı, kusurlu

Óa. 131a/3

āyįn (< Far. *āyįn*) yol, usul, tarz

ā. 100a/9

āyįne (< Far. *āyįna*) ayna

ā.+de 142a/1

ā.+ni 142a/1

ā.+si 66b/14

ā.+sidin 10a/6

āyįne-yi sįmįn: gümüşten olan ayna

ā.-yi s. 84a/8

āyįne-yi zerrįn: altından olan ayna

ā.-yi z. 138a/13

aylan- dönmek, dolanmak krş. YUyg. *aylan-* (YUyg.TS, 24b)

a.-ġanlarġa 6a/13

aylıḳ (< *ay+lıḳ*) aylık, ….ay kadar, …aydan beri var olan krş. **aylik**

a. 52a/9

aylik (< *ay+lik*) aylık, ….ay kadar, …aydan beri var olan krş. **aylıḳ**

a. 51b/3, 52a/1

Óayn (< Ar. *Óayn*) aynı, benzer, bütün, tamamıyla

Óayn-ı ŝevāb: bütünüyle, tamamen sevap

Óa-ı ŝ. 95a/2

Óa.-ı ŝ.+dur 5b/8

Óayn-ı ḥatā: tamamıyla hata

Óa.-ı ḥ. 54b/14

Óa.-ı ḥ.+dur 39a/6

Óayn-ı cefā: tamamıyla cefa

Óa.-ı c.+dur 39a/7, 130a/9

Óayn-ı Óışḳ: tümüyle aşk

Óa-ı Óı. 57b/10

Óayn-ı aĥmaḳlıḳ: tamamıyla ahmaklık

Óa-ı a.+dür 126b/8

Óaynı (< Ar. *Óayn* +Fars. izâfet kesresi *-i*) bir şeyin benzeri, aynısı, kendisi

Óa. 115b/14, 119a/6, 122a/6

ayrıl- (< ET *adrıl-*) ayrılmak

a.-dım 23b/15, 66a/15

a.-maḳlıḳ 43b/6

a.-mas 150b/5

ayt- (< ET *ayt-*) söylemek

a.-a 114b/8, 20a/14, 41a/14, 49b/3

a.-a-sen 107b/4, 111a/7, 125b/10, 135a/8, 147a/11, 57b/9, 67b/11, 79b/12, 81b/13, 92b/11, 77b/14

a.-adur 110b/6, 11a/13, 11a/7, 132b/9, 137a/14, 137b/1, 47b/14, 48a/5, 52b/13, 53b/14, 83a/15, 84b/7, 97a/1

a.-adurġan 34b/12

a.-ay 109b/1, 146a/9, 163a/1, 98a/2

a.-gen 104a/12

a.-gençe 24a/9

a.-gey 162a/11

a.-gil 30b/1

a.-ġanıġa 81b/3

a.-ġay 41b/1

a.-ġıl 110b/10, 135a/2, 155b/15, 155b/5, 155b/9, 160b/15, 163a/11, 16a/10, 19a/6, 51a/9, 64b/5, 80a/13, 90b/2

a.-ıŋ 139a/4

a.-ıŋlar 103b/15

a.-ıp 24b/4, 107b/15, 110b/11, 115a/9, 128b/7, 160b/3, 2a/13, 51b/15, 73a/9, 85b/11, 86a/10, 98a/8

a.-ıp ėrdi 86b/11

a.-ıpdur 52b/2

a.-ıpdurlar 10a/4, 111a/12, 112a/6, 114a/1, 116b/12, 117a/2, 117b/9, 126b/13, 130a/10, 17b/10, 1a/3, 25b/10, 32b/3, 33a/9, 40a/14, 46a/1, 52a/14, 52b/5, 52b/7, 59b/7, 60b/11, 60b/7, 62a/7, 63a/9, 67a/7, 69a/6, 74a/2, 84a/9, 84b/9, 89b/9

a.-ḳalı 21b/15

a.-ḳan 135a/12, 141b/8, 145b/11, 48a/10, 48a/14, 59a/1, 86a/3

a.-ḳan ėken 75a/4

a.-ḳança 49a/7

a.-ḳanda 74b/15

a.-ḳandur 14b/8

a.-ḳanı 100a/4, 100a/6, 130b/3, 134a/15, 161a/15, 45a/14

a.-ḳanıġa 45a/15, 45b/2

a.-ḳanım 48a/13

a.-ḳanını 45b/1

a.-ḳanıŋ 54a/1

a.-ḳay-sen 138b/3

a.-ken 98b/7

a.-ḳu 121b/2

a.-ma! 2b/13

a.-madı 159b/11, 25b/14

a.-madı mu 97b/14

a.-maġay-sen 42b/4, 84a/1

a.-maḳ 114a/2

a.-maḳdın 162a/12

a.-map ėrdi 64b/1

a.-masam 135a/9, 159a/3

a.-masaŋ 135a/3, 135a/8

a.-maslıḳḳa 171b/15, 85b/1, 94b/13

a.-sa 11b/3, 42b/9

a.-sam 12a/10

a.-sang 32a/13

a.-saŋ 34b/7

a.-tı 100a/15, 100a/4, 100a/5, 100b/4, 101a/8, 103b/3, 103b/7, 104a/13, 105b/12, 106b/15, 107b/3, 107b/8, 108a/3, 108a/8, 109a/1, 109a/11, 110b/10, 111a/12, 111b/12, 112b/13, 115a/11, 115a/7, 117b/11, 117b/15, 118a/1, 118a/11, 118a/4, 11b/12, 11b/4, 120a/6, 120b/1, 121a/13, 121b/1, 121b/11, 121b/5, 127a/9, 127b/7, 129b/9, 130a/5, 130a/6, 130a/8, 131b/5, 132b/9, 133b/7, 134b/14, 135a/7, 138b/14, 139a/1, 139a/3, 13a/10, 144a/14, 145a/6, 148b/4, 149b/3, 154b/9, 155a/10, 155b/11, 156a/9, 157a/12, 157b/8, 158a/13, 159a/15, 159a/2, 160b/1, 163a/11, 165b/15, 166a/15, 167a/15, 168b/10, 168b/4, 169a/3, 169b/11, 169b/9, 170a/15, 170b/4, 171a/15, 171a/9, 18a/5, 22a/12, 22a/9, 24a/1, 25b/1, 26a/8, 27a/12, 29a/10, 29a/8, 29b/2, 31b/4, 34a/11, 35b/11, 41b/1, 44a/7, 46b/4, 47a/15, 47b/3, 47b/7, 48a/11, 48a/12, 48a/3, 48a/5, 48b/13, 49a/12, 49b/3, 50a/13, 50b/11, 50b/7, 51a/14, 51a/8, 52a/10, 52a/11, 52a/14, 52a/3, 52b/13, 52b/15, 52b/2, 52b/5, 52b/7, 53a/6, 53b/7, 54a/12, 54b/12, 54b/13, 55b/13, 56a/9, 56b/15, 56b/2, 57a/12, 57a/6, 57b/4, 59a/4, 59b/10, 59b/12, 59b/13, 5a/2, 60b/5, 61a/10, 61a/11, 61b/8, 62b/7, 64b/12, 64b/2, 64b/5, 65a/10, 65a/8, 66a/12, 66a/15, 66b/3, 66b/4, 66b/7, 67a/10, 67a/6, 68a/4, 68b/14, 68b/9, 69a/10, 69a/6, 6a/6, 70a/4, 70a/6, 70b/8, 72a/3, 72b/2, 72b/6, 73a/1, 73b/10, 74a/11, 74a/5, 74b/1, 74b/12, 74b/6, 75b/10, 76a/1, 76b/14, 76b/7, 76b/9, 77a/5, 77b/10, 77b/13, 78a/3, 78a/7, 78b/10, 9b/1, 79b/11, 79b/15, 81a/1, 81a/11, 81b/14, 81b/5, 82b/11, 84a/15, 84b/11, 84b/2, 84b/5, 85a/15, 5a/5, 85a/7, 85b/12, 85b/13, 86a/13, 86a/7, 86b/1, 86b/4, 87a/12, 87b/13, 87b/14, 88b/4, 89b/13, 90b/4, 91a/1, 91a/7, 92b/11, 92b/4, 93a/15, 93b/9, 94a/13, 94a/15, 94a/9, 96a/13, 96b/15, 96b/2, 96b/4, 96b/7, 97a/9, 97b/15, 97b/5, 98a/10, 98b/12, 98b/9, 99a/13, 99a/14, 99a/6, 99b/2, 9b/5, 11a/15

a.-tılar 128a/4, 135a/10, 148b/13,

14b/4, 14b/7, 27b/10, 55b/4, 58a/13, 58b/12, 58b/7, 63a/14, 70b/10, 78b/2, 79a/11, 79a/13, 79a/6, 83a/13, 94a/10, 94a/9, 65b/3
a.-tım 161b/10, 166a/8, 35b/5, 61a/9

a.-u-sizler 29a/6

a.-updur 45b/13

a.-ur 111b/4, 135a/13, 146a/2, 155a/4, 158a/10, 158a/12, 81a/9, 85b/14, 85b/15, 8b/10, 99b-8

a.-ur ėrdi 128a/15, 155a/3, 158a/6, 47b/10, 48b/6, 68b/6, 88b/14

a.-ur ėrdiler 14a/8

a.-ur-men 81a/12

a.-ur-sen 114a/8, 118a/1, 11a/15, 11b/3, 16a/7, 25a/7, 29a/4, 64b/4, 71b/5, 99a/6

a.-urġa 117a/13, 6a/7

a.-urlar 156a/5, 158a/8, 60a/4

a.-ur-siz 52a/12

ayta al-: söyleyebilmek

a.- a.-madı 105b/14

aytur- (< ET (MK) *aytur-*) söylemek, söyletmek

a.-lar 10a/13

Óayyār (< Ar. *Óayyār*) hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse)

Óa. 36a/10

Óayyārį (< Ar. *Óayyār* +Far. *į*) bir hilekâr, bir düzenbaz

Óa. 89a/6

Óayyār-pįşe (< Ar. *Óayyār* +Far. *pēş̄a*) düzenbaz, hilekâr

Óa. 88b/12

az (< ET *az* <AT **hāz*) az, yetersiz

a. 137b/1, 24a/14, 55a/1, 76a/5, 90b/13

a.+dın 93b/9
a.+dur 71a/13
a.+ġa 79b/2, 93b/9
a.+ı 133b/3, 136a/6, 137a/12, 137a/15

a.+raķ 133b/2, 85b/4

aÓżā (< Ar. *aÓżā*) organlar

a.+da 57b/15

a.+larıdın 70b/12

a.+larıŋge 66b/5

a.+m 139b/11

a.+mdın 139b/12

a.+nı 57b/7

a.+nıŋ 24b/14

a.+sı 65b/12, 86a/9, 140a/3, 21b/13

a.+sıdın 70a/2

a.+sıġa 72b/7, 76a/15

a.+sını 76b/10

Óaźāb (< Ar. *Óaźāb*) keder, işkence, pişmanlık, çaresizlik

Óa. 42b/14, 126b/15

Óa.+ıŋ 8a/13

Óa.+lar 146b/7

Óa.+ları 119a/3

Óa.+larını 145b/8

Óaźāb ķıl-: acı vermek, eziyet etmek

Óa. ķ.-ur ėr-diler 104b/5

Óaźābį (< Ar. *Óaźāb* +Far. *į*) bir keder, bir azap

Óa.+dür 79b/12

āzād (< Far. *āzād*) serbest bırakma, serbestlik

āzād ķıl-: serbest bırakmak

ā. ķ.-ay 152a/4

ā. ķ.-dı 44a/11

ā. ķ.-dım 152b/9

ā. ķ.-ġanı 43a/10

ā. ķ.-ur-men 21b/3

āzāde (< Far. *āzāda*) hür, serbest

ā. 111a/6, 71a/10

ā.+lerni 9a/9

Óazāóim-hᵛān (< Ar. *Óazāóim* +Far. *hᵛān*) tılsım yapan, üfürükçü

Óa. 140b/7

Óažametlıġ (< Ar. *Óažamaᵗ*) büyük, yüce

Óa.+ler 52b/12

Óažametlıġ (< Ar. *Óažamaᵗ* +Tü.+*lıġ*) büyüklük, yücelik krş. **Óažametlik, Óažįmetlik**

Óa.+ıdın 78b/8

Óažametlik (< Ar. *Óažamaᵗ* +Tü.+*lik*) büyüklük, yücelik krş. **Óažametlıġ, Óažįmetlik**

Óa. 63a/8

āzār (< Far. *āzār*) incitme

ā. 118a/9, 7b/12

azġur- (< ET *azġur-*) azdırmak, yoldan çıkarmak, ayartmak

a.-sa 13b/1

Óāzim (< Ar. *Óāzim*) yola koyulan, giden

Óā. 93a/11

Óažįm (< Ar. *Óažįm*) büyük, ulu, haşmetli

Óa. 51b/11, 79b/12

Óažįmetlik (< Ar. *Óažamet* +Tü.+*lik*) büyüklük, yücelik krş. **Óažametlik, Óažametlıġ**

Óa. 63a/5

Óazįz (< Ar. *Óazįz*) muhterem kişi, aziz

Óa. 109b/14, 48b/9, 4a/11, 12a/4

Óa.+i 1b/2

Óa.+lerini 44a/13

Óa.+lerıŋ 44a/12

Óa.+leriŋiz 46a/1

Óa.+raḳ 135b/3

Óazįzį (< Ar. *Óazįz* +Far. *į*) bir aziz, bir muhterem kişi

Óa. 1b/1

Óa.+ġa 38b/11

Óazl (< Ar. *Óazl*) görevine son verme, işinden çıkarma

Óazl ḳıl-: işten çıkarmak, görevine son vermek

Óa. ḳ.-ġanı 89b/2

Óa. ḳ.-maḳ 95b/10

āzmāyiş (< Far. *āzmāyiş*) deneme, sınama, tecrübe

āzmāyiş ḳıl-: denemek, tecrübe etmek

ā. ḳ.-ıp 121a/9

ā. ḳ.-maḳ 46b/7

āzmāyiş (< Far. *āzmāyiş*) tecrübe, sınama

a. 96b/10

āzmūde (< Far. *āzmūda*) denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş

āzmūde ḳıl-: tecrübe etmek, denemek

ā. ḳ.-dı 55a/6

ā. ḳ.-dım 123a/7

ā. ḳ.-duḳ 71a/1

ā. ḳ.-ġıl 55a/5

ā. ḳ.-ıp 57a/11

ā. ḳ.-maġan 73b/12

ā. ḳ.-may 57a/12

ÓAźrā özel ad

ÓA. 85a/12, 4a/1

ÓAzrāóįl (< Ar. *Óazrāóil*) dört büyük melekten biri, ölüm meleği

ÓA. 43b/7

ÓA.+ni 90b/14, 135a/7

azuḳ (< ET *azuk*) azık, yiyecek, yol yiyeceği, erzak

a.+ıdur 29a/12

B

bāb (< Ar. *bāb*) iş, mesele, mevzu

b.+dın 98b/10

b.+ıda 114a/13, 19a/7, 28b/15, 29a/10, 29a/6, 40b/5, 54a/13, 92a/12

baba (< Far. *bābā*) baba, ata

b.+m 96a/14

b.+mız 64a/1

Bābil özel ad, Babil ya da Babylon, Irak'ın başkenti Bağdat'ın güneyinde yer alan antik şehirdir. Babil'in Asma Bahçeleri antik dünyanın yedi harikasından biri olmuştur.

B. 111a/11, 111a/13, 111a/3

bād (< Far. *bād*) yel, rüzgar

b. 62b/8

Bādbur özel ad

B. 83a/13, 83a/14, 83a/15

bāde (< Far. *bāda*) içki, şarap

b. 10a/11

bā-deşt (< Far. *bā-daşt*) çöl, bozkır ile ilgili

b. 7b/6

baÓde ez-ān (< Ar. *baÓde* +Far. *az* +Far. *ān*) bundan sonra

b. 117b/8, 128a/3, 143b/1, 31b/2, 63b/8, 160b/13

baÓde ez-müddet-i medįd (< Ar. *baÓde* +Far. *az* +Ar. *muddat-i madįd*) uzun müddet sonra

b. 11a/1, 82a/11

baÓde ez-sāÓat (< Ar. *baÓde* +Far. *az* +Ar. *sāÓa*^{t}) bir saat sonra

b.+i 138b/11, 152a/5

baÓde ez-zamān (< Ar. *baÓde* +Far. *az* +Ar.

zamān) bir zaman/müddet sonra b.+ı 124b/11

bā-dil (< Far. *bā-dil*) gönül ile

b. 84a/8

bādiye (< Ar. *bādiya*^{t}) çöl, kır

b.+side 101a/8

bāf (< Far. *bāf*) dokuma

b.+nı 93a/4

bāġ (< Far. *bāġ*) büyük bahçe, bağ, bostan

b. 112b/5, 142b/13, 84b/2

b.+da 20a/2, 20a/6

b.+dın 20a/2, 20a/7

b.+ıda 111b/4

b.+ım 136a/13

b.+ımnı 56b/12

b.+ındın 6b/1

b.+ḳa 126b/12, 142b/13, 41a/1

b.+larını 19b/14

b.+nı 128b/11, 41a/2

b.+nıŋ 135a/13

bāġ-ı dil-cūy: gönlün kendisine meyl ettiği bağ

b.-ı d. 126b/3

bāġ-ı laṭīf: güzel, latif bağ

b.-ı l. 169b/1

bāġ-bān (< Far. *bāġ* +Far. *bān*) bahçıvan, bağcı, bağın bakımıyla ilgilenen

b. 128b/12, 56a/10, 56a/9, 56b/3, 56b/4, 56b/9, 57a/4

b.+ġa 56a/15, 56a/8

b.+nı 56b/1, 56b/8, 57a/9

bāġ-bānsız (< Far. *bāġ* +Far. *bān* +Tü.+*sız*) bahçıvansız

b. 112b/5

Baġdād özel ad, Bağdat

B. 149b/7

B.+daki 149b/6

Baġdādį özel ad

B. 149a/11, 149b/9, 150a/11

bağışla- (< ET (MK) *bağışla-* < Far. *baḫş*) **1.** bağışlamak, affetmek (TETTL, I, s. 551)

b.-dım 48b/6

b.-ġanını 49b/2

b.-madım 49b/3

2. hibe etmek, hediye etmek

b.-dı 158a/5

b.-gülikdür 166b/11

b.-pdur 171a/6

b.-r 158a/12

b.-sam 118a/14

b.-saŋ 11b/5

baġį (< Ar. *baġį, baġy*) azgın, eşkıya, haksızlık eden serkeş

b. 27b/11, 162b/7

baġla- (< ET (Uyg.) *baġla-* < *ba-ġ+la-* <AT **bā-*) bağlamak

b.-dı 110a/8, 120a/4, 25b/5, 31b/11, 32b/1, 58a/11, 6a/3

b.-dılar 164b/6, 49b/4, 56a/14, 90b/6

b.-dım 118a/7, 48b/3

b.-ġan 100b/2, 118b/3, 69a/13

b.-ġay-men 57b/10

b.-ġay-sen 69a/14

b.-ġıl 100a/6, 100a/7, 30a/15

b.-maġay ėrdim 48b/7

b.-maḳ kerek 164b/4

b.-p 103a/4, 104b/5, 110b/5, 140a/13, 147b/2, 18b/10, 30b/3, 75b/8, 147a/4

b.-p ėrdi 85a/15

b.-p tur-dı 11b/15

b.-pdur 18b/6, 76b/10

b.-pdur-men 120a/10

b.-pdurlar 120a/14

b.-sa 120a/3, 23b/3

b.-ydur-men 48a/12

bahā (< Far. *bahā*) kıymet, değer

b. 144b/2, 159b/6, 168a/1, 25b/2, 44a/7, 47b/10, 4a/13, 4b/9, 54a/8, 69b/6, 55a/11

b.+dur 18a/11

b.+ġa 4b/5, 4b/7

b.+nı 4b/5, 4b/7

b.+sı 115a/6

b.+sını 115a/9, 25b/2, 4a/4, 55a/12,

55a/13, 56a/10

bahā ḳıl-: kıymetlendirmek, değerlendirmek

b. ḳ.-urdın 25a/13

bā-ħaber (< Far. *bā* + Ar. *ħabar*) haberli, bilgili

b. 103b/12

bā-ħaber bol-: bilgili olmak

b. b.-ġay 61b/4

b. b.-ur 60a/6

bahādır (< Far. *bahādur* < Tü. *baġatur* < Mo. *baġatur*) kahraman, bahadır, yiğit

(TMEN II, § 817, s.366)

b. 18b/3

b.+lar 94b/11 817

b.+nı 94b/13

bahādırlıḳ (< Far. *bahādur* +Tü.+*lıḳ*) kahramanlık, yiğitlik krş. **bahādırluḳ**

b. 82a/7, 94b/10

bahādırluḳ (< Far. *bahādur* +Tü.+*luḳ*) kahramanlık, yiğitlik krş. **bahādırlıḳ**

b.+ını 56b/7

bahāne (< Far. *bahāna*) vesile, sebep, bahane

b. 14a/10, 51b/2, 65b/12

bahāne ḳıl-: vesile olmak, sebep bulmak

b. ḳ.-ıp 165b/1, 21a/13, 8a/2

bahāsız (< Far. *bahā* +Tü. +*sız*) kıymetsiz, değersiz

b. 56a/9

bā-heybet (< Far. *bā* + Ar. *hayba*^{t}) heybetli

b. 100a/9, 99a/5

baḥįl (< Ar. *baḥįl*) cimri, pinti, hasis

b. 61b/9

b.+lerniŋ 5a/14

bāhir (< Ar. *bāhir*) açık, güzel, mükemmel, belli (Ar.Eng.Dic., 104a)

b. 85a/4, 165b/13

baḥl (< Ar. *buḥl, baḥal*) cimrilik

b.+dın 44b/3

baĥr (< Ar. *baĥr*) deniz, büyük göl veya nehir

b.+nı 87a/10

baĥr-i seyelān: akıntı denizi

b.-i s.+nı 17a/11

baḥş (< Far. *baḥş*) bağış, ihsan

baḥş ėt-: bağış yapmak, ihsanda bulunmak

b. ė.-er 137b/15

baḥşiş (< Far. *baḥşiş*) bahşiş, hediye

b. 130a/11

baḥt (< Far. *baḥt*) talih, kader, kısmet

b. 152a/11

b.+ı 67b/1, 78a/5

b.+ıdur-men 93a/3

b.+ım 117b/4

b.+ımızdın 27b/2

b.+ını 146a/2

b.+ıŋ 141a/12

b.+ıŋnı 139b/8

b.+larıge 147b/4

b.+nı 93a/4, 117a/11

b.+nıŋ 72b/1

baḥt-ı cāvidān: sonsuz, ebedi baht

b.-ı c. 33b/11

baḥt-ı yār: sevgilinin bahtı

b.-ı y. 107a/7

baḥtlıġ (< Far. *baḥt*+Tü.+*lıġ*) talihlilik, kısmetlilik

b.+ım 162a/11

baʕįd (< Ar. *baʕįd*) uzak

b.+din 124b/15

bāʕiŝ (< Ar. *bāʕiŝ*) sebep, sebep olan

b. 106a/5, 116b/15, 11b/2, 121a/13, 121b/2, 124a/15, 124b/2, 129a/8, 135a/2, 137b/12, 153b/6, 27a/11, 53a/12, 64b/10, 75b/5, 79a/2, 81a/12, 81a/4, 82a/6, 87a/8

b.+din 13a/12, 31b/5, 49b/12, 80a/9, 156a/15

b.+dindür 169a/5

b.+i 22a/11, 75b/14

b.+ide 135a/6

b.+ini 142a/6

b.+ni 83a/10

bāʕiŝ-i ʕışḳ: aşk sebebi

b.-i Ǿı.+dur 59b/7

bāǾiŝ-i memāt: ölüm sebebi

b.-i m. 83b/12

bāǾiŝ-i şifā: şifa sebebi

b.-i ş. 58a/5

baḳ- (< ET (Uyg.) *bak-*) bakmak, görmek

b. 6b/3, 6b/4

b.-ar-siz 45b/5

b.-ay 42b/7

b.-ġay-sen 93b/15

b.-ġıl 136a/2, 35a/7

b.-ıŋ 45b/5

b.-ıp 103b/5, 131b/1, 132b/10, 132b/11, 133a/2, 146b/13, 169b/7, 27a/1, 2a/15, 44b/4, 63b/13, 68b/9, 83a/3, 84a/11

b.-maġıl 122a/13, 33b/3

b.-masa 157a/9, 91b/7

b.-may 124b/5, 148a/6

b.-sa 147b/11, 148a/10, 42b/15, 55b/3, 63a/4, 66a/10, 93a/9

b.-sa-sen 6b/3

b.-salar 148a/1, 89a/9

b.-sam 69b/6

b.-saŋ 33b/3

b.-tı 163b/5

b.-tı ėrse 101a/13, 97b/7

b.-tılar 148a/3

baḳa (< ET (Uyg.) *baḳa*) kurbağa, kaplumbağa

b. 120b/12, 120b/13, 52b/7, 69a/3, 69b/12, 69b/13, 71a/14, 71a/7, 71a/8, 72a/10, 73a/6, 90b/12, 91a/15, 91b/4

b.+lar 90b/10

b.+nı 120b/13, 52b/13, 69b/12, 69b/13, 69b/15, 70a/1, 73a/3, 91b/1

b.+nıŋ 91a/15

bā-ḳısm (< Far. *bā* +Ar. *ḳism*) kısımla ilgili

b. 122b/3

bāḳį (< Ar. *bāḳį*) daimi, kalıcı, sonsuz

b. 11b/7, 132a/10, 135b/9, 146b/8, 153a/6, 155a/12, 28a/9, 68b/11, 78a/6, 79a/4, 91a/9, 91b/3, 98a/14

b.+dür 146b/14

baḳḳāl (< Ar. *baḳḳāl*) zerzevatçı, gıda satıcısı

b. 152a/14, 152b/2, 41b/13

b.+nı 153a/6, 41b/13, 41b/14

bala (< ET (MK) *bala*) çocuk, yavru, kuş veya başka hayvanların yavrusu

b. 105a/10, 124b/4, 127b/14, 128a/2, 22b/4, 23a/1, 58b/11, 58b/13, 90a/8,

92a/9, 99b/9

b.+lar 59a/1, 77b/8

b.+lardın 95a/8

b.+ları 22b/10, 22b/5, 22b/6, 23b/10, 23b/12, 23b/8, 23b/9, 95b/1, 95b/2,

95b/4, 95b/5, 95b/7, 97b/8, 98a/6

b.+larıdın 24a/6

b.+larıġa 124b/6, 23b/11, 24a/14

b.+larım 24a/15, 97b/10

b.+larımdın 23b/14

b.+larımnı 23b/14

b.+larınġa 22b/7

b.+larını 124b/7, 125a/2, 125a/4, 125b/1, 127b/14, 24a/12, 95a/15, 95b/2

b.+larıŋ 97b/5, 97b/8

b.+larnı 22a/14, 74a/4, 74a/5, 82b/13, 58b/6

b.+m 74a/5, 99a/12, 99a/9, 99b/6, 99b/7, 99b/8

b.+ŋnı 97b/5, 98a/4

b.+sı 22b/9, 95a/15, 98a/9, 98b/14, 98b/3, 99a/1

b.+sını 63a/9, 64a/14, 64a/9, 98a/5

bālā (< Far. *bālā*) yüksek, yukarı, üst

bālā-yı bām: yukarı, çatı, dam

b.-yı b.+ġa 5b/9

bala barḳa aile (EDPT, 359b) krş. YUyg. *bala çaḳa/ baliçaḳa* "çoluk çocuk, aile" (YUyg.TS, 28b); *bala vaḳa/balivaḳa* (UTİL, 123b)

b. 48a/13, 48b/3

b.+m 48a/14

b.+mnı 128a/2, 64a/10

b.+mızġa 78b/4

b.+ŋnı 99b/9

b.+sı 68a/10

b.+sıdın 90a/8

b.+sıġa 48a/1

b.+sını 105a/10, 127b/14, 92a/9

balçıḳ (< ET (MK) *balçıḳ*) balçık, sıvı çamur

b.+ḳa 71a/10

balġam (< Ar. *balġam*) eskiden beden yapısının esâsını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri

b.+nı 10a/9

balıġ (< ET (Uyg.) *balıḳ*) balık

b. 130b/11, 130b/12, 131a/5, 131b/3, 28b/3, 51b/10, 66a/8, 66a/9, 67a/5, 72a/1, 81b/10, 83a/2, 91a/14, 91b/1

b.+dın 66a/9, 83a/4

b.+dur 52b/3

b.+ı 81b/8

b.+ḳa 51b/10, 67a/5, 83a/3

b.+lar 83a/13, 83a/6

b.+lardın 83a/13, 83b/7, 83b/8

b.+larnı 71b/15, 83a/11, 83a/12, 83a/6, 83a/9

b.+nı 130b/11, 66a/9, 72a/1, 83a/4, 83a/7, 83b/6, 91b/4

bāliṇ (< Far. *bālịn*) yastık, koltuk

b.+imġa 164a/13

b.+ni 68a/14

bāl ü per (< Far. *bāl* +Far. *per*) kanat ve kol

b. ü p.+i 103b/5

bām (< Far. *bām*) çatı, dam, kubbe

b. 34a/3

bāng (< Far. *bāng*) ses, seda, haykırma

b. 100a/9, 102b/13, 99a/5

bāng ḳıl-: seslenmek

b. ḳ.-madı 98b/15

bāng-i bā-heybet: heybetli/gür ses

b.-i b. 109b/11

bāng-i bḭ-maĥall: nereden geldiği belli olmayan ses

b.-i b. 126b/14

bāng-i ḫar: eşek sesi

b.-i ḫ. 55a/2

Bānū (< Far. *bānū*) kadın, hanım

B. 85a/11, 85b/10, 85b/13, 107a/2, 107a/4, 107b/11, 107b/14, 108a/3, 108a/5, 108a/7, 108a/9, 108b/2, 108a/11, 108a/13

B.+nı 105a/14, 85b/1, 107b/6, 107b/9, 107b/2

B.+nıŋ 86a/2, 85b/2

bar (< ET (Orh.T.) *bar* <AT **bār*) var

b. 104a/9, 105b/1, 105b/9, 111a/7, 111b/7, 111b/8, 112b/14, 115b/12, 116a/11, 116a/6, 116b/2, 118a/1, 118a/2, 118a/4, 118a/8, 118b/3, 120a/11, 120a/3, 120a/7, 120b/5, 121b/4, 127a/5, 127a/7, 128a/5, 128b/5, 128b/6, 129a/13, 129a/14, 129b/3, 129b/6, 130a/14, 130b/6, 130b/7, 131a/9, 131b/10, 133a/13, 134b/10, 134b/14, 135a/14, 136a/10, 136a/9, 136b/12, 136b/5, 138b/5, 139b/2, 139b/8, 140a/5, 142b/2, 142b/4, 142b/5, 143b/11, 146a/12, 146b/13, 148b/10, 149a/12, 14a/1, 152a/2, 154a/13, 154a/14, 154b/6, 155a/10, 156a/14, 161a/3, 162b/13, 163a/4, 167b/1, 167b/8, 16a/11, 16a/3, 16b/13, 171a/14, 17b/5, 18a/10, 18b/11, 20b/2, 22a/14, 22b/11, 22b/3, 22b/4, 23a/15, 25a/5, 27b/1, 28a/2, 28a/4, 28b/14, 28b/15, 29b/5, 30b/10, 31a/3, 33b/5, 34b/15, 35a/2, 36a/13, 36a/14, 36a/4, 37b/5, 38b/2, 39b/5, 40a/15, 44a/2, 44b/1, 44b/2, 44b/7, 45b/11, 47b/7, 48a/6, 48b/11, 49a/7, 49a/8, 49a/9, 49b/7, 4b/12, 4b/6, 50a/13, 50b/13, 51a/8, 52b/3, 53b/1, 53b/7, 55a/7, 55b/12, 56a/4, 56a/6, 57a/2, 58a/10, 58a/12, 60b/8, 62b/7, 62b/8, 63a/8, 63b/3, 64b/2, 65a/14, 65a/15, 66a/14, 67a/4, 67b/12, 6b/11, 6b/12, 70a/6, 71b/9, 73b/12, 7a/8, 80a/9, 81a/2, 83a/14, 83a/15, 83a/9, 83b/7, 84b/12, 85a/1, 85a/15, 87a/13, 87a/14, 90a/11, 90b/2, 91a/13, 94b/11, 95a/12, 96b/13, 96b/14, 139a/12

b.+dın 146b/11

b.+dur 103b/4, 110b/14, 116b/1, 120b/13, 126a/12, 135a/6, 141b/9, 147b/13, 147b/9, 154a/8, 155a/7, 155b/15, 155b/8, 156a/11, 156a/13, 156a/4, 157b/1, 158a/5, 160b/3, 160b/7, 162a/7, 163a/1, 163a/5, 166b/10, 169b/3, 37a/9, 39b/5, 39b/7, 44b/7, 45a/10, 45b/2, 56b/13, 59a/14, 60b/7, 83a/5, 96b/8, 9b/5

b. ėrdi 100a/14, 101a/8, 102b/6,

102b/9, 103b/11, 103b/7, 103b/9, 104a/10, 104a/12, 104a/14, 106b/15, 107a/1, 107a/15, 108a/11, 109a/10, 109a/5, 109a/6, 111b/14, 114a/12, 114b/8, 117a/6, 119b/13, 121b/14, 121b/8, 123b/13, 130b/12, 141b/1, 141b/7, 142a/4, 144a/10, 146a/9, 147a/12, 147b/6, 149b/8, 150a/1, 157a/4, 157b/15, 160a/7, 160a/9, 161a/2, 162b/1, 162b/3, 162b/4, 164b/10, 167a/13, 167a/14, 167a/15, 168b/3, 169a/13, 171a/10, 171a/11, 2a/1, 30b/9, 3b/6, 40b/1, 67b/1, 67b/2, 67b/4, 69a/15, 72a/12, 74a/1, 75b/5, 76a/2, 76a/3, 78a/3, 7b/12, 7b/13, 80a/1, 80a/2, 82a/12, 82a/3, 82a/8, 82b/15, 83a/1, 84a/10, 84b/9, 85a/10, 85a/11, 86b/1, 87a/10, 87a/9, 7b/14, 88b/6, 88b/7, 89b/14, 90a/1, 92a/6, 92a/8, 94b/1, 95a/6, 96a/14, 96a/7, 96a/9, 98a/6, 8b/12

b. ėrdiler 171a/7

b. ėmiş 105b/1

b. ėrmiş 142b/6, 171a/8

b.+ġança 20b/1

b.+ım 9b/3

b.+ımnı 59a/14

b.+ıŋda 139a/3

b. mu 96b/12, 107a/11, 107b/9, 119b/7, 124a/12, 124a/8, 135b/3, 149b/3, 151a/12, 51b/7, 161a/12, 17a/10, 40a/4, 62a/6, 97a/15

bār (< Far. *bār*) yük

b.+ımnı 59a/14

b.+ını 12a/6

bār-ı ġanịmet: ganimet yükü

b. ġ.+lerni 16b/10

bār-ıġam: gam yükü

b.-ı ġ. 65a/7

bār-ı sükūn: sessizlik yükü

b.-ı s. 43b/3

bar- (< ET (Orh.T.) *bar-*) gitmek

b. 100a/7, 106a/10, 115a/13, 58a/1

b.-adur 127b/3, 142b/13, 24a/13, 57b/4, 62b/2, 69b/4, 80a/8

b.-adur-men 117b/13, 11a/13, 11a/7, 11b/3, 136a/2, 170a/4, 38a/4, 73b/8, 80a/12, 85b/2, 93a/7, 99a/10, 9a/14

b.-adur-sen 142b/2, 80a/9

b.-alı 108b/1, 144b/15, 27b/1, 41a/7, 96b/2

b.-ay 112a/2, 34b/1, 35a/3, 36a/6, 42b/8, 43a/5, 47b/2, 50b/10, 80a/13

b.-ay-men 43a/8

b.-dı 103a/15, 104a/11, 108a/5, 109b/4, 111b/13, 113b/14, 114b/9, 116a/13, 117a/12, 119b/1, 119b/2, 11a/13, 120a/3, 124b/10, 125a/10, 126a/3, 150a/14, 154b/1, 154b/14, 154b/5, 156b/12, 157a/15, 15a/12, 160a/6, 162a/4, 163a/8, 163b/10, 163b/11, 163b/4, 164a/11, 164a/14, 165a/11, 165a/12, 165b/1, 167a/3, 168a/1, 170a/11, 170a/14, 170a/8, 170b/3, 171b/12, 27b/9, 2a/13, 2b/5, 30a/10, 30a/3, 30a/5, 30b/14, 30b/3, 31a/11, 31a/13, 31b/3, 34a/2, 35a/4, 35b/2, 36a/8, 36b/12, 36b/2, 37a/7, 37b/14, 37b/7, 38a/10, 38a/7, 38b/4, 38b/8, 39a/4, 39a/6, 40a/8, 41a/10, 41a/7, 41b/13, 41b/7, 42a/13, 42a/2, 43a/15, 44a/13, 44a/7, 46b/1, 46b/11, 47b/8, 48b/12, 49b/11, 49b/15, 49b/5, 4b/6, 50b/5, 53a/10, 55a/11, 55b/2, 68a/2, 70a/3, 71a/7, 72a/11, 72b/5, 73b/5, 74b/10, 81b/11, 81b/9, 8b/12, 8b/3, 92a/9, 92b/13, 93a/1, 97a/11, 168a/2

b.-dılar 109b/10, 113a/4, 119a/4, 135a/11, 140a/13, 143b/5, 147b/15, 147b/6, 155a/5, 157a/12, 157b/11, 16a/8, 27b/2, 27b/5, 34b/10, 68b/8, 80b/13, 85a/14, 89a/4, 92b/8

b.-dım 164a/7

b.-dıŋ 12a/14, 50a/1

b.-dur 154b/4, 75a/6

b.-gende 149a/14

b.-gil 20b/3, 46b/9

b.-ġalı 103a/9, 104b/3, 106a/11, 108b/7, 17a/3, 22a/4, 2b/3, 50b/1, 52a/12, 54a/5, 73a/15, 77a/12, 79b/3, 81b/7, 84a/3, 87a/1, 91b/9, 9a/3

b.-ġan 144b/13, 66a/4, 68a/12, 75a/3, 85b/2, 92b/9

b.-ġan ė-mes 67b/13

b.-ġan ėrdi 67b/4

b.-ġança 120b/11, 78a/5

b.-ġanda 132b/1, 61b/1, 66b/12

b.-ġanı 141a/1, 141a/4

b.-ġanıdın 170b/1

b.-ġanını 80b/6

b.-ġanıŋ 53a/4

b.-ġanlarġa 32b/3

b.-ġay 100b/11, 116b/4, 123a/12, 125b/12, 129a/1, 132a/11, 135b/11, 146b/15, 149a/8, 153a/12, 156b/6, 156b/8, 28a/13, 31a/3, 41a/4, 42a/6, 59a/15, 61b/14, 66b/9, 68b/15, 75a/11, 79a/4, 94a/1

b.-ġay ėrdi 119a/11, 89a/14

b.-ġay-men 161b/13, 166b/15, 32b/12, 47a/9, 54b/1

b.-ġay-sen 32b/10, 72b/4

b.-ġaylar 34b/14

b.-ġıl 100a/3, 113a/5, 113b/8, 113b/9, 115b/1, 115b/3, 118b/2, 119a/11, 121a/4, 123a/11, 134a/5, 138a/6, 138b/13, 138b/5, 143b/2, 149a/8, 153a/12, 153b/7, 156b/14, 161b/10, 166b/12, 171b/8, 22a/2, 24a/5, 24a/6, 25a/12, 30b/1, 43a/5, 44a/12, 47a/6, 55a/13, 55a/5, 58a/8, 5b/4, 66b/6, 75a/10, 75b/13, 84a/3, 86b/15, 95b/13, 9a/3, 9b/10

b.-ġu 114b/14

b.-ġunça 62b/13, 88a/6

b.-ınça 9a/15

b.-ıŋlar 147b/8

b.-ıp 100b/13, 103a/10, 103a/7, 106a/12, 107b/7, 107b/9, 108b/7, 108b/9, 109b/9, 110b/11, 111b/5, 112a/3, 113b/10, 116a/12, 116b/5, 119a/3, 11a/10, 11a/11, 11b/6, 11b/7, 120b/2, 120b/5, 121a/6, 123a/14, 125a/7, 125b/14, 127b/15, 128a/2, 129a/2, 131a/5, 131b/10, 132a/12, 132b/13, 134b/5, 137a/7, 138a/9, 141a/3, 141b/13, 142a/14, 146a/4, 147a/2, 148a/11, 148b/6, 149a/10, 14b/4, 14b/9, 153a/14, 153a/3, 153a/6, 156b/6, 15a/13, 15a/2, 15a/8, 160b/14, 163b/5, 164a/11, 167b/4, 169a/2, 169b/10, 16b/10, 171b/11, 17a/3, 17a/5, 19b/10, 19b/6, 21a/12, 22a/5, 22b/5, 23a/8, 24a/10, 24a/7, 26a/1, 26a/7, 28a/15, 35b/4, 37a/15, 41a/9, 47b/11, 50a/15, 50b/2, 51a/9, 51b/10, 51b/14, 51b/4, 52a/3, 54a/6, 57a/13, 57a/6, 59b/2, 62a/1, 64a/10, 64a/12, 64b/15, 66b/10, 68b/15, 69a/1, 6b/8, 71a/13, 73a/13, 74b/15, 74b/7, 75a/12, 77a/11, 77a/13, 79b/4, 80a/6, 80b/2, 82a/10, 82a/9, 84a/4, 85b/7, 86b/2, 87a/2, 87b/3, 88a/9, 88b/12, 88b/8, 89a/15, 8a/4, 90a/10, 91b/10, 91b/12, 93b/15, 94a/2, 94b/8, 94b/9, 97a/5, 98a/1, 99b/12, 99b/9

b.-ıp ėrdi 104b/6, 127b/11, 152a/8, 32a/6, 69b/8

b.-ıp ėrdim 144b/10

b.-ıpdur 38a/2

b.-ıpdur-men 68a/7

b.-ma 140a/7

b.-madı 168b/8

b.-madım 128a/1, 132a/5

b.-maġıl 168a/10

b.-maķ 143a/9, 168a/15, 50b/2, 54b/3, 64b/15, 67b/2, 75b/14

b.-maķ kerek 36b/7, 42b/6, 89a/7

b.-maķda 167a/8

b.-maķdın 11b/4, 161b/14, 167a/1, 32b/13, 43a/9, 47a/10, 50b/3, 59b/3, 85a/2

b.-maķġa 112a/2, 54a/7

b.-maķı 100b/12, 103a/10, 106a/12, 108b/8, 111a/2, 116b/5, 119a/12, 121a/6, 123a/13, 125b/13, 129a/2, 12b/11, 132a/12, 135b/11, 138a/8, 147a/1, 149a/9, 153a/13, 156b/7, 161b/12, 166b/14, 22a/4, 28a/14, 2b/4, 2b/5, 32b/11, 43a/7, 47a/8, 54a/6, 57a/13, 59b/1, 62a/1, 66b/10, 69a/1, 73a/15, 75a/11, 77a/13, 79b/3, 81b/7, 84a/4, 87a/1, 89a/14, 91b/9, 94a/2, 95b/15, 98b/2, 9a/5

b.-maķıġa 100b/13, 103a/11, 106a/13, 108b/9, 113b/11, 116b/6, 121a/7,123a/14,125b/14, 129a/3, 132a/13, 138a/9, 147a/3, 149a/10, 153a/14, 17a/6, 22a/5, 26a/2, 28a/15, 57a/14, 62a/2, 64b/15, 66b/11, 69a/2, 73b/1, 75a/12, 77a/14, 79b/4, 84a/5, 87a/2, 89b/1, 91b/10, 94a/3

b.-maķlik 153b/7

b.-maķnı 52a/2

b.-maķnıŋ 171b/8

b.-mas ėken 36b/5

b.-masam 45b/2

b.-maslıķnı 138b/1

b.-may 17a/4, 48b/15, 88a/9

b.-sa 109b/14, 123a/9, 130b/6, 148a/15, 170b/5, 1a/6, 1a/9, 53b/12,

72b/3

b.-sam 105b/2, 139b/5, 150a/15, 36a/3, 68a/8, 69b/11, 74b/11, 78a/15, 85b/6

b.-saŋ 16b/14, 17a/2, 43a/1, 69b/11, 99b/9, 115a/13, 85b/3

b.-sunlar 41b/6

b.-updur 171b/13

b.-ur 103b/8, 105b/3, 109b/7, 118b/5, 142a/9, 144a/7, 14b/6, 22b/7, 52b/1, 57a/12, 74b/10

b.-ur ėrdi 105b/3, 154a/10, 169a/15, 38b/3, 62b/8, 69b/4, 71b/2, 74a/6, 90a/13, 99b/12, 9b/6

b.-ur ėrdiler 27b/6, 36a/14

b.-ur ėrdim 18b/4, 18b/9, 42a/4

b.-ur-men 115b/8, 118b/2, 120b/6, 168b/10, 169a/8, 52a/4, 94a/9

b.-ur-sen 11a/14, 13a/15, 154a/11, 169b/10, 169b/12, 170a/1, 69b/5, 8b/4

b.-urnı 105a/9, 12b/9

bara al- > baral-: varabilmek

b.-maydurlar 169b/6

barasıda hakkında, üzerinde, konusunda

b. 123a/2, 153a/4, 158b/10

bārān (< Far. *bārān*) yağmur

b.+nı 137b/5

barça (< ET *barça*) bütün, hep

b. 103b/15, 104a/5, 128a/5, 128b/1, 134b/7, 13b/12, 155a/15, 155b/1, 160b/10, 162a/7, 162a/9, 165a/1, 166b/2, 166b/7, 168a/4, 168b/12, 168b/2, 170b/14, 171a/5, 171a/6, 172a/3, 1b/15, 27a/4, 32a/6, 32b/5, 32b/6, 38a/13, 42a/14, 42b/2, 45b/7, 46a/1, 47a/2, 47a/6, 49b/6, 4b/12, 63a/7, 73a/4, 79b/2

b.+dın 156a/10, 156a/8, 37b/1, 44b/14, 45a/13, 4a/12, 87b/5

b.+dındur 119b/11, 29a/11

b.+ge 13b/14

b.+nı 13b/13, 157b/13, 164b/11, 19b/3, 28b/10, 50a/12, 86a/10

b.+sı 166a/8, 39a/14, 45b/3

b.+sını 169b/6

bār-dār (< Far. *bār-dār*) yüklü, gebe

b. 82b/1

bār-gāh (< Far. *bār-gāh*) girmek için izin almak lâzım gelen yer, çadır, yüksek divan

b.+da 57a/7

b.+ıġa 30a/3

b.+ımıġa 133b/4

b.+ını 124b/10

b.+nı 78b/8

bārid (< Ar. *bārıd*) soğuk

b.+din 126b/12

barış (< *bar-ış*) varış, gidiş, gitmek

b. 23b/7

Bārį (<Ar. *bāriǿ*) Tanrı, Allah

B. 27a/4

barlıķ (< ET *bar+lıķ*) varlık krş. **barlik**

b. 59a/14

barlik (< ET *bar+lik*) varlık krş. **barlıķ**

b. 8b/6

bas- (< ET *bas-*) **1.** basmak

b.-ıp 71a/10

2. baskın yapmak

b.-ıp 97a/14

baśāret (< Ar. *baśāra*^{t}) göz açıklığı, inceden inceye etraflı görüş

b. 55a/12

bā-śavāb (< Far. *bā* +Ar. *śavāb*) doğrusu ile

b. 61a/9

Baśra özel ad, Irak'ın güneyinde bir kent

B. 152a/13

B.+dın 150a/12

B.+ge 152a/4, 152b/7

B.+nıŋ 150b/14

bastur- (< ET (MK) *bastur-*) bastırmak, saldırmak

b.-up 50a/8

baş (< ET *baş*) baş, baş kısım

b. 110b/13, 110b/14, 110b/15, 110b/4, 110b/6, 131a/9, 140a/11, 142b/11, 147a/8,14b/5, 159b/5, 15a/5, 39a/3, 57b/10, 8b/10, 94a/6

b.+da 110b/15

b.+dın 122b/8, 128b/7, 12a/5, 152a/9,

27b/3, 40a/12, 49b/5, 77a/3, 86b/10, 99b/15, 150b/3, 153a/12, 161b/4, 163b/6

b.+ġa 110b/13

b.+ı 110b/1, 110b/13, 169a/7, 169a/8, 169b/14, 23a/13, 23a/8, 94b/14, 170b/4

b.+ıda 133a/1, 142b/14, 163b/15, 164b/10, 164b/15, 31a/5, 68b/5, 78a/13

b.+ıdın 107b/3, 109b/11, 128b/3, 131a/14, 147b/10, 147b/15, 148a/3, 148a/7, 148a/8, 148a/9, 32a/15, 37b/15, 49b/8, 51a/14, 60a/14, 76a/6, 7b/4, 80b/3, 90b/14

b.+ıge 23a/1

b.+ıġa 103a/2, 104b/10, 114a/15, 130b/13, 131a/14, 135a/11, 138a/11, 138a/12, 140a/2, 150b/6, 162a/3, 163b/1, 163b/4, 164b/14, 164b/8, 166a/12, 171b/2, 18a/13, 22b/12, 23a/8, 24a/12, 24b/4, 31b/3, 34b/2, 36b/8, 39a/12, 42a/2, 42b/12, 48b/5, 70b/2, 76b/6, 79a/10, 82b/9, 88a/14, 88a/2, 90b/9

b.+ım 30a/13, 52b/3, 52b/9, 69a/10, 71a/9, 82a/6, 90b/1

b.+ımda 52b/6

b.+ımġa 113a/13, 114a/4, 139b/10, 28a/10, 30a/8, 77b/14, 97b/4, 99b/5

b.+ımızda 147b/13

b.+ımnı 110a/13, 110a/7, 169a/8, 30a/12, 30a/15, 30b/1, 71a/10, 92a/3

b.+ını 10b/9, 126b/13, 128b/9, 148a/14, 159b/2, 164b/2, 165b/2, 167a/5, 168b/15, 168b/5, 168b/6, 169a/1, 169a/4, 169b/11, 16b/5, 170b/4, 172a/2, 22a/9, 29b/4, 30a/9, 32a/8, 45b/7, 46b/6, 52a/7, 88b/2, 170a/5, 170a/6, 59a/11, 62a/10, 110a/14, 110a/15, 111a/1, 134b/5, 169a/6, 170a/11

b.+ıŋa 22b/15

b.+ıŋdaġı 8a/8

b.+ıŋge 77b/7

b.+ıŋnı 51a/13

b.+larını 70a/15

b.+larıŋdın 147b/9

b.+larıŋge 147b/8

b.+larnı 110b/3

b.+nı 110b/4, 166a/13, 169a/11, 169a/7, 171a/15, 30a/12, 30a/13, 30b/1

başla- (< ET *başla-*) başlamak

b.-dı 118b/8, 168b/14, 168b/8, 19b/15, 20a/14, 37b/8, 3a/13, 3a/14, 41a/14,

48b/6, 49b/3, 90a/2

b.-dılar 76b/6, 77a/6

b.-ġıl 91a/15, 97a/12

b.-p 120b/6, 24a/6, 4b/6, 98a/10

baş töben (< ET *baş töpü+n*) baş aşağı (EDPT, 375b)

baş töben sal-: baş aşağı durmak, başını eğmek

b.+larını t. s.-dılar 70a/15

b.+ını t. s.-ıp 22a/10

bat (< ET *bat*) tez, çabuk

b. 123a/5, 25b/13, 33b/7, 42b/10, 51a/1, 53a/8, 141a/13, 11b/12

batraḳ (< *bat+raḳ*) daha çabuk, daha tez

b. 106b/13

bat- (< ET *bat-*) batmak, görünmez olmak, gömülmek, saplanmak

b.-tı 147a/1, 71a/9

b.-uşıġça 52a/9

battāl (< Ar. *battāl*) pek büyük

b. 2a/15

Bathā̂ özel ad, Mekke

B. 85a/10

bātıl (< Ar. *bātil*) gerçek ve doğru olmayan, boş, yalan

b. 150a/7, 156a/2, 15a/4

b.+dın 28a/5

bātın (< Ar. *bātın*) bir şeyin içi, özü

b. 43b/1, 98b/6

b.+ı 45b/9, 157a/10,

b.+ıda 31b/12, 3b/1, 3b/3

b.+ıġ 153b/5

b.+ıġa 45b/5

b.+ımnı 162a/6, 43b/2

b.+ını 132b/4

b.+ıŋ 86b/15

b.+ıŋda 13a/11

b.+nı 162a/4, 59a/8

bāver (< Far. *bāvar*) inanma, güvenme, sağlam,

bāver bol-: inanmak, güvenmek

b. b.-madı 23a/4

bāver ḳıl-: inanmak, ikna olmak

b. ḳ.-ıp 134b/4

b. ḳ.-maġıl 38a/8

b. ḳ.-maŋ 164a/15

b. ḳ.-mas 12a/10

b. ḳ.-mas ėrdi 146a/1

b. ḳ.-masaŋ 100a/6, 96a/14

b. ḳ.-maydur-men 48a/12

b. ḳ.-sa 12a/10

bāverçi (< Far. *bāvarçi*) büyük bir adamın masasına katılan ve görevi onun yemeğini tatmak olan bir memur, çeşnicibaşı (Steingass, 153a)

b. 107a/6, 20b/12, 20b/4, 20b/8, 21a/10, 21a/2, 21a/6, 67b/1, 78a/9

b.+ge 20b/8

b.+lerni 91a/4

b.+ni 20b/9, 21a/1, 21a/10, 21a/9

b.+si 20b/2, 21b/8

bā-vücūd (< Far. *bā* +Ar. *vucūd*) özellikle, yine de, rağmen, -den başka

b. 152b/3, 18a/11, 18a/8, 44b/12

bā-vücūd-ı ĥāl: hal, durumdan başka

b.-ı ĥ. 42b/9

bay (< ET *bay*) zengin, varlıklı

b. 20b/9

bay bėr-: sermayesiz kalmak, yutulmak (TMEN IV, § 1985 s. 269) krş. Özb. *bay bėr-* (Uzb.RS, 78b)

b. b.-di 29a/1, 88a/8, 111b/1

b. b.-gen 31b/7

b. b.-geni 47a/12

bayaḳı (< ET (Uyg.) *bayaḳı*) önceki, eski, bayağı

b. 12a/7, 12a/9, 24a/13

bāyed (< Far. *bāyad*) gerekli, zorunlu

b. 78b/12

bāyed şāyed (< Far. *bāyad şāyad*) olması gerektiği gibi, uygun (Steingass, 153b)

b. 88a/1, 108b/1, 111b/6

bāyiÓ (< Ar. *bāǿiÓ*) satan, satıcı

b. 153b/2

bāz (< Far. *bāz*) doğan kuşu, şahin

b. 101b/5, 152b/14, 7a/15, 93a/12

bāz-ı sįmįn-nāĥun:

b.-ı s. 167a/3

bāzār (< Far. *bāzār*) çarşı, pazar

b.+da 168a/13, 50a/12

b.+dın 132b/12, 68b/5

b.+ġa 150a/11, 168a/1, 4b/8

b.+ı 16b/15

b.+ıda 171b/3

b.+ıġa 102b/8

b.+lardın 4b/4

b.+nı 4a/2

bāzar-gān (< Far. *bāzārgān*) tacir

b. 113b/14, 115b/10, 121a/8, 121a/9

b.+ı 129a/11

b.+nı 114b/10, 114b/12, 129b/3, 114b/9

bāzar-gānį (< Far. *bāzārgān* +Far. *į*) bir tacir

b. 114a/12, 114a/15

bāzį (< Far. *bāzį*) oyun, eğlence

b.+ġa 133b/1

bāzū (< Far. *bāzū*) kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazu

b.+dın 134a/2, 134a/3

bāzū-yı vaḳt: vaktin gücü

b.-yı v.+idin 40b/2

be-aĥvāl (< Far. *ba* +Ar. *aĥvāl*) durumlarla

be-aĥvāl-i ĥarāb: harab halde

b.-i ĥ. 88a/10

be-āvāz (< Far. *ba-āvāz*) sesle

be-āvāz-ı bülend: yüksek sesle

b.-ı b. 122a/12

be-āvāz-ı ĥazįn: hazin sesle, hazin haykırışla

b.-ı ĥ. 71a/9

bebr (< Far. *babr*) Hindistanda ve Afrikada bulunan, kediye benzeyen bir hayvan, kaplan

b. 101b/11

be-cā (< Far. *ba-cā*) uygun, münasip, yerinde

b. 10b/6, 115a/15, 123a/3, 12a/4, 144a/4, 146b/3, 160a/6, 170b/10, 44b/8, 50b/5, 56b/5, 62a/11, 63b/7, 69a/12, 72a/9, 73a/14

be-cān (< Far. *ba-cān*) canla

b. 110a/10, 15b/15, 19a/3, 69b/8, 85b/8

be-cidd (< Far. *ba* + Ar. *cidd*) ciddiyetle

b. 104a/11

beççe (< Far. *baça, baççça*) İnsan ya da hayvan yavrusu

b. 129b/1, 130a/6, 168b/15, 168b/9, 2b/6, 37a/5, 20b/9

b.+ge 168b/9, 2a/2, 5b/10, 6b/14, 28b/11

b.+ler 15b/13, 16a/12, 16a/4, 16b/1, 16b/2, 24b/3, 24b/4, 95b/8

b.+lerdin 95a/4

b.+lerge 15b/12, 95b/9

b.+leri 95a/4

b.+lerni 16a/15, 16a/3

b.+ni 15b/12, 168a/13, 169a/1, 171b/2, 3b/10, 5b/10, 5b/12, 6b/15

b.+niŋ 168b/15, 2a/5

be-çend (< Far. *ba-çand*) defalarca, birçok kez

b. 169b/4, 171a/1

bed (< Far. *bad*) fena, yaramaz, kötü, çirkin

b.+raḳ 126b/10

bed-aġrāżlıḳ (< Far. *bad* +Ar. *aġrāż* +Tü.+*lıḳ*) kötü niyetlilik

b.+nı 131a/4

bed-aśl (< Far. *bad* +Ar. *aśl*) soyu kötü, aslı fena

b. 134a/9

bedel (< Ar. *badal*) bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey, karşılık

b. 100a/13, 102b/6, 119a/7, 25b/6, 38b/13, 42b/10, 47a/3, 54a/14, 62b/13, 69a/11

beden (< Ar. *badan*) gövde, vücut, cisim

b. 119b/6, 76b/1

b.+din 11b/1

b.+i 146b/5, 149a/15, 76b/12

b.+ideki 7a/6, 8a/11

b.+ig 146a/13

b.+igdin 73a/4

b.+iġa 146b/6

b.+imni 136b/7

b.+ini 141b/3, 141b/4

b.+leri 141b/8

be-der-gāh (< Far. *ba-dar-gāh*) kapıya, dergaha

b. 139a/6

be-der-gāh-ı ḳāḍiyyü'l-Ĥācāt: ihtiyaçları gideren Allah'ın dergahına

b.-ı ḳ.-Ĥ. 107b/13, 107b/7, 27a/3, 164b/8

bed-girdār (< Far. *bad-girdār*) kötü davranan, kötü gidişli

b. 168a/12

b.+nı 50a/11

bed-güher (< Far. *bad-gohar, guhar*) kötü asıllı, soysuz

b. 55b/7

bed-gümān (< Far. *bad-gumān*) kötü şüphede bulunan, şüpheci

b. 122a/1, 123a/6, 43b/14

bed-gümānlıḳ (< Far. *bad-gumān* +Tü.+*lıḳ*) şüphecilik

b. 146a/10

bed-Ĥareket (< Far. *bad* +Ar. *ĥaraka*^{t}) kötü hareket

b. 88a/8

bed-Ĥareketlik (< Far. *bad* +Ar. *ĥaraka*^{t} +Tü.+*lik*) kötü hareket sahibi

b. 102b/12, 102b/15

bed-ħūy (< Far. *bad-ħoy*) kötü huylu, huysuz

b. 89a/11, 98b/13

b.+dur 156a/14

bed-ħūyluḳ (< Far. *bad-ħoy* +Tü.+*luḳ*) kötü huyluluk

b.+ıdın 153b/13

bed-iÓtiḳād (< Far. *bad* +Ar. *iÓtiḳād*) kötü

inançlı

b. 144a/14

bedįÓ (< Ar. *badįÓ*) eşi ve benzeri olmayan, mükemmel bir şeyi icat eden

b.+din 3a/3

bed-meźheb (< Far. *bad* +Ar. *maźhab*) kötü mezhepli, yanlış yolda giden

b.+ler 48b/11

bed-nām (< Far. *bad-nām)* kötü namlı, kötü şöhretli

b. 165b/12, 166a/5

bed-nām ḳıl-: suçlamak, kötü anmak

b. ḳ.-maḳnı 21b/12

bed-nāmlıġ (< Far. *bad-nām* +Tü.+*lıġ*) adı kötüye çıkmışlık krş. **bed-nāmlıḳ**

b. 78b/3

bed-nāmlıḳ (< Far. *bad-nām* +Tü.+*lıḳ*) adı kötüye çıkmışlık krş. **bed-nāmlıġ**

b.+dın 49a/12

b.+ḳa 137b/2, 163a/13

bedrek (< Far. *bad* +Tü.+*rek*) daha kötü, daha fena

b. 23a/10

bedrlik (< Ar. *badr* +Tü.+*lik*) dolunaylık, dolunay olma hali

b. 98b/5

bed-rūy (< Far. *bad-rūy*) çirkin yüzlü

b. 153b/9

be-duÓā (< Far. *ba* +Ar. *duÓā*) dua ile

be-duÓā-yı Ħᵛāce: Ħᵛāce'nin duasıyla

b.-yı Ħ. 8b/3

be-dü-dest (< Far. *ba-dū, du, do-dast*) iki elle

be-dü-dest-i edeb: iki edep eliyle

b.-i e. 141a/6

be-ferāġ (< Far. *ba* +Ar. *faraġ*) rızayla, isteyerek, huzurla

be-ferāġ-ı dil: gönül rahatlığıyla, huzuruyla

b.-ı d. 64a/3, 64a/8, 67b/1, 108b/5, 112b/4, 113b/6, 136b/15

beg (< ET *beg* <AT **bēg*) bey

b.+ler 135a/11

beglerbegi (< *beglerbegi*) beylerbeyi, yüksek bir idareci (TETTL, I, s. 633)

b. 9b/13

be-ġāyet (< Far. *ba* +Ar. *ġāyaᵗ*) çok aşırı, son derece

b. 13b/11, 70b/8

be-Ĥaḳ (< Far. *ba* +Ar. *ĥaḳḳ*) Cenab-ı Hakk'a

b. 46b/4

be-hedef (< Far. *ba* +Ar. *hadaf*) hedefle, amaçla

be-hedef-i icābet: kabul görme amacıyla

b.-i i. 164b/9

be-hem (< Far. *ba-ham*) toplu, birarada, beraber

b. 53b/10, 129b/9

be-her (< Far. *ba-har*) her, her bir, her biri

b. 138b/1

be-hezār meşaḳḳat (< Far. *ba-hazār* +Ar. *maşaḳḳaᵗ*) bin sıkıntıyla

b. 7b/14, 29b/10, 104a/10, 149a/4

be-hezār iştiyāḳ (< Far. *ba-hazār* +Ar. *iştiyāḳ*) bin arzuyla

b. 7b/5

be-hezār Ĥįle (< Far. *ba-hazār* +Ar. *Ĥįlaᵗ*) bin hileyle

b. 74a/14, 79b/1

be-hezār mihnet ü meşaḳḳat (< Far. *ba-hazār* +Ar. *mihnaᵗ* ü Ar. *maşaḳḳaᵗ*) bin sıkıntı ve eziyetle

b. 88a/5

Behlistān özel ad

B. 28b/14

Behrām özel ad

B. 162b/2, 165b/11, 166b/3, 84a/15

B.+nı 165b/15

Behrām-ı felek: feleğin Behram'ı

B.-ı f.+ni 165b/10

Behrām-ı gūr: özel ad, yaban öküzü avlamakla meşhur İran padişahı

B.-ı g. 84a/10, 84a/12

B.-ı g.+ġa 84a/12

B.-ı g.+nı 84a/10

Behrām-ı žālim: zalim Behram

B.-ı ž. 165b/12, 166a/12

B.-ı ž.+nı 166a/14

behre (< Far. *bahra*) hisse, pay, kısmet

b. 126b/6, 136b/11, 152a/1

behre-mend (< Far. *bahra-mand*) nasipli, kısmeti olan, nasiplenen

b. 34a/10

behre-ver (< Far. *bahra-var*) nasipli, kısmeti olan, nasiplenen

b. 135b/7, 170a/5, 58a/8, 78a/5

behişt (< Far. *bihişt*) cennet

b. 143a/12

b.+ge 8b/2, 17b/15

b.+ni 17b/15

b.+nıŋ 60b/14, 60b/15

behişt-i Óanber: cennet anberi, kokusu

b.-i Óa. 62b/8

be-Ĥużūr (< Far. *ba* +Ar. *ĥuđūr*) huzurla

b. 142a/14

Behvec özel ad

B. 55a/14, 57a/6

B.+ge 55b/14

B.+ġa 55a/13, 55b/14

B.+ni 55b/9, 56b/13, 57a/10, 57a/5

Behzād özel ad

B. 88b/6

B.+ġa 88b/10

B.+nı 88b/10, 88b/9, 89a/1, 89a/3, 89a/5

Behzād-ı nā-murād: muratsız Behzâd

B.-ı n. 89a/4

beḳā (< Ar. *baḳāó*) devam, sebat, bâkilik

b.+sıġa 43b/15

beḳā-yı sermedį: sonsuz ebediyet

b.-yı s.+dür 44b/13

bekāret (< Ar. *bakāra*^{t}) erkek görmemiş kızın hali, kızlık

b. 155b/12

bėl (< ET (Uyg.) *bėl*) bel

b.+imge 118a/7

bėl bağla-: güvenmek

b.+imni b.-dım 52b/11

belā (< Ar. *balāó*) gam, keder, musibet, ceza

b. 102a/4, 103a/4, 103a/6, 130a/12, 22b/15, 23b/9, 33a/8, 34b/4, 38a/8

b.+dın 105a/3, 37a/4, 38b/13, 97a/9

b.+dur 62b/15

b.+ġa 136a/5, 138a/12, 5a/12

b.+lar 23b/8

b.+lardın 162a/2

b.+larġa 105a/8

b.+ları 116b/1

b.+nı 161b/5, 170a/12, 170a/7, 23a/1, 33a/5, 34b/4

b.+sı 27b/11

b.+sını 33a/6, 91b/14

belā ḳıl-: sıkıntı vermek, kederlendirmek

b. ḳ.-dı 34b/4

belā-yı bed: kötü, fena belâ, ceza

b.-yı b. 100a/15

belā-yı cān: canın belâsı, cezası

b.-yı c. 103a/13, 120b/8, 130b/1

belāġat (< Ar. *balāġa*^{t}) etkili ve güzel söz söyleme

b. 1b/13, 3b/11

belālıḳ (< Ar. *balāó* +Tü.+*lıḳ*) belâlık, gamlık

b. 67b/8

bėlgür- (< ET *bėlgür-*) belirmek, görünmek

b.-ey 97a/1

Belh özel ad, Belh, Afganistan'ın kuzeyinde bir şehir

B. 131a/8, 147b/1

beliyyet (< Ar. *baliyya*^{t}*)* felaket, keder, bela

b.+din 166b/8

belki (< Ar. *bal* "ancak" +*Far. ki*) belki, umulur, ihtimal

b. 100a/11, 109a/13, 10b/2, 114b/12, 115a/2, 128a/11, 13b/8, 144b/13, 150b/1, 155b/2, 159a/7, 1a/4, 25a/3, 33a/10, 44a/10, 51a/15, 51a/7, 52a/5, 54b/8, 61b/3, 70a/15, 72b/15, 76b/9, 90b/14

belkim (< Ar. *bal* "ancak" +*Far. kim*) belki,

hatta

b. 64b/8

be-menzile (< Far. *ba* +Ar. *manzila*^{t}) yerinde, başka bir şeyin yerini tutan, gibi

be-menzile-yi cāsūs: casus gibi

b.-yi c. 5b/15

be-menzile-yi çirāġ: kandil, mum yerinde, kandil gibi

b.-yi ç.+dur 69a/6

be-menzile-yi şimāl: rüzgar yerinde, rüzgar gibi

b.-yi ş.+dür 69a/6

be-meşaḳḳat (< Far. *ba* +Ar. *maşaḳḳa*^{t}) sıkıntıyla

b. 68a/13

be-meşaḳḳat-ı tamām: tam bir sıkıntıyla

b.-i t. 167b/3, 169a/13

be-mücerred (< Far. *ba* +Ar. *mucarrad*) yalnız şekilde, yalnız olarak

b. 115b/15, 46b/3

be-münācāt (< Far. *ba* +Ar. *munācāt*) dua ile, yalvarma ile

b. 27a/3

be-nā-gāh (< Far. *ba-nāgāh*) ansızın, aniden

b. 133a/15, 171b/5, 171b/9, 26a/10, 28a/10, 28a/7, 2a/5, 39b/15, 65a/11, 71a/9, 73b/14, 98b/15

Benares özel ad, Hindistan'da bir şehir

B. 65a/13

be-nažar (< Far. *ba-nažar*) nazarla, bakışla

be-nažār-ı şehvet: şehvet nazarıyla

b.-ı ş. 122a/13

bend (< Far. *band*) bend, bağ

b. 112a/2, 1b/14, 24a/13, 60a/10, 76b/14, 76b/10

b.+de 119a/14

b.+din 77b/2

b.+ge 119b/10

b.+ġa 119a/14

b.+leri 164b/9

bend ḳıl-: bağlamak, tutmak

b. ḳ.-ıp 60a/15

bend-i bend: bağlama bağı, ipi

b.+iġa 50b/8

b.+imdin 123b/6

bende (< Far. *banda*) kul, köle

b. 123b/3, 77b/1, 77b/2

b.+ge 125a/7, 1b/1, 64a/1

b.+ler 114b/7

b.+leriġa 170b/13

b.+leriŋni 27a/4

b.+lerni 21b/5

b.+m 105a/7

b.+ni 162b/15, 2b/11, 64a/2, 95a/1

b.+si 28b/8

b.+sidür-men 32b/8

b.+sige 15a/5, 63a/7

b.+sini 139b/5, 13b/12, 92b/10

bende-yi śavmaÓa: tapınağın kölesi

b.+a 126a/3

bende-yi fermān: padişahın fermanının kölesi

b.-i f.+ıdadur 1b/12

bende-yi müÓmin: mümin köle

b.-i m. 172a/7

bendelik (< Far. *banda* +Tü.+*lik*) bağlılık

b. 172a/2, 7b/3

b.+ge 77b/12

b.+ni 104b/11

bende-nüvāz (< Far. *banda-nuvāz*) kulunu, kölesini hoş tutan, adamlarına iyi davranan

b. 13b/12

bende-vār (< Far. *banda-vār*) köle gibi

b. 116a/3

bende-zāde (< Far. *banda-zāda*) köle çocuğu

b.+lerini 107a/12

Benį-İsrāil özel ad, İsrailoğulları, Yahudiler

B. 167a/13

bėr- (< ET *bėr-* <AT **bėr̄*) vermek

b. 113b/2, 16b/7

b.-di 100b/11, 101b/10, 101b/11, 101b/9, 103a/9, 104b/9, 106a/6, 108b/7, 109b/2, 10b/13, 111b/1, 111b/11, 113a/4, 113b/5, 113b/7,

115a/9, 115b/11, 115b/5, 116a/13, 117b/4, 11a/12, 125a/9, 128b/12, 130b/7, 130b/8, 138a/2, 138b/12, 139b/8, 140a/4, 141a/10, 142a/14, 144b/3, 145a/5, 147b/8, 150b/11, 151b/14, 152b/3, 152b/6, 153a/6, 154a/14, 157b/15, 158a/4, 158b/2, 160b/13, 161a/2, 167b/10, 168a/15, 168b/15, 169b/10, 16b/10, 170a/2, 170b/3, 171a/3, 171a/6, 17a/3, 19b/9, 23b/6, 24a/11, 26b/14, 29a/1, 30a/4, 30b/3, 31a/1, 31a/10, 31a/7, 31b/6, 37b/10, 38b/4, 39b/6, 3b/9, 41b/12, 44a/9, 46b/12, 46b/3, 48a/9, 49a/6, 49b/12, 50a/8, 53a/7, 56b/1, 56b/13, 56b/6, 56b/8, 56b/9, 57a/10, 57a/11, 57a/7, 57a/8, 57b/6, 60b/1, 63a/13, 64a/14, 64a/6, 64b/6, 66a/4, 68a/6, 68b/1, 72a/9, 72b/10, 72b/11, 73a/10, 73a/14, 74b/5, 76a/8, 76a/9, 76b/15, 78b/10, 78b/14, 79b/9, 80b/15, 81a/1, 86b/9, 88a/2, 88a/8, 88b/12, 93a/3, 94b/11, 95b/11, 97b/9, 99b/1, 9b/8

b.-diler 104b/1, 123b/4, 123b/5, 128a/6, 130b/9, 132a/1, 137b/4, 143b/4, 144b/14, 145a/1, 148a/2, 14a/13, 14b/10, 14b/14, 14b/5, 151a/2, 157a/15, 15a/4, 16b/1, 21b/10, 3b/15, 46a/5, 61a/6, 95a/1

b.-dim 108a/2, 134b/3, 139a/8, 53a/12, 54a/2

b.-diŋ 139b/9, 150b/15, 161a/10, 164a/13, 27a/4, 99b/2

b.-e-dür 29b/7

b.-e-dür-men 129a/10, 54b/10

b.-ey 13a/10, 19b/7, 21b/2, 43b/8, 46b/2, 51a/1, 113a/6, 118b/11, 130b/6, 134b/7, 152b/1, 152b/8, 163b/9, 68a/5, 70b/12, 72b/1, 74b/8

b.-geli 68a/4

b.-gen 115a/5, 131a/3, 132b/4, 17b/8, 20a/12, 21b/11, 25b/9, 31b/7, 4a/6, 51a/2, 73a/4, 92b/4, 94a/5

b.-geni 142a/3, 156b/10, 15a/11, 25b/6, 47a/12, 54a/10, 75a/13, 75a/14

b.-genidin 132a/2

b.-genini 131a/5, 78a/6, 41a/12

b.-geniŋ 57a/7

b.-genler 8b/10

b.-gey 162a/11, 165b/7, 165b/8, 166b/6, 167a/11, 172a/9, 27b/8, 42a/12, 50a/13, 63a/7, 86a/11

b.-gey-men 12b/2

b.-gey-sen 13b/13, 34a/13, 90b/4, 96a/6

b.-geyler 14a/4, 35b/15

b.-gil 108a/4, 108a/8, 109b/5, 109b/9, 113a/14, 116b/11, 120a/4, 135a/15, 138b/10, 13a/9, 143a/2, 145b/11, 152b/10, 155a/11, 159b/5, 15b/1, 166a/6, 168b/14, 171b/14, 17a/14, 25a/9, 26a/7, 27a/5, 30b/2, 31a/14, 38b/12, 43b/7, 46b/9, 47b/2, 50b/10, 56a/9, 56b/4, 8b/9, 30a/12

b.-gü 143b/15, 79a/8, 89a/5

b.-güçi 117b/5

b.-güçiler 157a/15

b.-gülikdür 166b/10

b.-güsi 101b/6

b.-güsidür 160b/10, 163b/13

b.-ġuçı 46b/5

b.-iŋ 70b/9

b.-iŋler 109b/1, 113b/2, 128a/3, 150b/13, 27b/13, 76a/6

b.-ip 104b/3, 104b/5, 112a/5, 113a/13, 113b/4, 116a/7, 128b/11, 133b/15, 135a/13, 138a/11, 13a/2, 142a/2, 144a/4, 144b/3, 149b/9, 152b/15, 158b/4, 163b/12, 170a/10, 172a/3, 19a/4, 20b/2, 20b/6, 21a/10, 25b/3, 29a/7, 2a/6, 31b/1, 44a/7, 4a/13, 4b/9, 56b/5, 66a/11, 71b/14, 72b/1, 73a/1, 73b/1, 81b/2, 88a/4, 88b/10, 91b/14, 96a/9

b.-ipdür 171b/13

b.-ip ėken 53a/9

b.-ip ėrdi 121b/10, 155b/4, 170b/2, 20a/10, 20a/8, 60a/14, 60b/1

b.-ip ėrdim 13a/10

b.-ipdür 116a/14, 135b/2, 142a/3, 166a/2, 79a/12

b.-ipdürler 133b/14, 14a/2

b.-maḳ kerek 99a/4

b.-medi 104b/12, 159a/14, 23b/5, 90b/11, 91b/3, 93a/15

b.-mediler 131a/11

b.-medük 143a/1

b.-megen 104b/4

b.-megil 107b/5, 135b/10, 24b/8, 6b/7, 78a/1, 79b/2, 85a/7, 95b/13

b.-meġay-sen 84a/2

b.-meġıl 22a/2

b.-mek 130a/8, 137b/14, 159b/6

b.-mekni 155b/13

b.-mepdürler 152a/9

b.-mes 131a/10, 147b/1, 158a/14, 161b/2, 55b/8, 5a/3

b.-mes ėrdi 72a/13

b.-mes-men 127a/10, 157b/7

b.-mese 113a/7, 93b/14

b.-meseler 132a/5

b.-mesem 31a/2, 47b/4, 97a/3

b.-meseŋ 49a/11

b.-mey 118a/15, 49b/10

b.-mey-sen 86a/14

b.-meydür 162b/12, 35a/6

b.-se 107a/10, 145b/12, 14b/2, 163a/1, 30b/1, 78a/6, 85a/8, 86a/10, 96a/5

b.-seler 107a/12, 107a/9, 10b/11, 11a/11, 128a/2, 15b/14, 64a/1, 71b/10

b.-sem 110a/1, 2a/15, 30a/13, 56a/13, 76b/15

b.-seŋ 100a/5, 11b/11, 167b/8, 169a/7, 30b/6, 49a/11, 57b/12, 69b/10, 78a/1, 90b/1, 97a/2

b.-siŋler 166a/3

b.-sün 162b/14, 80a/6

b.-sünler 55b/13

b.-üptür 4b/9

b.-ür 10a/7, 122b/8, 136b/7, 147b/14, 148b/1, 158a/14, 158b/13, 15b/12, 27a/9, 55a/13, 55a/15, 63b/5, 64b/11, 85a/8

b.-ür ėrdi 119b/13, 15b/13, 167b/5, 30b/11, 89b/15

b.-ür ėrdiler 169b/9

b.-ür ėrdiŋ 96b/15

b.-ür-men 169b/8, 170b/10, 55b/11, 88b/15, 92a/3, 97b/12

b.-ür-men mü 135b/3

b.-ür-miz 150b/15

b.-ür-miz ėmes 128a/4

b.-ür-sen 117b/11, 2a/9, 77b/8, 77b/9, 91a/3

b.-ürge 27a/6

bėre al- > beral-: verebilmek

b.-madı 110b/7, 83a/8

berāber (< Far. *bar-ā-bar*) birlikte, beraber

b. 144a/15, 146a/8, 147b/3, 170a/10, 29a/14, 60b/13, 6b/13, 95a/3

b.+dür 110a/1, 155b/10

b.+dürler 155b/12

b.+ide 127a/13, 155b/14, 43a/10

b.+im 136b/7

berāberlıḳ (< Far. *bar-ā-bar* +Tü.+*lıḳ*) beraberlik, birliktelik

b. 55a/10

berāberlik ḳıl-: eşlik etmek

b. ḳ.-ur ėrdi 3b/9

ber-Óakis (< Far. *bar* +Ar. *Óaks*) aksiyle, zıttıyla

b. 92a/12

berāÓat (< Ar. *barāÓa*^{t}) güzellik ve olgunluk bakımından benzerlerinden üstün olma

berāÓat-i istiĥlāl: anlatılan konuya uygun kelimelerle söze başlama sanatı

b.-i i. 1b/5

berāóat (< Ar. *barāóa*^{t}) bir işle ilgisi bulunmama, temiz ve arı olma

berāóat -i ĥāl: durumun, halin temizliği ve masumluğu

b.-i ĥ.+i 160a/4

b.-i ĥ.+im 161b/1

b.-i ĥ.+iŋni 161b/9

berāy (< Far. *barāy*) için, maksadıyla

b. 122b/11

ber-bād (< Far. *bar-bād*) perişan, harap, pis, fena

b. 161a/10

ber-cā (< Far. *bar-cā*) yerinde, tam, doğru ve münasip

b. 122b/6, 129a/14, 138b/5

ber-dār (< Far. *bar-dār*) asılmış (insan)

b. 101b/2, 101b/3, 31b/12, 84b/5

b.+dur 156a/15

b.+dur-men 32a/10, 107a/13

b.+durlar 51b/13

ber-devām (< Far. *bar* +Ar. *davām*) daima,

devamlı

b. 43a/13

bėrdür- (< *bėr-dür-*) verdirmek, ulaştırmak, dağıtmak

b.-di 157b/10

ber-geştelik (< Far. *bar* +Tü.+*lik*) tersine dönme, bozulma hali

b.+ge 78a/5

bėrgü (< ET (Uyg.) *bėrgü*) olması gereken ya da verilen bir şey, vergi

b.+sidür 16b/11

ber-ĥaḳ (< Far. *bar* +Ar. *ĥaḳḳ*) hak üzere, hakikatte

b. 117b/11

ber-kemāl (< Far. *bar* +Ar. *kamāl*) mükemmel

b. 114b/10, 95b/3

ber-ḳarār (< Far. *bar* +Ar. *ḳarār*) kararlı, daimi, devamlı

b. 87b/6

ber-ḳarār bol-: kararlı olmak, sabit olmak, devamlı olmak

b. b.-dı 6a/4, 9a/7, 107a/13, 109a/8, 69b/2

b. b.-ġanda 123b/1

b. b.-maydur 85a/2

b. b.-sam 137b/9

b. b.-up 96a/11

b. b.-updur 9a/10

b. b.-ur 5b/6

ber-ḳarār ḳıl-: kararlı kılmak, daimi hale getirmek

b. ḳ.-dı 48a/15

Bermek özel ad, Harûnü'r-Reşîd zamanında vezirlik eden bir ailenin Halit, Yahya, Fazıl, Cafer adında dört oğlunun soyadı

B. 29b/12

ber-pā (< Far. *bar-pā*) ayakta, yıkılmamış

b. 146b/4

ber-reh-güźer (< Far. *bar-rah-guźar*) yol üzerinde

ber-reh-güźer-i yār: sevgilinin yolu üzerinde

b. 57b/5

berehmen (< Far. *barahman*) Hind inancına göre kutsal sayılan kimse, puta tapan

b. 110a/14, 111a/15, 111b/13, 111b/3, 111b/4, 112b/1, 112b/2, 112b/8, 113b/5, 28b/2, 30b/10, 31a/1, 31a/11, 31a/14, 31a/6, 31a/9, 31b/1, 50b/12, 50b/4, 51a/12, 51a/14, 51a/8, 51b/15, 51b/9, 52b/15, 53a/1, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53b/12, 53b/15, 53b/7, 53b/8, 54a/2, 74a/1, 78a/14, 78a/2, 78a/3, 78a/7, 78b/10, 79a/3, 79a/9, 79b/1, 111a/2, 111b/8, 112a/14, 78b/12

b.+din 111b/7

b.+ge 31a/7, 50b/12, 51b/13, 52a/2, 52b/13, 53a/9, 53b/7, 78b/1, 52a/3, 53a/11

b.+ġa 113b/5, 78a/1

b.+ni 110b/5, 111b/1, 112a/13, 112a/15, 30b/7, 31a/13, 51b/10, 51b/11, 52b/15, 53a/10, 73b/15, 73b/2, 73b/3, 74a/1, 74a/12, 74a/14, 74b/10, 74b/12, 74b/14, 74b/4, 74b/7, 74b/8, 75a/4, 75a/5, 75a/8, 79a/11

berehmen-i bį-çāre: çaresiz berehmen

b.-i b. 30b/13

bereket (< Ar. *baraka*^{t}) bereket, bolluk

b.+din 155a/15, 165a/13

b.+i 162a/6

b.+idin 122b/7, 122b/8, 11a/12

b.+ni 154b/11, 155b/1, 78a/10, 92b/3

beri (< ET *berü* <AT **bērü*) beri, itibaren, öte, öte taraf krş. **berü**

b. 103b/13, 116b/15, 119a/7, 119b/6, 11a/4, 120a/9, 124a/14, 124b/13, 129a/10, 129b/11, 130a/6, 130b/11, 145b/8, 15b/2, 167b/3, 18b/5, 18b/6, 19b/1, 26a/12, 30a/12, 80a/14, 99a/5

b.+din 45b/10

berki- (< *berk*+*ü-* < ET(Uyg.) *berk*) berk olmak, güçlendirmek

b.-di 28a/8

bernā (< Far. *barnā*) genç, delikanlı, yiğit

b. 111b/7, 1b/9

ber-taraf (< Far. *bar* +Ar. *taraf*) bir tarafa atılan

b. 119a/3, 128b/1, 132b/7, 143a/2

ber-taraf bol-: saf dışı edilmek, giderilmek

b. b.-dı 144b/14

b. b.-mas 10b/2

b. b.-maydur 146a/14

b. b.-up ėrdi 42b/1

b. b.-updur 49a/15

b. b.-ur 108a/10, 25a/11, 76b/13, 90a/12

ber-taraf ḳıl-: saf dışı etmek, gidermek

b. ḳ.-dı 7b/3

b. ḳ.-dılar 126a/7, 16b/14

b. ḳ.-dım 123b/7, 146a/10, 19b/1

b. ḳ.-dıŋ 17b/9

b. ḳ.-ġan 18b/5

b. ḳ.-ġay 145b/8

b. ḳ.-ġıl 156b/5, 5b/2, 64b/13

b. ḳ.-ıŋlar 23b/8

b. ḳ.-ıp 64a/8

b. ḳ.-maġay 61b/10

b. ḳ.-saŋ 122b/7

b. ḳ.-ur 10a/10

b. ḳ.-ur-men 126a/11

berü (< ET *berü* <AT **bērü*) beri, itibaren; öte, öte taraf krş. **beri**

b.+ge 15b/5, 66a/6

bervār (< Far. *barvār*) havadar mesken, sayfiye

bervār bervār ḳıl-: açık havada gezmek, gezdirmek

b. ḳ.-ıp 5b/12

bes (< Far. *bas*) çok fazla, yeter

b. 170b/3, 80b/11

be-śad Óacz ü nāz (< Far. *ba-śad* +Ar. *Óacz ü* Far. *nāz*) yüz zayıflık ve naz ile

b. 27a/7, 28b/4

be-śad tevāżuÓ (< Far. *ba* +Ar. *tavāđuÓ*) yüz tevazu ile

b. 134b/12

be-śad tumturāḳ (< Far. *ba-tumturāḳ*) yüz gösterişle

b. 22a/8

be-śad-hezār cān (< Far. *ba-śad-hazār-cān*) yüz bin can ile

b.+ım 19a/1

be-śad-hezār cān u dil (< Far. *ba-śad-hazār-cān u dil*) yüz bin can ve gönül ile

b. 47b/14, 86b/3

be-śad-hezār nāz (< Far. *ba-śad-hazār*, *nāz*) yüz bin naz ile

b. 19a/1

be-śad-hezār tereddüd (< Far. *ba-śad-hazār* +Ar. taraddud) yüz bin tereddüd ile

b. 12b/10

besāt (< Ar. *basāt*) düz yer

b.+da 104a/3

b.+ım 118a/13

besį (< Far. *basį*) pek, çok, çok fazla

b. 109a/2, 112a/8, 13b/13, 46a/3, 67b/3, 76a/7

be-śüret (< Far. *ba* + Ar. *śūra*^{t}) suretiyle, görünüşüyle

be-śüret-i ḳalender: kalender suretiyle, görünüşüyle

b.-i ḳ.-c.+ler 142a/12

bėş (< ET *bėş* < AT **bēş̄*) beş

b. 108b/3, 130a/10, 136b/3, 153a/1, 170b/15

beşāret (< Ar. *başāra*^{t}) müjde

b.+i 3a/10

beşāretlıġ (< Ar. *başāra*^{t} +Tü.+*lıġ*) müjde verme hali, sevinçlilik

b. 61b/13

be-şartį (< Far. *ba* + Ar. *şart* + Far. *į*) bir şartla

b. 146b/2, 125b/7

beşere (< Ar. *başara*^{t}) derinin dış tabakası, cilt, ten, görünüş

b.+leriŋdin 56a/3

b.+ni 10a/5, 10a/8

b.+si 36b/8, 68b/2, 80b/5, 81a/4

b.+side 68a/10

b.+sidin 134a/9

be-şeref (< Far. *ba* +Ar. *şaraf*) şerefle

be-şeref-i nikāĥ: nikah şerefiyle

b.-i n. 114b/4

bėşinçi (< ET *bėşinç*) beşinci

b. 101b/11, 40a/6, 40a/8, 60a/5, 61a/15, 61b/10, 62a/2

Beşir özel ad

B. 86a/14, 84a/6, 85a/10, 85a/11, 85a/15, 85b/11, 85b/13, 85b/5, 86b/5

B.+din 86a/5

B.+ġa 85b/11

B.+ni 85b/10, 85b/14, 85b/9, 86a/15

Beşir-i miskin: miskin Beşir

B.-i m. 85a/14

be-tamām (< Far. *ba* +Ar. *tamām*) tamamıyla, bütün

b. 102b/1, 118b/9, 123b/15, 128a/7, 139b/2, 25a/9, 46a/10, 48b/11, 50b/13, 52a/8, 64b/1, 64b/2, 72b/7, 76b/10

b.+ı 127a/2

be-tamāmį (< Far. *ba* +Ar. *tamāmį*) tamamıyla, bütünüyle

b. 49b/9, 66b/5

be-tarįḳ (< Far. *ba* +Ar. *tarįḳ*) yoluyla, usûlüyle

b. 113a/14, 69b/3

be-tarįḳ-i ticāret: ticaret yoluyla

b.-i t. 139b/4

be-tarįḳ-i evlā: en uygun yol

b.-i e. 102b/11

be-tarįḳa (< Far. *ba* +Ar. *tarįḳa*[t]) yoluyla, usûlüyle

b. 122b/5

be-tarįḳa-yı ticāret: ticaret yoluyla

b.-yı t. 108b/4

be-teng (< Far. *ba-tang*) sıkıntılı, sıkıntılı olan

b. 167b/9

beyǾ (< Ar. *bayǾ*) satma, satılma

b.+ni 150a/14

beyābān (< Far. *bayābān*) çöl, sahra

b. 18a/7

b.+da 164b/7, 18b/5, 18b/9, 74a/7

b.+ġa 164b/6, 165b/1

b.+larda 18b/4, 19a/9, 26b/3

b.+larnı 7b/6

b.+nı 165a/1

beyābān-ı pür-dehşet: dehşetli şeylerle dolu çöl

b.-ı p. 165a/2

beyābānį (< Far. *bayābānį*) çölde yaşayan

b. 127b/5, 127b/6

b.+de 69b/3, 74a/6

b.+dür-men 100a/11

beyād musikînin en eski, en işlek basit makamlarından biri krş. **Beyâtî, Bayâtî**

b.+nı 61a/6

beyān (< Ar. *bayān*) açıklama, anlatma, söyleme

b. 131a/6

b.+ge 3a/10

b.+ı 59b/3

beyān ḳıl-: bildirmek, anlatmak, söylemek

b. ḳ.-alı 27b/1

b. ḳ.-ay 31a/15

b. ḳ.-dı 102b/1, 109b/4, 111b/5, 112a/14, 112b/2, 134b/10, 146a/6, 148b/3, 157b/8, 159a/5, 160a/13, 160b/14, 168a/14, 171b/2, 172a/1, 21a/15, 21a/7, 2a/13, 31b/2, 40b/11, 40b/13, 48b/13, 48b/15, 51b/10, 57a/6, 6a/6, 6a/9, 70a/5, 75a/5, 86b/10, 90a/11, 97a/11, 97a/7, 7a/6

b. ḳ.-dılar 120a/12, 61a/7

b. ḳ.-ġıl 124b/1, 124b/12, 59b/9, 81a/5

b. ḳ.-ındı 34a/8, 3a/6

b. ḳ.-madı 7a/6

b. ḳ.-sam 35a/6

beyān-ı melîḥ: tatlı ve güzel söyleyiş

b.-ı m. 59b/9

beyān-ı vāḳıǾa: olayı, vakayı anlatma

b.-ı v.+nı 27b/9

beyāż (< Ar. *bayāđ*) beyaz, ak, aydınlık

b.+ı 158a/8

beyhūde (< Far. *bį-hoda, bį-hūda*) boş, gereksiz, faydasız

b. 105b/13, 106b/10, 13b/1, 18b/6, 21b/11, 29a/6, 29b/7, 64b/2, 85b/15, 92b/6, 14a/11

b.+dür 73b/11

beyhūde-gūylıḳ (< Far. *bį-hoda, bį-hūda-goy, gūy* +Tü.+*lıḳ*) boş konuşma, boş yere konuşma

b.+dın 116b/13

beyhūde-kārlıḳ (< Far. *bį-hoda, bį-hūda-kār* +Tü.+*lıḳ*) boş, faydasız iş yapmak

b. 67a/11

beyhūdelik (< Far. *bį-hoda, bį-hūda* +Tü.+*lik*) gereksizlik, boş, faydasızlık

b.+dür 126b/8

beyt (< Ar. *bayt*) beyit, bir şiire ilişkin parça

b. 157a/10, 157b/12, 162a/10, 40a/5, 163a/5

beytü'l-viśāl (< Ar. *bayt*, harf-i tarif *el* + Ar. *viśāl*) kavuşma evi

b. 68b/15

b.+ge 68b/15

b.+iġa 47b/2, 47b/5, 54a/5

bezm (< Far. *bazm*) yiyip içme ve sohbet meclisi

b.+ni 137a/13

be-zūr (< Far. *ba-zūr, zor*) zorlukla, güçlükle

b. 113b/4, 78b/13

bıçaḳ (< ET (Uyg.) *bıçak/biçek*) bıçak

b. 107b/3, 123b/6, 36b/10, 36b/2, 37a/1

b.+nı 104a/15, 12a/1, 131a/1, 70b/12

bį-Óad (< Far. *bį* +Ar. *Óad*) sayısız

b. 43b/15

bį-Óaḳįde (< Far. *bį* +Ar. *Óaḳįde*) imansız, dinsiz

b. 12b/6, 14a/12

bį-ārām (< Far. *bį-ārām*) durup dinlenmeyen, rahatsız

b. 168b/8

bį-ārāmlıḳ (< Far. *bį-ārām* +Tü.+*lıḳ*) rahatsızlık

b. 9a/11

bįÓat (< Ar. *bayÓat*) kabul ve tasdik muamelesi

bįÓat ḳıl-: kabul ve tasdik etmek

b. ḳ-dılar 101b/3

b. ḳ.-ıp 101b/3

b. ḳ.-salar 102b/2

bį-behre-mend (< Far. *bį-bahra-mand*) nasipsiz, kısmetsiz

b. 58a/7

bį-beḳālıḳ (< Far. *bį* +Ar. *baḳāó* +Tü.+*lıḳ*) bekasızlık

b.+nı 46a/5

bį-cā (< Far. *bį-cā*) yersiz

b. 40a/7, 126b/3

bį-cān (< Far. *bį-cān*) cansız

b. 132a/1

bį-cihān-dār (< Far. *bį-cahān, cihān-dār*) cihanı elinde tutan padişah olmadan

b. 58a/13

bį-çāre (< Far. *bį-çārā*) çaresiz, ümitsiz, zavallı

b. 104b/11, 105a/15, 120a/1, 120b/9, 121a/1, 128a/13, 128b/6, 148a/15, 150b/11, 151b/10, 152a/11, 21a/6, 30a/9, 51b/15, 56b/4, 62b/2, 6a/1, 80b/4, 87b/12, 90a/9, 9b/6

b.+ler 149a/3, 21b/1

b.+ni 131a/14

bį-çāre ḳıl-: çaresiz, ümitsiz hale gelmek

b. ḳ.-dılar 165a/3

bį-dād (< Far. *bį-dād*) zulüm

b. 166b/3

bį-dām (< Far. *bį-dām*) tuzaksız, tehlikesiz

b. 5a/4

bįdār (< Far. *bįdār*) uyanık

b. 123b/14, 130a/3, 150b/2, 26b/6, 41a/10, 55b/3

bįdār ḳıl-: uyandırmak

b. ḳ.-adur-men 73b/8

bįdārį (< Far. *bįdār* +nispet eki *į*) uyanıklık

b. 150b/11

bidāyet (< Ar. *badāya*^{t}) başlangıç, bir işin başı

b. 17a/12

bį-derk (< Far. *bį* +Ar. *dark*) anlayışsız, idraksız

b.+dür 111b/15

bį-devletlıḳ (< Far. *bį* +Ar. *davlat* +Tü. +*lıḳ*) bahtsızlıḳ

b.+ıdın 128a/13

bį-dimāġ (< Far. *bį* +Ar. *dimāġ*) akılsız, şuursuz

b. 144b/13, 148a/8

bį-dirįġ (< Far. *bį* +Far. *dirēġ*) esirgenmeyen, elinden geleni yapan

b. 123b/5

bį-diyānet (< Far. *bį* +Ar. *diyānat*) dinsiz, inançsız

b. 104a/12, 104b/9, 146a/3

b.+ni 113a/11, 145a/15

bį-diyānetlik (< Far. *bį* +Ar. *diyānat* +Tü.+*lik*) dinsizlik, inançsızlık

b. 112b/13, 122a/13, 159a/4

b.+dür 103b/15, 127a/4

b.+ni 116a/5

bį-edebāne (< Far. *bį* +Ar. *adabāna*) edepsizcesine

b. 70a/14, 71b/7

bį-edeblik (< Far. *bį* +Ar. *adab* +Tü.+*lıġ*) edepsizlik

b. 134a/7, 79a/7

bį-edeblik ḳıl-: edepsizlik yapmak

b. ḳ.-dım 86a/5

bį-endįşe (< Far. *bį-andēs̄a*) endişesiz, tasasız

b. 96b/10, 99a/6

bį-eŝer (< Far. *bį* +Ar. *aŝar*) izsiz, etkisiz

b. 58a/6

bį-fāyide (< Far. *bį* +Ar. *fāǿida*^{t}) faydasız

b. 92b/6

b.+dür 86a/15

bį-fehm (< Far. *bį* +Ar. *fahm, faham*) anlayışsız

b. 33b/12, 33b/8

bį-fevt (< Far. *bį* +Ar. *favt*) ölmeksizin, ayrılmaksızın

b. 43b/5

bįgāne (< Far. *bēḡāna*) kayıtsız, ilgisiz

b. 122b/5, 150b/15, 18a/14, 41a/13, 41a/4, 77a/2

b.+ni 121a/10, 86a/8

bį-günāh (< Far. *bį-gunāh*) günahsız, masum

b. 161a/7, 166a/12, 78b/3, 86a/11, 8a/14, 8b/7

b.+ıdur 160a/3

b.+nı 160a/3, 165b/9, 51b/7

bį-ġam (< Far. *bį* +Ar. *ġamm*) gamsız, tasasız

b. 158a/2, 65a/9, 69a/10

bį-ġaraż (< Far. *bį* +Ar. *ġaraḍ*) amacına ulaşmaksızın

b. 157b/7

bih (< Far. *bih*) iyi, yeğ, mükemmel

b.+dür 37a/10, 37b/2, 37b/4

bį-ĥadd (< Far. *bį* +Ar. *ĥadd*) sınırsız, sonsuz

b. 129a/13, 148a/14, 163b/11, 43b/15, 4b/7

bi-ĥamdillah (< A. *bi-"ile", ĥamdillāh*) elhamdüllillah, Allah'a şükür

b. 27b/13, 53a/13

bį-ĥaseb (< Far. *bį* +Ar. *ĥasb*; aslı *ĥaseb*) -ce, bakımından

b. 54b/11

bih-būdlıġ (< Far. *bih-būd* +Tü.+*lıġ*) iyilik, sağ salimlik, sağlamlık

b.+ı 11b/10

bį-haber (< Far. *bį* +Ar. *ħabar*) habersiz, bilgisiz

b. 103a/2, 103b/12, 111b/2, 167a/6, 23b/10, 3b/5, 58a/6, 59a/6, 75b/2, 76a/8, 8b/14

b.+dür 121b/12

b.+ler 9b/8

b.+ni 22b/13

b.-sen 77b/5, 77b/6

bį-ħaber bol-: habersiz, bilgisiz olmak

b. b.-maġay-sen 69a/12

b. b.-sam 75b/11

bį-ħār (< Far. *bį-ħār*) dikensiz

b. 78a/8

bį-ĥicāb (< Far. *bį* +Ar. *ĥicāb*) sıkılma, utanma olmaksızın

b. 111a/7

bį-ĥimāyetlik (< Far. *bį* +Ar. *ĥimāya*^{t}) korumasız, korunmasız

b.+de 77b/9

bį-ĥisāb (< Far. *bį* +Ar.) sayısız, hesapsız

b. 4b/7

bį-ħod (< Far. *bį-ħōd*) kendinden geçmiş olan, çılgın

b. 159b/3, 5b/12

bihraḳ (< Far. *bih* +Tü.+*raḳ*) daha iyi

b. 168a/7, 36a/1, 47b/14, 84b/14

b.+dur 25b/1, 29a/5

b.+ı 136b/13

b.+ını 20b/14

bį-hūş (< Far. *bį-ħoş*) şaşkın, sersem

b. 122b/2, 152b/14, 39b/11, 50b/9, 52a/5, 59b/8, 86a/9

bį-hūşlıḳ (< Far. *bį-ħoş* +Tü.+*lıḳ*) şaşkınlık, sersemlik

b. 66b/5

bį-ĥużūr (< Far. *bį* +Ar. *ĥuđūr*) huzursuz, rahatsız

b. 99b/11

bį-ĥużūr ḳıl-: huzursuz etmek

b. ḳ.-dı 135a/8

bį-hüner (< Far. *bį-hunar*) hünersiz, beceriksiz

b. 109b/14

b.+ni 109b/14, 25b/3

bį-ĥürmetlik (< Far. *bį* , Ar. *ĥurma*^{t} +Tü.+*lıḳ*) saygısızlık

b.+dür 79a/6

bį-ibāó (<Far. *bį* +Ar. *ibāó*) çekinmesiz, iğrenmesiz

b. 45b/6

bį-idrāk (< Far. *bį* +Ar. *idrāk*) idraksız, anlayışsız

b. 33b/12, 33b/8

bį-iħtiyār (< Far. *bį* +Ar. *iħtiyār*) kendiliğinden, elde olmayarak

b. 168b/13, 36b/14, 80b/12, 86b/9

bį-Óilāc (< Far. *bį* +Ar. *Óilāc*) çaresiz

bį-Óilāc bol-: çaresiz olmak

b. b.-up 120a/2

bį-Óilāclik (<Far. *bį* +Ar. *Óilāc*+Tü.+*lik*) çaresizlik

b. 96b/5

bį-Óilm (< Far. *bį* +Ar. *Óilm*) ilimsiz

b. 15a/6**,** 167a/6

bį-imkān (< Far. *bį* +Ar. *imkān*) imkansız, olanaksız

b.+dur 69a/7

bį-inśāflik (< Far. *bį* +Ar. *inśāf* +Tü.+*lik*) insafsızlık, acımasızlık

b.+dür 127a/4

bį-iÓtibār (< Far. *bį* +Ar. *iÓtibār*) itibarsız, haysiyetsiz

b. 13b/11

bį-i Ótibār ḳıl-: itibarını kaybetmek

b. ḳ.-ur 88b/4

bį-izn (< Far. *bį* +Ar. *izn*) izinsiz

b. 5b/7

bį-iŝbāt (< Far. *bį* +Ar. *iŝbāt*) ispatsız, delilsiz

b. 104a/8, 74b/5

bį-įbā (< Far. *bį* +Ar. *įbāó*) çekinmesiz, iğrenmesiz

b. 68a/8, 99a/6

bįm (< Far. *bįm*) korku

b.+ġa 45b/3

bį-kār (< Far. *bį-kār*) işsiz

b. 118a/15, 137a/8, 143b/7, 145b/1, 145b/2, 19a/5, 26b/8, 26b/9, 27b/1

bį-ḳarār (< Far. *bį* +Ar. *ḳarār*) kararsız

bį-ḳarār ḳıl-: kararsız hale getirmek

b. ḳ.-dı 43b/2

b. ḳ.-ur 59a/8

bį-kes (< Far. *bį-kas*) kimsesiz

b. 165a/9

bį-kesb ü kār (< Far. *bį-kasb u kār*) işsiz, kazançsız

b. 92a/7

bil- (< ET *bil-*) bilmek

b. 103a/5, 152a/10, 170b/11, 1a/8, 1b/11, 1b/14, 44a/6, 45b/10, 46a/7, 5a/9

b.-di 101a/10, 105a/13, 128b/9, 159a/10, 159b/3, 15b/4, 162b/11, 36b/2, 37b/8, 40b/3, 41a/2, 45a/14, 67b/15, 71b/3, 7a/1, 7a/10, 91a/5

b.-diler 102a/8, 107b/14, 149a/5

b.-dim 123a/8, 134a/10, 152a/2, 52a/3, 77a/4

b.-edurġan 109b/4

b.-edür 19a/7, 5a/10, 83a/9

b.-edür-men 117b/14, 160a/11, 64b/12

b.-edürġanı 158b/3

b.-edürler 25a/10

b.-endin 67b/14

b.-gendür-men 24b/13

b.-geni 15b/10

b.-genimçe 134b/6

b.-genimni 145a/13, 145a/14, 81a/12

b.-geniŋizni 145a/13, 145a/14

b.-geniŋni 7a/2

b.-gey 154b/4, 58a/2, 61b/3, 83a/10

b.-gey-sen 106b/6, 43b/11, 47a/4, 8b/14

b.-gil 100a/6, 111b/7, 122b/1, 132b/11, 19b/3, 19b/4, 19b/8, 20a/9, 22a/13, 58a/9, 95a/12

b.-güçiġa 11b/8

b.-ip 100a/12, 103a/3, 105b/6, 108a/12, 108a/14, 108b/1, 128b/15, 150b/15, 152b/3, 37b/7, 3a/6, 57b/1, 60a/1, 64b/8, 70b/2, 80b/12, 80b/9, 81a/14, 96b/9

b.-ip ėrdim 146a/11, 98a/11

b.-maḳ 109a/2, 94a/13

b.-maḳ kerek 5a/13

b.-me 40a/5, 83b/11, 8a/15

b.-medi 107a/7, 108a/7, 10b/7, 112a/6, 125b/2, 144b/7, 145a/15, 168a/11, 17b/7, 43b/13, 81a/6, 82a/10, 82a/15, 89a/4, 96a/9

b.-medi mü 49b/14

b.-mediŋ 139a/4, 4a/8

b.-megen 17a/13

b.-megen ėken 4a/6

b.-megeni 134b/8

b.-mek 61b/3

b.-mek kerek 1a/5, 5a/14, 65b/1, 69a/7, 73b/11

b.-mekde 70b/15

b.-meklik 132a/2

b.-meklikdür 5b/1

b.-mep ėrdi 80b/6

b.-mep-sizler 29a/6

b.-mes 112b/3, 112b/4, 17a/13, 1a/9, 1b/11, 4a/13, 62a/15, 7a/2, 7a/3, 90b/5

b.-mes ėrdi 7a/11

b.-mes-men 8b/1

b.-mes-sen 128a/4, 96b/2

b.-mes-sizler 70a/12

b.-mesler 126b/11, 58b/14

b.-mey 103a/2, 139a/15, 27b/11, 70b/3, 86a/5

b.-mey-sen 57b/8

b.-meydür 105a/10, 83b/3

b.-meydür-men 111b/15, 11a/10, 128a/1, 133b/9, 149b/2, 22a/14, 28b/7, 62a/9, 69a/8, 75b/14

b.-meydür-miz 154a/7

b.-meydürler 14b/15

b.-se 109a/2, 64b/7, 83b/12

b.-seler 154a/8

b.-seŋ 66b/1

b.-ür 125a/13, 127b/6, 158a/6, 168a/12, 60a/5, 68b/9, 81a/9

b.-ür ėrdim 129b/11, 145b/11

b.-ür ėrdiŋ 146a/12

b.-ür-men 109a/11, 124b/1, 125a/1, 162a/5, 24b/10, 24b/9, 25a/1, 25b/9, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 52b/11, 52b/8, 124a/12

b.-ür mü 130b/9, 59b/13

b.-ür mü-sen 124b/1, 153a/8

b.-ür-sen 10b/5, 53b/14, 61b/7

b.-ür-sizler 9b/9

bile al- > bilal-: bilebilmek

b.-maslar 55a/12

bi'l-āhire (< Ar. harf-i cer *bi*-, harf-i tarif *el*-ve *āḫire*) sonra, sonradan, sonunda

b. 63a/1

b. 30b/11

bildür- (< ET *biltür*-) bildirmek

b.-di 97a/4

b.-me 20b/10

bile (< ET *birle*) ile, birlikte krş. **bilen**

b. 10a/12, 14a/5, 158b/1, 158b/4, 159a/7, 41b/2, 43a/3, 43b/6, 45b/10,

49a/6, 5a/9, 85a/11

b.+dür 131b/12

bilen (< ET (Uyg.) *bilen*) ile, birlikte krş.
bile

b. 100a/12, 100b/1, 100b/8, 102a/10, 102a/11, 102a/12, 102a/2, 102a/4, 102a/7,102b/14, 104b/8, 105a/13, 105a/5, 105a/6, 105b/13, 106a/15, 106b/5, 108a/1, 108b/12,108b/14, 109a/11, 109a/13, 109a/6, 109b/8, 10a/4, 10b/6, 110a/12, 110a/3, 110b/10, 110b/4, 111a/3, 111b/12, 111b/5, 112a/9, 113a/15, 113b/13, 113b/5, 114a/7, 114b/8, 115a/12, 115b/3, 116a/11, 116b/10, 116b/8, 117a/13, 117a/15, 117a/9, 117b/12, 117b/2, 118b/3, 119a/13, 119a/14, 119b/1, 119b/5, 119b/6, 11a/6, 120a/1, 120a/14, 120a/4, 120a/8, 120b/13, 120b/3, 120b/7, 121a/12, 121a/3, 121a/9, 121b/6, 121b/7, 122a/10, 122a/13, 7b/5, 122a/4, 123a/12, 123a/15, 123b/2, 123b/8, 123b/9, 124b/8, 125a/10, 126a/1, 126a/15, 127b/14, 128a/6, 128b/1, 129a/1, 129b/14, 129b/8, 12a/11, 12b/10, 12b/9, 130b/12, 131a/5, 131b/10, 131b/13, 131b/4, 131b/7, 132a/1, 132a/4, 132b/4, 133a/10, 133b/1, 133b/11, 134a/11, 135a/11, 135b/6, 136b/1, 136b/13, 136b/14, 136b/2, 137a/6,138b/11, 139a/10, 139a/11, 13a/1, 13a/10, 13a/14, 13b/5, 141a/1, 141a/2, 141a/3, 141b/13, 43a/5, 143a/7, 143b/1, 143b/10, 144a/1, 144a/5, 144b/13, 144b/2, 144b/7, 145a/3, 145b/1, 145b/2, 145b/7, 146a/12, 146b/1, 146b/3, 146b/7, 146b/8, 146b/9, 147a/10, 147a/11, 147a/5, 147b/5, 147b/7, 147b/9, 148b/1, 149b/4, 14a/15, 14a/7, 4b/1, 150a/14, 150a/3, 150a/6, 150a/8, 150b/10, 150b/6, 151a/13, 151b/13, 151b/14, 151b/9, 152a/13, 152a/6, 153a/7, 153b/2, 153b/8, 155a/15, 155a/7, 157b/3, 159b/4, 15a/1, 15a/6, 163a/11, 16b/12, 16b/14, 18a/11, 18a/13, 18a/15, 18a/8, 18b/3, 19a/1, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19a/15, 19a/2, 19a/9, 19b/1, 19b/2, 20a/11, 20a/12, 21a/4, 22a/10, 22a/8, 22b/8, 23a/15, 23a/2, 23a/6, 23a/8, 23b/1, 23b/10, 23b/7, 23b/8, 24a/3, 25a/1, 25a/10, 25a/11, 25a/13, 25a/9, 25b/6, 25b/9, 26b/2, 27a/13, 28a/13, 28b/12, 28b/5, 29a/4, 29a/8, 29b/3, 29b/4, 29b/6, 30a/15, 30b/1, 32a/6, 36b/12, 36b/4, 36b/7, 37a/10, 37b/12, 41a/13, 42a/9, 45a/10, 45a/7, 45b/11, 45b/14, 46b/12, 47a/15, 47b/13, 48a/12, 48a/4, 48a/6, 48b/1, 48b/2, 49a/1, 49a/10, 49a/14, 49b/14, 49b/3, 4a/14,4a/7, 4a/9, 50a/13, 50a/8, 50b/11, 50b/4, 51a/12, 51a/13, 51b/5, 52a/1, 52a/15, 52b/14, 53a/4, 53a/5, 53b/14, 53b/5, 53b/7, 54a/1, 54a/10, 54a/15, 54a/3, 54b/14, 54b/15, 55a/1, 55b/11, 55b/14, 55b/3, 56a/7, 56b/10, 57a/1, 57a/10, 57a/15, 57b/12, 58b/6, 58b/7, 58b/8, 59b/15, 59b/9, 5b/3, 60a/14, 60a/15, 61a/10, 61b/2, 62a/10, 62a/11, 62a/12, 63a/8, 63b/1, 63b/11, 63b/4, 64a/3, 64b/10, 65a/11, 65a/12, 65b/12, 65b/3, 65b/4, 66b/12, 66b/5, 66b/9, 67a/10, 67a/11, 67b/12, 67b/2, 67b/7, 67b/8, 67b/9, 68a/15, 68b/10, 68b/11, 68b/8, 69a/3, 6a/4, 70a/11, 70a/3, 70b/5, 71b/1, 71b/14, 71b/15, 71b/6, 72b/14, 73a/10, 73a/13, 73b/14, 73b/4, 73b/9, 74a/12, 74a/15, 74b/1, 74b/5, 75a/8, 75b/13, 75b/5, 76a/13, 76a/4, 76b/10, 76b/13, 76b/8, 77a/11, 77b/1, 77b/11, 77b/14, 77b/5, 78b/1, 79a/10, 79a/11, 79a/7, 79a/9, 79b/11, 80b/1, 80b/10, 81b/10, 81b/4, 82a/11, 83b/10, 83b/13, 83b/2, 83b/4, 83b/5, 84a/11, 84a/8, 84b/12, 85a/15, 85a/9, 85b/10, 85b/3, 86a/1, 86a/3, 86b/12, 86b/15, 86b/5, 87a/3, 87a/4, 87a/7, 87b/12, 87b/5, 87b/8, 88a/5, 88b/11, 88b/14, 89b/12, 89b/5, 89b/7, 8a/3, 8a/9, 8b/7, 91a/8, 91a/9, 91b/1, 91b/7, 92a/10, 92a/3, 92a/4, 92b/15, 94a/12, 94a/7, 94b/3, 95a/3, 95a/4, 95b/2, 95b/4, 95b/6, 95b/8, 96b/4, 96b/5, 97a/6, 97b/10, 97b/12, 98a/15, 98a/3, 98a/7, 98b/11, 98b/3, 99a/1, 99a/12, 99b/12, 9a/6

b.+dür 11b/10

bilerzük (< ET (Uyg.) *bilerzük*) bilezik krş.
bilezük (EDPT, 345b; Radloff IV, 1763)

b.+imni 41a/11

b.+ini 31a/10, 31a/7, 41a/14

b.+ni 31a/11, 31a/8, 41a/12, 41a/15, 41b/2

bilezük (< ET (MK) *bilezük*) bilezik krş.
bilerzük

b.+ni 41a/4

bį-libās (< Far. *bį* +Ar. *libās*) elbisesiz

b. 69a/5

bį-maĥall (< Far. *bį* +Ar. *maĥall*) yersiz

b. 102b/13, 103a/5, 139a/4

bį-maślaĥat (< Far. *bį* +Ar. *maślaĥat*) işsiz-güçsüz

b. 168a/9

bį-maʻşūḳ (< Far. *bį* + Ar. *maʻşūḳ*) sevgilisine kavuşamayan âşık

b. 123b/10

bį-maṭlūb (< Far. *bį* +Ar. *maṭlūb*) isteksiz

b. 123b/10

bį-meşaḳḳat (< Far. *bį* +Ar. *maşaḳḳa*^{t}) zahmetsiz, sıkıntısız

b. 12b/7, 79a/12

bį-meşveret (< Far. *bį* +Ar. *maşvarat*) danışmasız, danışmadan

b. 2a/4, 5b/7

bį-meşveret ḳıl-: danışmadan yapmak

b. ḳ.-mas 83b/1

bį-minnet (< Far. *bį* +Ar. *minna*^{t}) minnetsiz

b. 68a/9

bį-muṭrib (< Far. *bį* +Ar. *muṭrib*) çalgıcısız, çalgıcı olmadan

b. 137a/3

bį-mücāzāt (< Far. *bį* + Ar. *mucāzāt*) cezasız

b. 166b/2

bįnā (< Far. *bįnā*) gören, görücü

b. 67b/13

bįnā bol-: gözü görmek

b. b.-dı 34a/8, 130b/15

b. b.-ġan 156a/3

b. b.-ġandur 156a/2

bįnā ḳıl-: gözü görür hale getirmek

b. ḳ.-dım 65b/4

bį-naġme (< Far. *bį* +Ar. *naġma, naġma*^{t}) nağmesiz, ahenksiz, ezgisiz

b. 126b/7, 137a/3

bį-naśb (< Far. *bį* +Ar. *naśb*) nasipsiz, talihsiz

b. 54b/11

bį-nažįr (< Far. *bį* +Ar. *nažįr*) eşsiz, benzersiz

b. 109b/1, 121b/15, 129a/15, 149b/8, 162b/4, 28b/15, 80a/2, 85a/10, 88a/12, 124a/6

b.+dur 19a/7

b.+dür-men 109a/14

bį-nevā (< Far. *bį-navā*) zavallı, fakir, çaresiz

b. 128a/6

bį-nevālıḳ (< Far. *bį-navā* +Tü.+*lıḳ*) fakirlik, çaresizlik

b. 13b/13

b.+dın 117a/14

b.+larını 157a/12

b.+nı 117a/10

bį-nihān (< Far. *bį-nihān*) görünen, belli olan

b. 160a/5, 160a/9

bį-nihāyet (< Far. *bį* +Ar. *nihāya*^{t}) sonsuz, pek, çok

b. 121b/15, 121b/9, 141b/11, 14a/14, 153a/4

bį-nįş (< Far. *bį-nēs̄*) zehirsiz

b. 38a/14

bįniş (< Far. *bįniş*) görüş, görme kabiliyeti

b.+ge 2b/14, 172a/6

bį-pāklik (< Far. *bį-pāk* +Tü.+*lik*) temiz olmama, günahkârlık

b. 35b/13

bį-pāyān (< Far. *bį-pāyān*) sonsuz

b. 167a/8, 54a/13

bį-pervālik (< Far. *bį-parvā* +Tü.+*lik*) korkusuzluk

b. 61b/4

bir (< ET (Orh.T.) *bir* <AT **bįr*) bir, tek, aynı

b. 100a/4, 100a/6, 100a/9, 100b/11, 100b/6, 100b/7, 101a/8, 101a/9, 102a/6, 102b/14, 103a/1, 103a/13, 103a/4, 103b/13, 103b/7, 103b/8, 104a/10, 104a/12, 104a/14, 104a/9, 104b/3, 104b/4, 104b/6, 104b/8, 105a/11, 105a/14, 105b/1, 106b/15, 107a/10, 107a/15, 107a/2, 107a/3, 107b/10, 108a/15, 108a/3, 108a/6, 108b/1, 108b/2, 108b/3, 108b/4, 109a/10, 109a/5, 109a/6, 109b/5, 109b/8, 10a/13, 10b/4, 110a/5, 110a/6, 110b/2, 111b/10, 111b/14, 111b/5, 111b/7, 112a/10, 112a/14, 112a/5, 112a/9, 112b/10, 112b/5, 112b/6, 113a/1, 113a/13, 113a/3, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 114b/3, 115a/10, 115a/14, 115a/3, 115a/5, 115a/6, 115b/1, 115b/11, 115b/4, 116a/15, 117a/12, 117b/2, 117b/9, 118a/11, 118b/15, 118b/3, 119a/1, 119b/13, 119b/14, 119b/6, 11a/1,

11a/13, 11a/15, 11a/2, 11b/13, 11b/6, 120a/1, 120a/10, 120a/4, 120a/7, 120b/1, 120b/12, 120b/4, 121a/15, 121a/5, 121b/10, 121b/8, 122a/2, 122a/5, 122b/11, 122b/5, 123a/3, 123b/13, 124a/1, 124a/11, 124a/5, 124b/15, 124b/2, 124b/3, 124b/4, 125a/1, 125a/15, 125a/2, 126a/1, 126a/15, 126b/1, 127a/1, 127a/3, 127b/10, 127b/11, 127b/14, 127b/2, 128a/9, 129a/13, 129a/14, 129b/1, 129b/11, 129b/3, 129b/6, 129b/9, 12a/11, 12a/15, 130a/14, 130a/2, 130b/10, 130b/13, 130b/4, 130b/5, 130b/6, 130b/7, 131a/10, 131a/12, 131a/13, 131a/14, 131a/15, 131a/6, 131a/8, 131a/9, 131b/1, 131b/11, 131b/14, 131b/2, 132b/11, 132b/12, 132b/13, 132b/14, 132b/15, 132b/7, 133a/13, 133a/15,133b/13, 133b/3, 134a/12, 134a/3, 134a/9, 134b/13, 134b/14, 134b/6, 134b/9, 135a/13, 135a/14, 135a/6, 136a/9, 136b/2, 136b/5, 138a/1, 138b/11, 138b/8, 138b/9, 139a/14, 139b/10, 139b/2, 139b/4, 139b/7, 13a/8, 13b/15, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 13b/8, 13b/9, 140a/13, 140a/15, 140a/2, 140a/3, 140a/9, 141a/10, 141a/11, 141a/9, 141b/14, 141b/2, 141b/3, 141b/7, 142a/12, 142a/13, 142b/12, 142b/13, 142b/14, 142b/15, 142b/4, 142b/6, 143a/15, 143a/6, 143a/8, 143a/9, 143b/1, 143b/5, 144a/9, 144b/1, 145a/11, 145a/8, 145b/11, 146a/1, 146a/2, 146b/4, 147b/10, 147b/2, 147b/3, 147b/6, 148b/1, 148b/2, 148b/3, 148b/5, 148b/6, 149a/12, 149a/3, 149a/8, 149b/12, 149b/14, 149b/8, 14a/1, 14a/10, 14a/4, 14a/6, 14b/12, 14b/3, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/9, 150a/1, 150a/8, 150b/1, 150b/7, 151a/13, 151a/4, 151a/7, 151b/8, 152a/11, 152a/14, 152a/6, 152a/7, 152b/1, 152b/10, 152b/2, 152b/4, 152b/5, 153b/13, 154a/1, 154a/10, 154a/13, 154a/9, 154b/1, 154b/12, 154b/8, 155a/10, 155b/15, 155b/3, 155b/8, 156a/11, 156a/13, 156b/7, 157a/4, 157b/13, 157b/15, 157b/6, 157b/8, 158a/15, 158a/4, 158a/5, 158b/14, 158b/3, 159a/5, 15a/1, 15a/10, 15a/2, 15a/4, 15b/10, 15b/11, 15b/9, 160a/13, 160a/2, 160a/4, 160a/5, 160a/9, 160b/1, 160b/14, 160b/4, 161a/1, 161a/2, 161a/3, 161a/4, 161b/1, 161b/12, 161b/13, 162a/11, 162b/1, 162b/13, 162b/4, 162b/6, 163a/10, 163a/14, 163a/9, 163b/3, 163b/4, 163b/9, 164a/6, 164b/10, 164b/13, 164b/15, 164b/4, 164b/7, 165a/13, 165a/14, 165a/15, 165b/2, 166b/10, 166b/14, 166b/4, 167a/13, 167a/14, 167a/15, 167a/2, 167b/1, 167b/11, 167b/12, 167b/2, 167b/8, 167b/9, 168a/13, 168a/2, 168b/1, 168b/14, 168b/3, 168b/8, 169a/13, 169a/14, 169a/15, 169a/3, 169a/6, 169b/1, 169b/2, 169b/4, 169b/8, 16a/1, 16a/12, 16a/14, 16a/15, 16a/3, 16b/14, 16b/7, 170a/11, 170a/12, 170a/14, 170b/1, 170b/4, 170b/5, 171a/10, 171a/3, 171a/5, 171a/8, 171a/9, 171b/12, 171b/2, 17a/14, 17b/4, 17b/5, 18a/10, 18a/12, 18a/14, 18a/5, 18a/9, 18b/10, 18b/11, 18b/14, 18b/3, 18b/5, 18b/9, 19b/10, 19b/11, 19b/12, 19b/13, 19b/6, 19b/9, 1a/10, 1b/1, 1b/11, 1b/2, 20a/1, 20a/14, 20a/15, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 21a/1, 21a/10, 21a/14, 21a/15, 21a/7, 22a/15, 22b/11, 22b/12, 22b/14, 22b/15, 22b/3, 22b/5, 22b/9, 23a/14, 23a/4, 23b/11, 23b/9,24a/1, 24a/3, 24b/10, 24b/12, 25a/11, 25a/13, 25b/7, 26a/12, 26a/14, 26a/15, 26b/1, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 26b/13, 26b/15, 26b/3, 26b/9, 27a/1, 27b/12, 27b/13, 27b/2, 27b/6, 28a/2, 28a/4, 28b/14, 29b/12, 29b/3, 29b/6, 29b/8, 2a/1, 2a/15, 2a/5, 2b/1, 2b/10, 2b/5, 2b/8, 2b/9, 30a/14, 30a/15, 30a/7, 30b/10, 30b/14, 31a/11, 31a/3, 31a/4, 31a/5, 31b/11, 31b/4, 31b/8, 32a/15, 32a/7, 32a/9, 32b/12, 33a/7, 33b/11, 33b/13, 33b/5, 33b/6, 34a/3, 34a/4, 34a/5, 34a/6, 34b/1, 34b/15, 34b/3, 34b/6, 34b/8, 36a/10, 36a/12, 36a/13, 36a/14, 36a/15, 36a/9, 36b/10, 36b/14, 36b/15, 36b/5, 37a/5, 37b/10, 37b/11, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38a/6, 38b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 38b/2, 38b/3, 38b/4, 39a/12, 39a/8, 39b/1, 39b/12, 39b/2, 39b/4, 39b/8, 3a/10, 3a/14, 3a/6, 3b/14, 3b/2, 3b/6, 3b/9, 40a/10, 40a/15, 40a/9, 40b/1, 40b/13, 40b/6, 41a/11, 41a/13, 41a/15, 41a/4, 41a/7, 41b/12, 42a/10, 42a/4, 42b/13, 42b/7, 42b/9, 43a/7, 44a/1, 44a/2, 44a/8, 44b/9, 45a/3, 45a/5, 45b/10, 45b/12, 45b/7, 45b/9, 46a/15, 46a/2, 46b/11, 46b/3, 46b/7, 46b/9, 47a/9, 47b/13, 47b/7, 48a/3, 48a/5, 48b/11, 48b/8, 49a/8, 49b/13, 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/6, 4a/7, 4a/9, 4b/10, 4b/15, 4b/3, 4b/5, 4b/7, 4b/8, 4b/9, 50a/10, 50a/8, 50b/13, 50b/14, 51a/7, 51b/3, 51b/7, 52a/1, 52a/12, 52a/9, 52b/13, 55a/10, 55a/9, 55b/1, 55b/11, 56a/4, 56a/6, 56a/7, 56a/8, 56b/12, 56b/2, 56b/6,

57a/10, 58a/10, 58a/12, 59a/10, 59a/11, 59a/13, 5a/5, 5b/10, 5b/15, 5b/2, 5b/9, 60a/10, 60a/15, 60a/8, 60b/15, 60b/3, 61a/2, 62a/7, 62a/8, 62b/10, 62b/12, 62b/8, 63a/12, 63a/13, 64a/8, 65a/14, 65a/15, 65b/12, 65b/5, 65b/9, 66a/1, 66a/14, 66a/2, 66a/7, 66a/8, 66b/8, 66b/12, 66b/3, 67a/13, 67a/2, 67b/4, 67b/5, 68a/13, 68a/2, 68a/4, 68b/3, 69b/12, 69b/3, 69b/4, 69b/5, 69b/6, 69b/9, 6a/1, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 6b/1, 6b/11, 6b/13, 6b/14, 6b/15, 70a/2, 70a/7, 70a/8, 70b/12, 70b/5, 70b/8, 71a/5, 71a/9, 71b/1, 71b/14, 72a/1, 72a/12, 72b/10, 72b/14, 72b/3, 72b/8, 73a/4, 74a/1, 74a/10, 74a/11, 74a/14, 74a/15, 74a/2, 74a/4, 74a/6, 74a/7, 74b/14, 74b/9, 75a/13, 75a/14, 75b/3, 75b/4, 75b/5, 75b/6, 76a/10, 76a/2, 76a/3, 76a/8, 76b/15, 77a/1, 78a/10, 78a/12, 78a/13, 78a/14, 78a/3, 78a/4, 78a/9, 78b/12, 78b/4, 79b/10, 79b/8, 7a/14, 7a/6, 7b/15, 80a/1, 80a/14, 80a/2, 80a/3, 80a/7, 80b/15, 81a/13, 81b/1, 81b/5, 82a/10, 82a/12, 82a/13, 82a/14, 82a/3, 82a/4, 82a/9, 82b/13, 82b/3, 82b/4, 82b/6, 82b/7, 82b/9, 83a/1, 83a/14, 83a/8, 83a/9, 83b/1, 84a/10, 84a/11, 84a/14, 84a/15, 84a/6, 84b/1, 84b/12, 84b/2, 84b/9, 85a/11, 85a/14, 85a/15, 85a/2, 85b/12, 85b/4, 86a/4, 86a/7, 86a/8, 86b/10, 86b/14, 87a/10, 87a/13, 87a/14, 87a/15, 87b/14, 87b/15, 87b/2, 87b/5, 87b/9, 88a/2, 88a/8, 88a/9, 88b/12, 88b/14, 88b/4, 88b/6, 88b/7, 89a/12, 89b/14, 89b/6, 8a/5, 8a/8, 90a/10, 90a/13, 90a/8, 90b/11, 91a/13, 91b/3, 92a/1, 92a/7, 92a/8, 92b/1, 92b/11, 92b/14, 92b/15, 92b/7, 92b/8, 92b/9, 93a/1, 93a/10, 93a/11, 93a/12, 93a/6, 93a/7, 93b/2, 93b/4, 93b/6, 94a/11, 94a/7, 94a/8, 94b/1, 94b/11, 94b/12, 94b/2, 94b/5, 94b/7, 95a/6, 95a/8, 95b/14, 95b/4, 95b/7, 96a/10, 96a/7, 96a/8, 96b/2, 96b/7, 96b/8, 97a/5, 97b/11, 98a/10, 98a/6, 98b/12, 98b/13, 99a/12, 99a/5, 99a/7, 99b/1, 99b/11, 99b/12, 99b/6, 99b/7, 9b/14, 9b/5

b.+dür 127a/12, 29a/10

b.+ge 81b/15

b.+i 109b/2, 118b/3, 140a/6, 47a/5, 53b/9, 57a/3, 90a/11

b.+iŋ 143b/1, 143b/2

b.+ni 117b/5, 53b/14

bį-rābıta (< Far. *bį* +Ar. *rābita*[t]) bağlantısız, ilişkisiz

bį-rābıta-yı merd: bir erkekle ilişkiye girmeden

b.-yı m. 82b/1

birāder (< Far. *birādar*) erkek kardeş, dost, arkadaş

b. 103b/11, 122b/12, 129b/9, 144b/12, 144b/9, 147a/4, 147b/2, 150a/14, 151b/15, 153b/13, 154a/10, 154a/12, 156a/7, 15a/13, 165a/7, 167b/8, 18b/2, 48a/3, 75b/3, 80a/11, 82b/10, 85a/15, 90b/7, 91b/2

b.+i 103b/12, 119a/6, 123a/8, 130a/1, 153b/14

b.+iġa 103b/11

b.+im 131b/10, 154b/3

b.+imiz 156a/10

b.+ini 130a/1

b.+ler 147a/15, 147b/12, 18b/3, 72a/7, 72b/13

b.+leri 117a/8, 148a/4

b.+leriġa 148a/3

b.+ni 154b/5

birāder-i cānį: candan yapılan dostluk, kardeşlik

b.-i c. 129b/4

birāder-i dilāver: yiğit dost, cesur arkadaş

b.-i d. 18b/7

birāderlik (< Far. *birādar* +Tü.+*lik*) dostluk, kardeşlik

b.+ge 165a/5

bį-raĥm (< Far. *bį* +Ar. *raĥm*) merhametsiz, kalpsiz

b.+nı 63a/7

bį-raĥmlik (<Far. *bį* +Ar. *raĥm* +Tü.+*lik*) merhametsizlik, kalpsizlik

b. 95a/12

b.+dür 132b/5

birbiri (< *bir biri*) birbiri

b.+de 125b/6, 88a/15

b.+din 93a/2

b.+ge 147a/14, 27a/10, 27a/15, 60a/4, 66b/1, 87a/4, 94b/4

b.+ġa 169a/2, 169b/2

b.+ni 36a/14, 42a/5

birbirleri (< *bir birileri*) birbirleri

b. 105a/13, 23a/5, 95b/3

b.+din 13b/6, 16b/13, 6b/15

b.+ge 128a/10, 16b/13, 22b/14, 26b/1, 26b/4, 3b/15

b.+ġa 102a/9, 106a/15, 107a/3

b.+ni 152b/13, 153a/10, 49a/3, 87b/9

bį-renc (<Far.*bį-ranc*) ağrısız, sıkıntısız

b. 12b/7

birer (< ET (Uyg.) *birer*) birer, tek tek, ayrı ayrı

b. 127a/9, 127b/3, 14a/5

birev (< *bir+egü*) her biri, her birisi, bir kimse

b.+ge 5a/5

biri (< *bir+i*) biri, birisi, herhangi biri

b. 108b/11, 109a/11, 109a/12, 109a/14, 109b/11, 127a/9, 134a/15, 141a/12, 143a/3, 143b/4, 148b/8, 155a/10, 165a/11, 2a/1, 36a/4, 53b/10, 53b/11, 57a/1, 57a/4, 59b/7, 84b/4, 93a/3, 98b/10

b.+ge 46b/2, 64b/9

b.+leri 128a/12

b.+miz 26b/6

b.+ni 109b/8, 138b/13, 147b/15, 55a/6, 64b/9

b.+niŋ 147b/10, 148a/2, 162b/3

b.+si 127a/12, 127a/4, 143a/6, 148b/7, 57b/14, 74a/5

birle (< ET (Uyg.) *birle*) ile, birlikte krş. **birlen**

b. 100a/3, 100a/6, 101a/6, 102a/5, 104a/5, 104b/15, 105a/2, 107a/3, 107b/2, 107b/3, 108a/10, 108a/11, 108a/15, 108a/4, 108b/7, 109a/12, 109a/3, 109b/11, 109b/5, 109b/9, 110a/13, 110a/15, 113a/3, 113b/4, 116a/8, 116b/15, 120a/15, 120a/3, 121a/4, 121b/7, 125a/6, 127a/6, 127a/8, 128a/13, 128b/13, 131a/1, 132b/9, 133a/12, 133a/3, 133b/14, 135b/9, 136a/14, 136a/15, 138a/11, 138b/15, 139a/5, 139b/10, 142a/2, 142a/4, 142b/12, 144b/1, 147b/5, 14a/10, 14a/2, 14b/2, 151a/14, 152a/13, 153a/10, 153a/12, 153a/4, 154a/3, 155b/10, 156b/12, 156b/13, 156b/15, 156b/6, 157a/2, 157a/4, 157a/8, 157b/11, 157b/15, 158a/1, 158a/12, 158a/13, 158a/2, 158a/3, 159a/10, 159a/12, 159b/4, 159b/6, 15a/4, 160a/15, 160b/10, 160b/11, 160b/15, 160b/8, 161a/4, 161b/10, 161b/8, 161b/9, 162a/4, 162b/10, 163a/4, 163a/5, 163a/6, 163b/1, 163b/11, 163b/12, 163b/13, 163b/2, 164a/3, 164a/8, 164b/2, 164b/5, 165a/8, 165b/11, 165b/12, 165b/3, 165b/4, 165b/5, 166a/12, 166a/13, 166a/6, 166a/8, 168a/4, 169a/1, 169a/2, 169a/3, 169b/4, 169b/8, 16b/5, 170a/10, 170a/2, 171a/14, 171a/6, 171b/11, 171b/4, 1b/14, 1b/15, 1b/2, 20a/8, 20b/7, 20b/8, 22b/12, 22b/14, 22b/6, 24b/10, 27a/11, 28a/9, 2a/8, 2b/11, 2b/5, 2b/6, 30b/15, 31a/2, 31b/9, 32a/13, 32a/6, 32b/15, 33a/10, 33a/14, 33a/3, 33b/3, 33b/8, 34a/14, 34b/3, 35a/8, 35b/11, 35b/13, 35b/14, 35b/3, 35b/4, 36a/10, 36a/13, 36a/15, 36a/3, 36a/6, 36a/8, 36b/1, 36b/11, 36b/12, 36b/7, 37a/2, 37a/6, 37b/11, 37b/13, 37b/6, 38a/6, 38b/15, 3a/10, 3a/12, 3a/13, 3a/4, 40b/1, 40b/3, 40b/4, 41a/15, 41a/4, 41a/5, 41a/9, 41b/11, 41b/4, 41b/5, 42a/10, 42a/6, 42b/11, 42b/14, 42b/6, 42b/9, 43a/13, 43a/3, 43b/1, 43b/11, 44a/15, 44a/2, 44b/15, 44b/2, 44b/3, 44b/8, 44b/9, 45a/10, 45a/14, 45a/15, 45a/5, 46a/11, 46b/11, 46b/9, 47b/15, 4b/13, 50a/15, 50a/2, 50a/4, 50b/13, 51b/14, 51b/6, 52b/5, 54b/1, 56b/1, 56b/3, 56b/4, 57a/5, 57b/9, 58b/1, 5b/13, 60b/4, 63b/3, 64b/11, 65b/12, 66a/1, 6a/1, 6b/2, 70b/4, 71b/8, 72b/3, 72b/5, 76a/12, 79b/5, 7a/13, 80a/4, 80a/5, 83b/9, 84b/11, 84b/2, 84b/8, 85a/6, 86b/4, 87a/8, 88a/2, 89b/4, 8b/2, 8b/9, 91b/4, 95a/1, 96b/4, 99a/9, 99b/6, 99b/7, 9a/1, 9b/7

birlen (< ET (Uyg.) *birlen*) ile, birlikte krş. **birle**

b. 106a/11, 106b/11, 109b/5, 110b/10, 113a/9, 114b/11, 125b/1, 125b/2, 125b/9, 129a/5, 129b/13, 12a/11, 131b/1, 131b/6, 132b/4, 133b/2, 134a/10, 134a/11, 141b/12, 143a/15, 143b/4, 144b/4, 149a/13, 14a/14, 151a/5, 152b/2, 154a/11, 16a/1, 171b/14, 19a/10, 23a/5, 25a/4, 27b/9, 28b/8, 30a/7, 50b/6, 51b/2, 51b/5, 52b/14, 53a/15, 55a/5, 56a/12, 56b/8, 59a/11, 59b/14, 62b/10, 69b/13, 6a/15, 6b/8, 72b/13, 74a/3, 77a/11, 77b/11, 79a/12, 79a/9, 7a/2, 85b/12,

88a/12, 8b/13, 90a/13, 94b/4, 95b/3, 96a/6

birlik (< *bir*+*lik*) birlik, teklik

b. 115a/6, 115a/9, 30b/15, 31a/14, 31b/1

bį-ruḫśat (< Far. *bį* +Ar. *ruḫśat*) ruhsatsız, izinsiz

b. 131a/12

bį-rūzį (< Far. *bį-rozį*) rızıksız, nasipsiz

b. 92b/10

birü biri (< *bir*+*i*) biri, birisi, herhangi biri krş.

b.+ge 76a/8

b.+ni 90a/4, 90b/3

bį-rüşdlıġ (< Far. *bį* +Ar. *ruşd* +Tü.+*lıġ*) olgun olmamak, hamlık

b.+ını 33b/12

bisāṭ (< Ar. *bisāṭ*) minder, döşek, yaygı

b. 22b/14

b.+da 122b/11

b.+ını 23a/6

bį-sebeb (< Far. *bį* +Ar. *sabab*) sebepsiz

b. 168a/5

bį-ser-encām (< Far. *bį-sar* +Ar. *ancām*) sonu, akıbeti olmama

bį-ser-encām ḳıl-: sonu, akıbeti olmamak

b. ḳ.-ur 96b/1

bį-ser-encāmlıḳ (< Far. *bį-sar* +Ar. *ancām* +Tü.+*lıḳ*) sonu olmama durumu

b.+ḳa 107a/8

bismil (<Ar.*besmele*'den Fars. *bismil*) kesilmiş, boğazlanmış hayvan

bismil ḳıl-: besmele çekmek

b. ḳ.-dı 168b/13

b. ḳ.-ġay 119b/5

b. ḳ.-ıp 131b/12, 168b/10

bister (< Far. *bistar*) yatak, döşek

b. 108a/6, 68a/14

bister-i marįż: yasta yatağı

b.-i m.+de 62a/12, 68b/3, 68b/4

bį-sürūd (< Far. *bį-surod*) şarkısız, nağmesiz

b. 126b/7

bisyār (< Far. *bisyār*) çok, fazla

b. 108a/8, 10a/4, 110b/15, 118b/5, 122b/13, 135b/5, 141a/5, 142b/15, 144a/7, 155a/3, 157b/10, 21a/10, 37b/6, 53b/4, 57b/13, 58b/7, 64b/2, 68b/13, 76b/4, 82a/3, 82b/7, 86a/6, 86b/1, 86b/3, 87a/11, 87b/4, 91a/6

b.+dur 162a/12, 168b/5, 3b/3, 67a/5

bisyār ḳıl-: çoğaltmak, arttırmak

b. ḳ.-ıp 92a/14

b. ḳ.-ıp ėrdim 35a/2

biş- (< ET (Uyg.) *bış*-) olgunlaşmak (meyve)

b.-gey 46a/11

b.-ip 46a/13, 46a/14

bįşe (< Far. *bįşā*, *bēşa*) orman, meşelik, sazlık

b. 126b/1, 62b/7, 95a/6, 96a/11, 96a/12, 120a/2

b.+de 119b/13, 126a/1, 22b/11, 30b/10, 60a/8, 62b/8, 64a/15, 93b/3, 96a/11, 96a/8

b.+deki 62b/11, 62b/13, 63a/3

b.+ge 18b/13, 62b/10, 78a/12

b.+lerde 18a/7

b.+ni 62b/9, 95a/7

b.+sige 79a/4

bį-şefḳatlik (< Far. *bį* +Ar. *şafḳat* +Tü.+*lik*) şefkatsizlik, acımasızlık

b.+ni 125a/5, 125b/3

bį-şefḳatlik ḳıl-: şefkatsizlik, acımasızlık etmek

b. ḳ.-ıp 125a/3

bį-şerm (< Far. *bį-şarm*) utanmaz

b. 114a/3

bį-şermlik (< Far. *bį-şarm* +Tü.+*lik*) utanmazlık

b.+ni 114a/4

bį-şurūb (< Far. *bį* +Ar.) şurupsuz, içeceksiz

b. 130b/12

bį-şümār (< Far. *bį-şumār*) hesapsız, sayısız

b. 121b/9, 149b/8, 3b/7

b.+dur 10a/4, 57b/14, 9b/4

bişür- (< ET (Uyg.) *bış-ur-*)

1. olgunlaştırmak

b.-di 32a/9

2. pişirmek (yemek) krş. **bişir-**

b.-üp 168b/15

bişir- (< ET (Uyg.) *bış-ur-*) pişirmek krş. **bişür- (2)**

b.-üp 131b/4, 168b/14, 169a/7

bit- (< ET (Uyg.) *büt-*) bitmek, tükenmek, sonlanmak

b.-ip 66b/8

bį-tāb (< Far. *bį-*) yorgun, güçsüz, kuvvetsiz

b. 149a/15, 68b/3

bį-ṭahāret (< Far. *bį* +Ar. *tahāra*^{t}) kirli, abdestsiz

b. 67b/3

bį-tāḳat (< Far. *bį* +Ar. Ar. *tāḳa*^{t}) güçsüz, kuvvetsiz

b. 118b/10, 168b/8, 97b/13

bį-taḳāżā (< Far. *bį* +Ar. *taḳāđā*) serzenişsiz, şikayetsiz, istekte bulunmaksızın

b. 92a/3

bį-taḳrįb (< Far. *bį* +Ar. *taḳrįb*) bahanesiz, vesilesiz

b. 125b/10, 8a/15

bį-tebdįl (< Far. *bį* +Ar. *tabdįl*) değiştirmeden

b. 1a/4

bį-teǿemmül (< Far. *bį* +Ar. *taǿammul*) düşünmeksizin

b. 160a/3

bį-tereddüd (<Far. *bį* +Ar. *taraddud*) düşünmeksizin, hemen karar vererek

b. 68a/14

bį-teşvįş (<Far. *bį* +Ar. *taşvįş*) karıştırmadan

b. 112b/4

bį-tevaḳḳuf (< Far. *bį* +Ar. *tavaḳḳuf*) durmadan

b. 76a/5

biti- (< ET *biti-* < Çin. **piet (fırça)* +Tü.+*i-*) yazmak

b.-di 34a/5, 34a/6

b.-gey 39a/13

b.-megen 39a/8

b.-ŋ 1b/1

b.-p ėrdi 39a/10

b.-se 40a/6

b.-sedur 40a/5

b.-seler 39a/8

bitil- (< *biti-l-*) yazılmak

b.-di 172a/7

b.-gen 39b/6

b.-megen 34a/7

bį-ṭuǾme (< Far. *bį* +Ar. *tuǾma*^{t}) azıksız

b. 70b/8

bitü- (< ET *biti-*) yazmak krş. **biti-**

b.-seŋ 95a/1

bitüklik (< *bitü-k+lik*) yazılmış

b.+dür 160b/8

bį-vaḳt (< Far. *bį* +Ar. *vaḳt*) vakitsiz, zamansız

b. 126b/13

bį-vāsıta (< Far. *bį* +Ar. *vāsita*^{t}) vasıtasız, aracısız

b. 82a/15

bį-vefā (< Far. *bį* +Ar. *vafā*) vefasız, hakikatsiz

b. 23a/10, 88b/2

b.+dın 23a/11

bį-vefālıġ (< Far. *bį* +Ar. *vafā* +Tü.+*lıġ*) vefasızlık, hakikatsizlik krş. **bį-vefālıḳ, bį-vefālik**

b. 87b/10

b.+dın 124b/9

b.+ıdın 125b/4, 153a/13, 77a/15

bį-vefālıḳ (< Far. *bį* +Ar. *vafā* +Tü.+*lıḳ*) vefasızlık, hakikatsizlik krş. **bį-vefālıġ, bį-vefālik**

b. 47b/5, 85a/3

b.+ı 118a/5

b.+ıdın 78a/4

b.+nı 130a/9

bį-vefālik (< Far. *bį* +Ar. *vafā* +Tü.+*lik*) vefasızlık, hakikatsizlik krş. **bį-vefālıġ, bį-vefālıḳ**

b. 110a/13

bį-vuḳūf (< Far. *bį* +Ar. *vuḳūf*) durmadan, ilerlemeden

b. 169a/6

biz (< ET *biz*) biz

b. 125b/6, 134a/8, 142b/15, 14a/9, 26b/6

b.+din 136a/10, 155/6

b.+e 45/5

b.+ge 14b/5

b.+ler 129b/11, 14a/3, 14a/4, 14a/8, 154a/7, 15a/2, 168b/2, 18b/2, 20a/3, 31b/12, 148b/13, 156a/10

b.+lerdin 130a/3

b.+lerge 102a/11, 129b/13, 143a/2, 147b/13, 167b/14, 29a/9, 31b/14, 64b/5, 64b/6, 64b/7, 70a/13

b.+lerni 126b/15, 14a/3, 18b/8

b.+ni 100b/6, 130a/3, 14b/6, 96b/1, 96b/3

bį-zār (< Far. *bįzār*) bıkmış, usanmış

b. 133b/4, 161b/5, 78b/2

bį-żarar (< Far. *bį* +Ar. *đarar*) zararsız, kayıpsız

b. 103b/4

bį-źevḳ (< Far. *bį* +Ar. *źavḳ*) zevksiz, tatsız

b. 58a/6

boġuz (< ET (Uyg.) *boġuz*) boğaz, gırtlak

b.+ıġa 12a/1

bol (< ET (MK) *bol*) **1.** o (işaret sıfatı)

b. 11a/5, 125a/15, 14a/11, 164a/2, 171a/15, 18b/3, 21a/3, 25a/3, 31b/5, 32a/12, 36b/7, 39a/15, 39b/13, 39b/3, 39b/5, 40b/13, 41b/2, 43a/4, 44a/10, 68a/6

2. o (işaret zamiri)

b. 4b/9, 7a/3, 13a/14, 16a/7, 22b/14, 104a/12, 116a/14, 128a/13, 130a/3, 147a/12

bol- (< ET (Orh.T.) *bol-*) olmak

b. 130a/3, 44a/5, 7a/3

b.-adur 102a/2, 130b/2, 135a/9, 140a/5, 154a/15, 155b/6, 156a/13, 156a/15, 23b/9, 25a/14, 26b/5, 30a/6, 31b/6, 83a/15, 85a/2, 85a/3, 87a/8

b.-adur-men 135a/7, 145a/10

b.-alı 112b/4, 129b/15, 20a/5, 26b/6, 55a/3

b.-ay 148a/11, 47a/5, 47b/2

b.-aydur-sen mü 76a/1

b.-dı 100b/2, 101b/13, 101b/4, 101b/5, 102a/4, 102b/6, 103a/7, 103b/6, 103b/9,104a/13, 104a/6, 104b/10, 104b/15, 104b/8, 104b/9, 105a/4, 105a/5, 105a/6, 105a/8, 105b/15, 105b/4, 106a/11, 107a/14, 107b/1, 107b/2, 108a/9, 109a/7, 109a/8, 109b/13, 109b/2, 110a/6, 111b/2, 112b/10, 112b/12, 114a/10, 115a/4, 116a/1, 116a/11, 116a/12, 116a/15, 117a/14, 117a/3, 117a/8, 118a/11, 118b/10, 119a/3, 119a/7, 11a/15, 11b/2, 120a/1, 120b/1, 122a/1, 122b/15, 123a/11, 123b/12, 128b/4, 128b/6, 129a/12, 129b/1, 129b/9, 12a/12, 12a/5, 12b/14, 130b/15, 130b/2, 131a/3, 131b/2, 134a/7, 136b/15, 136b/5, 136b/8, 136b/9, 137a/7, 138a/15, 138a/6, 139a/11, 139b/13, 13b/3, 141a/14, 141a/15, 142a/11, 142a/5, 143a/14, 144b/11, 145b/2, 146a/6, 147b/1, 147b/10, 148a/1, 14a/7, 14b/3, 14b/7, 150b/4, 151a/7, 151b/1, 151b/5, 152a/5, 152a/9, 154a/5, 154b/11, 155a/3, 155b/1, 155b/3, 156a/6, 157a/14, 158a/3, 159a/6, 15b/10, 15b/9, 160a/7, 160b/12, 163a/10, 163a/9, 163b/3, 163b/6, 164b/5, 165a/1, 165a/15, 165b/1, 166a/9, 166b/9, 168a/14, 168a/6, 168b/8, 169a/11, 169a/14, 16a/14, 170a/10, 170b/4, 171a/5, 171b/3, 171b/6, 17b/8, 18a/7, 18b/8, 19a/10, 19b/10, 21a/10, 21a/11, 21a/9, 21b/14, 24a/13, 24b/5, 25b/6, 26a/4, 27a/10, 27a/15, 27b/14, 28a/13, 29a/2, 2a/13, 30a/3, 31a/1, 32b/1, 34a/10, 34a/8, 35b/9, 36b/1, 36b/8, 37a/11, 38a/9, 38b/7, 39b/11, 39b/8, 40b/10, 40b/11, 40b/12, 40b/4, 41a/1, 41a/14, 41b/2, 42b/10, 42b/6, 43a/6, 43b/14, 46b/1, 46b/12, 46b/13, 46b/4, 46b/6, 47a/2, 47a/3, 47a/8, 47b/9, 48b/11, 49a/12, 49a/8, 4b/7, 50a/11, 53b/6, 54a/11, 55b/1, 55b/14, 58a/12, 59a/1, 5b/11, 5b/12, 60a/10, 60a/14, 60a/15, 60b/3, 62b/13, 62b/3, 63a/1, 63a/6, 63b/1, 63b/6, 64a/8, 64b/7, 65a/2, 65b/11, 66b/14, 67b/1, 67b/15, 67b/2, 68a/10, 68a/11, 68a/14, 68b/10, 69b/1, 69b/2, 70a/13, 70a/6, 71a/8, 72a/5, 72b/11, 72b/12, 72b/9, 74a/6, 75b/6, 76a/14,

76a/4, 76b/3, 77a/3, 7a/2, 7b/10, 7b/5, 7b/7, 80b/8, 81a/4, 82a/2, 82b/1, 84b/2, 85a/13, 85a/15, 85b/4, 86a/9, 86b/4, 89a/10, 8a/1, 8b/7, 90a/3, 91a/2, 91b/8, 93a/11, 94a/2, 94b/7, 94b/9, 95a/4, 95b/3, 98b/8, 99a/1, 9a/4, 9b/14

b.-dı ėken 128a/1, 21a/12, 88a/7

b.-dı ėrse 113b/3, 115a/9, 21b/7, 60a/11

b.-dılar 101b/2, 101b/3, 105b/4, 106a/4, 112a/10, 112b/6, 117a/9, 122a/3, 126a/15, 131a/4, 13b/10, 13b/11, 13b/5, 13b/7, 13b/9, 142b/15, 144a/9, 147b/2, 147b/3, 151b/1, 152a/6, 152b/14, 15b/14, 15b/15, 164a/10, 16a/11, 26b/1, 27a/11, 41b/3, 46a/4, 48a/2, 4b/5, 4b/8, 55b/1, 59a/1, 62b/11, 71a/1, 72a/3, 76a/9, 76b/5, 95b/3, 95b/6, 151a/6

b.-dım 146a/3

b.-dum 104b/7, 118a/15, 11a/5, 152b/7, 19a/2, 19a/4, 19b/2, 27a/11, 37a/2,

59b/9, 99b/6

b.-duŋ 106a/5, 149b/13, 151a/10, 49b/13, 91a/3

b.-duŋlar 72b/13

b.-duŋuzlar 168b/1

b.-dük 14b/6, 129b/13

b.-gen 103b/6, 25a/7

b.-gen ėken 95a/5

b.-geni 8b/5

b.-genim 117a/10

b.-ġan 10a/7, 10a/8, 127b/9, 12a/8, 12b/9, 132a/10, 133b/4, 156a/3, 160b/15, 17b/4, 23b/14, 26a/11, 26a/4, 2a/14, 2a/8, 2b/7, 35a/7, 40b/13, 46a/9, 49b/9, 50a/9, 56a/11, 57a/5, 62a/9, 63b/11, 65b/15, 6b/9, 70a/5, 77a/2, 78b/2, 7a/7, 8a/3, 95a/3, 9a/2

b.-ġan ėmesdür 53a/14

b.-ġan ėken 154a/6, 17b/4, 79b/15

b.-ġan ėrmiş 170a/3

b.-ġan-sen 87a/11

b.-ġança 118b/10

b.-ġanda 103b/8, 123b/1, 20b/10, 20b/14, 77b/3, 83b/4

b.-ġandın 11b/14, 39b/9, 65b/13

b.-ġandur 111b/15, 124a/14, 156a/2, 163b/8, 171a/1, 64a/11, 94b/10

b.-ġanġa 63b/10

b.-ġanı 100b/15, 104b/14, 106b/1, 113b/12, 113b/13, 123b/9, 126a/2, 12b/14, 138a/13, 149a/13, 151b/1, 66b/13, 69a/4, 76b/9, 81b/8, 81b/9

b.-ġanıda 77b/1

b.-ġanıġa 101a/6, 136a/2

b.-ġanımġa 96a/2

b.-ġanını 101b/1, 113a/15, 24b/12, 64b/7

b.-ġanıŋ 86a/14

b.-ġanıŋnı 102a/14, 102a/15

b.-ġanlar 119a/9

b.-ġanları 126a/1, 85a/13

b.-ġay 102a/2, 113a/1, 116a/7, 118b/15, 132b/7, 134b/5, 13a/9, 143a/3, 149a/2, 149a/3, 149b/14, 14b/13, 157a/10, 157a/13, 159a/4, 160a/14, 160a/4, 161b/1, 163a/2, 165a/9, 168b/7, 169a/6, 169b/3, 170a/14, 171a/1, 19a/1, 24b/6, 26b/10, 27a/1, 2b/9, 31b/14, 32a/4, 33b/10, 33b/8, 34a/2, 35a/14, 36a/12, 37a/12, 37a/8, 37b/1, 37b/11, 37b/3, 39a/15, 39a/8, 39b/7, 44a/15, 44b/1, 44b/3, 44b/5, 44b/6, 46a/10, 49a/2, 51a/2, 52b/6, 53a/12, 54a/14, 54a/15, 56a/6, 5a/5, 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61a/15, 61b/1, 61b/11, 61b/6, 61b/7, 63a/7, 64a/13, 72b/5, 78a/11, 78a/8, 78b/5, 81b/1, 81b/13, 13a/7, 61b/6

b.-ġay ėrdi 157b/2, 157b/3, 160b/13, 34b/11, 74a/5, 92a/13

b.-ġay ėrdük 20a/4

b.-ġay-men 126a/8, 137b/1, 26b/10, 29a/13, 34a/15, 46b/10, 47b/5, 39b/15

b.-ġay-miz 78b/4

b.-ġay mu 11a/13, 11a/8, 39b/7, 67b/9

b.-ġay-sen 13b/14, 14b/2, 171b/6, 25b/4, 28b/11, 45a/5, 67a/9, 69a/12, 98a/15

b.-ġaylar 39a/9, 8b/11

b.-ġıl 103b/12, 108a/10, 113a/6, 11b/13, 121b/6, 122b/1, 122b/10, 123a/12, 127a/6, 129a/1, 132a/11, 139a/15, 13a/14, 150b/10, 153a/12, 19b/6, 26a/9, 28b/10, 32b/5,51b/15,

54a/5, 55a/5, 61a/9, 66b/8, 68b/15, 71a/13, 75a/11, 84b/8, 85b/14, 86b/2, 8a/9, 91a/4, 91b/8

b.-ġu 110a/3, 144a/11, 154a/13, 57a/7, 58b/3

b.-ġu dėk 20a/14

b.-ġuçı 108b/11

b.-ġunça 65b/15

b.-ġunçadur 76a/7

b. 101b/6, 22b/15, 84b/1

b.-ġusıdur 149b/11, 158a/1, 158a/2, 163b/14, 167b/15, 53a/2, 75a/7, 76b/4, 79a/2, 81b/14, 119b/12

b.-ma 112a/8, 161b/5, 162a/10, 27a/8, 39a/1, 8a/14, 91a/10

b.-ma-sen 22a/13, 32a/5

b.-madı 112a/11, 131a/4, 140a/12, 152a/1, 23a/4, 47b/10, 55b/7, 70a/8, 72a/14, 78a/5, 119a/7

b.-madılar 16b/1

b.-madıŋ 26a/7

b.-madük 144b/13

b.-maġay 101b/7, 106a/10, 161b/6, 165a/9, 17a/1, 20b/12, 26a/13, 34b/2, 36a/11, 60a/3, 61a/13, 61b/10, 61b/5, 61b/9, 65b/6, 7b/13, 81b/6, 89a/11

b.-maġay ėrdi 47b/11, 48b/7

b.-maġay-men 159a/12

b.-maġay-sen 101b/6, 119a/10, 123a/10, 139b/1, 17b/4, 34a/14, 75a/6, 81b/6

b.-maġıl 103b/12, 106a/7, 108b/6, 139a/15, 144a/15, 149b/11

b.-maġım 65a/9, 71a/12

b.-maġımız 26b/7

b.-maġlıġ 110b/14

b.-maķ 114a/3, 153b/10, 29a/15, 29a/7, 36a/10

b.-maķ kerek 157b/1

b.-maķıġa 16a/9

b.-maķlıķ 29a/10

b.-maķnı 124a/15, 153b/6, 156b/5, 162b/11, 23a/2

b.-maķnıŋ 169a/5

b.-maŋ 86a/6

b.-map ėrdi 61b/15

b.-mas 103b/4, 109a/2, 110b/13, 112a/12, 112a/7, 115a/5, 115b/13, 118b/4, 120a/6,131a/12, 133a/8, 139a/3, 13b/2, 143a/5, 143a/7, 144b/1, 146a/1, 146a/4, 149b/14, 156a/2, 159b/4, 160b/3, 164a/2, 165a/8, 169a/3, 17b/7, 18a/12, 25b/4, 27a/13, 29a/7, 32a/14, 40a/10, 40a/11, 41b/10, 45b/1, 46a/7, 46b/13, 46b/2, 52b/14, 52b/15, 53b/6, 56a/10, 56a/13, 56a/9, 57b/7, 58a/14, 58b/2, 59a/9, 59b/11, 5a/10, 61b/12, 63b/3, 63b/4, 65b/1, 70a/4, 70a/7, 72a/4, 74b/2, 77b/12, 78b/14, 79b/13, 82a/11, 8a/6, 96a/10, 96b/3

b.-mas ėrdi 167b/7, 47b/11, 19b/13

b.-mas ėrdiler 55b/5

b.-mas-men 160b/4

b.-mas-miz 148b/14

b.-masa 100b/6, 101a/5, 105b/13, 108a/2, 110b/13, 119b/7, 122b/11, 13a/5, 13a/6, 15b/14, 20a/13, 23b/2, 23b/9, 27a/12, 28a/5, 29b/7, 48a/13, 48a/14, 51b/3, 57a/5, 58a/4, 63a/10, 64b/9, 6a/10, 6b/4, 71b/8, 79b/12, 81a/5, 84a/1, 93a/7, 97a/2, 98a/11

b.-masam 38a/4, 66b/4

b.-masam ėrdim 23b/14

b.-masaŋ 77a/10

b.-masdın 91a/12

b.-masdur 153b/11

b.-masıdın 138a/7

b.-masını 107a/7

b.-masun 106a/1, 11b/8, 13b/1, 42b/15, 6b/9

b.-may 35a/12, 7b/12

b.-may-sen 86a/8

b.-maya 149a/6

b.-maydur 102a/2, 129b/5, 156a/12, 160b/5, 16b/2, 85a/3, 8a/3, 96b/9

b.-sa 100a/15, 100a/2, 100a/4, 101a/5, 101a/7, 104a/2, 104a/4, 105a/1, 106b/11, 106b/12, 107a/8, 108a/8, 109a/12, 109a/9, 110a/7, 114b/10, 114b/11, 114b/14, 115a/4, 116b/2, 11b/14, 120a/15, 122a/11, 122a/8, 122a/9, 123b/11, 124b/13, 125a/7, 125b/6, 127a/2, 127b/12, 128a/3, 128b/15, 130b/1, 130b/13, 130b/2,

134a/11, 134a/13, 135b/8, 137a/1, 137b/7, 138a/6, 138b/1, 138b/4, 139b/11, 141a/8, 142b/3, 142b/8, 143a/11, 143a/4, 143a/7, 143b/15, 144a/11, 144a/7, 144b/15, 145b/12, 148a/12, 150b/2, 151a/5, 152b/3, 153b/9, 154a/13, 154b/13, 155a/11, 156a/5, 156b/2, 157a/1, 157b/3, 158a/15, 159b/3, 15b/12, 161a/12, 161b/8, 164a/5, 165a/7, 165a/8, 165a/9, 165b/3, 165b/8, 166a/11, 166b/9, 168a/11, 168a/12, 16a/8, 170b/8, 172a/8, 19b/7, 19b/8, 20a/12, 20a/9, 22b/8, 23a/11, 24b/10, 24b/7, 25a/11, 25b/4, 27a/13, 27b/15, 28a/1, 29b/14, 2b/9, 30a/13, 32b/4, 33b/10, 33b/2, 35a/3, 39b/13, 40b/14, 43b/11, 48a/13, 48a/4, 49a/9, 4a/12, 4b/10, 51b/6, 52a/8, 52a/9, 52b/11, 53b/10, 53b/12, 53b/9, 55a/12, 55b/3, 56b/4, 57a/1, 57a/4, 58a/15, 58a/9, 58b/1, 58b/3, 5a/8, 60a/12, 60a/6, 60b/9, 61a/10, 61a/15, 63b/5, 64a/12, 65a/10, 67b/12, 6b/12, 71a/13, 71b/12, 73b/10, 73b/11, 74b/13, 75a/1, 78b/7, 78b/8, 78b/9, 79b/11, 79b/12, 80a/3, 81a/11, 81a/9, 82a/5, 82a/8, 82a/9, 83b/15, 84b/1, 84b/15, 84b/3, 85b/7, 86a/5, 86b/15, 87b/7, 87b/8, 88a/3, 88b/1, 89a/8, 89a/9, 89b/10, 92a/12, 92b/5, 92b/6, 93a/6, 93a/7, 94a/10, 96b/10, 96b/11, 96b/3, 97b/2, 98b/11, 9a/15, 77a/11

b.-sa ėrdi 141b/5, 149b/5, 153a/11, 155a/1, 158a/6, 40b/12, 74a/8, 97b/15

b.-sa kerek 100b/6

b.-sak 125b/6

b.-salar 121a/14, 34a/12, 71b/4, 71b/8, 79a/8

b.-sam 105a/2, 111b/9, 113a/8, 121b/2, 124a/4, 12b/1, 135a/10, 137b/9, 138b/4, 141a/11, 168a/8, 168b/7, 170a/5, 25b/9, 26b/9, 33a/14, 36b/14, 68a/8, 69b/10, 71a/15, 71a/5, 78a/14, 79b/10, 92a/13

b.-saŋ 100a/11, 102b/10, 116b/2, 119b/3, 122b/5, 125a/13, 126b/14, 127a/5, 133a/4, 138b/6, 168a/9, 16b/3, 16b/7, 22a/12, 59b/13, 68a/5, 79b/13, 79b/2, 99a/12

b.-saŋlar 113b/6, 127a/10

b.-sun 100b/11, 114b/10, 123a/9, 134a/1, 135a/5, 144b/14, 172a/7, 19b/7, 38b/12, 39a/6, 40a/9, 43a/12, 43b/9, 48a/14, 4b/12, 51b/2, 80b/7, 83a/9, 90b/1, 94a/9

b.-up 100a/1, 100a/2, 100a/7, 101a/1, 103a/13, 104a/13, 105a/11, 105b/1, 105b/6, 105b/9, 106b/1, 106b/14, 108b/3, 111b/1, 111b/14, 111b/6, 112a/4, 112b/8, 113a/14, 115a/1, 115b/11, 115b/15, 116a/9, 116b/10, 117a/7, 118b/13, 119b/9, 120a/2, 120a/9, 120b/9, 121a/2, 121b/7, 122b/2, 124b/6, 126a/2, 127b/14, 128a/12, 128b/2, 129a/11, 129b/13, 12a/5, 12b/13, 130a/7, 131a/10, 131b/8, 132b/7, 137a/5, 137b/8, 138a/15, 13b/1, 140a/2, 141a/8, 142a/15, 143b/12, 145a/14, 146a/4, 146b/6, 147b/2, 148a/8, 150b/7, 153b/13, 153b/8, 157a/6, 15a/14, 15a/4, 15b/9, 161a/6, 161b/5, 162b/12, 164a/3, 164b/9, 165a/12, 165a/2, 167a/7, 16b/5, 171a/9, 171b/15, 21a/7, 21a/8, 22b/11, 23a/9, 24b/3, 25a/3, 27a/7, 28a/6, 28a/9, 29a/2, 30a/14, 30b/14, 30b/8, 31b/14, 31b/3, 35a/11, 36a/1, 40b/10, 42a/1, 47a/8, 47b/15, 47b/8, 48a/15, 49a/15, 4a/14, 50b/5, 51a/6, 51b/15, 51b/8, 52b/15, 53a/12, 54a/7, 54a/9, 55a/6, 55b/3, 57a/13, 58a/2, 58b/5, 59a/12, 5b/9, 61b/13, 62a/2, 65a/13, 65a/3, 65a/4, 66a/10, 68a/3, 68a/7, 68b/3, 69a/11, 69a/3, 69b/11, 69b/15, 69b/3, 6a/12, 71a/14, 71a/3, 71b/1, 71b/11, 72a/1, 72a/10, 72a/14, 72b/15, 72b/4, 72b/5, 73a/10, 73a/11, 73a/2, 73a/9, 75a/9, 75b/15, 76a/11, 76a/2, 76a/3, 76b/11, 76b/12, 77a/6, 77a/7, 78b/9, 79b/7, 7a/5, 80b/14, 80b/9, 83b/12, 87a/4, 87b/9, 88a/10, 88b/1, 88b/11, 88b/12, 88b/9, 89b/11, 89b/5, 8a/4, 8a/5, 90a/8, 90a/9, 91b/12, 91b/14, 93a/14, 93b/9, 94b/2, 94b/6, 95a/5, 95b/3, 96a/11, 96a/15, 97b/13, 97b/2, 98a/7, 98b/4, 98b/5

b.-up ėken 102b/5, 103b/7, 109a/4, 114a/11, 117a/5, 119b/8, 127b/10, 130a/13, 133a/12, 136a/7, 138b/7, 148b/5, 149b/7, 22b/2, 28b/13, 47b/7, 58a/10, 67a/15, 69a/14, 74a/1, 78a/2, 82a/2, 85a/9

b.-up ėrdi 105b/4, 108a/6, 111a/12, 111b/14, 122a/5, 139b/1, 13b/4, 145b/6, 151b/7, 18a/5, 27b/12, 36a/12, 60a/12, 7a/5, 80b/6, 93b/2

b.-up-sen 133a/4

b.-updur 101a/13, 102a/11, 102b/9, 111b/3, 112a/2, 119b/3, 125b/3, 126a/14, 126b/4, 131a/15, 140a/3, 145b/11, 153b/15, 156a/12, 16b/3, 20a/10, 25a/5, 25a/6, 31b/7, 35b/3,

45b/15, 50b/12, 51b/1, 5a/10, 66b/6, 6b/10, 71a/8, 77b/11, 86b/2, 92a/12, 93a/14, 96a/11, 97b/11

b.-updur-men 19b/9

b.-updurlar 136b/3, 22b/6

b.-ur 101a/7, 102a/13, 103a/4, 103a/7, 104a/7, 105b/10, 107a/7, 109a/2, 109b/15, 10b/2, 110a/1, 112a/12, 112a/4, 112b/14, 113a/8, 114b/15, 115a/1, 116b/14, 118b/13, 11b/10, 11b/2, 11b/3, 11b/9, 120a/2, 120a/3, 120b/3, 120b/4, 120b/7, 122a/9, 125a/6, 125b/7, 128a/2, 128b/8, 129b/8, 12a/10, 12b/8, 130b/1, 131a/12, 131b/8, 132b/10, 137a/5, 137b/7, 139b/11, 13a/13, 13a/5, 13a/7, 13b/15, 140a/9, 141b/8, 143a/12, 144b/1, 144b/15, 147a/12, 14a/12, 150b/10, 150b/11, 154b/15, 158b/2, 15a/14, 161a/15, 165b/15, 168b/5, 168b/6, 169a/3, 169a/4, 170b/5, 17b/15, 18a/3, 18a/4, 19b/3, 22b/8, 23b/4, 25b/10, 26a/12, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27b/8, 29b/13, 33b/7, 35a/4, 38b/13, 40a/10, 40a/6, 40a/9, 40b/14, 40b/8, 41a/1, 47a/5, 48a/4, 50b/12, 51a/3, 52a/5, 53a/11, 53b/12, 53b/15, 55b/8, 56b/14, 58a/5, 58b/13, 58b/3, 59a/7, 60b/3, 61a/11, 63b/4, 64a/13, 66a/4, 67a/11, 68a/6, 69b/11, 6a/11, 6b/12, 6b/6, 71a/15, 71a/6, 72a/9, 74a/12, 77a/4, 77a/5, 78b/1, 78b/10, 79a/11, 82a/6, 84b/4, 84b/5, 85b/4, 85b/5, 86b/8, 87b/8, 89b/11, 90a/13, 90a/7, 91a/14, 91a/15, 92b/15, 93b/13, 95a/13, 95a/2, 96b/3, 53b/12

b.-ur ėken 107b/5, 19b/5, 36b/9, 72a/8, 85b/7, 85b/8, 96a/3

b.-ur ėrdi 102a/4, 119b/8, 19b/12, 52a/10, 53a/8

b.-ur-men 104a/7, 118a/5, 130a/6, 139b/12, 159b/10, 159b/11, 171a/15, 26a/11, 37b/10, 52b/14, 56b/9, 71b/4, 79b/10, 82b/13, 94a/8, 99a/11

b.-ur-men mü 69a/10

b.-ur-miz 142b/15, 31b/12

b.-ur mu 107a/10, 108a/3, 14b/15, 84b/1, 96a/12

b.-ur mu sen 152b/10, 71b/3

b.-ur-sen 127b/9, 131b/8, 22a/3, 23a/4, 6a/10, 84a/2, 86b/8, 129a/12

b.-ur-siz 94b/13

b.-ur-sizler 42a/12

b.-urġa 136a/13, 58b/3, 93a/14

b.-urıġa 25a/6, 62a/6

b.-urını 105b/9, 81a/6

b.-urlar 26b/3, 58b/13, 60b/6, 62a/7, 62b/6, 70a/11, 98a/9

b.-urnı 107a/6, 30a/8, 75b/9, 8a/4

b.-ursalar 129b/2

b.-urumdın 50b/9

bola al- > bolal-: olabilmek

b.-mas ėrdi 26b/2

boran (< Mo. *boruġ-a(n)*) kasırga, rüzgar, fırtına (Lessing 1960: 121b)

b. 51b/10, 52a/3

b.+ġa 51b/15, 51b/9

bordaḳ (< Mo. *borda-ġu* < *borda- (bordu-)*) semiz, şişman (Lessing 1960: 120a)

b.+ıġa 93b/4aa

bosaha (< Mo. *bosu-ġa*) otağ kapısının alt ökçesi, eşik, kapı (Lessing 1960: 122b)

b.+sı 5b/6

b.+sıġa 5b/5

bostān (< Far. *bostān*) bostan, sebze bahçesi

b. 84b/2

b.+da 133b/13

b.+ġa 17a/7

b.+ıda 73a/13

b.+ıdın 20a/7

b.+ıġa 123b/2

b.+ını 73b/6

bostān-ı saltanat-ı Rūm: Rum saltanatının bostanı

b.+dın 159b/9

bota (< ET (MK) *boto* <AT **bōto*) deve yavrusu (EDPT, 299a; Seng., 130r.25)

bota-yı ḫoş-ḫırām: güzel yürüyen, salınan deve yavrusu

b.-yı ḫ. 73b/5

boya- (< ET *boḍu- ~ boḍo-*) boyamak

b.-dı 23a/9

boyaḳçı (< ET (Uyg., MK) *boḍuġ+çı*) boyacı, reng verici, levvan

b. 101a/11

b.+nı 100b/14, 101a/9

boylan- (< *boy+la-n-*) uzanmak

b.-ıp 45b/7

boyluġ (< ET *bod+luġ*) boylu

b. 52a/5

boy(u)n (< ET *boyın* <AT **bōyın*) boyun

b. 105b/10, 133b/8, 163b/13, 77b/12, 77b/8, 93a/14

b.+ıdın 30b/2

b.+ıġa 147a/9, 88b/14

b.+larıġa

b.+ugge 77b/9

b.+umġa 30a/12

b.+uŋda 133a/3

böcek (< ET *bögçek* , Çağ. *möçek*) böcek, haşerat (VEWT, 83a; TETTL, I, s. 778)

b. 5b/3

bökevül (< Mo. *böke-gül*) çeşnigir, hükümdara çıkan yemeği kontrol etme görevini yapana verilen rütbe (*bökü*i ~ *bökei* Lessing 123a; *bökülze-* Lessing 1960: 127a)

b. 80b/15

b.+ġa 80b/14

böl- (< ET (Uyg.) *böl-* <AT **bǒl-*) bölmek

b.-üp 8a/11

bölek (< ET (Uyg.) *bölük*) nasip, pay, bölük bk. **bölük**

b. 135b/1, 136b/13, 143b/15, 14a/11, 40a/12, 4a/15, 74a/13, 74a/9, 7a/10, 7a/11, 81a/3, 92a/8, 97b/6, 97b/9

b.+din 163b/6, 40a/9

b.+lerġa 101a/14

b.+ni 105b/14

bölük (< ET (Uyg.) *bölük*) bölüm, parça, kısım bk. **bölek**

b. 15a/2, 17b/7, 23b/2, 57b/15, 58a/14, 58b/14, 59a/13, 59b/12, 90b/12

böri (< ET *böri*) kurt

b. 56b/2, 56b/6, 57a/2

b.+ni 56b/7

b.+niŋ 57a/7

börke (< ET (Uyg.) *börk*) başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler (EDPT, 362a) krş. YUyg. *börk* (YUyg.TS, 51a); *bök* (UTİL, 157b)

b. 29b/9

böşük (< ET *bėşik*) beşik krş. YUyg. *böşük* (YUyg.TS, 51a)

b.+din 58b/5

bu (< ET (Orh.T.) *bo, boo, po* (Brahmi) <AT **bō*) **1.** bu (işaret sıfatı)

b. 100a/14, 100a/15, 100b/10, 100b/13, 100b/2, 100b/7, 100b/8, 100b/9, 101a/11, 101a/15, 101a/3, 101a/4, 101a/8, 101b/13, 101b/15, 102a/3, 102a/5, 102a/8, 102b/14, 102b/6, 103a/10, 103a/6, 103a/9, 103b/14, 104a/1, 104a/11, 104a/3, 104a/5, 104a/7, 104b/10, 104b/14, 104b/15, 104b/2, 104b/9, 105a/1, 105a/3, 105a/8, 105b/10, 105b/3, 105b/6, 105b/8, 106a/11, 106a/13, 106a/15, 106a/4, 106a/5, 106a/8, 106b/6, 107a/11, 107a/14, 107a/15, 107a/2, 107a/5, 107b/2, 107b/6, 108a/1, 108a/11, 108a/12, 108a/15, 108a/3, 108a/4, 108a/8, 108a/9, 108b/11, 108b/5, 108b/7, 108b/8, 108b/9, 109a/11, 109a/15, 109a/3, 109a/8, 109b/10, 109b/12, 109b/2, 109b/3, 109b/7, 10a/14, 10b/13, 10b/4, 110a/12, 110a/2, 110a/4, 110a/7, 110b/1, 110b/4, 110b/5, 110b/6, 110b/7, 110b/9, 111a/1, 111b/4, 112a/1, 112a/12, 112a/5, 112b/11, 112b/12, 112b/13, 112b/3, 112b/4, 113a/4, 113b/10, 113b/6, 113b/7, 114b/1, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 114b/14, 114b/4, 114b/5, 115a/12, 115a/15, 115a/2, 115a/3, 115b/8, 115a/11, 116a/10, 116a/11, 116a/12, 116a/15, 116a/5, 116a/6, 116b/1, 116b/3,116b/5, 117a/14, 117a/15, 117a/9, 117b/7, 118a/11, 118a/12, 118a/6, 118b/15, 118b/8, 119a/9, 119b/3, 119b/5, 11a/10, 11a/11, 11a/14, 11b/12, 11b/8, 116b/2, 120a/10, 120a/3, 120a/6, 120a/8, 121a/1, 121a/12, 121a/6, 121b/10, 121b/2, 122a/1, 122a/3, 122b/14, 122b/2, 122b/6, 122b/7, 122b/8, 122b/9, 123a/10, 123a/14, 123a/8, 123b/7, 124a/12, 124a/13, 124a/2, 124a/7, 124a/8, 124b/10, 124b/11, 124b/13, 124b/15, 124b/2, 124b/4, 125a/11, 125a/13, 125b/1, 125b/14, 125b/5, 125b/9, 126b/11, 126b/12, 126b/14, 126b/15, 126b/3, 126b/6, 127a/10, 127a/4, 127a/6, 127b/1, 127b/9, 128a/1, 128a/11, 128a/6, 128a/8, 128a/9, 128b/14, 128b/15, 129a/3, 129b/14, 129b/3, 129b/8, 12a/2, 12a/4, 12a/5, 12b/10,

12b/8, 130a/15, 130a/4, 130a/5, 130b/15, 130b/2, 130b/3, 130b/4, 130b/5, 130b/6, 130b/7, 130b/9, 131a/14, 131a/15, 131a/2, 131a/3, 131a/6, 131a/7, 132a/12, 132a/3, 132a/4, 132a/8, 132a/9, 132b/10, 132b/6, 132b/7, 133b/10, 133b/14, 133b/3, 133b/4, 134a/10, 134a/14, 134a/15, 134a/6, 134b/1, 134b/10, 134b/15, 134b/9, 135a/10, 135a/12, 135a/13, 135a/2, 135a/3, 135a/6, 135a/8, 135a/9, 135b/13, 135b/4, 135b/8, 136a/3, 136a/6, 136b/13, 136b/4, 136b/9, 137a/10, 137a/13, 137a/14, 137a/4, 137a/5, 137a/6, 137a/7, 137a/9, 137b/3, 138a/5, 138a/9, 138b/14, 138b/2, 138b/3, 138b/5, 139a/10, 139a/2, 139b/9, 13a/10, 13a/13, 13a/4, 13a/5, 13a/8, 140a/11, 140a/4, 141a/12, 141a/2, 141a/7, 141b/11, 141b/3, 141b/4, 142a/4, 142b/3, 143a/5, 143b/2, 143b/4, 143b/6, 143b/9, 144a/12, 144a/13, 144a/14, 144a/15, 144a/8, 144b/12, 144b/13, 144b/14, 144b/4, 145a/11, 145a/15, 145a/2,145a/3, 145b/13, 145b/9, 146a/11, 146a/15, 146a/2, 146a/3, 146a/4, 146b/1, 146b/12, 147a/2, 147b/14, 147b/8, 147b/9, 148a/15, 148b/10, 148b/11, 148b/14,148b/4, 148b/9, 149a/10, 149a/3, 149a/7, 149b/10, 149b/14, 149b/15, 149b/2, 149b/5, 149b/9, 14a/15, 14a/8, 14b/15, 14b/8, 150a/5, 150a/8, 150b/10, 151a/10, 151a/6, 151a/9, 151b/11, 151b/15, 151b/5, 151b/6, 152a/15, 152a/4, 152a/5, 152a/6, 152b/13, 152b/15, 153a/1, 153a/11, 153a/14, 153b/1, 153b/6, 153b/7, 154a/10, 154a/12, 154b/10, 154b/11, 154b/15, 154b/3, 154b/5, 154b/6, 154b/9, 155a/1, 155a/13, 155a/2, 155a/3, 155a/4, 155a/5, 155a/6, 155a/7, 155b/1, 155b/13, 155b/6, 155b/7, 156a/12, 156a/15, 156a/4, 156a/5, 156b/2, 156b/8, 157b/2, 157b/5, 158a/1, 158a/7, 158b/1, 158b/4, 159a/6, 159a/7, 159a/8, 159a/9, 159b/10, 159b/3, 15b/13, 15b/14, 15b/15, 15b/2, 15b/4, 15b/7, 160a/12, 160a/15, 160a/2, 160a/3, 160b/12, 160b/13, 160b/5, 160b/7, 161a/15, 161a/2, 161a/6, 161b/10, 161b/13, 161b/7, 162a/2, 162a/6, 162a/9, 162b/14, 162b/15, 163a/1, 163a/13, 163a/14, 163a/15, 163a/3, 163a/8, 163b/13, 164a/11, 164a/3, 164a/4, 164b/1, 164b/5, 165a/10, 165a/6, 165b/12, 166a/2, 166a/6, 166b/12, 166b/15, 166b/7, 166b/9, 167a/10, 167a/11, 167a/14, 167a/9, 167b/1, 167b/15, 167b/5, 167b/6, 167b/7, 167b/8, 168a/10, 168a/4, 168b/11, 168b/12, 168b/14, 168b/2, 168b/3, 168b/6, 169a/2, 169a/6, 169b/11, 169b/12, 169b/3, 169b/7, 169b/8, 16a/13, 16a/4, 16a/9, 16b/12, 16b/14, 170a/1, 170a/2, 170a/6, 170a/7, 170a/8, 170b/13, 170b/14, 170b/2, 170b/9, 171a/3, 171b/4, 171b/5, 172a/7, 17a/1, 17a/10, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/2, 17a/4, 17a/5, 18a/1, 18b/1, 18b/8, 19a/10, 19a/13, 19a/15, 19b/10, 19b/4, 19b/7, 19b/9, 1b/1, 1b/8, 20a/1, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 20a/15, 20a/2, 20a/3, 20a/5, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/9, 20b/11, 20b/13, 20b/4, 20b/8, 21a/10, 21a/11, 21a/7, 21b/1, 21b/3, 21b/5, 22a/12, 22a/15, 22a/5, 22b/4, 22b/9, 23a/3, 23a/4, 23b/1, 23b/12, 23b/13, 23b/15, 23b/5, 23b/6, 23b/7, 24a/6, 24b/15, 24b/3, 24b/5, 25a/14, 25a/15, 25a/2, 25a/5, 25b/13, 25b/9, 26a/1, 26a/6, 26a/7, 26b/11, 26b/15, 26b/5, 27a/1, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27a/3, 27a/6, 27b/1, 27b/11, 27b/13, 27b/14, 27b/5, 27b/7, 28a/1, 28a/10, 28a/12, 28a/15, 28a/2, 28a/6, 28a/8, 28b/7, 28b/8, 29a/1, 29a/5, 29a/6, 29b/1, 29b/11, 29b/12, 29b/14, 29b/5, 29b/8, 2a/4, 2a/8, 2a/9, 2b/11, 2b/3, 2b/5, 2b/6, 30a/11, 30a/12, 30a/13, 30a/9, 30b/11, 30b/14, 30b/3, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 31a/1, 31a/13, 31a/14, 31b/15, 31b/2, 31b/4, 31b/5, 31b/7, 31b/8, 32a/12, 32a/13, 32a/14, 32a/5, 32a/8, 32b/12, 32b/7, 32b/8, 33a/11, 33b/14, 33b/15, 34a/1, 34a/11, 34b/13, 34b/6, 35a/10, 35a/8, 35b/15, 36a/14, 36a/2, 36a/4, 36a/6, 36b/10, 36b/12, 37a/10, 37a/6, 37a/7, 38a/1, 38a/2, 38a/9, 38b/11, 38b/13, 39a/1, 39b/10, 39b/15, 39b/4, 39b/5, 3a/10, 3a/12, 3a/3, 3a/4, 3a/9, 3b/5, 40a/4, 40b/12, 40b/3, 40b/5, 40b/6, 40b/8, 41a/5, 41a/7, 41b/15, 41b/9, 42a/11, 42a/14, 42a/7, 42a/9, 42b/3, 42b/4, 42b/6, 42b/8, 43a/1, 43a/11, 43a/8, 43b/7, 43b/8, 44a/15, 44b/13, 44b/8, 45a/15, 45a/4, 46a/13, 46a/4, 46a/6, 46a/9, 46b/13, 46b/15, 47a/5, 47a/9, 47b/4, 48a/12, 48a/8, 48b/11, 48b/15, 49a/1, 49a/3, 49a/4, 4b/10, 4b/6, 4b/7, 50a/11, 50a/14, 50a/15, 50a/6, 50a/8, 50b/2, 50b/4, 50b/7, 51a/10, 51a/14, 51a/15, 51a/3, 51b/11, 51b/2, 51b/6, 52a/10, 52a/13, 52a/14, 52a/8, 52b/1, 52b/3, 52b/5, 52b/6, 52b/7, 53a/13, 53a/2, 53a/9, 53b/12, 53b/13, 53b/4,

53b/6, 54a/1, 54a/14, 54a/2, 54a/7, 54a/9, 54b/1, 54b/13, 54b/8, 55a/10, 55a/12, 55a/13, 55a/8, 55b/12, 55b/13, 55b/15, 55b/2, 56a/10, 56a/11, 56a/12, 56a/14, 56a/15, 56a/2, 56a/9, 56b/1, 56b/14, 56b/3, 57a/10, 57a/14, 57a/2, 57a/3, 57a/6, 57b/12, 57b/15, 58a/14, 58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 58b/1, 58b/12, 58b/13, 58b/6, 59a/14, 59a/15, 59a/2, 59a/9, 59b/2, 5a/8, 5b/10, 5b/11, 5b/13, 5b/3, 5b/7, 60a/12, 60a/13, 60b/5, 60b/6, 61a/10, 61a/11, 61a/8, 61b/13, 61b/5, 62a/1, 62a/12, 62a/14, 62a/15, 62a/6, 62b/10, 62b/11, 62b/13, 62b/2, 62b/5, 62b/7, 62b/8, 62b/9, 63a/3, 63a/5, 63b/4, 63b/5, 63b/6, 63b/7, 63b/9, 64a/1, 64a/11, 64a/12, 64a/15, 64a/2, 64a/6, 64b/12, 64b/15, 64b/2, 64b/9, 65a/10, 65a/6, 65a/8, 65b/10, 65b/11, 65b/14, 65b/15, 65b/6, 65b/8, 66a/10, 66a/12, 66a/15, 66a/4, 66a/6, 66b/10, 66b/2, 66b/3, 66b/7, 66b/8, 67a/10, 67b/15, 68a/15, 68a/7, 68b/13, 68b/2, 69a/1, 69a/11, 69a/12, 69a/9, 69b/10, 69b/3, 69b/7, 6a/12, 6a/8, 6b/14, 6b/15, 6b/3, 6b/5, 6b/7, 70a/2, 70a/5, 70b/1, 70b/3, 71a/12, 71b/3, 71b/5, 71b/8, 72a/13, 72a/4, 72a/5, 72a/8, 72b/1, 72b/2, 73a/11, 73a/8, 73b/1, 74a/7, 74b/1, 74b/10, 74b/12, 74b/15, 74b/5, 74b/8, 75a/12, 75a/3, 75a/4, 75a/5, 75a/7, 75a/9, 75b/10, 75b/4, 75b/9, 76a/12, 76a/14, 76a/7, 77a/14, 77a/6, 77a/8, 77a/9, 77b/2, 77b/5, 78a/6, 78b/2, 78b/3, 78b/4, 78b/8, 79a/12, 79a/13, 79a/14, 79a/7, 79b/1, 79b/2, 79b/4, 7a/1, 7a/11, 7a/4, 7a/9, 7b/7, 80a/2, 80a/3, 80a/4, 80a/5, 80b/1, 80b/12, 80b/15, 80b/2, 80b/8, 81a/14, 81a/6, 81a/7, 81a/8, 81b/5, 82a/7, 82a/9, 82b/10, 82b/11, 82b/15, 82b/6, 82b/8, 82b/9, 83a/1, 83a/5, 83b/15, 83b/7, 84a/5, 84b/10, 85a/1, 85b/10, 85b/11, 85b/14, 85b/6, 85b/7, 86a/5, 86a/8, 86b/11, 86b/13, 86b/2, 86b/5, 86b/6, 86b/7, 87a/1, 87a/2, 87b/1, 87b/15, 87b/3, 87b/4, 87b/7, 87b/9, 88a/8, 88b/12, 88b/13, 88b/3, 89a/12, 89a/15, 89a/4, 89a/5, 89a/6, 89b/14, 89b/15, 8a/7, 8b/15, 90a/13, 90b/12, 90b/9, 91a/13, 91b/10, 92a/12, 92a/2, 92b/1, 92b/14, 92b/4, 93a/3, 93a/8, 93b/13, 93b/3, 93b/4, 94a/2, 94b/10, 94b/3, 94b/6, 94b/7, 95a/1, 95a/10, 95a/11, 95a/13, 95a/14, 95a/4, 95b/11, 95b/13, 95b/2, 95b/9, 96a/11, 96a/12, 96a/13, 96a/15, 96a/8, 96b/1, 96b/12, 97a/10, 97a/12, 97a/3, 97a/7, 97a/9, 97b/11, 97b/12, 97b/13, 98a/10, 98a/13, 98a/14, 98a/3, 98b/10, 98b/14, 98b/15, 98b/8, 99a/1, 99a/13, 99a/15, 99a/3, 99a/6, 99a/7, 99a/8, 99a/9, 99b/10, 99b/12, 99b/3, 99b/4, 99b/5, 99b/7, 9a/13, 9a/14, 9a/2, 9b/1, 9b/10, 9b/4, 9b/9

2. bu (işaret adılı)

b. 9b/8, 11a/9, 13b/15, 16a/5, 17b/3, 18a/2, 18b/2, 19a/6, 21a/4, 22b/13, 23a/1, 25a/8, 25b/1, 27b/3, 29a/3, 35a/11, 38b/9, 40a/3, 41a/10, 42a/3, 54b/14, 55a/3, 57b/10, 61a/1, 61a/12, 61a/14, 63a/11, 65a/9, 66b/5, 67b/11, 73a/12, 73b/12, 73b/14, 76b/13, 77b/9, 77b/13, 79a/6, 81a/12, 82b/5, 84b/12, 85a/8, 85b/2, 86a/14, 86b/9, 90a/11, 90a/12, 90b/4, 91b/6, 93a/5, 96a/5, 100a/11, 102a/10, 103b/15, 105b/15, 105b/9, 106b/13, 107b/1, 107b/7, 108a/7, 110b/2, 112a/2, 112b/2, 113b/1, 114a/3, 114a/8, 122a/14, 124b/12, 126a/11, 128b/7, 130a/12, 132b/5, 136a/15, 136b/11, 137b/7, 138b/6, 143a/6, 145b/7, 146a/8, 146a/11, 150a/9, 156a/9, 159a/13, 159b/8, 159b/12, 159b/15, 160a/8, 161a/9

b.+dur 105a/13, 110b/12, 113a/1, 113a/12, 120b/1, 124b/2, 143a/10, 143a/13, 143a/4, 143a/8, 150a/5, 169a/3, 20a/10, 22b/1, 24a/15, 26b/6, 29b/5, 32b/2, 40b/15, 53b/1, 67a/9, 85a/8

b.+lar 119b/9, 127a/11, 137a/6, 147b/13, 148a/1, 148b/15, 14b/7, 21b/6, 26b/1, 2a/4, 4b/14, 56a/1, 78b/2, 79a/5

b.+lardın 109b/15, 85a/12

b.+large 109b/2, 14a/13, 21a/11, 21b/3, 145b/13

b.+largȧ 141b/6, 148a/1, 26b/2, 95b/5

b.+larnı 107a/14, 108b/4, 116a/15, 127b/3, 137a/8, 13b/10, 13b/5, 13b/7, 144b/1, 15a/3, 21b/4, 24b/5, 30a/10, 30b/8, 46a/2, 4b/14, 5b/3, 5b/8, 85a/13, 93b/11, 95b/1

b.+larnıŋ 114b/8, 1b/7, 4b/10

b.+nı 128a/3, 36b/12

buġday (< ET (Uyg.) *buġday*) buğday

b.+nı 154a/3

buħārāt (< Ar. *buħārāt*) dumanlar, buharlar, sisler

b.+ı 130b/14

Buḳrat özel ad, eski Yunan hekimi meşhur Hipokratis

B. 25a/3, 25b/1

Buḳrat-ı Óālem-i rabbānį: ilahi âlemin Bukrat'ı

B.-ı Óā.-i r. 44a/10

Buḳrat-ı baḥt: talihin Bukrat'ı

B.-ı b. 69a/6

Buḳrat-ı zamāne: zamanın Bukrat'ı

B.-ı z. 33a/13, 56a/2

Buḳrat-ı ŝānį: ikinci Bukrat

B.-ı ŝ. 44a/10

bul- (< ET *bul-*) bulmak

b.-alı 20b/7

b.-asın 17b/1

b.-ay 165b/6

b.-dı 3b/1

b.-ġusıdur 91a/11

b.-maġlıḳ 22b/8

b.-ur 20b/7

buluŋ köşe krş. YUyg. *buluŋ* (YUyg.TS, 52b)

b.+ge 6a/1, 63a/4

bulut (< ET *bulıt*) bulut

b. 116b/9, 55a/1

b.+dın 59a/6

b.+dur 130a/12

būm (< Ar. *būm*) baykuş

b.+nı 67a/13

būm-ı şūm: uğursuz baykuş

b.-ı ş. 96a/10

burc (< Ar. *burc*) güneşin ayrıldığı on iki kısımdan her biri

b. 34a/4

burkaÓ (<Ar.*burḳaÓ, burḳuÓ*) kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları örtü, peçe, nikap

b. 105b/7

burnaḳı (< *bur(u)n+a+ḳı*) evvelki, önceki

b. 101a/8, 155a/9, 159b/12, 3b/5, 56a/6, 93b/2

b.+lardın 3a/15

bur(u)n 1. (< ET (Uyg.) *burun*) burun, beş duyu organından biri

b.+ıdın 63b/14

2. önce, evvel

b. 138a/7, 35a/15, 91a/12

burunġı (<ET *burunḳı* < *burun+ḳı*) önceki krş. **burunḳı**

b. 63a/6, 77a/2

burunḳı (< ET *burunḳı* < *burun+ḳı*) önceki krş. **burunġı**

b. 161a/2, 26a/14, 47b/7, 76a/1

burunraḳ (<ET *burun+raḳ*) daha önce, en önce

b. 35a/14

būse (< Far. *bosa*) öpme, öpücük

būse ḳıl-: öpmek, öpücük vermek

b. ḳ.-dı 37a/4

b. ḳ.-ıp 38b/14

b.+ler ḳ.-dı 159a/1

b.+ler ḳ.-ıp 161a/8

būselik (< Far. *bosa* +Tü.+*lik*) Türk musikisinde bir makam

b.+ni 61a/4

but (< ET *but*) but, bacak

b.+umdın 100a/6

b.+uŋġa 100a/7

b.+uŋnı 24a/4

b.+uŋnın 24a/8

būy (< Far. *boy, būy*) koku

b. 114a/5

b.+dın 136b/10

b.+ı 9a/10

b.+ıŋ 56a/11

b.+ını 17b/15

b.+nı 120b/6

būy-ı Óanber: anber kokusu

b.-ı Óa. 114a/5

būy-ı fiyāz: soğan kokusu

b.-ı f. 114a/5

būy-ı ḫoş: hoş, güzel koku

b.-ı ḫ. 81b/14

būy-ı ḫūn-rįzlıḳ: kan

b.-ı ḥ. 35a/13

buyruġ (< ET (MK) *buyur-(u)ġ*) buyruk, emir, ferman

b.+ı 1b/12

b.+ın 27a/9

buyur- (< ET (MK) *buyur-*) buyurmak, emretmek

b.-adur 110a/3

b.-dı 104a/9, 107a/10, 108a/12, 109a/4, 10a/3, 118b/11, 142a/1, 151b/8, 158b/4, 166a/14, 16a/14, 20a/4, 71b/13, 72a/5, 84a/13

b.-dılar 169b/6, 51a/15, 51b/9, 53a/5

b.-gen 30b/1

b.-ġalı 63b/9

b.-ġan ėrdi 69b/15

b.-ġanı 153b/3

b.-ġu 93a/6

b.-maġıl 106b/9

b.-maḳ 89b/10

b.-miz 100b/6

b.-sa 117a/3, 30a/14, 30b/2, 89b/12

b.-salar 72a/9

b.-sam 116a/5

b.-up 63b/6

b.-up ėrdiler 18b/4

b.-ur-men 145b/13

buz- (< ET *buz-*) bozmak, yıkmak, tahrip etmek

b.-ar 157b/12, 157b/13

b.-ġanı 107b/14

b.-ma 137a/13, 170b/11

b.-madı 94a/15

būzine (< Far. *būzina*) maymun

b. 97a/13, 97a/15, 97b/13, 98a/6

b.+lerġa 101b/10

b.+lerni 98a/8

buzuḳ (< ET (MK) *buzuḳ*) bozuk, viran, zarar görmüş

b. 119b/12, 67b/10

bühtān (< Ar. *buhtān*) iftirâ

b. 113a/15

b.+dın 46b/13

bühtānlar ḳıl-: iftirâ etmek

b.+lar ḳ.-dım 123a/2

b. ḳ.-ġan ėken 123a/6

bü'l-Óaceb/acįb (< Ar. *ebū* "baba", harf-i târif *el-* + '*aceb* "gariplik, hayret"ten ebu'l-'aceb) çok acayip, çok tuhaf, çok şaşılacak şey

b. 10a/11, 167b/12, 3a/15

bülbül (< Far. *bulbul*) bülbül, güzel öten mâruf kuş

b. 158a/11, 7b/2

bülbül-i yegāne: yegane, biricik bülbül

b-i y. 17a/9

bülbül-i çemen-i śafā: huzur, neşe bahçesinin bülbülü

b.-i ç.-i ś 54a/12

bülbül-i verd-i źevḳ: zevk gülünün bülbülü

b.-i d.-i ź. 66b/8

bülbül-i sühān-serāy: söz söyleyen bülbül

b.-i s. 57b/4

bülend (< Far. *baland, buland*) yüksek, yüce

b. 159b/11, 38a/14, 58b/8, 61b/6, 72b/11, 52b/12

b.+dür 132a/7

bülend ḳıl-: yükseltmek, yüceltmek

b. ḳ.-dı 72a/11, 87b/4

b. ḳ.-ıp 119a/5, 94a/5

b. ḳ.-ırlar 9b/13

bülend-āvāz (< Far. *baland, buland-āvāz*) yüksek ses

b. 10b/13

bülend-mertebe (< Far. *baland, buland* + Ar. *martaba*t) yüksek mertebe

b. 168b/7

bülendraḳ (< Far. *baland, buland* +Tü.+*raḳ*) daha yüce, daha yüksek

b. 153b/11

bü'l-heves (Ar. *ebū* "baba", harf-i târif *el-* , *heves*'ten ebu'l-heves)hevesli, istekli, maymun iştahlı, aklına her geleni yapmak isteyen

b. 39b/1

b.+ler 17a/13

bünyād (< Far. *bunyād*) temel, esas, bina

bünyād ḳıl-: esas, temel olmak, etmek

b. ḳ.-a başladı 35a/5

b. ḳ.-dı 101b/14, 123b/15, 167b/11, 2b/3, 35b/6, 76b/2, 7b/4

b. ḳ.-dılar 61a/3

b. ḳ.-ıp 114a/6, 2b/5, 96a/4

bürehne (< Far. *barahna*) açık, çıplak, yalın

b. 36b/10

bürūdet (< Ar. *burūdaᵗ*) soğuk, soğukluk

b. 25a/1

b.+idin 20a/1

büryān (< Far. *biryān*) kebap olmuş, yanmış

b. 80b/15, 28a/9, 6a/1

büt (< Far. *but*) put

b. 26b/11, 26b/12

b.+ge 14a/7, 14b/8, 26b/14, 27a/6

b.+ġa 14a/14

b.+ler 14a/1, 14b/10, 14b/11, 14b/5, 14b/8

b.+lerdin 15a/7

b.+lerni 14a/13, 14b/9

b.+üm 52a/12

büt-ḫāne (< Far. *but-ḫāna*) putların olduğu yer, putperestlerin ibadet yeri

b. 14a/1, 14b/10, 14b/3, 15a/2

b.+de 14a/1, 14a/10

b.+deki 14b/4

b.+din 14a/10

b.+ge 110a/7, 14a/6

b.+ġa 110a/12, 110a/5, 110b/1

b.+ni 110a/5, 111b/13, 14a/13

b.+side 30b/10

b.+sidin 75b/1

bütkez- (< ET (Uyg.) *bütger-*) bitirmek, tamamlamak

b.-ip 80b/12

büt-perest (< Far. *but-parast*) puta tapan, putperest

b.+ler 14a/14, 14a/7, 14b/11, 14b/7

b.+lerge 14b/14, 14b/4, 15a/3

büt-perestlik (<Far.*but-parast*+Tü.+*lik*) puta tapma, putperest olma

b.+din 14a/9

b.+ni 14a/8

bütün (< ET *bütün*) bütün, hep

b. 128b/12

büzürg (< Far. *buzurg*) büyük, ulu

b. 119a/9

b.+ler 164b/3, 62a/7

b.+lerni 69b/10

büzürgį (< Far. *buzurg* +nispet eki *į*) büyükluk, ululuk

b. 1b/1

büzürg-vār (< Far. *buzurgvār*) saygıdeğer, saygıya layık yüce kişi

b. 1b/12

C

cā (< Far. *cā*) yer, mekan, mevki krş. **cāy**

c.+da 21a/8, 90b/12

cā bol-: yer etmek

c. b.-dı 5b/11, 28a/13

cā ḳıl-: yer edinmek, yerleşmek

c. ḳ.-dı 146b/6

cā-yı namāz: namaz yeri

c.-yı n. 165b/3

cā-yı namāzlıġ: namazlık mekânı, namaz kılma yeri

c.-yı n.+a 104a/2

cabduġ demirbaş, alet, mutfak takımı, çeyiz krş. YUyg. *cabduḳ* (YUyg.TS, 56a)

c.+ı 88a/13

c.+ıġa 29b/9, 153b/3

c.+ını 107a/5

cādū (< Far. *cādū*) cadı, büyücü

c. 110b/10

c.+sı 111a/3

cādūçı (< Far. *cādū* + Tü.+*çı*) büyücü, sihirbaz krş. YUyg. *cādūçi* (YUyg.TS, 56a)

c. 113a/14, 113a/15, 113a/4

c.+ġa 113b/4

c.+nı 111a/3, 113a/3, 113a/9

cādū-ger (<Far. *cādūgar*) sihirbaz, hokkabaz

c. 111b/6, 111b/7

c.+ge 111b/5

cā-gįr (< Far. *cā-gįr*) yer tutan, yerleşen

c. 142a/11, 145b/2, 163b/8

cāh (< Ar. *cāh*) itibar, makam, mevki

c. 89b/14, 91a/2

c.+da 91a/13

c.+ġa 88a/15, 88b/2, 90b/3, 90b/8, 90b/9, 91a/13, 91a/2

c.+ıge 50a/14

c.+ıġa 28b/3

c.+nı 135a/11, 88a/14, 89b/14, 90b/7, 90b/9

c.+nıŋ 21b/8, 89b/15, 90b/10

cāh-ı ġūkān: kurbağaların makamı

c.-ı ġ. 89b/15

cām (< Far. *cām*) cam, şarap kadehi

c.+ıdın 162a/7, 2b/12

cām-ı cihān-nümā: cihanı gösteren kadeh

c.-ı c. 47a/14

cām-ı ḥumār: şarap kadehi

c.-ı ḥ. 151a/11

Cāmās özel ad

C. 87a/3, 87a/9, 87b/3

C.+nı 87b/10

cāme (< Far. *cāma*) elbise, çamaşır

c.+ni 53b/10

cāme-yi nįlį: çivid mavisi renkli elbise

c.-yi n. 101b/4

cāme-yi sebz: yeşil renkli elbise

c.-yi s.+im 119b/5

cāme-dūz (< Far. *cāma-dūz*) elbise diken, terzi

c. 26a/14, 26a/3, 27a/13, 27a/2

c.+nıŋ 26b/14

cāmiÓ (< Ar. *cāmįÓ*) birleştiren, toplayan

c. 83b/15

cāmiÓ-i Óulūm: bütün ilimleri kendinde toplayan, âlim

c.-i Óu. 34a/10

cān (< Far. *cān*) can, ruh

c. 116a/13, 116a/14, 11b/13, 11b/14, 127a/14, 128b/13, 139a/12, 148a/11, 151b/4, 158b/13, 159b/6, 162b/10, 163a/6, 1b/12, 1b/15, 27a/6, 27a/7, 28a/3, 28a/4, 44b/15, 46b/3, 65b/15, 7a/6, 90b/14, 71a/12

c.+dın 135b/3

c.+ge 59a/4

c.+ġa 100a/13, 120b/8, 127b/7

c.+ı 103a/4, 104a/9, 118b/12, 128b/12, 27a/3, 2a/6, 57b/6, 159b/3, 71a/13

c.+ıdın 109b/3, 110b/11, 117b/7, 78b/2

c.+ıġa 100b/13, 103a/11, 106a/13, 108b/9, 113b/10, 116b/5, 120b/8, 121a/7, 123a/14, 125b/14, 129a/3, 132a/13, 138a/9, 147a/2, 149a/10, 153a/14, 169a/1, 169b/15, 17a/5, 26a/1, 32b/10, 43a/5, 50b/2, 54a/7, 57a/14, 59b/2, 62a/1, 64b/15, 66b/11, 69a/1, 6b/4, 73b/1, 75a/12, 77a/14, 77b/15, 79b/4, 84a/5, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 94a/2

c.+ım 19a/2, 35a/6

c.+ımdın 11a/11

c.+ımġa 138b/9, 147a/11, 70b/6

c.+ımızġa 64b/8

c.+ımnı 145a/11, 96b/10

c.+ını 11b/15, 12a/4, 146b/6, 158b/12, 7b/14, 90b/15

c.+ıŋge 7b/11

c.+ıŋġa 34b/7, 65a/8

c.+ıŋnı 51a/13

c.+larını 113b/13

c.+nıŋ 130a/8, 29a/2

cān-ı ādem: insanın canı

c.-ı ā. 23b/5

cān-ı dil: gönül canı

c.-ı d.+niŋ 164a/9

cān-dār (< Far. *cān-dār*) muhafız, koruyucu

c.+larnı 59b/14

cānį (< Ar. *cānį*) çok gaddar, kan dökücü

c. 31b/14

cānib (< Ar. *cānib*) taraf, yan, cihet

c.+de 120b/12

c.+ġa 33a/14

c.+ıġa 42b/8

c.+ide 22a/5

c.+idin 58a/15, 73b/9

c.+iġa 41a/5

cān-ver (< Far. *cānvar*) canavar, hayvan

c. 103b/4, 131a/14, 131b/15, 131b/6, 19a/13

c.+ge 131b/1, 141b/3, 2a/4

c.+ġa 5b/15

c.+i 60b/7

c.+ler 101b/1, 121a/1, 59b/14, 62b/11, 7b/2

c.+lerdin 52a/6

c.+lerdür 119b/9

c.+lerge 62b/13

c.+lerini 63b/1, 67a/13

c.+lerni 101b/8, 70a/1

c.+lerniŋ 59b/13

c.+ni 101a/15, 131b/12, 141b/3, 168b/11, 33a/5, 4a/4

c.+niŋ 131b/7, 141b/4

cān-ver-i naĥıf: zayıf canavar

c.-i n. 44b/11

cān-ver-i zįrek: akıllı, uyanık canavar

c.-i z.+ni 44a/11

cān-verį (< Far. *cānvar* +Far. *į*) bir canavar

c.+dür-men 44a/4, 24b/8

cāris (< Ar. *cāris*) hırçın ve gürültücü kimse, şirret

c. 5b/1

cāriye (< Ar. *cāriya*^{t}) cariye, halayık

cāriye-yi Rūmį: Anadolulu cariye

c.-yi R. 149a/14

carla- (*carla-* < Mo. *car* < AT **yar*) çağırmak, davet etmek (Nagy, 121)

c.-dı 128a/9, 159b/14, 161a/11, 171a/7, 33b/11, 37b/9, 42b/5

c.-dım 161a/5, 40a/1

c.-ġalı 36a/15, 45a/12, 80a/15

c.-ġan 120b/13

c.-ġanı 36b/4, 36b/5, 45a/8, 51a/15

c.-ġanıġa 45a/9

c.-masalar 114b/7

c.-p 140a/10, 169b/2, 21b/1, 23a/5, 30a/5, 51b/14, 53a/1, 72a/5, 72b/2, 91a/1, 99b/1

c.-ydur 117b/10, 120b/12

cārūb-keş (< Far. *cārob-kaş*) süpüren, süpürgeci

c. 30b/10, 8a/5

cārūb-keş ķıl-: süpürgeci yapmak

c. ķ.-ġan 14a/15

cārūb-keşį (< Far. *cārob-kaş* +Far. *į*) bir süpürgeci

c. 111b/13

cārūb-keşlıķ (< Far. *cārob-kaş* +Tü.+*lıķ*) süpürgecilik krş. **cārūb-keşlik**

cārūb-keşlıķ ķıl-: süpürgecilik yapmak, süpürme işi yapmak

c. ķ.-ur-men 152b/11

c. ķ.-adur 152b/12

cārūb-keşlik (< Far. *cārob-kaş* +Tü.+*lik*) süpürgecilik krş. **cārūb-keşlıķ**

c. 88a/9

cāsūs (< Ar. *cāsūs*) casus

c. 52a/15

cāy cā (< Far. *cāy*) yer, mekan, mevki krş.

c. 101b/11, 10b/11, 138a/11, 167b/12, 21a/4, 91a/10, 95b/11

c.+da 120b/13, 41a/8

c.+dın 35b/12

c.+dur 21a/4

c.+ge 107b/11, 134b/12, 37a/14, 37a/3, 37b/9, 38a/12, 40a/8, 42a/13, 42b/15,

96b/2

c.+ġa 112a/2, 165b/3, 27b/4

c.+ı 21a/4

c.+larda 165a/2

cāy-ı pür-miĥnet: çok sıkıntı ve dert veren yer

c.-ı p.+de 165a/6

cāy-gāh (< Far. *cāy-gāh*) mekan, mevki, yer

c. 58a/13

cāźibe (< Ar. *cāzıba*^{t}) çekicilik, sevimlilik

c. 24b/15

ceb (< Ar. *cab*) sol taraf

c. 143b/2

cebbār (< Ar. *cabbār*) cebreden, zor kullanan (kimse), zorba

c. 76b/4

c.+larġa 63a/15

cebbārlıḳ (< Ar. *cabbār* +Tü.+*lıḳ*) kuvvet ve kudret sahibi, Allahın sıfatlarından biri

c. 63a/15

cebhe (< Ar. *cabha*^{t}) yüz, ön taraf, alın

c.+sini 96a/1

cebin (< Mo. *cibin* < *çīpın*) sinek (TMEN III, § 1066, s. 52)

c. 144b/5, 145a/1, 145a/10, 145a/14

cebịn (< Ar. *cabịn*) korkak, yüreksiz

c. 160b/2

CebrāÓịl özel ad, peygamberlere emir ve vahye memur olan dört büyük melekten biri

C. 70b/15

cedel (< Ar. *cadal*) sert münakaşa, tartışma

c. 111a/9, 143b/9, 83b/14

c.+ge 109b/15

c.+ni 143b/9

cedel ḳıl-: sert münakaşa etmek, kavga etmek

c. ḳ.-dı 108a/8, 113a/15, 38a/5

c. ḳ.-maḳ 143b/10

c. ḳ.-ur 15b/8

cefā (< Ar. *cafāó*) eziyet, incitme

c. 9a/11

c.+larıġa 63b/12

c.+larım 24a/14

c.+sıge 43b/15

c.+sıġa 139a/12

cefā ḳıl-: eziyet etmek, incitmek

c. ḳ.-dılar 63b/12

c. ḳ.-ġay 45b/10

c. ḳ-ıp-men 129b/5

c. ḳ.-ur-sen 48b/3

cefā-cū (< Ar. *cafāó* +Far. *co*) cefa arayan, cefa eden

c.+dur 44b/2

cefā-kārlıḳ (< Ar. *cafāó* +Far. *kār* +Tü.+*lıḳ*) eziyet eden

c. 88a/7

cehālet (< Ar. *cahālat*) cahillik, bilmezlik

c. 137b/12

c.+din 70a/14

c.+idür 10a/15

cehd (< Ar. *cahd*) çalışma, çabalama

c. 121a/3, 144b/1, 43a/12, 92b/6

c.+din 93b/13

c.+i 92a/3

cehd ḳıl-: çalışmak, çabalamak

c. ḳ.-dılar 33b/9

c. ḳ.-ġay-sen 111a/9

c. ḳ.-ıp 86b/14

celịs (< Ar. *calịs*) birlikte oturan, yol arkadaşı, arkadaş

c. 165a/9, 106a/15

celịs-i bā-vefā: vefalı arkadaş

c.-i b. 79b/8

celịs-i dem-sāz: oturma arkadaşı, birlikte muhabbet edilen kişi

c.-i d. 73b/7

cellād (< Ar. *callād*) cellat

c. 36a/5

c.+ge 36a/4

cemÓ (< Ar. *camÓ*) toplama, biraraya getirme, topluluk

c. 157a/10, 160a/13, 38a/5, 85a/7

c.+ide 12b/5

cemÓ bol-: toplanmak, biraraya gelmek

c. b.-adur 121b/13

c. b.-dı 128a/8, 168a/4

c. b.-dılar 109a/8, 16a/15, 39b/10, 58a/13, 58b/4

c. b.-maydur 112a/3

c. b.-sun 16a/14, 19a/6

c. b.-sunlar 12b/4

c.b.-up 140a/13, 145b/6, 72a/14

c. b.-ur 119b/4, 129a/11

cemǾ ḳıl-: toplamak, biraraya getirmek

c.-dı 39b/1, 50b/15

c.-ġay 39a/13

c.-ġıl 91a/4

c.-ıp 4b/3, 9b/15, 138a/2

c.-sunlar 16a/12

cemāǾa (< Ar. *camāǾa*) insan topluluğu, topluluk, cemaat krş. **cemāǾat**

c.+nıŋ 28a/2

c.+sıġa 102a/14, 97a/8

c.+sını 126b/15

cemāǾat (< Ar. *camāǾa*^{t}) insan topluluğu, topluluk, cemaat krş. **cemāǾa**

c. 40a/2

c.+large 37b/7

cemāl (< Ar. *camāl*) yüz güzelliği

c. 114a/13, 121b/14

c.+ınġa 9a/3

c.+ıŋġa 132a/10

c.+i 114b/10, 114b/4, 158a/2

c.+iġa 111b/1, 130a/7

c.+imni 130b/9

c.+ini 158b/11, 164b/15, 62a/4

c.+iŋni 163b/15

cemǾiyyet (< Ar. *camǾıyā*^{t}) topluluk

c.+din 34b/13

cemįǾ (< Ar. *camįǾ*) bütün, hep, herkes

c. 14a/7, 33b/11, 47b/1, 118a/8, 21b/13, 7b/2, 52a/6, 126b/6, 102a/15, 100b/14, 52a/9, 51a/5, 83a/14, 109a/7, 51a/3, 60b/12, 67b/1, 83a/7, 9b/15, 51a/5, 34a/4, 139b/3, 128a/9

cemįle (< Ar. *camįla*^{t}) hoşa giden, güzel kadın

c. 121b/14

cenāb (< Ar. *canāb*) şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır, hazret, ulu

c.+larıdın 112a/3

cenāb-ı pādişāh: padişah hazretleri

c.-ı p.+ġa 170b/7

cenān (< Ar. *canān*) kalp, yürek, gönül

c. 107a/3

cenān-ı muǾteḳid: inanan kalp, inanmış gönül

c.-ı m. 14a/7

ceng (< Far. *cang*) vuruşma, savaş

ceng ḳıl-: savaş yapmak, vuruşmak

c. ḳ.-sa 90a/12

ceng-cūy (< Far. *cang-coy*, *cūy*) cenk arayıcı, kavgacı

c. 98b/13

cennet (< Ar. *canna*^{t}) cennet, gölgeli ve ağaçlı bahçe

cennet-i firdevs: Firdevs cenneti

c.-i f.+de 172a/9

cenūb (< Ar. *canūb*) güney

c. 51b/9

cerāĥat (< Ar. *carāĥa*^{t}) irin, yara

c. 13a/6

c.+ı 94b/6, 94b/5

c.+ını 23a/14

c.+imge 156b/13, 17a/10

c.+larnı 94b/6

cerāĥat ḳıl-: yaralamak

c. ḳ.-dı 94b/5

cerāĥatlik (< Ar. *carāĥa*^{t} +Tü.+*lik*) yaralı, irinli

c. 94b/10

cesed (< Ar. *casad*) ceset

c. 52a/11

c.+ideki 24b/12

c.+imni 135a/12

cevāb (< Ar. *cavāb*) cevap, yanıt

c. 103a/9, 109b/1, 110a/4, 110b/7, 115b/4, 123b/4, 123b/5, 132b/10, 138b/12, 139b/8, 144b/3, 150b/15, 152b/10, 154a/14, 155b/11, 156a/6, 160b/10, 166a/3, 166a/6, 170a/2, 170b/3, 171b/14, 31b/6, 39b/6, 53a/6, 73a/10, 79b/9, 81a/6, 83a/8, 89a/5, 93a/3, 97b/9, 9b/8

c.+ı 71b/5

c.+ıġa 42a/4

c.+ını 110b/9, 148a/2, 153a/6, 64b/5

c.+ları 44a/9, 61a/9

c.+nı 104a/13, 104a/5, 104b/9, 160a/2, 163a/8, 171a/3, 34a/13

cevāb-ı selām: cevaba karşılık vermek

c.-ı s. 163b/12

cevāhir (< Ar. *cavāhir*) cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar

c. 13a/14, 160a/15, 53b/10, 82b/7, 82b/9, 142b/2, 24b/13

c.+larġa 82b/8

c.+ler 6a/6

c.+ni 168a/1, 27b/12, 53b/9, 78b/12, 82b/8

cevāhir-i büset: mercan mücevheri

c.-i b. 53b/2

cevāhir-fürūş (< Ar. *cavāhir*+Far. *firoş*) cevher satan, mücevherci

c.+lar 82b/14, 82b/9

cevāhir-şināş (< Ar. *cavāhir* +Far. *şināş*) cevherden anlayan, mücevherci

c. 31a/11

c.+ge 55a/11

c.+lar 55a/11

cevāhir-şināslıḳ (< Ar. *cavāhir* +Far. *şināş* +Tü.+*lıḳ*) cevherden anlama

c.+ḳa 82b/13

cevāhirāt (< Ar. *cavāhirāt*) cevherler, mücevherler

c. 130a/3, 14a/1, 82b/7

c.+dın 53b/4

c.+ımnı 27b/13

c.+larnı 158a/7

cevārih̲ (< Ar. *cavārih̲*) el, ayak, pençe, gaga vb. tutucu, koparıcı organlar

c. 116a/1, 76b/10

cevdet (< Ar. *cavda*^{t}) iyilik, güzellik

c. 158a/6

cevher (< Ar. *cavhar* < Far. *gavhar*) **1.** değerli taş

c. 98b/8

2. öz, maya

c.+ini 130a/9

cevher-i sipihr-i gevher-lemeÓā: inci gibi parlayan göğün mücevheri

c.-i s.-i g.+nı 147a/7

cevherį (< Ar. *cavharį*) cevherden anlayan, mücevherci

c. 54b/15

cevr (< Ar. *cavr*) haksızlık, cefa, eziyet, zulüm

c. 33a/12, 147b/5

cevrü'l-aśl (< cevr, harf-i tarif *el* + *aśl*) aslen cariye, köle gibi olan

c. 104b/13

cezaÓ (< Ar. *cazaÓ*) ağlama, sızlamak, sabırsızlıkla sızlanma

c. 35b/11, 64b/3, 76b/2, 76b/6, 86b/7, 21a/4

cezā (< Ar. *cazāó*) ceza, suçun karşılığı, azap

c. 132b/10, 75a/6

c.+nı 2a/14

c.+sı 139a/2, 46b/14

c.+sını 105a/6, 166b/3, 166b/7, 16b/11, 55b/3, 73b/13, 8a/13

cezā-yı nā-kāmān: nasipsizlerin cezası

c. 134a/1

ceźb (< Ar. *cažb*) kendine çekme, çekilme

ceźb ḳıl-: kendine çekmek

c. ḳ-ıp 43b/2

ceźebāt (< Ar. *cažabāt*) cezbeler, heyecandan insanın kendinden geçme halleri

ceźebāt-ı şevḳ: arzu ve istekle oluşan cezbeler

c.-ı ş. 43b/2

cezįre (< Ar. *cazįra*^{t}) ada (denizde)

c.+ge 152a/7

cırt- (< ET *yırt-*) yırtmak, parçalamak, çizmek (yüz) krş. YUyg. *yirt-* (UTİL, 2388b)

c.-maḳnı 156b/5

c.-up 153b/7

cırtuḳ (< *yırt-uḳ*) yırtık, çizik (yüz) krş. YUyg. *yirtuḳ* (UTİL, 2388b)

c. 153b/10, 61b/9

cibillet (< Ar. *cıbıllat*) huy, yaratılış, cibilliyet, fıtrat

c.+i 58a/14, 58b/8

c.+ini 57a/15

cidd (< Ar. *cidd*) bir işi gerçekten çalışıp işleme, ciddilik

c. 111a/9, 121a/3, 33b/9, 74a/2, 86b/14, 92a/3, 92b/6, 93b/13**,** 144b/1

ciger (< Far. *cigar*) bağır, gönül

c.+i 151b/4

c.+ni 169a/10

cihān (< Far. *cahān, cihān*) dünya, âlem

c. 108b/15, 120b/4, 120b/9, 124a/7, 17b/5, 19b/15, 40b/14, 58a/13, 70a/8, 80b/8

c.+da 144a/6, 161b/6, 171a/6, 1a/8, 2b/9, 33b/10, 8a/15

c.+nı 157b/13, 3b/13, 43a/14, 70a/4, 70a/7

cihān-ārā (< Far. *cahān-ārā*) dünyayı süsleyen, bezeyen

c. 121b/14

cihān-dįde (< Far. *cahān-dįda*) dünyayı gezip görmüş, tecrübeli

c. 141b/7

cihān-gerdlik (< Far. *cahān-kard* +Tü.+*lik*) dünyayı dolaşan

c. 147a/4, 9a/6

cihān-gįr (< Far. *cahān-gįr*) dünyayı zapteden

c. 58b/13, 59a/1

cihān-tāb (< Far. *cahān-tāb*) cihanı aydınlatan

c. 17a/4

cihet (< Ar. *ciha*^{t}) yan, taraf, sebep, bahane, vazife

c.+idin 94b/10

cihet-mend (< Ar. *ciha*^{t} +Far. *mand*) taraflı, ilgili

cihet-mend bol-: taraflı olmak

c. b.-dılar 126a/15

c. b.-ġanı 123b/9

c. b.-up 47b/8

c. b.-updurlar 22b/6

cihet-mendlik (< Ar. *ciha*^{t} +Far. *mand*+Tü.+*lik*) taraflılık

cihet-mendlik ķıl-: taraflı olma

c. ķ.-ıp 15b/2

cilālıķ (< Ar. *cılā* + Tü.+*lıķ*) parlaklık

c. 10a/7

cilve (< Ar. *cilva*^{t}) tecelli, görünme

c. 50b/6

cin (< Ar. *cinn*) cin, gözle görünmez lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık (mahluk)

c. 32a/7, 63a/13

c.+ni 63a/14

cinān (< Ar. *cınān*) cennetler

c. 129b/1

cins (< Ar. *cins*) çeşit, tür

c. 29a/9

c.+i 22b/8

c.+ide 44a/15

c.+iġa 101b/14

cinsiyet (< Ar. *cinsıyya*^{t}) bir cinsle ilgili olma

c.+ni 29a/7

cinslik (< Ar. *cins* +Tü.+*lik*) çeşitlilik

c. 144b/12

civān (< Far. *cavān*) genç

c. 109b/14, 109b/5, 130a/8, 141a/12, 149b/5, 150b/14, 150b/8, 151a/2, 151b/5, 151b/9, 169b/11, 169b/13, 170a/1, 170a/10, 170a/2, 170a/8, 170a/9, 170b/14, 170b/4, 170b/8, 170b/9, 32a/8, 32b/1, 39b/5, 39b/7, 40a/2, 40b/13, 46b/12, 68a/4, 65b/12, 109a/10

c.+dın 170b/12

c.+ıġa 109a/1, 88b/7

c.+nı 109b/4, 122a/2, 171a/7, 71b/3

civān-ı Ǿālim: âlim, bilgili genç

c. 109b/5

civān-ı āzāde: hür, serbest genç

c. 109b/13

civān-ı bernā: delikanlı, yiğit genç

c. 39b/4

civān-ı dil-āver: yürekli, cesur delikanlı

c. 169b/3

civān-ı Bağdādį Bağdatlı genç

c.-ı B. 150a/15, 150a/4, 150b/5, 151b/10, 151b/2, 151b/8, 152a/12, 152a/4, 152b/3

c.-ı B.+dür 151b/5

c.-ı B.+ġa 151b/14

c.-ı B.+ni 149b/15

civān-ı ḥūb-śūret: güzel yüzlü genç

c.-ı ḥ.+ni 141a/9

civān-ı ḳābil: yetenekli genç

c.-ı Ḳ. 109b/10

civān-ı mihmān: misafir genç

c.-ı m. 39b/10, 39b/6

civān-ı misāfir: misafir genç

c.-ı m. 152a/15

civān-ı muġannį: şarkıcı genç

c.-ı m. 65b/13

civān-ı nev-bāde: genç, taze delikanlı

c.-ı n. 153b/4

civān-ı remmāl: remilci, falcı genç

c.-ı r.+din 109b/7

civān-ı śāĥib-cemāl: güzel yüzlü genç

c.-ı ś. 122a/2, 112a/5, 76a/10

civān-ı śāĥib-maḳām-ı fenn: ilim makamı sahibi genç

c.-ı ś.-ı f. 65b/12

civān-ı ṭįr-endāz: ok atan genç

c.-ı t. 109b/9, 109b12

civān-ı zāhid: zahid, dindar genç

c.-ı z.+ġa 171a/4

civān-ı zāhid-zāde: dindar, zahid çocuğu genç

c.-ı z. 169b/10

civānān (< Far. *cavānān*) gençler

civānān-ı hüner-mendler: yetenekli gençler

c.-ı h. 109b/14

civān-merdlıġ (< Far. *cavān-mard* +Tü.+*lıġ*) asillik, cömertlik krş. **civān-merdlik**

c.+ıŋnı 70b/15

civān-merdlik (< Far. *cavān-mard* +Tü.+*lik*) asillik, cömertlik krş. **civān-merdlıġ**

c. 28b/12, 70b/3

civānį (< Far. *cavān* +nispet eki *-į*) gençlik

c. 149b/8, 2a/6, 85a/10

c.+dür 98a/2

c.+ge 2a/5

civānlıġ (< Far. *cavān* +Tü.+*lıġ*) gençlik

c.+ımda 136a/12

cūÓ (< Ar. *cūÓ*) açlık, aç kalma

c. 145a/7

cūÓu'l-baḳar (< Ar. *cūÓu'l-baḳar*) oburluk

c.+nı 10a/10

cūd (< Ar. *cūd*) el açıklığı, cömertlik

cūd-ı bį-medĥ: övgü beklemeden yapılan cömertlik

c.-ı b. 111a/6

cūgį (< Far. *cogį*) Hint dilencisi, Hintli dindar adam (Steingass, 378b)

c. 18a/5, 115a/5, 115a/7

c.+ge 115a/9

c.+ler 142a/12

c.+ni 18a/4, 18a/7

cūş (< Far. *coş, (cūş)*) coşma, kaynama

c. 2b/13, 3b/2, 43b/1, 43b/2, 48b/8

c.+ġa 16a/2, 58b/11

c.+ḳa 137b/5, 151a/15

cūşān (< Far. *coşān*) coşan, heyecanlanan

c. 98b/6

cüdā (< Far. *cudā*) ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış

c. 118b/4, 14b/1, 151a/10, 165b/1, 166a/9, 16b/1, 58a/4, 76b/9, 90a/8

cüdā ḳıl-: ayırmak, uzaklaşmak, uzaklaştırmak

c. ḳ.-dı 123b/6

c. ḳ.-ġıl 159b/2

c. ḳ.-ıŋlar 164b/2

c. ḳ-ıp 110a/15, 172a/2

cüdā-yı dost: dosttan ayrılma, dost ayrılığı

c.-yı d.+lar 43b/5

cüdālıḳ (< Far. *cudā* +Tü.+*lıḳ*) ayrılık, ayrılma

c. 43b/5

cüft (< Far. *cuft*) çift, eş, benzer

c. 119b/14, 123b/12, 124b/4, 125a/15,

125a/2, 127a/8, 129b/6, 134b/14, 144a/5, 146a/2, 38a/15, 38b/2

c.+i 70a/3, 70a/5, 71a/7

c.+ige 124b/5

c.+iġa 70a/5, 70a/9, 70b/3

c.+im 70a/4

c.+üm 95a/9, 96b/1, 97a/9

cüft bol-: çift, benzer olmak

c. b.-dı 4b/13

c. b.-ġanıġa 55a/1

cüft ḳıl-: eş, benzer yapmak

c. ḳ.-dı 87b/8

c. ḳ.-maḳ kerek 171a/2

cüftį (< Far. *cuft* +Far. *į*) bir çift

c. 38b/2

cüft-revānlıḳ (< Far. *cuft-ravān* +Tü.+*lıḳ*) çift sürmek, çiftçilik yapmak

c. 154a/1

cümel (< Ar. *cumel*) tam, bütün, hepsi

c.+i 29b/10, 59b/15, 84b/6, 63a/10

c.+ige 63a/10

c.+ini 63a/10

cümle (< Ar. *cumla*^{t}) bütün, hep

c. 11b/8, 32b/6

c.+din 57b/14, 82b/8

c.+niŋ 83a/1

cünd (< Ar. *cund*) asker, sipahi, binici

c.+ge 84a/6

c.+ni 84a/6

Cüneyd-aŝār özel ad

C. 76a/2

Cüneyd-i Baġdādį özel ad

C. 59a/10

cürm (< Ar. *curm*) suç, kabahat

c.+i 81b/1, 105b/4

cüst (< Far. *cast*) arama, araştırma

c. 61a/13, 91a/4

cüźām (< Ar. *cuźām*) insan vücudunda onulmayan çıbanlar ve yaralar meydana getiren hastalık

c. 25a/6, 25a/7

Ç

çābük-süvārlıḳ (< Far. *çābuk-suvār* +Tü.+*lıḳ*) iyi at sürmeklik

ç. 3b/12

çaç- (< ET (Uyg.) *saç-*) saçmak, serpmek krş. YUyg. *çaç-* (YUyg.TS, 67a)

ç.-ıp 7a/12

çaçra- (< ET (MK) *saçra-*) sıçramak krş. YUyg. *çaçri-* (YUyg.TS, 67a); *çaçra-* (UTİL, 397b)

c.-p 131a/2

çāder (< Far. *çādar*) baş örtüsü, eşarp

ç. 42a/3, 162a/3

ç.+idin 41b/15

ç.+iġa 41b/14

ç.+imġa 42a/7

ç.+ini 42a/2, 37b/15

çaġ (< ET (MK) *çaḳ* ~ Mo. *çaġ*) çağ, zaman (EDPT, 403a-404b; TMEN III, § 1045, s. 25; VEWT, 95a)

ç.+da 102b/12, 125a/3, 45a/7

ç.+ıda 65a/8, 90a/1

çaġan (< ET (MK) *çaḏan*) çıyan, akrep krş. **çaḳan** (EDPT, 403a; TETTL, II, s. 222)

ç. 72b/7, 116b/10

çaġır (< ET (MK) *çaġır*) şarap, içki

ç. 127a/3, 127a/6

ç.+larını 127a/5

ç.+nıŋ 127a/7

çaġla- (< *çaġ-la-* < ET *çaḳ+la-(?)*) düşünmek, hayal etmek, dikkat etmek (Seng., 206r.17)

ç.-p 73a/7

ç.-p ėrdi 102b/8

çāh (< Far. *çāh*) çukur, kuyu

ç.+ıġa 111a/4

çāh-ı zeneẖdān: çene çukuru

ç.-ı z.+ı 89b/14

çāk (< Far. *çāk*) yarık, yırtık, parça

ç. 113b/3

çāk ḳıl-: yarmak, yırtmak, parçalamak

ç.-dı 7b/9

ç.-ıp 107a/15, 34b/3

çaḳ- (< ET *çaḳ-*) ısırmak

ç.-tı 72a/13

çaḳan (< ET (MK) *çaḡan*) çıyan, akrep krş. **çaġan**

ç. 23b/3

çāker (< Far. *çākar*) kul, köle, cariye

ç.+idür-men 32b/8

çal- (< ET *çal-*) **1.** (müzik aleti) çalmak (EDPT, 417b)

ç.-ıp 57b/3

2. çalmak

ç.-dı 29b/10

çap- (< ET (Uyg.) *çap-*)

1. dört nala koşmak, koşturmak

ç.-adur-men 43b/12

2. yağmalamak, vurmak

ç.-ıp 134a/12

ç.-ıp ėrdim 134a/11

ç.-ḳan 5b/15

ç.-tılar 133b/2

çār-bāġ (< Far. *çār-bāġ*) bir kraliyet bahçesi veya parkı

ç.+da 112a/13

ç.+dın 111b/2

ç.+ı 111a/14

ç.+ıda 124b/2

ç.+ḳa 124b/3, 125a/1

ç.+nı 111a/15

çār-deh (< Far. *çārdah*) on dört

çār-deh-i māh: ayın on dördü **mec.** parlak ve güzel yüzlü kadın

ç.-i m. 6a/4

çāre (< Far. *çāra*) ilaç, deva, tedbir

ç. 49b/10, 94b/13

ç.+m 77b/12, 85b/1

ç.+si 149b/14

çarḫ (< Far. *çarḫ*) felek, gökyüzü, dönen, devreden

ç. 101b/5, 147b/4, 150b/4, 161b/5, 64b/10

ç.+ıġa 106b/2

çarḫ-ı felek: feleğin çarkı, gök kubbe

ç.-ı f. 112b/6

ç.-ı f.+ni 94b/1

çarla- (< ET (MK) *çarla-*) yüksek tonla bağırmak

ç.-dı 57a/13, 146b/15

çār-sū (< Far. *çār-sū*) çarşı

ç. 50a/12, 171b/3

ç.+da 105a/15, 131a/6

çāşt (< Far. *çāşt*) kuşluk vakti

ç. 61a/3

çāvūş (< Far. *çāvūş*) çavuş

ç. 99a/10

çehār (< Far. *çahār*) dört

ç. 41a/2

çehre (< Far. *çihra, çahra*) yüz, surat

ç.+si 40b/14, 47a/8

ç.+sidin 123a/12, 12b/11, 135b/11, 75a/11, 17a/4

ç.+sini 12b/15, 156b/7, 165b/6, 96a/1

çehre-yi cihān-ārā: cihanı süsleyen çehre

ç.-yi c.+sını 43a/6

çehre-yi muśaffā: tertemiz yüz

ç.-yi m.+sını 32b/11

çehre-yi āfitāb: güneş gibi parlak yüz

ç.-yi a. 171b/7

çehre-yi lemeǾā: parlayan yüz

ç.-yi l.+nını 161b/12, 166b/14

çemen (< Far. *çaman*) çimen, yeşillik

ç. 7b/9

çend (< Far. *çand*) ne kadar, ne zamandır

ç. 105a/10, 109b/3, 112a/11, 116a/3, 118b/9, 120b/11, 121b/15, 122a/9, 124b/7, 129b/2, 131a/4, 144b/2, 158b/3, 158b/8, 15b/14, 16b/5, 170a/4, 29a/2, 32b/14, 34b/10, 36b/6, 48b/1, 48b/4, 53b/4, 55a/12, 58b/11, 67b/7, 68b/1, 78a/4, 7a/9, 89a/4, 8b/7, 90a/14, 93b/6, 14a/1, 119a/6

çendān (< Far. *çandān*) o kadar, gerçi, çok

ç. 113b/4, 115a/3, 129b/15, 141b/9, 148a/6, 21a/2, 25a/13, 28b/11, 48b/8,

64a/7, 76b/13, 81b/2, 95a/6, 99a/8, 119a/5, 121a/3, 26b/1, 148a/5

Çende özel ad

ç. 142a/12, 85b/10, 85b/12, 85b/13, 86a/2, 86a/4, 86b/12, 86b/4, 86b/5

ç.+ni 85b/6, 85b/7, 85b/9, 86a/12, 86a/2, 86a/3, 86a/9, 86b/1, 86b/10, 86b/2, 86b/5, 86b/8

Çende Bānū özel ad

Ç. 85a/11

Ç.+nı 85b/1

Ç.+nıŋ 85b/2

çendį (< Far. *çandē*) biraz, bir müddet

ç. 115a/4, 36a/1, 4a/9, 53b/2, 5a/7, 67a/10, 71b/7, 97b/1

ç.+ge 144a/15

çendįn (< Far. *çandįn*) bu kadar, çok, fazla

ç. 49a/14

çeng (< Far. *çang*) kanuna benzeyen bir saz

ç. 128b/8, 57b/5

çengel (< Far. *cangal*) **1.** çengel, kanca

ç. 132b/2

2. pençe

ç.+idin 100b/9

ç.+iġa 99a/7

ç.+leri 95b/6

çerende (< Far. *çaranda*) otlayan, otla beslenen

ç. 60a/3, 62b/11

ç.+ler 7b/2, 126b/6

ç.+lerge 79a/14

çerig (< ET *çerig*) asker, ordu

ç. 157b/10

çeşm (< Far. *çaşm*) göz

ç. 28a/9, 6a/1

çeşm-i ḫūn-bār: kan saçan göz

ç.-i ḫ.+ım 136a/2

çeşm-i intižār: intizar gözü

ç.-i i. 57b/5

çeşm-bend (< Far. *çaşm-band*) göz bağı

ç. +ini 6a/5

çeşme (< Far. *çaşma*) pınar, su kaynağı, çeşme

ç.+niŋ 142b/13, 78a/13

ç.+sidin 43a/10

ç.+sige 81b/9

ç.+sini 89b/15

çevrül- (< *çevür-ül-*) çevrilmek, döndürülmek

ç.-üp 128b/2

çıḳ- (< MK *çık-* < ET (Or.T) *taşıḳ-*) çıkmak

ç.-ar 127a/14, 158a/10, 33b/15, 76a/4, 96b/11

ç.-ar ėken 96b/14

ç.-arġu 143a/11

ç.-armaḳda 40b/15

ç.-ay 117a/15, 131b/4

ç.-ġıl 72a/6

ç.-ın 72a/7

ç.-ınlar 72a/2

ç.-ıp 101a/12, 101a/13, 103a/2, 108b/3, 108b/4, 112b/10, 113a/5, 113a/8, 116b/7, 117b/2, 117b/8, 118a/3, 11a/1, 122a/6, 122b/14, 123a/4, 127a/1, 127a/11, 128b/11, 12b/4, 130b/1, 131a/13, 133a/14, 134b/1, 135a/10, 144a/2, 145a/12, 145a/7, 14b/10, 14b/11, 150b/12, 154b/5, 15a/1, 163a/14, 168a/9, 169a/2, 171a/10, 18b/15, 19a/8, 22b/12, 27b/12, 35a/10, 36b/11, 39b/4, 42a/4, 47a/14, 4b/8, 50a/4, 53a/7, 56b/1, 5a/13, 60a/13, 71b/15, 71b/2, 7b/6, 80b/12, 81a/15, 81a/7, 83a/7, 8a/1, 9a/7, 9a/8, 9b/6

ç.-ıp ėrdi 12b/3, 138b/8, 5b/9

ç.-ıp-sen 132a/6

ç.-ıpdur 142b/12, 155a/3, 79a/15, 99a/10

ç.-ıpdurlar 22b/7

ç.-ḳan 106b/2, 119a/12

ç.-ḳanda 77b/4

ç.-ḳanı 96b/9

ç.-ḳanıda 140b/14

ç.-ḳuluḳ ėmes 59a/3

ç.-ḳunça 31a/2, 101a/12

ç.-madı 124a/5, 78a/9

ç.-maḳ 110b/11

ç.-maḳnı 64a/4

ç.-mas 120a/7, 127a/14, 149b/5, 150b/5

ç.-mas-men 118b/5, 139a/1

ç.-masam 35b/12

ç.-maslıḳnı 138b/1

ç.-sa 159b/3, 1a/5, 31b/12, 76a/5

ç.-saŋ 126a/13

ç.-saŋ-sen 34a/14

ç.-tı 100b/14, 101a/11, 103a/10, 104b/4, 116b/10, 121a/11, 123b/2, 126a/4, 129a/7, 131b/5, 132b/12, 132b/3, 134a/14, 135b/15, 141a/5, 142b/1, 147b/11, 148a/1, 148a/10, 148a/3, 151a/8, 153b/4, 154b/15, 162a/4, 163b/4, 167a/14, 168a/11, 17a/8, 22a/8, 23a/10, 28b/3, 32a/15, 32a/7, 32b/11, 33a/3, 36b/3, 37a/2, 38a/10, 40b/4, 41b/4, 42a/10, 43b/1, 49a/14, 54a/11, 57b/3, 59b/1, 5b/8, 60a/15, 61b/15, 68a/11, 69b/3, 72a/10, 73b/6, 75b/1, 78b/13, 81b/10, 84a/8, 89b/5, 95a/6, 96a/15, 98b/6

ç.-tılar 127a/14, 145a/8, 155a/15, 24b/4, 66a/1, 76b/8, 95b/4

ç.-tım 52b/12

çıḳa al- > çıḳal-: çıkabilmek

ç.-madı 78a/5

ç.-masam 53a/10

çıḳar- (< ET (MK) *çıkar-*) çıkarmak

ç. 139b/12

ç.-ay 32a/14

ç.-dı 116a/4, 124b/4, 142b/11, 144a/2, 147a/8, 150a/11, 169b/14, 21a/3, 21b/4, 22b/4, 26a/5, 39a/3, 40b/10, 88a/4, 8a/3, 94a/6

ç.-dılar 14a/10, 157b/11, 68b/11, 90b/3

ç.-dım 41a/1

ç.-ġan 138a/14

ç.-ġanınıŋ 33a/1

ç.-ġay 31b/14

ç.-ıp 122a/14, 13b/1, 140a/5, 15a/6, 25b/11, 31a/7, 44a/11, 49a/6, 49b/5, 52a/7, 77b/1

ç.-ıp ėken 137b/10

ç.-ıp ėrdi 25b/15

ç.-ıp sen 8b/7

ç.-maġıl 9a/2

ç.-maḳ 92a/1

ç.-maḳlik 90b/6

ç.-masam 47b/4

ç.-sam 136b/14

ç.-sek 90a/5

çırmaş- (< ET (MK) *çermeş-*) dolaşmak**,** sarılmak (EDPT, 430b; Seng., 217r.27) krş. YUyg. *çirmaş-* (YUyg.TS, 83a)

ç.-tı 138b/8, 62b/12

ç.-tıŋ 138b/9

çi (< Far. *çi*) ne?

ç. 113a/8, 118b/12, 127a/13, 130a/5, 144a/4, 64a/11, 94a/14

çile (< Far. *çilla, çila*) eziyet, sıkıntı

ç. 34b/3

çįn (< Far. çįn) kıvrım, büklüm

ç.+ni 156b/4

Çįn özel ad; Çin, bir ülke

Ç. 141a/14, 141a/15, 142a/15, 62b/7, 87a/9

Ç.+ni 141b/6

çirā (< Far. *çirā*) niçin

ç. 100b/4, 101a/14, 102b/13, 110b/14, 112a/11, 116a/2, 117b/14, 118a/7, 11b/10, 121b/3, 121b/9, 139b/1, 13b/2, 142b/4, 143b/13, 23b/2, 27a/14, 28a/3, 32b/4, 45a/10, 51a/2, 51a/5, 52a/10, 52a/13, 52b/1, 52b/3, 52b/6, 52b/8, 53b/10, 53b/11, 53b/9, 5b/4, 60b/11, 67a/5, 67a/8, 77b/10, 84b/14, 84b/7, 92b/11, 92b/2, 94b/10, 95b/8, 96a/3, 9b/11

çirāġ (< Far. *çirāġ*) fitil, mum, ışık, parlak

ç. 69a/7, 127a/8

ç.+ı 104a/6, 137a/12, 17a/13, 91a/14, 91a/3

ç.+nı 115a/3

çirāġ-ı dil-sūz: gönül yakıcı mum

ç.-ı d. 136a/1

çiray (< Mo. *çiray*) yüz, çehre (Lessing 1960: 191a)

ç. 153b/7, 153b/10, 61b/9

ç.+ı 7b/9, 7b/10

ç.+nı 156b/5

çirk (< Far. *çirk*) kir, pislik

ç. 68a/15

ç.+i 35b/13

çirkįn (< Far. *çirkįn*) kötü, çirkin, kılık kıyafeti bozuk

ç. 19b/8, 65b/12, 104a/2

ç.+dür 68b/12

çofān (< Far. *çūbān*) çoban, koyun bakıcısı

ç. 97a/5, 97a/6, 97a/7

ç.+ġa 97a/7

ç.+nı 97a/5

çom- (< ET (Uyg.) *çom*-) dalmak, batmak

ç.-dı 32a/15, 32a/7, 66a/9, 94a/6

ç.-ar 52a/8

ç.-up 142b/11, 72a/10, 100b/14, 101a/2

ç.-uptur 149b/11

çoŋ (< Çin. *chung*) büyük, ulu (Seng. 215v.1; TMEN III, § 1148, s. 123)

ç. 52b/4

çoŋ bol-: büyümek

ç. b.-dılar 95b/3

çoŋ ķıl-: büyütmek

ç. ķ.-ġan 125a/2

çök- (< ET *çök*-) çökmek, diz çökmek, oturmak, eğilmek

ç.-ti 72a/2

çörü hademe kız, hizmetçi kız krş. YUyg. *çöri* "kadın köle" (YUyg.TS, 87a); *çöre* (UTİL, 421a); krş. Özb. *cho'ri* (Özb.TS, 551b)

ç.+m 104b/11, 105b/4

ç.+ler 171b/10

çūb-dār (< Far. *çūb-dār*) yer gösteren, kapıcı, değnekçi

ç. 10b/13, 80a/6

ç.+lar 95b/11

çulġa- (< ET (MK) *çuġ-la*-) örtmek, kapamak (EDPT, 407b; OTWF, 435)

ç.-dı 59a/11

ç.-p 85b/13

çuķur çukur, hendek (TMEN III, § 1099, s. 81)

ç.+ġa 127b/3

ç.+ı 154a/2

çuvāl-dūz (< Far. *çuvāl-dūz*) çuvaldız

ç.+dın 126b/9

çü (< Far. *çu, çū*) gibi, mademki, çünkü, nasıl krş. **çün**

ç. 40a/7

çün (< Far. *çūn, çon*) gibi, mademki, çünkü, nasıl krş. **çü**

ç. 108a/6, 115b/13, 120b/9, 124b/6, 12b/13, 135b/15, 13a/1, 151b/7, 152a/11, 119b/13, 17a/7, 72b/8, 79b/14, 83b/15, 89b/4

çünān (< Far. *çunān*) bunun gibi, bu şekilde

ç. 94a/14, 62b/4, 68a/3, 98b/8, 99b/11

çünānçi (< Far. *çunānçi*) öyle, onun gibi

ç. 117a/3, 121b/6, 136a/7, 141a/14, 146b/12, 171b/6, 55a/5, 67a/12, 67a/3, 67a/5, 95a/4, 9b/12, 58a/9

çünki (< Far. *çūn-ki*) şundan dolayı ki, şu sebepten ki

ç. 123a/9, 151a/7, 17b/1, 7a/3, 13b/2

D

dād (< Far. *dād*) adalet, doğruluk

d. 38a/11, 40a/7, 41b/5, 42a/11, 69b/14, 71a/9, 89b/2

d.+ġa 71a/10

d.+ı 51b/7

d.+ımge 42a/11

d.+ımġa 38a/1, 71a/11

d.+ımnı 90b/1

dād ķıl-: adaleti yerine getirmek, adil olmak

d. ķ.-dı 69b/13

dād-ħᵛāhlik (< Far. *dād-ħᵛāh* +Tü.+*lik*) hak, adalet isteme

d. 39a/4

dād-ħᵛāhlıķ (< Far. *ħᵛāh* + Tü.+*lıķ*) hak, adalet isteme

d.+ķa 89b/3

dādluġ (< Far. *dād* +Tü.+*luġ*) adaletli

d.+dın 97b/1

dāfiǾa (< Ar. *dāfiǾa*^{t}) defeden, savuşturan, iten

d. 24b/15

daġ taḳ, taḳ (< ET (Orh.T.) *taġ* <AT **tāġ*) dağ krş.

d. 25a/11, 94b/6

d.+ı 126b/4, 130a/9

daġ-ı laǾnet: lanet dağı

d.-ı l.+ni 88b/2

dāḥil (< Ar. *dāḥil*) dahil, içinde

d. 152b/7, 78b/9

dāimā (< Ar. *dāiman*) sürekli, her zaman

d. 44b/2

dāǾiye (< Ar. *dāǾiya*^{t}) içten gelen bir duyguyu teşvik edici hal

d. 137b/12

daḳāyıḳ (< Ar. *daḳāǾiḳ*) ince ve anlaşılması güç ve dikkate muhtaç olan şey

daḳāyıḳ-ı Ǿilm-i meǾānį: belagatın bir alt dalı olan Meânî ilminin incelikleri

d.-ıǾi.-i m.+din 3a/2

daḳīḳā (< Ar. *daḳīḳa*^{t}) ince düşünce

d. 3a/2

Daḳyanus özel ad, Yedi Uyurlar rivayetinde Hristiyan olanlara zulmü sebebiyle Yedi Uyurların yüzyıllarca mağarada saklanmalarına sebep olan Diyâr-ı Rum hükümdarı

D.+dur 5b/1

dalaḳ (< Ar. *dalaḳ*) dervişlerin giydiği pelerin, kıyafet (Lexicon 370/b)

d. 143a/15, 143b/5, 144a/11

d.+dın 143a/4

d.+dur 143a/4

đalālet (< Ar. *đalālat*) doğru yoldan sapma

đ.+din 137b/12

đ.+dür 92b/5

đ.+ke 2a/15

dalu (< Mo. *dalu*) omuz (Lessing 1960: 226b-227a)

d.+sıġa 144b/6, 144b/7

dām (< Far. *dām*) tuzak, ağ

d. 167b/3, 24a/13, 44a/1

d.+da 44a/1

d.+ġa 24a/13

d.+ıġa 6a/13

dāmād (< Far. *dāmād*) damat, güveyi

d. 107a/6, 108b/11, 29a/13, 30a/8

dāmād ḳıl-: damat yapmak

d. ḳ.-dı 87b/15

dāmen (< Far. *dāman*) etek

d. 59b/6

d.+im 138b/1

d.+ini 138b/10, 68a/15

d.+iŋdin 170b15

dāmen-i Ǿiśmet: temizlik eteği **mec.** namuslu olma hali

d.-i Ǿi.+imni 35b/12

dāmenlıġ (< Far. *dāman* +Tü.+*lıġ*) eteklik

d.+ıġa 162a/1

dānā (< Far. *dānā*) bilen, bilici, bilgiç

d. 110b/9, 123b/13, 129b/3, 129b/6, 145b/8, 147b/6, 20b/2, 22b/3, 32b/15,3a/8,3b/11, 40b/6, 44a/4, 45a/10, 45a/11, 4b/10, 51a/8, 65b/5, 66b/3, 67b/13, 6b/1, 82b/5

d.+dur-sen 45a/14

d.+ġa 66a/14

d.+lıġım 45a/12

dānālıġ (< Far. *dānā* +Tü.+*lıġ*) bilgilik, bilginlik krş. **dānālıḳ**

d.+ıġa 172a/1

dānālıḳ (< Far. *dānā* +Tü.+*lıḳ*) bilgilik, bilginlik krş. **dānālıġ**

d.+ıġa 2b/8

dāne (< Far. *dāna*) tane, tohum, çekirdek

d. 167b/12

d.+ge 8a/1

d.+si 154a/4

d.+siçe 154a/4

dāniş (< Far. *dāniş*) biliş, bilgi

d. 101a/2, 149b/1, 25a/10, 4a/11, 84b/11

d.+de 109a/8, 60b/12

dāniş-mend (< Far. *dānişmand*) bilgili, âlim

d. 148a/5, 13b/14

d.+din 3a/6

d.+ler 126b/13

d.+lerni 87b/2

dāniş-mendlik (< Far. *dānişmand* +Tü.+*lik*) bilgili olma

d. 56a/3

dāniş-ver (< Far. *dānişvar*) bilgin, bilgili

d. 3a/7

dāniş-ver-i Ĥaḳḳāne: hakikat sahibi, gerçek danışman

d.-i Ĥ. 3b/2

dār (< Ar. *dār*) ev, yer, yurt

d.+ıġa 16b/9

ḍarb (< Ar. *ḍarb*) darbe, vurma, vuruş

ḍ.+ıdın

dārū (< Far. *dārū*) ilaç

d. 23a/14, 23b/4, 25b/10, 25b/11

d.+dın 76b/15

d.+ġa 25b/12

d.+lar 25a/9

d.+nı 74a/12

dārū ḳıl-: ilaç yapmak, çare bulmak

d. ḳ.-dılar 72a/14

d. ḳ.-ıp 76b/15

d. ḳ.-maḳım 132b/11

dārū ḳıla al- > dārū ḳılal- : ilaç yapabilmek

d. ḳ.-mas 65b/2

dārū-ĥāne (< Far. *dārū-ĥāna*) eczahane

d.+ġa 112a/5

dārū-yı şerbet: şerbet ilâcı

d.-yı ş. 25b/6

daruġa (< Mo. *daruġa*) bekçibaşı, sübaşı (Lessing 1960: 234a)

d. 27b/5, 27b/7, 28a/6

d.+da 28a/4

d.+nı 27b/4

dāstān (< Far. *dāstān*) destan, hikâye

d. 134a/1, 136b/10, 3a/11, 3a/14, 47a/11, 81b/8

d.+ı 33a/1, 3b/5, 75a/15, 156b/11, 167a/2, 3a/12

d.+larnı 3a/9

dāstān-ı berehmen: berehmenin hikâyesi

d.-ı b. 77a/15

dāstān-ı bü'l-Ǿaceb: çok acayip hikâye

d.-ı b. 3a/14

dāstān-ı efsāne: efsane hikâye

d.-ı e.+niŋ 2a/1

dāstān-ı emįr: emir hikâyesi

d.-ı e. 79b/5

dāstān-ı Ħuceste: Huceste'nin hikâyesi

d.-ı Ħ.+ni 2b/14

dāstān-ı reǿy-i Kāmrū: Kamru padişahının hikâyesi

d.-ı r.-i K. 22a/6

dāstān-ı reǿy-i Reyyān: reǿy-i Reyyān'ın hikâyesi

d.-ı r.-i r. 28b/1

dāstān-ı zerger: kuyumcunun hikâyesi

d.-ı z. 26a/2

dāstānį (< Far. *dāstān* +Far. *į*) destabcılık, destan söyleme

d. 67a/13

datlı (< *tat-ıġ*+*lıġ* > ET *tat-* < AT **tāt-*) tatlı krş. **tatlıġ**

d. 10a/1

daǾvā (< Ar. *daǾvā*) dava, iddia

d.+ŋ 164a/13

d.+sıġa 166a/3

d.+sını 87a/4

daǾvā ḳıl-: şikayet etmek, iddiada bulunmak

d. ḳ.-dılar 27b/9

d. ḳ-ıp 77a/3

d.+nı ḳ.-mas 29b/14

daǾvā-ger (< Ar. *daǾvā* +Far. *gar*) davalı, şikayetçi

d. 113a/14, 27a/11, 28a/1, 77a/6, 87a/4

daǾvā-yı ĥūbį: güzellik davası

d.-yı ħ. 161b/12, 166b/15, 32b/12, 43a/7, 47a/9, 156b/8

daǾvā-yıǾışḳ: aşk davası

d.-yı Ǿı. 75b/12

Dāvud özel ad, Davut peygamber

D. 60a/2

dāye (< Far. *dāya*) dadı, süt annesi

d. 168b/14

dāyim (< Ar. *dāǿim*) dâim, sürekli

d. 137b/14

dāyire (< Ar. *dāǿira*^{t}) daire, çember

d.+si 33a/2

dė- (< ET *tė-*) demek, söylemek

d.-ben 115a/11

d. -di 100a/4, 100a/5, 100a/7, 100a/8, 100b/1, 100b/4, 100b/7, 100b/9, 101a/2, 101a/3, 101a/4, 101a/7, 102b/10, 102b/4, 102b/5, 103a/6, 103b/1, 103b/10, 103b/11, 103b/15, 103b/3, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 104a/7, 104b/13, 104b/14, 104b/15, 104b/2, 104b/7, 105a/1, 105a/14, 105a/15, 105a/2, 105b/1, 105b/10, 105b/14, 105b/8, 106a/1, 106a/11, 106a/5, 106a/9, 106b/14, 106b/4, 106b/7, 106b/9, 107a/11, 107a/12, 107a/13, 107b/1, 107b/11, 107b/3, 107b/6, 108a/1, 108a/11, 108a/2, 108a/9, 108b/14, 108b/15, 108b/5, 108b/6, 109a/12, 109a/13, 109a/14, 109a/15, 109a/2, 109a/9, 109b/1, 109b/10, 109b/15, 109b/4, 109b/5, 109b/7, 10a/3, 10b/12, 110a/1, 110a/12, 110a/2, 110b/1, 110b/10, 110b/14, 110b/3, 110b/9, 111a/5, 111a/8, 111b/13, 111b/4, 111b/8, 111b/9, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/15, 112b/1, 112b/2, 112b/3, 113a/1, 113a/11, 113a/2, 113a/4, 113a/6, 113b/5, 113b/7, 113b/9, 114a/1, 114a/10, 114a/15, 114a/4, 114a/7, 114b/1, 114b/2, 114b/5, 114b/6, 114b/8, 114b/9, 115a/13, 115a/14, 115a/15, 115a/4, 115a/5, 115a/6, 115a/7, 115a/8, 115b/1, 115b/10, 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/5, 115b/7, 115b/8, 116a/4, 116a/5, 116a/6, 116b/1, 116b/11, 116b/3, 117a/1, 117a/15, 117a/4, 117a/5, 117a/9, 117b/1, 117b/15, 117b/3, 117b/6, 117b/8, 118a/1, 118a/10, 118b/13, 118b/15, 119a/1, 119a/10, 119a/11, 119b/10, 119b/2, 119b/4, 119b/8, 11a/12, 11a/14, 11a/3, 11a/5, 11a/9, 11b/12, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 11b/9, 120a/11, 120a/13, 120a/2, 120a/3, 120a/4, 120a/8, 120a/9, 120b/12, 120b/7, 121a/12, 121a/13, 121a/5, 121b/11, 121b/12, 121b/3, 121b/5, 121b/7, 121b/8, 122a/11, 122a/12, 122b/1, 122b/14, 122b/15, 123a/10, 123a/12, 123a/3, 123a/5, 123a/6, 123b/12, 123b/3, 123b/5, 123b/8, 124a/1, 124a/12, 124a/15, 124a/4, 124a/9, 124b/1, 124b/12, 124b/13, 124b/2, 124b/9, 125a/13, 125a/5, 125a/6, 125a/7, 125a/9, 125b/12, 125b/7, 125b/9, 126a/11, 126a/12, 126a/14, 126a/5, 126b/3, 126b/8, 127a/11, 127a/13, 127a/6, 127a/8, 127a/9, 127b/15, 127b/4, 127b/7, 127b/9, 128a/2, 128a/4, 128a/5, 128b/10, 128b/14, 129a/1, 129a/12, 129a/8, 129a/9, 129b/15, 129b/4, 129b/6, 129b/8, 129b/9, 12a/12, 12a/15, 12b/1, 12b/10, 130a/13, 130a/4, 130a/5, 130a/8, 130b/12, 130b/13, 130b/2, 130b/9, 131a/11, 131a/12, 131a/4, 131a/8, 131a/9, 131b/11, 131b/13, 131b/15, 131b/2, 131b/8, 131b/9, 132a/11, 132a/3, 132a/8, 132a/9, 132b/12, 132b/14, 132b/4, 132b/8, 133a/12, 133a/13, 133a/3, 133a/5, 133a/7, 133b/10, 133b/14, 133b/5, 133b/8, 133b/9, 134a/14, 134a/6, 134b/12, 134b/15, 134b/3, 134b/5, 134b/6, 134b/7, 134b/8, 135a/1, 135a/14, 135a/15, 135a/2, 135a/3, 135a/4, 135a/6, 135a/7, 135b/10, 135b/8, 136a/1, 136a/14, 136a/7, 136b/3, 136b/5, 137a/13, 137a/5, 137a/9, 137b/11, 137b/14, 137b/4, 137b/6, 137b/7, 137b/8, 138a/15, 138a/5, 138a/8, 138b/1, 138b/10, 138b/12, 138b/13, 138b/2, 138b/3, 138b/7, 138b/8, 138b/9, 139a/1, 139a/13, 139a/14, 139a/3, 139a/5, 139a/7, 139a/8, 139b/1, 139b/4, 13a/10, 13a/7, 13b/3, 13b/4, 140a/14, 140a/4, 140a/8, 141a/11, 141a/14, 141a/15, 141a/7, 141a/8, 141a/9, 141b/4, 141b/5, 141b/7, 142a/15, 142a/2, 142a/4, 142a/5, 142a/6, 142a/7, 142b/10, 142b/2, 142b/3, 142b/4, 142b/5, 142b/6, 142b/8, 142b/9, 143a/14, 143a/3, 143b/1, 143b/13, 143b/14, 143b/2, 144a/1, 144a/14, 144a/15, 144b/1, 144b/11, 144b/15, 144b/9, 145a/10, 145a/11, 145a/12, 145a/13, 145a/14, 145a/15, 145a/6, 145a/7, 145a/9, 145b/10, 146a/15, 146a/3, 146a/6, 146b/12, 146b/15, 146b/2, 147a/13,

147a/9, 147b/1, 147b/11, 147b/13, 147b/8, 147b/9, 148a/11, 148a/12, 148a/4, 148b/4, 148b/7, 148b/8, 148b/9, 149a/5, 149a/7, 149a/8, 149b/1, 149b/12, 149b/15, 149b/3, 149b/6, 150a/1, 150a/11, 150a/14, 150a/15, 150a/4, 150a/5, 150a/6, 150a/9, 150b/13, 150b/8, 151a/1, 151a/12, 151a/5, 151a/9, 151b/3, 151b/5, 151b/7, 52a/10, 152a/15, 152a/4, 152b/1, 152b/12, 153a/11, 153a/12, 153a/2, 153a/9, 153b/15, 153b/6, 154a/10, 154a/11, 154a/12, 154a/13, 154a/14, 154a/5, 154a/7, 154b/14, 154b/3, 154b/5, 154b/7, 155a/1, 155a/11, 155a/12, 155a/13, 155a/3, 155b/11, 155b/15, 155b/3, 155b/4, 155b/5, 155b/6, 155b/8, 155b/9, 156a/1, 156a/12, 156a/2, 156a/5, 156a/9, 156b/1, 156b/14, 156b/3, 156b/6, 156b/9, 157b/15, 157b/7, 157b/9, 158a/14, 158a/5, 158b/2, 158b/5, 159a/10, 159a/11, 159a/7, 159b/2, 159b/7, 159b/9, 15a/10, 15a/13, 15a/14, 15a/3, 15b/3, 15b/7, 160a/1, 160a/10, 160a/11, 160a/13, 160a/14, 160a/15, 160a/2, 160a/6, 160a/8, 160b/11, 160b/15, 160b/3, 160b/6, 160b/7, 161a/11, 161a/12, 161a/13, 161a/14, 161a/2, 161a/7, 161b/13, 161b/2, 161b/7, 162a/10, 162a/11, 162a/15, 162a/5, 162b/12, 162b/15, 163a/13, 163a/3, 163a/5, 163a/8, 163b/13, 163b/14, 163b/7, 163b/9, 164a/10, 164a/12, 164a/14, 164a/2, 164a/5, 164a/6, 164b/1, 164b/5, 165a/13, 165a/14, 165a/2, 165a/3, 165a/4, 165a/7, 165b/14, 165b/8, 166a/11, 166a/14, 166a/4, 166a/6, 166a/7, 166a/9, 166b/15, 166b/7, 167a/11, 167a/12, 167a/5, 167a/7, 167b/1, 167b/12, 167b/14, 167b/2, 167b/7, 167b/8, 167b/9, 168a/7, 168b/2, 168b/4, 168b/9, 169a/7, 169a/8, 169b/11, 169b/13, 169b/15, 169b/2, 169b/9, 16a/10, 16a/13, 16a/6, 16b/12, 16b/3, 16b/4, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 170a/2, 170a/5, 170a/8, 170b/1, 170b/11, 170b/2, 170b/5, 170b/8, 170b/9, 171a/11, 171a/13, 171a/8, 171b/12, 171b/14, 171b/5, 171b/8, 17a/14, 17b/12, 17b/15, 17b/4, 17b/9, 18a/4, 18a/8, 18a/9, 18b/1, 18b/3, 18b/7, 18b/9, 19a/11, 19a/15, 19b/2, 19b/4, 19b/5, 20a/1, 20a/11, 20a/13, 20a/5, 20a/7, 20b/10, 20b/12, 20b/13, 20b/3, 20b/4, 20b/6, 20b/7, 20b/8, 20b/9, 21a/11, 21a/3, 21a/6, 21b/1, 21b/10, 21b/3, 21b/5, 21b/6, 21b/7, 22a/1, 22a/10, 22a/12, 22b/1, 22b/10, 22b/11, 22b/2, 22b/7, 22b/9, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/7, 23b/9, 24a/14, 24a/4, 24a/9, 24b/2, 24b/6, 25a/14, 25a/2, 25a/3, 25a/5, 25a/7, 25b/1, 25b/13, 25b/14, 25b/2, 25b/7, 26a/13, 26a/14, 26a/6, 26a/8, 26b/15, 26b/8, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/15, 27a/4, 27b/11, 27b/3, 27b/5, 27b/8, 28a/10, 28a/12, 28a/6, 28b/8, 29a/10, 29a/5, 29b/11, 29b/5, 29b/7, 2a/14, 2a/3, 2a/9, 30a/11, 30a/5, 30a/6, 30a/9, 30b/2, 30b/4, 30b/8, 31a/14, 31b/1, 32a/10, 32a/11, 32a/8, 32b/10, 32b/12, 32b/7, 33a/14, 33a/8, 33b/13, 33b/4, 34a/15, 34b/11, 34b/12, 34b/14, 34b/7, 35a/1, 35a/11, 35a/3, 35a/4, 35a/8, 35b/2, 36a/12, 36a/4, 36a/8, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 36b/3, 36b/5, 36b/7, 37a/1, 37a/15, 37a/5, 37b/12, 37b/14, 37b/5, 38b/1, 38b/13, 38b/14, 39b/11, 39b/3, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 40a/2, 40a/3, 40a/8, 40b/13, 40b/8, 41a/1, 41a/12, 41b/11, 41b/2, 42a/12, 42a/15, 42a/3, 42a/4, 42a/7, 42a/8, 42b/11, 42b/4, 43a/1, 43a/5, 43a/8, 43b/8, 44a/1, 44a/10, 44a/12, 44a/9, 44b/5, 44b/6, 44b/9, 45a/1, 45a/11, 45a/14, 45a/2, 45a/5, 45b/13, 45b/15, 46a/11, 46a/3, 46a/5, 46b/10, 46b/15, 47a/7, 47a/9, 47b/13, 47b/14, 47b/3, 47b/6, 48a/12, 48a/14, 48a/3, 48a/5, 48a/6, 48a/8, 48b/2, 49a/11, 49a/13, 49a/5, 49a/9, 49b/13, 49b/14, 49b/6, 49b/7, 4a/11, 4a/13, 4a/4, 4a/5, 4a/8, 4b/1, 4b/10, 4b/5, 50a/6, 50b/1, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 50b/15, 51a/14, 51b/13, 52a/11, 52a/14, 52a/3, 52b/12, 52b/4, 52b/7, 53a/1, 53a/11, 53a/14, 53a/15, 53a/2, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/14, 53b/15, 53b/7, 53b/8, 53b/9, 54a/2, 54a/5, 54b/1, 54b/11, 54b/2, 54b/7, 55a/4, 56a/10, 56a/11, 56a/6, 56a/9, 56b/6, 56b/9, 57a/1, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/5, 57a/9, 57b/13, 57b/6, 57b/9, 58a/10, 58a/9, 59a/2, 59b/10, 59b/12, 59b/13, 59b/15, 59b/8, 5b/2, 5b/5, 60b/6, 61a/10, 61a/11, 61b/11, 61b/7, 61b/8, 62a/12, 62a/13, 62a/4, 62a/9, 62b/5, 62b/7, 63a/14, 63b/2, 64a/13, 64a/9, 64b/10, 64b/14, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 64b/8, 65a/12, 65a/13, 65a/4, 65a/7, 65b/13, 65b/15, 66a/11, 66a/12, 66a/13, 66a/2, 66a/3, 66a/4, 66a/5, 66b/1, 66b/15, 66b/2, 66b/3, 66b/4, 66b/7, 66b/9, 67a/10, 67a/11, 67a/12, 67a/14, 67a/15, 67a/6, 67b/10, 67b/11, 67b/5, 68a/12, 68a/14,

68b/10, 68b/13, 68b/15, 68b/2, 68b/5, 68b/6, 69a/10, 69a/14, 69b/11, 69b/14, 69b/5, 69b/6, 69b/7, 69b/8, 69b/9, 6a/11, 6a/12, 6a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/3, 70a/12, 70a/3, 70a/4, 70a/6, 70a/7, 70a/9, 70b/11, 70b/3, 70b/6, 70b/7, 70b/9, 71a/1, 71a/12, 71a/13, 71a/14, 71a/2, 71a/3, 71a/6, 71a/8, 71b/1, 71b/10, 71b/11, 71b/3, 71b/4, 71b/5, 71b/6, 71b/9, 72a/6, 72a/8, 72a/9, 72b/1, 72b/12, 72b/5, 72b/6, 73a/1, 73a/12, 73a/14, 73a/3, 73a/4, 73a/5, 73a/8, 73b/10, 73b/15, 73b/7, 74a/10, 74a/11, 74a/12, 74a/4, 74a/5, 74a/6, 74a/8, 74a/9, 74b/10, 74b/12, 74b/13, 74b/15, 74b/5, 74b/7, 74b/8, 75a/11, 75a/2, 75a/3, 75a/8, 75a/9, 75b/10, 75b/2, 75b/5, 76a/4, 76a/6, 76b/15, 76b/8, 77a/12, 77a/3, 77a/4, 77a/5, 77a/6, 77a/9, 77b/10, 77b/13, 77b/4, 77b/7, 78a/2, 78b/5, 79a/15, 79b/11, 79b/14, 79b/15, 79b/2, 79b/8, 7a/11, 7a/15, 80a/10, 80a/11, 80a/12, 80a/13, 80a/6, 80b/2, 81a/10, 81a/2, 81a/3, 81b/11, 81b/3, 81b/7, 82a/2, 82a/7, 82a/9, 82b/14, 82b/5, 82b/9, 83a/10, 83a/12, 83a/4, 83a/5, 83a/8, 83b/15, 83b/7, 84a/12, 84a/13, 84a/14, 84a/15, 84a/3, 84a/9, 84b/1, 84b/10, 84b/14, 84b/4, 85a/10, 85a/4, 85a/5, 85b/1, 85b/11, 85b/12, 85b/13, 85b/4, 85b/5, 85b/8, 86a/2, 86b/13, 86b/8, 86b/9, 87a/1, 87a/12, 87a/14, 87a/8, 87a/9, 87b/11, 87b/2, 87b/8, 88a/13, 88a/5, 88b/5, 89a/12, 89a/14, 89a/7, 89a/9, 89b/13), 89b/6, 89b/8, 8a/7, 8a/9, 8b/15, 8b/6, 90a/11, 90a/13, 90b/1, 90b/2, 90b/3, 90b/4, 90b/7, 90b/8, 91a/11, 91a/12, 91a/14, 91a/15, 91a/5, 91a/7, 91a/9, 91b/14, 91b/6, 91b/8, 92a/11, 92a/13, 92a/2, 92a/5, 92b/1, 92b/10, 92b/14, 92b/4, 93a/3, 93a/4,m93a/5, 93a/8, 93b/1, 93b/13, 93b/15, 93b/9, 94a/10, 94a/11, 94a/13, 94a/15, 94a/7, 94a/8, 94a/9, 95a/11, 95a/13, 95a/2, 95a/5, 95b/12, 95b/13, 95b/14, 96a/12, 96a/13, 96a/14, 96a/15, 96a/2, 96a/4, 96a/6, 96a/7, 96b/11, 96b/12, 96b/14, 96b/15, 96b/2, 96b/6, 96b/9, 97a/12, 97a/14, 97a/15, 97a/2, 97a/3, 97a/7, 97a/9, 97b/10, 97b/13, 97b/15, 97b/3, 97b/4, 97b/7, 97b/9, 98a/10, 98a/12, 98a/14, 98a/15, 98a/2, 98a/3, 98a/4, 98a/5, 98b/1, 98b/11, 98b/9, 99a/13, 99a/14, 99a/3, 99a/5, 99a/7, 99b/1, 99b/14, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 9a/14, 9a/3, 9b/10, 9b/11, 9b/12, 9b/14, 9b/9

d.-di ėrse 112a/15

d.-diler 102a/14, 102a/15, 102a/9, 102b/1, 108a/15, 113a/4, 114b/13, 115a/3, 116a/9, 121b/1, 121b/12, 122b/2, 122b/4, 122b/8, 126a/7, 126a/8, 126a/9, 128a/10, 128a/2, 128a/3, 129b/15, 130a/15, 130b/10, 130b/11, 134a/13, 134a/5, 134a/8, 134b/2, 134b/3, 134b/7, 135a/12, 135a/9, 142b/15, 143a/13, 144a/13, 144b/14, 144b/15, 147b/14, 148b/9, 14b/11, 14b/5, 14b/8, 150a/9, 150b/13, 151a/1, 154a/7, 154a/8, 171a/12, 171a/2, 18b/8, 20a/3, 20a/4, 23a/4, 26b/4, 27b/1, 29a/9, 30a/2, 34b/12, 38b/11, 39b/11, 45a/11, 45a/6, 45a/9, 51a/3, 55a/11, 55a/13, 55a/15, 55b/5, 58b/2, 63a/15, 63b/2, 63b/5, 64a/2, 65b/5, 70a/14, 70b/10, 75a/4, 78b/9, 82b/10, 85b/5, 89b/6, 90a/4, 90a/5, 90b/11, 94a/10, 94a/8, 99b/3, 9b/8

d.-diler ėrse 134a/13

d.-dim 113a/13, 129b/10, 152b/10, 158b/6, 160a/1, 35b/5, 36b/6, 71b/7, 75b/4,

76b/4

d.-diŋiz 134a/7

d.-dür 111b/11, 160b/11, 97b/6

d.-gen 10a/13, 25a/5, 29b/13, 35b/10, 48b/11, 4a/7, 53a/1, 53b/11, 55a/14, 67a/8, 69b/14, 83a/14, 97a/13

d.-geni 137a/15, 137b/7, 40b/8, 41a/1, 57a/8

d.-genini 137b/3

d.-geniŋ 96b/4

d.-gey-men 16a/10

d.-gey-sen 75b/11

d.-gil 141a/8, 142b/3, 166a/11, 30b/1, 97b/6

d.-günçe 5a/3, 88a/3

d.-me 139a/12, 13a/7, 15b/5, 15b/6, 168a/5, 21b/15, 33a/12

d.-mediŋ 18b/3

d.-megil 106a/8, 163a/7, 91a/8

d.-meklik 117b/5

d.-meklikni 83b/6

d.-mep ėrdi 30a/12

d.-mes 109b/14, 11b/12, 4a/12

d.-mey 111a/11

d.-p 100a/10, 100a/14, 100b/11, 102a/13, 102b/11, 102b/13, 102b/14, 103a/9, 103b/11, 103b/12, 103b/8, 104a/7, 104b/1, 104b/11, 104b/13, 104b/15, 104b/3, 104b/7, 105a/12, 105a/3, 105a/7, 105b/2, 105b/4, 106a/2, 106a/3, 106a/5, 106a/6, 106a/7, 107a/11, 107a/9, 107b/13, 107b/9, 108a/5, 108b/1, 108b/7, 109b/2, 110a/14, 110a/8, 110a/9, 110b/2, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 111b/2, 111b/5, 112a/13, 112a/4, 112b/11, 97b/2, 112b/5, 113a/1, 113a/13, 113a/15, 113a/8, 113b/2, 113b/7, 114b/11, 114b/2, 115a/1, 115a/10, 115a/2, 115a/6, 115a/7, 115b/13, 116a/11, 116a/7, 116a/9, 116b/11, 117a/10, 117a/8, 117b/11, 117b/3, 117b/6, 117b/7, 118a/2, 118a/4, 118b/11, 11a/5, 11a/6, 11a/8, 11b/15, 11b/7, 120a/4, 120a/5, 120b/13, 120b/5, 121a/5, 121b/3, 122a/10, 122a/11, 122a/3, 122b/4, 123a/9, 124a/4, 124a/8, 124a/9, 124b/6, 125a/1, 126a/14, 126b/11, 127a/11, 127a/12, 127a/14, 127a/2, 127a/4, 127a/8, 128b/10, 128b/2, 128b/7, 129b/12, 129b/8, 12a/10, 12a/15, 12a/6, 12a/9, 12b/2, 130a/1, 130b/10, 130b/13, 130b/6, 131a/10, 131a/5, 131b/4, 132a/6, 132b/13, 132b/14, 133b/10, 133b/12, 133b/15, 134a/1, 134a/11, 134a/8, 134b/1, 134b/10, 135a/10, 135a/14, 135a/2, 135a/8, 135a/9, 135b/3, 135b/4, 136a/4, 136b/12, 136b/15, 136b/4, 136b/7, 137a/14, 137a/2, 137a/5, 137a/6, 138a/8, 138b/12, 139a/8, 139b/13, 139b/15, 139b/5, 139b/8, 140a/1, 140a/5, 140a/9, 141a/15, 141b/9, 143b/11, 143b/14, 143b/4, 144a/11, 144b/14, 145a/5, 145a/8, 145b/14, 145b/5, 146a/4, 146b/3, 147a/10, 147b/1, 148a/11, 148a/13, 148a/6, 148b/10, 148b/13, 148b/14, 148b/2, 149b/7, 14a/6, 14a/9, 14b/14, 14b/4, 150a/15, 150b/1, 150b/2, 151a/11, 151a/2, 151a/5, 151b/3, 151b/5, 151b/9, 152b/11, 152b/8, 152b/9, 153a/4, 153b/3, 54a/15, 158b/7, 159a/13, 159b/12, 159b/2, 15a/12, 160a/5, 160a/9, 160b/13, 161a/11, 161a/15, 161a/3, 162b/14, 163a/2, 163b/14, 164a/7, 164b/6, 168a/10, 168a/8, 168b/14, 169b/9, 16a/8, 170b/10, 170b/5, 170b/6, 170b/9, 171a/13, 171a/14, 171b/1, 17a/3, 19a/8, 19b/9, 20a/10, 20a/14, 20b/14, 21a/12, 21a/8, 21a/9, 23b/15, 24b/1, 25a/4, 26b/10, 26b/13, 26b/7, 27a/1, 27b/14, 27b/2, 27b/4, 28a/2, 29b/4, 2a/5, 2b/1, 30b/10, 30b/2, 31a/10, 31a/2, 32a/14, 34b/2, 35b/1, 36b/9, 38a/5, 38b/15, 39b/10, 39b/3, 3b/14, 40a/1, 40b/12, 41a/5, 41a/8, 41b/13, 42a/6, 42b/4, 42b/8, 43a/5, 46a/14, 46b/3, 47b/12, 48a/9, 48b/15, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/8, 49a/13, 49a/2, 49b/3, 4b/11, 4b/6, 50b/13, 51b/7, 52b/15, 53a/8, 55a/2, 55a/9, 55b/11, 55b/14, 55b/8, 56a/13, 56b/12, 57a/11, 57a/7, 58b/14, 5a/10, 5a/11, 5b/8, 61a/1, 62a/9, 62b/3, 64a/13, 64b/2, 66a/15, 66a/6, 67b/14, 68a/6, 68a/9, 68b/14, 8b/3, 68b/7, 69b/11, 69b/3, 6a/13, 6a/2, 6a/9, 70a/1, 70a/2, 70a/5, 70b/12, 71a/1, 71a/6, 71b/12, 72a/15, 72a/7, 72a/9, 73a/14, 74a/1, 74b/12, 74b/14, 74b/15, 74b/3, 74b/6, 74b/9, 75a/2, 75a/5, 76b/3, 7a/7, 78a/11, 78b/1, 78b/10, 78b/12, 78b/5, 78b/7, 79a/13, 79a/15, 79a/8, 79b/3, 7a/12, 7b/11, 80b/7, 81a/13, 81a/5, 81b/2, 82a/10, 82b/5, 82b/6, 83a/2, 83b/7, 85b/1, 85b/15, 85b/4, 86a/15, 86a/4, 86a/6, 86a/9, 86b/10, 86b/2, 86b/6, 88a/3, 88a/7, 88b/1, 88b/5, 8a/10, 8b/11, 90a/10, 90b/6, 90b/15, 91a/12, 92a/15, 92a/5, 92b/13, 92b/15, 93b/12, 93b/13, 93b/3, 93b/5, 93b/6, 94b/11, 95b/1, 95b/11, 95b/12, 95b/2, 96b/3, 97a/1, 97a/4, 97a/6, 97b/10, 98a/12, 98b/1, 99a/4, 99b/11, 99b/5, 99b/8

d.-p ėrdi 108a/9, 112b/15, 119a/2, 128b/8, 151a/14, 21b/13, 5b/8

d.-p ėrdim 110a/13, 137b/9, 152b/8, 53a/13, 54b/8, 71b/9

d.-pdür 24a/2, 45b/13, 51b/15, 82a/5, 82a/7

d.-pdürler 107b/5, 115a/3, 117b/13, 126b/14, 136a/11, 25b/11, 27a/14, 29a/15, 4a/8, 65b/15, 70a/15, 70b/1, 73b/9, 74a/3, 78a/10, 92b/11, 92b/3, 99b/14, 131a/10, 131a/12, 37a/8, 46b/6, 51b/3, 53b/11, 60b/7, 60b/9, 8b/2

d.-r 24a/7

d.-r ėrdi 88b/15, 89a/2

d.-r ėrdiler 107a/1, 13b/8, 141b/1, 2a/2, 30b/10, 62b/9, 83a/1, 85a/11, 89b/15

d.-r ėrdiŋ 130b/11

d.-r ėrmişler 142b/7

d.-rin 27b/11, 89a/4

d.-r-men 62b/1

d.-r-sen 125b/10, 61b/7, 111a/8

d.-rler 141b/9, 145a/10, 145a/11, 28a/4, 29b/12, 30a/1, 51a/15, 55a/14, 59a/3, 66b/6, 83b/1

d.-se 143a/5, 150b/15, 151a/2, 170a/14, 22a/14, 29b/15, 61a/11, 61b/7, 89b/9

d.-sem 112a/2, 113b/2, 11a/10, 122a/11, 146a/14, 68b/2, 71a/9, 97b/6

d.-seŋ 110a/2, 141b/8, 21a/5, 30a/8, 32a/10, 49a/13, 67a/11, 7a/3

d.-ydür 84b/8, 166a/6

d.-ydür-men 75b/13, 110a/4, 120a/8

d.-yeler 17b/14

debdebe (< Far. *dabdaba*) ululuk, büyük gösteriş, gürültü patırtı

d. 67b/7

d.+sini 116b/12

def (< Ar. *daff, duff*) tef, bir çalgı

d. 58b/10

defÓ (< Ar. *dafÓ*) giderme, savma, kovma

d. 122b/4

d.+i 170a/12

d.+iġa 169b/6, 32a/4, 63b/2

d.+ini 65a/10

defÓ ḳıl-: uzaklaştırmak, kovmak

d. ḳ.-a-sen 118a/9

d. ḳ.-ġay 38b/14

d. ḳ.-ıp 63b/4

d. ḳ-maḳ 170a/7

d. ḳ-sa 170b/9, 34b/8

d. ḳ-ur 23b/3

d. ḳ-ur ėrdi 23b/1

d. ḳ-ur-men 24b/12, 25a/12

d. ḳ-urġa 120b/1

defÓa (< Ar. *dafÓa*) kez, defa, kere

d. 97a/3

defÓį (< Ar. *dafÓį*) giderme, savma, uzaklaştırma

defÓį ḳıl-: def etmek, uzaklaştırmak

d.-ur-men 121b/6

defįne (< Ar. *dafįna*) yere gömülmüş altın ve sâire gibi değerli eşya

d.+daḳı 139b/5

d.+si 93a/4

defn (< Ar. *dafn*) gömme, gömülme

defn ḳıl-: defnetmek, gömmek

d. ḳ.-dılar 116a/15, 76b/2

defter (< Ar. *daftar*) defter

d. 39a/8, 39b/1

d.+din 39b/7

d.+iŋde 40a/4

d.+ler 39b/5

d.+lerġa 39b/5

d.+ni 40a/5

dehr (< Far. *dahr*) dünya, devir, zaman

d. 37a/11

d.+dür 34b/8

dehşet (< Ar. *dahşa*^{t}) dehşet, korku

d. 106b/9

dėk (< ET *teg*) gibi, kadar

d. 100b/15, 101a/2, 101a/7, 102b/10, 103a/15, 103a/9, 103b/10, 104a/12, 104a/13, 105b/15, 106a/10, 106b/2, 106b/4, 107a/3, 108a/14, 108b/14, 109a/13, 10a/5, 110a/3, 110a/7, 111a/4, 113b/14, 114b/14, 114b/7, 115b/14, 116a/1, 116b/10, 116b/11, 116b/2, 116b/4, 116b/9, 118a/3, 119a/12, 119a/14, 119a/15, 119b/3, 120b/10, 121a/11, 121a/2, 121b/15, 121b/2, 122b/5, 124a/6, 124b/7, 125b/13, 125b/5, 126a/2, 126b/14, 128b/5, 129a/12, 129a/6, 129a/7, 130a/12, 130b/3, 131a/1, 131b/6, 132a/10, 132b/2, 133a/9, 135a/10, 135b/1, 135b/8, 136a/7, 136b/12, 138a/13, 138a/14, 138b/6, 139a/10, 139a/15, 139b/1, 139b/6, 13a/1, 13a/2, 13a/3, 13a/5, 13b/6, 141a/11, 141a/4, 141a/5, 141b/12, 141b/8, 142a/12, 143a/11, 143a/12, 143b/15, 144a/11, 145b/12, 147a/1, 147a/15, 147b/2, 149a/14, 149a/6, 149b/6, 14a/4, 14b/6, 14b/8, 152a/5, 153b/15, 153b/3, 153b/4, 154a/13, 154b/1, 15b/10, 15b/11, 15b/9, 162a/3, 167a/11, 168a/9, 69b/14, 17b/4, 21b/13, 22a/15, 22a/3, 22b/1, 22b/10, 25b/8, 26a/11, 26a/4, 26a/5, 28b/3,

28b/4, 28b/9, 9b/9, 30a/7, 35a/9, 40a/14, 47a/14, 47b/11, 47b/6, 48a/10, 48a/14, 49a/8, 49a/9, 49b/7, 50b/12, 51b/6, 51b/7, 52a/9, 54a/10, 54a/11, 54a/15, 54b/1, 54b/10, 54b/15, 55a/3, 56a/8, 57a/7, 57b/10, 57b/11, 57b/2, 57b/3, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 58b/10, 58b/3, 59a/1, 59b/5, 5a/14, 5b/15, 60b/8, 62a/14, 62a/3, 62a/9, 62b/4, 65a/12, 65a/2, 65a/3, 65a/4, 66b/14, 66b/9, 67a/1, 69a/10, 69a/13, 69b/7, 6b/1, 71a/7, 71b/4, 73a/13, 73b/15, 73b/5, 75a/15, 75b/1, 75b/15, 76b/6, 77a/10, 77a/9, 78a/14, 78a/15, 78b/1, 78b/2, 79a/8, 79b/6, 79b/7, 7a/6, 80a/3, 80b/5, 80b/8, 81b/10, 82a/15, 82b/3, 83b/2, 84a/2, 86a/9, 87a/13, 87a/5, 87a/6, 89a/5, 89a/8, 89b/11, 89b/15, 90b/10, 91b/7, 93a/6, 94a/5, 94b/6, 95a/13, 95a/15, 95a/8, 95b/14, 96a/1, 96a/6, 97b/2, 98b/11, 98b/4, 99b/6, 9a/11, 9a/5

delįl (< Ar. *dalįl*) delil, yol gösteren, kılavuz

d. 75a/7

delįl-iśıĥĥat: sağlık delili

d.-i ś. 34a/6

delįllıġ (< Ar. *dalįl* + Tü.+*lıġ*) delillik, kılavuzluk

d. 90a/7

dellāl (< Ar. *dallāl*) tellal, satılacak şeyi satan, alıcı ile satıcı arasında vasıta olan kimse

d.+nı 37b/9

dellāle (< Ar. *dallāla*) kadın erkek arasında aracılık eden kadın (Lexicon, 911/a)

d. 163b/7, 163b/9, 164a/2, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 40b/7

d.+din 67b/15

d.+ġa 20b/13

d.+ni 20b/14, 67b/5

dellāle-yi muĥtāle: hileci dellâle, dalavereci kadın

d.-yi m.+ge 67b/10

d.-yi m.+ni 67b/14

delv (< Ar. *dalv*) su kovası

d. 169b/9

dem (< Far. *dam*) vakit, saat, zaman

d. 128b/14, 136a/4, 148b/11, 148b/14, 149a/3, 156b/8, 161b/13, 162a/11, 166b/15, 169b/4, 169b/5, 169b/8, 32b/12, 33a/7, 43a/8, 72b/7, 80b/7, 86a/15

d.+de 148b/12, 157b/13, 72b/8, 8b/15

d.+ġaça 115a/11, 128a/1, 20a/11, 27b/7

d.+ide 153a/13, 64b/14

d.+ini 139a/10

dem-i muĥabbet: muhabbet, sohbet zamanı

d.-i m. 54b/10

dendān (< Far. *dandān*) diş

d. 133b/11

dendān-ı ŧamaØ: açgözlülük dişi

d.-ı ŧ.+nı 79a/4

der (< Far. *dar*) kapı

d. 148a/14

der-i dād: adalet kapısı

d.-i d. 40a/7

derāz (< Far. *darāz*) uzun

d. 134a/2

derāz-destlik (< Far. *darāz*) baskı, zulüm gösterme

d.+ni 133b/5

derāz-gūş (< Far. *darāz-goş*) uzun kulak, eşek

d. 125b/15, 126a/13, 126a/15, 126b/2, 127b/10, 127b/4, 128b/11, 128b/8, 128b/9

d.+ge 128b/11

d.+nıŋ 126a/2

der-bān (< Far. *darbān*) kapıcı, kapı bekçisi, gardiyan

d. 160a/2, 161a/11, 161a/12, 164b/3, 166b/4

d.+dın 159a/4, 159a/6

d.+ġa 159b/2

d.+ıge 159b/6

d.+nı 159a/2, 161a/11, 165b/4

der-cūş (< Far. *dar-coş*) coşku içinde, coşkulu

d. 126b/3, 159b/14

derd (< Far. *dard*) dert, tasa, gam, keder

d. 10a/15, 28b/6, 65a/8

d.+din 10a/15

d.+ge 13a/4, 160a/15

d.+i 150b/5, 160b/3, 25b/6, 7b/5

d.+ige 155b/13

d.+iġa 25b/4

d.+im 62a/14

d.+imge 116b/11, 147a/10

d.+imġa 132b/7

d.+ini 117a/13, 86b/4

d.+iŋ 62a/14

d.+ni 151b/12, 23b/1, 63b/3

derd-i Óışḳ: aşk derdi

d.-i Óı.+ḳa 116b/10

derd-i muĥabbet: muhabbet derdi

d.-i m. 26a/10

derd-i ser: başın derdi

d.-i s. 73b/7, 100b/2

derdlıḳ (< Far. *dard* + Tü.+*lıḳ*) derdli, gamlı, hasta

d. 116b/10, 22a/8

der-ġażab (< Far. *dar* + Ar. *ġażab*) gazab içinde, gazab dolu

d. 23a/9, 24b/3, 24b/5, 6a/12

der-kār (< Far. *dar-kār*) bilinen, belli

d. 30a/13, 73a/5

der-kārlıġ (< Far. *dar-kār* + Tü.+*lıġ*) belli olma, görünürlük

d.+ı 74a/7

der-taÓaccüb (< Far. *dar* + Ar. *taÓaccub*) şaşkınlık içinde, şaşkınlık dolu

d. 131b/8

der-zamān (< Far. *dar* + Ar. *zamān*) zaman içinde, zamanlı

d. 170a/9

derd-māndelik (< Far. *dard-mānda* + Tü.+*lik*) dert sahibi olmak

d. 28b/6

derd-mend (< Far. *dard-mand*) dert sahibi, tasalı, kaygılı

d. 125b/6

d.+ler 120a/14

d.+leriŋ 24a/1

derece (< Ar. *daraca*[t]) mertebe, rütbe, basamak

d.+sidin 79b/7, 98b/5

derende (< Far. *daranda*) yırtıcı, yırtan

d. 62b/10

d.+ler 101b/1

d.+lerge 102a/15

d.+lerġa 100b/14

d.+lerni 101b/15, 56b/2, 57a/2, 97a/13

d.+leriŋ 24a/1

der-gāh (< Far. *dar-gāh*) tekke, herkes için başvurma yeri olan kapısı

d.+ge 118a/11, 79a/6

d.+ġa 63b/5, 78b/9

d.+ı 80b/2

d.+ıda 32b/4, 7b/13

d.+ıġa 115b/8, 41b/5

d.+ıŋdın 27a/6

d.+ıŋge 118a/1, 53a/15

d.+ıŋġa 139b/10

d.+nı 115a/2, 28b/8, 63b/4, 64a/1, 64a/12

der-gāh-ı şehen-şāh: padişahlar padişahının tekkesi

d.-ı ş.+ge 40a/8

d.-ı ş.+ġa 39a/5

der-ĥāl (< Far. *dar* + Ar. *ĥāl*) hemen, o anda, şimdi

d. 100b/1, 105b/7, 109b/11, 110a/14, 111a/15, 112b/10, 115a/8, 115b/5, 119a/2, 11b/7, 123a/12, 124b/12, 125b/12, 125b/7, 130a/4, 139b/14, 142a/15, 145b/1, 146b/7, 154a/8, 157b/9, 163b/7, 165a/10, 166a/10, 169a/1, 16a/6, 19a/3, 19a/4, 19a/5, 20a/4, 24b/4, 25a/14, 25b/2, 27b/3, 28a/8, 29a/13, 31a/6, 34b/2, 36b/3, 37a/4, 38b/14, 38b/5, 41a/4, 41a/6, 41b/15, 42b/2, 44a/3, 46b/12, 4b/2, 50a/10, 51b/9, 53a/1, 55a/15, 5b/14, 63b/14, 66a/8, 68a/10, 69b/7, 6a/15, 70b/11, 72a/5, 72a/8, 81a/3, 90a/14, 91b/1, 95a/8

deriçe (< Far. *dariça*) pencere, küçük kapı

d.+sidin 147a/8, 39a/3, 54a/10

dermān (< Far. *darmān*) ilaç, çare, kuvvet

d. 147a/13

dermān ḳıl-: şifa vermek, iyileştirmek

d. ḳ.-ġay-sen 147a/10

d. ḳ.-saŋ 160a/15

dermān-peźiṛ (< Far. *darmān-paźir*) dermanı olan, derman veren

d. 62a/5

dermānde (< Far. *dar-mānda*) bîçare, aciz

d.+ler 112a/13

d.+lerġa 152a/3

d.+lerni 62a/4

dermāndelik (< Far. *dar-mānda* + Tü.+*lik*) çaresizlik, acizlik

d. 66b/9

d.+imde 75b/9

ders (< Ar. *dars*) ders, öğüt, akıl

d.+ini 4a/1

d.+leriŋge 129b/12

dervāze (< Far. *darvāza*) büyük kapı, kale kapısı

d.+siġa 143b/8

derviş (< Far. *darvēš*) Allah için alçak gönüllülüğü ve fukaralığı kabul eden veya bir tarikata bağlı bulunan kimse

d. 168b/1, 28b/1, 29a/13, 29a/5, 29b/12, 29b/2, 29b/3, 29b/5, 29b/8, 30a/11, 30a/4, 30a/6, 30b/3, 59a/11, 69b/4, 69b/5, 69b/8, 74a/6, 74a/9, 79b/9

d.+din 73a/1, 79b/8

d.+ge 29b/3, 29b/5

d.+ġa 30a/3, 69b/7

d.+i 59a/11

d.+ni 29b/11, 29b/4, 29b/7, 30b/5, 39b/12, 69b/4

derviş-i bi-çāre: çaresiz, zavallı derviş

d.-i b. 29b/11

derviş-i dil-riş: gönlü yaralı derviş

d.-i d. 30a/15, 30a/9

derviş-i miskin: miskin derviş

d.-i m. 29a/3

dervişi (< Far. *darvēš* + Far. *i*) bir derviş

d. 28b/15

deryā (< Far. *daryā*) deniz

d. 128a/11, 142a/15, 142b/12, 142b/5, 142b/8, 171b/10, 171b/9, 2b/6, 4a/15, 4b/3, 51a/13, 51a/3, 51a/7, 51b/1, 51b/10, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 52a/10, 52a/3, 52b/12, 52b/15, 53a/1, 53a/15, 53a/9, 53b/6, 58a/1, 5a/1, 5a/3, 61a/15, 66a/2, 72a/3, 82b/6, 52a/9

d.+da 66a/8

d.+dağı 52a/6

d.+dın 72a/5

d.+ġa 142a/14, 142b/11, 51a/9, 51b/1, 51b/3, 51b/5, 52a/8, 66a/10, 67a/3, 72a/1, 72a/10, 72a/7

d.+larġa 51a/5

d.+larnı 120a/14, 74a/7, 83a/14

d.+nı 142a/14, 142b/11, 151b/3, 50b/4, 51a/15, 51b/1, 51b/11, 51b/14, 51b/4, 52a/8, 52b/11, 66a/9, 72a/3

d.+nıŋ 53a/1

d.+sı 77b/5

d.+sıġa 94a/6, 98b/5

d.+ydur 59b/10

deryā-dil (< Far. *daryā-dil*) kalbi deniz gibi geniş olan, gönlü büyük

d. 56b/15

deryā-śıfat (< Far. *daryā* + Ar. *śifāt*) deniz gibi olan

d. 50b/6

deryā-vār (< Far. *daryā-vār*) deniz gibi olan

d. 137b/5

deryā-yı āfitāb: güneş denizi

d.-yı ā. 50b/5

deryā-yı bi-kerān: uçsuz bucaksız deniz

d.-yı b. da 77b/5

deryā-yı fikr: fikir denizi

d.-yı f.+ġa 101a/2

deryā-yı nil: çivit, mavi deniz

d.-yı n.+ġa 100b/15

deryāb (< Far. *daryāb*) akıllı, anlayışlı

deryāb ḳıl-: akıllı, anlayışlı yapmak, olmak

d. ḳ.-ġıl 47a/7

dest (< Far. *dast*) el, fayda, mevki

d. 27a/3, 61a/14, 63a/6

dest elif-lām ḳıl-: hizmete hazır durmak, hizmeti hızlı görmek

d. e. ḳ.-ıp 61a/14

destār (< Far. *dastār*) sarık, tülbent

d. 110b/15

deste (< Far. *dasta*) demet, tutam

d. 19b/11, 19b/9

dest-gāh (< Far. *dast-gāh*) tezgah, atölye

d.+ını 26b/13

dest-gįr (< Far. *dast-gįr*) elinden tutan, yardımcı

d.+i 62a/5

dest-gįr-i derd-mānde: dertlilerin elinden tutan

d.-i d.+ler 147a/9

dest-gįrlıḳ (< Far. *dast-gįr* + Tü.+*lıḳ*) elinden tutmak, yardımcılık krş. **dest-gįrlik**

d. 32b/3, 77b/6, 152a/3, 91b/15

dest-gįrlıḳ ḳıl-: elinden tutmak, yardımcı olmak krş. **dest-gįrlik ḳıl-**

d. ḳ.-ġay-men 8a/10

d. ḳ.-ıp 8b/8

dest-gįrlik (< Far. *dast-gįr* + Tü.+*lik*) yardımcılık krş. **dest-gįrlıḳ**

d. 146b/15, 66b/9, 75b/9

dest-gįrlik ḳıl-: yardımcı olmak krş. **dest-gįrlıḳ ḳıl-**

d. ḳ.-masaŋ 9a/13**,** 6a/8

dest-i fįl: filin eli

d.-i f. 119a/1

dest-i-yār: sevgilinin eli

d.-i y.+nı 13a/6

destūrį (< Far. *dastūrį*) bir destur, bir izin

d. 13a/8, 17a/14

deşt (< Far. *daşt*) bozkır, çöl, kır

d. 18a/7

d.+ide 112a/14, 77b/3

d.+idin 62a/3

d.+ni 78a/11

devā (< Ar. *davāʾ*) deva, ilaç, çare

d. 116b/11, 131a/3, 132b/7

d.+ġa 118b/10

d.+sı 23b/1, 63b/3

d.+sını 106a/7, 62a/14

devā bol-: çare olmak

d. b.-madı 23a/14

devā ḳıl-: iyileştirmek

d. ḳ.-ġalı 25b/5

d. ḳ.-sa 118b/11

devāc (< Far. *davāc, dūvāc*) üste örtünecek şey, örtü, yorgan

devāc-ı memleket: memleket örtüsü

d.-ı m.+ni 42b/12

devām (< Ar. *davām*) dâim olma, bir halde bulunma

d. 67a/4, 83a/8

devlet (< Ar. *davla*^{t}) **1.** devlet

d.+ge 30a/9, 128a/9,

d.+i 101b/12, 102b/6

d.+idin 128a/7, 128a/8, 128b/4, 151b/10

d.+ige 62b/12, 90a/2

d.+iŋ 83a/8

d.+iŋdin 100a/3, 115b/6, 87b/2, 87b/7

d.+ni 102b/3, 115a/5, 12a/1, 169a/3, 54a/3, 84b/14, 85a/1

2. zenginlik

d. 168b/2, 168b/11, 72b/5

d.+i 168b/4

d.+ini 128a/10

3. baht, talih, mutluluk

d. 10a/14, 11b/12, 44a/6, 77a/15, 84b/14, 84b/15, 153a/8

d.+ge 73a/8, 84b/15, 85a/4, 102b/2, 128a/14, 77b/1

4. büyük rütbe ve mevki

d. 62b/10, 102b/3

d.+din 84b/9

d.+ġa 101b/13, 63a/11

devlet-ḥ^{v}āh (< Ar. *davla*^{t} + Far. *ḥ^{v}āh*) duacı, iyi dilekte bulunan

d.+lar 2a/10

d.+lardın 2b/2

devlet-i sebū: kadehin, testinin uğurluluğu, bereketi

d.-i s.+ġa 128a/6

devlet-mend (< Ar. *davla*^{t} + Far. *mand*) devletli

d.+lerge 4a/7

devr (< Ar. *davr*) zaman, çağ, mevsim

devr-i cām-ı ṫarab: sevinç ve coşkunluk kadehi zamanı

d.-i c.-ı ṫ+dın 162b/7

devr-i meymun: uğurlu, bereketli zaman

d.-i m. 43a/4

devr-i muǾaẓẓam: mühim, ulu zaman

d. 1a/3

devr-i mükerrem: aziz, saygıdeğer zaman

d. 1a/4

devrān (< Ar. *davarān* "dönmek" ten) dünya, felek, zaman, talih

d.+nı 125a/3

devvār (< Ar. *davvār*) sürekli dönen

d.+dın 98b/4

deyyūŝ (< Ar. *dayyūŝ*) karısının namussuzluğuna göz yuman ve katlanan kimse

d. 17b/14, 18a/1

dıraḫt (< Far. *diraḫt*) ağaç

d. 103a/2, 119b/13, 131a/14, 132b/14, 139a/10, 24b/4, 26a/10, 28a/11, 28a/4, 28a/5, 28a/8, 46b/11, 60a/13

d.+da 119b/14, 124b/4, 22b/3

d.+dın 133a/2, 24b/2, 60a/12, 60a/9

d.+ge 103a/3, 124b/5

d.+ġa 60a/13

d.+ı 117a/2

d.+ıdın 56b/11

d.+lardın 44b/7, 46a/13

d.+larnı 19b/14

d.+nı 103a/1, 107b/2, 119b/15, 132b/14, 14b/9, 24a/11, 24a/12, 26a/13, 28a/7, 46b/8, 55b/1, 60a/8, 79a/10, 79a/15, 85b/4

d.+nıŋ 131a/13, 132b/15, 18b/11, 22b/4

dıraḫt-ı Ǿažįm: büyük, ulu ağaç

d.-ı Ǿa. 18b/11

der-tene-yi dıraḫt: ağacın gövdesiyle, ağacın gövdesinde

d.-yi d. 28a/13

dıraḫtį (< Far. *diraḫt* + Far. *į*) bir ağaç

d. 44b/7

dįdār (< Far. *dįdār*) yüz, çehre, görme, görüşme

d. 14b/2

d.+ıdın 85a/14

d.+ıġa 107b/13, 145a/8, 149b/15, 150a/10, 9b/9

d.+ını 5b/1, 84b/7

dįdār-ı zengį-veş: zenci gibi siyah yüz

d.-ı z. 12b/14

dįde (< Far. *dįdā*) göz

d. 158a/4

d.+lerge 124a/7

d.+mni 33a/5

dįde-i pür-nem: nem, yaş dolu göz

d.-i p. 87a/6

dįde-i zār: ağlayan göz

d.-i z. 33a/3

dįger (< Far. *dįgar*) diğer, başka

d. 100a/11, 118a/8, 118a/9, 159a/8, 49b/4, 59b/14, 72a/15

dihḳān (< Far. *dihḳān, duhḳān*) köylü, çiftçi

d. 38b/14

d.+nı 103a/2, 153a/15

dihḳānį (< Far. *dihḳān, duhḳān* + Far. *į*) bir çiftçi, bir köylü

d. 40a/15

dil (< Far. *dil*) gönül

d. 108b/5, 110a/10, 128b/13, 15b/15, 19a/3, 46a/7, 47b/15, 48a/13, 66b/15, 69b/8, 85b/9, 86b/4, 28a/9, 6a/1, 58b/7

d.+i 14b/1

d.+üŋ 146b/3

dil-āsālıḳ (< Far. *dil-āsā* + Tü.+*lıḳ*) gönlü

rahatlatma, avutmalık

d. 71a/6

dil-āver (< Far. *dil-āvar*) yiğit, yürekli

d. 169a/14

d.+ge 18b/1

d.+lerni 169b/6, 56b/3

dil-āverlik (< Far. *dil-āvar* + Tü.+*lik*) yiğitlik, yüreklilik

d.+de 18a/10, 95b/5

dil-āzārlıḳ (< Far. *dil-āzār* + Tü.+*lıḳ*) gönül incitmek, kalp kırmak

d. 132a/3

dilber (< Far. *dil-bar*) gönlü alıp götüren, güzel kadın

dilber-i niÓmet: nimet vesilesi olan dilber

d.-i n. 9b/1

dil-cemÓ (< Far. *dil* + Ar. *camÓ*) gönül toplama

d. 49b/4

dil-cemÓ bol-: gönlünü toparlamak, ruh halini düzeltmek

d. b.-dılar 56a/1

d. b.-ġanım 96b/11

d. b.-ġıl 100a/5, 112b/4, 120a/13, 152a/2, 19b/6, 19b/8, 20a/9, 24b/8, 30a/11, 6b/6

d. b.-maydur-men 74b/11

d. b.-up 108b/3, 112a/7

dil-cemÓlik (< Far. *dil* + Ar. *camÓ* + Tü.+*lik*) gönül toplamaklık

d. 96b/3

dil-cūylıḳ (< Far. *dil-co* + Tü.+*lıḳ*) gönül çekicilik

d.+nı 160a/12

dil-dūz (< Far. *dil-dūz*) gönül delen, kalbe batan

d. 130a/7, 147a/10

d.+a 82a/11

dil-gįr (< Far. *dil-gįr*) gönlü kırık

d. 5b/9, 96a/12, 96a/2, 96a/3

dilįrlıḳ (< Far. *dilįr* + Tü.+*lıḳ*) yüreklilik, cesurluk, yiğitlik

d. 170a/6

dil-kām (< Far. *dil-kām*) gönül isteği

d. 136b/15

dil-keş (< Far. *dil-kaş*) gönül çekici

d. 57b/14, 66b/8

d.+dür 46a/7

d. ḳıldı 34a/3

dil-küşā (< Far. *dil-kuşā*) gönül açıcı

d.+sıdın 135b/13

dil-şikestelik (< Far. *dil-şikasta* + Tü.+*lik*) gönlü kırıklılık, hüzünlü

d.+iŋ 136a/4

dil-teng (< Far. *dil-tang*) yüreği dar, kederli, sıkıntılı

d. 21a/11

dimāġ (< Ar. *dimāġ*) beyin, akıl, şuur

d.+ımnı 9a/10

d.+ını 136b/9

dįn (< Ar. *dįn*) din, Allaha inanma ve bağlanma

d. 138a/4

dįnār (< Ar. *dįnār*) eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir nevi altın parası

d. 127b/13

direm (< Far. *diram*) akçe, para, gümüş para

d. 127b/12, 143a/4, 152b/1, 167a/15, 167b/1, 167b/2, 167b/8, 167b/9, 30b/15, 31a/14, 31b/1, 41b/12

d.+din 143a/5

d.+lerim 42a/5

d.+ni 167b/9, 31b/1

dirįġ (< Far. *dirēġ*) **1.**eyvah, yazık

d. 134a/13, 7a/15, 34b/3, 78b/3,

2. esirgemek

d. 10b/14, 30b/6, 120a/10, 58b/1

dirįġ ḳıl-: esirgemek

d. ḳ.-ıp 81a/9

3. men etmek

d.+lıġıdın 162a/13

dįrįne (< Far. *dērīna*) eski, kadim

d.+dür 37a/11

d.+siniŋ 87b/7

dįv (< Far. *dēv, dįv*) dev, şeytan, cin

d. 54b/15, 89a/11

d.+ni 65b/7

dįvān (< Ar. *dįvān*) büyük meclis, divan

dįvān-ı Ǿālį: yüce divan

d.-ı Ǿā. 9b/15

dįvāne (< Far. *devāna, dįvāna*) deli, budala, çok âşık

d. 111b/14, 66b/6

d.+ġa 58a/5

dįvāne bol-: deli olmak, delirmek

d. b.-up 147a/13

dįvāne ḳıl-: delirtmek

d. ḳ.-ġıl 66b/5

dįvār (< Far. *dįvār*) duvar

d.+dın 128b/10

d.+ġa 148a/14

d.+ıġa 67b/9

dįv-çehre (< Far. *dēv, dįv-çihra, çahra*) dev, şeytan yüzlü

d.+ni 99a/1

d.+niŋ 98b/14, 98b/15

dįv-sįret (< Far. *dēv, dįv* + Ar. *sįret*) dev, şeytan karakterli

d. 49a/3, 80a/7

d.+ge 48b/11

diyānet (< Ar. *diyāna*^{t}) din, inanç, dindarlık

d. 104b/11

d.+de 122b/11

d.+ige 171a/1

d.+iŋge 122b/10

d.+ni 114b/1, 152b/2

diyār (< Ar. *diyār*) diyar, yurt, memleket

d.+ıdın 103a/15

dost (< Far. *dost*) dost, arkadaş

d. 112a/8, 120a/9, 120b/15, 128a/9, 129b/4, 13a/7, 13b/5, 148a/10, 151a/9,153b/7, 56b/6, 15b/2, 163a/11, 22b/6, 22b/8, 23a/4, 46a/6, 47b/8, 5a/15, 66b/4, 82a/1, 85a/14, 8a/3, 91a/11, 92a/8, 93a/14, 165b/7

d.+dın 11a/6, 151a/7, 171b/5

d.+ı 104a/10, 107a/15, 120a/3, 129b/3, 129b/6, 129b/9, 148b/2, 148b/3, 148b/5, 150a/1, 154a/10, 154a/12, 154a/13, 154a/14, 154a/15, 168b/3, 48a/1, 79b/11, 86b/14, 88b/11, 92a/10, 92a/14, 92a/8, 64b/14

d.+ıġa 129b/3

d.+ını 128b/8

d.+lar 153b/8

d.+larġa 43b/7

d.+larıġa 153a/7

d.+larını 23a/7

d.+nı 110a/2, 120a/5, 123b/7, 128b/13, 149a/1, 153b/7, 156b/14, 156b/4, 43a/5, 83b/15, 92a/9

d.+nıŋ 129a/1, 156a/6, 161b/9, 166b/12, 167a/7, 171b/8, 33a/15, 43a/1

d.+nuŋ 32b/10

d.+um 120a/10, 120a/7, 126a/10, 155b/4, 48a/2, 92a/12, 92a/13, 98a/6

d.+umnı 121b/3, 33a/13, 47b/2

d.+uŋ 111a/10

d.+uŋġa 111a/10, 139a/14, 61a/9, 73b/13

d.+uŋnı 47a/6, 55a/5

dost ḳıl-: arkadaşlık etmek

d. ḳ.-saŋ 163b/9

dost-ı āḫretį: ahiretlik arkadaş

d.-ı ā. 147b/2

dost-ı dü-cihānį: iki dünyalık arkadaşı

d.-ı d. 107b/4

dost-gįrlıḳ (< Far. *dost-gįr*) dost tutma

d. 120a/5

dostlıḳ (< Far. *dost* + Tü.+*lıḳ*) dostluk, arkadaşlık krş. **dostluġ, dostluḳ**

d. 26a/15

d.+ı 22a/15

d.+nı 16b/13

dostluġ (< Far. *dost* + Tü.+*luġ*) dostluk, arkadaşlık krş. **dostlıḳ, dostluḳ**

d.+ıŋ 164a/8

dostluḳ (< Far. *dost* + Tü.+*luḳ*) dostluk, arkadaşlık krş. **dostlıḳ, dostluġ**

d. 130a/11, 36a/13

d.+ı 123b/8

dostluḳ ḳıl-: dostluk, arkadaşlık

yapmak

d. ḳ.-maḳnı 23a/2

du (< Far. *dū, du, do*) iki

d. 146b/11, 170a/10, 172a/7, 28b/11, 143b/9

duʾā (< Ar. *duʾā*) Allah'a yalvarma, niyaz

d. 105b/13, 165a/11, 2b/11, 42b/2, 78b/5, 85b/8

d.+da 172a/8

d.+ġa 105a/9

d.+ları 8b/9

d.+m 32b/4

d.+nı 105b/8, 32b/4

d.+ŋ 104b/15

d.+sı 164b/9

d.+sıda 32b/5

d.+sını 165a/13

duʾā ḳıl-: dua etmek

d. 63b/13

d. ḳ-dı 105a/1, 105b/14, 164b/8, 31a/6

d. ḳ-dılar 155a/14, 63b/13, 63b/14

d. ḳ-dım 65b/3

d. ḳ-ġıl 104b/15

d. ḳ-sam 105b/10, 49a/2

d. ḳ-saŋ 48b/13

duʾā-gū (< Ar. *duʾā* + Far. *gū*) dua eden

duʾā-gū-yı bį-istiṯāʾat: gücü yetmeyen duacı, âciz duacı

d.+dur-3a/4

duʾā-ḫᵛān (< Ar. *duʾā* + Far. *ḫᵛān*) dua okuyan

d.+dur-men 148b/8

duʾā-yı devlet: baht ve talih için edilen dua

d.+iŋge 165b/14

duʾā-yı selām: selam duası

d.+ını 85b/9

du-bāre (< Far. *dū, du, do-bāra*) iki kat etme, katmerleme

d. 122b/7, 8b/6

du-cihānį (< Far. *dū, du, do-cahān, cihān*) iki cihanlık (dünya ile ahiret)

d. 129b/4

dūn (< Ar. *dūn*) aşağı, alçak, altta

d. 16b/10

dūr (< Far. *dūr*) ileri, uzak

dūr-endįşe (< Far. *dūr* +Far. *andēs̄a*) ileri görüşlü

d. 168b/3

dur- (< ET *tur-*) durmak, başlangıç belirtmeksizin var olma (yardımcı fiil) krş. **tur-**

d.-ġan 24b/14

d.-ur 149a/7, 23a/10, 24b/9, 25a/3, 70a/8

d.-ur 18b/11

dūzaḫ (< Far. *dozaḫ*) cehennem, tamu

d.+nı 33a/9

dükkān (< Ar. *dukkān*) dükkân, içinde öte beri satılan yer

d. 26b/13

d.+da 152a/15

d.+ıdın 162a/4

d.+ıġa 41b/13, 41b/14, 94b/2

d.+ını 152a/14

d.+nıŋ 152a/14

dünbāle (< Far. *dunbāla*) kuyruk

d.+sini 114a/14

dünyā (< Ar. *dunyā*) dünya

d. 10a/15, 119b/3, 121b/10, 121b/11, 129a/11, 14b/1, 168b/8, 47b/11, 4b/7, 5a/14, 5b/2, 6a/10, 73b/9

d.+da 114a/5, 135b/1, 75a/7

d.+dın 108a/1, 125b/4, 135b/5, 136a/4, 136b/2, 143b/15, 73b/9, 89b/4

d.+ġa 121b/13, 121b/9, 70a/9

d.+nı 10b/1, 119b/3, 11b/10, 136a/13, 136a/4, 144a/15, 4a/5, 51b/1, 57b/2, 5a/2, 5b/2, 61b/12, 68b/12, 69a/9, 70b/2, 77a/7, 82b/12, 84b/14

d.+sını 92a/14

dünyā-yı fānį: fani, geçici dünya

d.-yı f.+din 46a/5

dünyālıġ (< Ar. *dunyā* + Tü.+*lıġ*) dünyaya ait, para, zenginlik krş. **dünyālıḳ**

d. 88b/2

dünyālıḳ (< Ar. *dunyā* + Tü.+*lıḳ*) dünyaya ait, para, zenginlik krş. **dünyālıġ**

d. 121b/13, 128a/8

d.+dın 129a/13

dürr (< Ar. *durr*) inci

d. 160a/15, 6a/5

d.+ni 54a/9, 92b/3

dürr-i cevāhir: cevherlerin incisi

d. 158a/4

d.+lerni 22a/9

dürr-i śadef-i şehin-şāhį: padişahlar padişahının sedefinin incisi

d.-i ś.-i ş. 35b/5

dürrü'l-meÓānį (< Ar. *durr*, Ar. harf-i tarif *el* + Ar. *maÓāniyy*) anlamlar incisi d. 54a/10, 55a/10

dürüst (< Far. *durust*) sağ, salim, doğru, dürüst

d. 14b/6, 52b/10, 84b/1, 84b/2

dürüst ķıl-: doğru yapmak, dürüst etmek

d.-ıp 150a/14, 24a/11, 74b/7

düşmen (< Far. *duşman*) düşman

d. 103b/5, 106b/10, 128b/14, 139a/5, 149a/2, 45b/2, 46b/4, 73b/15, 79b/11, 82a/1, 90a/12

d.+de 139a/12

d.+din 130a/11, 76b/3, 91a/10, 91a/2, 91a/6

d.+dür 147a/14

d.+e 19b/15

d.+ge 139a/12, 71b/11, 90a/12, 99a/14

d.+ġa 112a/8, 93a/14

d.+i 60a/5, 61b/1, 90a/13

d.+ige 139a/12

d.+ler 165b/9

d.+lerdin 89b/3

d.+leriġa 166b/9

d.+ni 120a/3, 131a/3, 139a/8, 66b/4, 73b/14, 90b/7

d.+niŋ 138b/15, 90a/10

düşmen ķıl-: düşmanlık yapmak

d. ķ.-ıpdur 64b/9

düşmen-i Óāşıķ: âşığın düşmanı

d.-i Óā. 129a/3, 132a/13, 17a/6, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 54a/7, 57a/14, 65a/1, 66b/11, 69a/2, 73b/2, 75a/13, 77a/14, 79b/5, 84a/5, 87a/3

düşmen-i ķadįm: çok eski düşman

d.-i ķ. 117b/6

düşmen-i ķavį-heykelį: güçlü vücutlu bir düşman

d.-i ķ. 96b/9

düşmen-i Óuşşāķ: âşıkların düşmanı

d. 100b/13, 103a/11, 106a/13, 108b/10, 113b/11, 116b/6, 121a/7, 123a/14, 125b/15, 138a/10, 147a/3, 149a/11, 153a/15, 161b/14, 167a/1, 32b/13, 43a/9, 47a/10, 50b/3, 59b/3, 62a/2, 89b/1, 91b/11, 94a/3

düşmenlik (< Far. *duşman* + Tü.+*lik*) düşmanlık

d. 166a/5

d.+ni 73b/15

düşvār (< Far. *duşvār*) güç, zor

d. 13b/13, 25a/8, 29b/3, 68b/12

d.+dur 65a/10

d.+nı 56b/13

düşvārlıġ (< Far. *duşvār* + Tü.+*lıġ*) zorluk, güçlük krş. **düşvārlıķ**

d.+ımda 6a/8

d.+nı 151b/11

düşvārlıķ (< Far. *duşvār* + Tü.+*lıķ*) zorluk, güçlük krş. **düşvārlıġ**

d. 150a/8, 152a/13, 161b/8

d.+da 13a/4

d.+dur 63a/6, 9a/13

d.+ġa 6a/8

d.+ıdın 13b/12

d.+nı 65a/6

düşvārraķ (< Far. *duşvār* + Tü.+*raķ*) daha güç, fazla zor

d. 74b/2

düyüm (< Far. *duyum*) ikinci

d. 88a/13

düzd (< Far. *duzd*) hırsız

d. 57a/3

düzd-i hāóin: hain, kötü hırsız

d.-i ḥ. 55b/6

E/Ė

ė- (< ET *ėr-* < AT **ēr-*) imek, olmak, mevcut olmak

ė.-di 103b/14, 131b/3, 159b/15, 27b/3, 28a/13, 35a/11, 35a/12, 57a/13, 57a/4, 40a/14

ė.-dim 115a/11, 119b/6, 124a/1, 79b/9, 90b/3

ė.-diŋ 41a/15

ė.-mes 102a/5, 102b/2, 111b/4, 115a/2, 115a/4, 124a/3, 126a/13, 126b/10, 12b/6, 133a/9, 134a/10, 135a/5, 136b/7, 137a/9, 139a/2, 145b/12, 145b/9, 147a/14, 149a/2, 149a/7, 14b/6, 152a/10, 153b/8, 154b/3, 154b/6, 168a/8, 171a/1, 1a/9, 21a/4, 26a/10, 28a/3, 29a/10, 29a/15, 29a/7, 29b/3, 33a/11, 36a/10, 38a/14, 38a/4, 44b/3, 4a/12, 4a/7, 4b/12, 51b/4, 54b/12, 54b/13, 56b/15, 5a/13, 5b/3, 62a/14, 63a/11, 63b/11, 66b/13, 67a/1, 67a/7, 67b/15, 68b/2, 70a/7, 70a/8, 72b/14, 73a/3, 73a/5, 74b/6, 78a/6, 78a/8, 78a/9, 79a/3, 83b/11, 89a/13, 94a/10, 95a/11, 95b/12, 96b/9, 98a/3, 99a/11

ė.-mes ėken 100a/15, 102a/8, 128a/11, 144a/11, 20b/13, 25a/3, 44a/10

ė.-mes ėrdi 12a/3, 162b/3, 169a/11

ė.-mes-men 117b/15, 135b/1

ė.-mes mü 108a/9, 159b/7, 21b/5, 22a/14, 88a/3, 94a/14, 97b/1

ė.-mes-sen 29a/9

ė.-mesdür 132a/7

ė.-mesdür-men 100a/11

ė.-mesdür 54b/7, 59b/15

ė.-mesdür-men 171b/14

ė.-mesdür-sen 108b/6

ebher (< Ar. *abhar*) daha parlak, en parlak

e. 53b/3

ebrār (< Ar. *abrār*) hayır sahipleri, iyiler, dindarlar

ebrār-ı nigū-kār: iyilik yapan hayır sahipleri

e.-ı n. 33a/4

Ebūbekr özel ad, ilk halife Hz. Ebubekir

E. 79a/1

Ebū Şaĥme özel ad, Hz. Ömer 'in içki konusunda seksen kırbaç cezasını bizzat eliyle verdiği oğlu

E.+din 36a/2

ebyāt (< Ar. *abyāt*) iki mısradan meydana gelen manzum sözler, beyitler

ebyāt-ı ÓArab: Arap beyitleri, manzum sözleri

e.-ı ÓA. 3a/5

ecel (< Ar. *acal*) ömrün son bulması

e. 120b/7, 83b/10, 83b/13

ecnās (< Ar. *acnās*) cinsler, çeşitler

ecnās-ı beliyyet: bela, musibet çeşitleri

e.-ı b. 162a/1

ecnās-ıderd: dert çeşitleri

e. 34a/5

ecnās-ı fünūn: fenlerin, bilgilerin çeşitleri

e. 33b/8, 42b/11

ecr (< Ar. *acr*) ahirete ait mükâfat, sevap

e.+i 144a/7

e.+ini 166b/5

edā (< Ar. *adā*) yapma, yerine getirme

e. 111b/8

e.+sını 155b/11

edā ḳıl-: yapmak, yerine getirmek

e. ḳ.-ıp 76b/2

e. ḳ.-maġan 47b/4, 47b/5

e. ḳ.-maḳ 71a/2

edā-yı farż-ı nafaḳa: nafaka zorunluluğunu yerine getirmek

e.-yı f.-ı n. 127b/15

edeb (< Ar. *adab*) terbiye, edep

e. 122b/6, 128b/12, 142a/13, 36a/8, 79b/13, 9b/11, 9b/13

e.+ni 9b/4

edeb-kārlıḳ (< Ar. *adab* + Far. *kār* + Tü.+*lıḳ*) edeblilik

e. 98b/14

edna'l-ĥasb (Ar. *ednā,* harf-i tarif *el, ĥasb)*

soyca düşük ve daha aşağı tabakada olan kişi

e. 101a/5

efʿāl (< Ar. *afʿāl*) işler, ameller

e. 83b/5

e.+ıġa 67a/14

e.+ini 132a/2

efʿāl-i nā-şāyeste: yakışmayan, uygun olmayan ameller

e.-i n.+din 106a/6

Eflātūn özel ad, Aristo'nun hocası, Sokrat'ın talebesi olan meşhur Yunan filozofu

E.+dın 25b/1

Eflātūn-ı zamān: zamanın Eflâtun'u

e.-ı z. 114b/9

efrāh (< Ar. *efrāḥ*) genç kuşlar, yavru kuşlar

e. 167a/6

efrūz (< Far. *afroz*) şule, parıltı

e. 136a/1

efśahu'l-fuśaĥā (Ar. *afśah*, harf-i tarif *el, fuśaĥā*) güzel söz söyleyenlerin en iyisi

e. 2b/15

efsāne (< Far. *afsāna*) masal, efsane

e. 2b/5

e.+ler 3a/11

e.+leri 62b/1

e.+lerni 2b/14

e.+ni 149a/8

efsāne-yi rengįn: boyalı, renkli efsane

e.-yi r. 2b/5

efsūn (< Far. *afsūn*) büyü, sihir

e. 148b/11, 148b/14, 148b/8

efsūn ḳıl-: büyülemek

efsūn ḳ.-sa 118a/2

e.+lar ḳ.-dı 120a/9

e.+lar ḳ.-ıp 120a/13

efsūn-ger (< Far. *afsūn-gar*) büyücü

e. 117b/10, 117b/15, 148b/8

e.+lerni 118b/9

efsūs (< Far. *afsos*) yazık, hayıflanma

e. 169a/12, 90b/11

efsūs ḳıl-: hayıflanmak

e. ḳ.-ıp 91b/5

efzūn (< Far. *afzūn*) fazla, çok, bol, geniş

e.+ıŋdın 35b/8

ėge (< ET *ėdi*) sahip

ė.+mni 77b/11

ė.+si 147b/11, 149a/2**,** 103a/1, 103a/3, 36b/8, 93b/2

ėgeçi (< Mo. *egeçi*) büyük kız kardeş, abla (Lessing 1960: 297a)

ė. 74b/10

ė.+ŋ 86b/1

ė.+si 86b/3, 144a/10

eger (< Far. *agar*) eğer, şayet, ister… ister…

e. 100a/15, 100a/2, 100a/6, 101a/5, 101a/6, 104b/15, 105a/2, 105b/10, 106b/10, 106b/11, 109a/12, 10b/10, 110a/12, 110a/3, 110a/7, 110b/8, 111b/9, 112b/13, 112b/14, 114b/10, 114b/14, 114b/4, 115a/4, 115b/6, 115b/7, 115b/9, 116b/2, 118a/1, 118a/9, 119b/7, 11a/11, 11b/10, 11b/14, 11b/4, 121a/4, 121b/3, 121b/4, 121b/6, 122b/4, 123b/10, 126a/10, 126a/13, 126a/8, 126a/9, 126b/13, 126b/14, 127a/10, 127a/5, 127b/8, 128a/1, 128a/3, 129a/10, 129b/15, 129b/6, 12a/10, 12a/15, 130b/1, 132a/9, 133a/4, 133a/9, 133b/7, 134a/12, 134b/10, 135a/8, 135a/9, 136a/5, 138a/5, 138a/6, 138b/6, 139a/14, 13a/4, 140a/4, 141b/8, 142b/3, 142b/8, 143a/10, 143a/4, 143a/5, 143a/6, 143a/8, 143b/15, 144a/11, 144a/15, 144b/14, 145b/12, 145b/13, 146a/13, 147a/15, 148b/13, 149b/5, 150a/15, 152a/3, 153a/10, 154a/12, 155a/1, 157b/2, 158a/15, 158a/6, 159a/3, 160a/1, 161a/15, 161b/5, 161b/7, 163a/1, 164a/5, 164b/4, 165a/5, 166b/3, 166b/9, 167b/8, 168a/6, 168b/10, 168b/6, 168b/7, 169a/4, 169a/6, 169a/7, 169a/8, 169b/8, 16a/13, 16b/11, 16b/6, 171a/11, 17a/2, 17b/10, 17b/11, 17b/12, 19b/7, 19b/8, 1a/4, 1a/8, 1b/7, 20a/11, 20a/9, 21a/5, 23a/11, 23b/7, 24b/6, 25b/9, 29b/14, 29b/15, 29b/6, 2a/14, 30a/8, 30b/1, 30b/2, 31b/11, 32a/13, 33b/10, 33b/3, 34b/7, 35a/14, 35a/2, 35b/11, 36a/1, 38a/3, 39a/7, 39a/8, 40b/11, 44a/4,

45a/15, 45a/4, 45b/15, 45b/4, 46a/2, 46a/3, 46b/10, 46b/9, 47b/4, 48a/13, 48a/14, 48b/3, 49a/11, 49a/9, 4a/9, 4b/1, 4b/10, 50b/10, 51a/10, 51a/2, 51b/6, 52a/9, 53b/10, 53b/12, 55b/7, 56b/11, 56b/4, 57a/3, 57b/12, 58a/15, 58a/7, 58a/8, 58b/1, 58b/8, 5a/7, 60a/6, 60b/8, 61a/10, 61b/2, 64a/1, 64b/7, 65a/6, 67a/10, 68b/13, 69b/10, 6a/8, 6b/1, 6b/8, 71b/4, 71b/7, 71b/9, 72b/1, 73b/10, 73b/13, 73b/14, 75a/10, 76b/12, 77b/15, 78a/1, 78a/14, 78a/15, 78b/8, 79a/7, 79b/1, 79b/11, 81a/11, 81b/12, 84a/2, 84b/15, 86b/15, 86b/7, 87b/1, 87b/7, 89a/7, 89a/8, 89b/10, 8a/6, 91a/14, 92a/2, 92b/6, 93a/6, 93a/7, 93b/10, 95a/1, 95a/13, 96a/14, 96b/11, 97a/2, 97a/3, 97b/1, 97b/15, 98a/14, 98a/7, 98b/10, 99a/11, 99a/2, 99a/4, 9a/1, 9a/13, 9b/10, 9b/2

egerçi (< Far. *agar* + Tü.+*çi*) gerçi, her ne kadar

e. 114b/6, 127b/7, 147a/14, 155b/11, 1b/13, 31b/12, 53a/5, 62b/15, 67a/2, 75b/11, 79b/12, 97a/1, 62b/14, 67a/6, 69a/9, 7b/11

ėgil- (< ET *egil-*) eğilmek

ė.-gen 154b/1

ėgri (< ET *egri* < *egir-*) eğri

e. 16b/11, 60a/15

ehl (< Ar. *ahl*) sahip, malik, maharetli

e. 16a/1

e.+i 157a/12

e.+iġa 157b/10

e.+isi 109b/13

e.+ni 32a/4

ehl-i Óaḳl: akıl sahibi, akıllılar e.-i Óa. 29a/15

ehl-i beyt: hane halkı, aile e.-i b.+ni 38a/3

ehl-i cin: cin ehli

e.-i c.+niŋ 31b/10

ehl-i dāniş: bilginlerden olan, alim kişi

e.-i d. 143b/10

ehl-i deryā: denizde yaşayan canlılar

e.-i d.+ge 83a/15

ehl-i ĥaşmet: büyüklerden, ileri gelenlerden olan kişi

e.-i ĥ. 157a/6

ehl-i ĥüsn: güzellik sahibi

e. 160b/8

ehl-i kėŋeş: danışma ehli

e.-i k.+ni 73b/8

ehl-i kerem: kerem sahibi, cömert, eli açık

e.-i k.+din 99a/15

ehl-i maÓnį: manâ ehli, sözün gerçek manasından anlayan

e.-i m.+ni 59a/6

ehl-i meclis: meclis ehli

e.-i m. 20a/3

e.+ge 165b/8, 20a/1

ehl-i bįşe: ormanda yaşayanlardan olan, orman ehli

e.-i b.+dağı 63b/1

ehl-i śoĥbet: sohbet ehli

e.-i ś.+ini 44a/5

ehl-i taĥḳįḳ: iyice araştıran, sağlam şekilde inceleyen, dikkatli kişilerden olan

e.-i t. 172a/6, 2b/14

ehl-i tasavvuf: tasavvuf ehli

e.-i t. 10a/12

ehl-i ticāret: ticaret ehli

e.-i t. 84b/8

ehl-i vilāyet: vilayetin sahibi

e.-i v. 16a/15

ehl-i žulm: zulüm sahibi

e.-i ž. 157a/11

ehlį (Ar. *ahl* + nispet eki *-į*) insana alışık, yabânî olmayan (hayvan), evcil

e. 127b/5

Ehremen (< Far. *āhraman, āharman, ahraman, ahriman*) Zerdüştlerin inandıkları kötülük ve karanlık tanrısı, şeytan, dev

e. 12b/14

ejder (< Far. *ajdar*) ejderha, büyük yılan krş. **ejderhā**

e. 169b/7, 170a/10, 170a/9

e.+ni 169b/10, 169b/6, 170a/10, 170a/11, 170a/15, 170b/3, 170b/9

ejder-i āfitāb: güneş ejderi

e.-i ā. 169b/13

ejder-i sehm-nāk: korkunç ejder

e.-i s. 169b/4

ejderhā (< Far. *ajdarhā*) ejderha, büyük yılan krş. **ejder**

e. 148b/15, 149a/3, 169b/14, 170a/1, 170a/2, 170a/3

e.+nı 148b/10, 148b/7, 148b/9

ejderhā-yı zerrįn-çengel: altın çengelli ejderha **mec.** altın tırnaklı ejderha

e.-yı z. 116b/8, 132b/2

ėk- (< ET (MK) *ek-*) ekmek, ekimle/ziraatle uğraşmak

ė.-er ėrdi 154a/1

ė.-gey-sen 46a/9

ė.-geyler 46a/12

ė.-meklik 1b/10

ė.-se 42b/15

ekābir (< Ar. *aḳābir*) rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar, devlet ricali

e. 9b/15, 113b/3, 109a/7

ėken (< ET *erken* < *eken/iken*) iken, idi

ė. 100a/15, 102a/9, 105a/3, 109b/1, 117b/5, 11b/13, 120b/14, 122b/9, 125a/1, 127a/6, 128a/11, 128b/7, 12a/9, 134a/8, 134b/14, 139b/14, 145a/15, 146a/10, 148b/1, 14a/8, 153b/15, 154b/6, 155a/8, 155a/9, 156a/7, 160b/5, 162b/13, 165a/14, 167b/7, 171a/14, 18a/10, 20a/12, 21a/8, 25a/3, 25a/8, 25b/2, 27b/10, 27b/5, 30b/8, 32a/9, 36b/4, 39b/3, 40b/6, 46b/4, 46b/5, 48a/10, 49a/7, 53a/4, 54b/8, 56a/3, 56b/15, 57a/3, 57a/4, 57a/7, 60a/9, 63a/14, 70a/6, 81a/14, 81b/15, 81b/3, 82b/6, 83a/2, 83b/10, 96a/12, 97a/6, 98a/11, 98a/12, 98b/7, 9b/14

ė.+dür 21b/8, 44a/10, 54b/9

ė.+ide 82a/7

ė.+imde 82a/5

ė.+ini 66b/13, 103a/2, 103a/3, 152a/2, 83b/3, 82a/14, 71b/3

ė.+ni 152a/2

ė.+ler 50a/2, 170b/10, 170b/9

ė. mü 94a/14

ėkkele (<*ėki+ele* < *ėki+egü+le*) ikisi birlikte, her ikisi

ė.+miz 86b/7, 87a/14

ė.+si 155a/4, 164a/10, 169b/2, 13b/14, 15a/14, 5b/11

ė.+sidin 156a/7

ė.+sini 155a/12, 126a/11, 141a/10

ėkkevlen (< *ėki+evle(n)*) her ikisi, ikisi birlikte

ė. 53a/2, 76a/11

ėkki (< ET *ėki*) iki

ė. 104a/7, 104b/5, 105a/11, 105a/6, 105a/7, 105a/8, 109b/10, 110a/10, 110b/1, 110b/5, 114a/5, 120b/10, 120b/3, 122b/11, 125b/6, 127a/3, 129b/10, 131a/3, 131a/6, 138b/5, 138b/6, 140a/2, 141a/12, 142b/14, 144b/7, 148a/7, 149b/5, 152b/13, 153a/1, 153a/8, 153b/13, 156a/10, 156a/12, 15b/11, 162b/3, 167b/15, 167b/6, 16a/2, 16a/3, 16b/7, 19a/4, 19b/12, 1b/2, 20a/14, 22b/13, 26b/15, 2a/4, 33b/10, 36b/8, 40b/10, 4b/10, 50a/11, 59b/7, 5a/2, 5b/7, 60b/1, 61a/5, 61b/3, 62a/7, 65b/10, 69a/15, 73b/12, 74b/7, 74b/9, 75a/3, 75a/7, 76a/11, 82b/8, 82b/9, 83a/9, 84a/13, 84a/14, 84a/15, 84b/1, 84b/4, 87a/10, 87b/9, 88b/13, 90a/11, 92a/12, 92b/15, 93a/2, 95a/12, 95a/8, 98b/14, 98b/3, 99a/1, 99a/9, 99b/11

ė.+dür 127a/12

ė.+idin 70a/8

ė.+miz 121a/3, 142b/15

ė.+mizni 146a/7, 155a/6

ė.+si 18b/1, 22b/13

ė.+sini 106a/15, 107a/2, 110b/6, 152b/15

ėkki miŋ iki bin

ė. 71b/11

ėkkinçi (< ET *ėki+nç*) ikinci

ė. 101b/9, 110b/12, 148a/4, 163a/15, 31a/10, 34b/9, 37a/14, 44a/8, 46a/10,

59b/7, 60a/4, 61a/12, 61a/3, 61b/9, 73b/14, 76b/7, 90a/12, 98b/10, 9a/5

ė.+si 76b/8, 77a/4

ėkki yüz iki yüz

ė. 104b/3

ėkkizek ikiz krş. YUyg. *ikkizek* “ikiz”

(YUyg.TS, 174a); *ḳoşkėzek* "ikiz" (UTİL, 774a)

ė. mü 13b/8

eknāf (< Ar. *aknāf*) canipler, nahiyeler, taraf

e.+ġa 113a/10

e.+nı 157a/5

eknāf-ı Ǿālem: âlemin her tarafı

e.-ı Ǿā.+ġa 130b/3

ekŝer (< Ar. *akŝarİya'*nın kısaltılmış şekli *akŝarį*) en çok, daha ziyade

e. 116b/3, 160a/11, 160b/1

ekŝerį (< Ar. *akŝarį*) çok defa, çoğu

e. 44b/3, 67a/8

ėl (I) (< ET *ėl* < AT * *ėl*) memleket, halk

ė. 6b/3, 19a/7, 38a/8, 42a/8, 104a/4, 138b/13, 155a/9, 157a/10, 163a/12, 164a/6

ė.+de 3b/5

ė.+ge 110b/14, 44b/15

ė.+ni 119a/9, 143b/10

ėl (II) (< ET *el*) el, organ adı

ė.+i 163b/14

ė.+idin 107b/13

ė.+ni 49b/5, 85a/14, 153b/10

ėlçi (< ET (Uyg.) *ėlçi*) elçi

ė. 108b/11, 110a/9, 125b/8, 157b/3, 157b/5, 157b/7, 29a/13, 72a/13, 80a/4, 80b/1, 84b/10

ė.+ge 157b/8

ė.+ler 109a/8, 80a/5

ė.+ni 29b/1

ė.+si 22a/4, 91b/9, 98b/2

elbette (< Ar. *al-battan/al-battatan*) mutlak, kesinlikle

e. 106a/4, 119a/10, 120b/13, 121a/4, 162b/11, 163b/13, 23b/9, 2a/3, 54a/4, 68b/11, 6b/5, 71b/12, 74a/12, 81b/15, 81b/6, 84a/1, 89b/9, 92b/5, 93a/6, 93b/11, 94b/10, 97a/10, 99b/15

elem (< Ar. *alam*) ağrı, acı, keder, dert

e. 101a/3, 33b/7

e.+ge 22a/13

ėlet- (< ET *ėlet-* (*ėlt-*?)) iletmek, getirmek, taşımak, ulaştırmak, göndermek

ė.-ey 165a/5

ė.-geyler 42a/13

ė.-iŋler 40a/8, 38a/12, 39a/2

ė.-ip 39b/8, 100a/5, 105a/15, 145b/13

ė.-seler 34a/12, 34b/15

ė.-sünler 37a/14, 39a/5

ė.-ti 158b/15, 159b/6, 37b/12

ė.-tiler 154a/4, 165b/15

elfāž (< Ar. *alfāz*) kelimeler, sözler

elfāž-ı ǾArabiyye: Arapça sözler

e.-ı ǾA. 3a/5

elfāž-ı Hindū: Hintçe sözler

e.-ı H.+nı 1b/2

el-ġaraż (< Ar. harf-i tarif *el-* + Ar. *ġaraż*) maksadım şu ki, şunu demek isterim ki, sözün kısası

e. 27b/15, 27b/8, 68a/14

el-ĥāl (< Ar. harf-i tarif *el-* + Ar. *ĥāl*) şimdi, şimdiki halde, hâlâ, henüz

e. 118a/13, 123a/4, 59a/3, 68b/8, 69b/5, 80a/15, 83b/8, 91a/13, 99a/10, 99b/6

elĥamdülillāh (< Ar. *al-ĥamdü li'llāh*) Hamd Allah'a aittir, Allah'a hamd olsun

e. 144b/10, 146a/7, 152b/6, 166a/9, 27b/4, 30a/13, 73a/8, 90b/1

ėl(i)g (< ET (Uyg.) *elig/ėlig (?)*) el (EDPT, 140b)

ė. 37b/12

ė.+de 170a/14

ė.+din 149b/5

ė.+i 40b/4

ė.+ide 15b/13, 163a/1, 86b/15, 159b/5

ė.+idin 110a/14, 1a/5, 1a/9, 1b/10, 38a/1, 167b/4, 120a/7

ė.+ige 166a/2, 38b/4, 168a/7

ė.+imde 167b/1

ė.+imdin 160a/8

ė.+indedür 36b/10

ė.+iŋdin 111a/11

ė.+lerim 52b/9

ė.+lerini 10a/2

ė.+ni 34b/2, 37b/15

ėllig (< ET *ellig*) elli sayısı

èllig bir elli bir

è. b. 162a/7

èllig birinçi (< *ellig bir*+*inçi*) elli birinci

è. b. 161b/15

èllig èkki elli iki

è. è. 1b/15, 2b/4, 2b/6

èllig èkkinçi (< *ellig èki*+*inçi*) elli ikinci

è. è. 167a/2

èlliginçi (< *ellig*+*inçi*) ellinci

è. 156b/9

elịm (< Ar. *alịm*) acıklı, elem verici

e. 79b/12

el-ḳıśśa (< Ar. harf-i tarif *el*-ve Ar. *ḳıśśa*^{t}) sözün kısası, hasılı, özetle

e. 101b/11, 102a/3, 105a/8, 107b/6, 109b/14, 10b/4, 115b/10, 121b/14, 130b/3, 143b/7, 145a/6, 15a/1, 5a/10, 62b/12, 63a/15, 65b/6, 71a/1, 71a/6, 71b/1, 74a/10, 76a/8, 79a/3, 94b/7

emānet (< Ar. *amāna*^{t}) emanet, güvenilen kimseye bırakılan şey

e. 113a/9, 74b/11, 74b/12, 96a/9

e.+dür 159a/3

e.+e 103b/10

e.+ge 113a/12

e.+imni 113b/1

e.+leriŋni 144b/11

e.+lerni 144b/8

e.+ni 116a/14, 51b/6

emānet-dār (< Ar. *amāna*^{t} + Far. *dār*) kendisine emanet edilen, emanetçi

e.+ġa 116a/14, 144b/8

emāre (< Ar. *amāra*^{t}) âlâmet, nişan, eser, ipucu

emāre-i tereddüd: kararsızlık emaresi, âlâmeti

e.-i t. 160b/2

emāret (< Ar. *amāra*^{t}) belirti, ipucu, iz, alâmet

e.+idin 154b/8

èmçeklik (< ET (MK) *em-* <**em-ig*+*çek*+*lik*) memelik

è. 130a/14

èmdi (< ET *amtı* <AT * *am*+*tı*) şimdi

è. 100b/11, 102b/10, 103a/7, 104b/2, 106a/10, 112b/4, 113b/8, 114a/3, 115a/15, 115b/3, 119a/11, 122b/13, 123a/11, 123a/6, 123a/8, 126a/11, 127a/12, 127a/8, 128b/10, 12a/4, 12a/6, 12b/1, 12b/9, 138b/12, 138b/5, 139a/1, 143a/14, 144b/11, 146a/3, 150a/2, 152b/9, 155a/2, 156b/3, 156b/5, 168a/7, 24a/14, 24a/15, 27b/13, 27b/8, 28a/1, 30a/6, 32a/10, 38b/15, 40a/2, 41a/5, 43a/4, 53b/14, 61a/9, 61b/6, 72b/13, 73a/14, 75a/1, 77a/7, 79a/14, 85b/2, 90b/7, 91a/2, 91a/6, 91a/8, 91b/8, 93b/14

emgek (< ET *emge-k*) zahmet, eziyet, emek

e. 26a/12

emịn (< Ar. *amịn*) emin, güvenilir

e. 101b/6

emịnlik (< Ar. *amịn* + Tü.+*lik*) eminlik, güvenilirlik

e. 130a/11

emịr (< Ar. *amịr*) emir, bey, yönetici

e. 138b/10, 138b/12, 138b/14, 138b/8, 139a/1, 139a/5, 160a/9, 84b/1

e.+ġa 80a/3

e.+ni 138b/10, 138b/8, 59b/3, 80a/2

emịr-i Kābil: Kâbil emiri

e.-i K. 138b/8, 138a/10

e.-i K.+ġa 138b/7

emịrị (< Ar. *amịr* + Far. *ị*) bir emir

e. 80a/1

Emịr-i Ŝānị özel ad

E. 141b/9

emịr-zāde (< Ar. *amịr* + Far. *zāda*) bey oğlu, yönetici çocuğu

e. 17b/3, 20a/1, 20a/11, 20a/15, 20a/3, 20a/4, 20a/6, 20b/1, 21a/11, 21a/9, 21b/10, 21b/4, 21b/7, 22a/3

e.+ge 19b/10

e.+ni 19b/11, 20a/5, 21b/1, 21b/13

e.+niŋ 21b/9, 47b/6

emlaĥu'ş-şuÓarā (Ar. *melāḥa**t*** "güzel ve hoş olmak"tan *emlaḥ, harfi* tarif *el ve şâirin çoğulu olan şuarâ*) şâirlerin en güzeli, en iyisi

e. 2b/15

emniyet (< Ar. *amniyya*^{t}) eminlik, korkusuzluk

e. 166b/9

e.+ler 158b/4

emr (< Ar. *amr*) iş buyurma, buyruk, emir

e. 45b/15, 46a/9

e.+i 112a/9, 50b/8, 56b/10

e.+ini 76a/9

emr ḳıl-: buyurmak, emretmek

e. ḳ.-dı 72a/7

emr-i Óālį: padişah tarafından verilen emir

e.-i Óā.+leri 154a/11

emr-i fermān: fermanın gereği, fermanda buyurulan emir

e.-i f.+ı 7b/12

e.-i f.+ıdın 99a/3

e.-i f.+ını 77b/11

emr-i saÓb: zor, çetin emir

e.-i s. 161b/8

emr-i şerįf: şerefli emir

e.-i ş.+ge 52b/5

emtiÓa (< Ar. *amtiÓa*^{t}) satılacak şeyler, mallar

e. 82a/13

emür emįr (< Ar. *amįr*) emir, bey, yönetici krş.

e.+lerġa 92a/11

emvāl (< Ar. *amvāl*) mallar, mülkler, eşyalar

e.+ı 121b/9

e.+ıŋnı 139b/9

e.+ini 92a/9

e.+iŋni 47a/6

enbūr (< Far. *anbūr*) eşya ve erzak koymaya yarayan depo, binanın bir bölümü

e.+dın 40b/15, 41a/1, 41a/2

encām (< Far. *ancām*) son, nihayet

e. 162a/8, 61a/6, 90a/6

encām ḳıl-: son vermek, nihayete erdirmek

e. ḳ.-dı 63b/15

endāzlıḳ (< Far. *andāz* + Tü.+*lıḳ*) atmalık, atış

e.+da 109a/14

endek (< Far. *andak*) az, azıcık

e. 101a/11, 108a/9, 119a/3, 124a/10, 132b/8, 146a/9, 151a/11, 152a/7, 160a/7,169a/13, 169a/14, 25a/8, 25b/6, 31a/9, 52a/8, 59a/1, 60a/10, 60a/11, 60a/14, 79a/15, 98a/4

endįşe (< Far. *andēşa*) endişe, merak, düşünce, fikir

e. 103b/5, 114a/4, 163a/2, 168b/3, 58b/4

e.+de 114b/1

e.+din 50a/15

e.+ge 101a/3, 102a/8, 122a/10, 136a/5, 22a/11, 22a/12, 51b/8, 78a/14, 90b/9

e.+ni 32a/11, 32a/14, 6b/6, 9b/1

e.+ŋ 138a/5, 138a/6

e.+si 54b/9

endįşe ḳıl-: merak etmek, kaygılanmak

e. ḳ.-adur-men 46a/6

e. ḳ.-dı 136a/9, 168b/6, 46b/2, 55b/7, 8b/11, 97a/13, 12a/10

e. ḳ.-ġıl 91b/8

e. ḳ.-ıp 103b/8, 113a/11, 28b/4, 2a/14, 57a/10, 74b/8, 97a/3

e. ḳ.-ıp-sen 6b/5

e. ḳ.-madı 102a/1

e. ḳ.-madıŋ 149b/13

e. ḳ.-maġıl 9a/1

e. ḳ.-maḳ 29a/4

e. ḳ.-sam 117a/1

endįşe-yi fāsid: kötü endişe, merak

e.-yi f. 137a/6

e.-yi f.+ni 136b/4

endįşe-yi nā-muvāfıḳ: uygun olmayan endişe, merak

e.-yi n. 6a/12

endįşe-mend (< Far. *andēşa-mand*) endişeli

endįşe-mend bol-: endişeli olmak

e. b.-ġay 102a/2

e. b.-up 168a/7

endįşe-mend ḳıl-: endişelenmek

e. ḳ.-ıpdur 54b/9

e. ḳ.-maġay 33b/1

endįşelik (< Far. *andēşa* + Tü.+*lik*) endişeli, kaygılı

e. 57b/12

endūh (< Far. *andūh*) gam, keder, sıkıntı

e. 101b/4, 84b/12

e.+ı 156a/10, 156a/11, 156a/13

e.+nı 156a/12

endūh-ı Óışḳ: aşk sıkıntısı

e.-ı Óı.+dın 75b/2

ėnege (< ana-ke) süt ninesi, süt annesi, dâye (Seng., 51v.7; Abuşka, *ėnege* s. 935)

ė. 169a/12

ė.+dür 171b/1

ė.+ni 171a/12, 171a/13

ė.+si 169a/11, 169a/14, 171a/11, 168b/13

enfās (< Ar. *anfās*) nefesler

e.+ını 157a/2

engüşter (< Far. *anguştar*) yüzük

e.+i 72a/1

e.+imni 72a/5

e.+ini 72a/7

e.+ni 72a/10, 72a/11, 72a/2

enįs (< Ar. *anis*) dost, sevgili, arkadaş

e. 165a/9, 106a/15

enįs-i māh: ayın dostu, sevgilisi

e.-i m. 79b/8

envāÓ (< Ar. *anvāÓ*) neviler, türler, çeşitler

e. 162a/1

envāÓ-ı cevāhirāt: cevahirlerin türleri

e.-ı c. 13a/1

envāÓ-ı tecrübe: tecrübe çeşitleri

e.-ı t.+ler 55a/5

envāÓ-ı Óulūm: ilim türleri

e.-ı Óu. 33b/8, 80a/4, 42b/11, 42b/6

ėr (< ET *er*) er, erkek, insan

ė. 108a/2, 111b/11, 122a/9, 123b/11, 124b/9, 146b/10, 155b/10, 155b/11, 156a/1, 156a/2, 168a/12, 17b/15, 18a/1, 18a/3, 40a/1, 67a/7, 81b/14, 83b/3, 88a/7, 88b/13

ė.+ge 81b/14

ė.+i 36b/12, 38b/8, 41a/9, 42a/2, 42a/7

ė.+idin 157b/15, 171b/6

ė.+im 39b/13

ė.+imdin 159b/12, 161a/2

ė.+imni 39b/12

ė.+ini 37b/14, 37b/15, 37b/7, 38b/3, 38b/7, 41a/10, 71a/7, 88b/7

ė.+iŋ 167a/10, 171b/7, 38b/13, 41a/9

ė.+iŋge 38b/12

ė.+ni 155b/14, 89a/9

ė.+niŋ 2a/5, 41a/6

ėr- (< ET *ėr*-) imek, olmak, var olmak

ė.-di 101a/15, 101b/1, 101b/4, 101b/5, 103a/3, 103b/10, 104a/10, 104a/8, 104b/2, 106a/14, 107a/2, 107b/1, 108a/6, 109a/10, 109a/6, 109a/7, 10b/13, 110a/10, 112a/1, 114a/13, 114b/1, 114b/9, 115b/11, 115b/15, 121b/9, 122a/6, 123a/14, 124a/10, 124a/6, 129a/13, 129a/14, 129a/15, 129b/3, 12a/2, 12a/3, 12a/8, 130a/14, 130a/6, 130b/6, 130b/7, 131a/9, 132a/13, 132b/4, 133a/13, 136a/8, 136a/9, 136b/5, 137b/8, 139b/2, 141b/11, 141b/12, 144b/12, 145b/7, 145b/9, 148b/14, 149b/8, 149b/9, 153b/13, 154b/11, 155a/2, 157a/3, 158b/12, 158b/14, 158b/15, 159b/13, 159b/8, 160a/1, 160a/12, 160a/13, 161a/4, 162b/1, 162b/5, 162b/8, 163b/12, 166a/8, 166b/8, 167a/12, 167b/11, 167b/7, 169a/12, 169a/7, 16a/11, 16a/3, 16b/13, 171a/9, 171b/13, 171b/9, 17a/3, 17b/10, 17b/5, 18a/12, 18a/14, 18b/11, 18b/15, 19b/11, 1a/10, 1b/1, 20b/2, 21a/9, 22b/11, 22b/3, 22b/4, 22b/9, 23a/15, 23b/10, 25a/5, 27b/11, 27b/5, 28a/2, 28b/14, 28b/15, 29a/2, 29b/8, 2b/3, 30b/10, 31a/3, 33b/14, 33b/15, 33b/4, 33b/5, 33b/8, 34b/15, 35a/1, 35a/2, 35b/12, 36a/13, 36a/14, 36a/4, 36a/9, 36b/12, 36b/7, 37a/6, 37b/5, 37b/6, 38b/1, 38b/10, 38b/2, 38b/5, 39a/11, 39b/13, 3a/6, 3a/9, 40a/15, 40b/1, 40b/5, 40b/6, 41a/6, 41b/12, 41b/13, 41b/15, 42a/4, 43a/6, 43b/15, 44a/15, 44a/2, 45a/7, 46a/14, 46a/8, 47b/7, 48a/6, 48b/11, 48b/12, 49a/1, 49a/3, 4a/11, 4b/10, 50a/13, 50b/13, 50b/14, 51a/8, 55a/10, 55a/7, 55b/12, 56a/15, 56a/4, 56a/6, 56a/7, 56b/12, 58a/10, 58a/12, 59a/15, 5b/13, 60b/12, 60b/13, 62b/7, 62b/8, 65a/14, 65a/15, 65b/8, 65b/9, 66a/14, 67b/2, 6b/1, 6b/11, 6b/12, 70b/15, 71b/7, 73a/12, 73b/6, 74b/5, 76b/8, 78a/3, 80a/14, 80a/4, 80b/10, 80b/8, 84b/10,

85a/10, 85b/10, 88a/12, 89a/7, 90a/1, 92a/13, 92a/8, 94a/15, 94b/1, 95b/6, 95b/8, 95b/9, 97b/15, 99a/1

ė.-diler 13b/14, 141b/2, 153a/10, 153b/14, 26b/1, 65b/3, 87b/10, 88b/14, 89b/6, 95b/2

ė.-dim 100a/10, 103b/14, 10b/6, 111b/13, 115a/14, 115b/2, 115b/5, 117b/15, 123a/6, 127b/15, 161a/6, 165b/10, 169b/8, 70b/8, 73a/2, 73a/4, 73a/6, 74b/10, 80a/14, 8a/14

ė.-diŋ 41b/1

ė.-diŋizler 168b/1, 27b/4

ė.-dük 129b/12, 15b/2, 87a/14, 20a/3

ė.-ġıl 156b/4

ė.-medi 90b/13

ė.-mekdin 12a/14

ė.-mes 143b/9, 146a/1, 153b/9, 158b/5, 159b/10, 166b/2, 170a/8, 36a/2, 70a/2, 95a/3, 8b/10, 99a/15, 41b/9

ė.-mes ėrdi 152b/5, 70b/14

ė.-mes mü 21b/13, 81b/1

ė.-mesdür 144a/7

ė.-se 11a/8, 142b/11, 142b/14, 143b/6, 148b/15, 150b/12, 154a/3, 159a/4, 163a/15, 163b/5, 164b/12, 165a/10, 165a/12, 18b/10, 21a/5, 22a/4, 26b/7, 28a/11, 32a/5, 33b/6, 34b/15, 44a/9, 51b/14, 53b/13, 55b/10, 59a/12, 63b/13, 68a/11, 68a/9, 69b/12, 70b/13, 71a/10, 72b/7, 77a/12, 7b/7

ė.-seniz 123b/10

ė.-seŋ 95a/14

ė.-ür 100b/13, 103a/11, 108b/10, 116b/6, 121a/7, 125b/15, 136a/15, 136a/5, 138a/10, 13b/13, 143b/10, 146a/2, 147a/3, 149a/11, 14b/3, 150a/7, 150a/8, 153a/15, 161b/14, 167a/1, 29b/2, 32b/13, 32b/6, 38a/7, 3b/5, 41b/3, 43a/9, 43b/7, 46a/7, 47a/11, 50b/3, 59b/3, 62a/2, 64b/3, 70a/9, 76a/7, 84a/5, 89b/1, 91b/11, 93b/10, 94a/3, 59a/3

ė.-ür mü 48b/7

ė.-ür-sen 138a/4, 29b/2

erbāb (< Ar. *arbāb*) **1.** ehil, muktedir

erbāb-ı Óışḳ: aşk ehli

e.-ı Óı. 32b/7

erbāb-ı saÓādet: mutluluk ehli

e.-ı s. 114b/7

erbāb-ı źevḳ: zevk ehli

e.-ı ź.+idin 2b/10

2. sahipler, beyler

erbāb-ı dāniş: bilgi sahipleri

e.-ı d. 172a/6, 2b/14

erbāb-ı külāh: külah, başlık sahipleri

e.-ı k. 114a/15

ercümend (< Far. *arcmand*) saygıdeğer, saygın, değerli

e.+lerdin 138a/5

ėren (< ET *eren*) eren, yiğit, erkek, insan

ė.+lerni 87b/10, 118b/1, 155b/14

ėrenlik (< *er*+*en*+*lik*) erenlik, yiğitlik, erkeklik

ė. 70b/4

ė.+ige 12a/13

ė.+ni 30b/5

erġanūn (< Far. *arġanūn*) bir çalgı, org

e.+dur 57b/14

ėrgeş- peşinden gitmek, takılmak krş. YUyg. *ergeş-* (YUyg.TS, 114b); *egeş-* (UTİL, 90a)

ė.-ip 93b/7

erġıvānį (< Far. *arġavānį*) erguvan renginde olan krş. **erġuvānį**

e. 53b/3

erġuvānį (< Far. *arġavānį*) erguvan renginde olan krş. **erġıvānį**

e. 158a/7

e.+ġa 10a/6

erkān (< Ar. *arkān*) reisler, ileri gelenler

erkān-ı devlet: devletin ileri gelenleri

e.-ı d. 123b/15, 12b/4, 145b/5

e.-ı d.+ge 157a/6 e.-ı d.+i 27b/9, 71b/14, 71b/15, 72a/2, 51a/30

e.-ı d.+iġa 72a/2

e.-ı d.+leri 46a/2

e.-ı d.+ni 50b/15, 58b/5

erkān-ı memleket: memleketin ileri gelenleri

e.-ı m.+ni 138a/1, 51a/11

ėrkek (< ET *erkek*) erkek

ė.+imni 33a/4

ė.+lerni 88b/3

ėrt- (< ET *ert-*) geçmek (EDPT, 202a)

ė.-ip 123a/5

ėrte (< ET (Uyg.) *ėrte* "yarın, sabahın erken vakti"+ Tü.+*lik*) yarın, sabah

ė. 105a/5, 105a/6, 109b/1, 117a/15, 126b/1, 148b/1, 20b/7, 34a/11, 36b/4, 41a/13, 42b/6, 71b/1, 85a/9

ė.+geçe 109b/1

ė.+si 104b/1, 111b/12, 15a/12, 64b/11

ėrtegi (<*ėrte*+*gi)* evvelki, önceki

ė. 159a/10

ėrtelik (<*ėrte*+*lik*) sabah, yarın

ė.+de 169b/13, 85a/8, 30a/14

ė.+ge 107b/5

ėrteraḳ (<*ėrte*+*raḳ*) daha sonra, ertesi

ė. 41a/3

ervāĥ (< Ar. *arvāĥ*) ruhlar, canlar

ervāĥ-ı şühedā: şehitlerin canları, ruhları

e.-ı ş.+dın 7b/14

e.-ı ş.+ġa 8b/8

e.-ı ş.+lar 8b/10, 8b/8

erzān (< Ar. *arzān*) lâyık, uygun

e. 158b/10

erzimes önemsiz, değersiz krş. YUyg. erzimes (YUyg.TS, 116a)

e. 82b/9

esbāb (< Ar. *asbāb*) elbiseler

e. 150a/10, 47a/6

e.+ı 168a/6

e.+ıdur 144a/12

e.+ını 110a/10, 140a/9

esbāb-ı fısḳ: fısk, kötülük elbisesi

e.-ı f. 128a/11

esbāb-ı ḫāne: ev eşyaları

e.-ı ḫ. 128a/7

e.-ı ḫ.+ni 88a/1, 168a/4

esbāb-ı saltanat: saltanat elbisesi

e.-ı s.+ı 115b/10

ėsengi (< ET (Uyg.) *esengü*) güvenlik, selametlik

ė. 11b/10

eŝer (< Ar. *aŝar*) eser, iz, nişan

e. 116b/12, 120b/8

e.+i 119a/12, 94b/6, 95b/14

eŝer ḳıl-: duyurmak, etkilemek

e. ḳ.-dı 42b/9, 63a/1

eŝer-i śubĥ: sabah eseri, sabah izi

e.-i ś. 66b/10

esįr (< Ar. *asįr*) esir, tutsak, köle

e. 63a/7

e.+dür 63a/8

esįr bol-: esir olmak

e. b.-ġan 104a/4

esįr ḳıl-: esir etmek

e. ḳ.-dı 65a/6

e. ḳ.-ıp 112b/7

e. ḳ.-ur 99b/9

esįr-i bį-śabr: sabırsız köle

e.-i b. 43b/2

esįr-i māh: ayın kölesi

e.-i m. 62a/3

eŝnā (< Ar. *aŝnāǿ*) ara, aralık, vakit

e.+da 104b/10, 164a/4, 71b/8, 82b/8, 16a/2

eŝnā-yı dil: gönül vakti

e.-yı d. 155a/14

esrār (< Ar. *asrār*) sırlar, aklın eremeyeceği işler

e.+dın 73a/8

e.+ġa 50a/11

e.+ı 34a/9

e.+ımġa 35a/12

ėşek (< ET *eşgek*) eşek

ė. 102b/10, 102b/12, 103a/2, 103a/3, 122a/8, 126a/1, 146b/4

ė.+ge 102b/9, 105b/5

ė.+ige 102b/4, 102b/5

ė.+ni 102b/14, 102b/15, 102b/6, 102b/8, 146b/6

ėşik (< ET (MK) *ėşik*) eşik, kapı

ė. 5b/6

ė.+de 98a/1

ė.+din 150b/7

ė.+ge 117b/7, 36b/3, 98a/4, 36b/6, 5b/7

ė.+ide 169a/14

ė.+idin 60b/14

ė.+ige 27b/14, 97b/7

ė.+imdin 99a/11

ė.+imni 85b/13

ė.+ini 106b/8, 5b/5

ė.+iŋe 117b/10

ė.+leri 34a/9, 60b/15

ė.+lerni 164a/12

ė.+ni 157b/10, 2a/10

ėşit- (< ET *ėşid*-) işitmek

ė. 130a/3, 149a/6

ė.-gen 99b/13, 28b/11

ė.-gen ė-mes 27b/15, 31a/8

ė.-gen mü-sen 87a/12

ė.-geni 101b/1, 2b/3

ė.-genimiz 124a/9

ė.-genini 7a/10

ė.-geniŋ 45a/2

ė.-gil 131a/8, 141a/7, 160b/11, 164a/1, 64b/5, 99a/5

ė.-güçi 3a/11

ė.-güçiġa 172a/8, 1b/9, 58a/4

ė.-güçiniŋ 1b/6

ė.-ip 100a/15, 102a/15, 102a/7, 103b/15, 104a/5, 105a/9, 107a/11, 109b/8, 110b/4, 115b/8, 116a/10, 118a/10, 122b/15, 122b/2, 130a/4, 131a/7, 137a/14, 141a/2, 142b/7, 151a/3, 161a/8, 29b/9, 50a/8, 59b/8, 60b/4, 60b/6, 67b/5, 78b/6, 80b/3, 83a/6, 96b/11, 96b/12, 97a/12, 97b/13, 98a/10, 99a/6

ė.-ip ėrdi 158b/12, 31b/3, 83b/8

ė.-ip-men 75b/2, 80a/11

ė.-ipdür-men 171a/7, 59b/11, 5a/3

ė.-maḳ 39a/7

ė.-maḳnı 149a/2

ė.-mediler 23b/11

ė.-medim 99a/14

ė.-mediŋ mü 130a/13, 138b/15, 59b/15, 70b/5, 74a/5, 77b/7, 99a/15

ė.-medüŋ mü 18a/4

ė.-megen 37a/9

ė.-megendür 124a/3

ė.-mek kerek 147a/15

ė.-meklik 127b/7, 130b/12

ė.-mes 141b/11, 7a/3

ė.-mese 147a/15, 149a/1

ė.-meseŋ 73b/13

ė.-seler 172a/8

ė.-seŋ 129a/11, 132a/9

ė.-ti 114b/1, 120a/9, 135b/4, 143b/14, 150a/5, 152a/5, 159a/6, 159b/3, 160a/2, 160b/7, 162b/15, 163a/15, 163a/8, 163b/10, 165a/10, 168b/3, 169a/1, 170b/13, 171a/3, 25a/14, 25a/3, 29b/8, 2a/10, 32a/5, 35a/9, 36a/1, 37a/10, 51a/14, 53b/13, 65b/10, 65b/11, 67b/15, 70a/5, 75a/4, 7a/10, 83b/7, 86a/13, 88b/12, 8a/4, 90b/9, 97a/8, 99b/10

ė.-tim 139a/14, 170a/3

ė.-tiŋ 16b/12

ė.-ür 150a/6

ė.-ür ėrdim 164a/10

ėşitil- (< *ėşid-il-*) işitilmek

ė.-di 132a/12, 71b/5

ė.-ip 80a/12

eşḳıyā (< Ar. *aşḳıyā*) eşkıya, dağ hırsızları, haydutlar

e. 76b/6

eşk (< Far. *aşk*) göz yaşı

eşk-i munçaḳ: boncuk gibi gözyaşı

e.-i m. 101a/6

eşk-i mühre: cam boncuk gibi göz yaşı

e.-i m.+sini 147a/8

eşkāl (< Ar. *aşkāl*) biçimler, şekiller

e.+ini 55b/12

eşrāf (< Ar. *aşrāf*) ileri gelenler

e.+ını 9b/15

e.+lardın 109a/7

e.+larġa 113b/3

eşref (< Ar. aşraf) en şerefli, çok şerefli

eşref-i eşrāf: çok şerefli ileri gelenler, büyükler

e.-ı e. 98b/7

eşyā (< Ar. *aşyāǿ*) nesneler, mevcut olan şeyler

e.+larnı 144b/5

e.+nı 24b/15, 54a/2

ėt- (< ET *ėt-* < AT **ētˉ-*) etmek, yapmak, düzenlemek, düzene sokmak

ė.! 150b/4

ė.-di 9a/12

ė.-eli 10a/3

ė.-er 136b/9, 137b/15, 51a/7

ė.-erde 65a/7

ė.-gey 67a/1

ė.-güçi 149a/3

ė.-ip 113b/3, 170b/12, 38b/2, 109b/8

ė.-ḳan 13b/12

ė.-maḳdın 21a/6

ė.-meġıl 103a/8

ė.-meklik 1b/10

ė.-mese 110a/4

ė.-se 160b/11, 16b/9, 32a/4, 90a/7

ė.-ti 147b/11, 28b/7, 3b/4, 60a/2

ė.-tiler 149a/5

ėtek (< ET (MK) *etek*) etek

ė. 36b/4

ė.+ide 15b/13, 15b/15

ė.+im 20a/9

ė.+ini 115b/6, 126a/11, 162a/9, 25b/15, 165a/10

ė.+üŋni 160a/15

ėtrāf (< Ar. *atrāf*) taraflar, yanlar

e. 124a/7, 130b/2, 155b/1, 113a/10, 157a/5

e.+ımda 67b/8

ėtrāf-ı Óālem: âlemin etrafı, her tarafı

e.-ı Óā.+ġa 119b/13

e.+ni 117a/11

ėtrāf-ı dünyā: dünyenın etrafı, her tarafı

e.-ı d.+nı 157a/4

evḳāt (< Ar. *avḳāt*) vakitler, zamanlar

e. 160a/11, 160b/1, 1a/4, 67b/1

e.+ı 102b/7

e.+larıŋ 150a/4

e.+nı 167b/14

evḳāt ḳıl-: vakit, zaman ayırmak

e. ḳ.-sun 93b/3

evlā (< Ar. *avlā*) daha uygun, daha lâyık, daha iyi

e. 101b/6, 155b/12

e.+dur 37b/3

evlād (< Ar. *avlād*) çocuklar, evlat, nesil

e.+dın 90b/12

e.+ıdın 90b/13, 94b/13, 99a/11

e.+ıŋ 118a/9

evlād-ı şeġāl: çakal yavruları, çakal çocukları

e.-ı ş. 102a/8

evliyā (< Ar. *avliyāǿ*) evliya, veliler

e. 117b/9

evrül- (< ET (Uyg.) *evril-* < *evir-il-*) çevrilmek, dönmek, yüz döndürmek

ė.-üp 128b/2

evvalḳı (< Ar. *avval+ḳı*) evvelki, önceki krş. **evvelġı, evvelki, evvelgān**

e. 148a/2, 148a/4

evvel (< Ar. *avval*) önce, eski, evvel

e. 102b/1, 117b/8, 145a/13, 4b/15, 66a/3, 73b/12, 76b/6, 79b/9, 95b/12

e.+din 12a/8, 159b/14

e.+idin 112b/2

evvelā (< Ar. *avvalā*) ilk olarak, ilk önce, her şeyden önce

e. 116a/3, 60a/3, 89b/11, 138b/6

evvelen (< Ar. *avvalan*) her şeyden önce, ilk önce

e. 35a/12

evvelgān (< Ar. *avvalgān*) evvelki, önceki krş. **evvalḳı, evvelġı, evvelki**

e. 18a/5

evvelġı (< Ar. *avval+ġı*) evvelki, önceki krş.

evvalḳı, evvelki, evvelgān

e. 101b/9, 102b/3, 104b/9, 157b/15, 34b/12, 77a/3

evvelki (< Ar. *avval+ki*) evvelki, önceki krş. **evvalḳı, evvelġı, evvelgān**

e. 26b/7, 61a/11

ey ey, hitap ünlemi

e. 100a/10, 100a/15, 100a/4, 100b/3, 100b/4, 100b/9, 101a/2, 101a/3, 101a/4, 102b/10, 102b/12, 102b/2, 103a/6, 103b/1, 103b/10, 103b/11, 103b/3, 104b/15, 104b/2, 106a/9, 106b/12, 106b/4, 106b/9, 107b/1, 107b/3, 107b/8, 108a/3, 108a/9, 108b/14, 108b/6, 109a/1, 109b/4, 110a/2, 110b/3, 110b/7, 110b/9, 111a/5, 111a/9, 111b/7, 112a/10, 165b/7, 113b/5, 113b/7, 114a/1, 115a/6, 116b/1, 116b/12, 117b/10, 117b/11, 117b/15, 117b/8, 117b/9, 118a/11, 118b/13, 119a/1, 119a/10, 119b/2, 11b/12, 11b/3, 11b/9, 121a/1, 121a/12, 121a/13, 121b/3, 122a/12, 122a/13, 122a/15, 123b/3, 123b/6, 123b/8, 124a/11, 124b/13, 124b/15, 125a/13, 125a/6, 125b/10, 125b/6, 126a/12, 126a/5, 126a/9, 126b/3, 126b/8, 127b/4, 128a/15, 128b/14, 129a/8, 129a/9, 129b/4, 129b/9, 12a/11, 12a/13, 12a/15, 12a/2, 12b/7, 130a/12, 130a/2, 130a/5, 130a/8, 130b/11, 131b/15, 131b/3, 131b/5, 131b/8, 131b/9, 132a/5, 132a/9, 132b/4, 132b/5, 132b/9, 133a/3, 133a/5, 133a/7, 134a/7, 134b/2, 135a/10, 135a/11, 135a/14, 135b/8, 135b/9, 136a/1, 137a/9, 137b/4, 138a/15, 138a/5, 138b/14, 138b/3, 139a/1, 139a/13, 139a/7, 13a/2, 13a/3, 13a/8, 140a/14, 142a/7, 143b/13, 144a/14, 144b/12, 144b/9, 145a/6, 145a/9, 145b/10, 146b/12, 147a/14, 147a/9, 147b/12, 149b/1, 150a/14, 150a/5, 150a/9, 150b/13, 150b/14, 150b/8, 151a/1, 151a/12, 151a/9, 151b/15, 151b/6, 152a/15, 153a/9, 153b/6, 154a/10, 154a/12, 154a/5, 154b/14, 155a/1, 155a/5, 155b/3, 156a/5, 156a/9, 156b/12, 156b/14, 156b/3, 157a/15, 157b/1, 158b/5, 159a/11, 159b/7, 15a/13, 15b/1, 15b/6, 160a/10, 160a/13, 160a/14, 160a/6, 160b/1, 160b/15, 160b/3, 160b/7, 161a/11, 161a/13, 161a/9, 161b/6, 161b/7, 162a/10, 162a/11, 162a/5, 163a/3, 163a/7, 163b/15, 163b/7, 164a/1, 164a/12, 164a/14, 164a/5, 164b/3, 165a/13, 165a/4, 165a/7, 166a/11, 166a/6, 166a/7, 166b/7, 167a/5, 167a/7, 167b/1, 167b/14, 167b/8, 168a/9, 169b/11, 169b/15, 169b/9, 16a/11, 16a/9, 16b/12, 16b/3, 16b/6, 16b/8, 170a/1, 170a/15, 170b/14, 170b/4, 170b/7, 170b/8, 171a/13, 171a/15, 171a/9, 171b/12, 171b/5, 171b/6, 17a/15, 17a/9, 17b/12, 18a/2, 18b/2, 18b/3, 18b/7, 19a/5, 19b/4, 20b/13, 20b/6, 20b/9, 21a/3, 21b/1, 21b/10, 22a/1, 22a/10, 22b/7, 23b/7, 24a/1, 24a/15, 24a/4, 24b/6, 25a/15, 25a/5, 25b/7, 26a/6, 26a/9, 27a/4, 28a/10, 28b/5, 29a/10, 29a/3, 29a/5, 29b/11, 29b/2, 29b/5, 2a/3, 2a/7, 30a/11, 30a/15, 30a/5, 30a/6, 32a/11, 32a/8, 32b/7, 33a/10, 33a/13, 33a/3, 33a/4, 33a/8, 34a/11, 34b/12, 34b/3, 35a/2, 35a/5, 35b/2, 35b/5, 36a/5, 36a/8, 36b/10, 36b/14, 37a/4, 38a/1, 38a/13, 38b/15, 38b/8, 39b/10, 39b/11, 39b/4, 39b/9, 3b/4, 40a/2, 40a/4, 40b/13, 41a/14, 41a/7, 42a/14, 43a/1, 43b/1, 43b/7, 43b/8, 44a/3, 44a/5, 44b/3, 44b/5, 45a/9, 45b/11, 45b/12, 45b/3, 45b/4, 46a/6, 46b/15, 46b/6, 47a/3, 47b/1, 47b/3, 48a/11, 48a/2, 48a/3, 48b/13, 48b/2, 49a/1, 49a/8, 49b/12, 49b/14, 4a/15, 4a/5, 4a/8, 50a/13, 50b/7, 51a/12, 51a/8, 51b/13, 52a/11, 52a/3, 52b/15, 52b/2, 52b/5, 52b/7, 53a/3, 53b/13, 53b/15, 54a/12, 54a/13, 54a/2, 54b/12, 54b/13, 54b/2, 55a/2, 55b/4, 56b/10, 56b/2, 57b/4, 57b/6, 57b/9, 58a/8, 59a/2, 59a/4, 59b/12, 59b/13, 59b/6, 59b/8, 5a/11, 5a/2, 61a/9, 61b/6, 61b/8, 62a/12, 62a/13, 62a/4, 62a/5, 62b/5, 63b/2, 63b/8, 64a/9, 64b/12, 64b/2, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 65a/10, 65a/4, 65a/5, 65a/8, 65b/13, 66a/11, 66a/12, 66a/15, 66a/2, 66b/15, 66b/3, 66b/4, 66b/7, 66b/8, 67a/10, 67a/6, 67b/11, 67b/6, 68a/4, 68b/13, 69a/10, 69a/6, 69b/4, 6a/6, 6a/9, 70a/10, 70a/4, 70b/8, 71a/8, 71b/3, 71b/4, 71b/5, 72a/3, 72a/5, 72a/7, 72b/13, 72b/3, 73a/1, 73a/12, 73b/10, 73b/7, 74a/10, 74a/9, 74b/10, 74b/13, 75a/8, 75b/10, 75b/2, 75b/3, 77a/9, 77b/10, 77b/13, 77b/4, 77b/7, 78b/5, 79a/13, 79b/1, 79b/8, 79b/9, 80a/11, 80a/9, 81a/11, 81a/8, 81b/11, 81b/14, 81b/5, 82b/10, 82b/11, 82b/9, 83a/12, 83a/8, 83b/15, 84a/15, 84a/9, 84b/13, 84b/4, 84b/5, 84b/7, 85a/15, 85b/1, 85b/5, 86a/13, 86b/1, 86b/14, 86b/6, 87a/10, 87a/8, 87b/5, 89a/13, 89a/2, 89a/7, 89b/6, 89b/8, 8a/12, 8a/15, 8a/5, 8a/8, 8b/15, 8b/4, 90b/5,

90b/7, 91a/1, 91a/12, 91a/3, 91a/6, 91b/15, 91b/6, 92a/2, 92b/1, 92b/4, 93b/13, 93b/8, 94a/11, 94a/13, 94a/7, 94b/15, 95a/2, 95a/9, 95b/12, 95b/13, 95b/9, 96a/2, 96b/1, 96b/12, 96b/14, 96b/2, 97a/13, 97a/15, 97a/2, 97a/6, 97a/9, 97b/10, 97b/13, 97b/15, 97b/5, 98a/14, 98a/5, 98b/6, 98b/9, 99a/13, 99a/5, 99a/6, 99b/14, 99b/2, 99b/3, 99b/5, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/8

eyle- (< ET (Uyg.) *eḏ-le-*) eylemek, yapmak, etmek

e. 103a/5, 112a/7, 112a/8, 134a/2

e.-di 131a/6, 139a/13, 157a/3, 158b/10, 166a/1, 166a/5, 166b/5, 34a/9, 44b/10

e.-diler 165a/4

e.-gen 32b/2

e.-geyler 36a/3

e.-gide 31a/7

e.-gil 44b/8

e.-medi 13b/10, 157a/7

e.-mep ėrdim 56a/5

e.-mes-men 168b/12

e.-mese 169a/12

e.-mey 97b/14

e.-meydür 85a/4

e.-p 43a/12, 4a/2, 86a/8

e.-pdür 38a/3

e.-pdürler 1b/6, 4b/1

e.-r 102a/6, 164b/13, 170a/13

e.-sem 111b/8, 2b/1

e.-seŋ 161b/9, 168b/10

e.-sün 163a/12

e.-y 164b/1, 165b/13, 43a/14, 47a/3

e.-yemes 17a/14

eyvān (< Ar. *ayvān*) köşk, büyük sofa

e. 34a/2

e.+da 65b/9

e.+ıda 157b/1, 87a/11

e.+ıġa 125a/14

e.+ını 6a/15

eyvān-ı bārgāh: devletin toplantı salonu, meclis

e.-ı b. 58a/12

eyyām (<Ar. *ayyām*) günler, gündüzler

e. 161b/6, 1a/4, 78a/6

e.+da 155a/8

e.+dın 7b/15

e.+dur 155a/7

e.+ıdur 18a/1

eyyām-ı bahār: bahar günleri

e.-ı b. 111a/13

eyyām-ı hoş: güzel günler

e.-ı ḥ. 1a/10, 1a/3

eyyām-ı naĥs: uğursuz günler

e.-ı n. 42b/1

eyyām-ı nā-fercām: faydasız, yaramaz günler

e.-ı n.+dın 121a/3

eyyām-ı yigitlik: yiğitlik günleri

e.-ı y.+i 33b/5

ez (<Fars. *az*) Türkçe *+dAn* ekinin karşılığı olan ve Farsça veya Arapça kelime ve terkiplerin başına gelerek birleşik zarflar teşkil eden ön ek

ez-berāy (< Fars. az-berāy) amacıyla, için

ez-berāy-ı āzmāyiş: denemek amacıyla, tecrübe etmek için

e.-b-ı ā. 12a/2

ez-berāy-ı leźźet: lezzet için, lezzet amacıyla

e.-b.-ı l. 137a/1

ez-berāy-ı maślaĥat: maslahat için, fayda gözeterek

e.-b.-ı m. 64b/6

ez-cümle (< Fars. *az* + Ar. *cumla*^{t}) tamamen, bütünüyle, hepsi

e.-c. 54b/11, 64a/13, 102a/8

ez-dil (< Fars. *az-dil*) gönülden

e.-d. 148a/15, 148b/1

ez-dil-i pür-derd: çok dertli gönülden

e.-d.-i p. 9b/7

ez-kār-gāh (< Fars. *az-kār-gāh*) yerinden, yerden

ez-kār-gāh-ı maşrıḳ: doğu tarafındaki yerinden

e.-k.-ı m. 12b/15

ezel (< Ar. *azal*) öncesizlik, başlangıcı olmayan geçmiş zaman

e.+de 61b/14, 92b/5

e.+den 130b/7

e.+din 139a/4

ez-rūy (< Fars. *az-rūy)* yüzünden
ez-rūy-ı ġażab: gazap yüzünden

e. 110a/15

ezvāc (< Ar. *azvāc*) karı-kocalar, eşler

e. 31b/11

F

fācir (< Ar. *fācir*) fücur sahibi, fena huylu

f. 37b/6

faġfūr (< Far. *faġfūr*) eskiden Çin imparatorlarına verilen bir ad

f. 124b/11, 125a/9, 125b/3

f.+ġa 124b/10

f.+nı 123a/15

faġfūr-ı Çįn: Çin fağfuru, Çin hükümdarı

f.-ı Ç. 123a/15, 124a/10, 125a/5, 125b/7

f.-ı Ç.+ġa 123b/12, 125b/7

f.-ı Ç.+ni 125a/15

f.-ı Ç.+niŋ 123b/12

fāĥiş (< Ar. *fāĥiş*) ahlaka aykırı, çirkin, çok kötü

f. 81b/1

f.+dür 54b/14

fāĥişelik (< Ar. *fāĥişa*^{t} + Tü.+*lik*) fahişelik, ahlaksızlık

fāĥişelik ḳıl-: fahişelik yapmak, ahlaksızlık yapmak

f. ḳ.-maġay 134a/11

fāhtek (< Far. *fāhtak*) üveyik kuşu

f. 7b/3

fāḳa (< Ar. *fāḳa*) fakirlik, yoksulluk, ihtiyaç, zaruret

f.+dın 163b/14

f.+ġa 149b/10

faḳat (< Ar. *faḳat*) ancak, lâkin

f. 1a/10

faḳįr (< Ar. *faḳįr*) yoksul, zavallı, bîçare

f. 128b/5, 167b/1, 168b/1, 3a/3, 4a/12, 53a/5, 88a/5

f.+dın 130a/11

f.+ler 67b/1

f.+ni 71b/4

faḳįrlıḳ (< Ar. *faḳįr* + Tü.+*lıḳ*) yoksulluk, zavallılık

f. 149b/13

faḳr (< Ar. *faḳr*) yoksulluk, fakirlik

f. 149b/10, 150b/3, 163b/14

fāl (< Ar. *faól*) fal, uğur, talih

f. 69b/5, 73a/2

f.+nı 69b/7

Fāl özel ad

F. 69a/13, 69b/10, 71b/1, 73a/1, 73a/10, 73a/13,

F.+nı 72b/2

fārigġ (< Ar. *fārigġ*) rahat, boş vermiş, vazgeçmiş

fārigġ bol-: boş vermek, vazgeçmek

f. b.-adur 135a/9

f. b.-dı 38b/7, 165a/1

f. b.-dılar 76b/5

f. b.-dum 19a/4

f. b.-ġanda 83b/4

f. b.-ġandın 39b/9

f. b.-up 27a/7, 42a/1, 48a/15, 59a/12, 80b/14, 88b/9, 141a/8

f. b.-updur 111b/3

fārigġü'l-bāl (< Ar. *fārigġ, harf-i tarifel* + Ar. *bāl "gönül, kalp, yürek"*) başı dinç, gönlü rahat, serbestçe

f. 26a/7, 112a/4, 170b/6, 47a/6, 54a/5, 73a/13

farįża (< Ar. *farįża*^{t}) farz

f. 17b/1

farḳ (< Ar. *farḳ*) **1.** fark

f. 110b/14, 155a/7

f.+ı 131b/7

farḳ ḳıl-: ayırmak, anlamak

f. ḳ.-mas ėrdi 65b/1

farḳ ḳıla al-> farḳ ḳılal-: ayırabilmek, anlayabilmek

f. ḳ.-mas 65b/2

f. ḳ.-mas ėrdiler 68b/8

f. ḳ.-may 110b/4

2. başın tepe kısmı

farḳ-ı aĥvāl: hallerin zirvesi, hallerin tepe noktası

f.-ı a.+idin 40b/2 f.-ı a.+imdin 43b/3

farḳ-ı ser: başın tepe noktası

f.-ı s.+iġa 170a/10

Fārsį (< Ar. *fursiyy*) İran dili, Farsça

F. 1b/2

farż (< Ar. *farḍ*) **1.** zarûrî, lüzumlu, gerekli

f. 120a/7

2. Allah'ın her müslüman tarafından yerine getirilmesi gerekli olan emirleri

f. 67b/3

farż ḳıl-: kesin olarak emretmek

f. ḳ.-ıp 152b/10

fāsıḳ (< Ar. *fāsiḳ*) Allahın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen, kötülük eden

f. 104a/4, 37b/6

f.+dın 130a/11

f.+ḳa 18a/3

f.+nı 131a/6, 88b/13

fāsid (< Ar. *fāsid*) kötü, fena, münafık

f. 84b/4, 144a/6, 137b/9

f.+din 114a/4

fāsid ḳıl-: fesatlık yapmak, kötülük etmek

f. ḳ.-madı 20a/15

faśį̂hat (< Ar. *faśįĥa*^{t}) şanssız, mutsuz, sefil

f. 165b/9

faśl (< Ar. *faśl*) **1.** bölüm

f.+daki 60b/13

2. müddet, zaman

f. 150b/1

3. mevsim

faśl-ı bahār: bahar mevsimi

f.-ı b. 9a/15

fāş (< Far. *fāş*) meydana çıkma, duyulma, dile verme

f. 104a/7, 105a/5, 17a/1, 76a/9, 86b/8

fāş ḳıl-: açıklamak, ilan etmek

f. ḳ.-masdın 35a/15

fātiĥa (< Ar. *fātiĥa*^{t}) Fatiha suresi, Kuran'ın birinci suresi

f. 69b/8

fāżıl (< Ar. *fāđil*) faziletli, fazilet sahibi, erdemli

f. 39b/3

fażįlet (< Ar. *fađįla*^{t}) erdem, değer, insanın yaratılışındaki iyilik, iyi huy

f. 23a/11, 64a/13, 65b/4

f.+iŋ 128b/1

fażl (< Ar. *fađl*) iyilik, kerem, cömertlik

f.+ı 164b/13

fāyide (< Ar. *fāóida*^{t}) fayda, menfaat, kazanç

f. 131a/10, 135a/6, 139b/3, 147b/1, 17a/15, 54a/4, 55b/8, 68b/11, 90b/11, 90b/12, 91b/3, 93a/15, 130a/4

f.+ge 4b/1

f.+si 13a/6, 24a/14, 92a/12

f.+sini 61b/7, 92b/2

fāyide ḳıl-: fayda sağlamak

f. ḳ.-dım 130a/1

fedā (< Ar. *fidāó*) gözden çıkarma, uğruna verme

fedā bol-: feda etmek, adamak

f.-sun 11b/9

fedā ḳıl-: feda etmek, gözden çıkarmak

f. ḳ.-ay 110a/8, 11b/7

f. ḳ.-dıŋ 12a/4

f. ḳ.-ġay ėrdi 158b/12

f. ḳ.-sa 71a/13

f. ḳ.-sam 110a/13

fehm (< Ar. *fahm*, *faham*) anlama, anlayış

f. 29a/1, 29a/15, 55b/12, 144a/9

fehm ḳıl-: anlamak

f. ḳ.-adur-men 133a/8

f. ḳ.-dı 132b/8, 137a/8

f. ḳ.-ıp 135a/1

f. ḳ.-madur 135b/2

feĥvā (< Ar. *faĥvāǿ*) anlam, mefhum, kavram

f.+sıdın 133a/8

felāket (< Ar. *falāka*^{t}) musibet, bela

f. 149b/12, 62b/12

f.+dür 150b/2

f.+ge 90a/6

f.+i 150b/3

felek (< Ar. *falak*) 1. gökyüzü, semâ

f. 51a/7, 101a/14

f.+ge 120a/15

f.+ni 60b/10, 60b/13, 101b/13

2. kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht

f. 151a/7

f.+din 150b/5

f.+ni 78a/4, 86a/12

felek-i ġaddār-ı nā-pāydār: ebedi kalmayacak olan gaddar felek

f.-i ġ-ı n. 87a/15

f.-i ġ-ı n.+nıŋ 77a/15, 78a/4

3. eskiden her birinde bir gezegenin bulunduğu kabul edilen gök katlarından her biri

f. 33b/13, 34a/4

felek-cāh (< Ar. *falak-cāh*) felek mertebeli, rütbesi gök kadar yüksek olan

f. 80a/1

fellāĥ (< Ar. *fallāĥ*) köylü, çiftçi

f. 165b/6

fenn (< Ar. *fann*) hüner, marifet, sanat, ilim

f. 65b/12

f.+ni 55a/3

fenn-i beyān: beyan ilmi, ifade etme ilmi

f.-i b. 3a/3

fenā (< Ar. *fanā*) kötü, uygunsuz

f.+dur 166b/11

ferǾ (< Ar. *farǾ*) musikîmizde on altı zamanlı, on iki vuruşlu, donanımdan sonra 16/4 şeklinde yazılıp gösterilen bir büyük usul

f. 58a/2

Ferābaġį özel ad

F.+dur 19a/7

feraĥ (< Ar. *farāĥ*) gönül açıklığı, sevinç, sevinme, neşe

f. 14a/5

ferāġat (< Ar. *farāġa*^{t}) vazgeçme, el çekme

f. 41a/8, 7a/4

f.+ge 133b/6, 20a/13, 80b/2, 86b/7, 92b/15

f.+ıġa 69a/11

f.+ni 147b/3

ferāmūş (< Far. *farāmoş*) unutma, hatırdan çıkma

f. 13b/3, 38a/3

ferāmūş ḳıl-: unutmak, hatırdan çıkarmak

f. ḳ.-dım 24a/3

f. ḳ.-ġan 106b/6

f. ḳ.-ma 128b/15

f. ḳ.-ur 114b/15

ferāset (< Ar. *firāsa*^{t}) anlayışlılık, çabuk seziş

f. 159a/10, 40b/3, 54a/10, 55b/14, 57a/15, 66b/12

f.+din 55b/12

f.+i 4b/14

f.+iġa 119a/5

f.+im 25a/11

ferbih (< Far. *farbih*) semiz, toplu, besili

ferbih ḳıl-: semiz, toplu yapmak

f. ḳ.-ur 10a/10

ferd (< Ar. *fard*) tek, yalnız olan şey, eşi olmayan

f. 34a/10

Ferhād özel ad

F. 107a/3, 114b/14

F.+ınıŋdur-men 35b/7

ferĥunde (< Far. *farĥunda*) mübarek, mesut, kutlu, uğurlu

f. 28b/5

ferĥunde-aĥvāl (< Ar. *faḳįr-aĥvāl*) uğurlu,

mübarek haller

f. 170b/7

ferişte (< Far. *firişta*) melek

f. 115b/4, 54b/15

f.+ge 65b/7

f.+ler 70a/10, 70a/11, 70a/13, 70a/14

f.+ni 115b/4

Ferḳadān özel ad; çok parlak iki yıldızın adı

F. 42a/13

F.+dın 40a/7

Ferḳadān-pāye (< Ar. *farḳadān* + Far. *pāya*) yüksek ve parlak yıldızlar makamı

F. 37a/15

fermān (< Far. *farmān*) emir, buyruk

f. 101b/2, 101b/3, 107a/13, 125a/7, 12b/4, 164a/5, 31b/12, 32a/10, 35a/3, 51b/13, 84b/4, 84b/5, 165b/11

f.+ı 84b/4, 84b/5

f.+ıda 120b/1

f.+ıġa 77b/8

f.+ını 102a/11, 58b/2

fermān ḳıl-: emretmek, buyurmak

f. ḳ.-dı 12b/4, 40a/7

f. ḳ.-dıŋız 161a/14

fermān-ı Óaḳl: akıl fermanı, emri

f.-ı Óa. 84b/4

fermān-ı Óışḳ: aşk fermanı, emri

f.-ı Óı. 84b/4

fermānla- (< Far. *farmān* + Tü.+*la-*) emretmek, buyurmak

f.-dı 105a/15, 159b/2, 161b/3, 164b/5, 166b/1, 171a/12, 34b/14, 36a/3, 37a/11, 37a/14, 38a/12, 38a/9, 39a/2, 39a/5, 41b/6, 42a/15, 46a/12, 46a/14, 46b/4, 72a/15, 80b/7, 83a/12, 87b/8, 89a/9

f.-dılar 160a/6

f.-ġıl 46b/7

f.-saḳ 29b/4

f.-saŋ 166b/1

ferseng (< Far. *farsang*) fersah, yaklaşık 5 km'lik bir uzunluk ölçüsü

f. 99b/11

fertūtį (< Far. *fartūtį*) pirlik, bunaklık

f. 31a/5

feryād (< Far. *faryād, firyād*) yardım istemek için çıkarılan yüksek ses, bağrışma, gürültü

f. 122a/12, 21a/3, 66b/5, 7a/15, 7b/4, 89a/2

f.+ımġa 70b/7

feryād ḳıl-: bağırmak, feryad etmek

f. ḳ.-a 35b/1

f. ḳ.-dı 100a/10, 34b/3, 37b/15, 39b/9

f. ḳ.-dılar 140a/12

f. ḳ.-ıp 11a/3

ferzend (< Far. *farzand*) çocuk, oğul

f. 104b/2, 117a/6, 11b/9, 136b/6, 137a/1, 158a/14, 158a/15, 159b/11, 33b/6,

3b/8, 3b/9, 64b/4, 73b/2, 74a/11, 74a/2, 74a/3

f.+ge 74a/10

f.+i 102b/11, 3b/7, 74a/2, 82b/3, 82b/5

f.+ide 141b/5

f.+iġa 139a/4

f.+im 64a/11

f.+imdür 158b/5, 36a/1

f.+imdür-sen 37a/5

f.+ini 158b/15, 161b/3, 19a/8, 27b/10, 28a/3, 92b/13

f.+iŋ 155a/10, 74a/12

f.+iŋni 12a/4

f.+lerim 137b/4, 22b/8, 23b/7, 24a/2

ferzend-i ādem: insanoğlu

f.-i ā. 101b/1, 118a/1, 124a/2, 169b/5, 16a/8, 27a/14, 4a/13, 79a/6

f.-i ā.+din 13b/2 f.-i ā.+ge 53a/14, 83b/6

f.-i ā.+ġa 52b/10, 74b/2, 166a/10

f.-i ā.+ni 109b/7, 18a/7, 18b/15, 5a/15, 73b/11

ferzend-i dil-bend: gönül bağlayan çocuk

f.-i d. 104b/2

ferzendį (< Far. *farzand* + Far. *į*) bir çocuk

f. 94a/8

fesād (< Ar. *fasād*) bozukluk, karışıklık

f. 10a/7, 61b/12, 74b/12, 128a/12

f.+ınıı 34a/6

fesād ḳıl-: karışıklık çıkarmak, kötülük yapmak

f. ḳ.-dı 18a/8

f. ḳ.-ıp 76b/11

f. ḳ.-ıp ėken 18a/9

f. ḳ.-urlar 79a/8

fesādlıġ (< Ar. *fasād* + Tü.+*lıġ*) fesatlık, karışıklık, bozukluk

f.+ġa 28a/1

feśāĥat (< Ar. *faśāĥa*^{t}) açıklık, güzel ve açık konuşma

f.+dın 3a/1

fetĥ (< Ar. *fatĥ*) açma, açılma, fetih

feth ḳıl-: zapt etmek, ele geçirmek

f. ḳ.-ur men 71b/11

fetvā (< Ar. *fatvā*) fetva, şer'î karar

f. 159a/14

fevāyid (< Ar. *favāǿid*) faydalar, yararlar

f. 10a/4

fevt (< Ar. *favt*) kaçma, geçme, bir daha ele geçmemek üzere kaybetme

fevt bol-: kaçırmak, vaktini geçirmek

f. b.-adur 1b/7, 30a/15

f. b.-gaç 94b/14

f. b.-ur 97a/3

feylesof (< Ar. *faylasūf, fįlasūf*) felsefe ile uğraşan, filozof, âlim

f. 112b/3, 147b/6

f.+ġa 147a/5

feylesof-ı zamāne: zamanın, devrin filozofu

f.-ı z. 109a/1

fezaǾ (< Ar. *fazaǾ*) bağırıp çağırma, inleyip, sızlanma

f. 35b/12, 64b/4, 76b/2, 76b/6, 86b/7

f.+ınıı 21a/4

fırḳa (< Ar. *fırḳa*^{t}) insan kalabalığı, grup

f.+nıŋ 41b/9

fırḳa-yı ĥüddām: hizmetçiler topluluğu

f.-yı ĥ. 58a/13

fırḳa-yı bį-śafārak: saf, temiz olmayan topluluk

f. yı b. 41b/8

fısḳ (< Ar. *fîsḳ, fusūḳ*) hak yoldan çıkma, hainlik, ahlaksızlık

f. 122a/3, 149a/12, 164a/2, 166a/7, 18a/4, 2b/1, 68a/15, 81b/2, 81b/4

f.+ḳa 104b/12, 134a/2, 137b/13, 8b/10

f.+nı 104a/1, 128b/7

f.+nıŋ 127b/4

fısḳ-ı nihād: karakterin bozukluğu

f.-ı n. 168a/12

fi'l-ĥāl (< Ar. harf-i cer *fį,* harf-i tarif *el-* + Ar. *ĥāl*) bu anda, hemen, şimdi

f. 100b/5, 101a/10, 102b/9, 109b/10, 110a/11, 110b/5, 127b/1, 139a/8, 145a/15, 145b/2, 146b/5, 148a/9, 157b/3, 15a/15, 161a/11, 171a/2, 171b/10, 172a/2, 18b/1, 18b/11, 20b/12, 20b/8, 21a/1, 23a/10, 24a/12, 26b/13, 27a/1, 27b/5, 28a/12, 2a/12, 2b/1, 30a/3, 30b/4, 31a/10, 32a/6, 34a/2, 35b/1, 37b/15, 38b/10, 38b/11, 39b/10, 40a/5, 40b/2, 41a/2, 42a/15, 42a/4, 45a/6, 48a/10, 48a/8, 49b/15, 4b/9, 52b/15, 57a/5, 5a/1, 5b/10, 60a/13, 61b/13, 61b/2, 64b/13, 68a/14, 68b/14, 69b/13, 71a/3, 72b/6, 72b/8, 74b/9, 80b/13, 89a/1, 8a/11, 8b/10, 90a/15, 97a/11

fi'l-meŝel (< Ar. harf-i cer *fį,* harf-i tarif *el-*ve Ar. *maŝal*) misaldeki gibi, mesela f. 119b/11

fiġān (< Far. *fiġān, fuġān*) inleme, feryat

f. 140a/12, 151b/6, 66b/5, 7a/15, 7b/4

f.+dın 151b/15

fiġān ḳıl-: inlemek, feryat etmek

f. ḳ.-ıp 89a/2

fikr (< Ar. *fikr, fakr*) düşünme, fikir, zihin, akıl

f. 123b/2, 79a/3, 12a/10, 33b/2

f.+de 22a/12

f.+ge 136b/15

f.+ġa 101a/4

f.+i 149b/14, 18a/4, 72a/7

f.+ide 104a/13, 104b/10, 121b/6, 129a/1, 153a/8, 153a/9, 15b/9, 5a/5, 75a/11, 98a/15, 9b/2

f.+iġa 66a/9, 74a/14, 90a/9

f.+imni 24b/1, 69a/8

f.+ini 91a/2

f.+iŋge 24a/9

f.+ler ḳıl-ıp 15b/9

f.+ni 6b/5

fikr ḳıl-: düşünmek, anlamak

f. ḳ.-dı 120b/11, 68b/1, 78a/10, 88a/15, 99a/4

f. ḳ.-ıp 68b/7

f. ḳ.-saŋ 149b/3

fikr-i maÓāş: geçim düşüncesi

f.-i m.+nı 128a/2

fįl (< Ar. *fįl*) fil

f. 101b/3, 118b/10, 118b/8, 119a/2, 119a/4, 120b/10, 120b/12, 120b/14, 120b/3, 120b/5, 120b/9, 121a/2, 142a/10, 18a/6, 18b/10, 18b/12, 19a/12, 29b/6, 38b/6, 38b/8, 4a/6, 97b/2

f.+de 29b/6

f.+din 142a/10, 18b/11, 80b/11

f.+ġa 101b/11, 118b/14, 120b/5, 30a/4, 38b/12, 95b/6

f.+lerni 118b/4

f.+ni 100a/13, 116b/11, 118b/10, 118b/11, 118b/12, 118b/4, 118b/5, 118b/8, 119a/2, 119a/4, 120a/4, 120b/1, 120b/2, 120b/3, 170a/12, 170a/13, 19a/12, 19a/13, 29b/11, 38b/13, 80b/10, 81b/4, 95b/7

f.+niŋ 29b/6

fįl-i kūh-manzar: dağ görünüşlü fil

f.-i k. 119b/14

fįl-i mest: sarhoş fil

f.-i m. 38b/10, 95b/4

fįl-i Maĥmūd: Yemen Valisi Ebrehe'nin Kâbe'yi yıkmak için geldiği zaman, ordusunda bulunan Mahmud adlı fil

f.-i M. 116b/9

f.-i M.+ı 118b/3 f.-i M.+ıŋ 119b/9

fiÓl (< Ar. *fiÓl*) kasıtlı, kasıtsız her türlü iş, eylem, amel

f. 16b/2, 103a/7, 83b/11, 16b/2, 132a/2, 166b/2

f.+leridin 106a/4

fiÓlį (< Ar. *fiÓl* + nispet eki *-į*) fiille ilgili, gerçekten yapılan iş

f. 18b/2

fįl-bān (< Ar. *fįl* + Far. *bān*) file bakan kimse, fil çobanı

f. 80b/9, 81b/4

f.+ġa 80b/8, 81a/14

f.+lar 118b/4, 118b/7, 118b/9

fįl-süvār (< Ar. *fįl* + Far. *suvār*) file binen

f. 80b/9

firāḳ (< Ar. *firāḳ*) ayrılık, ayrılma

f. 152a/9, 26a/7, 43b/4, 43b/7, 86b/15, 75b/2

f.+dın 77b/6

f.+ı 66b/15

f.+ıda 24a/2, 46a/2

f.+ını 46a/4

f.+nıŋ 17a/12

firāḳçı (< Ar. *firāḳ* + Tü.+*çı*) nifak çıkaran, fesad

f. 11a/4

firāvān (< Far. *farāvān, firāvān*) çok, bol, fazla, aşırı

f. 137a/10

firāvān ḳıl-: arttırmak, çoğaltmak

f. ḳ.-dı 158b/11

FirÓav(u)n özel ad

F. 100b/15, 111a/4

firįb (< Far. *firįb, firēb, farēb veya farįb*) hile, aldatma, gönül alma

f. 40a/13, 46b/5, 83b/5

f.+leri 39a/14 f.+leride

39a/8 f.+lerini

39a/13

firįbį (< Far. *firįb, firēb, farēb veya farįb* + Far. *į*) bir hile, bir aldatma

f. 37a/9

firįfte (< Far. *firįfta*) aldatılmış, kandırılmış

f. 15b/13, 35a/6

firḳat (< Ar. *furḳa*^{t}) dostlardan ayrılık, ayrılış

f.+ıġa 116a/12

f.+ide 171a/10

firḳat-i aĥbāb: dostlardan ayrılık

f.-i a. 43b/4

fįrūze (< Far. *fįroza*) Nişaburda çıkan açık mavi renkli ve değerli bir yüzük taşı

f. 158a/11

f.+din 78b/11

fį-sebįlillāh (< Ar. harf-i cer *fį, sebįl*, harf-i tarif *el-* + Ar. *Allâh*) Allah yolunda, karşılık beklemeksizin

f. 139b/6

fitne (< Ar. *fitna*^{t}) belâ, sıkıntı, fesat, karışıklık

f. 161b/6, 38a/7

f.+sidin 86a/10

fiyāz (< Far.< *piyāz*) soğan krş. **piyāz**

f. 114a/5

fuḳarā (< Ar. *fuḳarāó*) fakirler, yoksullar

f. 126a/9

f.+nı 157a/7, 92a/12

furśat (< Ar. *furśa*^{t}) uygun zaman, fırsat

f. 113a/6, 168a/7, 35a/6, 38a/6, 7a/13, 90a/14, 141a/13

f.+da 118b/7, 123a/5, 169a/13, 169a/14, 17b/2, 25b/13, 32a/5, 33b/7, 42b/10, 51a/1, 53a/8, 54a/4, 59a/1, 64b/13, 69a/11

f.+dın 58b/11

f.+ge 22a/2

f.+nı 1a/8

fużalā (< Ar. *fuđalāó*) erdemli insanlar, fazilet sahiplari

f. 98b/7

f.+dın 114a/2

f.+nı 139b/3, 81a/7, 83a/7

Fużayl bin ÓIyāź özel ad

F. 32b/3

fużūlį (< Ar. *fuđūl* + nispet eki *-į*) boşuna, yersiz, lüzumsuz işlerle uğraşan

f. 14a/14

fücūr (< Ar. *fucūr*) işret, günahkârlık, ahlâka aykırı durum -

f. 166a/7, 168a/12

f.+da 122a/3

f.+ġa 137b/14, 6a/10

f.+ıdın 2b/1

f.+ınıŋ 149a/12

f.+nı 164a/2, 18a/4, 81b/2, 81b/4

fūlād (< Far. *fūlād*) çelik

f.+nı 63b/10

fülān (< Ar. *fulān*) herhangi bir şahıs, biri, belirsiz bir şey

f. 102b/5, 105b/1, 113a/5, 118b/1, 120b/6, 126a/15, 126b/8, 133a/13, 134a/8, 135a/14, 137b/4, 13b/15, 140a/15, 143b/2, 152b/11, 154a/7, 154b/10, 18a/9, 37a/3, 47b/13, 50b/13, 55a/7, 5b/2, 65a/13, 68a/13, 69a/14, 74a/11, 74a/12, 74b/10, 83a/9, 90b/3, 94b/1, 95a/5, 96a/7, 96b/7, 98b/12

fülānį (< Ar. *fulān* + Far. *į*) bir filanca kişi, birisi

f. 114b/10, 114b/9

fünūn (< Ar. *funūn*) fenler, bilgiler

f. 34a/1

firū-güźāşt (< Far. *firo-guźāşt*) ihmal, ihmalkârlık, dikkatsizlik

firū-güźāşt ḳıl-: ihmal etmek

f. ḳ.-maġandur 3a/3

füsürde (< Far. *fisurda*, *fusurda*) donuk, donmuş

f. 56a/13

fütüvvet (< Ar. *futuvva*^{t}) cömertlik, yiğitlik

f.+iŋni 70b/15

G / Ġ

ġaddār (< Ar. *ġaddār*) çok zulmeden, hain, merhametsiz

ġ. 46b/5

ġaddār-ı Óahd: zamanın zalimi

ġ.-yı Óa. 47b/3

ġadr (< Ar. *ġadr*) hainlik, zulüm, haksızlık

ġ.+durlar 40a/13

ġāfil (< Ar. *ġāfil*) gaflette bulunan, ihmal eden

ġ. 161b/6, 39a/1, 76b/3

ġaflet (< Ar. *ġafla*^{t}) boş bulunma, ihmal, dikkatsizlik

ġ. 130a/2, 98b/10

gāh gāh (< Far. *gāh gāh*) zaman zaman

g. 36a/13

gāhį (< Far. *gāhē*¯) bazen, arasıra

g. 167b/6, 64b/11, 7b/12, 86a/12, 87a/7, 87a/8

ġalat (< Ar. *ġalat*) yanlış, yanılma

ġ. 100a/14, 100a/6, 102a/15, 115b/13, 146a/10, 41a/7, 41a/9, 72a/10, 75b/12

ġ.+nı 28a/5

ġalatį (< Ar. *ġalat* + nispet eki *į*) yanlışlık

ġ. 35a/11

ġ.+dür 161a/9

ġalebāt-ı Óışḳ: aşkın üstünlükleri

ġ.-ı Óı. 43b/1

ġalebe (< Ar. *ġalaba*^{t}) galibiyet, üstünlük

ġalebe ḳıl-: galip gelmek, üstünlük sağlamak

ġ. ḳ.-dı 145a/7, 150b/2, 26b/8

ġ. ḳ.-ıp 120b/12

ġalebe-yi Óışḳ: aşkın üstünlüğü

ġ.-yi Óı.+nı 6a/13

ġalebe-yi şevḳį: arzunun üstün gelmesi, baskın olması

ġ.-yi ş. 47b/1

ġālib (< Ar. *ġālib*) üstün gelen, yenen

ġ. 112b/15, 120a/3, 154b/4, 159b/13, 169a/12, 169a/13, 171a/12, 84b/6, 97a/15, 97b/2, 98b/13

ġ.+dür 138b/2

ġālib bol-: yenmek, üstün gelmek

ġ. b.-dı 161a/3, 168b/13, 26b/4

ġ. b.-up 2a/11

ġ. b.-ur 120b/4

ġaltān (< Far. *ġaltān*) yuvarlanıcı, yuvarlanan

ġ. 51a/6

ġam (< Ar. *ġamm*) tasa, kaygı, keder, sıkıntı

ġ. 101b/6, 103b/5, 108a/15, 113b/7, 119a/7, 123b/3, 138a/6, 13a/8, 147b/5, 156b/1, 34b/8, 50a/14, 65a/7, 76a/7, 84b/12, 85b/10

ġ.+da 112a/8

ġ.+dın 136a/5, 47a/13, 53a/12, 65a/9, 66b/3, 84b/12

ġ.+ge 101a/3, 101a/4, 49b/13, 5a/13, 80b/6

ġ.+ı 156a/14, 49a/12, 53a/12, 57b/6, 136a/5

ġ.+ıda 137a/1, 152b/4, 158a/2, 29a/2, 43b/4, 43b/9, 5a/13

ġ.+ıdadur 54b/4

ġ.+ıdın 136a/4, 46a/4, 49a/12

ġ.+ıge 108b/15, 29a/2, 29b/11

ġ.+ım 132b/7, 150b/1

ġ.+ımnı 96a/3

ġ.+ın 168a/10, 58a/15, 5b/2

ġ.+ını 157a/8, 54b/4, 72b/15, 146b/10

ġ.+ıŋ 136a/5, 77b/14

ġ.+ıŋda 22a/12, 9b/1

ġ.+ıŋdındur 62a/15

ġ.+ıŋge 108b/15

ġ.+larım 128b/1

ġ.+larını 159a/1

ġ.+larıŋ 69a/11

ġ.+nı 10a/6, 32b/2, 34b/8, 64a/8, 69a/9, 78a/5

ġ.+um 34b/8

ġam ḳıl-: tasalanmak, kederlenmek

ġ. ḳ.-ur 156b/1

ġam-ı Óışḳ: aşk sıkıntısı

ġ.-ı Óı. 73b/10

ġam-ı ölüm: ölüm sıkıntısı

ġ.-ı ö. 44b/15

ġam-dįde (< Ar. *ġamm* + Far. *dįda*) gam görmüş, kederli, tasalı

ġ. 87b/9

ġ.+lerge 85a/6

ġam-gįn (< Ar. *ġamm* + Far. *gįn*) kederli, tasalı

ġ. 161b/6, 152b/4

ġam-gįnlik (< Ar. *ġamm* + Far. *gįn* + Tü.+*lik*) kederlilik, gamlılık

ġ.+dür 37b/2

ġam-hᵛār (< Ar. *ġamm* + Far. *ħᵛār*) gam çeken, tasalanan

ġ. 13b/14

ġam-ḥᵛārlıḳ (< Ar. *ġamm* + Far. *ḥᵛār* + Tü.+*lıḳ*) keder, tasa krş. **ġam-ḥᵛārlik**

ġ.+ını 54b/3

ġam-ḥᵛārlıḳ ḳıl-: tasalanmak, kederlenmek

ġ. ḳ.-maġan 12b/1

ġam-ḥᵛārlik (< Ar. *ġamm* + Far. *ḥᵛār* + Tü.+*lik*) keder ,tasa krş. **ġam-ḥᵛārlıḳ**

ġ.+imni 10b/7

ġam-güsār (< Ar. *ġamm* + Far. *gusār*) gam ve kederi def eden , teselli veren, gam ortağı

ġ. 13a/5, 26a/7, 84a/9

ġ.+dur-men 9b/2

ġam-güsār-ılāyıḳ: yaraşır gam ortağı

ġ.-ı l. 92b/1

ġam-güsār-ı śādıḳ: sadık gam ortağı

ġ.-ı ś. 103b/10, 126b/3

ġamį (< Ar. *ġamm* + Far. *į*) bir gam

ġ.+dür 160b/4

ġamlik (< Ar. *ġamm* + Tü.+*lik*) gamlı, tasalı

ġ. 121a/11, 160a/12

ġ.+dür 85b/15

ġammāz (< Ar. *ġammāz*) fitneci, münafık

ġ.+ı 50b/1

ġammāzlıḳ (< Ar. *ġammāz* + Tü.+*lıḳ*) fitnecilik, münafıklık

ġ. 73b/3

ġ.+nı 8a/15

ġanįmet (< Ar. *ġanįma*^{t}) savaş kazancı, beklenmeyen kazanç

ġ. 103b/13, 108a/14, 128b/15, 152a/10, 168b/2, 35a/1, 37b/7, 5b/1, 65b/13, 66b/1, 80b/9, 81a/14, 82a/13, 91b/2, 97a/8

ġ.+dür 112b/5, 125b/12, 135b/9

ġār (< Ar. *ġār*) mağara

ġ.+ıġa 116b/9, 132b/2

ġaraż (< Ar. *ġaraḍ*) gaye, meyil, istek

ġ. 145a/15, 164a/15, 24b/7, 40b/11, 73a/12, 78b/6, 91b/6

ġ.+ı 40b/6, 94b/14, 97a/6

ġ.+ım 162a/8

ġ.+ıŋge 100a/13

ġ.+ler 165a/4

ġaraż-gū (< Ar. *ġaraḍ* + Far. *gū*) kin ve nefretle konuşan

ġ.+larnı 8b/7

ġarāyįb (< Ar. *ġarāǿib*) tuhaf, şaşılacak şey

ġ.+ler 89b/13)

ġ.+lerdin 47b/14

ġ.+lerini 82b/12

ġ.+lerni 125a/14

ġāret (< Ar. *ġāra*^{t}) yağma

ġāret ḳıl-: yağmalamak

ġ. ḳ.-dı 69a/8

ġarįb (< Ar. *ġarįb*) garip, şaşılacak şey

ġ. 20a/2, 3a/14

ġ.+ni 107b/12, 80b/1

ġarįblıḳ (< Ar. *ġarįb* + Tü.+*lıḳ*) gariplik, tuhaflık

ġ. 171b/4

ġarįbraḳ (< Ar. *ġarįb* + Tü.+*raḳ*) daha garip, daha tuhaf

ġ. 62b/5

ġarḳ (< Ar. *ġarḳ*) batma, boğma

ġ. 104b/14, 119b/6, 125b/3, 150b/7, 151b/1, 51b/1, 51b/8, 77b/5, 80b/6

ġarḳ-ı ḳan ḳıl-: kana batmak, kanda boğmak

ġ.-ı ḳ. ḳ.-ıp 89a/2

ġarḳ-ı ḥūn ḳıl-: kanda boğmak, öldürmek

ġ.-ı ḥ. ḳ.-ġay 119b/6

ġavġā (< Far. *ġavġā*) kavga, gürültü, savaş

ġ. 109b/3, 123b/15, 27b/14, 77a/2

ġ.+nı 39b/11

ġ.+sı 100b/12, 103a/9, 106a/12, 127b/2, 132a/11, 149a/9, 171b/9, 32b/11, 32b/9, 43a/6, 47a/7, 59b/1, 61b/15

ġ.+sıdın 123b/15

ġ.+sını 133a/8

ġavġā ḳıl-: kavga etmek, savaşmak

ġ. ḳ.-ıp ėken 12a/11

ġ. ḳ.-ur-sen 21a/3

ġavġā-yı rūz: gün kavgası, gündüzün geceyi yok etme kavgası

ġ.-yı r. 108b/8, 121a/5, 129a/2, 73a/15, 77a/13, 79b/3, 9a/4**,** 12b/11

ġavġālaş- (< Far. *ġavġā* + Tü. *laş*-) kavgalaşmak, dövüşmek

ġ.-ıp 16a/8

ġavt (< Ar. *ġavt*) batma

ġ. 98b/5

ġ.+a 100b/15

ġayb (< Ar. *ġayb*) gizli olan, gözle görünmeyen, kayıp

ġ. 109b/2, 113a/15, 139b/13, 147b/10, 147b/15, 31a/9, 71a/1, 73a/11, 77b/3

ġ.+ıda 2b/7

ġ.+ını 37b/7

ġayb bol-: kaybolmak

ġ. b.-dı 12a/7

ġaybet (< Ar. *ġayba*^{t}) meydanda bulunmama, kaybolma, yokluk

ġ.+ide 172a/1, 2a/5, 7a/5, 88b/7

ġ.+imde 168a/9, 171a/9

ġāyet (< Ar. *ġāya*^{t}) son, nihayet, son derece, çok fazla

ġ. 154b/1, 162b/4, 36a/14, 80a/2

ġ.+din 3b/13

ġāyib-āne (< Ar. *ġāyib* + Far. *āne*) şahsen tanımadığı halde, görmeyerek

ġ. 113b/12, 142b/7, 9b/11, 141b/12, 9b/13

ġayr (< Ar. *ġayr*) başka, ayrı, yabancı krş. **ġayrı**

ġ. 112b/3, 146a/10, 48a/11, 51b/12, 75a/5, 92a/14, 96b/8

ġ.+ını 164a/12

ġ.+ige 56b/15

ġayr-ı mükerrer: tekrarlanmayan

ġ.-ı m. 50a/6

ġayr-ı cins: farklı cins, faklı tür

ġ.-ı c. 23b/13

ġ.-ı c.+din 22b/15

ġayr-ı dost: dost olmayan

ġ.-ı d.+ge 33b/1

ġayr-ı nāṭıḳ: konuşamayan

ġ.-ı n.+dın 82a/1

ġayret (< Ar. *ġayra*^{t})

1. çalışma, çabalama

ġ. 17b/15, 18a/11, 18b/3, 18b/8

2. kıskançlık

ġ.+ni 18b/5, 19b/1

ġayretlik (< Ar. *ġayra*^{t} + Tü.+*lik*) gayretli

ġ. 17b/5

ġ.+dür-men 17b/13

ġayr-ez-deryā (< Ar. *ġayr* +Far. *az-daryā*) deniz dışından, denizde yaşamayan

ġ. 51b/12

ġayrı (< Ar. *ġayr* + Tü.+*ı*) -den başka, başka, ayrı krş. **ġayr**

ġ. 151b/6, 161a/6

ġ.+ge 121a/14, 61a/13

ġazā (< Ar. *ġazāǿ*) din uğruna savaş

ġazā-yı nā-muvāfıḳ: uygun olmayan savaş

ġ.-yı n. 76b/10

ġazāl (< Ar. *ġazāl*) ceylan, geyik yavrusu

ġ.+ı 62a/3

ġażab (< Ar. *ġaḍab*) kızgınlık, hiddet

ġ. 106b/11, 106b/8, 106b/9, 129b/13, 131a/15, 131b/5, 131b/6, 132b/3, 169a/1, 36b/10, 37a/2, 59a/11, 79a/9, 80b/7, 94b/4, 95b/6, 36b/10

ġ.+da 36a/10

ġ.+ı 38a/9, 6a/15, 79a/15, 97a/12

ġ.+ıdın 56a/1, 73b/4, 77b/2

ġ.+ım 97a/3

ġ.+nı 32b/15, 37a/10

ġ.+nıŋ 169a/5

ġażab ḳıl-: hiddetlenmek, öfkelenmek

ġ. ḳ.-dı 100b/3, 116a/10, 145b/14, 69b/13

ġ. ḳ.-ġanı 123a/15

ġ. ḳ.-ıp 123b/14, 133b/2

ġ. ḳ.-maḳ 40b/12

ġ. ḳ.-sa 52a/2

ġ. ḳ.-saŋ 53a/11

ġażab-ālūd (< Ar. *ġaḍab* + Far. *ālūd*) gazaba, hiddete bulaşmış

ġ. 2a/13, 117b/8, 2a/13, 35a/10, 35a/9, 131b/5, 131b/6

ġāze (< Far. *ġāza*) kadınların yüzlerine sürdükleri allık

ġ. 83b/2

ġ.+si 59a/6

gedā (< Far. *gadā*) dilenci, yoksul

g. 29a/12

g.+ġa 78b/13

g.+larnı 144a/12

gedālıġ (< Far. *gadā* + Tü.+*lıġ*) yoksulluk, dilencilik krş. **gedālıḳ**

g.+ımnı 29a/14

gedālıḳ (< Far. *gadā* + Tü.+*lıḳ*) yoksulluk, dilencilik krş. **gedālıġ**

g. 131b/2, 44a/7, 55a/15, 78b/13

g.+dın 128b/1

g.+ḳa 17b/11

genc (< Far. *ganc*) hazine, define

g. 12b/7, 138a/1, 144a/6, 144a/7, 147b/9, 154b/13

g.+ine 79b/2

g.+ni 147b/14

genc-i ġayb: kayıp, gizli hazine

g.-i ġ. 117b/14, 128a/11, 147a/6, 153b/1

g.-i ġ.+nı 153b/1

genc-ḫāne (< Far. *ganc-ḫāna*) hazine evi

g.+sidin 126a/4

ger (< Far. *gar*) eğer

g. 10b/15, 135a/4, 138a/4, 159b/5, 161b/6, 170a/14, 171b/14, 23a/11, 34b/8, 40a/6, 42b/14, 44a/12, 5a/10, 64b/11, 86a/10, 90a/7, 170a/13

gerçi(< Far. *garçi*) her ne kadar, ise de

g. 119b/11

gerd (< Far. *gard*) toz, toprak

g. 123a/4, 24b/6, 64a/12, 72b/15, 9b/4

g.+ini 157b/11

gerd-i beyābān: çöl tozu, toprağı

g.-i b.+ġa 108a/14

gerdān (< Far. *gardān*) boyun, gerdan krş. **gerden**

g.+ıdın 73b/5

gerden (< Far. *gardan*) boyun, gerdan krş. **gerdān**

g.+iġa 155b/14, 40a/1, 7b/4

g.+ini 40b/4, 40b/7

gerdiş (< Far. *gardiş*) dönme, dönüş, dolaşma

g.+idin 94b/1

gerdūn (< Far. *gardūn*) felek, dünya

g. 43a/15

germ (< Far. *garm*) sıcak, hararet

g. 98b/4

germ ḳıl-: kızıştırmak, hararetlendirmek

g. ḳ.-dı 37a/13

gevher (< Far. *gohar*, *gavhar*) değerli taş, cevher, inci krş. **güher**

g.+ini 57b/8

g.+ni 57a/10, 57a/9

gevher-i kān-ı māhiḥ: güzellik kaynağının cevheri

g.-i k.-ı m. 35b/5

gevher-i vaḳt: zamanın cevheri

g.-i v.+ını 1a/8

gevher-şināş (< Far. *gohar*, *gavhar*-) cevahirden anlayan, kuyumcu

g.+dur 58a/9

gevzen (< Far. gavzan) bir tür dağ geyiği

g. 78a/14, 79a/9, 79a/11, 126b/8, 127b/7

g.+lerġa 101b/10

g.+ni 78b/1

ġıl (< Far. *gill*) balçık, çamur, kil

ġ. 55a/9

ġılāf (< Ar. *ġilāf*) kılıf, kın, mahfaza

ġ.+ge 84a/15

ġ.+ı 16b/11

ġ.+ıdın 138a/14, 143a/11

ġ.+ıge 143a/13

ġ.+ıġa 129a/6, 131a/1, 57b/2, 66b/14, 84a/14, 84a/7

ġınā (< Ar. *ġanāʾ*) zenginlik, bolluk

ġ. 129a/13

ġırįv (< Far. *ġirēv*) bağırma, bağrışma

ġ. 90b/10

girdāb (< Far. *gird-āb*) girdap, suların döndüğü ve çukurlaştığı yer

g.+ıdın 60b/10, 81b/10

giriftār (< Far. *giriftār*) tutulmuş, esir, düşkün

g. 116b/10, 126a/2, 127b/9, 135a/7, 138a/13, 143b/12, 25a/6, 29a/2, 63b/1, 91a/12

g.+dur-men 65b/14

giriftār bol-: derde yakalanmak

g. b.-up 105a/11

giriftār ḳıl-: uğratmak, duçar etmek

g. ḳ.-dı 101a/3

g. ḳ.-dıŋ 25b/7

g. ḳ.-ġan 73b/10

g. ḳ.-maġay 63a/7

g. ḳ.-maġıl 139a/8

g. ḳ.-maŋlar 76a/6

g. ḳ.-ur 126b/15

g. ḳ.-ur ėken-men 19a/15

giriftār-ı zindān: zindan esiri

g.-ı z. 21a/10

giriftārlıġ (< Far. *giriftār* + Tü.+*lıġ*) tutkunluk, yakalanma

g.+dın 136a/3

girih (< Far. *girih*) düğüm, saç bağı

g. 10b/15, 156b/4

girifte (< Far. *girifta*) alınmış, kabul edilen

girifte bol-: kabul edilmiş olmak

g. b.-up 100a/1

girįzān (< Far. *gurēzān*) kaçıcı, kaçan

girizān ḳıl-: kaçmak

g. ḳ.-dı 5b/15

giryān (< Far. *giryān*) ağlayan, ağlayıcı

g. 6a/1, 28a/9

girye (< Far. *girye*) ağlama, ağlayış, gözyaşı

g. 151a/14, 151a/8

giyāh (< Far. *ġiyāh*) nebat, bitki, taze ot

g. 135a/14

g.+dın 135a/14

ġonçe (< Far. *ġunça*) gonca, açılmamış gül

ġ. 7b/9

ġ.+din 56a/12

ġ.+dür 56a/10

ġ.+lerini 20a/1

ġ.+si 136b/8

ġ.+sidin 56a/12

ġonçe-yi nev-reşide: yeni yetişmiş, taze gonca

ġ.-yi n. 56b/10

gu üveyik kuşunun sesi

gu gūyān (< Far. *goyān*) gu sesi çıkaran, gu söyleyen

g. 7b/3

ġubār (< Far. *ġubār*) toz

ġ. 20a/14, 67b/13

ġ.+ı 9b/4

ġ.+ıdın 64a/12, 72b/15

ġ.+ını 123a/5

ġūk (< Far. *ġok*) kurbağa

ġ. 119b/9, 120a/11, 120b/1, 90b/5

ġ.+larnı 89b/2

ġ.+larnıŋ 89b/15

ġ.+nı 120a/12

ġūl (< Ar. *ġol, ġūl*) hayalet, hortlak, kötü cin, şeytan

ġūl-i beyābān: gulyabani

ġ.-i b. 98b/15

ġ.-i b.+nıŋ 26b/3

ġulaḳ (< ET (Uyg.) *ḳulḳaḳ*) kulak

ġ.+ıġa 106b/9

ġulām (< Ar. *ġulām*) bıyığı çıkmamış delikanlı; köle, esir

ġ. 99b/2, 99b/3

ġulāmį (< Ar. *ġulām* + Far. *į*) bir delikanlı, bir köle

ġ. 149a/14

ġulġule (< Ar. *ġulġula*) gürültü, şamata

ġ. 21a/3

ġ.+si 59b/14

gūn-ā-gūn (< Far. *gūn-ā-gūn*) renk renk, türlü türlü

g. 146b/7

güne (< Far. *gūna*) türlü, tarz, gidiş, yol
g. 14b/1

gür (< Far. *gor*) mezar, kabir
g. 76b/6, 92b/9
g.+dın 76b/8, 8a/11, 8a/5, 77a/3
g.+ġa 152b/11
g.+ge 78a/15
g.+ı 152b/10
g.+ını 116a/12, 116a/13
g.+nı 76b/7
gür ḳıl-: mezar, kabir yapmak
g. ḳ.-ıp 152b/11

güristān (< Far. *goristān*) kabristan, mezarlık
g.+dın 76b/5

gürį (< Far. *gor* + Far. *į*) bir mezar, bir kabir
g. 154a/2

ġurrān (< Far. *ġurrān*) haykıran, gürleyen, homurdanan
ġ. 95b/14

ġurre (< Ar. *ġurra*^{t}) aklık, parlaklık, aydınlık
ġ. 128a/6
ġurre-yi teǿemmül ü bįniş: görüş ve düşüncenin parlaklı
ġ.-yi t. ü b. 101a/3

ġurūr (< Ar. *ġurūr*) gurur, kibir
ġ. 142a/2, 16b/10, 39a/1

ġuśśa (< Ar. *ġuśśa*^{t}) keder, kaygı, tasa
ġ. 108a/15, 50a/14, 76a/7, 85b/10
ġ.+nı 151a/10, 75b/12
ġ.+sı 119a/7
ġ.+sıdın 160a/7
ġ.+sını 159b/1

güşe (< Far. *goşa*) köşe, bucak
g.+de 76a/3, 41a/15, 93b/3
g.+ge 38b/4, 39b/8
g.+side 107b/10, 41a/2
g.+sige 42a/3
g.+sini 42a/2

güşe-nişįn (< Far. *goşa-nişįn*) köşeye çekilme, insanlardan uzaklaşma
g. 124a/14, 124a/15, 76a/1

güşe-nişįnlıġ (< Far. *goşa-nişįn* + Tü.+*lıġ*) köşeye çekilme, insanlardan uzaklaşma krş. **güşe-nişįnlıḳ**
g.+ıġa 67a/13

güşe-nişįnlıḳ (< Far. *goşa-nişįn* + Tü.+*lıḳ*) köşeye çekilme, münzevilik krş. **güşe-nişįnlıġ**
g.+nı 75b/15, 77a/10, 77a/8, 14a/10

güş-māl (< Far. *goş-māl*) kulak bükme, yola getirme
g. 57b/6

güşt (< Far. *goşt*) et
g. 148b/12, 158a/8, 70a/4, 70b/12, 73a/4, 95a/8, 130b/14, 7a/15
g.+dın 112a/6, 156a/3
g.+ı 100a/12, 97b/12, 97b/10
g.+ıdın 168b/14, 70b/3, 97b/6, 97b/9, 168b/11, 168b/10
g.+ıġa 130b/12
g.+ını 130b/12, 130b/14, 168b/6
g.+larını 63a/4
g.+nı 132b/15, 70a/2, 92b/11, 97b/6, 97b/9

güyā (< Far. *goyā, gūyā*) **1.** sanki, güya; **2.** söyleyen, söyleyici
g. 100b/15, 103a/14, 103b/9, 106b/13, 106b/2, 108a/13, 108b/12, 10a/7, 111a/3, 112a/5, 113b/14, 116b/8, 119a/15, 120b/10, 121a/10, 123b/1, 125b/2, 125b/5, 126a/2, 129a/15, 129a/6, 129b/5, 131a/1, 132b/1, 135b/14, 138a/13, 13b/6, 141a/4, 143a/12, 147a/6, 149a/14, 14a/7, 151a/3, 153b/3, 167b/9, 25a/2, 28a/11, 39a/8, 3b/10, 3b/3, 42b/2, 49a/2, 4a/1, 4b/9, 50b/5, 54a/10, 57b/2, 57b/5, 57b/7, 59a/4, 59b/4, 59b/5, 62a/2, 65a/1, 65a/2, 65b/7, 66b/13, 73b/4, 76b/5, 79b/7, 7a/6, 80b/5, 87a/10, 90b/9, 91b/13, 94a/5, 94b/6, 95a/8, 9a/5
g.+lar 10a/1
gūyā-yı Ṭūr: Tūr dağındaki ağaç gibi mucizevi şekilde konuşan
g.-yı ṭ. 96a/2

gūyālıḳ (< Far. *goyā, gūyā* + Tü.+*lıḳ*) söylemelik, konuşmalık
g.+ını 4a/3

gūyiyā (< Far. *gūyiyā*) sanki, güya
g. 155a/8

Gücerāt özel ad
G. 78a/3

güft ü gū (< Far. *guft-u-gū*) konuşma, sohbet

g. 155a/3, 36b/7, 45b/2, 68b/8, 76a/14, 131b/10, 164a/11, 20a/15, 20b/1

g.+da 104b/13

g.+nı 27b/15

güftār (< Far. *guftār*) söz

g.+ınıı 4a/3

güftār-ı śādıḳ: güvenilir söz

g. -ı ś. 16b/6

güher (< Far. *gohar*, *guhar*) değerli taş, cevher, inci krş. **gevher**

g. 125b/9, 137a/2, 158a/12, 31a/12, 55b/3, 69b/6

g.+i 120b/4

g.+iġa 120b/10

g.+im 54b/15

g.+ni 31a/14, 3b/14, 55a/10, 55a/12, 55a/13, 55a/15, 55b/10, 55b/11, 55b/14, 55b/2

güher-i girān-bahā: çok pahalı inci, mücevher

g.-i g. 55a/10

güher-i ḳıymet: kıymetli cevher

g. 167b/15

güher-i şeb-çirāġ: geceyi aydınlatan mücevher, inci

g.-i ş. 101a/6, 54a/11

gül (< Far. *gul*) gül, çiçek

g. 103a/9, 111b/4, 133b/13, 19b/11, 20a/2, 20a/6, 20a/9, 20b/4, 21a/14, 56a/9, 78a/8, 7b/8, 80a/3, 80b/13

g.+de 7b/8

g.+din 20a/15

g.+ge 133b/15, 56a/8

g.+i 19b/13

g.+idür 160a/3

g.+idür-men 159b/9

g.+iniŋ 9a/10

g.+ni 103a/1, 160a/3, 19b/10, 19b/7, 19b/9, 20a/1, 20a/11, 20a/13, 20a/3, 20a/7, 20a/8, 21a/14, 56a/10, 56a/11, 56a/13, 56a/9, 56b/12, 80b/13, 80b/14, 80b/15, 81a/1

g.+niŋ 136b/10, 136b/8, 136b/9

gül-i bį-hār: dikensiz gül

g.-i ħ. 56a/8

gül-i ħandān: güleç gül

g.-i ħ.+dur 161a/13

gül-i nergis: nergis çiçeği

g.-i n. 79b/5

g.-i n.+din 80b/15

g.-i n.+ni 81a/2

gül-i nev-şüküfte: yeni çiçeklenmiş gül

g.-i n. 17a/9, 19b/6

gül-i sürh: kırmızı gül

g.-i s. 79b/7

gül-i śad-berg: katmerli bir çeşit iri gül

g.-i s. 17a/7

gül-i tāze: taze gül

g.-i t. 20a/2

gülābį (< Far. *gulābį*) gül rengi

g. 17a/7

gül-berg (< Far. *gul-barg*) gül yaprağı

g. 68a/1

gül-deste (< Far. *gul-dasta*) gül demeti

g.+lerni 126b/2

gül-geşt (< Far. *gul*) gül seyri, gül gezintisi

g. 162b/8

gülistān (< Far. *gulistān, gul-sitān*) gül bahçesi

g. 19b/14, 9a/9

g.+da 141b/14

g.+ıdın 20a/8

g.+larġa 7b/7

gülistān-ı cennet-fezā: sonsuz cennetin gül bahçesi

g.-ı c.+da 126b/7

gülū-bend (< Far. *gulū-band*) boğaz sargısı, boyuna sarılan bağ

g. 26b/13

gül-zār (< Far. *gulzār*) gül bahçesi

g.+dın 159a/14

g.+ınıı 9a/9

g.+nı 141b/14

gümān (< Far. *gumān*) şüphe

g. 146a/14, 44a/15

g.+ım 146a/11

g.+ımnı 146a/10

gümān bol-: şüphelenmek

g. b.-sun 106a-1

g. b.-updur 145b-11

gümān ḳıl-: şüphelenmek

g. ḳ.-dı 159a/2

g. ḳ.-ıp 146a/10, 95b/1

günāh (< Far. *gunāh*) Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dini suç krş. **güneh**

g. 169a/6, 91a/5

g.+dın 137b/10

g.+dur 16b/8

g.+ı 53a/11

g.+ımdın 86a/5

g.+ını 157b/14, 35b/1

g.+ıŋge 16b/8

g.+larını 21b/6

g.+larıŋnı 16b/9

g.+nı 166b/4

günāh ḳıl-: günah işlemek

g. ḳ.-dım 89a/2

g. ḳ.-ġandurlar 21b/6

güneh (< Far. *gunah*) Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dini suç krş. **günāh**

g.+ġa 137b/15

g.+sini 159b/1

güneh ḳıl-: günah işlemek

g. ḳ.-ma 137b/15, 138a/4

güng (< Far. *gung*) dilsiz

g. 10a/6, 105a/8

gürbe (< Far. *gurba*) kedi

g.+niŋ 133a/14

gürisne (< Far. *gursna, gurusna, gurasna, gurisna, gursina*) aç, fakir

g. 85b/15, 86a/6

g.+dür 89b/7

g.+dür-men 70b/8

gürisnelıġ (< Far. *gursna, gurusna, gurasna, gurisna, gursina* + Tü.+*lıġ*) açlık, fakirlik krş. **gürisnelik**

g.+dın 149b/15

gürisnelik (< Far. *gursna, gurusna, gurasna, gurisna, gursina* + Tü.+*lik*) açlık, fakirlik krş. **gürisnelıġ**

g.+ni 91a/3

gürg (< Far. *gurg*) kurt, canavar

g. 101b/3, 101b/10, 5b/2, 79a/5, 96b/12, 96b/15, 96b/6, 96b/7, 97a/3, 97a/4

g.+ni 133a/14, 97a/7, 97a/8, 97a/9

gürz (< Far. *gurz*) eskiden silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz

g.+i 166a/12, 166a/13, 163b/1

güşād (< Far. *guşād*) açma, açılma

g. 64a/2, 95a/4

güşād ḳıl-: açmak, açılmak

g. ḳ.-ur-men 71b/12

güşāde (< Far. *guşāda*) açılmış, açık, ferah

g. 153b/10, 53b/2, 68a/6

güşāde ḳıl-: açmak, açılmak

g. ḳ.-ur 10a/11

güşāde-rūyluḳ (< Far. *guşāda*-Tü.+*luḳ*) açık yüzlülük

g.+dın 153b/1

güşādlıḳ (< Far. *guşād* + Tü.+*lıḳ*) açmalık, açılmışlık

g. 153a/11

güvāh (< Far. *guvāh*) şahit, delil, tanık

g. 114b/10, 122b/10, 19b/7, 76a/13

g.+dur 171a/2

g.+ġa 106a/2

güvāh ḳıl-: tanıklık etmek

g. ḳ.-ıp 104a/7

güvāhlıġ (< Far. *guvāh* + Tü.+*lıġ*) şahitlik, tanıklık krş. **güvāhlıḳ**

g. 74b/6

güvāhlıḳ (< Far. *guvāh* + Tü.+*lıḳ*) şahitlik, tanıklık krş. **güvāhlıġ**

g. 21b/9, 8b/9

g.+ġa 21a/8

güźār (< Far. *guźār*) geçme, geçiş krş. **güźer**

g. 12b/14

g.+ı 71b/2

g.+ıdın 38a/10

güźārlıḳ ḳıl-: geçmek, geçişmek

g. ḳ.-dı 108a/12

güźer (< Far. *guźar*) geçme, geçiş krş. **güźār**

g. 33b/8

g.+i 111a/13, 127b/11, 78a/12

güźer-i şehr: şehri geçme, dolaşma

g.-i ş.+ge 3b/11

H/Ĥ/Ħ

ħaber (< Ar. *ħabar*) haber

ħ. 101b/12, 107b/9, 109b/3, 113a/10, 116a/12, 116a/14, 117a/13, 11a/10, 11a/11, 123b/8, 129a/9, 12a/14, 142a/14, 146a/4, 14b/10, 14b/13, 14b/14, 14b/5, 14b/7, 152a/9, 152b/6, 157a/15, 169a/4, 170b/2, 171b/10, 17a/1, 17a/10, 21a/12, 21b/13, 47b/14, 48a/5, 68b/2, 74b/3, 74b/5, 7b/7, 80b/10, 83a/15, 88b/12, 89b/15, 97a/8, 66b/8, 59a/9

ħ.+dür 114a/8

ħ.+ge 80a/11

ħ.+i 145a/2

ħ.+ini 113a/14, 57b/13, 74a/13, 80a/15, 85b/8, 86a/12

ħ.+iŋ 17a/10

ħ.+lerni 20b/8

ħ.+ni 109b/7, 110b/4, 112b/12, 116a/10, 122b/2, 125a/11, 152a/5, 162b/14, 162b/15, 163a/15, 163a/3, 164a/3, 24a/6, 25a/14, 29b/8, 48a/8, 53a/9, 67b/15, 75b/4, 75b/5, 97a/8

ħaber-dār (< Ar. *ħabar* + Far. *dār*) haberli

ħ. 12a/8, 49a/1, 74b/4, 7b/11, 89a/7

ħ.+dur-men 124a/13

ħaber-dār bol-: haberdar olmak

ħ. b.-dı 97b/3

ħ. b.-dı ėrse 122a/7

ħ. b.-ġan 18b/1

ħ. b.-ġānı 5b/13

ħ. b.-ġāy 61b/5

ħ. b.-ġıl 73b/14

ħ. b.-madı 108b/5

ħ. b.-madılar 112b/6

ħ. b.-madıŋ 26a/6

ħ. b.-maġay 132b/13

ħ. b.-masun 20b/10

ħ. b.-may-sen 28b/7

ħ. b.-sa 117a/12,

121b/6, 122a/2, 128b/4, 131a/15, 150b/8, 23b/12, 60a/10, 60a/12, 93a/13, 93b/7

ħ. b.-salar 104b/1, 113a/9, 59a/13, 95b/7

ħ. b.-up 126b/14, 127a/15, 12a/14, 146a/13

ħaber-i ħoş: güzel, hoş haber

ħ.-i ħ. 80a/11

ħaberçi (< Ar. *ħabar* + Tü.+*çi*) haberci

ħ. 80a/15

ħ.+sidür 83a/14

ħabįb (< Ar. *ħabįb*) sevilen kişi, sevgili, dost

ħabįb-i bį-çāre: çaresiz sevgili, dost

ħ.-i b. 158b/14

ħabįb-i śādıḳ: sadık dost

ħ.-i ś. 65b/2

ħabįŝ (< Ar. *ħabįŝ*) kötü, alçak, pis

ħ. 133a/15, 146a/8

Ĥabs (< Ar. *Ĥabs*) hapis, alıkoyma

Ĥabs ḳıl-: hapsetmek, alıkoymak

Ĥ. ḳ.-ġay 44a/11

Ĥ. ḳ.-maḳġa 46b/7

Ĥabŧ (< Ar. *Ĥabŧ*) bir tartışmada karşısındakini cevap veremeyecek duruma getirip susturma, donup kalma

Ĥabŧ bol-: donup kalmak

Ĥ. b.-updur 131a/15

Ĥac (< Ar. *Ĥacc*) hac, Kâbe'yi ziyaret etme farîzası

Ĥ. 168a/8, 94a/10

Ĥ.+dın 105a/9

Ĥ.+ge 94a/9

ħacālet (< Ar. *ħacāla*^{t}) utanma, utanç

ħ.+din 140b/8

ħ.+ge 117b/6

Ĥācāt (< Ar. *Ĥācāt*) istekler, dilekler, ihtiyaçlar

Ĥācāt-ı dergāh: dergahın ihtiyaçları

Ĥ.-ı d. 58a/12

Ĥaccām (< Ar. *Ĥaccām*) hacamatçı

Ĥ. 138a/12, 138a/13, 138a/14, 139b/1, 140a/14, 140a/2, 140a/8

Ĥ.+ġa 140a/3

Ĥ.+nı 140a/13, 140a/5

Ĥ^{v}āce FerØį özel ad

Ĥ.+ni 67a/14

Ĥācet (< Ar. *Ĥāca*^{t}) ihtiyaç, gereklilik

Ĥ. 117b/15, 127b/12, 139b/11, 150a/10

Ĥ.+i 117b/13, 155b/3, 143a/10, 143a/13, 143a/4, 143a/6, 143a/8

ħ.+idin 155b/1

Ĥ.+iġa 141b/15

Ĥ.+im 118a/1, 142b/4, 144b/11

Ĥ.+iŋ 118a/4, 128a/3, 142b/3, 142b/5

Ĥācet-mend (< Ar. *Ĥāca*^{t} + Far. *mand*) ihtiyaç sahibi, muhtaç

Ĥ. 117b/13, 68a/5

Ĥ.+ler 105b/8

Ĥ.+ni 90b/6

Ĥācib (< Ar. *Ĥācib*) kapıcı, kapıcı başı

Ĥ. 154a/9, 154a/11, 154a/15, 154b/2, 154b/4, 154b/7, 155b/15, 155b/3, 155b/5, 155b/8, 155b/9, 156a/1, 156a/5

ħacįl (< Ar. *ħacįl*) utancından kimsenin yüzüne bakamayacak duruma düşmüş olan, küçük düşüp utanmış, mahçup olmuş (kimse)

ħ. 104a/13, 116a/9, 118a/15, 66b/4, 82a/2

ħaclet-zede (< Ar. *ħacla*^{t} + Far. *zada*) utanmış

ħ. 139b/1

Ĥadd (< Ar. *hadd*) sınır, seviye

Ĥ.+i 29a/12, 30b/6

Ĥ.+in 117a/9, 2a/11

Ĥ.+iŋ 96a/12

Ĥadd-i belāġat: belagatın son seviyesi

Ĥ.-i b.+ge 107a/4, 130a/15, 130b/3

ħadem (< Ar. *ħadam*) hizmetçiler, odacılar

ħ. 94b/15

ħademį (< Ar. *ħadam* + nispet eki *į*) hizmetçilik

ħ. 134b/15

ħademįlıķ (< Ar. *ħadam* + Tü.+*lıķ*) hizmetçilik

ħ. 134b/13

ħādim (< Ar. *ħādim*) hizmet eden, yardımcı olan kimse

ħ. 34b/8

ħādimįlik (< Ar. *ħādim,* nispet eki *į* + Tü.+*lik*) hizmetçilik

ħ. 134a/4

ħadeng (<Far. *ħadang*) kayın ağacından yapılan ok

ħ.+ige 77b/14

ħadeng-i direng: gecikme, duraksama oku

ħ.-i d. 109b/9

Ĥādiŝe (< Ar. *Ĥādiŝa*^{t}) olay, ortaya çıkan

Ĥ. 100b/10, 160b/12, 50a/10, 6b/12, 96a/5

ħafaħān (< Ar. *ħafaķān, ħafķān*) yürek oynaması, çarpıntı, sıkıntı krş. **ħafaķān**

ħ.+dur 9b/1

ħ.+nı 23a/15

ħafaķān (< Ar. *ħafaķān, ħafķān*) yürek oynaması, çarpıntı, sıkıntı krş. **ħafaħān**

(Lexicon, 857/a)

ħ. 67b/6

Ĥāfıž (<Ar. *Ĥāfiž*) koruyan, muhafaza eden

Ĥ.+ı 19b/3

Ĥāfıžlıġ (< Ar. *Ĥāfiž* + Tü.+*lıġ*) hafızlık, koruma, muhafaza etme

Ĥ.+ıġa 18b/7

ħāhla- (< Far. *ħāh* + Tü.+*la-*) istemek

ħ.-dı 22a/5, 24b/5

ħ.-r-sen 13a/13

ĥaḳ (< Ar. *ĥaḳḳ*) **1.** bir insana ait olan şey, bir kişiyle, bir şeyle ilgili olarak

ĥ.+ı 6a/9

ĥ.+ıda 11b/5, 32b/4, 44a/14, 155a/14

ĥ.+ında 123a/6

ĥ.+ıŋda 44b/3

ĥ.+nı 8b/1, 71a/2

2. Allah

Ĥ. 27a/8, 32b/4, 16b/9, 21b/15, 22a/1, 27b/4, 44b/8, 47a/3, 140a/6, 155b/14

Ĥ.+dın 3b/3, 3b/4, 27a/8, 27a/9,

Ĥ.+ġa 107b/15

Ĥ.+nı 155b/2, 72b/13

3. hisse, pay

ĥ.+ı 136b/1

ĥ.+ımız 27b/1

ĥ.+ımnı 15b/3

ĥ.+ını 156b/13

4. hakikat, gerçeğe uygunluk

ĥ. 7b/13, 27b/7, 28a/6, 166a/9

ĥ.+nı 28a/5

ħāk (< Far. *ħāk*) toprak

ħāk-i pāk: temiz toprak

ħ.-i p.+ni 171a/4

ĥaḳāret (< Ar. *ĥaḳāra*^{t}) küçük düşürme, horlama

ĥ.+lerni 167b/6

ħāk-bįz (< Far. *ħāk-bįz*) sokakları süpüren, temizleyen kimse

ħ. 55a/7, 55a/15, 55b/3, 55b/7

ħ.+ge 55b/6

ħ.+ġa 57a/9

ħ.+ni 55b/2

ĥaḳįḳat (< Ar. *ĥaḳįḳa*^{t}) gerçek, asıl, doğru

ĥ. 140a/14, 157a/8, 157b/14, 54b/13

ĥ.+deki 10b/2

ĥ.+i 10b/2, 139a/15

ĥ.+nı 81a/8

ĥ.+ni 154a/7, 55a/12

ĥaḳįḳat-i ĥāl: durumun aslı, gerçeği

ĥ.-i ĥ. 68b/3

ĥ.-i ĥ.+ıdın 124a/13

ĥakįm (< Ar. *ĥakįm*) hikmet sahibi, bilge, filozof

ĥ. 147a/5, 147b/6, 147b/7, 168b/4, 169a/3, 1b/12, 25a/3, 33b/13, 34a/11, 34a/2, 34b/2, 42b/4, 42b/5, 171a/6

ĥ.+ġa 169a/2

ĥ.+ler 33a/9

ĥ.+lerdin 33b/13

ĥ.+ni 42b/5

ĥakįm-i ĥāźıḳ: usta, işinde uzman doktor

ĥ.-i ĥ. 74a/10

ĥakįm-pişe (< Ar. *ĥakįm* +Far. *pēş̄a*) bilge, filozof kişi, işi sanatı bilgelik olan

ĥ. 168b/3

ĥākim (< Ar. *ĥākim*) hükümdar, vali, âmir

ĥ. 16a/11, 16a/8, 16b/3, 25a/15, 27b/10, 27b/9, 28a/1, 68b/9

ĥ.+de 28a/5

ĥ.+ge 16b/2

ĥ.+ġa 16a/13, 68b/8

ĥ.+ni 16a/8, 27b/8

ĥ.+niŋ 27b/14

ĥaḳįr (< Ar. *ĥaḳįr*) değersiz, hor gözle bakılan

ĥ. 144a/15, 4a/12, 52b/13, 61b/1

ĥ.+dür 97b/1

ĥaḳįr-i bį-biżāÓat: yeteneksiz ve değersiz kişi

ĥ.-i b. 3a/3

ħākister (< Far. *ħākistar*) kül

ħ.+din 59a/13

ħāk-sār (< Far. *ħāksār*) toz toprak içinde kalmış, perişan durumda

ħ.+ı 164a/12

ĥāl (< Ar. *ĥāl*) hal, durum, oluş

ĥ. 151b/10, 152b/6, 159a/10, 160a/11, 30a/10, 63b/11, 69b/13, 156a/6

ĥ.+de 120b/6, 135a/13, 46b/15, 79a/11, 99b/10, 99b/8

ĥ.+de-sen 103b/2

ĥ.+dın 154a/9

ĥ.+dür 42a/3

ĥ.+ġa 133b/10, 133b/9, 51b/11, 62a/15, 62b/3

ĥ.+ıda 148a/12

ĥ.+ıdın 101b/12, 146a/2

ĥ.+ıġa 120b/15, 51b/10

ĥ.+ım 160a/1, 35a/14

ĥ.+ını 167a/15, 2a/13

ĥ.+ıŋ 143b/11, 35b/7

ĥ.+ıŋa 148a/9

ĥ.+ıŋnı 24a/5

ĥ.+i 15b/8, 160a/4, 16b/4, 171b/13, 59a/9, 88a/6, 143b/7, 44b/12, 53a/15, 70a/4, 93a/4

ĥ.+iġa 151b/12

ĥ.+im 36b/9

ĥ.+ini 148b/3, 168a/12, 6a/2

ĥ.+iŋ 30a/14

ĥ.+iŋġa 66b/6

ĥ.+iŋge 7b/11

ĥ.+larıdın 112b/6

ĥ.+nı 102b/1, 133b/3, 169a/2, 24b/3, 35a/10

ĥ.+ni 140a/14, 38b/9, 39b/10, 39b/15, 40a/4, 40b/9, 66a/10

ħāl (< Ar. *ħāl*) yüzdeki ben

ħ.+ige 40b/3

ĥālā (< Far. *ĥālā* < Ar. *ĥāl-an* (zarf)) şimdi bile, henüz

ĥ. 100a/2, 112a/15, 117b/4, 11b/13, 146a/14, 146b/3, 53a/15, 61b/7, 70b/15, 71a/13, 75a/1, 77a/11, 96b/15

ħalāś (< Ar. *ħalāś*) kurtulma, kurtuluş

ħ. 121b/7, 131a/3, 162a/15, 166b/8, 21a/4, 23b/6, 26b/9, 29a/2, 34b/5, 41b/3, 63b/1, 65a/12, 65a/13, 96a/6

ħalāś bol-: kurtulmak, kurtuluşa ermek

ħ. b.-dı 98b/12

ħ. b.-duŋ 37a/4

ħ. b.-ġan 65a/12

ħ. b.-ġay-men 119b/4

ħ. b.-ġaylar 136b/4

ħ. b.-ġıl 150a/10

ħ. b.-up 149b/15, 49a/2, 56b/6, 66a/14

ħ. b.-ur 38b/13

ħ. b.-ur-sen 66b/7

ħ. b.-urnı 75a/10, 98a/15

ħalāś ķıl-: kurtarmak

ħ. ķ.-dı 104b/5, 42a/9

ħ. ķ.-dım 69b/15

ħ. ķ.-dıŋ 91a/6

ħ. ķ.-duķ 79a/12

ħ. ķ.-ġanını 30b/7

ħ. ķ.-ġay-sen 73b/15, 98b/11

ħ. ķ.-ıp 167b/7

ħ. ķ.-maķ 53a/12

ħ. ķ.-sam 34b/3

ħ. ķ.-saŋ 66b/4

ħ. ķ.-ur 136a/3

ħ. ķ.-ur-men 124b/6

ħalāślıġ (< Ar. *ħalāś* + Tü.+*lıġ*) kurtuluş, kurtulma krş. **ħalāślik**

ħ.+ımıġa 166a/15

ħalāślik (< Ar. *ħalāś* + Tü.+*lik*) kurtuluş, kurtulma krş**. ħalāślıġ**

ħ. 120b/7, 96a/6

ħalāyıķ (< Ar. *ħalāǿiķ*) mahluklar, yaratıklar

ħ. 105a/1, 155a/8, 99a/8

ħ.+dın 135b/6

ħ.+ġa 14b/10, 14b/7

ħ.+nı 81a/15, 99a/8

ħāle (< Ar. *ħāla*) babanın kız kardeşi

ħ. 74b/13

ħalel (< Ar. *ħalal*) bozukluk

ħ. 100a/2, 114b/15, 116a/6, 34b/2

ĥālet (< Ar. *ĥāla*^{t}) hal, nitelik, keyfiyyet

ĥ.+de 140a/10, 151a/14, 52a/8, 89a/5

ĥ.+i 101b/4, 59a/9

ĥ.+ide 100b/2, 120b/3, 155b/9, 70b/7, 86a/12

ĥ.+ni 131a/2

ĥālet-i aśl: asıl, gerçek hal

ĥ.-i a.+ıge 72b/8

ĥ.-i a.+ıġa 119a/4, 145a/4

ħāle-zāde (< Ar. *ħāla* + Far. *zāda*) hala çocuğu

ħ.+sini 18a/12

ħalhāl (< Ar. *ħalħāl*) kadınların süs için taktıkları halka, bilezik

ħ. 26b/13

Ħālıḳ (< Ar. *ħāliḳ*) Allah'ın bir ismi, yaratıcı

Ħ. 155b/6

Ħālıḳ-ı mūr: karıncayı yaratan

ħ.-ı m. 139a/7

ħālį (< Ar. *ħālį*) boş olma

ħ. 158b/15, 159b/14, 11b/14, 128a/8, 14a/4, 14b/3, 152b/5, 39b/4, 44b/3, 7a/13, 80a/15, 80b/2, 95a/7, 70a/7, 72b/6

ħ.+dür 132b/14

ħ. ėrmiş 80b/2

ħālį ḳal-: boş kalmak

ħ. ḳ.-ıpdur 14b/11

ħālį bol-: kurtulmak

ħ. b.-dı 91a/2

ħ. b.-madı 152a/1

ħālį ḳıl-: boşaltmak

ħ. ḳ.-sam 160b/6

ħ. ḳ.-sunlar 72b/6

ħalįfe (< Ar. *ħalifa*^{t}) halife, vekil

ħ. 126a/7, 126a/8, 94a/10, 94a/8, 94a/9, 94a/11

ħ.+ni 94a/8

ħalįfe ḳıl-: halife yapmak, vekil kılmak

ħ. ḳ.-ıp 70a/9

Ĥalįm (< Ar. *ĥalįm*) yumuşak huylu, yumuşak

Ĥ. 52b/6

Ħāliś özel ad

Ħ. 69a/13, 71b/1, 72b/2, 72b/6, 73a/10, 73a/13, 73a/3

Ħ.+dur 71a/4

Ħ.+ni 72b/5

Ĥalḳ (< Ar. *ĥalḳ*) boğaz

Ĥ.+ıda 39b/14

Ĥ.+ıġa 32a/10, 40a/1

ħalḳ (< Ar. *ħalḳ*) **1.** insanlar, insanlardan bir bölük

ħ. 109a/9, 109b/13, 140a/13, 145b/4, 146a/1, 14b/5, 152a/8, 16a/14, 16b/1, 171a/6, 24a/2, 27b/14, 32b/6, 49b/6, 55a/8, 59a/12, 62a/7, 66b/6, 70a/7, 70a/8, 70b/1, 76a/15, 76a/7, 76b/5, 78b/10, 7b/14, 7b/6, 81a/15, 90a/3, 9b/8, 25a/9, 42a/5, 63a/14

ħ.+dın 118a/9, 167b/6, 19a/8, 72b/6, 77a/6, 58b/1

ħ.+durlar 10a/14

ħ.+ġa 7b/1

ħ.+ı 108b/15, 39b/10, 70a/8, 39b/11

ħ.+ıġa 11b/2, 120a/2, 139b/3, 52a/9, 82b/11

ħ.+ını 50b/14

ħ.+ḳa 116a/9, 134b/5, 137a/8, 76a/14, 79b/9, 85a/13

ħ.+nı 102b/13, 105b/6, 114b/15, 116a/15, 151b/1, 168a/11, 16a/12, 23b/5, 30a/2, 30a/7, 32b/2, 48b/12, 49b/4, 55b/12, 62a/14, 76a/14, 77a/8, 99a/11, 21b/12

ħ.+nıŋ 151b/4, 155b/6

2. yaratma, yaratılma

ħalḳ-ı mā-haleḳallāh: Allah'ın yarattığı, yaratılmış

ħ.-ı m. 104b/4

ħalḳ ḳıl-: yaratmak

ħ. ḳ.-ıpdur 142a/8

ħ. ḳ.-maḳdın 63a/14

Ĥalḳa (< Ar. *ĥalḳa*) halka

ħalḳa-yı bendelik: kölelik, tutsaklık halkası

ħ.-yı b.+ni 10a/1

Ĥall (< Ar. *ĥall*) çözme, tahlil

Ĥ. 12b/8, 13a/5, 154a/13, 155b/3

Ĥ.+ini 155b/4

Ĥall ḳıl-: çözmek, tahlil etmek

Ĥ. ḳ.-maḳ 154a/12

ħālta (< Ar. *ħālta*) tasma

ħ.+dın 24b/3

ħalvet (< Ar. *ħalva*^{t}) ıssız, tenha yer, başbaşa kalmak

ħ.+de 81b/1

ħ.+ge 132b/12

ħalvet-ħāne (< Ar. *ħalva*^{t} + *Far. ħāna*) yalnızlık odası, tenha oda

ħ.+sige 111b/7, 126a/3, 80b/14, 88b/9

ħam (< Far. *ħām*) eğri, bükülmüş, kıvrım

ħam ḳıl-: eğmek, bükmek, kıvırmak

ħ. ḳ.-dı 57b/5

ħ. ḳ.-ur 136b/11

Ĥamāóil (< Ar. *Ĥamāóil*) sağ omuzdan sol kalçaya kadar uzanıp ucuna kılıç takılan kayış; muska, tılsım

Ĥamāóil-i zerrīn: altın renkli muska

Ĥ.-i z. 156b/11, 156b/12

Ĥamāḳat (< Ar. *Ĥamāḳa*^{t}) ahmaklık

Ĥ. 65a/15

Ĥ.+ıdın 121a/10, 121a/8

Ĥamd (< Ar. *Ĥamd*) kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi

Ĥ. 107b/15

Ĥāmil (< Ar. *Ĥāmil*) kendinde bulunduran, sahip olan, yüklenmiş olan, taşıyan

Ĥ.+ni 155b/12

Ĥāmile (< Ar. *Ĥāmila*) hamile, yüklü

Ĥ. 107b/5

Ĥ.+si 82b/1

Ĥāmile bol-: hamile olmak

Ĥ. b.-madı 78a/10

Ĥāmile ḳal-: hamile kalmak

Ĥ. ḳ.-dı 82b/1

Ĥaml (< Ar. *Ĥaml*) yorma, atıf, isnat etme

Ĥaml ḳıl-: yormak, isnat etmek

Ĥ. ḳ.-dı 41a/13

ħamlik (< Far. *ħām* + Tü.+*lik*) eğiklik, eğrilik

ħ. 61a/13

ħamīr (< Ar. *ħamīr*) hamur, maya

ħ.+din 38b/12, 38b/6, 38b/8, 78a/9

ħamīr ḳıl-: hamur yapmak

ħ.-ıp 38b/2

ħāmūş (< Far. *ħāmoş*) suskun, sessiz

ħ. 49b/12

ħāmūşlıḳ (< Far. *ħāmoş* + Tü.+*lıḳ*) suskunluk, sessizlik krş. **ħāmūşluḳ**

ħ. 42b/9

ħ.+ını 42b/5

ħāmūşluḳ (< Far. *ħāmoş* + Tü.+*luḳ*) suskunluk, sessizlik krş. **ħāmūşlıḳ**

ħ. 34b/6

ħancer (< Ar. *ħancar*) hançer

ħ. 113b/2

ħ.+ni 29b/3

ħancer-i hūn-āşām: kan içen hançer

ħ.-i ħ. 162b/2

Ĥancere (< Ar. *Ĥancara*^{t}) gırtlak, boğaz

Ĥancere-i Ĥalḳ: gırtlakta harflerin çıktığı yer

Ĥ.-i Ĥ.+ıġa 90b/14

ħandān (< Far. *ħandān*) gülen, sevinçli

ħ. 146a/6, 33b/10, 4a/14, 79b/7, 80a/2

ħande (< Far. *ħanda*) gülüş

ħ. 83b/12, 81b/6

ħ.+si 81b/7

ħ.+sidin 80b/13

ħ.+sini 81a/10, 81a/9

ħāne (< Far. *ħāna*) ev, hane, konut

ħ.+side 64a/6

ħ.+sidin 67b/1, 68a/1, 78a/9, 84a/8

ħ.+sige 50b/5, 75b/1

ħāne-yi seyr: seyir evi

ħ.-yi s.+idin 119a/15

ħān-ḳāh (< Ar. *ħānḳāh* < Far. *ħāngāh*) dervişlerin zikir ve sohbet mekanı, tekke

ħ.+larıġa 105b/6

ħān-ḳāh-nişīn (< Ar. *ħānḳāh* < Far. *ħāngāh* +Far. *nişīn*)

ħān-ḳāh-nişīn: tekkede oturan

ħ. 126a/3

ħānmān (< Far. *ħānmān*) ev, yuva, aile

ħ.+nı 157b/12

Ĥanžal (< Ar. *Ĥanžal*) Ebucehil karpuzu veya acı hıyar denen bitki

Ĥ. 65a/15

ħar (< Far. *ħar*) eşek

ħ. 126b/8

ħār (< Far. *ħār*) diken

ħ. 109b/14, 116b/14, 159b/10, 64b/11, 90a/9

ħarāb (< Ar. *ħarāb*) yıkık, viran

ħ. 169a/10, 6a/1, 90a/7, 43b/9

ħarāb bol-: yıkılmak, viran olmak

ħ. b.-masa 43b/9

ħ. b.-sun 43b/8

ħarāb ḳıl-: yıkmak, viran etmek

ħ. ḳ.-dı 17a/11, 99a/7

ħ. ḳ.-ıp 43b/2

ħarāblik (< Ar. *ħarāb* + Tü.+*lik*) yıkık, viranlık

ħ.+dür 37b/2

ħarāc (< Ar. *ħarāc*) haraç, müslüman olmayanlardan alınan vergi

ħ.+nı 104b/4

Ĥarām (< Ar. *Ĥarām*) yasak, doğru olmayan, hak olmayan (şey)

Ĥ. 10a/12

Ĥ.+dın 167b/1

Ĥ.+dur 10a/4, 9b/2

Ĥ. ėrmiş 10a/12

Ĥ.+ı 167a/15

Ĥarām-zāde (< Ar. *Ĥarām* + Far. *zāda*) soysuz, ahlaksız kimse, haram yiyici

Ĥ. 100b/3, 145a/9, 88a/14, 88b/3

Ĥarāret (< Ar. *Ĥarāra*^{t}) sıcaklık, vücut ısısı, ateş

Ĥ. 25a/1

Ĥ.+i 6a/14

Ĥ.+idin 131a/13, 60a/8

Ĥ.+ni 158a/10

Ĥarāret-i bāṭın: iç yanması, mide yanması

Ĥ.-i b. 76b/13

ħarc (< Ar. *ħarc*) bir iş için harcanan para, masraf

ħ. 17b/8

ħ.+ı 108a/15, 108b/1, 113b/6, 153a/3, 15a/8

ħarc ḳıl-: harcamak, sarfetmek

ħ. ḳ.-dı 149b/10

ħ. ḳ.-dıŋ 115a/15

ħ. ḳ.-ġıl 125a/13

ħ. ḳ.-ıp 71b/14

ħ. ḳ.-saḳ 14a/5

ħ. ḳ.-saŋ 5a/3

ħ. ḳ.-ur ėrdiler 127b/13, 15a/10

ħarclıḳ (< Ar. *ħarc* + Tü.+*lıḳ*) harçlık, masraflar için harcanacak para

ħ.+dın 13b/11

ħarcį (< Ar. *ħarcį*) harçlık

ħ. 139b/12

ħarcį ḳıl-: harçlık yapmak

ħ. ḳ.-ġıl 99b/4

ħ. ḳ.-ıŋlar 113b/6

ħarcįlik (< Ar. *ħarcį* + Tü.+*lik*) harçlık

ħ.+din 150a/10

ħarçeng (< Far. *ħarçang*) yengeç

ħ. 120a/11

Ĥareket (< Ar. *Ĥaraka*^{t}) hareket

Ĥ. 159b/8, 59a/9, 60b/1, 77a/1

Ĥ.+de 78a/10, 92b/11, 92b/3

Ĥ.+din 101a/14, 101b/13, 145b/9, 162a/2, 76b/11

Ĥ.+dür 40a/3

Ĥ.+ge 10a/10, 47b/1, 52a/9, 58b/11, 58b/8, 59a/4, 59a/8, 60a/14, 77b/2, 79a/8

Ĥ.+idin 60b/13

Ĥ.+ini 131a/6, 145b/10

Ĥ.+ni 59a/3

Ĥareket-i bį-cā: yersiz hareket

Ĥ.-i b. 126b/2

Ĥareket-i eflāk: feleklerin hareketi

Ĥ.-i e. 60b/11

Ĥareketlıġ (< Ar. *Ĥaraka*^{t} + Tü.+*lıġ*) hareketli

Ĥ. 52a/11

Ĥarem (< Ar. *Ĥaram*) müslüman saray, konak ve evlerinde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm

Ĥ.+ġa 159a/9

Ĥ.+i 159a/3, 159b/7

ĥ.+ide 34b/15

ĥ.+ni 164a/7

ĥarem-i sarāy: sarayın yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölümü

ĥ.-i s.+da 160a/9

ĥ.-i s.+dın 6a/4

ĥ.-i s.+ġa 163b/10

ĥ.-i s.+ıġa 163b/5, 164a/11, 34b/13, 34b/14, 34b/15, 83a/2

ĥ.-i s.+nı 164a/1

ĥarf (< Ar. *ĥarf*) söz, laf

ĥ.+i 157b/14

ĥarf ḳıl-: söz etmek, bir şeyden bahsetmek

ĥ. ḳ.-ıp 80a/5

ĥarf-ı ĥikāye: hikâye anlatmak, hikâyenin sözleri

ĥ.-ı ĥ.+ge 92a/14

ħargāh (< Far. *ħargāh*) büyük çadır

ħargāh-ı şāhān: padişahların büyük çadırı

ħ.-ı ş. 119b/13

ħār-gūş (< Far. *ħār-goş*) tavşan

ħ.+ge 40a/12

ħarįdārlıḳ (< Far. *ħarįdār* + Tü.+*lıḳ*) alıcı, müşteri

ħarįdārlıḳ ḳıl-: alıcı, müşteri olmak

ħ.-dı 4a/4

ħ.-madı 13b/10

ħ.-ur 27a/12

ĥarįf (< Ar. *ĥarįf*) adam

ĥ. 37b/13

ĥ.+i 97b/14

ĥ.+ler 31a/1

ĥ.+leridin 31a/15

ĥarįf-i ḳavį-heykelį: güçlü vücutlu adam

ĥ.-i ḳ. 97b/14

ĥarįm (< Ar. *ĥarįm*) harem dairesi

ĥarįm-i emānet: emanet edilmiş harem, özel alan

ĥ.-i e.+dür 159b/7

ĥarįś (< Ar. *ĥarįś*) bir şeyi elde etmek hususunda aşırı derecede istekli olan, hırslı

ĥ. 5b/1

ħāristān (< Far. *ħāristān*) dikenlik, çalılık

ħāristān ḳıl-: dikenlik, çalılık haline getirmek

ħ. ḳ.-dı 19b/14

ħārlıġ (< Far. *ħār* + Tü.+*lıḳ*) dikenli

ħ.+dur 62b/15

ħᵛārlıḳ (< Far. *ħᵛār* + Tü.+*lıḳ*) itibarsızlık, hakirlik

ħ. 106b/11, 116b/13, 127b/8, 171b/4

ħ.+dın 78b/13

ħ.+ġa 5a/12

ħar-mühre (< Far. *ħar-muhra*) katır boncuğu

ħ. 54b/15

ħār-püşt (< Far. *ħār-puşt*) kirpi

ħ. 45a/11, 45a/14, 45a/7, 45a/8, 45a/9, 45b/12, 45b/13, 45b/15

ħarrād (< Ar. *ħarrāt*) çıkrıkçı, tornacı, ağaç yontucu krş. **harrāt**

ħ. 14b/9, 15a/1, 15a/12, 15a/7, 15b/6, 15b/9, 15a/14, 16a/1, 16a/11, 16a/3, 16a/5, 16a/9, 16b/8, 26a/2, 26b/12, 27a/11, 27a/2, 48a/10, 13b/8, 13b/2, 26a/14

ħ.+dın 15b/8, 16a/5

ħ.+ġa 26b/8

ħ.+ge 15a/11, 16b/10

ħ.+nı 13b/3, 16a/6, 16b/12, 16b/5, 26b/8

ħ.+nıŋ 16b/5

ħarrād-ı bį-diyānet: dindar olmayan harrad

ħ.-ı b. 15b/1

ħarrādlıġ (< Ar. *ħarrāt* + Tü.+*lıġ*) çıkrıkçılık, tornacılık, yontuculuk

ħ.+ı 13b/2

harrāt (< Ar. *ħarrāt*) çıkrıkçı, tornacı, ağaç yontucu krş. **harrād**

ħ. 13b/5, 14b/3, 15b/3

ħ.+dın 14a/11

ħ.+ıge 15a/15

ħ.+ıġa 14a/13

ħ.+ını 49b/15

ħ.+nı 15b/7

ħarrāṭį (<Ar. *ħarrāṭ* +Far. *į*) bir çıkrıkçı, bir ağaç yontucu

ħ.+niŋ 12b/12

ħas (< Ar. *ħass*) bilgisiz olma, kötü düşünceli olma

ħ.+dın 81b/14

ħāś (< Ar. *ħāśś*) özel, has, hükümdara mahsus

ħ. 85a/13, 88a/10, 64a/6

ħasāset (< Ar. *ħasāsat*) hasislik, cimrilik

ĥ.+ige 171a/1

ĥasbıĥāl (< Ar. *ĥasb* + *ĥāl*; *haśb-ı ĥāl*) konuşup dertleşme

ĥ.+nı 105a/12

ĥaseb (< Ar. *ĥasab*) soy, sop

ĥ. 57b/11, 55a/3, 54b/7, 55a/4, 57a/11, 57b/12, 61a/10, 94a/4, 94a/13, 94a/14, 133b/1

ĥaseb-i Øālį: asil, yüce soy

ĥ.-ı Øā. 101a/5

ĥaseblik (< Ar. *ĥasab* + Tü.+*lik*) soylu, asil

ĥ. mü 54b/11

ĥased (< Ar. *ĥasad*) kıskançlık

ĥ.+din 116b/13

ĥ.+ni 126b/12

ĥasenāt (< Ar. *ĥasanāt*) iyi ve güzel işler

ĥ. 52b/1

ĥāśıl (< Ar. *ĥāśil*) husule gelen, ortaya çıkan, netice

ĥ. 119b/7, 143a/14, 172a/8, 77a/5

ĥ.+ını 4a/6

ĥāśıl bol-: husule gelmek, ortaya çıkmak

ĥ. b.-dı 86b/12, 91a/6

ĥ. b.-ġay 136a/7, 34a/1, 48b/14

ĥ. b.-madı 121a/3, 33b/9

ĥ. b.-maġanı 34a/1

ĥ. b.-mas 58a/4, 93b/14

ĥ. b.-masa 58a/7

ĥ. b.-maydur 162a/8, 1b/7

ĥ. b.-sa 10a/14

ĥ. b.-ur 114b/5, 146a/15, 150a/4, 60b/11, 61a/8

ĥ. b.-ur ėrdi 149b/6, 1b/9

ĥāśıl ḳıl-: ortaya çıkarmak

ĥ. ḳ.-dım 19a/4

ĥ. ḳ.-dıŋ 8b/6

ĥ. ḳ.-ġanı 84a/7

ĥ. ḳ.-ġay 94a/1

ĥ. ḳ.-ġay-men 26a/8

ĥ. ḳ.-ġıl 37b/11

ĥ. ḳ.-ġuça 124a/3

ĥ. ḳ.-ıp 56a/10

ĥ. ḳ.-sam 136b/15

ĥ. ḳ.-ur ėrdiler 6b/15

ĥ. ḳ.-ur-sen 30a/2

ĥāśıl-ı kelām: sözün özeti

ĥ.-ı k. 27a/15

ĥāśıl-ı taĥśįl: eğitimin neticesi

ĥ.-ı t.+iŋdin 34a/12

ĥāsid (< Ar. *ĥāsid*) kıskanç

ĥ.+ler 165a/3

ĥāsid-i ĥor: değersiz, kıskanç kişi

ĥ.-i ħ.+dın 130a/11

ħasįs (< Ar. *ħasįs*) değersiz, adi

ħ. 133a/15, 58a/15

ħāśiyyet (< Ar. *ħāśįyya*^{t}) nitelik, özellik

ħ. 158a/13, 171a/5, 171a/6, 49b/6

ħ.+i 168b/5, 24a/3, 44b/13, 44b/7

ħ.+idin 149a/12

ħ.+idür 168b/2, 92a/15

ħ.+leri 116b/2

ħaślet (< Ar. *ħaśla*^{t}) insanın yaratılışındaki huyu, tabiatı, mizacı

ħ. 61a/10, 61a/11

ħ.+i 61a/12

ħaśletlik (< Ar. *ħaśla*^{t} + Tü.+*lik*) huy, özellik

ħ. 61a/11

ħaśm (< Ar. *ħaśm*) hasım, düşman

ħ.+larını 165b/15

ħ.+nı 45b/4

ħaśm-ı żaØįf: zayıf, güçsüz düşman

ħ.-ı ż. 97b/15

Ĥasret (< Ar. *ĥasraᵗ*) hasret, özlem

Ĥ. 171b/4, 28a/9, 89b/3

Ĥasretlıġ (< Ar. *ĥasraᵗ* + Tü.+*lıġ*) hasretlik

Ĥ. 153b/5

Ħaśśe özel ad

Ħ. 161b/15, 162b/15, 162b/3, 162b/6, 163a/13, 163a/8, 162a/14, 165b/10

Ħ.+ge 162b/14

Ħ.+ni 162b/12, 162b/9, 163b/1, 163b/8, 165b/12, 163b/10

Ħ.+niŋ 162b/4, 162b/8, 163b/5, 166a/3

ħaste (< Far. *ħasta*) hasta, yaralanmış

ħ. 158a/2

ħ.+dür 35a/5

Ĥasūd (< Ar. *ĥasūd*) kıskanç, haset

Ĥ. 40a/13

Ĥaşem (< Ar. *ĥaşam*) bir kimsenin yanında bulunanları, maiyet

Ĥ.+ni 94b/15

Ħāşim özel ad

Ħ.+ġa 150a/13

Ĥaşmet (<Ar. *ĥaşmat*) büyüklük, heybet

Ĥ. 3b/7

Ĥ.+im 128b/1

Ĥ.+imni 80a/6

Ĥaşr (< Ar. *ĥaşr*) toplama, bir araya getirme

Ĥ. 44b/14

ħatā (< Ar. *ħatāó*) hata, kusur

ħ. 109a/14, 166b/10, 23a/12, 35a/11, 70b/1, 91a/11

ħ.+dur 130a/8

ħ.+sıda 23a/11

ħatā ḳıl-: hata yapmak, kusur işlemek

ħ. ḳ.-ıp 146a/3, 74b/15

ħ. ḳ.-ıpdur-men 48b/6

ħatar (< Ar. *ħatar*) tehlike

ħatar-ı Óažįm: büyük tehlike

ħ.-ı Óa. 33b/6

ħatar-nāḳ (< Ar. *ħatar* +Far. *nāk*) tehlikeli, korkulu, korkunç

ħ. 5a/4

ħatarlik (<Ar. *ħatar* + Tü.+*lik*) tehlikeli, sakıncalı

ħ. 26b/5, 26b/7

ħatāį (< Ar. *ħatāó* + Far. *į*) bir hata, bir kusur

ħ. 161a/9

ħātem (< Ar. *ħātam*) **1.** mühür

ħ. 11b/9

2. yüzük

ħ.+ini 69b/7

Ĥātem özel ad

Ĥ. 69b/7

ħātır (< Ar. *ħātir*) zihin, fikir, gönül

ħ. 106a/5, 116a/7, 58b/9

ħ.+ı 151a/12

ħ.+ıda 135a/9, 146a/6, 151b/2

ħ.+ıge 157a/10

ħ.+ıġa 115b/12, 26b/15

ħ.+ım 112a/3, 19a/6

ħ.+ımda 144b/10

ħ.+ımdın 53b/6

ħ.+ımnı 160b/6, 43b/2

ħ.+ını 30b/5

ħ.+ıŋ 87b/6

ħ.+ıŋdın 9a/2

ħ.+ıŋge 6b/6

ħ.+ıŋġa 100a/2, 106a/1

ħ.+ıŋnı 160a/13, 85a/7

ħ.+larıġa 157a/11

ħ.+nıŋnı 43a/2

ħatįb (< Ar. *ħatįb*) hitab eden, konuşmacı

ħatįb-i raÓnā-şiÓār: güzelliği adet edinmiş hatib

ħ.-i r. 121a/11

Ĥātif özel ad

Ĥ.+dın 74a/8

ħatt (< Ar. *ħatt*) yazı, ferman

ħ. 40b/3, 61a/12

ħ.+nı 103a/15

ĥattā (< Ar. *ĥattā*) bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de

ĥ. 127a/7, 132a/5, 139b/6

ħātūn (< Far. *ħātūn* < ET *ħatun/ḳatun* < Soğd. *ħᵛatēn*) kadın, zevce

ħ. 131b/8, 135a/12, 146a/2, 155b/11, 156a/3, 156b/11, 158a/5, 159a/7, 159a/9, 160b/13, 160b/14, 160b/5, 165a/7, 167b/14, 168a/12, 168a/9, 168b/1, 168b/10, 168b/13, 168b/8, 169a/4, 171a/13, 2a/11, 36a/13, 36a/15, 36b/12, 36b/2, 36b/5, 36b/9, 37a/3, 37b/11, 37b/14, 37b/3, 37b/7, 38a/6, 38a/7, 38b/15, 38b/8, 39a/1, 39b/11, 39b/5, 39b/6, 39b/8, 39b/9, 40a/3, 40b/3, 40b/4, 40b/9, 41a/1, 41b/2, 42a/3, 42a/8, 42b/14, 68a/9, 71a/8, 81a/6, 88b/1, 96b/2, 97b/5, 153b/12

ħ.+dın 168b/3, 168b/7

ħ.+ġa 40b/8

ħ.+ı 37b/6, 40a/15, 2a/5, 156a/14, 165b/10, 167b/10, 168a/13, 171b/3, 171b/6, 167a/14, 40b/5, 31a/4, 164b/3

ħ.+ıġa 168a/8, 171a/13, 37b/12, 39b/2, 41b/12

ħ.+ını 31a/1, 38a/15, 38b/14, 41b/11, 49a/13, 68b/5

ħ.+lar 168a/9, 39a/13, 39a/15, 39a/6, 39b/1, 40a/12, 41b/3, 83b/5

ħ.+larda 39b/7

ħ.+lardın 41b/3, 41b/8

ħ.+larnı 156b/3, 37a/8, 38a/14, 39a/12, 39a/7, 40a/11, 40a/5, 40a/6, 41b/10

ħ.+larnıŋ 153b/13

ħ.+nı 153b/14, 155b/10, 168b/12, 169a/8, 2b/8, 36a/11, 38a/8, 39a/9, 41a/3, 41b/14, 41b/15, 68b/10, 36b/2

ħ.+nıŋ 36a/10, 36b/12, 41b/14, 89a/9

ħ.+um 156a/14, 27b/12, 31a/2, 41a/15, 41b/1

ħ.+umnı 160b/5, 31a/14, 27b/13

ħātūn-ı pāk-dāmen: eteği temiz, namuslu, iffetli hatun

ħ.-ı p. 162a/3

ħātūnį (< Far. *ħātūn* < ET *ħatun/ḳatun* < Soğd. *ħᵛatēn* + Far. *į*) bir kadın, bir hatun, hatun

ħ. 2b/9, 38b/9, 39b/4, 41a/5, 156a/11, 38b/7, 41b/13, 42a/1, 36b/1

ĥavādiŝ (< Ar. *ĥavādiŝ*) olaylar, hadiseler

ĥ.+din 37a/11

ĥavādiŝāt (< Ar. *ĥavādiŝ* + çoğul eki-*āt*) olaylar

ĥ.+dın 23b/9

ĥavādiŝāt-ı Ǿālem: alemde olup biten olaylar

ĥ.-ı Ǿā.+din 7b/15

ĥavāle (< Ar. *ĥavāla*^{t}) havale, bir şeyi başkasına devretme, bırakma

ĥ. 77b/14

ĥavāle ḳıl-: havale etmek, bırakmak

ĥ. ḳ.-a-sen 92a/2

ĥ. ḳ.-dı 10a/3, 133b/7

ĥavāss (< Ar. *ĥavāss*) duyular, hisler

ĥ. 25a/1

ĥavāss-ı pencegāne: beş duyu

ĥ.-ı p. 6a/1, 25a/2

ĥ.-ı p.+ni 24b/11, 76b/11

havāśś (< Ar. *ħavāśś*) saygın olanlar, seçkin kimseler

ħ. 171a/5

ħavāśś-ı orda: karargahın seçkin kişileri

ħ.-ı o.+ge 27b/10

hāver (< Far. *ħāvar*) batı, fakat sıklıkla şâirler tarafından doğu olarak kullanılır; güneşin doğduğu taraf

ħ. 12b/3, 41b/4

ħ.+ni 37a/13

ħāver-i gül-rįz: güller saçan güneş

ħ.-i g. 40a/6

ĥavlı (<*avlu* < Yun. *avli*) evlerin ortasında üstü açık alan (TETTL, III, s. 494; VEWT 157b)

ĥ. 154b/14, 155a/1, 155a/2

ĥ.+da 21a/1

ĥ.+dın 127a/14, 154b/13

ĥ.+sını 154b/12

ĥayā (< Ar. *ĥayāǿ*) utanma, sıkılma, namus, edep

ĥ. 6a/5

ĥ.+dın 168a/14

ḥayāl (< Ar. *ḥayāl*) hayal, boş düşünce

ḥ. 108a/3, 126b/11, 22a/10, 33b/1, 60a/15, 96b/4, 17a/14

ḥ.+dur 18a/2

ḥ.+i 15b/8

ḥ.+imdaḳı 137a/15

ḥ.+imni 100a/12

ḥ.+larnı 137b/9

ḥ.+ni 104a/3, 93b/8

ḥayāl ḳıl-: hayal etmek

ḥ. ḳ.-dı 135a/1, 136b/4, 23b/13, 31a/9, 88a/2, 90a/9, 92a/15, 93b/5, 94b/9, 99b/10

ḥ. ḳ.-ġan 22a/12

ḥ. ḳ.-ıp 102b/10, 15a/10, 49b/6, 66a/5

ḥ. ḳ.-ıp-sen 90a/11

ḥ. ḳ.-maḳ kerek 1a/5

ḥ. ḳ.-may 6b/8

ḥ. ḳ.-ur ėrdi 65a/15

ḥayāl-ı bāṭıl: boş hayal

ḥ.-ı b. 51a/15

ḥayāl-i fāsid: bozuk, kötü hayal

ḥ.-ı f. 104b/8, 29a/5, 96b/4

ḥ.-ı f.+ni 24b/8, 92b/4

ḥayāl-i ĥased: kıskançlık hayali

ḥ.-i ĥ.+ni 126b/12

ĥayāt (< Ar. *ĥayāt*) hayat ömür

ĥ. 118b/14, 32a/14, 32a/5, 43a/10, 44b/15, 45a/3, 77a/5, 45a/4

ĥ.+ıġa 11b/13

ĥ.+ını 83b/13

ĥayāt-ı cāvidānį: daimi hayat

ĥ.-ı c. 4a/8

ĥayāt-ı ebedį: ebedi, sonsuz hayat

ĥ. 44b/13, 79b/10

ĥ.+din 45a/2

ĥayātlik (< Ar. *ĥayāt* + Tü.+*lik*) hayat hakkı

ĥ. 122b/7

hayda- çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek krş. YUyg. *haydi-*; *hayda-*, *hayde-*, (YUyg.TS, 150b; TETTL, III, s. 431); *heyde-* (UTİL, 1099b)

h.-dılar 164b/7

h.-p 68a/1

h.-sa 77b/8

ĥayf (< Ar. *ĥayf*) haksızlık, zulüm

ĥ. 130b/9, 136b/8

ĥayf ḳıl-: haksızlık yapmak, zulmetmek

ĥ. ḳ.-urlar 104b/3

ĥāyil (< Ar. *ĥāǿil*) bir şeyin önünü kapayan, ileriyi görmeye veya ileriye geçmeye engel olan şey, engel

ĥ. 136b/8

ĥāyil ḳıl-: engel olmak

ĥ. ḳ.-ıp 81a/1, 83a/3

ḥayl (< Ar. *ḥayl*) güruh, tâife

ḥ. 157a/7, 131b/4

ḥ.+ıda 43a/8, 166b/15

ḥ.+i 160b/8

ḥ.+ide 156b/8, 161b/13, 32b/12, 47a/9

ḥayme (< Ar. *ḥayma*^{t}) çadır

ḥ.+ni 105b/6

ḥayme-i pādişāh: padişah çadırı

ḥ.-i p.+lar 124b/6

ḥayr (< Ar. *ḥayr*) yararlı, iyi

ḥ. 109a/12, 33b/14

ḥ.+nı 136a/15

ĥayrān (< Ar. *ĥayrān*) şaşkın, şaşırmış, şaşırıp kalmış

ĥ. 112b/1, 112b/3, 128a/10, 18b/2, 33a/3, 53b/5, 77a/2, 86b/11, 87b/12, 89a/4, 89a/5, 20a/3

ĥ.+dur-men 147a/13

ĥayrān bol-: şaşırmak, şaşırıp kalmak

ĥ. b.-dı 130a/4, 38b/8, 81a/5, 8b/5, 93a/10, 96b/12

ĥ. b.-dılar 102a/8, 114b/12, 27b/14, 29a/11, 4b/4, 55a/11, 7b/8

ĥ. b.-ġanımda 77b/6

ĥ. b.-ġanını 112a/14

ĥ. b.-up 109b/15, 110b/1, 134a/6, 160a/8, 27b/11, 28a/2, 30a/5, 49b/7, 62b/5, 66a/7, 68b/6, 91a/9

ĥayrān-vār (< Ar. *ĥayrān-vār*) şaşkın gibi

ĥ. 95a/7, 140a/2

ĥayrānlıḳ (< Ar. *ĥayrān* + Tü.+*lıḳ*) şaşkınlık

ĥ.+da 111b/6, 120b/12, 47b/12, 85b/10

ĥ.+ġa 106b/11

ĥ.+ḳa 66b/2

ħayrāt (< Ar. *ħayrāt* + çoğul eki *-āt*) iyilikler, hayırlı işler

ħ. 132a/6

ĥayret (< Ar. *ĥayra*^{t}) şaşma, şaşırma

ĥ.+de 78b/1

ĥ.+i 131b/15

ĥayretlıġ (< Ar. *ĥayra*^{t} + Tü.+*lıġ*) şaşkınlık

ĥ. 153b/5

ħayr-gāh (< Ar. *ħayr* + Far. *gāh*) hayır yeri

ħ.+nı 28b/8

ĥaysiyyet (< Ar. *ĥaysiyya*^{t}) şeref, onur, itibar

ĥ.+i 171a/5

ĥayvān (< Ar. *ĥayvān*) **1.** dirilik, canlılık

ĥ.+nı 135b/7

2. hayvan, canlı şey

ĥ. 101a/15

ĥ.+dur 51b/12

ĥ.+larnı 101b/8

ĥ.+nıŋ 52a/6

ĥayvān-ı çār-pā: dört ayaklı hayvanlar

ĥ.-ı ç.+lar 45b/5

ĥayvān-ı nātıḳ: konuşan hayvan, insan

ĥ.-ı n. 81b/15

ĥayvānāt (< Ar. *ĥayvān* + çoğul eki *-āt*) hayvanlar

ĥ.+nı 134b/11, 134b/7

ĥ.+nıŋ 132a/15

ĥayvānāt-ı perende vü çerende: uçan ve otlayan hayvanlar

ĥ.-ı p. 60a/3

ĥayvānį (< Ar. *ĥayvān* + nispet eki *į*) hayvanla ilgili, canlıya ait

ĥ. 60a/2

ĥ.+dur-men 52a/4

ĥayvān-śıfat (< Ar. *ĥayvān* +Ar. *śifat*) hayvan gibi, hayvan görünümlü

ĥ. 58b/13

ĥ.+dur 58b/9

ĥayyāle (< Ar. *ĥayyāle*) hilekâr, hileci

ħ.+dür 41b/10

ħazān (< Far. *ħazān*) sonbahar, güz

ħ. 136a/13, 21b/13

ħ.+ġa 136b/9

ħazānlıġ (< Far. *ħazān* + Tü.+*lıġ*) sonbahar mevsimi

ħ.+ge 62b/13

ĥāżıme (< Ar. ĥāżıme) midenin sindirme gücü

ĥ. 24b/15

ĥāżır (< Ar. *ĥāđir*) hazır, âmâde

ĥ. 139a/15, 141b/11, 142a/4, 166a/1, 42a/4

ĥ.+dur 170b/15

ĥāżır bol-: hazır olmak

ĥ. b.-ġıl 150a/3

ĥāżır ḳıl-: hazırlamak

ĥ. ḳ.-dı 20a/6

ĥ. ḳ.-dılar 165b/15, 171a/13, 42b/1, 83a/11, 83a/13

ĥ. ḳ.-ıp 83b/9

ĥ. ḳ.-sam 112a/15

ĥ. ḳ.-sunlar 165b/12, 42a/15, 83a/12

ĥ. ḳ.-ur-men 169b/11

ĥāżır ḳıldur-: hazır ettirmek

ĥ. ḳ.-up 158b/3

ĥāżırlıġ (< Ar. *ĥāđir* + Tü.+*lıġ*) hazırlık

ĥ.+ı 103b/14

ħazįne (< Ar. *ħazįna*^{t}) **1.** hazine

ħ. 118b/11, 130b/6, 139b/5, 93a/4

ħ.+lerim 118a/13

ħ.+sini 31a/13

ħazįne ḳıl-: hazine oluşturmak

ħ. ḳ.-ay 143a/5

2. devlet hazinesi

ħ.+lerni 157b/10, 118a/8

ħazįne-ħāne (< Ar. *ħazįna*^{t} + Far. *ħāna*) hazinenin bulunduğu yer

ħ.+sideki 65a/3

ħażir (< Ar. *ħaḍir*) yeşillik (Ar.Eng.Dic., 328a)

ħ. 3b/1

Ĥażret (< Ar. *Ĥaḍra*^{t}) saygı saymak üzere büyüklere verilen ünvan

Ĥażret-i ħān: yüce han

Ĥ.-i ħ. 34a/12

Ĥażret-i pādişāh: yüce padişah

Ĥ.-i p. 35b/14

Ĥażret-i sultān-ı enbiyā: peygamberlerin sultanı olan yüce peygamber

Ĥ.-i s.-ı e. 70b/1, 78b/15

Ĥaźer (< Ar. *Ĥiźr, Ĥaźar*) sakınma, kaçınma

Ĥaźer ḳıl-: sakınmak, kaçınmak

Ĥ. ḳ.-ġıl 22b/15

Ĥ. ḳ.-maḳ 58a/8

Ĥażret-i Ādem özel ad

Ĥ.-i Ā. 70a/10, 70a/9

Ĥażret-i ÓAlį: özel ad

Ĥ.-i ÓA. 130a/9

Ĥażret-i Cebrāóil özel ad

Ĥ.-i C. 79a/1

Ĥażret-i Dāvud özel ad

Ĥ.-i D. 60a/2

Ĥażret-i Ħ^{v}āce özel ad

Ĥ.-i Ħ. 59a/11

Ĥażret-i İmām özel ad

Ĥ.-i İ. 63a/14

Ĥ.-i İ.+dın 63a/13

Ĥażret-i İmām Şāfiİ özel ad

Ĥ.-i İ. 63a/12

Ĥażret-i ÓĮsā özel ad

Ĥ.-i Óİ. 65b/2, 16a/11

Ĥażret-i İsmā'il özel ad

Ĥ.-i İ. 55b/3

Ĥażret-i Meryem özel ad

Ĥ.-i M. 82a/15

Ĥażret-i MuÓāviyye özel ad

Ĥ.-i M. 121a/13, 121a/15

Ĥażret-i Muĥammed özel ad

Ĥ.-i M. 70a/12

Ĥażret-i Mūśā özel ad

Ĥ.-i M. 70b/7, 70b/10, 70b/11, 70b/13, 70b/5, 78b/14

Ĥażret-i Nūĥ özel ad

Ĥ.-i N. 70a/1, 63b/11, 63b/12, 63b/14, 63b/15

Ĥażret-i RābiÓa: özel ad

Ĥ.-i R. 103b/9

Ĥażret-i Resūl-i Ħudā özel ad, Allah'ın resulü, Hz. Muhammed

Ĥ. 70a/14

Ĥażret-i Süleymān: özel ad

Ĥ.-i S. 45a/6, 59b/15, 109a/13, 45a/12, 45a/3, 45b/14, 78b/15

hecr (< Ar. hacr) ayrılık

h. 17a/12

hēç̄ (< Far. *hēç̄*) hiç, önemsiz, yok denecek kadar az

h. 100b/11, 101a/15, 101b/1, 101b/12, 102b/11, 103a/4, 103b/8, 104a/1, 105a/10, 108b/4, 109a/9, 109b/3, 110b/7, 112b/3, 112b/6, 113a/10, 114a/15, 116a/2, 116b/12, 117a/12, 117a/13, 118b/1, 119b/10, 119b/5, 119b/6, 11a/8, 124a/8, 125b/2, 126a/13, 126b/9, 127a/11, 127b/1, 128b/12, 128b/4, 128b/6, 12b/7, 130b/4, 131a/12, 132a/4, 132a/6, 132b/13, 135a/6, 136b/6, 13b/10, 140a/11, 140a/12, 141a/11, 142a/3, 145a/2, 147a/13, 148a/13, 148a/2, 148a/6, 148a/8, 148b/10, 14b/1, 150b/1, 150b/3, 150b/9, 151a/12, 151b/13, 153b/1, 153b/10, 153b/11, 153b/12, 157a/6, 160b/3, 160b/4, 161b/6, 162a/8, 165a/9, 166a/10, 168a/7, 169b/5, 17a/10, 18b/3, 19a/13, 19a/8, 1a/9, 20a/2, 20a/6, 23a/13, 23a/14, 24b/7, 26a/12, 2a/4, 30a/12, 31a/7, 31a/8, 33b/9, 34a/7, 35b/10, 35b/12, 39a/15, 3a/2, 41a/5, 41b/8, 46b/13, 47b/12, 42b/15, 59a/12, 48b/10, 49b/3, 4a/11, 4a/13, 4b/2, 51a/1, 52b/5, 53a/13, 53b/5, 55b/10, 55b/7, 55b/9, 56a/4, 58a/4, 59a/13, 5b/13, 60a/11, 60a/2, 62a/6, 62b/10, 62b/7, 63b/1, 65b/2, 67b/13, 67b/14, 67b/3, 67b/9, 68a/12, 68a/4, 69a/12, 32a/5, 6b/6, 70a/3, 73a/3, 73a/5, 73b/12, 74b/1, 74b/2, 76a/10, 78a/8, 78b/12, 78b/14, 80a/14, 81a/6, 82a/11, 82b/3, 83a/7, 83b/11, 83b/13,

83b/3, 85a/4, 87a/12, 89a/11, 89a/4, 89a/6, 8a/15, 8a/7, 90a/3, 92a/3, 92b/10, 93a/15, 93a/4, 95a/7, 96a/4, 96b/13, 96b/15, 98b/15, 99a/11, 99a/14, 9a/1

h.+din 103b/11

h.+ge 103b/8, 76a/4

heft-reng (< Far. *haft-rang*) yedi renk

h. 168b/8

hefte (< Far. *hafta*) bir hafta

h. 42b/9

helāhil (< Far. *halāhil*) öldürücü, zehir

h. 136b/13

helāk (< Ar. *halāk*) mahvolma, ölme

h. 100b/6, 114a/10, 170a/14

helāk bol-: helâk olmak, mahvolmak

h. b.-dı 120b/14, 148a/6, 149a/1

h. b.-saŋ 66b/9

helāk ḳıl-: mahvetmek, yok etmek

h. ḳ.-ur 100a/10, 63a/10

h. ḳ.-ur-men 81a/5

helāket (< Ar. *halāka*^{t}) lanetleme, yok etme, ölüm

h. 42b/9, 43a/2, 78a/11

h.+ge 112b/14, 51a/14, 5a/15, 47b/6

h.+ġa 103a/13

h.+idin 103a/14

helāklik (< Ar. *halāk* + Tü.+*lik*) helaklik

h.+dür 77b/13

ĥelāl (< Ar. *ĥalāl*) dinin yasaklamadığı şey; nikahlı eş (halk ağz.)

ĥ. 167b/1

ĥ.+i 167a/15

ĥ.+im 167b/8

ĥ.+ni 167b/2

hem (< Far. *ham*) hem, kuvvetlendirme edatı; aynı zamanda, üstelik

h. 100a/2, 100b/2, 101a/14, 101b/1, 102a/3, 102a/4, 102a/6, 102b/13, 103a/4, 103a/6, 104a/11, 98b/10, 104a/12, 104b/9, 105b/3, 105b/4, 105b/5, 108a/10, 108a/12, 108a/5, 108b/3, 108b/7, 110a/15, 110a/5, 110b/9, 111a/10, 111a/11, 111b/1, 113a/3, 113b/8, 113b/9, 114a/10, 114b/4, 114b/5, 114b/6, 114b/7, 115a/15, 115a/4, 115b/3, 116a/14, 116a/9, 116b/2, 117a/13, 118a/10, 118b/2, 11a/11, 11a/13, 11b/11, 120a/10, 120a/11, 120a/7, 120b/11, 121b/3, 122a/11, 122a/9, 122b/12, 123a/10, 123a/11, 124a/3, 124a/9, 125b/11, 126a/1, 126a/9, 127a/2, 127a/5, 127a/7, 127b/14, 12a/10, 12a/14, 12b/3, 130b/8, 131a/1, 131a/3, 131a/8, 131b/6, 133a/5, 133a/7, 133a/9, 134a/11, 134b/15, 135a/12, 136b/11, 136b/15, 136b/3, 136b/5, 137a/6, 137b/3, 138a/12, 138b/1, 139a/10, 139b/6, 141a/13, 141a/14, 141b/4, 141b/5, 144a/7, 144a/9, 144b/2, 144b/5, 144b/7, 144b/8, 145a/14, 145a/2, 146a/14, 146b/13, 146b/14, 146b/3, 147a/12, 147b/13, 147b/14, 147b/5, 148a/13, 149b/13, 149b/14, 14a/3, 150a/10, 150a/4, 151a/2, 151a/5, 152a/2, 152a/8, 152b/13, 152b/3, 153a/10, 153b/10, 154a/13, 154b/5, 155b/8, 156a/11, 159b/1, 15a/14, 160b/6, 162a/6, 163b/14, 165b/6, 166a/13, 166b/9, 168b/3, 169a/4, 169b/12, 16b/11, 16b/2, 170b/1, 170b/14, 171a/1, 171a/14, 171a/4, 171a/8, 171b/7, 172a/3, 17b/6, 18b/8, 19a/14, 1b/11, 1b/4, 20a/3, 21a/10, 21a/13, 22a/2, 22b/10, 22b/14, 23a/2, 23a/9, 23b/8, 23b/9, 24b/5, 26b/15, 26b/6, 27a/4, 27a/6, 27b/12, 29a/4, 2a/15, 2b/13, 30b/12, 30b/2, 32a/1, 32a/14, 33a/10, 33a/12, 33a/15, 34a/14, 34b/12, 35a/2, 37a/7, 38a/4, 40b/3, 41a/2, 43b/10, 44b/4, 45a/11, 45a/7, 45b/1, 46a/6, 46b/9, 47a/3, 48a/1, 4b/5, 4b/9, 51b/14, 52a/11, 52a/13, 52b/11, 52b/9, 53a/8, 54a/3, 54b/4, 55a/14, 55a/5, 55b/8, 56b/1, 56b/5, 56b/8, 58b/6, 59b/12, 59b/13, 5a/5, 5a/6, 5b/11, 5b/12, 61b/10, 61b/12, 61b/6, 61b/7, 62a/15, 62b/14, 62b/3, 62b/5, 64a/7, 64b/5, 66a/10, 66a/15, 68b/1, 68b/14, 6b/2, 6b/4, 6b/9, 70a/11, 71a/13, 71b/8, 72b/10, 74a/7, 75a/1, 75b/8, 75b/9, 77a/11, 77a/7, 77a/9, 8b/13, 78b/5, 80a/13, 82a/6, 82b/12, 83a/6, 83b/5, 85a/1, 85a/2, 85a/6, 85b/10, 85b/2, 86b/12, 86b/13, 86b/8, 87b/1, 87b/2, 88a/11, 90b/12, 90b/13, 91b/4, 93a/13, 96a/14, 97a/1, 97a/15, 99a/11, 99a/13

hemān (< Far. *hamān*) derhal, o anda; böylece, öylece

h. 115b/15, 124b/11, 128b/11, 128b/3, 130b/14, 138a/8, 6a/14, 71b/2, 79b/3,

7b/7, 18b/15

hemānā (< Far. *hamānā*) aynen, tıpkı

h. 128b/3, 5b/14, 70a/5, 80b/12, 93a/12

hem-bister (< Far. *ham-bistar*) yatak arkadaşı, aynı yastığa baş koyan (Steingass, 1508b)

h. 164a/10, 20b/7, 36b/1

hem-bister bol-: yatak arkadaşı olmak, aynı yastığa baş koymak

h. b.-dılar 41a/3, 6b/15

h. b.-duŋ 159a/12

h. b.-ġay 145b/7, 35b/4

h. b.-ġıl 35b/11

hem-cins (< Far. *ham* + Ar. *cins*) cinsleri bir, aynı soydan

hem-cins bol-: aynı cinsten olmak

h. b.-maḳ 29a/7

h. b.-maḳlıḳ 29a/10

hem-çün (< Far. *ham-çun*) aynı, tıpkı, gibi

h. 17a/8

hem-dem (< Far. *ham-dam*) canciğer arkadaş

h. 44a/5, 85b/4

h.+lerdin 43b/5

h.+leri 65a/5

heme (< Far. *hama*) cümle, hep, bütün
h. 101a/8, 101b/1, 101b/7, 102a/7, 102b/1, 103b/5, 108b/15, 109a/9, 10b/15, 115b/10, 116a/1, 116a/9, 116b/12, 118a/8, 118b/4, 11b/8, 126b/6, 131a/9, 132a/7, 134b/11, 134b/5, 139b/11, 13a/12, 13a/14, 140a/3, 141b/1, 14a/12, 14a/14, 14b/5, 14b/7, 14b/9, 150a/7, 151b/11, 152a/8, 155a/14, 10a/11, 15a/3, 16a/14, 16a/15, 22a/14, 23b/5, 24a/13, 48b/12, 49b/5, 55b/12, 57b/7, 58b/14, 58b/5, 58b/9, 59a/12, 59a/14, 59b/14, 5b/6, 60a/3, 60b/11, 60b/15, 61a/1, 61a/15, 61b/11, 61b/3, 61b/8, 61b/9, 62b/11, 65b/6, 67a/3, 68a/10, 69a/9, 70a/7, 72a/1, 72a/2, 76a/14, 76a/15, 76b/10, 76b/5, 78a/1, 7b/1, 7b/14, 7b/2, 80a/2, 84a/10, 84b/15, 89a/5, 89b/7, 89b/9, 94b/1, 97a/13, 99a/8, 10a/1, 10a/15
h.+din 156a/8, 28b/15, 50b/8, 52b/12, 84b/11, 84b/14
h.+ge 61b/4
h.+leri 101b/2, 105a/2, 105b/5, 128a/10, 148b/12, 14a/1, 51a/12, 72a/14
h.+lerige 72a/13
h.+lerini 26b/4
h.+miz 26b/5
h.+ni 115b/6, 16a/12, 28b/10, 53b/5
h.+si 105b/14, 110a/1, 124a/5, 168b/2, 28a/8, 46a/2, 59b/14, 81a/7
h.+sidin 118b/3
h.+sini 4b/3, 64a/15

hem-ḥᵛāb (< Far. *ham-ḥᵛāb*) yatak arkadaşı, aynı yatağı paylaşan

h. 36b/1, 164a/10, 88b/11

hem-ḥᵛābe (< Far. *ham-ḥᵛāba*) yatak arkadaşı, aynı yatağı paylaşan

h. 37b/11

hem-ĥāl (< Far. *ham* + *Ar. ĥāl*) aynı halde olan, durumları birbirine benzeyen

h. 95b/3

hem-ḫāne (< Far. *ham-ḫāna*) arkadaş, aynı evde oturan kimseler

h. 121a/10, 52b/10

h.+si 107a/5

hem-ḫāne ḳıl-: arkadaş olmak, aynı evi paylaşmak

h. ḳ.-dılar 65b/8

hemįn (< Far. *hamįn*) bu biçimde

h. 100b/5, 125b/3, 126a/12, 98a/8

hemįşe (< Far. *hamįşa*) sürekli, her zaman

h. 149a/2, 162a/10, 77b/14

hem-ḳafes (< Far. *ham* + Ar. *ḳafas*) kafes arkadaşı, aynı kafesi paylaşma

hem-ḳafes bol-: aynı kafeste olmak, aynı kafesi paylaşmak

h. b.-sa 87b/8

hem-ḳafes ḳıl-: aynı kafesi paylaşmak

h. ḳ.-dılar 4b/13

hemm (< Ar. *hamm*) üzüntü, gam, keder, kaygı, hüzün

h. 46a/2

hem-maḳāl (< Far. *ham* + Ar. *maḳāl*) sözleri aynı olan, aynı sözü söyleyen

h. 95b/3

hem-meclis (< Far. *ham* + Ar. *maclis*) aynı mecliste olma, aynı meclisi paylaşma

h. 33a/14, 72b/15

hemşįre (< Far. *ham-şįra*) kız kardeş

h. 70b/4

h.+si 84a/6, 86b/2, 86b/8

h.+sini 76a/9

hem-nişîn (< Far. *ham-nişîn*) teklifsiz arkadaş, birlikte oturulup kalkılan kişi

h. 13a/7, 52b/10, 73b/7, 89a/11, 95a/1

hem-rāh (< Far. *ham-rāh*) yoldaş, yol arkadaşı

h. 100a/3, 100a/7, 105b/4, 105b/5, 108b/3, 113a/7, 135a/11, 13b/9, 144b/4, 148b/13, 26b/2, 32a/6, 42a/6, 54a/9, 55b/1, 56b/11, 5b/4, 66a/1, 69a/3, 69b/10, 69b/11, 71b/1, 72b/13, 72b/5, 73a/10, 76a/10

h.+ı 148a/12

h.+ım 26b/15

h.+ımnı 148a/11

h.+ını 38b/5, 55b/10

h.+ları 55b/2, 72b/12

h.+larıdın 148a/7

h.+larıġa 72a/6

h.+larımġa 26b/9

hem-rāh bol-: yol arkadaşı olmak

h. b.-up 84a/6, 85b/3

hem-rāh ḳıl-: yol arkadaşlığı yapmak

h. ḳ.-dılar 29a/11

h. ḳ.-ıp 15a/9

h. ḳ.-may-sizler 29a/9

hem-rāz (< Far. *ham-rāz*) sırdaş, sıkı arkadaş

h. 73b/7

hem-refîḳ (< Far. *ham* + Ar. *rafîḳ*) arkadaş, dost

h. 126a/1

hem-rikāb (< Far. *ham* + Ar. *rikāb*) at başı, beraber

hem-rikāb-ı neheng: timsaha eşit, timsahla beraber

h. 120a/11

hem-rūzgār (< Far. *ham-rozgār*) aynı zamanda olanlar, çağdaş

hem-rūzgār bol-: beraber zaman geçirmek

h.+dılar 144a/9

hem-sāye (< Far. *ham-sāya*) komşu

h. 23b/14, 39b/11

h.+din 24a/9

h.+ge 23b/13

h.+ler 39b/9

h.+ni 23b/13

hem-śoĥbet (< Far. *ham* + Ar. *śuĥbat*) birbiriyle konuşan, arkadaş

h. 65b/15, 75b/9, 85a/6

hem-ṭabaḳ (< Far. *ham* + Ar. *ṭabaḳ*) aynı tabaktan yiyen

h. 95a/1

hem-vaḳt (< Far. *ham* + Ar. *vaḳt*) aynı zamanda yaşayan, aynı zamanı paylaşan

h. 85a/6

hem-viŝāḳ (< Far. *ham* + Ar. *viŝāḳ*) biraraya gelme, kavuşma

hem-viŝāḳ bol-: biraraya gelmek, kavuşmak

h. b.-ġıl 55a/5

hem-zebān (< Far. *ham-zabān*) aynı dili konuşan

hem-zebān-ı refîḳ: aynı dili konuşan arkadaş

h.-ı r. 26a/6

hengām (< Far. *hangām*) vakit, zaman

h. 122a/6

h.+ı 126a/12

hengām-ı Ǿahd-i şebāb: gençlik zamanı

h.-ı Ǿa.-i ş. 1b/1

hengām-ı dil-keş: gönül çalan vakit; bahar mevsimi

h.-ı d. 1a/3

hengām-ı gül: gül vakti bahar mevsimi

h.-ı g. 126b/2

hengām-ı merġ-zār: yeşillikte, çayırda gezme vakti

h.-ı m. 111a/13

hengām-ı nuĥūset: uğursuzluk zamanı

h.-ı n. 42b/1

hengām-ı tutḳan: yakalama zamanı

h.-ı t.+ıġa 67a/12

hengām-ı zemherîr: kış zamanı, kışın en soğuk günleri

h.-ı z. 19b/13

hengāme (< Far. *hangāma*) kavga, gürültü

h.+de 162a/10

h.+leri 22b/7

h.+lerni 128b/15

henüz (< Far. *hanūz*) henüz, şimdiye kadar, daha

h. 136a/10, 152a/1, 161a/13, 171b/7, 32b/9, 36b/4, 39a/9, 40b/5, 53a/4, 8b/5

her (< Far. *har*) hep, her, bütün

h. 100a/11, 100a/6, 102b/10, 102b/14, 102b/3, 103a/4, 103a/5, 103a/6, 103b/3, 105a/10, 105a/5, 105b/12, 105b/14, 105b/9, 106a/8, 107a/12, 107b/4, 108a/8, 109a/10, 109a/12, 109a/15, 109a/3, 109a/7, 109b/1, 109b/3, 11b/15, 10a/14, 111b/11, 112a/11, 112a/2, 112a/8, 112b/7, 113a/11, 113b/6, 114a/8, 114b/9, 116a/3, 117a/1, 117a/15, 117a/3, 117b/3, 117b/5, 118b/11, 118b/8, 118b/9, 119a/7, 119a/9, 119b/7, 11a/2, 11a/4, 11a/9, 11b/2, 120b/11, 121a/14, 121b/12, 121b/15, 122a/10, 122a/11, 122a/2, 122a/8, 122a/9, 123a/9, 124a/5, 124b/7, 126a/12, 127a/5, 127a/8, 127b/12, 128b/14, 128b/8, 129b/12, 129b/2, 129b/4, 12a/15, 130b/5, 131a/4, 131b/15, 132b/8, 132b/9, 134a/11, 136a/3, 136b/6, 137b/15, 137b/3, 139a/11, 139b/4, 13a/13, 13b/14, 140a/5, 140a/8, 141b/6, 142a/9, 143a/11, 143a/12, 143a/13, 143a/7, 143a/8, 143b/3, 143b/4, 144a/15, 144b/1, 144b/15, 145b/15, 146a/10, 147a/5, 147b/12, 147b/13, 147b/6, 147b/7, 148b/3, 149a/1, 149a/2, 149b/11, 14b/13, 14b/2, 151a/5, 151b/15, 152a/7, 153a/2, 154a/3, 154a/4, 154b/10, 155a/4, 156a/10, 156a/4, 156a/5, 156b/2, 156b/8, 157a/11, 157b/7, 158a/9, 159a/5, 159b/5, 15a/14, 15b/12, 15b/14, 15b/6, 160b/11, 160b/15, 163a/1, 163a/10, 163a/6, 164a/5, 165a/8, 165a/9, 166a/8, 166b/10, 166b/15, 166b/6, 168a/12, 168a/14, 168a/15, 168a/3, 168b/5, 169a/12, 169a/15, 169b/7, 16b/1, 170a/1, 170b/7, 170b/9, 171a/5, 171b/13, 171b/15, 172a/7, 18a/3, 18b/1, 19a/12, 19a/3, 19b/10, 19b/11, 19b/3, 19b/7, 20a/15, 20a/2, 20a/9, 22a/1, 22a/11, 22a/13, 22b/10, 22b/8, 24b/14, 24b/9, 26a/15, 26b/1, 26b/6, 27a/15, 27a/9, 27b/15, 28a/3, 28a/4, 28a/7, 28b/5, 29a/1, 29a/2, 29b/11, 2a/3, 2b/13, 2b/5, 2b/7, 30b/11, 30b/2, 30b/6, 31b/3, 32a/10, 32b/12, 33a/8, 33a/9, 33a/11, 34a/1, 34a/12, 34a/13, 34a/3, 34b/10, 36b/6, 37a/9, 37b/3, 39b/12, 39b/7, 3b/14, 40a/9, 43a/6, 43a/8, 44a/13, 44a/7, 44b/15, 44b/7, 46a/11, 46a/13, 46b/9, 47a/7, 47b/10, 48a/4, 48b/1, 48b/10, 48b/4, 49a/13, 49b/1, 4a/2, 4b/1, 4b/12, 50a/10, 50b/11, 52a/5, 52a/7, 52b/11, 53b/1, 53b/12, 53b/14, 53b/15, 53b/9, 54a/13, 55a/12, 55a/9, 55b/3, 56a/2, 56b/13, 56b/4, 57a/11, 58a/2, 58a/4, 58b/6, 5b/15, 5b/6, 60a/11, 60a/5, 60b/2, 60b/9, 61a/2, 61b/3, 62a/15, 62b/6, 63b/3, 65a/8, 65b/10, 67a/2, 67b/7, 68a/5, 68b/1, 68b/8, 6a/1, 6a/14, 6b/12, 6b/7, 71b/11, 71b/13, 71b/9, 73a/10, 73b/7, 74a/4, 75a/6, 75b/13, 76a/13, 76b/6, 77a/10, 77a/12, 77a/3, 77a/5, 77b/9, 78a/4, 78a/6, 79a/10, 7a/1, 7a/9, 7b/12, 80b/6, 81b/12, 81b/13, 82a/9, 83b/12, 83b/13, 83b/15, 83b/3, 83b/8, 84a/1, 84b/3, 85a/2, 85b/7, 86a/5, 87a/15, 87a/4, 88a/8, 88b/11, 89a/11, 89a/4, 89b/6, 89b/7, 8a/11, 8a/12, 8a/13, 8a/14, 8b/12, 8b/14, 8b/9, 90a/12, 90a/14, 90b/5, 91b/6, 91b/7, 93b/15, 93b/3, 94a/12, 94b/7, 95a/3, 96b/14, 97b/2, 97b/3, 98b/9, 99a/8, 99b/11, 99b/9, 9a/12, 9a/15, 9b/7

her-āyįne (< Far. *har-āyįna*) her zaman, her şekilde, elbette (Steingass, 1494a)

h. 30b/11, 55b/3, 56b/12, 62b/6, 79a/10, 84b/3, 90b/5, 97b/2, 98a/10, 100a/9, 102b/3, 113a/11, 115a/3, 119b/7, 149a/1

her-bārį (< Far. *har-bārį*) her defa, daima

h. 80a/2

her-dem (< Far. *har-dam*) her dem, her zaman

h. 47a/9

hergiz (< Far. *hargiz*) asla, hiçbir zaman

h. 100b/8, 102b/7, 104b/12, 106a/3, 109a/14, 115b/9, 119a/8, 121a/15, 122a/1, 123b/9, 129b/5, 139b/12, 143b/12, 14a/8, 166a/7, 17a/13, 18b/15, 19b/13, 23b/4, 34b/10, 34b/6, 40a/9, 48b/1, 48b/9, 49b/8, 56a/13, 5b/2, 64a/11, 64b/2, 81a/13, 84b/8, 85b/15, 86a/6, 8a/4, 90a/6, 96b/4, 97b/15, 98b/7, 98b/9,

99b/8

Ĥesāb (< Ar. *ḥisāb*) hesap, sayma, hesaplama

Ĥ. 74b/15

hestlik (< Far. *hast* + Tü.+*lik*) varlık

h. 31b/13, 62b/8

hevā (< Ar. *havāʾ*) **1.** heves, istek, arzu

h. 32a/9, 67a/8, 67b/9, 67b/12, 155a/8

hevā-yı nefsānį: nefsin istekleri, arzuları

h.-yı n. 169a/9

2. hava, gökyüzü

h. 55b/1

h.+da 109a/14, 129b/14, 166b/13

h.+dın 93a/1, 129b/10

h.+ġa 110b/11

h.+nı 60a/8

h.+nıŋ 19b/4, 131a/13

h.+sıdın 141b/8

hevā-yı maşrıķ: doğunun havası, göğü

h.-yı m.+da 167a/3

heves (< Ar. *havas*) arzu, istek

h. 155a/8, 67b/9, 85a/4

h.+din 67a/8

h.+i 165a/15, 2a/11, 67b/2, 76a/3

h.+idedür 163b/15

h.+im 47b/1

h.+ini 32a/9

h.+ni 123b/7, 67b/12

heves-i cismānį: bedensel hevesler

h.-i c.+din 42a/1

heves-i viśāl: kavuşma arzusu

h.-i v.+i 142a/11

hevesį (< Ar. *havas* + Far. *į*) bir istek, bir arzu

h. 39a/12

hevesnāk (< Ar. *havas* + Far. *"lı,li"* anlamındaki *nāk* eki) hevesli

h. 41b/13

hey (< Far. *hay*) hey, seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için kullanılan bir eylem

h. 34b/3, 7a/15, 91a/7, 114a/8

heybet (< Ar. *haybaᵗ*) heybet

h. 78b/8

h.+idin 19a/12, 51a/7

h.+iŋdin 51a/4

heybetlik (< Ar. *haybaᵗ* + Tü.+*lik*) heybetli

h. 101a/13, 60b/4, 69a/15, 78a/13

heykelį (< Ar. *haykal* + Far. *į*) bir heykel

h. 96b/9

h.+dür 97b/14

heyzüm-fürūş (< Far. *hėzam, hėzum, hįzum-fìroş*) odun satıcısı

h. 127b/10, 127b/13, 127b/15, 128a/13, 128a/3, 128a/4, 128a/6

h.+ġa 127b/10, 128a/5

h.+nı 128a/10, 128b/6

heyzüm-keş (< Far. *hēzam, hėzum, hįzum-kaş*) odun çeken

h. 127b/9

h.+ni 126a/2

hezār (< Far. *hazār*) bin

h. 19a/2, 34b/4, 78b/3

hezār (< Far. *hazār*) bülbül

h. 67a/13, 136b/10

hezl (< Ar. *hazl*) neşelendirmek amacıyla söylenen şaka, latife

hezl ķıl-: şaka yapmak

h. ķ.-dı 23a/7

Ĥıfž (< Ar. *ĥifẓ*) muhafaza

Ĥıfž-ı nefsānį: nefisten gelen hırs

Ĥ.-ı n. 42a/1

Ĥ.-ı n.+din 39b/9

Ĥıfžlıġ (< Ar. *ĥifẓ* + Tü.+*lıġ*) muhafazalık

Ĥ.+ıġa 19b/2

ħılāf (< Ar. *ħilāf*) çelişki, zıtlık

ħ. 119b/7, 92a/1

ħılāf-ı vaǾde: sözünden dönmek

ħ-ı v. 170b/7

ħırām (< Far. *ħirām*) salına salına, edalı yürüme

ħ. 73b/5

ħıred (< Far. *ħirad*) akıl, us

ħ.+i 29a/1

ḥırḳa (< Ar. *ḥirḳa*) hırka, ceket benzeri bir giyecek

ḥ.+ġa 59a/11

ḥ.+nı 59a/12

ḥırḳa-pūşān (< Ar. *ḥirḳa* + Far. *poş* + çoğul eki *ān*) hırka giyenler, dervişler

ḥırḳa-pūşān-ı felek: feleğin dervişleri

ḥ.-ı f. 59a/6

ḥırmen (< Far. *ḥirman*) harman

ḥ.+ini 59a/14

ĥırś (< Ar. *ĥirś*) hırs, sonu gelmeyen arzu, istek

ĥ. 78a/1, 89b/7, 5b/3

ĥ.+dur 79a/12

ĥ.+ġa 77b/15, 78a/1, 79b/2

ĥ.+ıġa 80b/11

ĥ.+nı 5b/1, 5b/3

ḥırs (< Far. *ḥirs*) ayı

ḥ. 15b/11, 15b/12, 15b/13, 16a/12, 16a/15, 16a/3, 16a/4, 16a/8, 16a/9, 16b/1, 16b/2

ĥırze (< Ar. *ĥirz*) insan ve hayvanları nazardan ve tehlikelerden koruduğuna inanılan muska, nazar boncuğu, tılsım

ĥ.+leridin 160b/8

ḥışm-gįn (< Far. *ḥişm-gįn*) öfkeli, gazaplı

ḥ. 169a/4

ḥıtān (< Ar. *ḥitān*) sünnet, sünnet etme

ḥ.+nı 149a/14

ḥıyānet (< Ar. *ḥiyāna*^{t}) hainlik

ḥ. 113a/12, 134a/10, 159a/3, 159b/8, 16b/15, 84a/12

ḥ.+dür 159a/3

ḥ.+ni 104b/10, 13b/2, 146a/3

ḥıyānet ḳıl-: hainlik yapmak

ḥ. ḳ.-ġan-sen 16a/5

ḥ. ḳ.-maḳ 144b/9, 16b/8

ḥıyānetlik ḳıl-: hainlik etmek

ḥ. ḳ.-adur 113b/2

Ḥıżır özel ad; Hızır peygamber

Ḥ. 43a/12

ḥızmet (< Far. *ḥiźmat* < Ar. *ḥidma*^{t}) hizmet

ḥ. 104a/5, 129b/2, 158a/15, 52a/10, 72a/4, 81b/13, 89b/10, 73a/7

ḥ.+de 83b/3

ḥ.+dın 119a/10

ḥ.+dur 52a/10

ḥ.+ge 18b/4, 50b/4, 52a/13, 52a/15, 52b/3, 52b/6, 52b/7, 53a/4, 63b/9

ḥ.+i 119a/7, 44b/12

ḥ.+ide 71a/13, 129b/11, 62b/11, 69b/10, 78a/14, 84a/10, 96a/8

ḥ.+ideki 170b/13

ḥ.+idin 129a/5, 129b/2, 130a/7, 157b/7

ḥ.+ige 132a/8, 160a/6, 39b/12

ḥ.+iġa 71a/14, 71a/3, 114b/14, 115a/1, 120a/10, 120a/12, 144a/1, 42b/1, 56b/8, 68a/3, 80b/4, 24a/5

ḥ.+im 170b/5

ḥ.+imde 139b/7

ḥ.+imġa 129b/5

ḥ.+iŋde 71a/5

ḥ.+ini 170b/10, 28b/10, 47a/3, 52b/11

ḥ.+iŋge 142b/4

ḥ.+iŋġa 118a/7

ḥ.+iŋizde 129b/15

ḥ.+iŋni 105a/1

ḥ.+ler 64a/2

ḥ.+leride 71a/15, 64a/12

ḥ.+leriġa 42a/14, 48a/8

ḥ.+leriŋge 118a/14

ḥ.+ni 113b/5, 117a/4, 117b/1, 11a/10, 11a/11, 120a/10, 123a/2, 157a/7, 170a/15, 50b/5, 53a/2, 54a/1, 64a/1, 64a/6, 72a/8, 95a/1

ḥızmet ḳıl-: hizmet etmek

ḥ. ḳ.-! 119a/8

ḥ. ḳ.-ay 117b/3, 134b/7, 89b/9

ḥ. ḳ.-dı 117a/4, 44a/13

ḥ. ḳ.-ġan 119a/10

ḥ. ḳ.-ġıl 44b/4

ḥ. ḳ.-ıŋlar 21b/2

ḥ. ḳ.-maġıl 64b/9

ḥ. ḳ.-maḳ kerek 89b/9

ḥ. ḳ.-maḳnı 64b/10

ħ. ḳ.-urġa 118a/7

ħ.+ler ḳ.-dı 25b/5

ħ.+ler ḳ.-dıŋ 68a/4

ħ.+ler ḳ.-ıpdurlar 32b/8

ħızmet ḳıla al- > ħızmet ḳılal-: hizmet edebilmek

ħ. ḳ.-maydur 28b/9

ħ. ḳ.-maydur-men 32b/9

ħızmet-işāyeste: uygun hizmet

ħ.-i ş.+ler 68a/3

ħızmetkār (< Far. *ħiźmat* < Ar. *ħidma*^{t} + Far. *kār*) hizmetkâr, hizmet eden

ħ. 118a/3, 88a/10

ħ.+ı 111b/13, 116a/1, 142a/1

ħ.+ıġa 141b/15

ħ.+ını 90b/5

ħ.+lar 151a/4, 63b/9, 71a/5

ħ.+ları 102a/9, 111b/2, 115a/2, 68a/10, 83b/9

ħ.+larıdındur 63b/4

ħ.+larıŋdın 13a/12

ħızmetkārlıġ (< Far. *ħiźmat* < Ar. *ħidma*^{t} , Far. *kār* + Tü.+*lıġ*) hizmetkârlık krş. **ħızmetkārlıḳ**

ħ.+ıdın 103b/12

ħ.+ġa 20a/5

ħ.+lar 111b/6

ħızmetkārlıḳ (< Far. *ħiźmat* < Ar. *ħidma*^{t} , Far. *kār* + Tü.+*lıġ*) hizmetkârlık krş. **ħızmetkārlıġ**

ħ. 104b/7, 69a/13

ħızmetkārlıḳ ḳıl-: hizmetkârlık yapmak, hizmet işi yapmak

ħ. ḳ.-dı 169a/14, 104a/11

Ħızmet Mevlānā özel ad

Ħ. 2b/15

Ħızmet Mevlānā RaÓdį özel ad

Ħ. 3a/8

Ĥicāb (< Ar. *ĥicāb*) utanma, sıkılma, mahcubiyet

Ĥicāb ḳıl-: utanmak, sıkılmak, mahcub etmek

Ĥ. ḳ.-may 79a/7

Ĥicāz (< Ar. *ĥicāz*) Türk musikîsinde hicaz dörtlüsü ve rast beşlisinin birleşmesinden meydana gelen ve dügâh perdesinde karar kılan, çok yaygın basit makamlardan biri

Ĥ.+nı 61a/5

hicrān (< Ar. *hicrān*) ayrılık

h. 68a/1, 75b/13

h.+ıdadur 1b/12

h.+nı 112a/14, 67b/8, 9a/11

hidāyet (< Ar. *hidāya*^{t}) hak yolu, doğru yol

hidāyet ḳıl-: hidayet vermek, doğru yola getirmek

h. ḳ.-ıp 137b/13

Ĥikāye (< Ar. *Ĥikāya*^{t}) hikâye, anlatı

Ĥ. 110a/4, 131a/8, 161a/6, 6b/2

Ĥ.+din 110a/4, 21a/7, 91b/6

Ĥ.+dür 67b/11

Ĥ.+ge 117a/5

Ĥ.+ler 32b/15

Ĥ.+lerni 2b/11, 2b/3

Ĥ.+ge 13a/12

Ĥ.+i 110a/2, 120a/8, 131a/7, 141b/11, 163a/1, 37a/7, 73a/12

Ĥ.+ŋ 148b/4

Ĥ.+si 38b/1, 41b/11, 91b/12, 97a/9

Ĥ.+side 4a/1

Ĥ.+siġa 148b/4, 87b/12

Ĥ.+sini 130a/12, 16b/12

Ĥikāye ḳıl-: hikâye anlatmak, anlatmak

Ĥ. ḳ.-adur 112a/13, 87b/11

Ĥ. ḳ.-dı 102b/5, 105a/12, 114a/11, 119b/8, 125a/1, 127b/10, 143b/12, 147b/1, 24a/1, 33b/4, 50a/11, 55a/7, 6b/1, 74a/1, 81a/13, 82b/5, 96a/7, 99b/13

Ĥ. ḳ.-dılar 27b/3

Ĥ. ḳ.-ġıl 126b/9, 24a/6

Ĥ. ḳ.-ıp 121b/8, 124b/2, 80a/5

Ĥ.+ler ḳ.-adurlar 4b/15

Ĥikāyet (< Ar. *Ĥikāya*^{t}) hikâye

Ĥ.+i 36a/12, 38a/15, 40a/13

Ĥ.+im 66b/1

Ĥ.+imġa 17b/1, 62a/15

Ĥ.+ini 164a/1

ĥ.+iŋdin 81b/14

ĥ.+leri 2b/2

ĥ.+lerni 3a/1

ĥ.+ni 37a/10, 3a/14

Ĥikāyet ḳıl-: anlatmak, aktarmak

ĥ. ḳ.-dı 1a/10, 92a/5

ĥ. ḳ.-ıpdurlar 3b/5

Ĥikāyet-i rengįn: boyalı, renkli hikâye

ĥ.-i r. 94a/12

Ĥikmet (< Ar. *ĥikma*^{t}) **1.** Allah'ın her şeyi layık olduğu yere koyma sırrı, iç yüzü

ĥ. 123a/15, 147b/7, 34a/9, 47b/13, 48a/4, 63a/14

ĥ.+dür 156a/9

ĥ.+i 171a/6

ĥ.+ide 109a/13

ĥ.+ni 112b/3

2. felsefe

ĥ.+i 24b/9

ĥilÓat (< Ar. *ĥilÓa*^{t}) Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan

ĥilÓat-ı pādişāhāne: padişaha yakışır elbise, kaftan

ħ.-ı p. 42b/12, 166b/1

Ĥįle (< Ar. *ĥįla*^{t}) hile, aldatma

ĥ. 100b/8, 106b/5, 114a/7, 119b/12, 120a/14, 120a/15, 120a/4, 120b/1, 121b/6, 121b/7, 139a/12, 139a/5, 146a/8, 157a/2, 159a/12, 161a/3, 161b/8, 164b/2, 169a/3, 24a/3, 37b/3, 40a/12, 40a/6, 40b/1, 41b/2, 42a/9, 49a/14, 55a/3, 63b/3, 73b/4, 74a/3, 79a/12, 82a/11, 96b/4, 96b/5, 98b/3, 99a/4, 138b/1

ĥ.+din 97a/10

ĥ.+dür 100a/1

ĥ.+ler 113b/4, 138a/11, 138b/15

ĥ.+leri 39a/13

ĥ.+lerini 24b/5

ĥ.+ni 100a/9, 120a/3, 78a/2, 96b/5

ĥ.+side 36a/10

ĥ.+sidin 38a/8, 87b/11

Ĥįle ḳıl-: hile yapmak, aldatmak

ĥ. ḳ.-dı 74a/2

ĥ. k.-ġumdur 160a/14

ĥ. ḳ.-ıp 74b/14, 91a/12, 98a/10

ĥ. ḳ.-maḳ 146a/8, 55a/3

ĥ. ḳ.-maḳ kerek 99a/4

ĥ. ḳ.-saḳ 13b/15

ĥ. ḳ.-sam 122a/10

ĥ. ḳ.-urlar 79a/8

ĥ.+ler ḳ.-adur 123a/1

Ĥįle-ger (< Ar. *ĥįla*^{t} + Far. *gar*) hileci

ĥ. 24a/2

Ĥįle-gerlıḳ (< Ar. *ĥįla*^{t} + Far. *gar* + Tü.+*lıḳ*) hilecilik

ĥ.+nı 24a/2

Ĥimāyet (< Ar. *ĥimāya*^{t}) korunma

ĥ. 18a/1, 18a/3, 69b/15

ĥ.+i 19b/3

ĥ.+ini 6b/12

himmet (< Ar. *himma*^{t}) **1.** gayret, emek, çalışma, çabalama

h. 43b/10, 95b/8, 115b/8, 150b/10

h.+de 97a/14

h.+i 126b/3

h.+idin 120b/15

h.+im 117b/12

h.+iŋ 115b/5

2. iyilik, yardım

h. 79a/13, 124b/8

h.+ni 85b/6

himmetlik (< Ar. *himma*^{t} + Tü.+*lik*) gayretli

h. 95b/5

h.+din 93b/10

Ĥįn (< Ar. *ĥįn*) an, vakit

ĥ.+de 118b/5

Hind özel ad

H. 3b/6, 55a/14, 74a/1, 75b/3

Hindistān özel ad krş. **Hindūstān**

H. 28b/14, 29b/15, 33b/4, 67a/15, 6b/10

Hindū özel ad

H. 130a/14, 135b/12, 98b/12

Hindūy özel ad

H. 1b/8

Hindūstān özel ad krş. **Hindistān**

H. 6b/9

Ĥiśār (< Ar. *Ĥiśār*) kale

Ĥ.+ını 43a/15

Ĥiśśe (< Ar. *Ĥiśśa*) pay, hisse, nasip

Ĥ. 104a/9, 118b/15, 130a/2, 144a/8, 170a/10, 75b/12, 93a/1, 93a/12

Ĥ.+de 26b/6

Ĥ.+mni 15b/1

Ĥ.+ni 16b/7, 26b/8

Ĥ.+si 161a/1

Ĥ.+sini 108b/2

Ĥiśśe ḳıl-: paylaştırmak, hisse etmek

Ĥ. ḳ.-alı 26b/6

Ĥ. ḳ.-ıp 15a/13

ħitāb (< Ar. *ħitāb*) hitap

ħ. 70a/10

ħitābet (< Ar. *ħitāba*^{t}) güzel söz söyleme

ħ. 168b/4

Ĥiyel (< Ar. *Ĥiyal*) hileler, aldatmalar

Ĥiyel ḳıl-: aldatmak, hile yapmak

Ĥ. ḳ.-ma! 100a/15

Ĥ. ḳ.-maġıl 11b/13, 134b/3, 17a/2, 28a/12, 81b/6, 68b/14, 116b/3, 77b/15, 84a/3, 77a/11

Ĥ. ḳ.-may 49a/6

Ĥ. ḳ.-saŋ 6b/8, 64b/13

Ħocend özel ad

Ħ. 10b/6, 9b/13

Ĥoḳḳa (< Ar. *Ĥuḳḳa*) cam, maden veya topraktan yapılmış genellikle kapaklı küçük kap

Ĥ.+sıdın 22a/9

ħod-pesendlıġ (< Far. *ħōd-pasand* + Tü.+*lıġ*) kendini beğenmişlik

ħ.+ıġa 142a/7

ħorsend (< Far. *ħōrsand*) kanaat eden

ħorsend bol-: memnun olmak

ħ. b.-ġamımġa 96a/3

ħ. b.-may 94b/4

ħ. b.-up 25a/14

ħorsendlik (< Far. *ħōrsand* + Tü.+*lik*) yetinmek, kanaat hali

ħ. 151a/12, 61b/2

ħ.+ler 87b/4

ħortūm (< Ar. *ħurtūm*) hortum, fil hortumu

ħ.+ıdın 119a/2

ħ.+ıġa 118b/5, 118b/8

ħoş (< Far. *ħoş*) hoş, iyi, güzel

ħ. 102b/2, 10b/14, 110b/4, 115a/14, 11a/15, 127b/7, 146b/9, 152a/5, 155a/14, 160a/14, 170a/13, 171b/11, 35b/2, 44a/12, 52b/1, 61a/12, 66b/8, 80a/12, 96a/2, 124a/2

ħ.+ları 151b/1

ħoş ḳıl-: iyi bulmak, hoş etmek

ħ. ḳ.-dı 102b/15

ħoş-būy (< Far. *ħoş-boy, būy*) güzel, hoş kokulu

ħ. 135a/14

ħ.+lar 54b/3

ħoş-dil (< Far. *ħoş-dil*) gönlü hoş, memnun

ħ. 33b/10

ħoş-gūy (< Far. *ħoş-goy,gūy*) tatlı dilli

ħ. 5a/8

ħoş-güftār (< Far. *ħoş-guftār*) güzel konuşan

ħ. 48a/13, 6b/11

ħoş-Ĥāl (< Far. *ħoş* + Ar. *Ĥāl*) hali vakti yerinde, geçimi yolunda olan

ħ. 146a/6, 155a/14, 165a/12, 49b/12, 4b/8, 60b/6, 61b/13, 72b/9, 76b/3, 80a/2, 80b/7, 87a/7, 170b/6

ħoş-Ĥāl bol-: hali vakti yerinde olmak

ħ. b.-up 146b/15

ħoş-Ĥāllıġ (< Far. *ħoş,* Ar. *Ĥāl* + Tü.+*lıġ*) memnun, mutlu krş. **ħoş-Ĥāllıḳ**

ħ. 106a/11

ħ.+ı 158b/12, 80a/9

ħoş-Ĥāllıḳ (< Far. *ħoş,* Ar. *Ĥāl* + Tü.+*lıḳ*) memnun, mutlu krş. **ħoş-Ĥāllıġ**

ħ. 110a/11, 128a/6, 152b/2, 69b/6, 91b/3, 128a/13

ħ.+da 124a/1

ħ.+ı 128b/6, 139b/14

ħ.+ḳa 119a/7, 69a/11

ħ.+nı 22a/10

ħoş-hūy (< Far. *ħoş-ħūy*) güzel, iyi huylu

ħ. 61a/12, 89a/12

ħ.+lar 141b/7

ħoş-hūylıḳ (< Far. *ħoş-ħūy* + Tü.+*lıḳ*) iyi, güzel huylu

ħ.+ı 156b/3

ħ.+ıdın 153b/14

ħoşlıḳ (< Far. *ħoş* + Tü.+*lıḳ*) hoşluk, güzellik krş. **ħoşluḳ**

ħ. 4a/7

ħoşluḳ (< Far. *ħoş* + Tü.+*luḳ*) hoşluk, güzellik krş. **ħoşlıḳ**

ħ. 133a/11

ħ.+ı 68b/12

ħoş-rūy (< Far. *ħoş-rūy*) güzel, sevimli yüzlü

ħ. 115a/10, 28b/15, 67b/3

ħ.+dın 142a/8

ħ.+larnı 22a/13

ħoş-rūyraḳ (< Far. *ħoş-rūy* + Tü.+*raḳ*) daha, çok güzel, sevimli yüzlü

ħ. 142a/8

ħoş-vaḳt (< Far. *ħoş* + Ar. *vaḳt*) zamanı hoş geçen, mutlu

ħ. 3b/13, 4a/13, 25a/3, 49a/15, 68a/6, 72b/5, 118b/13, 129b/8

ħoş-vaḳt ḳıl-: zamanı hoş, güzel geçmek, mutlu etmek

ħ. ḳ.-ġay-men 3b/13

Ħoten özel ad

Ħ. 103b/1

Ħ.+ge 141b/6

ħūb (< Far. *ħūb*) iyi, güzel, sevimli

ħ. 101a/12, 109a/11, 112a/10, 112a/4, 113a/8, 124a/12, 124b/1, 125b/7, 126a/12, 127a/13, 139a/2, 140a/6, 145b/10, 153b/8, 153b/9, 154a/15, 158b/7, 165b/15, 168a/13, 20b/7, 22b/8, 29a/11, 33b/2, 46b/2, 47b/9, 48a/13, 4b/11, 52b/2, 52b/5, 53b/15, 56b/15, 67a/11, 68b/9, 69b/11, 69b/14, 71a/15, 88a/3, 90a/11, 78b/10, 98b/10

ħ.+dur 114a/8, 116b/1, 11b/15, 37a/9, 46a/3, 70b/2

ħ.+lar 156b/8, 161b/13, 166b/15, 32b/12, 43a/8, 47a/9, 70a/8

ħ.+larnı 141b/6

ħ.+larnıŋ 165b/7

ħ. mu 21b/11, 66a/6

ħūbān (< Far. *ħūbān*) güzel, iyi, adil

ħ. 141b/6

ħūbiyyet (< Far. *ħūbiyya*^{t}) güzellik

ħ. 158b/1

ħūblaş- (< Far. *ħūb* + Tü.+*laş-*) vedalaşmak, hoşça ayrılmak

ħ.-ıp 135a/11, 72b/15

ħ.-ḳalı 115a/15, 115b/3, 115b/5

ħ.-ḳanı 115a/13

ħūblıḳ (< Far. *ħūb* + Tü.+*lıḳ*) iyilik, güzellik krş. **ħūbluġ, ħūbluḳ**

ħ. 132a/12

ħūbluġ (< Far. *ħūb* + Tü.+*luġ*) iyilik, güzellik krş. **ħūblıḳ, ħūbluḳ**

ħ. 26a/1

ħūbluḳ (< Far. *ħūb* + Tü.+*luġ*) iyilik, güzellik krş. **ħūblıḳ, ħūbluġ**

ħ. 100b/13, 103a/10, 106a/13, 108b/9, 113b/10, 116b/5, 121a/7, 123a/14, 125b/14, 129a/3, 133a/10, 133a/11, 138a/9, 147a/2, 149a/10, 153a/14, 153a/3, 17a/5, 22a/5, 28a/15, 34a/14, 50b/2, 54a/7, 57a/14, 59b/2, 62a/1, 64b/15, 66b/11, 69a/1, 73b/1, 75a/12, 77a/14, 79b/4, 84a/5, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 94a/2

ħ.+ı 136a/15, 89b/14

ħūbraḳ (< Far. *ħūb* + Tü.+*raḳ*) daha iyi, daha güzel

ħ. 47b/13, 64a/11

ħ.+dur 84b/11

ħūb-rūy (< Far. *ħūb-rūy*) güzel, iyi yüzlü

ħ. 141b/7, 153b/9

ħ.+lar 54b/2

Ħuceste özel ad

Ħ. 100b/11, 100b/9, 101a/1, 101a/4, 101a/7, 103a/6, 103a/9, 103b/1, 103b/3, 132a/9, 103b/6, 106a/11, 106a/9, 106b/12, 106b/14, 106b/3,

106b/8, 106b/9, 108b/13, 108b/6, 108b/7, 109a/1, 109a/4, 110a/2, 110b/7, 110b/9, 111a/12, 111a/5, 111a/9, 113b/15, 113b/7, 113b/9, 114a/10, 116b/1, 116b/10, 116b/3, 117a/4, 119a/10, 119a/11, 119b/1, 119b/8, 121a/1, 121a/11, 121a/13, 121a/5, 121b/7, 123a/12, 123b/2, 123b/5, 123b/8, 125b/10, 125b/12, 126a/12, 126a/14, 126a/4, 129a/1, 129a/12, 129a/7, 129a/9, 12b/10, 12b/7, 132a/11, 132b/3, 132b/9, 133a/12, 133a/7, 135b/11, 135b/15, 135b/8, 135b/9, 136a/7, 138a/14, 138a/5, 138a/8, 138b/3, 138b/7, 139a/13, 139b/1, 13a/1, 13b/3, 141a/14, 141a/5, 141a/9, 146b/12, 146b/15, 147a/14, 147a/8, 147b/1, 149a/8, 149b/6, 153a/12, 153a/9, 153b/15, 156b/11, 156b/6, 156b/9, 157a/3, 161b/10, 161b/14, 162a/11, 162a/15, 162a/4, 166b/13, 166b/15, 166b/7, 167a/11, 167a/4, 167a/7, 16b/12, 171b/11, 171b/6, 171b/8, 17a/15, 17a/3, 17a/8, 17b/4, 22a/10, 22a/4, 22a/8, 22b/1, 26a/13, 26a/5, 26a/9, 28a/12, 28b/13, 28b/4, 2b/4, 30b/8, 32b/10, 32b/13, 33a/10, 33a/13, 33a/3, 33a/8, 33b/4, 3b/14, 3b/15, 43a/5, 43a/8, 43b/1, 43b/15, 47a/10, 47a/15, 47a/3, 47a/7, 47b/7, 4a/14, 50b/1, 50b/12, 50b/6, 54a/11, 54a/2, 54a/5, 54b/12, 54b/13, 54b/7, 55a/6, 57a/12, 57b/3, 57b/6, 57b/9, 58a/10, 58a/8, 59a/15, 59a/2, 59a/4, 59b/12, 59b/13, 59b/5, 59b/8, 5a/11, 5a/2, 5b/9, 61a/11, 61a/9, 61b/13, 61b/6, 61b/7, 61b/8, 62a/12, 62a/14, 62a/4, 62b/5, 64b/12, 64b/14, 65a/11, 65a/12, 65a/3, 65a/8, 66b/14, 66b/9, 67a/10, 67a/14, 67a/6, 68b/15, 69a/10, 69a/14, 69a/5, 6a/1, 6a/11, 6a/12, 6a/15, 6a/9, 6b/10, 73a/12, 73a/14, 73b/10, 73b/15, 73b/6, 75a/11, 75a/8, 75b/1, 75b/10, 76a/1, 77a/12, 77b/13, 77b/4, 78a/2, 79b/14, 79b/2, 79b/7, 7a/10, 81b/10, 81b/14, 81b/5, 81b/7, 82a/2, 83b/15, 84a/3, 84a/8, 84b/4, 84b/5, 84b/7, 85a/9, 86b/14, 87a/1, 87a/6, 87a/8, 89a/13, 89a/14, 89b/13, 89b/5, 89b/8, 8a/11, 8a/12, 8a/15, 8a/7, 8a/8, 8b/7, 91b/13, 91b/6, 91b/8, 92a/2, 92a/5, 93b/13, 93b/15, 94a/13, 94a/15, 94a/6, 95b/12, 95b/13, 95b/14, 96a/1, 96a/6, 98a/14, 98b/1, 98b/11, 98b/6, 9a/3, 9a/8, 9b/10, 9b/12, 9b/14, 6a/4

Ħ.+din 171b/15, 2a/9

Ħ.+ge 111a/1, 156b/2, 161b/7, 171b/10, 171b/5, 32b/7, 43a/1, 55a/4, 5b/10, 73a/12, 108b/14

Ħ.+ġa 46b/15, 6b/4, 8b/15

Ħ.+ni 12b/11, 171b/13, 172a/2, 32b/11, 5b/11, 5b/12, 5b/14, 5b/15, 7a/6, 84a/4, 8b/10, 8b/12, 8b/7, 8b/9, 9a/5

Ħ.+niŋ 149a/15, 153b/4, 28a/14, 3a/12

Ħudā (< Far. *ħudā*) Tanrı, Allah

Ħ. 19b/4, 86a/10**,** 27a/4, 115a/5, 117b/6, 139b/9, 13b/14, 142a/7, 147b/14, 155b/3, 17b/8, 19b/3, 34b/5, 4a/6, 57a/1

Ħ.+dın 19b/3

Ħ.+ġa 104a/5, 11a/5, 27a/8

Ħ.+ġā 10a/14

Ħ.+ımġa 21b/12

Ħ.+larımız 15a/2

Ħ.+m 16b/9

Ħ.+nı 19b/2

Ħ.+nı 27a/9

Ħ.+yā 74a/6

ħudālıḳ (< Far. *ħudā* + Tü.+*lıḳ*) ilahlık

ħ.+ġa 14b/15

Ħudā TeÓālā (< Far. *ħudā* + Ar. *taÓālā*) yüce, büyük Allah

Ħ. 06a/2, 122b/7, 139b/9, 142a/2, 152a/3, 15a/5, 16a/6, 21b/12, 33b/5, 38b/14, 3b/8, 56b/5, 63a/14, 63a/7, 64b/8, 69b/15, 70a/9, 7a/8, 82a/10, 92b/10, 92b/4, 92b/5, 92b/6, 97b/1

Ħ.+dın 117a/6, 118b/14

Ħ.+ga 172a/2

Ħ.+ġa 103b/10, 105b/7, 130b/15, 147b/11, 149a/4, 73a/9, 92b/13, 97b/4

Ħ.+nı 106a/1, 117b/4, 163a/3, 165a/7, 17b/7, 18b/6, 21b/10, 25a/4, 4a/9, 51a/2, 59b/15, 60a/3, 62a/7, 62a/8, 65b/3, 65b/4, 67b/11, 74a/9, 75b/8, 79b/10, 74a/3

Ħudāvend (< Far. *ħudāvand*) **1.** makam sahibi

ħudāvend-i cāh: makam sahibi

ħ.-i c. 3b/7

2. Allah

ħ.+i 92a/4

Ħ.+ā 74a/6

Ħudāvend-i kerįm: kerim olan, lutfu çok olan Allah

Ħ.-i k. 45b/12

ħuffāş (< Ar. *ħuffāş*) yarasa

ħ.+nı 67a/13

ħulāśa (< Ar. *ħulāśa*[t]) sözün kısası, sonuç olarak

ħ. 48b/10

ħuld (< Ar.) sürekli olma, sonsuz olma, ebedilik

ħuld-ı berįn: ebedi cennet, en yüksek cennet

ħ.-ı b.+din 142b/13

hūl-ger (< Ar. *hūl* + Far. *gar*) çarpıcı şekilde korkunç

h. 10a/1

ħulķ (< Ar. *ħulķ*) yaratılış, huy, karakter

ħ.+ıġa 44b/5

ħ.+nı 37b/3

ħulūś (< Ar. *ħulūś*) gönül temizliği, saflık

ħ. 43b/13

ħum (< Far. *ħum*) küp, şarap küpü

ħ.+deki 101a/12

ħ.+ge 101a/11

ħum-ħāne (< Far. *ħum-ħāna*) meyhane

ħ. 59a/7

ħ.+sige 47a/14

ħumār (< Ar. *ħumār*) içkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik

ħ. 104a/1, 64b/11

ħ.+ıdın 118a/6, 136b/14

ħ.+ını 23b/3

ħumçe (< Far. *ħum* + Tü.+*çe*) küçük küp, küçük şarap küpü

ħ.+de 127a/3

ħūn (< Far. *ħūn*) kan

ħ. 138a/15, 159b/6

ħ.+ını 27b/8

ħūn-ı ciger: çok acıklı, kederli

ħ.-ı c. 59a/6

ħūn-ı nā-Ĥaķ ķıl-: haksız yere kan dökmek, hak istemek

ħ.-ı n. ķ.-ıp 105a/7

ħ.-ı n. ķ.-ıpdur 104b/1

ħūn-ālūde (< Far. *ħūn-ālūda*) kana bulanmış

ħ. 71a/12

ħūn-çekįde (< Far. *ħūn* + Far. *çakįda***)** kan damlamış

ħ. 138a/15

hundūs(e) (< Ar. *hundūs*) tecrübeli, becerikli, zeki (Ar.Eng.Dic., 1185a; Lexicon 2172/a)

h. 67b/7

ħūn-ħār (< Far. *ħūn-ħ*[v]*ār*) kan döken, zalim

ħ.+nı 50b/14

ħūn-rįz (< Far. *ħūn-rēz̄*) kan döken, kan dökücü

ħ. 70a/11

ħūn-rįzlıķ (< Far. *ħūn-rēz̄* + Tü.+*lıķ*) kan dökücülük

ħ. 132a/3

ħ.+da 36a/5

ħ.+larını 70a/11

ħurāk (< Far. *ħurāk*) erzak, günlük rızık, günlük yiyecek

ħ. 52a/10, 52a/7

ħ.+ı 59a/6

ħuros (< Far. *ħuros*) horoz

ħ. 7b/4, 100b/14, 103a/12, 106a/14, 108b/10, 113b/11, 116b/6, 121a/7, 123a/14, 125b/15, 126b/13, 129a/4, 132a/13, 138a/10, 147a/3, 149a/11, 153a/15, 161b/15, 167a/1, 17a/6, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 32b/14, 43a/9, 47a/11, 50b/3, 54a/8, 57a/15, 59b/3, 62a/2, 65a/1, 66b/11, 73b/2, 75a/13, 77a/14, 79b/5, 84a/5, 87a/3, 89b/1, 91b/11, 94a/3, 69a/2

ħ.+nı 67a/12

ħurrem (< Far. *ħurram*) şen, sevinçli

ħ. 12a/5, 4a/13, 4b/8, 61b/13, 72b/9, 87a/7, 146b/9

hūrşįd (< Far. *hūrşēd̄*) güneş

ħ. 125b/13

ħūrşįd-i cihan-tāb: cihanı aydınlatan güneş

ħ.-i c. 17a/4

Ħūrşįd özel ad

Ħ. 103b/15, 103b/9, 104a/12, 104b/1, 104b/11, 104b/3, 104b/6, 104b/9, 105a/1, 105a/13, 105a/14, 105a/2, 105b/11, 105b/14, 105b/15, 105b/6, 105b/8, 106a/10, 106a/2, 106a/5, 125b/13, 104b/12
Ħ.+ge 104b/2
Ħ.+ġa 103b/13, 104a/13, 104a/8
Ħ.+ni 103a/14, 103b/6, 104a/14, 104a/15, 104a/9, 104b/10, 104b/12, 104b/5, 105a/4, 105b/3, 105b/4
Ħ.+niŋ 103a/12, 104a/6, 104a/9

Ħūrşįd-i bį-çāre: çaresiz, zavallı Hurşid
Ħ.-i b.+ge 104b/1

Ħūrşįd Bānū özel ad
Ħ.+nı 105a14

ħurūc (< Ar. *ħurūc*) **1.** çıkma **2.** ayaklanma, isyan

ħurūc ḳıl-: 1. çıkmak

ħ. ḳ.-dı 117b/1, 50b/6, 62a/3,79b/7, 96a/1

ħ. ḳ.-ıp 17a/8

2. ayaklanmak, isyan etmek

ħ. ḳ.-dılar 102a/13

Ĥurūf (< Ar. *Ĥurūf*) harfler

Ĥ.+ını 39a/8

ħurūş (< Far. *ħuroş*) coşma, gürleme

ħ. 43b/1

ħ.+ġa 43b/2

ħ.+ke 2b/13

ħurūş ḳıl-: coşmak, gürlemek

ħ.+lar ḳ.-dı 48b/8

ħurūşān (< Far. *ħuroş* + Far. *ān*) coşan, gürleyen

ħ. 98b/6

ħuśūmet (< Ar. *ħuśūma*^{t}) düşmanlık, çekememezlik, kıskançlık

ħ. 116b/14

ħ.+din 27b/14

ħ.+ni 155a/6

ħuśūmet ḳıl-: düşmanlık, çekememezlik, kıskançlık yapmak

ħ. ḳ.-a 155a/4

ħuśūśan (< Ar. *ħuśūśan*) hususî olarak, bilhassa, özellikle, hususıyle

ħ. 170b/8

ħuśūśiyyet (< Ar. *ħuśūśiyya*^{t}) birini ya da bir şeyi diğer kimse veya şeylerden ayıran hal, özellik

Ĥ. 171a/5

hūş (< Far. *hoş*) akıl

h. 140a/2, 29b/14, 49b/8, 51a/14, 69a/8, 80b/3, 90b/14

h.+ı 57a/3

h.+ıdın 124b/11, 145b/14

h.+ıġa 111b/3, 135b/4, 5b/14

h.+ım 142b/7

h.+ımġa 122b/3

h.+ını 116a/1

h.+larıġa 152b/14

h.+nı 111b/1, 28b/6, 29a/1

hūş (< Far. *ħūş*) iyi, güzel, mükemmel

ħ. 77a/2

ħ.+dur 46a/7

hūşe (< Far. *ħoşa*) başak, salkım, yığın

ħ.+ni 154a/10, 154a/9, 154b/2

ħ. si 154a/3

huşk (< Far. *ħuşk*) kuru, kaba, soğuk

ħ. 95a/7, 143b/7

huşkį (< Far. *ħuşk* + nispet eki *į*) kuruluk, kabalık

ħ. 5a/4, 53a/15

ħ.+de 52b/9

hūş-mend (< Far. *hoşmand*) akıl sahibi, akıllı

h.+lerdin 138a/4

ħūş-tedbįr (< Far. *ħūş* + Ar. *tadbįr*) iyi, güzel tedbirli

ħ. 22b/3

hūt (< Ar. *ħūt*) büyük balık

ħ. 52a/11

ħ.+ġa 52a/10

ħutbe vü sikke (< Ar. *ħutba*^{t} *vü* Ar. *sikka*^{t}) hutbe ve sikke (hutbe okutma ve para kesme): istiklal işaretleri

ħ. 58b/14, 79a/15

ħutūr (< Ar. *ħutūr*) hatıra gelme, akla gelme

ħ. 159a/6

hūy (< Far. *ħoy*) huy, yaratılış

ẖ. 67b/12

ẖ.+ıdın 103a/7, 16b/3

ẖ.+uŋnı 102b/3

ẖūy ḳıl-: huy edinmek, alışkanlık haline getirmek

ẖ. ḳ.-ıp 117a/12

ẖ. ḳ.-ıp ėrdi 104a/14, 171a/10

ẖużūǾ (< Ar. *ẖuđūǾ*) alçak gönüllülük, mütevazi

ẖ.+ını 62a/11

Ĥużūr (< Ar. *Ĥuđūr*) önemli bir makam veya kişinin bulunduğu yer, o makam veya kişinin önü, katı, yanı

Ĥ.+ıda 138a/2, 153a/8, 33b/1, 3a/9, 42a/14, 50b/15

Ĥücre (< Ar. *Ĥucra*^{t}) küçük oda, odacık

Ĥ.+sige 112b/10

Ĥücre-nişįn (< Ar. *Ĥucra*^{t}*-nişįn*) odada oturan

Ĥ. 87a/5, 12b/13

hücūm (< Ar. *hucūm*) hücum, saldırı

h. 34b/9

Ĥücūm ḳıl-: hücum etmek, saldırmak

Ĥ. ḳ.-ġanı 162a/1

h. ḳ.-ıp 89b/2, 90b/3

hüdhüd (< Ar. *hudhud*) çavuşkuşu, ibibik

h. 7b/4

Ĥükemā (< Ar. *Ĥukamāǿ*) hakimler, alimler, bilginler

Ĥ. 10a/4, 112b/3, 114a/1, 121b/11, 121b/12, 47b/13, 58b/5, 60a/13, 60b/10, 60b/9, 61a/1, 81a/7, 90a/11, 148a/15, 60a/10

Ĥ.+dın 121b/10

Ĥ.+lar 116b/12, 117a/2, 25b/10, 48a/4, 58b/11, 58b/7, 59a/1, 59b/7, 60b/14, 67a/7, 69a/6, 74a/2, 89b/9, 17b/10, 72a/13

Ĥ.+lardın 114a/2

Ĥ.+larnı 33b/11

Ĥ.+nı 148a/15, 171a/6, 60a/9, 90a/10, 60b/12

Ĥükemā-yı Hind: Hint alimleri

Ĥ.-yı H. 60a/7, 60b/7

Ĥükemā-yı Ĥikmet-endişe: hikmetli düşünen alimler

Ĥ.-yı Ĥ. 58b/4

Ĥükm (< Ar. *Ĥukm*) hüküm, emir, komuta

Ĥ. 102a/11, 68b/10, 165b/11, 77b/8

Ĥ.+i 10a/4, 114b/11, 150a/14, 171b/11, 59a/1, 74a/9, 84b/2

Ĥ.+ni 155a/15, 159b/3

Ĥükm ḳıl-: hükmetmek, komuta etmek

Ĥ. ḳ.-adur 110a/3

Ĥ. ḳ.-a-sen 110b/7

Ĥ. ḳ.-dı 72a/2

Ĥ. ḳ.-ıp ėrdiler 70a/1

Ĥ. ḳ.-maḳ kerek 68b/9

Ĥ. ḳ.-sa 27b/2

Ĥükm ḳıla al- > Ĥükm ḳılal-: hükmedebilmek, komuta edebilmek

Ĥ. ḳ.-madı 89a/6

Ħülāśe özel ad

Ħ. 162b/14, 162b/4, 163b/15, 163b/4, 164a/3, 164a/5, 164a/6, 166a/6, 166a/7, 161b/15

Ħ.+din 164a/4, 166a/4

Ħ.+ge 163b/13, 164a/3

Ħ.+ġa 163b/4

Ħ.+ni 162b/14, 162b/6, 166a/1, 166a/10

Ħülāśe-yi bį-raĥm: merhametsiz Hülāse

Ħ.-yi b. 166b/4

hümā (< Far. *humā*) çok büyük, yırtıcı, efsanevi kuş; devlet kuşu, kutluluk

hümā-yı hümāyūn: talih kuşu

h.-yı h. 59b/4

hümā-yı śabr: sabır kuşu

h.-yı ś.+ım 43b/3

hümāyūn (< Far. *humāyūn*) kutlu, saadetli

h. 119a/11

hüner (< Far. *hunar*) hüner, maharet

h. 103a/4, 109b/13, 148b/12, 158b/9, 26b/15, 27a/1, 27a/5, 82b/12, 83b/11, 83b/12, 92a/12

h.+de 109a/9

h.+dür 156b/3

h.+i 25b/4, 84b/7, 92a/8

h.+ide 109a/10

h.+im 71b/10

h.+imni 10b/7, 71b/8

h.+ini 109a/15, 94b/8

h.+iŋ 71b/9

h.+leri 108b/12

h.+leridin 27a/5

h.+lerini 109a/9, 27a/2

h.+ni 92a/12, 92b/2

hüner ḳıl-: hüner gösterse

h. ḳ.-sa 5a/7

hüner-kārlıḳ (< Far. *hunar-kār* + Tü.+*lıḳ*) hünerlilik

h. 17b/11

hünerlıġ (< Far. *hunar* + Tü.+*lıġ*) hünerli krş. **hünerli**

h.+ġa 83b/15

hünerli (< Far. *hunar* + Tü.+*li*) hünerli krş. **hünerlıġ**

h.+din 116b/14

ĥürmetlıġ (< Ar. *ĥurmat* + Tü.+*lıġ*) saygıya lâyık

h.+dür 62b/14

hüveydā (< Far. *huvaydā*) açık, âşikâr

h. 171a/5, 43a/6, 47a/7, 88b/5

ĥürmet (< Ar. *ĥurma*^{t}) saygı

ĥ. 84a/11

ĥ.+idedür 171b/13

ĥ.+idin 107b/12

ĥ.+ini 102b/4

ĥ.+lerini 49a/4

ĥ.+ni 119a/5, 123a/3

ĥürmet ḳıl-: saygı göstermek

ĥ. ḳ.-ġan 9b/5

ĥürmetlik (< Ar. *ĥurma*^{t} + Tü.+*lik*) hürmetli, saygılı

ĥ. 69a/15

ĥüseynį (< Ar. *ĥusaynį*) Türk musikîsinin geçmişi çok eskiye dayanan en eski basit makamlarından biri

ĥ.+ni 61a/3

ĥüsn (< Ar. *ĥusn*) güzellik, iyilik

ĥ. 130a/7, 91b/14

ĥ.+i 144a/8, 3b/9

ĥ.+ige 141a/1

ĥ.+ini 136a/1, 142a/1

ĥ.+ni 54b/3

ĥ.+üge 79b/13

ĥüsn-i cemāl: yüz güzelliği

ĥ.-i c. 115b/12, 142a/3, 28b/15, 36a/14

ĥ.-i c.+de 109a/6, 162b/4, 56a/7, 80a/2

ĥ.-i c.+i 103a/12

ĥ.-i c.+idin 55b/12

ĥ.-i c.+iġa 113b/12, 114b/12

ĥ.-i c.+ini 141b/10, 158b/9

ĥ.-i c.+ni 115a/1, 142a/2

ĥüsn-i ibtidā: bir metne konuya uygun ifadelerle başlamak

ĥ.-i i. 1b/5

ĥüsn-i pāk: tertemiz, duru güzellik

ĥ.-i p. 3b/4

Ħüsrev özel ad

Ħ. 165a/12, 165a/15, 165b/14, 165b/2, 166a/14, 166a/5, 166a/9, 166b/1

ħüsrev (< Far. *ħusrav*) hükümdar, padişah

ħüsrev-i zerrįn-ḳabā: altın elbiseli padişah

ħ.-i z. 108b/12

ħ^{v}āb (< Far. *ħ^{v}āb*) uyku, rüya, düş

ħ. 108a/10

ħ^{v}āb-ı ġaflet: gaflet uykusu

ħ.-ı ġ.+din 130a/3

ħ^{v}āb-ı ferāġat: vazgeçme uykusu

ħ.-ı f.+dın 73b/8

ħ^{v}āb-gāh (< Far. *ħ^{v}āb-gāh*) uyunan yer, yatak odası, yatak

ħ.+ı 133b/13

ħ.+ıġa 87a/5

ħ.+ını 60a/4

Ħ^{v}āce **1.** özel ad

Ħ. 4a/15, 4b/14, 5a/11, 6b/2, 7a/4, 102b/8, 102b/9, 123a/5, 149a/11,

149b/9, 150a/11, 150a/13, 171b/10, 171b/12, 171b/5, 17b/2, 4b/15, 4b/2, 4b/5, 4b/6, 59a/10, 5b/9, 66b/12, 67b/2, 68a/6, 68b/1, 68b/10, 68b/2, 7a/7, 7a/9, 82b/11, 82b/9, 8a/2, 8b/3, 8b/4, 8b/5, 150b/14

Ħ.+din 171b/14

Ħ.+ge 16b/15, 7a/5

Ħ.+ġa 8b/1, 8b/2

Ħ.+ni 6a/9, 68a/11, 7a/10, 7a/5, 8a/4, 102b/9, 123a/4

Ħ.+niŋ 171b/11, 171b/15, 7b/13

Ħ.+sini 8b/3

Ħ^{v}āce-i sūdāger: tüccarlık yapan Hace

Ħ.-i s. 4a/13

2. (< Far. *ħ^{v}āca*) efendi, sahip

ħ. 36b/8, 36b/14, 37a/2, 37a/3, 49b/14, 123a/10, 150a/9, 154b/14, 155a/1, 155b/3, 156a/10, 156a/5

ħ.+ġa 104b/2

ħ.+ŋge 28b/10

ħ.+ni 37a/6, 123a/4

ħ.+si 167a/10

ħ.+siniŋdür 163a/1

ħ^{v}āce-i aślį: asıl sahip, asıl efendi

ħ.-i a. 66b/12, 68b/5, 68b/4, 68b/6, 68b/8

ħ.-i a.+ġa 68b/10

ħ^{v}āce-i ferØį: diğer sahip, diğer efendi

ħ.-i f. 68a/12, 68a/14, 68b/1, 68b/5

ħ.-i f.+ni 67a/15, 68b/8, 68b/10

3. tüccar

ħ^{v}āce-i merd: genç tüccar

ħ.-i m. 4a/5, 4a/8

ħ.-i m.+ni 123a/8

Ħ^{v}āce Baġdādį özel ad

Ħ. 151a/1, 151a/3, 152b/1, 152b/12, 153a/5

Ħ.+ġa 152b/7

Ħ.+ni 152b/10, 152b/13, 152b/2, 152b/5

Ħ^{v}āce Hāşįm özel ad

Ħ. 150b/14, 151a/12, 151b/11, 151b/8, 151b/9, 152b/15, 152b/6

Ħ.+ķa 152b/6

Ħ.+ni 151a/3, 152b/5

Ħ^{v}āce Hāşįm Baśra özel ad

Ħ. 151a/8, 151b/14

Ħ^{v}āce Manśūr özel ad

Ħ. 66b/11, 66b/13, 68a/7, 68b/11

Ħ.+nı 66b/12, 67b/10, 68a/10, 68a/8, 68a/9

Ħ^{v}āce Meymūne

Ħ. 2b/8, 4b/7, 4b/10, 171b/9, 172a/1

Ħ.+ni 2b/7, 4b/6, 5b/9

Ħ.+ge 4b/15

ħ^{v}āh (< Far. *ħ^{v}āh*) isteyen, istekli

ħ. 127b/12, 127b/13, 143a/11, 146a/2, 4b/12

ħ.+lar 167b/6

ħ^{v}āher (< Far. *ħ^{v}āhar*) kız kardeş

ħ. 76a/15

ħ^{v}āher-zāde (< Far. *ħ^{v}āhar-zāda*) kız kardeş çocuğu

ħ.+m 74b/12

ħ.+si 73b/3, 74b/13, 74b/4, 74b/8, 75a/9

ħ.+siġa 74b/1, 75a/4

ħ^{v}āhiş (< Far. *ħ^{v}āhiş*) istek, arzu

ħ.+i 65b/4

ħ.+im 113a/8, 114a/3, 117b/4, 126a/10, 57b/10

ħ.+imce 88b/1

ħ.+imdaġı 145b/12

ħ.+iŋ 144b/14

ħ.+iŋce 26a/9

ħ.+iŋçe 152b/9

ħ^{v}āhiş ķıl-: istemek, arzu etmek

ħ. ķ.-ma 137a/13

ħ^{v}āhį (< Far. *ħ^{v}āhį*) bazen

ħ. 81b/15

ħ^{v}āhla- (< Far. *ħ^{v}āh* + Tü.+*la-*) istemek, arzu etmek

ħ.-dı 100b/12, 103a/10, 106a/12, 108b/9, 110a/14, 113b/10, 116b/3, 116b/5, 121a/6, 123a/13, 125b/14, 129a/2, 132a/12, 138a/9, 145a/8,

147a/2, 148a/8, 149a/10, 153a/14, 159a/13, 17a/5, 26a/1, 28a/14, 29b/1, 42a/12, 50b/14, 50b/2, 54a/6, 56b/7, 57a/13, 59b/2, 62a/1, 64b/15, 66b/10, 69a/1, 73b/1, 75a/12, 77a/13, 79b/4, 84a/4, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 94a/2

ħ.-p 143b/3

ħ.-r 138b/13, 138b/14

ħ.-saŋ 129b/6, 46a/11, 46b/10, 95a/13

ħ.-saŋız 129b/15

ħ.-ydur-men 123b/6, 56a/5, 64a/10, 85a/5

Ħᵛārezm özel ad

Ħ. 139b/2

Hārūn özel ad

H.+nı 78b/15

Hārūt Mārūt özel ad

H. 111a/3, 141b/12

hᵛāst (< Far. *ħᵛāst*) dilek, istek

ħ.+lar 65b/4

hᵛāst-gārlıḳ (< Far. *ħᵛāst-gār* + Tü.+*lıḳ*) istekli, talip

ħ.+ġa 114a/14

ħ.+ıġa 87b/3

hᵛāste-kārį (< Far. *ħᵛāsta-gārį*) istek, dilek

ħ. 130b/4

hᵛįş [u] aḳrabā (< Far. *ħēş̄ u* + Ar. *aḳrabā*) akraba, soy, sop

ħ. u a.+larıdın 91b/2

ħ. u a.+sı 30b/12, 89a/10, 89a/3

ħ. u a.+sıdın 89b/3

ħ. u a.+sını 128a/9, 30b/13

I/ÓI

ıpar (< ET (Uyg.) *yıpar*) anber, müşk, güzel koku ve kokulu şeyler

ı.+ġa 5a/6

ÓIrāḳ **1.** özel ad, Irak

ÓI. 92a/6, 92b/15

2. Türk musikîsinde altı yedi asırlık birleşik makamlardan biri

Óı.+nı 61a/6

ısıġ (< ET (Uyg.) *isig*) sıcak, ısı, hararet

ı. 149a/7, 55b/1, 117a/11, 41a/7, 58a/6

ısırġa (< ET *ısırġa*) küpe (VEWT, 167a)

ı. 26b/13

ıśtırāb (< Ar. *iḍtirāb*) acı, elem, keder krş. **ıżtırāb**

ı. 53a/15

ı.+ıŋnı 54b/5

Óışḳ (< Ar. *Óişḳ*) aşk, sevgi

Óı. 112a/12, 113b/13, 116a/14, 123b/5, 132b/8, 147a/14, 149b/1, 149b/2, 149b/5, 151b/13, 162a/7, 29a/11, 29a/14, 31b/12, 33a/7, 35b/10, 35b/7, 37a/7, 4a/1, 54b/13, 59a/13, 61b/15, 67a/2, 69a/6, 84b/6, 86b/5, 151a/6

Óı.+dın 57b/7

Óı.+ı 163b/6, 168b/13, 2a/11, 67a/1, 67a/2, 67a/7, 69a/7

Óı.+ıda 2a/6, 73b/11, 86a/8

Óı.+ıdın 67a/8

Óı.+ıġa 143b/11, 67a/2

Óı.+ım 164a/9, 67a/1

Óı.+ıŋ 13a/3, 67b/6, 77b/5

Óı.+nı 107a/4, 116a/2, 116a/8, 116b/2, 133a/8, 13a/11, 168a/14, 17a/11, 17a/13, 29a/6, 29a/7, 47b/1, 50b/7, 50b/8, 57b/10, 57b/11, 57b/3, 57b/5, 57b/6, 67a/8, 7a/9, 84b/6

Óı.+nıŋ 123b/8, 29a/10

Óışḳ-bāzlıḳ (< Ar. *Óişḳ* + Far. *bāz* + Tü.+*lıḳ*) aşkla oynayan, yalandan âşık görünen

Óı. 129b/1, 135a/13, 135a/15, 35b/3, 69a/12, 40b/5

Óışḳ-pişe (< Ar. *Óişḳ* + Far. *pēş̄a*) aşk yolunda giden, aşkı meslek edinen

Óı. 28b/4

Óıyāl (< Ar. *Óiyāl*) bakmakla zorunlu olunan kadın, çocuk

Óı. 130a/14, 76a/6, 82b/4, 58b/6

Óı.+ım 95a/12

Óı.+i 16a/1

Óı.+larıġa 95a/12

Óıyān (< Ar. *Óiyān*) açık, belli, ortada

Ǿı. 168a/12

Ǿıyd (< Ar. *Ǿiḍ*) bayram

Ǿıyd-ı nevrūz: nevruz bayramı

Ǿı.-ı n. 9a/15

Ǿıyş (< Ar. *Ǿiş*) zevk ve sefa

Ǿı. 113a/9, 128a/7, 13a/7, 147b/3, 168b/2, 20a/13, 37b/14, 41a/8, 65a/7, 86b/7, 88b/8, 9a/1

Ǿı.+ı 151b/1

ıżtırāb (< Ar. *iḍtirāb*) acı, elem, keder krş. **ıśtırāb**

ı. 119b/1, 120a/1, 138b/11, 138b/2, 159b/3, 36a/9, 67a/7, 81b/10, 98b/10, 99b/12

ı.+ġa 107b/5, 118b/8, 48b/4

ı.+ıge 75b/11

ı.+ıŋ 133a/9

ı.+nı 99b/13

ıżtırāb ḳıl-: eziyet etmek, eziyet görmek

ı. ḳ.-maḳ 114a/3

ı. ḳ.-sa 106b/11

ıżtırāblıġ (< Ar. *iḍtirāb* + Tü.+*lıġ*) acı, keder, üzüntü duyma krş. **ıżtırāblıḳ, ıżtırāblik**

ı. 110b/4

ıżtırāblıḳ (< Ar. *iḍtirāb* + Tü.+*lıḳ*) acı, keder, üzüntü duyma krş. **ıżtırāblıġ, ıżtırāblik**

ı. 106b/8

ıżtırāblik (< Ar. *iḍtirāb* + Tü.+*lik*) acı, keder, üzüntü duyma krş. **ıżtırāblıġ, ıżtırāblıḳ**

ı.+din 152b/4

ıżtırār (< Ar. *iḍtirār*) çaresizlik, mecburiyet, zorunluluk

ı.+ı 59a/9

İ/Į/Ǿİ/ǾĮ

iǾānet (< Ar. *iǾāna*^{t}) yardım

i.+i 166a/2

iǾānet ḳıl-: yardım etmek

i. ḳ.-ur 164b/12

įbā (< Ar. *įbāǿ*) işaret etme, parmakla gösterme

įbā ḳıl-: işaret etmek, parmakla göstermek

į. ḳ.-maydur 85a/2

ibāǿ (< Ar. *ibāǿ*) çekinme, kaçınma, razı olmama

ibāǿ ḳıl-: çekinmek, razı olmamak

i. ḳ.-maydur-men 52b/11

Ǿibādet (< Ar. *Ǿibāda*^{t}) Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapınma

Ǿi. 67b/12

Ǿi.+de 76a/2

Ǿi.+dür 138a/4, 81b/11

Ǿi.+ġa 42b/13

Ǿi.+idin 163a/4

Ǿi.+iġa 172a/3

Ǿibādet ḳıl-: ibadet etmek, tapınmak

Ǿi. ḳ.-ur ėrdi 162b/6

Ǿibāret (< Ar. *Ǿibāra*^{t}) …dan meydana gelmiş, bir şeyin aynı

Ǿi.+din 1b/2

Ǿi.+ide 37a/9

Ǿi.+ke 1b/2

Ǿi.+ler 1b/8

Ǿi.+lerni 3a/1

Ǿibāret-i vāżıĥ: açık ve anlaşılır söz

Ǿi.-i v. 1b/5

iber- (< ET (MK) *ı-ḏ-u bėr-*) göndermek, sevketmek krş. **yiber-**

i.-di 102b/14, 103b/13, 104a/12, 110a/9, 112b/11, 113a/1, 125b/8, 157b/14, 159a/9, 162b/14, 168a/14, 20b/6, 21a/10, 29a/13, 45a/3, 45a/8, 48a/6, 50a/1, 67b/5, 83a/10, 93b/3

i.-diler 109a/11, 45a/9

i.-dim 45a/13, 80a/5

i.-ey 158a/15, 158b/1

i.-gen 21b/8

i.-genimge 100a/10

i.-genimni 52b/13

i.-genini 86b/11

i.-gil 48a/5

i.-ip 3b/14, 49a/8

i.-ipdür 106a/2, 45b/12

i.-megil 100a/2, 125b/12

i.-sün 48a/7, 49a/4

i.-ür mü 100a/1

ibliş (< Ar. *iblīs*) şeytan, hilekâr

i. 36a/11

i.+din 40a/10

ibliş-endişe (< Ar. *iblīs* + Far. *andēša*) cin fikirli, şeytan fikirli

i. 87b/15

İbnü'l-Ġayŝ özel ad

İ. 82b/11, 82b/2, 83a/11, 83a/13, 83b/7

İ.+ge 83a/10

İ.+nı 82b/14, 82b/8, 82b/9, 83a/10, 83b/9

İbrāhīm Ḫalīl özel ad

İ. 106b/2

Óibret (< Ar. *Óibra*^{t}) kötü bir olaydan alınan ders

Óİ. 106a/10, 132a/8, 132b/1, 135b/6

ibrişim (< Far. *ebrīşem, ebrīşum*) ibrişim, ipek ip

i.+dür 61a/8

ibtidā (< Ar. *ibtidāó*) başlangıç, ilk olarak, ilk önce

ibtidā ḳıl-: bir işe başlamak

i. ḳ.-dılar 61a/4, 61a/5 i. ḳ.-ıp 137a/9

i. ḳ.-maġıl 139a/15

icābet (< Ar. *icāba*^{t}) kabul edilme, kabul etme

i. 139a/9

icāzet (< Ar. *icāza*^{t}) izin, ruhsat

i. 15a/4, 167a/4, 168a/15, 43b/1, 72a/9

icrāóāt (< Ar. *icrāóāt*) iş, işler, tatbik edilen şeyler

i.+ını 65b/13

iç (< ET *iç*) iç, içeri

i.+ge 138b/10, 18a/6, 21a/2

i.+geri 131b/4, 135a/11, 159b/14, 161a/4, 163a/2, 21a/2, 36b/6, 49a/14

i.+i 21a/14

i.+ide 132b/14, 166a/4, 25b/8, 25b/9, 21b/6

i.+idedür 164a/9

i.+ideki 90b/10

i.+idin 86b/3

i.+ige 158b/15

i.+inde 109b/13, 24b/7, 28a/2, 42b/8, 45b/6, 75a/3

i.+indedür 76a/7

i.+indeki 4b/2

i.+indin 18b/13

i.+iŋdeki 133a/9

i.+ke 120b/14

i.+kerilük 36b/15

i.+re 157a/10, 168a/12, 169b/1, 25b/10, 32a/15, 3a/15, 43a/13

iç- (< ET (Uyg.) *iç-*) içmek

i.-edür-men 162a/7

i.-eli 127a/11, 127a/13

i.-elik 127a/9

i.-er 127a/6, 78a/7

i.-er-men 104a/2

i.-erler mü 45b/14

i.-geç 162b/7

i.-gil 85b/14

i.-güçi 43b/4

i.-ġaylar 46a/8

i.-iŋ 86a/5

i.-ip 127a/5, 88a/8

i.-maḳġa 45b/15

i.-mediler 46a/9

i.-mek 45a/6

i.-mekdin 58b/13

i.-mekge 45a/6, 46a/9

i.-meklik 46a/3

i.-mes 46a/4

i.-mey 59b/8

i.-seŋ 45b/13

i.-seŋiz 46a/1

i.-sün 43a/12

i.-tiler 151a/11

içür- (< ET *iç-ür-*) içirmek

i.-di 66a/13

idrāk (< Ar. *idrāk*) anlayış

i.+iġa 144a/9

i.+iŋġa 59a/5

idrāk ḳıl-: anlamak, anlatmak

idrāk ḳıla al- > idrāk ḳılal- : anlayabilmek, anlatabilmek

i. ḳ.-mas 57b/15

ifāde (< Ar. *ifāda*^{t}) anlatma, anlatış

ifāde ḳıl-: anlatmak, ifade etmek

i. ḳ.-a-sen 132b/10

i. ḳ.-dı 30b/7

i. ḳ.-maġıl 79b/14

Ǿiffet (< Ar. *Ǿiffa*^{t}) namus

Ǿi. 103a/14, 114a/8, 116b/1, 123a/7, 126a/12, 126a/13, 162b/5, 164a/14, 20a/8, 81b/2, 9a/8, 103b/9, 114a/9

Ǿi.+ni 114a/3, 126a/11

iflāslıḳ (< Ar. *iflās* + Tü.+*lıḳ*) tüketmelik, bitirmelik

i.+dın 77b/1

i.+ġa 30b/12

i.+ḳa 149a/13

iflāsraḳ (< Ar. *iflās* + Tü.+*raḳ*) daha fazla bitirme, tüketme

i. 149a/13

Ǿifrıṭ (< Ar. *Ǿifrıṭ*) zararlı ve korkunç mitolojik mahluk

Ǿi. 55a/1

Ǿi.+ni 65b/7

iftār (< Ar. *iftār*) iftar, oruç açma

iftār ḳıl-: iftar yapmak, oruç açmak

i. ḳ.-ay 132b/13

iftihār (< Ar. *iftiħār*) övünme

i.+nı 169b/12

iġvā (< Ar. *iġvāǿ*) azdırma, baştan çıkarma, ayartma

iġvā-yı nefs: nefsi azdırma, baştan çıkarma

i.+ni 137b/11

ihānet (< Ar. *ihāna*^{t}) ihanet, kötülük, haksızlık

i.+dür 102a/10

iĥāta (< Ar. *iĥāta*^{t}) çevirme, kuşatma

iĥāta ḳıl-: çevirmek, etrafını sarmak

i. ḳ.-ıp 60a/5

i. ḳ.-ur 33b/6

iĥāta ḳılıp ala al- > iĥāta ḳılıp alal- : etrafını çevirip alabilmek

i. ḳ.-ıp a.-mas 60a/5

iħlāś (< Ar. *iħlāś*) riyasız ve yapmacıksız inanış, çok samimi bağlılık, gönülden gelen dostluk

i. 14b/2, 153a/1, 26b/1, 78b/9

i.+dın 11a/1, 12b/8

i.+ı 47a/2

i.+ıdın 12b/8

i.+ım 67a/10

i.+ımnı 43b/10, 47a/3, 47a/5

i.+nı 12a/4, 71a/2

iħlāś-i ĥayvānį: beşeri samimiyet

i.-i ĥ.+din 31b/13

iħrāc (< Ar. *iħrāc*) çıkarma

iħrāc ḳıl-: çıkartmak

i. ḳ.-dılar 130b/8

iĥsān (< Ar. *iĥsān*) iyilik etme, bağış, lütuf

i. 153a/2, 44b/8, 57a/2, 57a/8, 64b/8

i.+ge 64b/6

i.+ını 12a/12, 78b/7

i.+ıŋnı 79a/14

i.+lar 158b/11

i.+lar ḳıl-dı 64a/5

i.+lar ḳıl-ıp 72a/11, 73a/9

i.+nıŋ 78b/6

iĥsān ḳıl-: iyilik etmek, bağışlamak

i. ḳ.-may-sizler 137a/11

iħtār (< Ar. *iħtār*) hatırlatma, dikkatini çekme

iħtār ḳıl-: hatırlatmak, dikkatini çekmek

i. ḳ.-ġu 139b/6

iħtilāt (< Ar. *iħtilāt*) karşılaşıp görüşme

i. 139a/14

iĥtimāl (< Ar. *iĥtimāl*) ihtimal, olanak, mümkün olma

i.+i 112b/14, 121b/4, 136a/10, 82a/8, 96b/13

i.+im 100a/14

iĥtimālį (< Ar. *iĥtimāl* + Far. *į*) bir ihtimal

i. 116a/6

ihtimām (< Ar. *ihtimām*) özen gösterme

ihtimām ḳıl-: özen göstermek

i. ḳ.-madı 64a/7

iĥtirāz (< Ar. *iĥtirāz*) sakınma, çekinme, korkma

iĥtirāz ḳıl-: sakınmak, çekinmek

i. ḳ.-ur mu 45a/2

ihtirāǾ (< Ar. *ihtirāǾ*) benzeri görülmemiş bir şey meydana getirme

i.+ı 59b/4

ihtiśār (< Ar. *ihtiśār*) kısaltma, söz ve yazıyı kısa kesme

i. 87b/7

iĥtiyāc (< Ar. *iĥtiyāc*) ihtiyaç, gereklilik

i. 61a/13, 89b/8

i.+ı 89b/10

ihtiyār (< Ar. *ihtiyār*) seçme, kendi arzusuyla hareket etme

i. 107b/4, 117a/10

i.+ımnı 9a/12

i.+ıŋca 13a/14

ihtiyār ḳıl-: seçmek, tercih etmek

i. ḳ.-dı 104b/11, 104b/8, 107a/7, 122a/4, 123b/12, 131a/13, 138a/3, 13b/8, 145b/15, 6b/14, 75b/15, 78a/11, 7b/6

i. ḳ.-dılar 105a/9, 114b/13, 14a/10

i. ḳ.-dıŋ 131b/6, 164a/13

i. ḳ-ġan 77a/10

i. ḳ-ġanını 124b/2, 125b/4

i. ḳ-ıp 108a/14, 124a/14, 124a/15, 69a/3, 77a/8

i. ḳ-ıp ėrdim 118a/12

i. ḳ-ıpdur 124b/9, 125a/5

i. ḳ-ma 92b/7

i. ḳ-salar 46a/3

i. ḳ-saŋ 167b/1, 30a/8

i. ḳ-ur-men 92b/1

i. ḳ-ur mu-sen 84b/14

i. ḳ-ur-sen 84b/10

ihtiyār-ı sefer: sefere çıkmayı tercih etmek

i.-ı s. 26a/15

iĥtiyāt (< Ar. *iĥtiyāt*) sakınma, tedbirli davranma

i. 103a/5, 163a/12, 6b/8, 89b/12

i.+ım 65a/9

iĥtiyāt ḳıl-: sakınmak, tedbir almak

i. ḳ.-ġan 19a/9

iḳāle (< Ar. *iḳāla*^{t}) iki tarafın isteğiyle alışveriş mukavelesini bozma

iḳāle ḳıl-: iki tarafın isteğiyle alışveriş mukavelesini bozmak

i. ḳ.-madı 150a/15

iḳāmetlik (< Ar. *iḳāma*^{t} + Tü.+*lik*) oturan, bir yerde bulunan

i. 51b/12

iḳbāl (< Ar. *iḳbāl*) baht, talih

i. 33b/11, 162a/11

iḳlįm (< Ar. *ıḳlįm*) ülke, diyar

i.+de 26b/1

i.+ġa 69a/4, 72b/11, 78b/6

i.+ni 72a/12

ikrām (< Ar. *ikrām*) hürmet, saygı gösterme, ağırlama

i. 5b/13, 9b/7

i.+lar 38b/15, 48b/2

i.+nı 158b/10

iḳrār (< Ar. *iḳrār*) tasdik ve kabul etme

i. 105b/9

iḳrār ḳıl-: kabul ve tasdik etmek

i.-ġan 14b/1

i.-ıp 60a/4

iḳtidār (< Ar. *iḳtidār*) güç yetme, yapabilme

i. 42b/14

Ǿilāc (< Ar. *Ǿilāc*) deva, çare, tedbir

Ǿi. 107a/12, 169a/3, 21a/6, 35b/10, 81b/1

Ǿi.+ı 108a/2, 109b/7, 111b/4, 113a/1, 121b/5, 122b/4, 129b/1, 138b/1, 138b/2, 139a/5, 13b/15, 23b/2, 25a/8, 30a/6, 5b/5, 63b/3, 66b/4, 72a/8, 76b/13, 90a/3

Ǿi.+ıdur 152a/11

Ǿi.+ım 105a/3

Ǿi.+ıŋ 101a/4

Ǿi.+nı 98b/9

Ǿilāc ḳıl-: çare bulmak, derde deva bulmak

Ǿi. ḳ.-a 108a/1

Ǿi. ḳ.-ay 25b/10, 28b/6

Ǿi. ḳ-ġıl 72a/15

Ǿi. ḳ-sa 169a/3, 76b/12

Ǿi. ḳ-ur-men 100a/5

Ǿi. ḳ-ur-miz 100b/5

Ǿi. ḳ-ur mu-sen 25a/6

Ǿi.+ını ḳ.-ur-men 30b/2

Ǿilāc-ı śabr: sabır ilacı

Ǿi.-ı ś. 159b/4

Ǿilāc-kerden (< Ar. *Ǿilāc* + Far. *kardan*) ilaç yapma

Ǿi. 22a/6

ilāhį (< Ar. *ilāh* + nispet eki *-į*) Allah'a mensup, tanrı ile ilgili, tanrısal

i. 107b/11, 13b/11, 169a/8

iǾlām (< Ar. *iǾlām*) bildirme, anlatma

iǾlām ḳıl-: bildirmek, haber vermek

i. ḳ.-dı 40b/9

ile (< ET *birle*) ile, birlikte

i. 10a/12, 112b/7, 158b/13, 84b/2

ilgeri (< ET *ilgerü*) ileri, ön, taraf

i. 106a/9, 107b/9, 119b/7, 131b/11, 143b/3, 146a/11, 146b/2, 170a/11, 170b/2, 171a/6, 171b/11, 48a/5, 54b/5, 54b/6, 70b/4, 78a/15, 79b/14, 97a/12, 99b/6

ilgeriraḳ (< *ilgerü* +*raḳ*) daha, en ileri

i. 131b/10, 145a/6, 147b/15, 148a/2, 165a/11, 171b/7, 53a/6

ilĥāḳ (< Ar. *ilĥāḳ*) katma, katılma, karışma

i.+ı 49a/8, 49a/9

illā (< Ar. *illā*) yalnız, sadece, ancak, mutlaka

i. 159b/4, 163a/12

Ǿillet (< Ar. *Ǿilla*^{t}) illet, hastalık

Ǿi.+ge 105a/11

Ǿi.+lerini 10a/9

Ǿi.+ni 34a/5

Ǿilleṭį (< Ar. *Ǿilla*^{t} + Far. *į*) bir illet, bir hastalık

Ǿi. 100a/9

Ǿilm (< Ar. *Ǿilm*) ilim, bilgi

Ǿi. 110b/10, 15a/6, 1b/10, 25a/9, 33b/10, 34a/7, 4a/11, 4b/14, 84b/11

Ǿi.+din 33b/9, 4a/11, 58a/6

Ǿi.+dür 145a/11

Ǿi.+i 4a/12

Ǿi.+ide 34a/1

Ǿi.+idin 34a/12

Ǿi.+ini 1b/10

Ǿi.+ler 4a/12

Ǿi.+lerdin 144b/15

Ǿi.+lerni 145a/3

Ǿi.+ni 145a/11, 145a/9, 1b/11, 34a/3, 57b/15

Ǿilm-i bį-Ǿamel: amelsiz ilim

Ǿi.-i b. 131a/9

Ǿilm-i ĥāl: hal ilmi

Ǿi.-i c. 34a/10

Ǿilm-i cevāhir: cevahir, değerli taşlar ilmi

Ǿi.-i c.+ni 158a/5

Ǿi.-i d.+de 25b/3

Ǿilm-i edeb: edep ilmi

Ǿi.-i e. 34b/11

Ǿilm-i ferāset: feraset ilmi, ileri görüşlülük ilmi

Ǿi.-i f. 25a/10

Ǿilm-i ġayb: gayb ilmi

Ǿi.-i ġ.+ı 4a/11

Ǿi.-i ġ.+nı 110b/10

Ǿilm-i ḳadįmį: eski ilim

Ǿi.-i ḳ.+side 64b/8

Ǿilm-i ḳāl: söz, konuşma ilmi

Ǿi.-i ḳ.+dın 34a/10

Ǿilm-i ledün: ledün ilmi

Ǿi.-il. 109a/12, 109b/5

Ǿi.-il.+ni 109a/11, 109b/4

Óilm-i meĥārim: haramlarla ilgili ilim

Ói.-i m. 25a/11

Óilm-i mūsiḳį: musıki ilmi

Ói.-i m. 59b/10, 59b/9, 60a/5, 61a/9

Ói.-i m.+de 149b/8, 65b/9

Ói.-i m.+din 58a/3, 61b/5

Ói.-i m.+dür 57b/14

Ói.-i m.+ni 129b/11, 59b/3, 60a/7, 60b/10, 60b/13, 60b/14, 60b/9

Óilm-i naḳl-i rūĥ: ruh nakli ile ilgili ilim

Ói.-i n.-i r. 141a/3, 145a/11, 145a/15, 145b/1, 146a/13

Ói.-i n.-i r.+dın 145a/1

Ói.-i n.-i r.+nı 144b/15, 145a/2, 146a/12, 146b/2

Óilm-i nücūm: yıldız ilmi

Ói.-i n.+da 4a/10

Óilm-i riyāż: hesap ilmi

Ói.-i r.+nı 34a/6

Óilm-i siĥr: sihir ilmi

Ói.-i s. 141b/13

Ói.-i s.+de 141b/12

Óilm-i simyā: simya ilmi, taş ve madenleri altına çevirme ilmi

Ói.-i s. 141a/2

Óilm-i śūret: insanların simalarından karakterlerini bilme ilmi

Ói.-i ś.+de 124a/6

Óilm-i tabābet: tıp ilmi

Ói.-i ṭ.+de 25a/15

ilticā (< Ar. *ilticāó*) sığınma, barınma

ilticā ḳıl-: sığınmak

i. ḳ.-ma 91a/10

iltifāt (< Ar. *iltifāt*) gönül alma, iltifat

i. 13b/10, 157a/7

i.+ı 64b/9

i.+ını 10b/14

iltifāt ḳıl-: iltifat etmek, gönül almak

i. ḳ.-madılar 148a/2

i. ḳ.-maġanını 143b/12

i. ḳ.-masa 10b/15

i. ḳ.-sa 143b/13

i. ḳ.-salar 10b/10

i. ḳ.-ur ėrdi 84a/11

i.+lar ḳ.-dı 80b/6

iltifāt-ı şāhāne: harika, şahane iltifatlar

i.-ı ş.+ler 87b/4

iltifāt-ı pādişāhāne: padişaha yakışır iltifat

i. 55b/15

iltifāten (Ar. *iltifāten*) iltifat olarak

i. 5b/10

iltiḳā (< Ar. *iltiḳāó*) rastgelme, kavuşma, karşılaşma, buluşma

i.+ḳa 9b/6

iltimās (< Ar. *iltimās*) kayırma, yapılmasını isteme

i. 2b/10, 31a/3

iltimās ḳıl-: kayırmak, yapılmasını istemek

i. ḳ.-dı 109b/8, 157b/4

i. ḳ.-ġay-sen 104a/3

i. ḳ.-ıp ėrdi 155b/4

iltimās-ı inśāf: insaf dilemek

i.-ı i. 37a/13, 38a/11, 39a/4, 41b/5

İmām özel ad

İ. 63a/14

įmān (< Ar. *įmān*) iman, inanç

į. 13b/12

į.+ıdın 68b/14

į.+ıġa 79a/2

Óimāret (< Ar. *Óimāra*^{t}) bayındırlık

Ói.+lerġa 125a/13

Óimāret-i Óālį: yüce, ulu yapı

Ói.-i Óā. 125a/12

imkān (< Ar. *imkān*) imkân, olanak

i. 58b/3

i.+ı 25b/8, 89a/5

i.+ım 128a/5, 134b/7, 52a/13, 6a/7, 81a/13

imlā (< Ar. *imlāó*) doğru yazma, yazdırma

imlā ḳıl-: doğru yazmak, yazdırmak

i. ḳ.-maḳda 73a/12

imtiĥān (< Ar. *imtiĥān*) deneme, sınama

i. 109a/3, 18a/12, 34a/12, 34a/13, 46b/7, 46b/8

i. ḳılġay 44a/8, 61b/14

i. ḳılġıl 110b/8

i. ḳılmaḳ 20b/1

i. ḳılmayın 48b/10

i. ḳılsalar 34a/13

imtiŝāl (< Ar. *imtiŝāl*) gerekeni yapma, emre boyun eğme

i. 1b/13

imtiyāz (< Ar. *imtiyāz*) farklılık, farklı olma

imtiyāz ḳıl-: farklı olmak

i.-alı 58b/1

i.-ıp 127b/6

imtizāc (< Ar. *imtizāc*) karışabilme, birbirini tutma, uyuşma

i. 43b/11

imżā (< Ar. *imđāǿ*) yerine getirmek

imżā-yı ḫışm: öfkeli davranmak

i.+dür 159a/15

įn (< Far. *įn*) bu

į. 116b/11, 117b/7, 151a/4, 166a/13, 54b/11, 54b/7, 69a/10, 78b/2

inābet (< Ar. *inābat*) günahlara tövbe edip hak yoluna dönme

i. 162a/9

inābet ḳıl-: günahlara tövbe edip hak yoluna dönme

i. ḳ.-ġay 137b/13

inǾām (< Ar. *inǾām*) nimet verme, ihsan, iyilik etme

i. 137a/11, 158b/10, 44b/8, 57a/2, 57a/8, 64a/5, 64b/6, 64b/7, 72a/11, 73a/9, 78b/6

i.+ını 94a/5

i.+lar 118b/6

i. ḳıldı 53b/7, 64a/3

i. ḳıldılar 137b/4

i. ḳılsam 118a/13

Ǿinān (< Ar. *Ǿinān*) dizgin, kontrol, idare

Ǿinān-ı ḥarçeng: yengeç idare etme, zaptetme

Ǿi.-ı ḥ. 120a/11

Ǿināyet (< Ar. *Ǿināyat*) iyilik, bağış, yardım

Ǿi. 107a/8, 117a/7, 164b/13, 44a/13

Ǿi.+din 164b/12

Ǿi.+i 4a/9

Ǿi.+iŋ 142b/8, 93a/7

Ǿināyet ḳıl-: iyilik yapmak, yardım etmek

Ǿi. ḳ.-dı 31b/1, 69b/7

Ǿi. ḳ.-ıp 35a/7

Ǿi. ḳ.-saŋ 53b/15

Ǿinde'ż-żarūret (< Ar. *Ǿinde*, harf-i tarif *el* + Ar. *đarūrat*) insanın canı zorda kaldığında

Ǿi. 23b/5

Ǿineb (< Ar. *Ǿinab*) üzüm

Ǿineb-i Hindistānį: Hindistan üzümü

Ǿi.-i H. 141a/10

inhā (< Ar. *inhāǿ*) birini bir şeyden alıkoymak, bir şeyin yapılmasını yasak etmek, menetmek, engellemek

inhā-yı cins: kendi cinsinden birini engelleme, alıkoyma

i.+imġa 118a/6

įn-heme (< Far. *įn-hama*) hepsi bu

į. 75b/12, 86b/5

ini (< ET *ini*) kardeş, küçük kardeş

i.+mni 105b/2, 27b/5, 27b/6, 27b/8

i.+si 103b/11, 104a/14, 33b/2

i.+sini 105b/1, 105b/2, 116b/7

inḳıyād (< Ar. *inḳiyād*) bağlılık, boyun eğme, uyma

inḳıyād ḳıl-: boyun eğmek, uydurmak

i.-ġanımız 102a/11

i.-ıp 62b/11

i.-sa 51a/10

įn-ki (< Far. *įn-ki*) bu ki

į. 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61a/15, 61b/5, 16a/10

inśāf (< Ar. *insāf*) insaf, acıma

i. 127a/6, 17b/8, 172a/3

i.+ı 155b/2

i.+ımnı 35b/15

i.+ını 42a/12

inśāflıḳ (< Ar. *insāf* + Tü.+*lıḳ*) insaflı olma hali krş. **inśāflik**

i. 74b/5

inśāflik (< Ar. *insāf* + Tü.+*lik*) insaflı olma hali krş. **inśāflıḳ**

i. 61b/1

insān (< Ar. *insān*) adam kişi, olgun kimse

i. 89a/12

i.+da 44b/1

insāniyet (< Ar. *insāniyya*^{t}) insanlık

i. 44b/1

insānį (< Ar. *insān* + nispet eki *-į*) insanla ilgili, insanlık

i. 44b/2

inşā (< Ar. *inşāó*) yapma, meydana getirme

i. 73a/12

inşā ḳıl-: yapmak, meydana getirmek

i. ḳ.-ıp 37a/15

inşāóa'llāh (< Ar. *in*+*şāóa*+*allāh*) Allah dilerse, Allah nasip ederse

i. 125a/8, 13a/13, 64a/2, 105b/10, 169b/10, 25b/13, 59b/11

intiḳālāt (< Ar. *intiḳālāt* + Ar. çoğul eki *āt*) bir yerden başka bir yere, bir durumdan başka bir duruma geçmeler, göçmeler

i.+ıdın 60b/13

intiḳām (< Ar. *intiḳām*) öç alma

i. 120a/4, 121b/4, 133b/10, 23b/15, 45b/4, 7a/12, 89b/3

i.+da 106a/6

i.+ım 133b/11

i.+nı 15b/9, 90a/9

intižār (< Ar. *intižār*) beddua

intižār ḳoy-: beddua etmek

i. ḳ.-ar sen 13a/12

intižār ḳıl-: beddua etmek

i. ḳ.-a-sen 62b/2

i. ḳ.-ma 138a/7

i. ḳ.-maġıl 22a/3, 89a/13

intižārlıḳ (< Ar. *intižār* + Tü.+*lıḳ*) bekleme, bekleyiş

i.+ġa 17b/2

i.+ḳa 135b/10

i.+nı 136a/6

ip (< ET (Uyg.) *yıp*) ip

i. 30a/15

i.+ge 30b/3

irāde (< Ar. *irāda*^{t}) irade

i.+sini 108a/14

irāde ḳıl-: irade göstermek

i. ḳ.-dı 106a/11, 128b/9, 85b/11, 98b/1

i. ḳ.-ıp ėrdi 54a/5, 73a/15, 80b/3, 81b/7, 87a/1, 9a/3

i. ḳ.-ışı 79b/3

i. ḳ.-saŋ 77b/15

irādet (< Ar. *irāda*^{t}) irade

i.+i 65b/3

Óirfetü'l-Ĥāl (< Ar. *irfa*^{t} + harf-i tarif *el* + Ar. *Ĥāl*) halin bilinmesi

Óİ. 73a/13

irşād (< Ar. *irşād*) doğru yolu gösterme, uyarma

i. 33b/9

irtiḳāb (< Ar. *irtikāb*) kötü bir iş yapma, rüşvet yeme

i. 168b/12

iŝbāt (< Ar. *iŝbāt*) delil göstererek doğrusunu ortaya çıkarma

i.+ġa 74b/7

iŝbāt ḳıl-: delil göstererek doğrusunu ortaya çıkarmak

i. ḳ.-dı 157a/2

i. ḳ.-dılar 76a/13

i. ḳ.-ġanları 87a/5

i. ḳ.-saŋ 161b/9

İsfehān özel ad

İ. 58a/10, 58a/9

isḳāt (< Ar. *isḳāt*) ölünün ibadet eksikliklerinin ve kusurlarının affı, cezasının bağışlanması amacıyle sadaka verme ve verilen sadaka

isḳāt-ı śalāt: ölünün namaz borcunun affı için sadaka vermek

i.-ı ś.+nı 76b/1

İskender özel ad

İ. 9a/5

İslām (< Ar. *islām*) İslâm, İslâmiyet

İ. 155a/8

İ.+nı 161b/5

ism (< Ar. *ism*) isim, ad

İsm-i AǾžam: en büyük ad, Allah'ın Kuran'da geçen yüz isminden doksan dokuzu belli esma-i hüsnasının üstündeki adı, Allah

i.-i a.+nı 68a/4, 68a/5, 68a/6, 68a/7, 68a/9

ism-i ėr: er, erkek ismi

i.-i ė. 137b/7

İsmāǾįl özel ad, İsmâil peygamber

İ. 11b/11

isnād (< Ar. *isnād*) yükleme, atfetme, dayanak

i. 104b/1, 29a/7, 84a/1, 8b/10

i.+nı 15b/7

isnād ḳıl-: dayandırmak, atfetmek

i. ḳ.-ıp 105b/11

İstanbul özel ad

İ. 136a/8

iste- (< ET *iste-* , *izde-* < AT **įz*) istemek, talep etmek, aramak (TDBUÜ, 183)

i.-di 23b/12

i.-di ėrse 109b/6

i.-diler 109b/3

i.-gen 12b/6

i.-genimni 27b/7

i.-medi 23a/1

i.-p 112a/1, 116a/13, 121a/4, 164b/14, 27b/7, 85b/6, 85b/9, 89a/9, 90a/15

i.-sem 121b/5

i.-seŋ 87a/13

i.-y 101a/11, 94b/8

istiǾāret (< Ar. *istiǾāra*^{t}) mecaz

i.+ler 1b/8

istiǾdād (< Ar. *istiǾdād*) bir şeyin kabulüne, kazanılmasına olan tabîî meyil, kabiliyet

i.+ıġa 171b/9

i.+ını 103b/3

istifsār (< Ar. *istifsār*) sorma, araştırma

i. 39a/15

istifsār ḳıl-: araştırmak, tahkik etmek

i. ḳ.-dı 154b/3, 154b/9, 164a/4, 42b/5

i. ḳ.-ġay 154a/9

istiġfār (< Ar. *istiġfār*) tövbe etme, Allah'tan günahların bağışlanmasını dileme

i. 128b/7, 19b/2

i.+ġa 99a/2

istiġfār ḳıl-: tövbe etmek

i. ḳ.-16b/4

istihlāk (< Ar. *istihlāk*) boş yere harcayıp tüketme

i. 170a/13

istiĥḳāḳ (< Ar. *istiĥḳāḳ*) hakkı olma, hak kazanma

i. 77a/3

istiĥrāc (< Ar. *istiĥrāc*) netice, mânâ çıkarma

istiĥrāc ḳıl-: anlam, netice çıkarmak

i. ḳ.-dı 60b/14

i. ḳ.-dılar 61a/3

i. ḳ.-ıpdur 59b/9

i. ḳ.-ıpdurlar 60a/7, 60b/10

istiĥrāc-ı mūsiḳį: musıkî terimleri çıkarma, bulma

i.-ı m.+ni 60b/6

istiḳāmet-pįşe (< Ar. *istiḳāma*^{t} + Far. *pėşa*) yol gösteren

i. 58b/4

istimāǾ (< Ar. *istimāǾ*) dinleme, kulak verme

istimaǾ ḳıl-: dinlemek, kulak vermek

i. ḳ.-dı 65b/11

i. ḳ.-ur 24a/6

istirāĥat (< Ar. *istirāĥa*^{t}) dinlenme, rahat etme

i.+ı 32a/12

istirāĥat ḳıl-: dinlenmek, rahat etmek

i. ḳ.-alı 41a/8

i. ḳ.-dılar 126a/6, 152a/7, 55b/1

i. ḳ.-ġan 171b/12

i. ḳ.-ıp 60a/10, 85b/4

Óiśmet (< Ar. *Óiśma*^{t}) temizlik, günahsızlık, namuslu

Ói. 116b/1, 126a/12, 126a/13, 164a/14, 67b/9, 9a/8, 114a/9

Ói.+din 17b/7

Ói.+i 103a/14

Ói.+ni 126a/11

iş (< ET *iş* < AT **iş*) iş

i. 102a/4, 102a/5, 104a/5, 104b/2, 106b/9, 110a/11, 11b/8, 120a/15, 12a/2, 132b/9, 134a/10, 134b/1, 135a/3, 137a/15, 150a/2, 161b/7, 162a/12, 163a/13, 28a/1, 28b/6, 2a/7, 30a/14, 32a/4, 5a/13, 5a/5, 5b/6, 65a/10, 65b/1, 71b/11, 89b/12, 8a/15, 93a/6, 95a/4

i.+de 29a/5, 37a/6, 40b/6, 48b/10, 64b/12, 69a/10, 73b/12, 83b/14, 2a/8

i.+dedür 7a/4

i.+din 129b/8, 140a/6, 150a/8, 166b/9, 18b/8, 22b/9, 23a/3, 29b/14, 64b/2, 88b/12, 89a/4, 99b/5

i.+dür 110b/12, 111b/10, 112b/13, 119b/11, 120a/6, 169b/9, 18a/1, 18a/2, 28b/10, 30a/11, 38b/9, 64b/10, 85b/13, 90b/6

i.+ge 116a/5, 116a/6, 12a/5, 130a/5, 14a/12, 30b/2, 58b/1, 7a/7

i.+ġa 18b/6

i.+i 117a/13, 117a/14, 120b/14, 134a/15, 143b/10, 149b/12, 14b/2, 157a/6, 163a/4, 16b/10, 26a/13, 28a/3, 2a/3, 37b/1, 38a/7, 39a/1, 43b/7, 44b/1, 44b/3, 57a/1, 67b/12, 6b/4

i.+ide 37b/3

i.+idedür 119a/9

i.+idin 121b/12, 127b/9, 138a/4, 150b/4

i.+idür 117b/5, 101b/5

i.+ige 127a/10, 3a/5, 41a/12, 63b/3, 91a/11, 93b/15

i.+iġa 21b/11

i.+im 119b/6, 35a/14, 45a/10, 6a/8, 85a/15

i.+imde 31b/7

i.+imge 122b/9

i.+imni 137a/6, 75a/1

i.+in 168a/12

i.+ini 25a/8, 80b/11, 81a/15, 81b/1, 91b/6

i.+iŋ 10b/15, 11a/1, 135a/4, 170a/8, 17a/1, 45b/3, 74a/9, 77b/10, 77b/13, 98a/3

i.+iŋde 142a/15

i.+iŋdür 1b/11

i.+iŋe 22a/2

i.+iŋge 75a/6, 91b/7

i.+iŋġa 138b/3

i.+iŋni 132a/2, 138b/4

i.+ḳa 109b/10, 49b/9, 90b/12, 93b/10

i.+ler 106a/9, 13a/4, 1b/11, 20b/11, 47a/4, 7a/11

i.+lerde 1b/15, 38a/13

i.+lerdin 135b/13, 32b/6, 41b/15

i.+leri 155b/6, 45b/11, 69a/9

i.+leriġa 105b/9, 155b/6

i.+lerini 8a/2

i.+leriŋ 105b/12

i.+lerni 170b/14, 171b/1, 80b/12

i.+ni 101b/15, 102a/1, 111b/4, 114a/5, 121b/13, 127a/10, 134b/6, 137b/12, 138b/6, 139a/15, 142b/10, 148b/10, 152a/11, 168b/12, 170a/14, 26a/9, 28a/1, 28a/3, 29b/3, 29b/5, 31b/15, 53a/13, 56b/14, 57a/10, 61b/2, 6b/7, 81b/1, 81b/5, 88b/11, 89b/13, 8a/15, 90a/11, 95a/3, 96b/1

i.+niŋ 169b/12

iş ḳıl-: iş yapmak, çalışmak

i. ḳ.-a-sen 107b/4

i. ḳ.-ay 44b/6

i. ḳ.-dı mu 49b/14

i. ḳ.-dım 49b/8

i. ḳ.-dıŋ 115b/3

i. ḳ.-dıŋlar 137b/5

i. ḳ.-ġan 16b/3

i. ḳ.-ġıl 26a/12

i. ḳ.-ıp 131a/12, 6b/3

i. ḳ.-ıp ėken 105a/14

i. ḳ.-ıp-men 8b/11

i. ḳ.-ıpdur 57a/8

i. ḳ.-ma 48b/10

i. ḳ.-madım 69b/14

i. ḳ.-maġan 37a/10

i. ḳ.-maġay-sen 2a/4, 5b/7

i. ḳ.-masaŋ 68b/13

i. ḳ.-sa 105a/6, 11b/4, 50b/12, 6a/11, 79a/10, 83b/1, 85b/12, 89b/12

i. ḳ.-sam 19b/5

i. ḳ.-saŋ 54a/3, 65a/11

i. ḳ.-ur-men 88b/1

i. ḳ.-ur-mu 64b/3

i.+ler ḳ.-ġan 16b/6

i.+ler ḳ.-ıpdur 169a/9

i.+ni ḳ.-! 112a/7

i.+ni ḳ.-ġunça 38b/4

iş ḳıla al- > iş ḳılal-: iş yapabilmek, çalışabilmek

i.+ni ḳ.-maydur-men 119b/10

işāret (< Ar. *işāra*^{t}) bir şeyi gösterme

i. 20a/10, 40b/15

i.+dür 127b/4, 40b/14, 63a/11

i.+i 35b/4, 3a/10

i.+ide 36a/11, 37a/9

işāret ḳıl-: göstermek, belirtmek

i. ḳ.-dı 137b/9, 138b/10

işāret-i lāyıĥ: parlak işaret

i.-i l. 1b/5

işen- (< ET (MK) *işen-*) güvenmek, inanmak, bağlanmak

i.-ip 17b/3

işkence (< Far. *işkanca*) işkence

işkence ḳıl-: işkence yapmak

i. ḳ.-dılar 146b/7

Óişret (< Ar. *Óişra*^{t}) içki içme, eğlenme
Ói. 134a/6, 168b/2
Ói.+de 13a/7
Ói.+ge 113a/9, 20a/13, 86b/5, 88b/8
Óişret ḳıl-: eğlenmek, içki içmek
Ói. ḳ.-a-sen 9a/1
Ói. ḳ.-dı 122a/12
Ói. ḳ.-ġıl 37b/14

iştiġāl (< Ar. *iştiġāl*) iş işleme, bir şeyle uğraşma

i.+i 50b/8

iştihā (< Ar. *iştihāó*) iştah, arzu

i. 10a/7

iştihā-mend (< Ar. *iştihāó*+ Far.+*mand*) arzulu, iştahlı

i.+dür-men 100a/3

iştihād (< Ar. *iştihād*) tanıklık

i. 43b/12

iştiyāḳ (< Ar. *iştiyāḳ*) şevklenme, özleme

i. 35b/7, 4b/15, 67a/1

i.+dın 75b/2

i.+ı 161a/3, 163b/6

i.+ıda 171a/11, 2a/6

i.+ım 159b/12

i.+ını 65a/5

i.+nı 62a/5

i.+nıŋ 17a/12

it (< ET *ıt* < AT **ịt (ıyt?)*) it, köpek

i. 29a/9, 45b/1, 45b/7, 9b/7, 9b/9

i.+dür 45b/10

i.+ke 65b/15, 9b/6

i.+leri 29a/8, 60a/1

i.+lerini 45b/8

i.+ni 112a/7, 45a/13, 45a/9, 45b/5, 45b/9

itāÓat (< Ar. *itāÓa*^{t}) itâat, boyun eğme, söz dinleme

i.+ini 57b/1

itāÓat ḳıl-: itâat etmek, söz dinlemek

i. ḳ.-ıp 101b/2

Óitāb (< Ar. *Óitāb*) azarlama, paylama, darılma

Ói. 92a/2, 106b/8

Ói.+nı 141b/5

Óitāb ḳıl-: azarlamak, paylamak

Ói. ḳ.-dı 93b/8

Ói. ḳ.-ġanıŋ 50b/9

Ói. ḳ.-ur ėrdi 164a/8

iÓtibār (< Ar. *iÓtibār*) saygı gösterme, önem verme

i. 110b/13, 21b/15, 22a/13, 79b/11

i.+ı 110b/13, 27a/13, 5a/7, 92b/3

i.+ım 26b/12

i.+ını 15b/3

iǾtibārla- (< Ar. *iǾtibār* + Tü.+*la-*) itibar etmek

i.-madı 10b/7

iǾtidāl (< Ar. *iǾtidāl*) ölçülülük, aşırı gitmeme, yumuşak huyluluk

i.+ıda 141b/8

i.+ıġa 24b/10

iǾtiḳād (< Ar. *iǾtiḳād*) inanma, bir şeye bağlanma

i. 12b/6, 25b/5, 48b/10, 67a/10, 71a/2

i.+ı 160a/7, 163a/9, 64b/10

i.+ım 38b/15

i.+ını 78b/9

i.+larıġa 153a/2

iǾtiḳād ḳıl-: inanmak

i. ḳ.-dı 47a/1

iǾtiḳād-ı tūtį: papağanın inancı

i.-ı ṫ.+ni 43b/13

iǾtiḳād-mend (< Ar. *iǾtiḳād* + Far. *mand*) itikadlı, inançlı

i. 26b/1

iǾtimād (< Ar. *iǾtimād*) itimat, güven, güvenilirlik

i. 149a/3

i.+ġa 6b/6, 88b/3

iǾtimād ḳıl-: güvenmek

i.-ıp-men 18b/7

ittifāḳ (< Ar. *ittifāḳ*) birleşme, uyuşma, sözleşme

i. 109a/11, 119a/13, 119b/11, 15a/14, 28a/6, 50b/10

i.+ġa 135a/13

i.+ı 61a/1

i.+ımızda 119b/7

i.+ını 51a/9

i.+ḳa 170a/8, 171a/9, 88b/6

i.+larını 121a/2

ittifāḳ ḳıl-: uyuşmak, anlaşmak

i. ḳ.-dılar 13b/14, 26b/7, 27b/2, 90a/5

i. ḳ.-ıp 114b/13, 119b/9, 120a/11

i. ḳ.-madı 122a/1

ittifāḳen (< Ar. *ittifāḳan*) kaza ile, tesadüfen, rastgele

i. 5b/10

ittiĥād (< Ar. *ittiĥād*) bir olma, birlik

i. 31b/10

i.+ını 38a/5

ittiśāl (< Ar. *ittiśāl*) birleşme, kavuşma

i.+im 31b/8, 38a/2

i.+imiz 31b/14

Ǿivaż (< Ar. *Ǿivāḍ*) bedel, karşılık, karşılık olarak verilen şey

Ǿi. 1a/5

iz (< ET (Uyg.) *iz* < AT **įz*) iz, yol, işaret

i.+i 96b/8

iżāfe (< Ar. *iḍāfa*^{t}) katma, karıştırma

iżāfe ḳıl-: katmak, karıştırmak

i.-dı 94b/12

Ǿİźār özel ad

Ǿİźāŕİ. 4a/1

iǾzāz (< Ar. *iǾzāz*) saygı gösterme, ağırlama

i. 158b/10, 48b/2

i.+lar 8b/13

izdiĥām (< Ar. *izdiĥām*) kalabalık, yığılma, kalabalıktan sıkışma

i.+da 42a/5

izdivāc (< Ar. *izdivāc*) evlenme

i. 38a/5

izdivāc ḳıl-: evlenmek

i. ḳ.-ur 31b/10

iżhār (< Ar. *iżhār*) gösterme, ortaya çıkarma

i. 161b/9

iżhār ḳıl-: göstermek, ortaya çıkarmak

i. ḳ.-dı 56a/15, 6a/2

i. ḳ.-dılar 105b/8

i. ḳ.-ma 140a/4

i. ḳ.-maġıl 47b/6, 6b/7, 73b/12, 75a/10, 81b/15

i. ḳ.-maḳ 71a/3

i. ḳ.-map ėrdim 56a/4

i. ḳ.-sam 56a/5, 71b/8

i. ḳ.-saŋ 134b/12, 140a/4

i. ḳ.-saŋlar 105b/13

i. ḳ.-ur-sen 134b/9

iżhār-ı faẕl: üstünlük gösterme

i.-ı f. 26b/10

iżhār-ı ġażab ḳıl-: gazap, hiddet göstermek

i.-ı ġ. ḳ.-dı 100a/14

iżhār-ı hüner: hüner gösterme

i.-ı h. 26b/12

iżhār-ı muĥabbet: muhabbet gösterme

i.-ı m. 171b/11

izle- (< *iz+le-* < ET (Uyg.) *iz*) izini takip etmek, izlemek

i.-seler 127b/1

Óizz (< Ar. *Óizz*) değer, kıymet, yücelik

Ói. 33b/11

Óizzet (< Ar. *Óizza*^{t}) yücelik, değer, kuvvet

Ói. 119a/5, 123a/3, 168b/11, 38b/15, 5b/13, 9b/5, 9b/7

Ói.+i 109b/13

Ói.+imni 115a/11

J

jāle (< Fars. *jāla*) sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen su damlaları, çiy, şebnem

jāle-dendānį (< Fars. *jāla-dandān* + nispet eki *į*) jale dişli

j. 18b/14

K/Ḳ

ḳabā (< Ar. *ḳabā*) cübbe, kaftan

ḳ.+sını 136b/8, 7b/9

ḳabāĥat (< Ar. *ḳabāĥa*^{t}) kusur, çirkin hareket

ḳ. 38b/11

ḳ.+ini 87b/11

ḳabāĥat ḳıl-: kusur işlemek, çirkin harekette bulunmak

ḳ. ḳ.-ġalı 128b/9

ḳ. ḳ.-ġan 5a/14

KaÓbe özel ad, Allah'ın evi

K. 168a/12

ḳabįĥ-śūret (< Ar. *ḳabįĥ-śūrat*) çirkin, yakışıksız

ḳ. 98b/13

Kābil özel ad

K. 108b/10, 109a/5

ḳābil (< Ar. *ḳābil*) mümkün

ḳ. 64a/11

ḳ.+ġa 138a/1

ḳabįle (< Ar. *ḳabįla*^{t}) kabile, boy

ḳ.+de 85a/11

ḳ.+ge 86a/8

ḳ.+side 167a/13, 85a/10

ḳābillıġ (< Ar. *ḳābil* + Tü. *+lıġ*) mümkün olma

ḳ.+nı 110a/2, 146a/9

ḳābiliyyet (< Ar. *ḳābiliyya*^{t}) kabiliyet, yetenek

ḳābiliyyet-i Óavd: geri dönme kabiliyeti

ḳ.-i Óa.+i 1a/6

ḳābiliyyetlıġ (< Ar. *ḳābiliyya*^{t} + Tü.+*lıġ*) kabiliyetli, yetenekli,

ḳ.+nı 145b/15

ḳābilliġ (< Ar. *ḳābil* + Tü.+*lıġ*) mümkün olma

ḳ.+ıŋġa 12b/2

ḳabūl (< Ar. *ḳabūl*) kabul, onay

ḳ. 150a/15

ḳabūl bol-: kabul olmak

ḳ. b.-sa 7a/8

ḳabūl ḳıl-: kabul etmek, rıza göstermek

ḳ. ḳ.-adur-men 81b/13

ḳ. ḳ.-dı 110a/10, 113a/3, 152b/2, 161b/5, 19a/3, 66a/1, 69b/8, 71b/10

ḳ. ḳ.-ġāylar 29a/13

ḳ. ḳ.-ıp 10b/13, 130b/5, 41b/10, 85b/9, 86a/2

ḳ. ḳ.-madı 105b/11, 108a/11, 109a/10, 112b/11, 114a/15, 115b/12, 148b/13, 169b/13, 57a/9, 82b/11, 95a/10, 96b/4

ḳ. ḳ.-madılar 135a/2

ḳ. ḳ.-madım 133b/7

ḳ. ḳ.-masa 118a/9

ḳ. ḳ.-masaŋ 133b/7, 8a/6

ḳ. ḳ.-may 133b/8, 153b/1, 170a/8, 30b/2, 86b/7

ḳ. ḳ.-maydur 136b/7, 16a/9, 85a/4

ḳ. ḳ.-sa 125b/7

ḳ. ḳ.-saŋ 146b/2, 165a/5

ḳ. ḳ.-sun 16a/10

ḳ. ḳ.-ur 122a/11

ḳ. ḳ.-ur-men 109a/9

ḳ. ḳ.-ur mu 110a/9

ḳ. ḳ.-ur mu-sen 85a/5

ḳabuz (< ET (Uyg.) *ḳopuz*) kopuz, eski bir Türk sazı

ḳ. 60b/3

ḳabż (< Ar. *ḳabḍ*) el ile tutma, avuç içine alma

ḳ.+ımda 155a/2

ḳabż ḳıl-: tutmak, kavramak

ḳ. ḳ.-dı 150a/13

ḳ. ḳ.-ıpdur ėrdi 167b/2

kāc (< Far. *kāc*) tokat, sille (Steingass, 1000b)

kāc ur-: tokat vurmak

k. u.-ġan 23b/1

k. u.-dı 23a/9

ḳaç- (< ET (Uyg.) *ḳaç-*) kaçmak, kurtulmak

ḳ.-! 44a/6

ḳ.-adur 19a/13

ḳ.-alı 100b/1, 100b/6

ḳ.-ar 45b/6

ḳ.-ġıl 24a/8

ḳ.-ıp 100a/4, 100b/7, 102a/13, 125b/2, 133b/3, 148b/15, 149a/4, 23a/10, 24a/13, 27b/4, 35b/12, 55b/6, 63a/4

ḳ.-ıpdur 109b/6, 7b/1

ḳ.-ḳalı 100a/7, 167b/12, 90a/14, 91a/10

ḳ.-ḳanı 108b/11

ḳ.-tı 109b/2, 138b/11, 99b/11

ḳ.-tılar 148b/14

ḳ.-tım 133b/8

ḳ.-ur ėrdi 102b/14

ḳaçan (< ET (Uyg.) *ḳaçan*) ne zaman, nasıl

ḳ. 120a/2, 122a/8, 123a/5, 123a/9, 131b/7, 132b/6, 137a/6, 144a/13, 145a/5, 147a/11, 65a/6, 9a/14

ḳ.+ġaça 108a/15, 13a/12, 151a/9, 15b/3, 57b/6

ḳaçḳunluḳ kaçma hali, firar hali krş. YUyg. *ḳaçḳunluḳ* (YUyg.TS, 215b)

ḳ. 147a/14

ḳaçur- (< *ḳaç-ur-*) kaçırmak

ḳ.-dı 99b/5

ḳ.-dılar 95b/7

ḳ.-up 85b/6

ḳadar (< Ar. *ḳadar*) kadar

ḳ. 78b/11, 88a/15

ḳadd (< Ar. *ḳadd*) boy, endam

ḳ.+ımnı 57b/5

ḳ.+ını 136b/11

ḳ.+ıġa 13a/2, 76a/5

ḳadd-reşide (< Ar. *ḳadd* + Far. *rasıda*) boylu, uzun boylu

ḳ. 72a/12, 82a/12, 152b/3

ḳadeĥ (< Ar. *ḳadaĥ*) kadeh

ḳ.+de 45b/12

ḳ.+ni 45a/4, 46a/5, 46a/8

ḳadem (< Ar. *ḳadam*) ayak

ḳ. 104a/2, 114a/13, 122b/12, 128b/2, 142b/3, 143a/9, 17b/14, 53a/13, 53b/12, 5b/7, 67b/3, 6a/10, 78a/5, 91a/14

ḳ.+ini 33a/4, 51a/10, 97a/12

ḳ.+iŋ 131b/13

ḳ.+leriġaça 40a/13

ḳadem ḳoy-: ayak basmak

ḳ. ḳ.-maḳ kerek 38a/14

ḳāḍį (< Ar. *ḳāḍį*) kadı, mahkemede hüküm veren kişi

ḳ. 151a/7

ḳ.+ni 38a/4

ḳadįm (< Ar. *ḳadįm*) eski

ḳ. 110a/4, 13b/4, 30b/9, 87b/2

ḳ.+din 63b/4

ḳ.+ġı 66b/6

ḳadįmį (< Ar. *ḳadįm* + nispet eki *į*) eskiye ait olan

ḳ. 146b/9

ḳadįmü'l-eyyām (< Ar. *ḳadįm* harf-i tarif *el* + Ar. *ayyām*) geçmiş günler, çok eski günler

ḳ.+dın 64b/5, 96a/13

ḳadįmü'l-ḥızmet (< Ar. *ḳadįm* harf-i tarif *el* + Far. *ḥiźmat* < Ar. *ḥidma*^{t}) hizmeti geçmiş olan, eskiden hizmet etmiş kişi

ḳ. 63b/8, 7a/7, 87b/2

ḳādir (< Ar. *ḳādir*) kudret ve kuvvet sahibi

ḳ. 79b/2

ḳ.+dur-sen 27a/6

ḳ.+dür-men 52b/8

ḳ.-sen 139a/8

ḳadr (< Ar. *ḳadr*) kıymet, şeref

ḳ. 10b/7, 10b/10, 15b/1, 4a/8, 9b/4

ḳ.+dın 55a/1

ḳ.+ıŋnı 49b/14

ḳ.+i 92b/3

ḳ.+imiz 14b/6

ḳ.+ini 102b/4, 127b/6, 128a/4, 43b/10, 5a/9, 90b/5

ḳ.+iŋni 57b/8

ḳ.+ni 120b/14

ḳadrlik (< Ar. *ḳadr* + Tü.+*lik*) kıymetli

ḳ. 94b/7

Ḳāf özel ad, Kaf dağı

Ḳ. 57b/11

Ḳāf-ı tefekkür: düşünce dağı

Ḳ.-ı t. 101a/2

ḳafes (< Ar. *ḳafas*) kafes

ḳ. 119b/3, 119b/5, 25b/10, 25b/11, 25b/7, 25b/8, 44a/11

ḳ.+din 25b/14, 25b/15, 2a/12, 44a/11, 6a/13, 76b/1, 76b/9, 7a/14

ḳ.+ġa 25a/14

ḳ.+idin 6a/14

ḳ.+iġa 22a/8

ḳ.+ke 4a/3

ḳ.+ni 25b/9

ḳafes-i beden: beden kafesi

ḳ.-i b. 59a/8

kāfir (< Ar. *kāfir*) kâfir, Allah'a inanmayan

k.+ler 14b/15, 15a/4

ḳāfiye (< Ar. *ḳāfiya*^{t}) uyak, kafiye

ḳ. 101a/10

ḳāfiye teng kėl-: kafiye daralması, söze devam edebilmek için uygun kafiye sözcüğünün kalmaması

ḳ. k.-di 101a/10

Ḳāf-tā-Ḳāf Kaf dağından Kaf dağına, dağdan dağa

ḳ. 109a/7, 67b/4, 55b/13

kāfūr (< Ar. *kāfūr*) Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde

k. 141a/5

kāġıd (< Far. *kāġad*) kağıt

k. 39a/9

k.+ġa 114b/3

kāhil (< Ar. *kāhil*) tembel

k. 64b/12

kāhillik (< Ar. *kāhil* + Tü.+*lik*) tembellik

k. 137a/11

ḳahḳaha (< Ar. *ḳahḳaha*^{t}) sesle çok gülme

ḳ. 142a/4

ḳahr (< Ar. *ḳahr*) zorlama, helak etme gücü

ḳ. 157b/13, 169a/1, 36a/10, 37a/2, 38a/9, 6a/15, 71b/8, 86a/10, 95b/6, 36b/10

ḳ.+ı 157a/4, 157b/12, 163b/2, 41a/12

ḳaĥtçilik (< Ar. *ḳaĥt* + Tü.+*çilik*) kıtlık, yokluk

ḳ. 94b/7

ḳāÓide (< Ar. *ḳāÓida*^{t}) kural

ḳ. 17a/15, 1b/4, 114a/7

ḳ.+din 137b/6, 59a/2, 95b/10

ḳ.+ge 94a/14

ḳ.+siçe 161a/5

ḳāÓide-yi ihlāś: samimiyet kuralı

ḳ.-yi i.+nı 73a/14, 9b/10

ḳāÓide-yi muĥabbet: sevginin,

muhabbetin kuralı

ḳ.-yi m.+ge 94a/13

ḳaḳ- (< ET *ḳaḳ-*) çakmak, vurmak, kakmak

ḳ.-ġıl 44b/14

ḳ.-ıp 25b/15, 128a/15

ḳ.-tı 159b/15

ḳaḳnus (< Far. *ḳaḳnus*) şark masallarındaki gagası delikli olup türlü sesler çıkaran büyük kuş

ḳ. 60b/7

ḳ.+dın 60b/7

ḳāl (< Ar. *ḳāl*) söz, laf

ḳ. 63b/11

ḳal- (< ET *ḳal-* < AT **ḳāl-*) kalmak, bulunmak

ḳ.-dı 107a/8, 108a/7, 111b/6, 112b/1, 117a/15, 117b/6, 118b/12, 120a/1, 120b/11, 121a/6, 122a/11, 124b/8, 129b/2, 133b/3, 136a/6, 137a/13, 137a/15, 141b/10, 141b/11, 145b/1, 145b/2, 146b/5, 149b/10, 14a/9, 17a/5, 19a/5, 26a/1, 28b/13, 29b/11, 30b/12, 39b/14, 48b/5, 49a/3, 50a/7, 50b/2, 53b/5, 54a/6, 57a/13, 59b/2, 62a/1, 63a/2, 66b/10, 69a/1, 6a/8, 78a/14, 7b/8, 86b/11, 89a/1, 89a/4, 90a/8, 90b/13, 90b/9, 94b/6, 98a/14, 99b/10

ḳ.-dılar 102a/8, 128a/10, 13b/9, 143b/7, 18b/2, 28a/12, 77a/2, 89a/5, 90a/3

ḳ.-dım 22a/12, 23b/15, 66a/15, 68a/14, 87b/12

ḳ.-dım ėken 133b/9

ḳ.-dıŋ 66a/12, 93b/9

ḳ.-geniŋni 22a/11

ḳ.-ġan 108b/5, 116b/11, 127a/2, 139b/9, 14a/5, 15a/10, 15a/13, 160b/8, 24b/9, 32a/2, 63a/4, 82a/6

ḳ.-ġan ėmes 20a/6

ḳ.-ġandur 159b/12

ḳ.-ġanı 127b/1, 35b/12

ḳ.-ġanıda 137b/1

ḳ.-ġanıdın 129b/4

ḳ.-ġanıġa 51b/11

ḳ.-ġanım 49b/3, 62a/15

ḳ.-ġanımnı 62b/3

ḳ.-ġanını 129a/5, 133b/10, 149b/10, 155a/12, 79a/4

ḳ.-ġanıŋ 136a/5

ḳ.-ġay 17b/3, 78b/3, 78b/4

ḳ.-ġay-men 137b/2

ḳ.-ġay-sen 136a/5

ḳ.-ġaylar 126a/9

ḳ.-ıp 149a/13, 16b/15, 38b/5

ḳ.-ıp ėrdi 108b/8, 143a/1, 84a/3

ḳ.-ıpdur 125a/4, 14b/11

ḳ.-madı 103a/4, 104a/11, 116a/2, 127a/7, 128b/10, 128b/12, 136b/1, 139b/6, 140a/11, 149b/2, 14a/11, 160a/8, 20a/2, 25b/8, 34a/7, 4b/2, 68a/3, 81a/13, 89a/5, 90b/12, 93b/7, 157a/6

ḳ.-maġay 112a/8, 146b/10, 151b/13

ḳ.-maḳ 5a/13

ḳ.-mapdur 90b/14

ḳ.-mas 10b/1, 116a/3

ḳ.-mas ėrdi 74a/8

ḳ.-mas ėrdük 66b/2

ḳ.-mas-men 11a/12

ḳ.-masun 8b/14, 99a/13

ḳ.-maydur 128b/5

ḳ.-sa 36a/7, 54b/15

ḳ.-sam 109b/15, 52a/1

ḳ.-saŋ 51a/13, 91a/9

ḳ.-ur 106b/12, 147b/13, 163a/13, 17b/11, 51a/7, 55b/6, 90b/6, 93b/12, 93b/6

ḳ.-ur ėrdi 146a/13, 63a/3

ḳ.-ur-men 126a/10, 169b/13, 52a/2, 68b/14

ḳ.-ur mu 22b/1

ḳ.-ur-sen 6a/11

ḳ.-ur-siz 46a/1

ḳ.-urlar 33a/9, 62a/8, 62a/9

ḳalǾa (< Ar. *ḳalǾa*^{t}) kale, hisar

ḳalǾa-yı taġ: dağ kalesi, dağ gibi kale

ḳ.-yı t.+da 109b/6

ḳalǾa-dārlıḳ (< Ar. *ḳalǾa*^{t}, Far. *dār* + Tü.+*lıḳ*) kale muhafızlığı, dizdarlık

ḳ. 67b/8

ḳalb (< Ar. *ḳalb*) gönül

ḳ.+ni 168a/15

ḳalem (< Ar. *ḳalam*) kalem

ḳ. 39a/9

ḳalem-i ḳudret: Allah'ın kudret kalemi

ḳ.-i ḳ.+de 82a/10

ḳ.-i ḳ.+din 106b/13

ḳalender (< Far. *ḳalandar*) derviş, kalender

ḳ. 124b/1, 124a/12, 124b/1, 124b/15, 26a/4, 69b/3

ḳalenderān (< Far. *ḳalandar'in* çoğulu *ḳalandarān*) kalenderler, dervişler

ḳ. 124a/11

ḳalenderį (< Far. *ḳalandar* + Far. *į*) bir derviş, bir kalender

ḳ. 124a/11, 124b/15

ḳalın (< ET *ḳalın*) çeyiz

ḳ. 29b/12

ḳ.+nı 30a/1

ḳallāş (< Far. *ḳallāş*) kalleş, hileci

ḳ.+dın 137a/2

kām (< Far. *kām*) meram, arzu, emel

kām-ı dil: gönül arzusu, meramı

k.-ı d. 19a/3, 6b/15, 84a/7, 136b/15

k.-ı d.+ġa 133b/8, 146b/2

Kāmcu özel ad

K. 81b/8, 83a/1, 83a/3, 83a/6, 83b/1, 83b/3, 84a/2

K.+dın 83b/1, 83b/4

K.+ġa 83a/3

K.+nı 83b/1

ḳamçı (< ET (Uyg.) *ḳamçı*) kamçı

ḳ. 84a/13, 86a/7

ḳ.+nı 86b/4

ḳāmet (< Ar. *ḳāma*^{t}) boy, endam

ḳ.+i 154b/1

kāmil (< Ar. *kāmil*) kemale ermiş, olgun

k. 3a/6, 141b/12, 61a/11

k.+dür 10a/13

k.+ni 131b/9

kāmillıġ (< Ar. *kāmil* + Tü.+*lıġ*) olgunluk, kemale ermişlik

k.+dın 17b/10

ḳamḳām (< Ar. *ḳamḳām*) soylu, prens (Steingass 857a, Lexicon 1473a)

ḳ. 106b/9

Kāmrū özel ad

K. 22b/2, 25b/14

kām-yāb (< Far. *kām-yāb*) talihli, isteğine ulaşmış, bahtiyar

k. 166b/9

ḳan (< ET *ḳan* < AT **ḳān*) kan

ḳ. 159b/6, 162a/7, 43b/4

ḳ.+dın 31a/14, 45a/12

ḳ.+ı 102a/12, 22b/10, 22b/11, 23a/13, 23a/9, 23b/4, 29b/3, 36a/3, 78b/3

ḳ.+ıġa 137b/1

ḳ.+ım 156b/13

ḳ.+ımge 42a/12

ḳ.+ını 133b/11, 157a/8

ḳ.+lar 140a/11

kān (< Far. *kān*) maden, kaynak

k.+ı 147b/11, 148a/1, 148a/3

k.+ıdın 54a/11

kān-ı ĥįle: hile kaynağı

k.-ı ĥ. 160a/13

ḳanat (< ET *ḳanat*) kanat

ḳ. 167b/15, 25b/8, 53b/12, 7a/14

ḳ.+ı 53b/12

ḳ.+ıdın 168a/1

ḳ.+ıġa 167a/5

ḳ.+ını 125a/4

ḳ.+larını 124b/6, 22a/7

ḳanat-ı zerrįn: altından, altın kanat

ḳ.-ı z. 135b/14

ḳanāǾat (< Ar. *ḳanāǾa*^{t}) kanaat, kısmete razı olma

ḳ. 111a/9

ḳanāǾat ḳıl-: kısmete razı olmak

ḳ. ḳ.-dı 8a/1

ḳ. ḳ.-dılar 64a/5

ḳ. ḳ.-ġıl 79b/2

ḳ. ḳ.-ıp 117a/12, 118a/12

ḳ. ḳ.-maġan 92b/5

ḳ. ḳ.-maḳ 93b/9

ḳ. ḳ.-sam 66b/1

ḳança (< ET *ḳança*) kim, ne kadar, kaç, nereye

ḳ. 119a/7, 143a/7, 16b/1, 19a/11, 19a/14, 25a/8, 4b/1, 55b/5, 71b/11

ḳand (< Ar. *ḳand* < Far. *kānd*) şeker

ḳ. 64b/1

ḳandaġ nasıl, ne kadar krş. YUyg. *ḳandaġ/ḳandaḳ* (YUyg.TS, 219a; UTİL, 754a)

ḳ. 103b/7, 106b/14, 109a/4, 112a/11, 112a/2, 112b/2, 114a/11, 117a/5, 119b/8, 11a/3, 11b/3, 121b/7, 125a/6, 126a/14, 129a/12, 133a/12, 136a/7, 139b/1, 13b/4, 141a/15, 147b/1, 148b/5, 149b/6, 18b/7, 26a/13, 28b/13, 30b/8, 41a/10, 47a/4, 47b/7, 4a/5, 55a/6, 74b/13, 82a/2, 86b/9, 88b/5, 94a/15, 95a/5, 96a/6, 9b/12, 9b/14

ḳ.+dur 16a/9

ḳandın (< ET *ḳandın*) nereden

ḳ. 10a/9, 158a/9, 8b/6, 93a/5

ḳanı (< ET *ḳanı* < *AT * ḳanyu*) nerede

ḳ. 53a/6

ḳānūn (< Ar. *ḳānūn*) kanun, kural

ḳ. 114a/7

ḳ.+ı 157b/14

ḳānūn (< Ar. *ḳānūn*) mızrapla çalınan dikdörtgen biçiminde telli bir çalgı

ḳ. 58b/7

kār (< Far. *kār*) **1.** iş, etki

k.+ġa 93a/10

k.+ı 88b/4

k.+ıġa 94b/2

k.+larıġa 13b/10

k.+nı 164b/13

2. fayda

kārġa kėl-: fayda etmek, fayda vermek

k. k.-medi 23a/14, 29a/3, 63a/6, 83b/11, 83b/13

k. k.-mes 89b/11

k. k.-ür 25b/11, 132b/7

k. k.-ür-sen 65a/6

kār ḳıl-: işe yaramak, faydalı olmak

k. ḳ.-ġan 72b/7

k. k.-mas 6a/13

k. ḳ.-masa 99a/4

ḳaǿr (< Ar. *ḳaǿr*) çukur, dip, kuyu

ḳ.+ıge 44b/6, 44b/9

ḳara (< ET *ḳara*) siyah, kara

ḳ. 102b/12, 105a/8, 130b/10, 138b/11, 13a/4, 154a/14, 154b/8, 158a/11, 46a/15, 65a/14, 7b/3, 96b/11, 9a/6

ḳ. mu 123a/1

ḳara ḳıl-: kara hale getirmek, boyamak

ḳ. ḳ.-dı 40b/10

ḳ. ḳ.-maḳda 40b/14

ḳara- (< *ḳara-* < Mo. *ħara-*) bakmak

ḳ.-dı 101a/11, 101a/13, 130b/15, 131b/5, 19a/2, 8a/7

ḳ.-dılar 59a/11

ḳ.+ġan 25a/11

ḳ.+ġanım 24b/10, 25a/13

ḳ.-ġıl 136a/2

ḳ.-madı 101b/15, 48a/1

ḳ.-maġıl 122a/13

ḳ.-maḳ 102a/5

ḳ.-p 108b/14, 152b/1, 35a/9, 44a/3, 86b/3, 86b/3

ḳ.-p ėrdi 130b/15

ḳ.-y-sen 131b/6

ḳara ḳulaḳ (< ET *ḳara ḳulġak*) kedigillerden vahşi bir hayvan

ḳ. 24a/4

ḳ.+nı 24a/9

ḳ.+nıŋ 23b/15

ḳaraġçı (< ET *ḳaraḳçı*) yağmacı, çapulcu krş. **ḳaraḳçı**

ḳ.+ġa 68a/13

ḳaraġu (< ET *ḳaraġu*) kör, âmâ

ḳ.+dın 67b/13

ḳaraġulıġ (< *ḳaraġu+lıġ*) körlük, âmâlık

ḳ.+ı 130b/11

ḳaraḳçı (< ET *ḳaraḳçı*) yağmacı, çapulcu krş. **ḳaraġçı**

ḳ. 150b/9, 27b/6, 55b/5, 56b/6, 56b/8, 88a/6

ḳ.+nı 126a/1

ḳarala- (< *ḳara*+*la*-) bakmak, dikkati bir şeye çevirmek

ḳ.-dı 129b/13, 144a/8

ḳ.-may-siz 81a/2

ḳ.-p 148b/15

ḳ.-sa 140a/3

ḳaranġu (< ET (Uyg.) *ḳaraŋġu*) karanlık

ḳ. 120b/4, 169a/6, 40b/15, 46a/14, 76b/6, 80b/8, 115a/3

ḳarār (< Ar. *ḳarār*) bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm, neticeye bağlama

ḳ. 143b/4, 27b/4, 46a/5, 57b/15, 67b/12, 169b/5, 58b/15

ḳ.+ını 5b/14

ḳarār ḳıl-: neticeye bağlamak

ḳ. ḳ.-dılar 110a/10

ḳarār-mānde (< Ar. *ḳarār* + Far. *mānda*) karardan vazgeçme

ḳ. 149b/2

ḳarçıġay aladoğan, atmaca krş. YUyg. *ḳarçiġay/ḳarçiġa* (YUyg.TS, 222b; UTİL, 735b)

ḳ.+nı 67a/12

ḳarġa (< ET *ḳarga*) karga

ḳ. 7b/6

Kārhayr özel ad

K. 50b/14, 50b/4, 51a/12

K.+nı 51a/9

ḳarı (< ET *ḳarı* < AT **ḳārı*) yaşlı, ihtiyar

ḳ. 46b/3

ḳ.+dın 136a/11

ḳarı- (< ET (Uyg.) *ḳarı*-) yaşlanmak

ḳ.-ġanda 136a/12

ḳ.-ġandaġı 136a/11

kār-dān (< Far. *kār-dān*) iş bilir, kabiliyetli

k. 104b/10

k.+ġa 104b/10

kār-gāh (< Far. *kār-gāh*) işyeri, fabrika

kār-gāh-ı maşrıḳ: doğunun işyeri

k. m.+dın 91b/13

kār-ger (< Far. *kārgar*) **1.** iş yapan

k.-sen 130a/5

2. tesirli

kār-ger bol-: etkili olmak, tesir etmek

k. b.-ur 13a/5, 25b/10

k. b.-dı 15b/10

ḳarılıġ (< *ḳarı*+*lıḳ*) yaşlılık, ihtiyarlık krş. **ḳarılık**

ḳ.+ge 62b/12

ḳarılık (< *ḳarı*+*lıḳ*) yaşlılık, ihtiyarlık krş. **ḳarılıġ**

ḳ. 154b/8

ḳar(ı)n (< ET (Uyg.) *ḳarın*) karın, göbek

ḳ.+ıdın 28b/3

ḳarındaş (< ET (Uyg., MK) *ḳarındaş*) kardeş

ḳ.+ım 122a/13, 122b/11,64a/15

ḳ.+ları 45b/14

ḳ.+larımnı 64a/10

ḳ.+larını 64a/14

kārį (< Far. *kār* + nispet eki *į*) faydalı

kārį ḳıl-: faydalı olmak

k. ḳ.-saŋ 163b/8

ḳarįb (< Ar. *ḳarįb*) yakın

Óan-ḳ. 96a/5

ḳ. 159b/3

ḳarįn (< Ar. *ḳarįn*) yakın

ḳ. 141a/14, 162a/10

ḲaÓriye özel ad

Ḳ. 143b/14, 144a/13, 144a/14, 144b/2, 145b/7,145b/8, 146a/1, 146a/5, 146a/6, 146b/1, 146b/3, 146b/8, 147a/1

Ḳ.+ge 146a/6

Ḳ.+ni 144a/10, 144a/5, 144b/3, 145a/8, 145b/3, 145b/4

Ḳ.+niŋ 142a/11, 143b/11, 145b/15

kār-sāz (< Far. *kār-sāz*) iş işleyen, becerikli

k. 13b/11

kār u bār (< Far. *kār u bār*) iş, güç, kazanç

k.+dın 30b/11

k.+ı 149b/10, 22b/1, 26a/1

k.+ıdın 62a/8

k.+ıġa 86a/12

k.+ım 9b/3, 77b/11

k.+ımġa 28b/7

k.+ımı 92a/1

k.+ıŋ 81b/11

k.+ıŋġa 81b/6

k.+nı 19a/10

kārvān (< Far. *kārvān*) kervan

k. 4b/3, 4b/6, 82b/7

ḳarż (< Ar. *ḳarḍ*) borç, ödünç

ḳ. 149b/5

ḳ.+larını 30b/11

ḳarż-dār (< Ar. *ḳarḍ* + Far. *dār*) borç sahibi

ḳ. 31a/1

ḳaśd (< Ar. *ḳaśd*) niyet, amaç

ḳ. 159b/6, 35b/3

ḳ.+ı 145b/7, 99a/1

ḳ.+ıda 96b/10

ḳ.+ım 123a/8, 137b/8

ḳ.+ımda 99a/12

ḳ.+ımge 134b/2

ḳaśd ḳıl-: niyet etmek

ḳ. ḳ.-adur 37b/13

ḳ. ḳ.-adur-men 162a/8

ḳ. ḳ.-dı 112a/11, 132b/12, 156b/6, 161b/10, 166b/13, 32b/10, 33b/7, 35b/11, 41a/3, 44a/8, 46b/1, 47a/1, 47a/7, 56b/2, 69b/2, 95b/5

ḳ. ḳ.-dılar 34b/10

ḳ. ḳ.-ġanda 108b/13

ḳ. ḳ.-ġanınıŋ 171b/2

ḳ. ḳ.-ġanları 135b/12

ḳ. ḳ.-ġıl 6b/4

ḳ. ḳ.-ıp 138b/9, 43a/6, 70b/6

ḳ. ḳ.-ıpdur 91a/5

ḳ. ḳ.-ur 64b/8

ḳ. ḳ.-ur-men 33a/4

ḳaśd-ı heves: arzu ve hevesine göre iş yapmaya niyetlenmek

ḳ.-ı h.+te 45b/4

ḳaśdį (< Ar. *ḳaśd* + nispet eki *į*) bile bile, isteyerek

ḳ. 35b/3

kāse-dār (< Far. *kāsa-dār*) kâse tutan, kâseyi elinde bulunduran

k. 10a/13

k.+ġa 10a/3

kāse-yi sırr: sırlı, gizemli kâse

k.-i s.+ı 82a/8

kāse-yi zehr: zehirli kâse

k.-yi z. 118a/6

kāsehā (< Far. *kāsa* + Far. çoğul eki *hā*) kâseler

kāsehā-yı zerrįn: altın renkli kâseler

k. 92a/9

ḳasem (< Ar. *ḳasam*) yemin, ant

ḳasem ḳıl-: yemin etmek, ant içmek

ḳ. ḳ.-dım 152a/3

ḳasem ḳılış-: karşılıklı yemin etmek, söz vermek

ḳ. ḳ.-tılar 49b/5

Ḳasem özel ad

Ḳ. 151b/14, 49a/13, 96a/4

Ḳ.+lerni 48a/15

ḳāśıd (< Ar. *ḳāśid*) kasteden, bir şeyi yapmaya niyet eden (kişi)

ḳ. 146b/10

ḳāśır (< Ar. *ḳāśir*) kusurlu, aciz

ḳ. 81a/7

kāsib (< Ar. *kāsib*) kesbeden, kazanan, kazanmak için çalışan

k. 6b/14, 6b/15

ḳaśr (< Ar. *ḳaśr*) köşk, saray

ḳ. 87a/11

ḳ.+ıda 157b/2

ḳaş (< ET *ḳaş* < AT **ḳāş*) ön, karşı, yan, huzur

ḳ.+ıda 101b/8, 106a/1, 119a/9, 157b/9, 162b/2, 21b/15, 23a/7, 37a/15, 64a/8, 69a/7, 84b/7

ḳ.+ıdaġı 112a/6

ḳ.+ıdaki 92b/2

ḳ.+ıġa 100a/8, 101a/1, 101b/8, 103b/1, 104a/11, 106b/3, 108b/14, 109a/15, 109b/4, 109b/8, 110b/7, 111a/5, 111b/12, 111b/13, 111b/5, 113a/3, 113b/6, 114a/1, 115a/6, 116b/11, 119b/2, 120a/3, 121a/12, 123b/2, 126a/4, 129a/8, 130a/4, 132b/3, 136a/1, 138a/15, 138a/6, 13a/2, 140a/13, 141a/6, 145b/15, 147a/9, 147b/6, 148a/11, 148a/15, 149a/8, 149b/1, 153b/5, 154a/12, 154b/1, 154b/5, 154b/7, 155a/5, 156b/12, 156b/9, 157a/12, 15a/12, 160a/5, 160b/14, 161b/13, 162a/4, 165a/12, 166b/15, 167a/7, 168a/15, 169b/11, 169b/2, 170a/14, 171b/12, 17a/9, 17b/6, 22a/4, 22b/13, 23b/15, 25a/15, 26a/5, 27b/9, 28a/6, 2a/13, 2a/7, 2b/4, 30a/10, 30a/15, 30a/5, 30b/3, 31a/11, 31a/13, 31a/3, 32b/12, 33a/3, 34a/12, 36a/5, 36a/7, 38a/3, 38a/4, 38b/3, 38b/7, 39b/13, 41a/6, 41b/7, 42a/13, 43a/8, 44a/12, 44a/13, 44a/7, 46b/1, 47a/10, 47a/15, 48b/12, 49a/7, 49b/11, 50a/1, 50b/7, 53a/3, 54a/12, 57a/6, 57b/3, 59b/6, 61a/14, 61b/1, 62a/4, 64a/9, 65a/4, 65b/12, 66b/15, 68a/2, 69a/5, 6a/15, 6a/2, 70a/3, 72b/9, 73b/6, 74a/10, 74a/4, 74b/10, 75b/2, 77b/4, 79a/13, 79a/5, 79b/8, 81b/11, 84a/9, 85b/10, 87a/7, 89b/5, 90a/10, 91a/1, 91b/14, 94a/7, 94a/8, 96a/2, 98b/6, 9a/8, 110b/7

ḳ.+ımda 118b/14, 146a/13

ḳ.+ımġa 134b/4, 146a/8, 49a/2

ḳ.+ını 129a/7

ḳ.+ıŋda 25b/11

ḳ.+ıŋge 116b/15

ḳ.+ıŋġa 102b/10, 111a/10, 147a/10, 54a/14, 73b/7

ḳ.+larıŋnı 156b/4

kāşāne (< Far. *kāşāna*) büyük, süslü köşk

k.+de 87a/14

ḳaşuḳ (< ET *ḳaşuḳ*) kaşık

ḳ.+nı 101a/9

ḳat (< ET (Uyg.) *ḳat*) yan, huzur

ḳ.+ıda 143a/10

ḳatǾ (< Ar. *ḳatǾ*) kesme, sona erme

ḳatǾ ḳıl-: kesmek, sona ermek

ḳ. ḳ.-ġıl 155a/6

ḳ. ḳ.-ur-men 75b/10

ḳatǾ-ı nizāǾ: kavgayı yatıştırma

ḳ.-ı n. 76b/3

ḳataǾ (< Ar. *ḳataǾ*) dövüşmek

ḳ. 68a/1

ḳatar (< Ar. *ḳatar*) sürü, dizi, sıra

ḳ.+ıda 118b/1, 136b/1, 51b/8, 71a/5, 94b/11, 94b/15

ḳatar ḳıl-: peş peşe dizmek, sıraya dizmek

ḳ. ḳ.-ıp 77a/12

ḳatıġ (< ET *ḳatıġ*) sert, katı

ḳ. 149a/6, 45b/6, 53a/12

kātib (< Ar. *kātib*) yazan, yazıcı

k.+ni 172a/8

ḳātil (< Ar. *ḳātil*) öldüren

ḳ. 150a/8

ḳatl (< Ar. *ḳatl*) öldürme, öldürülme

ḳatl-i Ǿāmm: katliam, zaptolunan bir yerin bütün halkını kılıçtan geçirme

ḳ.-i Ǿā. 81b/9, 83b/10

ḳatre (< Ar. *ḳatra*^{t}) damla

ḳ. 137b/5, 138a/15, 32a/9, 54b/14

ḳ.+sidin 150b/4

ḳavį (< Ar. *ḳavį*) güçlü

ḳ. 135a/4, 63b/10, 97b/14

ḳavl (< Ar. *ḳavl*) söz, lâf

ḳ. 48a/12, 48b/6, 49b/3

ḳ.+i 15a/4

ḳ.+ini 41b/9

ḳavla- (< *ḳav-la-* < ET (MK) *ḳov-*) kovmak, kovalamak

ḳ.-p 36b/15

ḳ.-r 38b/10

ḳavm (< Ar. *ḳavm*) aynı soydan gelen, dil, töre ve kültürleri ortak insan topluluğu

ḳ. 45b/14, 64a/15, 64a/10, 64a/14

ḳ.+i 16a/11

ḳavuştur- (< *ḳavuş-tur-* < ET *ḳabış-*) kavuşturmak

ḳ.-up tur-dılar 10a/2

ḳayan nereye krş. YUyg. *ḳayan* (YUyg.TS, 227b)

ḳ. 154a/11, 170a/1, 6b/3, 164a/14

ḳayd (< Ar. *ḳayd*) bağ, zincir, bağlama

ḳ. 119a/14

ḳ.+ıda 65b/14

ḳ.+ını 66a/14

ḳayd bol-: bağlanmak, bağlı olmak

ḳ. b.-dı 2a/6

ḳayda (<< ET *ḳanȳ(u)+da*) nerede, nereden

ḳ. 109b/14, 142b/2, 169b/10

ḳ.+dur 37a/3

ḳaydaġ (<< ET *ḳanȳ(u)+teg*) ne cins, ne tarz

ḳ. 143a/3, 19a/6, 56a/5, 58a/10, 69a/14, 72a/8, 81a/4, 92a/5

ḳaydın (<< *ḳanȳ(u)+dın*) nereden

ḳ. 129b/10, 129b/9, 131b/9, 132a/1, 142b/2, 167b/14, 31a/12, 67a/15

ḳayġu (< ET (Uyg.) *ḳaḏġu*) kaygı, tasa, keder (EDPT, 598b-599a)

ḳ. 150a/8

ḳayın (< ET *ḳaḏın*) hısım, akraba

ḳ. 41a/3

ḳayna- (< ET (MK) *ḳayına-/ ḳayna-*) kaynamak

ḳ.-ġan 47a/13

ḳ.-p 127a/3

ḳ.-ydur 31b/15

ḳaynaḳ (< *ḳayna-ḳ*) kaynak, sıcak

ḳ. 32a/7

ḳayśer (< Ar. ḳayser < Yun. *kaisar* < Lat. *caesar*) [Julius Caesar'ın adından] hükümdar

ḳ. 157b/15, 157b/6, 157b/8

ḳ.+ni 157b/7, 157b/8, 158b/5

ḳayśer-i Rūm: Rum kayseri, Rum hükümdarı

ḳ.-i R. 157a/14

ḳ.-i R.+dın 157b/4

ḳ.-i R.+ġa 157b/4, 160a/7

ḳ.-i R.+nı 157a/15, 157b/5, 160a/10

ḳ.-i R.+nıŋ 157a/1

ḳayśer-i Rūmį: Rum kayserliği, Rum hükümdarlığı

ḳ.-i R. 157b/13

ḳ.-i R.+ni 156b/9

ḳaysı (< *ḳayu+sı*) hangi, hangisi

ḳ. 101a/3, 102a/9, 109a/10, 109b/1, 111b/15, 113a/1, 114b/9, 115a/7, 116a/10, 116a/11, 121b/5, 122b/11, 122b/4, 125a/6, 126a/13, 130a/5, 132a/2, 133b/4, 13a/6, 141a/11, 142b/3, 153b/1, 154a/6, 158a/11, 158a/12, 166a/5, 17a/15, 20a/2, 20a/7, 28b/8, 33a/14, 33a/6, 51b/2, 53b/14, 55b/7, 55b/8, 56b/14, 58a/3, 58a/4, 61a/11, 6a/1, 83a/8, 84b/4, 85b/13, 87a/4, 94b/13

ḳ.+dın 55b/10

ḳ.+dur 139a/14, 158a/8

ḳ.+ge 110a/1

ḳ.+ġa 110a/3, 148a/6, 55b/9, 89a/6, 110b/7, 109a/4

ḳ.+ları 28a/7, 76a/13, 77a/5

ḳ.+mızge 27b/2

ḳ.+mızını 147b/13, 87a/15

ḳ.+nı 109a/15, 109b/15, 167b/1, 53b/15, 84b/10, 85a/4

ḳ.+ŋlar 143b/3, 147b/12, 56a/2

ḳ.+ŋlarnı 105b/12

ḳ.+sı 140a/12, 147a/5

ḳayt- (< ET (MK) *ḳaḏıt-*) **1.** dönüp gitmek

ḳ.-ıp 101a/11

2. geri dönmek

ḳ.-ıp 165b/3, 98a/11

ḳaytar- (< ET (MK) *ḳaytar-*) döndürmek, çevirmek

ḳ.-ıp 46a/5

ḳ.-ma 140a/6

ḳaz- (< ET (Uyg.) *ḳaz-*) kazmak

ḳ.-ıp ėrdi 21a/1

ḳażā (< Ar. *ḳaḍāʾ*) kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi

ḳ. 120b/14, 170a/14, 83b/14, 98b/8

ḳ.+ġa 113a/13, 78a/4, 83b/14, 88b/15, 93a/14, 99a/4

ḳażā ḳıl-: sonradan yerine getirmek

ḳ. ḳ.-sa 159b/5

ḳażā-yı Ĥācet: gereklilik, ihtiyaç hükmü

ḳ.-yı ĥ.+ge 132a/5, 152a/8

ḳazan (< ET (MK) *ḳazġan* < *ḳaz*+*ġan*) kazan

ḳ. 169a/2, 31a/5, 31a/6, 31b/5, 32a/15

ḳ.+ġa 130b/10, 130b/11, 131b/12, 131b/3, 31a/5, 32a/7

ḳ.+nıŋ 130b/13

ḳażārā (< Ar. *ḳaḍāǿ* + Far. *rā*) rastgele, tesâdüfen

ḳ. 4a/2, 109b/2, 60a/7, 78a/12, 101a/9, 104b/10, 111a/13, 117b/2, 120b/11, 127b/11, 129b/12, 30b/6, 2a/2, 58a/11, 67b/2, 72a/13, 76a/10, 87b/9, 88b/11, 18b/5

ḳażiyyü'l-Ĥācāt (< Ar. *ḳaḍāǿ* harf-i tarif *el* + Ar. *ĥācāt*) herkesin dileklerini, isteklerini yerine getiren, Allah

ḳ. 139a/6

kebāb (< Ar. *kabāb*) kebap, ateşte pişip yanmış

k. 127b/13, 128a/11, 128b/6, 138a/15, 151b/5, 169a/10, 90a/7

k.+ġa 100a/3

kebūd (< Far. *kabūd*) gök rengi, mavi

kebūd-pūş (< Far. *kabūd* +*poş*) mavi örtülü, mavi elbiseli

k. 101a/15

kebūter (< Far. *kabūtar*) güvercin

k. 70b/14, 7b/3

k.+de mü 70b/10

k.+ni 67a/12, 70b/11, 70b/12, 70b/4

kebūterį (< Far. *kabūtar* + Far. *į*) bir güvercin

k. 70b/6

kėç (< ET (Uyg.) *kėç* < AT **kėç̄*) geç

k. 129b/12, 20b/10, 51a/13, 52a/1, 5b/8, 68a/14

kėç- (< ET *keç*-) geçmek

k.-er 150a/4

k.-ip 110b/11

k.-ipdür 38a/2

k.-ti 35a/12

kėçe (< ET (Uyg.) *kėçe* < AT **kėç̄e*) gece

k. 100b/13, 102a/6, 103a/10, 106a/13, 107b/7, 108a/8, 108a/9, 108b/9, 109b/2, 113a/3, 113b/10, 115a/9, 115b/4, 116b/5, 11a/1, 11a/4, 11a/5, 11a/9, 121a/6, 122a/2, 123a/12, 123a/14, 125b/14, 126a/10, 126a/15, 126a/6, 126a/8, 129a/3, 132a/12, 137a/12, 137a/4, 137a/5, 137a/9, 138a/9, 138b/2, 139b/7, 13a/13, 13a/8, 13b/7, 142a/13, 147a/2, 147b/3, 149a/10, 153a/14, 153b/6, 153b/7, 156b/8, 158a/11, 161b/13, 163b/4, 164a/6, 166b/12, 166b/15, 169a/12, 17a/14, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 20b/14, 22a/5, 26a/1, 26b/5, 27a/10, 28a/15, 28b/7, 2b/4, 2b/5, 2b/6, 32b/12, 3a/14, 3b/8, 40b/14, 41a/1, 41a/13, 41a/3, 43a/8, 43b/7, 46a/14, 47a/5, 47a/9, 49a/1, 50a/15, 50b/2, 53b/13, 54a/7, 54a/8, 54b/1, 56a/11, 56a/13, 56a/15, 56b/3, 57a/14, 58a/8, 59b/2, 61a/2, 62a/1, 64b/15, 65b/9, 66b/10, 69a/1, 6b/14, 70a/12, 73b/1, 73b/7, 75a/12, 75b/13, 76b/5, 77a/10, 77a/14, 79b/4, 80a/5, 80b/1, 80b/2, 84a/5, 85b/11, 86b/11, 86b/2, 86b/5, 86b/7, 87a/1, 87a/2, 88b/11, 88b/7, 89a/15, 91b/10, 94a/2, 9b/10

k.+de 104a/14, 113a/7, 26a/15, 40b/15, 41a/14, 81a/14

k.+din 118b/15, 130a/2, 134a/3

k.+dür 156b/14, 162a/7

k.+ge 111a/2, 116b/5, 40b/14, 57a/13, 66b/10, 69a/1, 77a/13, 81b/8, 89a/15

k.+ġa 106a/12, 138b/1, 50b/2, 59b/1, 73a/15, 91b/9, 94a/2

k.+ki 89a/7

k.+lerde 162b/6, 64a/4, 7b/15

k.+ni 107b/5, 108a/12, 113b/9, 137a/12, 150b/10, 153a/12, 161a/1, 161b/11, 17a/13, 56b/13, 84a/3, 94a/1, 9a/14

k.+ni 111a/1

k.+niŋ 137a/10

k.+si 100b/14, 103a/12, 106a/14, 108b/10, 111a/2, 113b/11, 116b/6, 119a/13, 121a/8, 122a/4, 123a/15, 125b/15, 129a/4, 12b/12, 132a/14, 135b/12, 138a/10, 13a/10, 147a/3,149a/11, 153a/15, 156b/9, 161b/15, 167a/2, 20b/7, 22a/7, 26a/3, 28b/3, 32b/14, 43a/9, 50b/3, 57a/15, 59b/4, 62a/2, 65a/1, 66b/13, 69a/4, 73b/4, 75a/15, 77b/3, 79b/6, 81b/9, 84a/7, 87a/3, 89b/1, 91b/11, 94a/4,

95b/15, 98b/3, 9a/5

k.+sideki 47a/11

k.+sidür 17a/13

k.+sige 17a/12

kėçele- (< *kėçe*+*le*-) gecelemek

k.-p 163a/14

kėçür- (< *kėç-ür*-) geçirmek

k.-ür 67b/1

ked-bānū (< Far. *kad-bānū*) kahya kadın, ev hanımı

k. 108b/15, 121a/12, 153b/6, 156b/14, 156b/3, 161b/7, 171b/5, 22a/1, 28a/10, 32b/7, 43a/1, 43b/8, 46b/15, 50a/13, 68b/13, 77a/9, 79b/1, 8b/15, 98b/9

k.+sıġa 2a/2

ked-ḫudā (< Far. *kad-ḫudā*) bir kimsenin maiyetinde olan ve onun emriyle çalışan kişi, kahya

k. 129b/5

ked-ḫudā ḳıl-: kahya yapmak

k. ḳ.-dı 65b/7

k. ḳ.-ġay-men 3b/12

keff (< Ar. kaff) kendi isteğiyle vazgeçme, feragat etme

keff bol-: kendi isteğiyle vazgeçmek, feragat etmek

k. b.-masa71b/8

k. b.-salar 71b/8

keff (< Ar. kaff) ayağın altı

keff-i pāy: ayak tabanı

k.-i p.+ġa 134b/13

kefçe (< Far. *kafça*) kepçe

kefçe-yi āfitāb: güneş, güneşin kepçesi

k.-yi ā. 116b/9

kefş (< Far. *kafş*) ayakkabı, pabuç

k. 110b/15, 144a/12, 78b/7

kėklik (< ET *keklik*) keklik

k.+ni 67a/12

kėl- (< ET *kel*-) gelmek

k.! 97b/5

k.-di 101a/1, 101a/10, 103b/1, 104b/6, 105a/10, 106b/3, 109a/7, 109b/12, 109b/8, 10b/4, 111a/11, 111a/5, 112a/9, 112b/9, 113a/13, 113a/14, 114a/1, 114a/14, 115a/14, 116b/11, 117b/8, 118a/3, 11a/9, 11b/7, 121a/12, 122a/5, 123b/2, 124a/11, 124b/15, 126a/4, 128a/6, 129a/8, 130a/5, 132b/3, 133b/10, 133b/12, 133b/6, 135b/5, 136a/1, 137a/8, 138a/15, 13a/2, 140a/1, 141a/6, 141b/14, 142a/13, 144b/5, 144b/6, 145b/4, 146a/5, 146b/1, 146b/7, 147a/9, 149b/1, 150a/12, 150b/1, 150b/12, 150b/8, 153b/5, 154b/7, 155a/14, 157b/3, 158b/8, 159a/13, 159b/13, 159b/9, 15a/12, 15b/12, 161a/10, 163b/2, 164a/4, 165b/3, 167a/4, 167b/10, 168a/2, 168a/3, 168a/7, 168b/13, 168b/15, 16a/2, 170a/12, 171b/10, 171b/9, 17a/9, 18a/14, 18b/12, 18b/15, 18b/2, 20b/15, 20b/5, 21a/13, 22b/13, 24a/1, 24a/10, 25a/15, 26a/6, 26b/11, 27a/2, 27b/3, 28a/10, 2b/6, 33a/3, 36b/8, 37a/13, 37b/12, 37b/9, 38a/11, 39b/15, 40a/7, 40b/11, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/2, 41b/5, 42a/5, 44a/3, 45a/9, 47a/15, 47b/15, 48a/1, 49a/15, 49a/7, 49b/12, 4a/14, 4b/14, 50a/3, 50b/7, 52b/15, 54a/12, 56b/8, 57b/4, 58b/11, 59b/6, 5b/14, 60a/8, 62a/4, 63b/13, 65a/4, 65b/12, 66a/2, 66a/8, 66b/15, 68a/10, 68a/7, 68b/4, 69a/5, 6a/15, 6a/2, 70a/10, 70b/6, 70b/9, 71a/11, 71a/14, 71a/3, 72a/6, 72b/2, 72b/8, 72b/9, 73b/6, 74a/10, 74a/15, 74a/4, 74a/9, 74b/9, 75b/2, 77b/4, 79a/11, 79a/4, 79a/5, 7a/4, 80a/4, 80b/15, 80b/4, 81a/13, 82b/4, 82b/7, 83a/2, 84a/9, 84b/10, 85b/9, 86a/13, 86a/4, 86b/12, 87a/7, 88a/10, 88a/11, 88a/5, 88b/8, 89a/6, 89b/5, 8a/10, 8b/13, 90a/15, 91a/15, 91b/14, 92a/15, 93a/15, 94a/7, 94b/12, 95a/9, 96a/2, 96b/8, 97a/12, 97a/6, 97b/7, 98b/6, 9a/8

k.-di ėrse 108b/14, 111b/3, 64b/1, 91a/1, 91b/5

k.-di mü 138b/12

k.-diler 100a/8, 105b/6, 107b/6, 110a/12, 111b/3, 114b/12, 118b/9, 120a/12, 122a/15, 123b/15, 124a/9, 145b/6, 152b/15, 15a/10, 15a/15, 15a/8, 53a/3, 55b/9, 58b/11, 58b/6, 5b/14, 63b/6, 65b/7, 71b/1, 71b/15, 76a/11, 76b/6, 79a/13, 81a/8, 85b/10, 88a/14, 88b/15, 90b/9, 98a/4

k.-diler ėrse 118b/7

k.-dim 115a/13, 115a/15, 115a/6,

115a/8, 115b/3, 115b/5, 118a/5, 118a/6, 118a/7, 122b/2, 122b/3, 12a/12, 142b/4, 144b/11, 30b/1, 48a/4, 48b/2, 53a/15, 53a/6, 71a/6, 86a/8, 94a/11, 95a/10

k.-diŋ 118a/4, 11a/14, 131b/13, 145a/5, 21a/6, 41a/15, 45a/13, 45a/14, 48a/3, 53a/8, 8b/4, 91a/1

k.-diŋiz 123a/5

k.-diŋler 129b/12

k.-dük 129b/15

k.-edür 108a/3, 117b/10, 117b/2, 11a/10, 120b/1, 127b/2, 138b/9, 151a/5, 18b/10, 20a/2, 36b/3, 37a/1, 4a/15, 51a/6, 60a/11, 60a/13, 85b/7

k.-edür-men 116b/15, 147a/10, 54a/14

k.-edür-sen 142b/2

k.-edürġan 103b/3

k.-eler 108b/2

k.-elmesler 102b/11

k.-elmey 80b/11

k.-elmeydür 78b/8

k.-emes 17b/6

k.-eniŋ 143a/1

k.-ey 11b/6, 165b/12, 35a/15

k.-geç 169a/12
k.-gen 100b/1, 107b/1, 107b/7, 124a/7, 124b/8, 127a/8, 129a/11, 134b/2, 137b/3, 144b/4, 20b/14, 23a/3, 23b/13, 48a/11, 48a/13, 48a/7, 48a/9, 50a/6, 51b/9, 77b/6, 78a/2, 80b/1, 80b/12, 80b/4, 96a/14, 97a/2, 97b/12, 99a/12, 9b/9
k.-gen ėken 98a/11, 98a/12
k.-gen ėmiş 98a/6
k.-gende 122b/10, 146a/8, 61a/14, 76a/9
k.-gendür 97b/14, 99b/3
k.-gendürler 64a/2
k.-gendür-men 97b/11
k.-geni 101b/9, 105a/12, 66b/12, 96b/13

k.-genini 125b/2, 143b/12, 144b/7, 76b/4, 88b/9

k.-geniŋni 98a/1

k.-gey 111a/10, 137a/12, 16b/4, 34b/14, 35a/3, 44b/15, 48b/14

k.-gey-sen 25b/13

k.-geyler 14b/13, 155b/7

k.-gil 113a/5, 151a/2, 151b/9, 17a/3, 20b/10, 20b/4, 30a/9, 34a/15, 41b/12, 49a/2, 51b/14, 53a/1, 56a/11, 60a/5, 64a/13, 66b/7, 99a/5

k.-gü 28b/9

k.-güsidür 140a/6

k.-güçi 124b/14

k.-günçe 103b/12, 112a/3, 6b/14, 143b/5, 55a/15, 56b/2, 56b/6, 64a/12, 74b/11, 76a/5, 80a/6, 81a/13, 88a/2

k.-ġay 17b/2

k.-ġıl 74b/7

k.-iŋ 158b/7, 20b/7

k.-iŋler 113b/6, 114b/11
k.-ip 100a/11, 100a/12, 104b/5, 107b/10, 107b/11, 107b/15, 108a/6, 108b/11, 109a/11, 109b/11, 111b/12, 112b/15, 113a/7, 113a/8, 114b/8, 115a/1, 115a/10, 115a/6, 117b/6, 119a/1, 119b/15, 120b/10, 122a/4, 122a/5, 122a/9, 123a/7, 123b/14, 124b/11, 124b/4, 125b/1, 126b/12, 126b/15, 126b/3, 128b/12, 12a/8, 12a/9, 130b/13, 131a/11, 131a/14, 131a/2, 131b/2, 132b/14, 134a/14, 134a/4, 134b/13, 134b/4, 136b/8, 138b/10, 138b/11, 139b/7, 140a/10, 140a/13, 145b/15, 145b/3, 145b/4, 148b/3, 14b/10, 14b/11, 151a/1, 152b/13, 152b/15, 157a/11, 159a/6, 159b/14, 15a/13, 16a/4, 16b/5, 170b/5, 19a/1, 19b/15, 20b/6, 20b/7, 21a/13, 23a/14, 23b/12, 23b/2, 27b/9, 2a/7, 36b/6, 37a/5, 37a/6, 37b/9, 40b/9, 47a/12, 48a/10, 48a/15, 4b/3, 50a/4, 53b/13, 53b/8, 58a/14, 59a/8, 5b/11, 66b/2, 67b/10, 68b/4, 68b/5, 69b/14, 6b/15, 70a/13, 70b/6, 70b/8, 71a/9, 72a/10, 73b/7, 75a/5, 77b/2, 78b/10, 78b/9, 79a/5, 79a/7, 79b/8, 80a/15, 80b/10, 80b/3, 86a/3, 86b/1, 86b/13, 86b/2, 86b/6, 87b/1, 87b/3, 88a/11, 88a/2, 88b/13, 89a/3, 89b/3, 92b/7, 94a/8, 94b/5, 95a/7, 96a/13, 97a/8, 98b/13, 99a/10
k.-ip ėrdi 110a/5, 167b/9, 72a/13
k.-ip ėrdiler 147b/10
k.-ip ėrdim 145a/6, 70b/9
k.-ip ėrdiŋ 66a/12
k.-ip-men 118a/1, 20a/8
k.-ip-sen 118a/11

k.-ipdür 117b/7, 119a/4, 142a/14, 143b/14, 145b/5, 167a/10, 2a/8, 30a/6, 35b/2, 38a/3, 4a/3, 6a/7, 78b/2, 97b/4, 99b/5

k.-iş 23b/7

k.-işi 6a/14

k.-maḳ 143a/9

k.-maḳḳa 168a/15

k.-maḳnı 75b/14

k.-medi 10b/14, 130b/4, 136b/10, 138b/12, 15a/2, 21a/9, 23a/14, 29a/3, 36b/2, 45a/8, 63a/6, 83b/11, 83b/13, 94b/3

k.-medim 45a/15, 94a/11

k.-mediŋ 45a/13

k.-megey 81b/14

k.-megünçe 118b/5

k.-mek 51b/4, 56a/13, 98a/7

k.-meŋ 158b/6

k.-mep ėrdi 106a/3

k.-mepdür 157b/9

k.-mes 102b/11, 120a/7, 146a/8, 152a/11, 162b/13, 170a/7, 1a/8, 1b/10, 89b/11, 97b/15

k.-mese 98a/8

k.-mese kerek 58b/8

k.-meydür 119b/7

k.-se 100a/2, 100b/5, 103a/4, 103a/6, 104a/7, 105a/11, 110b/1, 117a/15, 123a/10, 123a/9, 131b/11, 136b/7, 143b/8, 148a/12, 148a/13, 158b/14, 161b/8, 167a/11, 170a/12, 170a/13, 19b/11, 19b/3, 22a/3, 22b/5, 23b/12, 26a/10, 28a/11, 2a/3, 44a/12, 57b/7, 59a/9, 61a/13, 65a/11, 66b/9, 6b/3, 6b/7, 72a/4, 75a/10, 78a/12, 96b/1, 96b/8, 97b/5, 99b/10

k.-seler 127b/2

k.-sem 112a/4, 15a/11, 64a/11, 96b/14

k.-seŋ 100a/13, 165b/5, 29b/6, 53a/8

k.-seŋler 143b/3

k.-sün 109b/10, 112b/11, 48a/5, 80a/5

k.-ünçe 141b/13, 36a/5, 5b/6

k.-ür 106a/8, 114b/6, 120b/5, 132b/7, 138a/6, 141a/13, 145b/12, 146b/13, 170b/12, 21a/9, 25b/11, 2b/13, 35a/13, 47a/4, 52a/9, 59a/4, 62b/4, 64b/13, 70b/2, 85b/14, 87b/2, 97b/12, 97b/2, 98a/8

k.-ür ėken 20a/3

k.-ür ėrdi 117b/2, 168a/15, 19b/12, 76a/11, 82a/4

k.-ür ėrdiler 107b/8

k.-ür ėrdiŋ 146a/13

k.-ür-men 11a/11, 139b/10, 5b/8

k.-ür mü 121b/2, 144a/12, 84a/15, 98a/12

k.-ür-sen 10b/5, 20a/7, 65a/6

k.-ür-sizler 129b/10

k.-üride 169a/15

k.-ürini 105b/6

kėle al- > kėlal-: gelebilmek

k.-madım 53b/1

k.-mas ėrdi 62b/10

kelām (< Ar. *kalām*) söz, lâf

k.+ıdın 142b/1

kelām-ı rabbānį: Rabla ilgili, ilahi söz

k.-ı r.+de 45b/8

kelām-ı şįrįn: şirin, tatlı söz

k.-ı ş. 94a/12

kelimāt (< Ar. *kalimāt*) sözler, kelimeler

kelimāt-ı müşkiliyye: güç, zor kelimeler

k.-ı m. 3a/5

kėlin (< ET *kelin*) gelin

k.+ige 47a/13

k.+im 112a/4

k.+imni 113a/14

k.+ini 41a/4

kelle (< Far. *kalla*) baş, kafa

k. 83b/12

k.+ni 82a/10, 82a/9

k.+sige 82a/4

kėltür- (< ET (MK) *kel-tür-*) getirmek

k. 10a/3, 91a/3

k.-di 118a/6, 129a/15, 12a/7, 142a/1, 153a/5, 159b/13, 42a/10, 43b/2, 44b/10, 47b/2, 49a/8, 62a/11, 66a/14, 68a/9, 92a/11

k.-diler 122a/5, 137b/5, 143a/15, 152a/5, 161b/3, 164b/6, 61a/7, 77a/3, 79a/9, 81a/10, 84a/14

k.-düm 122b/9, 160a/6, 161a/4,

39b/13

k.-düŋ 12a/4

k.-edür-men 133b/12

k.-eli 103b/15

k.-ey 123a/3, 158b/1, 31a/15, 43a/12, 48b/14, 79b/3

k.-ey-men 43a/13

k.-gen ėken 159a/7

k.-geni 43a/10, 50b/5

k.-gey 34b/8, 34b/9, 5a/5

k.-gey-sen 46a/13, 73a/14

k.-gil 138b/5, 142a/1, 20a/5, 44b/7, 44b/8

k.-güsidür 162a/6

k.-mek 23b/11

k.-mek kerek 42a/14

k.-mey 3a/3

k.-se 89b/11, 89b/8

k.-sem 170a/5, 68a/7, 72a/9

k.-semdi 164a/5

k.-seŋ 122b/6, 68a/5

k.-üldi 3a/10

k.-üŋler 143a/14, 164b/5, 171a/8, 84a/13

k.-üp 107b/8, 109b/9, 10b/6, 114a/7, 114b/3, 122b/5, 128a/15, 135a/15, 138a/12, 139a/6, 139b/15, 144a/4, 145a/5, 159a/12, 160b/4, 167b/12, 169a/3, 16a/2, 16b/10, 171b/2, 20b/9, 23b/6, 3a/2, 49b/15, 50a/9, 55b/10, 56b/5, 59b/1, 60a/15, 63b/7, 70b/11, 93a/11

k.-üp ėrdi 43b/13

k.-üptür 145b/5

k.-üptür-men 170b/1, 170b/10, 44b/13

k.-üptürler 167a/12

k.-ür 106b/10, 106b/11, 10a/10, 10a/6, 57b/7

k.-ür ėrdi 169a/15

k.-ür men 106b/7, 123b/7, 146b/3, 24b/10, 74b/9, 81a/12

k.-ür-sen 69a/12

kem (< Far. *kam*) az, eksik, bozuk

k. 101b/12, 139b/12, 143a/5, 143a/7, 147b/5, 150a/10, 156b/9, 43a/1, 61b/12, 65a/8

k.+dür 153b/10, 55a/1

k.+ge 82a/1

k.+i 104a/11

kem ḳıl-: azaltmak

k. ḳ.-mas 139b/5

k. ḳ.-mas ėrdi 139b/3

kemāl (< Ar. *kamāl*) olgunluk, mükemmellik derecesi

k. 82b/13

k.+iġa 106b/1, 10b/3, 136b/8, 25a/9, 46a/11, 4b/14, 104a/5, 22a/15

kemāl-i belāġat: belagatin en mükemmel derecesi

k.-i b. 3a/1

kemāl-i cemāl: güzelliğin en mükemmel derecesi

k.-i c.+de 31a/4

kemāl-i devlet: çok bahtlı, talihli olmak

k.-i d. 107a/13

kemāl-i menfaÓat: menfaatin fazla olması, çok menfaatli

k.-i m. 151b/9

kemāl-i mertebe: yüksek mertebe

k.-i m. 114b/5

kemāl-i Müselmānlıḳ: Müslümanlığın üst seviyesi

k.-i M.+da 88a/12

kemāl-i saÓādet: mutluluğun çokluğu

k.-i s.+dür 114b/2

kemāl-i uluġlıġ: ululuğun en üst derecesi

k.-i u.+ıdın 93b/5

kemān (< Far. *kamān*) yay

k. 129a/7

k.+ı 170a/9

kemān-ı māh-ı sefįd: beyaz, parlak ayın yayı

k.-ı m.-ı s. 129a/6

kem-aśl (< Far. *kam* + Ar. *aśl*) soyu, aslı bozuk

k. 133a/15

kem-destlik (< Far. *kam-dast* + Tü.+*lik*) eli kısa olmak, istediğine ulaşamamak, bahtsız

k.+ni 13b/12

kem-endįşe (< Far. *kam-andēşa*) eksik, az düşünceli

k. 135b/1

kemer (< Far. *kamar*) kemer

kemer-i inḳıyād: bağlılık kemeri

k.-i i.+nı 118a/7

kemer-tār (< Far. *kamar-tār*) kemer, kuşak teli

k.+ını 114a/6

kėmi (< ET (Uyg.) *kėmi*) gemi

k. 104b/14

k.+de 150b/13, 151a/2, 151a/8, 151b/6, 63b/12

k.+din 105a/2

k.+ge 150b/12, 150b/14, 150b/15, 61a/15

kėmiçi (< *kėmi*+*çi*) gemici

k. 151a/2

k.+ler 150b/12, 150b/13

k.+lerni 151a/1

kemįn (< Ar. *kamįn*) pusu, tuzak

kemįn ḳıl-: tuzak kurmak

k. ḳ.-ıp 96b/10

kemįne (< Far. *kamįna*) güçsüz, zavallı

k. 116a/1, 20a/7, 53a/5, 87b/7

k.+ni 114b/4

kemlıḳ (< Far. *kam* + Tü.+*lıḳ*) azlık, kötülük

k.+ı 64a/12

kem-pįr (< Far. *kam-pįr*) ihtiyar, acuze, koca karı

k. 163b/13, 163b/9, 164a/2, 20b/10, 20b/13, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 37b/11, 37b/9, 67b/5

k.+ġa 20b/10

kemter (< Far. *kamtar*) eksik

k. 8a/1

kem-terįn (< Far. *kamtarįn*) pek aciz, çok hakir

k. 102a/9

KenÓān özel ad

K. 89b/6

kenār (< Far. *kanār*) kenar, kıyı

k.+e 118a/9

k.+ġa 91b/2

k.+ıġa 144b/3, 145b/3

kenāre (< Far. *kanāra*) kıyı, kenar, köşe, uzak

k.+ġa 92a/1

k.+sige 17a/12

kenįf (< Ar. *kanįf*) tuvalet, ayak yolu

k. 45b/9

kenįzek (< Far. *kanįzak*) cariye, halayık

k. 122b/5, 149a/12, 149b/12, 149b/6, 149b/9, 150a/3, 150a/9, 151a/12, 151a/15, 151a/4, 151a/8, 151a/9, 151b/2, 151b/5, 152b/13, 35a/1, 35a/10, 35a/4, 37a/13, 38a/10, 39a/4, 40a/7, 42b/13

k.+din 35a/8, 35b/15

k.+ge 149b/10, 35a/9

k.+i 33b/4, 34b/15, 41b/5, 42a/10, 43a/2

k.+ni 149b/9, 150a/11, 151a/11, 151b/15, 152a/1, 152a/4, 152b/13, 152b/7, 152b/9, 30b/5, 42b/2

kent (< ET *kent* < Soğd. *kndh*) şehir

k.+din 19a/8, 27b/6

k.+ge 27b/6

kėŋeş (< ET (Uyg.) *kėŋeş*) tavsiye, öğüt

k. 112a/8, 120a/15, 121a/4, 136a/15, 150a/6, 50b/11, 54a/3, 63b/5, 54a/1

k.+i 65a/12, 79a/10

k.+idin 125b/8

kėŋeş ḳıl-: karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak, konuşmak

k. ḳ.-alı 120a/8

k. ḳ.-maġıl 73b/13

kėŋeş- (< ET (Uyg.) *kėŋeş-*) danışmak, fikir alışverişinde bulunmak

k.-ip 50b/13

kėŋeşleş- (< *kėŋeş-leş-*) karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak

k.-ip 53b/7

kėŋeşlik (< *kėŋeş*+*lik*) öğüt verme

k. 120a/8

ker (< Far. *kar*) sağır

k. 5a/8

kerāmet (< Ar. *karāma*^{t}) keramet

k. 109b/13

k.+ini 105a/9

kerāmet ḳıl-: keramet göstermek

k. ḳ.-ıp 27a/8

kerek (< ET *kergek*) gerek, lazım

k. 157a/1, 158b/6, 161b/8, 166a/15, 166a/3, 29b/6, 31b/13, 38a/4, 68a/1, 77b/2, 92a/13, 95a/3

k.+mes 157a/9

kerem (< Ar. *karam*) cömertlik, şeref

k. 163b/12

k.+i 164b/12, 25a/4, 72b/13

k.+idin 31a/3

k.+ini 44b/8, 78b/7

kerem ḳıl-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

k. ḳ.-maḳ 137b/6

k. ḳ.-ur mu 99a/14

k.+ler ḳ.-ıpdur 44b/8

kerįm (< Ar. *karįm*) **1.** Allah

K. 13b/11, 7a/8

2. cömert, ulu

k.+ge 44a/4

k.+ler 2b/12

kerįmā (< Ar. *karįm* + Far. seslenme ünlemi *ā*) ey kerim, ey iyiliksever kişi

k. 165b/8

kerkes (< Ar. *kerkes*) akbaba (Lexicon, 1539b)

k. 77b/10, 77b/7

kėrü (< ET *kėrü*) geri

k. 31a/1, 48b/3, 48b/7, 49b/3, 49b/4

kes (< Far. *kas*) kimse, kişi

k. 85a/2

kės- (< ET (Uyg.) *kes*-) kesmek

k.-er 10a/9, 134a/3, 169a/11

k.-er-men 134b/5

k.-gen 110a/14

k.-iŋler 166a/9

k.-ip 110a/13, 110a/15, 110a/8, 111a/1, 169a/7, 30a/13, 30a/9, 30b/2, 70a/2, 73a/4, 88b/2

k.-küçı 43b/5

k.-megey 134a/2

k.-mek 126b/13

k.-ti 170a/11

k.-tim 170b/4

kesāfet (< Ar. *kasāfa*^{t}) kir, pislik, bulanıklık

k.+dın 127a/7

k.+idin 128b/3

kesb (< Ar. *kasb*) çalışıp kazanma

k.+ini 17b/10, 17b/12

k.+ler 130a/1

k.+ni 92b/2, 93a/4, 93a/5

kesb ḳıl-: çalışıp kazanmak

k. ḳ.-dı 145a/2

kesb-i kemālāt: olgunlaşmak, mükemmellik elde etmek

k.-i k.+ı 105a/4

kesb ü kār (< Ar. *kasb* + Far. *kār*) kazanç

k. ü k. 25b/3, 10b/5, 13b/10

k. ü k.+ıdur-men 93a/3

k. ü k.+ġa 93a/10

k. ü k.+ıġa 62a/8

k. ü k.+ım 130a/6
k. ü k.+ımnı 92b/1
k. ü k.+ıŋ 17b/9

kesb ü kār ḳıl-: kazanç sağlamak

k.-ıp 92b/14

keŝįf (< Ar. *kaŝįf*) yoğun

k. 31b/9

kėsiglik (< *kes-ig+lik*) kesilmiş

k. 110b/1

kėsil- (< *kes-il-*) kesilmek krş. **kėsül-**

k.-ip 133b/3

kėsül- (< *kes-ül-*) kesilmek krş. **kėsil-**

k.-sün 169a/8

keş-ā-keş (< Far. *kaş-ā-kaş*) mücadele

k.+ler 47a/5

keşf (< Ar. *kaşf*) ortaya çıkarma

keşf bol-: keşfedilmek, ortaya

çıkarılmak

k. b.-dı 34a/9

k. b.-ġay 160a/4

keşiş (< Far. *kaşiş*) keşiş, papaz

k. 60a/14

k.+din 13b/15

keşke (< Far. *kāşki*) dilek cümlelerinin başına getirilen ve "ne olurdu" anlamında özlem veya esef bildiren temennî sözü

k. 48b/7

Keşmir özel ad

K. 111a/13

kėt- (< ET *kėt-*) gitmek

k.-edür 11a/8

k.-eli 127a/12

k.-elik 127a/8

k.-er 121b/5, 126a/10, 18b/13, 29b/4, 2a/2, 52a/5, 86a/2, 97a/3, 98a/2

k.-er ėrdi 168a/3

k.-er-men 169a/8, 24b/1

k.-er mü 15a/1, 69a/10

k.-er mü-sen 65b/14

k.-erni 108a/14

k.-ey 97a/2

k.-gey 51a/13, 168a/6

k.-ip 127b/2, 136b/11, 137a/12, 137a/15, 18b/4, 18b/9, 37a/5, 57b/4, 62b/2, 69b/4, 74a/6, 90a/13, 98a/7, 99b/12, 116b/7

k.-ip ėrdi 23b/11, 55b/13

k.-ipdür 148a/15, 150a/2, 171a/10, 23b/13, 66a/10, 93a/9

k.-ipdürler 14b/10, 14b/12, 152a/9

k.-ken ėrdi 27b/13, 27b/7

k.-kendür 111b/15

k.-kenide 65a/7

k.-küçi 74a/8

k.-megey 111a/11, 123a/11

k.-sek 127a/5

k.-seŋ 115b/6

k.-ti 5b/12, 104b/6, 106a/8, 117a/3, 122a/4, 122b/14, 124b/11, 125a/3, 127a/11, 130b/3, 134a/12, 134a/13, 136a/6, 138b/12, 141a/11, 145b/14, 147a/13, 150b/8, 150b/9, 151a/10, 160a/8, 160a/9, 164a/14, 169a/2, 171b/4, 25b/15, 28b/6, 35a/10, 36b/6, 39b/4, 49b/8, 50a/4, 50a/5, 51a/14, 5b/9, 62a/6, 67b/2, 6a/15, 6b/13, 80b/12, 82a/12, 88a/6, 92b/8, 96a/9, 98a/13

k.-ti ėrse 64a/14

k.-tiler 73a/11

kėte al-: gidebilmek

k.-e a.-mas 55b/8

kėtür- (< ET (MK) *keltür-*) getirmek

k.-edürler 141b/7

kevākib (< Ar. *kavākib*) yıldızlar

k. 33b/15

k.+din 60b/11

kevkeb (< Ar. *kavkab*) yıldız

kevkeb-i felek: felek yıldızı

k.-i f. 33b/14

kevkeb-i ĥūy: ahlak yıldızı

k.-i ĥ.+nı 33a/6

kevkeb-i naĥs: uğursuz, bahtsız yıldız

k.-i n. 42b/9

key (< Far. *kay*) ne zaman, ne vakit

k. 62b/2, 85b/13, 88a/3, 156b/12

k.+ġaça 92a/2, 62b/2

kėy- (< ET (Uyg.) *ked-*) giymek

k.-di 158a/10, 42b/13, 53b/2

k.-diler 151a/11

k.-er 78a/8

k.-geniŋ 36b/4

k.-gey-sen 33a/15

k.-ip 105a/3, 108a/5, 12b/13, 142a/13, 143a/8, 143b/6, 144a/11, 144a/12, 145b/3, 17a/7, 21b/2, 83b/2, 86a/2, 86b/6, 94b/8, 9a/6

k.-ip ėrdi 145a/3

k.-ip tur-dı 7b/3

k.-se 55b/6

k.-sün 85b/13

kėydür- (< *key-dür-*) giydirmek

k.-di 15b/11, 42b/13

k.-düm 77a/5

k.-sek 102a/12

k.-üp 102b/9, 144a/3, 18a/13, 21b/3, 27a/1, 86b/11

keyf (< Ar. *kayf*) **1.** sağlık, afiyet, neşe
k. 127a/13
2. arzu, heves, istek
keyf-i ilāhį: ilahi istek, ilahi karar

k.-i i. 10a/14

keyfiyyet (< Ar. *kayfiyāt*) durum, vaziyet

k.+ġa 128a/14

k.+i 59b/3

keyfiyyet-i bilerzük: bileziğin durumu

k.-i b.+ni 31a/15

keyfiyyet-i ĥāl: halin durumu, nasıl olduğu

k.-i ĥ.+ni 68b/9, 40b/9
keyfiyyet-i ilāhį: ilahi durum

k.-i i.+dür 10a/13

kėyik (< ET *kėyik*) geyik

k. 146a/3, 146a/4, 93b/11

k.+lerni 125b/1

k.+ni 125b/1, 125b/3, 145b/1

kėyin (< ET (Uyg.) *kėdin*) sonra

k. 100b/8, 101b/6, 102b/15, 103b/13, 105b/15, 107a/10, 107b/11, 108a/3, 109a/2, 10b/2, 113a/14, 113a/6, 113b/13, 118b/6, 119b/7, 120b/4, 120b/7, 121b/2, 123a/2, 123a/3, 123b/7, 129a/15, 130b/9, 134a/5, 136b/10, 137a/5, 141a/7, 143b/3, 149b/3, 14a/13, 14b/9, 151a/4, 15a/1, 166a/10, 22a/14, 22a/15, 22b/1, 25b/12, 26a/11, 26a/12, 26b/11, 26b/14, 27a/2, 30a/9, 45a/13, 4a/15, 53b/8, 54b/11, 56a/13, 58b/11, 58b/13, 60b/1, 64b/7, 66b/6, 68b/7, 74a/10, 75b/10, 7a/4, 82b/3, 82b/6, 84b/3, 85b/5, 86a/1, 86a/15, 88b/15, 8a/11, 8a/2, 91b/2, 93b/6, 94a/12, 94b/7, 98a/13, 9b/11, 13b/8

k.+ler 110a/9

Keyvān özel ad

K. 103a/13, 103b/11, 104a/12, 104a/5, 104a/7, 105a/12, 105a/13, 105a/14

K.+dın 105b/11

K.+ġa 103b/15, 104a/12

K.+nıŋ 105a/6

kez (< Ar. *kazz*) defa, kere

k.+ide 119a/1

ḳıble (< Ar. *ḳibla*^{t}) kıble, güney tarafı

ḳıble-yi Ǿālemįn: alemlerin kıblesi

ḳ.-yi Ǿā. 124b/13

ḳıble-yi cihān: cihanın kıblesi

ḳ.-yi c. 11a/9

ḳıble-gāh (< Ar. *ḳibla*^{t} + Far. *gāh*) kıble

ḳıble-gāh-ı duǾā: duaların yöneldiği kıble

ḳ.-ı d.+sı 116a/15

ḳıçḳır- (< *ḳīç*+*ḳır*-) bağırmak, çağırmak, feryat etmek

ḳ.-ay 96b/11

ḳ.-dı 130a/2, 96b/11, 97a/5, 96b/14, 117b/6, 90b/15

ḳ.-dın 97a/7

ḳ.-sa 126b/13

ḳ.-up 125a/12

ḳıl- (< ET *ḳıl*-) kılmak, yapmak, etmek

ḳ. 104a/4, 170b/11, 1b/11, 28b/10, 36b/10, 45b/3, 58a/1, 68b/12, 7a/4, 81b/13

ḳ.-a 136a/15, 155a/4, 35b/1, 91b/8

ḳ.-a-sen 132a/1, 67b/11, 77b/14, 93b/15

ḳ.-adur 133b/1, 133b/4, 152b/12, 52a/14, 80b/1, 81b/2, 83b/4, 122a/1

ḳ.-adur-men 117a/2, 69b/6, 75b/14

ḳ.-adurġan 137b/12, 38b/4, 88b/11, 91b/6

ḳ.-adurlar 63b/10

ḳ.-ay 105a/1, 2a/15, 117b/1, 134b/15, 138a/8, 160a/15, 170a/14, 33a/14, 35b/1, 47b/3, 71a/9, 73b/12, 57b/10

ḳ.-dı 101b/15, 105b/7, 114a/9, 116a/8, 120b/11, 123a/9, 123b/14, 124a/3, 125a/15, 125b/2, 126b/3, 12b/5, 131b/2, 135a/14, 140a/10, 144a/3, 146b/5, 151a/15, 153a/13, 154a/1, 157a/6, 159a/8, 15b/6, 162a/14, 164b/8, 165a/10, 165b/11, 165b/3, 166a/15, 166a/5, 166b/2, 166b/3, 168a/15, 168b/4, 171a/3, 171b/1, 171b/12, 27a/8, 32a/6, 34a/2, 37a/14, 38a/11, 39a/4, 3a/14, 41a/10, 41a/13, 41b/14, 42b/2, 43b/14, 44b/4, 44b/9,

47b/9, 48a/2, 50a/12, 5a/11, 63b/15, 63b/8, 64b/14, 64b/6, 68a/3, 71a/6, 76b/6, 78b/12, 82b/2, 83b/10, 83b/13, 86a/4, 86a/9, 88a/9, 88b/11, 90a/14, 91b/4, 93b/1, 98b/14, 7a/15

ḳ.-dılar 105a/15, 114a/14, 121a/2, 127a/13, 145b/6, 14a/7, 166a/14, 166b/1, 23b/6, 26a/15, 68a/14, 76b/1, 77a/1

ḳ.-dım 129b/5, 133a/7, 139a/3, 169a/6, 19a/10, 35a/11, 40a/4, 43a/5, 56b/11

ḳ.-dıŋ 113b/5, 131b/14, 133a/7, 139a/4, 13a/11, 142b/3, 159b/8, 161a/9, 167a/8, 30b/5, 40a/3, 53a/13, 54a/1, 63b/9, 8a/13, 95a/1, 49b/14

ḳ.-dıŋız 68a/12

ḳ.-ġalı 131b/10, 50a/4

ḳ.-ġan 105b/12, 105b/9, 118a/14, 119a/7, 131a/6, 134a/15, 146b/3, 14b/15, 170a/5, 170b/5, 26a/12, 32b/3, 41a/12, 45a/7, 50a/14, 51b/1, 53a/2, 67b/13, 68a/3, 8a/2, 94b/3, 96b/5, 98a/3

ḳ.-ġan ėken 75a/1

ḳ.-ġandın 121a/10, 3a/10, 77b/5

ḳ.-ġandıŋ 54a/3

ḳ.-ġandur 170a/1

ḳ.-ġanı 132a/15, 134a/4, 139a/15, 121a/9

ḳ.-ġanıdın 21b/14, 99a/2

ḳ.-ġanıġa 132b/9, 8b/12

ḳ.-ġanım 106a/8

ḳ.-ġanımnı 133a/7

ḳ.-ġanını 125b/2, 171b/1, 75a/15, 8a/12

ḳ.-ġanıŋ 119a/8, 12b/7, 64b/4, 75b/12, 91b/15, 93a/15, 9b/8, 14a/11

ḳ.-ġanıŋnı 133a/7, 14b/3

ḳ.-ġay 137a/2, 156b/2, 161b/11, 166b/13, 172a/3, 31a/3, 32b/11, 32b/3, 35b/3, 44b/15, 47a/7, 61b/2, 68a/15, 95b/14

ḳ.-ġay-men 121a/5, 98b/1

ḳ.-ġay-sen 106b/12, 111a/10, 121a/4, 34b/7, 55b/5, 77b/6

ḳ.-ġaylar 36a/3, 67b/10

ḳ.-ġıl 112a/8, 135a/15, 146b/15, 149b/14, 156b/5, 166a/13, 166b/6, 25b/2, 46b/10, 46b/14, 46b/15, 98b/9, 9a/2

ḳ.-ġu 122b/4, 135a/10, 138b/6

ḳ.-ġuçı 46b/5, 83b/15, 15a/8

ḳ.-ġuçını 165b/12

ḳ.-ġumdur 157a/13

ḳ.-ıŋlar 113b/6, 153a/3, 153b/3, 24b/1, 46b/5

ḳ.-ıp 100a/8, 101a/12, 102b/12, 105a/7, 105b/5, 107b/13, 107b/14, 108a/2, 111a/1, 111a/14, 113a/2, 113a/7, 114a/6, 118a/12, 124b/13, 129b/10, 129b/2, 131a/12, 134b/13, 137a/7, 139a/13, 144b/6, 145a/1, 145a/10, 146a/12, 153a/1, 15a/13, 15b/5, 161a/12, 161b/13, 162b/8, 164a/2, 166b/15, 168a/10, 171a/14, 171a/3, 171a/6, 18a/6, 19a/12, 20a/13, 25b/6, 32b/12, 35b/12, 38b/6, 43a/7, 47a/9, 55b/15, 56a/7, 57b/7, 60b/1, 64a/2, 66b/12, 67b/8, 70b/3, 73b/3, 74b/14, 76a/10, 76a/12, 76b/5, 77a/12, 78a/12, 78a/7, 78b/7, 80a/5, 80b/11, 80b/15, 80b/7, 81a/15, 81a/9, 81b/2, 82b/8, 85b/6, 88a/15, 89a/2, 94b/15, 95b/10, 96a/1, 98a/12, 98a/13, 130b/13

ḳ.-ıp ėken 87b/13

ḳ.-ıp ėken-sen 100a/14

ḳ.-ıp ėkenler 70b/4

ḳ.-ıp ėrdi 157a/5, 157b/8, 170b/13, 44a/14, 50b/1, 56a/15, 60b/2, 62b/9, 91b/9

ḳ.-ıp ėrdim 38b/13, 91a/8

ḳ.-ıp-sen 18a/2, 30b/5, 38b/9, 64b/3

ḳ.-ıpdur 104b/1, 116a/5, 146a/3, 167a/5, 24a/12, 26b/12, 47b/13, 51b/13, 67b/7, 78b/6

ḳ.-ıpdur-men 170a/15, 44b/12

ḳ.-ıpdurlar 39a/13, 39a/14, 51b/2

ḳ.-ma 143b/9, 15b/5, 32a/1, 32a/4, 33a/12, 46b/15, 48b/10, 50a/15

ḳ.-madı 102a/1, 106a/9

ḳ.-madım 8b/1, 132a/4

ḳ.-maġan 37b/2, 37b/4, 51a/2

ḳ.-maġan ėken 14a/9

ḳ.-maġanım 146a/10

ḳ.-maġanıŋ 26a/12, 29a/5

ḳ.-maġay 134b/6, 61b/2

ḳ.-maġıl 114a/5, 126b/12, 158a/1, 15b/7, 169b/12, 17a/3, 32a/11, 38a/7, 64b/2, 77a/11, 83b/14, 85b/15

ḳ.-maḳ 103b/8, 162a/12, 45a/10, 54b/3, 65a/10, 76a/3, 76a/9, 81b/1, 92a/1

ḳ.-maḳ kerek 73b/9, 81b/5

ḳ.-maḳġa 172a/2

ḳ.-maḳḳa 162a/12

ḳ.-mas 89b/13

ḳ.-mas ėrdi 40b/12

ḳ.-mas-men 126b/5

ḳ.-mas mu-sen 91a/2

ḳ.-masa 137b/13, 23b/7

ḳ.-masam 45b/1, 56b/11

ḳ.-masaŋ 146a/14, 45b/4, 75b/9

ḳ.-may-sen 111a/8

ḳ.-maydur-men 168b/12

ḳ.-sa 100b/10, 105a/5, 11b/3, 120b/7, 120b/8, 134a/2, 144a/15, 159b/5, 161b/6, 162b/11, 166b/6, 168a/12, 16b/11, 16b/2, 75a/7, 49b/1

ḳ.-saḳ 145a/7, 14a/3

ḳ.-salar 39a/9

ḳ.-sam 125a/8, 126b/5, 128a/2, 136b/15, 137a/5, 152a/3, 160b/6, 168a/8, 36a/2, 55b/7, 68a/9, 68b/3

ḳ.-saŋ 102b/3, 106a/8, 112a/8, 122b/6, 151a/13, 163b/8, 20b/9, 33b/1, 86b/7, 8a/14

ḳ.-ur 102a/1, 10a/7, 10a/8, 120a/5, 123b/11, 127a/10, 12a/1, 143b/13, 146b/11, 157a/11, 162a/6, 168a/12, 169a/10, 28b/10, 33b/7, 52a/8, 58a/1, 60a/4, 81a/15, 83b/12, 83b/14, 84b/15, 99b/11

ḳ.-ur ėken 88a/7

ḳ.-ur ėrdi 167b/6, 20b/1, 50b/14, 55a/10

ḳ.-ur ėrdim 128a/1, 146b/2, 39b/13

ḳ.-ur-men 103b/3, 137a/6, 152b/11, 24b/1, 24b/2, 66b/9, 90b/7, 90b/8

ḳ.-ur-miz 79a/13

ḳ.-ur mu 148b/10

ḳ.-ur-sen 151a/9, 170a/6, 29a/3

ḳ.-urġa 64a/7

ḳ.-ur-sizler 137a/11

ḳıla al- > ḳılal-: yapabilmek, edebilmek

ḳ.-maġaylar 1b/11

ḳ.-may 158a/3

ḳ.-maydur-men 138b/4

ḳ.-alsaŋ 135a/4

ḳıl (< ET *ḳıl*) kıl, tüy

ḳ. 104a/5, 28b/11

ḳıldur- (< ET (Uyg.) *ḳıltur-*) yaptırmak, ettirmek

ḳ.-dı 131a/7, 171b/3

ḳ.-up 50a/3

ḳ.-up ėrdi 125a/12

ḳılıç (< ET *kılıç*) kılıç krş. **ḳılınç**

ḳ. 43a/1

ḳ.+a 151a/7

ḳ.+dur 43b/5

ḳ.+ıdın 51a/7

ḳılınç (< ET *kılıç*) kılıç krş. **ḳılıç**

ḳ. 133b/2, 133b/7, 133b/9, 134a/11

ḳılış (< *kıl-ış*) amel, iş

ḳ. 6b/4

ḳ.+ı 128b/11, 143b/10

ḳımār (< Ar. *ḳimār*) kumar

ḳ. 30b/10, 30b/15, 31a/15

ḳ.+ġa 88a/8

ḳımār-bāz (< Ar. *ḳimār* + Far. *bāz*) kumarcı, kumar oynayan

ḳ.+lardın 28b/2

ḳ.+larġa 31b/1

ḳırāǿat (< Ar. *ḳirāǿa*^{t}) Kur'an'dan muayyen parçaları okuma

ḳ. 4a/9

ḳırāb (< Ar. *ḳirāb*) kılıç ve bıçak kını

ḳ. 100b/1

ḳırḳ (< ET *ḳırḳ*) kırk

ḳ. 136a/14, 136a/15, 82b/15, 83a/15, 83b/10, 8a/9

ḳırḳ bėşinçi (< *ḳırk bėş+inçi*) kırk beşinci

ḳ. 138a/10

ḳırḳ birinçi (< *ḳırk bir+inçi*) kırk birinci

ḳ. 125b/15

ḳırḳ ėkkinçi (< *ḳırk ėki+nçi*) kırk ikinci

ḳ. 129a/4

ḳırḳınçı (< *ḳırk+ınçı*) kırkıncı

ḳ. 123a/15

ḳırḳ sekkizinçi (< *ḳırk sekiz+inçi*) kırk sekizinci

ḳ. 149a/11

ḳırḳ toḳḳuzunçı (< *ḳırk toḳuz+unçu*) kırk dokuzuncu

ḳ. 153a/15

ḳırḳ törtünçi (< *ḳırk tört+ünçü*) kırk dördüncü

ḳ. 135b/11

ḳırḳ üçünçi (< *ḳırk üç+ünçü*) kırk üçüncü

ḳ. 132a/14

ḳırḳ yėttinçi (< *ḳırk yėti+nçi*) kırk yedinci

ḳ. 147a/3

ḳıśāś (< Ar. *ḳiśāś*) kısas, öldürmeye ceza olarak ölüm cezası verme

ḳ. 166a/12

ḳısḳa (< ET (MK) *ḳısġa*) kısa

ḳ. 61b/2, 134a/2

ḳısḳa ḳıl-: kısaltmak

ḳ. ḳ.-salar 1b/14

ḳısḳart- (< *ḳısḳa+r-t-*) kısalttırmak

ḳ.-may 1b/14

ḳısm (< Ar. *ḳism*) kısım, parça

ḳ. 105a/8, 12b/8, 133b/11, 144a/13, 144a/15, 144b/15, 17b/4, 24b/11, 24b/9, 25a/9, 29b/12, 47b/10, 4a/12, 52a/14, 53b/4, 62a/7, 65a/15, 67a/10, 67a/13, 68b/14, 70a/8, 99a/13, 99a/15, 9a/13, 71a/12

ḳ.+ı 62a/7, 62a/8

ḳısm ḳıl-: bölmek, parçalamak

ḳ.-dılar 60b/2

ḳısmet (< Ar. *ḳisma*^{t}) kısmet, pay

ḳısmet ḳıl-: taksim etmek, bölmek

ḳ. ḳ.-ġan 143a/1

ḳıśśa (< Ar. *ḳissa*) hikâye, olay

ḳ. 130b/2, 154b/10, 3b/5

ḳ.+larnı 160b/15

ḳ.+nı 116b/3, 160b/10, 41a/13

ḳ.+sı 37b/4

ḳ.+sını 168b/4, 31b/2, 39a/10

ḳıśśa-yi ārām-ı cān: ruhu dinlendiren hikâye

ḳ.-yi ā.-ı c. 3a/15

ḳıśśa-yi cān: cana, ruha hoş gelen hikâye
ḳ.-yi c.+ge 43a/14
ḳıśśa-yi Óışḳ: aşk hikâyesi
ḳ.-yi Óı.+ımnı 35a/6
ḳ.-yi Óı.+nı 35a/4

ḳıśśa-yi pür-ġuśśa: sıkıntı, dert dolu hikâye

ḳ.-yi p.+dın 6a/15

ḳ.-yi p.+nı 32a/5 ḳ.-yi p.+yı 120a/3

ḳıṭÓa (< Ar. *ḳiṭÓa*^{t}) en az iki beyitten meydana gelen 1. ve 3. dizeleri kafiyeli şiir

ḳ. 101b/5, 102a/4, 103a/10, 103a/4, 104a/4, 106a/12, 106a/7, 108b/8, 109b/13, 10a/11, 10b/14, 110b/14, 112a/7, 112b/6, 113b/10, 114a/4, 116b/5, 119a/8, 119b/10, 11b/15, 11b/8, 120a/15, 120b/14, 120b/8, 121a/6, 123a/13, 125b/14, 128b/13, 129a/2, 12b/6, 132a/12, 134a/1, 135a/4, 135b/6, 136a/14, 136a/4, 137a/2, 137b/14, 138a/3, 138a/9, 138b/13, 139a/11, 13a/7, 13b/13, 140a/5, 142a/9, 143b/9, 144a/6, 146a/1, 146b/10, 147a/2, 147b/4, 149a/2, 149a/5, 149a/9, 149b/10, 14a/11, 14b/2, 150a/7, 150b/4, 151a/6, 151b/12, 152a/10, 153a/13, 153a/7, 153b/9, 155a/8, 156a/4, 156b/1, 156b/7, 158b/13, 159b/5, 15b/4, 161b/12, 161b/5, 165a/8, 165b/7, 166b/14, 166b/5, 168a/11, 168a/5, 169a/10, 16b/10, 170a/13, 170b/11, 171a/6, 17a/12, 17a/5, 17b/15, 19b/2, 1a/7, 1b/10, 1b/15, 21b/15, 22a/5, 22b/15, 23a/10, 25b/3, 26a/1, 27a/8, 28a/14, 28b/10, 29a/11, 2b/13, 2b/9, 32a/3, 32b/11, 32b/5, 33a/11, 33b/10, 34a/10, 34b/7, 35b/9, 37a/11, 38a/7, 3b/10, 41b/3, 42b/14, 43a/7, 44a/5, 44b/14, 44b/2, 45b/3, 45b/9, 46a/6, 46b/13, 47a/8, 48b/9, 4a/11, 4b/11, 50b/2, 51a/6, 54a/6, 55a/1, 55b/5, 57a/13, 58a/1, 58b/2, 59a/13, 59b/2, 5a/8, 5b/2, 61b/11, 62a/1, 62b/15, 64b/10, 64b/15, 65a/7, 65b/5, 66b/10, 68b/12, 69a/1, 6b/3, 70a/7, 70b/1, 73b/1, 75a/12, 75a/6,

76a/6, 76b/3, 77a/13, 78a/5, 79a/2, 79b/4, 7a/2, 7b/10, 81b/13, 83b/11, 83b/14, 84a/4, 84b/1, 84b/5, 86a/10, 87a/2, 89a/11, 89a/15, 8a/14, 8b/13, 90a/6, 91a/10, 91b/10, 94a/2, 95a/14, 9a/15, 100b/12

ḳıyāmet (< Ar. *ḳiyāma*^{t}) **1.** kıyamet, son gün

ḳ.+ġaça 44b/14, 45a/4, 45b/13, 46a/1, 70a/15

2. bela, patırtı

ḳ. 102b/7, 28a/10

ḳ.+de 161a/11

ḳıyās (< Ar. *ḳiyās*) karşılaştırma

ḳ. 124a/5, 46b/12

ḳ.+ıġa 82b/10

ḳ. ḳılmaġıl 67a/2

ḳıymet (< Ar. *ḳīma*^{t}) kıymet, değer

ḳ. 144b/2, 47b/10, 69b/6

ḳ.+ġa 168a/1

ḳ.+i 56a/11, 96b/3, 9b/4

ḳ.+imni 10b/7, 10b/10, 4a/8

ḳ.+ni 57b/8

ḳ.+siz 56a/10

ḳız- (< ET *ḳız*-) kızmak

ḳ.-ıp 106b/4, 52a/8

ḳ.-ıpdur 9a/11

ḳız (< ET *ḳız* < AT **kīz*) kız, kız çocuk

ḳ. 110a/12, 111b/1, 130a/15, 130b/3, 130b/9, 137a/1, 158a/2, 160a/14, 162a/1, 164b/8, 169b/10, 169b/11, 169b/2, 18a/12, 27a/11, 31b/6, 32a/11, 56a/15, 56b/1, 56b/2, 56b/7, 72b/8, 76a/6, 84b/11, 85a/11, 85a/5, 86b/11, 87a/12, 87a/13, 87b/1

ḳ.+dın 87b/4

ḳ.+ge 130b/4

ḳ.+ġa 109b/1, 112a/5, 163a/1, 72b/4

ḳ.+ı 106a/15, 107a/1, 107b/1, 108a/11, 109a/6, 110a/15, 110a/5, 110b/13, 110b/3, 111a/14, 112a/11, 112a/15, 112a/9, 112b/3, 113a/10, 113a/15, 113a/3, 113a/7, 113b/5, 113b/8, 114a/12, 135b/12, 136a/9, 136b/5, 137a/6, 137b/3, 137b/6, 137b/7, 141b/9, 144a/5, 157a/2, 157b/1, 157b/4, 158b/5, 162a/14, 162b/13, 162b/4, 163a/3, 165b/10, 167a/13, 28b/14, 30a/7, 36a/11, 54a/10, 55a/6, 55b/11, 56a/2, 56a/6, 56b/14, 57a/10, 57a/6, 65a/11, 72a/12, 75b/15, 76a/14, 76a/3, 77a/6, 77a/9, 82a/12, 82a/3, 84b/14, 84b/9, 86b/1, 87a/13, 75a/14

ḳ.+ıdadur 163b/8

ḳ.+ıdın 111b/3, 163a/8, 84b/10

ḳ.+ıdur 124a/13

ḳ.+ıdur-men 31b/6

ḳ.+ıġa 107a/6, 108b/11, 111a/11, 111a/15, 111a/2, 111b/9, 113a/4, 142a/11, 156b/10, 157b/15, 160a/10, 161b/15, 163a/3, 163b/5, 166a/3, 169b/1, 55b/15, 87b/15, 28b/2

ḳ.+ım 155a/10, 32a/11, 76a/5, 84b/13, 86b/1

ḳ.+ımnı 109b/10, 109b/5, 114b/1, 114b/4, 157b/6, 169b/8, 170b/10, 72b/1

ḳ.+ını 107a/10, 107a/8, 107b/7, 109a/15, 109b/12, 114b/10, 114b/4, 115b/11, 138a/2, 143b/11, 145b/5, 152b/3, 153a/6, 153b/3, 155a/11, 157b/14, 157b/15, 162b/14, 162b/9, 163a/8, 163b/10, 163b/2, 165b/12, 29b/5, 29b/7, 55b/12, 72b/9, 75a/13, 76a/11, 76a/8, 88a/1, 88a/14

ḳ.+ıŋġa 163a/11

ḳ.+lar 56a/7

ḳ.+larını 142b/7

ḳ.+nı 108b/11, 108b/12, 109a/11, 109a/4, 109a/5, 109b/2, 109b/6, 110a/12, 110a/6, 110a/7, 110a/9, 111b/1, 114b/3, 130a/15, 130b/5, 130b/7, 141a/2, 144a/8, 166a/1, 171a/3, 31b/4, 56a/14, 72a/13, 72b/9, 85a/11, 87b/3, 88a/1

ḳızıḳ- ilgilenmek, meşgul olmak krş. YUyg. *ḳiziḳ*-, (YUyg.TS, 240b)

ḳ.-ıpdurlar 22b/13

ḳızıl (< ET *ḳızıl*) kızıl, kırmızı

ḳ. 102a/12, 111b/4, 136b/8, 14a/2, 158a/12, 53b/1, 56a/10, 62b/5

ḳızıt- ısıtmak (< *ḳız-ıt*-) kızmak, kızartmak, ateşte

ḳ.-ur-men 24b/11

ki (< Far. *ki*) ki (bağlaç)

k. 100a/11, 100b/15, 100b/4, 100b/6, 101a/14, 101a/6, 101b/4, 102a/10,

102a/12, 102b/13, 103a/14, 103b/3, 103b/9, 105b/9, 106b/13, 106b/2, 107b/4, 107b/7, 108a/13, 108b/12, 109a/3, 10a/13, 10a/14, 110b/12, 110b/14, 111a/3, 111b/15, 112a/11, 112a/3, 112a/5, 113b/14, 114a/3, 114a/8, 115a/4, 116a/2, 116a/6, 116b/11, 116b/8, 117b/14, 117b/7, 118a/13, 118a/14, 118a/7, 118b/14, 119a/15, 119b/5, 11a/4, 11b/10, 120b/10, 120b/15, 120b/8, 121a/10, 121b/2, 121b/3, 121b/9, 122a/14, 123b/1, 123b/3, 124a/12, 124b/2, 125b/2, 126a/11, 126a/2, 127a/7, 128a/1, 128b/3, 129a/6, 129a/8, 129b/5, 130a/12, 131a/1, 132a/5, 132b/1, 132b/5, 132b/6, 133b/14, 134a/13, 135b/14, 136a/10, 136a/14, 136a/15, 136b/11, 136b/12, 136b/13, 136b/8, 137a/11, 137a/2, 137b/15, 138a/13, 138a/4, 138b/14, 138b/6, 139b/1, 139b/6, 13a/13, 13a/9, 13b/15, 13b/2, 13b/4, 13b/6, 141a/4, 142a/10, 142a/9, 142b/4, 143a/1, 143a/10, 143a/12, 143a/2, 143a/4, 143a/6, 143a/8, 143b/13, 146a/11, 146a/8, 146b/13, 147a/6, 147b/12, 147b/5, 148a/8, 149a/14, 149b/4, 14a/3, 14a/7, 14a/8, 14b/10, 14b/13, 150a/2, 150a/5, 150a/9, 150b/14, 150b/5, 151a/2, 151a/3, 151a/4, 151a/8, 151b/15, 152a/3, 153a/3, 153a/8, 153b/3, 153b/9, 155a/1, 156a/10, 156a/7, 156a/8, 157a/11, 157a/14, 157b/1, 157b/12, 157b/13, 159a/13, 159a/9, 15a/7, 15b/12, 160a/1, 160b/2, 161a/9, 161b/6, 162a/11, 163a/3, 164b/4, 165a/2, 165b/11, 165b/7, 166a/13, 166b/12, 167b/9, 168a/5, 168b/15, 169a/11, 16a/14, 16a/7, 16a/8, 16b/4, 16b/9, 170b/13, 171b/15, 172a/8,17a/14, 17b/2, 17b/3, 18a/14, 18b/15, 18b/2, 18b/8, 19a/6, 19b/11, 1a/5, 20a/4, 23b/2, 24a/3, 24b/7, 24b/8, 25a/3, 25b/10, 25b/12, 26b/9, 27a/14, 28a/11, 28a/3, 29a/3, 2a/3, 2b/9, 30b/1, 31b/11, 31b/3, 32a/10, 32a/7, 32b/4, 33a/8, 34a/1, 34b/9, 35a/3, 35b/12, 35b/2, 36a/1, 36a/6, 36b/1, 36b/13, 36b/15, 37a/7, 37a/8, 38a/13, 38a/14, 38b/12, 38b/14, 38b/7, 38b/9, 39a/1, 39a/14, 39a/8, 39a/9, 39b/4, 39b/7, 3b/10, 40b/14, 40b/15, 40b/5, 40b/7, 41a/13, 41a/5, 42a/3, 42a/6, 43a/1, 43a/5, 43b/10, 44a/12, 44a/6, 44b/10, 44b/13, 44b/5, 45a/10, 45a/15, 46a/7, 46b/9, 48b/13, 4a/5, 4a/9, 50b/5, 51a/1, 51a/2, 51a/5, 51b/12, 52a/10, 52a/13, 52a/3, 52b/1, 52b/3, 52b/6, 52b/8, 53a/10, 53a/11, 53a/12, 53a/13, 53b/1, 53b/10, 53b/11, 53b/9, 54a/10, 54b/11, 54b/14, 54b/4, 54b/7, 55a/3, 55b/14, 56a/15, 56b/5, 57b/10, 57b/2, 57b/5, 59a/4, 59a/7, 59b/5, 5a/7, 5b/14, 5b/4, 60a/2, 60b/11, 60b/15, 60b/5, 61a/1, 61a/12, 61a/14, 61b/11, 61b/6, 62b/1, 63a/4, 63a/6, 64a/15, 64a/9, 64b/13, 64b/2, 65a/1, 65a/2, 65a/9, 65b/10, 65b/7, 66b/15, 66b/5, 66b/9, 67a/5, 67a/8, 67a/9, 67b/11, 67b/15, 68b/12, 68b/3, 68b/8, 69a/10, 69a/15, 69b/4, 6a/11, 6a/14, 6b/2, 70a/12, 70a/5, 70b/2, 70b/8, 71a/15, 71a/5, 71b/7, 71b/8, 72a/12, 72b/4, 73a/8, 73b/12, 73b/14, 74a/11, 75a/10, 75b/7, 76b/13, 76b/15, 77b/10, 78a/11, 78b/2, 78b/3, 79b/7, 7a/1, 7a/5, 7a/8, 7b/1, 7b/13, 80a/2, 80a/5, 80b/12, 80b/5, 81a/12, 81a/14, 81b/13, 82a/9, 83a/14, 83a/15, 83a/9, 83b/4, 83b/8, 84a/1, 84b/12, 84b/14, 84b/2, 84b/3, 84b/7, 85a/1, 85a/6, 85a/8, 85b/2, 86a/13, 86a/14, 88a/6, 88a/8, 8a/5, 8b/1, 8b/10, 8b/6, 90a/11, 90a/12, 90b/1, 90b/4, 90b/9, 91a/3, 91b/13, 91b/6, 92b/11, 92b/2, 93a/12, 93a/5, 94a/13, 94a/5, 94b/10, 94b/6, 95a/8, 95b/8, 96a/3, 96a/4, 96a/9, 96b/13, 96b/14, 97b/1, 97b/5, 9b/11, 9b/5

kibār (< Ar. *kibār*) büyükler

k. 122b/4

kiber (< Ar. *kibar*) yaşlı, büyük

k. 16a/15

kibr (< Ar. *kibr*) kibir, büyüklük taslama

kibr ḳıl-: büyüklük taslamak

k. ḳ.-sa 106b/10

kiçik (< ET *kiçik*) küçük

k. 104a/14, 107a/10, 107a/15, 107a/5, 107a/6, 120a/7, 62b/15, 69a/3, 69b/2, 77b/8, 95a/12, 95b/2

k.+dür 156a/10, 156a/8

k.+ge 64b/9

k.+ler 64b/10

k.+lerġa 95a/14

k.+likige 51a/10

k.+ni 64b/9

kifāyet (< Ar. *kifāya*^{t}) yeterlilik, yararlılık

k. 147a/12, 157a/6, 95b/10

k.+iġā 12a/13

kil (< Far. *gil*) çanak çömlek yapımında kullanılan yumuşak toprak

k. 156a/2

k.+din 156a/2

kim (< ET *kim*) ki (bağlaç)

k. 100a/10, 100a/15, 100a/4, 100a/5, 100a/8, 100a/9, 100b/3, 100b/4, 100b/9, 101a/10, 101a/2, 101a/4, 101a/8, 101b/7, 102a/1, 102a/14, 102a/8, 102a/9, 102b/1, 102b/10, 102b/12, 102b/14, 102b/3, 102b/5, 102b/8, 103a/6, 103b/1, 103b/10, 103b/11, 103b/13, 103b/15, 103b/2, 103b/3, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 104a/1, 104a/11, 104a/2, 104a/3, 104a/7, 104b/13, 104b/14, 104b/15, 104b/2, 104b/7, 105a/10, 105a/13, 105a/14, 105a/2, 105a/5, 105b/1, 105b/12, 105b/8, 105b/9, 106a/1, 106a/14, 106a/3, 106a/5, 106a/7, 106a/9, 106b/12, 106b/14, 106b/15, 106b/4, 106b/6, 106b/7, 106b/9, 107a/10, 107a/12, 107a/3, 107a/7, 107b/1, 107b/11, 107b/14, 107b/3, 107b/6, 107b/8, 108a/1, 108a/15, 108a/3, 108a/7, 108a/8, 108a/9, 108b/1, 108b/14, 108b/4, 108b/6, 109a/1, 109a/11, 109a/12, 109a/14, 109a/2, 109a/5, 109a/8, 109b/1, 109b/15, 109b/4, 109b/6, 109b/8, 10a/13, 10a/15, 10a/3, 10a/4, 10a/5, 10b/11, 10b/3, 10b/5, 10b/6, 10b/8, 110a/12, 110a/14, 110a/2, 110a/7, 110a/9, 110b/1, 110b/10, 110b/2, 110b/7, 110b/9, 111a/10, 111a/11, 111a/12, 111a/14, 111a/5, 111a/7, 111a/8, 111b/11, 111b/12, 111b/13, 111b/3, 111b/4, 111b/7, 111b/8, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/15, 112a/6, 112b/1, 112b/10, 112b/11, 112b/13, 112b/2, 112b/3, 112b/6, 113a/1, 113a/11, 113a/14, 113a/4, 113b/5, 113b/6, 113b/7, 114a/1, 114a/11, 114a/15, 114a/7, 114b/13, 114b/2, 114b/4, 114b/5, 114b/6, 114b/9, 115a/11, 115a/14, 115a/4, 115a/6, 115a/7, 115a/9, 115b/1, 115b/12, 115b/2, 115b/4, 115b/5, 115b/6, 115b/8, 116a/10, 116a/13, 116a/4, 116a/6, 116a/9, 116b/1, 116b/11, 116b/3, 117a/1, 117a/13, 117a/15, 117a/2, 117a/4, 117a/6, 117a/9, 117b/10, 117b/11, 117b/15, 117b/3, 117b/6, 117b/8, 117b/9, 118a/1, 118a/11, 118a/4, 118b/1, 118b/11, 118b/13, 119a/1, 119a/10, 119a/4, 119b/10, 119b/13, 119b/2, 119b/4, 119b/8, 11a/10, 11a/13, 11a/14, 11a/15, 11a/2, 11a/3, 11a/5, 11a/7, 11a/8, 11a/9, 11b/12, 11b/15, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 11b/9, 120a/13, 120a/2, 120a/3, 120a/5, 120a/6, 120a/9, 120b/1, 120b/12, 121a/12, 121a/13, 121b/1, 121b/10, 121b/11, 121b/12, 121b/5, 121b/7, 121b/8, 122a/11, 122a/12, 122a/15, 122a/6, 122a/9, 122b/1, 122b/15, 122b/3, 122b/4, 123a/10, 123a/6, 123b/12, 123b/3, 123b/4, 123b/5, 123b/6, 123b/8, 124a/1, 124a/11, 124a/15, 124a/4, 124a/8, 124b/1, 124b/12, 124b/13, 124b/15, 124b/2, 125a/13, 125a/6, 125a/7, 125b/2, 125b/9, 126a/12, 126a/15, 126a/5, 126a/7, 126a/8, 126b/3, 126b/8, 127a/10, 127a/12, 127a/15, 127a/4, 127a/9, 127b/10, 127b/11, 127b/15, 127b/4, 127b/7, 128a/10, 128a/15, 128a/3, 128a/4, 128a/5, 128a/8, 128b/10, 128b/11, 128b/12, 128b/14, 128b/8, 128b/9, 129a/13, 129a/8, 129a/9, 129b/1, 129b/11, 129b/4, 129b/6, 129b/7, 129b/9, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 12a/15, 12a/2, 12a/8, 12a/9, 12b/2, 12b/4, 130a/10, 130a/13, 130a/14, 130a/15, 130a/2, 130a/5, 130a/6, 130a/8, 130b/11, 130b/13, 130b/5, 130b/9, 131a/11, 131a/8, 131a/9, 131b/12, 131b/13, 131b/15, 131b/2, 131b/5, 131b/8, 131b/9, 132a/3, 132a/9, 132b/11, 132b/12, 132b/14, 132b/4, 132b/7, 132b/8, 132b/9, 133a/1, 133a/10, 133a/12, 133a/13, 133a/15, 133a/3, 133a/5, 133a/9, 133b/10, 133b/12, 133b/13, 133b/14, 133b/15, 133b/5, 133b/9, 134a/10, 134a/14, 134a/2, 134a/5, 134a/6, 134a/7, 134a/8, 134b/11, 134b/14, 134b/2, 134b/3, 134b/5, 134b/6, 134b/7, 134b/8, 135a/1, 135a/10, 135a/11, 135a/14, 135a/15, 135a/3, 135a/5, 135a/6, 135a/9, 135b/1, 135b/4, 135b/8, 136a/1, 136a/2, 136a/7, 136a/8, 136a/9, 136b/5, 137a/2, 137a/5, 137a/6, 137a/8, 137a/9, 137b/11, 137b/13, 137b/15, 137b/4, 137b/6, 137b/7, 137b/8, 138a/15, 138a/5, 138a/8, 138b/11, 138b/14, 138b/15, 138b/2, 138b/3, 138b/7, 138b/8, 138b/9, 139a/1, 139a/11, 139a/13, 139a/14, 139a/3, 139a/4, 139a/5, 139a/7, 139a/9, 139b/1, 139b/2, 139b/4, 139b/8, 13a/10, 13a/2, 13a/9, 13b/10, 13b/11, 13b/15, 13b/4, 13b/7, 140a/11, 140a/14, 140a/4, 140a/8, 141a/11, 141a/15, 141a/7, 141a/8, 141a/9, 141b/10, 141b/11, 141b/3,

141b/4, 141b/7, 142a/1, 142a/13, 142a/14, 142a/2, 142a/5, 142a/7, 142b/15, 142b/2, 142b/4, 142b/5, 142b/6, 142b/8, 142b/9, 143a/14, 143a/3, 143b/1, 143b/13, 143b/14, 144a/10, 144a/14, 144b/14, 144b/9, 145a/11, 145a/13, 145a/14, 145a/15, 145a/6, 145a/7, 145a/8, 145a/9, 145b/10, 145b/11, 145b/7, 145b/9, 146a/10, 146a/11, 146a/15, 146a/3, 146a/5, 146a/6, 146a/9, 146b/10, 146b/12, 146b/2, 147a/10, 147a/13, 147a/15, 147a/9, 147b/1, 147b/11, 147b/8, 148a/11, 148a/12, 148a/4, 148a/6, 148a/8, 148b/10, 148b/13, 148b/4, 148b/5, 148b/7, 148b/8, 148b/9, 149a/1, 149a/5, 149a/7, 149b/1, 149b/11, 149b/12, 149b/14, 149b/2, 149b/4, 149b/7, 14a/7, 14b/11, 14b/12, 14b/13, 14b/5, 14b/7, 150a/1, 150a/14, 150a/15, 150a/5, 150a/9, 150b/1, 150b/10, 150b/13, 150b/14, 150b/8, 151a/1, 151a/12, 151a/15, 151a/3, 151a/5, 151a/8, 151a/9, 151b/14, 151b/3, 151b/4, 151b/5, 151b/6, 152a/13, 152a/14, 152a/15, 152a/7, 152b/14, 153a/2, 153a/5, 153a/9, 153b/13, 153b/15, 153b/6, 153b/9, 154a/1, 154a/10, 154a/11, 154a/12, 154a/14, 154a/15, 154a/2, 154a/5, 154a/7, 154a/9, 154b/1, 154b/10, 154b/11, 154b/14, 154b/3, 154b/4, 154b/5, 154b/7, 154b/8, 154b/9, 155a/1, 155a/10, 155a/11, 155a/13, 155a/4, 155a/5, 155a/9, 155b/11, 155b/12, 155b/15, 155b/3, 155b/4, 155b/5, 155b/6, 155b/8, 155b/9, 156a/1, 156a/13, 156a/2, 156a/5, 156a/9, 156b/11, 156b/12, 156b/14, 156b/3, 156b/6, 156b/7, 156b/8, 157a/1, 157a/12, 157a/13, 157a/15, 157a/3, 157a/4, 157a/6, 157b/12, 157b/15, 157b/6, 157b/8, 158a/1, 158a/11, 158a/13, 158a/14, 158a/5, 158a/7, 158b/11, 158b/12, 158b/5, 158b/6, 158b/9, 159a/10, 159a/11, 159a/13, 159a/14, 159a/15, 159a/2, 159a/4, 159a/5, 159a/6, 159a/7, 159b/11, 159b/3, 159b/5, 159b/7, 159b/8, 159b/9, 5a/10, 15a/13, 15a/15, 15a/2, 15b/14, 15b/4, 15b/6, 15b/7, 160a/10, 160a/12, 160a/13, 160a/14, 160a/2, 160a/6, 160a/8, 160b/1, 160b/11, 160b/13, 160b/15, 160b/3, 160b/4, 160b/5, 160b/6, 160b/7, 61a/11, 161a/13, 161a/14, 161a/2, 161a/4, 161a/5, 161a/8, 161a/9, 161b/1, 161b/10, 161b/12, 161b/13, 161b/3, 161b/7, 161b/8, 162a/11, 162a/14, 162a/15, 162a/3, 162a/5, 162a/6, 162a/7, 162a/9, 162b/1, 162b/11, 162b/12, 162b/14, 162b/15, 162b/7, 162b/8, 162b/9, 163a/1, 163a/11, 163a/15, 163a/3, 163a/4, 163a/6, 163a/8, 163b/13, 163b/14, 163b/15, 163b/7, 163b/9, 164a/12, 164a/14, 164a/5, 164a/6, 164a/8, 164b/1, 164b/11, 164b/15, 164b/2, 164b/3, 165a/12, 165a/13, 165a/14, 165a/15, 165a/2, 165a/3, 165a/4, 165a/6, 165a/7, 165a/8, 165a/9, 165b/12, 165b/15, 165b/2, 165b/4, 165b/8, 166a/11, 166a/12, 166a/14, 166a/15, 166a/3, 166a/4, 166a/6, 166a/7, 166a/8, 166a/9, 166b/1, 166b/13, 166b/14, 166b/15, 166b/2, 166b/3, 166b/4, 166b/6, 166b/7, 166b/8, 167a/11, 167a/12, 167a/3, 167a/5, 167a/7, 167b/1, 167b/10, 167b/11, 167b/12, 167b/14, 167b/15, 167b/3, 167b/6, 167b/7, 167b/8, 167b/9, 168a/11, 168a/15, 168a/3, 168a/5, 168a/6, 168a/7, 168a/8, 168a/9, 168b/1, 168b/10, 168b/12, 168b/14, 168b/2, 168b/3, 168b/4, 168b/5, 168b/6, 168b/9, 169a/1, 169a/11, 169a/12, 169a/3, 169a/4, 169a/7, 169b/10, 169b/11, 169b/12, 169b/15, 169b/2, 169b/4, 169b/7, 169b/9, 16a/11, 16a/14, 16a/5, 16b/12, 16b/2, 16b/3, 16b/6, 16b/8, 170a/1, 170a/10, 170a/14, 170a/15, 170a/2, 170a/4, 170a/5, 170a/6, 170a/7, 170b/12, 170b/14, 170b/15, 170b/2, 170b/3, 170b/4, 170b/7, 170b/8, 170b/9, 171a/1, 171a/11, 171a/12, 171a/13, 171a/14, 171a/15, 171a/3, 171a/4, 171a/7, 171a/8, 171a/9, 171b/10, 171b/12, 171b/3, 171b/5, 171b/6, 172a/7, 17a/14, 17a/9, 17b/10, 17b/12, 17b/2, 17b/4, 17b/7, 17b/8, 17b/9, 18a/14, 18a/15, 18a/2, 18a/5, 18a/9, 18b/2, 18b/3, 18b/9, 19a/12, 19a/5, 19b/10, 19b/11, 19b/4, 19b/5, 19b/7, 19b/8, 1a/10, 1a/3, 1a/5, 1a/9, 1b/1, 1b/12, 1b/13, 1b/14, 1b/6, 20a/1, 20a/11, 20a/3, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/9, 20b/13, 20b/3, 20b/4, 20b/6, 20b/9, 21a/11, 21a/13, 21a/3, 21a/4, 21a/7, 21b/1, 21b/10, 21b/6, 22a/1, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/14, 22b/1, 22b/10, 22b/11, 22b/13, 22b/2, 22b/7, 22b/8, 23a/1, 23a/15, 23b/1, 23b/13, 23b/7, 24a/1, 24a/11, 24a/13, 24a/14, 24a/15, 24a/6, 24b/3, 4b/5, 24b/6, 25a/1, 25a/15, 25a/2, 25a/3, 25a/5, 25a/7, 25b/1, 25b/10, 25b/14, 25b/7, 26a/13, 6a/14, 26a/6, 26a/8, 26b/1, 26b/12, 26b/14, 26b/15, 26b/3, 26b/4,

26b/6, 26b/8, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/4, 27a/7, 27b/1, 27b/10, 27b/11, 27b/3, 27b/5, 28a/10, 28a/2, 28a/3, 28a/4, 28b/11, 28b/13, 41b/3, 28b/5, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 29a/10, 29a/13, 29a/3, 29a/4, 29a/5, 29a/8, 29a/9, 29b/1, 29b/11, 29b/2, 29b/5, 2a/1, 2a/11, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2a/3, 2a/4, 2a/7, 2a/9, 2b/10, 2b/15, 2b/2, 2b/4, 2b/7, 30a/11, 30a/12, 30a/5, 30a/6, 30b/1, 30b/14, 30b/4, 30b/8, 31a/11, 31a/12, 31a/14, 31a/2, 31a/4, 31a/7, 31a/9, 31b/10, 31b/13, 31b/15, 31b/6, 31b/9, 32a/11, 32a/13, 32a/3, 32a/5, 32a/8, 32b/10, 32b/12, 32b/15, 32b/2, 32b/3, 32b/7, 33a/1, 33a/11, 33a/13, 33a/14, 33a/15, 33a/3, 33a/4, 33a/6, 33a/8, 33a/9, 33b/13, 33b/14, 33b/3, 33b/4, 33b/7, 34a/11, 34a/15, 34a/2, 34a/3, 34a/7, 34a/8, 34b/1, 34b/11, 34b/12, 34b/14, 34b/3, 34b/5, 34b/6, 35a/1, 35a/10, 35a/11, 35a/12, 35a/13, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 35b/11, 35b/15, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/5, 35b/6, 36a/1, 36a/12, 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/8, 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 36b/3, 36b/5, 37a/14, 37a/15, 37a/2, 37a/3, 37a/8, 37b/1, 37b/10, 37b/12, 37b/13, 37b/14, 37b/15, 37b/2, 37b/5, 38a/1, 38a/10, 38a/12, 38a/8, 38b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/14, 38b/6, 38b/8, 39a/1, 39a/11, 39a/12, 39a/13, 39a/2, 39a/5, 39a/6, 39b/11, 39b/12, 39b/3, 39b/4, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/9, 3a/11, 3a/5, 3a/7, 3a/8, 3b/15, 3b/9, 40a/10, 40a/14, 40a/2, 40a/3, 40a/4, 40a/7, 40a/8, 40a/9, 40b/1, 40b/11, 40b/13, 40b/15, 40b/3, 40b/6, 40b/7, 41a/10, 41a/14, 41a/3, 41a/4, 41a/7, 41a/8, 41b/11, 41b/12, 41b/13, 41b/6, 41b/7, 41b/8, 42a/1, 42a/11, 42a/12, 42a/14, 42a/15, 42a/2, 42a/3, 42a/4, 42a/9, 42b/1, 42b/10, 42b/11, 42b/13, 42b/2, 42b/3, 42b/4, 42b/5, 42b/7, 42b/8, 43a/1, 43a/15, 43a/3, 43a/4, 43a/6, 43a/7, 43a/8, 43b/1, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 43b/14, 43b/15, 43b/4, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 44a/1, 44a/10, 44a/13, 44a/14, 44a/15, 44a/3, 44a/6, 44a/7, 44a/8, 44a/9, 44b/1, 44b/10, 44b/15, 44b/3, 44b/5, 44b/6, 44b/7, 4b/8, 44b/9, 45a/1, 45a/11, 45a/12, 45a/14, 45a/2, 45a/3, 45a/4, 45a/8, 45a/9, 45b/10, 45b/12, 45b/13, 45b/15, 45b/2, 45b/8, 46a/10, 46a/11, 46a/12, 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46a/2, 46a/7, 46a/8, 46a/9, 46b/1, 46b/11, 46b/13, 46b/14, 46b/15, 46b/2, 46b/4, 46b/5, 46b/6, 46b/8, 47a/1, 47a/10, 47a/15, 47a/2, 47a/4, 47a/5, 47a/7, 47a/9, 47b/10, 47b/13, 47b/3, 47b/7, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48a/2, 48a/3, 48a/5, 48a/6, 48b/13, 48b/2, 48b/6, 49a/1, 49a/12, 49a/15, 49a/7, 49a/8, 49a/9, 49b/12, 49b/14, 49b/3, 49b/6, 4a/12, 4a/15, 4a/3, 4a/4, 4a/5, 4a/8, 4b/10, 4b/14, 4b/15, 4b/5, 4b/9, 50a/11, 50a/13, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 50b/14, 50b/15, 50b/7, 51a/14, 51a/4, 51a/8, 51b/1, 51b/13, 52a/1, 52a/10, 52a/11, 52a/14, 52a/3, 52a/5, 52b/13, 52b/15, 52b/2, 52b/5, 52b/6, 52b/7, 53a/11, 53a/15, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/9, 53b/11, 53b/12, 53b/13, 53b/15, 53b/5, 53b/7, 53b/9, 54a/12, 54a/14, 54a/15, 54a/2, 54a/6, 54b/10, 54b/12, 54b/13, 54b/2, 54b/7, 55a/11, 55a/15, 55a/4, 55a/6, 55a/7, 55b/13, 55b/7, 56a/10, 56a/11, 56a/2, 56a/5, 56a/6, 56a/8, 56a/9, 56b/14, 56b/15, 56b/2, 56b/7, 56b/9, 57a/12, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/6, 57b/13, 57b/4, 57b/6, 57b/8, 57b/9, 58a/1, 58a/10, 58a/13, 58a/2, 58a/9, 58b/12, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/10, 59a/2, 59a/4, 59b/10, 59b/12, 59b/13, 59b/6, 59b/7, 59b/8, 59b/9, 5a/10, 5a/11, 5a/13, 5a/2, 5a/3, 5a/5, 5a/6, 5b/13, 5b/5, 60a/5, 60a/7, 60a/8, 60b/12, 60b/5, 60b/7, 61a/10, 61a/11, 61b/10, 61b/7, 61b/8, 62a/12, 62a/13, 62a/4, 62a/7, 62b/4, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 63a/11, 63a/14, 63a/9, 63b/11, 63b/13, 63b/2, 63b/8, 64a/10, 64a/13, 64a/9, 64b/1, 64b/12, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 65a/10, 65a/12, 65a/13, 65a/15, 65a/4, 65a/8, 65b/1, 65b/10, 65b/12, 65b/13, 65b/3, 66a/11, 66a/12, 66a/13, 66a/15, 66a/2, 66a/5, 66a/8, 66b/15, 66b/3, 66b/4, 66b/7, 67a/10, 67a/11, 67a/14, 67a/15, 67a/6, 67a/7, 67b/11, 67b/14, 67b/5, 67b/9, 68a/12, 68a/3, 68a/4, 68b/12, 68b/13, 68b/14, 68b/2, 68b/4, 68b/5, 68b/6, 68b/8, 68b/9, 69a/10, 69a/13, 69a/14, 69a/6, 69a/7, 69a/8, 69b/12, 69b/14, 69b/2, 69b/4, 69b/5, 69b/7, 69b/9, 6a/11, 6a/6, 6a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/5, 70a/10, 70a/13, 70a/14, 70a/3, 70a/4, 70a/6, 70a/9, 70b/10, 70b/11, 70b/2, 70b/3, 70b/5, 70b/6, 70b/8, 71a/1, 71a/12, 71a/14, 71a/4, 71a/7, 71a/8, 71b/10, 71b/12, 71b/3, 71b/4, 71b/5, 71b/6, 71b/7, 71b/9, 72a/2, 72a/3, 72a/5, 72a/6, 72a/8, 72b/1, 72b/12, 72b/2, 72b/6, 73a/1, 73a/12, 73a/3, 73a/5, 73b/10, 73b/11, 73b/15, 73b/7, 74a/1, 74a/10, 74a/11, 74a/2, 74a/4, 74a/5, 74a/6, 74a/9, 74b/10, 74b/12, 74b/13, 74b/15, 74b/5, 74b/6,

74b/8, 74b/9, 75a/2, 75a/3, 75a/4, 75a/7, 75a/8, 75b/10, 75b/11, 75b/12, 75b/14, 75b/2, 75b/3, 75b/4, 75b/5, 76a/1, 76a/11, 76a/4, 76b/13, 76b/14, 76b/3, 76b/7, 76b/9, 77a/3, 77a/4, 77a/5, 77a/6, 77a/9, 77b/10, 77b/13, 77b/14, 77b/4, 77b/6, 77b/7, 78a/10, 78a/14, 78a/2, 78a/3, 78a/6, 78a/7, 78a/8, 78b/10, 78b/12, 78b/2, 78b/5, 78b/6, 79a/11, 79a/12, 79a/13, 79a/6, 79a/9, 79b/1, 79b/11, 79b/12, 79b/14, 79b/15, 79b/8, 79b/9, 7a/11, 7a/15, 80a/1, 80a/11, 80a/12, 80a/13, 80a/15, 80a/4, 80a/8, 80a/9, 80b/14, 81a/1, 81a/11, 81a/12, 81a/2, 81a/4, 81a/8, 81a/9, 81b/11, 81b/14, 81b/5, 82a/10, 82a/14, 82a/15, 82a/2, 82a/5, 82a/7, 82b/10, 82b/11, 82b/2, 82b/4, 82b/6, 83a/12, 83a/13, 83a/4, 83a/8, 83b/12, 83b/14, 83b/15, 83b/3, 84a/12, 84a/13, 84a/14, 84a/15, 84a/9, 84b/10, 84b/11, 84b/13, 84b/14, 84b/2, 84b/4, 84b/5, 84b/7, 84b/8, 84b/9, 85a/10, 85a/15, 85a/4, 85a/5, 85a/6, 85a/7, 85a/8, 85a/9, 85b/1, 85b/11, 85b/12, 85b/13, 85b/14, 85b/5, 86a/13, 86a/4, 86a/7, 86a/9, 86b/1, 86b/13, 86b/2, 86b/4, 86b/6, 86b/9, 87a/10, 87a/12, 87a/7, 87a/8, 87a/9, 87b/11, 87b/13, 87b/14, 87b/5, 88a/10, 88a/15, 88a/2, 88a/5, 88b/12, 88b/14, 88b/3, 88b/4, 88b/5, 89a/12, 89a/2, 89a/7, 89b/13), 89b/14, 89b/6, 89b/8, 89b/9, 8a/12, 8a/4, 8a/8, 8b/11, 8b/15, 8b/3, 8b/5, 8b/7, 8b/9, 90a/11, 90a/15, 90a/4, 90a/9, 90b/13, 90b/2, 90b/3, 90b/4, 90b/5, 90b/7, 90b/8, 91a/1, 91a/11, 91a/12, 91a/5, 91a/7, 91a/9, 91b/1, 91b/14, 91b/6, 92a/11, 92a/15, 92a/2, 92a/5, 92a/6, 92a/9, 92b/1, 92b/11, 92b/14, 92b/4, 92b/7, 92b/8, 93a/1, 93a/15, 93a/2, 93a/3, 93a/4, 93a/5, 93b/1, 93b/10, 93b/13, 93b/14, 93b/5, 93b/8, 93b/9, 94a/10, 94a/11, 94a/13, 94a/15, 94a/7, 94a/8, 94a/9, 94b/1, 94b/10, 94b/13, 95a/11, 95a/14, 95a/2, 95a/5, 95a/9, 95b/12, 95b/13, 96a/12, 96a/13, 96a/15, 96a/2, 96a/5, 96a/7, 96b/11, 96b/12, 96b/14, 96b/15, 96b/2, 96b/4, 96b/7, 96b/8, 96b/9, 97a/13, 97a/15, 97a/2, 97a/3, 97a/4, 97a/6, 97a/9, 97b/10, 97b/13, 97b/14, 97b/15, 97b/3, 97b/4, 97b/5, 97b/9, 98a/10, 98a/14, 98a/4, 98a/5, 98b/11, 98b/12, 98b/6, 98b/7, 98b/8, 98b/9, 99a/1, 99a/11, 99a/13, 99a/14, 99a/2, 99a/4, 99a/5, 99a/6, 99a/7, 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/14, 99b/2, 99b/3, 99b/4, 99b/8, 9a/15, 9a/8, 9b/1, 9b/10, 9b/12, 9b/14, 9b/8, 10a/4

kim (< ET *kim*) **1.** kim (soru adılı)

k.+din 13a/6

k.+dür-men 47a/4

k.+ge 41b/1, 78a/8, 121a/14

k.+ni 82b/5, 108b/15, 115b/7, 148b/10

k.-sen 139b/7, 170a/1, 31b/4

2. kimse, biri

k.+de 4b/2

k.+din 99a/14

k.+ge 30b/6, 152a/8, 167b/4, 160b/3, 68a/12, 73b/12

k.+ni 109a/9, 114a/15, 117a/12, 138b/13, 145a/2, 27b/15, 31a/12, 31a/13, 60a/5, 67a/2

kimerse (< *kim er-se*) kişi, kimse krş. **kimse**

k. 11a/13, 138b/11, 47b/13, 65b/9, 76a/5, 83a/8, 93a/6

kimse (< *kim er-se*) kimse, kişi krş. **kimerse**

k. 10b/4, 140a/11

kimyā (< Ar. *kīmiyāǿ*) kimya, iksir

k. 19a/7

kir- (< ET *kir-* < AT **kįr-*) girmek

k.-di 100b/8, 109a/15, 116b/9, 121a/11, 125b/11, 128a/14, 129a/6, 131b/4, 132b/2, 133b/3, 135b/15, 138b/10, 141a/4, 144a/2, 145b/1, 153b/4, 159a/9, 163a/2, 17a/7, 22a/8, 30b/15, 32a/15, 36b/15, 37a/1, 37a/3, 3a/13, 41a/1, 41b/14, 49b/7, 58b/11, 62a/12, 66a/9, 75b/1, 79b/6, 84a/7, 89b/4, 90a/9, 91a/15, 94b/2

k.-diler 127a/1, 128a/13, 135a/11, 5b/13

k.-edür-men 145a/12

k.-er 78a/15

k.-er-men 118b/5, 125b/10

k.-ey 43a/12, 97a/2

k.-gen 78a/15, 97a/7

k.-gende 91b/13

k.-geni 3a/13

k.-genim 96b/10

k.-genini 41a/2

k.-gey 31b/11, 31b/13

k.-gil 40b/15

k.-gü 102b/10

k.-günçe 21a/2

k.-iŋ 36b/6

k.-ip 101a/10, 101a/9, 105b/8, 10b/4, 110a/12, 110b/1, 111b/7, 112b/9, 127b/3, 128b/2, 133b/14, 134a/12, 138b/15, 140a/1, 142b/13, 146b/1, 150b/7, 151a/15, 152a/9, 162b/8, 18b/13, 32a/7, 44b/9, 49a/14, 63a/3, 63a/5, 64a/9, 66b/6, 68a/8, 83a/3, 89a/1, 89a/6, 92b/8, 96b/7, 96b/9, 99b/9

k.-ip ėrdi 103a/1, 110a/5, 28a/8, 88b/10

k.-ipdür 101a/10, 80b/14, 97a/4

k.-işme 19a/1

k.-maḳda 98a/1

k.-me 128b/14

k.-medi 22b/9, 80b/7

k.-megil 84b/7

k.-mek 37a/13

k.-mes 17b/15, 24a/9, 8b/2, 92b/12

k.-mese 128b/8, 22b/10

k.-meseŋ 148b/13

k.-sek 85b/5

k.-seŋ 100a/5, 133a/10

kirgüz- (< *kir-güz-*) girdirmek, sokmak

k.-di 56a/1

k.-diler 58b/10

k.-ür-men 145a/12

Kirmān özel ad

K. 80a/1

Kirmānį özel ad

k. 92a/10

kişi (< ET *kişi*) kişi, insan

k. 101b/7, 102a/5, 102b/12, 103b/13, 104a/11, 104a/2, 105a/11, 105a/12, 105a/8, 106a/4, 106b/11, 109a/11, 109b/14, 10a/15, 10b/5, 111b/11, 111b/13, 112b/11, 113a/1, 115a/10, 115b/4, 116b/10, 116b/11, 116b/2, 118b/14, 119a/10, 119b/5, 11a/14, 11a/2, 11a/3, 11b/15, 120a/5, 120b/15, 122b/14, 123b/10, 124a/13, 127a/6, 130a/2, 131b/7, 131b/8, 132a/2, 132b/13, 134a/12, 137a/3, 137b/11, 137b/15, 137b/7, 138b/12, 138b/9, 139a/12, 139b/7, 13b/7, 142b/14, 143a/10, 143a/8, 145b/12, 146b/10, 147a/12, 147b/14, 147b/2, 148b/4, 148b/9, 149a/1, 149a/2, 149b/11, 14a/11, 53b/11, 150a/5, 151a/10, 154b/10, 154b/12, 155a/1, 155b/10, 156a/1, 156a/2, 156a/3, 157a/1, 158a/15, 15a/6, 162a/13, 163a/3, 163a/4, 163a/6, 165a/7, 166b/6, 168a/14, 168b/11, 168b/5, 169a/3, 169a/4, 169a/6, 169a/7, 169b/7, 16b/11, 170b/5, 17b/10, 17b/5, 18a/15, 18a/8, 18a/9, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/14, 1b/11, 21a/5, 22a/1, 23a/11, 23b/12, 23b/13, 23b/14, 27b/2, 28a/12, 28a/6, 29b/11, 32a/4, 33a/11, 33a/9, 34b/8, 36b/12, 36b/15, 36b/5, 37a/1, 39b/2, 39b/3, 40a/6, 41a/13, 41b/12, 41b/13, 44b/3, 45a/2, 48a/5, 48a/6, 48a/8, 48b/11, 49a/4, 49a/8, 49b/2, 49b/3, 4a/3, 4b/12, 4b/5, 50a/4, 50a/9, 51a/1, 51a/2, 51b/12, 52a/15, 52b/6, 53b/11, 54a/8, 55a/1, 55a/15, 55b/3, 56b/12, 56b/15, 57a/6, 57b/15, 59b/12, 59b/9, 5a/11, 5a/4, 5a/6, 5b/4, 61b/8, 63b/6, 64b/11, 64b/2, 65a/8, 66a/12, 66b/12, 67a/7, 67b/15, 68b/5, 70b/3, 71b/12, 71b/6, 75b/5, 76b/15, 76b/7, 78a/15, 78a/7, 78a/8, 78b/2, 79b/11, 7a/11, 80a/5, 81a/10, 82a/7, 83a/10, 88a/7, 89b/12, 89b/7, 89b/8, 8b/14, 8b/15, 90a/12, 90a/7, 90b/5, 93a/6, 93b/10, 94a/8, 94b/10, 95a/3, 96a/12, 96b/11, 97a/15, 97b/14, 98b/12, 99a/14, 99b/15, 9b/5

k.+de 115b/13, 118a/8, 169a/6, 17b/15, 18a/3, 29b/14, 59a/9, 61a/10, 67b/12

k.+din 104a/3, 108b/11, 114a/2, 114a/8, 123b/11, 130a/10, 130b/4, 134a/5, 136b/6, 137a/2, 17b/11, 37b/10, 45b/7, 56a/2, 56b/14, 5a/8, 61b/5, 7a/10, 85a/3

k.+dür 102a/1, 108a/7, 122a/9, 135b/7, 150b/15, 21b/15, 5a/9

k.+dür-miz 26b/6

k.+dür-sen 10b/5

k.+ge 106a/6, 106a/7, 107a/12, 10a/14, 111b/11, 111b/4, 118a/9, 11b/12, 121b/10, 121b/13, 134b/11, 134b/9, 135b/7, 136b/6, 13a/8, 140a/4, 142a/3, 143a/4, 143a/6, 143a/9, 43b/15, 150b/15, 153b/10, 153b/12, 15b/4, 165a/9, 167a/14, 18a/1, 19b/6, 1a/4, 23a/12, 23b/3, 27b/1, 46b/3, 46b/9, 47b/6, 48a/9,

56a/4, 5a/14, 63b/10, 6b/7, 70b/3, 71a/13, 71a/2, 75a/10, 78a/6, 78b/5, 81b/13, 81b/15, 82a/9, 82b/3, 83b/12, 84b/15, 86a/10, 89a/11, 89b/9, 8a/14, 93a/7

k.+ġa 130a/8

k.+ler 18b/1, 3b/14, 45a/5

k.+lerge 14b/1

k.+lerni 37a/12

k.+ni 100a/1, 104a/11, 104b/4, 106b/10, 109a/15, 109a/3, 10a/9, 10b/2, 110b/1, 112b/8, 114b/8, 115b/1, 116b/14, 117b/12, 117b/14, 120a/6, 120b/15, 122b/5, 124a/12, 124a/8, 124a/9, 124b/9, 125a/1, 127a/1, 127b/8, 136b/13, 138b/6, 139a/15, 13a/7, 141b/8, 147b/4, 148b/4, 14a/14, 14b/2, 156a/4, 15a/6, 15b/6, 167a/15, 167b/5, 168b/8, 19a/15, 19b/15, 24b/10, 25a/10, 25a/13, 25a/7, 36b/7, 40a/1, 46a/11, 46b/13, 49a/13, 4b/9, 50a/7, 52b/14, 55a/6, 55b/13, 55b/15, 56b/11, 57a/1, 57a/11, 57a/3, 57a/6, 57a/9, 5a/9, 5b/4, 5b/5, 61a/11, 67a/1, 74b/5, 74b/6, 74b/7, 74b/9, 75b/3, 81b/5, 81b/9, 82a/6, 82a/8, 84b/10, 88b/13, 90a/12, 93a/3, 93b/2, 94b/14, 96b/13, 96b/8, 98a/11, 99a/8

k.+niŋ 10b/1, 138b/14, 84b/2

k.+sen 93a/2, 108a/2

k.+si 49a/6

kişver (< Far. *kişvar*) yurt, ülke

k.+ige 79b/6

kitāb (< Ar. *kitāb*) kitap

k. 129b/14, 39a/7, 172a/7

k.+ġa 3a/12

k.+ı 1b/1

k.+ını 1b/6

k.+lar 125b/4

k.+larda 46a/1

k.+larınıŋ 1b/8

k.+nı 3a/11

kiyāset (< Ar. *kiyāsa*^{t}) anlayış, zeka

k.+iġa 58b/12

koçḳar (< ET (MK) *koçŋar*) koç, koyun koçu (EDPT, 592a)

k. 135a/13, 135a/14, 135a/15

ḳof- (< ET *ḳop*-) kopmak, ayağa kalkmak, çıkmak

ḳ.-up 8b/10

ḳoġla- kovalamak, sürmek krş. YUyg. *ḳoġli-/ḳoġla-* (YUyg. TS, 241b)

ḳ.-p 70b/9

ḳol (< ET (Uyg.) *ḳol* < AT **ḳōl*) el

ḳ. 110b/5, 11b/15, 93b/10, 62a/5

ḳ.+dın 150a/2, 28b/6

ḳ.+ı 105a/7, 46b/11, 50a/8, 61a/13, 62b/15

ḳ.+ıda 104a/4, 108a/15, 130b/2, 141a/10, 141a/9, 15b/15, 5a/6, 5a/8, 63a/6,

63a/7, 63a/8, 87b/13

ḳ.+ıdın 107b/12, 10b/9, 123a/11, 125b/12, 136b/13, 142b/11, 150b/8, 151b/2, 25b/11, 31a/7, 63a/10, 64a/2, 65b/14, 66a/11, 72a/4, 73a/6, 76b/4, 95b/13, 120a/6

ḳ.+ıġa 106b/8, 111a/12, 135a/7, 139a/8, 142a/1, 144a/13, 145b/5, 151a/15, 151b/4, 153a/5, 36b/2, 55a/10, 5a/5, 63a/7, 63b/1, 93a/11

ḳ.+ını 134a/2, 134a/3, 36b/8, 118a/3

ḳ.+ları 52b/4

ḳ.+larıġa 70b/13

ḳ.+larnı 70b/13

ḳ.+um 110a/13, 110a/7, 19b/1, 25b/9, 27a/11

ḳ.+umda 141a/11

ḳ.+umdaki 5a/2

ḳ.+umdın 103b/2, 121b/5, 126a/10, 134a/13, 28b/9, 47a/4, 66a/13, 66a/5, 6b/7

ḳ.+umdur 117b/14

ḳ.+umge 25a/4

ḳ.+umġa 106b/7, 110a/7, 125a/6, 69b/6

ḳ.+umnı 25b/8, 40a/1

ḳ.+uŋ 136a/15

ḳ.+uŋdadur 107b/4

ḳ.+uŋdın 100a/2, 151a/10, 170a/7

ḳ.+uŋġa 141a/13, 14b/3

ḳ.+uŋnı 134a/1

ḳolġa al-: elde etmek

ḳ. a.-ġanı 141a/3

ḳ. a.-ġalı 5a/1

ḳ. a.-gendin 24a/15

ḳ. a.-ıp 26b/13, 145b/4

ḳ. a.-sa 85a/6

ḳ. a-dı 111a/12, 113b/8, 125b/9

ḳ. a.-ur 118a/2

ḳolaylik (*ḳolay+lik* < ET *oŋay*) kolaylık, zahmetsizlik

ḳ. 78b/4

ḳolla- (<< ET *ḳol+da-*) kollamak, korumak

ḳ.-p 68b/11

ḳon- (< ET *ḳon-*) konmak, konaklamak, yerleşmek

ḳ.-up 144b/6, 144b/7

ḳondur- (< *ḳon-dur-*) kondurmak, yerleştirmek

ḳ.-maḳ ėrdi 17b/6

ḳoŋraġu (< ET *ḳoŋraġu*) çan

ḳ.-dın 152a/10

ḳop- (< ET (Uyg.) *ḳop-*) kalkmak, doğrulmak, yerinden kalkmak

ḳ.-ar 140a/10

ḳ.-ġıl 121a/4, 125b/12, 132a/10, 135b/10, 138a/6, 146b/14, 156b/3, 161b/9, 166b/12, 171b/7, 28a/12, 32b/10, 37b/13, 41a/7, 43a/5, 46b/8, 47b/5, 61a/9, 64b/13, 84a/3, 54a/4

ḳ.-saŋ 160a/1

ḳ.-tı 103a/9, 41a/6

ḳ.-tılar 127a/12

ḳ.-up 100b/11, 113b/9, 115b/5, 116b/4, 119a/11, 123a/12, 125b/12, 129a/1, 132a/11, 135b/11, 138b/12, 138b/3, 140a/1, 148b/15, 149a/8, 153a/12, 61b/13, 64b/14, 66b/9, 68b/15, 75a/11, 91b/9, 95b/14

ḳopuş (< *ḳop-uş*) kopuş

ḳ.+ı 138a/8

ḳorġan (< *ḳorġan*) ilkçağlarda mezar üzerine toprak yığılarak meydana getirilen tepecik, hisar, kale (TMEN III, § 1555, s. 542)

ḳ.+nı 80b/10

ḳorḳ- (< ET *ḳorḳ-*) korkmak

ḳ.-a-men 17b/2

ḳ.-adur 51a/6

ḳ.-adur-men 121b/3, 171b/5, 49a/12

ḳ.-ar ėrdi 10b/8

ḳ.-madı 41a/11

ḳ.-maġıl 25a/13

ḳ.-may 97a/14

ḳ.-maydurlar 52b/10

ḳ.-sam 97b/4

ḳ.-saŋ 100a/2, 98a/1

ḳ.-tı 145b/14

ḳ.-tum 39b/15, 53a/10

ḳ.-unçı 51a/5

ḳ.-up 101b/2, 103a/1, 151b/7, 18b/11, 79a/9, 93a/13, 98a/3

ḳorḳunç (< ET (Uyg.) *ḳorḳ-ınç*) korku, korkunç, ürkütücü

ḳ. 34b/5

ḳ.+dur 69a/9

ḳ.+ıdın 169b/5, 56a/1

ḳ.+ıdındur 64b/10

ḳ.+ısı 72a/14

ḳ.+um 101a/5, 106b/12, 54b/14

ḳorḳunçaḳ (< ET (Uyg.) *korḳınçıġ* < *korḳın-*) korkutucu, korkunç (EDPT, 657b)

ḳ.+dur-men 52b/2

ḳoru- (< ET *ḳorı-*) korumak, kollamak

ḳ.-p 82a/6

ḳoş- (< ET (Uyg.) *ḳoş-* < AT **ḳōş-*) eşleştirmek, karşılıklı veya beraber konmak

ḳ.-ar 45b/3

ḳ.-up 106a/2, 130b/8, 144b/3, 88a/14, 88a/2

ḳoşnı (< ET (Uyg.) *ḳonşı*) komşu (EDPT, 640b)

ḳ. 23b/14

ḳoştur- (< *ḳoş-tur-*) birleştirmek, eşleştirmek

ḳ.-up 118a/3

ḳoşul- (< ET (Uyg.) *ḳoşul-*) eklenmek, katılmak, yürümek, karışmak

ḳ.-ar-men 24b/2

ḳ.-dı 136b/5

ḳ.-maydur-sen 79b/9

ḳ.-up 102a/10, 102a/14, 102a/7, 60a/2

ḳ.-ur mu-men 66a/14

ḳotas (< ET (KB) *ḳodus*, Çağ. *ḳotas*) Tibet dağlarındaki yak sığırı (VEWT, 162a, 284b; TETTL, IV, s. 381)

ḳ. 93b/11, 126a/1, 126a/15, 126a/2, 127b/10, 127b/5, 128b/9

ḳ.+nıŋ 126a/14

ḳotur (< ET (Uyg., MK) *ḳotur*) insanlarda veya hayvanlarda bir çeşit deri hastalığı, uyuz (EDPT, 604a)

ḳ. 93b/2

ḳoy- (< ET *ḳo-d-*) koymak, bırakmak, terk eylemek

ḳ.-a bėr-di 100b/7, 102b/11, 16a/4, 69b/13, 71a/11, 88b/13, 49b/5

ḳ.-a bėr-gey 167b/7

ḳ.-a bėr-gil 100b/5, 25a/8

ḳ.-an bėr-ip 73a/3

ḳ.-a bėr-mes-men 86b/8

ḳ.-a-sen 129a/8

ḳ.-ar 45b/8

ḳ.-ar-men 30a/8

ḳ.-ar-sen 13a/12

ḳ.-arlar 15a/5

ḳ.-dı 101a/4, 104a/15, 110b/5, 115a/8, 141a/7, 143a/15, 143b/1, 144b/4, 151b/2, 153a/1, 161a/1, 168a/2, 168a/3, 18b/12, 22b/4, 25b/2, 27a/2, 38b/7, 42a/1, 42b/12, 50a/10, 53a/9, 62a/10, 76a/3, 78a/5, 82a/10, 88a/12, 88b/2, 95a/9, 97a/13

ḳ.-dılar 114a/15, 127a/2, 14a/6, 155b/14, 156b/11, 15a/9, 3b/10

ḳ.-dıŋ 161a/10

ḳ.-dum 128b/2, 35a/13, 37a/1, 42a/7, 77b/7

ḳ.-duŋ 49b/13

ḳ.-gıl 87a/1, 8b/10

ḳ.-ġalı 102b/8, 128a/8

ḳ.-ġan 104a/2, 15a/12

ḳ.-ġanı 150b/3

ḳ.-ġanım 110b/2

ḳ.-ġaylar 44b/1

ḳ.-ġıl 110b/3, 160b/9, 49a/1, 99a/13, 99b/7

ḳ.-madı 101b/9, 139b/10, 2b/3, 80b/4

ḳ.-maġan 114a/13, 39a/9

ḳ.-maġay-sen 5b/7

ḳ.-maġıl 100a/7, 168a/10, 6a/10

ḳ.-maġım 70a/1

ḳ.-maḳ 93b/10

ḳ.-maḳġa 55a/11

ḳ.-maḳḳa 91a/5

ḳ.-mas ėrdi 67b/3

ḳ.-mas-men 91a/8

ḳ.-masa 105b/10

ḳ.-maslar 99b/5

ḳ.-may 107a/6, 124a/3

ḳ.-sa 143a/9, 167b/4, 51a/10, 53b/12, 9b/7

ḳ.-salar 77b/7

ḳ.-sam 82a/9

ḳ.-saŋ 17b/14

ḳ.-sunlar 53a/13

ḳ.-uŋlar 155a/12

ḳ.-up 100a/10, 102b/14, 110b/5, 112a/2, 112b/8, 114a/4, 119a/1, 120a/4, 121b/13, 127b/12, 12b/10, 147b/8, 155b/10, 159b/5, 161b/11, 167b/3, 16b/5, 170a/11, 170b/1, 17a/3, 17b/13, 30a/3, 32a/8, 72b/7, 73a/6, 74b/11, 86a/2, 86a/7, 89a/14, 93b/11, 93b/3, 94b/5

ḳ.-up ėken 18b/10

ḳ.-up ėrdi 119b/14, 12a/1, 44a/1

ḳ.-up-sen 31b/5

ḳ.-updur 171a/5, 31a/6

ḳ.-updurlar 14a/2

ḳoy (< ET (Orh.T.) *ḳonȳ* < AT * *ḳōń*) koyun krş. **ḳoyun**

ḳ. 58b/3, 97a/5

ḳ.+dın 132b/1, 135b/4

ḳ.+nı 135b/8

ḳ.+nıŋ 133a/11

ḳoyçısız (< *ḳoy+çı+sız* < *ḳonȳ+çı*) çobansız

ḳ. 58b/3

ḳoyul- (*ḳoḏul-* < ET *ḳod-*) koyulmak, bırakılmak (EDPT, 602a)

ḳ.-dı 3a/12, 61a/1

ḳoyun (< ET (Orh.T.) *ḳoŋ͡y* < AT * *ḳōń*) koyun krş. **ḳoy**

ḳ. 119a/14

ḳoy(u)n (< ET *ḳoyun*) koyun, kucak, koltuk altı

ḳ.+dın 120a/6

ḳ.+ıda 104a/14

ḳ.+ıdın 49b/5

ḳ.+ıġa 89a/1

ḳ.+ıŋdın 150b/9

ḳ.+larıġa 70b/7

ḳ.+nı 133b/15

ḳ.+umdın 160a/9

ḳ.+uŋġa 138b/15

köç (< ET *köç*) eş, kadın, hanım; aile ("eş, kadın" anlamıyla ilk defa Doğu Türkçesinde görülür. Ölmez, 2020: 259), (DTO, s. 464; VEWT, 285b), krş. YUyg. *köç* "kadın" (YUyg.TS, 202b)

k.+ge 129a/4, 129b/1, 134a/14

k.+i 103a/12, 103b/9, 105a/13, 112a/1, 121a/8, 121b/14, 121b/7, 130a/14, 131a/1, 131a/5, 134a/4, 134a/6, 134b/13, 135a/1, 135a/12, 135a/7, 141a/1, 141b/14, 142a/5, 146b/9, 158b/2, 167a/11, 17b/5, 17b/9, 18a/10, 18a/12, 18a/14, 18a/2, 18a/5, 18a/8, 18a/9, 19b/4, 19b/5, 20b/15, 20b/8, 21a/15, 21b/1, 21b/5, 27b/5, 27b/8, 48a/6, 48a/9, 49a/10, 49a/5, 50a/2, 62b/13, 66b/12, 67b/10, 67b/2, 68a/11, 68b/11, 6b/14, 73b/15, 73b/2, 73b/4, 74a/13, 74a/14, 74b/12, 74b/14, 75a/14, 75a/4, 75a/5, 75a/8, 76a/4, 76a/8, 80a/1, 80a/14, 80b/10, 80b/11, 80b/8, 81a/1, 81a/2, 82b/5, 83a/1, 83a/15, 83a/4, 87a/3, 88b/7, 92b/4, 93a/15, 93b/1, 96b/4, 98b/13, 98b/14

k.+idin 131a/7, 144a/8, 20a/15, 21a/14

k.+ige 17b/3, 92a/15

k.+iġa 106a/4, 20b/6, 47a/11, 48a/9, 49a/3, 49b/1, 50a/5, 50a/7, 6b/9, 74a/1, 74b/8, 80a/14, 81a/1, 93b/12, 9a/2

k.+imni 19b/2

k.+ini 122b/15, 131a/3, 132a/14, 132a/15, 135a/11, 135b/2, 141a/14, 18a/11, 18a/6, 20b/1, 20b/3, 21b/9, 28b/2, 30b/7, 49a/11, 49b/10, 49b/11, 68a/8, 74b/10, 74b/4, 74b/7, 81a/3, 81b/4, 83b/8, 8a/2

k.+iniŋ 17b/6

k.+iŋ 106a/3, 81a/14

k.+iŋġa 50a/3

k.+iŋni 49a/10

k.+ni 133b/9, 18a/1

k.+üm 107a/7, 134b/4, 20a/8, 27b/3, 81a/15

k.+ümni 130a/6, 134b/5, 49a/12, 68b/6, 103b/12

k.+ümnigi 88a/3

köç- (< ET (MK) *köç-* < **kō̄ç-*) göçmek

k.-üp 148a/15, 85a/14

köçür- (< ET (MK) *köçür-*) göçtürmek, göçmesini sağlamak

k.-gey 159a/15

köger- (< ET (MK) *köker-*) yeşermek

k.-di 86a/9

kög(ü)s (< ET (Uyg.) *kögüz*) göğüs

k.+ide 160b/9, 161b/11

köhne (< Far. *kuhna*) köhne, eskimiş

k. 144a/11, 163b/6, 77a/2, 93a/1

k.+ni 78a/8

köhne-sāl (< Far. *kuhna-sāl*) yaşlı, ihtiyar

k. 154a/8

kök (< ET *kök* < AT **kō̄k*) gök, mavi

k. 101b/4, 158a/12

k.+ke 138b/14, 157b/11

köl (< ET *köl* < AT **kō̄l*) göl

k. 91a/13, 91a/15

k.+de 91b/1

k.+ni 91b/4

kevle- kazmak, eşmek, oymak krş. Özb. *kavla-/kovla-* (Özb.TS, 246a); Kzk. *kevle-* "çukur açmak, oymak" (Kzk. TS., 250a)

k.-diler 154a/2

k.-p 147b/11, 148a/1,

148a/10, 148a/3, 74b/14

köm- (< ET (Uyg.) *köm-*) gömmek

k.-di 170a/11

k.-diler 14b/10, 20a/1

k.-üp 15a/12

k.-üp ėrdi 15a/8

kömeç (< ET (MK) *kömeç*) bir tür ekmek, kül ekmeği (EDPT, 722a; TMEN III, § 1643, s. 602; OTWFI, 319)

k. 38b/2

kömeç ḳıl-: kömeç, ekmek yapmak

k. ḳ.-ıpdur 38b/6

köŋ(ü)l (< ET *köŋül*) gönül

k. 10b/1, 112a/14, 135b/2, 1b/12, 2a/6, 32a/4, 33a/6, 41b/5, 43b/9, 5b/3, 76a/7, 84b/3, 8a/6

k.+de 67b/11

k.+deki 109a/2, 50a/14

k.+ge 149a/6, 58a/7

k.+i 106b/3, 112b/1, 116b/10, 121a/12, 123a/1, 124a/10, 124a/14, 131a/7, 142a/10, 153b/5, 157a/9, 158a/2, 160a/14, 167b/7, 22a/8, 30b/13, 39a/2, 54a/12, 65a/14, 94b/3

k.+ide 10b/1, 117b/2, 120a/2, 120b/12, 122b/15, 137a/4, 150a/5, 160a/2, 160a/7, 163b/13, 21a/11, 49b/6, 4b/10, 68b/2, 68b/6, 68b/7, 6b/1, 76b/3, 7a/10, 82b/5, 92a/11, 96b/9, 98a/10

k.+din 57b/15

k.+ideki 160b/10

k.+idin 116a/4, 163a/2, 64a/8

k.+ige 142a/11, 74b/9, 84a/13, 8a/2

k.+igi 49a/15

k.+iġa 107a/11, 159a/6, 20a/14, 28b/10, 61a/12, 6b/13, 90a/15

k.+ini 10a/10, 121b/9, 129b/4, 31b/7, 43a/3, 7a/12

k.+iŋdin 49a/2

k.+leri 161a/7

k.+ni 109a/1, 130a/8, 134a/6, 137b/14, 169a/9, 36a/6, 73b/9

k.+niŋ 10a/6

k.+üge 24b/8

k.+üm 100b/4, 119b/4, 136a/3, 146a/9, 158a/1, 160b/5, 163b/8, 16a/10, 16a/9, 35a/5, 57b/11, 65a/5, 74b/11, 85b/15, 95a/10, 9a/10, 9a/11, 9b/1

k.+ümdaġı 146a/14

k.+ümde 152b/9

k.+ümdin 32a/3

k.+ümge 108a/3, 120b/1, 65a/9

k.+ümizdeki 137b/9

k.+ümni 18b/6, 3b/13, 43b/8, 54b/9, 67b/10, 69a/8, 71a/4, 86a/13, 9a/15

k.+üŋ 54b/6, 54b/9, 87b/6, 9a/1

k.+üŋdin 32a/14

k.+üŋge 128b/13, 134b/10, 18a/2, 29b/12, 6b/5

k.+üŋġa 73b/11

k.+üŋizge 121b/2

köp (< ET (Uyg.) *köp*) çok

k. 102a/5, 122b/13, 133a/15, 144a/6, 144b/12, 146b/8, 151a/1, 155a/8, 156b/1, 157a/10, 161b/6, 165b/8, 1b/3, 20b/8, 38a/8, 49b/4, 52b/8, 63b/12, 67b/5, 70a/8, 70b/3, 86a/9, 91a/14

k.+din 67b/5

k.+dür 168a/5

k.+lerdin 122b/13, 73b/8

köpraḳ (< *köp*+*raḳ*) daha çok, daha fazla krş. **köprek**

k. 163a/10

k.+ı 41b/10

köprek (< *köp*+*rek*) ziyade, çok, daha fazla krş. **köpraḳ**

k.+i 38a/14

köpük (< ET (MK) *köp-ük*) köpük (EDPT, 689a)

k. 39b/14

kör- (< ET *kör-*) görmek

k.-! 138a/4

k.-di 100a/8, 101a/14, 102b/8, 105a/6, 106b/7, 112b/1, 114b/5, 115a/14, 115a/9, 115b/1, 115b/4, 116a/13, 11a/2, 125b/5, 130b/15, 131a/1, 131b/12, 133a/1, 133a/15, 133a/2, 138b/2, 139a/5, 139a/9, 139b/7, 143b/6, 145a/4, 146a/5, 151a/8,

152a/14, 154b/1, 154b/2, 154b/7, 158b/9, 159a/10, 15b/7, 162a/14, 162a/15, 162b/9, 163b/11, 165b/2, 166b/3, 166b/5, 167a/5, 167b/11, 167b/3, 168a/13, 168a/6, 169a/11, 169b/15, 170b/3, 171b/15, 18a/14, 21a/13, 22b/13, 24a/11, 24a/13, 24b/3, 26b/12, 29a/1, 29b/11, 30b/14, 31a/11, 31a/14, 31a/4, 31b/3, 31b/4, 32a/7, 33b/4, 34a/9, 34b/2, 36b/1, 37a/4, 37b/14, 38b/6, 38b/8, 41a/4, 42a/2, 42b/11, 43a/4, 47a/2, 48a/10, 49a/15, 49a/7, 4a/3, 4b/14, 4b/9, 51b/8, 69b/4, 78a/13, 79a/9, 7a/1, 80a/4, 80b/12, 82a/15, 82b/8, 85a/4, 85a/9, 86b/14, 86b/3, 87b/13, 88b/9, 91b/1, 93b/4

k.-diler 101b/2, 136b/6, 147b/3, 14b/11, 171b/10, 33b/6, 38a/8, 49b/6, 52b/12, 71b/15, 76a/11, 79a/11, 8a/3

k.-din 77a/3

k.-dük 14b/4

k.-düm 107a/11, 124a/2, 139b/7, 141a/9, 152b/7, 164a/7, 18b/9, 19a/15, 33a/5, 42a/3, 51a/9, 66b/3, 69b/5, 75b/3, 76b/15, 86b/5

k.-düŋ 137a/10, 159a/5, 42b/4

k.-düŋ mü 86b/14, 8a/12

k.-edür 19a/12

k.-edür-men 121a/13, 132b/5, 148b/9, 159a/11, 160a/11, 160b/1, 33a/6, 54a/13, 67a/7

k.-edür-miz 170b/15

k.-eli 27b/2

k.-er 101a/2, 111a/14, 112b/10, 119a/4, 11a/13, 127a/15, 127b/11, 12a/8, 132b/10, 133b/13, 136a/12, 137b/15, 138a/8, 143a/9, 144a/15, 149a/1, 152a/13, 156b/7, 15b/5, 164b/15, 19b/10, 24b/3, 26b/14, 27a/2, 27a/7, 27b/10, 27b/5, 28a/3, 54a/6, 55b/3, 56a/8, 60a/8, 65b/12, 66a/8, 68b/4, 68b/8, 71a/7, 80b/14, 82a/14, 82b/4, 86b/2, 87a/7, 88a/10, 8a/12, 90b/13, 92a/9, 93a/1, 96b/8, 97b/4

k.-er-men 11a/11, 136b/12, 2a/14, 64b/12, 74a/4, 92a/2

k.-er mü 21b/12

k.-er-sen 110b/3, 129a/9, 142a/9, 33b/3, 54a/4, 73b/13

k.-erler 155b/12, 15a/15, 69b/12, 70a/12, 82b/2, 92b/8

k.-ey 118b/14, 165b/6, 20b/4

k.-geç 167b/6

k.-geli 48a/1

k.-gen 124a/10, 124a/2, 139b/14, 140a/1, 151b/10, 16b/14, 19a/13, 9b/8

k.-gen ė-mes 162a/13, 162b/10, 27b/15, 31a/8, 31b/8

k.-gen ėrdi 160a/10

k.-gen mü-sen 87a/12

k.-gendin 116b/14, 121a/9

k.-geni 148b/10, 23a/11, 27b/10, 64a/14, 92a/9

k.-genim 131b/15, 166a/7

k.-genimini 164a/5

k.-genimiz 124a/9

k.-genimni 81a/11

k.-genini 12a/15

k.-geniniz 124a/12

k.-geniŋ 102a/5

k.-genleriŋ 124a/8

k.-gey 136a/10, 147b/5, 33b/11

k.-gey-men 137b/2, 92b/2

k.-gil 133b/12, 19b/7, 25b/12, 8b/1

k.-güsi 68b/12

k.-güsidür 75a/7

k.-maḳ 56b/15

k.-medi 168b/15, 18b/12, 37a/2, 91b/3

k.-medim 52a/15, 92b/2

k.-mediŋ 63b/9

k.-megen 132a/1, 19a/1, 37a/11, 78a/7

k.-megey 33a/10

k.-mekni 165a/15, 44a/6

k.-mep ėdim 124a/2

k.-mes 166b/6, 33a/10, 49b/2, 7a/2, 7a/3, 98b/10

k.-mes ėrdi 47b/12

k.-mes ėrdiŋ 33a/11

k.-mes-men 75b/10

k.-mes-sen 139b/13, 84b/8, 86a/15

k.-meseŋ 50b/10

k.-mesler 118b/1

k.-mey 102b/7, 162b/13, 5a/1, 63b/8, 64b/14, 97b/14

k.-meydür 136b/6

k.-meydür-men 54b/5, 54b/6

k.-se 102b/14, 10b/8, 111b/11, 135b/7, 13b/7, 45b/7, 51a/3, 52a/5, 68b/5, 82a/5, 85b/7

k.-seler 127a/3, 148b/7, 81b/3

k.-sem 122a/15, 75a/2

k.-seŋ 138b/14, 33b/3

k.-seŋizler 171a/12

k.-sünler 10b/11

k.-üp 102a/5, 103a/1, 105b/7, 110a/6, 111b/1, 112a/14, 114b/12, 116a/4, 117b/12, 123a/15, 124a/5, 125a/5, 125b/3, 127b/3, 128a/10, 128a/2, 129b/15, 12a/1, 12a/12, 131a/2, 131b/13, 133b/10, 133b/3, 133b/6, 138a/12, 138b/3, 13b/2, 142a/2, 142b/15, 144a/8, 148b/12, 14a/4, 152b/5, 152b/6, 154a/5, 158b/11, 161b/4, 166a/5, 167b/13, 167b/9, 18a/15, 19a/1, 1b/13, 24b/12, 35a/10, 39b/10, 39b/15, 3b/10, 48a/8, 48a/9, 49a/5, 4a/3, 4b/8, 50a/7, 52b/13, 60a/9, 64a/11, 64b/1, 65b/13, 66a/10, 66a/9, 68a/11, 70a/4, 70a/7, 77a/12, 79a/3, 87b/4, 88a/11, 93a/15, 93a/9, 94b/9, 95a/14

k.-üp ėrdi 159a/5, 50a/10

k.-üp ėrdim 38b/10, 54b/5

k.-üp-sen 38b/11

k.-üptür-men 146b/13, 167a/9, 33a/6

k.-üptür-sen 19b/5

kör (< Far. *kūr*) kör, gözleri görmeyen

k. 5a/8, 105a/6, 130b/11, 130b/6, 131a/4, 136a/15, 144a/15, 15a/4, 42b/15,

k.+ġa 105a/4, 130b/11

k.+ni 130b/12

k.+niŋ 130b/14

körgüz- (*körgüz-* < ET *körtgür-*) göstermek (EDPT, 740a)

k.-di 130b/4, 153a/5

k.-geni 101a/15

k.-mek 80a/4

k.-meseŋ 6a/8

k.-se 5a/7

k.-seŋ 50b/10

k.-üp 78b/9

k.-üptürler 27a/5

körkemlik (< *körk+e-m?*) güzel, gösterişli (TETTL III, s. 267) krş. YUyg. *körkem*, *körkemlik* (YUyg.TS, 207a); Özb. *körkem* "görünüşü hoş, güzel (ÖTİL I, 420a)

k. 52a/5

körset- (< ET *körse-t-* < *kör-(ü)g+se-*) göstermek

k.! 130a/15

k.-edür 133b/5

k.-ey 136b/2, 145a/13, 27a/1

k.-geni 63a/15

k.-genini 86b/11

k.-gey 15a/5, 44b/12

k.-gil 132b/7, 138a/7, 13a/9, 142b/9, 24a/3, 24a/7, 90b/7

k.-iŋ 145a/13, 145a/15

k.-ip 124a/11, 125a/8, 38a/11, 95b/12

k.-ipdür 26b/15, 27a/2

k.-ipdürler 27a/5

k.-medi 136a/13, 151a/6, 50a/6

k.-megen 84b/3

k.-megil 169b/12

k.-meġıl 86a/1

k.-mesem 115b/13

k.-meseŋ 9a/13

k.-mey-sen 96a/4

k.-se 161b/5

k.-seŋ 149b/3, 66b/3

k.-ti 101a/14, 115b/15, 2b/2, 83a/3, 124a/8, 166b/14

k.-tiler 23a/15, 45a/6, 47b/10

k.-tim 145a/14

k.-tiŋ 167a/8

k.-ür 80b/1

k.-ür ėrdi 92a/6

k.-ür-men 77a/11, 148b/12

k.-ür-sen 170a/7, 2a/9

körün- (< *kör-ün-*) görünmek

k.-di 118b/15, 132b/14, 142b/13, 2a/12

k.-e 168b/8

k.-edür 148b/6, 152a/15, 156a/1

k.-gen 139a/11

k.-geni 171b/7

k.-megey 61b/1

k.-mepdür 157b/9

k.-mes 143a/13

k.-meydür 72a/3

k.-ür 142a/9, 158a/11, 4a/6

körünüş (< *kör-ün-üş*) görünüş, görüşme

k. 145a/5

körüş- (< *kör-üş-*) görüşmek, karşılaşmak

k.-ti 53a/7

k.-üp 105a/13

körüş (< *kör-üş*) görüş, düşünce

k.+i 115b/15, 124b/11, 71b/2

kös (< Far. *kos*) kös, büyük davul

k. 100b/13, 103a/11, 106a/13, 108b/9, 113b/10, 116b/6, 121a/7, 123a/14, 125b/14, 129a/3, 132a/13, 138a/9, 147a/2, 149a/10, 153a/14, 156b/8, 161b/13, 166b/15, 17a/5, 22a/5, 26a/1, 28a/15, 32b/12, 43a/8, 47a/9, 50b/2, 54a/7, 57a/14, 59b/1, 59b/2, 62a/2, 64b/15, 66b/11, 69a/1, 73b/1, 75a/12, 77a/14, 79b/4, 84a/5, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 94a/3

kös-i ĥayāt: hayat davulu

k.-i ĥ. 44b/14

köşk (< Far. *kūşk*) köşk

k.+ini 169b/1

kötavul (< Far. *kotvāl*) muhafız, bekçi, kalābān

k. 113b/13, 116a/13, 116b/4, 63b/5

k.+ġa 113b/12, 115b/11

k.+ı 116b/4, 67b/8

k.+nı 115b/11, 116a/9, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23a/9, 23b/4, 23b/6

k.+nıŋ 22b/13, 23a/13, 23a/7

kötavul-ı sịmịn: gümüş renkli muhafız, bekçi; **mec.** dolunay

k.-ı s. 113b/15

kötavul ḳıl-: bekçi, muhafız yapmak

k. ḳ.-maḳ kerek 63b/5

kötavullıḳ (< Far. *kotvāl* + Tü.+*lıḳ*) muhafızlık, bekçilik

k.+nı 64a/1, 64a/3

köter- (< ET (Uyg.) *kötür-*) kaldırmak, yükseltmek (EDPT, 706a)

k.-di 106a/1, 123a/13, 128b/9, 165b/2, 168a/14, 61b/15, 62a/10, 9a/4

k.-diler 140a/13, 59a/12, 60b/14

k.-dim 134a/6

k.-edür 78b/11

k.-eli 136b/2

k.-gen 73b/9

k.-genleri 57b/1

k.-gey 139a/10, 32b/2

k.-gey-men 57b/10

k.-gil 155a/6

k.-ip 127a/13, 127a/14, 127b/2, 130b/14, 130b/7, 144a/12, 151b/6, 18a/6, 19a/11, 30a/12, 59b/6, 66b/5, 92b/8

k.-ipdürler 120a/14

k.-meklik 1b/10

k.-mes ėrdi 131a/9

k.-mese 92b/12

k.-sek 90a/4

k.-üp 50b/1

k.-ür 10b/1

kötere al- > köteral-: kaldırabilmek

başlarını köteral-: başlarını kaldırabilmek

b. k.-maslar 70a/15

köy- (< ET (Uyg.) *köy-/ köñ-*) yanmak, tutuşmak

k.-er 31b/11, 31b/12, 33a/12

k.-erdin 33a/7

k.-genimdin 26a/7

k.-mese 31b/11

k.-üp 124b/8, 125a/4

köydür- (< *köy-dür-*) yakmak, yandırmak

k.-di 40a/5, 59a/14

k.-gey 31b/13, 67a/1

k.-güçi 43b/4

k.-üp 169a/10

k.-üptür 125a/3

k.-ür-men 42a/11

köz (< ET *köz* < AT **kȫz*) göz

k. 122a/13, 130a/10, 14a/2, 33a/12, 33a/7, 33a/9, 33b/2, 33b/3, 38a/10, 50a/7, 81a/3, 83a/5

k.+din 30b/12

k.+ge 144a/15, 7b/15

k.+i 105a/6, 108a/13, 119a/2, 121a/9, 149a/15, 157a/8, 159a/2, 162b/10, 17b/14, 18b/15, 34a/8, 41a/10, 43b/9, 55b/2, 78b/1, 81a/2, 83a/5, 83b/6, 93a/1, 93a/12, 93b/4

k.+ide 94b/10

k.+idin 159a/1, 161a/8, 36b/9, 37a/4, 38b/14, 81a/3

k.+idür 120b/11

k.+ige 120b/3, 130b/14, 168b/8, 40b/3, 61b/1, 68a/11, 81a/2, 94b/5, 97b/14

k.+ini 120b/10, 120b/3, 123a/4, 143b/6, 33a/9, 75b/3, 75b/4, 9b/7

k.+iniŋ 150b/6

k.+iŋni 58a/1

k.+lerdin 6a/5

k.+leri 68a/11, 70a/11

k.+leridin 140a/11, 147a/8, 33a/8, 50b/6

k.+lerim 52b/3, 52b/6, 52b/9

k.+lerini 14b/12, 22a/9, 39b/14

k.+lerni 65b/4

k.+ni 102a/6, 167b/5, 55b/5, 7a/3, 9b/4

k.+üm 159b/15, 18b/5, 19a/15, 3b/12, 54b/1

k.+ümdin 33a/5, 75b/6

k.+ümge 33a/4, 73a/7

k.+ümni 3b/13, 47b/3, 71a/4, 86a/13

k.+üŋ 102a/5

k.+üŋdin 83a/5

k.+üŋe 35a/5

k.+üŋni 33a/10

köz-i müdevver: yuvarlak göz

k.-i m.+i 77b/1

közgü (< ET (Uyg.) *közŋü*) ayna (EDPT, 761b)

k. 38a/11

közgü-yi zerrįn-i āfitāb: güneşin altın aynası

k.-yi z.-i ā. 38a/10

ḳubḥ (< Ar. *ḳubḥ, ḳabḥ*) çirkinlik

ḳ. 65a/14

ḳuç- (< ET (Uyg.) *ḳuç-* < AT **ḳūç-*) kucaklamak, sarılmak

ḳ.-tı 171a/15

ḳuçaġla- (< ET (MK) *ḳuçaḳla-*) kucaklamak, sarılmak

ḳ.-p 116a/12, 116a/13

ḳuçaġlaş- (< *ḳuç-aġ+laş-*) kucaklaşmak

ḳ.-ıp 88b/14

kūçe (< Far. *kūça*) dar sokak, çarşı, pazar

k.+de 42a/6

k.+ni 42a/8

k.+side 65a/2

k.+sidin 134a/6

ḳuçḳaç serçe krş. **ḳuşḳaç** krş. YUyg. *ḳuçḳaç/ḳuşḳaç* (YUyg.TS, 247b; UTİL, 789b)

ḳ.+ı 92b/9

ḳ.+ını 92b/9

ḳuçmaç bir eyer çeşidi, at eyeri krş. Kırg. *kuşbaş eer* (Kırg.RS, 972b)

ḳ. 154a/2

ḳuçuş- (< *ḳuç-uş-*) kucaklaşmak

ḳ.-up 152b/14

kūdek (< Far. *kūdak*) çocuk

k. 159b/7, 159b/9, 161a/14, 36b/14, 37a/3, 37a/6

k.+din 159b/1, 160a/2

k.+ni 159b/2, 159b/6, 160a/2, 161a/12, 37a/1, 37a/2, 37a/3, 81b/8

ḳudret (< Ar. *ḳudra*^{t}) kuvvet, güç, zenginlik

ḳ.+i 29b/8

ḳ.+imni 63b/13

ḳ.+ini 3b/4

ḳ.+iŋ 100a/15, 4b/1

ḳuduġ (< Mo. *ḳuduġ* < ET (Uyg.) *ḳuduġ*) kuyu krş. **ḳuduḳ** (Ölmez, 2003: 140; Lessing:1960, 980b)

ḳ. 21a/1

ḳ.+ı 154a/3

ḳ.+ıda 32a/2

ḳ.+nı 21a/1

ḳuduḳ (< Mo. *ḳuduġ* < ET (Uyg.) *ḳuduġ*) kuyu krş. **ḳuduġ** (Ölmez, 2003: 140; Lessing:1960, 980b)

ḳ. 120b/14, 164b/15, 31a/3

ḳ.+dın 88a/4

ḳ.+ġa 120b/14, 135a/12, 31a/4, 31b/3

ḳ.+ḳa 120b/6, 164b/10, 165b/1, 88a/4

ḳ.+nı 164b/10, 164b/14, 21a/2, 31b/2, 31b/3, 31b/4

ḳ.+nıŋ 135a/14, 164b/7, 88a/2

ḳufl (< Ar. *ḳufl*) kilit, sürgü

ḳ.+ı 35b/10

ḳ.+ını 35b/8

ḳ.+nı 62a/6

kūh (< Far. *koh, kūh*) dağ

k. 121a/2, 78a/11, 120b/1

kūh-ı Ḳāf: Kaf dağı

k.-ı Ḳ. 119b/11, 145b/13

k.-ı Ḳ+da 7b/6

kūh-ı Hāmūn: Hāmūn dağı

k.-ı H.+nı 120a/13

kūh-peyker (< Far. *koh, kūh* + paykar) dağ yüzlü

k. 121a/2

ḳul (< ET *ḳul*) kul, köle

ḳ. 158b/5, 171b/10, 49b/2, 99b/2

ḳ.+ı 152b/5, 158a/5

ḳ.+ıġa 54b/15

ḳ.+ını 158a/13

ḳ.+larġa 158b/6

ḳ.+ları 53a/5, 5b/12, 99b/1

ḳ.+larnı 82b/3

ḳ.+nı 158b/8, 160b/4, 160b/5

ḳ.+um 158b/6

ḳ.+unı 151b/8

ḳ.+uŋ 46b/9

ḳ.+uŋnı 12a/2, 30b/6

ḳulaġ (< ET (Uyg.) *ḳulġaḳ* ~ (Orh.T.) *ḳulḳaḳ*) kulak, organ adı krş. **ḳulaḳ**

ḳ. 17a/2, 22b/9

ḳ.+ı 57b/6

ḳ.+ıġa 110b/2, 120b/2, 129b/6, 133a/11, 135b/9, 147a/12, 161a/6, 19b/15, 23a/12, 51b/11, 55a/2, 87b/10

ḳ.+ıŋ 160b/11

ḳ.+ıŋge 103a/8, 133a/10

ḳ.+ıŋġa 17a/2

ḳulaḳ (< ET (Uyg.) *ḳulġak* ~ (Orh.T.) *ḳulḳaḳ*) kulak, organ adı krş. **ḳulaġ**

ḳ. 17b/1, 23a/12, 24a/14, 39a/6, 40a/11, 40b/4, 40b/7, 55a/2, 58b/8, 62a/15, 7a/3, 97b/7

ḳ.+ı 34a/8

ḳ.+larıġa 39a/10

ḳulan (< ET (Uyg.) *ḳulan*) yaban eşeği, kısrak, vahşi at ve eşek yavrusu (EDPT, 622b; TMEN III, § 1574, s. 556)

ḳ. 93b/11, 100a/13

ḳulḳul (< Ar. *ḳalḳal*) bir şeyin hareketinden çıkan ses krş. **ḳulḳule**

ḳulḳul-i bį-ḳarār: kararsız kulkule, kararsız ses

ḳ.-i b. 151a/9

ḳulḳule (< Ar. *ḳalḳala*^{t}) bir şeyin hareketinden çıkan ses krş. **ḳulḳul**

ḳ. 133a/9, 6a/1

ḳulḳule-i şarāb: şarap kulkulesi, sesi

ḳ.-i ş. 47a/15

ḳulluġ (< *ḳul+luġ*) kulluk, kölelik krş. **ḳulluḳ**

ḳ.+ıdın 62a/8

ḳulluḳ (< *ḳul+luġ*) kulluk, kölelik krş. **ḳulluġ**

ḳulluḳ ḳıl-: kulluk etmek, kölelik yapmak

ḳ. ḳ.-ıp 14b/13

kulūh (< Far. *kulūh*) toprak, çamur, kil (Steingass, 1044a)

k. 104a/10

ḳūlunc (< Ar. *ḳulanc, ḳūlinc*) bağırsaklarda

peyda olup omuz başlarına ve vücuda gelen bir ağrı

ḳ.+nı 10a/11

ḳum (< ET (Uyg.) *ḳum*) kum

ḳ.+dın 55a/7

ḳumāş (< Ar. *ḳumāş*) ipek, yün, keten vesâireden yapılan dokuma

ḳ.+lardın 78b/11

ḳumrı (< Ar. *ḳumrį*) kumru, bir tür kuş

ḳ. 7b/5

ḳunūt (< Ar. *ḳunūt*) ümit kesme, ümitsizlik

ḳ.+ġa 94a/11

ḳur- (< ET (Uyg.) *ḳur*-) kurmak, tanzim etmek

ḳ.-up 129a/7

ḳurÓa (< Ar. *ḳurÓa*^{t}) ad çekme

ḳ. 99a/9

ḳurÓa sal-: kura çekmek

ḳ. s.-ıp ėkenler 99a/9

Ḳuróān (< Ar. *ḳuróān*) Kur'an

Ḳ.+nı 4a/9

ḳurb (< Ar. *ḳurb*) yakın olma, yakınlık

ḳ.+ı 158a/8

ḳurbān (< Ar. *ḳurbān*) kurban, bir gaye uğruna feda olma

ḳ.+ıdın 129a/7

ḳ.+ıŋ 36b/13

ḳurbān bol-: kurban olmak, kurban olarak kesilmek

ḳ. b.! 11b/8

ḳurbān ḳıl-: kurban etmek

ḳ. ḳ.-ur 11b/15

ḳurbānlıḳ ḳıl-: kurbanlık etmek, kurbanlık olarak kesmek

ḳ. k.-maġlıḳ 12a/3

ḳ. ḳ.-sam 11b/11

ḳ. ḳ.-saŋ 11b/5

ḳursaḳ (< ET *ḳuruġsaḳ*) kursak, kuşların birinci midesi

ḳ.+ı 52b/4

ḳurtul- (< ET *ḳurtġar-* < *ḳurtul*-) kurtulmak

ḳ.-dı 7a/2

ḳuru- (< ET (Uyg.) *ḳurı*-) kurumak

ḳ.-dı 105a/7, 7b/8

ḳuruḳ (< ET (Uyg.) *ḳuruġ*) kuru, susuz, tazeliğini yitirmiş

ḳ. 51a/7, 55b/6, 66a/11, 83b/12, 93b/9, 99a/11

ḳuruḳluḳ (< *ḳuruġ*+*luḳ*) kuruluk, kuru yer

ḳ.+da 52a/13

ḳurut- (< *ḳuru*-*t*-) kurutmak

ḳ.-tılar 81b/4

ḳ.-updur 64b/1

ḳ.-ur-men 98a/8

ḳuş (< ET (Uyg.) *ḳuş*) kuş

ḳ. 93a/2

ḳ.+lar 129b/14

kūşiş (< Far. *koşiş*) çalışma, çabalama

k. 166a/15, 92a/4

kūşiş ḳıl-: uğraşmak, çabalamak

k. ḳ.-saŋ 157a/1

ḳut (< ET *ḳut*) talih, baht, mutluluk

ḳ. 158a/12

ḳ.+ı 136a/10

ḳūt (< Ar. *ḳūt*) yiyecek, besin, gıda

ḳ.+ı 82a/14

ḳutar- (< ET (Uyg.) *ḳurtġar*-) kurtarmak

ḳ.-ıp 110a/1, 110b/12

ḳutḳar- (< ET (Uyg.) *ḳurtġar*-) kurtarmak

ḳ.-dı 137b/10, 75a/9

ḳ.-ġanı 47a/13

ḳ.-ġay-sen 100b/10

ḳ.-ıp 104b/7, 108a/2

ḳutul- (< ET (Uyg.) *ḳurtul*-) kurtulmak

ḳ.-aman 96b/4

ḳ.-dı 100b/9, 113b/4, 121b/7, 121b/8, 124b/5, 12a/5, 64a/5, 79b/1, 77a/8, 78b/13

ḳ.-dılar 149a/4, 64a/1, 70a/8, 97a/9

ḳ.-dum 128b/1

ḳ.-ġanı 103a/14, 132b/1, 138a/11, 73b/4, 77b/3, 98b/4

ḳ.-ġay-men 2b/1, 6b/3

ḳ.-ġay-sen 25b/13

ḳ.-ġumdur 163b/14

ḳ.-maḳ 99b/15

ḳ.-makdur 25b/14

ḳ.-maḳ kerek 91a/12

ḳ.-maḳlik 10a/11

ḳ.-sam 99a/3

ḳ.-up 50a/15, 24a/4

ḳ.-ur 105a/3, 10a/15, 59a/7

ḳ.-ur men 82b/13

ḳ.-ur sen 24a/9

ḳ.-urnı 139a/5

ḳutula al- > ḳutulal-: kurtulabilmek

ḳ.-madım 77a/6, 77a/7

ḳ.-may 136a/5

ḳuvvet (< Ar. *ḳuvva*^{t}) güç, kuvvet

ḳ. 133b/15, 58a/5, 63a/11, 98a/4

ḳ.+dın 145b/7

ḳ.+i 142a/10, 38a/6, 63a/6, 62a/6

ḳ.+idin 62b/13

kūy (< Far. *kūy*) köy

k.+ġa 143b/5

k.+lardın 143b/2

ḳuyruġ (< ET (Uyg.) *ḳudruḳ*) kuyruk

ḳ.+dın 133b/2

ḳ.+ıça 154a/4

ḳ.+ıdın 93b/2

ḳ.+ım 25b/8

ḳ.+ını 134a/12, 167b/15, 7a/14

ḳużāt (< Ar. *ḳuḍāt*) kadılar

ḳ. 157b/14

kūze (< Far. *kūza*) su testisi

k. 127a/7

k.+ge 141a/6

k.+leri 94b/3

k.+leridin 94b/3

k.+ni 94b/4

kūze-yi zerrįn: altından yapılmış, altın su testisi

k.-yi z.+i 94a/5

kücā (< Far. *kucā*) nereye, nasıl

k. 126b/9, 64b/7, 64b/8

küç (< ET *küç* < AT *kūç*) güç

k. 63a/6

k.+i 63a/11, 78b/11

k.+üŋ 166b/5, 46b/14, 154a/13

kükürd (< Far. *gūgird*) beyazımsı açık sarı renkte, tabiatta kristal hâlinde veya şekilsiz olarak (amorf) bulunan element

k. 53b/1

k.+din 62b/5

kül- (< ET (Uyg., MK) *kül-*) gülmek

k.-di 100b/3, 115b/8, 135a/1, 142a/4, 53b/15, 60b/5, 80b/13, 81a/3, 86b/9, 94b/14

k.-diler 83a/6

k.-düm 142a/7, 81b/2, 83b/7

k.-düŋ 135a/1, 60b/5

k.-edür 142a/6, 100b/4

k.-er ėrdi 86a/12

k.-er-men 60b/5

k.-erni 164a/15

k.-gendür 81b/3

k.-geni 79b/5, 81b/8

k.-genidin 83a/6

k.-genini 81a/9, 83a/11, 83a/13, 83a/7

k.-gü 80a/2, 81b/6, 87a/8, 93a/14

k.-güni 135a/8, 142a/6, 87a/8, 61b/8

k.-güniŋ 135a/2, 135a/3, 135a/6

k.-güsidin 142a/4

k.-güsini 81a/4, 83a/9

k.-me 135a/4

k.-mekiŋ 135a/5

k.-üp 136a/12

k.-üptür mü 142a/6

kül (< ET (Uyg.) *kül*) kül, ateş külü

k.+ini 157b/11

külāh (< Far. *kulāh*) külah, başa giyilen şey

k. 69a/4

külāl (< Far. *kulāl*) çömlekçi (Steingass 1040b)

k. 94a/4, 94b/13, 94b/15, 94b/8, 95a/2,

95a/5, 95b/9

k.+lerdin 94b/1

k.+ni 94a/15, 94a/5, 94b/12, 94b/5, 94b/9, 94a/14

külālį (< Far. *kulāl* + Far. *į*) bir çömlekçi

k. 94b/1

külbe (< Far. *kulba*) kulübe

k.+mġa 51a/10, 53a/13

k.+mni 131b/14

külbe-ħāne (< Far. *kulba-ħāna*) kulübe, ev, yuva

k. 96b/14

k.+m 96b/12, 97a/2

k.+mge 96b/10

k.+sidin 23b/11, 96b/13

k.+sige 96b/7, 97a/7, 97b/11

k.+siġa 119a/15, 97a/4

k.+sini 97b/7

külber dervişlerin arkalarına taktıkları tulumdan torba krş. *sanaç* (ŞSE, 260)

k. 143a/6

k.+din 143a/7

k.+ni 143a/15, 143b/5, 144a/12

külfet (< Ar. *kulfa*^{t}) sıkıntı, zorluk

k.+idin 64b/7

k.+ge 23b/15

k.+ler 32b/14

k.+lerni 167b/6

külfetį (< Ar. *kulfa*^{t} + nispet eki *-į*) sıkıntılı, zorlu

k. 165a/7

külfet-mend (< Ar. *kulfa*^{t} + Far. *mand*) sıkıntılı, zorlu iş

k. 23a/3, 53b/6, 75b/15, 86b/1

küll (< Ar. *kull*) hep, bütün, çok

küll-i mühimmāt: lüzumlu şeylerin hepsi, tamamı

k.-i m.+ımnı 81b/12

külüş- (< *kül-üş-*) gülüşmek

k.-üp tur-dılar 18b/1

kümüş (< ET *kümüş*) gümüş

k. 148a/1, 148a/13, 148a/4, 15a/7, 57b/2

k.+din 14a/1

kün (< ET *kün* < AT **k̄ün*) gün

k. 103b/14, 104a/1, 106b/6, 107a/5, 108b/3, 111b/14, 112b/5, 113a/2, 113a/6, 115a/12, 115a/15, 118b/12, 121a/12, 122a/14, 123b/13, 133a/13, 133b/10, 136b/3, 13b/8, 145b/11, 148a/7, 149b/14, 14b/12, 14b/3, 150a/8, 151a/6, 151b/15, 152a/6, 158b/14, 160a/5, 160b/1, 161b/1, 166a/2, 167a/10, 167a/9, 168a/15, 168a/3, 168b/1, 168b/12, 168b/3, 168b/6, 168b/7, 169a/15, 169b/2, 170a/14, 18a/12, 20a/14, 21b/1, 21b/3, 22a/15, 22b/12, 23b/11, 25b/7, 26a/7, 26b/3, 27b/13, 27b/7, 30a/13, 32b/15, 33b/11, 34a/11, 34b/5, 34b/6, 34b/9, 36a/15, 36a/2, 37a/5, 37b/10, 37b/11, 37b/13, 38a/2, 38a/6, 38b/10, 38b/11, 38b/2, 39b/12, 42a/11, 42a/14, 42b/3, 42b/4, 42b/6, 42b/8, 44a/12, 4b/8, 50b/14, 50b/7, 52a/9, 53a/4, 53a/5, 53a/9, 55a/2, 57b/4, 64a/8, 68a/14, 71a/15, 71a/5, 72a/12, 72b/10, 72b/14, 78b/4, 79b/10, 82a/4, 84a/11, 87a/10, 88a/8, 8a/9, 92b/7, 94a/7, 95a/10, 97b/11, 99a/9, 99b/1, 99b/5, 9b/5, 155a/2, 129b/12

k.+de 120a/5, 152b/1, 30a/13, 45b/7, 51b/14, 51b/3, 78b/4, 82b/2

k.+deki 106b/8

k.+dekidin 121a/13

k.+din 101b/12, 102b/15, 112b/15, 116a/8, 120b/4, 13b/5, 14a/12, 14b/9, 15a/1, 23a/13, 4a/15, 4b/11, 4b/14, 51a/13, 53a/6, 64a/15, 68b/3, 74a/10, 7a/4, 82b/1, 82b/3, 82b/6, 90b/11

k.+dür 20a/14, 64a/9, 70b/8

k.+e 23a/13

k.+ge 101b/12, 112b/15, 116a/8, 13b/5, 4b/11, 4b/14, 82b/1

k.+ġaça 33b/14

k.+i 101a/9, 103a/1, 103b/8, 104b/8, 111b/7, 112a/10, 112b/7, 115a/5, 115b/11, 117b/9, 118a/11, 121a/15, 124a/11, 124b/2, 125a/1, 126b/1, 127b/11, 127b/14, 128a/9, 129a/14, 129b/3, 129b/9, 130b/4, 131a/12, 131a/9, 131b/15, 136a/3, 136a/9, 138b/8, 139b/4, 140a/15, 141b/14, 141b/2, 144b/1, 145b/15, 146a/2, 148b/2, 148b/5, 149b/12, 14b/3, 151b/15, 152a/6, 152b/2, 152b/5,

155a/1, 158a/4, 15a/10, 15b/10, 160a/4, 161a/4, 162b/6, 163a/15, 164b/13, 168a/13, 16a/1, 18b/3, 18b/9, 19b/10, 19b/7, 20a/1, 20a/15, 20a/2, 22b/15, 22b/5, 23a/4, 38a/10, 39a/2, 40a/6, 40b/1, 41b/4, 42a/9, 42b/3, 44a/8, 46a/10, 46a/11, 4a/2, 54a/13, 55a/9, 56a/7, 56b/10, 59a/10, 5b/9, 60a/8, 60b/3, 62a/15, 63a/12, 64a/8, 65a/7, 68a/4, 69b/3, 6b/13, 70b/5, 71b/10, 71b/13, 71b/14, 71b/9, 74a/14, 74a/4, 74a/6, 75b/5, 79a/5, 80a/3, 82a/13, 83a/1, 87b/5, 87b/9, 88a/9, 92a/8, 94b/12, 95a/6, 95b/4, 96a/10, 98b/13, 99a/8, 9b/14, 9b/5

k.+ige 152b/7

k.+ler 111b/5, 112a/9, 125a/10, 144a/9, 160a/2, 62b/3, 94b/5

k.+lerdin 167b/3

k.+üni 149b/13

k. mü 22a/15

künbed (< Far. *gunbad*) kümbet, tavan, kubbe

k.+iġa 131a/2

k.+ni 130b/7

künbed-i maġrib: batının kubbesi, kümbeti

k.-i m.+ge 153b/4

künd-ṭabʾ (< Far. *kund* + Ar. *ṭabʾ*) yaratılışı anlayışsız olan

k. 33b/8

kündüz (< ET *küntüz*) gündüz

k. 126a/6, 126a/8, 126a/9, 126b/1, 137a/12, 13b/7, 142a/13, 147b/3, 162b/5, 171b/9, 26b/1, 32b/11, 32b/9, 3b/8, 43a/6, 47a/7, 54a/15, 64a/4

k.+de 61a/2

k.+ge 13a/9

k.+ġaça 47a/5

k.+i 150b/10, 56b/13

k.+ige 54a/14

k.+ni 100b/12, 106a/11, 111a/1, 137a/12, 161b/11, 98b/2, 59b/1, 61b/15, 9a/6

k.+niŋ 132a/11, 28a/13, 43b/15

künile- (< ET (Uyg.) *künile-*) kıskanmak, çekememek

k.-mes 18a/11

k.-p 19a/8

k.-p ėken 27b/12

küngüre (< Far. *kungura*) kubbe, kubbenin en yüksek yeri; felek

k. 119b/2

k.+sidin 43a/15

künlük (< ET (Uyg.) *künlük*) günlük, azık

k. 169b/3

kürsį (< Ar. *kursiyy*) taht

k. 14a/2

kürsį-pāye (< Ar. *kursiyy* + Far. *pāya*) yüksek rütbe

k. 36a/7

küşāyiş (< Far. *kuşāyiş*) açılma, ferahlama

k. 33b/9

küteh (< Far. *kutah*) kısa

k. 78a/11

küteh-hātır (< Far. *kutah* + Ar. *ḥātir*) kısa akıllı, eksik akıllı

k. 58b/9

küyev (< ET (Uyg.) *küḍegü*) damat (EDPT, 703a)

k. 123b/12, 162b/11, 171a/2, 76a/12, 76b/6

k.+ge 19b/9, 66a/6, 75a/13, 76a/9

k.+ġa 75a/14

k.+i 12a/11, 17b/5, 19b/9, 49a/5, 56b/15, 85b/6, 85b/7, 86a/4

k.+iġa 130b/2

k.+im 121b/4, 122b/10, 122b/12, 19a/11, 19a/7, 66a/14, 85b/14

k.+imdin 126a/10

k.+imdür 122a/10

k.+imġa 142a/3

k.+imni 113a/2, 121b/4, 122a/14, 123b/7, 99a/3

k.+ini 122a/12, 18a/12, 56b/7

k.+iŋ 111a/11, 121b/6, 141a/12, 141a/13, 144a/10, 146b/13, 167a/9, 26a/10, 28a/10, 32a/11, 64b/13

k.+iŋdin 138a/6

k.+iŋge 122b/7

k.+iŋini 122b/1

k.+iŋni 113b/9, 122b/5, 66b/1

k.+isi 12a/11

k.+ni 125b/10, 110b/4

k.+niŋ 130b/1, 22a/3

k.+si 121b/15, 98b/13

k.+sidin 124a/14, 75b/15

k.+sini 56b/1

k.+siniŋ 121b/15

küyevlik (*küyev+lik* < *küḏegü*) damatlık, damat olma

k. 157b/2, 30a/8

L

lā-büdd (< Ar. *lā-budd*) lâzım, gerekli, zarûrî

l. 92a/1

lā-Óilāc (< Ar. *lā-Óilāc*) çaresiz, imkansız

l. 162b/12, 171b/15

laçın (< ET *laçın*) bir tür şahin, doğan

l. 5b/14

lāf (< Far. *lāf*) lâf, söz

l. 13a/15

lafž (< Ar. *lafž*) söz, laf

l.+ını 158b/3

laĥn (< Ar. *laĥn*) ezgi, nağme

laĥn-ı rūĥ-efzāy: ruhu ferahlatan nağme

l.-ı r. 57b/14

lāhūt (< Ar. *lāhūt*) Allah'ın bütün sıfat ve isimlerinin zatında mevcut olduğu, fakat sadece zâtî sıfatlarının zuhura geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı alem

l. 58a/11

laĥž (< Ar. *laĥız*) göz ucu ile bakma

l. 158a/6

laĥža (< Ar. *laĥža*^{t}) an, zaman, müddet

l. 110a/6, 152b/4, 31b/8, 40a/9, 92a/7

laĥžen (< Ar. *laĥžan*) göz açıp kapayacak kadar kısa süre

l. 31b/8

laÓl (< Ar. *laÓl*) **1.** kırmızı

l. 140a/11

2. yakut

l. 13a/14, 14a/1, 78b/11, 142b/2

l.+ni 158a/8

laÓl-i Bedaḫşān: Bedehşân yakutu

l.-i b. 10a/5

lāle (< Far. *lāla*) lale, bir çiçek

l.+ni 126b/4

lāle-zār (< Far. *lālazār*) lalelik, lale bahçesi

l. 111a/14

lāle-zār-ı dil-keş: gönül çeken lale bahçesi

l.-ı d. 95a/6, 96a/7

lām elif (< Ar. *lām alif*) Lam elif harfi (Steingass 1113b)

lām elif ḳıl-: kollarını bağlamak

l. ḳ.-ıp 10a/2

lāy (< Ar. *lāy*) tortu, çamur, kül

l.+ġa 71a/9

l.+nı 104a/1, 66b/5, 78a/7

lāyıḳ (< Ar. *lāóiḳ*) lâyık, yakışan, uygun

l. 102b/2, 110b/13, 110b/6, 115a/4, 158a/15, 159a/15, 27b/10, 2b/2, 52b/7,

53a/15, 91a/13, 95a/3

l.+na 1b/8

lāyıḳ-ı bār-gāh: huzura çıkmaya lâyık olan

l.-ı b. 114b/10, 115a/2

lāyıḳ-ı bende: köleye lâyık

l-ı b. 83b/11

lāyıḳ-ı birāderį: kardeşliğe lâyık

l.-ı b. 47b/12

lāyıḳ-ı istimāÓ: dinlemeye lâyık

l.-ı i. 41b/9

lāyıḳį (< Ar. *lāóiḳį*) lâyık olma, uygunluk

l. 170b/14

lāyiĥ (< Ar. *lāóiĥ*) aşikar, meydanda

l. 160b/2

laÓnet (< Ar. *laÓnet*) kötü, uğursuz

l. 134a/15, 89a/11

latįf (< Ar. *latįf*) güzel, hoş, kibar

l. 31b/9, 43a/14

l.+dür 45b/9

l.+ni 104a/13, 105b/3

Laṭīf özel ad

L. 104a/11, 104a/13, 105a/6

Laṭīfī özel ad

L. 162a/10, 3b/4

lāzım (< Ar. *lāzim*) lazım, gerekli

l. 103b/8, 126a/13, 126b/13, 134a/13, 139b/11, 143a/4, 143a/7, 146a/8, 170b/11, 25b/2, 45a/6, 54b/12, 55a/3, 58a/8, 71a/3, 73a/3, 79a/3, 89b/10, 92a/1, 94a/15, 98a/3, 99b/6
l.+dur 132b/11, 147b/12, 166a/13, 25b/3, 36a/2, 45a/10, 54b/4, 71b/12
l.+ı 90b/14
l.+nı 42a/6
lāzım bol-: gerekmek, lazım olmak

l. b.-dı 96a/8

lāzım ḳıl-: icap etmek, gerekmek

l. ḳ.-95a/15

l. ḳ.-ġaylar 57b/1

l. ḳ.-maġay 61b/8

lāzımlıġ (< Ar. *lāzim* + Tü.+*lıġ*) gerekli krş. **lāzımlıḳ**

l.+nı 113a/7, 158b/2

lāzımlıḳ (< Ar. *lāzim* + Tü.+*lıḳ*) gerekli krş. **lāzımlıġ**

l. 129a/10, 21a/8, 34a/6

l.+nı 128a/7, 15a/10, 66a/1

leb (< Far. *lab*) dudak

l.+i 80a/7, 89a/1, 89a/10, 89a/8

l.+imni 89a/3

l.+leri 71a/7

leb-i cūy: ırmak kenarı

l.-i c.+da 71a/8

leb-i deryā: deniz kenarı

l.-i d.+da 142a/13, 66a/7

l.-i d.+ġa 142a/13, 150b/12, 71b/15

leb-ā-leb (< Far. *lab-ā-lab*) ağzına kadar dolu

l. 45a/3, 45b/12

leb-be-leb (< Far. *lab ba-lab*) dudak dudağa

l. 131a/1

lebhā (< Far. *lab* + çoğul eki *hā*) dudaklar

lebhā-yı çü-ḳandį: şeker gibi dudaklar

l.-yı ç. 18b/14

lehv (< Ar. *lahv*) oyun, eğlence

l. 48a/7

leóįm (< Ar. *laóįm*) alçak, aşağılık, cimri (kimse)

l.+ge 44a/4

lemĥa (< Ar. *lamĥa*) bir defa bakma

l.+da 40a/10

lerze (< Far. *larza*) titreme, titreyiş

l. 51a/5, 77a/1

lerze ḳıl-: titremek

l. ḳ.-a başla-dı 21b/13

leşker (< Far. *laşkar*) asker

l. 18a/5, 18a/9, 20a/15, 20a/7, 21a/13, 21a/14, 68a/1, 94b/14

l.+i 17a/11, 19b/12, 5b/14

l.+idin 84a/10

l.+iġa 94b/12

l.+ini 116a/3, 17b/3, 65a/5, 94a/1, 9a/6

l.+ni 20a/14, 20a/4, 20a/5, 20b/1, 20b/15, 20b/3, 20b/5, 20b/6, 20b/8, 21a/13, 21b/1, 21b/5, 21b/9

let (< Far. *lat*) dayak, sopa

l.+e 86a/9

letāfet (< Ar. *latāfa*^{t}) hoşluk, güzellik, nezaket

l. 168b/4, 29a/12, 73b/6

l.+de 129a/15, 85a/10

l.+i 4b/14

l.+ini 57a/12

l.+iniŋ 142b/1

letāyif (< Ar. *latāóif*) güldürecek güzel sözler

l.+imiz 130a/3

leyl (< Ar. *layl*) gece

l.+imdür-sen 35b/6

l.+ini 9b/5

Leylā özel ad

L. 107a/3, 108a/13

Leylį özel ad

L. 4a/1

L.+ni 9b/9

leźįź (< Ar. *laźįź*) lezzetli, tatlı

l. 70a/3

leźźet (< Ar. *laźźat*) lezzet, zevk

l. 126b/6, 136b/7

l.+de 155b/11

l.+i 106a/6, 155b/10, 3b/13, 61b/15, 62b/14

l.+idin 120b/2, 58a/1, 60a/6

l.+ini 82a/15, 163a/3

l.+ni 163a/7

leźźet-i cevāb: cevap almanın lezzeti

l.-i c. 40b/10

leźźet-i cismānį: bedensel zevk

l.-i c. 39b/9

leźźet-i ḥumār-ı dünyā: dünya şarabının lezzeti

l.-i ḥ-ı d.+nı 77a/9

leźźet-i nefs: nefsin lezzeti

l.-i n.+ni 77a/12

leźźet-i nefsānį: nefse ait lezzetler

l.-i n. 163a/4

leźźet-i ṭāÓat: ibadet zevki

l.-i ṭ. 163a/6

libās (< Ar. *libās*) elbise, esvap l.

105a/2, 105a/3, 7b/3, 9a/6

l.+ı 144a/12, 15b/11

l.+ını 102a/12, 12b/13, 17a/7, 77a/5, 7b/9

l.+ıŋge 33a/15

l.+lar 18a/13, 21b/2

l.+larıŋ 133a/5

l.+nı 9a/8

libās-ı saltanat: saltanat elbisesi

l.-ı s.+ıdın 101b/2

libās-ı śabr: sabır elbisesi

l.-ı ś.+nı 151a/11

libās-ı zerrįn: altın, altından elbise

l.-ı z. 13a/1

lįk (< Far. *lek*) fakat, lâkin, ancak

l. 10a/12, 15a/8, 45b/10, 7b/11, 65a/8

liķā (< Ar. *liķāó*) yüz, çehre

l.+nı 124a/2

l.+sını 68b/15

lįkin (< Far. *lekin*) lâkin

l. 13a/14, 146a/9, 74a/13, 90b/6

lisān (< Ar. *lisān*) dil, lisan

lisān-ı ĥāl: insanın hareketlerinden, duruşundan anlaşılan şey, meram

l.-ı ĥ. 5b/9

loḳma (< Ar. *luḳme*) lokma

l.+lar 8a/1

l.+nı 100a/1, 92b/12

luÓb (< Ar. *laÓb*) oyun, eğlence

l. 133b/1

lutf (< Ar. *lutf*) hoşluk, güzellik

l. 170b/12, 25a/4, 28b/5, 44b/4, 44b/8, 71b/7, 72b/13, 99a/14, 44a/13

lüólüó (< Ar. luóluó) inci

l. 53b/3

M

maÓād (< Ar. *maÓād*) gaye, amaç

m.+ıġa 1b/4

maÓāş (< Ar. *maÓāş*) yaşamak ve geçinmek için gerekli olan şey, rızık

m.+nı 128a/2

mā-bi hi (< Ar. *mā-bi hi*) kendisiyle beraber

m. 58b/6

maÓbūdsız (< Ar. *maÓbūd* + Tü.+*sız*) Allahsız, inançsız

m. 15a/3

mācerā (< Ar. *mācarā*) macera

m. 159a/10

m.+sını 42b/2, 63b/7

maÓcūn (< Ar. *maÓcūn*) hamur kıvamında ilaç

m. 75a/2, 82a/14

maÓcūn ḳıl-: macun, ilaç yapmak

m. ḳ.-ıp 74a/12, 74a/15

maÓcūn-ı bį-hūş: aklı başından alan ilaç

m.-ı b. 88b/10

maǾcūnį (< Ar. *maǾcūn* + Far. *į*) bir macun

m.+dür 10a/5

mādāmį ki (< Ar. *mā-damį-ki*) madem, çünkü, değil mi ki

m. 136b/12

māde (< Far. *māda*) dişi

m. 133a/15, 133b/1, 134a/9, 146b/4, 146b/6, 2a/7, 4b/13, 4b/9, 87a/14

m.+si 124b/5, 125a/3, 125b/1, 133b/5, 134b/14, 71a/1, 71a/12, 93b/8, 95a/11, 95a/15, 96a/15, 96b/6, 97b/3, 97b/8, 98a/5

m.+sidin 97b/8

m.+siġa 97b/5, 97b/9, 98a/4

m.+sini 125b/3, 95a/9

maǾden (< Ar. *maǾdin, maǾdan*) maden

maǾden-i Ǿaḳl: akıl madeni, kaynağı

m.-i Ǿa. 149b/1

mā fi'd-dünyā (< Ar. *mā, fį,* harf-i tarif *el* + *dünyā*) dünyada olan şey

m. f.+dın 10a/15

m. f.+yiçün 14b/1

maġfiret (< Ar. *maġfiraᵗ*) günahı bağışlama

m.+din 138a/1

maġmūm (< Ar. *maġmūm*) gamlı, kederli, tasalı

m. 121a/13

maġmūmluḳ (< Ar. *maġmūm* + Tü.+*luḳ*) gamlı, kederli

m. 152a/13

maġrib (< Ar. *maġrib*) garb, batı

m. 108b/12, 111a/4, 121a/11, 135b/15, 138a/13, 17a/7, 22a/8, 33a/2, 43a/15, 54a/10, 75a/15, 91b/13, 98b/5, 28b/3

m.+de 28a/13, 66b/14

m.+ge 113b/14, 149a/14

m.+ini 162a/3, 65a/2

m.+ni 119a/15, 129a/6, 147a/7, 156b/11, 26a/4, 50b/5, 57b/2, 69a/4, 73b/5, 84a/7, 87a/5

m.+niŋ 106b/2, 132b/2, 141a/4, 169b/13, 59b/4, 77b/3, 79b/6, 116b/9, 94a/5

maġrib-gāh (< Ar. *maġrib* + Far. *gāh*) batı tarafı

m.+ıġa 89b/4

Maġrib-zemįn özel ad, batı tarafında bulunan ülkeler

m.+de 142b/6

maġrūr (< Ar. *maġrūr*) gururlu, mağrur

m. 67b/10, 91a/10

maġrūr bol-: gururlanmak, kendini beğenmek

m. b.-a-sen 62b/1

m. b.-dı 101b/13, 128a/9

m. b.-ġanıda 141a/2

m. b.-ġu 63a/11

m. b.-ma 138b/15, 138b/6

m. b.-maġıl 79b/13, 82a/1

m. b.-maḳ 67a/11

m. b.-maḳlıḳ 67a/14

m. b.-saŋ 84a/2

m. b.-up 25b/14, 90a/2

m. b.-updur 102a/10

m. b.-ur-sen 13a/13

maġz (< Far. *maġz*) beyin, dimağ

maġz-ı ser: kafanın içi

m.+ini 163b/1

māh (< Far. *māh*) ay (kamer)

m. 103a/15, 108b/13, 113b/15, 135b/15, 138a/14, 140a/7, 141a/5, 147a/1, 26a/4, 6a/4, 28b/3, 50b/6, 6a/4, 73b/5, 75b/1, 91b/13, 96a/1, 9a/7, 81b/9, 28a/13, 69a/5, 59b/5

m.+ıġa 82a/2

māh-ı gülistān: gül bahçesinin ayı

m.-ı g. 17a/8

māh-ı maşrıḳ: doğunun ayı

m.-ı m. 101a/1, 106b/3, 121a/11, 123b/2, 147a/7, 149a/14, 153b/4, 47a/14, 54a/11, 89b/4, 94a/6, 95b/15

m.-ı m.+dın 111a/4

m.-ı m.+ınıı 87a/6

m.-ı m.+nı 119b/1, 77b/4, 84a/8

m.-ı m.+nıŋ 126a/4, 132b/3, 79b/7

māh-ı pāre: ay parçası

m.-ı p.+ni 114b/2

māh-ı Ramażān: ramazan ayı

m.-ı R.+da 132b/11

māh-ı ŧalƠat: yüzü ay gibi parlak

m.-ı ŧ. 164b/15

maĥall (< Ar. *maĥall*) yer, konum

m. 159a/3, 159b/8, 22a/2, 81b/6

m.+de 126b/2

m.+i 126b/1

m.+ide 78b/7

maĥall-i dād-hᵛāh: adalet isteme yeri

m.-i d.+ge 37a/13

maĥalle (< Ar. *maĥallaᵗ*) mahalle

m. 39b/10, 39b/11

m.+de 13b/15, 152b/11

m.+sidin 105b/3, 9b/9

maĥbūb (< Ar. *maĥbūb*) sevgili, sevilen kişi

m. 117a/3, 123a/11, 135b/10, 138b/1, 43b/8, 61a/13, 73a/13, 89b/14, 94a/1

m.+da 149b/3

m.+dın 153a/11

m.+dındur 136a/6

m.+dur-sen 26a/9

m.+ge 98a/14

m.+ġa 108b/7, 110b/8, 91b/8, 95b/12, 96a/5

m.+ı 87b/8

m.+ıġa 111a/9, 141a/14, 79b/1, 81b/6

m.+ım 121b/5, 75b/5

m.+ımdın 80a/15

m.+ımnı 80b/2

m.+ını 153a/5, 56b/15, 64b/12

m.+ıŋ 101a/5, 141a/12, 153a/10, 73b/14, 77a/11

m.+ıŋda 149b/4

m.+ıŋge 109a/3, 146b/14

m.+ıŋnı 116b/3, 17a/2, 9a/3, 9b/2

m.+nı 110b/12, 113b/8, 121a/4, 121b/5, 123a/11, 125b/12, 13a/9, 149a/8, 158b/14, 159a/7, 54a/15, 54a/4, 61a/15, 61b/14, 66b/15, 69a/11, 79b/13, 86b/15, 89a/13, 93b/15, 94a/13, 9a/1

m.+nıŋ 103a/7, 132a/11, 152b/3, 59a/15, 61b/1, 61b/5, 84b/7, 8a/5, 9b/2, 9b/4

m.+uŋ 141a/13

m.+uŋnı 6b/8

maĥbūb-ı yegāne: yegane, biricik sevgili

m.-ı y. 66b/15

maĥbūbe (< Ar. *maĥbūb*) kadın sevgili

m.+m 2a/3

maĥbūs (< Ar. *maĥbūs*) mahpus, bir yere hapsedilmiş

m. 44a/11

m.+dur-men 25b/10

maĥcūb (< Ar. *maĥcūb*) utanmış, utangaç

maĥcūb bol-: utanmak, mahcub olmak

m. b.-up 107a/14

maĥcūbraķ (< Ar. *maĥcūb* + Tü.+*raķ*) daha, fazla utangaç

m. 118b/3

maĥdūm (< Ar. *maĥdūm*) hizmet edilen, efendi

m.+ını 45b/6

mahfį (< Ar. *maĥfį*) gizli, saklı

m. 122a/4, 16a/3, 65a/10

māhį (< Far. *māhį*) balık

m. 83b/12

māhir (< Ar. *māhir*) maharetli, hünerli, elinden her iş gelen

m. 109a/10, 25b/4

māhiyān (< Far. *māhiyān*) balıklar

māhiyān-ı deryā: denizin balıkları

m.-ı d. 151a/15

māhiyyet (< Ar. *māhiyyaᵗ*) bir şeyin aslı, iç yüzü

m. 171a/6

maĥkeme (< Ar. *maĥkamaᵗ*) mahkeme

m.+din 16b/4

māh-liķā (< Far. *māh-liķā*) ay yüzlü, güzel

m. 19a/5

maĥlūķ (< Ar. *maĥlūķ*) yaratılmış olan, canlı

m. 41b/4, 45b/5, 74a/3

m.+dın 117a/15, 53a/14

m.+ķa 89b/8

m.+nı 83b/11, 83b/13

maḥlūḳāt (< Ar. *maḥlūḳāt*) yaratılmışlar, canlılar

m. 126b/11

m.+ıŋġa 139a/7

Maĥmūde özel ad

M. 106b/13, 107b/15

M.+ġa 107b/15

Maĥmūde-Bānū özel ad

M. 107a/2, 107a/4, 107b/11, 107b/14, 108a/3, 108a/5, 108a/7, 108a/9, 108b/2

M.+nı 107b/6, 107b/9

maḥmūr (< Ar. *maḥmūr*) süzgün, dalgın bakışlı

m. 112a/6

māh-peyker (< Far. *māh-paykar*) yüzü ay gibi parlak, güzel, nurlu

m. 165b/2, 3b/14

maĥrem (< Ar. *maĥram*) **1.** yasak edilen, haram, gizli

m. 33a/11

maĥrem ḳıl-: yasaklamak, gizlemek

m. ḳ.-sa 113a/11

2. bir kimsenin sırlarını bilecek derecede yakını ve samimi dostu olan kimse, sırdaş

m. 116a/4, 66b/15, 75a/3, 85a/15

m.+i 117a/14

m.+ler 20a/5, 84a/13

m.+lerdin 165b/1, 43b/5

m.+lerni 165a/15

maĥrem-i esrār: kendisine sır söylenen kimse, sırdaş

m.-i e. 3b/4

maĥrem-i rāz: kendisine sır verilmiş kimse

m.-i r. 114a/1, 126a/5, 50b/7

maĥrem-i śafā: temiz kalpli mahrem, sırdaş

m.-i ś. 65a/4

maĥrem-i zamāne: devrin en samimi dostu

m.-i z. 66b/15

maĥrem-ḫāne (< Ar. *maĥram* + Far. *ḫāna*) mahrem ev, kişinin hususi evi

m. 123a/9

m.+sige 56a/1

māh-ruḫsār (< Far. *māh-ruḫsār*) ay yüzlü, ay yanaklı, ay gibi parlak

m.+dın 6a/4

maĥrūm (< Ar. *maĥrūm*) bahtsız, nasipsiz

m. 117b/12, 117b/14, 11a/12, 126a/10, 129a/5, 129b/2, 169b/13, 99a/12

m.+da 168b/12

m.+dur 89b/8

maĥrūm bol-: mahrum olmak, yoksun kalmak

m. b.-dı 164b/11

m. b.-up 136b/9

maĥrūm ḳıl-: mahrum bırakmak, yoksun bırakmak

m. ḳ.-dılar 164b/12

m. ḳ.-ıpdur 130a/7

m. ḳ.-ıpdur-men 75b/8

Maĥrūse özel ad

M. 113b/12, 113b/13, 116a/12, 114a/12

M.+ge 116a/2

M.+ni 114b/12, 115a/1, 115b/12, 115b/15, 116a/1, 116a/13, 116b/4

M.+niŋ 113b/11, 114a/14

maĥv (< Ar. *maĥv*) yok etme, ortadan kaldırma

maĥv ḳıl-: yok etmek, ortadan kaldırmak

m. ḳ.-ıp 82a/11

maĥż (< Ar. *maĥż*) halis, katıksız, tam

m. 149b/11

maĥż-ı kemāl: tam mükemmellik, olgunluk

m.-ı k. 95a/2

maĥż-ı nān-ı ḫorluḳ: tam anlamıyla dilencilik

m.-ı n. 136a/11

maǾişet (< Ar. *maǾişa*^{t}) yaşama, yaşayış

maǾişet ḳıl-: geçinmek, geçindirmek

m. ḳ.-ur-men 52b/9

maḳāl (< Ar. *maḳāl*) söz, laf

m. 1b/13

maḳām (< Ar. *maḳām*) **1.** bir şeyin bulunduğu durum

m.+ıda 34a/12, 39b/8, 40b/10

maḳām-ı düşmenlik: düşmanlık makamı

m.-ı d.+de 45b/1

2. müzik makamı

m.+65b/10

3. yer

m. 96a/8

maḳbūl (< Ar. *maḳbūl*) kabul edilmiş, uygun bulunmuş

m. 25a/13

maǾḳıl (< Ar. *maǾḳil*) onarma

m. 3a/2

maḳrūn (< Ar. *maḳrūn*) ulaşmış, kavuşmuş

m. 164b/9

maḳśad (< Ar. *maḳśad*) istenilen şey, hedef, gaye

m.+ı 25b/14

maḳśūd (< Ar. *maḳśūd*) istek, kasıd

m. 29a/10, 40b/7, 70b/14, 70b/15, 93b/14

m.+dur 2b/13

m.+ġa 108b/6, 146b/10, 85a/1

m.+ı 149b/6, 1b/7

m.+ıda 37b/3

m.+ıġa 144a/6, 145b/4, 146b/12, 28b/2, 87b/6, 8b/14, 9b/3

m.+ım 85b/2

m.+ımdın 94a/12

m.+ımız 121a/3

m.+ıŋ 111b/7, 136a/6, 142b/2, 30a/14, 70b/10

m.+ıŋġa 28b/9, 32b/9, 8a/10

m.+nı 125b/9, 84b/15

m.+nıŋ 24b/6

m.+um 162a/8, 34b/11, 56b/12, 67a/9, 70b/11

m.+umġa 91a/6

m.+umnı 106b/5, 111b/8, 29b/15

m.+umnıŋ 9a/14

m.+uŋġa 43b/10, 43b/12

maḳśūdlıġ (< Ar. *maḳśūd* + Tü.+*lıġ*) istekli bir şekilde, kasıtlı

m.+ġa 8b/13

maḳśūre (< Ar. *maḳśūra*[t]) camilerde etrafı parmaklıklı yüksek yer

m. 24b/15

maǾḳūl (< Ar. *maǾḳūl*) akıllıca, akla uygun, mantıklı

m. 110a/3, 115a/4, 15a/4, 164b/5, 16a/10, 16a/14, 30a/3, 55b/14, 63b/6, 64b/4, 72a/5, 79b/11

māl (< Ar. *māl*) varlık, servet

m. 109a/5, 114a/12, 121b/8, 130b/8, 135b/5, 139b/8, 144b/9, 147b/4, 149b/12, 150b/8, 163a/14, 168a/4, 21a/10, 24b/7, 37b/12, 37b/6, 47a/6, 49a/10, 49a/12, 6b/11, 78a/3, 78a/6, 82a/3, 87b/14, 88a/2, 88a/3, 88a/6, 88b/1

m.+da 24b/7

m.+ġa 21a/14

m.+ı 49a/10, 88a/3

m.+ıdın 158b/4

m.+ıdur 150b/14

m.+ıġa 144a/15

m.+ım 48a/14

m.+ımdın 48b/3, 48b/4

m.+ımnı 74b/10

m.+ını 127a/1, 149b/9, 20b/5, 27b/6, 27b/8

m.+ıŋ 115a/11, 48a/13

m.+lar 20b/5

m.+larımnı 152b/1

m.+larını 127b/2

m.+larıŋnı 31a/2

m.+larnı 127b/3, 144b/2, 49b/11, 68a/12

m.+nı 127a/14, 137b/11, 144b/1, 15a/11, 20b/3, 21a/15, 30a/6, 31a/1, 49b/10, 66a/5, 66a/6, 93a/5

māl-ı bisyār: çok, fazla mal, servet

m.-ı b. 157b/10, 20b/2, 67b/2, 79a/3

māl-gāh (< Ar. *māl* + Far. *gāh*) hazine

m. 149b/8

mālį (< Ar. *māl* + nispet eki *į*) mal ve parayla ilgili, mala ait

m. 150b/14

maǾlūm (< Ar. *maǾlūm*) bilinen, belli, açık

m. 104b/2, 139a/7, 154b/3, 159b/7, 160b/12, 164a/15, 172a/6, 25b/3, 26a/10, 2b/14, 37a/8, 54b/13, 55b/6, 85a/3, 96b/9

m.+dur 105b/12, 45b/8

maǾlūm bol-: bilinmek, anlaşılmak, belli olmak

m. b.-adur 56a/3, 87a/8

m. b.-dı 109b/1, 109b/6, 116a/9, 123a/6, 152a/2, 16a/7, 16b/2, 171a/14, 43b/14, 45a/12, 7b/1, 88b/3, 91b/15, 94a/4, 95a/3, 97a/4

m. b.-ġandur 154b/9

m. b.-ġay 154b/7, 161b/1, 30b/8, 38a/13, 39a/14

m. b.-madı 40b/5, 55b/10

m. b.-sa 68b/3

m. b.-sun 26b/12, 3a/7, 41b/7, 63b/11

m. b.-updur 159a/10

m. b.-updur mu 54b/7

m. b.-ur 61a/10, 71b/10

maǾlūm ḳıl-: anlatmak, bildirmek, açıklamak

m. ḳ.-dı 104a/8, 107b/15, 134b/4, 145b/9, 150a/1, 94a/14, 94b/14

m. ḳ.-ġanı 122b/2, 73b/3

m. ḳ.-ıp 52a/3

m. ḳ.-ıp ėrdi 110a/8

m. ḳ.-madı 55b/9

m. ḳ.-madılar 82b/3

m. ḳ.-ur-sen 110b/9

maǾnā (< Ar. *maǾnā*) mana, anlam

m. 135b/13, 58b/5, 67a/10

m.+da 18b/3

m.+ġa 56b/1

m.+sıġa 69b/5

maŋa (< ET *maŋa* ~ *baŋa* < *ben*+*ġa*) bana

m. 105b/12, 107a/8, 108a/10, 108a/4, 109b/1, 109b/8, 110a/13, 110b/6, 110b/7, 112a/2, 113b/5, 114b/10, 114b/5, 117a/15, 118b/14, 119b/3, 122a/13, 131b/5, 132b/10, 133b/5, 133b/7, 134a/15, 135a/1, 135a/15, 135a/2, 13a/8, 141a/10, 142a/2, 142b/9, 145a/13, 145b/11, 147b/13, 148a/5, 150b/13, 152a/2, 152a/9, 152b/10, 154a/5, 154b/14, 154b/3, 154b/6, 154b/9, 155b/3, 159a/3, 15b/7, 161a/3, 162b/14, 163b/9, 164a/2, 165b/9, 168a/5, 168b/14, 168b/6, 168b/9, 169a/7, 16b/7, 171a/9, 17a/14, 17a/15, 19a/2, 19a/6, 20a/8, 20b/9, 21a/8, 24a/3, 24a/7, 24b/9, 25a/7, 25a/8, 25b/1, 26b/15, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27b/8, 2a/7, 2a/8, 30a/12, 31a/14, 31b/7, 33a/6, 33b/15, 35b/11, 35b/7, 36a/2, 36b/13, 37b/10, 38a/4, 38b/9, 40b/7, 41b/1, 45b/12, 46a/13, 46b/4, 47b/2, 48a/14, 48a/3, 48b/3, 49a/11, 49a/4, 49b/15, 53a/11, 53a/9, 53b/5, 55b/13, 56b/4, 57b/12, 65b/14, 66b/2, 66b/3, 69b/8, 6a/7, 70b/9, 71b/3, 72a/9, 73a/3, 73a/5, 76b/15, 77a/4, 77a/5, 77b/6, 80a/13, 80a/14, 81a/3, 81a/5, 83a/5, 85b/6, 86a/8, 8a/13, 90b/3, 90b/7, 91a/3, 91a/5, 92a/2, 93a/6, 96a/14, 99a/10, 99b/2, 9b/2

mancınıḳ (< Ar. *mancanīḳ* < Far. *mancanīḳ*) mancınık

m.+dın 67b/7

māndelig (< Far. *mānda* + Tü.+*lig*) geride kalmışlık

m.+imde 9a/13

mānend (< Far. *mānand*) benzer, eş

m. 125a/1, 141b/6

maǾnį (< Ar. *maǾnį*) anlam

m. 34a/8, 34a/9, 3b/3

m.+de 143b/4, 14a/6

m.+ni 118b/6, 137b/3

m.+si 15a/11, 34a/7

māniǾ (< Ar. *māniǾ*) engel, özür

m. 100b/11, 100b/13, 103a/11, 103b/14, 106a/13, 108b/10, 113b/11, 116b/6, 119a/9, 121a/7, 123a/14, 125b/15, 129a/3, 132a/13, 138a/10, 147a/3, 149a/11, 14a/12, 153a/15, 17a/6, 18b/8, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 54a/7, 57a/14, 62a/2, 65a/1, 66b/11, 69a/2, 73b/2, 75a/13, 79b/4, 83b/14, 84a/5, 87a/3, 89b/1, 91b/11, 94a/3

māniǾ bol-: engel olmak

m. b.-adur 50b/9

m. b.-adur-sen 11b/4

m. b.-dı 100b/12, 103a/10, 106a/12, 111a/2, 116b/5, 119a/12, 125b/14, 129a/2, 132a/12, 138a/9, 161b/14, 167a/1, 28a/14, 32b/13, 43a/9, 47a/10, 50b/3, 59b/2, 77a/13, 79b/3, 81b/8, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 98b/2, 9a/5

m. b.-ġay 129b/8

m. b.-madı 148b/11

m. b.-masaŋ 127b/9

m. b.-up 112a/2, 135b/13, 77a/14

mānió ḳıl-: men etmek

m. ḳ.-adurġan 138b/4

m. ḳ.-dı 50b/8

m. ḳ.-dılar 148b/12

m. ḳ.-ġan 116a/7

m. ḳ.-ıp 107a/13

m. ḳ.-ıpdur 76b/11

m. ḳ.-masunlar 123a/9

mānió-i ġayret: kıskançlık engeli

m.-i ġ. 18b/8

maŋlay (< Mo. *manglay*) alın, baş, başın üst kısmı krş. (Lessing 1960: 527a)

m.+ıġa 80a/7

manžar (< Ar. *manžar*) nazar edilen, bakılan yer

m.+ıda 28a/15

manžar-ı köz: göz bebeği

m.-ı k.+ümni 67b/10

manžūr (< Ar. *manžūr*) gözde olan, beğenilen
m. 169b/3, 47b/10
manžūr ḳıl-: beğenmek, gözde olmak

m. ḳ.-ġaylar 29a/14

manžūr-ı Óaśr: yaşadığı zamanda herkesin baktığı kişi, zamanın gözdesi

m.-ı Óa. 3a/9

manžūr-ı nažar-ı aḥyār: hayırlı kişilerin nazarının gözdesi

m.-ı n.-ı a. 33a/4

manžūr-ı nažar-ı pādişāh: padişahın nazarının gözdesi

m.-ı n.-ı p. 11a/5

mār (< Far. *mār*) yılan

m. 139a/7, 170a/14

m.+nı 170a/13

maÓraž (< Ar. *maÓraď*) bir şeyin göründüğü, çıktığı yer

maÓraž-ı helāket: helak etme yeri

m.-ı h.+din 75a/6

maÓrifet (< Ar. *maÓrifa*^{t}) ustalık, bilme

m.+ini 158a/5

maÓrifet-i ḳuvvet-i ġāźiye: gıda alma kuvveti hakkındaki bilgi

m.-i ġ. 24b/15

maÓrūf (< Ar. *maÓrūf*) bilinen, şeriatin uygun gördüğü

m. 162b/5, 40b/1

maśāf (< Ar. *maśāff*) savaş, savaş alanı

m. 71b/10

mashara (< Ar. *masẖara*^{t}) maskara, soytarı

m. 100b/3, 142a/6, 63a/1, 63a/5, 99b/14

m.+lar 63a/1

maÓśiyyet (< Ar. *maÓśiya*^{t}) günah

m.+i 166a/7

m.+ni 166a/5

maÓśiyyet-i bį-pāklik: çirkin işlerle ilgili günah

m.-i b. 35b/13

maślaĥat (< Ar. *maślaĥa*^{t}) ehemmiyetli, güvenilir iş

m. 102a/12, 107a/11, 117b/1, 120a/12, 136b/11, 149b/3, 150a/9, 158b/6, 19b/5, 24a/15, 26b/6, 2a/9, 35a/14, 45a/6, 50b/10, 50b/11, 51a/9, 86b/10, 90a/13, 96a/4, 99b/11

m.+da 146a/15

m.+dın 142b/3, 23b/5, 38b/7, 98a/3

m.+ge 38a/6

m.+ı 125a/6, 128b/10, 39b/4, 50b/4, 69b/3, 81b/13, 84b/15

m.+ıda 137a/1

m.+ımca 68b/13

m.+ımnı 91b/15

m.+ını 12b/9

m.+ıŋ 101a/4

m.+ıŋnı 92a/1

m.+ları 129a/5

m.+larını 166a/1

m.+nı 114b/15, 14a/6, 15b/10

maślaĥat ḳıl-: önemli, güvenilir iş yapmak

m. ḳ.-alı 58b/1

m. ḳ.-dı 53b/8

m. ḳ.-dılar 102a/13, 116a/10, 15a/2

m. ḳ.-dım 53b/14

m. ḳ.-ıŋlar 63b/2

m.+nı ḳ.-ġıl 12b/9

maślaĥat-ı Óışḳ: aşkın gereği, faydası

m.-ı Óı. 54a/13

maślaĥatį (< Ar. *maślaĥa*^{t} + Far. *į*) bir ehemmiyetli, güvenilir iş

m. 6a/8

maÓśūmlıġ (< Ar. *maÓśūm* + Tü.+*lıġ*) masumluk, suçsuzluk

m.+ıġa 21b/9

maşrıḳ (< Ar. *maşriḳ*) doğu

m. 103a/15, 108b/13, 113b/15, 116b/9, 129a/7, 162a/4, 22a/8, 28b/4, 33a/2, 39a/3, 43a/15, 59b/5, 62a/3, 65a/3, 69a/5, 6a/3, 6a/4, 73b/5, 75b/1, 78b/9, 81b/10, 89a/14, 98b/6, 9a/7

m.+dın 135b/15, 140a/8, 141a/5, 147a/1, 50b/6, 57b/3, 66b/14

m.+ıġa 157a/14

m.+nı 26a/5, 87a/6

maÓşūḳ (< Ar. *maÓşūḳ*) sevgili, sevilmiş

m. 50a/2, 54b/4, 61a/12, 85a/13

m.+dın 138a/5

m.+ġa 159a/15

m.+ı 112b/1, 153a/7, 41a/9

m.+ıġa 122a/11, 151a/5, 66b/10

m.+ımnıŋ 26a/8

m.+ını 41a/6

m.+ıŋ 12b/9

m.+ıŋı 13a/11

m.+ıŋnı 13a/11, 146b/15

m.+ḳa 146b/10

m.+nı 111a/12, 136a/5, 153a/1, 54b/3, 54b/4, 88b/7

m.+nıŋ 32b/1

maÓşūḳ-ı encüm: yıldızların sevdiği

m.-ı e. 50b/5

maÓşūḳlıḳ (< Ar. *maÓşūḳ* + Tü.+*lıḳ*) sevgililik, aşıklık

m. 4a/1

māt (< Far. *māt*) satranç oyununda yenilme

m. 138b/4

mātem (< Ar. *mātam, maátam*) yas, keder

m.+ġa 128b/6

matlūb (< Ar. *matlūb*) istenilen, talep edilen

m. 153a/9, 169a/7, 77b/15, 85a/1, 87b/7

m.+ġa 106b/1, 111a/9, 67a/9

m.+ı 1b/7

m.+ıġa 144a/5, 146b/9, 8a/6, 9b/3

m.+ımnı 17a/14, 85b/3

m.+ını 141a/3

m.+ıŋ 13a/15, 9a/1, 9b/10

m.+ıŋdın 28a/11

m.+ıŋnı 159a/12, 22a/2

m.+nı 158b/13, 57a/12, 95b/13, 98b/1

m.+nıŋnı 30a/2

māye (< Far. *māya*) maya, öz, asıl, kaynak

m.+si 128a/15

māye-yi ĥayāt: hayatın özü, kaynağı

m.-yi ĥ. 161a/9

māye-yi niyāz: yalvarma ve duanın özü, aslı

m.-yi n. 126a/5, 50b/7

māye-yi đalālet: sapkınlığın kaynağı

m.-yi đ.+dın 65a/14

māye-yi ĥamiyyet: gayretin kaynağı

m.-yi ĥ. 9b/1

maymūn (< Far. *maymūn*) maymun

m. 22b/10, 22b/12, 23a/6, 23a/7, 23a/9, 23b/7, 60a/8, 96a/11, 96a/15, 96a/9, 97a/11, 97a/15, 97b/15, 98a/10

m.+ġa 96a/9

m.+lar 22b/11, 23a/1

m.+large 23a/4

m.+nı 23a/8, 23b/4, 23b/6, 60a/12, 98a/12, 23b/2

m.+nıŋ 23a/8

mažbūṯ (< Ar. *maḏbūṯ*) ele geçirilmiş, zaptedilmiş

m. 57b/11, 164b/4, 164b/6, 41b/14

maǾźeret (< Ar. *maǾźiraṯ*) özür, bahane

maǾźeret ḳıl-: bahane etmek

m. ḳ.-dı 41a/6

Mažharu'l-ǾAcāyib özel ad

M. 3a/12, 172a/7

mažlūm (< Ar. *mažlūm*) zulüm görmüş

m. 100a/1, 100a/10, 100a/15, 107b/12, 111b/11, 112a/1, 112a/12, 112b/8, 113a/9, 115a/10, 11a/15, 123b/10, 124a/8, 12a/11, 130a/8, 131b/2, 131b/4, 131b/5, 131b/8, 131b/9, 134a/12, 134a/5, 160a/9, 163b/13, 166a/6, 17b/7, 19b/1, 25b/4, 5b/4, 5b/5, 61b/8, 67a/7, 67a/8, 68b/1, 69a/7, 6b/5, 99a/1, 99b/15

m.+çe 105a/2

m.+dın 130a/12, 75a/3, 89a/11

m.+ge 134a/15

m.+lar 18a/4, 83b/2, 95a/12

m.+lardın 114a/3, 40a/9

m.+larġa 136b/5

m.+larnı 125b/4, 67a/14, 68a/15, 87b/11, 88b/4

m.+larnıŋ 166a/2

m.+nı 112a/5, 131b/2, 18a/3, 35b/14, 36a/2, 51b/7, 88b/13, 89a/7

mažlūm-ı bį-çāre: çaresiz, zavallı mazlum

m.-ı b. 35b/11

mažlūm-ı nā-tüvān: zayıf, kuvvetsiz mazlum

m.-ı n.+dur-men 108a/1

mažlūm-ı raǾnāy: güzel yüzlü mazlum

m.-ı r. 11a/13

mažlūme (< Ar. *mažlūma*) zulme uğrayan, zulüm gören kadın; kadın

m. 104b/15, 17b/12, 17b/8, 20a/12, 20b/13, 21a/3, 21a/7, 21b/10, 27b/5, 68b/9, 99a/7

m.+de 27b/1

m.+din 99b/13

m.+dür 21b/10

m.+ni 100a/4, 74b/5

mažmūn (< Ar. *maḏmūn*) içerik, anlam

m. 160b/12

m.+da 27a/14

m.+ı 29a/8

maǾźūr (< Ar. *maǾźūr*) özürlü, özrü olan

m. 77b/10

mebādā (< Far. *mabādā*) sakın, olmaya

m. 128b/14, 13a/15, 150b/15, 165a/6, 170b/5, 17b/13, 22a/3, 47b/6, 52a/1, 53a/10, 61a/14, 61b/1, 61b/4, 65a/10, 66b/8, 76a/5, 7a/6, 96b/1, 96b/9, 99b/10

meblaġ (< Ar. *mablaġ*) para, tutar

m. 88a/15

mecālis (< Ar. *macālis*) meclisler, toplantılar

m. 37b/8

meclis (< Ar. *maclis*) meclis, bir mesele için biraraya gelmiş insan topluluğu

m. 124b/3, 3a/15, 50a/15, 87a/4, 49b/14, 50a/4, 121a/9

m.+daḳı 137a/7

m.+de 141b/11, 162b/7, 81a/12, 81a/9

m.+deki 141b/5

m.+din 155a/14, 48a/15, 80b/14

m.+ge 10b/4, 150a/3, 37b/14, 59a/15, 83a/11

m.+ide 136b/14, 63a/13

m.+idin 47a/14

m.+ige 12b/9, 42b/7, 43a/1, 68b/15

m.+iġa 80b/6

m.+inde 3a/8

m.+leride 59a/10

m.+ni 61b/4

meclis-i Ǿālį: yüksek, büyük meclis

m. Ǿā. 48a/1, 80b/1

meclis-i Ǿıyş: yeme, içme, zevk meclisi

m.-i Ǿı. 65a/7

meclis-i şehin-şāh: şahlar meclisi

m. ş.+ġa 34b/1

mecmaǾ (< Ar. *macmaǾ*) toplanmış, biraraya gelmiş

m.+da 16a/15

Mecnūn özel ad

M. 87b/7

M. 107a/3, 108a/13, 4a/1, 9b/8

M.+ıŋdur 35b/6

M.+nıŋ 9b/6

mecnūn (< Ar. *macnūn*) çıldırmış, deli, divane

mecnūn ḳıl-: mecnun etmek, divane etmek

m. ḳ.-ıp 56a/12

mecnūn-ı kerem-i şāhį: padişahın iyiliğinin tutkunu, delisi

m.-ı k.-i ş. 44b/10

mecnūn-vār (< Ar. *macnūn* + Far. *vār*) mecnun gibi, divane gibi

m. 66b/6

mecrūĥ (< Ar. *macrūĥ*) yaralanmış, yaralı

m. 86b/15

medfūn (< Ar. *madfūn*) defnolunmuş, gömülmüş

m. 154b/13

medhūş (< Ar. *madhūş*) dehşete uğramış, şaşırmış

m. 39b/11, 59b/9, 65b/10

medįd (< Ar. *madįd*) uzun zaman, pek çok zaman

m. 124b/15

Medįnetü'l-ḲaǾriye özel ad

M. 142b/7

M.+de 143b/6

M.+din 144b/2

M.+ge 141a/1, 141a/3, 143b/8

M.+ġa 147a/1

M.+ni 141b/9

M.+niŋ 141b/13, 143b/8, 144a/7

M.+ye 144a/1

mefhūm (< Ar. *mafhūm*) anlaşılmış, kavranmış

m. 160b/12, 172a/7, 37a/8, 39a/14

mefhūm bol-: anlaşılmak, kavranmak

m. b.-ġandur 154b/10

m. b.-sun 2b/15

meger (< Far. *magar*) meğer, halbuki, oysaki

m. 117b/6, 119b/7, 134b/2, 143b/13, 154a/8, 167a/6, 170a/5, 18a/4, 2a/14, 34b/5, 36a/11, 36b/5, 37b/4, 38a/15, 39a/9, 40a/13, 41b/10, 41b/4, 42b/9, 54b/6, 75b/14, 77b/4, 96a/2

meĥāżır (< Ar. *maĥāżır*) elde hazır bulunan mal, mülk, varlık

m. 128b/5

mehcūr (< Ar. *mahcūr*) terk olunmuş, uzaklaşmış, ayrılmış

m. 111b/4

mehį (< Far. *mah* + Far. *į*) bir ay

m. 156b/8, 161b/12, 166b/14, 32b/12, 43a/7, 47a/9

Mehnāz özel ad

M. 88b/10, 88b/14, 88b/7, 88b/9, 89a/1

M.+nı 88b/15, 89a/1, 89a/10, 89a/3

meḳābir (< Ar. *maḳābır*) mezarlar, mezarlıklar

meḳābir-pįşe (< Ar. *maḳābır* + Far. *pėşa*) mezarcı, türbedar

m. 87b/15

mekān (< Ar. *makān*) mekan, yer

m.+ge 148b/1

m.+ıġa 110b/11

m.+ımnı 17a/11

m.+ını 1a/8

mekāyid (< Ar. *makāǿid*) hileler, aldatmalar

mekāyid-i bisyār: çok, fazla hile

m.-i b. 43a/2

mekįn (< Ar. *makįn*) bir yerde oturan veya bir makamı işgal eden kişi

m. 58a/15

mekkār (< Ar. *makkār*) hileci, düzenbaz, dolandırıcı

m. 24a/2, 36a/10, 46b/5

m.+ı 9a/15

m.+larnı 39a/10

mekkār-ı nā-pāydār: kalıcı olmayan hilekâr

m.-ı n. 66a/13

mekkāre (< Ar. *makkāra*) hileci (kadın), çok

hile yapan, düzenbaz

m. 38b/2

mekkārlıḳ (< Ar. *makkār* + Tü.+*lıḳ*) hilekarlık

m. 24a/2, 88a/12

mekr (< Ar. *makr*) hile

m. 100a/1, 100a/9, 100b/8, 102a/11, 106b/5, 108a/4, 109a/2, 112b/3, 120a/15, 121b/7, 130a/12, 138a/11, 139a/5, 160a/13, 16b/10, 37b/3, 38a/8, 39a/1, 39a/13, 40b/1, 41b/2, 41b/3, 41b/4, 42a/9, 46b/5, 48b/15, 87b/11, 96b/4, 96b/5, 97a/10, 98b/3, 99a/4

m.+de 126b/11

m.+din 41b/3

m.+dürler 40a/12

m.+i 39b/6, 40a/5

m.+idin 101b/6, 39a/1, 39a/7, 39b/1, 73b/14

m.+in 40a/6

m.+ini 39a/13, 39a/9

m.+ni 112b/4, 130a/12, 40a/4

mekr ḳıl-: hile yapmak

m. ḳ.-ıpdur 99b/15

mekr ḳıla al- > mekr ḳılal-: hile yapabilmek

m. ḳ.-maġay 39a/15

mekr-i ġaddar: merhametsiz hile

m.-i ġ. 159a/7

mekr-i şārek: dişi kuşun hilesi

m.-i ş.+ni 106b/5

mekrį (< Ar. *makr* + Far. *į*) bir hile

m. 39b/7

mekteb (< Ar. *maktab*) okul

m.+ġa 107a/2

mekteb-ḫāne (< Ar. *maktab* + Far. *ḫāna*) okul

m. 34a/2

mektūb (< Ar. *maktūb*) mektup, name, yazılmış şey

m. 160b/12

melāĥat (< Ar. *malāĥa*^{t}) güzellik, yüz güzelliği

m.+de 121b/14

m.+i 121b/15

melālet (< Ar. *malāla*^{t}) usanç, sıkıntı, dert, tasa

m. 160b/2

melāmet (< Ar. *malāma*^{t}) ayıplama, azarlama

m. 166a/10, 77b/14

m.+din 163a/12, 30b/13

melāmet ḳıl-: ayıplamak, azarlamak

m. ḳ.-a başla-dılar 30b/12

m. ḳ.-dı 66a/11

m. ḳ.-ıp 56b/10

melāmetlik (< Ar. *malāma*^{t} + Tü.+*lik*) ayıplamak, azarlamak

m. 48b/1

melāyike (< Ar. *malāóika*^{t}) melekler

m.+ler 70a/11

melek (< Ar. *malak*) melek

m. 80a/1

melekü'l-mevt (< Ar. *malak,* harf-i tarif *el* + Ar. *mavt*) ölüm meleği

m. 43b/6

melik (< Ar. *malik*) padişah, hükümdar

m.+ni 142a/7, 157b/2

melik-i memleket: ülkenin, memleketin padişahı

m.-i m. 101b/13

melike (< Ar. *malika*^{t}) hükümdar karısı, kadın hükümdar

m. 110b/3, 125a/12, 125a/4, 125a/9, 125b/7, 159b/10, 160a/12, 160a/13, 160a/8, 160b/15, 161a/14, 161a/2, 163b/12, 163b/15, 164a/1, 164a/14, 165a/3, 166a/4, 166a/9, 166b/8, 19a/4, 19a/6

m. 125b/5, 158a/14

m.+ge 164a/12, 164a/8

m.+ġa 125a/11

m.+ni 125a/14, 125a/6, 161a/1, 161a/8, 163b/11, 164a/7

m.+niŋ 125a/7

melike-yi Rūmį: Rum padişahı

m.-yi R. 123b/1, 123b/11, 124b/8, 125a/1, 125b/11, 125b/13

m.-yi R.+ni 124b/9

mellāĥ (< Ar. *mallāĥ*) gemici, kaptan, denizci

m. 151b/6

m.+dın 151b/6

m.+lar 150b/13, 151b/7

memleket (< Ar. *mamlaka*^{t}) ülke, devlet

m. 104b/3, 139b/2, 72b/14

m.+de 147b/6, 84a/15, 99a/7, 99b/7

m.+din 109a/7, 163a/14, 69b/3

m.+ge 114b/15, 116a/6, 117a/10, 138a/2, 75b/5, 87b/1

m.+idin 8b/6

m.+iġa 141a/4, 58a/11, 94b/12

m.+imiz 157b/8

m.+lerini 135b/14

m.+ni 100b/8, 114b/15, 119a/6, 163b/3, 24b/8, 25a/5, 84b/3, 87a/9, 96a/13

memnūn (< Ar. *mamnūn*) sevinçli, sevinmiş

m. 112b/7, 123a/12

memnūn bol-: sevinmek, memnun olmak

m. b.-dı 64a/6

m. b.-ġıl 47b/5

m. b.-urnı 129a/1

meӾmūr (< Ar. *maӾmūr*) bir işle vazifelendirilen kimse

meӾmūr-ı mezmūm: yerilmiş memur

m.-ı z.+ıdur 1b/13

men (< ET *ben*) ben

m. 100a/10, 100a/12, 100b/6, 103b/11, 104b/13, 104b/7, 105b/9, 106a/1, 106a/3, 106a/5, 108a/8, 109a/11, 109a/12, 10b/7, 111b/13, 111b/15, 112a/1, 112a/15, 112a/3, 112a/4, 115a/11, 115a/14, 115b/2, 115b/5, 115b/6, 115b/7, 115b/9, 117b/12, 117b/15, 118a/12, 118a/5, 118b/2, 119b/10, 11a/3, 18b/11, 120a/9, 120b/5, 121b/3, 122b/1, 122b/2, 122b/9, 123a/7, 124a/1, 124a/12, 124a/4, 125b/10, 126a/8, 126a/9, 127a/10, 127b/15, 127b/5, 12a/14, 12a/5, 131b/10, 131b/6, 132a/5, 133a/7, 133b/7, 133b/8, 134b/14, 135a/7, 135b/1, 136b/11, 136b/15, 136b/3, 138b/15, 139a/1, 139a/3, 139b/8, 13a/10, 13a/12, 144b/9, 145a/11, 145a/13, 145a/9, 145b/11, 145b/12, 146a/11, 146a/7, 148a/5, 148b/13, 148b/8, 149b/14, 150a/10, 152a/8, 152b/7, 157a/12, 158a/14, 158a/15, 159b/10, 159b/9, 15b/6, 161a/13, 161a/3, 163a/1, 163a/7, 163b/14, 163b/9, 164a/15, 165a/3, 165a/5, 165b/10, 165b/11, 165b/13, 165b/8, 165b/9, 166a/7, 167a/9, 167b/13, 167b/14, 168b/12, 169b/12, 170a/15, 170a/2, 170a/4, 170b/5, 170b/8, 170b/10, 171a/15, 171a/7, 171a/8, 171b/13, 17b/13, 18b/4, 19b/6, 19b/8, 20b/12, 21b/10, 24b/8, 25a/9, 25b/12, 26b/15, 27a/11, 27b/7, 28b/8, 2a/15, 31a/14, 31b/6, 32a/1, 32a/12, 32b/8, 33a/13, 33a/5, 34a/14, 35a/11, 35a/15, 35a/2, 35b/11, 35b/14, 35b/4, 35b/6, 35b/7, 36b/14, 37a/2, 37b/10, 38a/4, 38a/5, 39b/13, 40a/1, 40a/4, 41a/15, 41b/1, 42a/11, 42a/4, 42a/6, 42b/6, 44a/3, 45a/15, 46a/6, 46b/10, 47a/3, 47a/4, 47a/5, 48a/12, 48a/14, 49a/13, 49b/3, 49b/7, 52a/2, 52a/4, 52b/10, 52b/2, 52b/9, 53a/10, 53a/11, 53a/3, 53b/13, 54b/10, 54b/7, 55a/3, 56b/10, 56b/14, 5b/6, 62b/1, 64a/12, 65b/14, 66b/1, 66b/3, 68b/14, 70b/14, 70b/8, 71b/8, 72a/9, 73a/2, 73a/4, 73a/6, 73a/8, 74b/11, 75a/1, 75b/11, 75b/12, 75b/13, 75b/8, 76b/14, 76b/7, 77a/4, 77a/5, 77a/6, 80a/13, 85b/2, 85b/6, 86b/4, 87b/11, 89a/2, 8a/15, 8b/11, 8b/4, 90b/2, 91a/8, 92a/11, 92a/13, 92b/1, 93a/3, 94a/8, 95a/10, 97b/13, 97b/5, 98a/1, 98a/11, 99b/4

m.+din 111b/9

m.+dür 106a/3

m.+dür-men 50a/6, 53a/1

m.+i 132a/9

menӾ (< Ar. *manӾ*) durdurma, engelleme

menӾ ḳıl-: engellemek, durdurmak

m. ḳ.-dı 23b/5

m. ḳ.-dılar 148b/10

m. ḳ.-ıp 64a/4

m. ḳ.-ıp ėrdi 42b/4

m. ḳ.-maḳdın 17a/15

m. ḳ.-masun 78b/12

m. ḳ.-salar 163a/10

m. ḳ.-ursizler 29a/8

menāfiӾ (< Ar. *manāfiӾ*) menfaatler, çıkarlar

m. 10a/4

menāḳıb (< Ar. *manāḳıb*) menkabeler, övünelecek vasıflar

m.+ı 141b/2

menāl (< Ar. *manāl*) nail olunan, sahip olunan, ele geçirilen şey

m. 37b/12, 37b/6, 82a/3, 88a/2

m.+din 6b/11

m.+i 114a/12, 149b/8, 78a/3,

m.+imizni 88a/6

m.+iniŋ 87b/14

m.+iŋizlerġa 144b/9

m.+larıdın 147b/4

m.+ni 109a/5, 149b/12, 88a/3

menbaǾ(< Ar. *manbaǾ*) kaynak, pınar

menbaǾ-ı bįniş: görüş, görme kaynağı

m.-ı b. 149b/1

menbaǾ-ı maǾānet: yardım kaynağı

m.-ı m. 94a/7

mende (< *men+de*) bende

m. 103b/4, 115b/12, 156a/14, 160b/3, 160b/7, 44a/14, 52b/7, 53b/1

mendin (< *men+din*) benden

m.106a/8, 115b/2, 115b/6, 115b/7, 115b/9, 131a/8, 134b/6, 136b/13, 154b/4, 154b/6, 156b/15, 159a/4, 161a/7, 166a/4, 169a/6, 17a/10, 19a/2, 19b/6, 20a/9, 26a/9, 27b/12, 27b/4, 35a/12, 45b/1, 50b/11, 52b/10, 64a/11, 85b/6, 86a/8, 90b/2, 97a/14, 98b/8, 99a/5

menfaǾat (< Ar. *manfaǾa*^{t}) fayda, çıkar

m. 168b/1

m.+dın 120b/11

m.+ler 146b/8

m.+leri 32b/5

menfaǾat bol-: faydalı, kârlı olmak

m. b.-ġay 78b/5

meni (< *men+i*) beni

m. 100a/12, 100a/3, 100a/5, 100a/7, 100a/9, 100b/3, 101a/4, 104b/7, 107b/12, 108a/2, 108a/3, 10b/7, 113a/7, 115a/12, 115a/15, 115b/12, 117b/14, 117b/4, 118a/13, 118b/1, 119b/5, 11a/13, 11a/8, 11b/13, 11b/14, 11b/2, 120a/10, 122a/10, 122a/15, 123a/1, 123a/7, 124a/3, 124a/4, 129a/10, 129a/8, 129a/9, 130a/7, 133a/6, 133a/9, 133b/6, 133b/7, 134b/2, 134b/3, 135a/12, 136b/6, 137b/10, 137b/8, 142a/6, 143b/15, 146a/11, 146b/13, 150a/9, 151a/2, 152a/4, 155a/10, 155a/2, 156a/14, 156a/6, 156b/13, 157b/6, 159a/7, 159b/13, 159b/14, 15b/1, 161a/14, 161a/2, 161b/1, 164a/12, 164a/13, 164b/2, 165a/3, 165a/5, 165b/5, 169b/8, 17a/10, 17b/1, 18b/12, 19a/11, 19a/13, 19a/7, 19b/7, 20b/13, 24a/2, 25a/12, 25a/2, 25a/4, 25b/11, 25b/7, 27a/4, 27a/6, 29a/13, 29a/14, 29a/8, 31b/7, 34b/11, 35a/14, 35b/6, 36b/15, 36b/5, 37a/5, 39b/12, 40a/3, 42a/5, 44a/4, 45a/15, 45b/2, 45b/3, 46b/7, 48a/14, 49a/1, 49b/13, 49b/15, 50a/2, 50a/3, 50a/4, 50a/5, 50a/6, 50b/8, 51a/10, 51a/14, 51a/9, 51b/2, 51b/6, 52a/5, 52b/12, 52b/13, 53a/13, 53a/7, 55b/8, 56a/12, 56a/4, 56b/12, 56b/4, 57b/10, 62a/14, 62a/15, 62b/2, 63b/8, 65a/11, 65b/14, 67a/1, 67a/10, 68b/13, 68b/6, 69a/7, 69b/10, 6b/2, 70b/4, 70b/6, 70b/9, 71a/11, 71a/12, 71a/9, 72a/5, 72b/13, 72b/3, 73a/4, 73a/6, 74b/14, 77b/11, 77b/13, 77b/4, 82b/11, 85b/13, 85b/7, 8a/6, 8b/9, 90b/1, 91b/15, 93a/5, 95a/10, 95a/12, 96a/13, 96a/2, 97a/3, 97a/7, 97b/14, 98a/10, 98a/12, 99a/11, 99a/12, 99b/10, 99b/5, 99b/6, 9a/10

meniŋ (< *men+iŋ*) benim

m. 106b/12, 106b/13, 108a/10, 111b/12, 113b/1, 113b/6, 115a/11, 120a/7, 122a/10, 123a/1, 129b/6, 137a/15, 138b/4, 142b/4, 146a/12, 152a/3, 154a/13, 154b/3, 154b/6, 155a/1, 155a/10, 156b/12, 158a/1, 159b/10, 159b/12, 159b/14, 15b/3, 160a/1, 161a/10, 161a/3, 162a/6, 163b/13, 163b/7, 164a/9, 165b/11, 165b/5, 166a/15, 167b/12, 168a/9, 168b/10, 169a/5, 169b/3, 16a/13, 171a/9, 171b/13, 17a/1, 20b/11, 20b/12, 25a/7, 25a/9, 26a/6, 27b/3, 28a/10, 2a/3, 31b/9, 32a/11, 32a/8, 32b/4, 32b/9, 35a/14, 35b/11, 35b/12, 35b/15, 35b/9, 36b/9, 37b/11, 38a/1, 38a/2, 43b/10, 45a/11, 45b/11, 47a/4, 48b/14, 4a/8, 51b/5, 51b/7, 52a/1, 53b/6, 54b/15, 54b/8, 65a/9, 66b/1, 67a/9, 72b/14, 74a/5, 80a/5, 81a/15, 85b/3, 87a/11, 88b/4, 93a/8, 99a/11, 99a/9, 9b/3

menśūb (< Ar. *mansūb*) mensup, bir şeyle ilgisi bulunan

m.+ını 94b/12

menzil (< Ar. *manzil*) yerleşecek yer, konak yeri

m. 110b/11, 117a/11, 136b/2, 171a/4, 17a/11, 26b/2, 68a/2, 92b/15, 171b/8

m.+de 26a/15

m.+din 31a/10

m.+ıġa 86b/13

m.+i 156b/14, 161b/10

m.+idin 35a/10, 3b/11

m.+ige 127b/11, 12a/6, 35a/4, 38a/7, 6a/3, 93a/11

m.+iġa 113a/7, 153b/7, 47b/9

m.+imge 35a/3

m.+imġa 35b/4

m.+iŋġa 138b/13

menzil-gāh (< Ar. *manzil* + Far. *gāh*) menzil yeri, konak

m.+ıdur 96a/12

merāĥil (< Ar. *marāĥil*) mesafeler

m. 68a/2

m.+ni 117a/11, 26b/2

merātib (< Ar. *marātib*) rütbeler, dereceler

m. 16b/14, 45b/7

mercān (< Ar. *marcān*) mercan

m. 53b/2

mercān-ı cenūbį: güney mercanı

m.-ı c. 158a/9

merd (< Far. *mard*) yiğit, adam, er

m. 110b/12, 12a/2, 146a/2, 150a/4, 18a/14, 28b/1, 81b/13, 8b/11

m.+ler 70b/4

m.+ni 109b/13

merd-i bįgāne: ilgisiz, yabancı adam

m.-i b. 121a/9

merd-i dilāver: yürekli adam

m.-i d. 18b/8

merd-i ġarįbį: zavallı adam

m.-i ġ.+dür-men 170a/3

merd-i nā-murād: muratsız adam

m.-i n. 127b/15

merd-i śāĥib-ĥāl: hal sahibi adam

m.-i ś. 150b/7

merdān (< Far. *mardān*) erkekler, insanlar

m.+nı 110b/12

merdāne (< Far. *mardāna*) erkeğe yakışacak yolda, mertçe

m. 105a/3, 18a/13, 81b/13

merdį (< Far. *mard* + Far. *į*) bir mert

m. 71a/11

merdlik (< Far. *mard* + Tü.+*lik*) mertlik, adamlık, erkeklik

m.+ini 56b/8

m.+ni 111a/6

merdūd (< Ar. *mardūd*) reddolunmuş, kovulmuş, geri çevrilmiş

m.+dur 38a/14

merdüm (< Far. *mardum*) adam, insan

merdüm-i hūş-mend-i şūr-engįz: kavga çıkaran akıllı adam

m.-i h.-i ş. 120a/15

merdüm-i maĥalle: mahalle insanları, mahalle halkı

m.-i m. 39b/10

merdümlıḳ (< Far. *mardum* + Tü.+*lıḳ*) adamlık, insanlık krş. **merdümlik**

m. 44a/15

merdümlik (< Far. *mardum* + Tü.+*lıḳ*) adamlık, insanlık krş. **merdümlıḳ**

m. 44a/15

mergį (< Far. *margį*) ölüm

m.+dür 43b/6

merġūb (< Ar. *marġūb*) rağbet edilmiş, beğenilmiş

m. 33b/2, 89b/15

merġūb-ı bį-ġış: rağbet edilen temiz, kirlerden azad edilen şey

m. 95a/6

merġūblıġ (< Ar. *marġūb* + Tü.+*lıġ*) beğenilmişlik

m.+ını 141b/10

merġ-zār (< Far. *marġ-zār*) çayır, çimen, yeşillik

m.+da 169b/5

m.+dın 170b/6

m.+ġa 170a/8

m.+ge 169b/4

m.+ıge 169b/14

m.+ıġa 170b/3

m.+ını 170a/3

merġ-zār-ı ħoş: güzel, hoş yeşillik, bahçe

m.-ı ħ. 96a/7

merġ-zār-ı ħoş-būy: güzel kokulu yeşillik, bahçe

m.-ı ħ. 126b/4

merġ-zārį (< Far. *marġ-zār* + Far. *į*) bir yeşillik, bir bahçe

m. 169b/3

merĥabā (< Ar. *marĥabā*) merhaba

m. 131b/13

merĥamet (< Ar. *marĥama*^{t}) acıma, esirgeme

m. 151b/9

m.+i 58b/1

m.+ler 153a/4

merĥamet-i ħusrevāne: padişahlığa yakışır merhamet

m.-i ħ.+ler 87b/5

merhem (< Ar. *marham*) merhem, ilaç

m. 17a/10, 23a/14, 86b/15, 87a/1

m.+ler 94b/5

merhem-peźįr (< Ar. *marham-pazįr*) tedaviye uygun

m. 13a/6

merĥūm (< Ar. *marĥūm*) ölü

m.+larnı 166a/2

merĥūm bol-: ölmek

m. b.-urlar 95a/12

merkeb (< Ar. *markab*) binilecek şey, binek

m.+dür 110b/14

Merrįħ (< Ar. *mirrįħ* > *merrįħ*) Mars gezegeni

M. 10b/8, 69a/15

M.+ni 162b/2

mersūm (< Ar. *marsūm*) resmolunmuş, yazılmış, çizilmiş

mersūm-ı niǾam-ı şehen-şāhį: padişahın nimetlerinin resmi

m.-ı n.-ı ş. 44b/10

mertebe (< Ar. *martaba*^{t}) derece, rütbe

m. 11a/8, 96b/11

m.+de 24b/13, 79a/12, 94a/4, 94a/5, 94b/15, 95b/10

m.+din 132a/7

m.+ge 106a/5, 119a/10, 128b/7, 12b/1, 132a/3, 14a/15, 52b/12

m.+ni 132a/4, 158a/9

m.+si 61b/6

m.+sige 127b/8, 79b/10

m.+sini 72a/11, 87b/4, 94a/4, 9b/13

mertebe-yi enbiyālıķ: enbiyalık mertebesi, derecesi

m.-yi e.+nı 132a/1

mertebe-yi evliyāullāh: evliyaullah mertebesi

m.-yi e.+dur 132a/2

mertebelik (< Ar. *martaba*^{t} + Tü.+*lik*) mertebeli

m. 69a/15

mervārįd (< Far. *marvārįd*) inci

m. 158a/4, 53b/3

m.+ni 158a/9

mesāfet (< Ar. *masāfa*^{t}) mesafe, yolculuk

m.+dür 51b/3

meśālih (< Ar. *maśālih*) işler

m. 32a/2

mesāyil (< Ar. *masāǿil*) meseleler

mesāyil-i żarūriyye: zorunlu meseleler

m.-i ż.+ni 34a/5

mescid (< Ar. *mascid*) mescit, ibadethane

m.+din 67b/13

m.+ge 150b/1

mesdūd (< Ar. *masdūd*) kapanmış, kapalı

m. 170a/1

meŝel (< Ar. *maŝal*) kıssa, terbiye ve ahlaka yararlı hikâye

m. 76a/7

m.+ni 156a/5

meŝelā (*maŝalā* < Ar. *maŝalen*) misal olarak, şunun gibi, söz gelişi

m. 9b/13

mesǿele (< Ar. *masǿala*) mesele, mevzu

m. 110b/12, 56a/6

m.+ge 110b/7

m.+lerdin 110b/8

m.+lerni 110b/9

m.+m 154a/13, 56a/4

mesǿele-yi mütālaǾa: incelenen mesele, mevzu

m.-yi m. 129b/9

mesĥ (< Ar. *masĥ*) şeklini değiştirip çirkin hale getirme

m. 129b/13

mesįh (< Ar. *masįh*) ceza olarak Allah tarafından şekli değiştirilip çirkinleştirilmiş, (kimse)

m. 16a/11, 16b/3

mesįh-śūret (< Ar. *masįh-śūret*) hayvan suretinde, görüntüsünde, çirkinleştirilme

mesįh-śūret bol-: hayvan suretinde, görüntüsünde olmak, çirkinleşmek

m. b.-dılar 16a/11

m. b.-updur 16b/3

mesįh-śūret ḳıl-: hayvan suretinde, görüntüsünde yaratmak, çirkinleştirilmek

m.-i ś. ḳ.-ġandur 16a/6

meslūb (< Ar. *maslūb*) alınmış, giderilmiş

meslūb ḳıl-: alınmak, giderilmek

m. ḳ.-ıpdur 76b/12

mest (< Far. *mast*) sarhoş

m. 106b/7, 120b/3, 120b/9, 48a/2, 65b/11

m.+ni 127b/2

mestāne (< Far. *mastāna*) sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşça

mestāne-çeşmį (< Far. *mastāna-çaşm* + Far. *į*) baygın bakışlı

m. 18b/15

mestlik (< Far. *mast* + Tü.+*lik*) sarhoşluk

m. 10a/12, 61b/4, 94b/2

m.+ni 128b/3

meşaḳḳat (< Ar. *maşaḳḳa*^{t}) zahmet, sıkıntı
m. 144a/5, 148a/12
m.+ge 129a/8
m.+lar 39b/1, 44b/9, 86b/5, 86b/14
m.+lardın 162a/15
m.+ları 26a/11
m.+larıdın 13b/9
m.+larnı 152a/12, 155b/13, 87b/12, 33a/11
m.+nı 146b/12, 155b/13

meşǾal (< Ar. *maşǾal, mişǾal*) ucunda alev çıkarak yanan bir madde bulunan değnek, sopa krş. **meşǾale**

m. 65a/3

meşǾale (< Ar. *maşǾala*^{t}, *mişǾala*^{t}) ucunda alev çıkarak yanan bir madde bulunan değnek, sopa krş. **meşǾal**

m. 122a/5

m.+si 41b/4

meşǾale-śıfat (< Ar. *maşǾala*^{t}, *mişǾala*^{t} - *śifat*) meşale gibi

m. 41b/5

meşşāta (< Ar. *meşşāta*) eskiden gelinleri giydirip süsleyen, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın

m.+sıge 141b/15

meşġūl (< Ar. *maşġul*) meşgul, bir işle uğraşan

m. 165a/9

m.+dür 48a/7

m.+dürler 30b/15, 59b/14

m.+sen 130a/5

meşġūl bol-: meşgul olmak, bir işle uğraşmak
m. b.-a-sen 62b/1
m. b.-adur-miz 80b/2
m. b.-alı 86b/7
m. b.-asın 17b/1
m. b.-ay 165b/14, 75a/1
m. b.-dı 107b/11, 113a/9, 172a/2, 42b/13, 64a/4, 93a/10, 94b/2, 99a/2
m. b.-dılar 23a/6, 23b/10
m. b.-ġandur 20a/13
m. b.-maḳnı 102b/15
m. b.-salar 102a/3
m. b.-sam 17b/13
m. b.-sun 120b/2
m. b.-up 133b/6, 62a/7, 62a/8
m. b.-up ėrdi 102a/6
m. b.-up-sen 38b/9
m. b.-updur-men 152a/8
m. b.-ur ėrdi 88b/8

meşġūl ḳıl-: meşgul etmek, oyalamak

m. ḳ.-ıp 2b/3, 2b/5

meşġūlluḳ (< Ar. *maşġūl* + Tü.+*luḳ*) meşgullük, kendini tamamen bir şeye adama

m. 133b/1

Meşhed özel ad

M.+de 108b/2

M.+din 108b/3

meşĥūn (< Ar. *maşĥūn*) doldurulmuş, dolu

m. 154b/13

meşhūr (< Ar. *maşhūr*) tanınmış, şöhretli

m. 109a/6, 144a/7, 76a/14, 76a/7

m.+dur 141b/2

meşhūr bol-: meşhur olmak

m. b.-dı 109b/3, 125a/11, 168a/4

meşhūr ḳıl-: meşhur etmek

m. ḳ.-dı 125a/11

m. ḳ.-ġıl 150a/3

meşveret (< Ar. *maşvara*^{t}) danışma

m. 2a/6, 54a/3

m.+ni 45a/10

meşveret ḳıl-: danışmak

m. ḳ.-dı 170b/13

m. ḳ.-ġay-sen 2a/4

m. ḳ.-ıp ėrdiler 45a/5

m. ḳ.-sa 150a/6

meşveretlik (< Ar. *maşvara*^{t} + Tü.+*lik*) danışmalık

m. 45a/10, 45b/11

metāǾ (< Ar. *matāǾ*) mal, sermaye, elde edilen varlık

m. 115a/6, 47b/11, 53b/1, 78b/11

m.+ımnı 146a/7

m.+ını 113b/14

m.+ıŋ 115a/7

m.+lardın 144b/12

m.+larnı 150b/12, 47b/10, 9a/11

m.+nı 144b/13, 31b/13, 26a/5

mevād (< Ar. *mavādd*) nesneler, maddeler, cisimler

m.+ım 131b/6

mevāl (< Ar. *mavāl*)

m.+ini 49b/9

mevcūdāt (< Ar. *mavcūd* + çoğul eki *-āt* ile *mavcūdāt*) var olan her şey, varlıklar

m.+nı 64b/8

mevǾiže (< Ar. *mavǾiža*^{t}) öğüt

m.+ler 2a/10

mevḳūf (< Ar. *mavḳūf*) vakfedilmiş, ait

m. 121a/6, 165b/6, 17a/5, 3a/6

mevlūd (< Ar. *mavlūd*) doğum, doğum zamanı

m. 24b/15

mevśūf (< Ar. *mavśūf*) vasıflanmış, tanımlanmış

m. 162b/5, 163b/12, 36a/15

mevt (< Ar. *mavt*) ölüm

m. 43b/6

mevtį (< Ar. *mavt* + nispet eki *į*) ölüm hali

m.+dür 43b/5

meydān (< Ar. *maydān*) yarışma veya karşılaşma yeri

m.+ıda 3b/11, 43b/12

meyhāne (< Far. *may-ĥāna*) meyhane

m.+ġa 67b/13

meyl (< Ar. *mayl*) sevme, yönelme

m. 163a/10

m.+i 156a/4

meyl ḳıl-: sevmek, yönelmek

m. ḳ.-dı 108a/13, 122b/14, 3b/12, 93a/12

m. ḳ.-dılar 26b/8

m. ḳ.-ıp 17a/8, 26b/5

m. ḳ.-ma 137a/13

m. ḳ.-masalar ėrdi 55b/4

m. ḳ.-salar 137a/6

m. ḳ.-ur 121b/11, 121b/12, 121b/13

m. ḳ.-ur mu 121b/11

meymūn (< Ar. *maymūn*) bereketli, uğurlu

m. 43a/4

Meymūne özel ad

M. 2b/8, 3b/10, 3b/15, 4a/2, 4a/4, , 4b/2, , 5b/5, 87b/12, 88a/12, 88a/4, 88a/9

M.+ge 3b/14, , 87b/13

M.+ġa 88a/4

M.+ni, 3b/12, 88a/11, 88a/3, 88b/1

M.+niŋ 87b/15

meóyūs (< Ar. *maóyūs*) yeise düşmüş, ümidi kesilmiş

m. 153b/5, 8a/4, 48b/11, 67b/15

mezār (< Ar. *mazār*) mezar

m.+ge 88a/9

m.+ġa 127a/8

meźemmet (< Ar. *maźamma*^{t}) kınama, yerme

m.+de 78a/1

meźheb (< Ar. *maźhab*) mezhep, gidilen, tutulan yol

m.+ide 29a/14, 29a/7

m.+leride 31b/10

meźheb-i Óışḳ: aşk yolu, aşk mezhebi

m.-i Óı.+da 79b/12

meźkūr (< Ar. *maźkūr*) anılmış, adı geçmiş

m.+dur 45b/8

mezraÓa (< Ar. *mazraÓa*^{t}) ekilecek yer, tarla

m.+da 154a/1

mıḳnaṭįs (< Ar. *miḳnaṭįs*) demir ve benzeri madenleri çekmek hassası bulunan demir çubuk

m. 158a/12

Mıśır özel ad

M.+ıġa 60a/1

mıżrāb (< Ar. *miđrāb*) telli çalgıları çalmaya yarayan ağaç, kemik, maden veya kiraz ağacından yapılan alet

mıżrāb ḳıl-: mızrab yapmak

m. ḳ.-ıp 57b/3

micmere (< Ar. *micmara*) tütsü kabı, buhurdân

m.+side 138a/13

miÓde (< Ar. *miÓda*^{t}) mide

m.+ge 10a/7

m.+ni 24b/11, 76b/11

mihmān (< Far. *mihmān*) misafir, konuk

m. 168b/10, 39b/12, 39b/13, 51b/1

m.+ı 131b/3

m.+ını 83b/4

m.+large 21b/2

m.+nı 91a/1

mihmān ḳıl-: konuk etmek, misafir olarak ağırlamak

m. ḳ.-adur 39b/12

m. ḳ.-adur-men 97b/10

m. ḳ.-ay 168b/12

m. ḳ.-dı 162b/6, 21b/1, 70b/4

m. ḳ.-ġalı 16a/1

m. ḳ.-ġanı 50b/4

m. ḳ.-ġay 50b/14

m. ḳ.-ıpdur 51b/1

m. ḳ.-maḳ 39b/2

m. ḳ.-saŋ 151a/14

m. ḳ.-ur-men 97b/12

m.+lar ḳ.-ġıl 39b/3

mihmān-dārlıḳ (< Far. *mihmān-dār* + Tü.+*lıḳ*) misafir ağırlama hali

m. 140a/10, 51a/1

m.+ıġa 52a/2

m.+ını 51a/1

m.+lar 153a/1

mihmān-dārlıḳ ḳıl-: misafir ağırlamak

m. ḳ.-dı 16a/2

mihmān-ḫāne (< Far. *mihmān-ḫāna*) misafirhane, misafir evi

m.+sidin 139b/3

mihmānlıḳ (< Far. *mihmān* + Tü.+*lıḳ*) misafirlik

m. 140a/9

miĥnet (< Ar. *miĥna*^{t}) mihnet, sıkıntı

m. 146b/12, 147b/3, 152a/12, 155b/13, 33a/11, 34b/4, 44a/6, 44b/9, 73b/11, 86b/14, 73b/10

m.+din 34b/3

m.+ini 155b/12

m.+ler 149a/4

miĥnet-i rūzgār: zamanın verdiği sıkıntı

m.-i r. 156b/2

miĥnet-kār (< Ar. *miĥna*^{t} + Far. *kār*) sıkıntılı, mihnetli

m.+da 129a/9

miĥnet-keşįde (< Ar. *miĥna*^{t} + Far. *kaşįda*) mihnet, sıkıntı çekilmiş

m.+ge 164a/13

mihr (< Far. *mihr*) **1.** sevgi

m. 10b/1, 13b/3, 159a/14, 77a/11, 9b/11, 13a/15, 16a/2

m.+din 86a/11

m.+i 153b/10

m.+iŋ 35b/9

m.+ni 155b/10, 155b/14

mihr-i ferzend: çocuk sevgisi

m.-i f. 112b/15

2. güneş

mihr-i rūz-efzūn: gündüzün parlaklığını arttıran güneş

m.-i r.+ıŋdın 35b/8

mihr-bān (< Far. *mihr-bān*) şefkatli, merhametli, güler yüzlü

mihr-bān-ı şefi̧k: şefkatli ve sevgi dolu kişi

m.-ı ş. 26a/6

mihr-bānlı̧k (< Far. *mihr-bān*+ Tü.+*lı̧k*) şefkatli, merhametli

m.+lar 53a/14

mihr-endi̧şe (< Far. *mihr* + Far. *andėşa*) merhametli, iyi düşünceli

m. 28b/4

Mihrez özel ad, Cin padişahı

m. 168a/14

mihter (< Far. *mihtar*) büyük

m. 160b/7, 46a/3

Mikāóį̈l özel ad

M. 79a/1

M.+dür-men 70b/14

miḳdār (< Ar. *miḳdār*) bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu

m. 128a/8, 136b/11, 139b/11, 143a/12, 143a/4, 143a/6, 146b/12, 147b/12, 155a/7, 166b/8, 169b/14, 169b/6, 169b/9, 28b/12, 42a/7, 48b/2, 50a/13, 55a/14, 78b/14, 103a/4, 140a/10, 152b/14

miḳrāż (< Ar. *miḳrāḍ*) makas

m.+ı 83b/10, 83b/13, 120b/7

mi̧l (< Ar. *mi̧l*) mil, yollardaki mesafeyi ölçmek için dikilen nişan

m. 28a/4

min- (< MK *mün-* < ET *bin-*) binmek

m.-ip 77b/9, 109b/9, 135b/14, 170a/12

mināre (< Ar. *mināra*^{t}) minare

m.+sidin 106b/3

minber (< Ar. *minbar*) minber, camilerde hutbe okunan yer

m.+ige 121a/11

minḳār (< Ar. *minḳār*) gaga

m.+ıda 168a/2

miŋ (< ET *biŋ*) bin

m. 4a/13, 118b/3, 11b/14, 131b/12, 136b/12, 139a/11, 140a/7, 143a/5, 152a/13, 167b/9, 25b/2, 29a/11, 34b/4, 39a/8, 45b/7, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 4a/7, 52a/6, 52a/7, 5a/7, 70b/2, 71b/10, 71b/11, 71b/13, 72a/4, 74a/4, 7a/4

m.+ni 52a/6

miŋ bėş yüz bin beş yüz

m. 150a/12

minnet (< Ar. *minna*^{t}) görülen iyiliğe teşekkürde bulunma

m. 12a/10

minnet-i bi̧-nihāyet: sonsuz minnet

m.-i b. 1b/9

mi̧rāŝ (< Ar. *mi̧rāŝ*) miras

m. 143a/1, 155a/12

m.+dur 96a/14

m.+larımızn 143a/2

m.+larını 143a/15

mi̧rāŝ-ḫor (< Ar. *mi̧rāŝ* +Far. *ħār* > *ħōr*) miras yiyen

m.+lar 143b/7

Mirzā özel ad

M. 59b/3

mis (< Far. *mis*) bakır

m. 147b/11, 148a/4

misāfir (< Ar. *musāfir*) **1.** misafir

m. 21b/1, 39b/3

2. sefere giden, yolcu

m. 148b/6, 152a/15

misāfir bol-: yolcu olmak

m. b.-ġan 26a/4

m. b.-ġanları 147a/5

m. b.-up 150b/11, 131a/10

misāfir ḳıl-: yolcu etmek, yolculamak

m. ḳ.-dı 68a/1

misāfirçilik (< Ar. *musāfir* + Tü.+*çilik*) sefere gitme, yolculuk yapma

m. 6b/14

m.+ni 69a/3

misāfiretçilik (< Ar. *musāfira*^{t} + Tü.+*çilik*) yolculuk

m. 131a/13

misāfirlıḳ (< Ar. *musāfir* + Tü.+*lıḳ*) yolculuk krş. **misāfirlik**

m.+nı 72b/15

misāfirlik (< Ar. *musāfir* + Tü.+*lik*) yolculuk krş. **misāfirlıḳ**

m.+ni 13b/12

misās (< Ar. *misās*) dokunma, karşılıklı temas, el sürme

m.+ide 40b/11

m.+idin 40b/5

miskįn (< Ar. *miskįn*) aciz, zavallı

m. 123a/1, 159b/2, 160a/8, 17b/1, 41b/1, 46b/6, 86a/11, 88a/5

m.+ge 31b/15

m.+ler 67b/1

miŝl (< Ar. *miŝl*) eş, benzer

misl-i çobān: çoban benzeri, çobana benzer

m.+dur 58b/3

mįve (< Far. *mįva*) meyve, yemiş
m. 136a/13, 141a/12, 43b/13, 44b/13, 44b/7, 46a/14, 46a/6, 46b/11
m.+leri 46a/10, 46a/13
m.+ni 44b/13, 45a/1, 46a/12, 46a/15, 46a/9, 46b/1, 46b/12, 46b/9

m.+si 117a/2

m.+sini 43a/10, 44b/15

mįve-yi ĥayāt: hayat meyvesi

m.-yi ĥ.+dın 44b/9

miyāncı (< Far. *miyān* + Tü.+*cı*) ortacı

m. 40b/11

mizāc (< Ar. *mizāc*) mizac, huy, tabiat

m. 133b/7, 146a/1, 98b/10, 98b/4, 76b/10

m.+da 70a/7

m.+ı 23a/2, 24b/10

m.+ıġa 2b/2, 35a/12

m.+ını 24b/11

m.+ıŋ 25b/9

mizāc-ı Ǿazįz: aziz, değerli huy

m.-ı Ǿa.+i 76b/11

mizāc-ı muĥālif: muhalif mizac

m.-ı m.+ni 10a/7

muǾāf (< Ar. *muǾāf*) affedilmiş, bağışlanmış

muǾāf ḳıl-: affedilmek, bağışlanmak

m. ḳ.-masa 157a/8

muóaĥĥar (< Ar. *muóaĥĥar*) sonra, sonraki, sonraya bırakılmış

m.+dur 33b/14

muǾāmele (< Ar. *muǾāmala*^{t}) davranış, davranma, uygulama

m.+ge 157b/7

muǾāraża (< Ar. *muǾārađa*^{t}) birbirine karşı gelme, muhalefet

muǾāraża ḳıl-: muhalefet etmek

muǾāraża ḳıla al- : muhalefet edebilmek

m. ḳ.-a a.-ġay 44b/11

muǾarrā (< Ar. *muǾarrā*) çıplak, soyulmuş

m. 154b/8

muǾāşaḳa (< Ar. *muǾāşaḳa*) sevişme, aşıktaşlık

m. 122a/2

muǾāyene (< Ar. *muǾāyana*^{t}) açıkça görme, gözden geçirme

m. 24b/14, 31b/3, 33b/3, 40a/10, 40a/9

muǾāyene ḳıl-: açıkça görmek, gözden geçirmek

m. ḳ.-dı 43a/2

m. ḳ.-ġanım 166a/8

m. ḳ.-ġay-men 85b/3

m. ḳ.-ıp 6b/13

m. ḳ.-urlar 33a/8

muǾażżam (< Ar. *muǾażżam*) kocaman, çok büyük

m. 82b/15

MuǾażżam Şāh özel ad

M. 106b/15

mūcib (< Ar. *mūcib*) sebep, vesile

m.+i 169a/5, 22a/11

mūcib-i-ferāġat: vazgeçme sebebi

m.-i f. 157a/13

mūcib-i ħāmūşlıḳ: susukunluk sebebi

m.-i ħ. 35b/5

mūcib-i raḳḳāślıḳ: dansçılık sebebi

m.-i r.+nı 80a/10

mūcib-i teǿennį: düşünceli hareket etme sebebi

m.-i t. 45a/2

mūcįb-i şādį: mutluluk sebebi

m.-i ş. 101b/4

mūcib-i żaǾf-ı pįrlıḳ: yaşlılıktaki zayıflığın sebebi

m.-i ż.-ı p.+dur 156b/1

muġannį (< Ar. *muġannį*) şarkıcı

m. 137a/8, 137b/9, 65b/15, 66a/2, 66a/4

m.+din 137a/14

m.+ġa 58a/4

m.+ler 137a/4, 58b/7

m.+lerni 58b/10

muġtenem (< Ar. *muġtanam*) ganimet olarak alınmış

m. 1a/3, 1a/8

muĥabbet (< Ar. *maĥabba*^{t}) sevgi, muhabbet

m. 107a/3, 116b/12, 121b/15, 16b/13, 16b/15, 22b/15, 36a/13, 3b/15, 65a/8, 85a/12, 9b/11

m.+din 13a/15

m.+ge 47a/2

m.+i 107b/9, 10b/1, 13b/5, 147b/5, 152a/2, 159a/14, 163b/8, 20b/1

m.+ige 91a/10

m.+im 22a/14, 75b/5

m.+iŋ 152a/2

m.+iŋde 28b/5

m.+ler 22a/15

m.+leri 106a/15, 13b/3, 50a/13, 95b/3

m.+leriġa 106b/1

m.+ni 15b/8, 15b/9, 77a/11, 16a/2

muĥabbet-i dü-cihānį: iki cihan muhabbeti, sevgisi

m.-i d. 91b/15

muĥabbet-i ḳadįm: eski muhabbet, sevgi

m.-i ḳ.+i 107b/14

muĥabbetler ḳıl-: muhabbet etmek, sevgi göstermek

m.+ler ḳ.-dı 86a/6

muħādiǾ (< Ar. *muħādiǾ*) hile yapan, aldatan

muħādiǾ-i ŧarrār: yankesici

m.-i ŧ. 106b/4

muĥāfažat (< Ar. *muĥāfaža*^{t}) koruma, muhafızlık

m. 2b/1

muĥāfažat ḳıl-: korumak, muhafızlık yapmak

m. ḳ.-adur-men 19a/13

m. ḳ.-ġan 18a/8

m. ḳ.-ıp 128a/5

muĥāl (<Ar. *muĥāl*) mümkün olmayan

m. 137a/3

m.+dur 65a/9

m.+dür 130a/11, 46a/3

muĥāllıḳ (< Ar. *muĥāl* + Tü.+*lıḳ*) mümkün olmayan

m. 37b/8

muĥāsebe (< Ar. *muĥāsaba*^{t}) hesap işi, hesap görme

m.+sige 40a/7

muħātib (< Ar. *muħātıb*) birine söz söyleyen, bir kimseyle konuşan

m. 61a/8

muĥāżır (< Ar. *muĥāżir*) hazır, mevcut

m. 21b/4

m.+ım 131b/3

m.+nı 131b/4

muĥib (< Ar. *muĥibb*) dost, arkadaş

m. 89b/6

muĥib-i cānį: can dostu

m.-i c. 107b/3

muĥib-i nā-mutābıḳ: ayak

uydurmayan sevgili

m.-i n. 132b/5

muĥib-i rūşen-żamīr: kalbi temiz aşık

m.-i r. 121a/10

muĥīṭ (< Ar. *muĥīṭ*) etrafını çeviren, kuşatan

m. 165a/7

muĥkem (< Ar. *muĥkam*) sağlam, güçlü

m. 115b/6, 120a/10, 16a/7, 18b/10, 57b/10

muĥkem ḳıl-: sağlamlamak

m. ḳ.-ur-men 67a/11

muḥliś (< Ar. *muḥliś*) dostluğu içten, gönülden olan

muḥliś bol-: dostluğu gönülden olmak

m. b.-dılar 14a/14

Muḥliś özel ad

M. 69a/13, 71b/1, 72a/10, 72a/8, 72b/2, 73a/10, 73a/13, 73a/5

M.+dur 71a/15

muĥtāc (< Ar. *muĥtāc*) ihtiyaç sahibi

muĥtāc bol-: ihtiyaç sahibi olmak

m. b.-maġay 61a/15

m. b.-maġıl 24b/7

muḥtāle (< Ar. *muḥtāla*) aldatıcı, sahtekâr

m.+dürler 41b/10

Muḥtār özel ad

M. 109a/10

M. 87b/13, 88a/10, 88a/11, 88a/2, 88a/5, 88a/8, 87b/14

M.+ġa 88a/1, 88a/13

M.+nı 87b/12, 87b/13, 88a/14

Muḥtār-ı bį-çāre: çaresiz, zavallı Muhtar

M.-ı b.+ni 88a/6

Muḥtār-ı ġaddār: gaddar, zalim Muhtar

M. 88a/11

Muḥtār-ı mekkār: hileci, düzenbaz Muhtar

M.+nıŋ 88a/12

muḥtaśar (< Ar. *muḥtaśar*) özet, kısaltılmış, kısa

m. 1b/8, 157b/9

muĥterem (<Ar.*muĥtaram*) saygıdeğer, aziz

m. 1a/4, 26b/10

muĥterem-i bā-vefā: vefalı muhterem, aziz

m.-i b. 65a/5

muḳallid (< Ar. *muḳallid*) taklitçi

m. 139a/15

muḳarreb (< Ar. *muḳarrab*) yakın, dost

m. 80a/2

muḳarrer (< Ar. *muḳarrar*) hakkında karar alınmış, kararlaştırılmış, bildirilmiş

m. ėmes 154b/6

muḳarrer bol-: sabit olmak, kesin olamk

m. b.-dılar 122a/3

m. b.-ġay 37b/1, 154b/6

m. b.-sa 154a/5

m. b.-sun 39a/6, 40a/9

muḳarrer ḳıl-: bildirmek, bilinir hale getirmek

m. ḳ.-ıp 118b/6

muḳavves (< Ar. *muḳavvas*) kavisli, bükülmüş

m.+ni 34a/7

muḳayyed (< Ar. *muḳayyad*) bir işle meşgul olma, kararlı halde uğraşma

muḳayyed bol-: bir işle meşgul olmak, kararlı halde uğraşmak

m. b.-adur-men 25b/12

m. b.-dı 117a/5, 25b/5, 29b/9, 91b/1

m. b.-dılar 118b/10, 58b/15, 58b/7, 72a/1, 86b/5

m. b.-dılar ėrse 127a/15

m. b.-dum 71a/10

m. b.-ġıl 81b/7

m. b.-sunlar 91a/5

m. b.-up 109b/10

muḳāvemet (< Ar. *muḳāvama*^{t}) karşı koyma

muḳāvemet ḳıl-: karşı koymak

m. ḳ.-ıp 120a/2

muḳįm (< Ar. *muḳįm*) ikamet eden, oturan

m. 117a/14, 13b/10

muḳteżā (< Ar. *muḳtađā*) lazım gelmiş, icap ettiğince

m.+sı 1b/14, 3a/4

muḳteżį (< Ar. *muḳtaḍį*) lazım gelen, icab eden, gereken

m.+si 33b/14

mūm (< Far. *mom*, *mūm*) mum, bal mumu

m. 149a/6

muŋa (< ET *bu+ŋa*) buna

m. 100a/9, 101b/5, 104b/9, 113a/7, 167b/14, 2a/15, 76b/12, 89a/11

munça (< ET *bunça* < AT **bu(n)+ça*) bunca, bu kadar

m. 104b/6, 106b/12, 108a/15, 110b/15, 112a/5, 113b/5, 118a/14, 119a/10, 128a/13, 129a/8, 130a/2, 131b/1, 131b/9, 132a/1, 132a/3, 134a/12, 137b/11, 13a/15, 140a/3, 142b/12, 154b/15, 155a/8, 156b/13, 16b/13, 171b/14, 18a/11, 24a/14, 24b/6, 25b/6, 44a/2, 48a/11, 49b/13, 51b/3, 54a/3, 59b/8, 64b/3, 66a/1, 68a/4, 70b/12, 71a/1, 72b/14, 78a/9, 83a/1, 86a/13, 86a/14, 92b/14, 92b/8, 93a/11, 93a/5, 98a/11

m.+dın 26a/11

munçaḳ (< ET (Uyg.) *monçuḳ*, Çağ. *mınçaġ*) boncuk (EDPT, 349a-349b)

m. 101a/6

munçalik (< *bunça+lik*) bu kadarlık

m. 74a/8, 98a/2

munda (< ET *bunta* < AT **bu(n)+da*) bunda, burada

m. 104b/2, 112b/11, 122b/9, 123a/7, 128b/10, 131b/14, 138b/11, 141b/7, 146b/5, 14b/6, 158a/6, 159a/7, 159b/13, 15a/3, 161a/4, 16b/15, 171a/8, 20a/4, 20b/7, 21a/8, 37b/10, 37b/13, 44a/12, 48a/7, 49a/1, 56a/11, 69b/2, 79a/2, 83a/12, 85b/11, 91a/9, 99b/11, 99b/4

mundaġ (< ET *muntaġ* < *munı teg* <AT * *bunı teg*) böyle, böylece, bunun gibi krş. **mundaḳ, mundek**

m. 100a/1, 110b/8, 112a/10, 114b/2, 116a/5, 117b/4, 11b/14, 120a/5, 123a/2, 124a/4, 124a/8, 126b/6, 126b/8, 127a/10, 129a/8, 133b/5, 134a/1, 134a/13, 134a/7, 137b/6, 139a/3, 142a/2, 142a/3, 153b/6, 154a/6, 155a/15, 155b/8, 156b/3, 159a/8, 160a/3, 163a/7, 164a/9, 165a/2, 168b/12, 169a/5, 16b/6, 170a/15, 170a/6, 170b/13, 18b/15, 26b/5, 27b/10, 27b/15, 29b/7, 2a/7, 31a/12, 31a/7, 31a/8, 32a/11, 32b/7, 35b/10, 36b/14, 36b/7, 40a/3, 40b/12, 4b/15, 51a/1, 51b/4, 53a/11, 53a/14, 5b/1, 64b/9, 70a/3, 71b/12, 81b/1, 85a/3, 92a/4, 99a/14

m.+ı 151a/13

mundaḳ (< ET *muntaġ* < *munı teg* <AT * *bunı teg*) böyle, böylece, bunun gibi krş. **mundaġ, mundek**

m. 26b/7

mundek (< ET *muntaġ* < *munı teg* <AT * *bunı teg*) böyle, böylece, bunun gibi krş. **mundaġ, mundak**

m. 64b/2

mundın (< ET (Uyg.) *muntın* < AT * *bu(n)+dın*) bundan, buradan

m. 100b/8, 104b/6, 106a/7, 112b/11, 116b/3, 123a/2, 123b/6, 134a/5, 135b/10, 136b/10, 137a/5, 138a/7, 145a/2, 148a/5, 149b/2, 150b/11, 153a/8, 166a/10, 168a/7, 170b/1, 171a/14, 20b/10, 20b/14, 22a/3, 23b/2, 2b/13, 37a/5, 45a/14, 51b/3, 54b/5, 56b/6, 65b/6, 70b/4, 74b/6, 75b/10, 86a/15, 89a/13, 92a/8, 98a/13, 98b/1

munı (< ET *bu(n)+ı*) bunu

m. 101b/1, 105b/5, 109a/2, 110a/3, 113a/1, 115a/15, 115b/3, 117a/8, 119a/5, 121b/5, 124a/15, 130b/9, 132b/11, 139a/4, 148b/12, 154a/7, 161a/8, 170b/4, 17a/13, 18a/15, 19a/6, 27b/11, 32a/3, 51a/15, 56b/14, 58a/5, 58b/1, 61b/15, 61b/7, 67b/4, 71b/5, 72a/7, 81a/4, 81a/8, 86b/3, 90a/2, 90a/3, 90a/5, 98a/11, 99b/8

munıŋ (< ET *bu+nıŋ*) bunun krş. **mununŋ**

m. 10b/3, 122b/4, 125a/6, 134b/9, 151b/12, 32a/9, 47b/11, 9b/12

muntażır (< Ar. *muntażir*) gözleyen, bekleyen

m. 108b/2, 124b/14, 12a/6, 12b/9, 132a/10, 136b/15, 56b/4

muntażır bol-: bekleyen olmak

m. b.-ġan 146b/14

muntażır ḳıl-: gözlemek, beklemek

m. ḳ.-mağıl 116b/3, 98b/1

muntażırlıḳ (< Ar. *muntażir* + Tü.+*lıḳ*) yol gözleme, bekleme durumu

m. 44a/2

mūr (< Far. *mūr, mor*) karınca

m. 170a/14

m.+ı 170a/13

murabbaǾ (< Ar. *murabbaǾ*) dörtlü, dörtlük

m.+nı 34a/7

murād (< Ar. *murād*) istek, dilek, maksat

m. 118b/14, 12b/6, 27a/9, 56a/12, 8a/10, 8b/13

m.+ge 73a/8

m.+ġa 84b/15, 84b/8, 85a/7

m.+ı 86b/12

m.+ıge 56b/5

m.+ıġa 104a/4, 111a/3, 112a/13, 116b/8, 118b/11, 120b/15, 123b/1, 129a/6, 12b/6, 149a/13, 28b/1, 28b/12, 79b/11, 87b/2, 87b/7, 93b/14, 9b/5

m.+ım 143a/14, 48b/14, 71b/7, 73a/4

m.+ımġa 142b/5, 142b/8, 29b/15, 35a/7, 53a/13

m.+ımız 146a/14, 119b/7

m.+ımnı 124a/3, 26a/8, 27a/5

m.+ını 27a/4, 94a/1

m.+ıŋça 113a/6

m.+ıŋge 73a/2

m.+ıŋġa 106b/13, 111a/7, 111b/12, 30a/2, 67a/9, 68a/5, 6b/7, 73a/5, 8a/7, 90b/2, 96a/5

m.+larıġa 106b/14

m.+mızġa 56b/5

m.+nıŋġa 30a/14

murādnelig (<) arzu edilen şey, talep, istek

m.+ni 30b/5

muraśśaǾ (< Ar. *muraśśaǾ*) kıymetli, taşlarla bezenmiş

m. 3a/1

muraśśaǾ ḳıl-: bezemek, değerli taşlarla süslemek

m. ḳ.-ıp 136a/1

murdār (< Far. *murdār*) kirli, pis

m.+ġa 66a/10, 66b/1

m.+lar 77b/11

m.+nı 66a/8, 99b/8

murġ (< Far. *murġ*) kuş

m. 167b/12, 167b/15, 167b/4, 168a/2, 82a/2, 83b/12

m.+dın 167b/9

m.+ga 167b/13

m.+nı 167b/10, 167b/11, 167b/7, 167b/8, 168a/10, 168b/10, 168b/13, 168b/14, 168b/15, 169a/1, 169a/3, 169a/5, 169a/7, 80b/15

m.+nıŋ 168b/7

murġ-ı āsumān-gerd: göğü devreden, dolaşan kuş; **mec.** güneş

m.-ı ā.167a/3

murġ-ı āzād: azad edilmiş, hür kuş

m.-ı ā. 167a/6

murġ-ı büryān: yanmış kuş

m.-ı b. 81a/3, 81b/3

m.-ı b.+nı 79b/5, 81a/11, 81a/14, 81a/4

murġ-ıheft-reng: yedi renkli kuş

m.-ı h. 167a/2, 167b/3, 169a/11, 171a/14, 171a/8, 171a/9

m.-ı h.+de 168b/4

m.-ı h.+ni 167b/10, 168b/3, 168b/6, 168b/9, 169a/12, 170a/6, 171a/10, 171a/4

m.-ı h.+niŋ 168b/2, 171b/1

murġ-ı mekkār: hileci, düzenbaz kuş

m.-ı m.+ı 96a/4

murġ-ı rūĥ: ruh, can kuşu

m.-ı r. 76b/1

m.-ı r.+ı 6a/14

murġ-ı zerrįn: altından yapılmış kuş

m.-ı z. 119a/15

murġ-ı żaǾįf: zayıf, güçsüz kuş

m.-ı ż. 44b/11

murġ-zār (< Far. *murġ-zār*) kuşu çok olan yer

m.+ġa 170a/8

murġ-zārį (< Far. *murġ-zār* +Far. *į*) kuşu çok olan bir yer

m. 78a/12

mūr-miyānį (< Far. *mūr, mor*, Tü.+*çe* + *miyān*, nispet eki *į*) karınca belli

m. 18b/14

Mūśā özel ad

M. 100b/15, 70b/8

muśāfaĥat (< Ar. *muśafaĥa*^{t}) samimiyet

m.+lardın 42a/14

muśaffā (< Ar. *muśaffā*) yabancı maddeden ayrılmış, süzülmüş

muśaffā ḳıl-: yabancı maddeden ayrılmak, süzülmek

m. ḳ.-ur 10a/8

muśāĥabet (< Ar. *muśāĥaba*^{t}) sohbet etme, görüşme

m.+iŋdin 165b/5

muśāhere (< Ar. *muśāhara*^{t}) evlenen iki kişi arasında meydana gelen akrabalık

m.+ni 157b/2

musaĥĥar (< Ar. *musaĥĥar*) ele geçirilmiş, zaptedilmiş

musaĥĥar ḳıl-: ele geçirmek, zaptetmek

m. ḳ.-ġandın 84b/3

muśāĥib (< Ar. *muśāĥib*) sohbet eden, arkadaş, dost

muśāĥib ḳıl-: dostluk yapmak, sohbet etmek

m. ḳ.-dı 112a/9

muśallā (< Ar. *muśallā*) cenaze namazı kılınan yer

m. 166b/13

muśavver (< Ar. *muśavvar*) suretlendirilmiş, cisimlendirilmiş

m. 154a/5

muśavver ḳıl-: suretlendirmek, cisimlendirmek

m. ḳ.-dı 34a/4

muśavvir (< Ar. *muśavvır*) suretlendiren, cisimlendiren kişi

m.+ni 114b/3

muśįbet (< Ar. *muśįba*^{t}) felaket

m. 7b/2

mūsįḳį (< Ar. *mūsįḳį*) müzik, musiki

m.+din 58a/2

Muśtafā özel ad

M. 70a/12

muşaĥĥaś (< Ar. *muşaĥĥaś*) kesin, açık

m. 34a/13

m.+dur 58b/8

muşt (< Far. *muşt*) yumruk; **mec.** avuç

m. 3b/2, 4a/4, 4a/9, 30a/7

muşt-ı ĥāk: bir avuç toprak

m.-ı ĥ. 3b/4

muşt-ı ĥākister: bir avuç kül

m.-ı ĥ.+din 59a/13

muşt-ı per: bir avuç büyüklüğünde küçük kuş

m.-ı p. 3b/3

mutābaʿat (< Ar. *mutābaʿat*) birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tâbi olma

mutābaʿat ḳıl-: uymak, peşinden gitmek

m. ḳ.-ġıl 1b/15

mutaśaddį (< Ar. *mutaśaddį*) bir işe girişen, bir işe kalkışan

m. 50b/4

mutavaṭṭın (< Ar. *mutavaṭṭin*) bir yeri vatan edinmiş, yurt tutmuş

m. 26a/4

mutāyebe (< Ar. *mutāyaba, mutāyaba*^{t}) latife etme

m.+ge 23a/5

m.+leri 87b/10

mutāyebe ḳıl-: latife etmek

m. ḳ.-dım 19a/2

m. ḳ.-ıp 87b/9

muʿtedil (< Ar. *muʿtadil*) uygun, mülayim, ölçülü, ılımlı

muʿtedil ḳıl-: uygun, mülayim kılmak

m. ḳ.-ur 10a/8

muʿtedil-mizāc (< Ar. *muʿtadil-mizāc*) uygun, mülayim huylu

m. 98b/5

muʿteḳid (< Ar. *muʿtaḳįd*) inanan, dini bütün

m. 48b/12

muʿteḳid-i cumhūr: halkın tümünün uyduğu, güvendiği kişi

m.-i c. 59b/6

muʿteriż (< Ar. *muʿtariż*) karşı, engelleyen

m. 161b/8

muǾteriż bol-: karşı gelmek, engellemek

m. b.-sa kerek 2a/3

mutįǾ (< Ar. *mutįǾ*) itaat eden

m. 101b/3, 31b/12, 32a/10, 51b/13

mutlaḳa (< Ar. *mutlaḳ-an*) kesinlikle, mutlaka

m. 138a/15

mutmaǿinn (< Ar. *mutmaǿinn*) gönlü kanmış, içi rahat (kimse)

m.+din 59a/9

mutrib (< Ar. *mutrib*) çalgıcı, şarkıcı

m. 137a/7, 149b/8

m.+ge 137b/4

m.+ni 135b/13, 137b/3

mutribe (< Ar. *mutriba, mutriba*^{t}) çalgıcı, şarkıcı (kadın)

m.+ge 149a/12

mutriblik (< Ar. *mutrib* + Tü.+*lik*) çalgıcılık, şarkıcılık

m.+de 150a/3

muttaliǾ (< Ar. *muttaliǾ*) öğrenmiş, haber almış, bilgili, haberli

muttaliǾ bol-: bilgilenmek, haberdar olmak
m. b. dı 21b/7, 60a/11, 50a/11
m. b.-maġay 101b/7
m. b.-may 35a/12
m. b.-sa 157a/1, 60a/12, 82a/5
m. b.-saŋ 59b/13
m. b.-up 21a/7,
muttaliǾ ḳıl-: bilgilendirmek, haberdar edilmek

m. ḳ.-dım 35a/13

muttarid (< Ar. *muttarid*) engelsiz, serbestçe akan, devam eden

m.+dur 162a/10

muvāfaḳat(< Ar. *muvāfaḳa*^{t}) uygunluk, razı olma

muvāfaḳat körset-: uygunluk, rıza göstermek

m. k.-se 1a/4

muvāfaḳat ḳıl-: uymak, rıza göstermek

m. ḳ.-ıp 12a/11

m. ḳ.-sa 1a/4

muvāfaḳatçılıḳ (< Ar. *muvāfaḳa*^{t} +Tü.+*çılıḳ*) uygunluk, razı olma

muvāfaḳatçılıḳ ḳıl-:uymak, rıza göstermek

m. ḳ.-ıp-men 80a/13

m. ḳ.-maġanıġa 75b/7

muvāfıḳ (< Ar. *muvāfiḳ*) uygun, münasip

m. 153b/8, 2b/3, 34a/8, 4b/12, 94a/13

mūy (< Far. *mūy, moy*) kıl

m.+ġa 29a/1

m.+ını 8a/11, 8a/8

mużġa (< Ar. *mużġa*) et parçası, bir parça et

m.+nı 95a/9

mużtar (< Ar. *muḍṭarr*) çaresiz kalmış, zorunda kalmış

m. 90a/9

mużtarib (< Ar. *muḍṭarib*) acı çeken, kaygılı

m. 120a/9, 43b/7

mużtarib-ĥāl (< Ar. *muḍṭarib-ĥāl*) acılı hal, kaygılı durum

m. 35a/11

mübāĥ (< Ar. *mubāĥ*) izin verilebilir, yasal
m. 117b/14

mübārek (< Ar. *mubārak*) mübarek, kutlu

m. 106a/1, 131b/13, 144a/2, 145b/6, 39a/10, 3b/6, 40a/13, , 51a/10

mübārek bādlıġ (< Ar. *mubārak*, Far. *bād* + Tü.+*lıġ*) mübarek olsun, kutlu olsun (Steingass, 1149a)

mübārek bādlıġ ḳıl-: mübarek olmak, kutlu olmak

m. b. ḳ.-dı 144a/2, 48a/2

m. b. ḳ.-dılar 145b/6

mübeddel (< Ar. *mubaddal*) değişmiş, değiştirilmiş

mübeddel bol-: değişmek

m. b.-dı 27a/10, 111b/2, 128b/6, 136b/9

m. b.-ġay 13a/9

m. b.-up 12b/13

mübeddel ḳıl-: değiştirmek

m. ḳ.-ġay 47a/1

müberhen (< Ar. *mubarhan*) belli, aşikâr

m. 164b/1

müberrā (< Ar. *mubarrā*) aklanmış, pak

m. 154b/8

m.+dur-men 156b/1

mübtelā (< Ar. *mubtalā*) düşkün, tutkun

m.+dur-men 77b/15

m.+durlar 108b/15

mübtelā bol-: düşkün olmak, tutulmak

m. b.-dı 105a/8, 2a/6

mübtelā ḳıl-: tutkun etmek

m. ḳ.-dı 43b/4

mübtelālıḳ (< Ar. *mubtalā* + Tü.+*lıḳ*) düşkünlük, tutkunluk

m.+dın 25b/13

mücādele (< Ar. *mucādala*^{t}) çekişme, uğraşma, savaşma

mücādele ḳıl-: mücadele etmek, savaşmak

m. ḳ.-maḳ 54b/14

mücāleset (< Ar.) birlikte oturma, birlikte bulunma

m.+ni 29a/4

mücāmaʿat (< Ar. *mucāmaʿat*) cima etme, cinsi münasebette bulunma

m. 155b/9

mücāvir (< Ar. *mucāvir*) komşu

m. 8a/9

mücerred (< Ar. *mucarrad*) yalnız, tecrid edilmiş

m. 125b/4, 135b/5

mücerredlik (< Ar. *mucarrad* + Tü.+*lik*) yalnızlık, tecrid edilmişlik

m. 143b/15

m.+ni 124a/14, 124a/15, 124b/2, 124b/9, 125a/5

mücrimāne (< Ar. *mucrim* + Far. *āne*) suçlu olacak şekilde

m. 33a/12

müddeʿā (< Ar. *muddaʿā*) iddia olunan şey, iddia olunmuş

m.+larını 28a/7

m.+nı 169a/8

m.+sı 27b/15

m.+sıġa 87a/5

müddeʿį (< Ar. *muddaʿį*) iddia eden, iddiacı

m. 104b/8, 144b/7

m.+lerdin 145a/2

müddet (< Ar. *mudda*^{t}) zaman, süre

m. 165a/11, 171a/7, 78a/9, 92b/13

m.+de 113a/5, 31b/8

m.+din 113a/13, 130b/11, 130b/9, 37b/8, 94b/7

m.+i 124b/15, 33b/9, 34a/11, 38a/1, 39a/15, 42b/5

m.+idür 121a/2, 86a/7

m.+ler 93a/10

m.+lerdin 76a/8, 88b/8

müddet-i medįd: uzun süre

m.-i m. 152a/12, 68a/2, 88a/4

müddetį (< Ar. *muddat* + Far. *į*) bir müddet, bir zaman

m. 78a/11

m.+dür 163b/15, 31b/15, 35a/5

müdevver (< Ar. *mudavvar*) yuvarlak

m. 52b/9

müʿennes (< Ar. *muʿannaṡ*) dişi

m. 58a/3

müʿessir (< Ar. *muʿaṡṡir*) iz bırakan, tesir eden

m.+dür 165b/6

müfāraḳat (< Ar. *mufāraḳat*) ayrılma, uzaklaşma

m. 116b/14, 91a/7

müfāraḳat ḳıl-: ayrılmak, uzaklaşmak

m. ḳ.-ġay 7a/7

m. ḳ.-ur 11b/1

müflis (< Ar. *muflis*) yoksul, parasız

m. 128b/5, 5a/9

m.+niŋ 54b/15

müfrede (< Ar. *mufrada, mufrada*^{t}) tek, yalnız

m.+ni 24b/13

müft (< Far. *muft*) bedava

m. 100a/2, 57b/8

müheyyā (< Ar. *muhayya*) hazır, hazırlanmış

m. 168a/6

müheyyā ḳıl-: hazırlanmak

m. ḳ.-dı 128a/7, 168a/5

m. ḳ.-dılar 110a/11

mühim (< Ar. *muhimm*) ehemmiyetli, önemli, önemli iş

m.+ 11b/8, 152a/7, 153a/11, 95b/10

m.+de 2a/9, 28b/7, 69a/12

m.+ġa 52b/1

m.+ge 67b/15 m.+i

163a/5, 44b/2

m.+ler 144b/14

m.+lerni 63b/6

m.+ni 120a/6, 63b/5, 72b/2

mühimmāt (< Ar. *muhimme*' nin çoğul *-āt* eki almış hali *muhimmāt*) lüzumlu şeyler

m.+ı 157a/6

m.+ıġa 64a/3

m.+ım 147a/12

m.+ımnı 137a/5

m.+ıŋ 68a/6

m.+ını 50b/13

mühimmį (< Ar. *muhimm* +Far. *į*) bir mühim şey

m.+28a/4, 2a/3

mühimmį (< Ar. *muhimmį*) önemli hususlar, gerekli şeyler

m. 163b/3

m.+ġa 163b/4

mühlet (< Ar. *muhla*^{t}) süre, iş için verilen süre

m. 109b/1, 145b/11, 53a/4, 53a/5, 53a/9, 72a/6, 72b/2

m.+ge 145b/13

m.+ni 145b/14, 53a/12

mühlik (< Ar. *muhlik*) helak eden, öldüren, öldürücü

m.+din 23b/6, 2b/1, 6b/3

mühr (< Far. *muhr*) mühür

mühr-i ḥāmūş: suskunluk mührü

m.-i ḥ. 34b/6

m.-i ḥ.+ıŋ 35b/9

mühr-i ḥāmūşlıḳ: suskunluk mührü

m.-i ḥ. 35b/8

mühr-i sükūt: suskunluk mührü

m.-i s. 76a/15

mühre (< Far. *muhra*) **1.** kağıtları cilalamak için kullanılan ve istiridye kabuğundan yapılan yuvarlak alet

m. 111b/10, 112b/1, 112b/8, 147a/8, 147b/10, 147b/11

m.+miz 147b/13

m.+ni 113a/4, 113b/9, 147b/15, 147b/8, 148a/8, 158a/6

m.+si 147b/10, 147b/15, 148a/3, 148a/6, 148a/8, 148a/9, 23a/8

mühre-yi āfitāb: güneş mühresi

m.-yi ā.+nı 147a/7

mühre-yi çarḫ-ı zerrįn: altın renkli feleğin mühresi

m.-yi ç-ı z. 147a/6

2. avcıların, sesiyle kendi cinsinden olan kuşları başına toplaması için bir kafes içinde av yerine bıraktıkları kuş, çağırtkan

mühre-yi muśāhebet: sohbet etmek için kafeste tutulan kuş, muhabbet kuşu

m.-yi m. 32a/13

3. mühür

mühre-yi ṭılsım: tılsımlı mühür

m.-yi ṭ. 147a/15, 147a/5, 147b/8

müjgān (< Far. *mujgān, mujagān*) kirpik

müjgān-ı ṭįrkeş: ok çeken kirpikler, **mec.** öldürücü bakışlar

m.-ı ṭ.+leri 67b/9

mükāfāt (< Ar. *mukāfā*^{t}) karşılık verme

m. 44b/12

m.+ı 139a/3, 44b/6

m.+ını 81b/12

mükāleme (< Ar. *mukālama*^{t}) karşılıklı konuşma, anlaşma

m. 76a/13

m.+de 97a/10

mükemmel (< Ar. *mukammil*) mükemmel, harika

m. 3a/6

mükerrem (< Ar. *mukarram*) muhterem, aziz, saygıdeğer

m. 26b/10

mükerrer (< Ar. *mukarrar*) tekrarlanmış, yinelenmiş

m. 50a/6, 92a/14

mül (< Far. *mul*) şarap, içki

m.+ġa 54b/12

mülāǾabe (< Ar. *mulāǾaba*^{t}) oynaşma, oynayıp eğlenme

m. 39b/8

mülāĥaža (< Ar. *mulāĥaža, mulāĥažat*) dikkatle bakma, iyice düşünme

m. 43b/14

mülāĥaža ḳıl-: dikkatle bakmak, iyice düşünmek
m. ḳ.-dım 18b/10
m. ḳ.-ġıl 106a/10
m. ḳ.-ıp 104b/14, 64a/7
m. ḳ.-salar 26b/3

mülāḳāt (< Ar. *mulāḳā*^{t}) kavuşma, buluşma, görüşme, konuşma

mülāḳāt bol-: kavuşmak, görüşmek

m. b.-dı 131b/11, 169b/1, 82a/5

m. b.-dum 11a/6

m. b.-ġan 108a/13

m. b.-ġanda 77b/15, 96a/5

m. b.-ġandın 9b/11

m. b.-ġanıŋnı 20b/9

m. b.-ġannı 116b/8, 98b/3

m. b.-ġay 66b/10

m. b.-ġaydın 53b/5

m. b.-ġıl 108b/7, 156b/6

m. b.-saŋ 109a/3, 110b/8, 73b/14, 79b/1, 81b/6, 98a/15

m. b.-ur-men 51b/5

m. b.-ur-sen 146b/14

mülāḳat ḳıl-: kavuşturmak, buluşturmak

m. ḳ.-maḳ 111b/10

mülāmese (< Ar. *mulāmasa*^{t}) birbirine dokunma

m. 39b/8

mülāyemetçılıḳ (< Ar. *mulāyama*^{t} + Tü.+*çılıḳ*) yumuşak huyluluk

m. 86a/4

mülāyemetlik (< Ar. *mulāyama*^{t} + Tü.+*lik*) yumuşak huyluluk

m. 108a/7, 98a/11

m.+ler 146b/1

mülāyımlıġ (< Ar. *mulāǿim, mulāyım* + Tü.+*lıġ*) yumuşak huyluluk, uygunluk

m. 141b/4

mülevveŝ (< Ar. *mulavvaŝ*) kirli, pis

m. 68a/15

mülevveŝ ḳıl-: kirletmek

m. ḳ.-ġay ėrdi 35b/13

mülĥaḳ (< Ar. *mulĥaḳ*) ilhak edilmiş, sonradan takılmış

m. 33b/7

mülhem (< Ar. *mulham*) ilham edilmiş, (birinin) içine doğmuş

m. 3b/2

mülk (< Ar. *mulk*) **1.** mal, taşınmaz mal

m. 78a/6, 92a/9

m.+ni 163a/14

2. ülke

m. 139b/2, 84b/1, 79a/2

m.+de 169b/3

m.+ide 157a/9

m.+idin 90b/5

m.+ini 65a/5

mülk-i ebed: ebedi, sonsuz ülke

m.-i e. 8b/14

mülk-i vįrān: viran, yıkık ülke

m.-i v. 79a/10

mülzem (< Ar. *mulzam*) lüzumlu görülmüş, gerektirilmiş

m. 96a/15

müǿmin (< Ar. *muǿmin*) iman etmiş olanlar
m. 94a/7
m.+ge 46b/14
m.+lerni 172a/3

mümkin (< Ar. *mumkin*) mümkün, olası, olabilir

m. 1a/9, 46a/8, 67b/15

m.+dür 168b/6, 46a/9

mümkināt (< Ar. *mumkināt*) olabilen, olabilir şeyler

mümkināt-ı Ǿaḳl: aklen mümkün olan şeyler

m.-ı Ǿa. 51b/4

mümtāz (< Ar. *mumtāz*) imtiyazlı, seçkin, ayrı tutulmuş

m. 109a/9, 95a/4, 95a/5

mümtāz ḳıl-: ayrı tutmak, imtiyazlı hale getirmek

m. ḳ.-dı 87b/5

münācāt (< Ar. *munācāt*) yalvarma, Allah'a dua etme

m. 107b/11, 107b/7, 139a/6, 139a/8, 164b/8
m.+dın 27a/7
m.+ġa 107b/11

münādį (< Ar. *munādį*) nidâ eden

münādį ḳıl-: nida etmek
m. ḳ.-dılar 16a/14
m. ḳ.-ıŋlar 118b/11, 16a/14
münādį ḳıldur-: nida ettirmek
m. ḳ.-dı 130b/5

münāfıḳ (< Ar. *munāfiḳ*) nifak sokan, ara bozucu

münāfıḳ-ı mekkār: düzenbaz, hilekâr münafık

m.-ı m. 106b/4

münāḳaşa (< Ar. *munāḳaşa*^{t}) atışma, çekişme, tartışma

m. 27a/15, 76a/13

münāḳaşa ḳıl-: atışmak, çekişmek, tartışmak

m. ḳ.-ıp 27b/4, 27b/8

münāsebet (< Ar. *munāsaba*^{t}) bağ, yakınlık

m.+dedür 110b/7, 67a/3
m.+dür 84b/15, 87a/14
m.+i 23a/2, 83b/7, 107a/11
m.+ide 95a/3
m.+im 52b/6
m.+imde 20b/13, 87a/11
m.+iŋ 150a/2
m.+iŋde 59a/5

münāsebetį (< Ar. *munāsaba*^{t} + nispet eki *į*) bağlılık, yakınlık

m. 170b/14

münāsib (< Ar. *munāsib*) uygun

m. 159a/15, 27a/1, 39b/12, 47b/9, 52a/13, 54b/13, 59a/5, 65b/14, 68a/4

münāsib-i dergāh: dergaha uygun olan

m.-i d. 63b/11

münāsib-i tāc: tâca münasip olan

m.-i t. 165a/4

münāsiblıḳ (< Ar. *munāsib* + Tü.+*lıḳ*) uygunluk

m. 52a/10

münāzaǾat (< Ar. *munāzaǾa*^{t}) ağız kavgası, çekişme

m. 76a/12

m.+ge 76a/12

münāžara (< Ar. *munāžara*^{t}) münazara, tartışma

münāżara ḳıl-: tartışmak

m. ḳ.-madım 52b/1

münāžır (< Ar. *munāžir*) münakaşa eden, tartışan

m. 17b/3

müneccim (< Ar. *munaccim*) falcı, astrolog

m.+ler 130a/15, 130b/3, 33b/6
m.+lerni 130a/15, 3b/9

münevver (< Ar. *munavvar*) aydın, parlatılmış, nurlu

m. 52b/9, 54a/15

münevver ḳıl-: parlatmak, aydınlatmak

m. ḳ.-dı 165a/1

m. ḳ.-ġıl 156b/15

münfaǾil (< Ar. *munfaǾil*) infial eden, gücenmiş, alınmış

m. 104a/13

münfaś (< Ar. *munfaśś*) ayrılmış, ayrı (Lexicon, 2009a)

münfaś bol-: ayrı olmak, dağılmak

m. b.-dı 151b/1

münfaś ḳıl-: ayırmak, dağıtmak

m. ḳ.-masaŋ 151a/14

münferihü'l-ĥāl (< Ar. *münferih*, harf-i tarif *el* + Ar. *ĥāl*) hali, durumu iyi olan, mutlu, sevinçli kişi

m. 54a/4

münḳād (< Ar. *munḳād*) boyun eğen

m. 31b/12

münḳatıǾ (< Ar. *munḳatiǾ*) ayrılmış, kesilmiş, son bulan

m. 120b/7, 151b/7

münḳatıǾ ḳıl-: ayrılmak, son bulmak, kesilmek

m. ḳ.-dı 48b/9

m. ḳ.-dım 134a/5

münkir (< Ar. *munkir*) inkar eden, reddeden, imansız

münkir bol-: inkar etmek, reddetmek

m. b.-dı 37a/2

münteşir (< Ar. *muntaşir*) duyulmuş, etrafa yayılmış

m. 109a/7, 9a/4

mürāÓat (< Ar. *murāÓat*) saygı, riayet, gereğini yerine getirme

m. 45b/4

mürāÓat ḳıl-: riayet etmek, gereğini yerine getirmek

m. ḳ.-ġıl 43a/5

mürāÓat-ı düşmen: düşmanın hakkına saygı göstermek, gereğini yapmak

m.-ı d. 45b/3

mürd (< Far. *murd*) ölmüş

m.+ini 28b/1

mürįd (< Ar. *murįd*) emreden, irade eden
m. 48b/12

mürūr (< Ar. *murūr*) geçip gitme, sona erme
mürūr-ı eyyām: günlerin geçmesi
m.-ı e.+da 156a/2, 156a/3

mürüvvet (< Ar. *muruvva*^{t}) cömertlik, insaniyet

m. 111b/9, 53a/14

m.+din 70a/2

m.+i 70a/6

m.+iŋdür 70b/15

m.+ni 53a/2

mürüvvet ḳıl-: mertlik yapmak, yiğitçe davranmak

m. ḳ.-ġan 71a/2

m. ḳ.-ġanım 93a/8

mürüvvet-kārlıḳ (< Ar. *muruvva*^{t}, Far. *kār* + Tü.+*lıḳ*) insanlık gösterme, cömertlik yapma

mürüvvet-kārlıḳ ḳıl-: insanlık göstermek, cömertlik yapmak

m. ḳ.-dım 73a/2

müseccaÓ (< Ar. musaccaÓ) cümlelerin sonu kafiyeli, secili söz

m. 3a/1

müselsel (< Ar. *musalsal*) zincirleme, ardı ardına

m. 1b/8

mesmaÓ (< Ar. masmaÓ) dinleme yeri

m. 74b/6

müstaġnį (< Ar. *mustaġnį*) doymuş, gönlü tok

m. 6b/11

müstaġraḳ (< Ar. *mustaġraḳ, mustaġriḳ*) gark olmuş, dalmış, batmış

m. 48a/2

müstaĥaḳḳ (< Ar. *mustaĥaḳḳ*) hak etmiş, layık

müstaĥaḳḳ-ı ĥacālet: utanmaya layık, uygun

m.-ı ĥ. 79b/14

müstaĥaḳḳ-ı naĥs: uğursuzluğa layık, bahtsızlığı hak eden

m.-ı n. 34a/14

müstaĥaḳḳ-ı yaĥşılıḳ: iyiliğe layık olan

m.-ı y. 46b/10

müstaĥaḳḳ-ı viśāl: kavuşmayı hak etmiş

m.-ı v.+imiz 31b/14

müstaĥkem (< Ar. *mustaĥkam*) sağlamlaştırılmış, sağlam

müstaĥkem ḳıl-: sağlamlaştırmak

m. ḳ.-ıp 131a/2

müstaÓid (< Ar. *mustaÓidd*) istidatlı, yetenekli

m. 69a/12

müstaḳįm (< Ar. *mustaḳįm*) doğru, dürüst

m.+ni 34a/7

müstecāb (< Ar. *mustacāb*) kabul olunmuş

m. 32b/4

müstecābü'd-daÓvet (< Ar. *mustacāb,* harf-i tarif *el* + *daÓvat*) davetine, duasına cevap verilen

m. ėrmiş 105b/1

müstecmiÓ (< Ar. *mustacmiÓ*) toplayan, toplanan

m. 3a/1

müstehĥāb (< Ar. *mustaĥabb*) sevilen, beğenilen iş, amel

m. 105b/8, 105b/10

müstesnā (< Ar. *mustasnā*) istisna olan, ayrı tutulan, genel kurallara uymayan

m. 109a/9

müstmend (< Ar. *mustmand*) hüzünlü, kederli, talihsiz

m. 113b/3

müstevcib (< Ar. *mustavcib*) bir şeyin kendisine verilmesini, yapılmasını hak eden (kimse), lâyık

müstevcib-i sitāyiş: övgüye layık
m.-i s. 34a/15, 46b/10

müstevlį (< Ar. *mustavlį*) istila eden, yayılan

m. 157a/14

Müsülmān (< Ar. *muslim* +Far.+*ān* (çokluk eki)) Müslüman, İslam dininden olan

kimse

M. 133a/1, 133a/3, 133a/5

M.+ıġa 133a/6, 166b/5

M.+lar 133a/6, 38a/1, 38a/5

M.+larda 162a/7

M.+nı 132b/11

M.+nıŋ 21b/11, 133a/4

Müselmān bol-: Müslüman olmak

M. b.-up 161b/4

Müsülmānį (< Ar. *musulmān* + Far. *į*) bir Müslüman

M. 133a/1

Müsülmānlıḳ (< Ar. *musulmān* + Tü.+*lıḳ*) Müslümanlık

M.+da 116a/11

M.+dın 166a/15

müşāhede (< Ar. *muşāhada*^{t}) görme, gözlem, kanaat, teşhis, şahit olma

m. 171a/1, 40a/10

m.+ŋdin 169b/12

müşāhede ḳıl-: görmek, şahit olmak

m. ḳ.-adur-men 132b/6

m. ḳ.-dı 158b/9, 160a/12, 162b/9, 30b/4, 38b/9, 40a/4

m. ḳ.-dım 19a/15, 86b/6

m. ḳ.-ġay 51a/12

m. ḳ.-ıp 40a/11, 66b/13

m. ḳ.-ıp ėrdim 54b/6

m. ḳ.-ur-sen 23a/3, 78a/2

müşaħħaś (< Ar. *muşaħħaś*) açık, vazıh

m. 106b/6, 91a/5

m.+dur 98b/7

müşerref (< Ar. *muşarraf*) şerefli

m. 125b/13, 47b/2, 68b/15, 79b/13

müşerref bol-: şereflenmek

m. b.-ay 150a/11

m. b.-dı 157b/5

m. b.-ġandın 102b/3

m. b.-ġandur 9b/9

m. b.-ġay 145a/9

m. b.-ġay-men 149b/15

m. b.-ġıl 103a/7, 9a/3

m. b.-up 6b/8

m. b.-ur-sen 54a/4

müşerref ḳıl-: şereflenmek, şereflendirmek

m. ḳ.-44a/5

m. ḳ.-ay 34b/1

m. ḳ.-ġay-sen 107b/13

m. ḳ.-salar 114b/4

müşevveş (< Ar. *muşavvaş*) karmakarışık

m. 87b/6

müşįr (< Ar. *muşįr*) yol gösteren, işaret eden

müşįr-i sermedį: daimi olarak yol gösteren, rehberlik eden kişi

m.-i s. 47b/1

müşk (< Far. *muşk*) misk, koku

m. 53b/4, 95a/8, 151b/13

müşkil (< Ar. *muşkil*) güç, zor

m. 110b/8, 111b/10, 112b/13, 13a/4, 13b/13, 152a/11, 154a/13, 155b/8, 156a/7, 161b/7, 56a/4, 5a/4, 5a/5, 71b/11, 85a/15, 156a/6

m.+dür 155b/5, 26b/7, 65b/6, 8b/13, 9a/15

m.+im 156a/6

m.+ini 155b/4

m.+iŋ 154a/14

m.+ni 154a/12, 154b/9, 40b/6

müşkil-i müselsel: zincirleme sorunlar

m.-i m.+ni 34a/6

müşkilāt (< Ar. *muşkilāt*) güçlükler, zorluklar

m. 103a/6

m.+ını 48b/12

m.+lar 12b/8

müşkilraḳ (< Ar. *muşkil* + Tü.+*raḳ*) daha güç, daha zor

m.+dur 156a/7

müşkįn (< Far. *muşkįn*) miskli, misk kokulu

m.+din 47a/8

müştāḳ (< Ar. *muştāḳ*) özleyen, can atan

m. 101a/1, 152b/13, 47b/15

m.+dur 153a/8

m.+ını 54b/3

m.+large 62a/5

m.+nı 59a/9

müştemil (< Ar. *muştamil*) kavrayan, saran, içine alan

m. 1b/2

Müşterį (< Ar. *muştarį*) **1.** en büyük gezegen, Jüpiter

m. 69a/15

m.+ge 171a/2

Müşterį-saʾādet: Jüpiter gibi yüce derecedeki mutluluk

m.+ġa 69b/9

2. satın alan kimse

m.+nıŋ 153b/2

müşük (< *mūş*+*ük* < Far. *muşk*) kedi, dişi kedi

m. 62b/4, 62b/6, 63b/14, 63b/4, 63b/5, 63b/7, 64a/14, 64a/15, 64a/3, 64a/5, 64a/7, 64a/9, 64b/1, 7b/1, 8a/2, 8b/4

m.+ge 64a/3, 64a/5

m.+ni 112a/6, 62b/6, 63b/5, 63b/6, 64a/14, 64b/3

müşükçe (< *mūş*+*ük*+*çe*) kedi gibi, kediye benzer

m. 62b/14

mütābaʾat (< Ar. *mutābaʾa*^{t}) birine tabi olma, onun ardı sıra gitme

m.+larını 37b/3

mütālaʾa (< Ar. *mutālaʾa*^{t}) tetkik etme, düşünme

mütālaʾa ḳıl-: tetkik etmek, düşünmek

m. ḳ.-dı 114b/6

m. ḳ.-ġanıŋızını 129b/14

m. ḳ.-ıp 157b/6

müteʾaccib (< Ar. *mutaʾaccib*) taaccüb eden, şaşakalan, şaşıran

m. 154a/5, 160b/12, 40b/11, 46b/6

müteʾalliḳāt (< Ar. *mutaʾalliḳ* + çoğul eki *āt*) ait, dair, alakalı şeyler

m. 146a/12

müteʾemmil (< Ar. *mutaʾammil*) teemmül eden, derin düşünen, dalgın

m. 160a/11

mütefekkir (< Ar. *mutafakkir*) tefekkür eden, düşünen

m. 160a/11, 167a/7, 36a/1, 46b/6, 70a/6

mütefekkirlıġ (< Ar. *mutafakkir* + Tü.+*lıġ*) düşünce

m. 162a/4

mütefekkir-vār (< Ar. *mutafakkir* + Far. *vār*) düşünen insan gibi

m. 167a/5, 62a/10

müteġayyir(< Ar. *mutaġayyir*) değişen, başkalaşan, bozuk

m. 156a/2, 159a/10, 159a/11, 159a/6, 36b/8, 81a/4

müteġayyir bol-: değişmek, değiştirmek

m. b.-dı 157b/6, 83a/6

m. b.-updur 21b/8

müteġayyirü'l-aḥvāl (<Ar. *mutaġayyir,* harf-i tarif *el* +Ar. *aḥvāl*) hali değişen, hali değişmiş

m. 46b/4

müteġayyir-ḥāl (< Ar. *mutaġayyir* + Ar. *ḥāl*) hali değişen, hali değişmiş

m. 159a/10

müteḥaḳḳıḳ (< Ar. *mutaḥaḳḳiḳ*) tahakkuk eden, doğruluğu meydana çıkan

m. 83b/9

müteḥayyir (< Ar. *mutaḥayyir*) şaşmış, şaşırmış

m. 142a/5, 70a/6

müteḥayyir bol-: şaşırmak, hayrette kalmak

m. b.-dı 29b/1, 55b/11, 83a/6, 99a/6,

99a/1

m. b.-up 50a/9, 62a/10, 76a/12

müteĥayyir-vār (< Ar. *mutaĥayyir* + Far. *vār*) şaşkın gibi, şaşırmış gibi

m. 109b/15, 110b/2, 159a/9, 89a/6

mütenevviÓ(< Ar. *mutanavviÓ*) türlü, çeşitli, çeşit çeşit değişik

m.+dür 67a/2

müteraśśıd (< Ar. *mutaraśśid*) dikkatle gözeten, kollayan

m. 137a/7

müteredd id (< Ar. *mutaraddid*) tereddüd eden, karar veremeyen

m. 160a/11, 162a/4, 36a/1, 68a/11

müteśaddį (< Ar. *mutaśaddį*) bir işe girişen, tasaddi eden

müteśaddį ķıl-: bir işe girişmek, tasaddi etmek

m. ķ.-dı 138a/3

m. ķ.-ıp 116a/5

mütevāśıl (< Ar. *mutavāśil*) biribirine vasıl olan, gelen

m.+dur 32b/5

mütevaṭṭın (< Ar. *mutavattin*) bir yeri vatan edinmiş, yurt tutmuş

m. 7b/7

mütevaṭṭınān (< Ar. *mutavattin* + Far. çoğul eki *ān*) bir yeri vatan edinenler, yurt edinenler

mütevaṭṭınān-ı şāhsār: ağaçlık, koruluk yeri vatan edinenler

m.-ı ş. 7b/7

müttefiķ (< Ar. *muttafiķ*) ittifak eden, birleşen

m. 115a/1

müttefiķ bol-: anlaşmak, müttefik olmak

m. b.-dılar 58b/9

m. b.-up 147a/4

müttefiķu'l-lafž (< Ar. *muttafiķ*, harf-i tarif *el* + *lafž*) söz ve lafızda birleşenler

m. 58b/5

müttehem (< Ar. *muttahim*) suçlu, kabahatli

müttehem ķıl-: suç işlemek, kabahat yapmak

m. ķ.-dı 166b/4

müyesser (< Ar. *muyassar*) kolaylıkla yapılan, kolayca ele geçen

m.+dür 168b/10

müyesser bol-: kolaylıkla, kolayca yapmak, ele geçirmek

m. b.-madı 129b/2, 4b/5

m. b.-mağı 67b/15

m. b.-mas 12b/7, 137a/5, 30a/7, 51b/5, 92a/4

m. b.-sa 10a/14, 110a/13, 11b/12, 139a/14, 2b/11, 9b/10

m. b.-ur 111b/5, 13a/6, 143a/12, 143a/5

m. b.-ur ėrdi 111b/9

m. b.-ur-sen 30a/9

müzāĥamet (< Ar. *muzāĥama*^{t}) zahmet, sıkıntı verme

m.+ni 170b/9

müzāĥim (< Ar. *muzāĥim*) zahmet, sıkıntı veren

m. 170a/3

müzāriÓ (< Ar. *muzāriÓ*) ekici, ziraatle uğraşan

m. 154a/15, 154b/3, 155b/11, 155b/15, 155b/4, 155b/6, 156a/1, 156a/9 m.+ge

154a/9 m.+i

155b/9

m.+ni 154a/11

müzāriÓį (< Ar. *muzāriÓ* + Far. *į*) bir ekici, ziraatle uğraşan biri

m. 154a/8

müzd (< Far. *muzd*) karşılık

m.+ige 152b/1

müźekker (< Ar. *muźakkar*) erkek, er

m. 58a/3

müzevvaķ (< Ar. *muzavvaķ*) boyanmış, süslenmiş

m. 3a/2

N

nā-āzmūde (< Far. *nā-āzmūda*) tecrübe edilmemiş, sınanmamış

n. 16b/14, 46b/2, 55b/3

nā-be-kār (< Far. *nā-ba-kār*) yaramaz, hayırsız kişi

n. 148b/14, 88b/14

n.+lar 117a/9

n.+nı 104a/7, 108a/15, 88b/13, 89a/1

nā-bịnā (< Far. *nā*-ve Ar. *bịnā*) kör, görmez, doğuştan gözleri kör olan

n. 65b/4

nā-būd (< Far. *nā-būd*) yok olan, bulunmayan

n. 107b/1, 136a/2, 13a/5, 146b/11, 28b/7, 64a/7, 67a/1, 90a/13, 90b/8

n.+ġa 170a/4

nā-būd ḳıl-: yok etmek, kaybetmek

n. ḳ.-dı 149b/2

n. ḳ.-ġandur 170a/2

n. ḳ.-ıp-sen 16a/7

nā-cins (< Far. *nā*-ve Ar. *cins*) cinsi bozuk, aynı cinsten olmayan

n. 134a/11, 95b/8

n.+din 24a/3, 4b/12

n.+ge 23b/14

n.+ler 134a/10

nā-çār (< Far. *nā-çār*) **1.** çaresiz

n. 13b/9, 17b/11, 17b/12, 19a/2, 31b/14, 43a/4, 59a/4, 68a/1, 74b/1, 79a/9, 85a/14, 86b/9, 90a/4, 90b/9, 94b/8, 99b/8, 112a/12, 112b/15, 114b/15, 116a/3, 145b/14, 163a/12, 166b/3, 168b/13

2. ister istemez

n. 105b/14, 113b/3, 117a/14, 118b/9, 150a/11, 30b/13, 31a/1, 53b/6, 80b/4

nā-çịz (< Far. *nā-çịz*) hiç hükmünde olan, değersiz

n. 46b/13

nā-çịz ḳıl-: hiç hükmünde, değersiz yapmak

n. ḳ.-ġay-men 32a/3

nā-dān (< Far. *nā-dān*) bilgisiz, kaba, cahil

n. 100b/10, 109a/1, 121b/9, 150a/5, 21a/3, 40b/5, 66a/14, 91a/7

n.+dur 121b/12

n.+ġa 65b/15

n.+nı 65b/14, 65b/5

nā-dānlıġ (< Far. *nā-dān* + Tü.+*lıġ*) cahillik, bilgisizlik krş. **nā-dānlıḳ**

n.+ıŋ 132b/6

n.+nı 110b/9

nā-dānlıḳ (< Far. *nā-dān* + Tü.+*lıġ*) cahillik, bilgisizlik krş. **nā-dānlıġ**

n. 65b/5

n.+ḳa 115a/5

nādire (< Ar. *nādira, nādiraᵗ*) nadir olan şey

nādire-yi devrān: dünyada, zamanında bir eşi daha bulunmayan kimse

n.-yi d. 67b/6, 6a/6

nādire-yi zamān: zamanında bir eşi daha bulunmayan kimse

n.-yi z. 65b/8

nafaḳa (< Ar. *nafaḳa, nafaḳat*) yiyecek parası, geçimlik

n.+nıŋ 167a/14

nā-fercām (< Far. *nā-farcām*) boş, faydasız

n. 78a/6

nā-gāh (< Far. *nā-gāh*) ansızın, birden bire

n. 124b/3, 23a/6, 93b/4, 154a/1, 159a/2, 162b/9, 164a/4, 164b/7, 28a/13, 28b/15, 3b/8, 44a/3, 51b/9, 7a/13

naġamāt (< Ar. *naġamāt*) ahenkler, ezgiler, güzel sesler

n. 60b/15, 65a/15

n.+dın 58b/6

n.+nı 58b/9, 60a/6, 60b/3, 65b/10, 65b/11

naġamāt ḳıl-: ezgiler, güzel sesler çıkarmak

n. ḳ.-dı 65b/10

naġamāt-ı ṭayyib: hoş, güzel sesler, ezgiler

n.-ı ṭ.+e 60b/11

naġme (< Ar. *naġma, naġmaᵗ*) ahenk, ezgi, güzel ses

n. 102a/10, 102a/3, 107b/1, 114a/7, 120b/2, 120b/8, 126b/9, 127b/7, 128b/14, 128b/11, 135b/13, 137a/9,

151a/13, 4b/10, 55a/2, 58a/7, 58b/6, 58b/8, 7b/3

n.+din 126b/6, 58a/7, 58a/8

n.+ġa 102b/15

n.+leri 151a/15

n.+ni 120b/2, 151b/2, 58b/8, 59a/4, 61a/2

n.+sidin 120b/9

n.+siġa 102a/6

n.+sini 102a/7, 65a/15

naġme ḳıl-: şarkı, ezgi söylemek

n. ḳ.-ay 120b/5

n. ḳ.-dı 151b/4

n. ḳ.-dılar 102a/7, 61a/7

naġme-yi dil-küşā: gönül açan, ferahlatan name

n.-yi d. 126b/4, 151a/13

naġme-yi Dāvudį: Hz. Davut'un namesi gibi name

n.-yi D. 126b/5

naġme-yi erġanūn: org çalgısının namesi

n.-yi e.+dur 57b/14

naġme-yi ḳuvvet: kuvvet namesi, kuvvet veren name

n.-yi ḳ.+dür 58a/1

nā-ĥaḳ (< Far. *nā*-ve Ar. *ĥaḳḳ*) haksız, boş yere

n. 7b/13

n.+dın 166a/9

Nāhid özel ad

N. 57b/3

naĥįflıġ (< Ar. *naĥįf* + Tü.+*lıġ*) zayıflık, zayıf olma hali krş. **naĥįflıḳ**

n.+ım 51b/5

naĥįflıḳ (< Ar. *naĥįf* + Tü.+*lıḳ*) zayıflık, zayıf olma hali krş. **naĥįflıġ**

n.+ḳa 117a/14

nā-hoş (< Far. *nā-ĥoş*) beğenilmeyen, çirkin, kötü

n. 134a/14, 151b/1, 171b/11, 2a/12, 94b/2

n.+dur 37b/1

naĥs (< Ar. *naĥs*) uğursuz, bahtsız

n. 45a/13

n.+ını 24b/9

Nahşebį özel ad, Hindistanda yaşamış mutasavvıf ve şâir

N. 100b/12, 101b/5, 102a/4, 103a/10, 103a/4, 104a/4, 106a/12, 106a/7, 108b/9, 109b/13, 10a/11, 10b/14, 110b/14, 112a/7, 112b/6, 113b/10, 114a/4, 116b/5, 119a/8, 11b/8, 120a/15, 120b/15, 120b/8, 121a/6, 123a/13, 125b/14, 128b/13, 129a/2, 12b/6, 132a/12, 134a/1, 135a/4, 135b/6, 136a/14, 136a/4, 137a/2, 137b/14, 138a/3, 138a/9, 138b/13, 139a/11, 13a/7, 13b/13, 140a/5, 142a/9, 143b/9, 144a/6, 146a/1, 146b/10, 147a/2, 147b/4, 149a/2, 149a/5, 149a/9, 149b/11, 14a/11, 14b/2, 150a/7, 150b/4, 151a/6, 151b/12, 152a/10, 153a/13, 153a/7, 153b/9, 155a/8, 15b/4, 17a/5, 17b/15, 19b/3, 21b/15, 22a/5, 22b/15, 23a/10, 25b/3, 26a/1, 27a/8, 28a/14, 29a/11, 32a/4, 32b/5, 45b/10, 48b/9, 4a/11, 4b/11, 50b/2, 51a/6, 54a/6, 55a/1, 55b/5, 57a/13, 58a/1, 58b/2, 59a/13, 59b/2, 5a/9, 5b/2, 61b/11, 62a/1, 62b/15, 64b/10, 64b/15, 65a/7, 65b/5, 66b/10, 68b/12, 69a/1, 6b/3, 70a/7, 70b/2, 73b/1, 75a/12, 75a/6, 76a/6, 76b/3, 77a/13, 78a/6, 79a/2, 79b/4, 7a/2, 7b/10, 81b/13, 83b/11, 83b/14, 84a/4, 84b/1, 84b/6, 86a/10, 87a/2, 89a/11, 89a/15, 8a/14, 8b/13, 90a/6, 91a/10, 91b/10, 94a/2, 95a/14, 9a/15

nāhun (< Far. *nāĥun*) tırnak

nāhun-ı selāmet: selamet tırnağı

n.-ı s. 68a/2

nā-Óilāc (< Far. *nā*-ve Ar. *Óilāc*) ilaçsız, çaresiz

n. 108a/11, 21a/7, 42a/6, 49b/10, 63b/1

nā-inśāf (< Far. *nā*-ve Ar. *inśāf*) insafsız

n. 102b/2, 89a/2

n.+nı 104b/9, 38a/1

nā-kār (< Far. *nā-kār*) işe yaramaz, faydasız

n. 119b/15

naḳd (< Ar. *naḳd*) bedel, para

n.+idin 168a/15

naḳdįne (< Ar. *naḳdįna*) hazır ve peşin para

n. 118a/13, 154b/13, 154b/15, 155a/1, 155a/2, 155a/4, 37b/9, 38b/4, 42a/6,

93a/11

n.+lerini 93a/13

n.+lerni 139b/6, 154b/14, 155a/11, 66a/3, 66a/4

n.+ni 150b/9, 66a/11

n.+sini 37b/11, 47a/12, 93a/9

nā-kes (< Far. *nā-kas*) kimsesiz

n.+ge 85a/2

nāḳılān (< Ar. *nāḳilān*) taşıyanlar, aktaranlar, anlatanlar

nāḳılān-ı āŝār: eserlerden çevirenler, aktaranlar

n.-ı ā. 1a/2, 79b/15

nāḳılān-ı fāyiḳ: yüce nakliciler

n.-ı f. 119b/12

nāḳıśu'l-Óaḳl (< Ar. *nāḳiś*, harf-i tarif *el* + *Óaḳl*) kısa akıllı, **mec.** kadın

n. 131b/8, 36a/9, 6b/6

n.+dur 67a/8

naḳḳār (< Ar. *naḳḳār*) çalgı, müzik

n. 119b/1

n.+ı 117a/9

naḳḳāre (< Ar. *naḳḳāra*^{t}) dümbelek

n. 80a/8

naḳḳāreci (< Ar. *naḳḳāra*^{t} + Tü.+*ci*) dümbelek çalan kimse

n. 29b/10

naḳḳāresiz (< Ar. *naḳḳāra*^{t} + Tü.+*siz*) dümbeleksiz

n. 69b/5

naḳḳāş (< Ar. *naḳḳāş*) nakkaş, nakış yapan, süsleme ustası

n. 125a/13, 125b/6

naḳḳāşlig (< Ar. *naḳḳāş* + Tü.+*lig*) nakkaşlık, süsleme ustalığı krş. **naḳḳāşlik**

n.+i 125a/11

naḳḳāşlik (< Ar. *naḳḳāş* + Tü.+*lik*) nakkaşlık, süsleme ustalığı krş. **naḳḳāşlig**

n. 25a/10

naḳḳāşlıḳ ḳıl-: nakkaşlık yapmak, süs ustalığı yapmak

n. ḳ.-dı 124b/10

naḳl (< Ar. *naḳl*) aktarma

naḳl-i rūĥ: ruh nakli, ruh aktarımı

n.-i r. 146a/12, 146b/5

naḳş (< Ar. *naḳş*) **1.** nakış, süs, resim

naḳş ḳıl-: nakşetmek, süslemek

n. ḳ.-ġıl 125a/14

2. beste veya semâî formlarının ikişer mısra okunduktan sonra arkasından terennüm gelen iki haneli şekilleri, terennüm

n. 128a/15

naḳş-gūylıḳ (< Ar. *naḳş* + Far. *ġūy*+ Tü. +*lıḳ*) şarkı arasında terennüm söyleme

n.+ġa 127a/15

nāle (< Far. *nāla*) inleme, inilti

n. 107a/15, 151a/14, 151b/15, 48b/6

n.+ge 136b/10

n.+ler 7b/4

n.+sidin 151a/15

nāle ḳıl-: inlemek, feryat etmek

n. ḳ.-dılar 60a/2

n.+ler ḳ.-ıp 7a/15

naÓleyn (< Ar. *naÓleyn*) bir çift ayakkabı

n.+ni 143b/5

naÓleyn-i çūbįn: ağaçtan yapılmış bir çift ayakkabı

n.-i ç. 143b/1

n.-i ç.+dür 143a/7

n.-i ç.+ġa 144b/4

naÓleyn-i ṭılsım: tılsımlı, sihirli bir çift ayakkabı

n.-i ṭ. 145a/3

n.-i ṭ.+nı 145b/3

nāle-zārį (< Far. *nāla*-zār*į*) inleyerek ağlama

n. 151a/9

nām (< Far. *nām*) ad, ün, lâkap

n. 103a/12, 103a/13, 103b/11, 103b/7, 103b/9, 104a/11, 104b/4, 105a/10, 107a/15, 87a/9, 108a/11, 109a/6, 113a/11, 120a/11, 120a/3, 121b/14, 129a/14, 148a/14, 150a/12, 3b/14, 50b/4, 51b/12, 60b/3, 60b/7, 88b/6, 88b/7, 89b/1, 90a/1, 92a/6, 98a/6, 87b/14, 82b/15

nā-maĥrem (< Far. nā-ve Ar. *maĥram*) mahrem olmayan, nikah düşmeyen

n. 122b/11, 42b/15, 83a/5, 83b/6

n.+dür 81a/3

n.+ni 17b/14

nā-maĥremlik (< Far. *nā*-ve Ar. *maĥram* + Tü.+*lik*) nâmahrem olma durumu

n. 17b/6

nā-maǾḳūl (< Far. *nā*-ve Ar. *maǾḳūl*) makul olmayan, akıl dışı

n. 48b/6

namāz (< Far. *namāz*) namaz

n. 143a/10

n.+da 162b/9, 164b/15

n.+dın 165a/1

n.+ġa 164b/11, 170b/15

n.+nı 61a/5

namāz-ı diger: diğer namaz

n.-ı d.+de 61a/6

namāz-ı şām: akşam namazı

n.-ı ş. 131b/2

n.-ı ş.+da 61a/6

nām-dār (< Far. *nām-dār*) meşhur, ünlü n. 84a/10

nāme (< Far. *nāma*) mektup

nāme-i Ǿömr: ömür mektubu

n. -iǾö.+i 12a/5

nā-merd (< Far. *nā-mard*) mert olmayan, alçak

n.+niŋ 4a/6

nā-merdlik (< Far. *nā-mard* + Tü.+*lik*) alçaklık

n.+dür 110a/13

nāmiye (< Ar. *nāmiya*[t]) olma, yerden bitme

n. 24b/15

nā-murād (< Far. *nā*-ve Ar. *murād*) muradına erişmemiş

n. 54a/9

n.+dur 89b/7

nā-murād-ı ħāk: toprak gibi değersiz olan bahtsız

n.-ı ħ. 54a/8

nā-murād-ı bį-çāre: çaresiz olan bahtsız

n.-ı b. 54a/9

nā-murādlıġ (< Far. *nā*-ve Ar. *murād* + Tü.+*lıġ*) muratsızlık, dileğine kavuşamama krş. **nā-murādlıḳ, nā-murādlik**

n.+ımda 72b/13

nā-murādlıḳ (< Far. *nā*-ve Ar. *murād* + Tü.+*lıḳ*) muratsızlık, dileğine kavuşamama

krş. **nā-murādlıġ, nā-murādlik**

n.+dın 13b/11

n.+ḳa 77b/1

nā-murādlik (< Far. *nā*-ve Ar. *murād* + Tü.+*lik*) muratsızlık, dileğine kavuşamama

krş. **nā-murādlıġ, nā-murādlıḳ**

n. 13b/13

nā-murādraḳ (< Far. *nā*-ve Ar. *murād* + Tü.+*raḳ*) daha bahtsız

n. 92a/13, 93a/13

nāmūs (< Ar. *nāmūs*) ar, edep, haya

n. 54b/12, 82b/11

n.+nı 54b/9

nāmūs ḳıl-: utanmak

n. ḳ.-dı 101b/14

nā-muvāfıḳ (< Far. *nā*-ve Ar. *muvāfıḳ*) uygun olmayan

n. 94a/14

nā-mümkin (< Far. nā-ve Ar. *mumkin*) mümkün olmayan

n.+dür 36a/5

nām-zed (< Far. *nām-zād*) aday

nām-zed ḳıl-: aday yapmak

n. ḳ.-dı 76a/11

nān (< Far. *nān*) ekmek

n. 132b/14, 150a/8, 21b/2, 29b/8, 45b/7

n.+ı 5a/6

n.+nı 149b/15, 150a/10, 29b/10, 94b/7, 29a/1

nān-ı kāfūr: kāfūrlu ekmek

n.-ı k. 141a/5

nān-ı zaǾferān: safranlı ekmek

n.-ı z. 141a/4

nā-pāk (< Far. *nā-pāk*) pis, temiz olmayan

n. 19b/9, 20a/10

n.+ge 162a/10

nā-pāklıġ (< Far. *nā-pāk* + Tü.+*lıġ*) pislik krş.

pāklik

n.+da 166b/7

n.+ı 164b/1

n.+ını 165b/13

nā-pāklik (< Far. *nā-pāk* + Tü.+*lik*) pislik krş. **pāklıġ**

n. 35b/13

n.+ge 162a/6

naǾre (< Ar. *naǾra, naǾrat*) yüksek sesle bağırma

n. 59a/11

nā-reşįde (< Far. *nā-rasįda*) yetişkin olmamış

n. 77b/8, 82b/4, 22a/14

nā-rıżā (< Far. *nā*-ve Ar. *riżāǿ, riżā*) hoşnutsuzluk, memnunsuzluk

n. 132a/4

nās (< Ar. *nās*) insanlar, halk

n. 149b/4

nā-sezā (< Far. *nā-sazā*) yakışmaz, uygun olmayan

n.+nı 150a/6

naśįb (< Ar. *naśįb*) nasip, Allah'ın kısmet ettiği şey

n. 136b/3

n.+ge 66a/11

n.+i 166b/11

naśįb bol-: nasip olmak

n. b.-ur 92b/6

naśįb ḳıl-: nasip etmek

n. ḳ.-maġan 92b/6

naśįbe (< Ar. *naśįba*) nasip, Allah'ın kısmet ettiği şey

n.+sini 59a/7

nāśiĥ (< Ar. *nāsiĥ*) nasihat eden, öğüt veren

n.+niŋ 168a/11

naśįĥat (< Ar. *naśįĥa*^{t}) öğüt

n. 130a/11, 147a/14, 149a/5, 28a/12, 2a/10, 2a/12, 54b/10, 6a/13

n.+dür 127b/4

n.+ge 68b/14

n.+i 168a/11

n.+im 65a/11

n.+imni 103a/8

n.+ini 135b/9, 23b/10, 128b/13, 148a/10, 149a/1

n.+ler 77a/10

n.+lerimni 17a/2

n.+lerni 168a/10

n.+ni 117a/2, , 129b/5, 147a/11, 147a/12, 23a/12

naśįĥat ḳıl-: nasihat etmek, öğüt vermek

n. ḳ.-ay 36a/6

n. ḳ.-dı 102b/12, 106a/7, 137b/6

n. ḳ.-dılar 23a/1, 29a/2

n. ḳ.-ıŋ 70a/13

n. ḳ.-sam 2a/14

n. ḳ.-ur-men 86a/13

n.+lar ḳ.-a baş-ladı 2a/10

n.+ler ḳ.-dı 86a/15, 95b/12

n.+ler ḳ.-dılar 151a/11

n.+ler ḳ.-sam 6b/2

nā-şāyeste (< Far. *nā-şāyista*) yakışmayan, uygun olmayan

n. 115b/2, 134b/5, 83b/5

nā-tamām (< Far. *nā*-ve Ar. *tamām*) eksik, noksan

n. 141b/10

n.+dur 69a/7, 9b/3

nā-tüvān (< Far. *nā-tuvān*) zayıf, kudretsiz, kuvvetsiz

n. 33a/3, 34b/7

nā-ümįd (< Far. *nā-umēd* (*ummēd*)) ümitsiz

n. 104a/6, 108b/6, 115b/11, 117b/13, 164a/3, 16b/4, 27a/6, 27a/8, 66a/10

nā-ümįdlik (< Far. *nā-umēd* (*ummēd*) + Tü.+*lik*) ümitsizlik

n. 116b/15

n.+ge 85a/7

nāycı (< Far. *nāy*) kamışçı, neyci

n. 29b/10

nāyib (< Ar. *nāǿib*) vekil

nāyib-i mutlaḳ: mutlak vekil

n.-i m. 171a/3

nāz (< Far. *nāz*) naz, eda

n. 27a/7, 28b/4

nažar (< Ar. *nažar*) bakma, göz atma
n. 26b/11, 31a/4, 3b/3, 3b/5, 24b/10, 25a/13
n.+da 117b/3, 24b/12
n.+ı 111a/15, 11a/5, 163b/5, 168a/11, 16b/15, 19a/8, 33a/6, 40b/2, 56a/8, 5b/10, 80b/4, 82b/8, 84a/11, 9b/6
n.+ıda 134b/1, 171b/2, 4a/6, 61b/5
n.+ıdın 157b/5, 73a/11
n.+ıge 115a/8, 119a/4, 120b/4, 142b/13, 157b/9, 80b/15, 82a/13, 83a/2
n.+ıġa 145a/5

n.+ımnı 33a/14

n.+ıŋ 33b/1

n.+ıŋnı 33a/15

n.+ları 169b/3

nažar ḳıl-: bakmak, göz atmak

n. ḳ.-ay 34a/15

n. ḳ.-dı 35a/10

n. ḳ.-dım 42b/8

n. ḳ.-ġan 102b/12, 35a/9

n. ḳ.-ġuçı 33a/1

n. ḳ.-ıp 168b/15

n. ḳ.-ma 33a/12

n. ḳ.-sa 105a/4

nažar-ı ḥıyānet: ihanet bakışı

n.-ı ḥ.+ni 122b/7

nažar-ı pādişāh: padişahın nazarı, bakışı

n.-ı p.+ġa 115b/15

nāzenįn (< Far. *nāzanįn*) nazlı, cilveli, edalı

n. 112b/10, 165b/2, 16a/3, 26b/11, 27a/7, 28a/7, 65b/11, 66a/10, 66a/12, 66a/13, 66a/15, 66a/2, 66a/4, 66a/6, 66a/7, 66b/3, 66b/4, 84a/7

n.+ni 19a/1, 28a/11, 28a/3, 65b/8

nāzenįn-ṭalʿat (< Far. *nāzanįn* + Ar. *ṭalʿat*) edalı, cilveli yüz, güzel çehre

n. 69b/9

nāžır (< Ar. *nāžir*) nazar eden, bakan, gözleyen

n. 33b/14

nažm (< Ar. *nažm*) vezinli ve kafiyeli şiir

n. 34b/4, 39a/1, 43b/6

nė (< ET *ne* < AT **nē*) ne (EDPT 774a)

n. 100a/5, 100a/6, 100b/5, 102a/10, 103b/15, 105a/12, 106a/8, 106a/9, 107b/1, 107b/4, 108a/1, 108a/7, 10b/11, 10b/12, 10b/5, 110b/2, 111a/12, 112a/8, 113b/1, 114a/5, 114a/8, 115a/10, 115b/4, 118a/4, 11a/10, 11a/14, 11a/9, 11b/4, 122b/4, 123a/1, 123a/2, 123b/7, 124b/12, 125a/13, 126a/6, 127a/4, 127a/5, 127b/10, 127b/6, 128b/5, 12a/15, 130a/13, 132b/5, 133b/11, 133b/9, 134a/7, 135a/9, 136b/11, 137b/3, 138b/15, 139b/11, 139b/8, 13a/11, 13a/13, 13a/5, 140a/5, 142a/9, 142b/2, 143a/12, 143a/4, 143a/6, 143b/11, 144b/2, 145b/4, 146a/10, 146a/3, 147b/12, 147b/8, 148b/3, 149a/7, 14a/12, 14b/2, 151b/14, 154a/14, 155a/7, 155b/10, 155b/5, 156a/1, 156a/14, 156a/5, 156a/9, 157a/11, 157b/7, 158a/12, 158a/8, 158b/3, 158b/8, 159a/11, 159a/13, 159a/15, 159a/3, 159a/5, 159a/8, 159a/9, 159b/5, 159b/8, 160a/8, 160b/11, 160b/15, 161a/9, 163a/4, 163a/5, 164a/5, 166a/5, 166a/8, 167a/7, 168a/12, 168b/7, 169a/5, 169a/6, 169a/8, 169a/9, 169b/6, 169b/9, 16a/5, 16a/7, 16b/5, 170a/13, 170a/4, 170b/4, 170b/8, 171b/14, 17b/4, 18a/2, 18a/9, 18b/2, 19b/3, 19b/5, 21a/11, 21a/3, 21a/5, 21a/6, 22b/11, 22b/2, 25a/9, 25b/10, 26a/14, 27a/9, 28b/12, 28b/6, 29a/3, 29a/6, 29b/1, 29b/4, 14a/1, 2a/9, 2b/13, 2b/7, 30b/2, 31b/15, 31b/5, 32a/3, 32b/14, 33a/6, 33a/7, 35a/11, 35a/14, 36a/12, 37a/11, 37a/12, 38b/9, 40a/3, 40b/12, 41a/7, 42a/3, 42a/8, 42b/3, 43b/11, 43b/12, 44a/12, 44a/4, 44a/5, 44a/7, 44b/1, 44b/12, 44b/2, 44b/6, 47a/4, 48b/2, 48b/6, 49a/13, 49b/12, 49b/8, 4b/12, 50a/13, 50b/12, 51b/1, 51b/6, 51b/7, 53a/2, 53b/1, 53b/4, 54a/14, 55b/11, 56b/4, 58b/1, 58b/11, 58b/3, 59b/10, 59b/9, 63a/14, 63a/6, 65a/12, 66a/12, 67a/10, 67b/11, 67b/12, 67b/13, 68b/5, 69b/11, 6a/11, 71b/5, 74b/15, 75a/8, 77b/13, 77b/9, 78a/6, 79a/6, 79b/11, 79b/9, 80a/9, 82a/9, 83a/4, 83b/13, 85a/9, 86a/14, 86a/5, 87b/12, 8a/14, 8b/11, 8b/12, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/7, 90b/8, 93a/2, 93b/6, 94a/12, 96a/12, 97a/6, 9b/8, 9b/9, 119a/6

n.+dür 132b/5, 160a/10, 19a/6, 35b/6, 39b/11, 45a/2, 84b/7

n.+ge 42a/8

n.+ler 90b/7

n.+mge 97b/8

neǾam (< Ar. neǾam) koyun, deve, sığır vb. hayvan

n. 102b/5

neberdān (< Far. *nabardān*) savaşlar, harpler

n.+nı 67b/12

nebiyyullāh (< Ar. *nebį*, harf-i tarif *el* + *Allāh*) Allah'ın nebisi, peygamberi

n. 45b/13, 45b/4

necāt (< Ar. *nacāt*) kurtulma, kurtuluş

n. 136a/3, 33b/7

nėçe (< ET (Uyg.) *neçe* < *nē*+*çe*) nice, ne kadar

n. 102b/14, 103b/13, 106b/4, 110a/14, 111b/14, 111b/5, 112a/9, 112b/5, 113a/1, 113a/13, 113a/6, 116b/15, 118a/11, 118a/8, 119b/6, 120a/9, 120b/4, 124a/13, 125a/10, 127a/1, 127b/11, 127b/2, 129a/9, 129b/11, 12b/8, 130a/6, 130b/11, 130b/9, 134a/9, 136a/4, 13b/3, 140a/13, 140a/9, 144a/9, 145b/11, 145b/7, 14a/12, 14a/4, 14b/12, 14b/3, 14b/8, 150a/8, 151a/4, 152a/6, 154b/6, 155a/10, 156b/2, 158a/4, 15a/1, 15b/1, 15b/9, 160a/2, 163b/3, 164b/7, 165a/15, 167b/3, 168b/12, 168b/7, 169b/3, 170a/9, 170b/15, 171a/3, 171a/7, 19b/13, 22b/11, 2a/15, 30a/11, 30b/14, 32a/15, 32a/7, 33b/15, 37a/15, 37b/10, 37b/11, 37b/13, 37b/3, 3b/1, 41b/12, 44a/12, 44a/8, 44b/9, 45a/5, 45b/10, 45b/9, 46b/7, 4a/12, 4b/3, 52a/6, 52a/7, 52a/9, 54a/15, 56a/7, 56b/6, 58a/2, 58a/3, 58a/6, 5a/9, 62b/10, 62b/12, 64a/8, 64a/9, 66a/1, 67a/11, 67a/13, 68b/3, 6b/12, 6b/15, 6b/7, 70b/8, 71a/15, 71a/5, 72a/12, 72b/10, 74a/10, 76a/10, 76a/8, 79b/10, 7a/4, 80a/14, 80b/6, 82b/3, 82b/6, 82b/7, 83b/15, 86a/7, 87b/2, 88a/8, 88b/8, 8a/1, 90b/11, 92b/1, 92b/13, 93a/10, 93a/6, 94b/11, 94b/5, 94b/7, 97b/11, 162b/7

n.+de 83a/14

n.+ni 170b/14

n.+si 58a/6, 95a/8

nėçük (< ET (Uyg.) *neçük* < *nē*+*çe ök*) nasıl, ne kadar

n. 102a/13, 103b/2, 103b/3, 104a/2, 120a/13, 125b/6, 128a/1, 12a/9, 130b/13, 134a/11, 141b/6, 142b/9, 150b/15, 151a/5, 153b/15, 157a/3, 162b/1, 165a/14, 167a/12, 168b/1, 168b/11, 170a/13, 171b/13, 18a/5, 25b/9, 28a/1, 31b/9, 33a/1, 33b/4, 35a/14, 36b/9, 37b/5, 38b/1, 39a/11, 40a/1, 40a/14, 41b/12, 43b/12, 43b/15, 45b/11, 51b/5, 52b/11, 79a/12, 79a/13, 85b/8, 88a/7, 98b/12, 74b/9, 79b/15, 87b/8, 36b/7

n.+dür 16a/8

nedāmet (< Ar. *nadāma*^{t}) pişmanlık

n. 160a/5, 161b/2, 171b/4, 28a/9, 49b/9, 89b/4, 93a/15

nedįm (< Ar. *nadįm*) meclis veya sohbet arkadaşı

n. 80a/9, 80b/12, 80b/2, 80b/4, 80b/5, 81a/11, 79b/5

n.+ġa 80a/10, 80a/12, 80a/5, 80a/6, 80b/5, 80b/8

n.+i 80a/2

n.+ni 80a/10, 80a/14, 80a/15, 80a/6, 80b/7, 81a/10, 81b/3

nefǾ (< Ar. *nafǾ*) menfaat, fayda, çıkar

n. 161b/2, 5a/5, 82a/9

nefǾ ḳıl-: yararlanmak, faydalanmak

n. ḳ.-mas 93a/8

nefer (< Ar. *nafar*) asker

n. 101b/14

nefret (< Ar. *nafra*^{t}) nefret

nefret ḳıl-: nefret etmek

n. ḳ.-ıp 105a/12

nefs (< Ar. *nafs*) **1.** bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği

n. 131b/7, 150b/12, 50a/12, 91b/3

n.+ge 166b/10

n.+imge 136b/7

n.+imni 2a/8, 35a/8

n.+ini 2b/1

n.+ni 104a/3, 57a/5

n.+niŋ 10a/15

2. insanın kötü istekleri, arzu ve hevesi

nefs-i emmāre: insanı kötülüğe

sürükleyen kötü nefis

n.-i e.+din 59a/7

nefs-i serkeş: dikbaşlı, inatçı nefis

n.-i s.+ni 56b/10

3. can, ruh, öz

nefs-i Ĥayvānį: (canlılık nefsi) canlılardaki hareket ve kuvvetler

n.-i ĥ.+ġa 19a/4

n.-i ĥ+ni 24b/12

nefs-i mutmaǿinne: iyilikle kötülüğü ayırteden, temizlenerek kişiyi Allah'a yaklaştıran kuvvet

n.-i m. 59a/8

nefsānį (< Ar. *nafsāniyy*) canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili

n. 137a/1

neft (< Far. *naft*) neft yağı, petrol

n. 42a/10

nüh (< Far. *nuh*) dokuz

n.+ġa 172a/7

nehārį (< Ar. *nahārį*) öğle yemeği

n.+sini 91a/2

nehār (< Ar. *nahār*) gündüz

n.+ıdın 169b/13

neheng (< Far. *nahang*) timsah

n. 52b/5

n.+ni 78a/15

neheng-i dürd-Óāşām: şarabın tortusunu içen, kalender-meşrep timsah

n.-i d. 81b/9

nėme (< *neme* < AT **ne yeme*) her ne kadar, nasıl, şey, nesne

n. 102a/2, 102b/5, 107b/5, 10b/5, 110b/3, 111b/7, 111b/8, 112a/10, 115b/12, 116b/15, 117b/11, 118a/4, 119b/10, 121a/13, 121b/1, 121b/11, 122a/11, 123a/5, 123b/4, 124a/5, 126a/7, 126b/4, 129a/8, 129b/12, 130a/12, 131b/5, 134a/7, 134b/6, 135a/1, 135a/2, 166a/6, 136a/12, 137a/10, 137a/11, 137b/1, 137b/7, 138b/7, 138b/9, 142a/5, 142b/5, 146b/11, 147b/12, 149a/2, 14a/5, 150a/7, 153b/6, 15a/11, 160b/11, 163a/1, 165b/7, 166a/14, 168b/14, 17b/9, 18b/3, 21b/5, 22a/11, 26b/5, 27b/11, 29a/8, 30a/6, 31b/3, 31b/6, 34a/1, 39b/5, 39b/6, 40a/10, 40a/9, 40b/6, 45b/9, 46a/7, 48a/3, 49a/9, 49b/13, 4a/11, 54b/4, 5a/5, 61b/7, 62a/13, 62b/3, 64b/4, 66a/12, 66a/6, 66b/2, 68a/12, 68a/4, 6b/10, 6b/12, 71a/8, 71b/9, 73a/3, 74a/1, 74a/9, 75b/12, 75b/4, 78a/2, 81a/1, 81a/4, 82a/14, 83a/14, 83b/6, 85b/7, 87a/8, 87b/13, 89a/2, 89a/4, 8a/7, 90b/2, 91a/3, 94a/11, 94a/8, 97a/6, 97b/6, 99b/2, 99b/7

n.+de 171a/5

n.+din 163a/10, 34a/13, 62a/12, 94b/7

n.+dindür 34b/6, 169a/5

n.+dür 10a/11, 123b/5, 124a/15, 168b/9, 22a/11, 31b/5, 35b/5, 45a/1, 67a/2, 75b/14, 75b/5

n.+ge 11a/15, 150b/15, 158a/10, 41a/13, 60b/5

n.+lerni 33a/10

n.+ni 166b/10, 33b/3, 43a/4

nėmerse (< *neme erse* < AT **ne yeme erser)* nesne, şey, eşya

n. 106b/10, 111a/6, 111a/8, 111b/10, 111b/4, 114a/1, 115a/14, 116b/13, 117a/3, 118a/8, 127a/11, 127a/2, 127b/1, 127b/12, 128b/4, 128b/6, 135b/3, 143a/1, 143a/13, 143a/3, 144b/1, 153b/11, 32a/10, 4a/15, 53b/9, 59a/12, 59a/13, 59b/7, 60a/3, 61b/7, 73a/5, 74b/2, 78b/14, 82a/14, 84a/1, 88a/8, 93a/2, 93a/7, 98b/7

n.+din 116b/13, 146b/8, 148a/13, 153b/10, 170b/7, 97b/3, 98b/9

n.+dür 114a/1, 126a/12, 143a/3

n.+ge 111a/8, 115a/12, 29b/15, 67a/11

n.+ġa 24b/7

n.+ler 144a/15

n.+lerdin 144a/14

n.+lerni 127a/5, 129a/10, 144a/13, 92a/14

n.+ni 124a/1, 130a/10, 150b/3, 46b/2, 47b/12, 53b/7, 58b/14

n.+niŋ 126a/12

n.+si 116a/2, 139b/6

Nemrūd özel ad, Hz. İbrahim'i ateşe atan ve Babil'in kurucusu olan hükümdar

N. 106b/2

neng (< Far. *nang*) ayıp, utanma

n. 54b/12

ner (< Far. *nar*) er, erkek

n. 2a/13, 4b/13, 6a/15

n.+i 124b/5, 125a/3, 133b/3

n.+ini 125a/5

n.+iŋ 134a/15

ner-i deyyûs: karısının namussuzluğuna göz yuman ve katlanan adam

n. 17b/14

nerd (< Ar. *nard*) tavla, tavla oyunu

n. 37a/6, 32a/13

n.+ini 134a/10, 19a/14

neri beri öteye beriye, oraya buraya krş. YUyg. *nėri bėri* (YUyg.TS, 289b)

n. 127b/1

nerįmān (< Far. *narįmān*) pehlivan, yiğit

n. 113b/9, 118a/3

nermį (< Far. *narmį*) yumuşaklık, gevşeklik

n. 149a/6

neseb (< Ar. *nasab*) nesil, soy, sop

n.+din 158a/9, 57b/11, 55a/3

n.+i 101a/7, 54b/7

n.+iŋ 95a/2

n.+ni 55a/4, 57a/11, 57b/12, 61a/10, 94a/4, 94a/13, 94a/14, 133b/1

neseb-i Óālį: yüce, asil soy

n.-i Óā. 101a/5

neseblik (< Ar. *nasab* + Tü.+lik) soylu, asil

n. 54b/11

nesįm (< Ar. *nasįm*) rüzgar, hafif rüzgar

n.+din 136b/9

n.+idin 136b/9

nesl (< Ar. *nasl*) bir kimsenin zürriyeti, evlat ve torunlar

n.+ide 141b/4

n.+ige 156a/4

nesrįn (< Far. *nasrįn*) yaban gülü, ağustos gülü, Mısır gülü, Van gülü gibi isimler alan bir cins gül

n.+niŋ 7b/10

nessāc (< Ar. *nassāc*) dokumacı

nessāc-ı felek: felek dokumacısı

n.-ı f. 91b/13

neşāt (< Ar. *naşāt*) sevinç, neşe, şenlik

n. 12b/9, 73a/13

n.+ını 51a/12

neşāt ḳıl-: sevinmek, neşelenmek

n.-ıp 124b/3

neşr (< Ar. *naşr*) yayma, dağıtma, herkese duyurma

n.+ġaça 44b/14

neşter (< Far. *nişţar*) hekim bıçağı

n. 138a/14

neşvelik (< Ar. *nişva, naşva* + Tü.+*lik*) hafif sarhoşluk, keyifli

n.+ge 13a/10

netįce (< Ar. *natįca*[t]) sonuç, öz, fayda

n. 166b/7

n.+dür 35b/3

netįce-yi ārlıġlıḳ: utanmanın neticesi

n.-i ā. 162a/14

netįce-yi ḥulḳ-ı Óadl: adaletli yaratılışın neticesi

n.-i ḥ.-ı Óa.+idin 36a/1

nevÓ (< Ar. *navÓ*) çeşit, tür, cins

n. 124a/2, 14a/8, 18a/1, 4a/2, 4b/15, 54b/8, 58b/6

n.+i 116b/2, 63b/1

nev (< Far. *nav*) yeni, taze

n.+niŋni 162a/5

nevā (< Far. *navā*) ses, ahenk, nağme

n. 61a/6

n.+ġa 102a/3, 120b/2, 128b/2, 61a/6

n.+ları 4b/10

n.+larını 137a/4

n.+sıġa 67a/13

n.+sını 7b/3

nevā ḳıl-: seslenmek, nağme söylemek

n. ḳ.-ıpdur 102a/10

nevāl (< Ar. *navāl*) bahşiş, talih, hediye

n. 43a/15

nevāziş (< Far. *navāziş*) gönül alma, iltifat

n.+ġa 58b/9

n.+iġa 59b/1

nevāziş ḳıl-: gönül almak, iltifat etmek

n.-dı 163b/12

nev-bāde (< Far. *nav-bāda*) taze şarap

nev-bāde-yi zamān: zamanın taze şarabı

n. 114a/13

nev-bahār (< Far. *nav-bahār*) ilkbahar

n. 126b/1

n.+ı 62b/13

nevbet (< Ar. *navba*^{t}, *nūba*^{t}) nöbet, sıra

n. 26b/11, 27a/2, 79a/5

n.+ini 26b/14

nevĥa-ger (< Ar. *navha*^{t} + Far. *gar*) ölü ağlayıcısı

n. 7b/5

nev-ẖ^{v}āste (< Far. *nav-ẖ^{v}āsta*) istekli, hevesli

n.+ġa 157b/7

nev-nihāl (< Far. *nav-nihāl*) taze fidan, ağacın taze sürgünü

n. 76b/12, 83b/2

nev-res (< Far. *nav-ras*) yeni yetişen

n. 83b/1, 83b/3

nev-reşide (< Far. *nav-raşida*) yeni yetişmiş, yeni olgunlaşmaya başlamış olanlar

n. 72b/8

nev-reslig (< Far. *nav-ras* + Tü.+*lig*) yeni yetişmişlik, yeni olmuşluk

n.+i 136b/8

nev-şüküfte (< Far. *nav-şikufta*) yeni açılmış çiçek

n. 9a/9

nezāketlıġ (< Ar. *nazāka*^{t} + Tü.+*lıġ*) naziklik, incelik, terbiye

n. 96a/11

nežžāre (< Ar. *nažžāra*^{t}) seyirci, bir şeye bakan

nežžāre ḳıl-: seyretmek, bakmak

n. ḳ.-ıp 115b/14, 11a/2

nıśf (< Ar. *niśf*) yarım, yarı

n.+ımnı 99a/12, 99a/13, 99b/6, 99b/7

n.+nı 99b/8

nidā (< Ar. *nidāǿ*) seslenme, nida, ses

n. 63b/13

nigār (< Far. *nigār*) güzel kadın

nigār-ı āfitāb: güneş güzeli

n.-ı ā.+nı 66b/14

nigerān (< Far. *nigarān*) bakıveren, bakıcı, bakan

n. 21a/9

n.+dur 54b/1

nıġū-nāmlıḳ (< Far. *nēkū -nām* + Tü.+*lıḳ*) güzel, iyi namlı, ünlü

n. 44b/5

nihal (< Far. *nihāl*) fidan

nihāl-i mekr: hile fidanı

n.-i m. 41b/3

nihān (< Far. *nihān*) gizli, saklı, görünmeyen

n. 151b/12, 54a/11, 66b/14

nihāvend (< Far. *nihāvand*) Türk müziğinde bir makam

n.+ni 61a/7

nihāyet (< Ar. *nihāya*^{t}) **1.** son, son uç

n. 17a/12, 17b/13, 69a/9, 81b/2, 98b/13

n.+din 114a/12

n.+i 109a/5, 18a/10, 20a/13, 59b/10, 68a/3, 79b/13, 87a/9, 87b/14, 91b/1

n.+ide 29a/12, 65a/15, 65b/8

n.+idededür 60a/5

n.+ige 90a/2

n.+iġa 102b/6, 137a/4, 141b/10, 55a/12, 55a/13, 59b/11, 62a/5

n.+ini 24b/14

2. son derece

nihāyet-i kemāl: kişinin mükemmelliğin ve olgunluğun son derecesinde bulunması

n.-i k. 36a/15

niḳāb (< Ar. *niḳāb*) peçe, yüz örtüsü

n.+ı 17a/4

n.+ını 123a/13, 12b/11, 135b/11, 39a/3, 50b/1, 61b/15, 9a/4

n.+nı 105b/15, 75a/11

niḳāb-ı müşgįn: misk kokulu peçe, örtü

n.-ı m.+din 43a/7

nikāĥ (< Ar. *nikāĥ*) nikah, kanuni evlenme töreni

n.+ıġa 114b/13, 125b/11, 163b/2, 76a/13

nikāĥ ḳıl-: nikahlamak

n. ḳ.-ġan 76b/7, 88a/1

n. ḳ.-ıp 114b/11, 138a/2, 72b/10

nikāĥla- (< Ar. *nikāĥ* + Tü.+*la*-) nikahlamak

n.-p 144a/4, 76a/6

nįkį (< Far. *nįk* + nispet eki *į*) iyilik, hoşluk

n. 88a/15

nįklik (< Far. *nįk* +Tü. +*lik*) iyilik, hoşluk

n. 171a/1

nįl (< Far. *nįl*) çivit (eskiden çivit otundan elde edilen mavi renkli toz boya)

n. 71a/7, 86a/9

n+de 101a/12

n.+iġa 100b/14

nįl-gūn (< Far. *nįl-gūn*) çivit renginde, lacivert

n. 101a/14, 102a/12

nįm (< Far. *nįm*) yarı, yarım, buçuk

n.+ge 171a/5, 171a/6, 78b/11

nįm-baĥt (< Far. *nįm-baĥt*) bahtsız

n. 130b/3

nįm-bismil (< Far. *nįm-bismil*) usulüne göre kesilmemiş hayvan

n. 167b/13

niÓmet (< Ar. *niÓma*^{t}) **1.** iyilik, ihsan, bağış

n.+ige 44b/12

2. Allah'ın kullarına bağışı olan her şey

n. 78b/14, 146b/11, 149a/5

n.+dür 62b/15

n.+i 51a/2

n.+idür 155b/2

3. insanın iyi yaşamasını sağlayacak her türlü şey, servet, refah, dirlik düzenlik, sağlık

n.+i 6a/9, 61b/12, 68b/13

n.+ide 61b/12

n.+imni 128a/15

4. mutluluk

n. 168b/2

n.+iniŋ 168b/4

niÓmet-i bį-şümār: hesapsız, sayısız nimet

n.-i b. 3b/7

n. b.+nı 79a/3

niÓmethā-yı reng-ā-reng: rengarenk nimetler

n.-yı r. 92a/10

niÓmetį (< Ar. *niÓma*^{t} + nispet eki *į*) nimete nail olma durumu

n. 1a/3

nįm-çāşt (< Far. *nįm-çāşt*) kuşluk vaktinin ortası, yarısı

n. 61a/3

nįm-kāre (< Far. *nįm-kāra*) yarım kalmak, iş yapamamazlık

n. 132a/15, 22a/7, 26a/1

nįm-rūz (< Far. *nįm-roz*) yarı gün, öğle

n.+da 61a/4

nįm-şeb (< Far. *nįm-şab*) gece yarısı

n.+de 61a/7

niŝār (< Ar. *niŝār*) saçma, serpme

niŝār ḳıl-: saçmak, serpmek

n. ḳ.-ġanları 113b/14

n. ḳ.-ıp 22a/9, 6a/6

nisbet (< Ar. *nisba*^{t}) **1.** inadına yapılan iş

n. 21b/11

2. ilgi kurma, bağlama

nisbet ḳıl-: bir şeyle ilgisini kurmak, bağlamak

n. ḳ.-ġanıġa 57a/8

nįşt (< Far. *nįşt*) yok, değil

n. 90b/8**,** 105a/1

nįşt bol-: yok olmak

n. b.-sa 104b/15

nįşt ḳıl-: yok etmek

n. ḳ.-dılar 121a/2

niş (< Far. *nēş*) iğne, zehir

n. 118b/8, 120b/10, 120b/3, 28b/6

Nişābūr özel ad, Orta çağda İran'ın en büyük şehirlerinden biri

N. 121b/8, 92b/13, 92b/14

N.+ġa 93a/10

Nişāġūrūt özel ad

n. 60b/12

nişān (< Far. *nişān*) iz, belirti, işaret

n. 136b/12, 148a/14, 96b/15, 81b/6

n.+ı 105a/10, 136b/12

n.+ıdın 123b/8

n.+ım 96a/14

n.+ımnı 158b/1

nişāne (< Far. *nişāna*) iz, belirti, işaret

n. 62a/6, 77b/14, 96b/15, 97a/1

n.+ler 130b/3

n.+leri 44a/2, 94b/11

n.+lerni 94b/9

n.+si 113a/11, 76b/4

n.+sidür 111a/6, 75b/4

n.+sige 139a/9

n.+sini 152b/12, 77a/4

nişāne ḳıl-: iz bırakmak, işaret etmek

n. ḳ.-ıp 14b/9

nişāne-yi baḫtiyārį: mutluluk işareti, izi

n.-yi b. 87b/6

nişįn (< Far. *nişįn*) oturan, oturmuş

n. 105a/3, 126a/4, 67a/9

nişįnlıḳ (< Far. *nişįn* + Tü.+*lıḳ*) oturmuşluk

n.+nı 29a/4

niyāz (< Far. *niyāz*) dua, yalvarma

n.+ıġa 82a/1

niyāz-mendlik (< Far. *niyāz-mand* + Tü.+*lik*) duacılık, dua edicilik

n.+lerini 105b/8

niyyet (< Ar. *niyya*^{t}) niyet, kasıt

n. 147a/10, 158b/4, 166b/9

n.+de 97b/10

n.+ide 8a/5

n.+iġa 14b/1

n.+im 152a/3

niyyet ḳıl-: niyetlenmek, niyet etmek

n. ḳ.-dı 110a/6

n. ḳ.-ıp 143a/8

niyyet-i nā-Ǿamel: amelsiz niyet

n.-i n. 162a/11

niyyet-iṡalāt: namaz niyeti

n.-i ṡ. 34a/5

nizāǾ (< Ar. *nizāǾ*) çekişme, kavga

n. 117a/9, 143a/2, 144b/13, 27a/15, 77a/6

n.+ım 138b/4

n.+nı 143b/7, 155a/5

nizāǾ ḳıl-: kavga etmek, çekişmek

n. ḳ.-maḳġa 110b/6

nižām (< Ar. *nižām*) düzen, usûl, tertip

n. 45b/3, 58a/13

nižām-ı memleket: memleket düzeni

n.-ı m. 58b/15

nįze (< Far. *nėza*) mızrak, süngü

n. 94b/6

n.+ge 138b/9

n.+sige 138b/8

nįze-sitān (< Far. *nėza-sitān*) mızrak, süngü alan

n.+ını 135b/15

nįze-verlik (< Far. *nėza-var* + Tü.+*lik*) mızrak, süngü ustalığı

n.+imni 10b/8

noḫūd (< Far. *nuḫūd*) nohut

n.+ça 82a/15

noḫūd-ı siyāh: siyah nohut

n.-ı s. 29b/12

noḳṡānį (< Ar. *nuḳṡān* + nispet eki *-į*) eksiklikle ilgili

n. 52b/13

nöker (< Mo. *nökür*) hizmetçi, köle, dost, arkadaş, uşak krş. (Lessing 1960: 593b)

n. 19b/10, 19b/6, 20a/2, 71b/3, 71b/4, 72a/5, 94b/9

n.+leriġa 20a/4

n.+ni 72a/4

n.+niŋ 19b/13

nökerçilik (< Mo. *nökür+çilik*) hizmetçilik, kölecilik

n. 17b/8

n.+ni 17b/9

Nūĥ özel ad, Nuh peygamber

N. 63b/13, 70a/1

nuĥūset (< Ar. *nuĥūsa*^{t}) uğursuzluk

n.+ge 102b/6

n.+i 42b/10

nuĥūset ḳıl-: uğursuzluk getirmek

n. ḳ.-dı 147b/4

nuḳre (< Ar. *nuḳra*^{t}) külçe halinde gümüş

nuḳre-yi māh: gümüş gibi ay

n.-yi m. 12b/15

nūr (< Ar. *nūr*) aydınlık, parlaklık

n. 10a/8, 144a/15

n.+ı 165a/1, 28a/14, 3b/13, 71a/4, 86a/13

n.+ıdın 142b/1

n.+ını 133a/7, 166b/14

n.+uŋ 156b/15

nūrānį (< Ar. *nūrānį*) nurlu, ışıklı

n. 122a/15, 156a/1, 65a/3

n.+dür 31b/9

nūş (< Far. *noş, nūş*) içme, içiş

n. 10a/3, 86a/11

n.+ı 38a/14

nūş ḳıl-: içmek

n. ḳ.-alı 127a/3

n. ḳ.-ġıl 45a/4

n. ḳ.-masaŋ 45a/4

nücūm (< Ar. *nucūm*) yıldızlar

n. 22b/1, 34a/11

nükte-senc (< Ar. *nutka*^{t} + Far. *sanc*) nükte tartıcı, nükte değerlendiren

nükte-senc-i ĥaḳāyıḳ: hakikatlerin ince nüktelerini söyleyen

n.-i ĥ.+dın 3a/2

nümāyān (< Far. numāyān, *namāyān*) görünen, meydanda olan

n. 94a/1

nümāyān bol-: görünmek, meydanda olmak

n. b.-dı 101a/1, 106a/12, 106b/3, 108b/13, 108b/8, 109b/11, 111a/1, 113b/10, 116b/4, 123a/13, 123a/4, 147a/1, 171b/10, 59b/5, 65a/3, 66b/14, 77a/13, 79b/3, 84a/4, 87a/1, 91b/9

n. b.-up 98b/2

nümāyān ḳıl-: göstermek, ortaya çıkarmak

n. ḳ.-dı 109a/15, 12b/3, 138a/14, 151b/8

nüvvāb (< Ar. *nuvvāb*) vekiller

nüvvāb-ı asākir: askerlerin vekilleri

n.-ı a.+lerini 51a/11

nüzūl (< Ar. *nuzūl*) aşağı inme, konaklama

nüzūl ḳıl-: indirmek

n. ḳ.-ġanda 87a/6

O

o o, işaret sıfatı

o. 101a/11, 118b/8, 11a/9, 127b/1, 23b/12, 26b/11, 35b/4, 40b/11, 83b/14, 8a/7

oba (< ET *oba*) ikametgah (Seng., 58v.5)

o.+sı 22b/4

obdān (< Far. *ābdān/ābadān*) güzel, hoş krş. YUyg. *obdān* "iyi" (YUyg.TS, 292a)

o. 153b/12, 53b/6, 150a/7, 60a/15

o.+ı 163a/5

obdānraḳ (< Far. *ābdān/ābadān* + Tü.+*raḳ*) daha güzel, daha hoş

o. 153b/11, 78b/14, 118b/15, 60b/1

ocaġ (< ET (Uyg.) *oçuḳ/oçaḳ* < AT **hōtçaḳ*) ocak, ateş yakılan yer

o.+nı 130b/13

oġlan (< ET *oġul+an*) oğlan, oğul, çocuk

o.+ġa 168b/15

o.+ları 16b/3

o.+larıdın 53b/13

o.+larıġa 53b/8

o.+larım 53b/13

o.+larımnı 16b/7

o.+larını 50b/15

o.+larıŋ 16b/4

o.+larıŋnı 16a/6

o.+larnı 16a/3

o.+nı 169a/11, 169a/12

oġrı (< ET *oġrı*) hırsız

o. 11a/4, 127a/1, 127a/5, 127b/1, 150b/3, 74b/3, 93a/13, 93a/9

o.+nı 89a/10, 89a/8, 57a/8

oġ(u)l (< ET *oġıl*) çocuk, oğul

o.+ı 104a/12, 106a/15, 107a/1, 110a/12, 110a/4, 110a/6, 112b/15, 112b/9, 116b/7, 117a/4, 118a/5, 11b/12, 129a/11, 129a/14, 129a/4, 130a/1, 135b/12, 136a/9, 136b/4, 137a/4, 137b/8, 141b/11, 143b/11, 143b/8, 144b/5, 145a/1, 145a/13, 145a/4, 145a/6, 145b/1, 145b/14, 146a/15, 146b/6, 153b/3, 156b/10, 157b/15, 167a/13, 168b/14, 169a/1, 169b/14, 169b/9, 16a/3, 170a/14, 170b/7, 22b/13, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23b/4, 23b/6, 33b/2, 40a/15, 41a/14, 47a/11, 48a/10, 48a/2, 48a/5, 48b/15, 49b/14, 49b/15, 49b/2, 49b/4, 49b/6, 50a/13, 50a/2, 50a/7, 50b/13, 50b/4, 53b/9,58a/12, 59a/2, 64b/1, 64b/3, 64b/5, 65a/14, 65b/8, 69a/15, 69a/2, 69a/3, 69b/2, 75a/14, 76a/12, 76a/3, 76a/4, 76a/8, 87b/14, 117a/7, 136b/15, 169a/14, 27b/12, 33b/7, 42b/6, 82b/2

o.+dur 35b/2

o.+ıdın 76a/8

o.+ıġa 11b/9, 155a/11, 23a/7, 37a/8, 47b/8, 47b/9, 58a/9, 64b/1, 69b/2, 76a/4

o.+ını 110b/5, 117a/7, 11b/7, 129a/14, 129b/3, 12a/1, 12a/7, 144b/6, 145a/9, 145b/7, 145b/9, 158a/2, 158a/3, 158b/11, 169a/8, 23a/13, 23a/9, 2a/1, 33b/12, 41a/12, 42b/11, 42b/12, 48a/1, 48a/6, 49a/11, 49a/3, 49a/5, 49a/9, 49b/1, 49b/11, 50a/2, 57a/15, 65b/7

o.+ınıŋ 138a/2

o.+nı 158a/1, 168a/10, 168b/13, 169a/10, 33b/6, 40a/15, 50b/14, 82b/10, 87b/15

o.+nıŋ 107a/2

o.+um 111b/14, 112b/14, 155a/10, 160a/8, 161a/15, 161a/2, 161a/3, 161a/7, 171a/10, 171a/14, 37a/4, 53b/7, 64b/2, 64b/5

o.+umdur 159b/12

o.+umġa 112b/13

o.+umnı 110a/9, 112a/1, 112a/3, 113a/12, 113a/14, 11b/6, 129b/5, 171a/11, 50b/15

o.+uŋız 104b/7, 171a/15, 34b/13

o.+uŋnı 11b/5, 12a/2, 161a/10

oġul ḳıl-: evlat edinmek

o. ḳ.-mak kerek 171a/2

oġulluḳ (< *oġıl*+*luḳ*) çocukluk, gençlik

o.+ıġa 29a/13

oġulsız (< *oġıl*+*sız*) oğulsuz, çocuksuz

o. 55b/4

oġurla- (< ET *oġurla-* < *oġrı*+*la-*) çalmak

o.-p 54a/9, 55b/2, 73b/3, 74a/15

oġurluḳ (<< ET *oġrı*+*lıḳ*) hırsızlık

o.+ġa 127a/1

o.+ḳa 126b/12

oġurluḳ ḳıl-: hırsızlık yapmak

o. ḳ.-ur 17b/12

ohşa- (< ET (Uyg.) *oḫşa-*~*oḳşa-*) benzemek

o. 140a/9, 158b/6, 35b/4, 38b/12, 41b/11, 50a/1, 5b/4

o.-ġalı 106a/4

o.-maġay-sen 114a/10

o.-mas 155b/7

o.-maydur 68a/11, 68b/1

o.-r 102b/4, 111a/11, 111b/11, 126a/14, 127a/1, 135b/7, 148b/4, 31b/14, 43b/15, 51a/2, 51b/7, 55a/1, 58a/9, 5a/6, 60b/8, 81a/2, 97a/13, 97a/14

o.-r sen 106b/6, 138b/7

o.-ydur 101a/6, 103b/6, 133a/6, 17b/3, 38a/15, 39a/10, 66b/1, 67a/14, 68b/2, 81b/15, 85a/8, 92a/5, 93b/1, 96b/6

o.-ydur-men 167b/13

o.-ydur-sen 134b/2

ohşat- (< *oḫşa*+*t-*) benzetmek

o.-ıp 95b/9

o.-ıpdurlar 93b/8

oḳ (< ET *oḳ*) ok

o. 131a/15, 98b/7

o.+ı 139a/9

o.+um 109a/14

oḳu- (< ET (Uyg.) *oḳı-*) okumak

o.-dı 159b/15, 69b/8

o.-dılar 58b/12, 58b/14

o.-ġandın 2b/11

o.-ġuçı 172a/8, 1b/6, 1b/9, 3a/11

o.-p 105a/1, 119a/6, 148b/11, 148b/14, 148b/8, 3a/10, 68a/7, 68a/9, 82a/5

o.-pdur 158a/15

o.-pdurlar 79a/15

o.-r-men 4a/9

o.-rlar 158a/9

o.-salar 172a/8

o.-saŋ 68a/5

oḳun- (< *oḳu-n-*) okunmak

o.-ur 122b/12

oḳut- (< *oḳu-t-*) okutmak

o.-up 172a/8

o.-updurlar 4a/1

ol (< ET *ol*) **1.** o, işaret sıfatı

o. 102a/1, 104a/2, 104a/3, 105b/10, 109b/7, 10b/5, 110a/6, 111b/5, 117b/12, 117b/3, 118b/2, 118b/4, 118b/5, 119a/14, 119b/14, 11a/15, 120b/15, 120b/5, 120b/7, 121b/10, 121b/13, 122b/14, 124a/2, 124a/9, 125a/12, 12a/14, 12a/2, 12b/8, 130a/12, 131b/1, 134b/9, 136a/10, 136b/11, 137a/2, 137b/8, 138b/12, 13a/7, 13a/8, 141a/12, 141b/1, 141b/11, 142b/10, 142b/11, 142b/13, 142b/8, 143a/11, 143a/3, 143a/4, 143a/7, 143a/9, 143b/3, 144a/10, 145a/14, 145a/2, 146a/14, 146a/3, 146a/8, 146b/8, 147b/9, 148a/12, 148a/13, 148b/4, 148b/7, 149a/1, 149a/6, 149b/4, 149b/9, 14a/1, 14b/14, 14b/8, 150a/5, 151a/7, 151b/15, 151b/3, 152b/7, 153a/9, 153b/13, 153b/15, 154a/15, 154a/2, 154a/9, 154b/11, 154b/12, 154b/13, 154b/15, 154b/2, 154b/4, 155a/1, 155a/11, 155a/14, 155a/15, 155a/7, 156a/15, 156b/10, 156b/14, 156b/9, 157a/3, 157b/15, 158a/13, 158b/5, 158b/8, 159a/2, 159b/1, 159b/11, 159b/2, 159b/6, 160a/6, 160b/9, 161a/12, 161a/13, 161a/14, 161b/14, 162a/1, 162b/1, 162b/7, 164a/10, 164a/13, 164b/14, 164b/9, 165b/1, 166a/15, 166a/4, 166b/4, 166b/8, 167a/1, 167a/15, 167b/9, 168a/1, 168b/10, 168b/7, 168b/9, 169a/1, 169a/10, 169a/13, 169a/2, 169a/3, 169a/8, 169b/14, 169b/2, 169b/4, 169b/5, 169b/6, 169b/7, 16a/15, 16a/3, 170a/9, 170b/10, 170b/12, 170b/6, 171a/10, 171a/11, 171a/2, 171a/4, 171a/6, 171a/7, 171a/9, 17b/2, 18a/1, 18a/4, 18a/6, 18b/11, 18b/5, 19a/2, 1a/10, 1b/11, 20a/10, 20a/12, 21b/15, 22b/15, 23b/7, 24a/3, 24b/13, 25b/4, 26a/10, 26a/13, 26b/14, 26b/4, 27a/1, 27a/7, 27b/3, 28a/11, 28a/3, 28a/7, 28b/11, 29b/2, 2a/15, 2a/2, 2a/5, 2a/6, 2b/8, 30b/15, 31a/10, 31a/4, 31a/6, 31a/9, 31b/11, 31b/3, 31b/6, 32a/6, 32a/7, 32b/1, 32b/13, 32b/15, 32b/4, 33b/6, 33b/7, 33b/8, 34a/10, 34a/13, 34a/8, 35a/1, 35a/8, 35b/12, 35b/15, 35b/6, 36a/11, 36a/15, 36a/2, 36a/4, 36b/12, 36b/2, 37a/1, 37a/3, 37a/5, 37a/8, 37b/1, 37b/11, 37b/12, 37b/14, 38a/15, 38a/6, 38b/11, 38b/13, 38b/4, 38b/5, 38b/7, 39a/15, 39a/9, 39b/10, 39b/2, 39b/4, 39b/8, 3a/11, 3a/13, 3a/14, 3b/10, 40a/15, 40a/2, 40a/4, 40b/10, 40b/11, 40b/15, 40b/8, 40b/9, 41a/1, 41a/3, 41a/8, 41b/11, 41b/14, 41b/15, 42a/5, 42a/7, 42b/13, 43a/11, 43a/12, 43a/3, 43a/8, 43b/11, 43b/15, 43b/9, 44a/1, 44a/6, 44b/3, 44b/7, 46a/12, 46a/14, 46a/15, 46a/8, 46b/11, 46b/12, 46b/15, 46b/8, 47a/10, 47a/2, 47b/15, 48a/8, 48b/14, 49a/14, 49b/1, 49b/10, 50a/1, 54a/1, 54b/5, 56a/13, 56b/4, 57b/14, 58b/10, 59a/1, 5a/6, 60a/13, 60b/15, 61a/10, 61a/6, 63b/3, 65a/10, 66a/2, 66a/3, 67a/4, 67b/11, 67b/12, 67b/15, 70a/12, 72a/4, 73a/15, 74a/10, 74b/15, 75b/14, 78a/7, 78a/8, 78b/5, 79a/5, 79b/12, 7b/11, 7b/12, 81a/12, 82a/3, 83a/14, 83a/15, 83b/11, 83b/3, 84a/11, 84a/12, 84b/1, 84b/4, 85a/11, 88a/5, 88b/14, 88b/6, 89a/1, 89b/8, 8a/10, 90a/1, 90a/7, 90b/15, 91b/4, 92a/8, 93a/6, 94a/13, 94a/4, 94b/15, 94b/9, 95b/10, 98b/2, 99b/15, 99b/8, 9b/6

2. o, kişi adılı

o. 11b/9, 18b/7, 23a/1, 32b/6, 33b/4, 34b/6, 35a/15, 37a/2, 37a/7, 37b/5, 38a/4, 39a/11, 40a/9, 40a/14, 41b/12,

43a/4, 45b/1, 45b/2, 46b/2, 46b/9, 49a/10, 56a/11, 61b/6, 66a/10, 71b/7, 76b/9, 78b/6, 87a/13, 90b/13, 106a/8, 114a/5, 120a/8, 124a/4, 135b/7, 136b/5, 144b/7, 146a/2, 150a/2, 154b/5, 155a/4, 155a/10, 156a/8, 156a/10, 158a/6, 162a/15, 165a/14, 167a/12, 169a/4, 170b/14

o.+dur 120b/8, 154b/4, 156a/7, 168b/5, 171a/12, 1b/13, 2a/1, 2b/10, 31b/10,

31b/15, 40b/7, 43b/10, 46b/8, 47a/5, 5a/5

ol- (< ET *bol-* < AT **bōl-*) olmak

o.-adurġan 65b/2

o.-dı 113b/11, 120b/8, 129a/3, 17a/6, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 3b/3, 3b/4,

54a/7, 57a/14, 65a/1, 66b/11, 69a/2, 73b/2, 75a/13, 77a/14, 79b/5, 87a/3,

87b/13

o.-dur 165b/4

o.-gey 13a/8

o.-ġan 3b/2

o.-ġanım 90a/10

o.-ġay 137a/3, 165a/7, 45b/3, 45b/4

o.-ġıl 162a/10

o.-ġusıdur 149b/12

o.-ma 76b/3

o.-maġan 119a/8

o.-sa 119b/12, 157a/10, 162a/11, 2b/9, 44a/6, 4a/12

o.-sun 135a/5, 4b/13

o.-up 146b/4

o.-ur 65a/7

olar (< ET *olar*) onlar

o. 148a/9, 157b/12, 38b/11, 39a/13, 39a/14, 52b/10

o.+dın 41b/4, 52b/10

o.+ġa 71b/14

o.+nı 165b/13, 168a/10, 32b/1, 32b/4, 37a/10, 37a/9, 37b/3, 39a/7, 39a/8

oltur- (< ET *olur-*) oturmak

o.-ay 165b/14

o.-dı 105b/11, 107b/10, 108a/6, 122a/5, 124a/7, 124b/7, 12a/8, 130b/13, 131a/14, 134a/4, 137a/5, 141b/13, 142b/14, 144a/5, 145b/10, 19a/1, 28b/4, 47a/14, 59b/5, 62a/3, 68b/4, 68b/7, 69a/5, 78b/10, 86b/13, 87b/9, 96b/4, 96b/7, 9b/15

o.-dılar 122a/6, 126a/6, 127a/11, 137a/7, 23a/5

o.-duŋ 42a/8

o.-genide 69a/3

o.-gil 152b/1

o.-günçe 26b/9

o.-ġan 109a/13, 122a/12, 123a/8, 155a/13, 76a/15

o.-ġanda 72b/14

o.-ġanı 132b/1, 137a/8

o.-ġanıda 87a/4

o.-ġanlar 141b/5, 151b/11

o.-ġay-men 42a/6

o.-ġay-sen 96a/13

o.-ġuluḳ 153b/8

o.-ġunmaḳımnı 122a/14

o.-maḳḳa 52b/8

o.-maḳlıḳ 122b/12

o.-mas ėrdi 137a/3, 92a/7

o.-sa 87b/1

o.-uġluḳ 14a/3

o.-up 124b/14, 157b/13, 22b/14, 45a/7, 56b/7

o.-up ėdim 123a/7

o.-up ėrdi 112b/9, 11a/2, 122b/15, 124b/3, 132b/15, 133a/1, 134b/13, 139b/15, 141b/15, 150b/2, 152a/14, 168b/14, 27b/9, 40b/1, 44a/2, 66a/7, 82a/13, 86a/3, 93b/4

o.-up ėrdiler 148b/6, 159a/1, 22b/12, 4a/14, 63a/13, 70b/5, 92b/7

o.-up ėrdim 129b/10, 140a/15, 36b/14, 71a/8

o.-up-sen 68b/6

o.-updur 101a/2, 108b/2, 112b/10, 122a/9, 146a/5, 152a/15, 163b/11, 164a/8, 167a/5, 22a/10, 27a/8, 31a/5, 31b/4, 68b/5, 78b/8, 82b/4, 87a/7, 97a/14

o.-updur-men 86b/6

o.-updurlar 127b/12, 76a/12

o.-ur 137a/8

o.-ur-men 104a/3

oltura al- > oltural- : oturabilmek

o.-mas 96a/10

olturġuz- (< *oltur-ġuz-*) oturtmak

o.-up 122b/5

on (< ET *on* < AT **ōn*) on

o. 108b/3, 140a/6, 167a/15, 167b/1, 33b/15, 33b/6, 33b/9, 34a/1, 4a/10, 4b/5, 4b/7, 61a/10, 61a/11, 62a/2, 65b/9

on altı on altı

o. 24b/11

on altınçı (< *on altı+nçı*) on altıncı

o. 65a/1

on birinçi (< *on bir+inçi*) on birinci

o. 50b/3

on ėkki on iki

o. 33b/9, 34a/4, 61a/1, 61a/8

o.+si 61a/8

on ėkkinçi (< *on ėki+nçi*) on ikinci

o. 54a/8

on miŋ on bin

o. 137b/4, 99b/3

on sekkiz on sekiz

o. 32a/15, 46b/12

on sekkizinçi (< *on sekiz+inçi*) on sekizinci

o. 69a/4

on toḳḳuzunçı (< *on toḳuz+unçu*) on dokuzuncu

o. 73b/4

on tört on dört

o. 108a/5

on törtünçi (< *on tört+ünçü*) on dördüncü

o. 59b/4

onunçı (< *on+unçı*) onuncu

o. 47a/11, 61b/6

on üçünçi (< *on üç+ünçi*) on üçüncü

o. 57a/15

on yėttinçi (< *on yėti+nçi*) on yedinci

o. 66b/13

oraġ (< ET (MK) *orġaḳ*) orak, keskin ekin biçme makası (EDPT, 216a)

o.+ını 7a/12

orda (< Mo. *orda* < ET *ordu/ordo*) hanların ve devlet büyüklerinin karargahları, harem-hane (TMEN II, 32/§452)

o.+ġa 80b/12

o.+nı 80b/9

o.+sıġa 144a/2

o.+sını 11a/4

orġuş şarkı, türkü; bir müzik türü, musikide bir usul krş. **orguştek** (Seng. 288v.5)

o. 69b/4, 69b/5, 80a/11, 80a/13, 80a/8, 80a/9

o.+ġa 128a/13, 128a/14

orta (< MK *ortu* < ET *orto ~orta*) orta

o.+da 27a/15

o.+sıġa 49b/5

ortançı (< *orta+nç+ı*) ortanca

o. 106a/15, 107a/1

o.+dur-sen 156a/8

or(u)n (< ET (Uyg.) *orun*) yer

o.+ıda 101b/3, 122a/14, 12a/7, 12a/9, 133a/14, 135a/5, 158a/14, 15a/15, 167b/9, 39a/4, 52b/12, 63b/8, 63b/9, 86b/13, 86b/6, 95b/11, 96a/13, 97b/14, 101b/10, 101b/11, 101b/9, 10b/13, 122b/10, 144a/4, 14a/4, 150b/13, 150b/15, 151a/2, 172a/9, 57a/7, 64a/6, 88b/10, 94b/11, 95a/1

o.+da 13b/7, 18a/14, 20b/4

o.+ıdadur 89a/8

o.+ıdın 109b/2, 169a/1, 92b/12

o.+ıġa 117a/8, 41b/15, 89a/7, 96a/10, 97b/15

o.+ını 96a/9

o.+u 76a/7

o.+uŋızġa 137b/8

osma kaşı karartmak için kaşa sürülen bir tür bitki krş. *osma* (YUyg.TS, 299a)

o. 83b/2

oşal (< *oş+ol*) o nesne, o kimse

o. 11a/3, 146a/11, 151b/5, 151b/9, 170b/2, 171a/11, 171a/15, 171b/1, 33b/3, 41b/1, 73a/1

oşbu (< *oş+bu*) bu, işte bu

o. 12a/1, 144a/6, 156a/4, 15b/6, 160b/1, 1a/9, 1b/11, 36b/10, 36b/11, 95a/9

ot (< ET (Uyg.) *ot* < AT * *hōt*) ateş

o. 106b/4, 110b/1, 124b/3, 124b/4, 124b/7, 125a/2, 125a/3, 151b/13, 169a/1, 31a/6, 33a/12, 67a/6

o.+a 84b/15, 91b/4

o.+da 31b/11, 42a/11

o.+dın 124b/5, 124b/6

o.+dur 59a/14

o.+ġa 135a/4, 31b/13, 67a/5, 80b/5

o.+ı 112a/10, 132b/8, 151b/13, 169a/10, 59a/13, 78a/9, 9a/11

o.+ıda 26a/7, 33a/7, 8b/14

o.+ıdın 9a/8

o.+ıdur 43b/4

o.+ıġa 31b/12

o.+ke 119b/5, 40a/5

o.+ḳa 31b/11

ot (< ET (Uyg.) *ot*) ot, bitki, çayır, hayvan yemi

o. 7a/12, 102b/12, 102b/13, 123b/9

otaġ (< ET (MK) *otaġ*) otağ, çadır

o.+ıdın 117b/1

o.+ıġa 145a/8, 145b/3, 23b/13, 96b/8

otla- (< ET (MK) *otla-*) otlamak

o.-p 126b/1

o.-ydur 169b/4

otlaġ (< *ot+la-ġ*) otlak, çayır, mecra

o.+ge 18b/13

otlat- (< *ot+la-t-*) otlatmak

o.-ıp 97a/5

otun (< ET (Uyg.) *otuŋ* < AT **hōtuŋ*) odun

o. 127b/15

otuz (< ET *otuz*) otuz

otuz altınçı (< *otuz altı+nçı*) otuz altıncı

o. 113b/11

otuz bèşinçi (< *otuz bèş+inçi*) otuz beşinci

o. 111a/2

otuz birinçi (< *otuz bir+inçi*) otuz birinci

o. 100b/14

otuz èkkinçi (< *otuz èki+nçi*) otuz ikinci

o. 103a/12

otuz sekkizinçi (< *otuz sekiz+inçi*) otuz sekizinci

o. 119a/12

otuz toḳḳuzunçı (< *otuz toḳuz+unçı*) otuz dokuzuncu

o. 121a/8

otuz törtünçü (< *otuz tört+ünçü*) otuz dördüncü

o. 108b/10

otuzunçı (< *otuz+unçı*) otuzuncu

o. 98b/3

otuz üçünçi (< *otuz üç+ünçi*) otuz üçüncü

o. 106a/14

otuz yèttinçi (< *otuz yèti+nçi*) otuz yedinci

o. 116b/6

oyġaḳ uyanık, dinç krş. YUyg. *oyġaḳ* (YUyg.TS, 301a)

o.+dın 55b/6

oyġan- (< ET *oḍuġan-*< *oḍuġ*) uyanmak (EDPT, 47a)

o.-dı 93a/9

o.-dım 75a/2

o.-ġu 141a/11

o.-ıp 139b/13, 63a/4

o.-sa 93a/13

o.-sam 122b/8

oyġat- (< ET *oḍuġat-*< *oḍuġ*) uyandırmak (EDPT, 48a)

o.-ıp 161a/8

oyna- (< ET(MK) *oyna-*< *oyun+a-*) oynamak

o.-dı 22b/14, 30b/15

o.-dım 19a/14

o.-gey 35b/3

o.-p 108a/14, 126b/2, 134a/10, 136a/12, 19a/11, 22b/12, 22b/6, 32a/13, 74a/4, 77a/12

o.-r èrdi 30b/10, 37a/6

o.-r èrdiler 122a/3

oyun külki eğlence krş. YUyg. *oyun külke* "oyun ve gülme, neşe" (YUyg.TS, 302b)

o. k. 23a/5

o. k.+ġa 23b/10

Ö/ÓÖ

öge (< ET (MK) *ögey*) üvey krş. Çağ. *ögey* (Seng. 79v.9)

ö.+m 154b/6

ö.+miz 95b/2

ögür- döndürmek, çevirmek krş. Özb. *o'girmok* "çevirmek, döndürmek, değiştirmek" (Özb.TS, 522a)

yüz ögür-: yüz çevirmek

y. ö.-di 135b/4

y. ö.-seŋ 115b/7

ögze çatı krş. YUyg. *ögze* (YUyg.TS, 304a)

ö. 163b/4

öl- (< ET *öl-*) ölmek

ö.-di 107a/7, 131b/1, 7b/11

ö.-düm 11b/12

ö.-edür-men 135a/10, 135a/12, 135a/7

ö.-er-sen 134b/12, 21a/5

ö.-gen 10a/10, 12a/15, 152b/9, 171a/13, 171a/15, 110b/5

ö.-gendin 10b/1

ö.-genige 7b/11

ö.-genim 11b/13, 11b/14

ö.-genni 130b/9

ö.-gey 164b/5, 39b/15

ö.-gü 52a/9

ö.-günçe 90b/1

ö.-mese 46b/10

ö.-se 46b/9

ö.-sün 130b/10

ö.-üp 109a/3, 109a/4, 170b/3, 171a/13, 77a/7

ö.-üptür 171a/10, 171a/11, 24b/1, 24b/3

ö.-ürler 46a/1

öltür- (< ET (MK) *öl-dür-*) öldürmek

ö.-di 169b/7, 2b/9, 42b/14, 133b/15, 164a/12, 166a/12

ö.-diler 146b/7, 161a/7

ö.-düm 160b/5, 169a/6, 170b/5, 82a/6

ö.-düŋ mü 161a/12

ö.-eli 116a/9

ö.-ey 133b/14

ö.-gen 82a/8

ö.-geni 135b/12, 161a/14, 164b/3, 73b/3

ö.-geniġa 62b/4, 62b/7

ö.-genim 161a/13

ö.-geniniŋ 171b/1

ö.-geniŋ 150b/9

ö.-genler 166a/13

ö.-geŋe 51b/7

ö.-gey 159a/14, 168b/11

ö.-gü 51b/6

ö.-güçini 157a/8

ö.-ġay 170a/13

ö.-maḳ 134a/13, 74b/5

ö.-megeniġa 90b/11

ö.-mek 169b/9, 51b/2

ö.-mekge 169a/9

ö.-mey 160a/4, 99b/9

ö.-se 131b/7, 169b/7, 170b/9

ö.-seler 164b/4

ö.-sem 160b/6, 170a/4

ö.-seŋ 160a/1, 161b/1

ö.-üp 104a/15, 109b/12, 109b/9, 137b/7, 137b/8, 169a/7, 169b/11, 23b/3, 27b/6, 74a/15, 75a/2

ö.-üp ėrdi 51b/8

ö.-üptür-men 170a/15

ö.-ür 6b/2

ö.-ür ėrdiler 88b/13

ö.-ür-men 113b/2, 133b/8, 135a/3, 135a/8

ö.-ür-sen 118a/10

ö.-ürge 169a/12, 46b/7

ölüg (< ET *ölüg*) ölü

ö. 100a/7, 145b/1, 151a/4, 152a/5, 24b/1, 8b/5

ö.+lerġa 65b/3

ö.+lerni 51b/8

ö.+ni 131b/7, 145a/11, 145a/12

ölüm (< ET (Uyg.) *ölüm*) ölüm

ö. 123b/4, 150a/7, 99b/5

ö.+din 104b/7, 12a/5, 132b/1, 29b/14, 7a/2

ö.+dür 123b/4, 79b/12

ö.+ge 108a/2, 117b/12, 135b/2, 135b/3, 169b/12, 98a/10, 98a/12

ö.+ġa 134b/3

ö.+iġa 82a/6, 82a/8

ö.+ni 117b/14, 117b/7

ÓÖmer özel ad

ÓÖ. 79a/1

ÓÖmer ÓAbdü'l-Óazịz özel ad

ÓÖ. 99b/3, 126a/5

ÓÖ.+ġa 99b/1

ÓÖ.+ni 99a/15

Óömr (< Ar. *Óumr*) ömür, hayat

Óö. 107b/2, 136a/10, 136a/14, 136b/12, 160a/10, 41a/8, 57b/4, 5a/3, 62b/10, 62b/2, 98b/8, 45a/4

Óö.+din 124a/4

Óö.+i 103b/8, 11b/1, 11b/10, 122b/1, 12a/4, 136a/8, 137b/1, 20a/14, 43a/12, 69b/1, 90a/2, 113b/13
Óö.+ide 117a/6, 40a/10
Óö.+idin 133b/4, 78b/2
Óö.+iġa 11b/7
Óö.+im 69b/10
Óö.+ini 12a/3, 133a/11, 135b/6, 135b/9, 148b/2, 153a/6, 4a/7, 91b/4, 91b/7
Óö.+lerini 108b/5, 146b/8, 28a/9, 68b/11, 7a/1

Óö.+ni 126b/7, 76a/5

Óö.+niŋ 136a/15

Óö.+üm 103b/8

Óö.+ümni 91a/9

Óö.+ümüzni 14a/5

Óö.+üŋ 132a/10, 24b/7

Óö.+üŋni 133a/10

Óömrį (< Ar. *Óumr* + Far. *į*) ömür, hayat

Óö.+dür 163b/7

öŋ (< ET *öŋ*) ön

ö. 143b/1

ördek (< ET (MK) *ördek*) ördek

ö.+ni 60b/8

örgen- (*ögren-* < ET *ög(ü)r+e-n-*) öğrenmek, alışmak

ö.-diler 134b/11

ö.-gey 34b/11

ö.-ip 132a/15, 145a/3, 68a/6, 83b/4

ö.-ip ėrdi 101a/9

ö.-ipdür-men 145a/11, 145a/9

ö.-ür ėrdi 85a/12

örget- (*ögret-* < *ög(ü)r+e-t-*) öğretmek

ö.-ür-men 134b/8

örgül- (< *ögür-(ü)l-*) dolaşmak, dönmek, devran etmek (ŞSE, 30b); krş. Özb. *o'girilmok* "dönmek, çevrilmek" (Özb.TS, 522a)

ö.-güçi 43a/15

ört- (< ET *ört-*) örtmek, kapamak

ö.-epdür 57b/7

öt- (< ET (Uyg.) *öt-*) geçmek

ö.! 136a/4

ö.-er 37b/10

ö.erdin 137b/2

ö.-er ėrdi 169b/1

ö.-er men 108a/1, 144a/1

ö.-erni 125b/4

ö.-gey 46a/10, 153a/4

ö.-ken 103b/2, 112b/2, 146a/6, 148b/3, 14a/4, 151b/10, 152a/11, 155a/8, 159a/1, 160b/14, 160b/15, 163b/6, 21a/15, 21a/7, 24a/1, 24b/10, 25b/10, 31a/1, 3b/6, 73b/9, 77a/2, 86b/10, 98b/8

ö.-kençe 66a/5

ö.-kendin 103b/13, 122b/3, 33b/5

ö.-keni 89b/4

ö.-kenlerge 106a/9

ö.-ker 150a/9

ö.-küçi 74a/8

ö.-küçilerdin 124b/14

ö.-se 136a/14, 1a/8

ö.-sem 66a/3

ö.-ti 135b/6, 136a/14, 136b/7, 155a/2, 168b/12, 171a/4, 171a/7, 19b/13, 21a/11, 2b/6, 34a/11, 42b/5, 76a/10**,** 118b/12, 134a/8

ö.-tiler 105a/2

ö.-üŋ 86a/5

ö.-üp 104b/6, 105b/3, 117a/3, 138b/12, 49b/11, 57b/4, 62b/2, 69b/8, 98b/5

ö.-üp ėrdi 104a/9, 118b/15, 127a/12, 130a/2, 134a/3, 151a/8, 161a/1, 163b/3, 172a/1, 72a/12, 72b/10, 93a/1, 93a/12

ö.-üptür 129b/12

ö.-üşini 4a/7

öt (< ET (MK) *öt*) safra kesesi

ö.+i 74a/12

ö.+ide 75a/2

ö.+ini 74a/15

ötker- (*öt-ger-* < ET *ötgür-*) geçirmek, feragat ettirmek

ö.-di 133a/12, 135b/6, 148b/2, 153a/7, 157b/5, 62b/11, 68b/11, 91b/4

ö.-diler 108b/5, 135b/9, 146b/9, 28a/9

ö.-edürler 83b/6

ö.-eli 41a/8

ö.-ey 6b/2

ö.-gen 126b/7

ö.-gey-sen 133a/10

ö.-ip 108b/2, 113a/2, 66a/3

ö.-se 77b/9

ö.-sek 14a/5

ö.-ür 91b/7

ö.-ür ėrdiler 7a/1

ö.-ür-men 91a/9

ö.-ür-sen 132a/10

ötük (< ET (MK) *etük*) çizme

ö. 5a/1, 18a/13

ö.+ni 64b/14

öy (< ET *eb*) ev

ö. 154b/15, 158b/15, 159b/13, 36b/8, 97b/3, 146b/10

ö.+de 102b/9, 112b/12, 113a/9, 127b/1, 130b/1, 146a/5, 158b/15, 167b/12, 21a/13, 23b/12, 2a/1, 37a/1, 39b/13, 41b/1, 49b/7, 6b/12, 76a/6

ö.+din 113a/8, 117a/15, 130b/1, 154b/15, 167a/14, 168a/9, 17b/13, 33a/2, 36b/10, 41b/4, 42a/4, 56b/1, 65a/3

ö.+ge 108a/5, 111b/3, 11b/7, 125b/10, 128a/6, 12a/7, 146a/5, 152b/15, 167a/10, 21a/13, 21b/1, 36b/12, 37a/7, 39b/2, 42a/2, 47b/15, 48a/15, 49a/15, 49b/7, 4a/14, 50a/3, 53b/8, 5b/12, 5b/13, 5b/14, 68a/8, 71a/7, 72a/6, 72b/2, 76a/11, 86b/1, 8b/13, 92a/15, 93a/14, 95a/9

ö.+ġa 167b/10, 167b/4, 49b/12, 80b/3, 88a/6,

ö.+i 105a/10, 115b/11, 34b/8

ö.+ide 127a/6, 5a/6, 9a/10

ö.+ideki 127a/7

ö.+idin 9b/5

ö.+ige 16a/1, 16b/5, 16b/9, 8b/3, 114b/12, 4b/6, 36a/14, 36b/2, 48a/11, 52b/15, 68a/10, 88a/5, 101a/9, 114b/9, 127a/1, 130a/2, 130a/1, 131b/2

ö.+iġa 129b/7, 38b/15, 91b/5, 153a/6, 162b/8

ö.+lerige 15a/9

ö.+ni 127a/2, 156a/11, 156a/14, 168a/6, 21a/14, 35b/14, 36a/2, 39b/4, 69a/8, 72b/6, 92a/9

ö.+niŋ 167a/9, 32b/8

ö.+üm 107a/8, 107a/9, 123a/8

ö.+ümde 122b/10

ö.+ümge 150a/15, 74b/11

ö.+ümni 169a/6

ö.+ümniŋ 168b/10

ö.+üŋdin 8b/7

ö.+üŋe 129b/7

ö.+üŋge 122b/13, 169a/7

ö.+üŋġa 100b/10

ö.+üŋni 47a/5

öz (< ET *öz* < AT **ő̄z*) öz, kendi

ö. 103a/6, 109a/10, 110a/13, 110a/14, 110a/15, 110a/7, 112b/12, 113a/7, 114b/7, 117b/2, 11b/15, 123b/3, 131a/13, 134b/12, 138b/13, 141a/1, 145a/12, 146b/5, 149a/6, 150b/12,

152b/9, 153a/5, 153a/7, 157a/2, 157a/5, 15a/4, 160b/11, 161b/8, 164a/15, 165b/3, 166b/8, 168b/11, 170a/11, 170b/10, 170b/13, 172a/3, 22a/2, 22b/8, 24a/4, 24b/1, 25b/11, 27a/11, 28b/10, 33a/15, 35a/15, 35a/3, 35a/4, 35b/1, 38a/7, 3a/4, 41a/9, 43b/10, 45b/6, 46b/11, 46b/6, 46b/9, 47b/15, 47b/9, 50a/7, 57b/7, 68a/7, 6b/4, 72a/10, 75a/1, 7b/11, 83b/12, 86b/13, 87a/4, 87b/8, 91a/7, 92b/14, 93a/11, 93b/5, 95b/5, 9a/15, 35b/4

ö.+din 3b/1

ö.+ge 156b/15, 159a/2, 83a/5, 83b/5

ö.+i 110a/14, 114b/6, 11a/13, 120a/7, 125b/11, 12a/7, 134a/12, 138a/3, 141a/1, 141a/10, 142a/12, 142b/10, 145a/14, 149a/6, 152a/10, 163b/4, 18b/13, 20a/13, 20b/14, 20b/15, 23a/10, 28a/1, 28b/12, 31a/2, 32a/6, 34b/14, 36b/3, 39b/3, 42a/10, 42b/13, 43a/3, 50a/4, 52b/1, 56a/8, 5a/6, 60b/5, 67a/4, 72b/5, 78b/13, 7a/15, 88b/11, 92b/12, 96a/9, 98a/13

ö.+ide 120b/10

ö.+idin 101b/14, 120b/9, 16b/2, 60b/4, 92b/12

ö.+ige 101a/12, 101b/15, 102a/4, 103b/5, 105b/11, 113a/11, 113a/7, 116a/7, 128b/9, 135b/7, 137b/3, 149a/2, 158a/13, 168a/7, 28a/3, 2a/14, 35a/11, 50a/7, 59a/12, 61b/8, 67a/2, 71b/13, 77b/2, 91b/14, 49b/1, 34b/14

ö.+iġa 103a/13, 112a/9, 49b/10

ö.+imiz 143a/1

ö.+imizge 78b/5

ö.+in 139a/13

ö.+iŋe 112b/8

ö.+ini 101a/10, 101a/13, 101a/14, 101b/14, 102a/12, 102a/14, 104a/15, 107b/15, 115b/13, 115b/15, 117a/7, 118b/7, 120b/6, 123b/11, 125a/10, 125a/9, 125b/11, 125b/5, 128b/10, 12b/3, 135b/2, 136b/1, 139a/9, 13a/1, 141a/3, 143a/9, 143b/6, 144a/4, 144b/5, 144b/7, 145a/1, 145a/4, 145b/1, 145b/15, 145b/2, 145b/9, 146a/5, 151a/6, 151b/8, 159b/4, 15b/10, 15b/5, 163b/10, 163b/2, 168a/14, 171a/15, 18a/5, 19a/11, 21a/13, 21b/7, 29b/14, 2b/1, 30a/10, 30b/4, 33b/1, 40a/11, 42a/9, 43a/2, 43a/3, 51a/10, 51b/8, 5a/11, 5a/12, 60a/4, 61b/11, 62a/9, 62b/9, 63a/12, 66b/12, 67a/3, 67b/14, 69b/9, 70b/3, 75a/8, 76a/13, 79a/10, 7b/14, 80b/11, 81a/10, 81a/6, 81b/2, 83b/2, 88a/8, 8a/11, 91b/2, 95a/15, 95b/9, 9a/7, 168b/7

ö.+iniŋ 147a/6, 21b/7

ö.+leri 14a/3, 170b/9, 45b/14, 66a/1

ö.+leridin 21b/6

ö.+lerige 15a/9, 57b/1

ö.+leriġa 29a/11

ö.+lerini 106a/2, 114b/13, 127b/3, 14a/6, 14a/9, 14b/15, 15a/8, 29a/14, 82b/15

ö.+leriŋ 105b/12

ö.+leriŋe 29a/9

ö.+leriŋni 24b/1

ö.+ni 169a/13, 171b/11, 6a/12, 99a/2

ö.+niŋ 103b/4, 171b/2

ö.+üm 15a/11, 170b/5, 21a/12, 24b/1, 35a/15, 46b/3, 54b/10, 71b/11, 88a/15

ö.+ümdin 64a/11

ö.+ümge 116a/4, 119b/3, 129b/5, 137b/2, 165b/6, 54b/10, 56b/11

ö.+ümni 107b/2, 113a/13, 113a/8, 113b/2, 115b/13, 117b/12, 126a/8, 135a/3, 135a/8, 135b/3, 145a/10, 151a/5, 151b/3, 158b/1, 165b/13, 18b/11, 22a/13, 32a/12, 35a/12, 36b/13, 42a/11, 45b/15, 62a/9, 68a/13, 68b/2, 74b/15, 81a/5, 88a/3, 90a/9

ö.+ümniŋ 32a/2

ö.+ümüzni 13b/15, 14a/3

ö.+üŋ 100a/3, 103a/5, 103b/5, 112a/8, 117b/11, 122b/5, 13a/11, 13b/14, 15b/5, 20b/10, 25b/7, 33a/10, 51b/14, 53b/14, 57b/8, 72b/3

ö.+üŋde 84a/1

ö.+üŋge 102b/2, 12b/7, 137a/13, 139a/15, 13a/11, 170a/6, 66b/2, 84a/1, 8a/13, 8a/14, 95a/15, 96a/6

ö.+üŋni 100a/13, 100a/7, 100b/10, 113a/6, 117b/11, 126a/13, 138a/7, 150a/2, 156b/15, 160b/9, 26a/9, 51a/13, 56a/11, 57b/8, 59a/5, 66b/5, 73b/15, 78a/1, 85b/15

ö.+üŋniŋ 13a/14, 150b/9, 98b/11

özge (< ET (Uyg.) *özge*) başka, diğer

ö. 115b/13, 146b/11, 150a/7, 153a/8, 163a/7, 21a/6, 29b/15, 2b/14, 30a/7, 33a/10, 33b/1, 33b/2, 52b/14, 94b/8

ö.+ler 1b/11
ö.+lerdin 45a/11
ö.+lerni 1b/10
ö.+ni 146b/11
ö.+si 58b/13

ö.+sini 15a/9

Óöźr (< Ar. *Óuźr*) **1.** özür, kusur, eksiklik

Óö.+in 40a/6

2. mazeret

Óö. 88a/12

Óö.+ini 68a/15, 88a/13

Óö.+ler 120a/4, 12b/2, 21b/14, 53a/8, 73a/10

Óöźr ḳıl-: özür dilemek

Óö. ḳ.-ay 28b/8

Óö.+ler ḳ.-ıp 8b/12

Óö.+ini ḳ.-ay 12b/1

Óöźr-i bisyār: çok fazla özür

Óö.-i b. 144b/8

P

pā-bend (< Far. *pā-band*) ayakbağı, engel

p. 58a/1

pādişāh (< Far. *pād-şāh*) padişah, hükümdar

p. 100b/15, 101b/13, 102a/11, 102a/15, 102a/9, 104a/8, 105a/14, 107a/10, 10a/2, 10b/12, 10b/6, 113b/13, 114b/1, 114b/14, 114b/4, 114b/5, 115a/10, 115a/13, 115a/15, 115a/7, 115a/8, 115a/9, 115b/1, 115b/10, 115b/12, 115b/15, 115b/3, 115b/5, 116a/10, 116a/11, 118b/10, 118b/13, 119a/4, 119a/5, 11a/1, 11a/12, 11a/15, 11a/9, 11b/13, 123b/13, 123b/14, 124a/1, 124a/6, 125b/8, 12a/10, 12a/12, 12a/8, 12a/9, 12b/3, 130a/14, 130b/5, 130b/7, 131a/6, 133a/13, 135b/8, 137a/3, 137b/11, 137b/4, 137b/6, 137b/8, 138a/1, 140a/13, 140a/14, 141a/2, 141b/13, 141b/14, 142a/6, 142b/12, 143a/13, 143a/15, 143a/3, 143b/10, 143b/13, 143b/5, 143b/7, 144a/10, 144a/11, 144a/3, 144a/7, 144b/15, 144b/6, 144b/8, 145a/10, 145a/15, 145a/2, 145a/3, 145a/5, 145a/7, 145a/8, 145b/3, 145b/4, 145b/9, 146a/5, 154a/5, 154a/8, 154b/11, 155a/10, 155a/9, 157b/9, 158a/13, 158a/4, 158b/14, 158b/2, 158b/8, 158b/9, 159a/11, 159a/3, 159a/4, 159a/5, 159a/9, 159b/11, 159b/13, 160a/5, 160b/1, 160b/11, 160b/3, 161a/1, 161a/4, 161a/8, 161b/2, 162b/13, 163a/11, 163a/15, 164a/10, 164a/4, 164a/6, 164b/1, 165a/14, 165a/15, 168b/5, 169a/4, 170a/4, 170b/10, 170b/12, 170b/2, 170b/3, 170b/6, 170b/8, 171a/11, 171a/12, 171a/14, 171a/2, 171a/4, 28b/14, 29a/15, 29a/4, 29b/2, 29b/7, 31a/13, 33b/11, 34a/2, 34b/1, 34b/10, 34b/11, 34b/14, 35a/4, 35b/1, 35b/15, 36a/12, 83a/6, 36a/5, 37a/10, 37a/13, 37a/14, 37a/15, 37b/5, 38a/10, 38a/12, 38b/1, 39a/11, 39a/4, 40a/14, 40a/7, 41b/11, 41b/6, 42a/12, 42a/15, 42b/1, 42b/11, 42b/2, 42b/4, 42b/6, 42b/7, 44a/7, 44a/9, 45a/1, 45a/2, 46a/12, 46b/1, 46b/11, 46b/4, 50a/11, 50a/9, 50b/13, 51a/6, 51b/13, 51b/6, 52a/1, 52a/11, 52a/14, 52b/7, 53a/3, 53a/5, 53b/14, 53b/15, 53b/7, 55b/10, 55b/11, 57b/1, 58a/14, 63a/12, 65a/2, 65b/7, 69a/4, 71b/10, 71b/12, 71b/14, 71b/15, 71b/3, 71b/9, 72a/1, 72a/2, 72a/5, 72a/7, 72b/11, 72b/3, 72b/9, 74b/3, 74b/5, 80a/15, 80a/4, 80b/14, 80b/15, 80b/6, 80b/7, 81a/1, 81a/10, 81a/5, 81a/6, 83a/10, 83a/11, 83a/12, 83a/2, 83a/4, 83b/1, 83b/8, 87a/10, 87a/11, 87b/2, 87b/8, 89a/4, 89a/9, 90a/4, 90b/3, 91a/2, 92a/11, 94a/14, 94a/4, 94b/12, 94b/13, 94b/9, 95a/2, 95a/5, 9a/5, 153b/2, 29b/1, 115a/13, 118b/3, 144a/14, 115b/14

p.+dın 115b/10, 115b/8, 160b/6, 161a/15, 72a/6, 72b/1, 75a/3, 83b/4, 80b/3

p.+dur 114a/5, 51a/4

p.+dur-sen 146a/11

p.+ge 10b/14, 11b/2, 11b/9, 158a/15, 29a/13

p.+ġa 104a/8, 107a/7, 113a/10, 113b/14, 114b/3, 115a/3, 115a/4, 118b/12, 118b/15, 118b/9, 131a/5, 142a/5, 144a/14, 144b/14, 153b/1, 154a/4, 157b/8, 158a/3, 158b/6, 159a/5, 160a/4, 160b/13, 161a/2, 162b/12, 163b/3, 164b/5, 165a/5, 170a/3, 170a/5, 170b/2, 30a/8, 38a/12, 44a/13, 44a/9, 50a/10, 50a/8, 51a/2, 51a/3, 54a/9, 55b/8, 55b/9, 57a/8,

63a/13, 71b/4, 72a/11, 72a/4, 73b/3, 74b/2, 74b/4, 75a/4, 75a/5, 80b/13, 81a/8, 83a/8, 83b/5, 83b/7, 89a/3

p.+ı 114a/9, 118b/2, 141a/14, 142b/5, 43a/9, 43b/13, 56b/2, 90a/1, 97a/13, 9a/9, 9b/15, 24a/1

p.+ıdın 80a/3

p.+ıdur 55a/14, 57a/2

p.+ığa 142a/15, 44b/5, 89b/2, 94b/9

p.+ım 118b/13, 11a/6, 11b/11, 12a/11, 140a/14, 142a/7, 143b/13, 145a/6, 145a/9, 159a/11, 160a/6, 160b/7, 161a/13, 164a/14, 164b/3, 165a/13, 170a/15, 170b/14, 171a/9, 18b/3, 20a/7, 29b/2, 35a/2, 35b/2, 36a/8, 42a/14, 44b/6, 52b/2, 53b/13, 71b/4, 71b/7, 72a/3, 83a/12, 84a/15

p.+ımdın 107a/8

p.+ını 10b/6, 111a/11, 116b/7, 117a/4, 118a/5, 135b/12, 142b/6, 31b/6, 69a/2, 30a/1, 58a/9

p.+ınıŋ 9b/13

p.+lar 114a/2, 144a/13, 157a/9, 58b/3, 9b/12

p.+lardın 170b/8

p.+large 78b/14

p.+largȧ 71b/6

p.+larıdın 72a/12

p.+larnı 159b/7, 57a/2, 98a/9

p.+larnıŋ 157b/12, 30a/7, 30b/9, 44b/11

p.+nı 111a/2, 114a/10, 115a/1, 115a/5, 115a/8, 115b/11, 116a/12, 116a/6, 119a/4, 11a/12, 11a/4, 11b/1, 11b/10, 11b/14, 11b/5, 11b/7, 124a/13, 12a/4, 12a/6, 141a/1,42a/10, 142a/5, 142b/14, 145a/5, 154a/11, 155a/13, 155b/3, 157a/14, 157b/6, 159a/2, 160a/14, 161a/6, 163a/8, 163a/9, 163b/5, 169b/1, 28b/2, 30a/1, 32b/4, 34b/15, 35b/4, 36a/4, 38a/9, 39a/4, 41b/5, 42a/13, 43a/2, 44a/7, 49a/5, 114b/11, 51a/7, 54a/9, 55b/11, 56a/2, 56a/6, 57a/15, 65a/14, 65b/8, 72a/12, 72a/14, 73b/2, 73b/4, 74a/14, 74a/15, 74b/13, 80b/15, 80b/4, 80b/5, 80b/8, 80b/9, 81a/2, 81a/3, 81a/4, 81b/1, 81b/4, 83a/11, 83a/2, 94a/4, 94b/11

p.+nıŋ 104b/4, 116a/8, 11b/5, 137a/4, 141b/14, 144b/6, 145b/10, 145b/2, 155a/5, 156a/5, 158b/2, 160a/6, 163a/2, 163b/10, 170a/14, 29b/5, 33b/4, 36a/11, 39a/2, 42a/10, 53a/2, 56a/1, 74a/13, 80b/10, 94b/14

pādişāh ḳıl-: padişah yapmak

p. ḳ.-dılar 90b/3

p. ḳ-ur-men 90b/8

pādişāh-ı Ǿarş-sāye: gölgesi göğü kaplayan padişah

p.-ı Ǿa. 36a/7

pādişāh-ı Ǿālem: âlemin padişahı

p.-ı Ǿa. 157a/15, 166a/1, 38a/13, 71b/7, 89a/7, 94b/15, 170b/7

pādişāh-ı Ǿālem-penāh: âlemin sığınağı olan padişah

p.-ı Ǿā. 34b/13, 81a/11, 81a/8, 83a/8

pādişāh-ı bā-kerem: iyilik sever padişah

p.-ı b. 134a/7, 160b/1

pādişāh-ı Çįn: Çin padişahı

p.-ı Ç. 142a/14, 142b/12, 142b/3, 142b/6, 142b/9, 143b/14, 144b/3, 146b/12

p.-ı Ç.+din 143b/15

p.-ı Ç.+ni 142b/10

p.-ı Ç.+niŋ 144a/1

pādişāh-ı ħoş-liḳā: güzel yüzlü padişah

p.-ı ħ. 115a/6

pādişāh-ı İstanbul: İstanbul padişahı

p.-ı İ. 136a/7

pādişāh-ı kişver-i reǿy: görüş, fikir ülkesinin padişahı

p.-ı k.-i r. 87a/6

pādişāh-ı memleket: memleketin, ülkenin padişahı

p.-ı m. 71b/1

pādişāh-ı muǾaẕẕam: muazzam, yüce padişah

p.-ı m.+nı 83a/15

pādişāh-ı nā-murād: bahtsız padişah

p.-ı n.+nı 116a/2

pādişāh-ı seyyārāt: gezegenlerin padişahı

p.-ı s. 79b/6

pādişāh-ı sibāǾ: yırtıcı hayvanların padişahı

p.-ı s. 78b/6, 79a/13

p.-ı s.+nı 78b/6

pādişāh-ı Ŧaberistān: Taberistan padişahı

p.-ı Ŧ. 10b/10, 10b/4, 11b/1

pādişāh-ı ŧūtį: tûtîlerin padişahı

p.-ı ŧ.+ler 44a/14, 44b/6

pādişāh-ı vaḳt: vaktin padişahı

p.-ı v. 114b/1

pādişāh-ı zengiyān: zenciler padişahı

p.-ı z. 76b/5

pādişāh-ı Zābil: Zâbil padişahı

p.-ı Z. 113b/12

pādişāhāne (< Far. *pādşāhāna*) padişaha yakışacak surette

p. 152b/15

p.+ler 144a/3

pādişāhį (< Far. *pād-şāh* + Far. *į*) bir padişah

p. 106b/15, 117a/6, 130a/14, 136a/8, 141a/15, 157a/4, 162b/1, 30b/9, 33b/5, 58a/10, 69a/15, 82b/15, 87a/13, 87a/9, 157a/7

p.+ge 157b/3

pādişāhlıġ (< Far. *pād-şāh* + Tü.+*lıġ*) padişahlık krş. **pādişāhlıḳ, pādişāhlik**

p.+dın 136b/3

p.+ḳa 71b/12

p.+larıġā 29a/14

p.+nı 72b/10

pādişāhlıḳ (< Far. *pād-şāh* + Tü.+*lıḳ*) padişahlık krş. **pādişāhlıġ, pādişāhlik**

p. 171a/4, 32b/2

p.+nı 136a/11

pādişāhlıḳ ḳıl-: padişahlık yapmak

p. ḳ.-masa 136a/12

pādişāhlik (< Far. *pād-şāh* + Tü.+*lik*) padişahlık krş. **pādişāhlıġ, pādişāhlıḳ**

p.+ni 32a/12

pādişāh-zāde (< Far. *pādşāh-zāda*) padişah çocuğu

p. 102a/9, 118a/3, 118b/12, 119a/1, 55b/15, 65a/3

p.+ġa 69a/13

p.+ler 137a/13

p.+ni 118a/10, 33b/12, 58b/5

pādişāh-zāde-i zerrįn-libās: padişahın altın elbiseli çocuğu

p.-i z. 65a/1

pāk (< Far. *pāk*) temiz, saf, mübarek

p. 162a/10, 162a/11, 162a/5, 162a/6, 20a/9, 61b/11

pāk-çeşm (< Far. *pāk-çaşm*) mübarek göz, temiz bakış

p. 162a/3

pāk-dāmenlıġ (< Far. *pāk-dāman* + Tü.+*lıġ*) eteği temiz, namuslu, iffetli krş. **pāk-dāmenlıḳ**

p.+ıġa 162a/1

p.+ımnı 164a/15

pāk-dāmenlıḳ (< Far. *pāk-dāman* + Tü.+*lıḳ*) eteği temiz, namuslu, iffetli krş. **pāk-dāmenlıġ**

p.+ıġa 8b/9

pākįze (< Far. *pākįza*) temiz, lekesiz, saf, iffetli

p. 61b/11, 61b/12

p.+dür-men 19b/8

pāklıġ (< Far. *pāk* + Tü.+*lıġ*) temizlik, saflık krş. **pāklıḳ, pāklik**

p. 104a/2

p.+dın 162a/12

p.+ıġa 157a/2

p.+ımnı 165b/13

p.+ını 162a/2

p.+ıŋnı 161b/8

p.+nı 163a/8

pāklıḳ (< Far. *pāk* + Tü.+*lıḳ*) temizlik, saflık krş. **pāklıġ, pāklik**

p. 68b/11

pāklik (< Far. *pāk* + Tü.+*lik*) temizlik, saflık krş. **pāklıġ, pāklıḳ**

p. 162a/9, 61b/12, 68b/12

p.+de 61b/12

pāksiz (< Far. *pāk* + Tü.+*siz*) temiz olmayan, çirkin

p. 104a/2

pārçe (< Far. *pārça*) ufak, küçük şey, parça

p. 114b/3, 26b/10, 26b/12, 29b/10, 29b/8, 48b/8, 66a/8, 70a/2, 7a/14, 94b/7, 95a/8

pārçe pārçe (< Far. *pārça pārça*) parça parça

p. 67b/7, 128b/4, 98a/13

pāre (< Far. *pāra*) parça, bölük

p. 139a/11, 37b/9, 42a/2, 46b/5, 49b/4, 29a/1, 88a/13

p.+si 139a/11

p.+side 44b/4

pāre-yi tofraḳ: toprak parçası

p.-yi t.+nı 42a/1

pārsālıḳ (< Far. *pārsā* + *Tü.+lıḳ*) sofuluk, dine bağlılık, saflık

p.+ıġa 122b/15

p.+da 88a/12

pāsbān (< Far. *pāsbān*) gece bekçisi, nöbetçi

p. 46b/1

p.+ı 118a/8, 47a/5

pāy (< Far. *pāy*) ayak

pāy-ı cāme: elbisenin ayağı, eteği

p.-ı c. 5b/4

p.-ı c.+ġa 5b/4

pāy-ı ḳadem: yere basan ayak

p.-ı ḳ.+iŋni 73a/7

pāy-ı müzd: mükafat ayağı

p.-ı m.+ini 30b/7

pāy-ı müzdlıḳ: mükafatlık ayağı

p.-ı m. 32b/3

pāy-ı mezār: mezarlık girişi

p.-ı m.+ġa 88a/9

pāyān (< Far. *pāyān*) son, nihayet

p. 5b/3

p.+nı 69a/9

pāy-bend (< Far. *pāy-band*) ayağı bağlı

p.-ı b. 138a/7

pāye (< Far. *pāya*) rütbe, derece

p.+ni 56b/7

pāye-yi cehālet: cehalet rütbesi

p.-yi c. 65a/14

pāye-yi ḍalālet: dalalet rütbesi

p.-yi ḍ.+ke 66a/14

pāyende (< Far. *pāyanda*) duran, sürekli

p. 98a/14

pāy-gāh (< Far. *pāy-gāh*) derece, rütbe

p.+ge 21b/14

p.+ġa 72a/8, 73a/9, 134a/8

pāy-kūbān (< Far. *pāy-kūb* + Far. çokluk eki *ān*) ayak vuranlar

p. 59a/15

pāy-kūbluḳ (< Far. *pāy-kūb* + Tü. *+luḳ*) ayak vurma

pāy-kūbluḳ ḳıl-: ayak vurmak

p. ḳ.-ıp 137a/7

payla- gözetlemek, izlemek krş. YUyg. *payli-* (YUyg.TS, 317b)

p.-p 93b/4

paylaġçı (< *payla-*) nöbetçi krş. YUyg. *paylaḳçi* "**1.** istihbaratçı, keşifçi, **2.** karakol, nöbetçi" (YUyg.TS, 317b)

p. 46a/14

paylat- (*payla-t-*) bekçilik ettirmek, nöbet tutturmak

p.-may 49b/4

pāy-zed (< Far. *pāy-zad*) adım vurma, yürüyüş

p. 52b/4

peder (< Far. *pidar, padar*) baba, ata

peder-i büzürg-vār: saygıdeğer baba, ata

p.-i b. 55b/4

p.+ım 11b/12

pehlevān (< Far. *pahlavān*) pehlivan, güreşçi

p. 84a/10

p.+ġa 84a/11

pehlevān-ı nām-dār: meşhur, ünlü pehlivan

p.-ı n.+dın 84a/12

pejmürde (< Far. *pijmurda*) eski püskü, dağınık, perişan

p. 19b/12, 19b/13, 19b/8, 20a/9, 56a/13

peleng (< Far. *palang*) panter, leopar

p. 100a/10, 100a/15, 100a/4, 100b/1, 100b/10, 100b/2, 100b/3, 100b/4, 100b/7, 100b/8, 101b/3, 98b/4, 99a/13, 99a/5, 99a/6, 99b/10, 99b/13

p.+din 98b/4

p.+ge 101b/11, 99a/5

p.+ġa 98b/3

p.+ni 100a/8, 100b/9, 101a/8, 63a/8, 99b/14

pelịd (< Far. *palịd*) pis, murdar, rezil

p.+dür 45a/13

p.+ni 164b/1

pelịd-ṭabʾ (< Far. *palịd* + Ar. *ṭabʾ*) rezil, pis huylu

p. 65a/14

penāh (< Far. *panāh*) sığınma, sığınacak yer

p. 138b/10, 13b/12, 38a/13, 50a/13, 63a/7, 70b/6, 70b/9

penāh-ı cihān-bān: cihanı koruyan hükümdarın sığınağı

p.-ı c. 124b/13

pencere-nişịn: (< Far. *pancara-nişịn*) pencerede oturan

p. 6a/5

pence (< Far. *panca*) pençe

p.+sidin 79a/12

pencegān (< Far. *pancagān*) beş duyu organı

p.+ını 116a/2

pend (< Far. *pand*) nasihat, öğüt

p. 135b/7, 23a/12, 36a/6, 49b/1, 70a/13, 83b/5

p.+din 78a/9

p.+ini 23a/1

pendiyāt (< Far. *pand* + Ar. çoğul eki *āt*) nasihatler

p. 134b/5

per (< Far. *parr*) kanat

p. 4a/9

p.+ler 24b/6

perākende (< Far. *parāganda*) dağıtma

perākende ḳıl-: dağıtmak

p. ḳ.-dı 9a/12

perdāz (< Far. *pardāz*) tertipleyen, düzenleyen

perdāz ḳıl-: tertiplemek, düzenlemek

p. ḳ.-dı 119b/1

p. ḳ.-ıp 124b/5

p. ḳ.-ıp ėdük 87a/15

perde (< Far. *parda*) **1.** kapı, pencere gibi yerlere asılan örtü

p. 21b/5, 166a/4

2. bir müzik parçasını meydana getiren seslerden herbiri

p. 58a/3, 58a/4

p.+din 58a/5, 61a/8

3. (mec.) utanma

p.+si 153b/9

perde-yi Óiśmet: masumluk perdesi, günahsızlık örtüsü

p.-yi Ói.+de 82a/3

p.-yi Ói.+din 114a/12

perde-yi muĥabbet: muhebbet örtüsü

p.-yi m.+ni 103b/14

perende (< Far. *paranda, parranda*) uçan, kuş, av kuşu

p. 60a/3, 7b/2, 98b/15

p.+ler 126b/6, 62b/11

p.+lerge 79a/14

p.+lerni 106b/7, 22a/11, 9a/9

perhịz (< Far. *parhēz*) perhiz, yasaklanan şeylerden uzak durma

p.+ni 122b/6, 122b/8

perhịz ḳıl-: sakınmak, kaçınmak

p. ḳ.-maḳ kerek 58a/8

p. ḳ.-sa 98b/9

perị (< Far. *parị*) peri, güzel, sevgili

p.+din 108b/12, 110a/1

p.+ler 109b/6, 127b/12, 127b/14, 128a/2, 128a/4, 128a/5, 31b/6

p.+lerni 127b/11

p.+ni 109b/12, 109b/9

perịşān (< Far. *parēşān*) dağınık, perişan, bozuk, kaygılı

p. 9a/12

perịşān bol-: perişan olmak, dağılmak

p. b.-dı 7b/9

p. b.-ġan 119b/4

p. b.-updur 86b/3

perişān ḳıl-: dağıtmak, yok etmek

p. ḳ.-dı 163b/1

p. ḳ.-ıpdur 9a/10

perişān-ĥāl: (< Far. *parēşān* + Ar. *ĥāl*) hali perişan olan, acınacak halde bulunan

p. 105a/11, 105a/15

perişānlıḳ (< Far. *parēşān* + Tü.+*lıḳ*) perişanlık, dağınıklık

p. 157a/11

p.+dur 157a/10, 36a/9

p.+ḳa 120a/1

perişānlıḳ bol-: dağınık olmak, perişan olmak

p. b.-ġay 157a/9

perį-zād (< Far. *parį-zād*) peri çocuğu, peri çocuğu olacak kadar güzel

p. 31a/6, 31a/9

pertev (< Far. *partav*) ışık, parlaklık

p. 28a/14

pervā (< Far. *parvā*) korku, ilgisizlik

p.+sı 165a/8

pervāne (< Far. *parvāna*) geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek

p. 67a/5, 81b/14

pervāz (< Far. *parvāz*) uçma, uçuş

p. 24b/4

pervāz ḳıl-: uçmak

p.-dı 167a/4, 76b/1

perverdi-gār (< Far. *parvardagār*) besleyici, rızıklandırıcı, yaratan, Allah

perverdi-gār-ı Ǿālem: âlemin yaratıcısı, Tanrı

p. 171a/5

perveriş (< Far. *parvariş*) besleme, yetiştirme, terbiye etme

p. 95b/9

perveriş ḳıl-: beslemek, terbiye etmek

p. ḳ.-dı 4b/11, 82b/6, 95b/1

p. ḳ.-ġay-sen 46a/10

p. ḳ.-ġuçıġa 46a/12

p. ḳ.-maḳġa 58b/15

p. ḳ.-sam 95a/13

pes (< Far. *pas*) şu halde, öyleyse, şimdi

p. 102a/6, 153a/2, 157a/5, 1a/8, 2b/9, 36a/5, 40a/5, 5b/1, 93b/10, 170b/6

pesend (< Far. *pasand*) beğenme, seçme

p.+iġa 94b/3

pesendįde (< Far. *pasandįda*) beğenilmiş, seçilmiş

p. 25b/5, 54a/1

pest (< Far. *past*) alçak, aşağı

p. 38a/14

pest bol-: hafiflemek, alçalmak

p. b.-dı 37a/10, 38a/9, 108a/9

pest ḳıl-: alçaltmak, hafifletmek

p. ḳ.-dı 151b/2, 63b/7

p. ḳ.-ur ėrdi 10b/9

pestlik (< Far. *past* + Tü.+*lik*) alçaklık, aşağılık

p. 61a/15

pest-ṭabǾ (< Far. *past* + Ar. *ṭabǾ*) aşağı, alçak yaratılışlı

p. 58b/9

peşįmān (< Far. *paşįmān*) pişman

p. 16b/8, 89b/11, 93a/15

p.+da 100a/10, 103b/2

p.+lar 91b/3

peşįmānlar ḳıl-: pişmanlıklar göstermek

p.+lar ḳ.-dı 49b/9, 90b/12

peşįmān bol-: pişman olmak

p. b.-adurġan 89b/12

p. b.-dı 64b/2

p. b.-dılar 90b/11

p. b.-ġan 62b/4

p. b.-ġan ė-mesdür 162a/13

p. b.-ġanı 147a/15

p. b.-ġay-sen 62b/4

p. b.-maġay-sen 79b/14

p. b.-up 148a/10, 150a/13, 99a/2

p. b.-ur-sen 64b/14, 68b/14

peşįmān ḳıl-: pişman etmek

p. ḳ.-maġıl 57a/12

p. ḳ.-ur mu 62b/7

peşīmān-dār (< Far. *paşīmān-dār*) pişmanlık sahibi

p. 113b/15

peşīmānį (< Far. *paşīmān* nispet eki *-į*) pişmanlık

p.+ġa 6a/10

peşīmānį bol-: pişman olmak, pişmanlık göstermek

p. b.-maġay 6a/11

peşīmānlıḳ (< Far. *paşīmān* + Tü.+*lıḳ*) pişmanlık

p. 106b/11, 160a/5, 36a/9, 75a/1

p.+da 148b/2, 28a/12

p.+dın 148a/14

peşkeş (< Far. *pişkaş*) hediye, armağan krş. **pįş-keş**

p.+ge 100a/12

peşmįne (< Far. *paşmįna*) sofuların giydiği sade, süssüz elbise

p. 42b/13

peşşe (< Far. *paşşa*) sivrisinek

p. 170a/12, 170a/13, 120a/3, 120a/6, 120a/11, 120b/3, 120b/10, 97b/1, 142a/9

p.+ge 170a/13, 7b/12

p.+din 142a/10

peyām (< Far. *payām*) haber, başkasından alınan bilgi

p.+ı 158b/13

p.+nı 158b/11

peydā (< Far. *paydā*) meydanda, açıkta

peydā bol-: ortaya çıkmak

p. b.-adur 11a/10

p. b.-dı 100a/9, 104b/13, 107b/11, 117a/9, 11a/7, 154a/2, 154a/3, 51b/12, 60b/2, 70b/7

p. b.-dılar 129b/10, 142b/14, 144b/8

p. b.-up 76b/14, 58a/2

p. b.-updur 169b/4

p. b.-ur 106b/10, 116b/13, 116b/14, 60b/9

peydā ḳıl-: ortaya çıkartmak

p. ḳ.-dı 163b/7

p. ḳ.-dılar 107a/3, 22b/15, 3b/15, 85a/12

p. ḳ.-dıŋ 131b/9

p. ḳ.-sa 121b/15

peyġām (< Far. *payġām*) haber, ileti, söz

p. 155b/4, 40b/7

p.+ını 157b/6

peyġāmber (< Far. *payġām-bar*) haber getiren, peygamber

p. 70a/1, 70b/8, 89b/6

p.+ge 78b/15

p.+ni 11b/11, 16a/11

peyġāmber-i Ḥudā: Allah'ın peygamberi

p.-i Ḥ. 45a/11, 45a/14, 45b/11

peyk (< Far. *payk*) haber ve mektup getirip götüren

p. 6a/4

peymān (< Far. *paymān*) yemin, ant

p. 110a/8, 56b/4, 91a/8

p.+ı 56b/8

p.+ım 108a/1

peymān ḳıl-: yemin etmek

p. ḳ.-dılar 56a/14

p. ḳ.-ıp ėrdim 56b/3

peymānlıġ (< Far. *paymān* + Tü.+*lıġ*) yemin etme krş. **peymānlig**

p.+ġa 56a/14

peymānlig (< Far. *paymān* + Tü.+*lig*) yemin etme krş. **peymānlıġ**

p.+ge 56a/15

peyrev (< Far. *payrav*) arkası sıra giden, izinden giden

peyrev-i āzād: özgür takipçi

p.-i ā.+nıŋ 7b/8

peyvend (< Far. *payvand*) bağlı, tutturulmuş, ait

p. 76b/14

p.+ide 158a/3

peyvend ḳıl-: bağlamak, tutturmak

p. ḳ.-adurlar 63b/10

p. ḳ.-ur men 114b/1

peyveste (< Far. payvasta) ulaşmış, erişmiş

p. 158a/3

pinhān (< Far. *pinhān*) gizli

p. 20b/11, 29a/12, 74a/15, 95b/7

pinhān bol-: gizlemek, gizlenmek

p. b.-dı 140a/7

p. b.-up 107b/10

pinhān ḳıl-: gizlemek, örtmek

p. ḳ.-dı 170a/11, 36b/3

p. ḳ.-dım 170b/5

p. ḳ.-ıŋlar 36b/15

p. ḳ.-ıp 37a/1, 50a/3

pįr (< Far. *pįr*) yaşlı, ihtiyar

p. 156a/12, 156b/2, 63a/1, 32a/8, 32a/13

p.+dür 32a/13

p.+ni 110b/11, 88b/4, 32a/12

p.+niŋ 32a/14

pįr-i fertūt: düşkün, zayıf ihtiyar

p.-i f. 154b/1

pįr-i maǾnį: manalar üstadı

p.-i m.+din 3b/5

pįr-i ṭarįḳat: tarikat yaşlısı, ulusu

p.-i ṭ 123b/4

pįr-i zāl: saçı sakalı ağarmış ihtiyar

p.+ġa 46b/11

pįrān (< Far. *pįrān*) ihtiyarlar, yaşlılar, ulular

pirān-ı ṭarįḳat: tarikat yaşlıları, ululları

p.-ı ṭ+nı 56b/10

pįrāste (< Far. *pērāsta*) süslenmiş, donatılmış

p. 25a/10, 42b/12, 89b/5

pirāye (< Far. *pērāya*) süs, bezek

pirāye-yi vālā: yüce süs

p.-yi v. 153b/11

pirāye-yi yoḳ ḳarıraḳ: en yüce süs

p.-yi y. 153b/12

pire (< ET (MK) *bürge*) pire, bir böcek

p. 5b/2, 80b/5

pįre (< Far. *pįrā*) yaşlı

p. 168a/15

pįre-zāl (< Far. *pįrā-zāl*) kocakarı, yaşlı kadın

p. 153b/3, 40b/13
p.+dın 40b/6
p.+ġa 40b/13
p.+nı 156b/10

pįrlıġ (< Far. *pįr* + Tü.+*lıġ*) yaşlılık, ihtiyarlık krş. **pįrlıḳ**

p. 62b/14, 62b/15, 7b/10

p.+dın 154b/1

p.+nı 10a/5

pįrlıḳ (< Far. *pįr* + Tü.+*lıḳ*) yaşlılık, ihtiyarlık krş. **pįrlıġ**

p. 136b/14, 153b/14, 63a/1, 32b/6

p.+da 156a/1

p.+nıŋ 154b/8

pįs (< Far. *pēs*) vücutta yer yer beyaz veya kırmızımtrak siyah lekeler bırakan bir hastalık, cüzzam

p. 25a/5, 25a/7, 105b/4

p.+ġa 105a/4

piste (< Far. *pista*) fıstık, **mec.** ağız, sevgilinin ağzı

piste-dehenį (< Far. *pista* + nispet eki *į*) fıstık ağızlı

p. 18b/14

pįş (< Far. *pēş*) ön, ileri, ön taraf

p. 112a/9, 162b/3, 61a/13, 65a/11, 66a/2, 66b/9, 68a/11, 6a/7, 75a/10, 81a/13

p.+iŋdin 156b/4

pįşān (< Far. *pēşān*) alın

p.+ıŋda 133a/3

pįşāne (< Far. *pēşānį*) ön

p.+si 154b/2

p.+side 82a/5, 130a/9

p.+sidin 161a/5, 85a/3

p.+siġa 88b/2

pįş-bāz (< Far. *pēş -bāz*) karşılayan, bir arkadaşı veya bir iyiliği almak için kollarını açan kişi

p. 68a/11, 142b/1, 144a/2

pįşe (< Far. *pēşa*) sanat, meslek, iş, huy

p. 104a/4, 104a/8, 168b/3, 29a/4, 29b/9, 76b/8, 87b/15

pįşe ḳıl-: meslek edinmek, huy edinmek

p. ḳ.-! 68b/12

p. ḳ.-sa 149a/2

pįş-keş peşkeş (< Far. *pēş-kaş*) hediye, armağan krş.

p. 114a/6

p.+ler 157b/4

p.+lerni 157b/5, 20b/15, 53a/15

pįş-keş ḳıl-: hediye etmek

p. ḳ.-dı 116a/2

p. ḳ.-ıp 20b/3

piyāde (< Far. *piyāda*) yaya

p. 72a/1

piyāle (< Far. *piyāla*) kadeh, şarap bardağı

p. 10a/3, 127a/12, 127a/3

p.+din 127a/11, 127a/9

piyāz (< Far. *piyāz*) soğan krş. **fiyāz**

p.+nı 7a/8

post (< Far. *post*) bazı hayvanların vücudunu saran tüylü deri ve bu derinin tüyleriyle beraber kurutulmuş şekli

p.+ge 119a/14

pūl (< Far. *pūl*) para, akçe

p. 108a/15, 109b/13, 110b/15, 111a/11, 112a/5, 128a/8, 137b/11, 20b/3, 20b/4, 20b/5, 21a/10, 21a/14, 21a/15, 24b/7, 27b/6, 27b/8, 30a/6, 48a/13, 48a/14, 48b/3, 48b/4, 49a/10, 49a/12, 49b/10, 5a/11, 5a/3, 5a/9, 66a/6, 88a/3, 88b/1, 92b/14

p.+ca 4a/6

p.+ça 149a/12

p.+dın 113b/7

p.+dur 5a/2

p.+ge 48b/2

p.+ı 127a/14, 5a/10, 5a/6, 5a/8, 5a/9, 78a/4

p.+nı 113b/4, 113b/6, 113b/8, 5a/13, 66a/5

p.+umġa 150a/10

p.+umnı 92b/14

pūş (< Far. *poş*) örtü, örtünecek şey, elbise

p. 3b/1, 21a/2, 94a/1, 101b/1, 119b/2, 126a/3, 162a/5

p.+nı 59a/2

p.+ınnı 130b/14

pūşįde (< Far. *poşįda*) örtülmüş, gizlenmiş

pūşįde ḳıl-: örtmek, gizlemek

p. ḳ.-ıp 127b/8

put ayak krş. YUyg. *put* (YUyg.TS, 328a)

p.+ımnı 62a/5

p.+um 52a/12

pūşiş (< Far. *poşiş*) örtücek şey, örtü; gizleyen şey

pūşiş-i ħalḳ: halkın gizlediği şey, mahremiyeti

p.-i ħ.+nı 21b/11

pūte (< Far. *pūta* < *pota*) içinde maden eritilen kap, pota

pūte-i maġrib: güneşin batış yeri, battığı nokta

p.-i m.+de 12b/14

pür-cilā (< Far. *pur* + Ar. *cılā*) parlaklık dolu, çok parlak

pür-cilā ḳıl-: parlamak, parlatmak

p.-ur 10a/5

pür-derd (< Far. *pur-dard*) dert dolu, dertli

p. 66b/15, 84a/8, 164b/13

pür-dil (< Far. *pur-dil*) yürekli, cesur

p. 101b/8

pür-elem (< Far. *pur* + Ar. *alam*) elemli, keder dolu

p. 30b/14

pür-ġam (< Far. *pur* + Ar. *ġamm*) gamlı, keder dolu

p. 30b/13, 87a/6

pür-ġażab (< Far. *pur* + Ar. *ġaḍab*) hiddetli, gazap dolu

p.+ları 69a/8

pür-ħūr (< Far. *pur* + Ar. *ħūr*) çok aşağılık, çok adi

p.+dur 89b/6

pür-ĥüsn (< Far. *pur* + Ar. *ĥusn*) güzellik dolu, iyilik dolu

p.+dür 115a/3

pür-ḳıymet (< Far. *pur* + Ar. *ḳįma*^{t}) çok kıymetli

p. 54a/8

pür-köhne (< Far. *pur-kuhna*) çok eski, çok köhne

p. 37a/12

pür-nūr (< Far. *pur* + Ar. *nūr*) nur dolu, nurlu

p. 10a/8, 131b/14, 47b/3, 67b/10

pür-pertevet (< Far. *pur-partava*^{t}) ışık dolu, çok ışıklı

p. 31b/5

pür-renc (< Far. *pur-ranc*) sorun dolu, keder dolu

p. 144a/7

pür-tedbįr (< Far. *pur* + Ar. *tadbįr*) tedbirli, önlem dolu

p. 36a/7

pür-ziyān (< Far. *pur* + Far. *ziyān*) çok zararlı

p. 140b/6

püser (< Far. *pusar*) erkek evlat, oğul

p.+im 107a/9

püşt (< Far. *puşt*) arka, sırt

püşt-i pā: taban

p.-i p. 115b/6

püşte (< Far. *puşta*) tepe, yığın

püşte-yi gūristān: mezarlık tepesi

p.-yi g.+da 76b/2

püşte-yi şühedā: şehitler tepesi, yığını

p.-yi ş. 7b/13

p.-yi ş.+ġa 8a/9, 107b/7, 107b/8, 7b/14, 8a/4, 8b/11

p.-yi ş.+nı 107b/10

R

Raca özel ad, Hint padişahı

R. 55a/13

rābıta (< Ar. *rābita*^{t}) bağ, münasebet, usul, düzen

r. 57b/12

RābiǾa özel ad, Rabiatü'l-Adeviye

R. 166b/13

RābiǾa-i vaḳt: zamanın Rabia'sı (kendi zamanının Rabiatü'l-Adeviyesi)

R.-i v. 165a/4

raġbet (< Ar. *raġba*^{t}) isteme, istekle karşılama

r. 85a/4

r.+i 163a/10

rāh (< Far. *rāh*) yol, usul

rāh-ı fısḳ: günah yolu

r.-ı f. 6a/9

rāh-ı rāst: doğru yol

r.-ı r.+nı 15a/5

rāḥat (< Ar. *rāḥa*^{t}) üzüntüsüz, tasasız halde bulunma, gönlü rahat

r. 131b/14, 7a/3, 85a/9

r.+dur 127b/7, 1b/7, 69a/9

r.+ı 147b/5, 32a/12

rāhib (< Ar. *rāhib*) rahip, keşiş, papaz

r. 47a/12, 48b/13, 48b/15, 49a/14, 49a/4, 49a/7, 49a/9, 49b/1, 50a/1, 50a/2, 68a/3, 74a/5, 139b/7, 140a/1, 140a/15, 48b/11

r.+din 50a/4

r.+ġa 49b/11

r.+i 51a/7

r.+iŋ 129b/11

r.+ler 140a/12

r.+lerni 140a/10, 140a/11

r.+ni 49a/6, 49a/7, 49b/11, 50a/12, 68a/2, 74a/4, 138a/11, 138a/12, 140a/8, 140a/9

rāhib-i şikeste-dil: gönlü kırık rahip

r.-i ş. 75b/1

Raḥįm (< Ar. *Raḥįm*) çok merhamet sahibi Allah

R.+dur 7a/8

Raḥįm-i bende-nüvāz: kullarını hoş tutan merhametli Allah

R.-i b. 13b/12

raḥm (< Ar. *raḥm*) esirgeme, koruma

r. 104b/5, 148b/3, 166b/5, 95a/15, 95b/6

r.+a 151a/1

raĥm ḳıl-: acımak, esirgemek

r. ḳ.-95a/14

r. ḳ.-ġannı 95a/14

r. ḳ.-ġıl 163a/7, 164a/1, 35a/7, 98b/8

r. ḳ.-ıp 151b/12, 51b/10, 51b/11, 56b/6, 95a/10

r. ḳ.-saŋ 81b/12

raĥmet (< Ar. *raĥma*^{t}) acıma, esirgeme, koruma

r. 88a/11

r.+idür 155b/2, 155b/3

r.+ni 137a/9

raĥne (< Far. *raĥna*) yarık, yırtık, delik

r. 67b/9

r.+leri 63a/2

raĥş (< Far. *raĥş*) gösterişli, güzel at

r.+ıġa 91b/14

raĥt (< Ar. *raĥt*) at koşum takımı, yol levazımı

r. 58a/11, 12a/6, 59a/14, 26a/5

r.+ını 6a/3

r.+nı 9a/11

raƟiyyet (< Ar. *raƟiyya*^{t}) bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk

r. 126a/9

r.+ler 89b/2

r.+lerge 90a/2

r.+lerni 32b/2

r.+niŋ 58a/15

raƟiyyet-perver (< Ar. *raƟiyya*^{t} + Far. *parvar*) reayasına iyi bakan (hükümdar)

r. 90a/1

raḳam (< Ar. *raḳam*) yazı ile alakalı işaret, yazı yazma

r.+ını 165b/9

raḳıb (< Ar. *raḳıb*) binici, süvari

r. 110b/14

r.+ler 12a/1

r.+ni 112b/4

raḳḳāś (< Ar. *raḳḳāś*) oyuncu, oynayan, köçek

r. 137a/7

raḳḳāślıḳ (< Ar. *raḳḳāś* + Tü.+*lıḳ*) oyunculuk, köçeklik krş. **raḳḳāślıḳ**

r.+ıġa 67a13

raḳḳāślıḳ (< Ar. *raḳḳāś* + Tü.+*lıḳ*) oyunculuk, köçeklik krş. **raḳḳāślıḳ**

raḳḳāślıḳ ḳıl-: oyunculuk, köçeklik yapmak

r. ḳ.-adur-men 80a/12

r. ḳ.-adur-sen 80a/10

raḳś (< Ar. *raḳś*) oynama, dans etme

r. 25b/15, 59a/3

r.+nı 59b/4, 59b/8

raḳś-künān (< Ar. raḳś + Far. *kunān*) raks ederek, oynayarak

r. 59a/15

raḳślıḳ (< Ar. *raḳś* + Tü.+*lıḳ*) oyun, dans

r. 128b/15

raḳślıḳ ḳıl-: dans etmek

r. ḳ.-ıp 128a/14

rām (< Far. *rām*) boyun eğen, itaat eden

rām bol-: boyun eğmek, itaat etmek

r. b-ur-sen 108a/10

ramaḳ (< Ar. *ramaḳ*) hayat kalıntısı, ancak nefes alacak kadar vücutta kalan hayat

ramaḳ-ı cān: birazcık can, hayat kırıntısı

r.-ı c.+ı 7b/12, 104a/9, 118b/12

raƟnā (< Ar. *raƟnāƟ*) güzel, hoş

r. 144a/8, 169b/9, 85a/11

raƟnā-yı ẕibā: hoş güzellik

r.-yı z. 86b/7

raƟnālıḳ (< Ar. *raƟnāƟ* + Tü.+*lıḳ*) güzellik, hoşluk

r. 91b/14

rāst (< Far. *rāst*) doğru

r. 100a/4, 102a/15, 118a/1, 121b/2, 12a/10, 137a/14, 139a/4, 160b/10, 162a/2, 16a/10, 16a/13, 52a/14, 52b/13, 52b/9, 57b/9, 81b/3, 83b/10, 84a/15, 89a/9, 92b/11, 97a/1

r.+dın 105b/14, 28a/5

r.+dur 106a/1

r.+dur-men 21b/10

r.+ge 158a/11

r.+ġa 106a/4

r.+ını 171b/15

r.+nı 21a/5, 21a/6, 94b/13

r.+nıŋ 61a/4

rāst bol-: doğru olmak, uygun olmak

r. b.-ġıl 22a/2

r. b.-ġu 89a/8

r. b.-ġusıdur 159a/8

r. b.-sa 22a/1

rāst ḳıl-: doğru, uygun yapmak

r. ḳ.-dı 124a/6, 125b/1, 128a/7, 163b/10

r. ḳ.-dılar 107a/5, 141b/5

r. ḳ.-ġıl 84a/14

r. ḳ.-ıp 121a/2, 124a/7, 139a/10, 140a/9

r. ḳ.-ıpdurlar 48a/4

rāstlıġ (< Far. *rāst* + Tü.+*lıġ*) doğruluk, uygunluk krş. **rāstlıḳ**

r. 160b/15, 166a/6

r.+ımızġa 106a/2

rāstlıḳ (< Far. *rāst* + Tü.+*lıḳ*) doğruluk, uygunluk krş. **rāstlıġ**

r. 171b/13, 21a/4

r.+ḳa 22a/1

ratb (< Ar. *ratb, ratib*) taze, yeşil, yaş

r. 58a/6

rāviyān (< Ar. *rāvį* + Far. çoğul eki *-ān rāviyān*) rivayet edenler, söyleyenler

rāviyān-ı aḫbār: haberleri rivayet edenler

r.-ı a. 1a/2, 79b/15

rāviyān-ı rāyiḳ: güzel bir şekilde nakledenler

r.-ı r. 119b/12

rāvį (< Ar. *rāvį*) rivayet eden, anlatan

r.+ler 111a/12

rāygān (< Far. *rāygān*) bedava, parasız

r. 138b/14, 57a/4, 66a/5

rāyiş (< Ar. *rāǿiş*) rüşvet alanla veren arasında vasıta olan kimse

r.+ḳa 112b/3

rāžį (< Ar. *rāđį*) boyun eğen, kabul eden, rıza gösteren

r. 118a/10, 151a/7, 171b/14, 8b/11

r.+dur-men 106a/5, 11b/14

rāžį bol-: memnun olmak

r. b.-dı 159b/4, 168b/13, 169a/9

r. b.-mas-men 100a/12

r. b.-sun 163a/11

r. b.-up 100b/7

rāžį ḳıl-: kabul etmek

r. ḳ.-ur 169b/8

reǾāyā (< Ar. *raǾāyā*) bir hükümdarın idaresi altında bulunan ve vergi veren halk

r. 71b/6

refǾ (< Ar. *rafǾ*) yüceltme, kalkındırma

r. 107b/13

refāhiyyet (< Ar. *rafāhiyya*^{t}) bolluk, rahatlık

r.+de 132a/10

refāḳat (< Ar. *rafāḳa*^{t}) arkadaşlık, yoldaşlık

refāḳat ḳıl-: arkadaşlık etmek

r. ḳ.-dıŋ 85b/6

refįḳ (< Ar. *rafįḳ*) arkadaş, yol arkadaşı

r. 13a/8, 73a/2

reft-āmedį (< Far. *raft-āmad* + nispet eki *į*) tanışıklık, dostluk

r. 48a/6

reftār (< Far. *raftār*) gidiş, salınarak yürüme

r.+ġa 109b/9

r.+ıġa 67a/12

reg (< Far. *rag*) damar

r. 10a/8

reh (< Far. *rah*) yol

reh-i sıçḳan: sıçanın yolu

r.-i s.+nı 62b/4

rehber (< Far. *rah-bar*) kılavuz, yol gösterici

r. 85a/6

reh-rev (< Far. *rah-rav*) yolcu, yola giden

r. 122a/8

rekāket (< Ar. *rakāka*^{t}) gevşeklik, zayıflık

r. 76b/12

rekb (< Ar. *rakb*) Türk müziğinin eski bir

makamı

r.+ni 29b/9

rem (< Far. *ram*) korkma, ürkme

rem ḳıl-: korkmak, ürkmek

r. ḳ.-dı 40b/2, 43b/3

renc (< Far. *ranc*) eziyet, sıkıntı

r. 105b/13, 10a/15, 137b/15, 13b/9, 144a/6, 32a/5, 38a/8, 39b/1, 62a/9, 86b/5, 26a/11 r.+din

10a/11, 65b/6

r.+dür 25a/8

r.+i 116a/8, 118b/10, 23a/13, 62a/14

r.+ige 25a/6, 25b/7, 62a/11, 67b/6, 86b/15

r.+im 62a/14

r.+in 32a/4

r.+ini 86b/4

r.+iŋġa 87a/1

r.+iŋiz 12b/6

r.+ni 23b/1, 32a/4, 62a/14

r.+ŋi 132b/10

r.+üŋ 62a/12

renc ḳıl-: eziyet etmek

r. ḳ.-dıŋ 122b/12

rencį (< Far. *ranc* + nispet eki *-į*) sıkıntılı, eziyetli

r.+dür 123b/5

rencįde (< Far. *rancįda*) incinmiş, kırılmış

r. 142b/3

rencįde ḳıl-: incitmek, kırmak

r. ḳ.-salar 91a/14

renciş (< Far. *ranciş*) zahmete, eziyete katlanma

renciş ḳıl-: eziyete katlanmak

r. ḳ.-mas 45b/1

rencūr (< Far. *rancūr*) hasta, dertli, yaralı

r. 106a/4, 107a/14, 111b/4, 112a/5, 76a/14, 76a/7

r.+ġa 58a/5

rencūrį (< Far. *rancūr* nispet eki *-į*) incinmiş olma, rahatsızlık, dertli

r. 112b/15

rencūrlıḳ (< Far. *rancūr* + Tü.+*lıḳ*) incinmişlik, rahatsızlık

r. 112b/12

reng (< Far. *rang*) **1.** renk

r. 101a/12, 112b/7, 140a/11, 158a/8, 82a/14, 10a/6

r.+de 101a/15

r.+din 155b/7

r.+in 36a/3

reng-i ruḥsār: yanağın rengi

r.-i r.+ı 102b/8

r.-i r.+ını 10a/8

reng-i ruḥsāre: yanağın rengi

r.-i r.+leri 21b/8

r.-i r.+si 71a/7

reng-i rūy: yüzün rengi

r.-i r. 111b/2

2. hile

r. 2b/6, 19a/13

r.+in 32b/15

3. tür, şekil, çeşit

r. 25b/9, 43b/12, 44b/8, 60b/2, 60b/9, 63a/5, 134a/15, 134b/1, 170a/6

r.+de 89a/12

reng-ā-reng (< Far. *rang ā-rang*) renk renk, çeşit çeşit renk

r. 91a/4

reng-be-reng (< Far. *rang ba-rang*) renk renk

r. 79a/8

renglik (< Far. *rang* + Tü.+*lik*) renklilik

r. 101a/13

reng-rįz (< Far. *rang-rēz̄*) boyacı (Steingass, 589b)

r. 36a/11, 36a/15, 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/3, 36b/7

r.+leri 155b/7 r.+ni

36a/14, 36b/8

r.+niŋ 36a/13

reng-rįzlıḳ (< Far. *rang-rēz̄* + Tü.+*lıḳ*) boyacılık

r. 155b/8

resm (< Ar. *rasm*) iz, tavır, tarz, âdet

r. 144a/3, 19b/11

r.+i 144a/4, 70a/6

r.+im 93a/5 r.+ini

47b/5

r.+ni 69a/12

resm-i Óādet: alışıldık usul

r.-i Óā.+ini 76b/5

resmį (< Ar. *rasm* + nispet eki *-į*) resmi, teklifli

r. 107b/6, 161a/5

r.+dür 39b/12

reste-gül (< Far. *rasta-gul*) kurtulmuş gül

r. 37b/8

reşk (< Far. *raşk*) kıskanma, hased günü

r. 18b/5, 19b/1

reşkin (< Far. *raşkin*) haset, kıskanç

r. 117a/8, 18a/12

revā (< Far. *ravā*) yakışır, uygun, yerinde

r. 113a/1, 136b/6, 137b/2, 144b/11, 21b/12, 29b/3, 56b/15, 81b/1, 8a/15

r. mudur 122b/12

revā ḳıl-: yakışır, uygun hale getirmek

r. ḳ.-alı 128a/3

r. ḳ.-maḳ 117b/13

revāc (< Ar. *ravāc*) geçerlilik, kıymet

r.+ıdur 25b/3

revāḳ (< Ar. *ravāḳ*) üstü örtülü önü açık yer, çardak

r.+ı 166b/12

r.+ıdın 115b/14

r.+ını 115b/11

r.+nı 11a/2

revān (< Far. *ravān*) yürüyen, giden, akan

r. 34b/5

r.+nı 38a/15

revān bol-: yola koyulmak, gitmek

r. b.-alı 127a/9

r. b.-dı 103b/12, 120b/13, 140a/11, 158a/3, 163a/14, 163a/15, 169b/15, 2a/5, 1a/10, 41a/5, 69b/3, 75b/6

r. b.-dılar 100b/1, 108b/4, 118b/6

r. b.-ġanda 106b/2

r. b.-ġay ėrdi 12b/10

r. b.-ġıl 135b/10, 36b/11

r. b.-madı 75b/7

revān ḳıl-: yürümek, gitmek

r. ḳ.-ıp 75b/7

revāne (< Far. *ravāna*) yürüyen, giden

revāne ḳıl-: yürüyen, giden

r. ḳ.-dı 88a/14

reóy (< Far. *rāy*) **1.** kral, sultan, padişah

r. 110a/9, 110b/13, 112a/4, 112b/13, 113a/11, 113a/15, 113a/2, 113a/4, 113b/3, 25b/1, 28b/14, 29a/15, 30a/1, 30a/15, 30a/5, 30b/8, 31b/1, 37a/8, 37b/1, 37b/2, 40a/8, 50b/13, 53a/11, 53a/3, 53a/6, 53a/7, 53b/5, 77a/11, 28b/11, 110a/14

r.+ġa 110a/8, 112b/12, 53b/13

r.+ni 110a/5, 111a/14, 111a/15, 111b/12, 111b/3, 112a/11, 112a/15, 112a/9, 112b/2, 112b/9, 113a/10, 113a/3, 113a/6, 113b/5, 113b/8, 25b/15, 28b/11, 50b/3, 65a/11, 110a/15, 110b/3

r.+nıŋ 110a/4, 110a/5, 110a/7, 111b/12, 111b/9, 25b/4, 25b/6, 30a/4, 53a/3, 55a/6, 110a/12, 30b/3

reóy-i Óāşıḳ: âşık olan padişah

r.-i Óā.+nı 28b/12

reóy-i Kāmrū: Kâmrû adlı padişah

r.-i K. 25a/5, 25b/2, 25b/5, 25b/7

r.-i K.+ġa 25a/12

r.-i K.+nıŋ 22b/1, 25a/15

reóy-i reyyānlıġ: padişahlar padişahlığı

r.-i r.+ı 30b/9

2. fikir, görüş, düşünce

reóy-i muvāfıḳ: uygun görüş

r.-i m. 157b/3

reóy-i aÓlā: yüksek fikir, en iyi düşünce

r.-i a.+ġa 36a/8, 38a/13, 39a/6, 41b/7, 40a/9

reyĥānį (< Ar. *rįĥānį)* bir tür zümrüt

r. 158a/8, 53b/3

reyyān (< Ar. *rayyān*) yüce padişah

r. 30a/1, 30a/11, 30b/9, 31a/2, 31b/2, 32a/11, 32a/5, 32b/1

r.+dın 30a/2, 30b/11, 30b/4

r.+ġa 31b/2

r.+nı 30a/10, 30a/3, 30a/9, 30b/3, 32a/8

r.+nıŋ 30b/4

reyyān-ı ber-hurdār: muradına ermiş yüce padişah

r.-ı b. 30a/4

rezzāḳu'l-Ǿibād (< Ar. *razzāḳ*, harf-i tarif *el* + Ar.*Ǿibād*) kullarının rızkını veren Allah

r. 139b/5

rıżā (< Ar. *riđāǿ*) hoşnut ve memnun olma, razı olma, isteme

r. 104b/12, 108a/2, 113a/13, 11b/11, 127a/10, 132a/5, 134b/3, 135a/13, 143a/1, 159b/5, 163a/1, 23b/4, 23b/6, 30b/1, 56b/1, 77b/9, 86a/14, 86b/9, 88b/15, 8a/1, 92a/3, 93a/14, 99a/4

r.+nı 159b/5

r.+ŋ 169a/5

rıżā ḳıl-: razı etmek

r. ḳ.-maḳdın 132a/7

rıżālaş- (< Ar. *riđāǿ* + Tü.+*laş-*) rızalaşmak, karşılıklı razı olmak

r.-ıp 145a/3

rıżālıġ (< Ar. *riđāǿ* + Tü.+*lıġ*) razı olma, isteme, istek krş. **rıżālıḳ**

r.+ını 121b/4

r.+nı 121b/4, 121b/5

rıżālıḳ (< Ar. *riđāǿ* + Tü.+*lıḳ*) razı olma, isteme, istek krş. **rıżālıġ**

r. 163b/2

r.+dın 132a/4

r.+ı 132a/7, 56b/1

rızḳ (< Ar. *rizḳ*) **1.** yiyecek, içecek şey, azık

r. 168a/6, 167b/14

r.+ını 55a/8

r.+nı 168b/11

r.+nıŋ 168a/5

rızḳ-ı rūz: günlük yiyecek

r.-ı r.+ımızını 87b/1

r.-ı r.+ıŋ 115a/14

r.-ı r.+sıġa 92b/4

rızḳ-ı rūzį: bir günün rızkı, yiyeceği

r.-ı r. 139b/5

2. Allah'ın bahşettiği nimet

r. 56b/5

rızḳsız (< Ar. *rizḳ* + Tü.+*sız*) rızıksız, yiyeceksiz

r. 168a/6

riǾāyet (< Ar. *riǾāya*^{t}) saygı, ağırlama, uyma, gösterme

r. 50b/8

r.+i 166a/2

riǾāyet ḳıl-: saygı göstermek, ağırlamak

r. ḳ.-ġan ė-mesdür 1b/4

r. ḳ.-ġanım 93a/8

r. ḳ.-ġanıŋ 50b/9

r. ḳ.-maḳ kerek 89a/13

ribāṭ (< Ar. *ribāṭ*) tekke, kervansaray, sağlam yapı

r.+ge 93a/1

riḳḳat (< Ar. *riḳḳa*^{t}) incelik, acıma, merhamet

r. 58a/7

rişte (< Far. *rişta*) iplik, bağ

r.+sini 104a/5

rişte-i ġam: gam ipliği, keder bağı

r.-i ġ. 150b/5

rivāyāt (< Ar. *rivāyāt*) rivayetler, söylentiler

r.+ı 3a/15

rivāyet (< Ar. *rivāya*^{t}) hikâye edilen bir haber, söz veya hadise

r.+lerni 3a/1

r.+ni 73a/12

rivāyet ḳıl-: rivayet etmek, haber vermek

r. ḳ.-dı 109a/5, 10b/3, 126a/15, 129a/12, 130a/13, 131a/8, 136a/8, 139b/2, 13b/4, 148b/5, 149b/7, 153b/15, 157a/3, 162b/1, 1b/1, 28b/13, 65a/13, 69a/14, 6b/10, 88b/5

r. ḳ.-ġıl 126b/9

r. ḳ.-ıpdurlar 106b/15, 117a/5, 126a/5,

39a/11, 44a/1, 59a/10, 60a/7, 79b/15, 89b/14

r. ḳ.-updur 22b/2

r. ḳ.-urlar 119b/12

riyā (< Ar. *riyāʾ*) özü sözü bir olmama, ikiyüzlülük

r. 14a/12

riyā ḳıl-: ikiyüzlülük yapmak

r. ḳ.-ma 14b/2

riyāżet (< Ar. *riyāḍa*[t]) nefsi kırma, dünya nimetlerinden vazgeçme

r. 76a/2

rịze (< Far. *rėza*) küçük parça, döküntü, kırıntı

r. 2a/12

rịze ḳıl-: küçük parçalara ayırmak, parça parça etmek

r. ḳ.-ıp 132b/15

rū (< Far. *rū*) yüz, çehre

rū-yı Ǿālem: âlemin yüzü

r.-yı Ǿā.+ni 109b/6

rubǾ (< Ar. *rubǾ*) dörtte bir, çeyrek

rūbǾ-ı meskūn: dört kıta, yeryüzü, dünya

r.-m.+nı 26a/3

rūbāh (< Far. *rūbāh*) tilki

r. 100a/4

rū-be-rū (< Far. *rū ba-rū*) yüz yüze

r. 115b/15, 117a/15, 71b/11, 95b/6

rūde (< Far. *rūda*) bağırsak

r.+si 33a/5

rūĥ (< Ar. *rūĥ*) can, ruh, his, duygu

r. 58a/4, 76b/9

r.+ı 11b/1

r.+ını 59a/6

r.+nı 59a/8

ruhbān (< Ar. *ruhbān*) evlenmeyen papazlar, rahipler

r.+nı 140a/1

ruhbānį (< Far. *ruhbān* + Far. *į*) bir keşiş, bir rahip

r. 14a/3

ruḥsār (< Far. *ruḥsār*) yüz, çehre

r.+dın 6a/5

r.+ımnı 67b/6

r.+ını 10a/8

ruḥsāre (< Far. *ruḥsāra*) yanak

ruḥsāre-yiǾāṣıḳān: aşıkların yanağı

r.-yi Ǿā. 12b/13

ruḥśat (< Ar. *ruḥśa*[t]) izin, müsâade

r. 100b/11, 101a/1, 103b/1, 106b/3, 106b/4, 108b/7, 109b/2, 110a/1, 111a/5, 11a/11, 11a/12, 125a/9, 126a/4, 128a/1, 131a/11, 136a/3, 138a/14, 13a/10, 13a/2, 144b/2, 145b/12, 14b/14, 17a/3, 17a/9, 26a/5, 26a/7, 28b/5, 2a/15, 2a/9, 2b/4, 43b/7, 47a/15, 47b/2, 47b/4, 50b/10, 50b/7, 54a/12, 56b/1, 57a/11, 57b/12, 57b/3, 59b/6, 62a/4, 64a/14, 65a/4, 69a/5, 69b/10, 72b/12, 72b/14, 73a/14, 73b/6, 75b/1, 78b/10, 78b/8, 79b/7, 81b/11, 94a/7, 96a/1

r.+ı 32a/3

r.+ıŋ 54b/1

ruḳǾa (< Ar. *ruḳǾa*) dilekçe, mektup

r.+nı 114b/6

Rūm özel ad, Anadolu

R. 124a/13, 125a/10, 125a/11, 158b/3, 159a/12, 160b/4, 161a/4, 80a/3

R.+dın 159b/13, 80b/1

R.+ġa 157b/11, 158b/4, 158b/7

Rūmį (< *Rūm* + nispet eki *-į*) Rum ülkesinden, Anadolulu

R. 158a/4

R.+lerni 157b/11

Rūmiyān özel ad, Anadolulu

R. 145b/10

rū-pest (< Far. *rū-past*) aşağı doğru alçaltılmış bir yüzle, mütevazi

r. 63b/10

rūstāy (< Far. *rostāǿį, rūstāǿį*) köylü

r. 127b/5

rūşen (< Far. *roşan*) **1.** aydınlık, parlak

r. 34a/3, 47b/3, 54a/15, 102a/6

rūşen bol-: aydınlanmak, parlamak

r. b.-up 47a/8

r. b.-ur 91a/14

rūşen ḳıl-: aydınlatmak

r. ḳ.-adur-men 85b/12

r. ḳ.-ur 9b/4

2. belli, ortada

r. 34a/13, 36a/8

r.+dür 67a/10

rūşenāy (< Far. *roşanāóį*) aydınlık, ışık
r.+ıġa 27a/10

rūşenlıġ (< Far. *roşan* + Tü.+*lıġ*) parlaklık, aydınlık krş. **rūşenlig**

r.+ı 111a/1

rūşenlig (< Far. *roşan* + Tü.+*lig*) parlaklık, aydınlık krş. **rūşenlıġ**

r.+i 168b/11

rūşenraḳ (< Far. *roşan* + Tü.+*raḳ*) daha parlak

r. 54a/11

rutūbet (< Ar. *rutūba*^{t}) yaşlık, nem

r. 25a/1

rūy (< Far. *rūy*) yüz, çehre

r. 153b/10, 96a/5

r.+ınça 108a/6

r.+nıŋ 82a/1

rūy-ı Óālem: alemin yüzü

r.-ı Óā.+ġa 105a/4

r.-ı Óā.+ni 139b/4

rūy-ı dünyā: dünyanın yüzü

r.-ı d.+da 53b/1

r.-ı d.+nı 139a/9

rūy-ı kār: işin görünürlüğü

r.-ı k.+ġa 81a/12, 164a/5

rūy-ızerd: sarı yüz

r.-ı z. 84a/8, 66b/14

rūy-māl (< Far. *rūy-māl*) mendil, peçete

r.+nı 81a/1, 83a/3

rūz (< Far. *roz*) gün, gündüz

r.+da 133a/1, 133a/6

r.+ıŋ 32a/9

r.+nı 149a/9, 96b/2

rūz-be-rūz (< Far. *roz ba-roz*) günden güne

r. 72b/11

rūz-ı bāzār: çarşı, pazar günü

r.-ı b. 70a/12

rūz-ı rūşen: aydınlık gün

r.-ı r.+de 113a/5

rūz-ı şemşįr: kılıç günü

r.-ı ş. 79a/2

rūze (< Far. *roza*) oruç

r. 162b/5

r.+sini 132b/12

rūzgār (< Far. *rozgār*) zaman

r. 106a/9, 112b/6, 144a/9, 147b/3, 150a/9, 18a/3, 31a/7, 43b/14, 64b/6, 84b/10, 86a/10

r.+ı 68b/4

r.+ıdın 7a/7, 78a/7

r.+ıġa 129b/1

r.+ım 135a/9, 19b/4

r.+ımnı 43b/4

r.+larını 83b/5

r.+larıŋ 153a/3

r.+nı 162b/10, 72b/15, 85a/7

rūzgār ḳıl-: zaman geçirmek

r. ḳ.-dılar 136b/6

rūzgār-ı muvāfıḳ: uygun zaman

r.-ı m. 103b/10, 92b/1

rūzį (< Far. *rozį*) günlük, rızk, nasip

rūzį ḳıl-: kısmet etmek, nasiplendirmek

r. ḳ.-ġan 92b/5

rūzį (< Far. *roz* +Far. *į*) bir gün

r. 34b/4

rübāb (< Ar. *rubāb*) telli bir saz, bir çeşit kemençe

r. 128a/12, 152a/10, 29b/10, 57b/7, 60b/2, 61a/1, 58b/6

r.+ını 57b/3

r.+nı 114a/7, 151a/15, 151b/2, 151b/4, 57b/5

rübāb-ı zerrįn-veş: altın renkli rübab, çalgı

r.-ı z. 57b/2

rübābsız (< Ar. *rubāb* + Tü. +*sız*) rübabsız

r. 80a/8

rücūǾ (< Ar. *rucūǾ*) geri dönme

rücūǾ ḳıl-: geri dönmek

r. ḳ.-maġay 137b/14

rüsvā (< Far. *rusvā*) rezil, itibarsız

r. 101a/7, 128b/8, 81a/6, 86b/8

rüsvā ḳıl-: rezil etmek, itibarsızlaştırmak

r. ḳ.-dı 75a/9

r. ḳ.-ıpdurlar 165b/9

r. ḳ.-maġı 15a/6

r. ḳ.-mas mu 122a/10

r. ḳ.-ur 106b/10

rüsvālıḳ (< Far. *rusvā* + Tü.+*lıḳ*) rezillik, itibarsızlık

r.+dın 66b/7

r.+dur 86a/14

r.+lar 171b/4

rüşd (< Ar. *ruşd*) olgunluk, erginlik

r. 34a/9

rütbe (< Ar. *rutba*^{t}) sıra, derece, basamak

r.+si 70a/9

S/Ś/Ŝ

saǾādet (< Ar. *saǾāda*^{t}) saadet, mutluluk

s. 107a/12, 52a/2, 52b/11

s.+din 77a/15

s.+dür 137b/13

s.+ġa 42b/10, 74a/3

s.+i 102b/6

s.+ıdür 74a/3

saǾādet-i śubĥ: sabahın saadeti

s.-i ś.+dın 3b/8

sāǾat (< Ar. *sāǾa*^{t}) saat, zaman

s. 100b/5, 110a/6, 118b/3, 11a/15, 11b/6, 125b/3, 126a/13, 130a/5, 131b/14, 138b/5, 13b/6, 151a/7, 152b/4, 170a/9, 171a/8, 19b/12, 41b/1, 4a/7, 52a/12, 61a/1, 61a/3, 75a/9, 92a/7, 95b/13, 98a/6, 98a/8

s.+de 109b/5

s.+dın 107b/10, 151a/4, 19b/12, 77a/1, 93b/6

s.+din 61a/2

s.+dur 123a/11, 138b/5, 95b/13

s.+dür 9a/2

s.+i 122b/3, 131b/3

s.+idin 18b/13

s.+ni 4a/10, 110a/10

sāǾat-i saǾd: uğurlu saat

s.-i s.+de 34b/1

sāǾat-i devr-i hümāyūn: padişahlık devrinin saati

s.-i d.-i h. 43a/4

sāǾat-i furśat: fırsat saati

s.-i f.+da 34b/1

sāǾat-i ĥūb: güzel, hoş saat

s.-i ĥ. 75a/10

sāǾat-i saǾāde: mutluluk saati

s.-i s. 42b/7

sāǾatį (< Ar. *sāǾa*^{t} + Far. *į*) bir saat

s.+dür 66b/8

śabābet (< Ar. *śababa*^{t}) aşıklık, sevgi

ś. 3b/11

śabāĥ (< Ar. *śabāĥ*) sabah

ś. 157a/12, 157a/14, 165a/15, 46b/1, 46b/11

ŝābit (< Ar. *ŝābit*) **1.** bir işte devamlı olan

ŝābit bol-: bir işte devamlı olmak

ŝ. b.-ġanı 81b/8

ŝ. b.-ur 112b/14

2. ispat edilmiş, anlaşılmış

ŝābit ḳıl-: ispatlamak

ŝ. ḳ-ay 47a/3

śabr (< Ar. *śabr*) sabır, tahammül, dayanma

ś. 111a/9, 111b/5, 123b/8, 5b/14, 68a/1, 6a/11, 9a/12

ś.+ı 125b/10, 40b/2

ś.+ımge 67b/8

ś.+ımnı 17a/11, 47b/1

ś.+nı 50b/10

śabr ḳıl-: dayanmak, sabretmek

ś. ḳ.-dı 113a/13, 116a/7

ś. ḳ.-ġıl 107b/5, 62b/3

ś. ḳ.-ġu 116b/2

ś. ḳ.-ıŋlar 98a/6

ś. ḳ.-sam 112b/14

ś. ḳ.-sunlar 113a/2

śabr-ārām: durma, dinlenme sabrı

ś.-ı ā.+ımnı 67b/7

śābūnį (< Ar. *śābūn* + nispet *į*) sabu gibi yumuşak ve kaygan zümrüt çeşidi

ś. 53b/3, 158a/7

saç (< ET *saç*) saç

s. 155b/5

s.+ı 154a/14, 21b/4

s.+ını 105a/3, 140a/15

s.+ıŋnı 8a/8

s.+nı 112b/9, 139b/15, 21b/5, 77a/7

saç- (< ET *saç-*) saçmak, serpmek, dökmek

s.-ıp 150b/6, 48b/5

saçıl- (< *saç-ıl-*) saçılmak, dağılmak, serpilmek

s.-dı 42a/5

s.-ıpdur 65a/9

saçra- (< ET (MK) *saçra-*) sıçramak, yerinden kalkmak

s.-p 167b/5

śad (< Far. *śad*) yüz (sayı)

ś. 172a/7, 7a/15, 148a/5

śadā (< Ar. *śadā*) ses, yankı

ś. 60a/12, 60a/13, 60a/15, 60b/1

ś.+sını 60b/4

śadaḳa (< Ar. *śadaḳa*^{t}) sadaka, zekat

ś. 139b/9, 1a/7

ś.+nıŋdın 139b/9

ś.+sıda 147a/7

śadaḳa ḳıl-: sadaka vermek

ś. ḳ.-dı 139b/6

śadaḳāt (< Ar. *śadaḳāt*) sadakalar, zekatlar

ś.+ıdur. 54b/3

śad-hezār (< Far. *śad-hazār*) yüz bin

ś. 119b/1, 138a/11, 8b/12

śādıḳ (< Ar. *śādiḳ*) doğru, gerçek, sadakati içten olan

ś. 14a/11, 162b/13, 76b/10

ś.+ḳa 54b/12

śādır (< Ar. *śādir*) ortaya çıkma, meydana gelme

ś. 170b/8, 61b/5

śaf (< Ar. *śaff*) dizi, sıra

ś.+da 101b/9, 101b/10, 101b/11

śāf (< Ar. *śāf*) temiz, halis, katıksız

ś.+nı 78a/7

śafā (< Ar. *śafāʾ*) safa, gönül şenliği, memnuniyet

ś. 165b/8, 44b/2, 79b/8

ś.+sı 43b/15

śafā-yı bātın: iç güzelliği, iç huzuru

ś.-yı b. 60b/12

śafĥa (< Ar. *śafĥa*) bir olayın gelişmesinde birbiri ardınca görülen değişik durumlardan, dönemlerden her biri, evre, merhale

ś. 40a/6

śāfį (< Ar. *śāfį*) saf, açık, parlak

ś.+ni 104a/1

śafrā (< Ar. *śafrāʾ*) beden yapısının esasını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri olan karaciğerin salgıladığı yeşil sarı renkte acı sıvı

ś.+nı 10a/9

śāġar (< Far. *śāġar*) içki bardağı, kadeh

s.+nı 127b/12

saġın- (< ET *saḳın-*) düşünmek, muhakeme etmek, hesaba katmak

s.-dım 64a/10

saġır (< ET *sıŋar*) sağır, kulağı duymayan (EDPT, 840b-841a)

s. 55a/2

saġlıḳ (< ET (Uyg.) *saġlıḳ*) sağılır, sağılmış olan, yavrusu olan dişi koyun

s. 135a/1, 135b/14

s.+dın 135b/2, 135b/4

s.+ḳa 135a/13

śāĥib (< Ar. *śāĥib*) sahip, bir vasfı olan, bir iş yapmış olan

ś. 165a/3, 55a/12

ś.+i 4a/4

śāĥib-i dịvān: divan başkanı, vezir

ś.-i d. 84a/11, 84a/14

ś.-i d.+ıġa 84a/14

śāĥib-i ĥāne: ev sahibi

ś.-i ĥ.+siġa 96b/13

śāĥib-i Óaḳl: akıl sahibi

ś.-i Óa. 96a/9

ś.-i Óa.+lar 29a/2

śāĥib-i bāġ: bağ, bahçe sahibi

ś.-i b. 126b/14

śāĥib-i devlet-i bā-śafā: kutlu talih sahibi

ś.-i d.-i b. 111a/5

śāĥib-i edeb: edep sahibi

ś.-i e.+ni 9b/12

śāĥib-i ĥüsn: güzellik sahibi

ś.-i ĥ. 115a/4

śāĥib-i ĥāne: ev sahibi

ś.-i ĥ. 127a/15

śāĥib-i ĥulḳ: güzel ahlak sahibi

ś.-i ĥ. 163b/12

śāĥib-i inśāf: insaf sahibi

ś.-i i.+durlar 35b/14

śāĥib-i kerāmet: keramet sahibi

ś.-i k. 54b/8

śāĥib-i keyf: keyif sahibi, keyif düşkünü

ś.-i k. 128a/12

śāĥib-i kifāyet: bir şeyi yapma konusunda yeterli güce sahip

ś.-i k. 54b/7

śāĥib-i māl: mal sahibi

ś.-i m. 3b/7

śāĥib-i meclis: meclis sahibi, meclisin başındaki

ś.-i m.+dür 37b/14

śāĥib-i memleket: memleket sahibi, hükümdar

ś.-i m. 168b/5

śāĥib-i nuṭḳ: konuşma yeteneğine sahip

ś.-i n. 34b/11

śāĥib-i tāc: taç sahibi

ś.-i t. 168b/5

śāĥib-i tecrübe: tecrübe sahibi

ś.-i t. 28a/2

śāĥib-i tūṭị: papağan sahibi

ś.-i ṭ. 4a/5

śāĥib-cemāl (< Ar. *śāĥib-camāl*) güzel yüzlü, yakışıklı kimse

ś. 111a/13, 111b/13, 124a/2, 17b/5, 18a/10, 20b/2, 27b/10, 27b/5, 67b/3, 82a/4, 85a/10

ś.+ıġa 122a/2

śāĥib-firāş (< Ar. *śāĥib-firāş*) yatağa düşmüş, hasta

ś. 112b/12

śāĥib-kemāl (< Ar. *śāĥib-kamāl*) kemal sahibi, olgun kimse

ś. 111b/14, 17b/5, 76a/10, 82a/4

ś.+ıġa 122a/2

ś.+ni 111a/13, 124a/2

śaĥịfe (< Ar. *śaĥịfa*^{t}) sayfa

śaĥịfe-yi aĥvāl: hallerin yazıldığı sayfa

ś.-yi a.+imni 159b/14

sāĥir (<Ar. *sāĥir*) büyücü, büyüleyici

s. 20a/12, 48b/7

s.+ni 111b/5

śaĥn (< Ar. *śaĥn*) avlu, orta, meydan

ś.+ıġa 17a/8

śaĥn-ı cāy: orta, açıklık yer

ś.-ı c.+ge 41a/7

śaĥrā (< Ar. *śaĥrāó*) kır, ova, çöl krş. **śaĥrāy**

ś. 11a/7, 168a/2, 19a/9, 26b/3, 9b/6, 18b/4

ś.+da 143a/11

ś.+daki 4b/2

ś.+ġa 101a/13, 111b/15, 127b/11, 132b/12, 147b/8

ś.+lardın 4b/4

ś.+nı 98b/14

ś.+sıda 78a/3

śaĥrāy (< Ar. *śaĥrāó*) krş. **śaĥrā**

ś.+da 26b/3

sāǾid (< Ar. *sāǾid*) kolun dirsekten bileğe kadar olan kısmı

sāǾid-i vaḳt: vaktin kolu, zamanın kolu

s.+imdin 43b/3

saǾiḍ (< Ar. *saǾiḍ*) kutlu, uğurlu, mübarek

s. 43a/11

SaǾiḍ özel ad

S. 85a/12

SaǾiḍe özel ad

S. 85a/12

śāǾiḳa (< Ar. *śāǾiḳa*) yıldırım

ś. 104b/14, 104b/15, 105a/1

śāǾiḳa-i Ǿaẓīm: büyük yıldırım

ś.-i Ǿa. 104b/13

saḳal (< ET (Uyg.) *saḳal*) sakal

s. 154b/8

s.+ı 154a/14, 155b/5, 21b/4

s.+ıġa 37b/15

s.+ını 123b/15, 48b/5

saḳāmet (< Ar. *saḳāma*^{t}) bozukluk, eksiklik, hastalık

s. 76b/13

saḳf (< Ar. *saḳf*) tavan, çatı, dam

s. 34a/2

sāḳıt (< Ar. *sāḳiṭ*) düşmüş, itibardan düşmüş, hükümsüz

s. 10b/2

sākin (< Ar. *sākin*) (bir yerde) oturan

s. 165a/2

sākinān (< Ar. *sākin* + çoğul eki *ān*) hareketsiz olanlar, (bir yerde) oturanlar

sākinān-ı gülzār: gülbahçesinde oturanlar

s.-ı g. 7b/7

saḳla- (< ET (MK) *saḳ*+*la*-) saklamak

s. ! 12a/2, 115a/11

s.-dı 101b/8, 123b/11, 160a/5, 21a/9, 7a/10, 7a/6, 9b/13

s.-dılar 82b/3

s.-dım 8b/1

s.-ġay 121b/4, 44a/11, 76b/4

s.-ġıl 156b/13, 25b/12, 46b/8, 6a/9, 82a/1, 9b/11

s.-ġuçı 17b/7

s.-madı 43a/4

s.-madıŋ 15b/3

s.-maḳ 20b/15

s.-maḳdın 74b/2

s.-masa 102b/4

s.-mayasın 18a/3

s.-p 107b/12, 10b/10, 122b/6, 142a/13, 142a/15, 30b/5

s.-p ėrdim 161b/2

s.-pdur 127a/6

s.-r 19b/3

s.-r ėrdi 49a/4

s.-r-men 11a/4, 128a/5

s.-r-sen 13a/11

s.-sa 9b/11

s.-sun 13b/13, 86a/10

s.-y 160a/3, 47a/6

s.-yalmadı 74b/1

s.-yalmay 78a/1

s.-ydur 50b/9

sal- (< ET (Uyg.) *sal*-) salmak, bırakmak

s.-a-sen 62b/1, 94a/12

s.-alı 14b/14

s.-an 63a/5

s.-asın 17b/2

s.-ay 131b/4, 146a/9, 50b/11

s.-dı 101a/3, 101a/4, 104b/3, 129b/4, 130b/10, 133b/9, 146b/1, 154b/5, 28a/14, 31a/4, 35b/10, 37b/15, 39b/14, 43a/3, 48b/1, 50b/8, 56b/8, 68a/15, 70a/10, 72b/2, 74b/14, 7b/4, 81a/7, 82a/15, 87b/1, 98a/13

s.-dılar 113a/10, 148b/11, 14b/7, 155b/15, 161b/3, 30b/12, 57b/2, 70a/15, 88b/10, 90b/10, 95b/6

s.-dım 130b/11, 22a/13, 32a/12, 42b/10

s.-dıŋ 40a/3

s.-gende 81a/9

s.-gey 119b/5

s.-gey-sen 51a/14

s.-ġalı 5a/1, 84b/9

s.-ġan 131a/1, 30a/10, 5a/15, 66b/14, 90b/10

s.-ġanı 103a/13

s.-ġay 64b/14

s.-ġıl 106b/9, 110a/3, 113a/5, 160b/9, 17a/2, 33a/15, 43a/2

s.-ıp 108a/4, 112b/7, 112b/8, 131a/5, 147a/9, 148b/14, 159a/1, 164b/10, 18a/6, 20b/5, 22a/10, 24a/7, 24a/8, 25a/15, 26b/11, 33a/12, 38b/3, 38b/6, 40a/11, 40a/5, 4a/3, 67b/9, 74b/10, 74b/3, 82a/10, 82a/9, 88b/14, 92b/10, 96a/15, 97a/8, 98a/2, 9a/8

s.-ıpdur 150b/13, 24a/12, 35b/8, 67b/7

s.-ıpdur-men 35b/9

s.-ıpdur-miz 150b/14

s.-madı 22b/10

s.-maġanġa 24a/14

s.-maġay 33b/2

s.-maġdın 24b/6

s.-maḳ 39a/6

s.-maḳ kerek 40a/12

s.-maḳdın 33a/9

s.-masa 169b/8, 23a/12

s.-may 139a/1

s.-maydur-men 109a/1

s.-sa 143a/13, 58b/8, 90a/12

s.-salar 100b/10, 105a/10

s.-ur-men 133b/15

s.-urlar 145b/13

sāl (< Far. *sāl*) sene, yıl

sāl-i Maĥmūde Bānū: Maĥmūde Bānū'nun senesi

s.-i M. 107b/2

śalābet (< Ar. *śalāba*^{t}) peklik, katılık

ś.+imdin 10b/8

śalābetlik (< Ar. *śalāba*^{t} + Tü.+*lik*) peklik, katılık

ś. 10b/4, 11a/7, 78a/13

śalāĥ (< Ar. *śalāĥ*) iyilik, rahatlık

ś. 114a/8

śalāĥat (< Ar. *śalāĥa*^{t}) iyi ya da mükemmel durumda olmak

ś.+ıŋnı 123a/7

ś.+im 52a/15

ś.+iŋ 164a/14

śalāĥiyyet (< Ar. *śalāĥiyat*) **1.** iyilik, doğruluk, iyi ahlak, iyi kul olma, iffet

ś. 20a/7, 104a/1, 104a/4, 104b/11, 116a/11

ś.+de 103b/9

ś.+ge 81b/2

ś.+i 67b/4

ś.+ini 20b/15, 68a/8

2. yetki

śalāĥiyyet-i red: geri döndürme yetkisi

ś.-i r.+i 1a/6

śalāśıl (< Ar. *śalāśıl*) üveyik kuşu anlamındaki "śulśul"un çoğuludur ve metinde tekil anlamda kullanılmıştır

śalāśıl-ı encümen-i zekā: zeka topluluğunun üveyiği, sözcüsü

ś.-ı e.-i z. 54a/13

śalāśıl-ı ĥoş-nevāy: güzel sesli üveyik kuşu

ś.-ı ĥ. 57b/4

śalāt (< Ar. *śalāt*) namaz, dua

ś.+nı 76b/2

śalb (< Ar. *śalb*) asma, darağacına çekme

śalb ḳıl-: asmak, darağacına çekmek

ś. ḳ.-ġan 57a/9

śālhā (< Far. *sāl* + çoğul eki *hā*) yıllar

śālhā-yı sāl: yıllar yılı, yıllarca

ś.-yı s. 123b/11

sāl-ĥorde (< Far. *sāl-ĥōrda*) kocamış, çok yaşlı

s. 139a/10

śāliĥ (< Ar. *śāliĥ*) **1.** elverişli, uygun, yarar

ś. 14b/3

2. iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse)

ś. 39b/3, 68a/15, 40a/15

ś.+ni 104b/14, 68a/15

Śāliĥ özel ad

Ś. 130a/2, 131b/1, 131b/5, 131b/8, 131b/9, 131b/11, 132a/3, 132a/5, 132a/8, 131b/5, 131a/9, 131b/13

Ś.+ni 131b/13, 131b/15, 129b/7, 130a/1

Ś.+niŋ 123a/2

Sālim özel ad

S. 106b/14, 107a/15, 107b/1, 107b/3, 107b/6, 107b/8, 108a/11, 108a/12, 108a/13, 108a/3, 108a/5, 108a/8

S.+ge 107b/1

saltanat (< Ar. *saltana*^{t}) saltanat, hükümdarlık

s. 102b/4, 58a/13, 63b/3

s.+ı 51a/6, 54b/13

s.+ıdur 33b/14

s.+ımge 80a/5

s.+ımız 157b/9

s.+nı 114b/15, 138a/3, 1a/5

saltanatlik (< Ar. *saltana*^{t} + Tü.+*lik*) saltanatlık, hükümdarlık

s. 62b/9

saman (< ET (MK) *saman*) saman, tahılların taneleri alındıktan sonra kalan sapları

s. 102b/7, 123b/9, 97a/8

sāmiǾa (< Ar. *sāmiǾa*^{t}) kulaktaki işitme kuvveti, duyma

s. 25a/2

śamśām (< Ar. *śamśām*) keskin kılıç

ś.+ını 106b/9

samur (< Ar. *semmūr* veya < Fars. *semūr*) sansargiller familyasından, Avrupa'nın kuzeyinden Kamçatka'ya kadar yaygın bir alanda yaşayan, yumuşak ve ince tüylü çok makbul postu için avlanan, kısa kuyruklu, küçük, memeli hayvan

s.+ı 168a/2

samur-fürūşlıḳ (< Ar. *semmūr* veya < Fars. *semūr* + Far. *firoş* + Tü.+*lıḳ*) samur satma

s.+da 168a/3

saŋa (<< *sen*+*ġa*) sana

s. 101b/6, 102b/2, 103b/5, 103b/6, 106a/8, 106a/9, 107b/9, 10b/15, 110a/3, 113a/6, 115a/15, 118a/13, 118a/14, 123a/6, 125a/8, 125a/9, 126a/13, 129a/10, 129b/9, 132a/1, 134b/6, 134b/8, 134b/9, 135a/12, 135a/6, 135b/7, 139a/7, 13a/10, 13b/1, 140a/5, 142b/5, 143b/13, 145b/12, 146a/11, 146a/9, 148b/13, 152a/2, 152a/3, 152b/1, 152b/11, 155a/2, 159b/7, 160a/1, 161b/7, 163b/9, 165a/6, 166b/9, 169b/8, 170b/8, 171b/13, 17b/14, 18b/8, 19b/6, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 21b/12, 22a/14, 24b/7, 26a/10, 29b/7, 2a/3, 30a/13, 30a/14, 31a/12, 31b/6, 32b/8, 33a/11, 34b/2, 34b/4, 34b/5, 34b/8, 38b/15, 46a/9, 47a/3, 48a/14, 48a/3, 48b/14, 49a/10, 49b/13, 50a/5, 50a/6, 53a/15, 54a/2, 54b/7, 55a/14, 56a/11, 56b/5, 59b/12, 61a/10, 62b/3, 65b/13, 67a/10, 68a/4, 6b/9, 71a/1, 72b/1, 73b/12, 73b/8, 74b/8, 80a/13, 81b/12, 85b/1, 86a/1, 86a/13, 8a/10, 8b/9, 91a/13, 91b/15, 94a/10, 95a/10, 99b/6

śanǾat (< Ar. *śanǾa*^{t}) sanat, ustalık, marifet

ś.+ı 26b/9

ś.+ıdın 75b/8

ś.+lar 27a/5, 5a/7

ś.+larıge 13b/10

ś.+larnı 4a/2

sanç- (< ET *sanç-*) sançmak, dürtmek, batırmak (EDPT, 835b) krş. YUyg. *sançi-* "sokmak, batırmak, dokunmak" (YUyg.TS, 340b)

s.-ıp 133b/13, 72a/1

senc (< Far. *sanc*) arap davullarına asılı küçük çan (Steingass, 700a)

s.+ni 122a/8

śandal (< Ar. *śandel* < Far. *sendel*) sarımtırak renkli, çok dayanıklı, sert ve çok makbul bir odunu olan, lavantacılıkta, sabunculukta kullanılan kokulu bir ağaç

ś. 134b/13

ś.+dın 134b/15

śandal-ı ḥoş-būy: güzel kokulu sandal ağacı

ś.-ı ḥ.-b. 53b/4

śandūḳ (< Ar. *śandūḳ*) sandık
ś. 27b/12, 27b/13, 30a/1, 75a/3
ś.+da 74b/14
ś.+ġa 20b/5
ś.+ḳa 74b/9
ś.+larda 39b/4, 39b/5
ś.+nı 18a/6, 18b/10, 18b/13, 31a/12,

18b/12

śandūḳ-ısịne: sinenin, göğsün sandığı

ś.-ı s.+sige 5b/11

sarāy (< Far. *sarāy*) saray

s.+dın 26a/5, 6a/4

s.+ge 20b/5

s.+ıda 136b/2

s.+ıġa 88b/7

s.+nı 134b/14

sār-bān (< Far. *sārbān*) deveci, deve sürücüsü

s. 165a/1, 165a/10, 165a/13, 165a/14, 165a/4, 166a/15

s.+ı 164b/14

śarf (< Ar. *śarf*) sarf, harcama, masraf etme

śarf ḳıl-: harcamak, masraf etmek

ś. ḳ.-dıŋ 115a/12

ś. ḳ.-ġandur 31b/7

ś. ḳ.-ıŋlar 155a/12

ś. ḳ.-maḳ 130a/9

ś. ḳ.-sa 115a/5

ś. ḳ.-sam 15a/11, 32b/4, 92b/15

sarġar- (< ET (Uyg.) *sarġar-* < *sarıġ*+*ar-* < AT **sārıġ*) sararmak

s.-ıp 102b/7, 62a/13

s.-ur 128b/13

sarġart- (< *sarġar-t-*) sarartmak

s.-tı 13a/3

sarı (< ET (Uyg.) *sarı*) yön, -e doğru

s. 171b/8, 161b/10

sarıġ (< ET *sarıġ*) sarı

s. 62a/3

sarıġlıġ (< *sarıġ*+*lıġ*) sarılık krş. **sarıġlıḳ**

s.+ıġa 136a/2

sarıġlıḳ (< *sarıġ*+*lıḳ*) sarılık krş. **sarıġlıġ**

s.+ını 25a/12

śarrāf (< Ar. *śarrāf*) bir şeyin değerini anlayan, değer veren

ś. 168a/13, 168a/15, 168b/1, 168b/13, 168b/15, 168b/3, 168b/6, 168b/9, 169a/1, 169a/7, 171b/2

ś.+ge 168a/14

śarśar (< Ar. *śarśar*) şiddetli, soğuk, gürültülü rüzgar

s.+ı 47b/1

sat- (< ET (Uyg.) *sat-*) satmak

s. 44a/4

s.-ar 76b/4

s.-ar ėrdi 167b/4

s.-ġalı 82b/11

s.-ġıl 150a/9, 69b/8, 82b/10, 82b/12

s.-ıp 127b/15, 149a/12, 149b/9, 150a/12, 151b/15, 47b/15

s.-ıp ėrdiŋ 154b/15

s.-ḳan 105a/7, 105b/4, 155a/1

s.-ḳuçı 48b/7

s.-ḳuçıġa 154b/14

s.-saŋ 44a/4

s.-tı 104b/11, 154b/12, 168a/1

s.-tılar 82b/14

satḳun (< ET (Uyg.) *satġın*) satın, satın alma

satḳun al-: satın almak (Seng. 229r. 9)

s. a.-dı 169a/15

s. a.-ġan 99b/1

s. a.-ġanını 167a/2

s. a.-ġuçı 154b/12, 154b/13, 167b/4, 167b/5

s. a.-ġuçınıŋ 155a/11

s. a.-ıp 132b/12

satḳunçı (< *satḳun*+*çı*) satıcı

s.+dın 155a/9

satranç (< Ar. *satrenc* < Fars. *şetreng*) satranç

s. 22b/12, 23a/9, 37a/6

s.+ge 22b/13

s.+nıŋ 23a/8

satranç-bāzlıḳ (< Ar. *satrenc* < Fars. *şetreng-bāz* + Tü.+*lıḳ*) satranç oynayan

s. 23a/6

sav- (< ET *sav-*) savmak, gidermek, uzaklaştırmak, def etmek

s.-dı 131a/7, 161a/7

s.-up 124a/14

s.-up ėrdi 124a/10

s.-updur mu 54b/6

śaǾve (< Ar. *śaǾva, śaǾva*^{t}) kırmızı başlı küçük bir kuş, ispinoz

ś. 119a/13, 119b/14, 119b/8, 120a/1, 120a/11

ś.+ni 119b/15, 120a/13

savġat (< Mo. *saugat*) hediye (Lessing 1960: 677a); krş. YUyg. *soġat* "hediye" (YUyg.TS, 357a)

s. 48a/3

s.+nı 47b/11, 47b/9

śavmaǾa (< Ar. *śavmaǾa*) ibadet yeri, tapınak

ś. 166b/13

ś.+da 165b/14, 42b/13

śavmaǾa-ı maġrib: batının tapınağı

ś.-ı m.+de 140a/7

śavmaǾa-nişįn (< Ar. *śavmaǾa* + Far. *nişįn*) tapınakta oturan

ś. 105a/3

savrul- (< *savrul-* < ET *sav-*) savrulmak

s.-ışı 128b/3

savu- (< ET (Uyg.) *soġı-*) soğumak, üşümek

s.-ġan 24b/11

savuġ (< ET (Uyg.) *soġıḳ* < *soġı-ḳ;* MK *soġuḳ*) soğuk krş. **sovuḳ**

s. 58a/6

s.+ı 19b/15

savur- (*savur-* < ET *sav-*) savurmak

s.-dılar 157b/11

śayd (< Ar. *śayd*) av, avlanmak

ś. 29b/8

ś.+ġa 64a/4

ś.+ı 64b/3, 95a/7

ś.+nı 70b/8

śayd-ı bisyār: çok, fazla av

ś.-ı b. 169a/15

śayd-ı ferbih: semiz, besili av

ś.-ı f. 37b/12

sāye (< Far. *sāya*) gölge

s. 119b/13

s.+de 55b/1

s.+side 131a/14, 85b/4

s.+sidin 17a/8

s.+sige 60a/8

śayḳal (< Ar. *śayḳal*) parlak, cilalı

sayḳal ḳıl-: parlatmak, cilalamak

ś. ḳ.-ur 10a/6

śayyād (< Ar. *śayyād*) avcı

ś. 131b/12, 131b/15, 132a/3, 167b/6, 167b/9, 24a/10, 24a/11, 24a/15, 24a/6, 24a/8, 24b/1, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 24b/6, 25a/14, 25a/2, 25b/2, 44a/1, 44a/3, 44a/6, 44a/7

ś.+ge 44a/3

ś.+ġa 24a/10, 25b/3

ś.+ı 83a/1

ś.+ıġa 131b/11

ś.+nı 167b/2, 24a/10, 24a/5, 24a/8

sāz (< Far. *sāz*) her çeşit musikî aletine verilen isim, çalgı

sāz ḳıl-: saz yapmak, çalgı aleti yapmak

s. ḳ.-dı 60b/3

sāz-vār (< Far. *sāz-vār*) uygun olma, layık olma

sāz-vār bol-: uygun olmak, layık olmak

s. b.-may-sen 86a/8

sebǾa (< Ar. *sabǾa*) yedi

sebǾa-yi seyyāre: yedi gezegen

s.-yi s. 34a/4

sebaḳ (< Ar. *sabaḳ*) ders

s.+nı 37a/7

ŝebāt (< Ar. *ŝabāt*) bir iş veya davranışta azim ve kararlılık gösterme

ŝ. 43a/13

sebeb (< Ar. *sabab*) sebep, neden, bahane

s. 112a/10

s.+din 104b/11, 113a/12, 116a/7, 121b/10, 121b/13, 124b/8, 13b/3, 14b/8, 154a/15, 154a/2, 156b/10, 162a/1, 166a/5, 168b/6, 29a/8, 33a/1, 37a/8, 38b/13, 3a/12, 40b/12, 43a/3, 60b/15, 60b/5, 67a/4, 71a/12, 71b/5, 75b/7, 79b/9, 80a/9, 82a/7, 85a/1, 99a/8

s.+dindür 168b/11, 31a/9, 64b/9

s.+i 122a/14, 135a/3, 154b/11, 169a/5

s.+idin 23b/14, 39a/15, 64a/6, 32b/14, 156a/12, 167b/14

s.+ini 81a/9

s.+iŋdin 16a/6

s.+leri 168a/5

s.+ni 99b/13

sebeb bol-: sebep olmak

s. b.-dı 105a/1, 79a/15

s. b.-sa 11b/13

s. b.-up 100b/13, 103a/11, 103a/14, 106a/13, 108b/9, 113b/11, 116b/6, 121a/7, 23a/14, 125b/15, 129a/3, 132a/13, 138a/10, 147a/3, 149a/10, 153a/14, 17a/6, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 57a/14, 65a/1, 66b/11, 69a/2, 73b/1, 75a/13, 77a/5, 79b/4, 84a/5, 87a/3, 89b/1, 91b/11, 94a/3

s. b.-ur mu-sen 25a/6

sebeb ḳıl-: bahane etmek, sebep olmak

s. ḳ.-ıp 32b/15

s. ḳ.-saŋ 74a/11

s. ḳ.-urnı 118b/12

sebeb-i evḳāt: vakitlerin sebebi

s.-i e. 13b/15

sebeb-i ĥayāt: hayat sebebi

s.-i ĥ. 11b/2

s.+dur 67a/6

sebeb-i iÓrāż: yüz çevirme sebebi

s.-i i. 168b/9

sebeb-i maÓāş: yaşayış, dirlik sebebi

s.-i m. 157a/13

sebeb-i mātem: matem sebebi

s.-i m. 101b/4

sebeb-i memāt: ölüm sebebi

s.-i m.+dur 67a/6

sebeb-i orġuş: orguş, müzik sebebi

s.-i o. 80a/10

sebeb-i pādişāh: padişahın sebebi

s.-i p.+nıŋ 12a/3

sebeb-i refāhiyet: ferahlık ve bolluk sebebi

s.-i r. 72b/4

sebeb-i sükūt: suskunluk sebebi

s. 35b/5

sebeb-i śoĥbet: sohbet sebebi

s.-i ś. 10a/12

sebeb-i teġāfül: ilgisizlik sebebi

s.-i t. 168b/9

sebeb-i zindegį: canlılık sebebi

s.-i z. 32b/6

sebeb-kārlıḳ (< Ar. *sabab* + Far. *kār* + Tü.+*lıḳ*) sebepli

sebeb-kārlıḳ ḳıl-: sebepli etmek, sebepli yapmak

s. ḳ.-ay 72b/4

sebed (< Far. *sabad*) sepet

s. 38b/5

s.+din 134b/1

s.+ge 38b/3, 38b/6, 133b/13, 133b/14

s.+ni 38b/5, 38b/7, 92a/12

Sebistān özel ad

S. 116b/7, 117a/3, 117a/6, 118a/5

sebḳ (< Ar. *sabḳ*) ileri geçme, ilerleme

s.+ını 107a/4

sebū (< Far. *sabo*, *sabū*) testi, şarap testisi, şarap kadehi

s. 128a/1, 128a/15, 128b/3

s.+ġa 128a/15

s.+nı 128a/4, 128a/5, 128a/6, 128b/4

s.+nıŋ 128a/8

sebük (< Fars. *sabuk*) ağırlığı az olan, hafif

s. 123b/4

sebz (< Far. *sabz*) yeşil, yeşil renkli

s. 53b/2, 7b/10

sebz-pūş (< Far. *sabz-poş*) yeşil örtülü, yeşil elbiseli

s. 3b/1

s.+nı 59a/2

sebz-pūş-ı pāk-dāmen: yeşil elbiseli namuslu kadın

s.-p.-ı p.-d. 162a/5

secde (< Ar. *sacda*^{t}) secde

s. 12a/7

s.+din 165b/2

secde ḳıl-: secde durumuna gelmek, secde vaziyeti almak, secdeye kapanmak

s. ḳ.-ıp 14a/15

s. ḳ.-madük 14b/8

s. ḳ.-maḳ 14a/7

śedef (< Ar. *śadaf*) sedef, inci kabuğu

ś.+din 92b/3

sefer (< Ar. *safar*) yolculuk, sefer

s. 122a/3, 13b/8, 2a/2, 68a/1, 6a/3, 78a/11, 92b/1

s.+de 75b/5

s.+din 129a/11, 167a/10, 167a/9, 171b/5, 171b/7, 26a/10, 28a/11, 2b/6, 38a/2, 47a/12, 50a/5, 5b/6, 6b/14, 7a/4, 88b/9, 98a/6

s.+ge 122a/4, 12b/3, 168a/10, 5b/8, 96a/9

s.+i 5a/4

s.+idin 171b/10, 171b/9

s.+ni 12a/6, 13b/9, 92a/15, 92b/6

sefer ḳıl-: sefere gitmek, sefere çıkmak

s. ḳ.-dı 107a/6, 30b/14, 88b/6

s. ḳ.-ġalı tur-dı 5a/1

s. ḳ.-ġanıda 69a/3

s. ḳ.-ġay 69b/2

s. ḳ.-ıpdur 97b/11

s. ḳ.-maḳ 96a/8

s. ḳ.-sam 78a/10, 92b/2

s. ḳ.-ur 75b/6

seḥā (< Ar. *saḥāó*) el açıklığı, cömertlik

s. 44b/3

seḥā ḳıl-: cömertlik yapmak, cömertlik göstermek

s. ḳ.-dı 44b/4

seḥ̂āb (< Ar. *saḥ̂āb*) bulut

s. 54b/14

seḥāvet (< Ar. *saḥāva*^{t}) cömertlik, el açıklığı

s.+iġa 67a/12

s.+ler 99a/15

s.+ni 99a/13

seḥ̂er (< Ar. *saḥ̂ar*) tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit

s.+de 49a/2

seḥ̂ere (< Ar. *saḥ̂ara*^{t}) sihirbazlar

seḥ̂ere-yi FirÓavun: Firavun'un sihirbazları

s.-yı F. 111a/4

sehl (< Ar. *sahl*) kolay, sade

s. 110b/11, 115a/2, 145a/11, 30a/11, 40a/5, 76b/4

s.+dür 25a/8

sekkiz (< ET *sekiz*) sekiz

s. 52b/3

sekkizinçi (< *sekiz*+*inçi*) sekizinci

s. 32b/14, 61b/4, 94a/3

seksen (< *sekiz on*) seksen

s. 31b/6, 81b/8, 82a/6, 82a/7, 82a/8, 82a/9, 83b/12

selāḥ̂if (< Ar. *salāḥ̂if*) kaplumbağalar

s. 51a/11, 52a/13, 52a/14, 52b/2

selām (< Ar. *salām*) selam, esenleme

s. 158b/11, 85b/8

s.+ı 158b/14

s.+ıdın 49a/5

s.+ımnı 51a/9

s.+ıŋnı 36b/6

selām ḳıl-: selamlamak

s. ḳ.-dı 117b/8, 145a/5, 163b/11, 165a/1

selāmet (< Ar. *salāma*^{t}) salimlik, korku ve endişeden uzak olma

s. 105a/2, 107b/12, 109b/12, 138b/12, 144b/11, 152a/4, 152b/7, 16b/7, 19b/8, 26b/7, 28b/13, 31b/11, 32a/7, 33a/1, 37a/7, 38a/7, 56b/8, 68a/13, 88a/4, 96b/12, 98b/4, 99b/5

selāmetlik (< Ar. *salāma*^{t} + Tü.+*lik*) esenlik, eminlik

s. 101a/13, 163a/11, 36b/11, 77b/13, 85b/8

s.+dür 57a/1

s.+ni 24b/9

selāsil (< Ar. *salāsil*) zincirler

s. 98b/8

selātin (< Ar. *salātin*) sultanlar, padişahlar

s. 36a/1

s.+lerni 87a/11

selātįn (< Ar. *salātįn*) sultanlar, padişahlar

S.+ni 165a/12, 166a/1

selįm (< Ar. *salįm*) sağlam, doğru

s.+ni 57b/10

Selįme özel ad

S.+ni 106b/14

Selįme Bānū özel ad

S. 108a/11, 108a/13

selįmü'l-aǾżā (< Ar. *salįm*, harf-i tarif *el* + Ar. *aǾżā*) sağlam, iyi organlar

s. 105b/15, 139b/12

selįmü'l-ḳalb (< Ar. *salįm*, harf-i tarif *el* + Ar. *ḳalb*) temiz yürekli adam

s.+dür 122a/11

semǾ (< Ar. *samǾ*) işitme, dinleme, kulak verme

s.+iġa 36a/11

semǾ-i aǾlā: yüksek duyuş, işitme

s.-i a.+ġa 165b/11, 37b/4, 38a/15, 41b/10, 63b/11

s.-i a.+larıġa 40a/13

semāǾ (Ar. *semāǾ*) kulağa hoş gelen ses, mûsikî

s.+dın 59a/12

s.+ġa 3a/6

s.+nı 127b/6

semāǾ ḳıl-: semâ yapmak, dönmek

s. ḳ.-dılar 152a/6, 59a/10

semāǾ-ı rūĥ-efzāy: ruha canlılık veren semâ, dans

s.-ı r.-e. 126b/5

ŝemere (< Ar. *ŝamara*[t]) netice

s.+si 44b/13

ŝemere-yi pāklıġ: temiz kalpliliğin, iyiliğin neticesi

s.-yi p. 162a/14

ŝemere-yi ŧahāret: temizliğin neticesi

s.-yi ŧ. 166b/8

sen (< ET *sen*) sen

s. 100a/11, 100a/12, 100a/4, 100b/6, 103b/2, 104a/3, 105a/12, 108a/2, 108a/3, 108a/4, 108b/15, 110b/10, 110b/7, 111a/9, 112a/8, 114a/10, 115a/10, 115b/2, 115b/4, 115b/7, 115b/9, 116b/2, 117b/11, 118a/4, 118a/8, 118b/5, 119b/10, 11a/14, 11a/3, 11b/11, 11b/5, 122a/15, 122b/9, 123a/10, 126b/8, 126b/9, 127b/5, 127b/9, 129b/7, 12a/14, 132a/5, 132a/9, 133a/6, 134a/2, 134b/8, 135a/4, 136a/4, 137a/2, 137b/14, 138a/3, 139b/10, 139b/7, 139b/8, 13a/11, 13a/14, 141b/8, 142b/4, 142b/5, 142b/9, 143b/13, 143b/14, 143b/9, 145b/12, 146a/11, 146a/7, 147a/11, 148a/4, 154b/14, 156b/12, 156b/14, 159b/5, 159b/8, 15b/1, 160a/14, 160b/10, 160b/11, 160b/9, 161a/9, 165a/2, 165a/3, 166b/9, 167a/6, 167a/7, 167b/12, 16a/5, 16a/7, 16b/14, 16b/7, 170a/1, 170a/6, 171a/13, 171b/5, 17b/9, 18a/2, 19b/6, 1b/7, 20a/6, 20b/12, 21a/5, 21a/8, 21b/15, 22a/2, 24a/7, 26a/9, 27a/8, 27a/9, 29a/3, 29a/4, 29a/9, 29b/2, 30a/5, 30a/8, 30b/1, 30b/5, 32a/11, 33a/10, 35b/6, 35b/7, 36b/14, 36b/4, 36b/5, 37a/4, 38a/8, 3b/5, 40a/3, 41a/14, 41a/15, 41b/1, 42a/8, 43b/10, 44a/5, 44a/6, 44b/4, 45a/11, 45a/14, 45a/4, 47a/6, 49b/14, 4a/6, 4a/8, 50a/1, 50b/8, 51a/13, 51a/4, 52a/3, 53a/10, 53a/12, 53a/13, 53a/4, 53a/9, 54a/3, 54b/8, 55a/3, 56b/4, 57b/8, 5b/7, 61b/11, 61b/7, 62a/15, 62b/1, 63b/13, 63b/8, 64b/3, 64b/4, 65a/11, 65a/6, 65b/14, 66a/12, 66b/1, 67a/9, 67b/11, 68b/6, 69b/11, 73a/2, 73a/8, 75b/11, 75b/8, 85b/15, 85b/2, 85b/7, 86a/8, 86b/9, 87a/10, 8a/14, 8b/3, 8b/4, 91b/8, 93a/2, 93a/5, 95a/11, 96a/12, 96a/2, 96a/3, 96b/12, 96b/2, 97a/2, 97a/7, 97b/5, 98a/1, 98a/12, 99a/11, 99b/6, 99b/7, 9b/2

s.+dür 118a/8

s.+üŋdür 53b/1

ŝenā (< Ar. *ŝanāǿ*) övme, övüş

ŝ. 107b/15, 60a/4, 73a/9, 78b/5

ŝ.+ġa 42b/2

sendān (< Ar. *sandān*) örs denilen demirci aleti

s. 133b/11

s.+nı 65b/1

sende (< *sen*+*de*) sende

s. 102b/3, 103b/4, 118a/8, 54b/6, 64b/12, 67a/6

s.+dür 149b/4

sendin (< *sen*+*din*) senden

s. 106a/9, 106b/12, 106b/4, 108a/10, 115b/7, 115b/9, 131b/14, 132b/5, 132b/6, 135b/1, 136a/3, 13a/4, 13a/6, 151b/15, 159a/13, 159b/8, 15b/6, 161a/9, 171b/14, 18b/2, 24a/6, 30b/6, 35a/2, 35b/2, 42a/3, 59b/12, 61b/6, 75b/9, 8b/11, 90b/4, 94a/11, 94a/12, 95b/9, 97a/15, 99b/15

sene (< Ar. *sana*^{t}) yıl

s. 172a/7

seng (< Far. *sang*) taş

s. 104a/10

seng-i bārān: yağmur taşı

s.-i b. 105a/15

s.-i b.+ġa 104a/9, 105a/14

seng-i melāmet: ayıplama, kınama taşı

s.-i m. 68a/2

seng-sār (< Far. *sang-sār*) taşı bol yer

s. 131a/6, 171b/3, 50a/12

seni (< *sen*+*i*) seni

s. 100a/10, 100b/4, 101a/3, 101a/4, 102b/10, 103b/10, 105a/1, 108a/4, 111a/7, 111b/12, 115a/6, 115b/2, 117b/10, 11b/11, 11b/9, 120b/15, 121a/12, 122a/14, 122b/11, 122b/12, 122b/9, 123a/6, 126b/11, 129b/7, 12b/1, 133a/5, 133a/7, 135b/3, 139a/1, 139a/7, 139a/8, 139b/9, 13a/15, 142b/8, 144a/10, 145b/13, 151a/2, 152a/2, 152b/7, 152b/9, 154a/12, 160a/11, 160a/15, 165a/5, 165b/14, 168b/11, 169a/7, 16b/15, 17a/15, 17b/13, 18b/2, 24a/9, 34a/12, 34a/15, 34b/3, 34b/6, 35b/6, 36b/6, 41a/10, 43b/11, 43b/12, 44b/3, 48a/13, 48b/2, 49a/10, 50a/3, 53a/1, 53a/4, 54a/13, 54b/7, 59b/13, 62b/5, 64b/12, 65a/8, 66b/3, 66b/6, 73b/10, 74a/9, 75b/11, 75b/13, 85b/15, 86a/7, 86b/8, 8a/10, 8b/1, 8b/2, 90a/15, 90b/8, 91a/2, 91a/8, 92a/4, 95b/10, 98a/1, 99b/14, 99b/4

seniŋ (< *sen*+*iŋ*) senin

s. 101a/5, 102a/14, 104b/15, 106a/1, 106b/13, 108a/8, 108b/15, 115a/11, 115a/12, 115a/14, 115b/3, 115b/5, 115b/6, 117a/1, 117a/2, 118a/14, 118a/15, 118a/7, 118a/9, 118b/2, 119b/6, 125a/7, 126b/10, 128b/1, 12b/2, 131b/10, 132b/6, 134b/15, 134b/4, 138a/5, 138b/3, 138b/4, 139a/3, 139b/8, 139b/9, 13a/5, 141a/12, 147a/9, 148b/4, 150a/2, 153a/10, 154b/15, 163b/15, 164a/8, 165b/5, 165b/6, 169a/5, 169b/12, 170a/7, 1b/11, 20b/12, 22a/12, 25b/12, 26a/11, 28a/11, 28b/5, 28b/9, 32a/11, 32a/9, 32b/9, 35b/7, 42b/7, 44b/8, 45a/10, 45a/12, 48a/12, 50a/4, 51a/4, 53b/5, 54b/1, 54b/4, 54b/9, 56a/11, 62a/15, 66a/15, 67b/6, 70b/15, 72b/4, 73a/2, 73a/4, 77a/9, 77b/10, 77b/12, 77b/14, 78b/6, 79a/13, 79a/15, 81b/11, 81b/14, 83a/5, 85b/3, 87b/1, 87b/2, 91a/8, 91a/9, 92a/1, 93a/15, 93a/7, 95a/12, 95a/2, 95a/4, 9b/1

s.+dedür 162a/6

s.+din 122b/10, 35b/3, 150b/5

s.+dür 145b/12, 155a/3, 155a/4

sep- (< ET *sep-*) serpmek, yaymak (EDPT, 784a)

s.-er-sen 156b/14

ser (< Far. *sar*) baş, başlangıç, uç

ser-i rāh: yolun başı

s.-i r.+ını 90a/14, 98b/15

ser-i ṭınāb: çadır ipinin başı, ucu

s.-i ṭ. 51a/11

serāb (< Far. *sar-āb*) çöl, çorak arazi vb. yerlerde atmosferdeki ışık kırılması ve sıcaklık sebebiyle ortaya çıkan su görüntüsü

s. 149a/15, 43b/9

serāb ḳıl-: serap haline getirmek, çölleştirmek

s. ḳ.-ıp-sen 74a/7

serā-perde (< Far. *sarāy-parda*) saray perdesi, padişah çadırı

s.+leri 51a/11

serāsime-vār (< Far. *sarāsima-vār*) sersemler gibi

s. 90b/15

Serāyān özel ad

s. 141b/1

ser-be-ser (< Far. *sar ba-sar*) baş başa, baştan başa

s. 76b/12

serd (< Far. *sard*) şiddetli

s. 104b/12

serdārlik (< Far. *sar-dār* + Tü.+*lik*) serdarlık, komutanlık

s. 168b/6

ser-efrāz (< Far. *sar-afrāz*) başını yukarı kaldıran, benzerlerinden üstün olan

ser-efrāz ḳıl-: başını yukarı kaldırmak

s. ḳ.-ıp ėrdi 94b/15

ser-encām (< Far. *sar* + Ar. *ancām*) bir işin sonu, akıbeti

s. 51a/1, 107a/9, 63b/5, 35a/14

ser-encām ḳıl-: baştan geçenleri anlatmak, hikâye etmek

s. ḳ.-dı 147b/14

s. ḳ.-maġunça 24a/8

Serendib özel ad

S. 88b/6

seretān (< Ar. *saratān*) yengeç

s. 52b/1, 52b/2

ser-gerdān (< Far. *sar-gardān*) perişan

s.+dur 67a/4

ser-güźeşte (< Far. *sar-guźaşta*) hayattan bıkmış

s. 164a/4

serĥad (< Far. *sar-ĥad, sar-ĥadd*) serhat, hudut, sınır

s.+ıda 145a/4

s.+ini 142b/9

ser-ħoş (< Far. *sar-ħōş*) sarhoş

s. 47a/15

ser-ħoş bol-: sarhoş olmak

s. b.-up 162b/7

serįr (< Ar. *sarįr*) taht; oturulacak yüksekçe yer

serįr-i cihān-bānį: cihana hakim olan padişahın tahtı

s.-i c. 41b/7

serįr-i şehin-şāhį: yüce padişahlık tahtı

s.-i ş. 69b/1

ser-kūy (< Far. *sar-kūy*) mahalle, sokak başı

s.+dın 8a/6

sermāye (< Far. *sar-māya*) **1.** bir şeyin veya durumun devamını sağlayan kaynak

s.+si 128b/1, 22a/10

s.+sini 29a/6

sermāye-yi saǾādet: mutluluk sermayesi, kaynağı

s.-yi s. 81b/11

sermāye-yi sürūr: sevinç sermayesi, kaynağı

s.-yi s. 96a/2

2. mal, servet

s. 5a/1

s.+ler 152b/15

s.+ni 5a/2

s.+si 5a/2

ser-mest (< Far. *sarmast*) çok içki içmiş, sarhoş

s. 47a/15

ser-mest-i Ǿışḳ u şevḳį: aşk ve şevk sarhoşu

s.-i Ǿı. u ş. 66b/7

ser-nüvişt (< Far. *sar-nuvişt*) kader, başa yazılan, alın yazısı

s.+im 77b/13

ser-pā (< Far. *sar-pāy*) bir çeşit elbise, görümlük krş. **ser-pāy**

s.+lar 94b/8, 27a/1

ser-pāy (< Far. *sar-pāy*) bir çeşit elbise, görümlük krş. **ser-pā**

s. 101b/4, 102a/12, 122a/7, 131a/15, 15b/11, 21b/3, 83b/2, 144a/3, 89b/5

s.+ımnı 85b/13, 151a/2

s.+ını 17a/7, 86a/2, 86b/6, 86b/11

s.+ıŋnı 108a/4

s.+larını 137b/3

s.+nı 108a/5, 92a/11, 56b/7

ser-pençe (< Far. *sar-panca*) güçlü, kuvvetli kimse

s.+leri 139a/9

ser-pūş (< Far. *sar-poş*) başa giyilen şey, başlık

s.+ide 86b/1

s.+ını 130b/14

ser-pūş ḳıl-: kendine başlık yapmak

s. ḳ.-ıp 21a/1

ser-tā-ser (< Far. *sar tā-sar*) baştan başa, hep, bütün

s. 63b/7, 63b/15

ser-tırāş (< Far. *sar-tarāş*) berber

s.+ını 139b/15

serun (< Mo. *serigün*) serin, sıcak değil, gölgelik (Lessing, 1960: 691a)

s. 41a/8

serv (< Far. *sarv*) servi, selvi

s.+ni 159a/14

serv-i āzād: düzgün, başı dik servi, mec. uzun boylu sevgili

s.-i ā. 13a/1

serv-i revānį: yürüyen selvi, mec. uzun boylu sevgili

s.-i r. 18b/14

server (< Far. *sarvar*) baş, başkan, reis

s.+i 86a/13

ŝevāb (< Ar. *ŝavāb*) sevap, hayırlı hareket, hayır işleme

ŝ. 122b/13, 155a/13, 91a/6

ŝ.+ını 11b/11

ŝ.+nı 140a/6, 40a/2

ŝevābit (< Ar. *ŝavābit*) sabit yıldızlar
ŝ.+ni 34a/4

sevād (< Far. *savād*) çoğunluk, topluluk, cemaat

s.+ıda 44a/1

sevdā (< Far. *savdāǿ*) aşk, sevgi, istek, heves

s.+dın 10a/9

s.+dur 29a/3

s.+sıda 164a/2

s.+sıdur 164a/1

sevdā-yı beyhūde: beyhude, boş sevda

s.-yı b.+ni 32a/1

sevdā-yı fāsid: kötü, fena, yanlış sevda

s.-yı f. 51a/15

s.-yı f.+ni 162a/9

sevün- (< *sev-ün-* < ET *sev-*) sevinmek

s.-üp 69b/6

seyāĥat (< Ar. *siyāĥa*^{t}) yolculuk, gezi

seyāĥat ḳıl-: yolculuk yapmak

s. ḳ.-ġalı 26a/3

seyyāĥ (< Ar. *sayyāĥ*) yolcu, gezici

s.+lar 124a/9

seyyārat (< Ar. *sayyār* + çoğul eki *-āt*) gezegenler

s. 81b/10

seyyāre (< Ar. *sayyāra*^{t}) gezegen

s. 34a/4

seyl (< Ar. *sayl*) sel

s. 125b/1

seyr (< Ar. *sayr*) yürüme, gezme, seyir

s.+i 6a/4, 156b/14

s.+ide 33a/2

s.+iġa 43a/15

seyr ḳıl-: yürümek, gezmek

s. ḳ.-ġuçı 43a/14

s. ḳ.-ıp 117a/11, 111a/14

s. ḳ.-ıp ėrdi 139b/4

seyr-i bağ: bağ gezintisi

s.-i b. 56a/7

seyr-i beyābān: çöl gezintisi

s.-i b. 118a/6

sezā (< Far. *sazā*) münasip, uygun, yaraşır

s.+sı 113a/12

sezā-yı derāz-dāstān: uzun hikâyelere layık, uygun

s.-yı d. 133b/15

sezā-vār (< Far. *sazāvār*) münasip, uygun, yaraşır, layık

s.-v. 52b/3

sezā-vār ḳıl-: münasip, uygun yapmak

s. ḳ.-dı 12b/5

sıçġan (< ET (Uyg.) *sıçġan*) sıçan, fare krş. **sıçḳan**

s.+nı 63a/15

sıçḳan (< ET (Uyg.) *sıçġan*) sıçan, fare krş. **sıçġan**

s. 62b/6, 63b/12, 64b/1, 64b/3

s.+lar 63a/3, 63a/4, 64a/4

s.+ları 64a/14

s.+larnı 63b/15, 63b/7, 64a/3, 64a/5, 64a/7, 64b/1

s.+nı 62b/6, 63a/5, 63b/2, 64b/7, 93b/4, 93b/6

s.+nıŋ 64b/6

sıçra- (< ET *saçra-*) sıçramak, atlamak

s.-p 151b/6

Śıddįḳ özel ad

Ś. 79a/1

śıdḳ (< Ar. *śidḳ*) doğruluk, gerçeklik, yürek temizliği

ś. 11a/1, 146a/2, 14b/1, 14b/2

śıdḳ-ı dil: gönül temizliği

ś.-ı d. 132b/9

śıdḳ-ı iḥlāś: gönülden gelen doğruluk

ś.-ı i. 8a/9

śıfat (< Ar. *śifat*) sıfat, şekil, gibi

ś. 39a/8

ś.+ı 162a/6

ś.+ını 67b/4

ś.+lar 52b/6

ś.+nı 141a/2, 142b/7, 63a/15

ś.+uŋdur 95a/12

sıġ- (< ET (Uyg.) *sıġ-*) sığmak

s.-ar 51b/1

śıġar (< Ar. *śiġar*) küçüklük

ś. 16a/15

sıġın- (< ET (Uyg.) *sıġın-*) sığınmak

s.-ıp 139a/6

śıĥĥat (< Ar. *śiĥĥa*^{t}) sağlık, doğruluk, sağlamlık

ś. 105a/2, 105b/10, 105b/13, 105b/2, 127b/14, 152a/4, 152b/7, 16b/7, 19b/8, 24b/9, 25a/13, 25a/6, 25b/7, 32a/7, 33a/1, 68a/13, 76b/12, 85b/8, 96b/12, 94b/6, 105a/4

ś.+ge 25b/6

ś.+ıge 118b/11

sın- (< ET (Uyg.) *sın-*) kırılmak

s.-dı 119b/15, 25b/8

s.-ġanıġa 120a/13

sındur- (< *sın-dur-*) kırmak

s.-dılar 115a/2

sınġanlik (< *sın-ġanlik* < ET *sın-*) kırılacak, kırılan

s. 162b/2

sınuḳ (< *sın-uḳ*) kırık

s. 127a/7

s.+ı 94b/5

s.+ları 94b/4

sırr (< Ar. *sirr*) sır, gizem

s. 112b/5, 154b/3, 154b/6, 154b/9, 74b/15

s.+dur 38b/9

s.+ı 116a/9, 135a/6, 138a/4, 161b/11, 86b/8

s.+ıdın 101b/7, 108b/4, 116a/14, 20a/3

s.+ıġa 42b/15, 75a/9

s.+ım 104a/7, 159b/11

s.+ımdın 132b/13, 75a/1

s.+ımnı 135a/12, 35a/15

s.+ını 112a/11, 112a/12, 135a/8, 50a/14, 55a/6

s.+ıŋnı 47b/5, 73b/12, 81b/15, 8b/1

s.+lardın 41a/6

s.+larnı 7a/11, 12a/14

s.+nı 111b/4, 134b/11, 134b/9, 135a/10, 135a/13, 135a/6, 135a/9, 140a/4, 50a/14, 68b/2, 74b/1, 74b/15, 74b/2, 74b/8, 81a/7

s.+nıŋnı 75a/10

sırr-ı aĥvāl: hallerin sırrı, aslı

s.-ı a.+ini 160a/12

sırr-ı maǾnį: anlamın içindeki sır

s.-ı m. 3b/1

sırr-dāşt (< Ar. *sirr* + Far. *dāşt*) sır tutan s. 112a/10

sırrį (< Ar. *sirr* +Far. *į*) bir sır

s. 35a/8

sįb (< Far. *sēb*) elma

sįb-i Ħorāsānį: Horosan elması

s.-i Ħ. 141a/10

sibāǾ (< Ar. *sibāǾ*) yırtıcı hayvanlar

s. 102b/2

s.+lar 102a/7

sih̲r (< Ar. *sah̲r, sih̲r*) büyü, büyücülük

s. 141a/1

s.+iniŋ 20a/12

sih̲r-i cādū: cadı sihri

s.-i c. 40a/6

sikke (< Ar. *sikka*^{t}) madeni para, akçe

s. 168a/13

sile- sürmek, sıvazlamak, ovmak krş. YUyg. *sila-* "sıvamak, okşamak" (YUyg.TS, 353b); krş. Özb. *silamok* (Özb.TS, 427a); (Seng., 255r.25)

s.-dı 40b/4

s.-sa 40b/7

silk (< Ar. *silk*) dizi, sıra

silk-i mervārid-i Rūmį-dide: Rum gözü şeklinde inci dizisi

s.-i m.-i R. 158a/4

silk- (< ET (Uyg.) *silk*-) silkmek, sallamak s.-di 159b/15, 167b/15

silsile (< Ar. *silsila*^{t}) zincirleme olan şey, ard arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra

s.+sini 77b/2

silsile-yi ħıyānet: ihanet silsilesi

s.-yi ħ.+ni 79a/6

silsile-i muh̲abbet: muhabbet silsilesi

s.-yi m.+ni 79b/13

silsile-yi Óāşıḳlıġ: aşıklık silsilesi

s.-yi Óā.+nı 103b/14

sįmurġ (< Far. *sįmurġ*) anka kuşu, masal kuşu

s. 7b/6, 142a/10, 142a/9, 84b/6

sįmyā (< Ar. *sįmiyā* < Yun. *Sēmeia*) eskiden kimya sayesinde yaratılmış şeyler üzerinde tasarruf edebilme ilmi

s.+nı 19a/7

sįne (< Far. *sįna*) göğüs, yürek

s.+ler 90a/7

s.+leride 10a/2

s.+mge 163b/8

s.+niŋ 40a/13

s.+si 30b/13

s.+sige 161a/1

sįne-yi pür-ġam: gam dolu yürek

s.-i p. 87a/6

Sįne özel ad

S. 112b/8, 112b/11, 113a/1, 113a/3

S.+ge 113a/1

S.+ni 112b/13

sįne-be-sįne (< Far. *sįna ba-sįna*) göğüs göğüse

s. 131a/1

sipāh (< Far. *sipāh*) asker, ordu

s. 157a/11, 17b/5, 80a/1

sipāh-ı bį-şümār: sayısız asker

s.-ı b. 157b/10

sipāh-ı fuḳarā: fakir askerler

s.-ı f.+lar 90b/3

sipāhāne (< Far. *sipāh-āna*) askere yakışır

s. 94b/8

sipāh-gerlik (< Far. *sipāh-gar* + Tü.+*lik*) askerlik

s. 17b/10

s.+ġa 17b/13

sipāhį (< Far. *sipāhį*) bir orduya ait askerler, atlı askerler

s. 17b/12, 19b/4

s.+dür-men 10b/8

s.+ni 19b/4

sipihr (< Far. *sipihr*) gök, gökyüzü

s. 138a/13, 134a/2

s.+i 98b/4

sipihr-i devvār: sürekli dönen felek, gökyüzü

s.-i d.+dın 98b/4

sįrāb (< Far. *sērāb*) (suya) kanmış, doymuş

sįrāb ḳıl-: (suya) kanmak, doymak

s. ḳ.-ġıl 35a/8, 75b/13

s. ḳ.-sam 2a/8

s. ḳ.-ur ėrdi 57a/5

sirişt (< Far. *sirişt*) yaratılış, tabiat, huy

s. 168a/11

s.+din 62b/8

sitāre (< Far. *sitāra*) yıldız

s. 3b/10

sitāyiş (< Far. *sitāyiş*) övme, övgü

sitāyişler ḳıl-: övgülerde bulunmak, övmek

s. ḳ.-dı 8b/3

sitem (< Far. *sitam*) zulüm, haksızlık, eziyet

s. 32a/4

sitįze (< Far. *sitėza*) kavga, çekişme

sitįze ḳıl-: kavga etmek, çekişmek

s. ḳ.-maġıl 121a/3

siyeh (< Far. *siyah*) siyah

s. 163b/9

siyāh-gūş (< Far. *siyāh-goş*) karakulak olarak bilinen bir tür yırtıcı kedi, vaşak

s. 96a/10, 96a/13, 96a/6, 96b/2, 96b/6, 97a/11, 97a/13, 97a/9, 97b/4, 97b/8, 97b/9, 98a/2, 98a/4, 98a/5

s.+ge 98a/14, 98a/2, 96a/15

s.+ġa 97a/12

s.+nı 96a/15, 97b/3, 97b/7

siyāh-pūş (< Far. *siyāh-poş*) karalar giymiş

s. 94a/1

siyāset (< Ar. *siyāsa*^{t}) siyaset, memleket idaresi, politika

s. 37a/14, 38a/12, 40a/8, 42a/13

s.+i 36a/3

siyāsetler ḳıl-: idaresi altına almak, siyaset yapmak

s.+ler ḳ.-ġay 29b/1

s.+ni 106b/12

siyāset-gāh (< Ar. *siyāsa*^{t}*-gāh*) siyaset bakımından öldürülmesi gereken kişilerin

öldürüldüğü yer

s.+ġa 39a/5, 41b/6

siyemmā (< Ar. *siyyā-mā*) hususiyle, özellikle, her şeyden önce

s. 1b/15

siz (< ET *siz*) siz

s. 144b/13, 145a/13, 145a/14, 150a/5, 158b/6, 161a/14, 19a/10, 45b/15, 45b/4, 53b/14, 5b/5, 86a/14

s.+ler 106a/5, 127a/10, 155a/13, 156a/7, 156a/8, 166a/3, 168b/1, 171a/11, 171a/12, 23b/8, 27b/8, 40a/1, 56a/3, 70a/12, 9b/8

s.+lerde 171a/8

s.+lerdin 148a/5

s.+lerge 14b/14, 21b/2, 23b/9, 24b/2, 31a/2, 56a/5, 98a/9

s.+lerġa 157a/13, 97b/12

s.+lerni 144b/9, 21b/3, 24a/15, 40a/1, 97b/10, 97b/12

sizdin (< *siz*+*din*) sizden

s. 145a/6

sizge (< *siz*+*ge*) size

s. 144b/14, 145a/13, 170b/5, 70b/9, 87a/13

sizni (< *siz*+*ni*) sizi

s. 104b/3, 104b/7, 137b/7, 137b/8, 157b/8, 159a/11, 38b/10, 66a/3, 72b/3, 86a/5

sizniŋ (< *siz*+*niŋ*) sizin

s. 121b/2

śoḥbet (< Ar. *śuḥba*^{t}) görüşüp konuşma, arkadaşlık

ś. 23a/2, 72b/8, 72b/9

ś.+i 165b/7

ś.+ide 65b/13

ś.+leride 3a/7

ś.+ni 9a/1

śoḥbet ḳıl-: sohbet etmek, görüşmek

ś. ḳ.-dılar 86b/12

ś. ḳ.-urġa 118a/10

śoḥbet-i dost: dost sohbeti

ś.-i d. 46a/7

śoḥbet-i hasįs: değersiz, kıymetsiz sohbet

ś.-i ḥ.+ge 44a/5

śoḥbet-i şerįf: mübarek, kutsal sohbet

ś.+ge 44a/5

śoḥbetlik (< Ar. *śuḥba*^{t} + Tü.+*lik*) arkadaşlık, sohbetlik

ś. 72b/4

soḳ- (< ET *soḳ-*) sokmak, ısırmak

s.-maḳ kerek 76b/13

soḳuçaḳ ağaçkakan (kuş) YUyg. *soḳuçaḳ* (YUyg. 358a)

s. 119a/13, 119b/8

Soḳrat özel ad

S. 25b/1

Soḳrat-ı vaḳt: zamanın Sokratı

S.-ı v. 33a/13, 69a/6

Soḳrat-ı yegāne: yegane, biricik Sokrat

S.-ı y. 56a/2

sol- (< ET *sol-*) solmak, tazeliğini yitirmek

s.-updur 51a/4

soŋ (< ET (Uyg.) *soŋ*) son, sonra, sonunda

s. 102b/3, 122b/3, 14a/4, 164a/6, 171b/12, 20b/12, 24a/15, 31a/10, 31a/15, 37b/8, 39b/9, 40b/8, 45a/8, 62b/12, 88b/8

soŋra (<*soŋ*+*ra*) sonra

s. 102a/13, 120b/5, 121a/10, 124b/15, 135a/15, 135b/5, 145a/13, 158b/8, 165b/14, 168a/3, 171a/7, 18b/13, 19b/12, 2b/11, 2b/6, 33b/5, 37a/5, 39b/8, 3a/10, 3a/6, 44a/13, 46b/3, 47a/4, 56a/12, 58b/2, 64a/15, 66a/3, 66b/7, 68b/3, 74b/7, 76a/8, 77a/1, 88a/1, 90b/11, 94b/11, 96b/8

sor- (< ET (Uyg.) *sor-* < AT **sōr(a)-*) sormak

s.-amay 103b/1

s.-ar-sen 62b/3

s.-dı 10b/5, 16a/8, 17b/4, 18a/9, 22b/11, 26a/13, 30b/8, 33b/4, 38b/1, 39a/11, 39b/4, 40a/14, 41b/11, 43b/15, 46a/15, 50b/12, 56a/10, 61a/11, 65a/12, 9b/14

s.-dılar 18b/7

s.-ġalı 67b/14

s.-maġıl 26a/9

s.-maḳ kerek 21b/7

s.-may 115b/2

sora- (< ET (Uyg.) *sor-* < AT **sōr(a)-*) sormak

s.-dı 101a/7, 102b/4, 103b/6, 105a/12, 105a/14, 106b/14, 109a/4, 111a/12, 111b/7, 114a/11, 115a/10, 115a/7, 115b/4, 117a/4, 117b/10, 118a/4, 119b/8, 11a/14, 11a/9, 121b/7, 124a/11, 124a/15, 124a/8, 124b/12, 124b/15, 126a/14, 127b/10, 12a/9, 133a/12, 135a/1, 136a/7, 137b/7, 138b/11, 138b/7, 139b/1, 13b/3, 140a/14, 141a/15, 142a/7, 142b/5, 143b/11, 145a/6, 147b/1, 148b/3, 148b/5, 149b/7, 151b/10, 151b/6, 152b/6, 153b/15, 155a/9, 157a/3, 159a/5, 162a/15, 165a/12, 165a/14, 167a/11, 168b/1, 169b/10, 9b/12, 16a/5, 170b/4, 18a/5, 20a/6, 21a/15, 21b/4, 22b/2, 28b/13, 2b/7, 37a/2, 40b/6, 47b/7, 48a/2, 49b/12, 49b/2, 49b/8, 50a/10, 53a/3, 55a/6, 55b/10, 756b/14, 58a/10, 63a/13, 67a/14, 68a/12, 69a/14, 71a/8, 71b/9, 74a/1, 76a/1, 78a/2, 79b/15, 80a/10, 80a/9, 81a/11, 82a/2, 82b/5, 83a/11, 83a/13, 83a/4, 84b/10, 84b/13, 85a/9, 86b/10, 87a/10, 87a/8, 88b/5, 89a/5, 89b/13), 92a/5, 93a/2, 93b/1, 94a/15, 94b/13, 96b/6, 97a/6, 97b/8, 98b/11, 99b/13

s.-dılar 105b/11, 121b/10, 123b/3, 123b/5, 124a/1, 126a/7, 4b/4, 56a/5, 60b/5, 79b/8

s.-dım 122b/3, 139b/7, 19a/5, 75b/3

s.-ġıl 109a/3, 142a/5, 154a/13, 131b/11

s.-may 121a/14

s.-p 110b/8, 124b/14, 152b/12, 3a/6, 74a/13, 96a/14

s.-p ėrdiler 121a/15

s.-sa 159a/3, 99b/8

s.-sunlar 166a/4

s.-ydur 74b/15

soraġ (< Mo. *suraġ*) haber, istihbarat, malumat, sorup soruşturma, ardını arama (Lessing 1960: 738b)

s. 105a/10, 74b/3

s.+dın 108b/3

soruş- (< *sor-uş-* < ET (Uyg.) *sor-* < AT**sōr-*) emmek, öpüşmek (EDPT, 843b)

s.-alı 88b/15

sovuḳ (< ET (Uyg.) *soġıḳ* < *soġı-ḳ*; MK *soġuḳ*) soğuk krş. **savuġ**

s.+ḳa 117a/11

soyun- (< *soy-un-*) soyunmak, kıyafetlerini çıkarmak

s.-dı 151a/3

s.-up 107b/14, 128a/14, 21a/2, 25b/15, 80a/11

sök- (< ET *sök-*) sökmek, yerinden çıkarmak

s. -ür-men 24b/14

söv- (< ET (Uyg.) *sög-* < AT **sōk-*) lanetlemek, hakaret etmek, küfür etmek (EDPT, 818b)

s.-ḳan 86a/12

s.-ḳanıdın 86a/11

söy- (< ET *sev-*) **1.** sevmek krş. YUyg. *söy-/süy-* (YUyg.TS, 370b)

s.-gen 112b/1

s.-güçi 88b/15

2. öpmek

s.-er ėrdi 124a/4

s.-üp 161a/5

söyken- dayanmak, yaslanmak krş. EAT *söyken-* (Tar.S, 204)

s.-ip ėdi 119b/15

söyünçi (< **sevinçü* < *sev-*) müjde YUyg. söyünçe (YUyg.TS, 370b)

s. 74b/4, 74b/8

s.+g 80a/12

söz (< ET (Uyg.) *söz*) söz

s. 104a/12, 105b/11, 106b/10, 109a/7, 109a/8, 114a/2, 115a/3, 118b/15, 121a/15, 129b/4, 130a/3, 130b/4, 132b/9, 136b/7, 139a/12, 14b/8, 159a/8, 164b/5, 16a/10, 16a/13, 34b/7, 36b/11, 36b/12, 42b/4, 42b/8, 43a/13, 49b/8, 52a/15, 64a/3, 72a/5, 74b/14, 74b/15, 84b/9, 89a/5, 8b/2, 98b/7, 99a/5

s.+de 1b/13, 3b/2

s.+din 132a/8, 142a/4, 163a/13, 29b/7, 3a/15

s.+dür 114a/8, 144a/6, 16a/7, 67b/11, 99a/6

s.+ge 100b/7, 108a/11, 112b/11, 113a/3, 169b/13, 35a/15, 35a/3, 3a/13, 44a/3, 48b/1, 48b/13, 57b/7, 62a/12, 80b/7, 81a/3, 84a/2

s.+i 129b/8, 155a/13, 15a/3, 16a/13, 19b/15, 30a/3, 36a/10, 36b/7, 37a/10, 5b/8, 68b/10, 74b/5, 83b/8, 83b/9, 86a/3, 89a/8, 89a/9, 8b/7

s.+idin 29b/1

s.+ige 100a/1, 128b/14, 128b/8, 138b/15, 146a/1, 164a/15, 22b/10, 22b/9, 23a/12, 24a/14, 25b/14, 3a/13, 40a/11, 40b/9, 68b/9, 84b/7

s.+iġa 138b/6, 39a/6

s.+imizge 148b/13

s.+imni 141a/7

s.+in 139a/12, 70b/2

s.+inçe 61b/3

s.+ini 100b/9, 103a/5, 106a/8, 108b/5, 110a/1, 113b/7, 116b/1, 119a/9, 121a/1, 123a/10, 125b/9, 128b/14, 132a/8, 133a/11, 135b/8, 138a/5, 149a/7, 153a/9, 156b/2, 161b/7, 166b/7, 16b/12, 19b/4, 28a/10, 30b/7, 32b/7, 34b/12, 38a/9, 39a/1, 43a/1, 46b/15, 54a/2, 57a/6, 59a/15, 59a/2, 61b/13, 61b/2, 64b/11, 66b/7, 73a/11, 74b/7, 75a/7, 77a/8, 79b/1, 81b/5, 83b/15, 86b/13, 89a/12, 8b/15, 91a/7, 91b/5, 93b/13, 95b/11, 98a/14

s.+iŋ 139a/2, 141a/8

s.+iŋni 133a/8, 16a/10

s.+ler 121a/14, 167b/11, 2b/13, 35b/9, 36a/6, 70b/2, 70b/3, 77a/10

s.+lerdin 164a/11, 44a/8, 53b/6, 96a/15

s.+lerge 170a/8, 52a/12

s.+lerġan 71b/6

s.+leri 2b/2, 41b/9

s.+leridin 107a/14

s.+leriġa 38a/7

s.+lerini 37a/9, 39a/7

s.+lerni 103b/15, 135b/4, 137a/14, 144a/13, 146b/1, 154b/5, 161b/10, 164a/9, 170b/13, 20a/14, 35a/9, 35b/11, 35b/15, 53b/12, 71b/5

s.+ni 100a/14, 103a/5, 107a/11, 113a/12, 115b/8, 117a/1, 11a/14, 130a/4, 134a/14, 134b/15, 138b/3, 143b/4, 150a/5, 159a/6, 160b/7, 163a/7, 165a/10, 168b/3, 16a/9, 171b/5, 1b/14, 1b/3, 25a/2, 29a/6, 2a/9, 52b/8, 57b/9, 61b/2, 65b/15, 68b/13, 70b/3, 71b/7, 75a/3, 75b/10, 80b/2, 83a/5, 83b/7, 84a/1, 90b/9, 95a/14, 97b/13, 98a/10, 99a/6, 99b/10, 99b/13

s.+niŋ 137a/14

s.+ügni 73a/1

s.+üm 163b/13, 16a/13, 35b/9

s.+ümge 133a/9

s.+ümġa 17b/1

s.+ümni 129a/10, 132a/9

s.+üŋ 166a/11, 170b/11, 170b/12, 62b/5

s.+üŋge 48a/12

s.+üŋni 134b/4

söz ḳıl-: söylemek, sözlemek

s. ḳ.-adur 112a/13

s. ḳ.-dı 48b/1

s. ḳ.-maġıl 103a/8

s. ḳ.-maŋlar 70a/14

s. ḳ.-may-sen 121b/1

s. ḳ.-maydur-men 121b/3

sözle- (< ET (Uyg.) *söz+le-*) söylemek, demek, ifade etmek

s.-diŋ 91a/7

s.-gey 34b/10

s.-gü 49a/8, 49a/9

s.-günçe 81a/13

s.-maḳlıḳ 127b/6

s.-medi 121a/15, 34b/10, 48b/1, 48b/4, 48b/9, 49b/8, 86a/6

s.-medim 81a/12

s.-mediŋ 42b/3, 49b/13, 59a/5

s.-mes 49b/1

s.-mes ėrdiler 121a/14

s.-mese 49a/10

s.-meseŋ 48b/3

s.-meslikimni 121b/1

s.-mes mü 71b/6

s.-meydür 49a/11

s.-p 52b/14

s.-pdür-men 48b/7

s.-pdür 49b/7

s.-ydür 47b/14, 48b/2, 49a/11, 49b/6

s.-ydür-men 117a/1

sözleş- (< ET (Uyg.) *söz+le-ş-*) sözleşmek, anlaşmak

s.-gey 61b/3

s.-ip 72b/15

s.-medim 52a/15

s.-tiler 60a/1

s.-tim 19a/3

su suy (< ET *suv* < AT **sūb*) su, ırmak krş.

s. 120b/13, 120b/5, 164b/10, 23a/15, 67a/5

s.+da 52a/13

s.+dın 51a/7, 52a/12, 66a/5, 81b/10

s.+ġa 118b/4, 118b/7, 67a/5

s.+nı 120b/6

s.+nıŋ 66a/2

s.+yı 89b/15

suóāl (< Ar. *suóāl, suvāl*) sual, soru

s. 151b/7

s.+im 155b/15, 155b/8

suóāl ḳıl-: soru sormak

s. ḳ.-dı 33b/12, 44a/8, 56a/2, 83a/7

s. ḳ.-dıŋ 61a/9

s. ḳ.-madıŋ 59a/5

s. ḳ.-sa 61b/6

s. ḳ.-salar 34a/13

śubĥ (< Ar. *śubĥ*) sabah, sabah vakti

ś.100b/14, 103a/11, 106a/14, 108b/10, 113b/10, 113b/11, 116b/6, 121a/7, 123a/13, 123a/14, 125b/13, 125b/15, 129a/4, 12b/11, 132a/13, 135b/11, 138a/10, 147a/3, 149a/11, 153a/13, 153a/15, 156b/7, 161b/12, 161b/14, 161b/15, 166b/14, 167a/1, 17a/6, 22a/6, 26a/2, 28a/15, 32b/11, 32b/13, 32b/14, 43a/6, 43a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/8, 50b/1, 50b/3, 54a/7, 54a/8, 57a/15, 59b/2, 59b/3, 61b/15, 62a/2, 62a/6, 64b/14, 65a/1, 66b/11, 68b/15, 73b/2, 75a/11, 75a/13, 77a/14, 79b/5, 84a/4, 84a/5, 87a/1, 87a/3, 89a/14, 89b/1, 91b/11, 94a/3, 9a/3, 69a/2

ś.+dın 171b/6

ś.+ıge 77b/4

ś.+nı 116b/4, 91b/9

ś.+nıŋ 103a/9, 17a/4, 22a/4, 81b/7

śubĥ-ı ĥayāt: hayatın sabahı

ś.-ı ĥ.+nı 47a/1

śubĥ-ı saÓādet: saadet sabahı

ś.-ı s. 86b/12

sūd (< Far. *sūd*) kâr, kazanç, fayda

s. 49b/2

s.+ını 92b/2

s.+nı 4b/15, 4b/7, 6b/13

sūd ḳıl-: kazanmak, faydalanmak

s. ḳ.-madı 49b/9

s. ḳ.-maġay 160a/5

s. ḳ.-mas 150b/10, 161b/1, 75a/1, 93a/8

s. ḳ.-ur 93a/7

sūdā (< Far. *savdā*) ticaret

s.+dın 37b/8, 68b/4, 82a/4, 82b/4, 88b/8

s.+ge 47b/8, 6b/13

s.+ġa 66b/11, 67b/2, 68a/7, 82a/12

s.+sı 47b/9

sūdā ḳıl-: ticaret yapmak

s. ḳ.-dılar 4b/7

sūdā-ger (< Far. *savdā-gar*) tacir, ticaret yapan

s. 122a/1, 122a/9, 122b/14, 123a/3, 129b/1, 129b/8, 130a/6, 139b/13, 139b/14, 150a/12, 158b/8, 26a/4, 2a/2, 2a/5, 2b/6, 37b/12, 37b/4, 37b/6, 37b/8, 47a/12, 5b/10, 5b/11, 5b/12, 6b/13, 82a/12, 82a/4, 82a/7, 82b/11, 82b/3, 82b/5, 82b/7, 88b/8, 109a/15, 109b/4, 109b/7, 104b/12, 104b/14

s.+ge 158b/10

s.+ler 4a/15

s.+lerġa 82b/14

s.+ni 102b/4, 102b/5, 103a/12, 108b/10, 121b/14, 121b/6, 122a/7, 140a/15, 158b/5, 158b/7, 159a/9, 37b/12, 47a/11, 47a/13, 56a/6, 6b/9, 82a/3, 83a/9, 87b/15, 9a/2

s.+niŋ 129a/4, 2a/1

sūdā-gerçilik (< Far. *savdā-gar* + Tü.+*çilik*) tacirlik

s. 130a/6

sūdā-gerį (< Far. *savdā-gar* + Far. *į*) bir tüccar

s. 102b/6, 103b/7, 109a/5, 121b/8, 129a/13, 139b/2, 158b/3, 37b/5, 3b/6,

67a/15, 67b/4, 6b/11, 82a/3, 87b/14, 88b/6

sūdā-gerlik (< Far. *savdā-gar* + Tü.+*lik*) tacirlik

s. 38a/2

sūdālıḳ (< Far. *savdā* + Tü.+*lıḳ*) tüccarlık

s. 37b/7

sūd-mend (< Far. *sūd-mand*) faydalı

s. 5a/10, 5a/4, 7a/5

śūfį (< Ar. *śūfį*) tasavvuf ehli, sofu

śūfį-yi śufūf-pūş: dervişlik hırkasını giymiş sufi

ś.-yi ś. 126a/3

suġar- (< ET (MK) *suvġar-*) suvarmak, sulamak, iskā etmek, yer ve araziye su vermek

s.-ġay 7a/13

suḳul- (< ET *suḳul-*) sokulmak, bir şeyin içine girmek

s.-ġay 40a/1

sula- (*su+la-* < *suv+la-*) sulamak, su vermek

s.-p 126b/1

śulśul (< Ar. *śulśul*) üveyik kuşu

śulśul-ı zamāne: zamanın üveyik, değerli kuşu

ś.-ı z. 17a/9

sulṭān (< Ar. *sulṭān*) padişah, hükümdar

s. 119b/2, 134a/4, 134a/8, 134b/11, 134b/15, 134b/7, 135a/2, 135a/5, 135a/8, 135b/4, 155b/2, 92b/8, 135a/9

s.+ġa 134b/1, 134b/6

s.+larnıŋ 44b/12

s.+nı 134a/4, 134b/1, 134b/12, 134b/13

s.+nıŋ 133b/12, 134b/14

sulṭān-ı Ǿālem: âlemin sultanı

s.-ıǾā. 134a/7, 164a/5

sulṭān-ı cihān: cihanın sultanı

s.-ı c. 166a/7

sulṭān-ı cihāngįr: cihanı elinde tutuan padişah

s.-ı c. 79b/6

sulṭān-ı ezel: ezelden beri sultan olan kişi

s.-ı e.+niŋ 7b/12

sulṭān-ı ĥaşerāt: haşeratın, böceklerin sultanı

s.-ı ĥ. 117b/9

sulṭān-ı ḥubān-ı Ḫoten: Ḫoten güzellerin sultanı

s.-ı ḥ. 103b/1

sulṭān-ı Óışḳ: aşkın sultanı

s.-ı Óı. 84b/2, 84b/3

s.-ı Óı.+nı 5b/14

sulṭān-ı kündüz: gündüzün sultanı

s.-ı k. 43a/14

sulṭān-ı muĥabbet: muhabbetin sultanı

s.-ı m.+ni 67b/8

sulṭān-ı śāf-nūş: saf, temiz şeyler içen

ś.-ı ś. 119b/2

sulṭān-ı selāṭįn: sultanların sultanı

s.-ı s.+ni 164b/13

sulṭān-ı sibāÓ: yırtıcı hayvanların sultanı

s.-ı s. 63b/8

sulṭān-ı ṭuyūr: kuşların sultanı

s.-ı ṭ. 59b/7

Sulṭān İbrāhįm Edhem özel ad

S. 92b/7

sulṭānlıḳ (< Ar. *sulṭān* + Tü.+*lıḳ*) sultanlık, padişahlık

s. 157a/11

Sulṭān Maĥmūd özel ad

S. 133a/13, 133b/6, 134b/3, 135b/1, 135b/8

S.+nıŋ 133b/13, 134a/3

Sulṭān Maĥmūd Ġaznevį özel ad

S. 132a/14, 133a/11

sun- (< ET (Uyg.) *sun-*) sunmak, uzatmak

s.-a-sen 77b/8

s.-dı 157b/6

s.-mamaslikge 77b/12

s.-masaŋ 133b/8

s.-up 93a/14

śūret (< Ar. *śūra*^{t}) biçim, görünüş, görüntü

ś. 115a/14, 11a/15, 11b/3, 11b/4, 123b/10, 124a/6, 12a/2, 15b/11, 15b/14, 162b/9, 168a/13, 25a/1, 27a/13, 65a/14, 93a/2, 93a/5, 139b/8

ś.+dür 124b/12

ś.+ge 124b/15, 15b/15, 27a/6, 27a/1

ś.+i 15b/10, 34a/4, 34a/7, 93a/4

ś.+ide 112b/8, 133a/4, 139b/7, 142a/15, 144b/5, 145a/1, 145a/10, 145a/14, 146a/3, 146a/4, 146b/6, 14a/3, 18a/6, 19a/12, 38b/6, 52b/15, 66b/12, 68a/8, 71a/14, 71a/3

ś.+ideki 24b/14

ś.+idin 129b/13

ś.+idür-men 139b/8, 11b/1

ś.+ige 93a/4

ś.+imni 67a/1

ś.+ini 114b/3, 124b/10, 125a/15, 125b/1, 125b/5, 15b/12, 34a/9, 85b/3

ś.+iŋ 133a/6

ś.+iŋni 125a/8

ś.+leri 14b/15

ś.+lerni 124b/11

ś.+lerniŋ 124b/10

ś.+ni 114b/5, 124a/11, 124a/7, 124b/13, 125b/2, 125b/5, 15a/4, 15b/15, 162b/10, 168a/13, 27a/12, 27a/3, 38b/8

śūret ḳıl-: biçimlendirmek, görüntü oluşturmak

ś. ḳ.-ġıl 38b/12

śūret-i-ĥāl: görünen, dışa akseden durum, hal

ś.-i ĥ.+ini 6a/9

ś.-i ĥ.+ni 2b/7

śūret-i nāzenįn-i bürehne: çıplak bir güzelin görüntüsü

ś.-i n.-i b. 26b/15

śūret-i zįbā: güzel suret, güzel görüntü

ś.-i z. 27a/3

śūretlıġ (< Ar. *śūra*^{t} + Tü.+*lıġ*) şekilli, görünüşlü, biçimli krş. **śūretlıḳ, śüretlik**

ś. 124a/12, 124a/13, 52a/4, 52b/4

śūretlıḳ (< Ar. *śūra*^{t} + Tü.+*lıḳ*) şekilli, görünüşlü, biçimli krş. **śūretlıġ, śüretlik**

ś. 93a/2

śūretlik (< Ar. *śūra*^{t} + Tü.+*lik*) şekilli, görünüşlü, biçimli krş. **śūretlıġ, śūretlıḳ**

ś. 124a/8, 124a/9

surnāyçı (< Far. *surnāy* + Tü. +*çı*) zurnacı

s. 29b/9

susızlıḳ (*su*+*sız*+*lıḳ* < *suv*+*sız*+*lıḳ*) susuzluk

s. 164b/4

suy su (< ET *suv* < AT **sūb*) su, ırmak krş.

s. 32a/6, 57a/5
s.+dın 32a/14, 32a/5
s.+ı 150a/8, 45a/3, 52a/8, 75b/13, 7a/13

s.+ını 45b/12

s.+nı 72a/3, 74a/7

sūz (< Far. *soz*) yanma, tutuşma

s.+dur 54b/13

sūziş (< Far. *soziş*) yanma, yanış

s.+i 59a/4

sü (< ET *sü*) asker

s.+ler 27b/3

sücūd (< Ar. *sudūc*) secde etme

s. 51a/7

sühan-çinlıḳ (< Far. *suḥun-çin* + Tü.+*lıḳ*) söz getirip götürme, dedikoduculuk

s.+nı 8b/1

sühan-dān (< Far. *suḥun-dān*) söz bilen, güzel söz söyleyen

sühan-dān-ı cihān: cihanın güzel söz söyleyeni

s.-ı c. 3a/7

sühan-ver (< Far. *suḥun-var*) düzgün ve güzel konuşan (kimse)

s.+dür 52b/8

sükūn (< Ar. *sukūn*) sakinlik, iç huzuru

s. 132b/8, 43b/8

sükūt (< Ar. *sakūt*) susma, söz söylememe

s. 125b/10, 35b/10, 35b/8

s.+ını 42b/5

Süleymān özel ad

S. 160b/7, 45a/5, 45a/6, 45a/8, 45a/9, 45b/11, 45b/4, 46a/3, 46a/8, 59b/15

Süleymān-ı zamān: zamanın Süleymanı

S.-ı z. 3a/7

sünbül (< Far. *sumbul*) sünbül, bir çeşit çiçek

s. 4b/2, 4b/6

s.+din 4a/15, 4b/1

s.+lerni 4b/2

s.+ni 4b/4

sünḡek (< ET *sünḡük*) kemik

s. 123b/6

sünnet (< Ar. *sunna*^{t}) iyi ahlak; Hz. Muhammed'in sözleri, işleri

s. 67b/3

s.+dür 61b/10, 61b/4

sünnet-i peyġāmber: peygamber sünneti, peygamberin uygulamaları

s.-i p. 129a/14

sür- (< ET (MK) *sür-*) (at, deve vb.) sürmek

s.-seler 77b/9

sürāḥį (< Ar. *śurāḥ* + nispet eki *-į*) içine su, şerbet vb. şeyler koymaya yarayan kap

s.+din 132b/3

sürÓat (< Ar. *surÓa*^{t}) çabukluk, hız

sürÓat ḳıl-: hızlanmak

s. ḳ.-ıp 33a/2

sürt- (< ET (MK) *sürt-* < AT **sūr-*) sürmek (toprakta sürüklemek, toprağı sürmek)

s.-er ėrdi 9b/7

s.-gen 134b/15

s.-sem 33a/4

s.-ti 32a/15

s.-üp 134b/13, 134b/15, 66b/6, 73a/7

s.-üp-sen 133a/4

sürūd (< Far. *surod*) şarkı, türkü

s. 127b/6, 127b/7, 128a/15, 128b/15, 59b/8

s.+ġa 58b/7

s.+lar 58b/10

s.+nıŋ 151a/13

sürūd-ı ḫoş: hoş, güzel şarkı

s.-ı ḥ. 59b/8

sürūr (< Ar. *surūr*) sevinç

s.+ġa 114a/7

s.+ıdın 152a/1

s.+ıdur-sen 71a/4

s.+ını 3b/13

süst (< Far. *sust*) gevşek, güçsüz, zayıf

s. 64b/12

süst bol-: gevşetmek, zayıflatmak, güçsüzleştirmek

s. b.-ġıl 85b/14

süst ḳıl-: gevşetmek, zayıflatmak

s. ḳ.-ay 131a/4

süstlıġ (< Far. *sust* + Tü.+*lıġ*) gevşeklik, tembellik krş. **süstluḳ**

s.+nı 64b/13

süstluḳ (< Far. *sust* + Tü.+*luḳ*) gevşeklik, tembellik krş. **süstlıġ**

s. 167a/8

süt (< ET (Uyg.) *süt* < AT **sūt*) süt

s. 155b/12, 86a/4

s.+ni 85b/14, 86a/1, 86a/2, 86a/7

s.+niŋ 86a/5

süvār (< Far. *suvār*) ata binmiş, binici

s. 58a/12, 69b/1, 91b/14

süvār-ı çarḫ-ı Ǿālem: feleğin binicisi

s.-ı ç.-ı Ǿā.+ni 34b/9

süvāre (< Far. *suvāra*) süvari

s. 61a/12

Ş

şaǾbeźe-bāz (< Ar. *şaǾbaźa*+Far. *bāz*) hokkabaz

ş. 101b/5

şarāb (< Ar. *şarāb*) içilecek şey, şarap

ş. 10a/13, 10a/3, 127b/13, 128a/11, 128b/5, 143a/6, 152a/5, 23b/3, 47a/13, 59b/7, 61b/4, 64b/11, 78a/8

ş.+da 10a/4

ş.+ını 104a/1

ş.+nı 23b/3

şarāb-ı bį-şümār: sınırsız şarap

ş.-ı b. 56a/8

şarāb-ı bį-humār: baş ağrısı vermeyen şarap

ş-ı b. 56a/8, 78a/9

şarāb-ı zehr: zehirli şarap

ş.-ı z. 66a/13

şarāb-dār (< Ar. *şarāb* + Far. dār) şarapçı, kilercibaşı

ş. 10a/13

ş.+ġa 10a/2

şarāb-hāne (< Ar. *şarāb* + Far. *ḫāna*) şarap evi, şarap yapılan veya satılan yer

ş.+ġa 112a/6

şaǾr-bāf (< Ar. *şaǾr, şāǾar* + Far. *bāf*) yün dokuyan

ş. 92a/6

şaǾr-bāflıḳ (< Ar. *şaǾr, şāǾar* + Far. *bāf* + Tü.+*lıḳ*) yün dokumacılığı

ş.+da 92a/6

şādān (< Far. *şādān*) sevinçli

ş. 4a/14

şādį (< Far. *şād* + nispet eki *-į*) sevinçli, memnun

ş. 147b/5

şād-mān (< Far. *şādmān*) sevinçli, mutlu

ş. 122b/15, 142b/15

şād-mānlıḳ (< Far. *şādmān* + Tü.+*lıḳ*) mutluluk, memnuniyet

ş. 110a/11

ş.+ḳa 128b/2

ŞāfiǾ özel ad

Ş. 63a/12

şāh (< Far. *şāh*) padişah, hükümdar krş. **şeh**

ş. 10b/15, 123b/1, 124a/11, 124b/15, 157b/13, 34b/9, 5b/2

ş.+ge 11b/8

ş.+ıġa 79a/15

ş.+lar 3a/7

ş.+larnı 32b/5

ş.+larnıŋ 155b/1

ş.+nıŋ 157a/10, 157b/1

şāh ḳıl-: padişahlık yapmak

ş. ḳ.-ur 5a/9

şāh-ı Ǿādil: âdil padişah

ş.-ı Ǿā. 169a/13

şāh-ı Ǿādil-i vaḳt: zamanın âdil padişahı

ş.-ı Ǿā.-i v. 32b/6

şāh-ı Ǿālem-ārāy: âlemi süsleyen padişah

ş.-ı Ǿā. 108b/13

şāh-ı cihān: dünyanın padişahı

ş.-ı c. 52b/5

şāh-ı derendegān: yırtıcıların padişahı

ş.-ı d. 62b/9, 64a/9

şāh-ı mārān: yılanların padişahı

ş.-ı m. 90a/15

şāh-ı saǾd-ahter: uğurlu yıldızı olan, bahtlı padişah

ş.-ı s. 43a/11

şāh-ı sebz-pūş: yeşil elbiseli padişah

ş.-ı s. 119b/2

şāh-ı seyyārāt: gezegenlerin padişahı

ş.-ı s. 9a/7

şāh-ı sibāǾ: yırtıcı hayvanların padişahı

ş.-ı s. 63a/15, 63b/2, 64a/1

ş.-ı s.+dın 79a/7

ş.-ı s.+nı 98a/5

şāh-ı semā: gökyüzünün padişahı

ş.-ı s. 69a/5

şāh-ı Şām: Şam padişahı

ş.-ı Ş. 44a/13, 44b/7, 47a/1

ş.-ı Ş.+ge 44b/10

şāh (< Far. *şāh*) dal, budak
ş. 56b/12
ş.+dın 60a/9
ş.+ıdın 60a/10
ş.+ını 136b/10
ş.+ķa 60a/10, 60a/9

şāh-ı enār: nar dalı

ş.-ı e. 7b/8

şāhbāz (< Far. *şāh-bāz*) bir cins iri ve beyaz doğan

şahbāz-ı sükūt: sessizlik doğanı

ş.-ı s.+ı 40b/2

şāhen-şāh (< Far. *şāhanşāh*) en büyük şah, padişahlar padişahı

ş.+nıŋ 157b/1

şāhid (< Ar. *şāhid*) şahit, tanık

ş. 160b/2, 171a/1

şāhmārān (< Far. *şāh-mārān*) yılanların padişahı, ejderha

ş. 116b/8, 133b/9, 134a/14, 134b/2, 134b/8

ş.+dın 132a/15

ş.+ġa 116b/7, 89b/2

ş.+nıŋ 132a/14

şāhsız (< Far. *şāh* + Tü. *+sız*) padişahsız, hükümdarsız

ş. 11b/8, 58b/2

şāhzāde (< Far. *şāh-zāda*) hükümdar, padişah oğlu krş. **şeh-zāde**

ş. 160a/10

şākird (< Far. *şāgird*) talebe, öğrenci, çırak

ş.+i 36a/14, 36b/2, 41b/14

ş.+imni 36b/4

ş.+ini 36a/15

ş.+ni 36b/1, 36b/3

şām (< Far. *şām*) akşam, karanlık

şām-ı hicrān: ayrılık gecesi

ş.-ı h. 13a/13

şām-ı mergį: ölüm akşamı

ş.-ı m.+ge 47a/1

Şām özel ad

Ş. 43a/9, 43b/13, 44a/1, 44a/7, 87a/12, 91b/12, 143a/10

şāmme (< Ar. *şāma*^{t}) koklama duyusu

ş. 25a/2

şāmyāne (< Far. *şāmyāna*) büyük çadır, otağ, çadırın önüne dikilen dört köşeli çadır

ş.+sige 69a/4

ş.+siġa 59b/4

şān (< Ar. *şān*) ün, gösteriş, tabiat

ş. 80a/4

ş.+ıda 57a/2

Şāpūr özel ad

Ş. 90b/2, 89b/1, 89b/11, 89b/2, 90a/1, 90a/13, 90a/14, 90a/8, 90b/12, 90b/13, 90b/15, 90b/8, 91a/1, 91a/11, 91a/5, 91a/9, 91b/2, 91b/7

Ş.+nı 89b/13), 90a/14, 90a/5, 90b/10, 90b/12, 90b/13, 91b/5

şārek (< Far. *şārak*) konuşan bir kuş cinsi, dişi kuş

ş. 131a/7, 2a/2, 2a/7, 4b/13, 6a/2, 6b/1, 87a/4, 87b/1, 87b/10, 87b/11, 87b/13, 88b/3, 88b/5, 87a/14

ş.+ge 2a/14

ş.+lerdin 59b/12

ş.+ni 129a/5, 87b/8

şart (< Ar. *şart*) koşul, vaziyet

ş. 165b/12, 169b/8, 20a/11, 20a/8, 29a/10, 29a/15, 29a/7, 31a/1

ş.+ġa 105b/10

ş.+ı 105b/9, 29b/5, 9b/3

ş.+ını 69a/13

ş.+larını 30a/11

ş.+nı 56b/5

şart-ı ḥızmet: hizmet şartı

ş.-ı ḥ.+ni 47b/4

şart-ı ḥızmetkārlik: hizmetkarlık şartı

ş.-ı ḥ.+ni 63b/7

şart ḳıl-: şart koşmak

ş. ḳ.-ıp ėrdim 98a/7

şāyed (< Far. *şāyad*) eğer, şayet, olabilir

ş. 105b/2, 108a/4, 118b/14, 129b/7, 136a/2, 14a/3, 14b/13, 151a/2, 16b/4, 16b/9, 17a/14, 35a/3, 36a/6, 48b/13, 49a/2, 55b/14, 56b/5, 64a/12, 68b/3, 6b/2, 71b/8, 72a/4, 72b/4, 74a/11, 76b/15, 78a/11, 7a/8, 81a/8, 82a/9, 83a/9, 85b/3, 92b/2

şāyeste (< Far. *şāyiste*) yakışır, uygun

ş. 32b/9, 44b/4

şāyiǾ (< Ar. *şaǿi, şāyiǿ*) yayılmış, duyulmuş

ş. 109b/13, 130b/2, 76a/7, 85a/13

şeb (< Far. *şab*) gece, karanlık

ş. 123b/2

ş.+de 61a/6

şeb-i hicrān: ayrılık gecesi

ş.-i h. 54a/14

ş.-i h.+ım 13a/9

ş.-i h.+ımnı 85b/11

ş.-i h.+nı 62a/6

şeb-i ḳadr: değerli, şerefli gece

ş.-i ḳ.+din 108a/12

şeb-gerd (< Far. *şab-kard*) gece dolaşan, gece bekçisi

ş. 12b/14, 140a/7

şeb-gerdlıġ (< Far. *şab-kard* + Tü.+*lıġ*) gece bekçiliği

ş.+ıġa 67a/13

şeb-gerd-vār (< Far. *şab-kard-vār*) gece bekçisi gibi

ş. 12b/14

şeb-hūn (< Far. *şab-ḥūn*) gece baskını

ş. 133b/12

şebį (< Far. *şab* + Far. *į*) bir gece

ş. 12b/14

şecāǾat (< Ar. *şacāǾa*^{t}) yiğitlik, yüreklilik

ş. 18a/10, 18a/11, 18a/14, 18b/2, 95b/5, 95b/8, 98a/15, 99b/14

ş.+de 97a/14

ş.+ide 64a/11

şecāǾatliklıġ (< Ar. *şacāǾa*^{t} + Tü.+*liklıġ*) yüreklilik, cesurluk

ş.+ıġa 67a/12

Şeceretü'l-ĥakįm: özel ad, hikmetli ağaç

ş. 28a/4, 28a/6

şedāyid (< Ar. *şadāǿid*) olumsuzluklar, sıkıntılar, zorluklar

şedāyid-i mekr: hilenin zorlukları

ş.-i m. 43a/2

Şeddād özel ad, Ad kavminden Amalik bin Ad'in oğlu krş. **Şedįd**

ş.+dur 5b/1

Şedįd özel ad, Ad kavminden Amalik bin Ad'in oğlu krş. **Şeddād**

ş. 135b/14

şefǾ (< Ar. *şafǾ*) çift

ş. 119b/3, 68a/5, 68a/7, 68a/9

şefįḳ (< Ar. *şafįḳ*) merhametli, şefkatli, esirgeyen

ş. 123b/3

şefįḳ-i vefā-dārį: vefalı ve şefkatli (dost)

v. 123b/3

şefḳat (< Ar. *şafḳa*^{t}) şefkat, acıyarak, esirgeyerek sevme

ş. 125a/4, 153a/4

ş.+din 124b/8, 166b/5

ş.+i 111a/7, 159b/14

şefḳatį (< Ar. *şafḳa*^{t} + nispet eki *į*) şefkatli, acıyan

ş. 44b/1

şeftālū (< Far. *şaftālū*) şeftali

ş.+niŋ 154a/4

şeġāl (< Far. *şaġāl*) çakal

ş. 100b/14, 101a/10, 101a/12, 101a/7, 101a/8, 101b/7, 102a/13, 102a/3, 102a/6, 102a/7, 102a/9, 102b/1, 102b/4, 66a/11, 66a/12, 66a/15, 66a/7, 66a/9, 66b/3, 66b/4, 66b/9, 93b/4, 93b/5, 93b/9, 95b/8, 96b/14, 96b/15, 96b/7, 96b/8, 97a/1, 97a/3, 97a/5, 97a/6, 97a/7, 77b/2

ş.+din 101b/14

ş.+ġa 101b/4, 102a/13, 102a/7, 66a/11, 79a/5, 93a/15, 96b/6, 97a/4

ş.+lar 102a/3, 97a/9

ş.+larġa 101b/9, 102b/1

ş.+ler 102a/14

ş.+ni 101b/12, 102a/11, 65a/11, 66a/9, 93b/1, 95a/15, 95a/4, 95a/8, 95b/2, 95b/4, 95b/7, 96b/13, 96b/6, 96b/7, 97a/6

ş.+niŋ 93b/8

şeġāl-i bed-aśl: aslı, yaratılışı kötü, yaramaz çakal

ş.-i b. 101b/12

şeġāl-i nįlį: çivit renginde, lacivert renkli çakal

ş.-i n.+niŋ 101a/7

şeh Şāh (< Far. *şah*) padişah, hükümdar krş.

ş. 29a/12, 34a/10

şeh-i cāmiÓ-i Óulūm: ilimleri kendine toplayan şah

ş.-i c.-i u. 34a/10

şehāmet (< Ar. *şahāma*^{t}) akıl ve zekâ ile beraber olan yiğitlik, kahramanlık

ş.+ġa 170b/6

şehd (< Ar. *şahd, şuhd*) bal

ş. 85a/8

şehd-i şįrįn: şirin, tatlı bal

ş.-i ş. 149b/11

şehen-şāh (< Far. *şehenşāh*) şahlar şahı, padişahlar padişahı

ş. 169a/4

ş.+lar 3a/8

şehen-şāh-ı Óādil: adil padişah

ş.-ı Óā. 155a/5

şehen-şāhį (< Far. *şehenşāh* + Far. *į*) bir padişahlar padişahı

ş. 160b/2

şehįd (< Ar. *şahįd*) şehit

ş.+ni 116a/15

şehįd-i Óışḳ: aşk şehidi

ş.-i Óı. 116a/12

şehr (< Ar. *şahr*) şehir, ülke

ş. 27b/14, 4b/2

ş.+de 109a/10, 117a/14, 130b/2, 130b/6, 131a/10, 13b/9, 143a/11, 154a/8, 169a/13, 170a/2, 17b/4, 18a/9, 33b/5, 3b/6, 48b/11, 55a/7, 82b/15, 87b/14, 92b/1, 94b/7

ş.+din 130b/5, 130b/8, 131a/13, 150b/12, 28a/4, 30b/14, 66a/1, 68b/10, 87b/15, 108b/1

ş.+ge 101a/9, 108b/1, 108b/4, 109b/3, 12b/4, 130b/5, 145b/4, 14b/6, 165b/11, 165b/15, 169a/13, 170a/12, 30b/14, 37b/6, 37b/9, 3b/14, 4b/4, 82b/6, 85b/5, 85b/9, 88a/9, 94b/8

ş.+ġa 118b/1, 85a/14

ş.+ide 125a/11, 28b/14, 6b/11

ş.+ideki 108b/10

ş.+idin 108b/13, 131a/13, 159a/12, 160b/4, 161a/4, 42a/10

ş.+ige 109a/11, 117a/12, 19b/10, 20b/3, 20b/5, 21a/13, 39b/2, 55b/9, 68a/7, 71b/1, 88a/9, 93a/11, 9a/6

ş.+iġa 125a/7, 152a/13

ş.+imde 92b/14

ş.+leridin 33b/5, 3b/6

ş.+lerige 15a/8

ş.+ni 107b/6, 118b/2, 124a/6, 130b/3, 171a/3, 94b/9

ş.+niŋ 38a/3

Şehr-ārā özel ad krş. **Şehr-ārāy**

Ş.+yı 121a/8

Şehr-ārāy özel ad krş. **Şehr-ārā**

Ş. 121b/14, 122a/6, 122b/14, 123a/1, 123a/4

Ş.+ġa 121b/15

şehr-be-şehr (< Far. *şahr ba-şahr*) şehirden şehre

ş. 74a/13

şehr-i yār-ı Óālem: alemin padişahı

ş.-i y.-ı Óā. 46b/7

şehrį (< Ar. *şahr* + nispet eki *-į*) şehirli

ş. 127b/6, 142b/6

şehristān (< Far. *şahristān*) büyük şehir, etrafı çevrilmiş büyük şehir

şehristān-ı ḫıyānet-ı Rūm: Rum hainliğinin şehri

ş.-ı ḫ.-ı R.+dın 159b/10

şehryār (< Far. *şahr-yār*) padişah, hükümdar

şehryār-ı mülk-i İskender: İskender'in ülkesinin padişahı

ş.-ı m.-i İ. 43a/11

şehvet (< Ar. *şahva*^{t}) aşırı istek, nefis, cinsel arzu

ş. 122a/13, 149b/11, 169a/10, 169a/12, 169a/9, 19a/14

ş.+ni 10a/10

şehvet-i ebdānį: bedene duyulan şehvet, karşı cinse duyulan şehvet

ş.-i e. 169a/9

şeh-zāde (< Far. *şah-zāda*) hükümdar, padişah oğlu krş. **şāhzāde**

ş. 112a/10, 116b/8, 117b/15, 117b/8, 118a/11, 118a/4, 118b/13, 118b/6, 34a/11, 34b/10, 34b/3, 35a/5, 35a/8, 36a/6, 42b/1, 42b/4, 58b/10, 58b/12, 58b/15, 69b/11, 69b/13, 69b/14, 69b/7, 69b/9, 71a/14, 71a/15, 71a/4, 71a/6, 71b/10, 71b/13, 71b/3, 71b/4, 71b/6, 71b/9, 72a/11, 72a/6, 72a/9, 72b/1, 72b/11, 72b/12, 72b/3, 72b/5, 72b/9, 73a/1, 73a/3, 73a/5, 73a/8

ş.+ge 42b/14, 72b/10

ş.+ġa 119a/6, 32b/14, 69b/9, 71b/2, 72a/11, 72a/15, 72b/10

ş.+ler 137a/9

ş.+ni 119a/6, 33b/14, 33b/15, 34a/8, 34b/15, 34b/9, 35a/1, 35a/4, 37a/11, 37a/14, 38a/12, 38a/9, 39a/2, 39a/5, 40a/7, 41b/6, 42a/12, 42a/14, 42a/15, 42b/1, 58a/14, 58b/14, 58b/15, 69b/14, 71a/14, 71a/3, 72a/5, 72b/11, 73a/11

ş.+niŋ 72b/12

şeker (< Far. *şakar*) şeker, tatlı

ş. 3a/15, 41b/12

ş.+ni 41b/13, 41b/15

şeker-fürūş (< Far. *şakar-firoş*) şeker satan, şeker satıcısı

ş. 41b/11

şekl (< Ar. *şakl, şakil*) şekil, biçim

ş. 158a/1, 145a/10

ş.+i 98b/14

şekve (< Ar. *şakva*^{t}) şikayet

ş. 78a/7

şell (< Ar. *şall*) çolak

ş.+ġa 105a/4

şemÓ (< Ar. *şamÓ*) mum

ş. 7b/15

şemÓ-i bātın-efrūz: iç aydınlatan mum

ş.-i b. 136a/1

şemÓ-i viśāl: kavuşma mumu

ş.-i v.+iŋ 85b/12

şemāóil (< Ar. *şamāóil*) huylar, tabiatler, ahlaklar

ş.+i 158a/1

ş.+idin 98b/14

ş.+ini 114b/14

şemşįr (< Far. *şimşįr*) kılıç

ş. 110a/15, 136b/2, 144a/11, 84a/13, 84a/14, 92a/2

ş.+dür 77b/13

ş.+ini 106b/8, 92a/2

ş.+ni 143b/1, 143b/5, 94b/10

ş.+niŋ 137a/1, 94b/6

şeón (< Ar. *şaón*) iş, fiil

ş.+ümdedür 25a/2

şenaÓ (< Ar. *şanaÓ*) çirkinlik, nefret

ş.+dur 78a/1

şenįÓ (< Ar. *şaniÓ*) fena, kötü, ayıp, utanılacak

ş. 167b/11

şerÓ (< Ar. *şarÓ*) Allah'ın emri, ayet, hadis esasları üzerine kurulmuş olan din kaideleri

şerÓ-i İslām: İslam şeriatı, kuralları

ş.-i İ. 10a/12

şerāfet (< Ar. *şarāfat*) soyluluk, yüksek rütbe, yüksek makam

ş.+i 84b/11

ş.+iŋdin 85b/3

şerāyiṭ (< Ar. *şarāʾiṭ*) şartlar

ş. 144a/3

şerbet (< Ar. *şarbat*) şerbet, içilecek tatlı şey

ş. 141a/6

ş.+ini 166b/4, 65a/15

şerbet-i şehādet: şehadet şerbeti

ş.-i ş 136b/14

şerbet-i viṣāl: kavuşma şerbeti

ş.-i v. 32a/9

şeref (< Ar. *şaraf*) şeref, büyüklük

ş. 33b/11

şerefe (< Ar. *şaraf, şarāfat*) yüksek bir yerin çıkıntısı, yüksek

ş.+si 97a/10

şerḥ (< Ar. *şarḥ*) açma, açıklama, ayrıntılı anlatma

ş.+idür 10b/4

şerįʹat (< Ar. *şarįʹat*) doğru yol, Allah'ın emri, din kaideleri

ş. 10a/3, 10b/2, 150a/14, 157b/14, 165b/5

ş.+de 116a/10

ş.+dur 41a/10

şerįf (< Ar. *şarif*) şerefli, mübarek, soylu, temiz

ş. 3a/9, 43a/14, 58b/1, 58a/15

Şerįf özel ad, erkek adı

Ş. 104b/4, 104b/10, 104b/6, 104b/8, 104b/9, 105a/7, 105b/4

Şerįf-i nā-inṣāf: insafsız Şerif

Ş.-i n.+nı 104b/9

şerįk (< Ar. *şarik*) ortak

ş. 148a/11

şerm (< Far. *şarm*) utanma

ş. 161a/15, 161a/3, 34b/13, 42a/6, 44a/10

şermende (< Far. *şarmanda*) utangaç

ş. 104a/7, 112a/8, 123a/10, 12a/12, 171b/3, 171b/6, 17b/3, 21b/14, 22a/3, 39b/15, 41b/2, 52b/14, 56b/9, 66b/13, 68a/3, 6a/10, 78b/4, 84a/2, 89a/10, 91b/12, 93b/13

ş.+dür-men 118a/14, 28b/5

ş.+sidür-men 28b/8

şermende ḳıl-: utandırmak, mahçup etmek

ş. ḳ.-dıŋ 161a/11, 53a/7

ş. ḳ.-maġay 17a/1

şermende-yi ḥıźmet: hizmetten utanmak

ş.-yi ḥ. 111b/6

şermendelik (< Far. *şarmanda* + Tü.+*lik*) utangaçlık, utanmışlık

ş. 167a/11

ş.+idin 76a/14

şermende-veş (< Far. *şarmanda-vaş*) utangaç, utanmış gibi

ş. 113b/15

şerm-sār (< Far. *şarmsār*) utangaç

ş. 12a/12, 171b/3, 171b/6, 21b/14, 41b/2, 66b/4, 6a/10, 84a/2

şerm-sārlıḳ (< Far. *şarmsār* + Tü.+*lıḳ*) utangaçlık

ş. 164a/3, 16b/5

şerr (< Ar. *şarr*) kötülük, fenalık, kavga

ş. 109a/12, 33b/15

ş.+idin 50a/12

şerze (< Far. *şarza*) kükremiş

ş. 10b/8, 99a/7

şest (< Far. *şest*) okçuların sağ ellerinin başparmağına taktıkları, kirişin titremesini önleyen ve okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini sağlayan yüzük

ş. 170a/9

şeş-der (< Far. *şaş-dar*) tavla kutusu

ş. 77a/15

ş.+idin 78a/5

şevher (< Far. *şavhar*) koca, zevce, eş

ş. 18a/2

şevhersiz (< Far. *şavhar* + Tü. +*siz*) kocasız, eşsiz

ş. 82a/15

şevḳ (< Ar. *şavḳ*) şiddetli arzu

ş. 158b/13, 59a/7, 6a/14

ş.+ıdın 167a/6

ş.+ını 73b/10

ş.+ini 1b/4

ş.+nı 123b/9

şevket (< Ar. *şavka*^{t}) büyüklük, heybet

ş. 158a/12, 80a/4

şeydā (< Far. *şaydā*) aşktan aklını kaybetmiş, divâne, şaşkın

ş. 111b/1, 116a/1, 129b/1

şeyẖ (< Ar. *şayẖ*) şeyh, yaşlı, tarikat büyüğü

ş. 105b/1, 122a/15, 122b/3, 122b/4

ş.+ḳa 105b/2, 105b/3

ş.+nı 105b/6

ş.+nıŋ 105a/9

şeyṫān (< Ar. *şaytān*) şeytan

ş. 104b/8, 117b/5, 137b/10, 15a/6, 60b/3, 60b/5, 13b/1

ş.+dın 60b/3

şıḳḳ (< Ar. *şiḳḳ*) ikiye bölünmüş şeyin her parçası, seçilebilecek iki durumdan her biri

ş.+a 114a/14

şibhet (< Ar. *şibha*^{t}) benzerlik

şibhet-i maḳāl: söz benzetmesi

ş.-i m.+ni 1b/3

Şiblį-şiÓār (< Ar.) özel ad, meşhur İmam Şiblî gibi olan

ş. 76a/2

şiddet (< Ar. *şidda*^{t}) sertlik, katılık

ş. 10a/15, 147b/3, 149b/4, 162a/15, 166b/8

ş.+din 81a/6

ş.+i 19b/15, 62a/5

ş.+idin 24b/10, 55b/2

ş.+im 20b/12

ş.+imdin 26a/6

şiddet ḳıl-: sertlik yapmak, kaba kuvvet göstermek

ş. ḳ.-dı 81a/5

şiddetlik (< Ar. *şidda*^{t} + Tü.+*lik*) şiddetli

ş. 60a/11

ş.+i 26b/2

şifā (< Ar. *şifāó*) şifa, iyileşme

ş. 151a/4, 23b/2

ş.+sı 23b/1

şįfte (< Far. *şēfta*) kaçık, düşkün, tutkun

ş. 111b/1, 114b/14, 116a/1, 129b/1, 35a/5, 40b/3, 87b/6

ş.+din 35b/15

ş.+si 168a/14, 35a/1

ş. ḳılıpdur 130a/7

ş.-i cemālini 168a/14

şįftelik (< Far. *şēfta* + Tü.+*lik*) âşıklık, düşkünlük

ş.+ni 54b/5

şikāf (< Far. *şikāf*) yarık, yırtık, çatlak

ş. 28a/8

ş.+ım 133b/11

şikār (< Far. *şikār*) av

ş.+dın 141b/13, 141b/14

ş.+ġa 133a/13, 138b/8, 145a/7, 145a/8, 71b/15, 71b/2, 91b/1, 92b/12, 95a/6, 95b/4

ş.+nı 21a/12

şikār ḳıl-: avlamak, avlanmak

ş. ḳ.-adur 99a/8

ş. ḳ.-adurġan 93b/10

ş. ḳ.-dı 64a/15

ş. ḳ.-dılar 145a/8

ş. ḳ.-dım 134a/9

ş. ḳ.-ġay-men 106b/7

ş. ḳ.-ıp 133a/14, 141b/2, 145a/7

ş. ḳ.-map ėrdiŋ 70a/4

şikeste (< Far. *şikasta*) kırgın, incinmiş, dargın

ş. 152b/4, 76a/15, 76b/9

şikestelik (< Far. *şikasta* + Tü.+*lik*) kırgınlık, kırılma, gücenme

ş.+leriŋni 171b/8

şimāl (< Ar. *şimāl*) **1.** kuzey

ş.+ni 51b/9

2. kuzeyden esen sert rüzgar

ş. 26a/15, 26b/1, 69a/6, 69a/7, 151b/13

ş.+din 104a/6

Şimāl, Şimālį özel ad

Ş. 17b/6, 60a/11, 142a/13

şināver (< Far. *şināvar*) yüzgeç

ş. 34a/8, 61a/14

şįr (< Far.) aslan
şėr̄

ş. 100a/7, 101a/8, 101b/11, 101b/2, 102b/10, 102b/13, 102b/14, 62b/14, 63a/11, 63a/3, 63a/4, 63a/5, 63a/9, 64a/13, 64a/2, 64a/5, 64b/5, 64b/7, 78a/15, 78b/10, 95a/13, 95a/15, 95a/6, 95a/8, 95b/14, 95b/8, 95b/9, 96a/8, 96a/9, 96b/1, 97a/15, 97b/11, 97b/13, 97b/4, 97b/5, 97b/7, 98a/1, 98a/10, 98a/4, 98a/6, 99a/1, 99a/13, 99a/7, 99b/10, 99b/5, 99b/8, 78b/10

ş.+din 95a/14, 99b/12, 99b/6

ş.+ge 62b/11, 63b/5, 78b/5, 99b/7

ş.+ġa 100a/5, 63a/1, 96a/8, 99a/13, 99a/4, 99a/8

ş.+i 78a/12

ş.+ni 100a/13, 102b/9, 103a/1, 106b/7, 62b/12, 62b/9, 63a/10, 63a/5, 63b/14, 64a/8, 64a/9, 77b/2, 79a/15, 79a/4, 79a/5, 79a/8, 79a/9, 95a/4, 95b/1, 95b/2, 95b/4, 95b/5, 96a/10, 96a/12, 96a/15, 96b/3, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97b/10, 97b/11, 97b/12, 97b/15, 97b/9, 98a/7, 98a/9, 99a/10, 99a/9, 99b/8

ş.+niŋ 133a/14, 95a/15, 96a/12, 97b/6, 79a/12, 79a/13

şįr-i āfitāb: güneş aslanı

ş.-i ā. 77b/3

şįr-i ġurrān: haykıran, gürleyen aslan

ş.-i ġ. 95b/14

şįr-i ner: erkek aslan **mec.** cesur, korkusuz

ş.-i n. 63a/1, 51a/6

şįr-i siyāh-gūş: karakulak aslan

ş.-i s. 95b/15

şįr-i şerze: kükremiş aslan

ş.-i ş. 10b/8, 99a/7

şįr-hᵛāre: (< Far. *şįr-ħᵛāra*) süt içen, henüz memede olan

ş. 57a/15, 58a/12

şįr-hᵛāre-i nā-reşįde: henüz olgunlaşmamış süt içen

ş.-i n.+niŋ 58b/12

şįrį (< Far. *şėr̄* + Far. *į*) bir aslan

ş. 62b/8

Şįrįn özel ad, Husrev ü Şirin hikâyesinin kadın kahramanı

Ş. 107a/3, 114b/14

Ş.+dür-sen 35b/7

şįrįn-zebān (< Far. *şįrįn-zabān*) tatlı dil, güzel söz

ş. 3a/13

şįrįnlıķ (< Far. *şįrįn* + Tü.+*lıķ*) tatlılık, sevimlilik

ş. 42a/8

şįr-merd (< Far. *şėr̄*+*mard*) aslan yürekli, cesur

ş. 12a/2

şįr-merdlik (< Far. *şėr̄*+*mard* + Tü. +*lik*) aslan yüreklilik, cesurluk

ş.+ini 56b/7

şişe (< Far. *şįşa*) şişe

ş. 42a/10

şitāb (< Far. *şitāb*) acele, çabukluk, sürat

ş. 36a/9

şol (< *oş* +*ol*) **1.** şu (işaret zamiri)

ş. 83a/10, 86a/3, 92b/9, 117b/5, 139a/2

2. şu (işaret sıfatı)

ş. 103a/3, 104b/13, 105b/2, 107a/9, 111b/8, 114b/3, 118b/5, 118b/6, 118b/7, 11a/15, 120b/3, 120b/5, 122a/5, 123b/14, 124a/1, 124b/13, 124b/8, 124b/9, 125a/9, 127b/13, 128a/11, 129b/13, 129b/14, 129b/7, 131b/6, 132b/14, 134b/10, 135a/10, 135a/14, 137a/9, , 139b/12, 139b/6, 142a/10, 142b/12, 143a/2, 143a/9, 143b/3, 143b/4, 144a/1, 144b/1, 144b/3, 145a/4, 147b/6, 14a/6, 150a/13, 151a/14, 151b/3, 152b/11, 152b/12, 16a/2, 16b/9, 21b/10, 21b/3, 21b/9, 23b/1, 28a/5, 28a/6, 30b/3, 39b/7, 40b/15, 48a/10, 49a/7, 4a/13, 50a/11, 50a/4, 55a/6, 58b/14, 58b/4, 58b/9, 70b/13, 70b/7, 71a/10, 71a/12, 71a/13, 73a/6, 74a/5, 74b/9, 75b/7, 76b/15, 79a/11, 7b/1, 80a/11, 81a/9,

81b/3, 83b/4, 84b/5, 85a/11, 86a/12, 87b/1, 88a/14, 93a/11, 93a/12, 97b/10, 99a/8, 99b/1, 99b/14

ş.+dur 102a/12, 71a/15, 71a/5

şöhret (< Ar. *şuhra*^{t}) ün, san, şöhret

ş.+i 109a/7, 55b/13

ş.+ni 137b/2

şu (< *oş*+*ol*) **1.** şu (işaret sıfatı)

ş. 100b/10, 100b/2, 102b/14, 104b/14, , 105b/3, 108a/4, 108b/7, 110a/7, 113b/9, 118a/3, 119b/1, 11a/9, 124b/13, 124b/4, 127b/13, 12a/11, 133b/14, 137b/3, 143b/4, 147b/9, 171b/4, 19a/13, 28a/12, 54b/13, 56b/1, 60b/6, 61a/8, 62b/10, 6b/4, 74a/7, 77a/9, 7a/2, 87b/3, 95b/2, 97a/10, 97b/12, 99b/10, 99b/12

2. şu (işaret zamiri)

ş. 20a/10, 22b/1, 32b/2, 40b/15, 105a/13, 113a/1, 113a/12, 128b/7, 143a/13,

ş.+dur 32a/11

ş.+lar 102a/3, 14a/7

ş.+nġaça 69b/6

şuÓbe (< Ar. *şuÓba*^{t}) şube, bölük, takım

ş.+de 58a/3, 65b/10

şubu (< *şu*+*bu*) işte şu, işte bu

ş. 11a/4, 64a/3, 69a/10, 80b/10, 83b/5, 83b/6

ş.+dur 6b/4

şūhluḳ (< Far. *şoħ* + Tü.+*luḳ*) şuhluk, neşelilik, oynaklık

ş.+dur 159a/13

şuÓle (< Ar. *şuÓla*^{t}) alev

ş. 124b/7, 132b/8, 91a/3

ş.+si 13a/4

ş.+sidin 120b/8

şūm (< Far. *şūm*) şom, uğursuz

ş. 164b/3, 12a/1, 44b/15

şūmlıḳ (< Far. *şūm* + Tü.+*lıḳ*) uğursuzluk

ş.+ıdın 143b/7

şunça (< *şu*+*(n)ça*) şunca

ş. 131b/15, 16a/12, 18a/8, 19a/9, 20b/3, 26b/2, 63a/8, 65a/15, 65b/4,

81a/15, 88a/1

şunda (< *şu*+*(n)da*) şunda

ş. 112a/4, 15a/3, 31a/8, 35a/3, 74b/11

şundaġ böyle, şöyle, bu kadar < şu, yapıca muntaġ (<*munı teg)

ş. 100a/1, 100a/8, 100b/3, 121a/5, 124a/3, 127a/13, 138a/8, 154b/11, 30a/13, 46a/1, 62b/3, 77a/1, 95b/14, 98b/1

şundaġ ḳıl-: şöyle, böyle yapmak

ş. ḳ.-ay 49a/13

şundın (< *şu*+*(n)dın*) şundan

ş. 14a/5, 18b/5, 20a/11, 57a/9, 60a/13

ş.+dur 101a/6

şunı (< *şu*+*nı*) şunu

ş.104a/11, 104a/14, 122b/2, 167b/2, 66a/14, 68b/9

şunıŋ (< *şu*+*nıŋ*) şunun

ş. 29b/4, 75b/15, 123a/8, 115a/12

ş.+dın 131b/11

şuŋa (< *şu*+*ŋa*) şuna

ş. 114a/10, 146b/4, 167b/8

şūrluḳ (< Far. *şor* + Tü.+*luḳ*) şamatalı, gürültülü

ş. 143b/10

şurūt (< Ar. *şurūt*) şartlar

şurūt-ı ḥızmet: hizmet şartları

ş. 62a/10

şübhet (< Ar. *şubhat*) şüpheler, kuşkular

ş.+i 156a/6

şühedā (< Ar. *şuhadāó*) şehitler

ş.+nı 107b/12

şükr (< Ar. *şukr*) şükür, minnettarlık

ş. 108a/12, 11a/5, 12a/7, 63b/4, 73a/9

ş.+ini 44b/15

şükrler ḳıl-: şükretmek

ş.+ler ḳ.-ıp 105b/1

şükr ḳıl-: şükretmek

ş. ḳ.-ġay 158b/13

ş. ḳ.-ġay-sen 10b/14

ş. ḳ.-ıp 127a/8, 130b/15, 161b/4

ş. ḳ.-may 50a/7

ş. ḳ.-saŋ 10b/15

şükr-i bisyār: çok, fazla şükür

ş.-i b. 105b/7, 147b/11, 149a/4, 27a/8

şükrāne (< Ar. *şukrāna*) şükran alâmeti, iyilik bilme nişânesi

ş.+siġa 135b/5, 137b/10

şükr-güźārlıḳ (< Ar. *şukr* + Far. *guźār* + Tü.+*lıḳ*) şükretme, şükrünü eda etme

şükr-güźārlıḳ ḳıl-: şükretmek, şükrünü eda etmek

ş. ḳ.-ıp 11a/6, 171a/14

şükūfte (< Far. *şukūfta*) açılmış

ş. 79b/7

şümār (< Far. *şumār*) hesap, sayı

ş. 52b/4

şürūʾ (< Ar. *şurūʾ*) başlama

şürūʾ ḳıl-: başlamak, gelmek

ş. ḳ.-dı 164b/11

T/Ṫ

tā (< Far. *tā*) tâ, kadar, -ıncaya kadar, çünkü, sebebiyle

t. 112a/3, 11a/4, 143a/2, 153a/3, 154a/9, 155a/13, 156b/12, 162a/12, 164a/10, 164a/15, 164b/4, 165b/13, 165b/15, 166a/13, 166b/5, 16a/10, 16a/14, 170a/4, 171a/8, 17b/2, 19a/6, 20a/10, 24a/3, 26b/9, 31a/2, 33a/15, 33b/14, 33b/15, 34a/1, 34a/15, 37a/8, 37b/11, 38b/12, 38b/14, 38b/4, 43b/7, 44b/14, 44b/5, 45a/4, 45b/3, 46a/1, 46b/14, 47a/5, 53a/12, 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61a/15, 61b/5, 62b/2, 86a/13, 92a/2, 94a/13

taʾab (< Ar. *taʾab*) yorgunluk, zahmet, meşakkat

t. 132b/4, 70b/2

taʾaccüb (< Ar. *taʾaccub*) şaşırma, şaşa kalma

t.+ge 50a/7

taʾaccüb ḳıl-: şaşırmak, hayret etmek

t. ḳ.-ıp 92a/13

t.+ler ḳ.-dı 12a/13

taʾaddį (< Ar. *taʾaddį*) saldırma, zulmetme

t.+ni 133b/4

t.+sıġa 120a/4

taʾalluḳ (< Ar. *taʾalluḳ*) ilgi, ilgisi olma, ait olma

t. 84b/11

taʾalluḳat (< Ar. *taʾalluḳa*^{t}) hısımlar, akrabalar

taʾalluḳat ḳıl-: akraba yapmak

t. ḳ.-ıp 68a/1

taʾallüm (< Ar. *taʾallum*) öğrenme, öğrenilme

t.+ni 75b/14

taʾām (< Ar. *taʾām*) yemek, aş

ṫ. 127b/13, 133a/1, 133a/3, 133a/6, 136b/13, 141a/5, 143a/6, 15b/12, 39b/13, 39b/14, 91a/13, 92b/7, 22b/5

ṫ.+dın 141a/7, 141a/8, 16a/4, 39b/14, 92b/8

ṫ.+ġa 133a/2

ṫ.+ını 133a/5, 8b/1

ṫ.+larġa 91a/4

ṫ.+ları 15b/14

ṫ.+nı 92b/9, 95a/11

taʾāmhā-yı günāgün: çeşit çeşit yemekler

ṫ.-yı g. 92a/10

taʾarruż (< Ar. *taʾarruḍ*) saldırı

taʾarruż ḳıl-: saldırmak

t. ḳ.-sa 61b/2

tāʾat (< Ar. *tāʾa*^{t}) Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet

ṫ.+dın 131a/9

ṫ.+ıŋda 14a/11

ṫ.+i 14b/2

ṫ.+ini 163a/3

ṫ.+ni 163a/5

taʾayyün (< Ar. *taʾayyun*) aşikar olma, belirme

taʾayyün ḳıl-: belirmek

t. ḳ.-ġan 86a/3

tabʾ (< Ar. *tabʾ*) tabiat, huy, yaratılış, karakter

ṫ. 4b/14, 53b/2, 60a/5, 70a/7

ṫ.+da 89a/12

ṫ.+dın 159b/11

ṫ.+ġa 4b/12

ṫ.+ı 58b/12

ṫ.+ıġa 2b/2

ṭabǴ-ı cehl: cahil karakter

ṭ.-ı c. 65b/5

ṭabǴ-ı laṭīf: yumuşak karakter

ṭ.-ı l. 109a/6

ṭabǴ-ı leṭāfet: yumuşak karakter

ṭ.-ı l.+de 28b/15

ṭ.-ı l.+i 65b/8

ṭabǴ-ı pāk: temiz yaratılış

ṭ.-ı p. 60b/12

ṭabǴ-ı selīm: selametli karakter

ṭ.-ı s. 57b/15, 60a/6

ṭabaḥ-ḫāne (< Ar. *ṭabaḳ* + Far. *ḫāna*) hayvan derilerinin terbiye olunduğu yer

ṭ.+ge 91a/4

ṭ.+niŋ 91a/14

ṭabaḳ (< Ar. *ṭabaḳ*) tabak, kap, tabaka

ṭ. 101a/9, 122a/6, 6a/5, 80a/3, 80b/11, 80b/13, 138a/12, 139b/10, 140a/2, 140a/8

ṭ.+nı 169a/2

ṭabaḳa (< Ar. *ṭabaḳa*) kat, katman, tabaka, kısım

ṭ.+nı 41b/9

ṭabaḳa-yı bį-vefārāḳ: insanların vefasız kısmı

ṭ.-yı b. 41b/8

ṭabaḳ-bāzlıḳ (< Ar. *ṭabaḳ*, Far. *bāz* + Tü.+*lıḳ*) oyun oynamak, hile yapmak?

b. 122a/6, 80b/11

ṭābān (< Far. *ṭābān*) ışıklı, parlak

ṭ. 62a/4

Ṭaberistān özel ad

Ṭ. 9b/14

ṭabįǴat (< Ar. *ṭabįǴa*^{t}) tabiat, yaratılış, huy, karakter

ṭabįǴat-i Ǵaşere: on karakter, on tabiat

ṭ.-i Ǵa.+ni 24b/13

ṭabįǴatlik (< Ar. *ṭabįǴa*^{t} + Tü.+*lik*) yaratılış özelliği

ṭ.+din 93b/10

ṭabįb (< Ar. *ṭabįb*) hekim, doktor

ṭ. 74a/11

ṭ.+ġa 62a/13

ṭ.+ler 62a/15, 72a/13

ṭ.+lerni 25b/11

ṭ.+ni 23a/15, 74a/10

ṭabįblik ḳıldur-: hekimlik yaptırmak

ṭ.+lik ḳ.-ġanı 72b/3

ṭabįb-i ĥāźıḳ: işinin ehli, usta doktor

ṭ.-i ĥ. 13a/2, 65b/2

ṭ.-i ĥ.+nı 23a/14

ṭabįb-i Ǵuşşāḳ: âşıkların doktoru

ṭ.-i Ǵu. 43b/1

ṭabįbį (< Ar. *ṭabįb* + Far. *į*) bir tabib

ṭ. 65b/3

ṭabįb-pįşe (< Ar. *ṭabįb* + Far. *pēs̄a*) doktor, mesleği doktorluk olan

ṭ. 76b/8

ṭabl (< Ar. *ṭabl*) davul

ṭ. 69b/5

ṭ.+nı 59b/1

ṭabl-ı tiriglik: dirilik, canlılık davulu

ṭ.-ı t. 44b/14

ṭaǴbįr (< Ar. *taǴbįr*) yorumlama, düş yorma

ṭ.+iġa 146b/13

ṭ.+ini 69b/7

ṭ.+ni 51b/2

ṭaǴbįr ḳıl-: yorumlamak, düş yorumu yapmak

ṭ. ḳ.-ıpdurlar 1b/2

ṭ. ḳ.-urlar 51a/3

ṭābūt (< Ar. *ṭābūt*) tabut

ṭ.+ġa 58a/12

ṭāc (< Far. *ṭāc*) taç

ṭ. 112b/7, 12b/2, 151b/14, 26b/13

ṭ.+ge 12b/5

ṭ.+ımge 164a/12

ṭ.+ını 30a/8, 7b/4

ṭāc-dār (< Far. *ṭāc-dār*) taçlı, taç giyen, padişah

ṭ.+lar 141b/1

ṭāc-ı devlet: devlet tacı, baht ve talih tacı

ṭ.-ı d.+ni 48b/14, 76a/2, 77b/6

tāc-ı ḥusrevānį: padişahlık tacı

t.-ı ḥ. 114a/15

tāc-ı salṭanat: saltanat tacı

t.-ı s.+nı 42b/12

taǾcįl (< Ar. *taǾcįl*) acele ettirme, çabuklaştırma

taǾcįl ḳıl-: acele ettirmek, çabuklaştırmak

t. ḳ.-maġıl 46b/7

tācir (< Ar. *tācir*) tüccar, ticaretle uğraşan

t. 47b/14, 47b/8, 48a/11, 48a/12, 48a/15, 48a/3, 48a/7, 48b/10, 48b/4, 49a/1, 49a/12, 49a/15, 49a/6, 49a/8, 49a/9, 49b/10, 49b/12, 49b/3, 49b/5, 50a/10, 50a/13, 50a/6

t.+din 49b/2

t.+ġa 49a/7, 49b/10, 50a/9

t.+iŋ 47b/6

t.+ni 48a/11, 48a/6, 48a/8, 48a/9, 48b/9, 49b/7

tācirį (< Ar. *tācir* + Far. *į*) bir tacir

t. 47b/7

taġ (< ET (Orh.T.) *taġ* < AT **tāġ*) dağ krş. **dağ, taḳ, ṭaḳ**

t. 120b/10

t.+<a>lar 60a/2

t.+dur 59a/4

t.+ıdın 101a/1

t.+ıġa 73b/5

t.+ınıŋ 109b/11, 29b/13

t.+ḳa 109b/10, 62a/3

t.+lar 63a/8

t.+larnıŋ 18b/9

t.+nı 116a/3

taĥammül (< Ar. *taĥammul*) dayanma, sabır

t. 43b/14

taĥammül ḳıl-: dayanmak, sabretmek

t. ḳ.-mas-sen 95a/11

t. ḳ.-ur 155b/13

ṭahāret (< Ar. *ṭahāra*^{t}) temizlik, temizlenme

ṭahāret ḳıl-: temizlenmek, abdest almak

ṭ. ḳ.-ıp 164b/10

taĥḳįḳ (< Ar. *taĥḳįḳ*) bir şeyin doğruluğunu araştırma

t. 171b/14

taĥḳįḳ ḳıl-: bir şeyin doğruluğunu araştırmak

t. ḳ.-ay 122a/3

t. ḳ.-dı 83b/9

t. ḳ.-ıp 81b/3

taĥrįr (< Ar. *taĥrįr*) yazma, yazılma

taĥrįr ḳıl-: yazmak, kaydetmek

t. ḳ.-dı 34a/7

taĥrįr-i saǾādet-i ebedį: sonsuz saadeti yazma

t.-i s.-i e. 168a/8

taĥśįl (< Ar. *taĥśįl*) **1.** ilim öğrenme

t.+iŋdin 42b/7

taĥśįl ḳıl-: ilim öğrenmek

t. ḳ.-ay 131a/10

taĥśįl-i Ǿilm: ilim öğrenme

t.-i Ǿi. 131a/12, 132a/6

2. elde etmek, kazanmak

taĥśįl-i māl: mal elde etme

t.-i m. 91b/12

taĥsįn (< Ar. *taĥsįn*) beğenme, takdir etme

t. 144a/9, 82b/10

taĥsįn ḳıl-: beğenmek, takdir etmek

t. ḳ.-ıp 56b/14

ṭaḥt (< Far. *ṭaḥt*) taht

t. 112b/7, 120a/15, 122a/12, 122a/6, 122b/14, 124b/10, 12b/2, 12b/5, 137b/9, 151b/14, 164a/12, 165a/4, 168b/5, 31b/4, 117a/11

t.+da 123a/8, 144a/4

t.+dın 171a/15, 58a/11, 66a/13, 73a/9, 90a/6, 90a/8

t.+ge 122a/14

t.+ı 11b/14, 42a/13

t.+ıda 122b/14, 122b/5, 87a/6

t.+ıdın 32a/8

t.+ıge 28b/4, 69a/5, 6a/4

t.+ıġa 144a/2, 72b/14, 98b/6

t.+ını 34b/9

t.+ıŋ<ı>ge 87b/1

t.+nı 122a/4, 122a/9, 123a/3, 31b/5, 37a/15, 96a/15

t.+nıŋ 122a/7, 31a/4

taht-ı devlet: devlet tahtı

t.-ı d.+de 123b/13

taht-ı fermān: ferman tahtı

t.-ı f.+ıda 141b/1

t.-ı f.+ıdağı 90a/3

taht-ı pādişāhį: padişahlık tahtı

t.-ı p. 69b/1

taht-ı pādişāhlıḳ: padişahlık tahtı

t.-ı p.+ḳa 126a/6

taht-ı saltanat: saltanat tahtı

t.-ı s.+dın 69b/1

t.-ı s.+ge 69a/2

t.-ı s.+nı 116a/4

taht-ı Süleymānį: Hz. Süleyman'ın tahtı

t.-ı S. 41b/7

taht-ı tābūt: tabut tahtı, **mec.** ölmek

t.-ı t.+ġa 69b/1

tahta (< Far. *taḥta*) tahta

t.+da 107a/3

t.+sıdın 78a/4

t.+sını 23a/9

taht-gāh (< Far. *tāḥt-gāh*) taht yeri

t.+ı 62b/9

taḳ- (< ET (Uyg.) *taḳ-*) takmak, bağlamak, iliştirmek

t.-ıp 44a/2

t.-maġıl 15b/7

taḳ (< ET (Orh.T.) *taġ* < AT **tāġ*) dağ krş. **tağ, ṭaḳ**

t.+ḳa 116a/3, 148b/15

ṭaḳ (< ET (Orh.T.) *tağ*) dağ krş. **tağ, taḳ**

ṭ.+ıdın 149a/15

ṭāḳ (< Far. *tāḳ*) süslü kemer

ṭ. 28b/15

ṭāḳat (< Ar. *tāḳa*^{t}) güç, kuvvet

ṭ. 31b/15

ṭ.+i 148b/10

ṭ.+im 6a/7

ṭ.+iŋ 151a/12

ṭāḳat ḳıl-: güç vermek, kuvvetlendirmek

ṭ. ḳ.-maḳ 46a/2, 6a/11

t. ḳ.-ur-men 95a/10

ṭāḳatlik (< Ar. *tāḳa*^{t} + Tü.+*lik*) güçlü, kuvvetli

ṭ. 98a/9

taḳāżā (< Ar. *taḳāđā*) sıkıştırma, çıkışma, sık boğaz etme

taḳażā ḳıl-: sıkıştırmak, çıkışmak

t. ḳ.-ġanıŋ 92a/4

taḳdįr (< Ar. *taḳdįr*) **1.** kıymet biçme, değer verme

t.+ini 82a/11

2. alın yazısı, kader

t.+ge 82b/6

t.+i 97b/2

taḳdįr-i ilāhį: Allah'ın uygun gördüğü

t.-i i. 88a/4

taḳdįs (< Ar. *taḳdįs*) kutsallaştırma, ululama

t.+ni 166a/1

taḳı (< ET (Uyg.) *taḳı*) da/de, dahi, ise; ve krş. **ṭaḳı**

t. 147b/14, 71a/13

ṭaḳı (< ET (Uyg.) *taḳı*) da/de, dahi, ise, ve krş. **taḳı**

ṭ. 60b/1

taḳrįb (< Ar. *taḳrįb*) tahmin, yaklaştırma, hatırlatma

t.+din 116b/7, 122a/1, 16b/6

t.+i 116b/8

t.+idin 15b/8, 129b/3

taḳrįr (< Ar. *taḳrįr*) sözle anlatma, ifade ve beyan etme, anlatış

taḳrįr ḳıl-: sözle anlatmak, ifade ve beyan etmek

t. ḳ.-dı 113a/15, 120a/3, 124a/4, 12a/15, 165a/14, 2b/8, 44a/14, 85b/1, 88a/7, 92a/15, 141b/11

t. ḳ.-ġan 124a/6

t. ḳ.-ıp 122b/10

t. ḳ.-ur 12b/12

t. ḳ.-ur ėrdi 145b/15

taḳrįrāt (< Ar. *taḳrįr* + çoğul eki *-āt* ile) anlatılan şeyler

t.+ıda 1b/3

taḳsįm (< Ar. *taḳsįm*) bölme, parçalama, pay etme

taḳsįm ḳıl-: bölmek, parçalamak

t. ḳ.-ıp 143a/2

taḳśįr (< Ar. *taḳśįr*) bir işi eksik yapma, suç günah işleme

taḳśįr ḳıl-: eksik yapmak, kusur işlemek

t. ḳ.-maġıl 117a/3

taḳvā (< Ar. *taḳvā*) dinin yasakladığı şeylerden kaçma, kendini ibadete verme

t. 122b/6

t.+da 162b/5

t.+nı 122b/6

taḳvā ḳıl-: dinin yasakladığı şeylerden kaçmak

t. ḳ.-maḳ 111a/14

taḳviyet (< Ar. *taḳviya*^{t}) kuvvetlendirme, takviye

t.+ni 122b/6, 122b/7

ṫalāḳ (< Ar. *talāḳ*) boşanma, nikahlı kadını bırakma

ṫalāḳ ḳıl-: boşanmak, nikahlı kadını bırakmak

ṫ. ḳ.-dı 153a/6

ṫ. ḳ.-ıp 77a/7

talan (< *tala-n* < ET *tala-*) talan, yağma

t. 17a/11, 9a/12

ṫaleb (< Ar. *ṫalab*) talep, istek, isteme

ṫ. 64b/12, 9b/3

ṫ.+din 137a/2

ṫ.+iŋ 111b/8

ṫaleb ḳıl-: talep etmek, istemek

ṫ. ḳ.-dı 31a/1

ṫ. ḳ.-ıp 118b/14, 132a/6 ṫ. ḳ.-sa 9a/1

ṫaleb-i ġedālıḳ: kölelik talebi

ṫ.-i g. 77b/2

ṫaleb-i Ĥayāt: hayat talebi

ṫ.-i Ĥ.+ını 83b/10

ṫaleb-kār (< Ar. *talab* + Far. *kār*) istekli ṫ.+ı 9b/1

ṫaleb-kārlıḳ (< Ar. *talab*, Far. *kār* + Tü.+*lıḳ*) isteklilik

ṫ.+ḳa 67b/5

ṫāliʾ (< Ar. *ṫāliʾ*) talih, kısmet

ṫ. 42b/8, 72b/11

ṫ.+ıġa 147a/6

ṫ.+idin 33b/15

ṫ.+ini 130a/15, 3b/10

ṫ.+iŋġa 73a/2

ṫ.+ni 33b/6, 34b/2

ṫ.+ŋe 42b/7

ṫāliʾ-i vaḳt: zamanın talihi, kısmeti

ṫ.-i v.+ıŋa 34a/15

ṫālib (< Ar. *ṫālib*) isteyen, istekli

ṫ. 106b/1, 123b/10, 138a/7, 144a/5, 146b/9, 153a/9, 158b/13

ṫ.+ge 54b/12

ṫ. bolsaŋ 4b/1

taʾlįm (< Ar. *taʾlįm*) öğrenme, öğretme, okutma

t. 129a/10, 134b/6, 144b/15, 145a/1, 68a/5

taʾlįm-i nefsānį: nefse ait öğrenme, öğretme

t.-i n. 166a/8

tam- (< ET (MK) *tam-*) damlamak

t.-adur 142b/1

t.-dı 3a/15

tam (< ET (Orh.T.) *tam* < AT **tām*) ev, dam, çatı krş. **ṫam**

t. 40b/1

t.+ı 80b/10

t.+ıda 134b/14

t.+ıdın 119b/1

t.+ını 34a/3

ṫam (< ET *tam* < AT **tām*) ev, dam, çatı krş. **tam**

ṫ.+ıġa 11a/1

ṫamaʾ (< Ar. *tamaʾ*) tamah, doymazlık, çok

isteme

ṫ. 104a/5, 135b/15, 22b/5, 34b/8, 64b/10

ṫ.+dın 5b/3

ṫ.+ı 104b/9

ṫ.+ıda 74b/4, 93b/12, 93b/9

ṫamaǾ ḳıl-: tamah etmek, çok istemek

ṫ. ḳ.-ġan 13b/2

ṫ. ḳ.-sa 13a/15

ṫ. ḳ.-ur 17b/11

ṫamaǾ-ı beyhūde: boşuna tamah, isteme

ṫ.-ı b.+dür 29a/3

ṫamaǾ-ı ḥām: boş tamah, boş isteme

ṫ.-ı ḥ.+nı 29b/12

ṫamaǾ-gįr (< Ar. *tamaǾ* + Far. *gįr*) açgözlülük yapan

ṫamaǾ-gįr-i ḥalḳ: halkın aç gözlülüğü

ṫ.-i ḥ.+nı 93b/8

tamām (< Ar. *tamām*) tam, eksiksiz, bitmiş, tüm

t. 102b/2, 115a/9, 121b/9, 131a/15, 137b/3, 13a/13, 142a/14, 144a/15, 146a/12, 14a/13, 14a/7, 169b/3, 38a/7, 39a/1, 61b/15, 64a/14, 68a/13, 69b/1, 79a/12, 81b/10, 86a/9, 113b/13

t.+ı 151b/4, 155b/7, 87a/13

t.+ısı 46a/15

tamām-ı ehl-i deryā: derya ehlinin tümü

t.-ı e.-i d. 51b/12

tamām-ı eṭrāf-ı Ǿālem: alemin her tarafı

t.-ı e.-ı Ǿā.+ġa 74b/3

tamāmį (< Ar. *tamāmį*) noksan tamamlamaya mahsus, onunla ilgili

t. 40a/10, 149b/9, 160a/12

tamur (< ET (MK) *tamur*) damar

t. 145a/9, 148a/10, 148a/12

t.+ġa 63b/10

t.+i 102b/15

t.+ini 24b/14, 25b/9, 88a/15

t.+iniŋ 154a/2

t.+leri 25b/8

t.+ni 158a/13

tamuz- (< ET (Uyg.) *tamız-*) damlatmak

t.-ġıl 32a/10

tan- (< ET *tan-* < AT * *tān-*) inkar etmek t.-dı 49b/3

t.-maydur 74b/11

t.-ur mu 122a/15

tana al- > tanal-: inkar edebilmek

t.-maġay 41a/5

ṫaǾn (< Ar. *taǾn*) sövme, yerme, ayıplama

ṫaǾn ḳıl-: sövmek, yermek, ayıplamak

ṫ. ḳ.-a-sen 66b/2

taŋ (< ET *taŋ*) şafak, tan, sabah

taŋ at-: şafak sökmek, tan ağarmak

t. a.-ıpdur 138a/8, 18a/15, 54a/6

ṫaǾne (< Ar. *taǾna*^{t}) kötüleme, sövme

ṫ.+sidin 82b/13, 85a/14

ṫ.+siġa 81b/5

ṫaǾne ḳıl-: kötülemek, sövmek

ṫ. ḳ.-adur 87b/11

ṫ. ḳ.-dı 144a/10

t. ḳ.-dılar 102b/1

t. ḳ.-ur 60a/4

tanġ- (< ET *taŋ-*) sarmak, bağlamak

t.-ıp 128b/12

tanın- (*tanı-n-* < ET (MK) *tanu-*) tanınmak

t.-may 151a/5

taŋla (< *taŋ+la*) erte, yarın, sonraki gün

t. 102a/2, 106a/12, 107a/5, 111a/2, 116b/5, 123a/10, 50b/2, 57a/13, 59b/1, 66b/10, 69a/1, 6b/2, 73a/15, 77a/13, 81b/7, 89a/15, 91b/9, 94a/2, 97b/11

t.+ge 12b/12, 2b/4

t.+ġa 100b/12, 103a/10, 108b/8, 119a/12, 121a/6, 123a/13, 125b/13, 129a/2, 132a/12, 135b/11, 138a/8, 147a/1, 149a/9, 153a/13, 156b/7, 161b/12, 166b/14, 17a/5, 22a/4, 28a/14, 2b/5, 32b/11, 43a/7, 47a/8, 54a/6, 62a/1, 64b/15, 75a/11, 79b/3, 84a/4, 87a/2, 95b/15, 98b/2

t.+sı 138a/1, 140a/7, 21a/15, 4b/3

taŋlalıḳ (< *taŋ+la+lıḳ*) yarınki, yarına ait

t. 78b/4

ṫantana (< Ar. *tantana*^{t}) tan tan diye ses çıkarma, gürültü, şamata

ṫantana-yı mekkārlıḳ: hileci, düzenbaz gürültüsü

ṫ.-yı m. 114a/6

tanu- (< ET (MK) *tanu*-) sezinmek, bilmek, fikretmek

t.-dı 105b/7, 151b/5, 152b/13, 152b/6, 88a/11

t.-ġay 11a/13

t.-maġlıḳnı 57b/13

t.-mas 45b/6

t.-mas ėrdi 80a/11

t.-masalar 16a/13

t.-r 158a/6, 15a/6, 60a/4

t.-r-men 112a/15

t.-r-miz 171a/12

t.-r mu 171a/12

t.-r mu-sen 112a/15

t.-rmaydur-men 122b/1

t.-salar 16a/12

tap- (< ET (Uyg.) *tap*-) bulmak krş. **ṫap-**

t.-adur 85a/1

t.-adur-men 32a/3

t.-ar 122b/8, 12b/6, 144a/6, 156a/3, 23b/2, 33b/7, 45b/2, 55a/9, 58a/3, 64a/2, 67a/9, 84b/15, 85a/7, 8a/13

t.-ar ėrdi 105a/4, 153a/11

t.-ar-men 109a/12, 5a/11, 5a/3

t.-ar-sen 11b/11, 21a/4, 45a/4, 45b/13

t.-arlar 126b/6

t.-arsizler 105b/13

t.-ay 141b/8, 21a/5, 29b/15, 7a/3

t.-ġan 3a/8, 67b/12, 95b/9

t.-ġay 132b/8, 33b/10, 35a/14

t.-ġay-sen 17a/14, 65a/12

t.-ġıl 20b/14

t.-ılur 148a/6

t.-ıp 103b/13, 104b/4, 107a/9, 109b/5, 112a/3, 112a/4, 113a/3, 116a/12, 130b/14, 144b/1, 144b/5, 15a/2, 15b/12, 164a/11, 20b/3, 23a/11, 27b/13, 29b/10, 35a/1, 54a/10, 55b/11, 57a/10, 64a/13, 64a/4, 70b/9, 72b/8, 72b/9, 76b/12, 7a/14, 80b/10, 82a/13, 85b/9, 8a/1, 91b/2, 97a/8, 14a/4

t.-ıp ėken 57b/8

t.-ıp-sen 31a/13

t.-ıpdur 106a/7, 169b/5

t.-kan ėmes 31b/8

t.-ḳan 128b/4, 147a/15,

147b/14, 148a/11, 154b/14,

30a/5, 93a/9

t.-ḳanı 123b/10, 153b/1, 162a/2,

29b/4

t.-ḳanıġa 105b/1

t.-ḳanları 147a/6, 54a/8

t.-ḳar ėrdi 55a/9

t.-ḳay 155a/13

t.-ḳay-men 74a/11

t.-ḳuça 29b/8

t.-ḳunça 91a/11

t.-madı 101b/12, 104a/4, 105a/10, 110a/6, 128a/8, 15b/10, 167b/12, 21a/6, 23b/12, 49b/10, 63b/1, 74a/2, 81a/6, 90a/14, 91a/10, 91b/5, 94b/14, 166b/2

t.-madılar 109b/3, 4b/4, 90a/3

t.-madım 68a/4

t.-madıŋ 3b/4

t.-maġay 101b/7, 163a/6

t.-maġıŋ 34b/5

t.-maḳ 110b/10

t.-mas 105b/10, 156a/2, 164a/2, 171b/15, 57b/15, 58a/14, 58a/5, 87a/13, 95a/4, 95b/10

t.-mas ėrdük 80a/15

t.-mas-men 26b/9, 99b/4

t.-masam 43a/13

t.-may 101a/11, 107a/12, 120b/7, 90a/15

t.-maydur 162a/8

t.-maydur-men 147a/13

t.-sa 105b/2, 121a/4, 144b/1,

163a/4, 163a/5, 163a/6, 39b/7,

44b/15

t.-saḳ 147b/12

t.-sam 55b/14

t.-saŋ 1b/9

t.-tı 105a/5, 106b/14, 108b/8, 113b/8, 117a/7, 121b/7, 123a/13, 12b/12, 12b/8, 135b/11, 141a/14, 147a/2, 148a/4, 149a/9, 151a/12, 151a/4, 152b/13, 153a/13, 154b/13, 155b/1, 156a/6, 156b/7, 160b/1, 161b/12, 162a/15, 163b/1, 165a/12, 166b/14, 166b/8, 20b/5, 22a/5, 23b/7, 27b/4, 2b/4, 2b/6, 32b/11, 39b/4, 3b/3, 41b/3, 43a/7, 47a/8, 54a/3, 58b/15, 64b/15, 65a/13, 73b/1, 75a/12, 75a/6, 84a/4, 86b/15, 87b/7, 90a/6, 92b/14, 94a/2, 94b/6, 95b/15, 96a/7

t.-tılar 127a/13, 16b/1, 56a/1, 94b/8

t.-tım 113a/14, 132a/4, 146a/7, 165a/13, 27b/13, 27b/7, 42b/8, 90b/1, 95a/9

t.-tıŋ 148a/4, 25b/7

t.-tıŋ mu 165a/13

tapa al-: bulabilmek

t.-a al-maydur-men 111b/15

t.-a al-madı 47b/10

t.-a al-madılar 109b/3

ṫap- (< ET (Uyg.) *tap-*) bulmak krş. **tap-**

ṫ.-ar 131b/3, 91a/13

ṫapar bol-: bulmak

ṫ. b.-up 137a/5

ṫapar ḳıl-: bulmak

ṫ.-ar ḳ.-dı 5a/11

ṫ.-ar ḳ.-dılar 68a/14, 76b/1

ṫ.-ar ḳ.-ay 136b/14

ṫ.-ar ḳ.-ıp 111a/15, 88a/1, 88a/13

tapıl- (< *tap-ıl-*) bulunmak

t.-geyler 14b/14

t.-ġay mu 65a/7

t.-mas 126b/11, 17b/8, 5a/8

t.-mas mu 88b/1

t.-masdur 153b/12

t.-ur 148a/13, 49a/12, 53b/9, 65a/8

t.-ur mu 17a/11, 62a/6

tapın- (< *tap-ın-*) tapmak, ibadet etmek, tabi olmak

t.-alı 15a/3

t.-maydurlar 14b/6

tapış- (< ET *tap-ış-*) buluşmak

t.-ıp 105b/5

t.-tılar 153a/10

tapşur- (< ET (Uyg.) *tapşur-*) emanet etmek, vermek, teslim etmek

t.-dı 112a/5, 116a/14, 144b/8,

49b/10, 50a/5, 55b/15, 57a/9

t.-dılar 107a/2, 14a/13, 46a/12, 63b/6

t.-dum 103b/10, 19b/2

t.-gen ėrdi 6b/12

t.-ġıl 16b/8

t.-maḳ kerek 33b/15

t.-maḳlik 114b/2

t.-saŋ 16b/9

t.-up 163b/4, 92b/13

t.-updur-men 81b/12

t.-ur ėrdi 28a/6

t.-ur-men 51b/6

tapuġ (< *tap-uġ*) huzur, kat, yan

t.+ıġa 157a/15, 158b/8, 163a/8, 34b/1, 34b/10, 35b/1, 37a/13, 37a/15, 38a/10, 39a/4, 42b/6

tār (< Far. *tār*) karanlık

t.+ıdın 58a/2

t.+ını 33b/1

t.+nı 60b/1

tara- (< ET *tara-*) (saç) taramak (EDPT, 532a)

t.-p 112b/9

ṫarab (< Ar. *ṭarab*) şenlik, sevinç, mutluluk

ṫ.+ge 48a/7

ṫ.+nı 128a/7

tārāc (< Far. *tārāc*) yağma, talan, çapul

tārāc ḳıl-: yağma, talan etmek

t. ḳ.-dı 17a/11, 69a/8, 9a/12

ṫaraf (< Ar. *ṭaraf*) taraf, yan, yön

ṫ.+da 74a/4

ṫ.+dın 100b/11, 103a/9, 106a/11, 108b/8, 110a/10, 120a/1, 121a/5,

142b/14, 149a/8, 149b/5, 14b/13, 41a/11, 43a/6, 47a/7, 60a/11, 73a/15, 77a/12, 90b/15, 94b/12, 95b/14, 97b/3, 98b/2

ṫ.+ge 100b/6, 11a/2, 120a/1, 141a/11, 143a/15, 143a/8, 143b/1, 152a/7, 158b/1, 163a/14, 3b/14, 5b/15, 60a/11, 77b/9, 78a/10, 87a/15, 9a/12, 11a/2

ṫ.+ı 90a/11

ṫ.+ıda 34a/3, 34a/4, 34a/5, 34a/6

ṫ.+ıdın 112a/12, 116b/9, 11a/7, 125b/13, 4a/15, 4b/3, 51b/9, 58a/15, 59b/5, 82b/7

ṫ.+ıġa 135b/10, 138b/1, 156b/4, 166b/12, 47a/6, 51b/10, 54b/3, 5a/1, 97b/3, 9b/6, 168a/2

ṫ.+ımge 143b/2

ṫ.+ımġa 143b/1

ṫarāvet (< Ar. *tarāva*^{t}) tazelik, taze olma

ṫ.+i 136b/11

ṫ.+ini 13a/3

tāre (< Ar. *tāra*^{t}) defa, kere

t. 29a/1, 8a/11

ṫarĥ (< Ar. *tarĥ*) düzenleme

ṫarĥ sal-: düzenlemek

ṫ. s.-ıp 111b/10, 112b/7

ṫarĥ-ı āşināl̈ık̟: aşinalığı yoluna koyma, düzenleme

ṫ.-ı ā. 90a/12

ṫarıḳçı (< ET (Uyg.) *tarıġçı* < *tarıġ*) çiftçi (EDPT, 541b)

ṫ. 154a/1

ṫarıḳçılık (< *tarıġçı*+*lik*) çiftçilik

ṫ. 154a/6

taǾrį̈f (<Ar. *taǾrįf*) tanımlama, ayrıntılarıyla anlatma

t. 141b/9

t.+ge 162b/13

taǾrį̈f ḳıl-: tanımlamak, ayrıntılarıyla anlatmak

t. ḳ.-dıŋ 48a/11, 59b/8

ṫarį̈ḳ (< Ar. *tarį̈ḳ*) yol, usul, yöntem

ṫ.+a 90b/8

ṫ.+dın 134b/10

ṫ.+ı 134b/9, 57b/13

ṫ.+ıda 26a/15, 116b/2

ṫ.+ını 134b/10

ṫ.+ini 10b/11

ṫ.+ni 134b/10, 65a/5

ṫarį̈ḳ-i ĥayrānlık̟: hayranlık yolu

ṫ.-i ĥ.+da 66a/15

ṫarį̈ḳa (< Ar. *tarį̈ḳa*^{t}) yol, yöntem, adet

ṫ. 100b/8, 102b/14, 108b/7, 111a/12, 116b/1, 122b/4, 123a/2, 125a/6, 133b/11, 152a/6, 17a/15, 19b/5, 28b/12, 51b/6, 55b/11, 58b/1, 65a/12, 75a/8, 88a/8, 8b/2, 95b/2, 99b/11

ṫ.+da 100b/10, 11a/4, 25b/12, 30b/3, 7a/1, 83b/6

ṫ.+sı 165b/5

ṫ.+sıda 2a/10, 2a/7

ṫ.+sıdur 170b/11

ṫarį̈ḳa ḳıl-: yol, yöntem kılmak

ṫ. ḳ.-ıp 108a/3, 18a/9

ṫarį̈ḳa-yı büt-perestlik: putperestlik yolu

ṫ.-yı b. 14a/8

ṫarį̈ḳa-yı mürüvvet: iyilik yolu

ṫ.-yı m.+ni 89a/13

ṫarį̈ḳat (< Ar. *tarį̈ḳa*^{t}) tarikat, tasavvufi meslek

ṫ.+de 89b/6

ṫ.+dın 123b/3

taǾrį̇ż (< Ar. *taǾrį̇ḍ*) dokundurma, taşlama, dokunaklı söz söyleme

t. 156b/13

ṫarrār (< Ar. *tarrār*) yankesici

ṫ. 114a/6

ṫarrārį̈ (< Ar. *ṫarrār* + Far. *į̈*) bir yankesici

ṫ. 33a/15

tart- (< ET (Uyg.) *tart-*) çekmek

t.-ar 155b/13, 158a/13, 169b/5, 28a/1, 28a/4

t.-ar ėrdi 167b/5

t.-ar-men 75b/12

t.-ar-sen 75b/11

t.-ıp 114b/3, 124b/14, 135b/15,

144a/5, 146b/12, 148a/12, 148b/1, 149a/4, 152a/12, 41a/11, 41a/4, 70b/9, 72b/8

t.-ıpdurlar 165b/9

t.-ḳan 119a/3, 119a/7, 145b/8, 26a/11, 73b/11

t.-ḳanları 119a/14, 119a/15

t.-maŋlar 105b/13

t.-mas 89b/12

t.-sa 144a/6

t.-sam 33a/5

t.-tı 102a/5, 102b/15, 104b/12, 105b/7, 125a/15, 125b/5, 12b/11, 131a/15, 145b/10, 149a/3, 162a/3, 39b/1, 42a/2, 59a/11, 72b/7, 75a/11, 88a/15, 9b/7

t.-tı ėrse 104b/12

t.-tılar 110a/11, 119b/10, 166a/11, 38a/6

t.-tıŋ 122b/13

ṫarz (< Ar. *ṫarz*) usul, yol

ṫ.+ıda 134b/4

ṫas (< Ar. *ṫass*) tas, su kabı

ṫ. 134b/13

taśaddį (< Ar. *taśaddį*) bir işe girişme, başlama

t. 73b/8

taśadduḳ (< Ar. *taśadduḳ*) sadaka olarak verme

taśadduḳ ḳıl-: sadaka olarak vermek

t. ḳ.-dı 135b/5

t. ḳ.-dım 137b/11

taśarruf (< Ar. *taśarruf*) idareli kullanma, elde etme, alma

taśarruf ḳıl-: idareli kullanmak, elde etmek

t. ḳ.-ġanları 135b/14

t. ḳ.-madım 152a/1

t.+ıda ḳ.-ıp ėrdi 157a/5

taśavvur (< Ar. *taśavvur*) zihinde şekillendirme, göz önüne getirme

taśavvur ḳıl-: zihinde şekillendirmek, göz önüne getirmek

t. ḳ.-dı 7b/11

t. ḳ.-ıp 140a/8

taśdįḳ (< Ar. *taśdįḳ*) onay, onaylama

t. 146b/3

taśÓįb (< Ar. *taśÓįb*) güçleştirme, zorlaştırma

t. 54b/13

taśnįf (< Ar. *taśnįf*) sınıflama

taśnįf ḳıl-: sınıflamak, ayırmak

t. ḳ.-dı 3a/5

taśvįr (< Ar. *taśvįr*) resmini yapma, resim

t. 94a/6

taśvįr ḳıl-: resmini yapmak, resmetmek

t. ḳ.-dı 34a/3

taş (< ET *taş* < AT **tāş*) taş

t. 67b/7

t.+larnıŋ 158a/10

t.+nı 29b/13

taşaḳsız (< *taşaḳ*+*sız* < ET (MK) *taşaḳ* "er bezi; erkeklik, yiğitlik") er bezi olmayan, erkekliğini kaybetmiş, korkak

t. 93b/12

taşı- (< ET *taş*+*ı*) taşımak

t.-p 21b/2

t.-r 92b/12

taşḳarı (< ET (Uyg.) *taş*+*ġaru*) dışarı

t. 101a/12, 114a/13, 134a/14, 135a/10, 137b/6, 17b/14, 59a/2, 59b/15, 78a/3, 81a/6, 83a/7

t.+da 53a/7, 65b/9

t.+dın 36b/15, 112b/9, 146a/15

t.+dur 95b/11

t.+nı 156a/11, 156a/14

taşla- (< ET (MK) *taşla-* < AT *tāş*) dışarda bırakmak; dışarıya gitmek; çıkıp gitmek, ulaşmak

t. 92b/4

t.-dı 110a/15, 13a/4, 163a/14, 17b/9, 24a/13, 24b/4, 30b/4, 69a/1, 6a/5, 70a/2, 7a/14, 7b/9, 87a/15, 88a/4, 88b/2, 8a/11

t.-dılar 81b/4

t.-dıŋ 17b/9

t.-ġan 73b/11

t.-ġanı 67b/14

t.-ġay-men 135a/4

t.-ġıl 135a/12, 8a/9

t.-ma! 149a/8

t.-madım 104a/1

t.-maḳ 5a/12

t.-mas 29a/15

t.-p 117a/11, 128b/10, 130a/15, 135b/11, 138a/3, 148a/9, 171a/15, 171b/11, 72a/3, 89a/1, 89a/3, 93b/6, 94b/8, 95a/9, 24b/1, 45b/6, 55b/8, 88b/11, 116b/7, 127b/3, 8b/8, 66a/9

t.-r 120b/6

t.-r-men 107b/3

t.-sa 17b/11, 17b/12

t.-sam 88a/15

t.-y-sen 106b/5

taşlaḳ (<*taş*+*laḳ*) taşlı yer krş. YUyg. *taşlaḳ* (YUyg.TS, 393b)

t. 156a/12

taşu- (< ET (MK) *taşu-*) taşımak

t.-ġuçı 8b/2

tat- (< ET *tat-* < AT **tāt-*) tatmak, lezzetini almak, zevk almak

t.-tı 166b/4

tatıla- kaşımak krş. YUyg. *tatila-* "kaşımak" (YUyg.TS, 394a)

t.-p

tatlıġ (< *tat-ıġ*+*lıġ*) tatlı krş. **datlı**

t.+dur 117a/2

tavıḳ (<< ET (Uyg.) *taḳıġu*) tavuk krş. **tavuḳ**

t. 57a/13, 146b/15

tavışḳan (< ET (Uyg.) *tavışġan*) tavşan

t.+nı 93b/11

ṯavįlü'l-kelām (< Ar. *tavįl*, harf-i tarif *el* +Ar. *kalām*) sözün uzunu

ṯ. 1b/13

taǾvįż (< Ar. *taǾvįḍ*) bedel verme, karşılık olarak bir şey verme

taǾvįż ḳıl-: bedel vermek, karşılık olarak bir şey vermek

t. ḳ.-ıp 119a/6

taǾvįź (< Ar. *taǾvįź*) nazara ve kötülüklere karşı takılan muska

t. 156b/10

t.+ni 160b/13, 160b/9, 161a/1, 161b/11

taǾvįźį (< Ar. *taǾvįź* + Far. *į*) bir muska

t. 160b/7

ṯavḳ (< Ar. *tavḳ*) gerdanlık, halka

t.+ını 7b/3

ṯavr (< Ar. *tavr, tūr*) hal, eda, davranış

ṯ.+ı 160b/2

ṯavr-ı bį-şefḳatlik: şevkatsizlik hali, tavrı

ṯ.-ı b.+dür 132b/6

ṯavr-ı śūret-gerlik: ressamlık tavrı, davranışı

ṯ.-ı ś.+ni 125a/13

tavśįf (< Ar. *tavśįf*) vasıflandırma, niteleme, betimleme

tavśįf ḳıl-: vasıflandırmak, nitelemek

t.+ler ḳ.-dılar 141b/10

ṯāvus (< Ar. *tāǿus, tāvus*) tavus kuşu

ṯ. 124b/4, 125a/2, 125a/4, 74a/13

ṯ.+dın 103b/4

ṯ.+ı 73b/6

ṯ.+ıdın 74a/13

ṯ.+nı 124b/5, 67a/13, 73b/2, 74a/12, 74a/14, 74a/15, 74b/13, 74b/2, 75a/2

ṯāvus-ı cilve-ger: cilveli tavus kuşu

ṯ-ı c. 73b/4

ṯāvus-ı mest: kendinden geçmiş, sarhoş tavus kuşu

ṯ.-ı m. 115b/14, 13a/1, 59b/5

tavuş (< ET *tavış*) ses, ayak sesi, tıpış

t.+ıdın 36b/2

tayaḳ (< ET (MK) *tayaḳ*) değnek, sopa (Seng. 167r. 13)

t. 86a/11, 86a/12

ṯayerān (< Ar. *tayarān*) uçma

ṯayerān ḳıl-: uçmak

ṯ. ḳ.-ġan 87a/11

tayıl- (< *tay-ıl-* < ET *tay-* < AT * *tāy-*) kaymak

t.-dı 42a/5

ṯāyife (< Ar. *ṯāǿifaᵗ*) bölük, takım, güruh

ṯ. 30b/14, 60b/6, 58a/6, 58a/7

ṯ.+de 144b/12

ṯ.+din 134a/8, 20b/11, 58a/8

ṯ.+dür 138b/13

ṯ.+ge 79a/7

ṯ.+ni 134a/6, 30b/15, 61b/3

ṯ.+si 6b/6

ṯ.+sidin 101a/15

ṯ.+sini 10b/12, 117b/13, 39b/6, 55a/14, 69a/7, 17b/7

ṯāyir (< Ar. *ṯāóir, ṯāyir*) kuş

ṯāyir-i meymūn: uğurlu, bereketli kuş

ṯ.-i m. 59b/5

ṯāyirį (< Ar. *ṯāóir, ṯāyir* + Far. *į*) bir kuş

ṯ.+dür-men 44a/4

ṯayy (< Ar. *ṯayy*) atlama, üzerinden geçme

ṯayy ḳıl-: atlamak, üzerinden geçmek

ṯ. ḳ.-ıp 117a/11, 65b/10, 68a/2

ṯayy ḳıla al- > ṯayy ḳılal-: atlayabilmek, üzerinden geçebilmek

ṯ. ḳ.-mas ėrdi 26b/2

tāze (< Far. *tāza*) taze, genç, körpe, yeni

t. 12a/5, 150b/4, 152a/9, 163b/6, 19b/10, 19b/7, 20a/9, 20b/4, 21a/14, 46b/12, 46b/13, 77a/3

tāze ḳıl-: yenilemek, tazelemek

t. ḳ.-madı 136b/10

tāzelıġ (< Far. *tāza* + Tü.+*lıġ*) tazelik, yenilik

t.+ı 20a/11

t.+ımge 19b/7

taÓžįm (< Ar. *taÓžįm*) büyükleme, ululama, saygı gösterme

t. 10b/6

taÓziyet (< Ar. *taÓziya*^{t}) başsağlığı dileme

t. 7b/2

tažyįḳ (< Ar. *tađyįḳ*) daraltma, sıkıştırma, zorlama

tažyįḳ ḳıl-: daraltmak, sıkıştırmak, zorlamak

t. ḳ.-ġanını 125b/5

tė- (< ET *tė-* < AT **tė̄-*) demek, söylemek

t.-mey 6b/12

t.-p 39b/14

TeÓālā (< Ar. *taÓālā*) yüksek olsun anlamına gelmekte olup Allah'ın adıyla beraber kullanılır

T. 172a/3, 169b/10, 45b/9

T.+nı 59b/14

tebāÓ (< Ar. *tabāÓ*) tabi olma, uyma

t.+larını 144b/4

tebāÓüd (< Ar. *tabāÓud*) uzaklaşma, birbirinden uzak düşme

t. 168b/9

tebeddül (< Ar. *tabaddul*) ağır, hareketsiz, tembel olma

t. 82b/6

tebessüm (< Ar. *tabassum*) gülme, gülümseme

t. 87a/7, 87a/8

teb-lerze (< Far. *tab-larza*) sıtma titremesi, sıtma nöbeti

t.+ni 23a/15

Tebrįz özel ad

T. 82a/2

tecāvüz (< Ar. *tacāvuz*) tecavüz, sınır aşma, saldırma

tecāvüz ḳıl-: sınırı aşmak, saldırmak

t. ḳ.-maġay 99a/3

tecessüs (< Ar. *tacassus*) yoklama, araştırma, gözetleme

t. 164a/7

techįz (< Ar. *tachįz*) cihazlama, lüzumlu şeyleri tamamlama

t.+ni 76b/1

tecrübe (< Ar. *tacriba*^{t}) tecrübe, deneme, sınama

t. 48b/9

t.+sini 23a/15

tecrübe ḳıl-: tecrübe etmek, denemek

t. ḳ.-mayın 48b/10

tedārik (< Ar. *tadāruk*) tedarik, hazırlama, edinme

t.+ġa 75a/1

tedbįr (< Ar. *tadbįr*) tedbir, çare, önlem

t. 120a/14, 136a/15, 157a/2, 159a/12, 161b/9, 24a/3, 54a/14, 57a/10, 66b/3, 74b/9, 77a/11, 78b/4, 79a/3, 7a/2,

96a/6, 98b/11, 9a/13

t.+i 119a/13, 122b/4, 132b/7, 13a/9, 163a/13, 83b/11, 83b/13

t.+imni 35a/15

t.+ini 5b/15

t.+ni 20a/12

tedbịr ḳıl-: çare aramak, önlem almak

t. ḳ.-sa 63b/3

tedbịrlik (< Ar. *tadbịr* + Tü.+*lik*) tedbirli, önlemli

t. 120a/8

teǿemmül (< Ar. *taǿammul*) iyice, etraflıca düşünme

t. 102a/2, 108b/14, 112a/7, 123b/2, 160b/2, 167a/10, 167a/5, 22a/11, 31a/9, 38a/13

teǿemmül ḳıl-: iyice, etraflıca düşünmek

t. ḳ.-a-sen 57b/6

t. ḳ.-dı 31a/9, 45a/1

t. ḳ.-ıp 116a/6, 160b/4, 6b/1

t. ḳ.-maḳnı 75b/14

teǿennị (< Ar. *taǿannị*) ihtiyatlı ve akıllıca davranmak

t. 38a/13

tefaĥ̂ĥuś (< Ar. *tafaĥ̂ĥuś*) inceden inceye, etraflıca araştırma

tefaĥ̂ĥuś ḳıl-: detaylı şekilde araştırmak

t. ḳ.-ay 164a/7

t. ḳ.-ıŋ 164a/15

t. ḳ.-maḳ kerek 42a/15

t. ḳ.-sa 87b/10

tefāvüt (< Ar. *tafāvut*) iki şey arasındaki fark, ayrılık

t. 67a/5

tefekkür (< Ar. *tafakkur*) düşünme

t. 101a/3, 167a/10

tefekkür ḳıl-: düşünmek

t. ḳ.-ıp 150b/1

t. ḳ.-ḳı 108b/14

teferruḳ (< Ar. *tafarruḳ*) ayrılma, dağılma

t.+dın 119b/4

teferrüc (< Ar. *tafarruc*) gezinme, dolaşma, ferahlama

t. 27b/14, 2b/10

teferrüc ḳıl-: açılmak, ferahlamak

t. ḳ.-ıp 4a/2, 92a/14

tefriḳa (< Ar. *tafriḳa*^{t}) ayrılma, ayrılık, bozuşma

tefriḳa bol-: ayrılmak, bozuşmak

t. b.-masalar 107a/9

tefriḳa ḳıl-: ayrılmak, bozuşmak

tefriḳa ḳıla al- > tefriḳa ḳılal- : ayrılabilmek, bozuşabilmek

t. ḳ.-masalar 56b/14

teftịş (< Ar. *taftịş*) gereği gibi araştırma, kontrol

t. 171b/14

t.+ge 2b/15, 172a/7

tefvịż (< Ar. *tafvịḍ*) taahhüt etme (Lexicon 574/b)

tefvịż ḳıl-: taahhüt etmek

t. ḳ.-ıp 142a/12

t. ḳ.-ıp ėrdi 51a/8

tėg (< ET *tėg*) taban, aşağı, alt

t.+ide 115b/11, 31b/4, 14b/9

t.+ige 66a/9

tėg- (< ET *teg-*) değmek, ulaşmak, yetişmek

t.-di 111b/2, 139a/9, 141b/3, 171a/4, 27b/7

t.-edür 69b/6

t.-edür-men 28b/6

t.-er 96a/14

t.-ip 67b/7, 80a/7, 94b/5, 94b/4

t.-se 116a/3

teġāfül (< Ar. *taġāful*) anlamazlıktan gelme

teġāfül ḳıl-: anlamazlıktan gelmek

t. ḳ.-sam 112b/14

teġayyür (< Ar. *taġayyur*) değiştirme, başkalaştırma

t. 156a/3

tėgiş (< *teg-iş*) değiş, değme

t.+i 130b/14

tėgmekliḳ (< *teg-meklik*) ulaşmak, ulaşma

t. 108b/6

tėgür- (< ET (Uyg.) *tegür-*) değdirmek, ulaştırmak

t.-di 51b/11

t.-üp-sen 6b/5

t.-ür-men 6b/7

tehį (< Far. *tahį*) boş

t. 72a/3

teóḥįr (< Ar. *taóḥįr*) sonraya, bırakma, geciktirme, erteleme

t. 62a/10, 82b/6

teóḥįr ḳıl: geciktirmek, sonraya bırakmak

t. ḳ.-ıp 82a/11

t. ḳ.-maġıl 11b/13, 12b/9, 73a/14

t. ḳ.-may 77a/12

tehlike (< Ar. *tahlika*^{t}, *tahlaka*^{t}, *tahluka*^{t}) tehlike, bir şeyin veya bir kimsenin güvenliğini tehdit eden durum

t.+ge 32a/12, 40a/3

tehlike-i maÓrifet: ilahi sırları bilmenin tehlikesi

t.-i m.+ge 42b/10

tekellüf (< Ar. *takalluf*) külfetli, zahmetli iş görme, sıkıntıya koyma

t. 54b/12

tekfįn (< Ar. *takfįn*) kefene sarma, kefenleme

t. 76b/1

teókįd (< Ar. *taókįd*) kuvvetleştirme, sağlamlaştırma

teókįd-i istiĥkām: istihkamı kuvvetlendirmek**,** daha da sağlamlaştırma

t.-i i. 170a/15

teókįdle- (< Ar. *taókįd* + Tü. +*le-*) kuvvetleştirmek, sağlamlaştırmak

t.-p 158b/7

teklįf (< Ar. *taklįf*) teklif

t. 136b/1, 79b/12

teklįf ḳıl-: teklif etmek, teklifte bulunmak

t. ḳ.-dı 133a/2, 148a/1, 148a/3, 16a/1, 21a/2, 39b/2

tekrār (< Ar. *takrār*) tekrar, yinelemek

tekrār ḳıl-: tekrar etmek, yinelemek

t. ḳ.-ġan ėrdi 37a/7

t. ḳ.-ur ėrdiler 107a/4

tekye (< Ar. *takya*^{t}) tekke, zaviye

t.+ge 62a/10

t.+sidin 62a/10

t.+sini 104a/15

tel (< Erm. *t'el*) tel (TETTL, VIII, s. 134)

t.+den 8a/8

telāffuž (< Ar. *talaffuž*) söyleyiş, söyleniş

telāffuž ḳıl-: telaffuz etmek

t. ḳ.-maġıl 24b/6

telāş (< Ar. *talāş*) telaş, heyecanlı ve sıkıntılı

t. 76b/8

t.+ıdın 77a/8

telātum (< Ar. *talātum*) çarpışma (dalgalar), çok dalgalanma

telātum-ı emvāc: dalgaların çarpışması, dalgalanma

t.-ı e. 77b/5

t.-ı e.+dın 167a/6

telfek kadın börkü, kadın başlığı krş. YUyg. *telpek* (YUyg.TS, 399a)

t. 18a/13

teólįf (< Ar. *taólįf*) kitap, eser yazma

t. 3a/9

telḳįn (< Ar. *talḳįn*) fikir aşılama, kulağına koyma

t.+ni 111a/1

telḳįn-i şeytān: şeytanın telkini

t.-i ş.+ı 137b/11

telḳįn-i şeytānį: şeytana ait telkin

t.-i ş. 166a/8

temāşā (< Far. *tamāşā*) bakıp seyretme, gezme yürüme

t. 4a/2

t.+ge 3b/12

temāşā ḳıl-: seyretmek, bakmak, gezmek

t. ḳ.! 63b/14

t. ḳ.-ay 171a/8

t. ḳ.-dı 22b/14

t. ḳ.-ġalı 110a/5

t. ḳ.-ıp 141b/15, 4a/14, 4b/8, 82a/13, 82b/12, 96a/10

t. ḳ.-maḳ 111a/15

t. ḳ.-sa 92a/9

temāşā ḳıla al- > temāşā ḳılal-: seyredebilmek, gezebilmek

t. ḳ.-madım 136a/13

temāşā-yı çeşm: seyretmek

t.-yı ç.+dür 159a/15

temennā (< Ar. *tamannā*) dilek, istek, temenni

temennā ḳıl-: dilemek, istemek

t. ḳ.-ıp 107a/6

temįz (< Ar. *temįz*) temiz

t. 120b/1

temŝįl (< Ar. *tamŝįl*) benzetme, örnek t.+i 126a/1

tėmür (< ET (Uyg.) *temir*) demir

t. 148a/10, 148a/12

t.+ġa 63b/10

t.+iniŋ 154a/2

t.+ni 158a/13

ten (< Far. *tan*) ten, beden, vücut

t. 110b/14, 110b/6, 119b/6, 159b/6, 163a/6, 1b/15, 44b/15, 65b/13, 66a/1, 6a/14

t.+ġa 156b/1

t.+i 110b/13, 110b/4, 145b/1, 145b/2, 30b/1, 169a/10

t.+ide 156b/11

t.+iden 172a/2

t.+idin 110a/15, 159b/2, 159b/3, 164b/2

t.+ige 145a/11, 145b/1, 145b/2

t.+iġa 110b/5

t.+imġa 145a/12

t.+imni 137b/7

t.+ini 32a/6

t.+leriġa 110b/3

be-ten-i żaÓįf: güçsüz, zayıf beden

b. -i ż. 33a/3

teŋ (< ET *teŋ*) eş, eşit, denk (EDPT, 511a)

t. 5b/3, 101a/6

tenāvül (< Ar. *tanāvul*) alıp yeme, alınıp yenilme

tenāvül ḳıl-: alıp yemek

t. ḳ.-ay 46b/3

t. ḳ.-ġıl 95a/11

ten-dürüst (< Far. *tan-durust*) vücudu sağlam, kuvvetli

t.+dür-sen 156a/9

tene (< Far. *tana*) vücut, beden, gövde

t.+si 28a/7

t.+sige 119b/15

t.+sini 52a/7

tenebbüh (< Ar. *tanabbuh*) kendine gelme, aklını başına toplama

t. 134a/1

teng (< Far. *tang*) **1.** dar

t. 119b/3

2. sıkıntı, darlık

t. 100b/2

t.+lerim 136b/5

teng bol-: sıkıntılı duruma düşmek, darlığa düşmek

t. b.-dı 100b/2, 117a/14

t. b.-dılar 13b/11

t. b-up 30a/14

tenge (< Far. *tanga*) bir para birimi

t. 104b/3, 113b/4, 115a/7, 115a/9, 153a/1, 153a/2, 25b/2, 4a/13, 4a/4, 4a/7, 71b/10, 71b/13, 72a/4

t.+din 137b/4, 71b/14

t.+ge 150a/12, 4a/5

t.+ni 104b/5, 25b/3, 99b/4, 71b/13

tenglıġ (< Far. *tang* + Tü.+*lıġ*) darlık, sıkıntı krş. **tenglik**

t.+dın 17b/8

tenglik (< Far. *tang* + Tü.+*lik*) darlık, sıkıntı krş. **tenglıġ**

t.+ge 13b/9, 90a/3

t.+lerini 147b/7

tenhā (< Far. *tanhā*) tenha, yalnız, tek başına

t. 128b/11, 146a/2, 160b/1, 165a/9, 45b/15, 46a/1, 90b/13, 91a/9

tenhālıḳ (< Far. *tanhā* + Tü.+*lıḳ*) tenhalık, yalnızlık

t.+da 165a/6

t.+nı 46a/3

tennūr (< Ar. *tannūr*) fırın, tandır

t. 9a/11

t.+ı 78a/10

Teŋri (< ET *teŋri*) Tanrı, Allah

T. 16b/11

T.+ni 131b/3

tep- (< ET *tep-* < *AT* * *tēp-*) tepmek

t.-ti 131a/2

tepre- (< ET (MK) *tepre-* < AT **tēp-*) hareket etmek, kımıldanmak

t.-di 145a/9, 22a/4, 77a/12

t.-gey 64b/14

t.-medi 124b/8

t.-p 24b/14

t.-p ėrdi 121a/5

tepret- (< ET (Uyg.) *tepre-t-* < AT **tēp-*) tepretmek, hareket ettirmek

t.-mesem 100a/9

t.-tiler 79a/6

ter (< Far. *tar*) yaş, ıslak, rutubetli

t. 19b/10, 19b/7, 20a/11, 20a/9, 20b/4, 32a/6, 46b/12

terāne (< Far. *tarāna*) nağme, ahenk

t.+dür 149a/7

terbiyet (< Ar. *tarbiya*^{t}) terbiye, görgü, eğitim

t. 33b/13

terceme (< Ar. *tarcama*^{t}) tercüme, çeviri

terceme ḳıl-: tercüme yapmak, çevirmek

t. ḳ.-ıpdurlar 1b/2

tereddüd (< Ar. *taraddud*) kararsızlık, duraksama

t. 12b/10

t.+din 160b/6

tereddüd ḳıl-: tereddüd etmek, duraksamak

t. ḳ.-adur-men 57b/12

terek (< ET (MK) *tėrek*) kavak ağacı (EDPT, 543a)

t.+ge 128b/12

terennüm (< Ar. *tarannum*) şarkı söyleme

t. 120b/2

terġįb (< Ar. *targįb*) arzu ettirme, isteklendirme

terġįb ḳıl-: arzu ettirmek, isteklendirmek

t. ḳ.-sam 112b/13

t. ḳ.-sek 116a/6

teri (< ET (Uyg.) *teri* < AT **tēri*) deri, post, cilt

t.+si 102b/9

t.+sige 97a/8

terk (< Ar. *tark*) terk, bırakma

terk eyle-: terketmek, bırakmak

t. e.-diŋ 17b/10

t. e.-p 2b/14, 77a/9

terk ėt-: terketmek, bırakmak

t. ė-ip 43a/11

t. ė.-ipdür-men 32a/13

terk ḳıl-: terketmek, bırakmak

t. ḳ.-ġay 31b/15

t. ḳ.-ġay-men 32a/3

t. ḳ.-ıp 125b/10, 125b/11

t. ḳ.-maḳ 37b/2

t. ḳ.-mas ėrdi 67b/3

t. ḳ.-sam 162a/9

t. ḳ.-ur 38a/5

t. ḳ.-ur-men 114a/4

terk-i dünyā: dünyayı terk etme

t.-i d. 138a/4, 75a/14, 77a/7

terk-i ḥaẓine-bānlıḳ: hazineciliği bırakmak

t.-i ḥ. 118a/12

terk-i mihr: sevgi ve muhabbeti bırakmak

t.-i m. 86a/8

terkįb (< Ar. *tarkįb*) **1.** birleştirme, biraraya getirme

t. 1b/4

2. tamlama

terkįb-i fāyiḳ: yüksek, seçkin tamlamalar

t.-i f. 1b/9

tersālıḳ (< Far. *tarsā* + Tü.+*lıḳ*) Hristiyanlık

t.+dın 161b/4

tertįb (< Ar. *tartįb*) tertib, düzene koyma

t. 132b/4, 133b/14, 1b/4, 3a/8, 91b/14

tertįb ḳıl-: tertiblemek, düzene koymak

t. ḳ.-ıpdurlar 61a/2

tertįb-i lāyıḳ: sözü anlama uygun şekilde düzene koyma

t.-i l. 1b/9

tesbįĥ (< Ar. *tasbįĥ*) **1.** tesbih

t.+ni 147a/8

2. sözünü tekrar etme, zikretme

t. 60a/2

tesbįĥ ḳıl-: sözünü tekrar etmek, zikretmek

t. ḳ.-ıp ėrdi 3b/8

tesellį (< Ar. *tasallį*) teselli, avutma

t. 106a/5, 116a/7

tesellį-i hātır: gönlünü hoş etme, teselli etme

t.+ım 32b/10

teóŝįr (< Ar. *taóŝįr*) iz bırakma, nişan, alâmet

t. 156b/1

teóŝįr ḳıl-: tesir etmek, iz bırakmak

t. ḳ.-ıp 21b/4

t. ḳ.-mas 168a/11

t. ḳ.-sa 59a/4

teóŝįrlıġ (< Ar. *taóŝįr* + Tü.+*lıġ*) tesirli, iz bırakma

t.+a 122b/9

teskįn (< Ar. *taskįn*) sakin kılma, yatıştırma

t. 151a/12

teskįn-i bātın: içini ferahlatma, rahatlatma

t.-i b.+ım 32b/10

teskįn-i cūÓ: açlığı yatıştırma

t.-i c. 145a/7

teskįn-i hātır: hatırın hoş tutulması

t.-i ĥ. 150b/11, 151b/14

teslįm (< Ar. *taslįm*) teslim, bir emaneti yerine verme

teslįm ḳıl-: teslim etmek, bir emaneti yerine vermek

t. ḳ.-dı 46b/4

teşbįh (< Ar. *taşbįh*) benzetme, benzetilme

teşbįh ḳıl-: benzetmek, benzetilmek

t. ḳ.-adurlar 141b/6

teşne (< Far. *taşna*) çok istekli

t. 85b/15, 86a/6

teşne bol-: çok istekli olmak

t. b.-dı 74a/6

t. b.-ġan 2a/8, 35a/7, 57a/5

teşnelik (< Far. *taşna* + Tü.+*lik*) çok isteklilik

t. 120b/12

t.+ge 74a/8

t.+i 120b/4

t.+ni 75b/13

teşvįş (< Ar. *taşvįş*) karıştırma, karmakarışık etme

t. 63a/13, 94a/7

t.+idin 112b/4

t.+ler 113b/3

tevaḳḳuf (< Ar. *tavaḳḳuf*) durma, eğlenme, bekleme

t. 108b/8, 123a/13, 12b/12, 135b/11, 147a/2, 149a/9, 153a/13, 156b/7, 161b/12, 166b/14, 22a/5, 2b/4, 2b/6, 32b/11, 43a/7, 47a/8, 64b/15, 73b/1, 75a/12, 84a/3, 84a/4, 94a/2, 95b/15

tevaḳḳuf ḳıl-: durmak, eğlenmek, beklemek

t. ḳ.-ġıl 108a/4, 11b/6, 131b/3

t. ḳ.-saŋ 36a/5

tevāżuÓ (< Ar. *tavāđuÓ*) alçak gönüllülük

t. 142a/14

t.+lar 163b/11, 36a/8

tevāżuÓ ḳıl-: alçak gönüllülük göstermek

t. ḳ.-ġanıŋdın 118a/15

tevāżuÓluḳ (< Ar. *tavāđuÓ* + Tü.+*luḳ*) tevazuluk

t. 82b/4

tevbe (< Ar. *tavba*^{t}) tövbe, geri dönme

t. 106a/6, 128b/7, 137b/13, 16b/4, 19b/2, 99a/2

t.+ni 56b/11

t.+si 7a/8

tevbe ḳıl-: tövbe etmek, geri dönmek

t. ḳ.-dım 99b/3

t. ḳ.-sa 105b/9, 7a/8

tėve (< ET *tebi*) deve

t. 122a/8, 164b/14, 164b/5, 164b/6, 164b/7, 77b/10, 77b/7

t.+ge 164b/4, 164b/6, 77b/7

t.+lerni 165a/13

t.+ni 164b/6

t.+sini 164b/14, 165a/12

teveccüh (< Ar. *tavaccuh*) güler yüz gösterme, sevgi, yakınlık gösterme

t. 117b/2, 43a/2

t.+i 149a/13

teveccüh ḳıl-: güler yüz göstermek, yakınlık göstermek

t. ḳ.-dı 135a/2, 48b/4, 78a/4, 101b/7

tevekkül (< Ar. *tavakkul*) işi Allah'a bırakıp kadere razı olma

tevekkül ḳıl-: işi Allah'a bırakıp kadere razı olmak

t. ḳ.-ıp 97b/4

tevfīḳ (< Ar. *tavfīḳ*) Tanrı yardımı

t. 137b/13

teóvįl (< Ar. *taóvįl*) söze ayrı mana verme, sözü çevirme

t.+ni 22a/11

tezvįr (< Ar. *tazvįr*) yalan dolan, ara bozmak için yapılan dedikodu

t. 62a/10

tıḳ- (< ET *tıḳ-*) tıkmak, zorla sokmak

t.-tılar 97a/9

ŧılsım (< Ar. *ŧilsam*) tılsım, büyü

ŧ. 109a/13, 109b/8, 125b/1, 125b/2, 144b/6, 19a/12

ŧ.+dın 160b/12

ŧ.+nı 112b/1, 112b/8

ŧılsımāt (< Ar. *ŧilsamāt*) tılsımlar

ŧ. 19a/7

tın- (< ET (Uyg.) *tın-* < AT **tīn-*) dinmek, kesilmek, durmak, rahata kavuşmak

t.-ar 33a/7

ŧınāb (< Ar. *ŧināb*) kazığa bağlanan çadır ipi

ŧ. 100a/6, 77b/9

ŧ.+ı 120a/3, 55a/15

ŧ.+ını 120b/7, 44a/8, 85a/6

ŧ.+ları 100b/2

tırnaḳ (< ET (Uyg.) *tırŋaḳ*) tırnak

t. 101b/6, 60b/4

t.+ı 60a/14

ticāret (< Ar. *ticāra*^{t}) ticaret, alış veriş

t. 108b/4, 139b/4, 158b/4, 47b/8, 82a/12

ticāret-i deryā: deniz ticareti

t.-i d. 5a/10

tįġ (< Far. *tēg̃*) kılıç

t. 129a/7, 170a/10, 84a/15

t.+ni 11b/15, 16b/11, 83b/14

tįġ-i bį-dirįġ: acımasız kılıç

t.-i b.+nı 136b/2

tįġ-i devrān: zamane kılıcı

t.-i d. 134a/2

tįġ-i peleng: kaplanın kılıcı, eski zamanda yaşamış ve soyu tükenmiş bir kaplan türünün 20 cmlik uzun dişleri için kullanılır yani kaplanın kılıç gibi dişleri

t.-i p. 162b/2

tįġ-i üstüh^{v}ān: kemikten kılıç

t.-i ü. 143a/10

tįġ-i zehr-ālūd: zehir dolu kılıç

t.-i z. 10b/9

tįġ-i zer: altın kılıç

t.-i z. 66b/13

tįġ-i zerrįn: altından kılıç, altın kılıç

t.-i z. 129a/6

til (< ET *tıl*) **1.** dil (organ)

t. 164a/8

t.+din 103a/6

t.+i 105a/8, 52b/14

t.+idin 76b/4

t.+ige 3b/8

t.+ini 129a/7, 166a/10, 166a/9, 38a/6, 42b/2

t.+iŋdin 103a/5

t.+iŋni 34b/7

2. lisan

t. 60a/1

t.+de 3a/5

t.+i 1b/2, 69b/13

t.+im 28b/8, 48b/7, 52a/12

t.+imge 52a/15

t.+imġa 123b/7

t.+ini 132a/15, 134b/11, 158b/3, 134b/8

t.+iŋde 103a/4

t.+ni 10a/6, 61b/3, 83a/9

tile- (< ET (Uyg.) *tile*-) dilemek, istemek

t. 46a/6

t.-di 117a/7, 131a/11, 13a/2, 163b/2, 1b/13, 43b/1, 50b/7, 54a/12, 68b/1, 70b/6

t.-diler 144b/2, 38a/6, 72b/12

t.-dim 111b/6

t.-gen 30a/1, 55a/8

t.-geni 101a/1, 103b/1, 111a/5, 126a/4, 138a/14, 167a/4, 17a/9, 26a/5, 28b/5, 2b/4, 41b/5, 47a/15, 54a/14, 59b/6, 69a/5, 73b/6, 79b/8, 65a/4, 75b/1

t.-geniŋ 50b/11

t.-genlerniŋ 72b/14

t.-gil 111b/8, 128a/3, 134b/6

t.-maḳ kerek 153a/11

t.-me 137a/2

t.-mekni 3b/8

t.-meseler 114b/6

t.-p 151b/4, 165a/11, 30a/15, 49b/15, 73b/2, 94a/11

t.-pdür 42b/15

t.-r 137a/2, 137a/3, 42a/11

t.-r ėrdi 55a/8

t.-r ėrdiler 7b/14

t.-r-sen 166a/14

t.-rġa 157b/14

t.-se 150a/6, 55a/8

t.-sem 121b/4, 158a/14, 94a/12

t.-seŋ 111b/9, 27a/9, 30a/2, 158a/13

t.-y-sen 94a/8

t.-ydür 37b/13

t.-ydür-men 106b/5, 136a/3, 123b/8

tilek (< ET (Uyg.) *tilek*) dilek

t.+imizni 27b/1

t.+ini 30a/3

tilekli (< *tilek*+*lig*) dilekli

t. 14b/13

tileş- (< ET *tileş*-) birbirinden istemek

t.-ip 117a/9

ṭįmār (< Far. *ṭįmār*) hastaya veya yaraya bakma, tedavi etme

ṭįmār ḳıl-: hastaya veya yaraya bakmak, tedavi etmek

ṭ. ḳ.-dılar 23b/6

timŝāl (< Ar. *timŝāl*) suret, resim, örnek

timŝāl ḳıl-: resmetmek, örneklemek

t. ḳ.-ıpdurlar 5b/4, 5b/5

tinnįn (< Ar. *tinnįn*) büyük yılan, ejderha

t. 51b/12, 51b/13, 52a/3

ṭįre (< Far. *ṭįra*) bulanık, kara, karanlık

t. 10a/8

t.+sini 63b/10

ṭįre-gūn (< Far. *ṭįra-gūn*) rengi bulanık, bulanık renkli

t. 12b/14

ṭįrelik (< Far. *ṭįra* + Tü.+*lik*) bulanıklık, karanlık

t. 37b/2

ṭįr-endāzlıġ (< Far. *ṭįr-andāz* + Tü.+*lıġ*) ok atıcılık krş. **ṭįr-endāzlıḳ**

t.+ımdın 10b/9

ṭįr-i dil-dūz-ı ciger-sūz: ciğer yakıcı ve yürek delen ok

t.-i d.-ı c.+ı 141b/3

ṭįr-i Ǿışḳ: aşk oku

t.-i Ǿı. 5b/10

ṭįr-iḳadd: boy oku

t.-i ḳ.+ıŋ 82a/11

ṭįr-i müjgān: kirpik oku

t.-i m.+ı 130a/7

ṭįr-endāzlıḳ (< Far. *ṭįr-andāz* + Tü.+*lıġ*) ok atıcılık krş. **ṭįr-endāzlıġ**

t.+lıḳda 109a/14

tirgüz- (< ET *tirgüz-*) diriltmek, ihya etmek

t.-diler 8b/9

t.-se 131b/7

t.-üp 148b/9

t.-ür-men 145a/12

tiri- (< ET (Uyg.) *tire-*) dayamak (OTWF II, s. 620; Seng. 191r.8) krş. YUyg. *tire-* "diremek, dayamak" (YUyg.TS, 414b; UTİL, 354b)

t.-gen 55a/9

tirig (< ET *tirig* < *tir-ig* < AT **tīr-*) diri, canlı

t. 105b/1, 134a/13, 162a/3, 169b/5, 77a/6, 78a/15, 79b/10, 82a/7, 83a/2, 98a/9, 82a/5

t.+dür 136b/12, 161a/14

t.+ge 158a/12

t.+ler 77b/11

t.+ni 131b/7

tiriglik (< *tir-ig+lik*) dirilik, canlılık

t. 120b/7, 126b/8, 46a/7, 79b/12, 9b/2, 122b/8

t.+din 130b/9, 136b/1, 28b/1

t.+dür 44b/15

t.+i 76b/14

t.+idin 76a/15

t.+im 123a/1

t.+iŋ 11b/9

t.+lerni 136b/1

t.+ni 76b/9, 77a/4

tiril- (< ET (Uyg.) *tiril-*) dirilmek, canlanmak, hayata dönmek

t.-di 151a/4, 65b/3

t.-di mü 171a/13

t.-gen 109a/4, 152a/5

t.-gen ėmes 8b/5

t.-genige 77a/2

t.-gey 76b/15

t.-ip 110b/5, 148b/15

Tirmįz özel ad

T. 129a/13

tiryāḳ (< Ar. *tiryāḳ* < Fars. *tiryāk*) hayvani, nebati ve madeni maddelerin karışımından meydana gelen, sancıya, öksürüğe, yılan ve akrep sokmasına, bazı hastalıklara ve zehirlenmeye karşı kullanılan afyonlu macun, panzehir, antidot

t. 62b/6

tiş (< ET (Uyg.) *tış* < AT **tīş*) diş

t. 95b/6

t.+ini 63a/3

t.+leri 52b/4, 63a/1

t.+lerini 63a/2

tişle- (< ET (Uyg.) *tişle-* < *tīş+le-*) dişlemek, ısırmak

t.-p 66a/8, 72a/10

titre- (< ET (Uyg.) *titre-*) titremek

t.-di 163a/13

t.-r 62b/15

ṭįz (< Far. *tėz̄*) çabuk, tez

t. 38a/14, 42b/15, 52b/4, 58b/3, 5b/8**,** 135a/4, 48a/9, 64a/13, 42a/1

ṭįz ḳıl-: çabuklaştırmak

t. ḳ.-ıp 79a/4

ṭįzlıġ (< Far. *tėz̄* + Tü.+*lıġ*) tezlik, çabukluk

t.+ġa 154b/2

ṭįzraḳ (< Far. *tėz̄* + Tü.+*raḳ*) daha çabuk

t. 17a/3, 22a/2

ṭofaz (< Far. *topaze*) sarı, kırmızı, pembe, mavi veya kahverenginin çeşitli tonlarında doğada bulunabilen, ısıya dayanıklılığı oldukça yüksek, az bulunur değerli bir taş

ṭ. 53b/2

tofraġ (< ET (Uyg.) *topraḳ*) toprak krş. **tofraḳ**

t.+ı 116a/15

t.+lar 150b/6

tofraḳ (< ET (Uyg.) *toprаḳ*) toprak krş. **tofraġ**

t. 42a/6, 55a/9

t.+dın 55a/8, 55a/9

t.+ġa 118a/12, 45b/6

t.+ını 42a/8

t.+lar 48b/5

t.+nı 2b/12, 42a/7

t.+nıŋ 42a/2

toġra- (< ET *toġra-*) doğramak

t.-p 130b/10

toġrı (< ET *toġuru* "düz, doğru" < *toġ-ur-*" düz-doğru olmak") doğru

t.+sıdın 17b/6

toġrısıda hakkında, üzerinde YUyg. *toġrısıda* (YUyg.TS, 416a)

t. 27a/14, 96b/3

t.+ki 19b/1

toħta- (< Mo. *toġta-*) yerleşmek, karar vermek, sakin ve kararlı olmak krş. (Lessing; 815a)

t.-dı 99b/12

t.-r mu 102b/3

toħtan- (< *toħta-n-* < Mo. *toġta-*) sakin ve kararlı olmak

toħtana al- > toħtanal-: sakin ve kararlı olabilmek

t.-may 80b/11

toḳluḳ (< *toḳluḳ* < ET *toḳ*) tokluk, doymuşluk

t.+ḳa 117a/12

toḳsan (< ET (MK) *toḳson* < *toḳuz on*) doksan

t. 19a/14, 19a/9

toḳu- (< ET *toḳı-*) dokumak

t.-r 92a/12, 92a/8

t.-r-men 92a/11

toḳḳuz (< ET *toḳuz*) dokuz

t. 126a/1, 130b/6, 19a/10, 19a/14, 33b/13, 34a/4, 82b/1, 82b/2

toḳḳuzunçı (< *toḳuz*+*ınçı*) dokuzuncu

t. 43a/9, 61b/5, 95b/15

tol- (< ET *tol-*) dolmak

t.-a 18a/4, 27a/15, 4b/7, 52b/1, 52b/4, 53a/12

t.-adur 9b/3

t.-dı 120b/9, 138b/1

t.-updur 21a/14

tola (< ET (Uyg.) *tolu* < AT **tōl-*) dolu, dolmuş, çok

t. 103a/8, 137b/13, 137b/15, 138a/3, 22a/3, 60b/9, 64b/13, 17a/2, 61b/10

t.+nı 93b/9

t.+raḳı 41b/10

t.+sı 136a/6, 137a/12, 137a/15, 60b/3, 63a/2

t.+sını 163a/9

tola ḳıl-: doldurmak

t. ḳ.-sa 137b/15

tola- (< ET (MK) *tol-ġa-*) dolamak, döndürmek, çevirmek

t.-r 137b/15

toldur- (< ET (MK) *tol-tur-*) doldurmak

t.-updur 31a/5

tolġan- (< ET *tolġan-*) dolanmak, döndürmek, çevirmek

t.-ıp 116b/10

tolu (< ET *tolu*) dolu

t. 82b/2

ton (< ET *ton* < AT **tōn*) don, giyecek kaftan, giysi

t. 42b/13

t.+ını 35b/1

t.+uŋnı 33a/15

toŋuz (< ET (Uyg.) *toŋuz*) domuz

t.+nı 100a/13

tor (< ET (MK) *tor*) tuzak

t.+ġa 163a/12

t.+ıġa 44a/3

toy (< ET (Uyg.) *toy*) ziyafet, düğün krş. **ŧoy**

t. 107a/4, 88a/13

t.+ġa 155a/12, 29b/6

t.+nı 29b/9, 76a/9

toy ḳıl-: ziyafet vermek, düğün yapmak

t. ḳ.-dılar 107b/6

t. ḳ.-ġunça 107a/5

t. ḳ.-urnı 29b/8

t.+nı ḳ.-ıp 107b/7

toy (< ET (Uyg.) *toy*) toy, ziyafet, düğün krş. **toy**

ṭ. 110a/10

ṭ.+ġa 168a/10

toy- (< ET *toḏ-*) doymak, yemekten karnı doymak

t.-ġan 133b/4, 78b/2

t.-ġandur 117b/7

t.-up 170a/9

toyġar- (< ET (Uyg.) *to-ḏ-ġar-* < *to-d-gur*) doyurmak

t.-ur-men 98a/9

töben (< *töpü+n* < ET(Uyg.) *töpö/töpü*) aşağı, alt (VEWT, 493b)

t. 141b/6

töfe (< ET (Uyg.) *töpö/töpü*) tepe, üst, tümsek krş. **töpe**

t.+sidin 29b/13

töhmet (< Ar.*tuhmaᵗ*) suç, kabahat

t. 165b/9

t.+ini 161a/10

t.+ni 105b/11, 15b/7, 8a/15

töhmet ḳıl-: suçlamak

t. ḳ.-adur 15b/4

t. ḳ.-dı 104a/8, 15a/15

t. ḳ.-ġaç 105a/7

t. ḳ.-ıp ėrdi 42b/14

t. ḳ.-ma! 15b/5

t. ḳ.-urnı 104a/13

tök- (< ET (Uyg.) *tök-*) dökmek

t.-er-men 133b/11, 19a/11

t.-maḳdın 33a/7

t.-mek 159b/6

t.-üp 147a/8, 36b/9, 42a/1, 42a/7, 66a/13

t.-üptürler 42a/3

tökül- (< ET (Uyg.) *tök-ül-*) dökülmek, saçılmak

t.-di 19b/14, 22b/11, 60a/9, 80b/13

t.-edür 142b/2

t.-gey 78b/3

t.-ür 120b/4, 22b/10, 23a/13

t.-ür ėrdi 80a/3

t.-ürige 23b/4

töpe (< ET (Uyg.) *töpö/töpü*) tepe, üst, tümsek krş. **töfe**

t.+leridin 40a/12

t.+lerni 133b/13

t.+si 114a/5

t.+side 60a/8

töre- (< ET *törü-*) türemek, hasıl olmak

t.-di 74b/12

tört (< ET *tört* < AT **tȫrt*) dört

t. 106a/6, 106b/10, 111a/6, 111a/8, 114a/1, 114a/2, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 114b/8, 115a/1, 116b/13, 11a/3, 11a/8, 143a/1, 143a/3, 146b/8, 147a/15, 147a/4, 147a/5, 147b/2, 148b/4, 148b/6, 25a/1, 26b/6, 27b/1, 33b/13, 34a/3, 53b/6, 53b/7, 54a/1, 54a/8, 55a/15, 55a/6, 55b/10, 55b/13, 55b/15, 56a/2, 56b/14, 57a/6, 60b/13, 98b/7, 98b/8, 98b/9

t.+leri 147b/6

t.+lerige 147b/7

törtele (< *tört+ele* < **tȫrt+egü+le*) dördü birden

t.+si 27a/10, 27a/15

törtünçi (< ET *törtünçi*) dördüncü

t. 101b/10, 143a/10, 17a/6, 39a/2, 39a/5, 60a/4, 61a/14, 61b/9

töşek (< ET *töşe-k*) döşek, yatak

t.+din 118a/2

t.+ge 117b/6, 80a/7

t.+idin 105b/6

t.+ini 89a/2

töşük (< ET (MK) *teşük*) deşik, delik

t.+din 117b/2, 119a/11, 22b/7, 60b/9

t.+ge 100a/4, 100b/7, 134a/12, 133b/3

t.+i 60b/8

tūde (< Far. *toda*) yığın, küme

t. 148b/6

ṭūfān (< Ar. *ṭūfān*) tufan, Nuh tufanı

ŧ.+lardın 138a/1

tuġ- (< ET (Uyg.) *tuġ-*) doğmak, ortaya çıkmak krş. **tuħ-, tuķ-**

ŧ.-ar 41b/4, 116b/14

ŧ.-dı 130a/14, 41b/3

ŧ.-ması 83a/9

ŧ.-up 63a/9

ŧ.-updur 82b/2

ŧ.-uşdın 52a/9

tuĥfe (< Ar. *tuĥfa*[t]) hediye, armağan

ŧ. 157b/4, 43a/14, 44b/10, 44b/8, 53a/15, 53b/5, 53b/6

ŧ.+ler 165b/4

tuħm (< Far. *tuħm*) tohum

ŧ. 119b/14, 22b/4, 42b/15

ŧ.+ı 119b/15

ŧ.+ını 1b/10, 42b/15, 81b/4, 120a/13, 90b/8

tuħ- (< ET (Uyg.) *tuġ-*) doğmak, ortaya çıkmak krş. **tuġ-, tuķ-**

ŧ. 155b/13

tuķ- (< ET (Uyg.) *tuġ-*) doğmak, ortaya çıkmak krş. **tuġ-, tuħ-**

ŧ.-ķan 13b/7, 105b/15, 147b/2, 84b/12

ŧ.-ķanlarını 64a/15

ŧūlā (< Ar. *ŧūlā*) çok uzun, pek uzun

ŧūlā bol-: çok uzun, pek uzun olmak

ŧ. b.-dı 76a/13

ŧulūÓ (< Ar. *ŧulūÓ*) doğma, doğuş

ŧulūÓ ķıl-: doğmak

ŧ.-dı 103b/1, 111a/4, 113b/15, 12b/15, 140a/8, 149a/15, 91b/13

ŧ.-ıp 27a/10

ŧulūÓ-ı āfitāb: güneşin doğuşu

ŧ.-ı ā.+da 61a/3

ŧuÓme (< Ar. *ŧuÓma*[t]) yiyecek, azık, bir lokma

ŧ. 22b/5, 23b/11, 62b/6, 64a/4, 91a/3

ŧ.+de 70b/11, 70b/14

ŧ.+de mü 70b/10

ŧ.+leridin 63a/2

ŧ.+ni 100b/10

ŧ.+sige 99a/10

ŧ.+siġa 99a/9

ŧuÓme ķıl-: azık hazırlamak, tatmak

ŧ. ķ.-sa 99a/1

tumşuķ (< ET *tumşuķ*) papağan gibi bazı kuşları yumru, eğri gagası, gaga

ŧ.+ı 120b/3, 60b/8

ŧ.+ıda 60b/8

ŧ.+ıġa 60b/8

ŧumŧurāķ (< Far. *ŧumŧurāķ*) gösteri, debdebe

ŧ. 22a/8

tur- (< ET (Uyg.) *tur-*) **1.** durmak, bulunmak, kalmak, ikamet etmek

2. durmak (tasvir fiili)

ŧ.-adur 108b/1, 110b/1, 115b/2, 11a/2, 128b/5, 142a/15, 150b/8, 162b/9, 164b/15, 19b/11, 80a/7, 80a/8, 83b/3

ŧ.-adur-men 11a/8, 11b/3, 11b/6

ŧ.-adur-sen 11b/4

ŧ.-adurlar 78a/14, 122b/3

ŧ.-ar 33a/7, 56b/4

ŧ.-ar-men 11b/2

ŧ.-ar mu 20b/4

ŧ.-arnı 128b/10, 69b/2

ŧ.-dı 104b/14, 107b/14, 113b/9, 115a/10, 118a/3, 134b/1, 142a/13, 151b/1, 151b/6, 21b/15, 42a/11, 69b/14, 71a/10, 77a/1, 97a/1

ŧ.-dılar 110b/6, 148b/15, 16a/4, 72a/14

ŧ.-gil 156b/5, 21a/8

ŧ.-ġan 115b/14, 120b/10, 38a/5

ŧ.-ġay 37b/13, 61a/14

ŧ.-ġıl 122b/6, 131b/14, 44a/12, 47a/3, 98a/1

ŧ.-ġumdur 37b/10

ŧ.-maġay-sen 99b/7

ŧ.-maġıl 99b/4

ŧ.-maķnı 99b/11

ŧ.-masa 92b/12

ŧ.-masun 118b/14

ŧ.-maydur 19a/13

ŧ.-sa 111b/11, 112a/4, 139b/14

ŧ.-saŋız 104b/2

t.-sun 74b/12, 74b/13, 85b/14

t.-uŋlar 18a/15

t.-up 101a/12, 104a/10, 115a/11, 120b/11, 151b/4, 162a/2, 166a/4, 169a/1, 17b/3, 21b/6, 37a/15, 52b/12, 66b/2, 75a/3, 85b/11

t.-up ėrdi 4b/3, 103a/2, 110b/2, 111a/1, 11a/7, 120b/12, 120b/9, 128b/11, 140a/3, 150b/7, 164a/3, 36b/9, 47b/12, 56a/14, 6a/3, 80b/9, 90b/15, 95a/7

t.-up ėrdiler 104b/13, 146a/15, 28a/2, 89a/6, 97a/10

t.-up ėrdim 12a/14, 12a/6, 161a/5

t.-updur 115b/10, 127a/3, 12a/9, 21a/14, 26b/15, 60a/13, 89a/10, 93b/5

t.-updur-miz 129b/14

tura al-> tural-: durabilmek
t.-madı 13b/9
t.-mas-miz 15a/3
t.-may 85a/14

turb (< Far. *turb*, *turub*) turp

t. 126b/12

turfe (< Ar. *turfa*^{t}) görülmemiş, yeni, tuhaf

t. 9a/15

turġuz- (< *tur-ġuz-*) durdurmak

t.-sa 11a/8, 11b/2

t.-up 119a/14

turre (< Ar. *turra*^{t}) kıvırcık saç lülesi

t.+sini 126b/12

turş-rūy (< Far. *turş-rūy*) ekşi yüzlü, ekşi suratlı

t. 153b/6, 153b/8, 153b/9, 156b/5

turş-rūyluḳ (< Far. *turş-rūy* + Tü.+*luḳ*) ekşi suratlılık

t.+dın 153b/11

turur (< *tur-ur*) -dır, -dir, -dur, -dür bildirme eki

t. 127b/6, 141a/12, 141a/13, 14a/12, 43b/6, 48b/9, 58a/2, 58a/3, 59a/7, 59a/8, 60b/15, 61a/11, 61b/12, 67a/8, 68b/11, 68b/13, 69b/10, 70b/15, 84b/11, 84b/4, 88b/5, 92a/1, 92b/6, 93b/10, 109b/14, 110b/11, 110b/13, 120b/15, 127b/7, 139a/5, 65b/6, 96b/5

t.+men 103b/2, 104b/13, 148a/5, 127b/5, 127b/6

t.+sen 127b/5

t.+lar 58a/7

tut- (< ET (Uyg.) *tut-*) tutmak; kabul etmek

t.-adur 136b/1

t.-adur-men 136a/6

t.-alı 58b/2

t.-ar 144a/13, 163a/11, 45b/2, 55a/2

t.-ar ėrdi 63a/11

t.-ar-men 112a/3, 126a/11

t.-ar-sen mü 100b/3

t.-arlar 164b/3

t.-asın 17b/1

t.-gü 25b/8

t.-ġay 61b/11, 96b/8

t.-ġay-men 57b/11

t.-ġıl 151b/12, 160a/14, 85a/7

t.-ḳan 104a/10, 105b/3, 142b/15

t.-ḳay ėrdi 110a/14

t.-ḳay-sen 77b/10

t.-madı 100b/8, 43a/3

t.-maḳ kerek 63a/12

t.-maḳlıġ 130a/10

t.-mas 58b/1

t.-mas-men 120a/10, 30b/6

t.-masam 56b/11, 77b/12

t.-may-sen 57b/9

t.-sam 162a/9

t.-saŋ 27a/9

t.-saŋ ėrdi 33a/11

t.-tı 10b/14, 115b/6, 159b/4, 168b/8, 16a/7, 171a/4, 27b/14, 31a/12, 44a/10, 63a/1, 81a/4, 88b/13, 96a/11, 99a/1

t.-tılar 118b/7, 70b/14

t.-tum 161a/3, 19b/1, 42a/6

t.-uŋlar 164b/1

t.-up 102a/11, 103a/3, 117b/11, 117b/12, 120a/6, 124b/7, 128b/12, 135b/3, 140a/13, 142a/6, 142b/11, 146b/7, 159b/11, 161a/15, 162b/6, 24b/6, 25b/9, 29b/13, 31a/13, 34b/13, 63a/5, 76a/9, 77b/7, 81a/1, 87a/4, 89a/3, 97a/8, 97b/12, 97b/7, 98a/9,

99b/14

t.-up ėrdi 167b/3, 169b/15, 78b/1, 96a/8

t.-up ėrdiler 64a/15

t.-updur 109b/7

t.-updur-men 119b/3, 57b/5

tuta al- > tutal- : tutabilmek

t.-mas 100b/6

tutaş- (<*tut-a-ş-* < ET (Uyg.) *tut-uş-*) tutuşmak, ateş almak

t.-ıp ėken 125a/2

t.-sa 169a/10

t.-tı 124b/3, 124b/5

ŧūtį (< Far. *tūtį*) papağan, bir kuş

ŧ. 100b/9, 101a/2, 101a/4, 101a/8, 103a/5, 103b/3, 103b/7, 106a/8, 106b/15, 106b/7, 108b/14, 108b/5, 109a/2, 109a/4, 10b/3, 110a/1, 110b/10, 110b/15, 110b/9, 111a/12, 111a/8, 113b/7, 114a/11, 114a/6, 116b/1, 116b/12, 117a/1, 117a/5, 119a/9, 119b/4, 119b/8, 121a/1, 121a/12, 121b/3, 121b/5, 121b/8, 123a/10, 123b/12, 123b/6, 123b/8, 125b/9, 126a/12, 126a/14, 126a/9, 128b/14, 129a/12, 129a/5, 129a/8, 129a/9, 129b/10, 129b/13, 130a/13, 130a/2, 130a/5, 130a/8, 131a/7, 132a/8, 133a/12, 135b/8, 136a/8, 138a/15, 138a/5, 138b/2, 138b/8, 139a/13, 139a/14, 139b/2, 13a/10, 13a/8, 13b/4, 141a/11, 141a/15, 141a/8, 142a/4, 142a/7, 146a/4, 146b/11, 146b/5, 147a/13, 147b/1, 149a/7, 149b/3, 149b/7, 153a/9, 153b/15, 153b/6, 156b/12, 156b/14, 156b/2, 157a/3, 161b/7, 162a/11, 162b/1, 166b/7, 167a/12, 167a/7, 16b/12, 171b/14, 17a/14, 17b/4, 22a/1, 22a/12, 22a/7, 22a/9, 22b/11, 22b/2, 22b/3, 22b/5, 22b/7, 23b/7, 24a/12, 24a/13, 24b/3, 24b/4, 24b/6, 25a/3, 25a/5, 25a/7, 25b/4, 25b/7, 26a/14, 26a/8, 28a/10, 28b/13, 28b/5, 28b/8, 2a/13, 2a/7, 2a/9, 2b/5, 2b/7, 2b/8, 30b/8, 32b/6, 33a/14, 33a/7, 33b/4, 3a/12, 3a/13, 43a/1, 43a/10, 43b/15, 43b/7, 43b/8, 44a/10, 44a/12, 44a/3, 44a/9, 44b/3, 44b/5, 44b/9, 45a/1, 46a/6, 46a/8, 46b/13, 46b/15, 46b/4, 46b/6, 47a/12, 47b/13, 47b/3, 47b/7, 48a/10, 48a/3, 48b/1, 48b/13, 48b/2, 48b/8, 48b/9, 49a/8, 49a/9, 49b/12, 49b/14, 49b/6, 49b/7, 49b/8, 4a/15, 4a/8, 4b/10, 4b/13, 50a/1, 50a/10, 50a/13, 50a/3, 50a/6, 50b/11, 50b/12, 54a/2, 54b/12, 54b/13, 54b/2, 55a/2, 55a/4, 55a/7, 57a/12, 57b/13, 57b/6, 57b/9, 58a/10, 59a/15, 59a/2, 59a/4, 59b/10, 59b/12, 59b/13, 59b/8, 61a/10, 61a/11, 61b/13, 61b/8, 62a/12, 62a/13, 62a/4, 62a/9, 62b/5, 62b/7, 64b/11, 65a/10, 65a/13, 65a/8, 66b/7, 67a/10, 67a/11, 67a/15, 67a/6, 69a/10, 69a/14, 6a/11, 6a/15, 6a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/4, 73a/11, 73b/10, 73b/6, 74a/1, 75a/7, 75b/10, 76a/1, 77a/8, 77b/13, 77b/4, 78a/3, 79b/1, 79b/11, 79b/15, 79b/8, 7a/1, 7a/11, 7a/5, 7b/14, 81b/14, 81b/5, 82a/2, 83b/15, 84b/2, 84b/5, 85a/10, 85a/7, 86b/13, 87a/10, 87a/12, 87a/4, 87a/7, 87a/8, 87a/9, 87b/1, 87b/11, 87b/13, 87b/5, 88b/4, 88b/5, 89a/12, 89b/13), 89b/5, 89b/8, 8a/11, 8a/5, 8b/15, 8b/3, 8b/4, 8b/6, 91b/5, 92a/2, 92a/5, 93b/13, 94a/11, 94a/13, 94a/15, 95b/11, 96a/4, 96a/7, 98a/14, 98b/12, 98b/9, 9b/1, 9b/10, 9b/12, 9b/14

ŧ.+din 114a/10, 131a/7, 141a/2, 142a/5, 142a/6, 25a/14, 25a/2, 28b/4, 2b/7, 48b/10, 5b/7, 7a/11

ŧ.+dindin 45a/1

ŧ.+dur 25a/15

ŧ.+dür-sen 146a/7

ŧ.+ge 25a/4

ŧ.+ġa 22a/9, 25b/5, 6a/2, 6b/12, 87b/8, 9a/2

ŧ.+ler 129b/11, 129b/9, 24a/13, 44b/5, 7b/2

ŧ.+lerdin 129b/15, 47b/13

ŧ.+lerge 44a/14

ŧ.+lerni 129b/7, 129b/8, 24b/2

ŧ.+m 129b/6, 48a/13

ŧ.+ni 101a/1, 103b/1, 106b/3, 111a/5, 114a/1, 116b/11, 119b/2, 121a/12, 123b/2, 126a/4, 129a/7, 130a/1, 130a/4, 136a/1, 138a/14, 13a/2, 141a/6, 142a/4, 144a/9, 147a/9, 153b/5, 156b/12, 162a/4, 167a/4, 17a/9, 22b/10, 23b/10, 23b/9, 24a/10, 24a/5, 24a/7, 24a/8, 24b/5, 25a/14, 25b/14, 26a/5, 2a/11, 2a/12, 2a/7, 2b/4, 33a/3, 44a/11, 44a/2, 44a/6, 44a/8, 46b/5, 47a/15, 47a/2, 47b/15, 48a/10, 48a/11, 48a/15, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48b/12, 48b/15, 49a/1, 49a/14, 49a/15, 49a/3, 49a/4, 49a/6, 49b/1,

49b/2, 49b/5, 49b/7, 4a/3, 4b/13, 4b/9, 50a/1, 50a/10, 50a/5, 50b/7, 54a/12, 57b/3, 59b/6, 66b/15, 69a/5, 6a/13, 6a/2, 75b/1, 77b/4, 7a/14, 7b/1, 7b/11, 81b/11, 84a/8, 87a/7, 87b/4, 8a/2, 91b/14, 94a/7, 96a/1, 98b/6

ŧ.+niŋ 132b/3, 149a/15, 171b/12, 172a/1, 3a/12, 4a/4, 9a/8

ŧ.+si 2a/1, 6b/11, 87a/10, 87a/14

ŧ.+sidin 49b/12

ŧ.+siġa 47a/1

ŧ.+sini 43a/10

ŧūtį-yi dānā: bilgiç tûtî

ŧ.-yi d. 171b/4

ŧūtį-yi murġ-ı mekkārį: düzenbaz, hilekar tûtî

ŧ.-yi m.-ı m. 96a/4

ŧūtį-yi śāĥib-tedbįr: tedbir sahibi tûtî

ŧ.-yi ś. 171b/12

ŧūtį-yi ŧarrār: yankesici tûtî

ŧ.-yi ŧ. 114a/6

ŧūtį-yi zįrek: anlayışlı, uyanık tûtî

ŧ.-yi z. 132b/8

tutul- (< ET (Uyg.) *tut-ul-*) tutulmak, yakalanmak

t.-up 105a/8

tutun- (< *tut-un-*) tutunmak

t.-dum 122b/11

ŧuyūr (< Ar. *ŧuyūr*) kuşlar

ŧ. 7b/2

tuz (< ET (MK) *tuz* < AT **tūz*) tuz

t. 8b/1, 156b/13

t.+nı 156b/13

tüg- düğümlemek, bağlamak krş. YUyg. *tüg-* "düğümlemek, bağlamak" (YUyg.TS, 430a), krş. ET *tüg-* (EDPT, 477a)

t.-di 19a/5

tügünç düğüm krş. YUyg. *tügünçe* bk. *tügün*; *tügüç* "düğüm" (YUyg.TS, 430a), krş. ET *tügün*

t.+idür 19a/6

t.+ni 19a/5

tüke- (< ET (Uyg.) *tüke-*) sona ermek, bitirmek

t.-di 78a/4, 90b/13

tükel (< ET (Uyg.) *tükel*) tam, tamam, bütün

t.+ini 163a/9

tüket- (< ET (MK) *tüke-t-*) tüketmek, bitirmek, sona erdirmek

t.-seŋ 5a/2

tülki (< ET *tilkü*) tilki, bir hayvan

t. 100a/14, 100a/5, 100a/7, 100a/8, 100b/1, 100b/2, 100b/4, 100b/7, 101b/14, 23b/11, 24a/11, 24a/13, 24a/4, 24a/9, 96a/10, 99b/12, 99b/14

t.+ge 100b/3

t.+ġa 99b/13

t.+ler 101b/9, 102a/3, 102a/6

t.+ni 100a/12, 100b/2, 100b/7, 102a/7, 133a/14, 22b/4, 22b/5, 22b/6, 23b/10, 23b/8

t.+sini 100b/9

tümen (< ET *tümen*) on bin

t. 139a/12, 70b/2

tün (< ET *tün* < AT **tūn*) gece

t. 113a/7, 123a/12, 153a/12, 27a/9, 38b/10, 81a/14, 84a/3

t.+din 104a/9, 146b/14, 93a/1, 93a/11

t.+ni 108b/2, 26b/6

tünd (< Far. *tund*) sert, haşin, şiddetli

t. 38a/14, 48a/9

tüp (< ET (Uyg.) *tüp* < AT **tūp*) dip, çukur ve oyuk şeylerin alt bölümü

t.+i 132b/14, 115a/3

t.+ide 11a/2, 135a/14, 22b/4

t.+ige 31a/6, 46b/11, 46b/8

tür (< ET (Uyg.) *tör*) tür, çeşit

t. 117a/3, 18a/3

türkān Türkler

t. 4b/6

Türkį Tükçe, Türk dilinde

T. 1b/6, 3a/5, 3a/9

türlük (< ET (Uyg.) *törlüg*) türlü, çeşitli

t. 107a/12, 108a/8, 109a/12, 117a/15, 19a/3, 22a/11, 48a/4, 5b/6, 8a/13, 8b/3, 8b/9

tüş- (< ET *tüş-*) **1.** düşmek, inmek

t.-er 141a/13, 163a/12

t.-er ėrdi 10b/9, 42b/9

t.-gen 111a/4

t.-gil 44b/7

t.-ken 25a/11, 72a/7, 80b/5, 19b/15, 25a/4

t.-kü 110a/7

t.-küçe 60a/9

t.-küsidür 2a/15

t.-ḳan 71a/12

t.-mesün 11a/5, 19a/8

t.-meydür 148a/7, 148a/8

t.-se 147b/9, 16b/15, 17b/14, 46a/13

t.-ti 111a/15, 111a/4, 112a/6, 118b/8, 119a/2, 127b/11, 134b/2, 136b/15, 147b/10, 147b/15, 148a/3, 148a/7, 148a/9, 159a/2, 163b/6, 165a/15, 165b/2, 168a/1, 169a/1, 171b/4, 17a/4, 18b/5, 31a/12, 31b/4, 32a/8, 39a/12, 3b/10, 3b/11, 40b/2, 40b/4, 44a/3, 46a/14, 4b/15, 55a/10, 56a/8, 5b/10, 60a/14, 63b/14, 71b/2, 74a/14, 76a/12, 78b/1, 80b/10, 80b/11, 80b/5, 82b/8, 85a/13, 88a/2, 90a/14, 90b/10, 93b/4, 9b/6

t.-tiler 109b/15, 110b/6, 92a/14

t.-tüm 32a/2

t.-üp 113b/12, 119b/15, 128b/4, 133a/2, 24b/2, 66a/10, 72a/1

t.-üptür 33a/6, 51a/5, 77b/11, 51a/5

2. ulaşmak, gitmek

t.-ti 105b/2, 105b/5, 111a/13, 134a/8, 20b/5, 21a/13, 28b/3, 29b/9, 33a/2, 37b/9, 169a/13, 154a/15, 48a/1, 78a/12, 93a/11

t.-tiler 4b/4, 50a/14, 73a/11

t.-üp 111b/15, 21b/14, 72a/8, 73a/10

t.-üptür 38a/3

tüş (< ET (Uyg.) *tüş* < AT * *tūş*) düş, rüya

t. 115a/13, 115a/9, 122a/14, 123a/15, 139b/7, 146b/13, 14b/4, 167a/9, 38b/10, 38b/11, 75a/2

t.+din 124a/3

t.+i 139b/14

t.+ide 115b/1, 115b/4, 124a/5, 139b/15, 51a/2

t.+idin 115a/14

t.+ini 124a/10

t.+lerini 14b/4

t.+ni 38b/11, 75a/4, 93a/12, 93a/8

t.+üm 122b/9, 140a/1

t.+ümiz 14b/5

t.+üm mü 68b/7

t.+ümde 122a/15, 124a/1, 141a/9, 76b/14

t.+ümdin 167a/11

t.+ümni 122b/9, 139b/14

tüşluḳ (< *tüş-luḳ*) öğlen, öğle zamanına ait krş. (YUyg. *çüşlük* "öğlen"; Özb. *tuşlik* "öğle vakti yenilen yemek") (YUyg.TS, 89b; Özb.TS, 464a)

t.+ġa 52a/6

tüşür- (< ET (Uyg.) *tüş-ür-*) düşürmek, indirmek

t.-diler 90a/6

t.-düm 12a/6

t.-üp 105a/3, 110a/12, 139b/15, 140a/15, 77a/8

tütün (< ET (Uyg.) *tütün* < *tüte-n*) tütün, duman

t. 78a/9

tütünsiz (< *tütün+siz*) tütünsüz, dumansız

t. 13a/4

tüvān-ger (< Far. *tuvān-gar*) zengin, paralı, kudretli (kimse)

t. 160a/15, 168b/1

tüz- (< ET (Uyg.) *tüz-*) düzmek, düzenlemek, tertip etmek (EDPT, 572b)

t.-üp 114a/7, 119b/14, 124b/3, 24a/8, 50a/15

tüz (< ET *tüz*) düz, doğru, düzgün

t. 171b/13

t.+iġa 141a/4

tüzel- (< *tüz+e-l-; krş.* ET *tüzül-*) düzelmek, tertip ve tanzim edilmek

t.-se 72b/1

tüzet- (< *tüz+e-t-*) düzeltmek, doğru olmak, doğru eylemek

t.-ir ėrdi 28a/1

t.-sün 80a/6

t.-ti 131a/3, 103b/14

U/ǾU/Ū

u (< Far. *u*) ve

u. 101a/2, 101b/3, 101b/4, 104a/13, 104b/13, 105a/10, 106a/15, 107b/15, 109a/12, 10a/15, 10b/6, 10b/7, 112b/3, 112b/7, 113a/11, 113a/9, 114a/12, 116a/1, 119b/1, 11a/1, 120a/15, 122a/3, 123a/4, 123b/13, 124b/11, 125a/14, 128a/7, 128a/9, 12a/13, 12b/2, 12b/5, 12b/7, 131b/10, 133a/15, 133b/1, 133b/2, 139a/7, 13a/14, 13a/15, 13a/7, 13b/3, 142b/7, 146b/9, 147b/3, 147b/5, 148a/14, 149a/12, 149b/10, 149b/13, 14a/2, 14b/12, 14b/2, 151b/14, 151b/4, 152a/4, 153a/1, 153a/2, 153b/7, 154b/13, 157b/14, 158b/11, 15b/1, 15b/15, 161b/8, 162b/5, 163a/14, 163a/6, 163b/12, 163b/14, 164a/11, 164a/12, 164a/2, 165a/4, 165a/9, 166a/7, 166b/3, 168a/12, 168b/5, 168b/8, 169a/1, 169b/10, 16a/15, 171a/5, 171b/14, 172a/6, 172a/7, 11a/1, 17a/11, 18a/4, 19a/1, 19a/3, 1b/15, 20a/13, 20a/15, 21a/10, 21a/14, 21a/15, 21a/3, 21b/2, 22b/6, 23a/4, 23a/7, 24a/2, 24b/7, 25a/4, 26a/3, 26b/1, 26b/13, 26b/14, 27b/15, 28b/4, 28b/6, 29a/1, 29a/15, 29b/14, 29b/8, 2b/1, 2b/13, 2b/14, 2b/15, 30a/10, 30a/6, 30b/12, 30b/13, 31b/10, 31b/11, 31b/12, 32a/10, 32b/1, 32b/15, 32b/5, 33a/1, 33b/15, 34a/1, 34a/13, 34a/2, 34a/6, 35b/7, 36a/10, 36a/9, 37a/2, 37a/8, 37b/12, 37b/14, 37b/6, 38a/14, 38a/5, 38a/9, 39a/13, 3a/1, 3a/2, 3a/3, 3b/7, 41a/8, 41b/6, 42b/10, 43b/1, 43b/13, 43b/15, 43b/2, 43b/5, 43b/8, 44b/4, 44b/8, 45a/11, 45a/13, 45b/14, 46a/4, 46b/5, 47a/6, 47b/14, 47b/8, 49a/10, 49a/12, 49b/10, 4a/13, 4b/14, 4b/7, 4b/8, 51b/13, 51b/3, 52b/6, 56a/14, 56a/15, 56a/8, 5a/4, 5b/1, 5b/14, 62a/8, 63b/11, 64a/5, 64b/11, 64b/4, 64b/6, 65b/15, 66a/13, 66b/5, 67a/10, 67b/3, 68a/13, 68a/15, 69a/8, 69b/5, 69b/8, 6a/10, 6a/15, 6b/11, 71b/1, 72a/11, 72b/13, 72b/15, 72b/2, 73a/9, 76b/11, 77a/11, 77a/2, 78a/11, 78a/3, 79b/7, 7a/8, 7b/2, 7b/4, 80a/4, 81b/4, 82a/12, 82a/3, 82b/10, 85a/13, 85b/8, 86b/14, 86b/3, 86b/7, 87a/10, 87a/7, 87b/11, 87b/14, 88a/10, 88a/2, 88a/3, 88a/5, 88a/6, 88b/1, 88b/8, 89a/10, 89a/3, 89b/3, 8a/10, 8b/13, 91b/2, 92a/1, 92a/11, 92a/3, 92a/9, 93a/14, 93a/15, 94a/13, 94a/14, 94a/4, 94a/7, 95b/6, 99a/14, 9a/1, 9a/12, 9b/3, 9b/4

ǾUbeyd özel ad

ǾU. 129a/14, 129a/4, 130a/12, 130a/13, 130a/4, 130a/5, 130a/6, 131a/7, 132a/10

Ǿubūdiyyet (< Ar. *Ǿubūdiyya*^{t}) kulluk, kölelik

Ǿu. 78b/7

uǾcūbe (< Ar. *uǾcūba*^{t}) pek acayip şey, garip

uǾcūbe-i esrār: sırların acayip olanları

u.-i e.+dur 3b/2

uç- (< ET *uç-*) uçmak u.-

ar-men 109a/13

u.-masmış 104a/6

u.-sun 42b/15

u.-tı 168a/2, 40b/2, 43b/3, 80b/3, 90b/14

u.-up 120a/1, 125a/3, 129b/14, 137a/12, 25b/15, 6a/14

uç (< ET *uç* < AT **hūç*) uç, kenar

u.+ı 162b/2, 60a/10

u.+ıdadur 164a/9

u.+nı 100a/6

uça (< ET (Uyg.) *uça* < AT **ūç*+*a*) üst, sırt, arka

u.+ŋġa 77b/7

u.+sıġa 18b/10, 80b/10

uçra- (< *uçıra-* < Mo. *uçara-*) rastlamak, karşılaşmak, buluşmak krş. (Lessing 1960: 859b)

u.-dı 117b/4, 148b/2, 154a/10, 38b/3, 56b/2, 56b/7, 69b/9, 88a/6, 90a/13,

95a/8, 95b/4, 99b/12

u.-dıŋ 99b/6

u.-madı 95a/7

u.-p 147a/5

u.-sa 117b/3, 93b/11

uğla- (<< ET (Uyg.) *uḍıḳla-*) uyumak krş. **uḥla-**, **uḳla-, uḳula-** krş. YUyg. *uḥla-* (YUyg.TS, 435b; ŞSE, 28 *uḥla-*)

u. ġanıda 63a/3

Ǿuhde (< Ar. *Ǿuhda*^{t}) bir işi üzerine alma, yüklenme, sorumluluk

Ǿa.+sidin 34a/14, 53a/10

uħla- uyumak krş. **uġla-**, **uḳla-, uḳula-** krş. YUyg. *uħla-* (YUyg.TS, 435b; ŞSE, 28 *uħla-*)

u.-p 170a/9, 115a/13

u.-pdur 131a/2

u.-p ėrdim 122a/15

u.-sa 55b/6

u.-sam 126a/8

Ǿuḳāb (< Ar. *Ǿuḳāb*) kartal, tavşancıl kuşu

Ǿu. 70b/10, 70b/11, 70b/13, 70b/4

Ǿuḳābį (< Ar. *Ǿuḳāb* + nispet eki *-į*) bir kartal

Ǿu. 70b/7

Ǿuḳde (< Ar. *Ǿuḳda*^{t}) zor, karışık iş

Ǿuḳde-küşāy (< Ar. *Ǿuḳda*^{t} + Far. *kuşāy*) zorluğu, karışıklığı çözen

Ǿu. 79a/3

uḳla- uyumak krş. **uġla-**, **uħla-, uḳula-** krş. YUyg. *uħla-* (YUyg.TS, 435b; ŞSE, 28 *uħla-*)

u.-dılar 126a/6

u.-maġıl 160b/10

u.-sam 126a/10, 126a/9

uḳula- uyumak krş. **uġla-**, **uħla-, uḳla-** krş. YUyg. *uħla-* (YUyg.TS, 435b; ŞSE, 28 *uħla-*)

u.-p ėrdi 115b/1

Ǿuḳūbet (< Ar. *Ǿuḳūba*^{t}) eziyet, işkence, ceza

Ǿu. 42b/14

Ǿu.+din 21b/8

Ǿu.+ge 126b/15

Ǿu.+i 46b/9

ūlā (< Ar. *ūlā*) birinci, ilk

ū. 25a/1

ulaş- (< ET (Uyg.) *ulaş-* < *ula-ş-*) ulaşmak, kavuşmak, yetişmek

u.-ıp 13a/8

u.-sam 165b/7, 33a/13

u.-saŋ 43b/10

Ǿulemā (< Ar. *Ǿulamāǿ*) âlimler, ilim sahipleri

Ǿu. 114a/2, 33b/11, 33b/9, 81a/7, 83a/7, 139b/3

Ǿu.+lar 33b/12

uluġ (< ET *uluġ*) ulu, büyük

u. 101a/14, 101b/8, 102a/14, 106a/14, 107a/1, 107a/10, 107a/11, 107a/6, 107a/8, 116a/3, 117a/7, 119b/11, 120a/14, 120a/6, 125a/14, 12b/1, 130b/7, 133b/2, 136b/5, 137b/10, 42a/12, 142a/3, 142a/8, 142a/9, 142b/4, 14b/11, 150b/14, 153b/14, 154a/1,154b/4, 154b/6, 155b/2, 158b/9, 16b/8, 17b/15, 19b/6, 21b/6, 27b/2, 29b/13, 30a/1, 31a/6, 51a/15, 51b/4, 51b/5, 52a/11, 52a/15, 52a/4, 53b/8, 54b/10, 54b/11, 59a/4, 5a/11, 63a/8, 65b/5, 66a/2, 66a/8, 69a/2, 69b/2, 72a/3, 83a/1, 85a/1, 90b/6, 94b/12, 95b/1, 95b/10, 97b/1

u.+dın 142a/8, 142a/9

u.+dur-men 52a/4

u.+dur-sen 156a/8

u.+ı 127a/9, 25a/5

u.+ınıı 83b/1

u.+ḳa 64b/9

u.+lar 95a/1

u.+larġa 119a/8, 64b/10

u.+larnı 150a/3

u.+luġumġa 51a/10

u.+nı 64b/9

uluġluḳ (< *uluġ*+*luḳ*) büyüklük, ululuk

u. 63a/5, 80a/6

uluġraḳ (< *uluġ*+*raḳ*) daha, fazla büyük

u. 132a/7

ulus (< Mo. *ulus* < Tü. *uluş*) ulus, millet, halk krş. (Lessing 1960: 873b)

u.+ḳa 84b/1

u.+ınıı 9b/15

umūr (< Ar. *umūr*) işler, hususlar, maddeler

u. 119a/6

umūr-ı memleket: memleket işleri

u.-ı m.+ni 142a/11, 51a/8

un (< ET (MK) *un*) un

u.+ı 38b/2

una- (< ET (Uyg.) *una-*) razı olmak, kabul etmek, onaylamak (EDPT, 171b)

u.-madı 36b/6

u.-masaŋ 145b/13

Óunśur (< Ar. *Óunśur*) eleman, madde

Óu. 33b/13

unut- (< ET *unıt-*) unutmak

u.-alı 72b/15

u.-ġıl 85b/14

u.-maġaylar 2b/12

u.-maġıl 103a/8, 113b/8, 113b/9, 12b/10

u.-tı 127b/14, 86b/4

u.-up 124a/10

u.-updur 34b/12

u.-ur 114b/15

ur- (< ET *ur-* < AT **hūr-*) vurmak

u.-a 118b/8, 147a/11

u.-adur 91a/3

u.-adurgen 14b/5

u.-ar 170a/12, 55a/9

u.-ar-men 107b/3, 54b/10

u.-ar-sen 116b/12

u.-ay 41a/7

u.-aydıdur 164b/2

u.-dı 101a/11, 103a/4, 120b/10, 128b/8, 139a/11, 140a/10, 156b/8, 161b/13, 163b/1, 166b/15, 170a/10, 17a/4, 23a/10, 26a/1, 2a/12, 32b/12, 35b/9, 36b/8, 37b/15, 41a/9, 43a/8, 47a/9, 6a/14, 7b/5, 86a/7, 94b/2, 99a/5

u.-dılar 109b/11

u.-dım 115b/6

u.-gan 23b/1

u.-genini 138a/12

u.-gey 22a/5, 24b/5

u.-ġan 132b/8, 49b/1, 49b/2

u.-ġanda 100b/15, 98b/5

u.-ġanı 138a/12, 13b/1

u.-ġay 100b/13, 103a/11, 106a/13, 108b/9, 113b/10, 116b/5, 121a/7, 123a/14, 125b/14, 129a/3, 132a/13, 138a/9, 147a/2, 149a/10, 149a/6, 153a/14, 17a/5, 28a/15, 50b/2, 54a/7, 57a/14, 59b/2, 62a/1, 64b/15, 66b/11, 69a/1, 73b/1, 75a/12, 77a/14, 79b/4, 84a/5, 87a/2, 89a/15, 91b/10, 94a/3

u.-ġay-sen 136a/4

u.-ġıl 139b/10, 34b/7, 44b/14

u.-ġu 126b/14

u.-ḳan 88b/14, 90b/10

u.-madı 80b/7, 86a/15

u.-maġıl 102b/13

u.-masam 100a/9

u.-sa 140a/8, 3b/1

u.-sun 120b/3

u.-uŋlar 84a/13

u.-up 115b/13, 118a/6, 124b/7, 125b/13, 148a/14, 159a/7, 166a/12, 166a/13, 169a/2, 24b/4, 25b/15, 51a/6, 68a/2, 69b/4, 69b/5, 72a/10, 80a/12, 83b/5, 8a/3, 34b/2, 38b/7

u.-up ėrdi 140a/2, 23a/8, 41a/9, 60b/4, 94b/4

uruġ (< ET *uruġ*) soy, nesil

u.+ını 64b/1, 74b/12

uruġ aymaġ nesil, soy, kabile krş. YUyg. *uruḳ aymaḳ* (YUyg.TS, 438b)

u.+ımnı 64a/10

uruġ tuḳḳan akraba krş. YUyg. *uruḳ tuḳḳan* (YUyg.TS, 439a)

u.+larını 64a/15

Óurūḳ (< Ar. *Óurūḳ*) ırklar, kökler, damarlar

Óu. 76b/11

urun- (< *ur-un-*) vurulmak, çarpılmak, savrulmak

u.-up 60a/9

uruş- (< ET *ur-(u)ş-*) savaşmak, vuruşmak

u.-ḳaḳ 156a/11

uruş (< *ur-uş*) savaş, kavga

uruş ḳıl-: savaş yapmak, mücadele etmek

u. ḳ.-dı 109b/11

u. ḳ.-ıp 110b/11

uśūl (< Ar. *uśūl*) yol, yöntem, metod

u.+i 9b/4

u.+larıdın 1b/8

uşat- (< ET (KB) *uşat-*; (MK) *uvşat-* < AT **uvşa-*) ufalamak, kırmak, parçalamak

u.-ıp 140a/3, 169a/2

u.-tı 47b/1

u.-ur 59a/8

uşla- tutmak, hıfz etmek (ŞSE, 34b *uşla-*); krş. Özb. *uşla-* "eliyle tutmak, yakalamak (Özb.TS, 471b)

u.-p 165a/10

Óuşşāḳ (< Ar. *Óuşşāḳ*) âşıklar

Óu. 67a/2

Óu.+nı 50b/1, 61a/5

ÓUtārid özel ad

ÓU. 103a/12, 103b/7, 105a/11, 105a/13, 105a/15, 105a/9

ÓU.+ni 105b/7, 106a/3

utru (< ET (Uyg.) *utru*) karşı, yan

u. 2a/3, 2a/8, 161b/7

uy- (< ET *uy-*) uymak, izlemek

u.-ġansa 115b/10

uyat- (< ET (Uyg.) *uyaḏ-*) utanmak

u.-ur-men 131b/10

uyḳı (<**uḏıku* krş. ET (Uyg., MK) *uḏık*) uyku krş. **uyḳu**

u.+dın 93a/13

u.+ġa 108a/13

uyḳu (<**uḏıku* krş. ET (Uyg., MK) *uḏık*) uyku krş. **uyḳı**

u. 123b/4, 150b/2, 26b/8, 55b/5

u.+da 46a/14

u.+dın 26b/9, 93a/9

u.+dur 123b/4

u.+ġa 119a/2, 137a/13, 137a/6, 160b/9, 26b/5, 26b/8, 41a/10, 55b/2, 55b/4, 93a/1, 93a/12

u.+nı 126a/7

u.+nıŋ 150b/10

uyḳula- (< *uḏık*+*la-*) uyuklamak

u.-p ėdi 123b/13

uyḳusız (< *uḏık*+*sız*) uykusuz

u. 137a/10

uza- (< ET *uza-*) uzamak

u.-dı 68b/8, 76a/13, 76a/14

u.-gen 78a/11

uzat- (< ET (Uyg.) *uzat-*) **1.** göndermek, yollamak

u.-sa 133b/15

u.-sam 118b/1

u.-tı 112a/5, 158b/7, 20b/14, 20b/8, 67b/14

2. uzatmak

u.-maġay 61b/3

uzayt- uzatmak krş. YUyg. *uzayt-* (YUyg.TS, 443a); *uzat-* (UTİL, 1159a)

u.-ıpdurlar 1b/3

u.-sa 1b/3

Óuzlet (< Ar. *Óuzla*^{t}) bir yana çekilip kendi kendine tenhada yaşama

Óu. 118a/12, 138a/3

Óuźūbet (< Ar. *Óuźūba*^{t}) tatlılık, şirinlik, lâtiflik

Óu.+de 155a/9

uzun (< ET *uzun* < *uza-*) uzun

u. 11b/10, 12a/4, 160a/10, 17a/13, 1b/14, 52a/5, 52b/4, 69b/2, 90a/3, 9a/14

uzunluḳ (< *uzun*+*luḳ*) uzunluk

u.+ı 12a/3

Ü

ü (< Far. *u*) ve

ü. 100a/1, 100a/9, 100b/8, 102a/10, 102b/1, 103b/5, 106b/5, 109a/5, 10a/15, 10b/1, 110a/8, 110b/11, 111a/14, 111a/9, 114a/8, 114b/9, 116a/2, 116b/1, 119a/5, 121a/3, 121b/14, 122b/4, 123a/3, 123a/7, 124b/8, 125b/8, 126a/12, 126a/13, 129b/3, 129b/6, 12a/13, 130a/7, 137a/7, 139a/5, 139b/2, 13a/14, 13b/3, 13b/9, 144a/3, 144a/9, 144b/1, 145b/8, 146b/12, 147a/14, 147b/3, 147b/4, 147b/7, 148a/14, 148a/5, 149a/4, 149b/1, 149b/12, 14a/1, 151a/2, 151b/10, 151b/9, 152a/12, 152b/6, 153a/9, 153b/2, 155b/2, 158a/1, 158a/6, 159a/14, 160a/11, 162a/15, 164a/14, 165a/9, 166b/8, 167a/10, 168b/11, 168b/2, 168b/4, 168b/7, 168b/9, 16a/1, 16b/10, 16b/3, 16b/14, 170b/6, 171a/5, 171b/4, 172a/1, 172a/6, 17a/11, 17a/3, 17a/7, 18a/10, 18a/11, 18a/7, 19b/10, 19b/7, 19b/9, 1a/3, 1a/4, 1b/14, 20a/11, 20a/9, 20b/2, 20b/4, 22a/11, 22b/3, 23a/12, 24a/3, 25a/11, 25a/13, 25a/9, 25b/1, 26a/2, 26a/3, 26b/10, 26b/2, 27a/12, 27a/13, 27a/7, 28a/9, 2b/8, 31b/12, 32a/13, 32a/2, 33a/11, 33a/3, 33b/10, 33b/11, 33b/12, 33b/8, 33b/9, 34a/10, 34a/11, 34a/15, 34a/2, 34a/3, 34a/5, 35b/12, 36a/6, 36a/7, 36a/8, 36a/9, 37b/1, 37b/2, 37b/3, 38a/13,

38a/14, 38a/8, 38b/15, 39a/1, 39a/13, 39b/1, 39b/11, 39b/3, 3a/1, 3a/9, 3b/11, 40a/13, 40b/1, 40b/3, 40b/6, 41b/2, 42a/9, 42b/14, 43a/2, 43a/6, 43b/14, 43b/5, 44a/11, 44a/9, 44b/14, 44b/9, 46b/12, 46b/13, 46b/6, 46b/7, 47a/15, 47b/14, 47b/3, 48a/7, 48a/9, 48b/12, 48b/2, 49b/9, 4a/11, 4a/14, 4a/8, 51a/8, 51b/5, 54a/15, 54b/11, 54b/12, 54b/13, 54b/7, 55a/3, 55b/12, 56a/8, 56b/3, 56b/4, 56b/7, 56b/8, 57a/11, 57a/12, 57a/2, 57a/3, 57a/8, 57b/1, 57b/11, 57b/13, 58b/12, 58b/7, 58b/9, 60a/3, 61a/10, 61b/13, 64a/11, 64a/12, 66b/3, 66b/4, 67b/3, 68a/14, 69a/13, 6b/1, 70a/13, 70a/6, 71a/2, 72b/5, 73a/10, 73a/13, 73a/9, 74a/2, 76a/10, 76a/2, 76b/11, 76b/13, 76b/14, 76b/2, 76b/6, 79b/14, 7b/6, 80a/2, 81a/7, 82b/10, 82b/5, 82b/6, 83b/5, 84a/8, 85a/12, 87b/11, 88a/5, 88b/5, 89b/5, 92b/6, 93b/13, 94b/15, 96b/4, 96b/5, 97a/10, 98b/3, 99a/4, 9b/4, 9b/5, 171b/3

üç (< ET *üç*) üç, bir sayı

ü. 105a/8, 106a/14, 106a/4, 107a/1, 108b/11, 109a/10, 109a/15, 109a/3, 109b/12, 116a/15, 117a/7, 11a/8, 121a/1, 130a/14, 147b/14, 148a/7, 148b/9, 156a/7, 4a/15, 51a/13, 51b/14, 51b/3, 53a/4, 53a/5, 53a/6, 53a/9, 60b/1, 64a/15, 71b/14, 75b/15, 76a/12, 84b/10, 96b/10, 99a/8

ü.+i 26b/8

ü.+ülen 156a/10

üçek bağırsak (“içek” ŞSE, 47b) krş. YUyg. *içek* (YUyg.TS, 171b); Özb. *içak* (Özb.TS, 201a)

ü.+i 60a/9, 60a/12, 60a/13

üçele (< *üç*+*ele* < *üç*+*egü*+*le*) üçü birlikte

ü. 76b/6

ü.+si 76b/8, 77a/3, 105b/14, 73a/10

üçün (< ET *üçün*) için

ü. 103b/5, 104b/5, 105a/7, 111a/14, 111a/15, 115a/12, 115b/12, 117a/1, 117a/2, 118a/1, 119b/10, 11b/11, 11b/5, 120a/12, 120a/5, 121b/1, 121b/11, 123a/1, 126a/7, 126b/4, 129b/12, 12a/3, 131b/5, 132a/6, 135a/1, 137a/11, 137b/1, 137b/2, 138b/9, 142a/5, 142b/4, 146b/3, 152a/7, 154a/12, 158a/14, 158b/6, 159a/11, 161b/2, 163a/13, 166a/2, 167a/14, 167b/12, 168b/6, 169a/14, 169a/5, 169a/8, 170b/1, 17b/11, 17b/12, 17b/9, 18a/12, 20b/2, 21a/1, 21a/3, 21b/5, 22b/5, 23b/11, 25b/12, 27b/14, 29a/6, 32a/12, 32b/10, 37b/7, 38a/2, 39b/2, 39b/4, 42a/8, 43a/11, 46a/9, 46b/8, 47b/8, 49b/13, 50a/14, 51b/2, 52a/1, 53a/12, 54a/1, 60a/1, 62a/13, 66a/12, 67a/4, 70b/1, 73a/7, 75b/12, 75b/4, 80a/5, 81a/1, 82a/12, 83a/4, 83a/5, 85b/15, 86a/14, 86b/14, 86b/4, 88b/2, 91b/12, 93b/7, 95b/9, 96b/10, 97b/6, 99b/15, 99b/2, 99b/7

ü.+dür 167a/10, 168b/2, 31b/9, 64b/4

üçünçi (< *üçünç*+*i* < ET *üçünç*) üçüncü

ü. 101b/10, 106b/1, 12b/12, 38a/10, 38a/12, 46a/11, 60a/4, 61a/13, 61b/9, 76b/7, 77a/5, 98b/10

ü.+si 143a/7, 76b/14

üleş- (< ET (Uyg.) *üleş*-) üleşmek, paylaşmak

ü.-mey-sen 96a/3

ülfet (< Ar. *ulfa*^{t}) dostluk

ü.+i 35a/2

Ülker (< ET (MK) *ülker*) Ülker, Süreyya yıldızı

Ü. 13b/6

ümįd (< Far. *umēd*) umut, emel

ü. 112a/3, 115b/9, 116b/15, 136a/6, 15b/6, 28b/1, 56b/11, 76a/15, 7a/8, 8a/6, 84b/8, 5a/6

ü.+din 84b/9

ü.+ide 16b/13, 23b/15, 6b/13, 85b/2

ü.+im 146b/13, 90b/4

ü.+imni 134a/5

ü.+in 137a/3

ü.+ini 20b/11, 48b/9

ü.+ni 85a/5, 85a/6, 86a/6

ümįd ķıl-: umutlanmak

ü. ķ.-ıp 66a/11

ümm (< Ar. *umm*) ana, anne

ümm-i veled: çocuğun annesi

ü.+im 27b/11

ümmü’ŝ-ŝānį: ikinci anne

ü.+ni 145b/5

ün (< ET *ün* < AT **ūn*) ses, ün, şöhret

ü. 163a/9, 163a/10

ü.+ümni 96b/11

ün- (< ET *ün-* < * AT *ün̄-*) iki kat olmak, artmak

ü.-di 148b/12

üns (< Ar. *uns*) alışkanlık, yakınlık

ü. 165a/9

ürkül- (< ET *ürkül-* < *ürk-*) korkmak, panik olmak

ü.-üp 36b/13

üslūb (< Ar. *uslūb*) tarz, yol, üslup

ü. 10b/6

ü.+ı 16b/15, 57b/13

ü.+ıdın 61b/4

ü.+ını 14a/9, 79b/13

üslūb-ıǾışḳ: aşk üslubu, aşk tarzı

ü.-ı Ǿı.+nı 85a/12

üst üst; krş. ET (Uyg.) *üstünrek* (OTWF I, 64); MK *üstün*); (EDPT, 242a)

ü.+ide 108a/6, 11b/15, 14a/2, 29b/6, 40b/1

ü.+ige 124b/7

ü.+ümdedür 52b/3

ü.+üŋdin 150b/4

üstād (< Far. *ustād*) üstad, usta, yetkin kişi

ü. 37a/6, 81b/2, 94b/1

ü.+ı 60b/12

üstādān-ı mā-teḳaddem: geçmiş üstadlar, hocalar

ü.+lerdin 59b/11

üstüh^{v}ān (< Far. *ustuh^{v}ān*) kemik

ü. 148b/6

ü.+dın 112a/7

ü.+ġa 148b/11

ü.+ı 144a/11

ü.+ıdur 148b/7

ü.+lar 148b/7

ü.+ları 24b/5

üstüh^{v}ānlıḳ (< Far. *ustuh^{v}ān* + Tü.+*lıḳ*) kemikli, yapılı

ü. 52a/11, 52a/4

üstün (< ET (MK) *üstün*) üst taraf, yukarı, tepe, uç

ü. 80a/7

üz- (< ET *üz-*) kesmek, koparmak

ü.-di 104a/6, 44a/8, 83b/13

ü.-diler 76a/15, 83b/10

ü.-dim 15b/6

ü.-er 15b/8

ü.-gil 56a/12, 5b/3

ü.-maḳḳa 56a/13

ü.-me 170b/12

ü.-medi 15b/9

ü.-megen 15b/9

ü.-mes-men 115b/9

ü.-meseŋ 115b/9

ü.-mey 160a/3, 8a/6

ü.-meydür 135b/2

ü.-sün 20b/11

ü.-üŋ 86a/6

ü.-üp 168b/15, 28b/1, 56a/12, 56a/9, 56b/13

üze (< ET *üze*) üzerine, üstüne, üzerinde

ü. 5a/14

ü.+side 124b/14, 31a/4

ü.+sige 18b/12, 164a/7

ü.+siġa 122a/6, 23a/10, 42a/5

üzre (<*üz*+*re*) üzerine, üstüne, üzerinde

ü. 31b/4, 39a/9

üzül- (< *üz-ül-*) kesilmek, koparılmak

ü.-mes 93b/12

ü.-mes ėken 93b/7

ü.-üp 93b/6, 93b/7

ü.-ür 55a/15

V

vā-beste (< Far. *vā-basta*) -e bağlı, bağlanmış

v.+dür 35a/6

vācib (< Ar. *vācib*) gerekli olan, yapılması gereken

v. 155b/11, 166a/13, 71a/2, 94a/10

v.+dür 36b/13

vaǾde (< Ar. *vaǾda^{t}*) söz verme

v. 113b/7, 56b/12

v.+ge 111a/7, 113a/2, 119a/1, 152b/8, 170b/12, 56b/11, 56b/3, 56b/9

v.+ġa 170b/11

v.+ler 158b/1, 20b/8

v.+leriġa 170b/10

v.+lerni 170b/13

v.+sidin 170a/5

vaǾde ḳıl-: söz vermek

v. ḳ.-dı 130b/6, 72a/15, 74b/4, 99b/2

v.-ıp 117b/3, 170b/8

v. ḳ.-ıp ėrdim 152b/8

v. ḳ.-ıpdurlar 169b/7

v.+ler ḳ.-ġan ėrmiş 170a/4

v.+ler ḳ.-ıp 67b/5

vā-ĥasretā (< Ar. *vā-ĥasra*^{t}*-ā*) eyvah, yazık

v. 48b/5

vaĥşet (< Ar. *vaĥşa*^{t}) vahşilik, korku, üzüntü

v. 86a/1, 90b/2

v.+i 4b/11, 108a/9

vāḳıǾa (< Ar. *vāḳiǾa*^{t}) olmuş, olgu, gerçek

v. 102b/5, 103b/6, 107b/1, 107b/5, 110b/2, 110b/3, 111b/3, 113a/1, 121a/4, 123a/5, 125b/6, 127b/10, 130a/13, 134a/7, 138b/7, 157a/3, 159a/4, 160b/12, 161a/6, 167a/12, 18a/5, 21a/11, 21a/12, 22b/11, 22b/2, 33b/7, 36a/12, 48a/4, 50b/12, 61a/13, 65a/11, 65a/13, 66b/2, 66b/9, 6a/7, 6b/10, 6b/9, 71a/8, 75a/10, 75a/5, 78a/2, 79b/15, 7a/1, 81a/13, 83a/14, 85a/9, 92a/12, 96a/11

v.+da 79a/13

v.+dın 107a/14, 116a/12, 131a/15, 146a/4, 161a/6, 18b/1, 20a/5, 31b/2, 5b/13,

89a/6, 98a/15

v.+dur 112b/2, 113b/1, 153b/15, 160a/8, 16a/5, 18b/7, 86b/9

v.+ġa 127b/9

v.+lardın 12a/8

v.+ları 7a/5

v.+larnı 112b/2, 146a/6, 160b/14, 21a/15, 21a/7, 24a/1, 2b/7, 40b/13, 42b/3, 50a/9, 70a/5, 86b/10, 9a/2

v.+nı 109b/4, 113a/4, 120a/12, 122b/14, 138b/2, 148b/3, 19a/15, 27b/1, 27b/3, 27b/9, 28b/11, 30b/4, 50a/6, 50a/8, 70a/5, 75a/5, 7a/9, 80a/13, 81a/13, 86b/6, 88b/12, 97a/12

v.+nıŋ 66a/15

v.+sı 103b/7, 125b/5, 126a/2, 13b/4, 16a/9, 26a/13, 30b/8, 47b/6, 81a/14, 81a/4, 92a/5, 94a/15, 9b/12, 9b/14, 19a/6

v.+sıda 106a/14

v.+sıge 126a/14

v.+sıġa 103b/6

v.+sını 101a/7, 106b/6, 109a/3, 114a/11, 12b/12, 18a/4, 21a/15, 67a/15, 70b/5, 76a/1, 81a/11, 85b/1, 89b/13, 93b/1, 96b/6, 99a/15

vāḳıǾa-yı Ǿaciḇį: garip, acayip olay

v.-yı Ǿa.+ge 18b/5

vāḳıǾa-yı Ĥāl: olan biten olaylar

v.-yı ĥ.+ni 82b/5

vāḳıǾāt (< Ar. *vāḳiǾāt*) baştan geçen olaylar

v.+ı 171b/15

v.+ım 81b/15

v.+ını 7a/6

vāḳıf (< Ar. *vāḳif*) bilen, haberli olan

v. 157a/1, 31b/3, 41a/6, 41b/15, 55a/3, 73a/8, 75a/9, 88b/12

vāḳıf-ı esrār: sırlara vakıf olan

v.-ı e. 3b/3

vāḳiǾ (< Ar. *vāḳiǾ*) vuku bulmak, olmak, geçmek

v. 100a/2, 102a/2, 103b/6, 106a/10, 115a/1, 116a/6, 128b/15, 146a/10, 23b/9, 34b/2, 61a/15, 77b/11, 98b/10

v.+dur-men 48a/11

vāḳiǾ bol-: ortaya çıkmak, meydana gelmek

v. b.-dı 2a/2

v. b.-maġan 4a/10

v. b.-sa 5b/7

vaḳt (< Ar. *vaḳt*) an, zaman, vakit

v. 101a/8, 101b/7, 103a/7, 103b/13, 103b/5, 106a/11, 108a/6, 10b/15, 113b/6, 114b/1, 116b/12, 122a/5, 123a/11, 125a/12, 125b/12, 126b/14, 131a/9, 134a/1, 134a/3, 135b/9, 137a/8, 143a/13, 146b/14, 151b/13,

151b/3, 154a/6, 155a/7, 163b/3, 164a/10, 168a/7, 170a/12, 170a/13, 170b/15, 171a/9, 19b/13, 1a/8, 20a/9, 35a/6, 49a/15, 4a/10, 54b/4, 5b/6, 61a/1, 61a/15, 61a/2, 61b/11, 61b/8, 61b/9, 62b/2, 63b/3, 65a/10, 66b/8, 68a/5, 7a/1, 80a/14, 80a/2, 89b/7, 89b/9, 8b/7, 90a/1, 91a/10, 91b/8, 92b/1, 93a/6, 95b/12, 96a/8, 84a/10, 110a/10, 114a/14

v.+da 100b/3, 102b/5, 103b/7, 104a/1, 118b/7, 124a/1, 126a/15, 12a/15, 132a/4,133a/13, 134b/9, 136b/11, 137a/10, 141b/1, 146a/14, 157a/4, 161b/6, 162b/1, 1a/10, 20a/6, 2b/11, 30b/9, 36a/12, 37b/5, 38b/1, 39a/12, 40a/15, 41b/12, 45a/3, 47b/4, 50b/13, 51a/3, 61a/4, 65a/13, 69a/12, 69a/14, 70a/3, 70b/13, 71a/10, 75b/6, 84b/5, 8a/10, 93b/11, 94b/1, 95a/5, 95b/10, 96a/7, 96b/7, 98b/12

v.+dakı 135a/9

v.+de 39b/1

v.+dın 103b/13, 116b/15, 123a/3, 130a/6, 165a/11, 20a/10, 62b/12

v.+din 96b/8

v.+dur 106b/4, 118a/11, 119a/11, 151b/3, 166b/12, 170b/15, 54a/15

v.+dür 93b/14

v.+ġaça 124a/10, 136a/10

v.+ıda 106b/12, 122a/14, 138b/3, 2a/2

v.+i 115b/14, 138a/6, 166b/10, 21a/9, 126a/12

v.+ide 153b/14, 155b/9, 38a/11, 75b/11

v.+idür 75a/10

v.+ige 136b/15, 50a/2

v.+im 136b/7

v.+im ėdi 56b/3

v.+imizdin 129b/12

v.+lardın 119b/6, 129a/10, 158b/8, 15b/1, 1a/10, 2b/10, 37b/5, 38b/1, 39a/12

v.+lardur 170b/15

v. mü 22a/14

v.+nı 103b/13, 103b/3, 113a/3, 128b/15, 152a/10, 166b/12, 35a/1, 7a/13, 80b/9, 81a/14, 82a/13, 91b/2, 97a/8

v.+ni 103b/2, 108a/14, 14a/4

vaḳt-ı dermāndelik: çaresizlik zamanı

v.-ı d.+de 13a/7

vaḳt-ı gül: gül zamanı

v.-ı g. 111a/14

vaḳt-ı ḥazān: sonbahar vakti

v.-ı ḥ. 13a/3

vaḳt-ı ḥoş: hoş, güzel vakit

v.-ı ḥ. 1a/9, 2b/11

vaḳt-ı ḥurremį: sevinçli, neşeli zaman

v.-ı ḥ. 1a/3

vaḳt-ı ḳıyāmet: kıyamet vakti

v.-ı ḳ. 8b/5

vaḳt-ı meÓādį: son vakit

v.-ı m.+din 21a/10

vaḳt-ı naġme: nağme, eğlenme vakti

v.-ı n. 58a/3

vaḳt-ı namāz: namaz vakti

v.-ı n. 6a/2

vaḳt-ı nişįn: oturma zamanı

v.-ı n.+de 61a/5

vaḳt-ı seĥer: seher vakti

v.-ı s. 136b/9

vaḳt-ı semāÓ: sema etme, dans etme vakti

v.-ı s. 59a/3

vaḳt-ı śubĥ: sabah vakti

v.-ı ś. 18a/14

vaḳt-ı şükr: şükür vakti

v.-ı ş.+dür 42b/10

vaḳt-ı zūrį: zorluk vakti

v.-ı z. 168a/5

vaḳtā ki (< Ar. *vaḳtā* + Far. *ki*) ne zaman ki, o zaman geldiğinde

v. 109a/3, 15b/12, 69a/15, 83b/4, 97b/5, 60b/15, 157b/4

vaḳtį (< Ar. *vaḳt* + Far. *į*) bir zaman, zaman

v. 133b/14, 168b/15, 169a/11, 1a/5, 59a/7, 63a/4, 72b/3, 84b/3, 95b/7, 11b/1

v.+dür 66b/8, 43a/8

vaḳtlıġ (< Ar. *vaḳt* + Tü.+*lıġ*) vakitli, zaman

alan krş. **vaḳtlik**

v. 91a/3

vaḳtlik (< Ar. *vaḳt* + Tü.+*lik*) vakitli, zaman alan krş. **vaḳtlıġ**

v. 96b/1

vālā (< Far. *vālā*) yüksek, yüce

v. 3b/14

vālide (< Ar. *vālida*^{t}) anne

v. 20b/13, 20b/6, 67b/11

v.+si 105b/5

Vāmıḳ özel ad

V. 4a/1, 85a/12

Vāmıḳ-ı ÓAźrā-yı śafā: safâ Azrâ'sının Vâmık'ı

V.-ı ÓA-yı ś. 54b/2

vā-nedāmetā (< Ar. *vā-nadāma*^{t}*-ā*) eyvah, pişman oldum

v. 48b/5

vārid (< Ar. *vārid*) gelen, olması beklenen

v.+ini 34a/6

vāriŝ (< Ar. *vāriŝ*) mirasçı, kendisine miras düşen

v.+ler 143a/14

varta (< Ar. *varta*^{t}) tehlike, içinden çıkılması güç iş

v. 103a/14

v.+sıge 43a/3

v.+sıġa 42b/9

varta-yı helāket: helak olma, yok olma tehlikesi

v.-yı h.+din 36a/6, 75a/8, 99a/3

vāśıl (< Ar. *vāśil*) ulaşan, erişen, vasıl olan

v. 106b/1, 111b/9, 132a/11, 163b/14, 32b/5, 54a/5, 61a/9, 66b/8, 69a/11, 89b/10, 91b/8

vāsıt (< Ar. *vāsiṭ*) ortada bulunan, ikisi ortası, aracı

v. 106b/1

vāsıt-ı Óaḳl: akla ulaştıran

v.-ı Óa. 101a/2

vāsıt-ı ḥoş-ĥāllıḳ: iyi hale aracı olan

v.-ı ḥ. 101b/5

vāsıta (< Ar. *vāsiṭa*^{t}) aracı, arada bulunan

v.+sıdın 168b/7

vāsıta bol-: aracı olmak

v. b.-ġan 8a/3

vāsıta-i Óaḳl-ı şehriyārį: padişahın aklına aracılık yapan

v.-i Óa-ı ş. 87b/5

vaśiyyet (< Ar. *vaśiyya*^{t}) bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey

v.+im 138b/5, 73b/12, 96a/5

v.+imge 17a/1

v.+imni 73b/13, 8a/6

v.+iŋ 139a/14

v.+ler 147b/9

v.+leri 43a/5

v.+lerige 139a/13

v.+lerni 12b/10

v.+ni 79b/2

v. ḳıldı 117a/8, 168a/8

vaśl (< Ar. *vaśl*) ulaşma, kavuşma, birleştirme

v.+ıġa 33a/13

v.+ını 46a/6

vaśl-ı dil: gönle ulaşma, kavuşma

v.-ı d. 46a/7

vaśl-ı dost: dosta kavuşma

v. 8b/14

vaśl-ı yār: sevgiliye kavuşma

v. 8b/13

vatan (< Ar. *vatan*) vatan, yurt

v. 109b/6, 169b/14, 64a/15, 96a/11

v.+ımda 24a/4

vā-veylā (< Ar. *vā-vaylā*) ne yazık ki, vah, bağırıp çağırma

v. 113b/1, 150b/6

vaż Ó (< Ar. *vađ Ó*) ortaya koyma, düzenleme, yerine getirme

vaż Ó-ı müreşşah: sözü terbiye etmek, açık ve anlaşılır hale getirmek

v.-ı m.+ġa 1b/6

vaż Ó-ı şerįf: şerefli emrin yerine getirilmesi

v.-ı ş.+ni 12b/5

vaǾž (< Ar. *vaǾž*) bir kimseye, kendisini iyiliğe sevk edecek surette söz söyleme

v. 147a/11

v.+dın 147a/14

vāžıǾ (< Ar. *vāđiǾ*) temelini kuran, hazırlayan, kurucu

v.+dur 160b/3

važįfe (< Ar. *važįfa*^{t}) maaş

v. 71b/13

važįfe ḳıl-: 1. maaş bağlamak

v. ḳ.-dım 153a/3

2. bir kimsenin yapmak zorunda olduğu iş, görev

v. ḳ.-ıpdurlar 99a/9

ve (< Ar. *va*) ve

v. 100a/11, 100a/12, 100a/2, 100a/7, 100a/8, 100a/9, 100b/10, 100b/6, 101a/13, 101a/14, 101a/3, 101a/4, 101a/8, 101a/9, 101b/1, 101b/11, 101b/14, 101b/15, 101b/2, 101b/3, 101b/5, 101b/7, 101b/8, 101b/9, 102a/1, 102a/10, 102a/15, 102a/3, 102a/4, 102a/8, 102a/9, 102b/11, 102b/13, 102b/4, 103a/6, 103a/7, 103a/8, 103b/10, 103b/11, 103b/12, 103b/14, 103b/3, 103b/8, 103b/9, 104a/15, 104b/11, 104b/12, 104b/14, 105a/4, 105a/5, 105b/10, 106a/10, 106a/6, 106b/10, 106b/11, 106b/4, 106b/7, 106b/9, 107a/15, 107b/4, 108a/10, 108a/4, 108a/7, 108b/11, 109a/10, 109a/12, 109a/14, 109a/15, 109a/6, 109a/7, 109b/3, 109b/8, 10a/1, 10a/14, 10a/3, 10a/4, 10a/6, 10b/10, 10b/12, 10b/7, 110a/1, 110a/11, 110a/3, 110a/6, 110b/10, 110b/15, 110b/8, 111a/10, 111a/11, 111a/13, 111a/3, 111a/4, 111a/5, 111a/7, 111b/14, 111b/8, 112a/1, 112a/13, 112a/14, 112a/2, 112a/4, 112a/5, 112a/6, 112a/9, 112b/12, 112b/3, 112b/5, 113a/5, 113b/1, 113b/12, 113b/15, 113b/8, 113b/9, 114a/15, 114a/2, 114a/4, 114b/10, 114b/15, 114b/5, 114b/7, 114b/8, 115b/6, 115b/7, 115b/9, 116a/10, 116a/11, 116a/5, 116b/9, 117a/11, 117a/12, 117a/13, 117a/14, 117a/15, 117b/7, 117b/9, 118a/12, 118a/13, 118a/15, 118a/2, 118a/8, 118a/9, 118b/11, 118b/14, 118b/2, 118b/4, 119a/13, 119a/14, 119a/6, 119a/7, 119b/1, 119b/10, 119b/12, 119b/15, 119b/2, 119b/4, 119b/6, 119b/7, 119b/8, 119b/9, 11a/11, 11a/14, 11a/4, 11b/11, 11b/2, 11b/5, 11b/7, 120a/11, 120a/3, 120a/4, 120a/8, 120b/11, 120b/2, 121a/1, 121a/11, 121a/9, 121b/12, 121b/4, 121b/7, 121b/9, 122a/12, 122a/13, 122a/2, 122b/1, 122b/10, 122b/11, 122b/12, 122b/2, 122b/4, 122b/8, 122b/9, 123a/11, 123a/9, 123b/15, 123b/3, 123b/4, 123b/6, 123b/7, 123b/9, 124a/10, 124a/13, 124a/2, 124a/3, 124a/4, 124a/5, 124a/9, 124b/13, 124b/15, 125a/14, 125a/15, 125a/6, 125a/8, 125b/1, 125b/4, 125b/6, 126a/1, 126a/10, 126a/11, 126a/12, 126a/14, 126a/3, 126a/5, 126a/6, 126a/8, 126b/1, 126b/3, 126b/4, 126b/5, 126b/6, 126b/7, 126b/9, 127a/1, 127a/10, 127a/4, 127b/5, 127b/6, 127b/7, 127b/8, 128a/10, 128a/11, 128a/12, 128a/13, 128a/2, 128a/9, 128b/1, 128b/14, 128b/5, 129a/11, 129a/13, 129a/5, 129a/6, 129a/7, 129a/8, 129a/9, 129b/2, 129b/4, 129b/5, 129b/7, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/5, 12a/7, 12b/1, 12b/2, 12b/4, 12b/5, 130a/3, 130a/5, 130a/7, 130b/2, 130b/4, 130b/6, 130b/8, 131a/11, 131a/13, 131b/14, 132a/15, 132a/3, 132b/10, 132b/4, 132b/5, 132b/7, 133a/10, 133a/11, 133a/2, 133a/4, 133a/6, 133a/7, 133a/8, 133a/9, 133b/11, 133b/3, 133b/4, 133b/7, 133b/8, 134a/1, 134a/12, 134a/6, 134a/7, 134b/5, 134b/7, 134b/8, 135a/2, 135a/7, 135b/1, 135b/13, 135b/2, 135b/6, 136a/1, 136a/11, 136a/13, 136a/2, 136a/3, 136a/9, 136b/10, 136b/13, 136b/14, 136b/2, 136b/5, 136b/9, 137a/10, 137a/11, 137a/3, 137a/7, 137b/1, 137b/11, 137b/12, 137b/13, 138a/1, 138a/11, 138a/2, 138a/3, 138a/6, 138b/15, 138b/4, 138b/6, 139a/10, 139a/15, 139a/2, 139a/7, 139a/8, 139b/10, 139b/13, 139b/8, 13a/11, 13a/12, 13a/14, 13a/2, 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/9, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/15, 13b/7, 140a/12, 140a/4, 140a/7, 140a/8, 141a/1, 141a/10, 141a/13, 141a/14, 141a/3, 141a/6, 141b/10, 141b/6, 141b/7, 141b/9, 142a/10, 142b/1, 142b/2, 142b/3, 142b/6, 143a/6, 143a/8, 143b/12, 143b/13, 143b/2, 143b/6, 144a/10, 144a/11, 144a/12, 144a/2, 144a/3, 144a/8, 144b/1, 144b/8, 145a/1, 145a/12, 145a/8, 145b/10, 145b/13, 145b/14, 145b/4,

145b/5, 145b/6, 145b/7, 146a/4, 146a/6, 146a/7, 146a/9, 146b/13, 146b/9, 147a/11, 147a/5, 147a/7, 147b/7, 148a/13, 148a/15, 148a/2, 148a/4, 148b/1, 149a/12, 149a/14, 149a/4, 149a/7, 149b/1, 149b/10, 149b/13, 149b/14, 149b/2, 14a/1, 14a/10, 14a/11, 14a/13, 14a/2, 14a/3, 14a/4, 14a/5, 14a/9, 14b/1, 14b/10, 14b/13, 14b/3, 14b/9, 150a/10, 150a/4, 150a/6, 151a/11, 151b/10, 151b/11, 152a/1, 152a/12, 152a/6, 152a/7, 152a/8, 152b/4, 152b/7, 153a/2, 153a/4, 153a/6, 153b/11, 153b/12, 153b/3, 153b/4, 154a/1, 154a/14, 154a/4, 154a/5, 154a/6, 154b/1, 154b/10, 154b/15, 154b/5, 154b/7, 154b/8, 154b/9, 155a/12, 155a/13, 155a/14, 155a/15, 155a/5, 155a/6, 155a/7, 155b/1, 155b/11, 155b/12, 155b/13, 155b/14, 155b/9, 156a/11, 156a/12, 156a/13, 156a/14, 156a/15, 156a/9, 156b/10, 156b/12, 156b/13, 156b/15, 156b/4, 156b/5, 157a/1, 157a/13, 157a/15, 157a/6, 157a/7, 157a/8, 157a/9, 157b/10, 157b/11, 157b/4, 157b/5, 157b/6, 157b/7, 157b/8, 158a/1, 158a/10, 158a/11, 158a/12, 158a/4, 158a/5, 158a/6, 158a/7, 158a/8, 158a/9, 158b/1, 158b/11, 158b/15, 158b/3, 158b/4, 158b/7, 158b/9, 159a/1, 159a/12, 159a/14, 159a/2, 159a/4, 159a/6, 159a/8, 159a/9, 159b/1, 159b/10, 159b/11, 159b/12, 159b/13, 159b/14, 159b/15, 159b/4, 159b/8, 15a/1, 15a/11, 15a/2, 15a/7, 15b/1, 15b/2, 15b/3, 15b/7, 160a/1, 160a/11, 160a/15, 160a/3, 160a/4, 160a/9, 160b/11, 160b/12, 160b/14, 160b/15, 160b/2, 160b/3, 160b/6, 160b/8, 160b/9, 161a/10, 161a/13, 161a/7, 161b/1, 161b/11, 161b/3, 161b/8, 161b/9, 162a/1, 162a/14, 162a/2,162a/3, 162a/4, 162a/5, 162a/8, 162a/9, 162b/14, 162b/5, 162b/7, 163a/10, 163a/12, 163a/13, 163a/14, 163a/7, 163a/8, 163a/9, 163b/1, 163b/11, 163b/14, 163b/15, 163b/2, 163b/3, 163b/5, 163b/6, 163b/7, 163b/8, 163b/9, 164a/1, 164a/10, 164a/11, 164a/12, 164a/13, 164a/14, 164a/2, 164a/7, 164a/9, 164b/11, 164b/13, 164b/14, 164b/2, 164b/4, 164b/9, 165a/11, 165a/4, 165a/6, 165b/1, 165b/10, 165b/11, 165b/13, 165b/14, 165b/15, 165b/3, 165b/4, 165b/5, 165b/6, 165b/9, 166a/11, 166a/13, 166a/2, 166a/5, 166a/7, 166a/8, 166b/4, 166b/8, 167a/13, 167a/14, 167a/15, 167a/3, 167a/5, 167a/8, 167b/1, 167b/10, 167b/11, 167b/13, 167b/4, 167b/5, 168a/10, 168a/14, 168a/15, 168a/2, 168a/3, 168a/4, 168a/8, 168b/1, 168b/10, 168b/11, 168b/12, 168b/4, 168b/5, 168b/7, 168b/8, 168b/9, 69a/15, 169a/2, 169a/4, 169a/6, 169a/8, 169a/9, 169b/12, 169b/4, 169b/7, 169b/8, 16a/10, 16a/13, 16a/15, 16b/1, 16b/14, 16b/15, 16b/5, 16b/6, 16b/7, 170a/1, 170a/11, 170a/12, 170a/15, 170a/2, 170a/3, 170a/5, 170a/7, 170a/9, 170b/1, 170b/15, 170b/4, 170b/6, 170b/7, 170b/9, 171a/1, 171a/15, 171a/2, 171a/3, 171a/4, 171a/5, 171a/7, 171a/9, 171b/1, 171b/10, 171b/14, 171b/2, 171b/3, 171b/4, 171b/7, 171b/8, 172a/2, 172a/6, 17a/10, 17a/12, 17a/2, 17a/9, 17b/1, 17b/15, 17b/8, 17b/9, 18a/12, 18a/6, 18a/7, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 18b/3, 18b/4, 18b/6, 19a/13, 19a/15, 19b/1, 19b/15, 19b/2, 19b/5, 19b/6, 19b/8, 1a/10, 1a/2, 1a/3, 1a/4, 1a/5, 1a/6, 1b/1, 1b/12, 1b/2, 1b/4, 1b/5, 1b/6, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 20a/1, 20a/13, 20a/6, 20a/8, 20b/11, 20b/12, 20b/2, 20b/3, 20b/5, 21a/5, 21b/12, 21b/14, 22a/10, 22a/11, 22a/12, 22a/6, 22a/7, 22a/8, 22b/10, 22b/14, 22b/4, 22b/9, 23a/10, 23a/12, 23a/13, 23a/14, 23a/15, 23a/2, 23a/3, 23a/5, 23b/1, 23b/15, 23b/5, 24a/1, 24a/12, 24a/4, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24b/12, 24b/13, 24b/14, 24b/9, 25a/1, 25a/10, 25a/11, 25a/6, 25a/7, 25a/8, 25b/10, 25b/11, 25b/13, 25b/5, 25b/7, 25b/8, 26a/13, 26a/4, 26a/6, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26b/1, 26b/10, 26b/13, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/6, 27b/14, 27b/15, 27b/7, 27b/8, 28a/11, 28a/12, 28a/5, 28a/7, 28a/9, 28b/1, 28b/11, 28b/12, 28b/2, 28b/4, 28b/5, 28b/7, 28b/8, 28b/9, 29a/1, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29a/3, 29a/5, 29a/9, 29b/14, 29b/15, 29b/2, 2a/10, 2a/11, 2a/13, 2a/3, 2a/6, 2a/9, 2b/1, 2b/10, 2b/12, 2b/14, 2b/15, 2b/2, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/7, 2b/8, 30a/10, 30a/14, 30a/2, 30b/12, 30b/13, 30b/15, 30b/2, 30b/6, 31a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/3, 31a/4, 31a/8, 31b/10, 31b/11, 31b/13, 31b/14, 31b/3, 31b/4, 31b/5, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 32a/1, 32a/11, 32a/12, 32a/14, 32a/15, 32a/7, 32a/9, 32b/1, 32b/10, 32b/11, 32b/14, 32b/15, 32b/2, 32b/3, 32b/4, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 33a/13, 33a/14, 33a/4, 33a/5, 33a/7, 33a/9, 33b/11, 33b/13,

33b/2, 33b/3, 33b/7, 33b/8, 34a/1, 34a/12, 34a/13, 34a/14, 34a/3, 34a/4, 34a/5, 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34a/9, 34b/1, 34b/11, 34b/15, 34b/2, 34b/5, 34b/6, 34b/7, 35a/11, 35a/13, 35a/14, 35a/15, 35a/2, 35a/4, 35a/5, 35a/7, 35b/1, 35b/11, 35b/13, 35b/14, 35b/15, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/5, 35b/8, 36a/1, 36a/10, 36a/14, 36a/15, 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/6, 36a/8, 36b/1, 36b/15, 36b/6, 37a/10, 37a/13, 37a/2, 37a/3, 37a/7, 37a/9, 37b/1, 37b/11, 37b/12, 37b/13, 37b/15, 37b/2, 37b/3, 37b/6, 37b/8, 37b/9, 38a/11, 38a/14, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38a/6, 38b/12, 38b/13, 38b/2, 38b/3, 38b/4, 38b/6, 38b/8, 38b/9, 39a/13, 39a/14, 39a/3, 39a/4, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 39b/1, 39b/10, 39b/11, 39b/12, 39b/13, 39b/14, 39b/15, 39b/2, 39b/8, 39b/9, 3a/1, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/2, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/8, 3b/13, 3b/14, 3b/7, 40a/10, 40a/11, 40a/15, 40a/3, 40b/10, 40b/13, 40b/14, 40b/2, 40b/4, 40b/5, 40b/6, 40b/7, 41a/10, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/15, 41a/6, 41a/7, 41a/8, 41b/14, 41b/15, 41b/2, 41b/5, 41b/7, 41b/8, 41b/9, 42a/1, 42a/10, 42a/11, 42a/14, 42a/2, 42a/5, 42a/6, 42a/8, 42a/9, 42b/1, 42b/11, 42b/13, 42b/2, 42b/5, 42b/7, 43a/15, 43a/2, 43a/6, 43a/7, 43b/1, 43b/11, 43b/12, 43b/13, 43b/14, 43b/15, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 43b/5, 43b/9, 44a/10, 44a/11, 44a/12, 44a/15, 44a/3, 44a/4, 44a/5, 44a/7, 44b/10, 44b/11, 44b/13, 44b/14, 44b/2, 44b/4, 44b/7, 44b/8, 45a/1, 45a/11, 45a/14, 45a/2, 45a/3,45a/4, 45b/1, 45b/13, 45b/2, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 46a/1, 46a/10, 46a/12, 46a/4, 46b/10, 46b/11, 46b/4, 46b/5, 46b/6, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 47a/1, 47a/12, 47a/13, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/5, 47a/6, 47b/1, 47b/10, 47b/12, 47b/15, 47b/2, 47b/3, 47b/4, 47b/5, 47b/6, 48a/1, 48a/14, 48a/4, 48b/14, 48b/2, 48b/3, 48b/4, 48b/6, 48b/7, 49a/11, 49a/3, 49a/4, 49b/10, 49b/2, 49b/3, 49b/4, 49b/8, 4a/1, 4a/14, 4a/3, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 50a/12, 50a/15, 50a/3, 50a/5, 50a/9, 50b/11, 50b/15, 50b/4, 50b/5, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 51a/10, 51a/11, 51a/5, 51a/9, 51b/1, 51b/10, 51b/13, 51b/2, 51b/4, 51b/5, 51b/6, 51b/7, 51b/8, 51b/9, 52a/1, 52a/12, 52a/13, 52a/2, 52a/6, 52a/7, 52b/1, 52b/10, 52b/14, 52b/15, 52b/4, 52b/8, 52b/9, 53a/10, 53a/12, 53a/13, 53a/14, 53a/15, 53a/7, 53a/8, 53b/15, 53b/4, 53b/5, 54a/11, 54a/12, 54a/13, 54a/3, 54a/5, 54a/8, 54b/1, 54b/10, 54b/11, 54b/12, 54b/14, 54b/2, 54b/3, 54b/5, 54b/9, 55a/12, 55a/3, 55a/8, 55a/9, 55b/12, 55b/7, 55b/8, 56a/1, 56a/10, 56a/11, 56a/13, 56a/2, 56a/3, 56a/4, 56b/11, 56b/14, 56b/3, 56b/7, 56b/8, 56b/9, 57a/12, 57a/3, 57b/1, 57b/10, 57b/11, 57b/13, 57b/14, 57b/15, 57b/4, 57b/5, 57b/7, 58a/11, 58a/12, 58a/13, 58a/14, 58a/2, 58a/3, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/8, 58b/1, 58b/11, 58b/4, 58b/5, 58b/6, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/1, 59a/12, 59a/15, 59a/5, 59a/7, 59a/9, 59b/10, 59b/12, 59b/14, 59b/3, 59b/4, 59b/5, 59b/6, 59b/8, 59b/9, 5a/1, 5a/12, 5a/15, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/6, 5a/7, 5a/8, 5b/8, 5b/9, 60a/14, 60a/3, 60a/4, 60a/6, 60b/10, 60b/12, 60b/13, 60b/14, 60b/15, 60b/4, 60b/5, 60b/6, 60b/8, 61a/1, 61a/12, 61a/2, 61a/9, 61b/11, 61b/14, 61b/2, 62a/10, 62a/11, 62a/14, 62a/3, 62a/5, 62a/6, 62b/1, 62b/11,62b/13, 62b/2, 62b/6, 62b/9, 63a/5, 63a/8, 63b/11, 63b/3, 63b/6, 63b/9, 64a/10, 64a/6, 64b/10, 64b/6, 64b/9, 65a/14, 65a/4, 65a/5, 65a/9, 65b/11, 65b/12, 65b/14, 65b/2, 65b/9, 66a/12, 66a/13, 66a/15, 66a/5, 66b/1, 66b/14, 66b/15, 66b/3, 66b/4, 66b/8, 67a/1, 67a/13, 67a/14, 67a/3, 67a/4, 67a/7, 67b/1, 67b/10, 67b/11, 67b/12, 67b/13, 67b/14, 67b/3, 67b/6, 68a/2, 68a/3, 68a/5, 68a/8, 68b/1, 68b/14, 68b/8, 69a/11, 69a/12, 69a/5, 69a/6, 69a/8, 69a/9, 69b/11, 69b/12, 69b/2, 69b/9, 6a/1, 6a/10, 6a/12, 6a/15, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6b/14, 6b/15, 6b/5, 6b/6, 6b/8, 70a/11, 70a/13, 70a/6, 70a/7, 70b/15, 70b/6, 70b/9, 71a/11, 71a/12, 71a/2, 71a/4, 71a/5, 71b/11, 72a/13, 72a/15, 72a/8, 73a/10, 73a/11, 73a/12, 73a/13, 73a/2, 73a/3, 73a/4, 73a/5, 73a/8, 73b/12, 73b/13, 73b/3, 73b/5, 73b/7, 73b/8, 73b/9, 74a/15, 74a/8, 74a/9, 74b/11, 75a/10, 75b/10, 75b/13, 75b/14, 75b/2, 75b/9, 76a/13, 76a/14, 76a/4, 76a/6, 76b/10, 76b/11, 77a/1, 77a/10, 77a/15, 77a/2, 77a/8, 77b/11, 77b/12, 77b/13, 77b/14, 77b/15, 77b/2, 77b/8, 77b/9, 78a/13, 78a/14, 78a/15, 78a/5, 78a/8, 78a/9, 78b/10, 78b/11, 78b/13, 78b/3, 78b/5, 78b/8, 79a/1, 79a/13, 79a/3, 79a/6, 79a/7, 79b/12, 79b/13, 79b/15, 79b/5, 79b/6, 79b/8, 7a/1, 7a/12, 7a/15, 7a/2, 7a/9, 7b/10, 7b/14, 7b/15, 7b/2, 7b/7, 80a/1, 80a/14, 80a/3, 80a/6, 80a/7,

80a/8, 80a/9, 80b/1, 80b/7, 81a/2, 81a/4, 81a/7, 81b/1, 81b/15, 81b/2, 81b/4, 81b/8, 81b/9, 82a/11, 82a/12, 82a/3, 82a/4, 82a/6, 82b/1, 82b/12, 82b/15, 82b/3, 82b/4, 83a/10, 83b/11, 83b/13, 83b/2, 84a/1, 84a/10, 84a/2, 84a/9, 84b/11, 84b/12, 84b/14, 84b/15, 85a/1, 85a/13, 85a/4, 85a/6, 85b/14, 85b/15, 85b/8, 86a/1, 86a/12, 86a/13, 86a/4, 86a/5, 86a/6, 86b/11, 86b/14, 86b/4, 86b/9, 87a/10, 87a/11, 87a/12, 87a/13, 87a/14, 87a/15, 87a/6, 87a/8, 87b/12, 87b/14, 87b/5, 87b/6, 87b/7, 87b/8, 88a/11, 88a/6, 88b/7, 89a/12, 89a/2, 89a/4, 89a/8, 89b/10, 89b/11, 89b/14, 89b/15, 89b/2, 89b/3, 89b/4, 8a/1, 8a/10, 8a/15, 8a/3, 8a/9, 8b/1, 8b/12, 90a/2, 90a/3, 90b/1, 90b/2, 90b/8, 91b/15, 91b/2, 92a/1, 92a/10, 92a/14, 92a/7, 92a/8, 92a/9, 92b/1, 93a/4, 93a/7, 93a/8, 93b/15, 93b/3, 94a/1, 94a/12, 94b/2, 94b/3, 94b/6, 95a/1, 95a/12, 95a/2, 95a/6, 95b/13, 95b/3, 95b/5, 95b/7, 95b/8, 96a/11, 96a/14, 96a/2, 96a/3, 96a/4, 96a/7, 96a/8, 96b/4, 97a/12, 97a/14, 97a/3, 97b/3, 98b/15, 98b/3, 98b/6, 98b/7, 99a/12, 99a/2, 99a/3, 99a/4, 99a/7, 9a/10, 9a/11, 9a/12, 9a/13, 9a/14, 9a/2, 9a/8, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/3, 9b/4, 9b/7

vebāl (< Ar. *vabāl*) şiddet, azap, günah

v. 45a/5

v.+iġa 52a/2

v.+imizden 41a/11

vech (< Ar. *vach*) sebep, vesile, münasebet

v. 122a/10, 41a/5, 51b/4, 52b/5, 74b/1

v.+din 13a/11, 155b/10, 155b/5, 156a/1, 158a/8, 159a/8, 159a/9, 167a/7, 42b/3, 97a/6

v.+dindür 45a/15

v.+i 168a/4, 22b/8, 39b/11

v.+im 106b/13

vech-i maʾāş: geçim şekli, geçim vasıtası

v.-i m. 149b/14

vech-i taĥammül: tahammül sebebi, dayanmayı sağlayan şey

v.-i t. 45a/1

vedāʾ (< Ar. *vadāʾ*) ayrılma, ayrılış

vedāʾ ḳıl-: veda etmek, ayrılmak

v. ḳ.-dı 103b/11, 142b/12, 158a/2

v. ḳ.-ıp 32b/2, 76a/4

v. ḳ.-ur 75b/6

vefā (< Ar. *vafāʾ*) sözünü yerine getirme, dostluğu devam ettirme

v. 130a/12, 137a/2, 153a/12, 170b/11, 44b/2, 44b/3, 45b/10, 45b/9, 95b/12

v.+nı 137a/3, 153a/11, 153a/9, 23a/11

v.+sı 43b/14, 76a/5

v.+sıda 22a/13

vefā ḳıl-: sözünde durmak, bağlılık göstermek

v. ḳ.-ay 113a/2, 152b/8

v. ḳ.-ġıl 119a/1

v. ḳ.-ıp 78a/6

v. ḳ.-maḳ 170b/11, 170b/12

v. ḳ.-mas 5a/14

v. ḳ.-masam 56b/9

v. ḳ.-may 66a/6

v. ḳ.-ur 56b/3, 66a/6

v. ḳ.-ur-men 111a/7

vefā-yı bį-hılāf: aksi yapılmayan vefa

v.-yı b. 111a/7

vefā-dārlıḳ (< Ar. *vafāʾ* + Far. *dār* + Tü.+*lıḳ*) vefalılık

v. 153a/10, 44b/5

vefā-dārraḳ (< Ar. *vafāʾ* + Far. *dār* + Tü.+*raḳ*) daha vefalı

v. 45b/5

vefālıḳ (< Ar. *vafāʾ* + Tü.+*lıḳ*) vefalı

v. 45b/10

vegā-bāzlıḳ (< Ar. *vaġā* + Far. *bāz* + Tü.+*lıḳ*) savaşçılık krş. **veġā-bāzlıġ**

v. 85a/3

v.+ıdın 87b/12

veġā-bāzlıġ (< Ar. *vaġā* + Far. *bāz* + Tü.+*lıḳ*) savaşçılık krş. **vegā-bāzlıḳ**

v.+nı 88b/3

vehm (< Ar. *vahm*) yersiz korku, şüphe, kuruntu

v. 150b/4, 72a/14

v.+ge 99b/10, 33b/2

v.+i 26b/4

v.+ide 90b/15

v.+idin 46a/4, 55b/5

vehm ḳıl-: şüphelenmek, yersiz korkuya kapılmak

v. ḳ.-ıp 48b/4

vehm-i cān: can korkusu

v.-i c. 34b/5

vehmį (< Ar. *vahm* + Far. *į*) yersiz bir korku, bir şüphe

v. 134b/1

veh veh (< Far. *vah vah*) vah vah, eyvah eyvah, yazık

v. 114a/7

vekįl (< Ar. *vakįl*) birinin işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse

v. 114b/10

velāyet (< Ar. *valāya*^{t}, *vilāya*^{t}) velilik, ermişlik

v. 12b/8

velį (< Ar. *valē*¯) velî, sahip, ermiş

v. 117b/11, 1b/14, 28b/11, 64b/4, 75a/6, 81b/14, 84b/6, 8a/15, 90a/4, 9a/11, 9b/13

ve-lįkin (< Ar. *va*, Far. *lēkin*) lakin, fakat, ama

v. 103b/14, 10a/4, 111b/9, 115b/7, 116b/1, 117b/15, 133a/6, 156a/14, 160b/5, 169a/3, 16a/11, 52a/11, 52a/14, 52b/13, 52b/2, 52b/5, 5a/4, 64a/13, 76a/9, 92a/3, 99b/4

velį-niƠmet (< Ar. *valē*¯ + Ar. *niƠma*^{t}) bir kimsenin nimetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse

v.+leri 90a/4

verziş (< Far. *varziş*) çalışma, işletme

verziş ḳıl-: çalışmak, işletmek

v. ḳ.-dı 114a/9

v. ḳ.-ıp 113b/13

veŝiḳa (< Ar. *vaŝiḳa*^{t}) inanılacak sağlam delil, belge

v. 96a/14

vesvese (< Ar. *vasvasa*^{t}) şüphe, kuruntu

v. 67b/13

vesvese ḳıl-: şüphe etmek, kuruntu yapmak

v. ḳ.-ıp 104b/8

veyā (< Ar. *va* + Far. *yā*) veya

v. 135a/4, 139a/1, 66b/15

vezāret (< Ar. *vizāra*^{t}) vezirlik

v.+ini 158a/6

vezįr (< Ar. *vazįr*) vezir

v. 106b/1, 107a/10, 107a/11, 107a/6, 108a/11, 108a/7, 114b/11, 114b/13, 115a/1, 116a/9, 121b/1, 123a/15, 123b/14, 124a/11, 124a/15, 124a/6, 124b/1, 124b/12, 124b/9, 125a/10, 125a/14, 125a/7, 125b/7, 141b/4, 157a/12, 157a/14, 162b/6, 170a/5, 170b/1, 170b/3, 29b/1, 30a/5, 30a/6, 36a/12, 37a/14, 37a/7, 37b/5, 38a/8, 38b/1, 39a/1, 39a/11, 39a/5, 40a/14, 40a/8, 41b/12, 41b/7, 42a/13, 45a/7, 50a/8, 58b/13, 59a/1, 72a/3, 79a/2, 81a/8, 99b/2

v.+din 78b/14

v.+ġa 107a/10, 107a/13, 107b/6, 123b/14, 125a/9, 12b/4, 170b/2

v.+i 107a/1, 114b/8, 123b/13, 162b/3, 36a/4, 38a/12

v.+iġa 123a/15, 142a/12

v.+ler 154a/5, 154a/7, 34b/12

v.+lerdin 121a/14, 36a/4

v.+lerġa 116a/10

v.+leri 121a/15

v.+leridin 121a/15

v.+lerni 116a/4

v.+ni 106a/14, 106a/15, 107a/1, 107a/15, 107a/5, 107a/6, 107a/8, 108a/13, 108a/5,108a/9, 125a/11, 125a/12, 125b/8, 141b/11, 145a/12, 145a/4, 145a/6, 145a/9, 145b/1, 145b/7, 145b/9, 146b/1, 161b/15, 162a/14, 164b/1, 165b/10, 30a/5, 47a/11, 47a/12, 47b/8, 47b/9, 48a/1, 48a/10, 48a/2, 48a/5, 48b/15, 49a/11, 49a/5, 49a/9, 49b/1, 49b/11, 49b/14, 49b/2, 49b/4, 49b/6, 50a/13, 50a/2, 50a/5, 50a/7, 50b/4, 79a/10, 84a/10

v.+niŋ 143b/11, 143b/8, 144b/5, 144b/6, 145a/1, 145b/14, 146a/15, 146b/6, 161b/15, 48a/6, 49a/3, 49b/15

vezįr ḳıl-: vezir yapmak

v. ḳ.-dı 78b/15, 79a/2

vezįr-i Ơāḳil: akıllı vezir

v.-i Ơā. 125a/6

vezįr-i cümletü'l-mülk: bütün ülkenin veziri

v.-i c. 12b/5

vezįr-i memleket: memleketin veziri

v.-i m. 169b/15

vezįr-i muƠtemedį: güvenilir vezir

v.-i m. 47b/1

vezįr-i śāĥib-reơy: doğru görüş sahibi vezir

v.-i ś. 36a/7

vezįr-i zįrek: akıllı vezir

v.-i z. 32b/14

vezįrlik (< Ar. *vazįr* + Tü.+*lik*) vezirlik

v. 79a/5

vezn (< Ar. *vazn*) vezin, ölçü

v.+ide 70b/12

vezn ḳıl-: tartmak

v. ḳ.-ıp 70b/12

viḳāǾ (< Ar. viḳāǾ) cinsel birliktelik

v. 155b/9

vilāyet (< Ar. *vilāya*^{t}) vilayet, şehir

v.+de 92b/14

v.+deki 6b/9

v.+ge 47b/15

v.+ide 109a/5, 111a/13, 114a/11, 117a/6, 121b/8, 129a/13, 130a/14, 131a/8, 136a/8, 139b/2, 141a/15, 147b/1, 149b/7, 22b/3, 28b/14, 58a/10, 62b/7, 67a/15, 69a/14, 74a/1, 75b/3, 80a/1, 82a/2, 87a/12, 87a/9, 88b/6, 89b/14, 98b/12

v.+idin 118a/5, 12b/3, 17a/7, 6a/3, 89a/14, 95b/15, 9a/7

v.+ige 91b/12

v.+iġa 103a/15, 108b/13, 111a/13, 125a/10, 141b/13, 8b/6, 91b/13, 92b/13

v.+ni 145a/4

vįrān (< Far. *vįrān*) yıkık, harap

v. 58b/3, 84b/1

vįrān ḳıl-: harap etmek, yıkmak

v. ḳ.-dı 65a/5

v. ḳ.-sam 68a/8

v. ḳ.-ur 56b/12

vįrāne (<Far. *vįrāna, vayrāna, vērāna*) harap, yıkılmış

v.+ġa 105a/11

vįrānlıḳ (< Far. *vįrān* + Tü.+*lıḳ*) haraplık, yıkılmışlık

v.+ḳa 78b/3

viŝāḳ (< Ar. *viŝāḳ*) kavuşma

v.+ıġa 104b/12, 163b/14

viśāl (< Ar. *viśāl*) kavuşma, ulaşma

v. 75b/13

v.+i 123a/12, 129a/1, 13a/9, 54a/15, 86b/15

v.+idin 104a/6, 43b/8

v.+ige 9b/2

v.+iġa 103a/7, 132a/11, 13a/13, 157b/5, 26a/8, 47b/2, 54a/4, 55a/5, 61b/14, 69a/11, 6b/8, 79b/13, 79b/2, 87b/7, 87b/9, 93b/15, 94a/1, 9a/14, 9b/2

v.+imdin 38a/2

v.+imni 31b/8

v.+ini 121a/4, 64b/12

v.+iŋ 56a/11

v.+iŋni 163b/15

viśāl-i maĥbūb: sevgiliye kavuşma

v.-i m.+ġa 66b/8

vuĥūş (< Ar. *vuĥūş*) yabanî hayvanlar

v. 7b/2

vuḳūǾ (< Ar. *vuḳūǾ*) olma, oluş

vuḳūǾ tap-: vuku bulmak, ortaya çıkmak

v. t.-sa 121a/4

vuḳūf (< Ar. *vuḳūf*) anlama, bilme, duruş

v. 101b/7

vużūó (< Ar. *vuđūó*) abdest alma

v. 34a/5

vü (< Far. *vu*) ve

v. 107a/15, 10a/15, 110b/9, 116a/1, 120b/14, 120b/2, 126a/9, 126b/7, 128b/7, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 129b/1, 12a/12, 12a/5, 135a/6, 139a/6, 139b/3, 139b/5, 147b/6, 14b/1, 150a/7, 151a/13, 151a/14, 151a/8, 151a/9, 151b/15, 152b/4, 155a/8, 158a/11, 15b/14, 160a/13, 168a/13, 168b/3, 16b/4, 171b/3, 171b/4, 171b/6, 172a/7, 172a/8, 17b/5, 18b/4, 19a/7, 19a/9, 19b/2, 1a/8, 21b/14, 21b/15, 24b/11, 24b/15, 25a/1, 26b/3, 29a/4, 33b/11, 34a/7, 35a/5, 35a/6, 36a/7, 38a/8, 39b/8, 3a/2, 40a/12, 40a/6, 40b/3, 41b/2, 42b/2, 44a/4, 44b/5, 45a/10, 48b/6, 49b/9, 4a/1, 4b/10, 52b/10, 53a/15, 54b/14, 56a/13, 58b/14, 59a/9, 5b/1, 5b/15, 67a/3, 67a/8, 67b/12, 67b/7, 67b/9, 6a/1, 6a/10, 79a/15, 81a/7, 81b/6, 82a/13, 83a/7, 84a/2, 84b/2, 87a/10, 88a/12,

99a/6

vücūd (< Ar. *vucūd*) **1.** beden

v.+ı 59a/3

v.+ıdın 116a/3

v.+ımda 161a/10

v.+ını 57b/8

v.+umnı 66b/15, 67b/6, 149b/1

2. bulunma, var olma

vücūdge kėl-: ortaya çıkmak, oluşmak, gerçekleşmek

v. k.-di 18b/2

vücūdġa kėl-: ortaya çıkmak, oluşmak, gerçekleşmek

v. k.-di 159a/13, 159b/8, 159b/9, 161a/9

v. k.-gendür 99b/3

v. k.-ipdür 35b/2

vücūd tap-: ortaya çıkmak, oluşmak

v. t.-ar 58a/3, 67a/9

vüzerā (< Ar. *vuzarā*) vezirler

v.+ları 45a/7

v.+nı 157b/14

Y

yā (< Far. *yā*) ya, ya da, yahut

y. 158a/14, 19b/12, 20a/14, 22a/14, 22a/15, 34a/11, 100a/13, 102a/15, 106b/13, 107b/3, 107b/9, 109a/2, 111a/7, 116b/11, 117b/7, 119b/5, 121b/11, 122b/3, 126a/7, 131b/13, 132a/3, 134b/3, 137b/2, 13b/6, 142a/6, 149b/3, 151a/4, 158a/14, 15b/13, 15b/15, 161a/12, 171a/13, 172a/8, 20a/3, 20a/7, 36b/9, 40a/4, 42b/6, 45a/11, 45a/14, 45b/13, 45b/14, 48b/7, 49b/13, 49b/14, 52a/3, 54b/11, 54b/15, 54b/7, 58a/15, 63a/14, 63b/13, 66b/9, 68a/1, 68b/7, 69a/10, 69b/9, 70a/13, 70b/10, 70b/14, 70b/6, 71a/14, 71a/4, 73a/3, 73a/5, 78a/15, 78b/2, 90a/15, 93b/11, 94a/11, 94a/8, 94a/9, 97b/11

yād (< Far. *yād*) anma, hatırlama

y. 56b/9, 68a/6, 95a/14

y.+ıda 79b/10, 165a/7

y.+ıdın 124a/5, 1a/5, 59b/15

yād ḳıl-: anmak, hatırlamak

y. ḳ.-dı 49a/14

y. ḳ.-dılar 44b/1

y. ḳ.-ġaylar 172a/9

y. ḳ.-ıp 68b/14

y. ḳ.-madı 157a/7

y. ḳ.-salar 2b/12

yadaḳ (< ET *yaḍaġ*) yaya

y. 162b/8

yādlan- (< Far. *yād* + Tü.+*lan-*) anmak, hatırlamak

y.-ġıl 116b/3

y.-ıp 127b/14, 5b/9

y.-ıpdur-men 54b/9

yādlıġ (< Far. *yād* + Tü.+*lıġ*) anma, hatırlama

y. 48a/2

yafraġ (< ET *yapurġaḳ*) yaprak

y.+ı 19b/14, 21b/13

yaġ (< ET (Uyg.) *yaġ*) yağ

y. 31b/15, 47a/14, 55a/7

y.+ıdın 42a/10

y.+ıġa 66a/3

y.+ḳa 32a/15

y.+nı 31a/5

yaġ- (< ET *yaġ-*) yağmak

y.-adurġan 137b/5

yaġdur- (< *yaġ-tur-*) yağdırmak

y.-up 63b/1

yaġı (< ET *yaġı*) düşman

y. 94b/12

yaġmazlıḳ (< *yaġ-mazlıḳ*) yağmazlık

y.+dın 82a/7

yaḫşı (< ET (Uyg.) *yaḳşı* < *yaḳış-ı*) güzel, iyi

y. 100a/11, 102a/4, 112a/9, 116a/5, 117b/5, 118b/13, 119b/11, 122a/3, 123a/11, 124a/3, 125a/1, 125a/8, 125b/8, 127b/7, 128a/2, 128a/5, 129b/11, 129b/8, 130b/10, 131b/13, 134a/10, 137b/6, 138b/5, 140a/6, 143a/1, 143b/9, 144b/15, 14b/13,

150a/7, 154b/10, 154b/9, 156a/13, 156a/15, 158a/5, 158a/6, 158b/2, 15a/14, 164a/15, 168a/1, 168a/9, 18b/10, 19b/4, 1b/10, 21b/15, 21b/7, 22b/9, 24b/9, 2b/9, 35a/4, 112a/4, 35b/2, 36a/10, 36a/6, 37b/13, 39b/3, 44a/5, 46a/7, 4b/12, 51a/3, 52a/12, 52b/7, 55a/2, 57a/10, 64a/13, 65b/15, 66a/4, 71a/6, 72a/9, 72b/14, 73a/2, 77a/10, 78b/14, 7b/11, 85b/4, 85b/5, 89a/11, 91a/15, 92b/15, 93b/14, 95a/13, 95b/13, 99a/11

y.+dur 117a/10, 45b/10, 90a/10, 96b/11

y.+ġa 165b/8

y.+lar 135b/6, 135b/9, 23a/1, 29a/10

y.+lardın 114a/9, 170b/12

y.+larnı 102a/1, 170b/11, 23a/12, 6b/4

y.+nı 103a/5, 88b/4

y. ėrür 46b/14

yaḥşılıḳ (<*yaḥşı*+*lıḳ*) iyilik, güzellik krş. **yaḥşılik**

y. 105a/5, 139a/3, 139a/4, 166b/6, 28b/10, 34a/14, 44b/4, 46b/14, 69b/7, 8a/12

y.+dın 165b/7, 166b/6, 70a/8

y.+ġa 16b/11, 47a/2

y.+ı 46b/13

y.+ḳa 8a/12

y.+nı 139a/1, 139a/2, 46b/14

y.+nıŋ 139a/2

yaḥşılik (<*yaḥşı*+*lıḳ*) iyilik, güzellik krş. **yaḥşılıḳ**

y. 12b/7, 14a/5

yaḥşıraḳ (<*yaḥşı*+*raḳ*) daha iyi, çok daha iyi

y. 110b/2, 114a/9, 135a/5, 5a/8, 44b/14

Yahūdį (< Ar. *yahūdiyy*) Yahudi, Musevi

y. 132b/15, 133a/2, 133a/3, 133a/4, 133a/5

y.+ni 133a/2

yaḳa (< ET (Uyg.) *yaḳa* < *yaḳ-* "yaklaşmak")

1. yaka, giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü

y.+ġa 104a/15

y.+larını 14b/12

y.+sıdın 31a/12, 16a/7

y.+sıġa 126a/13

y.+sını 34b/2, 48b/5, 126a/11, 107a/14, 113b/2, 123b/14, 150b/6

2. kenar, kıyı

y.+ġa 68a/9, 127a/1, 145b/9

y.+sıda 69b/12, 95a/7

y.+sıdın 94a/6

y.+sıġa 27b/2, 91a/15

yaḳın (< ET (Uyg.) *yaḳın* < *yaḳ-*) yakın

y. 101b/15, 105a/12, 120b/2, 120b/5, 148b/6, 15a/8, 165b/8, 170a/12, 170a/13, 17b/2, 37b/9, 54a/4, 58a/9, 62b/10, 64b/13, 69a/10, 78b/8, 7b/13, 86b/12, 91a/13, 97a/5, 97b/5, 114a/14

y.+da 118a/13

y.+dur 137a/11, 66b/15

y.+dur-men 13a/12

yāḳūt (< Ar. *yāḳūt*) yakut, değerli süs taşı
y. 78b/11
y.+dın 14a/2
yāḳut-ı Rummānį: en makbul ve en kıymetli kırmızı renkli yakut
y.-ı R. 158a/7, 53b/2

yāl (< Far.) boyun, gerdan
y. 93b/2

yala- (< ET *yala-* < *yalġa-*) yalamak, dil ile silmek
y.-p 101a/9

yalanġaç (<< ET *yalıŋ*+*ġaç*) çıplak, uryan
y. 27a/13, 53b/11, 66b/5

yalaŋla- (< *yalaŋ*+*la-*< *yalıŋ*) yalın, çıplak hale getirmek krş. YUyg. *yalaŋli-* (YUyg.TS, 456a); *yalaŋla-* "kılıç, bıçak vs.yi kınından çıkarmak" (UTİL, 1331b)
y.-p 106b/9

yalbar- (< ET (Uyg.) *yalbar-*) yalvarmak

y.-dı 151a/1

y.-sam 21b/12

yalġan (< ET (Uyg.) *yalġan*) yalan

y. 104a/7, 114a/2, 135a/7, 81b/2, 84a/1, 84a/2, 98a/7, 75b/12

y.+dın 8b/10

yalġuz (< ET (Uyg.) *yalaŋuz*) yalnız

y. 101b/13, 120a/6, 146a/5, 149b/4, 149b/5, 163b/11, 17b/13, 46a/9, 71b/11, 74b/6, 90b/6, 91a/2

y.+dın 80a/8

y.+dur-men 136b/12

yalġuzlik (< *yalaŋuz+lik*) yalnızlık krş. **yalġuzluḳ**

y. 91b/7

yalġuzluḳ (< *yalaŋuz+luḳ*) yalnızlık krş. **yalġuzlik**

y. 165a/8, 81a/15

y.+da 165a/6

yalġuzraḳ (< *yalaŋuz+raḳ*) daha yalnız, çok yalnız

y. 80a/8

yaman (< ET (Uyg.) *yaman*) kötü

y. 103a/5, 105a/14, 105a/6, 105b/9, 106a/7, 114a/1, 114a/5, 115a/12, 117b/5, 120a/5, 137b/1, 137b/12, 137b/2, 138b/13, 149a/3, 153b/10, 157b/3, 168a/11, 168a/12, 16b/2, 16b/3, 171b/1, 18a/1, 19b/15, 21b/11, 21b/15, 23a/7, 23b/13, 24a/9, 2b/9, 30a/13, 33b/2, 33b/3, 41b/3, 47a/1, 49b/13, 4b/12, 59a/14, 61b/2, 75a/7, 79a/10, 88b/4, 8a/14, 8b/11

y.+dın 44a/5

y.+dur 137b/14, 170b/8

y.+ġa 75a/6, 89b/11

y.+dın 149a/5

y.+larnı 11a/5

yamanlıḳ (<*yaman+lıḳ*) kötülük

y. 139a/2, 166b/6, 16b/11, 42b/15, 46b/15, 47a/2, 8a/13

y.+ḳa 8a/12

y.+nı 98b/9

yamanraḳ (<*yaman+raḳ*) daha kötü

y. 65b/1, 114a/2, 126b/10, 170b/8, 5a/12

y.+dur 137b/14

yamġur (< ET (Uyg.) *yaġmur*) yağmur

y. 51a/6

yan- (< ET *yan-*) dönmek, geri dönmek

y.-ar 12b/7, 47b/9

y.-ar-men 114a/4

y.-dı 102b/6, 132a/8, 134b/12, 145a/3, 157b/7, 159a/4, 16b/5, 170b/7, 31a/2, 32b/2, 40a/2, 76a/10, 81a/15, 86a/7, 86b/13, 91b/5, 92b/10, 92b/15, 93a/10, 97b/13, 8a/13

y.-dılar 82b/15

y.-ġalı 72b/12, 80b/3, 85b/11

y.-ġan 99a/11

y.-ġanı 91b/12

y.-ġay 156a/5, 145a/8

y.-ġıl 122b/13, 170a/7, 29b/7, 52a/3, 6b/8, 77a/12, 91a/7

y.-ġu 78a/14

y.-ġuça 49a/5

y.-ıŋlar 106a/6

y.-ıp 100a/11, 103b/11, 105a/9, 106a/8, 137b/12, 141b/14, 148a/13, 152a/11, 1a/8, 36b/6, 76a/5, 91b/4, 96b/9, 97a/3, 98a/13

y.-ıpdur 167a/9

y.-maġıl 99a/12

y.-maḳ 98a/3

y.-maḳı 1a/9

y.-mas 109a/15, 98b/7, 99b/9

y.-mas-men 138b/15

yana al- > yanal- : dönebilmek

y.-maslar 55a/12

yan- (< ET *yan-*) yanmak

y.-ġan 47a/13

yan (< ET *yan* < AT **yān*) yan, taraf

y. 101a/11, 127b/1, 130b/15, 23b/12, 26b/11, 6b/4, 8a/7

y.+dın 118b/8

y.+ġa 118b/8, 8a/7

y.+ıda 115b/1, 15b/13, 15b/15, 16a/4, 68b/4, 80b/9, 85b/14

y.+ıdaki 112a/7

y.+ıdın 116b/4, 118b/4, 16b/1

y.+ıġa 100b/14

y.+ımda 52b/6

y.+ıŋızlar 40a/2

y.+nı 127b/1

yana (< ET *yana*) yine, gayrı, tekrar, bir kere daha

y. 5a/3, 5a/5, 100a/9, 101a/14, 102b/11, 104b/3, 108a/10, 108b/1, 108b/4, 109a/10, 109a/12, 109a/14, 109b/8, 5a/13, 110a/5, 113a/4, 115a/13, 115b/1, 115b/13, 115b/4, 116a/5, 118a/8, 120a/1, 121a/5,

122a/11, 122a/12, 122b/3, 123b/5, 124a/4, 127a/2, 127a/5, 127a/9, 12a/15, 12b/1, 130b/5, 131a/10, 134b/4, 136b/12, 137a/9, 137b/1, 137b/4, 139a/14, 139b/11, 139b/12, 141a/10, 141a/11, 142a/3, 143a/10, 143a/12, 143a/6, 143a/7, 143b/12, 143b/2, 143b/4, 144b/14, 145a/10, 145a/12, 145b/10, 147b/15, 148a/2, 148b/12, 148b/14, 148b/8, 14b/6, 150a/13, 150b/11, 152a/9, 152b/15, 153a/2, 155b/15, 155b/8, 158b/4, 15b/4, 15b/5, 160a/5, 160b/14, 166a/11, 166a/14, 167b/5, 168b/12, 168b/9, 169a/3, 169a/4, 170a/14, 171a/10, 19a/14, 19b/10, 21a/10, 21a/14, 22b/12, 24b/2, 30a/14, 30b/14, 31b/11, 34b/3, 36b/6, 38b/6, 3a/7, 40b/13, 40b/4, 41b/4, 46b/2, 4b/8, 52a/8, 53b/10, 53b/11, 53b/9, 57a/1, 57a/3, 57a/4, 58a/14, 58b/11, 60a/10, 62a/8, 64b/9, 66a/6, 67a/1, 67b/4, 74a/14, 74b/6, 75a/14, 75b/3, 75b/4, 75b/5, 75b/6, 80b/12, 84b/13, 85a/11, 85a/14, 86a/7, 87a/14, 87b/15, 88a/14, 88a/9, 8a/8, 8a/9, 8b/1, 90a/4, 90b/3, 92a/8, 93a/10, 93a/11, 93a/12, 93a/3, 94a/11, 94a/9, 94b/14, 94b/8, 95b/13, 96b/14, 97a/1, 97a/13, 98a/4, 98a/5, 99a/12, 99a/3, 12b/2, 15a/2, 19a/10, 1b/2, 27b/6

yançuḳ (< ET *yançuḳ*) çanta, kese

y.+ıdın 19a/4

yandur- (< ET *yantur-*) döndürmek, geri çevirmek

y.-dı 38b/15, 53b/5

y.-ġanı 89b/3

y.-ġanım 117b/14

y.-ma 27a/6

y.-maḳı 117b/12

y.-maḳnı 117b/13

y.-sam 118a/15

y.-up 12a/12, 150a/13, 167b/5

y.-ur-men 133b/10, 48a/8

y.-ur-sen 116b/15

yandura al- > yandural-: döndürebilmek

y.-mas-men 81b/12

yanġu (< ET (Uyg.) *yaŋḳu*) aksi seda, yankı

y.+sıdur 8a/14

yaŋı (< ET *yaŋı*) yeni

y. 122b/8, 128b/7, 12a/5, 150b/3, 153a/12, 161b/4, 163b/6, 49b/4, 77a/3, 105b/15, 72a/4

yaŋlıġ (< *yaŋ*+*lıġ* < Çin. *yang*) gibi, benzer

y. 26a/15, 33a/5, 43a/12, 3b/1, 38a/11

yaǾnį (< Ar. *yaǾnį*) şu demek, sözün kısası, doğrusu

y. 111b/13, 111b/14, 121a/8, 126a/1, 141b/15, 143a/6, 145a/7, 148b/8, 162b/15, 87a/14, 168a/11, 170b/15, 2a/7, 2b/12, 32a/3, 40b/14, 42b/12, 50b/6, 53a/3, 55a/13, 61a/2, 61a/3, 63b/10, 89b/12, 92b/10, 93a/4, 26a/14

yār (< Far. *yār*) sevgili, yâr, dost

y. 119a/1, 120b/15, 150b/9, 23a/7, 33b/10, 46a/7, 49a/12, 57b/5, 67b/1, 91a/3, 91b/2, 92b/14, 97b/2**,** 84b/15, 62b/6

y.+dın 5a/15

y.+ıġa 11b/15

y.+ını 148a/10, 122a/12

y.+ı 8a/3, 120b/15, 151a/7

y.+ıŋdın 151a/10

y.+larını 128a/9, 23a/4

y.+nı 120a/9, 153b/7, 85a/14

y.+nıŋ 164b/11, 50a/15

yār-ı cānį: can dostu

y.-ı c. 91b/15

yār-ı dermānde: aciz ve güçsüz dost

y.-ı d. 43b/11

yār-ı dü-cihān-ı bā-vefā: iki cihandaki vefalı dost

y.-ı d.-ı b. 111a/5

yār-ı ḳābil: sevilmeye lâyık dost

y.-ı ḳ.+im 41a/7

yār-ı mihr-bān-ı Ǿazįz: aziz ve vefalı dost

y.-ı m.-ı Ǿa. 84a/9

yār-ı mutābıḳ: uygun, lâyık dost

y.-ı m. 43b/9

yār-ı muvāfıḳ: uygun, lâyık dost

y.-ı m. 126b/3, 132b/4, 13a/3, 16b/6, 85b/5

y.-ı m.+ġa 43b/9

yār-ı vasl: kendisine kavuşulacak dost

y.-ı v. 9a/15

yār-ı muvāfıḳ-ı şecāʾat-pişe: lâyık ve cesur dost

y.-ı m.-ı ş. 91a/12

yara- (< ET (Uyg.) *yara-*) yaramak, iş görmek

y.-mas 6b/6, 88b/3

y.-ydurġan 141b/15

y.-r 47b/9

yarar ḳıl-: faydalı olmak

y. ḳ.-dı 47b/9

yārān (< Far. *yārān*) dostlar, sevgililer

y.+lar 29a/6

y.+larnı 5a/15

yaraş- (< *yara-ş-*) yaraşmak, uygun düşmek

y.-a 147a/6

y.-adur 67a/2

y.-ur 3a/5

yarat- (< ET (Orh.T.) *yarat-*) yaratmak

y.-ḳan 97b/1

y.-ḳan ė-mesdür 92b/10

yarıl- (< *yar-ıl-* < ET (Uyg.) *yar-*) yarılmak, parçalanmak

y.-dı 28a/7

y.-ıp 23a/9, 26a/10

y.-ur 23a/13

yarım (< ET (Uyg.) *yar-ım*) yarım

y. 22a/15, 41a/14, 147a/12

y.+dın 48b/3

y.+ıda 169b/15

yārį (< Far. *yār* + nispet eki *į*) dostluk

y. 5a/3, 93b/14, 88a/4, 117b/4, 139a/8, 167a/11, 72b/1

yarlıġ (< ET (Uyg.) *yarlıġ*) buyruk, ferman

y. 51b/13, 78b/12, 81a/11, 84b/1

y.+ını 99a/10

y.+nı 51a/14

yārlıḳ (< Far. *yār* + Tü.+*lıḳ*) sevgili olma, dostluk krş. **yārlik**

y. 15b/2

yārlik (< Far. *yār* + Tü.+*lik*) sevgili olma, dostluk krş. **yārlıḳ**

y.+ni 15b/3

yārlik ḳıl-: dostluk yapmak

y. ḳ.-mas ėrdi 7a/13

yārsız (< Far. *yār* +Tü.+*sız*) sevgilisiz, dostsuz

y. 79b/12

yaruḳ (< ET *yaruḳ*) aydınlık, parlak

y. 120b/4

yasa- (< Mo. *casa-*) yapmak, düzmek, süslemek (Lessing 1960: 1039a)

y.-dı 15b/11, 22b/4, 26b/11, 26b/14

y.-ġan 27a/11, 94b/3

y.-p 15a/4, 75a/2

y.-pdur 26b/12

y.-pdurlar 27a/3

y.-y 26b/9

yasan- (< *yasa-n-* < Mo. *casa-*) hazırlanmak, süslenmek

y.-ıp 83b/3

yasançaḳ süs düşkünü, şıklık düşkünü krş. YUyg. yasançaḳ~yasançuḳ (YUyg.TS, 460b)

y. 61b/10

yasavul (< *yasa-ġul* < Mo. *casa-ġul*) çavuş, zabıta memuru (Lessing 1960: 1040b)

y. 10b/12, 10b/13, 11a/14, 11a/3, 11a/9, 11b/3, 11b/6, 11b/9, 12a/1, 12a/14, 12a/15, 12a/7, 12a/9, 12b/8, 80b/4

y.+dur-men 11a/3

y.+ı 10b/6, 9b/13

y.+ıdur 142a/14

y.+lar 10b/10

y.+nı 107a/10, 12a/12, 12a/13, 12b/5

yasavullıḳ (< *yasa-ġul+lıḳ* < Mo. *casa-ġul*) çavuşluk

y. 10b/11

yāsemen (< Far. *yāsaman*) yasemin, hoş kokulu bir çiçek

y. 7b/9

yastan- (< ET *yastan-*) yaslanmak

y.-ıp 143b/9

yaş I (< ET *yaş* < AT **yāş*) yaş, göz yaşı

y. 136a/15, 154b/6, 33a/7, 36b/9, 50b/6, 75b/6, 75b/7

y.+ıda 150b/7

yaş II (< ET (Uyg.) *yaş*) yaş, insanın yaşı, ömür

y.+da 108a/6, 33b/6

y.+ı 136a/9

yaşlıġ (<*yaş*+*lıḳ*)**1.** yaşında krş. **yaşlıḳ**

y. 32b/1

2. gençlik

y. 62b/14

y.+ı 62b/12

yaşlıḳ (<*yaş*+*lıḳ*) **1.** yaşında krş. **yaşlıġ**

y. 46b/12

2. gençlik

y.+da 136a/11

yaşun- (< *yaş-(u)n-* < ET (Uyg.) *yaş-* "gizlemek, saklamak") gizlenmek, saklanmak

y.-dı 102a/14

y.-dılar 6a/1

y.-dım 83a/5

y.-up 103a/2, 108b/3, 95b/7, 96b/7

yaşur- (< ET (Uyg.) *yaşur-*) gizlemek

y.-dı 138a/13, 147a/7, 16a/3, 81a/1, 83a/3

y.-dıŋ 83a/4

y.-ġan 15a/14

y.-ġay 112a/11

y.-ma 22a/12

y.-sa 112a/11, 7a/9

y.-saḳ 13b/15

y.-sam 55b/8

y.-up 104a/15, 111b/11, 112a/12, 133a/8, 15a/9, 82a/1

y.-urġa 6a/7

yaşurun (<*yaş-ur-un*) gizlice, mahfi

y. 151b/12

yat- (< ET (Orh.T.) *yat-*) yatmak

y.-a 21a/8

y.-adur 105a/11, 114b/7, 170b/4, 18a/15, 41a/4, 78a/13

y.-ar 112b/14, 51b/2

y.-genini 41a/13

y.-ıp 104a/14, 20b/4, 62a/12, 80a/8

y.-ıp ėrdi 65b/9

y.-ıp ėrdim 133b/6, 41a/15

y.-ıpdur 143b/9, 68b/4, 92b/9

y.-ıpdurlar 95b/7

y.-ḳalı 108a/12

y.-ḳan 89a/8

y.-ḳandın 164a/6

y.-maġıŋ 62a/13

y.-tı 120b/14, 68b/3

y.-tılar 127b/4, 13b/7, 18a/14, 85b/5

y.-ur ėrdi 146b/4, 170a/9

yāve-gūy (< Far. *yāva-goy*, *gūy*) saçmalayan, saçma sapan konuşan

y. 98b/13

yavuḳ (< ET *yaġu-ḳ*) yakın

y. 28b/10

yay- (< ET (Uyg.) *yaḏ-*< AT **yāy-*) yaymak, sermek, açmak

y.-dılar 23a/6

yay (< ET (Uyg.) *ya* < AT **yā*) yay

y. 154b/1

yayıl- (< ET *yaḏ-ıl-*) yayılmak

y.-sa 60b/15

yaz- (< ET *yaz-*) açmak

y.-ıp 100b/5, 100b/7

yaz (< ET *yāz*) ilkbahar

y. 126b/1

yė- (< ET (Orh.T.) *yė-* < AT **yē*) yemek

y.! 130b/13

y.-di 148b/15, 46b/12, 74b/1, 91b/3, 99b/8

y.-diler 133a/3, 70a/3

y.-dürġan 29b/11

y.-gen 170a/6, 46b/3, 63a/2

y.-geni 132b/12

y.-genini 8a/2

y.-gey 146b/10, 32b/2, 46b/2, 56b/2, 5a/6

y.-gey-sen 46a/11

y.-gil 130b/12, 134b/3, 141a/7, 168a/10, 44b/14, 70a/1, 99a/12, 99b/7, 38b/13

y.-gü 99b/6

y.-me 138a/6

y.-mege 95a/10

y.-megen 37a/12

y.-megil 102b/13, 5b/2

y.-mek 168b/10, 168b/6, 54b/4, 58b/13

y.-mekde 45a/1

y.-mekdin 46a/6

y.-meŋler 113b/7

y.-mes 15b/14, 58a/15, 99b/8

y.-mes ėrdiŋ 133a/5

y.-mese 157a/8

y.-mesge 149b/14

y.-mesiŋler 42a/11

y.-mesler 133a/6

y.-mey 139a/1, 14b/13

y.-meydür 102b/13, 136b/13, 97b/6

y.-mey-men 97b/9

y.-p 170a/9, 64a/4, 88a/8, 8a/1, 92b/7

y.-r ėrdiler 15b/15, 16a/5, 63a/4

y.-r sen 15b/3

y.-se 168b/5, 169a/4, 169a/6, 4 5b/7, 46a/2

y.-sem 168b/6, 46b/2

y.-seŋ 56b/4, 74a/12

y.-sün 130b/10, 38b/12

y.-ydür 133a/1

y.-ydürmiz 126b/12

y.-yip 141a/8

y.-yipdür 169a/1, 169a/4, 169a/7

yed (< Ar. *yad*) el

yed-i beyżā: Hz. Musa'nın Firavun'a karşı mucize olarak ışıklı görünen parlak eli

y.-i b. 92a/6

yegāne (< Far. *yagāna*) biricik, tek

y. 17a/9

yegāne-yi dehr: zamanın yegânesi, biriciği

y. 3a/9

yegāne-yi devrān: dünyanın yegânesi, biriciği

y. 109a/7, 114a/13, 56a/7, 65b/9

yegāne-yi zamān: zamanın yegânesi, biriciği

y. 103b/9, 67b/6, 6a/7

yegānelıġ (< Far. *yagāna* + Tü.+*lıġ*) biriciklik, teklik krş. **yegānelig**

y.+ıġa 139a/6

yegānelig (< Far. *yagāna* + Tü.+*lig*) biriciklik, teklik krş. **yegānelıġ**

y.+ige 60a/3

yėgirmi (< ET *yėgirmi*) yirmi

y. 84a/12, 94a/3, 95b/15

yėgirmi altınçı (< *yėgirmi altı+nçı*) yirmi altıncı

y. 89b/1

yėgirmi birinçi (< *yėgirmi bir+inçi*) yirmi birinci

y. 77b/3

yėgirmi ėkkinçi (< *yėgirmi ėkki+nçi*) yirmi ikinci

y. 79b/6

yėgirminçi (< *yėgirmi+nçi*) yirmi altıncı yirminci

y. 75a/15

yėgirmi tört yirmi dört

y. 4a/10, 61a/1, 65b/10

yėgirmi törtünçi (< *yėgirmi tört+ünçi*) yirmi dördüncü

y. 84a/7

yėgirmi üçünçi (< *yėgirmi üç+ünçi*) yirmi üçüncü

y. 81b/9

yėgirmi yėttinçi (< *yėgirmi yėti+nçi*) yirmi yedinci

y. 87a/3, 91b/11

yek (< Far. *yak*) tek, bir

y. 122a/8, 60a/3

y.+ke 139a/6

yek-cihet (< Far. *yak* + Ar. *ciha*^{t}) hemfikir

yek-cihet bol-: hemfikir olmak

y. b.-up 119b/9, 121a/1

yek-dest (< Far. *yak-dast*) tek elle, bir elle

y. 141a/6

yek-dil (< Far. *yak-dil*) gönüllerin bir olması

yek-dil bol-: gönülleri bir olmak

y. b.-up 119b/9, 121a/1

yek-hezār (< Far. *yak-hazār*) bin, sayı

y. 172a/7

yek-pāre (< Far. *yak-pāra*) tek parça, bütün

y. 102a/13, 26b/5, 79a/4

yek-pāy (< Far. *yak-pāy*) tek, bir ayak

y. 11a/2

yeksān (< Far. *yaksān*) bir, eşit, düz

y. 116a/8, 29a/12, 7a/3

yekşenbe (< Far. *yak-şanbih*) pazar günü

y. 172a/5

yemm (< Ar. yamm) deniz

y. 2b/13

yėŋ (< ET) yen, giysi kolu

y.+ini 78a/8

yėr (< ET (Orh.T.) *yėr*) yer, toprak

y. 116a/8, 128a/8, 143a/12, 2b/12, 46b/6

y.+de 100a/11, 105b/1, 108a/4, 108a/7, 108b/3, 112b/6, 114a/5, 116a/15, 117b/5, 118a/2, 120b/5, 134a/9, 13a/5, 13b/7, 143a/11, 143a/9, 147b/3, 147b/8, 147b/9, 148a/13, 148b/5, 152a/6, 170b/4, 19a/13, 26b/5, 26b/7, 28a/4, 41a/7, 41a/8, 42a/11, 4b/10, 55a/9, 5b/6, 61a/8, 68a/13, 74a/14, 74a/15, 78b/3, 80b/10, 85a/2, 87a/12, 87b/3, 95b/7, 97a/5

y.+din 10b/5, 113a/10, 118a/4, 11a/10, 11a/14, 120b/7, 138b/14, 142b/12, 169a/2, 21a/6, 38a/6, 46a/10, 55a/8, 58a/14, 85a/2, 8b/4, 96b/1

y.+ge 100b/9, 101b/6, 103a/6, 106a/8, 107b/2, 108b/5, 109a/8, 109b/7, 10b/11, 110a/2, 113b/7, 115a/15, 116b/1, 118a/6, 119a/2, 119a/9, 11a/14, 121a/1, 123a/10, 125b/9, 128b/14, 131b/1, 132a/9, 135a/3, 135b/8, 138a/5, 139a/11, 139b/4, 142b/3, 142b/8, 143a/8, 143b/2, 144b/5, 147b/10, 147b/15, 149a/7, 14a/12, 14a/6, 14b/7, 156b/2, 15a/1, 15a/14, 15a/2, 15a/9, 161b/7, 166b/7, 169a/9, 169b/6, 16a/12, 16a/14, 16a/15, 16a/3, 16b/12, 170a/11, 171b/5, 17a/4, 18b/12, 19b/4, 20a/1, 24b/5, 26a/14, 26b/4, 28a/10, 29b/4, 30b/7, 32b/7, 35a/14, 37a/3, 38a/9, 39a/1, 3b/10, 43a/1, 45b/6, 46a/13, 46b/15, 51b/1, 51b/3, 51b/7, 53b/12, 54a/2, 59a/15, 59a/2, 59b/10, 5b/15, 61b/13, 64b/12, 66a/12, 66b/7, 68b/13, 69b/10, 69b/11, 6a/14, 72b/7, 73a/11, 74b/10, 75a/7, 77a/9, 78b/2, 79b/1, 7b/5, 80b/11, 81b/5, 83b/13, 83b/15, 85a/2, 85b/7, 86a/3, 86b/13, 88b/3, 89a/12, 8b/15, 8b/4, 91b/6, 92a/3, 92b/9, 93b/13, 93b/5, 94b/4, 95b/11, 98a/14, 99b/11, 99b/9, 9b/7

y.+i 156a/12

y.+ige 85b/2

y.+imdin 42a/7

y.+lerde 18a/7

y.+ni 148a/1, 148a/10, 152b/10, 154a/2

y.+niŋ 36a/3

yereḳān (< Ar. *yaraḳān, yarḳān*) sarılık hastalığı

y. 25a/12, 67b/6

y.+ı 13a/3

yėryüzi (< *yėr yüz+i*) yeryüzü

y.+de 155a/15

y.+deki 79a/14

yėş- (< ET (Uyg.) *seş-*) açmak, çözmek krş. YUyg. *yeş-* "çözmek" (YUyg.TS, 464a)

y.-ip 41b/15, 42a/2

yėt- (< ET (Uyg.) *yėt-*) yetmek, yetişmek, ulaşmak

y.-edür 97b/4

y.-elük 56b/5

y.-er 100b/10, 10b/3, 29b/4, 51b/7, 53b/10, 79b/11, 87b/2, 9b/5

y.-er-men 142b/8, 79b/10

y.-er mü 130a/3, 22a/15

y.-er-sen 13a/13, 30a/2, 47b/6, 68a/5, 69a/11

y.-ey 29b/15, 93b/5

y.-gey 165a/6, 168a/5, 42b/15, 46a/11, 137a/12

y.-gey-men 26a/8

y.-gey-sen 111a/10, 67a/9, 93b/15

y.-gil 70b/7

y.-iŋler 38a/1

y.-ip 100b/5, 102b/6, 104b/6, 118b/7, 124a/11, 133b/6, 136a/10, 145b/5, 150a/12, 171b/9, 18b/12, 27b/3, 2b/6, 55a/13, 59b/11, 61b/14, 71a/11, 73a/1, 78a/12, 79a/11, 87b/7, 8a/6, 94a/1

y.-ip ėrdi 107b/2, 136a/8, 24a/11, 32b/15, 79a/5

y.-ipdür 161a/6, 166a/3, 59b/10, 65a/8, 69b/10, 76a/5, 90b/14

y.-ken 154b/2, 10a/14

y.-ken ė-mes 26b/4

y.-ken ė-mesdür 37b/4

y.-kende 148a/9, 24a/8

y.-kendin 112a/13

y.-kendür 165b/11

y.-keni 106b/1, 116b/8, 129a/6, 149a/14, 156b/10, 171b/7, 111a/3, 28b/2, 32b/14

y.-kenide 130b/1

y.-keniġa 128a/14

y.-keyinçe 78b/11

y.-kü 61b/13

y.-künçe 147b/13

y.-küŋdür 156b/13

y.-küsi 104a/5, 153a/7, 89a/11

y.-küsi mü 153a/7

y.-küsidür 120b/15, 14a/12

y.-maķ ėrdi 73a/5

y.-maķġa 106a/5

y.-medi 83b/14

y.-megen 36a/12, 38a/15, 39a/10, 40a/14, 41b/11

y.-mekni 9b/3

y.-mes 12b/6, 18a/7, 29b/15, 63a/10, 74a/3, 92a/3, 92b/13, 93b/14

y.-mes ėrdi 23b/8

y.-mes mü 22a/15

y.-mes-sen 8a/7

y.-mese 22b/9

y.-meseŋ 75b/9, 9b/2, 9b/3

y.-mey 141b/10

y.-se 118a/9, 11b/8, 157a/11, 158b/13, 166b/5, 168a/6, 171b/5, 46b/14, 4b/1, 52b/14, 87b/7, 8b/14

y.-seŋ 84a/1

y.-ti 103b/8, 106b/14, 110b/2, 115b/12, 118b/12, 119a/10, 11b/1, 122b/1, 123b/6, 129b/9, 130b/3, 135a/3, 144a/6, 146b/10, 146b/13, 152a/13, 164b/8, 165b/2, 19b/13, 26a/14, 27a/10, 31a/3, 36a/4, 37b/13, 39b/2, 42b/11, 62a/5, 69a/4, 7b/7, 87b/10, 8b/13, 90a/2, 93a/1, 23a/1

y.-tiler 104b/10, 107a/4, 152a/7

y.-tim 73a/8, 91a/6, 53a/13

y.-tiŋ 132a/3, 73a/3, 73a/8

yėte al- > yėtal-: yetişebilmek, ulaşabilmek

y.-maġay-sen 30a/14

yetįm (< Ar. *yatįm*) babası veya anası-babası ölmüş (çocuk)

y. 107a/9

y.+lerni 95a/13

yėtkür- (<*yėt-kür-*) yetiştirmek, ulaştırmak

y. 12b/4, 149b/4

y.-di 100b/9, 103a/6, 106a/8, 108b/6, 110a/2, 113b/3, 113b/7, 116b/1, 119a/9, 121a/1, 123a/10, 125b/9, 128b/14, 132a/9, 138a/5, 149a/7, 14a/15, 153a/9, 156b/2, 161b/7, 163a/3, 164a/3, 166b/7, 16b/12, 171b/5, 19b/4, 28b/12, 30b/7, 32b/7, 38a/9, 39a/1, 43a/1, 46b/15, 48a/9, 54a/2, 59a/15, 59a/2, 61b/13, 64b/12, 66b/7, 68b/13, 73a/11, 75a/8, 77a/9, 79b/1, 7b/15, 80a/15, 81b/5, 83b/15, 85b/9, 86b/13, 88b/4, 89a/12, 8b/15, 91b/6, 93b/13, 95b/11, 98a/14, 99a/10

y.-diler 112b/13, 113a/10, 125a/12, 137a/4, 171b/10, 28a/10, 74b/3

y.-düŋler 137a/10

y.-e-sen 114a/8

y.-edür 83a/15

y.-edür-men 73b/7, 96a/5

y.-ey 111b/12, 118b/11, 12b/1, 24b/7,

40a/2, 78b/7, 79a/14, 79a/2, 90b/2

y.-gen 136a/13

y.-gen ėken 75a/5

y.-geni 123b/1, 128b/7, 77b/1, 28b/1

y.-genimdin 117a/10

y.-gey 56b/6, 5a/5

y.-gey-men 8a/10

y.-gil 35a/7, 51a/9

y.-maḳdın 5a/12

y.-mek 142b/5

y.-meseŋ 65a/6, 9a/14

y.-se 135b/8, 152a/4

y.-sem 82a/10, 106b/13

y.-seŋ 85b/8

y.-üp 87a/5

y.-üp-sen 18a/2

y.-üptür 169a/10

y.-üptürler 1b/4, 79a/14

y.-ür 111a/8, 127b/8, 84b/8

y.-ür ėken 25a/9

y.-ür ėrdi 139b/3

y.-ür-men 10b/11, 111a/7, 142b/9, 43b/12

yėtküre al- > yėtküral-: yetiştirebilmek, ulaştırabilmek

y.-maydur-men 28b/9, 32b/9

yėtmiş (< ET *yėtmiş* < AT **yēt̄miş*) yetmiş "70"

y. 105a/11, 58b/4, 60b/8, 60b/9, 61b/3, 78b/12, 83a/9

yėtti (< ET *yėti*) yedi "7"

y. 164b/15, 26a/11, 26a/13, 28a/12, 28a/6, 28a/8, 32b/14, 32b/15, 33a/9, 34b/5, 34b/6, 42b/3, 42b/4, 42b/8, 4a/9, 51b/11, 58b/11, 58b/13, 61b/7, 65b/12, 72a/12, 72b/11, 78b/6

yėttinçi (<*yėti*+*nçi*) yedinci

y. 42a/13, 22a/7, 28b/3, 42a/9, 61b/11, 61b/3

yevm (< Ar. *yavm*) gün

yevm-i yekşenbe: pazar günü

y.-i y. 172a/5

yıdla- (< ET *yıḍla-*) kokmak

yıdla al- > yıdlayal-: koklayabilmek

y.-yalmas 17b/15

yıġ- (< ET *yıġ-*) yığmak, toplamak

y.-a 16b/1

y.-adur 130a/12

y.-dı 50b/15, 5b/15, 81a/7

y.-dılar 58b/5

y.-ıp 110a/11, 118b/9, 126b/15, 130a/15, 135b/14, 22a/7, 3b/9, 4b/2, 66a/4, 83a/7, 9b/15

y.-masa 29b/14

y.-sa 33a/9

yıġaç (< ET *ıġaç*) ağaç krş. **aġaç**

y. 110b/10, 47a/12, 48a/7, 49b/6, 50a/5

y.+dın 109a/12, 109b/8, 144a/12, 15b/11, 26b/10, 26b/12, 26b/9, 47b/13, 48a/3, 50a/3

y.+ge 60a/15

y.+nı 48b/8

yıġıl- (< ET *yıġ-ıl-*) yığılmak, toplanmak

y.-dı 27b/14

y.-dılar 77a/2

y.-ıp 14b/11, 14b/7, 97a/8, 89a/3

y.-ıpdurlar 104b/4

y.-ıp ėrdi 121b/10

yıġla- (< ET (Uyg.) *ıġla-*) ağlamak

y. 7b/10

y.-dı 51b/8, 66a/15

y.-ġay 120b/15

y.-maġıŋge 135a/5

y.-masa 43b/10

y.-p 150b/1, 150b/8, 164b/8, 36b/15, 62a/11

y.-r 103b/5

y.-r ėrdi 160a/9, 171a/14, 86a/11

y.-sam 137b/7, 21b/12

y.-y 168b/14, 48b/6

y.-ydur 151a/8, 97b/6, 97b/8

y.-yıp 23a/1

yığlan-(< *yığla-n-*) ağlamak

y.-maḳ 33a/7

yığlaş- (< *yığla-ş-*) ağlaşmak

y.-tılar 105a/13, 151b/12, 152b/14

yığlat- (< *yığla-t-*) ağlatmak

y. 97b/5

y.-ġıl 98a/5

y.-tı 98a/5

yıḳıl- (<*yıḳ-ıl-* < ET (Uyg.) *yıḳ-*) yıkılmak

y.-dı 76a/15

y.-dı 108a/1, 140a/2, 21a/2, 53a/2, 88a/11, 8b/12

y.-dılar 21b/9, 42a/5

y.-ġan 42a/7

y.-ıp 120b/14, 131b/1, 140a/12, 158b/5, 5b/12

y.-ur ėrdi 118b/9

y.-ur-men 139b/11

yıl (< ET (Orh.T.) *yıl*) yıl, sene

y. 136a/10, 136b/12, 31b/6, 33b/9, 52a/7

y.+da 154b/10, 34a/1

y.+dın 11a/4, 120a/9, 30a/11, 119a/6

y.+dur 75b/7

y.+ġı 65b/3

y.+ımnı 120a/10

y.+lar 62b/10

y.+lardın 124a/14, 80a/14

y.+lardur 32a/8

yılan (< ET (Orh.T.) *yılan*) yılan

y. 116b/10, 117b/10, 117b/11, 117b/15, 117b/2, 117b/4, 117b/6, 118a/1, 118a/10, 118a/11, 118a/4, 118b/6, 118b/7, 119a/11, 119a/2, 130b/14, 133a/15, 134a/9, 134b/12, 134b/3, 138b/10, 138b/11, 138b/14, 138b/8, 138b/9, 139a/1, 139a/10, 139a/3, 139a/4, 169b/9, 23b/3, 46a/15, 60a/2, 69b/12, 69b/13, 69b/14, 70a/2, 70a/4, 70a/5, 70a/6, 70a/9, 70b/3, 71a/10, 71a/3, 71a/9, 72a/13, 72b/7, 73a/4, 73a/6, 90a/13, 90b/1, 90b/15, 90b/4, 90b/7, 90b/9, 91a/1, 91a/15, 91a/6, 91a/7, 91b/1, 91b/4

y.+dın 117b/9, 139a/5, 71a/11, 90b/9

y.+ġa 117a/4, 119a/10, 138a/11, 138b/8, 69b/13, 69b/15, 70a/1

y.+ı 117b/6

y.+lar 133a/15

y.+larnı 118a/2

y.+larnıŋ 133a/15

y.+nı 130b/10, 131a/5, 133b/1, 23b/3, 70a/3, 70a/5, 71a/1, 82b/9, 91a/1, 91a/11

yılġı (< *yıl*+*ġı*) yılki, yıla ait

y. 13b/3

yıraġlıḳ (< *ırak*+*lıḳ*) uzaklık

y. 43b/5

yıraḳ (< ET (Orh.T.) *ıraḳ*) uzak

y. 101b/15, 102a/4, 106b/5, 13b/2, 145b/10, 148a/7, 156b/4, 168b/8, 16b/2, 28a/4, 29a/15, 29a/5, 32a/2, 44a/5, 48b/15, 4b/13, 57a/1, 57a/3, 5a/12, 76a/4, 91b/4, 99b/5

y.+dın 100a/8, 105a/12, 107b/9, 158b/11

y.+dur 17a/1, 32b/9, 97a/10

y.+nı 91b/8

yıraḳ ḳıl-: uzaklaştırmak

y.-maḳ 6a/12

yırt- (< ET (MK) *yırt-*) yırtmak

y.-ıp 123b/15, 14b/12, 150b/6, 48b/5, 98a/13

y.-tı 35b/1

yırtuḳ (< *yırt-uk*) yırtık

y. 153b/9

yiber- (< ET (MK) *ı-d-u bėr-*) göndermek, sevketmek krş. **iber-**

y.-di 114b/11, 130a/1, 130a/2, 140a/5, 154a/9, 157b/4, 165b/4, 168b/9, 169a/4, 36b/1, 40b/8, 48a/11, 49a/4, 49b/1, 50a/3, 50a/9, 81a/10, 86b/2, 87b/3

y.-diler 46a/5, 8b/9

y.-dim 45a/13

y.-ey 129b/7, 40b/7

y.-gen 167b/7, 49a/6, 49b/7

y.-genim 66a/6

y.-genimge 103b/2

y.-genleri 73a/6

y.-gey ėrdiŋ 36b/5

y.-gil 129b/7

y.-ġıl 40b/7

y.-ip 12a/7, 50a/5

y.-ip ėrdim 36b/4, 53a/4

y.-ipdür 51b/15, 80b/1

y.-maḳ kerek 34b/13

y.-mes ėrdi 57a/4

y.-sen 100a/13

y.-sünler 48a/9

y.-ür-men 49a/5

yigit (< ET (Uyg.) *yigit*) yiğit, genç, delikanlı

y. 11a/15, 153b/14, 154b/8, 156b/2, 170b/2, 38b/3, 39a/15, 40a/4, 40b/11, 40b/3, 40b/5, 40b/8, 41a/1, 71b/3, 71b/5, 83b/2, 83b/4

y.+dür mü 170b/3

y.+i 39a/9

y.+ke 40b/1, 166b/11

y.+ni 169b/2, 38b/5, 39a/12, 39b/2, 39b/8, 41a/2, 83b/10, 83b/3

yigitlıḳ (< *yigit+lıḳ*) yiğitlik, gençlik krş. **yigitlik**

y.+ıda 153b/13

yigitlik (< *yigit+lik*) yiğitlik, gençlik krş. **yigitlıḳ**

y. 1a/10

y.+de 166b/10

y.+ini 31b/7

yip (< ET (Uyg.) *yıp*) ip

y. 19a/5

yitür- (< ET (Uyg.) *yitür-*) yitirmek, kaybetmek

y.-gen 146a/7, 165a/11

y.-üp 164b/14

yoġan (< ET (Uyg.) *yoġun/yoġon*) kalın, yoğun, fazla yoğun

y. 52a/5

yoḳ (< ET *yoḳ* < AT **yōḳ*) yok

y. 100b/11, 101a/15, 101b/1, 105a/10, 105a/3, 106a/7, 107b/14, 109a/5, 113a/10, 113a/11, 115b/13, 117a/10, 117a/13, 117a/14, 118a/13, 118a/8, 119b/5, 11a/8, 120b/15, 123b/10, 123b/8, 123b/9, 124a/9, 127b/1, 128b/6, 129b/1, 131b/3, 135a/6, 135b/1, 138b/1, 138b/2, 139a/5, 141a/11, 142a/4, 143a/9, 146b/11, 148a/12, 148a/14, 148a/8, 148b/1, 149b/4, 14b/7, 150a/8, 150b/1, 150b/3, 151b/7, 155a/8, 158a/14, 158b/15, 15a/15, 15b/8, 161a/13, 161a/15, 166a/7, 166a/8, 171b/7, 17a/12, 17a/13, 17a/15, 18a/10, 21a/5, 23a/11, 23a/12, 23a/2, 23a/3, 23b/12, 23b/2, 24a/15, 26b/7, 27a/3, 27b/11, 29b/8, 35b/12, 36b/4, 39b/13, 40a/4, 41b/1, 43b/6, 44a/15, 45a/7, 49b/3, 51b/14, 51b/15, 51b/2, 52a/12, 52a/13, 52a/15, 52b/3, 52b/6, 52b/7, 53a/4, 55b/3, 59a/13, 5a/12, 5a/6, 5a/7, 5b/13, 5b/5, 60b/13, 63a/11, 64b/2, 64b/7, 65b/8, 67a/4, 67a/5, 67b/14, 69a/9, 69b/3, 6a/7, 74a/7, 75b/11, 76b/9, 77b/12, 79b/9, 82b/6, 85b/1, 8a/4, 8b/5, 91a/13, 91b/1, 92b/3, 93a/5, 94a/10, 95b/8, 96b/13, 99b/11

y.+dur 106a/4, 118a/13, 29a/12, 35b/10, 44b/2, 45a/15, 45b/6, 5b/3, 8a/15, 22a/1

y.+ını 127a/7

y.+luġumda 2a/3

y.+tur 137b/15, 167b/13, 170b/4, 1a/6, 60a/2, 62b/14, 64a/12, 83b/14

y. ėrdi 141b/4, 144b/10, 145a/2, 3b/7, 74a/14, 74a/2, 79a/9, 87a/9, 87b/14, 92a/8

y. mu 107b/9, 131b/7, 149b/3, 20b/4

y. mudur 45a/3

yoḳ ḳıl-: yok etmek

y. ḳ.-ıp 149b/13

yoḳḳarı (< ET *yoḳaru* < **yoḳ+ġaru*) yukarı, üst taraf

y. 40b/4, 133a/1

y.+dın 40b/4

yoḳla- (< ET *yoḳla-*) yoklamak, aramak, araştırmak

y.-p 45a/7

yoḳluġ (<*yoḳ+luġ*) yokluk, bulunmayış krş. **yoḳluḳ**

y.+umda 171b/13

yoḳluḳ (<*yoḳ+luḳ*) yokluk, bulunmayış krş. **yoḳluġ**

y. 8b/5

y.+ıdın 102b/7

yoḳsa (<*yoḳ*+*ise*) yoksa, aksi takdirde

y. 15b/5

yol (< ET *yol* < AT *yōl*) yol; tarz, söylem

y. 100b/11, 104b/6, 107b/5, 108a/15, 108b/1, 116a/11, 122a/4, 124b/14, 125a/10, 131b/1, 135b/10, 164a/13, 164a/2, 170a/1, 171b/15, 24b/8, 27b/2, 37b/7, 3a/8, 51b/3, 56b/4, 56b/6, 56b/8, 57a/7, 64b/6, 66a/2, 67b/13, 6b/6, 76a/4, 77b/15, 78a/1, 79a/8, 79b/2, 85a/7, 91a/15, 94a/9

y.+da 154a/10, 158b/7, 167b/2, 27b/6, 31a/3, 38b/3, 56b/2, 69a/3, 76a/10, 80a/7, 81a/13, 82a/4, 85b/4, 88a/2, 88a/6, 90a/13, 95b/4, 99b/12

y.+dın 137b/10, 13b/1, 159a/7, 15a/6, 164b/2

y.+dur 52a/1

y.+ġa 104b/3, 105b/2, 105b/5, 118b/6, 127a/9, 154a/15, 169a/13, 21a/9, 2a/5, 73a/10

y.+ı 144b/4, 67b/9, 76b/14, 90a/8

y.+ıda 139b/9, 140a/6, 21b/10, 22a/1

y.+ıdın 153b/4

y.+ıġa 100b/1, 54a/15

y.+ımız 127a/8

y.+ını 52a/15, 55b/1, 76b/10

y.+nı 169b/15, 170a/1, 80b/12, 9b/4

y.+umge 97a/2

y.+uŋ 136a/14

yosun (< Mo. *yosu(n)*) şekil, tarz, kanun

y.+da 10b/12

yör-(< ET *yorı-* < AT **yōrı-*) yürümek, sefere çıkmak krş. krş. **yöri-**, **yörü-**

y.-e bėrdi 24a/11, 66a/7

y.-er ėrdi 168a/13

yöri-(< ET *yorı-* < AT **yōrı-*) yürümek, sefere çıkmak krş. **yör-**, **yörü-**

y.-di 148a/6, 148a/7, 164b/7, 71b/14, 74a/13, 8a/5, 93b/6, 95a/6, 97b/3

y.-di ėrse 93b/7

y.-diler 126b/1, 147b/9, 148a/2, 69b/12, 87b/9

y.-geli 52b/1

y.-gen 78b/1

y.-gey-sen 37a/5

y.-gil 111b/12

y.-ġunça 90a/10

y.-günçe 108a/15

y.-maḳḳa 52b/8

y.-megey 16b/15

y.-megil 168a/9

y.-mes 149b/4

y.-mese 136a/12

y.-se 96a/11

y.-sem 71a/5

yörü- (< ET *yorı-* < AT **yōrı-*) yürümek, sefere çıkmak krş. **yör-**, **yöri-** (Abuşka, "*yörü-*" s. 1044; Seng., "*yörü-*",341v.20)

y.-p 154b/7, 92b/15, 125a/10, 52b/14

y.-p ėrdi 131b/1, 142b/12, 4a/2, 4b/8

y.-p ėrdiler 66a/2

y.-p ėrdim 73a/7

y.-pdür 19a/9, 22b/6, 134a/10, 170a/2, 66a/8

y.-pdürler 19a/12, 79a/7

y.-r 136a/14, 95b/1, 95b/2, 95b/9, 15b/2, 169b/9

y.-r ėrdi 133a/14, 93b/3, 102b/7, 111a/14, 111a/15, 126b/2, 128b/3, 130b/7, 141b/2, 152b/4, 158a/4, 162b/8, 47b/8, 78a/12, 97a/5, 56a/7

y.-r ėrdiler 127a/2, 26b/3

y.-r ėrdim 27b/7, 30a/12, 90a/15

y.-rler 74a/5

y.-r-men 109a/14

y.-r-sen 77b/8, 77b/9

y.-y bėr-di 170a/8

yörüş (< *yorı-ş*) sefer, yürüyüş

y.+idin 60b/10

yuy- (< ET *yu-*) yıkamak

y.-up 112b/9

yul- (< ET (Uyg.) *yul-*) yolmak, koparmak

y.-up 123b/15, 131b/12, 48b/5, 7a/14, 8a/9

yulduz (< ET *yultuz*) yıldız

y. 51a/4, 54b/1

y.+large 51a/5

y.+larnı 118a/2, 130b/15, 60b/10

y.+nı 60b/13

yum- (< ET (Uyg.) *yum-*) yummak, kapamak

y.-ma 55b/5

y.-up 143b/6, 75b/3

y.-up-sen 75b/4

yumalan- (< *yum-ala-n-*) yuvarlanmak (Seng. 346r.24)

y.-ġan 29b/13

yumla- (< *yum-la-*) yuvarlamak

y.-p 78a/13

yumlan- (< *yum-la-n-*) yuvarlanmak

y.-ıp 58b/10

yumşa- (< ET (MK) *yumşa- (? yımşa-)*) yumuşamak

y.-dı 39a/2

yumşaḳlıġ (<*yumşaḳ+lıġ* < ET *yımşaḳ*) yumuşaklık krş. **yumşaḳlıḳ**

y. 141b/3

yumşaḳlıḳ (<*yumşaḳ+lıḳ* < ET *yımşaḳ*) yumuşaklık krş. **yumşaḳlıġ**

y. 62a/12

yumşat- (< *yumşa-t-*) yumuşatma

y.-ay 36a/6

Yūnān özel ad, Grek

y. 24b/8

Yūnus özel ad, Yunus peygamber

y. 28b/3

yurt (< ET *yurt* < AT **yūrt*) yurt, vatan, ülke

y. 117a/8, 117a/9, 11b/2, 123b/14, 58b/2, 96a/13, 96b/3

y.+dın 164a/4, 90a/5

y.+larıġa 72b/12, 82b/15

y.+larnı 142a/3

y.+nı 116b/7, 97a/11, 98a/13

y.+umda 90a/9

y.+umnı 90b/4, 97a/14

y.+unġa 91a/7

y.+uŋnı 98a/2

Yūsuf özel ad, Yusuf peygamber

Y. 3b/11

y.+ıdur-men 32a/2

yut- (< ET (MK) *yut-* < AT **yūt-*) yutmak

y.-tı 169b/7

y.-up 151a/10

yutḳur- krş. Özb. *yutmoḳ* "kazanmak, yenmek" Özb.TS, 509b); krş. YUyg. *yutḳaz-* "kaybetmek, mağlup olmak" (YUyg.TS, 509b; *yutḳuz-* "yok etmek, düşmanı mağlup etmek: yer yutḳuz-" (UTİL, 1356a)

y.-sa 30b/11

yügür- (< ET *yügür-*) koşmak, hareket etmek, seğirtmek

y.-di 142a/11

y.-üp 68a/10, 72b/7

yük (< ET *yük*) yük

y. 77b/7

y.+i 57b/5

y.+ni 32b/2

yükle- (< ET (Uyg.) *yük+le-*) yüklemek

y.-di 35b/1

y.-p 30a/4

yükün- (< ET (Orh.T.) *yükün-*) boyun eğmek, secde etmek

y.-üp 52b/8

yümn (< Ar. *yumn*) uğur, bereket

y. 11a/12

yüz (< ET *yüz* < AT **yūz*) **1**. yüz, çehre

y. 103b/4, 115b/7, 123a/4, 135b/4, 139a/12, 14b/12, 152a/12, 153a/2, 159a/1, 159b/15, 161a/8, 161b/5, 162b/10, 34b/8, 37a/4, 38b/14, 40a/6, 40b/3, 89b/11, 94b/10, 94b/5, 9b/7

y.+din 117b/1, 40b/14, 50b/1

y.+i 105a/8, 153b/4

y.+ide 151b/3, 47b/11, 63b/9, 94b/9

y.+ideki 142b/10

y.+idin 105b/15, 125a/4, 25a/12, 39a/3, 40b/10, 61b/15, 68b/15, 9a/4

y.+ige 105b/7, 23a/9, 25a/10, 83a/3

y.+iġa 140a/7, 142b/11, 144a/8, 81a/1

y.+ini 102b/7, 135b/15, 142b/1, 142b/9, 161b/3, 40b/13, 55a/2, 81a/1, 83a/3, 85b/13

y.+iŋ 128b/13

y.+iŋni 83a/4

y.+üge 17b/6

y.+üm 124a/4

y.+ümni 136a/2, 13a/3

y.+üni 38a/11, 40b/10

y.+üŋni 140a/6, 75b/10, 86a/1

2. sayı "100"

y. 18a/8, 19a/10, 34b/3, 34b/4, 39a/7, 41b/4, 51b/11, 65b/3, 71b/13, 71b/14, 75b/12, 104b/3, 104b/5, 105b/11, 113b/4, 123b/2, 136a/8, 136a/9, 136a/10, 139a/12, 143a/5, 144a/8, 150a/12, 152a/12, 153a/2, 167b/5, 167b/6

yüz èllig yüz elli

y. 136a/10

yüzlen- (< *yüz*+*le*-*n*-) yüzünü dönmek, yönelmek, ilgilenmek

y.-di 136a/13, 34b/4

y.-ipdür 34b/4

yüz miŋ yüz bin

y. 113b/4, 123b/2

yüz yėgirmi yüz yirmi

y.+ge 136a/8, 136a/9

Z/ Ž/ Ź/ Ż

Zābịl özel ad

Z. 114a/10, 114a/11, 114a/9

żabṭ (< Ar. *ḍabṭ*) zaptetme, idaresine alma

ż.+ıġa 157a/5

zād (< Ar. *zād*) azık, yiyecek, rızık

zād-ırāĥil: yol azığı

z.-ı r.+im 94a/9

zād-ırāĥile: yol azığı

z.-ı r. 112a/5, 118a/15, 122a/4, 168a/6

z.-ı r.+ni 5a/10

zaǾferān (< Ar. *zaǾfarān*) safran

z. 7b/9, 71a/7

z.+ġa 111b/2, 12b/13

z.+nıŋ 10a/5

zāġị (< Ar. *zāġ* + Far. *ị*) bir karga

z. 167b/11

zāhid (< Ar. *zāhid*) çok sofu, kaba sofu

z. 131a/8, 140a/7, 165a/14, 165b/8, 166a/11, 166a/14, 167a/13, 167a/14, 167a/2, 167b/10, 167b/14, 167b/2, 167b/8, 168a/1, 168a/3, 168a/6, 171a/13, 171a/8, 26a/15, 26a/3, 75a/13, 76a/10, 76a/11, 76b/2

z.+din 171b/3

z.+ge 167b/10, 167b/7

z.+ġa 27a/2

z.+ni 165a/13, 165b/15, 167a/11, 168a/13, 168a/2, 168a/3, 168b/4, 169a/1, 169b/9, 170a/14, 171b/3, 75a/14, 75b/14, 76a/14, 76a/8, 77a/6, 77a/9

z.+niŋ 169b/14, 170b/7, 171b/6

zāhid-i bị-çāre: çaresiz sofu

z.-i b. 167b/11

zāhid-i ĥuşk: kaba sofu

z.-i ĥ. 57a/4

z.-i ĥ.+nı 76a/1

zāhid-i rūşen-żamịr: içi temiz, temiz kalpli zahid, sofu

z.-i r. 75a/15

zāhidị (< Ar. *zāhid* + Far. *ị*) bir zahid, bir sofu

z. 76a/2

žāhir (< Ar. *žāhir*) görünen, açık, belli, meydanda

ž. 103a/8, 157a/3, 162a/4, 171a/5, 31b/13, 36a/8, 3b/4, 43a/6, 43b/1, 47a/3, 65a/7, 87a/7, 88b/5, 98b/6

ž.+dür 130a/9

ž.+i 153b/5, 170b/14, 45b/9

ž.+ide 3b/1

ž.+ini 132b/3

žāhir bol-: görünmek, ortaya çıkmak

ž. b.-adur 122a/7, 133b/2, 134a/9, 137a/15, 56a/3, 76b/14, 76b/9, 85a/3

ž.-dı 121a/6, 125b/13, 12b/11, 149a/9, 161b/11, 22a/4, 47a/14, 47a/2, 60a/12, 66b/10, 73a/15, 77a/1, 81b/7, 82a/14, 84a/12, 87a/6, 89a/14, 93a/2, 95b/14, 97a/11

ž. b.-ġan 116b/4

ž. b.-ġay 160a/4

ž. b.-madı 130b/4, 59a/13, 60a/11, 62b/14, 8a/8, 98b/15

ž. b.-maydur 116b/12, 96b/15

ž. b.-up 100b/12, 119a/12, 129a/2, 62a/11

ž. b.-ur ėrdi 155a/2, 3a/11

žāhir ḳıl-: göstermek, anlatmak, tanıtmak

ž. ḳ.-adur 132b/9

ž. ḳ.-ay 165b/13

ž. ḳ.-dı 161b/12, 8a/12

ž. ḳ.-ġay-sen 122b/6

ž. ḳ.-ıp 62a/4, 77a/1

ž. ḳ.-madı 144b/7, 68a/12

ž. ḳ.-sa 73b/15

ž. ḳ.-sam 135a/7

žāhirliġ (< Ar. *žāhir* + Tü.+*lıġ*) görünürlük, açıklık

ž.+ġa 45b/5

zaḥm-dār: (< Far. *zaḥm-dār*) yaralı

z. 132a/15

zaĥmet (< Ar. *zaĥma*^{t}) sıkıntı, eziyet, zor, güç

z. 13b/1, 85a/9

z.+ide 39b/1

z.+idin 112b/5, 158b/15, 63b/15, 64a/5

z.+ler 122b/13

zaĥmet-i reóy: padişahın zahmeti, sıkıntısı

z.-i r. 22a/7

zaĥmet-i zindān: zindanın sıkıntısı, zahmeti

z.-i z.+nı 42b/3

żaÓįf (< Ar. *đaÓįf*) zayıf, güçsüz

ż. 101b/8, 117a/14, 118b/10, 119b/9, 121a/1, 122a/15, 135a/10, 139a/7, 24a/8, 37a/6, 39a/10, 51b/5, 63a/1, 98a/2, 24a/11

ż.+ġa 163a/7

żaÓįf ḳıl-: güçten düşmek, zayıflamak

ż. ḳ.-dıŋ 89a/3

ż. ḳ.-ıp 24a/4

żaÓįf-ı pįrlıḳ: ihtiyarlık zayıflığı

ż.-ı p.+dur 156b/1

żaÓįfe (< Ar. *đaÓafa*^{t}) zayıf, güçsüz kadın

ż. 74a/10, 130a/10, 171a/15

żaÓįflıġ (< Ar. *đaÓįf* + Tü.+*lıġ*) güçsüzlük, zayıflık krş. **żaÓįflıḳ**

ż.+nı 112a/10

żaÓįflıḳ (< Ar. *đaÓįf* + Tü.+*lıḳ*) güçsüzlük, zayıflık krş. **żaÓįflıġ**

ż.+dın 62b/15

źākir (< Ar. *źākir*) zikreden, zikredici

ź. 60a/1

zāl (< Far. *zāl*) ihtiyar, aksakallı

z. 160b/1, 160b/13, 160b/6, 40b/6

z.+dın 160a/12

zālį (< Far. *zāl* + nispet eki *į*) ihtiyarlık

z. 160a/13

žālim (< Ar. *žālim*) zulmeden, haksızlık eden

ž. 104a/8

ž.+ni 73a/6

žālimį (< Ar. *žālim* + Far. *į*) zalimlerden olan, bir zalim

ž. 70b/6

žālimlıḳ (< Ar. *žālim* + Tü.+*lıḳ*) zalimlik, acımasızlık

ž. 132a/1

zāllıġ (< Far. *zāl* + Tü.+*lıġ*) ihtiyarlık

z.+ını 135b/2

zamān (< Ar. *zamān*) **1.** zaman, süre

z. 107a/10, 114b/3, 118b/8, 123b/14, 124a/5, 124b/9, 125a/9, 128a/11, 129a/15, 129b/1, 129b/13, 129b/14, 135a/10, 135a/12, 137a/9, 13b/6, 142a/10, 144a/1, 144b/3, 145a/4, 14a/4, 14b/14, 150a/13, 152b/12, 164b/7, 16b/9, 171a/4, 171b/12, 21b/3, 21b/9, 28a/6, 28b/6, 30b/14,

46b/3, 49a/7, 4a/13, 50a/11, 50a/4, 58b/14, 58b/4, 58b/9, 71a/14, 76a/10, 7b/2, 81b/3, 89a/11, 93b/6, 97b/12, 99b/1, 99b/14

z.+dın 129b/11, 94b/11

z.+ge 6b/3

z.+ġaça 129b/14

z.+dın 124b/13

2. çağ, devir

z.+da 101a/8, 110a/4, 13b/4, 149a/3, 154a/6, 18a/5, 26a/14, 3b/6, 43b/11, 47b/7, 56a/6, 76a/2, 93b/2

z.+ı 1a/10

z.+ıda 117a/8, 154b/11

z.+ını 23b/9

z.+nı 155a/7

zamāne (< Ar. *zamāna*) devir, bulunulan zaman

z. 100b/9

z.+ni 17b/8, 84b/9

z.+niŋ 118a/5

zamāne-yi ġaddār: gaddar, zalim vakit

z.-yi ġ. 66a/13, 78a/6

żāmin (< Ar. *đāmin*) tazmine mecbur olan, kefil

ż. 137b/1, 42a/12

żamįr (< Ar. *đamįr*) gönülde gizli olan sır

ż.+ni 109a/2

żarar (< Ar. *đarar*) ziyan, eksiklik, kayıp

ż. 38a/8, 89b/12

ż.+ı 22b/9

zārį (< Far. *zārį*) ağlayıp sızlama

z. 107a/15, 151a/8

zārį ḳıl-: ağlamak, sızlamak

z. ḳ.-ıp 48b/6

z.+ler ḳ.-ıp 48b/8

żarįr (< Ar. *đarįr*) hasta, yaralı, zarar görmüş

ż.+i 135a/6

żarūret (< Ar. *đarūra*^{t}) çaresizlik, muhtaçlık, sıkıntı

ż. 171b/11

ż.+din 159b/4

źāt (< Ar. *źāt*) kendi, öz, asıl, şahıs, kimse

ź.+ı 101a/6, 89b/11

ź.+ıda 95b/8

ź.+ıdın 95b/5

ź.+nı 53b/12

zāviye (< Ar. *zāviya*^{t}) köşe

z. 156b/15

z.+side 26a/4

zāviye-nişįn: (< Ar. *zāviya*^{t} + Far. *nişįn*) küçük tekkede oturan derviş

z. 65a/2

zāviye-nişįn-i nā-pāk: küçük tekkede oturan kötü kalpli derviş

z.-i n. 162a/5

żāyiǾ (< Ar. *đāǿiǾ*) kayıp, elden çıkan, zarar, ziyan

ż. 119a/7, 119a/8, 12b/6, 136b/8, 144a/7, 14a/12, 168a/10, 170b/5, 26a/11, 26a/12, 32a/4, 46b/13

żāyiǾ ḳıl-: kaybetmek, yitirmek

ż. ḳ.-adur-sen 106b/5

ż. ḳ.-ġan 126a/8

ż. ḳ.-madı 117a/4

ż. ḳ.-maġıl 166b/13

ż. ḳ.-maŋ 70b/9

ż. ḳ.-mas-men 93a/6

źāyiḳa (< Ar. *źāǿ iḳa*) tatma, tat alma

ź. 25a/2

zāyil (< Ar. *zāǿil*) sona eren, devamlı olmayan

z. 69a/2, 69a/14

zāyil bol-: gitmek, sona ermek

z. b.-ur 4b/11, 98b/8, 160a/7, 163a/2

żāyiǾlıḳ (< Ar. *đāǿiǾ* + Tü.+*lıḳ*) zararlı, ziyanlık krş. **żāyiǾlik**

ż.+ḳa 126a/9, 139b/10

żāyiǾlik (< Ar. *đāǿiǾ* + Tü.+*lik*) zararlı, ziyanlık krş. **żāyiǾlıḳ**

ż.+ni 139b/13

zebān (< Far. *zabān*) dil, lisan

z. 8b/3

zebān-ı faśįĥ: açık, güzel dil

z.-ı f. 59b/9

zebān-ı melāmet: ayıplama, azarlama dili

z.-ı m. 70a/10, 70b/1

zeber (< Far. *zabar*) üst, üst derecede bulunan

z. 63a/6

zeber-dest (< Far. *zabar-dast*) eli üstün, mahir

z.+ġa 97b/2

zebūn (< Far. *zabūn*) zayıf, güçsüz, aciz

z. 101a/7, 102b/8, 49a/12, 57a/8, 91a/7, 98a/3

z.+dur 96b/10

zebūn ḳıl-: aciz bırakmak ,

z. ḳ.-dıŋ 96b/1

z. ḳ.-ıp 115a/12

zebūnçılıḳ (< Far. *zabūn* + Tü.+*çılıḳ*) çaresizlik

z.+ḳa 90a/8

zebūnlıḳ (< Far. *zabūn* + Tü.+*lıḳ*) güçsüzlük

z.+da 70b/2

zehr (< Far. *zahr*) zehir

z. 133b/15, 136b/13, 139a/1, 149b/11, 150a/8, 46b/1, 64b/11, 85a/8, 86a/10, 99b/1, 99b/2

z.+din 99b/4

z.+dür 157b/12

z.+i 131a/3

z.+ige 133b/15, 91a/12

z.+ni 63b/3, 72b/8

z.+niŋ 137a/1

zehr-ālūd (< Far. *zahr-ālūd*) zehirli, zehir gibi

z. 170a/10, 64b/11

zekevāt (< Ar. *zakavāt*) zekâtlar

z.+ıdur 54b/3

Zeliḫā özel ad, Hz. Yusuf'un eşi

Z. 28b/4

Zeliḫā-yı Yūsuf-ı vefā: vefa Yusuf'unun Zelihası

Z.-yı Y-ı v. 54b/2

Zeliḫā-yı vaḳt: zamanın Zelihası

Z.-yı v. 47b/3

źelīl (< Ar. *źalīl*) hor, hakir, alçak, aşağı tutulan

ź. 75a/7

zemherīr (< Ar. *zamharīr*) gün dönümünden sonraki şiddetli soğuklar, karakış

z.+de 20a/1

zemīn (< Far. *zamīn*) yer, yeryüzü

z. 78b/7

z.+de 92a/6

z.+din 145b/4

z.+ġa 92b/15

z.+i 33a/2

zemīn-i mülk: ülke toprağı

z.-i m.+iġa 12b/3

zemīn-i Ǿubūdiyyet: kulluk toprağı

z.-i Ǿu. 161a/12, 124b/12

zemistān (< Far. *zamistān*) kış, kış mevsimi

z. 19b/13

z.+da 52a/7

zemzem (< Ar. *zamzam*) yavaşça ve hafifçe türkü söyleme

z.+ġa 120b/2

zemzeme (< Ar. *zamzama*^{t}) ezgili, nağmeli ses

z. 59a/6

z.+din 59a/7

z.+ni 65b/11

z.+sige 59b/13

zemzeme-yi ĥaşem: padişahın maiyetinin sesi, gürültüsü

z.-yi ĥ. 58a/13

zen (<Far. *zan*) kadın

z. 92b/13

zen-i emīr-i Kirmān: Kirman emirinin karısı

z.-i e.-i K. 79b/14

zenbūr (< Ar. *zanbūr*) arı

z. 119a/13, 119b/9, 120a/11, 120a/8, 120b/1, 120b/9, 92b/7, 92b/9, 120a/7

z.+nı 92b/8

zeng (< Far. *zang*) zil, çıngırak

z. 122a/8

zengār (< Far. *zangār*) bakır pası çeşidinden göz taşı

z.+ıŋ 15b/14

Zengbār özel ad, Zengbar şehri, karalar memleketi

Z. 103a/15, 123b/2

zengį (< Far. *zangį*) zenci, siyah adam

z. 80a/10, 80a/13, 80a/9, 80b/8, 81b/4

z.+din 80b/3

zengį-i siyāh: siyah zenci

z.-i s. 80a/7

zer (< Far. *zar*) altın

z. 13a/14, 13a/15, 16b/14, 17a/3, 27a/12, 27a/13, 68a/1, 30a/7, 163b/9

z.+ni 163b/9

zer-dār (< Far. *zar-dār*) paralı, zengin

z.+dur 89b/7

zer-dār bol-: zengin olmak

z. b.-up129a/11

z. b.-ur-sen 129a/12

zer-dārlıḳ (< Far. *zar-dār* + Tü.+*lıḳ*) zenginlik

z. 92a/15

z.+ḳa 111a/9

zer-dārraḳ (< Far. *zar-dār* + Tü.+*raḳ*) daha zengin

z. 92a/13

zerger (< Far. *zar-gar*) kuyumcu

z. 13b/2, 13b/3, 13b/5, 13b/8, 14a/10, 14a/13, 14b/3, 14b/9, 15a/1, 15a/10, 15a/15, 15a/7, 15b/4, 15b/6, 15b/7, 16a/5, 16a/6, 16b/1, 16b/12, 16b/3, 16b/4, 16b/8, 16b/9, 26a/14, 26b/11, 27a/12, 27a/2, 12b/12

z.+din 13b/8

z.+ge 26b/11

z.+ni 15b/10, 15b/11, 15b/12, 16a/1, 16a/13, 16a/2, 16a/4, 16b/1, 16b/2

źerre (< Ar. *źarra*^{t}) pek ufak parça

ź. 116a/3, 20a/15, 29b/14, 54b/13, 67a/3, 67a/4

ź.+çe 10b/1

ź.+ni 53a/2

źerre-i āfitāb: güneşin zerresi

ź.-i ā. 9a/4

Zerįr özel ad

Z. 92a/11, 92a/15, 92b/4, 93a/8, 93b/1, 92a/6

Zerįr-i bį-çāre: çaresiz, zavallı Zerįr

Z.-i b. 93a/10

Zerįr-i şaÓr-bāf: yün dokuyan Zerįr

Z. 91b/12, 92b/11, 93a/4

Z.+ge 92a/4

Z.+nı 92a/5

Z.+nıŋ 91b/11

zerrįn (< Far. *zarrįn*) altından yapılmış, altın

z. 12b/13, 17a/6, 91b/13

zerrįn-ḳabā (< Far. *zarrįn* + Ar. *ḳabāó*) altından elbise

z. 108b/12

zevāl (< Ar. *zavāl*) yok olma, ayrılıp gitme, sona erme

z. 106a/4

z.+i 155b/12

zevāllıḳ (< Ar. *zavāl* + Tü.+*lıḳ*) yokluk, sona erdirme

z. 22a/1

zevce (< Ar. *zavca*^{t}) eş, karı

z. 83b/10

zevciyyet (< Ar. *zavciyya*^{t}) karılık-kocalık, eşlik

z.+imiz 146a/8

źevḳ (< Ar. *źavḳ*) hoşa giden hal, haz

ź. 104a/4, 158b/13, 163a/5, 163a/7, 3a/13, 43b/8, 58a/1, 58a/4, 58b/7

ź.+dın 58a/6

ź.+ı 67a/3

ź.+i 1b/4

źevḳ-i maÓnį: anlam zevki

ź.-i m. 3b/1

źevḳ-i tāÓat: ibadet zevki

ź.-i ṭ.+ni 163a/6

źevḳį (< Ar. *źavḳ* + nispet eki -*į*) zevke ait, zevkle ilgili

ź. 172a/8, 1a/5

zevraḳçe (< Ar. *zavraḳ* + Tü.+*çe*) kayıkçık, sandalcık

z. 77b/5

żımn (< Ar. *đimn*) maksat, istek, niyet

ż.+ıda 137a/15

zįb (< Ar. *zįb*) süs, bezek

z. 14a/2, 26b/14

zįbā (< Far. *zįbā*) süslü, güzel

z. 101a/13, 146a/2, 156b/9, 161b/14, 167a/1, 32b/13, 43a/8, 47a/10

zįbā-rūy (< Far. *zįbā-rūy*) güzel yüzlü

z. 18a/11

zįbā-tenį (< Far. *zįbā-tan* + nispet eki *į*) güzel tenli olma

z. 18b/15

zihį (< Ar. *zihį*) ne güzel, ne hoş, bravo!

z. 107a/12, 137b/13

źihn (< Ar. *źihn*) zihin, anlama, bilme, hafıza

źihn-i müstaḳįm: doğru zihin

ź. 109a/6, 60a/6

ź.+din 57b/15

źikr (< Ar. *źikr*) anma, sözünü etme

ź. 165a/9, 60a/4

ź.+i 45b/8, 59b/14, 67b/12

ź.+iġa 165a/8, 62a/7

ź.+ini 158a/1, 158a/3, 168b/4

źikr ḳıl-: anmak, sözünü etmek

ź. ḳ.-dılar 33b/13

źikr-i yārį: dosttan bahsetme

ź.-i y. 153a/7

źimme (< Ar. *źimma*[t]) sorumluluk, yükümlülük

ź.+side 155b/10, 155b/14

źimmį (Ar. *ẕimmet* + nispet eki *-i* ile *ẕimmi*) İslâm devleti tebaasından olan ve haraç veren Hıristiyanlar, Yahudiler

ž. 158a/10

zinċįr (< Far. *zinċįr*) zincir

z. 50b/8, 155b/14

z.+ini 50b/10

z.+ler 118b/3

zindān (< Far. *zindān*) karanlık, yeraltı hapishanesi

z. 21b/4, 80b/10

z.+dın 81a/10

z.+ġa 37a/11, 38a/9, 39a/2, 80b/7, 81a/9

z.+ıdın 22a/8, 25b/11

z.+ıġa 121a/11

z.+nı 81a/15

zindān-bān (< Far. *zindān-bān*) zindancı, zindan bekçisi

z. 80b/14

z.+lar 80b/13

zinde-gānlıḳ (< Far. *zinda-gān* + Tür.+*lıḳ*) dirilik, yaşayış, geçim

z. 123b/11, 52a/13, 96b/5

z.+nı 8b/6

zinde-gānį (< Far. *zinda-gān* + nispet eki *-į*) dirilik, yaşayış, geçim

z. 32b/6

zįnet (< Ar. *zįnat*) süs, bezek

z. 133b/14, 14a/2, 26b/14, 110b/15

z.+ler 13a/2

Zįnet özel ad

z. 98b/3, 98b/11, 99a/6, 99a/14, 100a/8, 100b/8

z.+din 99b/10

z.+ni 100a/6, 100a/8

zįnhār (< Far. *zįnhār*) sakın, asla, olmaya

z. 102b/12, 144a/14, 157b/15, 160b/10, 169b/11, 47b/5, 99b/7

zinhārla- (< Far. *zįnhār* + Tü.+*la-*) kesin bir şekilde yasaklamak

z.-dı 134b/11

zįrā (< Far. *zįrā*) çünkü, şundan dolayı ki

z. 85a/6

zirāʿat (< Ar. *zirāʿa*[t]) çiftçilik, tarım

z. 103a/3, 153a/15

z.+ge 102b/10, 102b/13, 103a/1

z.+ı 154b/10, 156a/12, 156a/13

z.+ım 156a/15

z.+ını 10b/12

z.+lar 155a/15

z.+nı 103a/1, 132b/15

zirāʿat ḳıl-: tarım, çiftçilik yapmak

z. ḳ.-dı 154b/10

zirāʿat-gāh (< Ar. *zirāʿa*[t] + Far. *gāh*) tarım yeri

z. 41a/5

z.+ġa 41a/3

z.+ıda 7a/12

z.+ıdın 113b/15, 153b/1

z.+nı 132b/13

zįr-dest (< Far. *zįr-dast*) el altındaki ahali, yönetilenler

z. 18a/3

z.+ni 63a/6

zįr-efkend (< Far. *zįr-afgand*) Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarından biri

z.+ni 61a/7

zįrek (< Far. *zįrak*) zeki, anlayışlı, uyanık

z. 114b/9, 123b/13, 125b/8, 129b/3, 129b/6, 145b/8, 171b/4, 172a/1, 20b/2, 22b/3, 2b/8, 3b/11, 40b/6, 44a/4, 45a/11, 51a/8, 66b/3, 6b/1, 87a/10

zįreklik (< Far. *zįrak* + Tü.+*lik*) anlayışlılık, uyanıklık

z. 56a/3

z.+ini 81b/8

zişt (< Far. *zişt*) çirkin

z. 37b/1, 44a/6

z.+ni 44a/6

zįver (< Far. *zįvar*) süs, bezek

z. 13a/14, 27a/13

z.+i 27a/12

z.+iġa 123b/1

z.+iniŋ 17a/3

z.+iŋdin 13a/15

z.+üŋ 16b/14

ziyāde (< Ar. *ziyāda*^{t}) artma, çoğalma, bol, fazla

z. 114a/12, 116b/3, 135b/10, 138a/7, 144a/8, 149b/2, 150b/4, 61b/12, 67a/8, 89a/13, 97a/14, 98b/1

z.+dür 136a/10

ziyāde bol-: artmak, fazlalaşmak

z. b.-dı 101b/12, 112b/12, 112b/15, 116a/8, 118b/10, 13b/5, 23a/13, 38b/15, 72a/15, 82b/1

z. b.-mas 41b/8

z. b.-up 114b/5, 131b/15, 4b/11

z. b.-ur 151b/13, 82b/12, 9b/11

z. b.-ur ėrdi 20b/1

ziyāde ḳıl-: arttırmak, fazlalaştırmak

z. ḳ.-ıp 123a/3

z. ḳ.-ur 10a/10

ziyāderaḳ (< Ar. *ziyād* ^{t} + Tü.+*raḳ*) çok bol, çok fazla

z. 108a/12, 112b/11, 148a/5, 19a/2, 60b/2

ziyādet (< Ar. *ziyāda*^{t}) artma, çoğaltma

z.+ini 17a/3

ziyān (< Far. *ziyān*) kayıp, zarar, ziyan

z. 102a/5, 117a/10, 13b/1, 140a/5, 149a/1, 162a/13, 166a/10, 166b/6, 169b/11,

85a/2

z.+dur 34b/7

z.+ını 138b/13

z.+nı 137a/13

ziyān ḳıl-: kaybetmek, zarar etmek

z. ḳ.-ġay 168b/7

z. ḳ.-ma 46b/14

z. ḳ.-maġay-sen 166b/10

z. ḳ.-mas 50b/11

z. ḳ.-ur 134b/9

ziyān-ı küllį: büyük zarar

z.-ı k. 130b/2

ziyānkārlıġ (< Far. *ziyān-kār* + Tü.+*lıġ*) zararlı, yaralayıcı

z. 170a/6

ziyān-zede (< Far. *ziyān-zada*) zarar eden, zarara uğrayan

z. 28a/9

ziyāret (< Ar. *ziyāra*^{t}) görmeye gitme, görüşmeye gitme

ziyāret ḳıl-: görmek, ziyaret etmek

z. ḳ.-ġalı 88a/10

ziyāret-i ḥāne-yi KaǾbe: Kabe'yi ziyaret

z.-i ḥ-yi K. 168a/8, 171a/9

źū-fünūn (< Ar. *zū-funūn*) fenler sahibi, bilgili

ź. 34a/1, 34a/11

žulm (< Ar. *žulm*) zulüm, haksızlık, eziyet

ž. 134a/2, 165b/11, 166a/3, 166b/3

ž.+dın 90a/7

ž.+ġa 90a/7

ž.+ı 90a/2

ž.+nı 90a/6

žulm ḳıl-: eziyet etmek, zulmetmek

ž. ḳ.-a 90a/2

ž. ḳ.-maġıl 90a/6

ž. ḳ.-sa 90b/5

žulm-ı ÓAzrāóil: Azrail'in eziyeti

ž. 43b/7

žulmānį (< Ar. *žulmānį*) karanlığa ait, karanlık olan

ž.+dür 31b/9

žulmet (< Ar. *žulma*^{t}) karanlık

ž. 27a/10, 43a/13, 9a/6

ž.+ge 43a/11

ž.+iġa 135b/15

žulm-reşide (< Ar. *žulm-rasįda*) zulme uğramış, zulüm görmüş

ž.+dür-men 90a/15

žulümāt (< Ar. *žulmāt, žulumāt*) zulümler, işkenceler

ž. 43a/10, 44b/6, 44b/9, 6a/3

zūr (< Far. *zūr, zor*) zor, güç, kuvvet

z. 119a/13, 119b/9, 131a/14, 142a/8, 169a/14, 169b/6, 97b/1

z.+dın 142a/8, 97b/1

z.+ı 116a/8, 119b/11, 20a/12, 63a/10, 96b/3

z.+ıdur 84b/6

z.+ıġa 142a/10

zūr ḳıl-: zorlamak, zor hale getirmek

z. ḳ.-sam 67b/8

zūr-āver (< Far. *zūr, zor* +Far. *āvar*) zorluk veren, zorluk çıkaran

z.+ni 119a/13, 119b/10

zübābį (< Ar. *zübāb* + Far. nispet *į*) yeşil sinek renginde iyi bir zümrüt çeşidi

z.

Züĥal (< Ar. *zuĥal*) Satürn gezegeni, Sekendiz

Z. 69a/15

zühd (< Ar. *zuhd*) her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme

z. 111a/14, 76a/2, 162b/5

zühddārlıġ (< Ar. *zuhd,* Far. *dār* + Tü. +*lıġ*) zühd sahibi olmak

z.+ḳa 111a/8

Zühre (< Ar. *zuhra*^{t}) Çobanyıldızı, Çolpan, Venüs

Z. 51a/4, 109a/6, 109b/15

Z.+ni 110a/3

zülāl (< Ar. *zulāl*) içilmesi güzel, tatlı su

z.+i 2a/8

zülāl-i viśāl: kavuşmanın tatlı suyu, tatlılığı

z.-i v.+iŋ 35a/8

zülf (< Far. *zulf*) saç, yüzün iki yanından sarkan saç lülesi

z.+ini 29a/1

z.+üŋge 35a/6

zümürrüd (< Ar. *zumurrud*) zümrüt, değerli bir taş

z. 158a/7, 78b/11, 53b/2

zümürrüd-i śābūnį vü reyĥānį: zümrüt çeşitleri

z.-i ś. 53b/3

zümürrüd-i śābūnį vü zübābį: zümrüt çeşitleri

z.-i ś. 158a/7

zünnār (< Ar. *zunnār*) papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak

z. 133a/3

zürriyāt (< Ar. *zurriyāt*) nesiller, soylar, kuşaklar

z.+ını 98a/8

6. SONUÇ

Bu çalışmada Osmanlı döneminde iki kez Türkçeye tercüme edildiği bilinen *Tûtînâme* hikâyelerinin Latîfî mahlaslı biri tarafından Çağatay Türkçesine aktarılan bir tercümesinin metni ortaya konulmaya ve hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Hofman'ın çalışmasında "Nahşebi" maddesinde yer alan ve ayrıntılı bir şekilde değinilen muhtemel Türkçe *Tûtînâme* tercümelerinin nüshalarına ulaşma imkanı bulamadığımızdan bu tercümenin metni İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Katanov Koleksiyonu Nr. 2794. kayıtlı nüshası üzerinden oluşturulmuştur. Elimizdeki nüshası 1299/M. 1881-82 yılında istinsah edilmiş olan eserin aşağıda sebeplerini belirteceğimiz üzere, Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi döneminde yazıldığını tahmin ediyoruz.

Kaynağı Hint Edebiyatına dayanan, Farsçaya *Tûtînâme* adıyla tercüme edilen hikâyelerin Osmanlı döneminde ve Anadolu coğrafyasında yapılmış iki tercümesi olup kimler tarafından, ne zaman ve hangi Farsça *Tûtînâme'*den yapıldığı ve kime sunulduğu ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak Doktora tezi olarak hazırladığımız *Mazharu'l-Acâyib* hakkında ise şüpheye yer bırakmayacak bilgilere sahibiz. Çağatay Türkçesiyle yazılan bu tercümenin mütercimi Lâtîfî olup, Hizmet Mevlânâ Ra'dî'ye sunulmuştur.

Çalışmamıza konu edindiğimiz tercümenin yazarı Latîfî mahlaslı biridir. Biyografik kaynaklara baktığımızda Nevâyî'nin Mecâlisu'n-Nefâyis'inde iyi bir şâir olduğu ve genç yaşta öldüğü şeklindeki bilgiden başka bir kayda rastlanmamaktadır. Ancak burada anlatılan Latîfî'nin bu tercümenin mütercimi olan Latîfî olup olmadığı belli değildir. Eserde Latîfî'nin mahlası iki yerde geçmektedir. Bunların birincisi sebebi telif bölümünde yer alan bir beyitte geçen "Ey Laṭįfį tapmadıŋ Ĥaḳdın nažar" mısraı, diğeri de eserin son bölümlerindeki bir beyitte geçen "Ey Laṭįfį hemįşe pāk olġıl" ifadesidir. Eserin isminin *Mazharu'l-Acâyib* olduğu kesindir, zira Latîfî eserin sebebi telif bölümünde "bu kitābnı oḳuġuçı ve ėşitgüçi kim

Ǿaceb efsāneler ve Ǿaceb dāstān žāhir bolur ėrdi ol sebebdin bu kitābġa Mažharu'l-ǾAcāyib aṯ ḳoyuldı" şeklindeki ifadelerden de anlaşılacağı üzere bunu belirtmiştir.

Nahşebî'nin Farsça tercümesine dayanan bu tercüme, genel olarak Farsça aslından birebir çeviri özelliği göstermekte ancak bazı manzum parçaların tercüme edilmediği de görülmektedir. Nahşebî'nin *Tûtînâme*'sinin diğer Farsça tercümelerden bir farkı, hikâyelerin arasında ve son bölümlerinde yer alan şiirlerin başka şairlere değil de bizzat kendisine ait olmasıdır. Latîfî de tercümesini hazırlarken sadece iki yerde kendisine ait şiire yer vermiş, eserdeki diğer manzum bölümlerin tümünü Nahşebî'nin mahlasını da koruyarak aynen tercüme etmiştir. Latîfî bu şiirlerin de vezinlerini de korumuş birçok yerde tercüme ettiği mısranın anlamını aynen vermeye çalışırken hece fazlalığından dolayı aruz hatası yapmıştır.

Mazharu'l-Acâyib, diğer Türkçe *Tûtînâme*lerden yapısı, hikâye sayısı, hikâyelerin anlatıldığı gecelerin yerleri, kahramanların adları ve sonuç kısmıyla ayrılmaktadır. Osmanlı Türkçesi ile yapılan iki tercümede mütercim, sunulduğu kişi, esere verilen ad gibi bilgiler kesin olarak verilmediği halde, bu tercümede mütercimin mahlasının, eseri sunulduğu kişinin ve tercümesine verdiği adın kesin ifadelerle yer aldığı görülmektedir. Diğer tercümelerin birincisinde 43 gece ve 75 hikâye bulunurken, ikinci tercümede 30 gece ve 75 hikâye, bu tercümede ise 52 gece ve 87 hikâye bulunmaktadır.

Mazharu'l-Acâyib, eserin bitiş şekli bakımından da diğer Türkçe *Tûtînâme* tercümelerinden ayrılmaktadır. Örneğin Eyyûbî'ye atfedilen ilk tercümede seferden dönen ve tûtîden karısının yaptıklarını öğrenen tacirin eşini affedip affetmediği konusu belirsizdir. Atayî'ye atfedilen ikinci tercümede ise tacir karısına tövbe ettirir ve tekrar eskisi gibi yaşamaya devam ederler. *Mazharu'l-Acâyib*'de ise tacir olanlardan dolayı karısını affetmemiş ve onu öldürmüştür. Bu da kaynaklarda eserini İslam ahlakına uygun şekilde yazan ve bazı hikâyeleri müstehcen olduğu için tercüme etmeyip yerlerine başka hikâyeler alan Nahşebî'nin tavrına ve tutumuna uygun bir sondur.

Mazharu'l-Acâyib sadece hikâyelerin tercümesinde değil eserin genel yapısını aktarmakta da Nahşebî'ye bağlı kalmıştır. Bu hususun bir örneği olarak gecelerin başlangıç bölümleri zikredilebilir. Nahşebî'nin eserinde, her gecenin başlangıcında güneşin batışıyla ayın ortaya çıkışının anlatıldığı ifadelerde, o gece anlatılacak hikâyedeki kahraman veya olaylarla çeşitli benzetmeler kurulduğu yani hüsn-i ibtidâ

sanatına başvurulduğu görülmektedir. Latîfî de kaynak eserin bu anlatım özelliğini bütün eser boyunca korumuştur.

Mazharu'l-Acâyib, inceleme bölümünde de görüleceği üzere, Çağatay Türkçesinin genel dil ve imla özellikleri göstermektedir. Bunun yanında Çağataycanın klasik sonrası döneminde görülen bir özellik olan *+nıŋ+/niŋ* ilgi durumu ekinin *+nı/+ni* şeklinde sıkça kullanılması eserde dikkat çeker. Eserde iki örnekte *-alı/-eli, -alıḳ/-elik* biçimleriyle Yeni Uygurca ve Özbekçede kullanılan 1. çoğul kişi emir ya da istek eki, sözcüğe *-elik* şeklinde eklenmiştir.

Eser zengin bir söz varlığına sahiptir. *Söz Varlığı* kısmında da bahsettiğimiz gibi metnimizde Çağataycada tespit edemediğimiz ancak Yeni Uygurca ve Özbekçede yaşayan 40 sözcük bulunmaktadır. Söz varlığındaki bu durum ve yukarıda bahsettiğimiz dil bilgisi özellikler eserin Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi döneminde yazıldığı izlenimini uyandırmaktadır. Bunun yanı sıra eserde 27 Moğolca sözcük de eserde yer almaktadır. Türkçe sözcüklerin yanında Arapça ve Farsça sözcüklerin de sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Eserde kaynak metne bağlı kalındığı için Arapça atasözleri ve kelâm-ı kibarlar yanında ayet ve hadislere de yer verilmiştir.

Çalışmamızın *Dizin/Sözlük* bölümünde analitik dizin hazırlanmış, Türkçe sözcüklerin Eski Türkçedeki biçimleri veya o sözcüğe muadili sözcük verilmiş, alıntı sözcüklerin ise kaynak dildeki şekilleri verilmiştir. Ayrıca nadir bulunan bazı sözcükler ya da farklı kullanımı ve anlamı olduğunda yararlanılan kaynaklar ve sözlükler sözcüğün sonunda verilmiştir. Böylece metnin ayrıntılı sözlüğü ortaya konmuş ve araştırmacılara kolaylık sağlanmıştır.

Zengin bir söz varlığı ve bilinenlerden farklı hikâyelerden oluşan bir muhteva sunan bu eserin çalışmamızda tam metninin sunulmasıyla Türkçe hikâye külliyatına yeni hikâyeler eklenmiştir. Eserin ilerleyen zamanlarda dil içi çevirisinin de yapılması ve *Tûtînâme*ler arasındaki yerinin karşılaştırmalı çalışmalarla daha da netleştirilmesi dileğimizdir.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, Adem. "Tûtînâme Metin ve İnceleme". Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2012.

Argunşah, Mustafa. "Harezm Dönemi Metinlerinde e/i Sorunu". **Dil Araştırmaları**, s. 6. (2010): 47-60.

Atalas, Burcu. "Tûtî-Nâme Metin ve İnceleme (88a-177b)". Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2010.

Berthels, E. "Nahşebî", **Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi**, c. 9, İstanbul: MEB, 1964: 40-41.

Bodrogligeti, Andras Je. **A Grammar of Chagatay.** Languages of the World/Materials 155. Muenchen, Lincom Europa, 2001.

Borovkov, A. K. (red.), S. F. Akabirov, Z. M. Magrufov, A. T. Hodjahanov. **Uzbeksko-russkiy slovar**, Moskva, 1959.

Böhtlingk, Otto, Rudolph Roth. **Sanskrit Wörterbuch.** Siebenter Theil. St. Petersburg, 1872-1875.

Brockelmann, Carl. **Osttürkische grammatik der İslamischen litteratursprachen Mittelasiens**. Leiden, Brill, 1954.

Caferoğlu, Ahmed. **Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları, 1993.

Clauson, Gerard. **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**. London: Oxford, 1972.

Coşkun, M. Volkan. **Özbek Türkçesi Grameri**. Ankara: TDK Yayınları, 2017.

Dankoff, Robert, James Kelly. **Maĥmūd al-Kāšγarī: Compendium of the Turkic Dialects (Dīwān Lugāt at-Turk), I-III**. Duxbury, Massachusetts: Harvard University. (Sources of Oriental Languages and Literatures. 7. Turkish Sources. VII.), 1982-85.

Devellioğlu, Ferit. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2003. (yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş baskı 1993). [İlk Baskı: 1962].

Dilçin, Cem. **Yeni Tarama Sözlüğü**. 3. bs. Ankara: TDK Yayınları, 2013.

Direkci, Bekir. **Tûtînâme (Giriş-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım).** Konya: Palet Yayınları, 2019.

Dmitriyeva, L. Vasilyevna. **Katalog Tyurkskih Rukopisey, İnstituta Vostokovedeniya Rossiyskoy Akademiy Nauk.** Moskva: İzdatel'skaya Firma Vostoçnoy Literaturı RAN, 2002.

Doerfer, Gerhard. **Türkische und mongolische Elemente im neupersischen. Unter besonderer Berücksichtigung älterer neupersischer Geschichtsquellen, vor allem der Mongolen- und Timuridenzeit. 1. Mongolische Elemente**

im Neupersischen [1963]. 2. Türkische Elemente im Neupersischen: alif bis tā [1965]. 3. Türkische Elemente im Neupersischen: ğīm bis kāf [1967]. 4. Türkische Elemente im Neupersischen (Schluss) und Register zur Gesamtarbeit [1975]. Wiesbaden: (Akademie der Wissenschaften und der Literatur [Mainz]. Veröffentlichungen der Orientalischen Kommission. 16, 19, 20, 21.), 1963-1975.

Eckmann, János. "Çağatay Dili Hakkında Notlar". **TDAY-Belleten**, s. 6 (1958): 115-126.

_____. "Çağatay Edebiyatının Son Devri (1800-1920)". **TDAY-Belleten 1963** (1964): 121-156.

_____.**Chagatay Manual,** Bloomington: Indiana University Publications Uralic and Altaic Series, 1966.

_____. **Çağatayca.** (çev. Mehmet Akalın). Tarihi Türk Şiveleri, Ankara: TKAE Yayınları, 1988.

Eraslan, Kemal. "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", **TDED,** c. XVIII (1970): 113-124.

_____. **Alî-Şîr Nevâyî Mecâlisü'n-Nefâyis I, (Giriş Ve Metin).** Ankara: TDK Yayınları, 2001.

Erdal Marcel. **Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon, I-II,** Wiesbaden: Harrassowitz. (Turcologica 7.), 1991.

_____. **A Grammar Of Old Turkic**, Leiden-Boston, Brill: (Handbook of Oriental Studies/Handbuch der Orientalistik, Section 8. Central Asia. 3.), 2004.

Eren, Hasan. **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü.** 2. bs. Ankara: Bizim Büro Yayınevi, 1999.

_____. "Türkçede Moğolca Kalıntılar". **TDAY-Belleten 2003/I.** s. 51 (2006): 170-186.

Ergene, Oğuz. "Sibîcâbî-Gülistan çevirisi I (Giriş-Dil İncelemesi-Metin-Çeviri-Tıpkıbasım)-II (Dizin)". Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Gür, Nagihan. **Tûtînâme.** İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.

Hacımüftüoğlu, Nasrullah. "Berâat-i İstihlâl". **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. c. 5. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1992: 470.

Hazirḳi Zaman Uyġur Tiliniŋ İzahliḳ Luġiti (ḳisḳartilmisi), (2.baskı). Ürümçi:

Şincang Halk Neşriyati, 2011.

Hofman, H.F. **Turkish Literature A Bio-Bibliographical Survey**, Section III, Part I, Vol. 4, Utrecht, 1969: 237-245.

Niyāzi. **Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar, El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādātu'l-Caġātā'iyye.** (haz. Mustafa Kaçalin). Ankara: TDK Yayınları, 2011.

Kavruk, Hasan. **Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikayeler**. İstanbul: MEB Yayınları, 1998.

Kaya, Korhan. **Hint Masalları**. 3. bs. Ankara: İmge Kitabevi, 2016.

_____. **Papağanın Yetmiş Hikayesi.** çev. Hindî ve İngilizce çevirileriyle karşılaştırarak Sanskrit aslından. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.

Kesler, Hülya. "Tûtînâme Metin ve İnceleme (1b-88a)". Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2010.

Kincses-Nagy, Éva. **Mongolic Copies in Chaghatay**. Turcologica 115. Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, 2018.

Koç, Kenan, Ayabek Bayniyazov, Vehbi Başkapan. **Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü.** Ankara: TDK Yayınları, 2019.

Köprülü, Fuad. "Çağatay Edebiyatı", **İslâm Ansiklopedisi**, c. 3, İstanbul: MEB, 1945: 270.

Kurtuluş, Rıza (2006), "Nahşebî, Ziyâeddin". **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. c. 32. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2006: 309-310.

Kut, Günay. "Hint Edebiyatından Türk Hikayelerine". **Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi**, s. 8. (1997): 357-377.

Kutlu, Şemsettin. **Tûtî-Nâme (Papağanın Hikayeleri).** İstanbul: Tercüman Yay., Tarihsiz.

Lessing, Ferdinand D. **Mongolian-English Dictionary.** University of California Press Berkeley and Los Angeles, 1960.

Li, Yong-Song. **Türk Dillerinde Akrabalık Adları.** TDAD 15, İstanbul: Simurg Yay., 1999.

Mahmûd El-Kâşgarî. **Dîvânu lûgati't-turk.** çev. Mustafa S. Kaçalin; Yay. Haz. Mehmet Ölmez. İstanbul: Kabalcı Yay., 2019.

Ma'rufov, Z. M. **Özbek Tilining İzahlı Lugati.** Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası A.S. Puşkin Namidagi Til ve Adabiyat İnstitüti. 2 cilt. Moskova, 1981.

Marzolph, Ulrich. "Śukasaptati", **Enzyklopädie des Märchens: Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung**. Berlin, New York, 2010.

Monier-Williams, Monier. **A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically Arranged with Special Reference to Cognate Indo-European Languages.** Oxford, 1899.

Muhammad Mahdį Xān. **Sanglax.** A persian Guide to the Turkish Language, Faksimile Text with an Introduction and Indices by Sir Gerard Clauson. London, 1960.

Necatigil, Behcet. **Tutiname, Behçet Necatigil'in Kaleminden**, İstanbul: Can Yayınları, 2009.

Necip, Emir Necipoviç. **Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü.** (çev. İklil Kurban). Ankara: TDK Yayınları, 2008.

Orak, Kadriye Külcü. "Tûtînâme deki Hikayelerin Anlatı Düzeylerinin Niveaux Narratifs Şematik Sunumu". **Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**. (2007): 303-312.

Ölmez, Mehmet. "Eski Uygurca *odug sak* İkilemesi Üzerine". **Türk Dilleri Araştırmaları.** c. 8 (1998): 35-47.

_____. "Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine". **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu 2003 Mustafa Canpolat Armağanı**. yay. Aysu Ata, Mehmet Ölmez. Ankara: Sanat Kitabevi, 2003: 135-142.

Ölmez, Zühal Kargı. "Mahbûbü'l-kulûb (inceleme-metin-sözlük)". Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

_____. "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar". **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi.** c. 5 (2007): 173-219.

_____. **Ebulgazi Bahadır Han Şecere-yi Terâkime**, Ankara: TDK Yayınları, 2020.

_____. "Ali Şir Nevâyî'nin Eserlerindeki Moğolca Sözcükler-II-". **Türk Dilleri Araştırmaları. Festschrift für Uwe Bläsing.** Vol. 25. No. 2 (2015): 183-206.

Öztelli, Cahit. "Tûtînâme Üzerine Bilgiler". **Sivas Folkloru**. s. 46 (1976): 3-6.

_____. "Tûtînâme İçin Son Araştırma". **Sivas Folkloru.** s. 54 (1978):1-4.

Öztürk, Rıdvan. **Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil**. Ankara: TDK Yayınları, 1997.

Pavet De Courteille, Abel. **El-Luġātu'n-Nevā'iyye ve'l-İstişhādātu'l-Caġata'iyye. Dictionnaire turk-oriental, destiné principalement à faciliter la lecture des ouvrages de Bâber, d'Aboul-Gâzi et de Mir-Ali-Chir-Nevâï**. Paris, 1870.

Radloff, Wilhelm. **Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, I-IV**, Mit einem Vorvort von Omeljan Pritsak.'s-Gravenhage: Mouton & Co, 1960.

Räsänen, Martti. **Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen**. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVII, 1969.

Redhouse, Sir James W. **A Turkish and English Lexicon, /Kitâb-ı Maʿânî-i Lehce**. Constantinople. [İlk Baskı: 1890] Constantinople, 2011.

Röhrborn, Klaus. **Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. II. Nomina-Pronomina-Partikel**. Band 1: a-asvık. [Uygurca Sözlük. İslam Öncesi Orta Asya Türkçe Metinlerinin Dil Malzemesi. Yeniden düzenlenmiş baskı. I. İsimler-Zamirler-Edatlar. 1. Cilt: a-asvık]. Stuttgart: Steiner, 2015.

Shaw, Robert B. **Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü.** (İngilizceden çev. ve yayına hazırlayan Fikret Yıldırım). Ankara: TDK Yayınları, 2014.

Sona, İbrahim. "Türk Edebiyatında Tûti-Nâme Hikayeleri (İnceleme-Tenkitli Metin)". Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012a.

_____. "1538 Tarihli İlk Tükçe Tûti-Nâme Tercümesi". **Turkish Studies**, 7/3 (2012b): 2299-2311.

Steingass, Francis Joseph. **Arabic-English Dictionary**, London, 1884.

_____. **A Comprehensive Persian-English Dictionary**. London, 2005. [İlk Baskı: 1892].

Şemseddin Âl-İ Ahmed. **İmâd bin Muhammed, Tûtî-nâme Cevâhirü'l-Esmâr**. Tahran: Bünyâd-ı Ferheng-i İran, 1973.

Şeyh Süleymān Efendi-i Özbekī el-Buḫārī. 2003. **Luġat-i Caġatayī ve Türkī-i ʿOs̱mānī**. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları. c. 13, 2003. [İlk Baskı: rūmī 1298].

Tekin, Talat. **Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler**, Ankara: Simurg Yayıncılık, 1995. [İlk baskı: **Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler**. 1975]

Thomsen Vilhelm. **Inscriptions de l'orkhon Déchiffrées**, Memoires de la Societe Finno-Ougrienne. V, Helsingfors, 1896.

Tietze, Andreas. **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı A-Z**. Ankara: TÜBA, 2016-2019.

Tuna, Osman Nedim. "Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler". **Türkiyat Mecmuası**. c. 17 (1972): 209-250.

Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları, 2005.

Üşenmez, Emek, Saidberk Boltabayev, Gülşah Tuğlacı. **Özbekçe Türkçe Sözlük.** İstanbul: TDV, 2016.

Yazar, Sadık. "İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'ndeki El Yazmalarının Kataloğu". **Türkiyat Mecmuası.** 26/1 (2016): 339-446.

Yudahin, Konstantin Kuzmiç. **Kirgizsko-russkiy slovar.** Moskva, 1940 (^{2}1965); [Kırgız Sözlüğü I-II, (çev. A. Taymas, TDK, Ankara 1945-48 (^{2}1988)].

Web Kaynakları

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi ve Vankulu Lügati, www.kamus.yek.gov.tr
Türkçe Kuran Mealleri, https://www.kuranmeali.com/
Kubbealtı Lugatı, www.lugatim.com